အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နိုသယ

တတိယတွဲ

ပဉ္စကနိပါတ်

ပဌမပဏ္ဏာသက

၁–ဓမ္မပရိယာယ

၁–သံခိတ္တသုတ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ သုတ္တံ=ဤသံခိတ္တသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ ယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်းဟူမူ)[ကျွန်တော်အနက်ပေးနည်းများကို ဧကကနိပါတ်ပဌမသုတ်၌ ကြည့်ပါ။]

ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီး၌၊ ဇေတဝနေ=ဇေတဝန်မည်သော၊ ဝါ=ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်တောဖြစ်သော၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ=အနာထပိဏ်သူဌေး၏၊ (ခိုကိုးရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာပေးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာထပိဏ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော သုဒတ္တမည်သော သူဌေး၏) အာရာမေ=ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တတြ=ထိုအခါ၌(ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ဝါ=မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုဇေတဝန် ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ထိုတရားဟောခြင်းငှာ ရဟန်းတို့ကို မိန့်ခေါ်သင့်ရာ အရပ်ဒေသ အချိန်ကာလ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ ဘိက္ခဝေါ=ရဟန်းတို့၊ ဣတိ= ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ ဘဒန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခူ=(စုဝေးနေသော) ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (အာမန္တနံ=မိန့်ခေါ်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=အမိန့်

စကားတော်ကို)ပစ္စယောသုံ=ရှေ့ရှု နာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတို့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော် ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေခဗလာနိ=သေခဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးတို့၏ မလွှပ်မယိုင် မြဲခိုင်သောစွမ်းအားတို့သည်၊ ဟ္ကမာနိ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အသဒ္ဓါယ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလွှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော သဒ္ဓါဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ဟိရိဗလံ=ဟိရိဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အဟိရိက အကုသိုလ်ကြောင့်)မလွှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော ဟိရိဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ သြတ္တပ္ပဗလံ=သြတ္တပ္ပဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အနောတ္တပ္ပ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလွှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော သြတ္တပ္ပဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ဝီရိယဗလံ= ဝီရိယဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(ကောသဇ္ဇ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလွှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော ဝီရိယစွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အဝိဇ္ဇာကြောင့်) မလွှပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ပညာစွမ်းအားလည်းကောင်း၊ (ဟ္ကတိ=ဤသည်တို့တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေခဗလာနိ=တို့သည်၊ ဟ္ကမာနိ ပဋ္ဌ=တည်း။

(တသ္မာတိဟ=တသ္မာ+ဟ္ကဟ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဒ္ဓါစသော တရားငါးပါးတို့သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စွမ်းအားဗလဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဟ္ကဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (ဝေါ=သင်တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှ၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်းမှ၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) သဒ္ဓါဗလေန=သဒ္ဓါမည်သော စွမ်းအားဗလတည်းဟူသော၊ သေခဗလေန=သေခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စွမ်းအားဗလနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံသူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကြကုန်အံ့၊ ဟိရိဗလေန=ဟိရိမည်သော စွမ်းအားဗလတည်းဟူသော၊ သေခဗလေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=တို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ကုန်အံ့။ပ။ ပညာဗလေန=ပညာစွမ်းအားတည်း ဟူသော၊ သေခ ဗလေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=တို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=အံ့၊ ဟ္ကတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှ၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်)[ပြန်စပ်သည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဟိ= ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှသာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဟ္ကတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဟ္ကဒံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=ပြီ၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ=နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူအပ်သောစိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပြည့်စုံသောစိတ်အကြံရှိကြကုန်လျက်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ

ဘုရား၏၊ ဝါ=သည်၊ ဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်သော တရားစကားတော်ကို၊ အဘိနန္ဒုံ=ဝမ်းမြောက်စွာ လက်ခံနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-ဝိဇ္ဇာတသုတ်

၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=သဒ္ဓါစွမ်းအားဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသावकော=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထागတသ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗောဓိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ [ဤပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၃)ပဓာနိယင်္ဂသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၂၃ လည်းကြည့်] သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည်၏၊ ဝါ=ကြည်ညိုး၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည် ကြည်ညိုသနည်း ဟူမူ)။

သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည် အဖြစ်တည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=အရဟံမည်တော်မူ၏၊ [ထို့နောက် "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"ဟူသောပုဒ်တို့ကို ဂုဏ်တော် ပုဒ်တိုင်းသို့လိုက်၍ အနက်ပေးရမည်] သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=အမှားမဝါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ဂုန်စင်ခပင်း၊ ဣန္ဒြေငါးမရှိ သိမြင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုद्ধော=သမ္မာသမ္ဗုद्ধမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏ(၁၅)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော=ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကောင်းမြတ်ဖြောင့်တန်း နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ ကြွမြန်းတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝါ=အကျိုးရှိ ဟုတ်မှန်၊ ကြားနာခံခက်၊ မခံခက်ဟု၊ နှစ်ချက်ပေါင်းစပ်၊ ကောင်းမြတ်သော စကားကိုသာ ဆိုသင့်ရာအခါ၌ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သုဂတော=သုဂတ မည်တော်မူ၏။

သော ဘဂဝါ=သည်၊ဣတိပိ=(သတ္တလောက,သင်္ခါရလောက,သြကာသလောကတည်းဟူသော) လောကသုံးပါးကို သိတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ လောကဝိဒူ=လောကဝိဒူမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=သီလ, သမာဓိ, ပညာစသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက် သာလွန်ထူးကဲတော်မူခြင်းတည်း ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော=အနုတ္တရမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=

သည်၊ ဣတိပိ=ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိ=ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏၊ [တနည်း-သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ဆုံးမသင့် ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူရာ၌ တန်းတူရည်တူ မိုက်ကင်းအောင် စွမ်းဆောင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ=အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိမည်တော်မူ၏။]

သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=နတ်လူတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာနံ=သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာနံ မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင်သိ၍ ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ကိုလည်း တဆင့်သိအောင် ဟောကြားတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ=ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=(ဣဿရိယ, ဓမ္မ, ယသ, သိရီ, ကာမ, ပယတ္တဟူသော) ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ=ဘဂဝါမည်တော်မူ၏၊ (ဘဂဝန္တု မည်တော်မူ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည် ကြည်ညိုး၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ တထာဂတဟောဓိကို ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရားကို၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါစွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိရီဗလံ=ဟိရီဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=ဟိရီစွမ်းအားဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=ဟူမူ။ပ။ဟိရီမာ=ရှက်ခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကာယဒုစ္စရိတေန=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ကာယကံသုံးပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ဝစီကံလေးပါးကိုလည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတေန=မနောဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်မနောကံသုံးပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဟိရီယတိ=ရှက်တတ်၏၊ ဝါ=စက်ဆုပ်ရွံရှာတတ်၏၊ ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့သို့၊ သမာပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းကို၊ ဟိရီယတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသဘောကို၊ ဟိရီဗလံ=ဟိရီဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=ဟိရီစွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

။ပ။ဩတ္တပ္ပီ=ကြောက်လန့်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကာယဒုစ္စရိတေန=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတေန=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပတိ

=ကြောက်လန့်တတ်၏၊ ပါပကာနံ=ကုန်သော။ပ။သမာပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ သြတ္တပ္ပတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ ကာယဒုစ္စရိတ်စသော အကုသိုလ်တို့ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောကို။ပ။အရိယသာဝကော=သည်၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဥပသမ္ပဒါယ=ပြီးစီးပြည့်စုံစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=မတွန့်မဆုတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ထာမဝါ=ဝီရိယစွမ်းအားရှိသည်၊ ဒဠ္ဍပရက္ကမော=မြဲမြဲသောလုံ့လရှိသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု = တရားတို့ကြောင့်၊ ဝါ=တရားတို့ကို ရဖို့အကြောင်းကြောင့်၊ အနိက္ခိတ္တဓုရော=(အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် မရသေးသမျှ) မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝီရိယကို၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ရှိခြင်းငှာ မတွန့်မဆုတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယကို)။ပ။

အရိယသာဝကော=သည်၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ထိုးထွင်းသိနိုင်သော၊ [ဥဒယ=ဖြစ်ခြင်း+အတ္ထ=ပျက်ခြင်း+ဂါမိနီ=ထိုးထွင်းသိနိုင်သော] အရိယာယ=(ဝိုက္ခမ္ဘန, သမုစ္ဆေဒ, အားဖြင့်)ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကာယ=(လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို) ဖြိုခွဲနိုင်သော၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန်, နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ=ဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ [ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှအားလုံးကို ပဠမတွဲ နိဿယစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ(၁၀)နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁) သမ္ဘောဓိသုတ်၌ အဖွင့်သာကေစုံလင်အောင်ပြလျက် ရေးသားထားပါသည်]၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာကို၊ (ဥဒယတ္ထဂါမိနီစသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာကို)။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဟိ=လျှင်၊ ဧဝါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃–ဒုက္ခသုတ်

၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဠဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော မျက်မှောက်အတ္တဘောဘ၌ပင်လျှင်၊ ဝါ=ယခုဘဝ၌ပင်လျှင်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ သဝိဃာတံ=ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်နှင့်တကွ၊

သဉ္ဇပါယာသံ=ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းနှင့်တကွ၊ သပရိဠာဟံ=ကိုယ်စိတ် ပူလောင်ခြင်းနှင့်တကွ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏၊ (တသ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း သည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ) ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်း ဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံစ=နောက်၌လည်း၊ ဝါ= နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌လည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာ ငရဲ စသော ဘဝကို၊ ပါဋိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်၏၊ ဝါ=ကောင်းမုချသွားရောက်ရ၏။

ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်။ပ။ သပရိဠာဟံ=တကွ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်း၊ တသ ဘိက္ခုနော=သည်၊ ဝါ=မှာ၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ပါဋိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဿဒ္ဓါ= ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါမရှိသည်၊ ဝါ=ရတနာသုံးပါးတို့ကို မယုံကြည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဟိရိကော=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မစက်ဆုပ် သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနောတ္တပ္ပီ=အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက် လန့်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကုသီတော=ပျင်းရိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော= ပညာမရှိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပါဋိကင်္ခါ=၏။

။ပ။ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်၊ သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ အဝိဃာတံ=ညဉ်းပန်းနှိပ်စက် တတ်သော ဘေးရန်မရှိဘဲ၊ အနုပါယာသံ=ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်း မရှိဘဲ၊ အပရိဠာဟံ=ကိုယ်စိတ်ပူလောင်ခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=၏၊ (တသ ဘိက္ခုနော= သည်၊ ဝါ=မှာ) ကာယဿ=၏။ပ။ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာ လူနတ်ဘဝကို၊ ပါဋိကင်္ခါ=၏။ပ။ သဒ္ဓါ=ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသောသဒ္ဓါရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဟိရိမာ=အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်းရှိသည်။ပ။ ဩတ္တပ္ပီ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် ကြောက်လန့်တတ်သည်။ပ။အာရဒ္ဓဝီရိယော= အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်။ပ။ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ဣတိ (အဝါစ) တတိယံ=သုံးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၄–ယဘာဘာဘသုတ်

၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ အာဘာတံ=တနေရာရာသို့ ဆောင်ယူ၍၊ နိက္ခိတ္တော ယထာ=ချထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ (အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကမ္မုနာ= အကုသိုလ်ကံသည်) နိရယေ=ငရဲ၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်သာ၊ ဝါ=ချထား ခံရတော့သည်သာ၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော

(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဝေါ=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော–ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=သည်၊ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=သည်သာ။ပ။ဧဝံ=တူ (အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကမ္မုနာ=ကုသိုလ်ကံသည်) သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်သာ။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၅–သိက္ခာသုတ်

၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော ကောစိ=အမှတ်မထား တပါးပါးသော၊ ဘိက္ခု ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ (ယော ကောစိ=အမှတ်မထား တပါးပါးသော) ဘိက္ခုနီ ဝါ=ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ [ဟိကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ] သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သော လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွားအံ့၊ [ဟီနာယာဝတ္တိတွာတိ ဟီနသ ဂိဟိဘာဝသ အတ္ထာယ အာဝတ္တိတွာ၊ ဂိဟီ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၊ ၄၉၃။] တသ=ထိုရဟန်း ရဟန်းမမှာ၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကာ=အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါဒါနုပါတာ=သူတပါးပြောစရာစကား၏ နောင်အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူ ကုန်သော၊ [သဟ ဓမ္မေန ကာရဏေန ယော ဝတ္တတိတိ သဟဓမ္မော၊ သောဧဝ သဟဓမ္မိကော၊ အနုပစ္ဆာ ပတနံ ပဝတ္တိ အနုပါတော၊ ဝါဒသ ဝစနသ အနုပါတော ဝါဒါနုပါတော] ဂါရယှာ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဌာနာ=အကြောင်းတို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=ဆိုက်ရောက်လာကုန်၏။

ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (သဟဓမ္မိကာ=ကုန်သော၊ ဝါဒါနုပါတာ=ကုန်သော၊ ဂါရယှာ=ကုန်သော၊ ဌာနာ=တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=ဆိုက်ရောက်လာကုန်သနည်းဟူမူ) တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တရားတို့တွင်၊ (ကုသိုလ်တရားတွေထဲက)သဒ္ဓါပိ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု ကုသိုလ်မျှသော်မှလည်း၊ နု အဟောသိ နာမ=မရှိပါလေတကား၊ တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ ဟိရိပိ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ရှက်မှု ကုသိုလ်မျှသော်မှလည်း၊ နု အဟောသိနာမ=တကား။ပ။ သြတ္တပ္ပမ္ပိ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ် ကြောက်လန့်မှု ကုသိုလ်မျှသော်မှလည်း။ပ။ ဝီရိယမ္ပိ=လုံ့လဝီရိယမျှသော်မှလည်း။ပ။ ပညာပိ=ဉာဏ်ပညာမျှသော်မှလည်း၊ နု အဟောသိ နာမ=တကား။ပ။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကာ=ကုန်သော၊ ဝါဒါနုပါတာ=ကုန်သော၊ ဂါရယှာ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဌာနာ=ဤအကြောင်းတို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။

။ပ။ဘိက္ခုနီ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေန=ကိုယ်ဆင်းရဲနှင့် (ကိုယ်လေသာ ထကြွမှုကြောင့် ဖြစ်သော ကိုယ်ဆင်းရဲနှင့်) သဟာပိ=အတူတကွလည်း

ကောင်း၊ ဒေါ်မနုဿေန=စိတ်ဆင်းရဲနှင့်၊ (ကိလေသာထကြွမှုကြောင့်ဖြစ်သော စိတ်ဆင်းရဲနှင့်) သဟာဝိ=လည်းကောင်း၊ အသုမုခေါ=မျက်ရည်ဖြင့် စိုစွတ်သော မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ရဒမာနော=ငိုကြွေးလျက်၊ (ကိလေသာဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ငိုကြွေးခြင်းဖြင့် ငိုကြွေးလျက်) ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးပါးတည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ပရိပုဏ္ဏံ=ပြည့်စုံစွာ၊ ပရိသုဒ္ဓံ=ညစ်ကြေးမတင် ဖြူစင်စွာ၊ စရတိ=ကျင့်အံ့၊ တဿ=ထိုရဟန်း ရဟန်းမမှာ။ပ။ ပါသံသာ=ချီးမွမ်းထိုက်ကုန်သော၊ ဌာနာ=အကြောင်းဂုဏ်အင်တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=၏။ပ။ တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ သဒ္ဓါပိ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု ကုသိုလ်သည်လည်း၊ အဟောသိနာမ=ဖြစ်ပါပေ၏၊ ဝါ=ရှိပါပေ၏။ပ။ အာဂစ္ဆန္တိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆–သမာဝဇ္ဇိသုတ်

၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သဒ္ဓါ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှုကုသိုလ်သည်၊ ပစ္ဆာပဒ္ဓိတာ=ရှေ့ရှစ်ကပ်တည်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တာဝ=ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ အကုသလသ=အကုသိုလ်၏၊ သမာပတ္တိ=လာရောက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သဒ္ဓါ=သည်၊ အန္တရဟိတာ=ကွယ်ပျောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အသဒ္ဓိယံ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ပရိယုဋ္ဌာယ=ပတ်ဝန်းကျင်မှ လွှမ်းဖိရစ်ပတ်၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ အကုသလသ=၏၊ သမာပတ္တိ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဟိရီ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ် ရှက်မှုကုသိုလ်သည်။ပ။ အဟိရိကံ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မရှက်တတ်သောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ သြတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် ကြောက်လန့်မှု ကုသိုလ်သည်။ပ။ အနောတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဝီရိယံ=လုံ့လဝီရိယသည်။ပ။ ကောသဇ္ဇံ=ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်။ပ။ ပညာ=ပညာသည်။ပ။ ဒုပ္ပညံ=ပညာမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း မောဟသည်၊ [နှတ္ထိ ပညာ ယဿတိ ဒုပ္ပညော၊ ဒုပ္ပညဿ ဘာဝေါ ဒုပ္ပညံ–ဟု ဘာဝတद္ဓိတ်ဆင့်၍ နပုလ္လိင်ဖြင့် ရှိသင့်၏]။ပ။ ဆဋ္ဌံ=၆–ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၇-ကာမသုတ်

၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယေဘုယ္ယေန=များသောအားဖြင့်၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော်ကာမတို့၌၊ လဇ္ဇိတာ=ကျော်မြူးနေကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကုလပုတ္တော=(အကျင့်သီလရှိသော) အမျိုးကောင်းသားသည်၊ အသိတဗ္ဗာဘဝိ=မြက်ရိတ်တံစဉ်နှင့် မြက်ထမ်း ထမ်းပိုးကို၊ သြဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ=ထွက်ခွာ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်း အဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်းမြင့်မား ကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) [ဒုတိယ အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ ၁၂၄၊ ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂-သုတ်၌လည်းကြည့်] ပဗ္ဗဇိတော=ဝင်ရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်အံ့၊ (တသ=ထိုအမျိုးကောင်းသားအား)သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော=သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းပြုသော၊ ကုလပုတ္တောတိ=အမျိုးကောင်းသားဟူ၍၊ ဝစနာယ=ဆိုခြင်းငှာ၊အလံ=သင့်လျော်၏။ [တနည်း-သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)=သဒ္ဓါတရားဖြင့် (ရတနာသုံးတန် ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့်)ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့် ကံအကျိုးကို ယုံကြည်၍၊ ဝါ=ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းပြုသော။ ဤသို့လည်း ဝါကျပြုလုပ်၍ အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ပဋ္ဌမတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ ၂၄ လည်းကြည့်]။

တံ=ထိုသို့ သင့်လျော်ခြင်းသည်၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယောဗ္ဗနေန=ပျိုမျစ်နုနယ် ဝယ်ရွယ်သည်၏ အဖြစ်ရှိသောသူသည်၊ ဝါ=ပျိုမျစ်နုနယ် အရွယ်ကောင်းသောသူသည်၊ [ယုဝသ ဘာဝေါ ယောဗ္ဗန်၊ ယောဗ္ဗနံ အသ အတ္ထိတိ ယောဗ္ဗနော] ကာမာ[1]=ကာမဂုဏ်

၁။ ကာမနဝသေနဟူသော အဖွင့်ပါဠိစဉ်းစားပွယ်။　　။"လဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ ယောဗ္ဗနေန ကာမာ။ပ။ဟီနာ ကာမာ"စသော ပါဠိတော်စာသွားအတိုင်းဆိုလျှင် ဝတ္ထုကာမဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ။ပ။ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့သာ ဤသုတ်မှ "ကာမ"ပုဒ်နှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆ၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌မူ "ကာမာတ္တေ၀ သမ်ခ ဂစ္ဆန္တိ ကာမနဝသေန ကာမေတဗ္ဗ၀သေန စ ကာမာဟ္ရုစ္ဆေ၀ သမ်ခ ဂစ္ဆန္တိ"ဟု ဖွင့်၏။

ထိုအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် "ကာမာတ္တေ၀=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော ကိလေသကာမ, လိုလားနှစ်သက်ဖွယ်ရာ ဝတ္ထုကာမတို့ဟူ၍သာလျှင်၊ သမ်ခ=သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏"ဟု အနက်ဆိုရာ၏၊ လဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ စသော ဝါကျတို့မှ ကာမာပုဒ်တို့ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌လည်း ကာမဂုဏ်ဟူသော စကားမှ "ဂုဏ်"ဟူသော စကားလုံးကို ဖြုတ်ထားခဲ့ရတော့မည် ဖြစ်၏။ သို့သော် လဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ စသော ပါဠိတော်၌

တို့ကို၊ လဇ္ဇာ=လွယ်ကူစွာရအပ် (ရနိုင်)ကုန်၏၊ (ဟူတိ=ထို့ကြောင့်ပေတည်း) တေစ=ထိုကာမဂုဏ်တို့သည်လည်း၊ ယာဒိသာ ဝါ=အကြင်သို့သောရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ တာဒိသာ ဝါ=ထိုသို့သော ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) [တနည်း-ယာဒိသာ ဝါ တာဒိသာ ဝါ=အည့ဲအကောင်း သောင်းပြောင်းထွေပြား အစားစားတို့သည်၊ ဟောန္တိ=၏။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိနာ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျကုန်သော၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျသော ဒွန်းစဏ္ဍားစသော အမျိုးငါးဦးတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ [အမျိုးငါးဦးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃) အာသံသသုတ်ကြည့်] ယေ စ ကာမာ=အကြင်ကာမဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမာ=အလတ်တန်းစား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အလတ်တန်းစား သတ္တဝါတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ စ ကာမာ=အကြင် ကာမဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း။ ပဏီတာ=မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သော မင်းနှင့် မင်း၏အမတ်ကြီးဟူသော အထက်တန်းစားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ စ ကာမာ=လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သမ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ ကာမာ=ထိုကာဝဂုဏ်တို့သည်(ထိုအယုတ်,အလတ်အမြတ်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တို့သည်) ကာမာတ္တေ၀=လိုလားနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံကာမဂုဏ်တို့ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခ=ထည့်သွင်းရေတွက်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒဟရော=နုနယ်သော၊ ဓနေ=အသိဉာဏ်လေးမြတ် နံ့နေးသော၊ ဥတ္တာနသေယျကော=ပက်လက်အိပ်နေတတ်သေးသည်သာ ဖြစ်သော၊ ကုမာရော=ကလေးသူငယ်သည်၊ ဓာတိယာ=အထိန်း၏၊ ပမာဒံ=မေ့လျော့မှုကို၊ အန္ဓာယ=အစွဲပြု၍၊ ကဋ္ဌံ ဝါ=သစ်သားအစအနကိုသော် လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌလံ ဝါ=အိုးခြမ်းကွဲကိုသော် လည်းကောင်း၊ မုခေ=ခံတွင်းဌ၌၊ အာဟရေယျ=ထည့်သွင်းမျိုချုရာ၏၊ တမေနံ

ပျိုမျစ်နုနယ် အရွယ်ကောင်းသူ အတွက် ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ကိုသာ ရလွယ်သည်ဟု အထူးဆိုဖွယ်လို ပါ၏၊ ကိလေသာကာမတို့ကိုကား ရလွယ်သည်ဟု အထူးဆိုဖွယ်မလိုပါ၊ထို့ကြောင့် လဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ စသောစကားတို့သည် ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကိုသာ ရည်ရွယ်သောစကား ဖြစ်သင့်ဝါ၏။

ထို့အပြင် ထိုကာမဂုဏ်တို့ကိုသာ ဟီန မဇ္ဈိမ ပဏီတ (အယုတ် အလတ် အမြတ်) ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ဟုလည်းကောင်း, ဟီနာနံ ဧတေ ဟီနာ၊ မဇ္ဈိမာနံ ဧတေ မဇ္ဈိမာ စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၍ ယုတ်နိမ့်သူ အောက်တန်းစားသတ္တဝါတို့၏ ကာမဂုဏ်, အလတ်တန်းစားသတ္တဝါတို့၏ ကာမဂုဏ်စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားဖို့ လိုပါ၏၊ ကိလေသာကာမကိုကား ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားနေဖွယ် မလိုဟု ယူဆ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကာမနဝသေန"ဟူသောပါဠိ ရှိသင့် မရှိသင့် နှိုင်းချင့်စဉ်းစားကြပါကုန်။

=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲ ထည့်သွင်းမျိုချနေသောကလေးကို၊ ဓာတိ=အထိန်း သည်၊ သီဃံ သီဃံ=လျင်မြန်စွာ လျင်မြန်စွာ၊ မနုသိ ကရေယျ=နှလုံးသွင်း သိမြင်လိုက်ရာ၏၊ သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ မနုသိကတွာ=နှလုံးသွင်းသိမြင်ပြီး၍၊ (တံ=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို) သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ အာဟရေယျ=ထုတ်ယူ ရာ၏၊ သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ အာဟရိတုံ=ထုတ်ယူခြင်းငှာ၊ နော စေ သက္ကုဏေယျ =အကယ်၍ မတတ်နိုင်ငြားအံ့၊ (စဝံ သတိ=ဤသို့ မတတ်နိုင်သည်ဖြစ်လသော်) ဝါမေနေ=လက်ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ သီသံ=ဦးခေါင်းကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ=မြဲမြဲစွာ ဆွဲကိုင်ပွေ့ပိုက်၍၊ ဒက္ခိဏေန=လက်ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ဝက်ဂုံလီ=ကောက်ကွေးသောလက်ချောင်းကို၊ ကရိတွာ= ပြု၍၊(တံ=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို) သလောဟိတမ္ဘိ=သွေးနှင့်တကွဖြစ်လျက် သော်လည်း၊ အာဟရေယျ=ထုတ်ယူရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သွေးနှင့်တကွ ထုတ်ယူရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒသာ=ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကိုထုတ်ယူခြင်းသည်၊ ကုမာရသ =သူငယ်ကို၊ ဝိဟေသာ=ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ဖြစ်နေပေ၏၊ သော= ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို ထုတ်ယူခြင်းသည်၊ (ကုမာရသ= ကို၊ ဝိဟေသာ=သည်၊) နတ္ထိ=မဖြစ်၊ ကိုတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်) နဝဒါမိ=မဆို၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=သို့သော်လည်း၊ (သူငယ်ကို ညှင်းပန်း နှိပ်စက်ခြင်း ဖြစ်ပါသော်လည်း) အတ္ထကာမာယ=အကျိုးကိုလိုလားသော၊ ဟိတေ သိနိယာ=စီးပွားကို ရှာမှီးတတ်သော၊ အနုကမ္ပိကာယ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားတတ်သော၊ ဓာတိယာ=အထိန်းသည်၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=ဆွဲကပ်ယူဝင်၍၊ စတံ=ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို ထုတ်ယူခြင်းကို၊ ကရဏီယံ=ဓကန်မုချ ပြုသင့်၏၊ (ကိုတိ=ထိုသို့ ဓကန်မုချ ပြုသင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သွေးနှင့်တကွ ထုတ်ယူရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) (တံ ကိသ ဟေတုသို့ ပြန်အုပ်ရသည်)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=အထိန်း၏ ကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ် မလိုသောအချိန် အခါကား၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သော ကုမာရော=ထိုသူငယ်သည်၊ ဝုဒ္ဓေါ= ကြီးပြင်းသည်၊ အလံပညော=သင့်လျော်သောဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ် ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌) "ဒါနိ=ယခု၊ ကုမာရော=သူငယ်သည်၊ အတ္တာဝုတ္တော=မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်၊ ဝါ=မိမိ ကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်သည်၊(ဟောတိ=၏)ပမာဒါယ=မေ့လျော့ခြင်းငှာ၊ နု အလံ=မသင့်လျော်၊" ကိုတိ=ဤသို့စဉ်းစား၍၊ ဓာတိ=အထိန်းသည်၊ဒါနိ=ယခု၊ တသ္မိ ကုမာရေ=ထိုသူငယ်၌၊ အနပေက္ခာ=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိတော့သည်၊ ဟောတိ=

၏၊ [အနပေက္ခာ ဒါနိဋ္ဌ ဒါနိကို အနက်မရှိ နိပါတ်သော်လည်း ကြံရာ၏။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယာဝကီဝဉ္စ=အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ပြုသင့်သောကိစ္စကို) အကတံ=မပြုအပ်သေးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဟိရိယာ=ဟိရိဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊(ကာတဗ္ဗံ=ကို)အကတံ=သည်၊ဟောတိ=၏၊ သြတ္တပ္ပေန=သြတ္တပ္ပဖြင့်။ပ။ဝီရိယေန=ဝီရိယဖြင့်။ပ။ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ကို) အကတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တာဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ မေ=ငါသည်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ [အနုရက္ခိတဗ္ဗောဋ္ဌစပ်] ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ [ဟောတိ=ဋ္ဌစပ်] အနုရက္ခိတဗ္ဗော=အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်သင့်သည်၊ ဝါ=အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်ဖွယ်လိုသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စခေါ=စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလိုသော အချိန်အခါကား၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ကို) ကတံ=ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=ပြုအပ်ပြီး၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊(တတော=ထိုအခါ၌) ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တဂုတ္တော=မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏၊ ဝါ=မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်၏၊ ပမာဒါယ=ငှာ၊ နာလံ=မသင့်၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ တသ္မိံ ဘိက္ခုသ္မိံ=ထိုရဟန်း၌၊ အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ=ကြောင့် ကြမစိုက်တော့သည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ=ခုနစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၈–စဝေနသုတ်

၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော သာသနာတော်၌၊ စဝတိ=(သီလစသောဂုဏ်မှ)လျှောကျ၏၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသောဂုဏ်၌) မတည်မြဲ၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ စဝတိ=သီလစသောဂုဏ်မှ လျှောကျသနည်း၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=သီလစသော ဂုဏ်၌ မတည်မြဲသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသော၊ (သြကပ္ပနသဒ္ဓါ ပက္ခန္ဒနသဒ္ဓါတရား နှစ်ပါးမရှိသော)[1] ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊

၁။ ပက္ခန္ဒနသဒ္ဓါ(ပစ္စက္ခသဒ္ဓါ)ဟူသော အသုံးအနှုန်း။ ။အဿဒ္ဓေါတိ သြကပ္ပနသဒ္ဓါယ စ ပက္ခန္ဒနသဒ္ဓါယ စာတိ ဒွိဟိပိ သဒ္ဓါဟိ ဝိရဟိတော–ဟု

စဝတိ=၏၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသော ဂုဏ်၌) မတည်မြဲ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟိရိကော=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မစက်ဆုပ်သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ စဝတိ=၏ ။ပ။အနောတ္တပ္ပီ=အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သော။ပ။ [စာပိုဒ်–၃ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၆) ကြည့်] သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ နဝ စဝတိ=(သီလစသော ဂုဏ်မှ)မလျော့ကျ၊ ,ပတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသောဂုဏ်၌)တည်မြဲ၏ ။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိရိမာ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်းရှိသော။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဝမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောတိ။ပ။ အဌမံ=ရှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၉–ပဌမ အဂါရဝသုတ်

၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ။ပ။ဘိက္ခု=သည်၊ အဂါရဝေါ=လေးစားထိုက်သူတို့၌ ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိသည်၊ (အလေးဂရပြုထိုက်သူတို့၌ အလေးဂရပြုသော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရိုသေလေးစားခြင်းအမှုအရာ မရှိသည်)အပ္ပတိဿော=(အလေးဂရပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်း

အဌကထာ ဖွင့်၏၊ သီသျှာမှုတို့၌ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါယ၏ နေရာ၌ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါယ–ဟု ပါ၌ရှိ၏၊ သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၇)နဂရောပမသုတ် အဌကထာ(နှာ–၁၃၈)၌လည်း "သဒ္ဓေါတိ သြကပ္ပနသဒ္ဓါယ ဧစဝ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါယစ သမန္နာဂတော"ဟု တွေ့ရ၏၊ သို့သော် စာပိုဒ် ၅၃–သုတ် အဌကထာ၌လည်းကောင်း ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ၁၁၉။ ပါထိကဝဂ္ဂ၊ ၂၁၂။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ၊ ၂၂၅–တို့၌လည်းကောင်း သဒ္ဓါလေးမျိုးကို ထုတ်ပြရာ၌ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါ (ပစ္စက္ခသဒ္ဓါ)ဟု သုံးနှုန်းထားသည်ကို မတွေ့ရ၊ သြကပ္ပန သဒ္ဓါနှင့် ပသာဒသဒ္ဓါနှစ်ပါးကို အဓိပ္ပေတတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြထားသော မဟာဝဂ္ဂ အဌကထာနှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ၏၊ ဤသုတ် အဂုတ္တိရ်ဋီကာ၌မူ "သဒ္ဓါယာတိ ဣမိနာ အဓိဂမသဒ္ဓါ ဒဿိတာ"ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏၊ သို့သော် အဌကထာ၌ "သဒ္ဓါယ"ဟု သီးသန့်ပါ၌ မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် စာကျစာပျက် ဖြစ်နေဟန်ရှိသည်။

၂။ **အဂါရဝေါ အပ္ပတိဿော။** ။အဂါရဝေါ၏ ဝိဂြိုဟ်ကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၁) ပဌမ ဥရုဝေလသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ–၅၁)ကြည့်။ ပတိဿဝနံ ပတိဿော=(အလေးဂရပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားစွာ နာယူခြင်း၊ ထိုနာယူခြင်းနှင့် သဟောတူသော အကြီးအကဲပုဂ္ဂိုလ်တင်မြှောက်ခြင်း၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ရိုသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်း၊ နတ္ထိ စေသို့ ပတိဿောတိ အပ္ပတိဿော=အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူခြင်း မရှိသူ၊ သဟ ပတိဿေန ယော ဝတ္တတိတိ သပ္ပတိဿော=အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သူ (နာယူခြင်းရှိသူ)။

မရှိသည်၊ ဝါ=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ကို)အမှီအခို အကြီးအကဲအရာခံထားခြင်း ရှိသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) သဒ္ဓမ္မေ=ခ်ီ၊ စဝတိ=၏၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=မြဲ။ပ။သဂါရဝေါ=လေးစားထိုက်သူတို့ခ်ီ ရှိသေလေးစားခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=ရှိသေလေးစားခြင်းရှိသည်၊ သပ္ပတိဿော=(အလေးဂရုပြု ထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ကို) အမှီအခို အကြီးအကဲအရာခံထားခြင်း ရှိသေ တုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)။ပ။နဝမံ=ကိုးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၀–ဒုတိယ ဘဂါရဝသုတ်

၁၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ။ပ။ အပ္ပတိဿော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=(တုတ်ဓားမပါ) တရားဖြင့်ဆုံးမရာ ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ခ်ီ၊ ဝုဒ္ဓိ=(သီလအားဖြင့်) ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရူဠှိ=(အရိယမဂ်တည်းဟူသော အမြစ်သက်ဆင်း) စွဲမြဲစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=(ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း ခြင်းအားဖြင့်) ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတုံ=ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော= မထိုက်၊ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာမဟုတ်၊ [တနည်း–ဝုဒ္ဓိ =သီလသမာဓိတို့ဖြင့် ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရူဠှိ=ဝိပဿနာနှင့် အရိယမဂ်တည်းဟူသော အမြစ်သက်ဆင်း စွဲမြဲစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=ဗိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့ဖြင့် ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတုံ =ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=မဟုတ်။]

ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ =တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဂါရဝေါ=သည် ။ပ။ အာပဇ္ဇိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ၊ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာ မဟုတ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ အာပဇ္ဇိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=ဟုတ်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန် သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။ အဘဗ္ဗော= မထိုက်၊ ဝါ=ဟုတ်။ပ။အာပဇ္ဇိတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏၊ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာ ဖြစ်၏။ပ။ ဣဘိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ် တည်း၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သေခဗလဝဂ္ဂေါ=သေခဗလဝဂ်တည်း။

ဋီကာခ်ီကား အပ္ပတိဿယ–ဟု ပါဠိရှိ၍ "ပတိ+သု+အ"ဖြင့် ပတိဿဝ–ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဝကို ယပြုဟု ရုပ်စီရင်သည်၊ ဝိမတိဋီကာ၊ ဒု(၁၀၂)ခ်ီ "ပတိ+သိ+အ" ဖြင့် ပတိဿယနံ ပတိဿောဟု ဝစနတ္ထပြု၏၊ ထိုဝိမတိဋီကာအလို "အပ္ပတိဿော= အလေးဂရုပြုထိုက်သူကို မှီခိုခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲ တင်မြှောက်၍ အဆုံးအမစကားကို လေးစားနာယူခြင်းမရှိသည်"ဟု အနက်ဆိုပါ၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁)သုတ်ခ်ီ ဤပုဒ်၏ ဋီကာဖွင့် အနက်တမျိုး ရေးခဲ့သေး၏။

တသေ=ထိုသေခဗလဝဂ်၏၊ ဥဒ္ဒါနံ=ဥဒ္ဒါန်းကား၊ ဝါ=ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုတ်တို့ကို နောက်ကာလ၌ မမေ့မယောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သော ခေါင်းစဉ်ကား၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၀–သုတ်အဆုံး၌ကြည့်] သံခိတ္တံ=သံခိတ္တသုတ်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္ထတံ=ဝိတ္ထတသုတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခသုတ်လည်းကောင်း၊ ဘတံ=ယထာဘတသုတ်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗမ်(ပဗ္ဗမာယ)=ငါးခုမြောက်သော၊ သိက္ခာယ=သိက္ခာသုတ်နှင့်တကွ၊ သမာပတ္တိ စ=သမာပတ္တိသုတ်လည်းကောင်း၊ ကာမေသု=ကာမသုတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမေသုသဒ္ဒါဖြင့် မှတ်သားထားအပ်သော ကာမသုတ်လည်းကောင်း၊ စဝနာ=စဝနသုတ်လည်းကောင်း၊ ဒွေ=နှစ်ပါးကုန်သော၊ အဂါရဝါ=အဂါရဝသုတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသည်ပင်တည်း၊[သုတ်နာမည်ပေါ်အောင် သင့်သလို အနုက်ပေးရသည်၊ အကျိုးမများလှသောကြောင့် နောက်၌ ဥဒ္ဒါန်းဂါထာများကို အနုက်ပေးပြတော့မည်မဟုတ်]

၂–ဗလဝဂ်၊ ၁–အနုနုသုတသုတ်

၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပုဗ္ဗေ=(ဘုရားမဖြစ်မီ) ရှေးဘ၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ အနုနုသုတေသု=ကြားအပ်ဖူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=သစ္စာလေးပါး တရားတို့၌၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)[1]=ထူးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်သိ၍၊ ဝေါသာနပါရမိပတ္တော=(မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြည့်သင့်သော) ၁၆–ပါးသော မဂ်ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးခြင်းဟူသော အထွတ်အထိပ်အဆင့်သို့ ရောက်ပြီဟု၍၊ ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံတော်မူ၏၊ [ဝေါသာန=ပြီးဆုံးခြင်းဟူသော+ပါရမိ(မတ္ထက)=အထွတ်အထိပ်အဆင့်သို့+ပတ္တော=ရောက်ပြီဟူ၍၊ ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံတော်မူ၏။] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတသေ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝိပဿီစသား ရှေးဘုရားတို့နှင့် မခြားတမူ အလားတူ ကြွလာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏) တထာဂတဗလာနိ[2]=မြတ်စွာ

၁။ **အဘိညာ ဝေါသာနပါရမိပတ္တော ပဋိဇာနာမိ။** ။အဘိညာပုဒ်ကို ပဋိဇာနာမိ၌စပ်၊ ထူးခြားသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကာသိ၍ ဝန်ခံတော်မူ၏၊ အဘယ်သို့ဝန်ခံတော်မူသနည်း၊ ဝေါသာနပါရမိပတ္တော ပဋိဇာနာမိ=သစ္စာလေးပါးတို့၌ မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြည့်သင့်သော (၁၆)ပါးသော မဂ်ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးပေါက်မြောက် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီဟု ဝန်ခံတော်မူ၏ဟူလို။

၂။ **တထာဂတဗလာနိ။** ။တထာဂတဗလာနိကို အနုက်နှစ်မျိုး ပေးရာ၌ ဒုတိယအနုက်သာ အဋ္ဌကထာဖွင့် အနုက်ဖြစ်၏၊ ပဌမအနုက်မှာ မှတ်လွယ်အောင် သာမန်ရိုးရိုး ပေးထားသော အနုက်ဖြစ်၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ "ဂတာနိ ပဝတ္တာနိ"ဟု ပါဠိ၌ရှိ၏၊ တေဟိ ဂန္တဗ္ဗံ–ဟူသော ကံဟောဝါကျနှင့် ကိုက်ညီအောင် "ဂတာနိ ပတ္တာနိ"ဟု ရှိသင့်၏၊ တထာ=ထိုရှေးဘုရင်တို့ ရောက်အပ် ရအပ်သည်နည်းဘူ

ဘုရား စွမ်းအားတို့သည်၊ ဝါ= ထိုရှေးဘုရားတို့ ရောက်အပ်သည့် နည်းတူပင် ရောက်အပ် ရအပ်သော စွမ်းအားတော်တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးတို့ ပေတည်း။

ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းစွမ်းအား ငါးပါးတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသဘံ=မြင့်မြတ်သောသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဟူသောနေရာဌာနသို့၊ ဝါ=ဌာနကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ= ကိုယ်တော်၏ထံ လက်ခံထားရှိတော်မူ၏၊ ဝါ=ဝန်ခံတော်မူ၏၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် ၈-သုတ်၌ ကြည့်ပါ] ပရိသာသု=ရှစ်ပါးသော ပရိသတ်တို့၌၊ သီဟနာဒံ= မြတ်သော မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ ဝါ=မရွံ့မကြောက် ခြေသေ့ဟောက်သို့ ရဲရဲတောက်ကြီးဝါး မြွက်ဆိုအပ်သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ=မိန့်မြွက်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မစက္ကံ= မြတ်သောတရားစက်ဘီးကို၊ (မြင့်မြတ်သန့်ရှင်းသော ပဋိဝေဓဉာဏ် ဒေသနာဉာဏ်ဟူသော တရားစက်ဘီးကို) ပဝတ္တေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ ဝါ=ဟောကြားတော်မူ၏၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ၊ [စာပိုဒ် ၁ သုတ်ကြည့်တော့]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=၏၊ တထာဂတဗလာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=တည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဝတ္တေတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ပဌမံ=တည်း။

၂-ဣဒ္ဓိသုတ်

၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌန္တံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ သေခဗလာနံ=ဤသေခဗိုလ်တို့တွင်၊ ဝါ=ဤသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးတို့၏ မလွဉ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားတို့တွင်၊ ယဒိဒံ ပညာဗလံ=အကြင်ပညာဗိုလ်သည်၊ ဝါ=အကြင်ပညာ ဟူသော စွမ်းအားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤပညာဗိုလ်သည်၊ ဝါ=ဤပညာ စွမ်းအားသည်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဧတံ=သည်၊ သင်္ခါဟိကံ=ကြွင်းကျန်သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို သိမ်းယူတတ်၏၊ ဧတံ=သည်၊ သဃ်ဘဒိယံ=ကြွင်းကျန်

သာလျှင်၊ ဂတ=ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ ဗလ=စွမ်းအား၊ တထေဝ ဂတာနိ ပတ္တာနိ တထာဂတာနိ၊ တထာဂတာနိစ ဟာနိ ဗလာနိ စာတိ တထာဂတဗလာနိ။

၁။ သဃ်ဘဒိယံ။ ။ဤပုဒ်၏ ဝဋ္ဋမအနက်မှာ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုထားအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်၊ "သံ+ဟန+ယု"ဖြင့် သဃ်ဘဒနဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တဒ္ဓိတ်ကွယပစ္စည်းသက်၍ သဃ်ဘဒနဟု ရှုပ်ပြီး၏၊ သေသဗလာနိ သဃ်ဘဒနာနိ သံဟတာနိ ကရောတီတိ သဃ်ဘဒိယံ(ပညာဗလံ)=ကြွင်းကျန်သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်သော ပညာဗိုလ်။

သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်၏၊ ဝါ=ကြွင်းကျန်သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုတတ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ကူဋာဂါရဿ=အထွတ်တစ်ဆင်ထားအပ်သော အိမ်ကျောင်းတွင်၊ [တေ အဂ္ဂံ စသည်၌စပ်] ယဒိဒံ ကူဋံ=အကြင်အထွတ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေ=ဤအထွတ်သည်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးတည်း၊ တေ=ဤအထွတ်သည်၊ သဂ်ါဟိကံ=အခြင်ရနယ်တို့ကို သိမ်းယူတတ်၏၊ တေ=သည်၊ သဃ်ာတနိယံ=အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်၏၊ ဝါ=အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုတတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်။ပ။ [တသ္မာတိဟ-စသည်ကို စာပိုဒ်(၁)သုတ် အတိုင်း အနက်ဆိုပါ] ဣတိ(အဝေါစ)ဒုတိယံ။

၃-သံခီတ္တာနှင့် ဝိတ္ထတသုတ်

၁၃။ သံခီတ္တသုတ်။ ။စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်းကြည့်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=(ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကြောင့်)မလွှမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ပ။သတိဗလံ=သတိဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(မုဠ္ဌသမ္ဘ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလွှမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲသော သတိဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(ဥဒ္ဓစ္စ ကြောင့်) မလွှမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲသော သမာဓိဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း။ပ။ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ)တတိယံ။

၁၄။ ဝိတ္ထတသုတ်။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတိဗလံ=သတိဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=သတိစွမ်းအားဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=မူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သတိမာ=သတိရှိသည်၊ ပရမေန=မြတ်သော၊ သတိနေပက္ကေန=သတိ,

---

ဂေါပါနသိယော သဃ်ာတနာယော ကရောတိတိ သဃ်ာတနိယံ(ကူဋံ)=အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်သောအထွတ်။ "ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်"ဟူသော စကားသည် "ပေါင်းစုတတ်"ဟူသောစကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်အတူတူပင် ဖြစ်သောကြောင့် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ဒုတိယအနက်ကိုလည်း ရေးသားထားသည်။

၁။ အဋ္ဌကထာအလို သတိနေပက္ကေ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ နေပက္ကပုဒ်၏အရ ပညာကိုယူ၏၊ ပဋ္ဌာန်းကဲ့ နိပယတိ ဝိသောသေတိတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာ အပေါင်းကို ခြောက်လှန့်စေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်။ နိ+ပေ+အ=နိပယ၊ ယကိုကပြု၊ ထို့နောက် တဒ္ဓိတ်ဏျပစ္စည်းဖြင့် နေပက္ကပုဒ်ဖြစ်၏၊ နိပကသ ဘာဝေါ နေပက္ကံ=ထိုပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပညာ။ သတိ စ နေပက္ကဉ္စ သတိနေပက္ကံ (သတိနှင့်ပညာ)။

ပညာနှင့် ဝါ=သတိ၏ ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သည်အဖြစ်နှင့်၊ သမ္ဘာဂတော= ပြည့်စုံသည်၊ စိရကတမ္မိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့) ကြာမြင့်စွာ ကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကျင့်ဝတ် ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ စိရဘာသိတမ္မိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့) ကြာမြင့်စွာ ကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့်မြွက်ဆို အပ်ဖူးသော ပါဠိသင်ယူပို့ချ ဟောပြောခဲ့ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့် မြွက်ဆိုအပ်ဖူးသော ပါဠိ သင်ယူပို့ချ ဟောပြောခဲ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ သရိတာ=(တကြိမ်တခါ) အောက်မေ့အမှတ်ရနေသည်၊ ဝါ=တကြိမ်တခါ အောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိ သမ္ဘောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေသည်၊ အနုဿရိတာ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရနေ သည်၊ ဝါ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိသမ္ဘောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤစိရကတ စိရဘာသိတတို့ကို အောက်မေ့ အမှတ်ရမှု သတိသမ္ဘောဇ္ဈင်ကို၊ သတိဗလံ=သတိဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=သတိစွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ= ခေါ်ဆိုအပ်၏။

သတိကို အကျယ်ဝေဖန်ပြရာ အစန်း၌ ပညာ(နေပဏ္ဍ)ကို ယူထားခြင်းဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ယူထားရခြင်းအကြောင်းကို သာ(ပညာ)သတိယာ ဥပကာရကဘာဝေန ဂဟိတာ (ထိုပညာသည် သတိအား ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပညာကို ယူထားသည်)ဟူ၍ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထို့အပြင် ဉာဏသမ္ပယုတ် သတိဖြစ်၍ အားကောင်းသော သတိဖြစ်ကြောင်း (အားနည်းသော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သတိ မဟုတ်ကြောင်း)ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ ပညာကို ယူထားခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ (၂၁)၌ မိန့်ဆို၏။

ဋီကာအလို သတိနေပဏ္ဍ။ ။မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ (၁၅)၌ကား နေပဏ္ဍအရ ပညာကိုယူသည်ကို မနှစ်သက်ပေ၊ ထို့ကြောင့် "သတိနေပဏ္ဍောနာတိ သတိယာ နေပဏ္ဍော၊ တိက္ခ ဝိသဒသူရဘာဝေန" စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏၊ နိပဏသ ဘာဝေါ နေပဏ္ဍံ=ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သောသတိ၏အဖြစ်၊ သတိယာ နေပဏ္ဍံ သတိ နေပဏ္ဍံ=သတိ၏ ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်၊ ဝါ=သတိ၏ ထက်မြက် သန့်ရှင်း ရဲရင့်ခြင်းသဘော။ တရားကိုယ်မှာ သတိပင်ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဤဋီကာအလို နေပဏ္ဍအရ ပညာကိုမယူရ၊ သတိကိုသာယူရ၏၊ ထိုသတိသည် ပညာပါမှသာ အားကောင်းသည်မဟုတ်၊ သူ့ချည်းသက်သက်လည်း အားကောင်းပါ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံခြင်း၊ အနိစ္စတာ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်ရာအခါ၌ အလေ့အလာမျှားသောအခါ ပညာ မပါသော(ဉာဏဝိပ္ပယုတ်)သတိဖြင့်လည်း ရွတ်အံမှု ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုတို့ကို ပြုလုပ် နိုင်ပါ၏ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။

.. ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=သမာဓိစွမ်းအား ဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊အရိယသာဝကော =သည်၊ ကာမေဟိ=ဝတ္ထု ကိလေသာနှစ်ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စေव=ကင်း ဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ=နိဝရဏာ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စဝေ=ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ=ဝိတက်နှင့်လည်း တကွ ဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ=ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ=နိဝရဏာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ=ပီတိသုခရှိသော၊ ပဌမံ=ဂဏန်းစဉ် အားဖြင့် ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဝါ=ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ကျန်သော အနက်အမျိုးမျိုးကို ဒုတိယ အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၁၃၅၊ ၁၃၆။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃)သုတ်ကြည့်]

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ=ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို၊ ဥပသမာ=ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း ကြောင့်၊ ဝါ=ပယ်ခွာလွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်ခံဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနံ=ကောင်းစွာ ကြည်လင်စေတတ်သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ဧကောဒိ ဘာဝံ=မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ အဝိတက္ကံ=ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ အဝိစာရံ=ဝိစာရလည်း မရှိသော၊ သမာဓိဇံ= ပဌမဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ယှဉ်ဘက် ဒုတိယဈာန် သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ=ပီတိသုခရှိသော၊ ဒုတိယံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက် ဖြစ်သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ပီတိယာ=ပီတိကို၊ ဝိရာဂါစ=စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဥပသမာ စ=ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊) ဥပေက္ခကော=(သုခ ဒုက္ခ၊ ဘက်မကျအောင်) သင့်လျော်ညီမျှစွာ ရှုတတ်သော တတြာမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ရှိသည်၊ ဝါ=လျစ်လျူရှုတတ်သော တတြာမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိသည်၊ (ဟုတ္တာစ= ဖြစ်၍လည်း)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သတော=ဈာန်၏အာရုံကို အောက်မေ့အမှတ်ရ သည်၊ ဝါ=သတိရှိသည်၊ သမ္ပဇာနော=(ဈာန်၏အာရုံကို) ကောင်းစွာခွဲခြား သိသည်၊ ဝါ=သမ္ပဇာဉ် ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ စ=လည်း၊ ဝိဟရတိ=၏) သုခဉ္စ=စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကိုလည်း၊ ကာယေန= နာမကာယဖြင့်၊ (တတိယဈာန်စိတ္တုပ္ပာဒ် ကာယဝိညာဏ်စိတ္တုပ္ပာဒ်ဟူသော နာမကာယဖြင့်) ပဋိသံဝေဒေတိ=ခံစား၏။

ယံ=အကြင် တတိယဈာန်ကြောင့်၊ တံ=ထို တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံ သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ=ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အာစိက္ခန္တိ=ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာစိက္ခန္တိ=ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်သနည်းဟူမူ) (အယံ=ဤ

တတိယစျာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုတတ်သော တဏှာမရှိတတ်ပေကွာရှိပါပေစွ၊ (ချမ်းမြေ့ဂုဏ်အင် စုံလင်ကဲမောက် ထိပ်ဆုံးရောက်ရှိ တတိယစျာန သုခ၌ပင် ခင်မင်မပြု လျစ်လျူရှုနိုင်ပါပေစွ) သတိမာ=သတိရှိပါပေစွ၊ (ဗီတိထပ်ကာ မဖြစ်လာအောင် သေချာမြဲကြပ် စွဲကပ်သော သတိရှိပါပေစွ) သုခဝိဟာရီ=ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိပါပေစွ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာစိဏ္ဏန် =ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏) တတိယံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် သုံးခုမြောက်သော၊ တံ စျာနံ=ထိုစျာန်သို့၊ ဝါ=ထိုစျာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ဝိဟာရတိ=၏။

ပုဗ္ဗေဝ=(စျာန်လေးပါးတို့၏) ရှေးဦးမဆွ ဥပစာရခဏာ၌သာလျှင်၊ သုခဿ=ကာယိကသုခကို၊ ပဟာနာ စ=ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ= ကာယိကဒုက္ခကို၊ ပဟာနာ စ=လည်းကောင်း၊ သောမနဿ ဒေါမနဿာနံ= သောမနဿဝေဒနာနှင့် ဒေါမနဿဝေဒနာတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာစ=ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခံ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်းမရှိသော၊ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ= ဥပေက္ခာသည် ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် လေးခုမြောက်ဖြစ်သော၊ စျာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပ- သမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟာရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤစျာန်လေးပါးဟူသော သမာဓိစွမ်းအားကို၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ။ပ။စတုတ္ထံ။

၅-ဒဠ္ဌမ္ဘသုတ်

၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတ္ထ=အဘယ်တရားတို့၌၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါစွမ်းအားကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=(အကြီးအကဲဟူ၍) မှတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ စတ္တာသု= လေးပါးကုန်သော၊ (သပ္ပုရိသသံသေဝ၊ သဒ္ဓမ္မသဝန၊ ယောနိသော မနသိကာရ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိအားဖြင့် လေးပါးကုန်သော) သောတာပတ္တိယင်္ဂေသု=သောတာ ပတ္တိမဂ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=အကြီးအကဲဟု မှတ်ရမည်) ဘတ္တာ=ဤသောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရား လေးပါးတို့၌၊ သဒ္ဓါဗလံ= ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=အကြီးအကဲဟု မှတ်ရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတ္ထ=အဘယ်တရားတို့၌၊ ဝိရိယဗလံ=ဝိရိယဗိုလ်ကို၊ ဝါ=ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ၊ စတ္တာသု=လေးပါးကုန်သော၊ သမ္မပ္ပဓာနေသု=သမ္မပ္ပဓာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သမ္မပ္ပဓာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=သမ္မပ္ပဓာန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မည်) ဘတ္တာ=ဤသမ္မပ္ပဓာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဤသမ္မပ္ပဓာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=တို့၌၊ ဝိရိယဗလံ=ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မည်။ပ။

စတ္တာသု=ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သတိ ပဋ္ဌာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော

တရားတို့၌၊ (ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=မည်) ဣတ္ထ=ဤသတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။၀။ စတူသု=ကုန်သော၊ ဈာနေသု=ဈာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဈာန်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=ဈာန်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=မည်) ဣတ္ထ=ဤဈာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဤဈာန်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။၀။ အရိယသစ္စေသု=အရိယသစ္စာတို့၌၊ ဝါ=အရိယသစ္စာတော်ကို ဖြစ်ပွား စေခြင်း ကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=အရိယသစ္စာတော်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=မည်)ဣတ္ထ=ဤအရိယသစ္စာတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။၀။ ပဋ္ဌမံ။ ဆဋ္ဌံ။

၇–ပဋ္ဌမဟိတ စသောသုတ်များ

ဤ ၁၇(စာပိုဒ်)။ ၇–ပဋ္ဌမဟိတသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တဟိတာယ=မိမိ၏စီးပွားအကျိုးငှာ၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်၍၊ ဝါ=ကျင့်လျက်၊ ပရဟိတာယ=သူတပါး၏ စီးပွားအကျိုးငှာ၊ နော ပဋိပန္နော=မကျင့်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တဟိတာယ=ငါ၊ ပဋိပန္နော=၍၊ ပရဟိတာယ=ငါ၊ နော ပဋိပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော(လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော) သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ သီလသမ္ပဒါယ=(လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော) သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ နော သမာဒပေတိ=ကောင်းစွာ မနာယူ မကျင့်သုံးစေ၊ ဝါ=မဟောပြော မတိုက်တွန်း။

အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော=(လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော) သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=ကို၊ သမာဓိသမ္ပဒါယ=(လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော) သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ နော သမာဒပေတိ=စေ၊ ဝါ=တွန်း။၀။ ပညာသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာ) ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်။၀။ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်။၀။ဝိမုတ္တိ သမ္ပဒါယ=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌။၀။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ [ဣမေဟိ အဂ်ေဟိ=ဤအကြောင်းတရားတို့နှင့် ဟု လက်ရှိစာမူအရ အနက်ဆိုရာ၏၊ ရှေ့နောက်မညီတော့ပေ] သမန္နာဂတောသော၊ ဘိက္ခု။၀။သတ္တမံ။

ဤ ၁၈(စာပိုဒ်)။ ၈–ဒုတိယဟိတသုတ်။ ။အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ပရံ=ကို၊ သီလသမ္ပဒါယ=ခြင်း၌၊ သမာ

ဒဝေတိ=ကောင်းစွာနာယူကျင့်သုံးစေ၏၊ ဝါ=ဟောပြောတိုက်တွန်း၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၉(စာပိုဒ်)။ ၉-တတိယဟိတသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တဟိတာယ=ငှာ၊ နေဝပဋိပန္နော=မကျင့်သည်၊ ပရဟိတာယ=ငှာ၊ နော ပဋိပန္နော=မကျင့်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။နဝမံ။

၂၀(စာပိုဒ်)။၁၀-စတုတ္ထဟိတသုတ်။ ။အတ္တဟိတာယ စ=မိမိစီးပွားအကျိုးငှာလည်း၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်သည်၊ ပရဟိတာယ စ=ငှာလည်း၊ ပဋိပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။အတ္တနာ စ=ကိုယ်တိုင်လည်း။ပ။ ပရဿ=သူတပါးကိုလည်း။ပ။ ဒသမံ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဗလဝဂ္ဂေါ=ဗလဝဂ်တည်း။

၃-ပဏ္ဍိတဝဂ်

၁-ပဌမအဂါရဝသုတ်

၂၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ [ပရိပူရေသေတိ၊ နဝိဇ္ဇတိ တို့၌စပ်] သဒ္ဓြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့၌၊ ဝါ=(ဧကဂမ္မ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာဟူသော) တူညီသောအကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သောရဟန်းတို့၌၊ အဂါရဝေါ=ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိသော၊ (အလေးဂရုပြုသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရိုသေလေးစားခြင်း အမှုအရာမရှိသော) အပ္ပတိဿော=အဆုံးအမစကား လေးစားနာယူခြင်း မရှိသော၊ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ ထားခြင်း၊ ရိုသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိသော၊ အသဘာဝဝုတ္တိကော=သဘော မတူသော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အာဘိသမာစာရိကံ=မြတ်သောအကျင့်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=

၁။ အာဘိသမာစာရိက။ ။အာဘိဝိသိဋ္ဌော ဥတ္တမော သမာစာရော အာဘိသမာစာရော=ထူးမြတ်သောအကျင့်၊ အာဘိသမာစာရေ ဘဝေါ အာဘိသမာစာရိကော။ ဋီကာ အဖွင့်အတိုင်း ဝစနတ္ထပြုသည်၊ အာဘိသမာစာရောဧဝ အာဘိသမာစာရိကောဟူ၍လည်း ဏိကပစ္စည်း သွတ္တာကြောင့်လည်းပင်။ ဤနေရာ၌ အထူးဆိုဖွယ် ရှိသေးသည်ကား-

အဘယ်ကို အာဘိသမာစာရိက ခေါ်သည်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၄၅) သိက္ခာနိသံသသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ထိုသုတ်၌ အာဘိသမာစာရိက၊ အာဒိဗြဟ္မစရိယကဟု ဟောတော်မူ၍ ဤ ပဌမအဂါရဝသုတ်၌မူ (၁)အာဘိသမာစာရိကဓမ္မ (၂) သေခဓမ္မ (၃) သီလ-ဟု ဟောတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့် ဤအဂါရဝသုတ်၌ (၁)အာဘိသမာစာရိကဓမ္မအရ ယခင်သိက္ခာနိသံသသုတ်အတိုင်းပင် ခန္ဓကကျင့်ဝတ်များကို ယူပြီးလျှင် ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဝိနည်းအဌကထာ ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ဆိုထားသော (အာဒိဗြဟ္မစရိယကဟု ခေါ်သော) ဥဘတော ဝိဘင်ဝရိယာပန္နသိက္ခာပုဒ် သီလများအနက် ပါရာဇိကလေးပါးမှတပါး ကျန်သော

ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော သီလတရားကို၊ ပရိပူရေသတိ=ပြည့်စုံစေနိုင်လတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ စေ ဌာနံ= ဤသို့ ပြည့်စုံစေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကြောင်းကို၊ နိ ဝိဇ္ဇတိ=မရှိနိုင်၊ ဝါ=မရအပ် မရနိုင်။

အာဘိသမာစာရိကံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ အပရိပူရေတွာ=မပြည့်စုံစေနိုင်မူ၍၊ ဝါ=မပြည့်စုံစေနိုင်လသော်၊ ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်၊ သေခံ=ဖြည့်ကျင့်သင့် ဖြည့်ကျင့်ထိုက်သော၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သိက္ခာပုဒ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော၊ ဓမ္မံ=သီလတရားကို။ပ။ သီလာနိ=(ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်လေးပါးတည်းဟူသော) မဟာသီလတို့ကို၊ ဤနေရာ၌ အာဒိဗြဟ္မစရိယကမည်သော ပါရာဇိကလေးပါးကို ရည်ရွယ်၍ "သီလာနိတိ စတ္တာရိ မဟာသီလာနိ"ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်သည်ဟု ယူဆ၏၊ တိကနိပါတ်ဋီကာ၊ ၁၈၆နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ]။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သောဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ကို။ပ။ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော မဂ်သမာဓိ ဖိုလ်သမာဓိကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=ပင်၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ သဂါရဝေါ=ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသော၊ သပ္ပတိဿော= အဆုံးအမစကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲ အရာ၌ထားခြင်း ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသော၊ သဘာဂဝုတ္တိကော=သဘောတူသော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ အာဘိသမာစာရိကံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိပူရေသတိ=တတ်၊ ဣတိ စေ ဌာနံ=သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိနိုင်၏၊

ဥဘတောဝိဘင်္ဂသိက္ခာပုဒ် သီလများကို (၂)သေခဓမ္မအရယူ၍ (၃)သီလအရကိုမူ မဟာသီလဟု ခေါ်သော ထိုပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် သီလလေးပါးကို ယူသင့်၏။

သေခံ ဓမ္မန္တိ သေခပဏ္ဏတ္တိသီလံ၊ သီလာနိတိ စတ္တာရိ မဟာသီလာနိ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ။ ၆။ သေခပဏ္ဏတ္တိသီလန္တိ သေနိယာဝသေန ပညတ္တသီလံ။ ဆက္ကနိပါတ် စာပိဒ်(၆၇)မိတ္တသုတ်ဋီကာ၊ နာ–၁၄၂။ စတ္တာရိ မဟာသီလသိက္ခာပဒါနိတိ စတ္တာရိ ပါရာဇိကာနိ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တိကနိပါတ် စာပိဒ်(၈၇)သုတ် ဋီကာ၊ နာ–၁၈၆။

အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယာတိ သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယံ ဝိနေတုံ နိ ပဋ္ဌဝလောတိ အတ္ထော။ ဝိနည်း မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ ၂၇၁။ သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိ ဣဒ္ဓ သိက္ခိတဗ္ဗတော သမ္ဘာပိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂပရိယာပန္နာ ပဏ္ဏတ္တိတိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊ တေနေဝ ဂဏ္ဌိပဒေပိ ဝုတ္တံ "သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိ ပါရာဇိကမာဒိကတော သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒပညတ္တိယ"န္တိ။ ၎င်းသာရတ္ထဋီကာ၊ ၂၄၁။

သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိဣဒ္ဓ သိက္ခိတဗ္ဗတော သေက္ခာ၊ ဘဂဝတာ ပညတ္တတ္တာ ပဏ္ဏတ္တိ၊ သမ္ဘာပိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂပရိယာပန္နာ သိက္ခာပဒပဏ္ဏတ္တိ "သေက္ခပဏ္ဏတ္တိ"တိ ဝုတ္တာတိ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ၎င်းဝိမတိဋီကာ၊ ၁၀၈။

ဝါ=ရအပ် ရနိုင်၏။ပ။ ပရိပူရေတွာ=ပြည့်စုံစေနိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်။ပ။ပဌမံ။

၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂–ဒုတိယအဂါရဝသုတ်။ ။သီလကွန်ဒ်=သီလအစုကို။ပ။ သမာဓိကွန်ဒ်=သမာဓိအစုကို။ပ။ ပညာကွန်ဒ်=ပညာအစုတို့။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–ဥပက္ကိလေသသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စာတရူပဿ=ရွှေ၏၊ ဥပက္ကိလေသာ=(ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော) အညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=ယင်းအညစ်အကြေးတို့ဖြင့်၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ=ညစ်နွမ်းနေသော၊ စာတရူပံ=ရွှေသည်၊ နေ စေဝ မုဒု=မနူးညံ့ မပျော့ပျောင်းသည်လည်းကောင်း၊ နေ စ ကမ္မနိယံ=ထုနှက်ခြင်းအမှုဌ် မသင့်လျော် မခိုင်ခံ့သည်လည်းကောင်း၊ နေ စ ပဘဿရံ=တလက်လက်ထွက်သော အရောင်မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဘင်္ဂု စ=ကျိုးပဲ့ပျက်စီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကမ္မာယ=အဆင်တန်ဆာ ပြုလုပ်ခြင်းအမှုသို့လည်း၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ နေ ဥပေတိ=မရောက်။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=အကြင်အညစ်အကြေးတို့ဖြင့်၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ=ညစ်နွမ်းနေသော၊ စာတရူပံ=ရွှေသည်၊ နေ စေဝ မုဒု=လည်းကောင်း။ပ။နေ ဥပေတိ=မရောက်၊ စာတရူပဿ=ရွှေ၏၊ တေ ဥပက္ကိလေသာ=ထိုအညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း။ ဤသို့လည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။

ပဌ=ငါးမျိုးသော အညစ်အကြေးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အယော=သံလည်းကောင်း၊ ဝါ=မည်းနက်သော သတ္တုလည်းကောင်း၊ လောဟံ=ကြေးလည်းကောင်း၊ ဝါ=အယ, တိပု, သီသ, သဗ္ဗတို့မှ ကြွင်းသော သတ္တုမျိုးလည်းကောင်း၊ တိပု=သလွဲဖြူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခဲမဖြူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗင်လည်းကောင်း၊ သီသံ=သလွဲမည်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခဲလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ=ငွေလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စာတရူပဿ=၏၊ ဥပက္ကိလေသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စခေါ=ထိုသို့ မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ စာတရူပံ=ရွှေသည်၊ ပဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=ဤအညစ်အကြေးတို့မှ၊ ဝိမုတ္တံ=ကင်းလွတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (တတော=ထိုအခါ၌)တံ စာတရူပံ=ထိုရွှေသည်၊ မုဒုစ=နူးညံ့သည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိယဌ=ထုနှက်ခြင်းအမှုလုပ်ငန်း၌ သင့်လျော်ခိုင်ခံ့သည်လည်းကောင်း၊ ပဘဿရဌ=တလက်လက်ထွက်သော အရောင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ နေ စ ပဘင်္ဂုံ=မကျိုးပဲ့ မပျက်စီးသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကမ္မာယ=အဆင်တန်ဆာပြုလုပ်ခြင်းအမှုသို့၊ ဥပေတိ=ရောက်၏။

.စ=ထို့အပြင်၊ ယသာ ယသာ ဝိဇ္ဇနနဝိကတိယာ=အကြင်အကြင် တန်ဆာ အထူးအကျိုးငှာ၊ အာကခ်ံတိ=အလိုရှိအံ့၊ ယဒိ မုဒ္ဒိကာယ=လက်စွပ် အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ ကုဏ္ဍလာယ=နားတောင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂီဝေယျကာယ=လည်ဆွဲတန်ဆာအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ သုဝဏ္ဏ မာလာယ=ရွှေပန်းကုံးအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အာကခ်ံတိ=အံ့၊ တသ=ထိုရွှေ၏၊ တဿအတ္ထံ=ထိုတန်ဆာအထူးဟူသော အကျိုးသို့လည်း၊ (သုဝဏ္ဏကာရော=ရွှေ ပန်းတိမ်ဆရာသည်) အနုဘောတိ=ဆိုက်ရောက်၏၊ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ် သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၅၅၀။ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၂) ပံသုဓောဝက သုတ်လည်းကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ စိတ္တသ=စိတ်၏၊ (စာတုဘူမက ကုသိုလ်စိတ်၏၊ ဝါ=ကာမ, ရူပ, အရူပ, လောကုတ္တရာဟူသော ဘုံအဆင့် လေးမျိုးခွဲဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်၏) ဥပက္ကိလေသာ=(ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော) အညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဘူ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ စ။ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နု စေဝ မုဒု=သည်လည်းကောင်း၊ နု စ ကမ္မနိယံ=(ဒါနု, သီလ, ဘာဝနာ ဟူသော) ကောင်းသောအမှုလုပ်ငန်းခွဲ မသင့်လျော် မခိုင်ခဲ့သည်လည်းကောင်း၊ နု စ ပဘဿရံ=သည်လည်းကောင်း၊ ပဘင်္ဂုစ=အာရုံခွဲ ပျံ့နှံ့လွင့်ပါး ပျက်ပြား တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (စိတ္တံ=စိတ်သည်) အာသဝါနံ= အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာယ=ကုန်ကြောင်းကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ နု စ သမာဓိယတိ=အာရုံခွဲလည်း ကောင်းစွာ မတည်တံ့။ပ။

ကာမစ္ဆန္ဒော=ကာစ္ဆန္ဒနီဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ခွဲ လိုချင်တတ်သော တဏှာရာဂလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒေါ=ဗျာပါဒနီဝရဏလည်း ကောင်း၊ ဝါ=စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသလည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်နာမကျန်း မရှင်လန်းဘဲ ဖျင်းရိ လေးတွဲခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက် နာမကျန်း မရှင်လန်းခြင်း အိပ်ငိုက်စေခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ= စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောနှင့် နောင်တ တဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ=ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏလည်းကောင်းတည်း၊ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့ခွဲ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းသဘောလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စိတ္တသ=၏၊ ဥပက္ကိလေသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဘူ=တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ပ။ ဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တတော=ထိုအခါ၌) တံ စိတ္တံ=ထိုစိတ်သည်၊ မုဒု စ=နူးညံ့သည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိယဉ္စ=(ဒါနသီလ

ဘာဝနာဟူသော) ကောင်းသောအမှုကိစ္စ၌ သင့်လျော်ခိုင်ခဲ့သည်လည်းကောင်း၊ ပဘာသရဟု=လည်းကောင်း၊ နု စ ပဘင်္ဂု=အာရုံ၌ ပျံ့လွင့်မသွား မပျက်ပြား တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ (တံစိတ္တံ=သည်)အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာယ=ငှာ၊ သမ္ဘာ=အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့်၊ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်တံ့၏။

စ=ထိုမှတပါး၊ ["ယသ ယသ စ"၌ စသဒ္ဒါကို အနက်ပေးသည်၊ ထို့နောက် "အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ"ဟူသော တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်ပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိဓ အစရှိသော ထူးကဲသောဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္ဆိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘိညာ(အဘိညာယ) = ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိဓ စသော ထူးကဲသော ဉာဏ်ဖြင့် သစ္ဆိကရဏီယသ=မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော၊ ယသ ယသ ဓမ္မသ= အကြင်အကြင်တရားသို့၊ (အကြင် အကြင်တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း အစ ရှိသော တရားသကဲ့သို့) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဘိနိန္နာမေတိ=ရှေ့ရှည်တင်စေ၏၊ အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးဘဝက အဘိညာဉ်ရခြင်းငှာ အလွန် အကဲ အားထုတ်ခဲ့ဖူးခြင်းဟူသောအကြောင်းနှင့် ယခုဘဝ၌ ရရှိသင့်သော အဘိညာဉ်နှင့် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ ပါဒကဈာန် အစရှိသောအကြောင်းတရား သည်) သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်းရှိတိုင်း၊တတြ တတြ စဝ=ထိုထို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော သဘောတရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းစသော သဘောတရား၌ပင်) သက္ခိ ဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏၊ [ဤနေရာ၌ ရေးသင့်သမျှအားလုံးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၀၂) ပံသုဓောဝကသုတ် (ဒုတိယ အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သောပထမတွဲ နိဿယစာမျက်နှာ-၅၅၃၊ ၅၅၄)၌ ရေးခဲ့ပြီ]

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ= အကယ်၍ အလိုရှိအုံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာကင်္ခတိ=အလိုရှိသနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိဓံ=တန်ခိုးအဖို့ ကို၊ ဝါ=တန်ခိုးအမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနုဘဝေယျံ=ခံစားသုံးစွဲလို၏၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ ထိရောက် မျက်မှောက်ပြုလို၏၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်၊ ဟုတ္ဝာပိ=ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ဗဟုဓာ=ရာထောင်စသား ပုဂ္ဂိုလ် များပြားလာသည်၊ အသံ=ဖြစ်လို၏၊ ဗဟုဓာ=သည်၊ ဟုတ္ဝာပိ=ဖြစ်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးမှလည်း၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်၊ အသံ=ဖြစ်လို၏၊ အာဝိဘာဝံ=အထင်အရှားမြင်သာသည် အဖြစ်ကို၊ (ကရေယျံ=ပြုလို၏) တိရောဘာဝံ=ကွယ်ပျောက်သည် အဖြစ်ကို၊ (ကရေယျံ=ပြုလို၏)

တိရောကုဋ္ဌ=နံရံ၏ တဖက်သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပါကာရ=တံတိုင်း၏ ၊ တဖက်သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပဗ္ဗတံ=တောင်၏ တဖက်သို့ လည်းကောင်း၊ သေယျထာပိ အာကာသေ=ကောင်းကင်၌ကဲ့သို့၊ အသဇ္ဇမာနော=ငြိတွယ်မနေဘဲ၊ ဂစ္ဆေယျုံ=သွားလိုမ်၏၊ ပထဝိယာပိ=မြေ၌လည်း၊ သေယျထာပိ ဥဒကေ=ရေ၌ကဲ့သို့၊ ဥမ္မုဇ္ဇ+နိမုဇ္ဇံ=ပေါ်ခြင်း+ငုတ်ခြင်းကို၊ ကရေယျုံ=ပြုလိုမ်၏၊ သေယျထာပိ ပထဝိယံ=မြေပြင်၌ကဲ့သို့၊ ဥဒကေပိ=ရေပြင်၌လည်း၊ အဘိဇ္ဇမာနေ[1] = မကွဲမပျက်အောင်၊ ဂစ္ဆေယျုံ=သွားလိုမ်၏၊ [ကျွန်စ်ဝင်သွားခြင်းမရှိသဖြင့် မကွဲမပျက်အောင် သွားနိုင်၏ဟူလို] အာကာသေပိ=ကောင်းကင်၌လည်း၊ ပလ္လင်္ကေန=တင်ပျဉ်ဖွဲ့ ခွေထိုင်နေခြင်းဖြင့်၊ ပက္ခိ=အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော သေယျထာပိ=ငှက်ကဲ့သို့၊ ကမေယျုံ=သွားလိုမ်၏၊ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ=ဤသို့ ကြီးသောတန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေ=ဤသို့ ကြီးသောအစွမ်း အာနုဘော်ရှိကုန်သော၊ ဣမေပိ စန္ဒိမ သူရိယေ=ဤလနေတို့ကိုပင်လည်း၊ ပါဏိနာ=လက်ဖြင့်၊ ပရာမသေယျုံ=သုံးသပ်လိုမ်၏၊ ပရိမဇ္ဇေယျုံ=ပွတ်တိုက်လိုမ်၏။

ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ=ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်လည်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝသံ=မိမိအလိုသို့၊ ဝတ္တေယျုံ=လိုက်စေလိုမ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အုံ့၊ ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလိုရှိသည်ဖြစ်လသော်) အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရေးဘဝ..... ပါဒကဈာန်ဟူသော အကြောင်းတရားသည်)သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း ရှိတိုင်း၊တတြ တတြ ဧဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းသဘောတရား၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်

၁။ **အဘိဇ္ဇမာနော–ဟူသော ပဌမာဝိဘတ္တန္တပါဠိစီစစ်ချက်။** ။ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ "အဘိဇ္ဇမာနော"ဟု ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိရှိ၏၊ သို့သော် "ယထာ မနုဿာ ပကတိယာ အနိဒ္ဓိမန္တော အဘိဇ္ဇမာနာယ ပထဝိယာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဧဝမေဝံ သော ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော အဘိဇ္ဇမာနေ ဥဒကေ ဂစ္ဆတိ၊ သေယျထာပိ ပထဝိယံ" ဟူသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်(၃၈၆)၌ ကဲ့သို့ ဥဒကေနှင့် အနက်ဒြပ်တူ ဝိဘက်တူ တုလျာမိကရဏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် "အဘိဇ္ဇမာနေ"ဟု သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့်သာ ရှိသင့်၏။

အကယ်၍ အဟံ(သောဘိက္ခု) စသော ပဌမာ ကတ္တားနှင့် အနက်ဒြပ်တူပြု၍ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ထားလျှင်လည်း "အဘိဇ္ဇမာနော"ဟု အကမ္မကဒီဝါဒီရုပ်ဖြင့် မထားနိုင်ရကား "အဘိဇ္ဇမာနော"ဟု သကမ္မကရှေဘာဒီရုပ် ပြောင်းလဲ၍ထားရတော့မည်ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့လည်း ပြောင်းလဲနေဖွယ် မလိုသောကြောင့် ရှိရင်းဝါကျ၌ အဘိဇ္ဇမာနောဟု ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ပါ၌ပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်၏။

ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းသို့၊ ဤနေရာ၌ကား "ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်သို့"ဟု (စသည်) မထည့်ရ၊ ပါပုဏ္ဏာတီ=ရောက်၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=ဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်)၊ ဒိဗ္ဗာယ=နတ်၌ဖြစ်သော ပဘာဒသောတနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓါယ =နိုဝရဏစသော အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ =လူတို့ဥစ္စာဖြစ်သော မံသသောတကို ကျော်လွန်သော၊ ဝါ=ရိုးရိုးလူတို့ နားထက် သာလွန်၍ နတ်တို့အသံနှင့် ဝေးကွာလွန်စွာ သိမ်မွေ့စွာသော အသံကိုကြားစွမ်း နိုင်သော၊ သောတဓာတုယာ=အာဘိညာဉ် နားဓာတ်သဘောဖြင့်၊ (အသံကိုလည်း ကြားနိုင်၍ သတ္တဓိဝလည်း မဟုတ်သော ဓာတ်သဘောဖြစ်သော အာဘိညာဉ်ဖြင့်) ဒိဗ္ဗေစ=နတ်တို့အသံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနုသေ စ=လူတို့အသံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဘောဒေ=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ သဒ္ဒေ=အသံတို့ကို၊ သုဏောယျ= ကြားလိုမ်း၏။

ဒူရေ=အဝေး၌၊ (အခြားစကြဝဠာအထိ ဝေးလွန်စွာသောအရပ်က) ယေ သဒ္ဒါ စ=အကြင်အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္တိကေ=အနီး၌၊ (မိမိခန္ဓာကိုယ် အထိ နီးနီးကပ်ကပ်အရပ်က)ယေ သဒ္ဒါ စ=အကြင်(ပိုးကောင်ငယ် စသည်တို့၏ သေးငယ် သိမ်မွေ့လှသော)အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊(သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ ဥဘောဒေ=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ သဒ္ဒေ=ထိုအသံတို့ကို၊ သုဏောယျ=ကြားလိုမ်း၏) ဟူတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ= အကြောင်းတရားသည်၊(ရှေးဘဝ....ပါဒကစျာန်ဟူသော အကြောင်းတရားသည်) သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ= ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက် သော တရား၌ပင်လျှင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော နတ်တို့အသံနှင့် ဝေးနီး အသံ အမျိုးမျိုး ကြားရခြင်း သဘောတရား၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ= ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဒိဗ္ဗသဒ္ဒစသော အသံအမျိုးမျိုး ကြားရခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ=သည်) ပရသတ္တာနံ=ငါမှတပါး တခြားသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပရုပ္ဂ္ဂလာနံ =ငါမှတပါး တခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ စေတော=စိတ်ကို၊ စေတသာ=ငါ၏ စိတ်ဖြင့်၊ ပရိစ္စ=ခွဲခြား၍၊ ပဇာနေယျံ=(သရာဂစသည်ဖြင့်) အမျိုးမျိုး အစားစား သိလိုမ်း၏၊ သရာဂံ=ရာဂနှင့် အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ [တရားကိုယ်ဖော်၍ ရေးထားသော အနက်ကိုကား ယခင်တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၂)ပံသုဓောဝကသုတ်(ဒု–အကြိမ်ရှိက် ပထမတွဲ နိသယ၊ နာ–၅၅၆)ကြည့်] သရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျံ=ခွဲခြားသိလိုမ်း၏၊ ဝီတရာဂံ

=ကင်းသော ရာဂရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ ဝီတရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျုံ=ခွဲခြားသိလိုဏ်၊ သဒေါသံ=ဒေါသနှင့်အတူတကွ ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ သဒေါသံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=၍၊ ပဇာနေယျုံ=ဏ်၊ ဝီတ-ဒေါသံ=သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။

သမောဟံ=မောဟနှင့်သာ အတူတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=မောဟနှင့် အတူတကွသာ ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ။ပ။ ဝီတမောဟံ=ကင်းသောမောဟရှိသော။ပ။ သံခိတ္တံ=အာရုံ၌ တွန့်ဆုတ်ကျုံ့ဝင်သော၊ ဝါ=တွန့်ဆုတ်ပျင်းရိသော။ပ။ ဝိက္ခိတ္တံ=ပျံ့လွင့်ပြေးသွားသော၊ ဝါ=အတူးထူးသောအာရုံ၌ ပစ်လွှင့်အပ်သော။ပ။ မဟဂ္ဂတံ=မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=ကြီးမြတ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ် ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ ကျင့်ကြံ သွားရောက်အပ်သော။ပ။ အမဟဂ္ဂတံ=မဟဂ္ဂုတ်မဟုတ်သော။ပ။သဉ္ဇာတိ=မိမိထက် သာလွန်သော စိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ပ။အနုတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်သောစိတ် မရှိသော။ပ။

သမာဟိတံ=ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော။ပ။ အသမာဟိတံ=ဥပစာရအပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာအာရုံ၌ မထားအပ်သော၊ ဝါ=မတည်ကြည်သော။ပ။ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သော။ပ။အဝိမုတ္တံ=မလွတ်မြောက်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လည်း၊ အဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=ဟူ၍၊ ပဇာနေယျုံ=ခွဲခြားသိလိုဏ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံသတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ=ထိုထို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရားဌာပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော သူတပါးစိတ်ကို ခွဲခြားသိခြင်း သဘောတရားဌာပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ သူတပါးစိတ်ကို သိရခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ=သည်) အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ (ဘဝ ယောနိ ဂတိ စသည်ဖြင့် များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားရှိသော)ဝါ=အမည် အနွယ်စသော များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားတို့နှင့်တကွ ချွတ်ထွင်အပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဝါ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသောခန္ဓာအစဉ်နှင့်တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့် ဆက်စပ်သော အမည်အနွယ်စသည်ကို၊ အနုဿရေယျုံ=(ဘဝခန္ဓာအစဉ်အတိုင်း) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လိုဏ်၊ ဝါ=(စုတိပဋိသန္ဓေအားဖြင့်) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လိုဏ်။

သေယျထိဒံ=အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရေယျုံ=၍ အောက်မေ့လိုသနည်းဟူမူ) ဧကမ္ပိ ဇာတိं=တခုသောဘဝကိုလည်းကောင်း၊

ဝါ=ပဋ္ဌိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံးရှိသော တခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သောခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေပိ ဓာတိယော=နှစ်ခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋ္ဌိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံးရှိသော နှစ်ခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိသောပိ ဓာတိယော=သုံးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ စတသောပိ ဓာတိယော=လေးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စပိ ဓာတိယော=ငါးခုကုန်သော ဘဝတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒသပိ ဓာတိယော=ဆယ်ခုကုန်သောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝီသမ္ပိ ဓာတိယော=နှစ်ဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိံသမ္ပိ ဓာတိယော=သုံးဆယ်သောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရီသမ္ပိ ဓာတိယော=လေးဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ပိ ဓာတိယော=ငါးဆယ်သော ဘဝတို့ကို လည်းကောင်း။

ဓာတိသတမ္ပိ=ဘဝအရာကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတိသဟဿမ္ပိ=ဘဝအထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတိသတသဟဿမ္ပိ=ဘဝအသိန်းကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ=များစွာကုန်သော သံဝဋ္ဋကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ပျက်စီးဆဲ အသရေ်ယျကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ=များစွာကုန်သော ဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ဖြစ်ပွားဆဲအသရေ်ယျကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ များစွာကုန်သော သံဝဋ္ဋကပ် ဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း (အနုဿရေယျ=အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လိုဟု၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရေယျ=ဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်)အမုတြ=ထိုမည်သောသံဝဋ္ဋကပ် ဘဝ,ယောနိ, ဂတိ၌, [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉-သုတ်လည်းကြည့်] ဇေ်နာမော=ဤသို့သော နာမည်ရှိသူသည်၊ ဇေ်ဂေါတ္တော=ဤသို့သောအနွယ်ရှိသူသည်၊ ဇေ်ဝဏ္ဏော=ဤသို့သောအဆင်းရှိသူသည်၊ ဇေမာဟာရော=ဤသို့သောအစာအာဟာရရှိသူသည်၊ ဇေ်သုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ=ဤသို့သော သုခဒုက္ခတို့ကို ခံစားသူသည်၊ ဇေမာယုပရိယန္တော=ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြားရှိသူသည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။

သော(အဟံ)=ထိုငါသည်၊ တတော=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိမှ၊ (ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ သတ္တာဝါသ သတ္တနိကာယမှ) စုတော=ရွှေ့လျှောစုတေ သေလွန်ခဲ့သည်၊ (ဟုတ္တွာ=ဖြစ်၍)အမုတြ=ထိုမည်သော ဘဝ ယောနိ ဂတိ၌၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိ၌လည်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ဇေ်နာမော=သည်။ပ။ဇေမာယုပရိယန္တော=သည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ သော (အဟံ)=သည်၊ တတော=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိမှ၊ စုတော=သည်၊ (ဟုတ္တွာ)ဣဓ=ဤယခုဘဝ ဤမည်သောအမျိုးအနွယ်၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရေယျ=အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လိုဟု)။

ဣတိ=ဤသို့၊ သာကာရံ=(ဝဏ္ဏ အာဟာရ စသော) အခြင်းအရာတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင်ရုံမျှဖြင့် မည်သူမည်ဝါဟု သိနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏအာဟာရ စသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဉ္ဇာသံ=ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော နာမဂေါတ္တနှင့်တကွဖြစ်သော၊ [ဝစနတ္ထကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉–သုတ်ကြည့်] အနေကဝိဟိတံ=သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရေယျ=လို၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရားဌာနပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းသဘောတရားဌာနပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ= ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=ဟူမူ၊ အဟံ=သည်) ဒိဗ္ဗေန=နတ်ပြည်ဌာဖြစ်သော ပဿာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊ ဝိသုद्ध=အယူစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ (စုတိ ပဋ္ဌိသန္ဓေနှစ်မျိုးလုံးကို မြင်ခြင်းကြောင့် ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိဟူသော အယူမှားတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ် ကြောင်းဖြစ်သော)ဝါ=ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိသော တဆယ့်တပါးသောအညစ်အကြေး တို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသကေန=လူတို့မြင်နိုင်သော ရူပါရုံ ကို ကျော်လွန်၍ မြင်နိုင်သော၊ (ရိုးရိုးလူတို့ မြင်နိုင်သော အဆင်းရူပါရုံကို ကျော်လွန်၍ နတ်တို့ရူပါရုံနှင့် တောင်နံရံ ခြားကွယ်သော ရူပါရုံ ဝေးကွာလွန်စွာ သေးငယ်စွာသော ရူပါရုံကို မြင်နိုင်သော) စက္ခုနာ=အဘိညာဉ် မျက်စိဖြင့်၊ စဝမာနေ=စုတေခါနီးကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ– ပဇ္ဇမာနေ=ပဋ္ဌိသန္ဓေနေပြီးခါစ ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဟီနေ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျကုန်သော၊ သတ္တေ=တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဏီတေ=မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏေ=ကောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းလှကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ= မကောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းမလှကုန်သော၊ သတ္တေ= လည်းကောင်း၊ သုဂတေ=ကောင်းသောဘဝသို့ လားရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝါ=ဥစ္စာကြွယ်ဝ သုခသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတေ=ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောဘဝသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝါ=ဥစ္စာမဲ့မွဲ ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ= လည်းကောင်း၊ ပဇာနာမိ=မြင်လို၏။

ယထာကမ္မူပဂေ=မိမိတို့ ဆည်းပူးအားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော ကံအသီး အသီးကြောင့် ထိုထိုဘုံဘဝသို့ လားရောက်ကြကုန်သော၊ [ယထာကမ္မ=မိမိတို့

ဆည်းပူး အားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော ကံအသီးသီးကြောင့် +ဥပဂ=လားရောက်နေကြသော] သတ္တော=သတ္တ၀ါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနေယျ=သိလိုမ်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဇာနေယျ=ဟူမူ) ဘောန္တော=အိုအချင်းတို့၊ ဝတ=ဖြစ်မှုဖြစ်ရလေခြင်း၊ ဣမေ သတ္တာ=ဤသတ္တ၀ါတို့သည်၊ ကာယဒုစ္စရိတေန=ဣကာယဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်နှင့်၊ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ(၄)လည်းကြည့်] သမန္နာဂတာ=ကုန်၏၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့်၊သမန္နာဂတာ=ကုန်၏၊ မနောဒုစ္စရိတေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်၏၊ အရိယာနံ=ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊ ဥပ၀ါဒကာ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ ဆဲရေးကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ=လွဲမှားဖောက်ပြန်သော အယူရှိကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာခံယူကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုးရှိကြကုန်၏၊ ၀ါ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းဖြင့် ကာယကံ စသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို လက်ခံကျင့်သုံးစေကြကုန်၏။

တေ=ထိုသတ္တ၀ါတို့သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ၀ါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ၀ါ=နောက်ဖြစ်သော ဘ၀သစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ၀ါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘ၀သစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ [နောက်အနက်ဖွင့်တမျိုးကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ–၃၂၂၊ ၃၆၇ ကြည့်] အပါယံ=သုခ၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ကုသိုလ်မှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ=မကောင်းမှုပြုသူတို့ မိမိအလိုဆန္ဒမပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ=သာယာဖွယ် သုခ အနည်းငယ်မျှ မရှိရာငရဲသို့၊ ဥပပန္နာ=လားရောက်ကြရကုန်ပြီ။

ဘောန္တော=အိုအချင်းတို့၊ ဣမေ ၀ါ ပန သတ္တာ=ဤသတ္တ၀ါတို့သည်ကား၊ ကာယသုစရိတေန=ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ၀ါ=ကာယဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်၏၊ ၀စီသုစရိတေန= စီသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ၀ါ=၀စီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်၀စီကံလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်၏၊ မနောသုစရိတေန=မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ၀ါ=မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်မနောကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်၏၊ အရိယာနံ=တို့ကို၊ အနုပ၀ါဒကာ = မကဲ့ရဲ့မစွပ်စွဲ မဆဲရေးကြကုန်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ=မှန်ကန်သော အယူ ရှိကြကုန်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ=သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုး ရှိကြကုန်၏၊ ၀ါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် ကာယကံ စသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးစေကြကုန်၏။

တေ=ထိုသတ္တ၀ါတို့သည်။ပ။သုဂတိ=ကောင်းသော လားရောက်ရာဖြစ်သော၊ လောကံ=လူ့ဘ၀သို့လည်းကောင်း၊ သုဂတိ=ကောင်းသောလားရောက်ရာ

ဖြစ်သော၊ [လိုက်ခဲ့] သင်္ဂ=ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ လောက=နတ်ဘဝသို့လည်းကောင်း၊ ဥပပန္နာ=လားရောက်ကြရကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဇာနေယျံ=သိလိုး၏) [ယထာကမ္မူပဂေ သတ္တေ ပဇာနေယျံသို့ ပြန်စပ်သည်] ဣတိ=သို့၊ ဒိဋ္ဌေန=သော။ပ။သတ္တေ=တို့ကို၊ ပဇာနေယျံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေव=၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော စဝမာန ဥပပဇ္ဇမာန ဟီန ပဏီတ စသောသတ္တဝါတို့ကို မြင်ခြင်းသဘောတရား၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဏ်ဖြင့် မြင်ရခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ=သည်)အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာ=ကုန်ခြင်းကြောင့်၊ အနာသဝံ=အာသဝမရှိသော၊ စေတောဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ဝါ=သို့လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သို့လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘောဘ၌ပင်လျှင်၊ ဝါ=ယခုဘဝ၌ပင်လျှင်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=သိ၍၊ သစ္ဆိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ [တနည်း-အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္ဆိကတွာ=၍] ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရေယျံ=နေလိုး၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံသတိ=သော်) အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးရှေးအရဟတ္တဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဝိပဿနာဟူသောအကြောင်းသည်)သတိသတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သောတရား၌ပင် (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိသို့ ရောက်၍နေခြင်း သဘောတရား၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်အရဟတ္တဖလသမာပတ် ဝင်စားနိုင်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၄-ဒုဿီလသုတ်

၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသော၊ သီလဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသော သီလရှိသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ) သမ္မာသမာဓိ=သမ္မာသမာဓိသည်၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ အာရုံ၌ စိတ်ကို တည်တံ့စွာထားကြောင်း သဘောတရားသည်၊ ဟတ္ထူပနိသော = (ထိုဒုဿီလကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီးအပ်သော မှီရာအကြောင်း ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမ္မာသမာဓိမှိ=သမ္မာသမာဓိသည်၊ အသတိ=မရှိ လသော်၊ သမာသမာဓိဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသောသမ္မာသမာဓိရှိသော

ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည်၊ ဝါ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း သိတတ် မြင်တတ်သော (နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ် အစရှိသော ဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော) တရားဝိပဿနာသည်၊ ဟတ္ထပနိသံ=ဖျက်ဆီးအပ်သော မိုရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ယထာဘူတဉာဏဒဿနေ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည်၊ ဝါ=သည်၊ အသတိ=သော်၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနဝိပန္နဿ=ဖျက်စီးသော်ယထာဘူတ ဉာဏ်အမြင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ နိဗ္ဗိဒါ+ဝိရာဂေါ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ ငြီးငွေ့ ကြောင်း ဗလဝဝိပဿနာနှင့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာကြောင်း အရိယမဂ်သည်၊ [ဆဋ္ဌနိပါတ်ဋီကာ၊ နာ–၁၁၆၊ စာပိုဒ် (၅၀) တွင်ဖြစ်ယဿံဝရသုတ်လည်း ကြည့်] ဟတ္ထပနိသော=ဖျက်ဆီးအပ်သော် မိုရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂေ=သည်၊ အသတိ=သော်၊ နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂဝိပန္နဿ=ဖျက်စီးသော နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂ ရှိသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ= ° ဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အမြင်သည်၊ ဟတ္ထပနိသံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ရုက္ခော=သစ်ပင်သည်၊ သာခါပလာသဝိပန္နော=ဖျက်စီးသောအကိုင်းအခက် အရွက်ရှိသည်၊ (အသ=ဖြစ်ဗြားအုံ) တဿ=ထိုသစ်ပင်၏၊ (ထိုဖျက်စီးသောအကိုင်းအခက် အရွက်ရှိသော သစ်ပင်၏) ပပဋိကာပိ=အပွေးသည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ နဂစ္ဆတိ=မရောက်၊ တစောပိ=အခွံအခေါက်သည်လည်း။ပ။ဖေဂ္ဂုပိ=အကာသည်လည်း။ပ။ သာရောပိ=အနှစ်သည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=သို့၊ နဂစ္ဆတိ=မရောက်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ) သမ္မာသမာဓိ=သည်၊ ဥပနိသ သမ္ပဒေါ=မိုရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာသမာဓိမှိ=သည်၊

၁။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပုဒ် အနက်ထူးခြားချက်။ ။"ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနန္တိ ဖလဝိမုတ္တိ ၈ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏဒ္ဒ"ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝိမုတ္တိ စ ဉာဏဒဿနဒ္ဒ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ"ဟု ဒွန္ဒသမာသ် တွဲပြီးလျှင် ဝိမုတ္တိပုဒ်အရ ဖိုလ်ကိုယူ၍ ဉာဏဒဿနပုဒ်အရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ယူရ၏၊ သို့သော် အခြား နေရာများ၌ကား ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန–ဟူ၍ ဝိမုတ္တိပုဒ် နှစ်ပုဒ်ပါရှိးရှိသည့်အတွက် ရှေးဦးအစ ဝိမုတ္တိပုဒ်ဖြင့် ဖိုလ်ကိုယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပုဒ်ကို "ဝိမုတ္တိယာ ဉာဏဒဿနံ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ"ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ်တွဲ၍ "ဖိုလ် ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုကာ ထိုဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနဟူသော တပုဒ်လုံးအရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကိုသာ ယူရသည်။

သတိ=ရှိလသော်၊ ဝါ=ဖြစ်လသော်၊ သမ္မာသမာဓိသမ္ပန္နသ=သမ္မာသမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ=သည်၊ ဥပဓိသ သမ္ပန္နံ=မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ယထာဘူတဉာဏ ဒဿနသမ္ပန္နသ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ။ပ။ ရဂ္ဂော=သည်၊ သာခါပလာသသမ္ပန္နော=အကိုင်းအခက် အရွက်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ (အသ=အုံ) တသ=ထိုသစ်ပင်၏၊ (ထိုအကိုင်းအခက်အရွက်နှင့် ပြည့်စုံသော သစ်ပင်၏) ပဟဋ္ဌိကာပိ=လည်း၊ ပါရိပူရိံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။ပ။စတုတ္ထံ။

၅-အနုဂ္ဂဟိတသုတ်

၂၅။ ဘိက္ခवे=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရား တို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ=ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဝါ=မှန်ကန်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်အမြင်သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိ ဖလာ စ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ် သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်လည်းကောင်း။ စေတော ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိစိတ် ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျိုးအာနိသင်ကို ဖြစ်ပေါ် လာစေသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျိုး ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ=ကိလေသာ တို့မှ လွတ်မြောက်သော ဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည် လည်း ကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ= သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ စေတော ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဝညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခवे=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤအဆုံးအမ တရား တော်၌၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ သီလာနုဂ္ဂဟိတာ စ=သီလသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သုတာနုဂ္ဂဟိတာ စ= များစွာသော ပရိယတ်တရား ကြားနာမှတ်သားမှုသည် ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက် အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သာကစ္ဆာနုဂ္ဂဟိတာ စ=အတူတကွ တရားစကား ပြောကြား ဆွေးနွေးမှုသည် ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊

သမထာ နုဂ္ဂဟိတာ စ=စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက် အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပဿနာနုဂ္ဂဟိတာ စ=ဝိပဿနာသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စတာ အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်းသဘောသည် ချီးမြှောက်စောင့် ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ= ကုန်သော၊ ဣမေဟိအင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ =သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=သည်။ပ။ ပညာ ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ယခုပြန်ဆိုထားအပ်သော အနက်သည် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့် အတိုင်း ပြန်ဆိုထားအပ်သောအနက် ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ထုတ်ပြထားအပ် သော မဏ္ဍိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၂၆၄)အဖွင့်အတိုင်း ပြန်ဆိုလျှင်ကား–

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ=(ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နိဿယပစ္စည်း စသည်အစွမ်းဖြင့်) ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဝါ= မှန်ကန်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အမြင်သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ= (အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော ဖိုလ်တရားဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိအကျိုး ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံးမှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော(အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော) ဖိုလ်တရား ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ= (အရဟတ္တဖိုလ် ပညာမှကြွင်းသော ဖိုလ်တရားဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ အကျိုး အာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံး တို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော (အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော) ဖိုလ်တရားဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာ ဝိမုတ္တိဖလာ စ=ပညာဝိမုတ္တိအကျိုး ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန် ငြိမ်းစေ ခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ပညာ ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ=ပညာ ဝိမုတ္တိ ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန် ငြိမ်းစေခြင်းအားဖြင့် ကိလေသာအာလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒေ=ဤ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ သီလ– နုဂ္ဂဟိတာ စ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် ချီးမြှောက် ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သုတာနုဂ္ဂဟိတာ စ=မိမိနှင့် သင့်လျော်သောတရားကို ကြားနာမှု သည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သာကစ္ဆာနုဂ္ဂဟိတာ

စ=ကမ္ဘာန်းဌ် မလွဲမချော်အောင် အတူတကွ ဆွေးနွေးမှုသည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမထာနုဂ္ဂဟိတာ စ=ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော သမာပတ်ရှစ်ပါးသည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပဿနာနုဂ္ဂဟိတာစ=အနုပဿနာ ခုနစ်ပါးသည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဌမံ။

၆-ဝိမုတ္တာယတနသုတ်

၂၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိမုတ္တာယတနာနိ=(ဝဋ်ဒုက္ခမှ) လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့သည်၊ [ဝိမုတ္တိ=လွတ်မြောက်ခြင်း၏ + အာယတန= အကြောင်း] ဣမာနိ ပဏ္ဏ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ယတ္ထ=ယင်း ဝိမုတ္တာယတန တရားတို့၌၊ ဝါ=တို့ကြောင့်၊ အပ္ပမတ္တသ=မမေ့မလျော့ဘဲ၊ အာတာပိနော= ပြင်းထန်သောလုံ့လ ဝီရိယရှိလျက်၊ (ကိလေသာတို့ကို ပူပန် ခြောက်ခန်းစေ တတ်သော ပြင်းထန်သောလုံ့လဝီရိယရှိလျက်) ပဟိတတ္တသ=(ကိုယ်နှင့် အသက် မင့်ကွက်ပဲ ရဲ့ဝံ့စွန့်စား နိဗ္ဗာန်သို့) စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိလျက်၊ [ပဟိတ=စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော+အတ္တ=စိတ် (ရှိသူ)] ဝိဟရတော=နေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ အဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက် သေးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်သည်လည်း၊ ဝိမုစ္စတိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်

၏၊ အပရိက္ခီဏာ=မကုန်ခန်းကုန်သေးသော၊ အာသဝါ ဝါ=အာသဝတရားတို့ သည်လည်း၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ အနနုပ္ပတ္တံ= မရောက်အပ်သေးသော၊ အနုတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သောတရား မရှိသော၊ ဝါ=သာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမံ ဝါ=ယောဂ လေးဖြာ သေးကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့လည်း၊ အနုပါပုဏာတိ=ရောက်၏။

ပဏ္ဏ=ငါးပါးကုန်သော ဝိမုတ္တာယတနတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ= အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော= ရဟန်းအား၊ သတ္ထာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ=သစ္စာလေးပါး တရားဟောသနာကို၊ ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏၊ အညတရော=တပါးပါးသော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယော= အလေးဂရုပြုတိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အရာ၌တည်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်း သုံးဖော် ရဟန်းသည်သော်လည်း၊(ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တထာ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်းအား ။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ဟောကြားတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တသ္မိံ ဓမ္မေ=ထိုသစ္စာလေးပါးတရား၌၊ အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ= ပါဠိ၏ အနက်သဘောကို သိသည်လည်းကောင်း၊ (ပါဠိ၏ သီလ သမာဓိ ပညာ စသော အနက်သဘောကို ဟုတ်မှန်စွာ သိသည်လည်းကောင်း) ဓမ္မပဋိ သံဝေဒီ စ=ပါဠိကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

အတ္ထပဋိသံဝေဒိနော=ပါဠိ၏ အနက်သဘောကို သိသော၊ ဓမ္မပဋိသံ-ဝေဒိနော=ပါဠိကိုသိသော၊ တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ပါမောဇ္ဇ=နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝါ=နေသောပီတိသည်၊ ဇာယတိ=ဖြစ်၏၊ ပမုဒိတဿ=နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်သော၊ (တဿ=ထိုရဟန်းမှာ) ပီတိ=အားကောင်းသော နှစ်သက်မှုသည်၊ ဇာယတိ=၏၊ ပီတိမနဿ=ပီတိဖြင့် နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသော၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) ကာယော=နာမကာယ ရူပကာယသည်၊ ပဿမ္ဘတိ=ငြိမ်းအေး၏၊ ပဿဒ္ဓကာယော=ငြိမ်းအေးသော နာမ ကာယ ရူပကာယရှိသော၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) သုခံ=ကာယိက စေတသိက သုခကို၊ ဝေဒေတိ=ခံစား၏၊ ဝါ=ရှိ၏၊ သုခိနော=သုခရှိသော၊ (တဿ=ထို ရဟန်း၏) စိတ္တံ=သည်၊ သမာဓိယတိ=(အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိဖြင့်) ကောင်းစွာ တည်ကြည်၏၊[တနည်း-သုခိနော=သော၊ တဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ စိတ္တံ=မိမိ စိတ်ကို၊ သမာဓိယတိ=အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိဖြင့် နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ ကောင်းမွန် တည်တံ့စွာ ထားအပ် ထားနိုင်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤသစ္စာလေးပါး တရားတော်ကို ဟောကြားခြင်းသည်၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ= ဝိမုတ္တာယတန မည်၏၊ ဝါ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းမည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းဝိမုတ္တာယတန၌၊ ဝါ=ယင်းဝိမုတ္တာယတနကြောင့်။ပ။ အနုပါပု-ဏာတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိမုတ္တာ ယတနကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန=နောက်ထပ်၊ အပရံ စ=အခြားသော ဝိမုတ္တာယတနကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿามိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခုနော=ရဟန်းအား၊ သတ္ထာ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်းကောင်း၊ အညတရော=သော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယော=သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ=ကို၊ နု ဟေဝ ဒေသေတိ=ဟောကြား တော်မူသည်မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=အဟုတ်သော်ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=မိမိကြားနာကြားနာအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=မိမိ သင်ယူ သင်ယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=သစ္စာလေးပါး တရားဒေသနာကို၊ ဝိတ္ထာရေန= အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဒေသေတိ=ဟော ကြား၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ဒေသေတိ =၏၊ တထာ တထာ=ထိုထို ဟောကြားတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤသူတပါးတို့အား မိမိကိုယ်တိုင် တရားဟောခြင်းသည်၊ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိမုတ္တာ ယတနကား၊ ဘိက္ခုနော=အား၊ သတ္ထာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။သဗြဟ္မစာရီဝါ=

လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ=ကို၊ နဟေဝ ဒေသေတိ=မဟုတ်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။ပရေသံ=တို့အား၊ နာပိဒေသေတိ=ဟောကြားသည်လည်း မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။ သဒ္ဓာယံ=ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယထာသုတံ=သော။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတရားတော်ကို အကျယ်တဝင့် ရွတ်အံ့ခြင်းသည်၊ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းတတိယ ဝိမုတ္တာယတနဌာ၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။

ပရေသံ=တို့အား၊ နာပိ ဒေသေတိ=မဟုတ်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။နာပိ ကရောတိ=ပြုသည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစခေါ=ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်)။ပ။ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကေတိ= အထပ်ထပ်ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ=ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=ထပ်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ= ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို အထပ်ထပ် ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ဣဒံ=ဤတရားတော်ကို အထပ်ထပ်ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=၏။ပ။

(သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ နာပိ အနုဝိတက္ကေတိ=ထပ်တလဲလဲ ကြံစည်သည် လည်းမဟုတ်၊ နာပိ အနုဝိစာရေတိ=ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်သည်လည်းမဟုတ်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ နာပိ အနုပေက္ခတိ=ထပ်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်သည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=ကား၊ အသေ=ထိုရဟန်းသည်၊ အညတရံ=(ဒုစ–ပါးသော အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်) တမျိုးမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သမာဓိ နိမိတ္တံ = သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို၊ ဝါ=(နောင်အခါ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘာဝနာသမာဓိ၏) အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိ၌ တက်ရောက်တည်ကြည်သော သမာဓိ ကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဂ္ဂဟီတံ=ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်၊ (ဆရာ့အထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း သင်ယူသောအားဖြင့် ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်) သုမနသိကတံ=ကောင်းစွာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားအပ်သည်၊ သုပဓာရိတံ=ကောင်းစွာဆောင်ကပ် မှတ်သားထားအပ်သည်၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=(မျက်ဝါး ထင်ထင်) ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ကောင်းစွာသင်ယူ နှလုံးသွင်း သိမြင်ခြင်းဟူသော

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တသ္မိं ဓမ္မေ=ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိ တရား၌၊ အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ=ပါဠိ၏အနက်သဘောကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဋိသံဝေဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဘိက္ခवे=တို့၊ ဣဒံ=ဤ သမာဓိနိမိတ်ကို သင်ယူနှလုံးသွင်း သိမြင်ခြင်းသည်၊ ဝဿံ=ငါးခုမြောက်သော ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းပဋ္ဌမဝိမုတ္တာယတနဌာ၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခवे=တို့၊ ဝိမုတ္တာယတနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=တို့တည်း၊ ယတ္ထ=ယင်း ဝိမုတ္တာယတန ငါးပါးတို့၌၊ ဝါ=ထို့ကြောင့်။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-သမာဓိသုတ်

၂၇။ ဘိက္ခवे=တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်)နိပကာ=ပညာရှိသူ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ (ဆန်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြကုန်လျက်) ပတိသတာ=သတိစွဲကပ် အထပ်ထပ် အမှတ်ရကြကုန်လျက်၊ ဝါ=သတိရှိကြကုန်လျက်၊ အပ္ပမာဏံ=အပ္ပမာဏမည်သော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်သော၊ ဝါ=(မိမိ၏ တည်နေရာသတ္တဝါတို့၏ အကျင့်ဂုဏ်အတိုင်းအတာ) ပမာဏကို ဖော်ပြပြုလုပ်တတ်သော ကိလေသာမရှိသော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်သော၊ သမာဓိ=အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိကို၊ ဘာဝေထ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်လော၊ ဘိက္ခवे=တို့၊ နိပကာနံ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ပတိသတာနံ=သတိစွဲကပ် အထပ်ထပ် အမှတ်ရကြကုန်လျက်၊ ဝါ=သတိရှိကြကုန်လျက်၊ အပ္ပမာဏံ=သော၊ သမာဓိ=ကို၊ ဘာဝယတံ (ဘာဝယန္တာနံ)=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်သော၊ (တုမှာကံ= သင်တို့မှာ) ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဉာဏာနိ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့သည်၊ ပစ္စတ္တ ညေव=မိမိသန္တာန်၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။

ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဉာဏာနိ= တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သနည်းဟူမူ) အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိသည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နသုခေါ စေव=ဖြစ်ဆဲ ၊ဝင်စားဆဲခဏတိုင်း၌ ချမ်းသာသုခ ရှိသည်လည်းကောင်း၊ အာယတိं=နောင်အခါ၌၊ သုခဝိပါကော စ=သုခဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သုခ အကျိုးတရား၏ အကြောင်းသည်လည်း ကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)။ တုတိ=ဤသို့၊ ပစ္စတ္တညေव=လျှင်၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေ က္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ သည်၊ အရိယော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ၏၊ နိရာမိသော=အာမိသမရှိ၊ (ကာမာမိသ ပဋ္ဌာမိသ လောကာမိသဟူသော အာမိသမရှိ)[1] တုတိ=ဤသို့၊

---

[1] ကာမာမိသစသည်။ ။တဏှာနှင့် ထိုတဏှာ၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီ ဓနှာငါးပါးကို ကာမာမိသ လောကာမိသ ဝတ္ထာမိသခေါ်သည်ဟု မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ တစ်ခုစီ ခွဲခြားပြရသော်-

ပစ္စတ္တညော=လျှင်၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏။

အယံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိကို၊ အကာပုရိသသေဝိတော[3]= (ဘုရားအစရှိသော) မြင့်မြတ်သော ယောဂျားတို့သည် မှီဝဲအပ်၏၊ ဣတိ=သို့။ ။ပ။ အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိသည်၊ သန္တော=အင်္ဂါအားဖြင့် ငြိမ်သက်၏၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်အာရုံအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်း၏၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ပဏီတော=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော တရားပေတည်း၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ[4]=ကိလေသာ အပူငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သောတရားပေတည်း၊

---

(၁) ဝတ္ထုကာမဟုခေါ်သော ရူပါရုံအစရှိသော ကာမဂုဏ် ငါးပါးကို အာရုံပြုသော တဏှာရာဂ (သို့မဟုတ် ကိလေသာကာမ)ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုတဏှာရာဂ (ကိလေသာကာမ)၏ အာရုံဖြစ်သော ရူပါရုံ အစရှိသော ကာမဂုဏ်ငါးပါး(သို့မဟုတ် ဝတ္ထုကာမ)ကိုလည်းကောင်း ကာမာဓိသဟု ခေါ်၏။

(၂) သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်သော ရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ထို ရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော အတ္တလောကဟု သမုတ်အပ်သော ခန္ဓာငါးပါးကိုလည်းကောင်း လောကာဓိသဟု ခေါ်၏၊ (တနည်း) လာဘ အလာဘ အစရှိသော လောကဓံတရား တို့ကို လောကာဓိသဟု ခေါ်၏။

(၃) ဝဋ်ဒုက္ခဋ္ဌ တွယ်တာသာယာသည့် အနေအားဖြင့်ဖြစ်၍ သံသရာဝဋ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော ရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ထိုရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝဋ်ဒုက္ခကို လည်းကောင်း ဝဋ္ဋာဓိသဟု ခေါ်၏။

ကာမလောကဝဋ္ဋာဓိသာတိ တဏှာ တဒါရမ္မဏာ ခန္ဓာတိ ဝဒန္တိ၊ ပဋ္ဌကာမ ဂုဏိကော စ ရာဂေါ တဒါရမ္မဏာ ကာမာဓိသံ။ပ။ဝဋ္ဋာဓိသံ။ ဝိဘင်းမူလဋ္ဌိကား ၁၇၂။ နောက်တနည်းကို ဝိဘင်းအနုဋ္ဌိကာ (၁၇၈)ဌ်ကြည့်။

၁။ **အကာပုရိသသေဝိတော။** ။ကုစ္ဆိတော ပုရိသော ကာပုရိသော=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော (ဝါ=ယုတ်ညံ့သော) ယောဂျား။ နှ ကာပုရိသော အကာပုရိသော= စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော (ဝါ=မြင့်မြတ်သော)ယောဂျား။ အကာပုရိသေဟိ သေဝိတော အကာပုရိသသေဝိတော။

၂။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ။** ။ပဋိပ္ပဿမ္ဘနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေန လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ (တနည်း) ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ လဒ္ဓေါ ပတ္တော ဥပဂတောတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ကိလေသာ အပူငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

(တနည်း) ပဋိပ္ပဿမ္ဘိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ ယသ အတ္ထိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ (သို့မဟုတ်) ပဋိပ္ပဿမ္ဘယိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ကိလေသာအပူတို့ကို

ဝါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်သော တရားပေတည်း၊ ဝါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော တရားပေတည်း၊ ဧကောဒီ ဘာဝါဓိဂတော = မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော တရားပေတည်း၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော တရားပေတည်း၊ ဝါ=မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာ အဆင့်အတန်းသို့ရောက်သော တရားပေတည်း၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာ အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်သော တရားပေတည်း။

နသသခ်ါရနိဋ္ဌယ္ယဝါရိတဂတော[၂]=(ကြည်ညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီသမာဓိကဲ့သို့) လုံ့လစိုက်ထုတ်ရခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့်

ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေန လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော (ဝါ=ကိလေသာအပူတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

၁။ **ဧကောဒီဘာဝါဓိဂတော**။ ။ဧက သေဋ္ဌ ဟုတ္တာ ဥဒေတိတိ ဧကောဒီ= မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ မလွှမ်းဖိ မနှိပ်စက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်) ဝါ= တည်ကြည်သောစိတ်၊ ဧကောဒီသ ဘာဝေါ ဧကောဒီဘာဝေါ=မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ (ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏)ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာတရား၊ ဧကောဒီဘာဝေန ဧကောဒီဘာဝံ ဝါ အဓိဂတော ဧကောဒီဘာဝါဓိဂတော=ယင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ၊ ဝါ=ယင်းဧကဂ္ဂတာ အဆင့် အတန်းသို့ ရောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

၂။ **နသသခ်ါရနိဋ္ဌယ္ယဝါရိတဂတော**။ ။သဟ သခ်ါရေန ပယောဂေန ယံ ဝတ္တတိတိ သသခ်ါရံ=လုံ့လပယောဂစိုက်ထုတ်ရခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်၊ ဝါရေ- တိတိ ဝါရိတော=ကိလေသာတို့ကို တားဆီးရသော သာသဝသမာဓိ(လောကီသမာဓိ)၊ ဝါရိတော ဂတော ဝါရိတဂတော=ကိလေသာတို့ကို တားဆီး၍ဖြစ်ပေါ်လာရသော သာသဝသမာဓိ၊ နိဋ္ဌယ္ယ နိဋ္ဌဟောတ္တာ(နှိပ်ကွပ်၍) ဝါရိတဂတော နိဋ္ဌယ္ယဝါရိတဂတော= ဆန့်ကျင်ဘက်နိဝရဏာ ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော သာသဝသမာဓိ။

သသခ်ါရေန(သပယောဂေန)=လုံ့လစိုက်ထုတ်ရခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ် ဖြင့်၊ နိဋ္ဌယ္ယဝါရိတဂတော=နိဝရဏာကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီးလျက် ဖြစ်ပေါ် လာရသော သာသဝလောကီသမာဓိမျိုးသည်၊ နဟုတ်။ ဆိုလိုရင်းကား-

အဝါးဝစွာ ကြည်ညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီသမာဓိသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော နိဝရဏာ ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု

နိုဝရဏာ ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်မဟုတ်၊ ဝါ=(ကြေညက်စွာမလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီ သမာဓိကဲ့သို့) နိုဝရဏာ ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ် နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု မပြုရဘဲ အရဟတ္တမဂ်၏ အဆုံးနှင့် ဖလသမာပတ် ဝင်စားရာဝဏ်၌ လွယ်ကူစွာဖြစ်ပေါ်လာရသော တရားပေတည်း၊ ဣတိ=သို့။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ သတော ခေါ=သတိစွဲကပ် အမှတ်ရလျက်သာလျှင်၊ ဝါ=သတိရှိလျက်သာလျှင်၊ ဣမံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိကို၊ သမာပဇ္ဇামি=ဝင်စား၏၊ သတောခေါ=လျှင်(ဣတောခေါ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိမှ) ဝုဋ္ဌဟာမိ=ထ၏၊ ဣတိ=သို့။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)သတ္တမံ။

၈–ပဌမ်ိုကသုတ်

၂၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယသာ (ပယ်အပ်ပြီးသော) ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ ပဌမ်ိုကသ=ငါးပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ သမ္မာသမာဓိသ=သမ္မာသမာဓိကို၊ ဝါ=အာရုံ၌ စိတ်ကိုမှန်ကန်တည်တံ့စွာ ထားကြောင်း သဘောတရားကို၊ ဘာဝနံ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောကို၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေဿामি=ဟောတော်မူအံ့၊ တံ=ထိုသမ္မာသမာဓိ ဘာဝနာတရားကို၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ [သုန္ဒရအနက်တည်း] ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ (မှတ်မှတ်သားသား) [ဒဠှီကမ္မအနက်တည်း] ဝါ=ငါ၏ စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ [အာဏာတွင် အနက်တည်း] (တုမှေ=သင်တို့သည်) သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿামি=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘိက္ခေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧवं=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿောသုံ=ကုန်ပြီ။ [စာပိုဒ်–၁၊ သံခိတ္တသုတ်ကြည့်]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယသ=သော၊ ပဌမ်ိုကသ=သော၊သမ္မာသမာဓိသ=ကို၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောဟူသည်၊ ကတမာ စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉ ကြည့်]။ပ။သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣဓမေဝ ကာယံ=ဤကရဇကာယကိုပင်၊ ဝါ=ဤခန္ဓာကိုယ်ရူပကာယကိုပင်၊ ဝိဝေကဇေန=နိုဝရဏာကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခေန=ပီတိသုခဖြင့်၊ အဘိသန္ဒေတိ=

ပြုနေရ၏၊ ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိသည်ကား ထိုသာသဝလောကီသမာဓိကဲ့သို့ လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု မပြုရတော့ဘဲ အရဟတ္တမဂ်၏ အဆုံး၌လည်းကောင်း ဖလသမာပတ် ဝင်စားရာဝဏ်၌ လည်းကောင်း သက်သာလွယ်ကူစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရသော သမာဓိဖြစ်သည်ဟူလို။

စိုစွတ်စေ၏၊ ပရိသန္ဓေတိ=ထက်ဝန်းကျင်၌ စိုစွတ်စေ၏၊ ပရိပ္ပူရေတိ=ထက်ဝန်း ကျင်၌ ပြည့်စေ၏၊ (သားရေအိတ်ကို လေဖြင့်ပြည့်စေသကဲ့သို့ ဝန်းကျင်ဥသုံ အားလုံးစုံ ပြည့်စေ၏) ပရိပ္ဖရတိ=ထက်ဝန်းကျင်ဖြန့်၏၊ ဝါ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ပျံ့နှံ့ထိရောက်၏၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ [ကာယသ-၌စပ်] ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ [အပ္ပဋ္ဌ-၌စပ်] သဗ္ဗာဝတော=အားလုံးစုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ ကာယသ= ကရဇကာယ၏၊ ဝါ=ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယ၏၊ ကိဉ္စိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်းအနည်း ငယ်မျှ၊ (အရေအသား အသွေးရှိသော နေရာဌာန တခုတလေမျှ) ဝိဝေကဇေန= သော၊ ပီတိသုခေန=ပီတိသုခသည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အပ္ပဋ္ဌ=မဖြန့်အပ်သည်မည်သည်၊ နု ဟောတိ=မရှိတော့။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင် သော၊ (ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း ရောစပ်ခြင်း အလုံးအခဲပြုလုပ်ခြင်း ဌာ ကျွမ်းကျင်သော) နှာပကော ဝါ=ရေချိုးပေးတတ်သော သူသည်လည်းကောင်း၊ [အဖိုးအခယူ၍ ရေချိုးပေးသောသူတည်း] ဝါ=ဆတ္တာသည်သည်လည်းကောင်း၊ နှာပကန္တေဝါသိ ဝါ=ရေချိုးပေးတတ်သောသူ(ဆတ္တာသည်)၏ တပည့်သည် လည်းကောင်း၊ ကံသထာလေ=ကြေးခွက်၌၊ နှာနီယစုဏ္ဏာနိ =ရေချိုးကသယ်မှုန့် တို့ကို၊ ဝါ=ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို၊ အာကိရိတ္တာ=လောင်းထည့်၍၊ ဥဒကေန= ရေဖြင့်၊ ပရိပ္ပေါသကံ ပရိပ္ပေါသကံ=ဆွတ်ဖျန်း၍ ဆွတ်ဖျန်း၍၊ သန္ဓေယ္ယ[1] = အလုံးအခဲ ပြုလုပ်ရာ၏။

သာယံ နှာနီယပိဏ္ဍို=ထိုရေချိုးကသယ်ခဲသည်၊ ဝါ=ရေချိုးဆပ်ပြာခဲ သည်၊ သ္ဒေဟာနုဂတာ=ရေအစိုအစေးဓာတ်သည် စိမ့်ဝင်ကပ်ရောက်အပ်သည်၊ သ္ဒေဟာပရေတာ=ရေအစိုအစေးဓာတ်သည် ထက်ဝန်းကျင်၌ ပျံ့နှံ့သက်ရောက်အပ် သည်၊ သ္ဒေဟေန=ရေအစို အစေးဓာတ်သည်၊ သန္တရဗာဟိရာ=အတွင်းအပြင် အရပ်နှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ဝါ=တွင်းပြင်အရပ် နှံ့စပ်အောင် [အန္တရော စ ဗာဟိရော စ အန္တရဗာဟိရာ၊ သဟ အန္တရဗာဟိရေဟိ ယာ နှာနီယပိဏ္ဍို ဝတ္တတိတိ သန္တရဗာဟိရာ] ဖုဋ္ဌာ=ဖြန့်အပ်သည်၊ စ=သို့သော်လည်း၊ (ထိုသို့ပင် အတွင်းအပြင်နှစ်ရပ် ရေအစိုဓာတ် ဖြန့်အပ်ပါသော်လည်း) နု ပဠုရိဏီ=ရေ တစက်စက် ယိုထွက်မကျသည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤ

---

[1] **သန္ဓေယ္ယ သန္ဓေယ္ယ။** ။သန္ဓေယ္ယ သန္ဓေယ္ယဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုးတို့တွင် သီလက္ခန်ဘာသာဋီကာ၊ တ-၁၆၆ ၌ "သန္ဓေယ္ယ"ဟူသော ပါဠိကို အတည်ပြုပြီးလျှင် "သံ(သမ္မိ=ကောင်းစွာ)=ပေါင်း၍+ဓေယ္ယ=ဆောင်ရာ၏"ဟု သဒ္ဒတ္ထကြံပြီးလျှင် "ပေါင်း၍ ဆောင်ခြင်းဟူသည် အလုံးအခဲပြုခြင်းပင်တည်း"ဟု အဓိပ္ပာယတ္ထကြံတော်မူ၏၊ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၊ ၃-၁၃၇ ၌မူ ဝိဇ္ဇာကရဏအနက်ဟော သန္ဓဓာတ်ဟုဆို၍ သန္ဓေယ္ယ ပါဠိကို အတည်ပြုဖွင့်တော်မူ၏။

အတူပင်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပဌမစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယသာ=သော၊ ပဠုဂိုကသာ=သော၊ သမ္မာသမာဓိသာ=ကို၊ ပဌမာ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သမ္မာသမာဓိဘာဝနာ တမျိုးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန=နောက်ထပ်၊ အပရံစ=အခြားသော သမ္မာသမာဓိ ဘာဝနာတမျိုးကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့]။ပ။သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤကရဇကာယကိုပင်၊ ဝါ=ပင်၊ သမာဓိနေ=ပဌမစျာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ=ယှဉ်ဘက် ဒုတိယစျာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂမ္ဘီရော=နက်သော၊ ဥဒ္ဓိဒေါဒကော=(ထိုထိုရေကြောတို့မှ) ပေါက်ထွက် စီမံ့ဆင်းသောရေရှိသော၊ ဥဒကရဟဒေါ=ရေအိုင်သည်၊ (အသာ=ရှိရာ၏) တသာ=ထိုရေအိုင်၏၊ ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဥဒကသာ=ရေ၏၊ အာယမုခံ=ဝင်လာရာ လမ်းပေါက်သည်၊ နေဝ အသာ=မရှိရာ၊ ပစ္ဆိမာယ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊ ဥဒကသာ=၏၊ အာယမုခံ=သည်၊ နု အသာ=မရှိရာ၊ ဥတ္တရာယ=မြောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊ ဥဒကသာ=၏၊ အာယမုခံ=သည်၊ နု အသာ=မရှိရာ၊ ဒက္ခိဏာယ=တောင်ဘက်ဖြစ်သော။ပ။နု အသာ=ရာ၊ ဒေဝေ စ=မိုးသည်လည်း၊ ကာလေန ကာလံ=ရွာသင့်ရာ အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=(၁၀)ရက် (၁၅)ရက် ကာလတိုင်း ကာလတိုင်း၌၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဓာရံ=မိုးရေအယဉ်ကို၊ နု အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ=မသွင်းရာ၊ ဝါ=မရွာသွန်းရာ။

အထ ခေါ=အမှန်စင်စစ်ကား၊ တမှာဝ ဥဒကရဟဒါ=ထိုရေအိုင်မှပင်၊ သီတာ=အေးမြသော၊ ဝါရိဓာရာ=ရေအယဉ်သည်၊ ဥဒ္ဓိဒ္ဓိတော=(ထိုထိုရေကြောတို့မှ)ပေါက်ထွက် စီမံ့ဆင်း၍၊ တမေဝ ဥဒကရဟဒံ=ထိုရေအိုင်ကိုပင်၊ သီတေန=အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်၊ အဘိသန္ဒေယျ=စိုစွတ်စေရာ၏၊ ပရိသန္ဒေယျ=ထက်ဝန်းကျင်၌ စိုစွတ်စေရာ၏၊ ပရိပူရေယျ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ပြည့်စေရာ၏၊ ပရိပ္ပူရေယျ=ထက်ဝန်းကျင်ဖြန့်ရာ၏၊ သမ္ဘာဝတော=အားလုံးစုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ အသာ ဥဒကရဟဒသာ=ထိုရေအိုင်၏၊ ကိဉ္စိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ သီတေန=သော၊ ဝါရိနာ=ရေသည်၊ အဖုဋ္ဌ=မဖြန့်အပ်သည် မည်သည်၊ နု အသာ=မရှိရာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤဒုတိယစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယသာ=သော၊ ပဠုဂိုကသာ=သော၊ သမ္မာသမာဓိသာ=ကို၊ ဒုတိယာ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ နိပ္ပီတိကေန=ပီတိမရှိသော၊ သုခေန=တတိယစျာန်သုခဖြင့်။ပ။ဥပ္ပလိနိယံ ဝါ=ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရုံ၌ရှိရာ ရေကန်၌လည်းကောင်း၊ ပဒုမိနိယံ ဝါ=ပဒုမာကြာရုံ၌ရှိရာ

ရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာ အထပ်အလွှာရှိသော ကြာရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာဖြူရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဍရိကိနိယံ ဝါ=ပုဏ္ဍရိက်ကြာရံ ရှိရာရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း၊ ဝါ=အထပ်တရာမပြည့်သော ကြာရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာနီရေကန်ခ္ဍလည်းကောင်း။ အပ္ပေကစ္စာနိ=အချို့ကုန်သော၊ ဥပ္ပလာနိ ဝါ=ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဒုမာနိ ဝါ=ပဒုမာကြာရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာ အထပ်အလွှာရှိသော ကြာရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာဖြူရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဍရိကာနိ ဝါ=ပုဏ္ဍရိက်ကြာရံတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=အထပ်တရာ မပြည့်သော ကြာရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာနီရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ ဇာတာနိ=ပေါက်ကုန်သည်၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ သံဝဍ္ဎာနိ=ကြီးထွား ပွားများနေကုန်သည်၊ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ=ရေပြင်မှမပေါ်တက်ကုန်သေးဘဲ၊ အန္တောနိမုဗ္ဗေ ပါ သိနိ=ရေပြင်၏ အတွင်းခ္ဍ နစ်မြုပ်ကုန်လျက်သာ ကြီးပွားနေကုန်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ကုန်ရာ၏)

တာနိ ²=ထိုကြာရံတို့သည်၊ ဝါ=ထိုကြာရံတို့ကို၊ ယာဝ ၏ အဂ္ဂါ=အဖျားတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ယာဝ ၏ မူလာ=အရင်းတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ သီတေန=အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်၊ ဝါ=ရေသည်၊ အဘိသန္နာနိ=စိုစွတ်ကုန်သည်၊ ပရိသန္နာနိ=ထက်ဝန်းကျင်ခ္ဍ စိုစွတ်ကုန်သည်၊ ပရိပ္ပူရာနိ=ထက်ဝန်းကျင်ခ္ဍ ပြည့်ကုန်သည်၊ ပရိပ္ပုဠာနိ=ထက်ဝန်းကျင်ခ္ဍ ဖြန့်အပ်ကုန်သည်၊ (အဿ=

၁။ တာနိ သီတေန ဝါရိနာ အဘိသန္နာနိ။ပ။ပရိပ္ပုဠာနိ။ ။"တာနိ=ထိုကြာရံတို့သည်"ဟု ကတ္တားအနက်ပြန်ဆိုခိုက်ခ္ဍ တာနိပုဒ်ကို အဘိသန္နာနိ ပရိသန္နာနိ ပရိပ္ပူရာနိ(အဿ)တို့ခ္ဍစပ်၊ "တာနိ=ထိုကြာရံတို့ကို"ဟု ကံအနက်ပြန်ဆိုခိုက်ခ္ဍ ပရိပ္ပုဠာနိခ္ဍစပ်၊ "သီတေန=အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်"ဟု ကရိဏ်းအနက်ပြန်ဆိုခိုက်ခ္ဍ ဝါရိနာပုဒ်ကို အဘိသန္နာနိ ပရိသန္နာနိ ပရိပ္ပူရာနိ(အဿ)တို့ခ္ဍစပ်၊ "ဝါရိနာ=ရေသည်"ဟု ကတ္တားအနက်ပြန်ဆိုလျှင် ပရိပ္ပုဠာနိ ခ္ဍစပ်။

"နာသ ကိဋ္ဌ သဗ္ဗာဝတော ကာယသ"စသော ဥပမေယျဝါကျခ္ဍကား အသယုဒ်သည် (သော ဣမမေဝ ကာယံဟူသောဝါကျမှ) သော ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အသ=ထိုရဟန်းသည်"ဟု ဆင်ခ္ဍကတ္တားပြန်ဆိုလျှင် "ဝိဝေကဇေန ဝိတိသုခေန နိပ္ပီတိကေန သုခေန"ပုဒ်တို့သည် ကရိဏ်းပုဒ်များသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ကတ္တားပုဒ် မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ "အသ=ထိုရဟန်း၏"ဟု သာမိအနက်ပြန်ဆိုလျှင်ကား ကတ္တားပုဒ်သာ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏၊ ကရိဏ်းပုဒ်မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ သဗ္ဗာဝတော=သော၊ ကာယသ=၏၊ ဝိဝေကဇေန=သော၊ ဝိတိသုခေန=ဝိတိသုခဖြင့်၊ (ဝိတိသုခသည်) အပ္ပဋိဟတ=မဖြန့်အပ်သော အရပ်မည်သည်၊ ကိဋ္ဌ=စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှ၊ နဟောတိ=မရှိ။ ဤသို့လည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။

ဖြစ်ကုန်ရာ၏) အသ=ထိုကြာရေကန်၏၊ သဗ္ဗာဝတံ=အားလုံးစုံသော အစိတ် အပိုင်းရှိကုန်သော၊ ဥပ္ပလာနံ ဝါ=ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရုံတို့၏လည်းကောင်း၊ ပဒုမာနံ ဝါ=ပဒုမာကြာရုံတို့၏လည်းကောင်း၊ပုဏ္ဍရီကာနံ ဝါ=ပုဏ္ဍရိက်ကြာရုံ တို့၏လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ သိတေန=သော၊ ဝါရိနာ=ရေသည်၊ အဗ္ဘုဋ္ဌ=မဖြန့်အပ်သည် မည်သည်၊ နု အသ=မရှိရာ။ပ။ အဗ္ဘုဋ္ဌ=သည်၊ နု ဟောတိ=မရှိတော့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤတတိယစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယသ=သော၊ ပဌဝိကသ=သော၊ သမ္မာသမာဓိသ= ကို၊ တတိယာ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်၊ ပရိသုဒ္ဓေန=ထက်ဝန်းကျင်၌ စင်ကြယ်သော၊ (ရာဂ စသော အညစ်အကြေးမတင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော) ပရိယောဒါတေန= ထက်ဝန်းကျင်၌ ဖြူစင်သော၊ စေတသာ=စတုတ္ထစျာန်စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတ္မာ=ဖြန့်၍၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ သဗ္ဗာဝတော=သော၊ ကာယသ=ကရဇကာယ၏၊ ဝါ=၏၊ ကိဉ္စိ=မျှ၊ ပရိသုဒ္ဓေန =သော၊ ပရိယောဒါတေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်သည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဗ္ဘုဋ္ဌ= မည်သည်၊ နဟောတိ=မရှိတော့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော =ယောက်ျားသည်၊ သြဒါတေန=ဖြူစင်သော၊ ဝတ္ထေန=အဝတ်ဖြင့်၊ သသီသံ= ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော တကိုယ်လုံးကို၊ ပါရုပိတ္မာ=ခြုံရုံ၍၊ နိသိန္နော= ထိုင်နေသည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏၊ အသ=ထိုယောက်ျား၏၊ ဝါ=သည်၊ သဗ္ဗာဝတော=သော၊ ကာယသ=၏၊ ကိဉ္စိ=မျှ၊ သြဒါတေန=သော၊ ဝတ္ထေန= အဝတ်သည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အဗ္ဘုဋ္ဌ=မဖြန့်အပ်သည် မည်သည်၊ နု အသ=မရှိရာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤစတုတ္ထစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယသ= သော၊ ပဌဝိကသ=သော၊ သမ္မာသမာဓိသ=ကို၊ စတုတ္ထာ=လေးခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာနိမိတ္တံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းကို၊ [သုဂ္ဂဟိတံ သုမနသိကတံ စသည်၌စပ်] ဝါ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းသည်၊ [ဟောတိ၌စပ်[ဝါ=(ထိုထို သမာဓိ၏ သရုပ်သဘောကို ဖော်ပြရခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်ကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဂ္ဂဟိတံ= ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်၊ သုမနသိကတံ=ကောင်းစွာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက် ထားအပ်သည်၊ သူပဓာရိတံ=ကောင်းစွာ ဆောင်ကပ်မှတ်သားထားအပ်သည်၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိအပ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညော=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သည်သာလျှင်၊

အည်=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တယောက်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ဆင်ခြင်ရာသကဲ့သို့၊ ဌိတော ဝါ=ရပ်နေသောသူသည်မူလည်း၊ နိသိန္နံ=အိပ်နေသောသူကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ဆင်ခြင်ရာသကဲ့သို့၊ နိသိန္နော ဝါ=ထိုင်နေသောသူသည်မူလည်း၊ နိပန္နံ=အိပ်နေသောသူကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ကောင်းစွာသင်ယူမှတ်သားသိမြင်ခြင်းသည်၊ အရိယသေ=သော၊ ပဗ္ဗဇိတသေ=သော၊ သမ္မာသမာဓိသေ=ကို၊ ပဗ္ဗမာ=ငါးခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [အဘိနိန္နာမေတိ ပါပုဏာတိတို့ဌ္ဌစပ်] အရိယေ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ ပဗ္ဗဇိတေ=ငါးပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ သမ္မာသမာဓိမှိ=သမ္မာသမာဓိကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ "ဣဒ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီးခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘာဝိတော=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးလသော်၊ ဧवं=ဤသို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလီကတော=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးလသော်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဤဌိတိစသော ထူးကဲသောဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္ဆိကရဏီယသေ=သော၊ ယသေ ယသေ ဓမ္မသေ=သို့။ပ။ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၆ ကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဥဒကသေ=ရေဖြင့်၊ ပူရော=ပြည့်သော၊ **သမတိတ္ထိကော**[1]=အနားရေးနှင့် အညီအမျှပြည့်သော၊ ကာကပေယ္ယော=ကျီးသောက်နိုင်သော၊ (ကျီးသည် အိုးနှုတ်ခမ်းဌ်နားရ၍ လည်ပင်းကို အောက်သို့ မစိုက်မည့္ယုတ်ဘဲပင် သောက်နိုင်သော) ဥဒကမဏိကော=ရေလောင် အိုးစရည်းကြီးသည်၊ အာဓာရေ=အောက်ခံကရုတ်ဌ်၊ ဌပိတော=ထားအပ်သည်၊ (အသေ=ဖြစ်ရာ၏) တမေနံ=ထိုအိုးစရည်းကြီးကို၊ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် အရပ်ဘက်ဌ်၊ ဝါ=သို့၊ အာဝဇ္ဇေယျ=စောင်းငဲ့ကြားအုံ့၊ [အာ+ဝိ+အဆိ (အဌ္ဌ)ဓာတ်ဖြင့် အာဝိဇ္ဇေယျ-ဟု ပါဌ်ရှိသင့်၏၊ သို့မဟုတ်(သျာ၊ ဂ)မူအတိုင်း အာဝဇ္ဇေယျ (ဆွဲလှည့်ကြားအုံ့)ဟုသော်လည်း ရှိသင့်၏] တတော တတော=ထိုထိုအရပ်ဘက်ဌ်၊

---

[1] **သမတိတ္ထိကော**။ ။သမ=အညီအမျှ+တိတ္ထိ=ပြည့်ခြင်း။ သမတိတ္ထိကာတိ တိရသမံ ဥဒကသ တိတ္ထာ ဘရိတာ၊ သာရတ္ထဒီကာ (တ၊၃၁၉)ကို ထောက်ဌ် တိတ္ထိဌ် တိသဓာတ် (သို့မဟုတ် တိပဓာတ်)တိပစ္စည်းကြီ၍ သမံ တိတ္ထိ ယသ ဥဒကမဏိကသောတိ သမတိတ္ထိကော (အိုးနှုတ်ခမ်းအနားရေးနှင့် အညီအမျှ ရေဖြင့်ပြည့်ခြင်းရှိသော အိုးစရည်း)ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်၏၊ ပါစိတျာဒိယောဇနာ (မဟာဝါ ဥပေါသထက္ခန္ဓက၊ ၂၉၉)ဌ် ဒန္တဝေဌမ ဒုတိယက္ခရာ ဆင့်ထားသော တိတ္ထပုဒ်ဖြင့် "တိတ္ထေန သမံ ပရိပူရတိတိ သမတိတ္ထိကာ"ဟု ကြံတော်မူ၏။

ဝါ=သို့၊ ဥဒကံ=ရေသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=ထွက်လာနိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ထွက်လာနိုင်ပါသည်ဘုရား၊ [တနည်း–ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ထွက်လာနိုင်သည် မှန်ပါ၏ဘုရား] (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အရိယေ=သော၊ ပဠုဂီကေ=သော၊ သမ္မာသမာဓိမှိ=ကို၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဘာဝိတေ=သော်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလီကတေ=သော်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သမေ=ညီညာသော၊ ဘူမိဘာဂေ=မြေအဖို့၌၊ စတုရံသာ=လေးထောင့်ရှိသော၊ အာလိဗန္ဓါ=ဖွဲ့ထားအပ်သော ကန်ပေါင်ရိုးရှိသော၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန်သည်၊ ဥဒကဿ=ရေဖြင့်၊ ပူရာ=ပြည့်နေသည်၊သမတိတ္ထိကာ=ကမ်းနှင့်အညီအမျှ ရေပြည့်နေသည်၊ ကာကပေယ္ယာ=(ကမ်းခ်ိန်နားရ) ကျီးသောက်နိုင်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တမေနံ=ထိုရေကန်ကို၊ ဗလဝါ=သော၊ ပုရိသော=သည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ အာလိ=ကန်သင်းကို၊ ဝါ=ကန်ပေါင်ရိုးကို၊ မုဉ္စေယျ=ဖောက်ဖျက်လွှတ်ထုတ်ကြားအုံ၊ (တတော တတော=ထိုထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့) ဥဒကံ=ရေသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာနိုင်ရာပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံဘန္တေ=လာနိုင်ရာပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊အဝေါစုံ=ဖြေကြားလျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သုဘူမိယံ=ညီညာသောမြေပြင်၌၊ စတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမအဆုံး၌၊ သြဒဿပတောဒေါ=(ယူဖို့ရာ လွယ်ကူအောင် အဆင်သင့်) ထားအပ်သော နှင်တံရှိသော၊ [သြဒဿ=အဝ+ဓံသု+တ] အာဇညရထော=အာဇာနည်မြင်းရထားသည်၊ ယုတ္တော=(အာဇာနည်မြင်းဖြင့်) ယှဉ်တပ်ကထားလျက်၊ ဋ္ဌိတော=တည်ရှိသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ တံ ဧနံ=ထိုအာဇာနည်မြင်းရထားကို၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင်လိမ်မာသော၊ ယောဂ္ဂါစရိယော=မြင်းယာဉ်ဆရာဖြစ်သော၊[ဆင်မြင်းစသည်ကို ယောဂ(ယာဉ်)ဟုခေါ်၏၊ ယောဂ္ဂါနံ အာစရိယော ယောဂ္ဂါစရိယော] အဿဒမ္မသာရထိ=မြင်းရိုင်းသင်ဆရာသည်၊ ဝါ=မြင်းမောင်းသမားသည်၊[စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၀၁–သုတ်(ဒုတိယ အကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ–၂၄၁) ကြည့်] အဘိရုဟိတွာ=တက်စီးပြီး၊ ဝါမေနေ=ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ရသ္မိယော=ကြိုးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ=ဆွဲကိုင်ပြီး၊ ဒက္ခိဏေန=ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ပတောဒံ= နှင်တံကို၊ ဂဟေတွာ=ကိုင်ပြီး၊ ယေနိစ္ဆကံ=လိုရာလိုရာလမ်းဖြင့်၊ ယဒိစ္ဆကံ=မြန်မြန် မှန်မှန် လိုရာလိုရာ အရှိန်အဟုန် အသွားမျိုးကို၊ ဝါ=မျိုးဖြင့်၊ သာရေယျပိ =ရှေ့တည့်တည့်သို့လည်း သွားစေရာ၏၊ ဝါ=ရှေ့တည့်တည့်သို့လည်း မောင်းနှင်ရာ၏၊ ပစ္စာသာရေယျပိ=နောက်သို့လည်း ပြန်လှည့်လာစေရာ၏။

[တနည်း-ပတောဒ်=ကို၊ ဂ၊ယောတ္တာ=ရ၊ ယေန=အကြောင်အကြောင်လမ်းခရီး ဖြင့်၊ ဣဿ္ဆကံ=(သွားခြင်းပြန်လာခြင်းငှာ) အလိုရှိ၏၊ (တေန=ထိုထို လိုရာလမ်း ခရီးဖြင့်) ယံ=အကြောင်အကြောင် မြန်မြန် မှန်မှန် အရှိန်အဟုန်သွားခြင်းမျိုးကို၊ ဣဿ္ဆကံ=အလိုရှိ၏၊ (တံ=ထိုထို အရှိန်အဟုန် သွားခြင်းမျိုးကို၊ ဝါ=ထိုထို အရှိန်အဟုန်သွားခြင်းမျိုးဖြင့်) သာရေယျပိ=ရာ၏၊ ပစ္စာသာရေယျပိ=၏]။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သစေ အာကခ်ံတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကခ်ံတိ=ဟူမူ) ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-စက်မသုတ်

၂၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ စက်မေ=စကြဝဠာ၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုး အာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အဒ္ဓါနက္ခမော=အခွန်ရှည်လျား ခရီးသွားလသော် ခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ [ခမ=ခံ့သည်၊ ခံနိုင်ရည်ရှိသည်] ဝါ=အခွန်ရှည်လျား ခရီး သွားစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပဓာနက္ခမော=လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ် လသော် ခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ ဝါ=လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပာဗာဓော=နည်းသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ဝါ=အနာရောဂါ မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသိတံ=စားအပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊ ပီတံ=သောက်အပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊

ခါယိတံ=ခဲအပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊ သာယိတံ=လျက်အပ် ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ပရိဏာမံ=ကျေကျေက် ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ စက်မာဒိဂတော=စကြဝဠာခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊ ဝါ=စကြဝဠာလျှောက်၍ စွဲမြဲစွာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊ သမာဓိ =သမာဓိသည်၊ (သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးသော သမာဓိသည်) စိရဋ္ဌိတိကော=ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စက်မေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-နာဂိတသုတ်

၃၀။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ သုတ္တံ=ဤနာဂိတသုတ်ကို) ဧဝံ=သို့၊ မေ= တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထား အပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟတာ=အရေအတွက်အားဖြင့် များစွာသော၊ ဝါ=(အပ္ပိစ္ဆတာ=အစရှိသော) ဂုဏ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန= ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကောသလေသု=ကောသလမည်သော ဓနုပုဒ်၌၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ စာရိကံ=ခရီးရှည်လျား ကြွသွားတော်မူ

ခြင်းကို၊ ဝါ=ခရီးရှည်လျှား ကြွသွားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ စရမာနော=(ဖြည်းဖြည်း သက်သာ) ကြွသွားတော်မူလေသော်၊ [၌ ဤတို့ဖွင့်သည့်အတိုင်း "စရမာနော=တနေ့ တယူဇနာ, ယူဇနာဝက်ထား ရပ်ကာနား၍ ကြွသွားတော်မူလေသော်၊ ဝါ=တနေ့ တယူဇနာ, နှစ်ယူဇနာနှုန်းထား ရပ်ကာနား၍ ကြွသွားတော်မူလေသော်"ဟုလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏။ [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၆) ယသသုတ်လည်းကြည့်]

ယေန(ပဒေသေန)=အကြင်အရပ်၌၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လံ နာမ=ဣဒ္ဓာနဂ်လ မည်သော၊ ကောသလာနံ=ကောသလမင်းသားတို့၏၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ် ပယ်၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမော=ပုဏ္ဏားရွာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တံ (ပဒေသံ)=ထိုအရပ်သို့၊ (ထိုဣဒ္ဓာနဂ်လပုဏ္ဏားရွာ ရှိရာအရပ်သို့) အဝသရိ=ရောက်တော်မူပြီ၊ [တနည်း–ယေန (ဒီသာဘာဂေန)=အကြင်အရပ် မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လံ နာမ=သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမော=သို့၊ အဝသရိ–တဿော=ရောက်အပ်ရောက်နိုင်၏၊ တံ(တေန ဒီသာဘာဂေန)=ထိုအရပ်မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လံ နာမ=သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမံ=သို့၊ အဝသရိ=ရောက်တော်မူပြီ] ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တတြ ဣဒ္ဓာနဂ်လေ=ထိုဣဒ္ဓာနဂ်လရွာ၏အနီး၌၊ [သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ–၌ကဲ့သို့ သတ္တမီဝိဘက်ကို သမီပအနက်ဟောကြ၏] ဣဒ္ဓာနဂ်လဝနသဏ္ဍေ=ဣဒ္ဓာ–နဂ်လမည်သော တောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။

ဣဒ္ဓာနဂ်လကာ=ဣဒ္ဓာနဂ်လရွာသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=ပုဏ္ဏား သူကြွယ်တို့သည်၊ အသောသုံခေါ=ကြားသိကြရကုန်ပြီးသည်သာ၊ [ခေါသဒ္ဒါ အဝဓာရဏအနက်ဟောတည်း။ တနည်း–အသောသုံ=ကြားသိကြကုန်ပြီ၊ ခေါသဒ္ဒါ အနက်မရှိ၊] (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အသောသုံ=ကြားသိကုန်ပြီးသနည်းဟူမူ)ဘော=အိုအမောင်တို့၊ သက္ကပုတ္တော=သာကီဝင် သုद्ध ဓနမင်း၏ သားတော်ဖြစ်သော၊ သက္ကကုလာ=သာကီဝင်မင်းမျိုးမှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍) ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=ရဟန်းပြုသော၊ ဂေါတမော=ဂေါတမအနွယ်ဖွားဖြစ်တော်မူသော၊ သမဏော=ရဟန်းတော်မြတ်သည်၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လံ=ဣဒ္ဓာနဂ်လရွာသို့၊ အနုပတ္တော=ကြွရောက်တော်မူလာသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဣဒ္ဓာနဂ်လေ=ဣဒ္ဓာနဂ်လရွာ၏ အနီး၌၊ ဝါ=ဣဒ္ဓာနဂ်လရွာ၏ အနီးက၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လဝနသဏ္ဍေ=ဣဒ္ဓာနဂ်လတောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ ခလု=နေတော်မူသတဲ့။

တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ=ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဧवံ=ဤသို့၊ ဝါ=ယခုပြောပြမည့်အတိုင်း၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=ချီးကျူးဆုံးသြ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးကျူးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=နတ်နှင့်တကွ လောကအားလုံး လွှမ်းခြုံဖုံးလျက် ပျံ့နှံ့တက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ဟူမူ)သော ဘဂဝါ=

ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=မူ၏၊ [စာပိုဒ်(၂)သုတ်ကြည့်]။ပ။သောဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=လည်း၊ ဘဂဝါ=မူ၏၊ [ဘဂဝါတိ–ဟု ဣတိသဒ္ဒါ မလိုသေးဟု ယူဆ၏။]

သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓေဝကံ=အောက်ကာမာဝစရနတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ [ကျွန်အနက်ယေးနည်းများကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ–၄၀၉၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်၌ကြည့်] သမာရကံ=မာရ်မင်းအမှူးထား ဝသဝတ္တီဘုံသား နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကံ=နှစ်ဆယ်သော ဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ=ဤသြကာသလောကကို လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရဟန်းပုဏ္ဏား မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသောရဟန္တာ, မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿံ=သမ္မုတိနတ်တည်းဟူသော လူမင်းထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့မှ ကြွင်းကျန်သောလူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇံ=သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သယံ=ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးခြွန်လွန်ကဲသော သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ဖြင့် သိမြင်၍၊ သစ္ဆိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ ပဝေဒေတိ=ဟောကြားသိစေတော်မူ၏။

သော(ဘဂဝါ)=သည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ အာဒိကလ္လာဏံ= အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါဒရှိသော ဂါထာ၌ ပဌမပါဒဟူသော အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေကလ္လာဏံ=အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (ဒုတိယ တတိယပါဒဟူသော အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) ပရိယောသာနကလ္လာဏံ=အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (စတုတ္ထပါဒဟူသော အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင် လည်းကောင်း) သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန် သမ္မပ္ပဓာန် စသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗ्यञ्ဇနံ=(သိထိလ ဓနိတစသော) အက္ခရာနှင့် ပြည့်စုံပီသအောင် လည်းကောင်း၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ=ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင် လည်းကောင်း၊ (ပစ္စည်းလာဘ်မျိုး မမျှော်ကိုးပဲ အကျိုးလိုလား မေတ္တာပွားယှဉ် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း) ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏၊ (စဝံ=ဤသို့ အာဒိကလ္လာဏ စသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေန္တော စ=ဟောကြားတော်မူလျှင်လည်း) ब्रह्मစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူအပ်သော) မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ဝါ=မြတ်သော ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏ သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူအပ်သော အကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာ–

သေတိ=ထင်ရှားပြတော်မူ၏၊ (ဣတိ=သို့၊ ကိတ္တိ သဒ္ဒေါ=သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အသောသုံ ခေါ=ကြားသိကြ ရကုန်ပြီးသည်သာ)

တထာရူပါနံ=ထိုအရှင်ဂေါတမကဲ့သို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အရဟတံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဒဿနံ=မူးမြင်ရခြင်းမျှသည်လည်း၊ ဝါ=ဖူးမြင်ရရုံကလေးမျှသော်မှလည်း၊ သာဓု ခေါ ပန=ကောင်းလှပေသည်သာ၊ (မျက်မှောက် တမလွန် တဖန်ပရမတ် နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ဟု သုံးရပ်စီးပွား ချမ်းသာများအောင် ဆောင်နိုင်ပေတတ် ကောင်းမြတ်လှပေသည်သာ) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဠာသယံ=အလိုဆန္ဒကို၊ ကတွာ=ပြု၍) [အဠာသယံ ကတ္တာကို ဥပသက်မိ်သု–ဌ်စပ်၊ ဤနေရာ၌ ရေးသင့်သမျှကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ–၄၀၇ ကြည့်။]

အထ ခေါ=ကြားသိကြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လကာ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=တို့သည်၊ တဿာ ရတ္တိယာ=ထိုညဉ့်၏၊ အစ္စယေန=ကျော်လွန်ရာအခါ၌၊ ပဟူတံ=များစွာသော၊ ခါဒနီယံ=ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြကုန်၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဣဒ္ဓာနဂ်လဝနသဏ္ဍော=ဣဒ္ဓာနဂ်လတောအုပ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုဣဒ္ဓာနဂ်လတောအုပ်ရှိရာ အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသက်မိ်သု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသက်မိတ္တာ=သွားကြပြီး၍၊ ဗဟိဒ္ဓါ ရကောဋ္ဌကေ=တံခါးမုခ်မှ အပြင်အပ၌၊ [ဗဟိဒ္ဓါ ရကောဋ္ဌကေတိ ဒ္ဝါ ရကောဋ္ဌကတော ဗဟိ။ အဋ္ဌကနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၆] ဥစ္စာသဒ္ဒ မဟာသဒ္ဒါ=မြင့်တက်သောအသံ, များပြားကျယ်လောင်သော အသံရှိကုန်လျက်၊ အဋ္ဌံသု=ရပ်တည်နေကြကုန်ပြီ။

တေနခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ ဣဒ္ဓာနဂ်လတောအုပ်သို့ သွားရောက်၍ တံခါးမုခ်အပြင်အပ၌ ရပ်တည်နေကြရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ နာဂိတော=အရှင်နာဂိတသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပဋ္ဌာကော=လုပ်ကျွေးပြုစုသူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ နာဂိတံ=အရှင်နာဂိတကို၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူသနည်းဟူမူ) နာဂိတ=နာဂိတ၊ မစ္ဆဝိလောပေ=ငါးတို့ကို လုယက်သကဲ့သို့ ဝယ်ယူခြင်းကိစ္စ၌၊ ဝါ=ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ဝါ=ငါးလုရာအရပ်၌၊ ကေဝဋ္ဋာ မညေ[1]=တံငါသည်တို့ကဲ့သို့၊ ဝါ=တံငါသည်တို့နှင့်တကွ များစွာသော လူတို့ကဲ့သို့၊ ဥစ္စာ–

၁။ ကေဝဋ္ဋာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ။　　။တံငါသည်တို့ ငါးဈေးတောင်းချ၍ ငါးရောင်းသည့်နေရာ၌ လူအများ ဝိုင်းအုံလာကြပြီးလျှင် "ငါ့ကို ဒီငါးပေးပါ၊ ဟိုငါးပေးပါ၊ သူ့ကိုတော့ အကောင်ကြီးပေးပြီး ငါ့ကိုတော့ အကောင်သေးသေးလေးပေးတယ်"စသည်ဖြင့် ဆူညံဆူညံ အသံဗလံများဖြင့် အလုံအယက် ငါးဝယ်နေကြ

သဒ္ဓမဟာသဒ္ဒါ=မြင့်တက်သောအသံ များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်၊ ကေပန=အာဘယ်သူတို့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပြီ)

(တနည်း) နာဂိတ=နာဂိတ၊ မစ္ဆဝိလောပေ=ခ်ီ၊ ကေဝဠာ=တံငါသည်တို့သည်၊ ဝါ=တံငါသည်တို့နှင့်တကွ များစွာသောလူတို့သည်၊ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ ဗဟေ=မြင့်တက်သောအသံ များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ=မြင့်ဟက်သောအသံ, များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်၊ ကေ ပန=အာဘယ်သူတို့ပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ပြီး

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧတေ=ထိုသူတို့သည်၊ (ထိုမြင့်တက်သော အသံ များပြား ကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်) ဣဒ္ဓါနဂ်ိလကာ=ဣဒ္ဓါနဂ်ိလ ရွာသား ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ပါတည်း၊ ဘဂဝန္တသေဝ=မြတ်စွာဘုရားကိုပင်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ=ရဟန်းအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဒိဿ=ရည်မှန်းကြကုန်၍၊ ပဟူတံ=သော၊ ခါဒနီယံ = ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ=လည်းကောင်း၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြ ကုန်၍၊ ဗဟိဒ္ဓါရ ကောဋ္ဌကေ=ခ်ီ၊ ဋ္ဌိတာ=ရပ်တည်နေကြပါကုန်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်)

နာဂိတ=နာဂိတ၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယသေန=အခြေအရံအကျော်အစောနှင့်၊ (သဒ္ဓိं=အတူတကွ) သမာဂမံ °=ပေါင်းဆုံခြင်းကို၊ မာ ပတ္ထေမိ=မတောင့်တပါ၊

သည်ကို ရည်ရွယ်၍ "ကေဝဠာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ"ဟု မိန့်တော်မူ၏၊ မစ္ဆာနံ ဝိလောပေါ ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိယ ဂဟဏံ မစ္ဆဝိလောပေါ=ငါးတို့ကို လုယက်၍ယူသကဲ့သို့ ဝယ်ယူခြင်း (အလုအယက်ဝယ်ယူခြင်း) ဝါ=အလုအယက် ဝယ်ယူရာဌာန။

ထို့အပြင် မြှားထောင်၍လည်းကောင်း ကွန်ပစ်၍လည်းကောင်း တံငါသည်တို့ ငါးဖမ်းသောအခါ၌ "ငါးဝင်တယ်ကွာ၊ မဝင်ဘူးကွာ၊ မိပြီကွာ၊ မမိဘူးကွာ"စသည်ဖြင့် ငြင်းကြ ခုံကြ ဆူညံနေကြသည်ကို ရည်ရွယ်၍လည်း "ကေဝဠာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ" ဟု မိန့်တော်မူ၏။ မစ္ဆာနံ ဝိလောပေါ ဝိလုမ္ပနံ မစ္ဆဝိလောပေါ=ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်း၊ ဝါ=လုယက်ရာအရပ်။

ဤဒုတိယနည်း၌ ငါးတို့ကို လုယက်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း အမှန်တကယ် ငါးတွေကို လုယက်သည်ဟု မဆိုလို၊ "ငါးတွေဝင်ပြီ၊ မဝင်ဘူး"စသည်ဖြင့် ငါးနှင့် ပတ်သက်၍ စကားအနိုင်လု ငြင်းခုံပြောဆိုနေကြသည်ကိုပင် မစ္ဆဝိလောပ (ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်း)ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

မစ္ဆဝိလောပေတိ မစ္ဆာနံ (မစ္ဆေ) ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိယ ဂဟဏေ(နယနေ)၊ မစ္ဆာနံ ဝါ ဝိလုမ္ပနေ။ ဤသုတ်ဦးကာနှင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကာ၊ ၇၉။

ယသော ၏=အခြံအရံ အကျော်အစောသည်လည်း၊ မယာ=ငါနှင့်၊ (သဒ္ဓိ=ကွ) မာ သမာဂစ္ဆတု=မပေါင်းဆုံစေသတည်း၊ နာဂိတ=နာဂိတ၊ [ယသာယ-စသည်သို့ သွားအုံ့]အဟ=ငါသည်၊ ယသ နေက္ခမ္မသုခသ=အကြင်နေက္ခမ္မ ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ယသ ပဝိဝေကသုခသ=အကြင်ပဝိဝေက ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင် အပေါင်းအဖော် ကိလေသာတို့နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်းမှ ကင်းရှင်းသော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ယသ ဥပသမသုခသ=အကြင် ဥပသမချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင် ရာဂစသည်တို့ ကင်းငြိမ်းကြောင်း ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ယသ သမ္ဗောဓသုခသ=အကြင် သမ္ဗောဓချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင် အရိယမဂ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [သမ္ဗောဓသုခန္တိ မဂ္ဂသခ်ါတသ သမ္ဗောဓသ(သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သော တရားကို) နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ သုခံ။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ ၌၊ ၁၁၉။ "နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ"၏ နေရာ၌ "နိဗ္ဗုတ္တတ္ထာယ"ဟု ဤသုတ် အဋ္ဌကထာပါ၌ရှိ၏] နိကာမလာဘီ=အလိုရှိတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=အခက်အခဲမရှိ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ=မနည်းမရှား များပြားစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟောမိ=ဖြစ်၏။)

[ထို့နောက် "ယော ခေါ နယိမသ"စသည်ကို အနက်ပေးအုံ့) ယော=အကြင်သူသည်၊ ဣမသ=ဤသို့သော၊ ဝါ=ဤသို့ ၎င်းအတွက်အလိုရှိတိုင်း ရနိုင် အခက်အခဲမရှိရနိုင် များပြားစွာရနိုင်သော၊ နေက္ခမ္မသုခသ=နေက္ခမ္မ ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ပဝိဝေကသုခသ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပသမသုခသ=လည်းကောင်း၊ သမ္ဗောဓသုခသ=လည်းကောင်း၊ နိကာမလာဘီ=သည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=သည်၊ အကသိရလာဘီ=သည်၊ နု အသ=မဖြစ်ရာ၊ သော=ထိုသူသည်သာ၊ (၎င်းအတွက် အလိုရှိတိုင်း အခက်အခဲမရှိ များပြားစွာရနိုင်သော နေက္ခမ္မသုခ စသည်ကို မရသော ထိုသူသည်သာ) တံ မိဒ္ဓသုခံ=ထိုမစင်ပမာ ရွံ့ဖွယ်ရာ ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မစင်ပမာ ရွံ့ဖွယ်ရာ ကာယက်နှင့် ကိလေသာကို

၁။ **သမာဂမံဝုဒ်၏ အနက်နှစ်မျိုး။** ။"မာဟ နာဂိတ ယသေန သမာဂမန္တိ မာ အဟ ယသေန သမာဂမနံ ပတ္ထေမိ။ မာ စ မယာ ယသောတိ ယသော စ မယာ မာ သမာဂစ္ဆတူတိ အတ္ထော"ဟူ၍ ဆက္ကနိပါတ်ဋီကာ(၁၀၈)ဖွင့်သောကြောင့် သမာဂမဝုဒ်ကို "သမာဂမနံ သမာဂမော"ဟု ဘောဟော ကိတ်ဝုဒ်ကြ၍လည်းကောင်း ပတ္ထေမိ-ဟု ပါဠိသေသထည့်စွက်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးခဲ့သည်။

သို့သော် "ဗုဒ္ဓံ သရဏ မာဂမ"ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ (၃၀၈)စသည်မှ အာဂမ ဟူသော ပါဠိကဲ့သို့ သမာဂမဟုလည်း အာချာတ်ဝုဒ် ဖြစ်နိုင်၏၊ "ယသေန=နှင့် (သဒ္ဓိ=ကွ) မာ သမာဂမ=မပေါင်းဆုံလိုပါ"ဟု အနက်ဆိုပါ။

မှီ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ တံ မိဒ္ဓသုခံ=ထိုအိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ တံ လာဘ+သက္ကာရ+သိလောက+သုခံ=ထိုပစ္စည်း လာဘ်+ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုစုခံရခြင်း+ချီးမွမ်းခံရခြင်းကို+ မှီ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [ဖြတ်ထားသည်ကိုကြည့်၍ သူ့ပုဒ်နှင့် သူ့အနက် တွဲဖက်ပါလေ] သာဓိယေယျ=သာယာရာ၏၊ ဣတိ=သို့၊(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်၊-အဓိဝါသေတု=သည်းခံတော်မူပါ၊ သုဂတော=ကောင်းသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဓိဝါသေတု=ပါ၊ ဘန္တေ= ရား၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဝါ=ယခုအခါသည်၊ ဘဂဝတော=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝါသနကာလော=သည်းခံတော်မူရာ အခါပါတည်း၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ယေန ယေနေဝ=အကြင် အကြင်အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂမိဿတိ=ကြွသွားတော်မူလတ္တံ့၊ နေဂမာ စေဝ=နိုင်ငုံ နေသူ လူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇာနပဒါစ=နယ်ပယ်နေပုဒ်နေသူ လူလည်းဖြစ် ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည်၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားနှင့် အိမ်ရှင်ကုန်သည် လယ်သမား လူလတ်တန်းစားတို့သည်၊ တန္ဒိန္နာဝ=ထိုမြတ်စွာ ဘုရား ကြွသွားတော်မူရာအရပ်သို့ ညွှတ်ကိုင်းကုန်လျက်သာလျှင်၊ ဝါ=ထို မြတ်စွာဘုရား ကြွသွားတော်မူရာအရပ်သို့ ရှေ့ရှဉ်းတည်ကုန်လျက်သာလျှင်၊ ဂမိဿန္တိ=အစဉ်တစိုက် လိုက်သွားကြကုန်လတ္တံ့။

ဘန္တေ=ရား၊ ထုလ္လဖုသိတကေ=ကြီးသောမိုးရေပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝေ= မိုးသည်၊ ဝဿန္တေ=ရွာသွန်းလသော်၊ ယထာနိန္နံ=နိမ့်ရာ နိမ့်ရာအရပ်တိုင်းသို့၊ ဥဒကာနိ=ရေတို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ သေယျထာပိ=စီးဆင်းကုန်သကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။တန္ဒိန္နာဝ=သာလျှင်၊ ဂမိဿန္တိ=တတ်၊ တံ=ထိုသို့ အစဉ် တစိုက် လိုက်သွားကြခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း ဟူမူ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ သီလပညာဏံ=သီလနှင့် ဉာဏ်တော်သည်၊ တထာ=ထိုသို့ အစဉ် တစိုက် လိုက်သွားကြရလောက်အောင် မြင့်မြတ်လှပါ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့် ပါတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

။ပ။တံ လာဘသက္ကာရသိလောကသုခံ=လည်းကောင်း၊ သာဓိယေယျ= သာယာရာ၏၊ နာဂိတ=နာဂိတ၊ အသိတ+ပီတ+ခါယিတ+သာယিတ=သ= စားအပ်သောအစာ+သောက်အပ်သောအစာ+ခဲအပ်သောအစာ+လျက်အပ်သောအစာ ၏၊ ယော ဥစ္စာရုပသာဝေါ=အကြင် ကျင်ကြီးကျင်ငယ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧသော (ဥစ္စာရုပသာဝေါ)=ထိုကျင်ကြီးကျင်ငယ်သည်၊ တသ=ထိုစားအပ် သောက်အပ် ခဲအပ် လျက်အပ်သောအစာ၏၊ နိဿန္ဒော=အကျိုးဆက်တည်း၊

နာဂိတ=နာဂိတ၊ ပိယာနံ=ချစ်ခင်နေသူတို့၏၊ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝါ[1]=သေဆုံးခြင်း တရပ်တကျေးသို့ ထွက်ပြေးခြင်းကြောင့်၊ သောက ပရိဒေ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်းတို့သည်၊ ဥပဓိဇာ=ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ သော=ထိုပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း ငိုကြွေးခြင်း ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုချစ်ခင်ခြင်း၏၊ နိဿန္ဒော=အကျိုးတည်း။

နာဂိတ=တ၊ အသုဘနိမိတ္တာနုယောဂံ=အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်မှု ဝိရိယကို၊ အနုယုတ္တသ=ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သုဘနိမိတ္တော=သုဘနိမိတ်၌၊ ဝါ=ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တင့်တယ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၌၊ [အသုဘနိမိတ္တပုဒ်နှင့် သုဘနိမိတ္တပုဒ်တို့၏ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းချက်ကို ကေကနိပါတ် စာပိုဒ်-၁၁၊ ၁၆၊ ၁၇-တို့၌ကြည့်] ပါဠိကုလျတာ=စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ=စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောသည်၊ သဏ္ဌာတိ=ကောင်းစွာတည်၏၊ သော=ထို စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အထပ်ထပ်အားထုတ်မှု ဝိရိယ၏၊ နိဿန္ဒော=တည်း။ နာဂိတ=တ၊ ဆသု=၆-ပါးကုန်သော၊ ဖဿာယတနေသု=စက္ခုဩသမ္ဗသာစသည်တို့၏အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုစသော အာယတနတို့၌၊ [အာယတန=အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုစသည်] အနိစ္စာနုပဿီနော=မမြဲဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဖဿေ=(စက္ခုသမ္ဗသာစသော) ဖဿ၌၊ ပါဠိကုလျတာ=သည်၊ သဏ္ဌာတိ=၏၊ သော=ဤ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုအနိစ္စဟု အဖန်ဖန်ရှုခြင်း၏၊ နိဿန္ဒော = တည်း၊ နာဂိတ = တ၊ ပဉ္စသု = ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု=ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ရူပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿီနော=အဖြစ်အပျက်ကို အဖန်ဖန် ရှုလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဥပါဒါနေ=ဥပါဒါန်တရား၌။ပ။ သော=ထိုဥပါဒါန်တရား၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ အဖြစ်အပျက်ကို အဖန်ဖန်ရှုခြင်း၏၊ နိဿန္ဒော=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပဗ္ဗဗိကဝဂ္ဂေါ=ပဗ္ဗဗိကဝဂ်တည်း။

၁။ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝ။ ။ဝိပရိဏာမ=ဟောက်ပြန်ပျက်ယွင်း သေဆုံးခြင်း၊ အညထာဘာဝ=(မိမိရပ်ရှာ၌ နေထိုင်ခြင်းမှ)တပါးသော မနေထိုင်ခြင်း (အခြား တဦး တယောက်နှင့် ထွက်ပြေးခြင်း)ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝေါတိ ဧတ္ထ မရဏဝသေန ဝိပရိဏာမော ကေနစိ သဒ္ဓိ ပလာယိတ္တာ ဂမနဝသေန အညထာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၈။

၄-သုမနဝဂ်

၁ သုမနသုတ်

ဥ၁။ [ဧကံ သမယံ။ပ။ အာရာမေ-တိုင်အောင် စာပိုဒ်(၁)သုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သုမနာ=သုမနာမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=မင်းသမီးသည်၊ ပဗ္ဗဟိ ရထသတေဟိ=ရထားငါးရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဟိ ရာဇကုမာရိသတေဟိ=မင်းသမီးငါးရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း-ပဗ္ဗဟိ=ငါးလီကုန်သော၊ ရထသတေဟိ=ရထားအရာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးလီကုန်သော၊ ရာဇကုမာရိသတေဟိ=မင်းသမီးအရာတို့သည် လည်းကောင်း] ပရိဝုတာ=ခြံရံအပ်လျက်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုမြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ [တနည်း-ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=နဂိုမူလ သွားအပ်ပြီးသော အရပ်ထက် နီးနီးကပ်ကပ်သွားပြီး၍၊ ဝါ=နဂိုမူလ ရောက်အပ်ပြီးသောအရပ်ထက် နီးနီးကပ်ကပ် ရောက်လာပြီး၍။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆)လည်းကြည့်]။

ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ (ဝေး နီး ရှေ့ နောက် မြင့်မောက် လေညာ၊ ခြောက်ဖြာထိုင်ခြင်း အပြစ်ကင်းလတ်၊ တခုသောနေရာအရပ်၌) ဝါ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌ ထိုင်ရာရောက်အောင်၊ ဝါ=သင့်လျော်လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဝါ=အောင်၊ ဝါ=စွာ၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေပြီးသော၊ သုမနာ=သုမနာမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒ္ဝေ=နှစ်ဦးကုန်သော၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ သမသဒ္ဓါ=တူမျှသော သဒ္ဓါတရားရှိကုန်သည်၊ သမသီလာ=တူမျှသောသီလ ရှိကုန်သည်၊ သမပညာ=တူမျှသော ပညာရှိကုန်သည်၊ အသု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ (တေသု=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့တွင်) ဧကော=တဦးသောတပည့်သည်၊ ဒါယကော=ပေးလှူတတ်၏၊ ဧကော=တဦးသောတပည့်သည်၊ အဒါယကော=မပေးလှူတတ်၊ တေ=ထိုနှစ်ဦးသောတပည့်တို့သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ် ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကောင်းသော

လားရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခမပါ သုခသို့သာ ရောက်ကြရာ ဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ လောကံ=နတ်ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇေယ္ယုံ=လားရောက်ကြကုန်ရာ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုတပည့်နှစ်ဦးစလုံးပင် နတ်ပြည်သို့ချည်းရောက်ကြကုန်လသော်၊ ဒေဝဘူတာနံ=နတ်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဝိသေသော=ထူးခြားချက်သည်၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊ နာနာကရဏံ=ကွဲပြားခြားနားချက်သည်၊ (တသီးတခြားစီဖြစ်အောင် ပြုကြောင်းဖြစ်သော ကွဲပြားခြားနားချက်သည်) သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

သုမနေ=သုမနာ၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ [တနည်းအားဖြင့် လိုက်သင့်ရာပုဒ်တို့ကို လိုက်၍ အနက်ပေးလိုလျှင်– "သုမနေ=သုမနာ၊ ဒေဝဘူတာနံ=ကုန်သော၊ နေသံ=တို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင် ရှိနိုင်ပါ၏၊ နာနာကရဏံ=သည်၊ သိယာ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဝေါစ=ပြီ" ဟု အနက်ဆိုပါ]

သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့်သည်၊ ဒါယကော=ပေးလှူတတ်၏၊ သော=ထိုပေးလှူတတ်သောတပည့်သည်၊ ဒေဝဘူတော=နတ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=နတ်ဖြစ်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ အဒါယကံ=မပေးလှူတတ်သော၊ ဝါ=ပေးလှူလေ့မရှိသော၊ အမုံ=ထိုတပည့်ကို၊ ဒိဗ္ဗေန=နတ်ဌဖြစ်သော၊ အာယုနာ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=နတ်ဌဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏေန=အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ သုခေန=ချမ်းသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ ယသေန=အခြံအရံ အကျော်အစောဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ အာဓိပတေယ္ယေန=အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ် အကြီးအကဲပြုလုပ်ရခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိဂဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုးရှိယူ၏၊ သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့်သည်။ပ။ အမုံ=ထိုတပည့်ကို၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိဂဏှာတိ=၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပန=နောက်ထပ် လျှောက်ထား မေးမြန်းဖွယ်ကား၊ တေ=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့သည်၊ တတော=ထိုနတ်ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွှေ့လျောစုတေသေလွန်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) ဣတ္ထတ္တံ=ဤလူ့ဘဝသို့၊ သစေ အာဂန္တွာ=အကယ်၍ ရောက်လာကြကုန်အုံ၊ ပန=ထိုသို့ရောက်လာကြကုန်လသော်၊ မနုဿဘူတာနံ=လူဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လူ့အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊သိယာ=သလော၊ နာနာကရဏံ=သည်၊

သိယာ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။မာနုသကေန=လူ၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ=လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာယုနာ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း။ပ။

ဘန္တေ=ရားဟန=နောက်ထပ် လျှောက်ထားမေးမြန်းဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ တေ=ထိုတပည့်တို့သည်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊(နိုက္ခမိတ္တာ =ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို) သစေ ပဗ္ဗဇန္တိ=အကယ်၍ ကပ်ရောက်ကြကုန်အုံ့၊ ဝါ=အကယ်၍ ကျင့်ကြကုန်အုံ့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဟန=ထိုသို့ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်လသော်၊ ဝါ=ထိုသို့ရဟန်းအဖြစ်ကို ကျင့်ကြ ကုန်လသော်=ပဗ္ဗဇိတာနံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ရဟန်း အဖြစ်ကို ကျင့်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊ သိယာ=လော၊ နာနာကရဏံ=သည်၊ သိယာ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။

သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့်သည်၊ဒါယကော=ပေးလှူ တတ်၏၊ သော=ထိုပေးလှူတတ်သော တပည့်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းအဖြစ် သို့ ရောက်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ အဒါယကံ=မပေးလှူတတ်သော၊ ဝါ=သော၊ အမုံ=ထိုတပည့်ကို၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ အဓိ- ဂဏှာတိ=၏၊ [ပဗ္ဗဌာနကို ပြလိုမှ "ယာစိတောဝ"စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏] ယာစိတောဝ=တိုက်တွန်းတောင်းပန်အပ်၍သာလျှင်၊ ဗဟုလံ=အကြိမ်များစွာ၊ စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲရ၏၊ အပ္ပံ=အကြိမ်အနည်းငယ်မျှသာ၊ အယာစိတော=မတိုက်တွန်း မတောင်းပန်အပ်ဘဲ၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏၊ [ဤသင်္ကန်း ကို ဝတ်ရုံသုံးစွဲတော်မူပါဟု သင်္ကန်းဒါယကာတို့က အထူးတောင်းပန် လျှောက် ထား၍ ဝတ်ရုံ သုံးစွဲရသည်ကသာ များ၏၊ ထိုကဲ့သို့ အထူးမတောင်းပန်ဘဲ ဝတ်ရုံ သုံးစွဲရသည်မှာ နဲနဲပါးပါးသာ ရှိသည်ဟူလို]

ယာစိတောဝ=အပ်၍သာလျှင်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ပိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးရ၏၊ အပ္ပံ=သာ၊ အယာစိတော=ဘဲ၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏။ပ။ သေနာသနံ=အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းကို။ပ။ ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ= ဂိလာနု၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ဂိလာနု=လူမမာ၏ရောဂါ၏ + ပစ္စယ=ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော+ပရိက္ခာရ=အသက်၏အကာအကွယ် နှင့် အသက်ရှည်ခြင်း၏အကြောင်း အဆောက်အဦးပစ္စည်းဖြစ်သော+ဘေသဇ္ဇ= ဆေး။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်းကြည့်]။ပ။

ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေဟိ သဗ္ဗဟာ့စာရီဟိ=အကြင် သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တေ (သဗ္ဗဟာ့စာရိနော)=

ထိုသီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့သည်၊ (တျဿ=တေ+အဿ) အဿ=ထိုရဟန်း အတွက်၊ မနာပေနေဝ=စိတ်နှလုံးသို့ ထိစပ်ငြိကပ်သည်သာဖြစ်သော၊ ဝါ=နှလုံးဆွေ့၍ ချမ်းမြေ့ဖွယ်သာ ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယကံဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်အမူအရာဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ သမုဒါစရန္တိ=ပြုဖွယ်ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ၊ စာမျက်နှာ–၂၀၄ လည်းကြည့်] အပ္ပံ=သာ၊ အမနာပေန=စိတ်နှလုံးသို့ ထိစပ်ငြိကပ်သည်မဟုတ်သော၊ ဝါ=နှလုံးဆွေ့၍ ချမ်းမြေ့ဖွယ် မဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ဖြင့်၊ (သမုဒါစရန္တိ=၏)။ပ။ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံဖြင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံဖြင့်။ပ။ မနာပံယေဝ=သော၊ ဥပဟာရံ=ကိုယ်စိတ်တို့ ဖြင့် ချဉ်းကပ်ကျင့်ဆောင်ခြင်းကို၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဥပဟာရန္တိ=ချဉ်းကပ်ကျင့်ဆောင်ကြကုန်၏၊ အမနာပံ=သော၊ (ဥပဟာရံ=ကို) အပ္ပံ=သာ၊ (ဥပဟာရန္တိ=၏)။ပ။ အဓိဂဏှာတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဘန္တေ=ရား၊ ဝန=နောက်ထပ်မေးမြန်းဖွယ် ရှိသေးသည်ကား၊ ဥဘော=ကုန်သော၊ တေ=ထိုတပည့်တို့သည်၊ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ သစေ ပါပုဏန္တိ=အကယ်၍ ရောက်ကြကုန်ငြားအံ့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်လသော်၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တာနံ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်တို့၏။ပ။ သုမနေ=သုမနာ၊ ဧတ္ထ=ဤ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်မူပြီးသနာ၌၊ [နု ဝဒါမိ၌ စပ်] ဝိမုတ္တိယာ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်၊(သဒ္ဓိं=တကွ)ဝိမုတ္တိ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို၊ (အာရဗ္ဘ=အကြောင်းပြု၍) ယဒိဒံ(နာနာကရဏံ)=အကြင် ထူးခြားချက်ကို၊ဝါ=အကြင်ထူးခြားချက်သည်၊(ဝတ္ထုတ္ထံ=မိန့်ဆိုသင့် မိန့်ဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ=ဖြစ်လေရာ၏) ကိဉ္စိ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှသော၊ တံ နာနာကရဏံ=ထိုထူးခြားချက်ကို၊ သောဟံ (ဧသော အဟံ)=ထိုငါသည်၊ နု ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မမူ၊ [ပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏ ဝိမုတ္တိနှင့် အခြားတဦး၏ ဝိမုတ္တိသည် ဘာမျှထူးခြားမှုမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထူးခြားမှု တစုံတရာကို ငါမိန့်ဆိုတော်မမူဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အစ္ဆရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်ပါပေစွ၊ ဘန္တေ=ရား၊ [ယာဝဒ္ဓိဒံ=ယာဝစ+ဣဒံ။ ဣဒံအနက်မရှိ] ယာဝ စ=အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒါနာနိ=အလှူဒါနတို့ကို၊ ဒါတုံ=ပေးလှူခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်လှပေသည်သာ၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကာတုံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ ဧဝ=သင့်လျော်လှပေသည်သာ၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ)ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ ယတြ (ယာနိ) ပုညာနိ=ယင်းကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဒေဝဘူတသဿပိ=

နတ်ဖြစ်သောသူအားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရား မည်ကုန်၏၊ ယတြ (ယာနိ) ပုညာနိ=ယင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ မနုဿ ဘူတသာပိ=လူဖြစ်သောသူအားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကုန်၏၊ ယတြ (ယာနိ) ပုညာနိ=တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတသာပိ=ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သောသူ အားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကုန်၏၊ ဣတိ(တသ္မာ)=ထို့ကြောင့်ပါတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

သုမနေ=သုမနာ၊ ဧတံ=ဤသင်လျှောက်ထားအပ်သော စကားသည်၊ ဧဝံ=လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း မှန်လှပေ၏၊ သုမနေ=သုမနာ၊ ဒါနာနိ=တို့ကို၊ ဒါတုံ=ငှာ၊ အလံ ဟိ=သင့်လျော်လှပေသည်သာ၊ ပုညာနိ=တို့ကို၊ ကာတုံ=ငှာ၊ အလံ ဟိ=သာ၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဒေဝဘူတသာပိ=အား လည်း၊ ဥပကာရာနိ=ကျေးဇူးပြုတတ်ပေကုန်၏၊ ပုညာနိ=တို့သည်၊ မနုဿ-ဘူတသာပိ=လည်း၊ ဥပကာရာနိ=၏၊ ပုညာနိ=တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတသာပိ=လည်း၊ ဥပကာရာနိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤစုဏ္ဏိယစကားပြေ တရားဒေသနာ တော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ သုဂတော=ကောင်းသောစကားကို မိန့်ဆို တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤစုဏ္ဏိယစကားပြေ တရားဒေသနာ တော်ကို၊ ဝတ္တာန=မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အထ=မိန့်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သတ္ထာ= နတ်လူတို့၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အပရံ=အခြားတမျိုးသော၊ ဧတံ= ဤသီကုံးဖွဲ့စပ် ဂါထာမြတ်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

အာကာသဓာတုယာ=ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်၊ [အာကာသ=တို့ထိကိုင်တွယ် ၍ မရကောင်းသော ဟင်းလင်းပြင်ကောင်းကင်ဟူသော+ဓာတု=ဓာတ်သဘော] ဂစ္ဆံ (ဂစ္ဆန္တော)=သွားသော၊ ဝိမလော=ကင်းရှင်းသောအညစ်အကြေးရှိသော၊ (ဆီးနှင်း မြူ တိမ် သူရိန် အခိုး၊ ညစ်မှိုင်းငါးဝ ကင်းစင်ပသော)စန္ဒော=လသည်၊ လောကေ=လောကဌ်၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တာရာဂဏေ=ကြယ်တာရာ အပေါင်းတို့ကို၊ အာဘာယ=အရောင်အလင်းဖြင့်၊အတိရောစတိ ယထာ=သာလွန်၍ တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထို့အတူပင်၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံ သော၊ သဒ္ဓါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရား ရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော=ယောကျ်ားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ လောကေ=လောကဌ်၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ မစ္ဆရိနော=မပေးရက်လို သဝန်တိုသောသဘောရှိသော သူတို့ကို၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းဖြင့်၊ အတိရောစတိ=သာလွန်၍ တင့်တယ်၏။

ဝိဇ္ဇမာလီ=လျှပ်စစ်ပန်းနွယ်ရှိသော၊ သတက္ကကု=ရာပေါင်းများစွာသော တိမ်တောင် တိမ်ထွတ်ရှိသော၊ [ကကုသဒ္ဒါသည် အချွန်အတက်အထွတ်ဟူသော

အနုက်ကိုဟောဏ်] ထနယံ (ထနယန္တော)=ထစ်ချုန်းလျက်၊ အဘိဝဿံ(အဘိဝဿန္တော)=ရွာသွန်းသော၊ မေဃော=မိုးသည်၊ ထလံစ=ကြည်းကုန်းအရပ်လည်းဖြစ်သော၊ နိန္နဉ္စ=ချိုင့်ဝှမ်းရာအရပ်လည်းဖြစ်သော၊ ဝသုန္ဓရံ=မြေအပြင်ကို၊ ပူရေတိ ယထာပိ=ပြည့်စေသကဲ့သို့ပင်၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ဒဿနသမ္ပန္နော=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်ဖြစ်သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ပဗ္ဗဇိတနေဟိ=ငါးမျိုးသော အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ မစ္ဆရိံ=မပေးရက်လို သဝန်တိုသောသဘောရှိသော သူကို၊ အဓိဂဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုး၍ ယူ၏။

အာယုနာ စ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသသာ စေဝ=အခြံအရံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏေန စ=ကိုယ်အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုခေန စ=ချမ်းသာဖြင့်လည်းကောင်း၊(အာဓိပတေယ္ယေန စ=အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓိဂဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုး၍ ယူ၏)သ(သော)=ထိုပညာရှိသည်၊ ဝေ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဘောဂပရိဗျုဠှော=(လျှုဒါန်းပေးကမ်းအပ်သော)စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကနုတ်ပြည်သို့ ပို့ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပေစ္စ=တမလွန်ဘဝ၌၊ သဂ္ဂေ=မိမိဖြစ်ရာ နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရွင်လန်းချမ်းသာစွာနေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ပရိဗျုဠှော ၌ "ပရိ+ဝိ+ဝဟ+တ"ဟု ခွဲ၊ တပစ္စည်းကို ဟပြု၊ ဓာတွန်ဟကို ဋ္ဌပြု၊ ဋ္ဌကို ဟသို့ကပ် (ဋ္ဌ)။ ဝဟဓာတ်မှ ဝကို ဥပြု၊ ၎င်းကို ဦဒီဃပြု၊ ဝိမှ ဣကို ယပြု၊ ဝကို ဗပြု၍ ပြီးစေ။ ဘောဂေဟိ ပရိဗျုဠှော ဒေဝလောကံ နိတော သမ္ဘာပိတောတိ ဘောဂပရိဗျုဠှော) ပဌမံ။

၂-စုန္ဒိသုတ်

၃၂။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ကလန္ဒကနိဝါပေ=ရှဉ့်တို့အား အစာပေးရာဖြစ်သော၊ ဝေဠုဝနေ=ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ဝါးတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထို အခါ၌၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=မင်းသမီးသည်။ပ။ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရား၊ အမှာကံ=တပည့်တော်တို့၏၊ ဘာတာ=မောင်တော်ဖြစ်သော၊ စုန္ဒော နာမ=စုန္ဒမည်သော၊ ရာဇကုမာရော=မင်းသားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိပါ၏)သော=ထို စုန္ဒမည်သော မင်းသားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြောဆိုပါ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) [ယဒေဝ=ယဒါ ဧဝ] ယဒါ ဧဝ=အကြင်အခါ၌ပင်လျှင်၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမလည်းဖြစ်သော၊ ပုရိသော ဝါ=ယောကျ်ားလည်း ဖြစ်သော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [တနည်း- "ယဒေဝ=ယော ဧဝ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍=ဣတ္ထိ

ဝါ=မိန်းမလည်းဖြစ်သော၊ ပုရိသော ဝါ=သော၊ ဃာ ဧဝ သော=အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်] ဗုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂတော =ဆည်းကပ်သည်၊ ဝါ=သဘောပေါက် သိမြင်သည်၊ ဓမ္မံ=တရားတော်ကို၊ သရဏံ=၍၊ ဂတော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ သံဃံ=အရိယာသံဃာတော်ကို၊ သရဏံ=၍၊ ဂတော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ပါဏာတိပါတာ=သတ္တဝါ အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ၊ [အခြားအနက် ပေးနည်းများကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော အဂုံတွေ့ရ် နိဿယ ပထမအုပ် စာမျက်နှာ-၄၇၄ ကြည့်] ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ အဒိန္နာဒါနာ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူ လုယက်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ မုသာဝါဒါ=မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ သုရာမေရယမဒ္ဒပမာဒဋ္ဌာနာ= မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည် အရက်ကို သောက်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တဒါ=ထိုအခါ၌) သော=ထိုမိန်းမယောကျ်ားသည်၊ ကာယဿ=၏၊ ဘေဒါ=သော၊ မရဏာ=မှ၊ ပရံ=၌၊ သုဂတိ'ယေဝ=သုခ၏ဖြစ်ရာ ကောင်းသောဘဝသို့သာလျှင်၊ ဥပပဇ္ဇတိ= လားရောက်၏၊ ဒုဂ္ဂတိ'=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာ မကောင်းသောဘဝသို့၊ နော ဥပပဇ္ဇတိ= မလားရောက်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=ပြောဆိုပါ၏)

ဘန္တေ=ရား၊ သာ အဟံ=ထိုတပည့်တော်မသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရား ကို၊ ပုစ္ဆामိ=မေးလျှောက်ပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကထံရူပေ=အဘယ်သို့သဘောရှိ သော၊ ဝါ=အဘယ်ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သတ္တာရိ=ဆရာသခင် မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၌၊ ပသန္နော=ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=၏။ပ။သုဂတိ' ယေဝ=သာလျှင်၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်ပါသနည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ'=သို့၊နော ဥပပဇ္ဇတိ= မလားရောက်ပါသနည်း၊ ကထံရူပေ=သော၊ ဓမ္မေ=၌၊ ပသန္နော=သည်။ပ။နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ကထံရူပေ=သော၊ သံဃေ=သံဃာတော်၌။ပ။ဒုဂ္ဂတိ'=သို့၊ နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ကထံရူပေသု=အဘယ်သို့သဘောရှိကုန်သော၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီ=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသောသူသည်။ပ။ နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ အပဒါ=ခြေမရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း၊ [အကျယ်ဖွင့် အနက်ကို ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော အဂုံတွေ့ရ် နိဿယ ဒုတိယအုပ်စာမျက်နှာ-၉၆ ကြည့်] ဒွိပဒါ=ခြေနှစ်ချောင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ စတုပ္ပဒါ=ခြေလေးချောင်းရှိကုန် သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဗဟုပ္ပဒါ=များသောခြေရှိကုန်သော၊ သတ္တာ

ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရူပီနော=ရူပ်ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အရူပီနော=ရူပ်မရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ သညီနော=သညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အသညီနော=သညာမရှိကုန်သော၊ သတ္တာဝါ=လည်းကောင်း၊ နေဝသညီနာသညီနော=ရှုန့်ရင်းပေါ်လွင်သော သညာရှိသည်လည်းမဟုတ်၍ သိမ်မွေ့သော သညာမရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်သော သတ္တဝါတို့တွင်၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ မှန်စွာပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စထွင်ကုန်စင်ခပင်း ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=ဂုဏ်အားဖြင့် အမြင့်မြတ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=ဆိုအပ်၏။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(ဘုရား၌ ကြည်ညိုသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည် မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောဘုရားရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ အဂ္ဂေါ=မြင့်မြတ်သော၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သခ်ံတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သော၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)လည်းကြည့်] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သခ်ံတတရားတို့တွင်၊ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော၊ အဋ္ဌင်္ဂိကော=ရှစ်ပါးသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ မဂ္ဂေါ=မဂ်တရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အမြင့်မြတ်ဆုံးတရားဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယေ=သော၊ အဋ္ဌင်္ဂိကေ=သော၊ မဂ္ဂေ=မဂ်တရား၌၊ ဝသန္နာ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(အရိယမဂ်တရား၌ ကြည်ညိုသော)ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည်မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ။ပ။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သခ်ံတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ=တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ အသခ်ံတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သခ်ံတ အသခ်ံတတရားတို့တွင်၊ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာ နိဗ္ဗာန်တရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အမြတ်ဆုံးတရားဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ) ဝိရာဂေါ=ယင်း ဝိရာဂတရားသည်၊ မဒနိမ္မဒနော=ရာဂ

စသော အမှုးအရှုးတရားတို့၏ အမှုးပျက်သုန်း ကုန်ဆုံးရာလည်းဖြစ်၏၊ ဝါ=ရာဂ စသော မှုးယစ်စေတတ်သောတရားတို့ကို ချေမှုန်းဖျက်ဆီးအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၃၄)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ–၉၇)ကြည့်] ဝိပါသဝိနယော=ဝိပါသတရားအားလုံး တို့ကို ပယ်ရှားအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏၊ ဝါ=ကာမဂုဏ် အာရုံတို့ကို သောက်သုံးလိုသော တဏှာအင်တင်တရားတို့ကို ပယ်ရှားအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။

အာလယသမုဗ္ဗာတော=ငြိတွယ်ပျော်ပါး မှီဝဲခံစားအပ်သော ကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့ကို ပယ်နုတ်အပ်ရာလည်း ဖြစ်၏၊ ဝဋ္ဋူပဓေ=ဝဋ်ဆိုတို့၏ ပြတ်စဲရာ လည်း ဖြစ်၏၊ (ကမ္မဝဋ် ကိလေသဝဋ် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ပြတ်စဲရာလည်းဖြစ်၏) တဏှာက္ခယော=တဏှာကုန်ခန်းရာလည်းဖြစ်၏၊ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံး တို့ ပျက်စီးရာလည်းဖြစ်၏၊ နိရောဓော=ဝဋ်ဒုက္ခတို့ ချုပ်ရာလည်းဖြစ်၏၊ နိဗ္ဗာနံ= အပူခပ်သိမ်း အေးငြိမ်းရာလည်း ဖြစ်၏၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိရာဂေ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ=နိဗ္ဗာန်တရား၌၊ ပသန္နာ=ကုန်၏၊ တေ=ထိုဝိရာဂတရား၌ ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ= မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောရတနာ၌။ပ။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သံဃာ ဝါ=သံဃာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အပေါင်းအစုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂဏာ ဝါ=ဂိုဏ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အသင်းအဖွဲ့တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သံဃာဂိုဏ်းတို့တွင်၊ တထာဂတသာဝက သံဃော= မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်အရိယာသံဃာတော်ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အမြတ်ဆုံးသံဃာ တော်ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏၊ ယဒိဒံ=ယင်းသို့သော အရိယာသံဃာတော်ဟူသည်၊ စတ္တာရိ=(သူ့ဖိုလ် သူ့မဂ် တွဲဖက်ထားတုန်) လေးပါးကုန်သော၊ ပုရိသယုဂါနိ= ယောကျာ်းမြတ်အစုံတို့ပေတည်း၊ အဋ္ဌ=(တွဲဖက်မထား တသီးတခြားစီအားဖြင့်) ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလာ=ယောကျာ်းမြတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧသ (ဧသော) သာဝကသံဃော= (တွဲလျက်လေးပါး ခွဲထားရှစ်ဖော်) ဤ တပည့်အရိယာသံဃာတော်သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစားကြည်ဖြူ အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်၏၊ [တိကနိပါတ် (၇၁)၌လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော=ဝေးနယ်ရပ်ခြား ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်း ဝတ္ထုကိုပင် ပေးလှူခြင်း၊ အလှူခံခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူ၏၊ ဒက္ခိဏေယျော= တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်၏၊ အဉ္ဇလိကရဏီယော=လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးသမ္ဘည်ထိုက်၏၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ=မိမိထက် ထူးချွန်လွန်မြတ်သောသူ

မရှိသော၊ ဝါ=အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုညကွေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့စု၏ ကြီးထုမြင့်မား ဖွဲ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူ၏၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ ပသန္နာ= ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(အရိယာသံဃာ၌ ကြည်ညိုကြသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည်မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ= မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ။ပ။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သီလာနိ=သီလတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေ အတွက် ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သီလတို့တွင်၊ အရိယကန္တာနိ= အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ သီလာနိ=မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်တွဲ သော သီလတို့ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါနိ)=အမြတ်ဆုံးသီလတို့ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ(အက္ခာ ယန္တိ)=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ယဒိဒံ(ယာနိ ဣမာနိ သီလာနိ)=ယင်းသို့သော အရိယ ကန္တသီလတို့ဟူသည်၊ အခဏ္ဍာနိ=အကျိုးအပြတ် မရှိကုန်သော၊ အစ္ဆိဒ္ဒါနိ= အပေါက်မရှိကုန်သော၊ အသဗလာနိ = အကွက်အကျား မရှိကုန်သော၊ အကမ္မာသာနိ=အပြောက်အစက် မရှိကုန်သော၊ [ဌင်းပုဒ်တို့၏အကျယ်ဖွင့်အနက် ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနှိုဿယ၊ နာ-၄၇၁ ကြည့်] ဘုဒိဿာနိ=တဏှာ၏ကျွန် တာဝန်မစပ် လွတ်လပ်သူ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝိညုပ္ပသတ္ထာနိ=ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော၊ အပရာမဋ္ဌာနိ=တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်မဆွဲကိုင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလဝိပတ္တိအပြစ်ဖြင့် မည်သူကမျှ မစွပ်စွဲ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော၊ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=မဂ်ဖိုလ် သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ (သီလာနိ=သီလတို့ပေတည်း။)

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယကန္တေသု=အရိယာတို့ သည် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်ကုန်သော၊ သီလေသု=မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်တွဲသော သီလ တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိကုန်၏၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောအကျင့်တရား၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူ တို့ မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောအကျင့်တရား၌၊ ပရိပူရကာရိနံ=ဖြည့်ကျင့် မှုကို ပြုလေ့ရှိ.သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သော၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ဓမ္မံ=ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်သဘောကို၊ ဝိဘာနတံ=သိကြကုန်၍၊ အဂ္ဂတော=မြတ်သော ရတနာသုံးပါး၌၊ [တနည်း- အဂ္ဂတော=မြတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်] ဝေ=အမှန်စင်စစ်၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညို ကြသော သူတို့မှာလည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေယ္ယ=မြတ်သောအလှူကို ခံယူတော် မူထိုက်သော၊ အနုတ္တရေ=မိမိထက်ထူးချွန် လွန်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ အဂ္ဂေ=

မြတ်သော၊ ဗုဒ္ဓေ=ဘုရားရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=မှာလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂျုပသမေ=ကိလေသာအားလုံးတို့၏ ပျက်စီးကြောင်းကင်းငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော၊ [ဝိရာဂ=ပျက်စီးကြောင်း + ဥပသမ = ကင်းငြိမ်းကြောင်း] သုခေ=ချမ်းသာ အစစ်အမှန် ဖြစ်သော၊ (ဝဋ်ဒုက္ခကုန်ရာ သခ်ါရကင်းငြိမ်းရာ ချမ်းသာ အစစ်အမှန်ဖြစ်သော) အဂ္ဂေ=မြတ်သော၊ ဓမ္မေ=နိဗ္ဗာန်တရားတော်၌၊ ပသန္နာနံ=မှာလည်းကောင်း။

အနုတ္တရေ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တေ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု မျိုးစေ့စု၏ ကြီးတုမြင့်မား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူသော၊ အဂ္ဂေ=သော၊ သံဃေ=အရိယာသံဃာရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=တို့မှာလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသ္မိं=မြတ်သောရတနာသုံးပါး၌၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒဒတံ=ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုသည်၊ ပဝဍ္ဎတိ=တိုးပွားတတ်၏၊ အဂ္ဂံ=သော၊ အာယု စ=လူနတ်အသက်သည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂေါ=မြတ်သော) ဝဏ္ဏော စ=အဆင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယသော စ=အခြိုအရံ ပရိသတ်သည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂါ=မြတ်သော) ကိတ္တိ စ=ကျော်စောခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂံ=သော) သုခံ စ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာသည်လည်းကောင်း၊ ဗလံ စ=ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကားသည်လည်းကောင်း၊ (ပဝတ္တတိ=၏)။

အဂ္ဂသ=မြတ်သောရတနာသုံးပါးအား၊ (ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ဒါတာ=ပေးလှူသော၊ [တနည်း–အဂ္ဂသ=မြတ်သောလှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူသော] အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတော=မြတ်သောကြည်ညိုခြင်း, လှူဒါန်းခြင်းစသော ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [အဂ္ဂ=မြတ်သော+ဓမ္မ=ကုသိုလ်တရား၌+သမာဟိတ=မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာထားသော] ဝါ=မြတ်သော ကြည်ညိုလှူဒါန်းခြင်း စသောကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သော (လူအပေါင်း၏) ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်းစသော တရားတို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော၊ [အဂ္ဂ=မြတ်သောကုသိုလ်၏+ဓမ္မ=အကျိုးတရားတို့နှင့်+သမာဟိတ=ယှဉ်တွဲနေသော] မေဓာဝီ=ပညာရှိသော၊ ဒေဝဘူတော ဝါ=နတ်ဖြစ်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ မနုဿော ဝါ=လူသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂမ္ဘတ္တော=ဖြစ်လေရာဘဝ၌ မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝါ=မြတ်သောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း မင်ဖိုလ်တရားသို့ ရောက်လျက်၊ ပမောဒတိ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃–ဥဒ္ဓဝဟသုတ်

၃၃။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဒ္ဒိယေ=ဘဒ္ဒိယမြို့၌၊ ဓာတိယာဝနေ[1]=အလိုအလျောက် ပေါက်သော တောင်၌၊ ဝါ=မြတ်လေးတောင်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊

ဥဂ္ဂဟော=ဥဂ္ဂဟမည်သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=မေဏ္ဍကသူဌေး၏ မြေးသည်။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သွာတနာယ=နက်ဖြန်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းငှာ၊ အတ္တစတုတ္ထော=ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ဟူသော လေးပါး မြောက် ရှိသည်၊ ဝါ=ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်နှင့်တကွ လေးပါးသည်၊ (ဟုတ္တာ= ဖြစ်၍) မေ=တပည့်တော်၏၊ ဘတ္တံ=ဆွမ်းကို၊ အဓိဝါသေတု=လက်ခံတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှီဘာဝေန=ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ထို အခါ၌၊ ဥဂ္ဂဟော=သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝါသနံ=လက်ခံတော်မူခြင်းကို၊ ဝိဒိတ္တာ=သိပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရှိအသေကို၊ ကတ္တာ=ပြုပြီး၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲသွားပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊တဿာ ရတ္တိယာ=ထိုညဉ့်၏၊ အစ္စယေန= ကုန်လွန်ရာအခါ၌၊ ပုဗ္ဗဏှာသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတ္တာ=သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင် ဆောင်ခြုံရုံ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥဂ္ဂဟဿ=ဥဂ္ဂဟမည်သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ ဒေါ=မေဏ္ဍကသူဌေး၏ မြေး၏၊ နိဝေသနံ=အိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ကြွသွား ပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော် မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဥဂ္ဂဟော=သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ ပဏီတေန=မွန်မြတ်သော၊ ခါဒနီယေန=ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယေန=ဘောဇဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟတ္ထာ=မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ= ကိုယ်တိုင်၊ သန္တပ္ပေသိ=ကောင်းစွာရောင့်ရဲ နှစ်သက်စေပြီ၊ ဝါ=ပြည့်စုံလုံလောက် စေပြီ၊ သမ္မဝါရေသိ=(တော်ပြီဟု) ကောင်းစွာငြင်းပယ်စေပြီ။ပ။

ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဘုတ္တာဝိ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးတော်မူသည်ကို၊ ဩနီတ–

၁။ "ဓာတိယာဝနံ နာမ ဓာတိဝုပ္ပဝုဏ္ဏာနံ ဥဿန္နတာယ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ"ဟူသော ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ (ပ–၂၄၂)အတိုင်း "မြတ်လေးတော"ဟုလည်း အနက် ပြန်ဆိုသည်၊ ဓာတိယာ ဥပလက္ခိတ် ဝနံ ဓာတိယာဝနံ(မြတ်လေးပန်းရံဖြင့် မှတ်သား အပ်သောတော)ဟု အလုတ္တတပ္ပုရိသ်သမာသ်တွဲ(ဝိမတိဋ္ဌိကာ၊ ပ–၁၆၀)

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား "ဓာတိယာဝနေတိ သယံဓာတေ အရောပိတေ။ပ။ ဝနသဏ္ဍေ"ဟု ဖွင့်၏၊ ဓာတိယာ(သယံဓာတသ)ဝနံ ဓာတိယာဝနံ–ဟု အလုတ္တတပ္ပုရိသ်ပင် တွဲရာ၏၊ ဓာတိယာ=အလိုအလျောက်ပေါက်သော သစ်ပင် အပေါင်း၏၊ ဝနံ=တော။ သီလာပုတ္တကသ သရီရံကဲ့သို့ ဓာတိယာနှင့် ဝနကို အနက်ခြင်းမကွဲပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့သို့ဆိုသော အဘေဒေါဒဒုပစာရဟု ကြံရာ၏။

ပတ္တပါဏိ=သပိတ်တော်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော လက်ရှိတော်မူသည်ကို၊ (ဥတ္တာ=သိ၍) ကေမန္ဒ=သင့်တော်သောနေရာတခု၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ။ပ။ ဧတံ=

ဩနီတပတ္တပါဏိ။ ။ဤစာအုပ် ပထမအကြိမ် ရိုက်တုန်းက ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဘာမျှ မရေးသားခဲ့မိပေ၊ ဤပုဒ်မှာ မူကွဲပါဠိအမျိုးမျိုး ရှိသလောက် ဆုံးဖြတ်ချက်လည်း အမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ထို့အပြင် ဤပုဒ်၏ ယခုလက်ရှိ အဖွင့်ဝါကျစာမူ၌ ဝိဘတ်လွဲမှားနေသည်ကို ညွှန်ပြ၍ ပြင်ဆင်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသေး၏၊ ဤနေရာ၌ ကျမ်းပေါင်းစုံမှ အဖွင့်ဝါကျများနှင့် ဆရာအမျိုးမျိုးတို့၏ ထိုဆုံးဖြတ်ချက် အမျိုးမျိုးကို ရရှိသမျှ စုဆောင်း၍ ထုတ်ပြပါမည်။

(၁) ဩနီတပတ္တပါဏိန္တိ ပတ္တတော ဩနီတပါဏိ၊ အပနီတဟတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (၂) ဩနီတ္တပတ္တပါဏိန္တိပိ (ဩဟိတပတ္တပါဏိန္တိပိ) ပါဌော။ တဿတ္ထော၊ ဩနီတံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တံ ပါဏိတော အဿာတိ ဩနီတ္တပတ္တပါဏိ၊ တံ ဩနီတ္တပတ္တပါဏိ၊ ဟတ္ထေစ ပတ္တဿ ဓောဝိတ္တာ ကေမန္တေ ပတ္တံ နိက္ခိပိတ္တာ နိသိန္နန္တိ အတ္ထော။ အမ္ဘဋ္ဌသုတ်အဖွင့် သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာ(၂၄၈)၊ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ၃(၁၈၄)စသည်။

(၃) ဩနီတပတ္တပါဏိနောတိ ပါဏိတော အပနီတပတ္တာ၊ ဓောဝိတ္တာ ထဝိကာယ ဩသာပေတ္တာ အံသေ လဂ္ဂိတပတ္တာတိ အတ္ထော။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ၊ နာ-၁၃၀ (သဠာယတနဝဂ်၊ ဣသိဒတ္တသုတ်အဖွင့်)။ (၄) ဓောတပတ္တပါဏိန္တိပိ ပါဌော။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၊ ၂၂၀ (ဂေါပါလသုတ်)။ ထိုအဖွင့်ဝါကျ (၄)မျိုးတို့တွင်-

(၁)အဖွင့်ဝါကျ၌ ဩနီတပုဒ်ကို အပနီတဟူသော သံဝဏ္ဏနာနှင့် ထပ်တူဓာတ်တမျိုးတည်းထားကာ အဝပုဒ္ဓ နီဓာတ် ကြောင့်မူကြ၏၊ ထို့အပြင် "ပ,ဝရိနှင့် နိ, ဥ, ဩနောက် နယ်ရောက် မဖောက်ဘဲကြီး ပြန်လေပါ"ဟူသော ၁၂ရားကြီး နိယံကို သာဓကပြု၍ ယင်းနိယံ၏ အဖြေကျမ်းနှင့် ပါရာဇိကဏ် ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၃၊ နာ-၃၉၈ တို့၌ နယ်ကို ဘကြီးပြန်ကာ "ဩဏိတ"ဟု ပါ၌ရှိစေတော်မူကြ၏၊ လယ်တီဆရာတော်ကြီး၏ နိရုတ္တိဒီပနီ ကိတကဏ္ဏ(၅၁၂)၌လည်း "ဩဏိတောပဏိတော နယ ဘတ္တံ"ဟု မိန့်ဆို၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် အဘိဓာန်၌မူ ဩနောက်မှ နယ်ကို ဘကြီးပြန်ရိုး ကုံးစံမရှိဟု မိန့်ဆိုကာ နယ်ဖြင့် ပါ၌ရှိစေ၏၊ သို့သော် ထိုစည်ရှင် ဆရာတော်၏ ရူပသိဒ္ဓိနိဿယ ၅ဟုဒ္ဒီဟိသမာသ်ခန်း၊ (နာ-၃၃၂)၌ကား ဩဏဓာတ်, အပသာရဏ (ဖယ်ရှားခြင်း)အနက်ဟော၊ ဤအာဂုံ တပစ္စည်းဖြင့် "ဩဏိတ"ဟု ရှိစေတော်မူပြန်၏၊ အပနီတဟတ္ထံ-ဟူသော သံဝဏ္ဏနာသည် ဩဏဓာတ်၏ အပသာရဏ(အပနယန) အနက်ကို ပြသည်ဟု ဆိုလို၏၊ ယခုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မူအားလုံး၌ ဩနီတဟု နယ်(ဤဒီယ)ဖြင့်သာ တည်တည်ရှိစေတော်မူကြ၏။

ထို(၁)အဖွင့်ဝါကျအလို "ဩနီတော အပနီတော ပတ္တတော ပါဏိ ယဿာတိ ဩနီတပတ္တပါဏိ=သပိတ်တော်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော လက်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာ

ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဣမာ ကုမာရိယော=ဤသတို့သမီးတို့သည်၊

ဘုရား"ဟူ၍ ဘိန္နာဓိကရဏတိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတွင် ပြုတော်မူကြ၏၊ (ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍသာရတ္ထဋီကာ၊ ပ-၄၅၈-စသည်)။ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ, သဒ္ဒနီတိ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ခန်းမှ "သြဏီတော ပတ္တတော ပါဏိ ယေန သောယံ သြဏီတပတ္တပါဏိ" ဟူ၍ တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတွင်ပြုတော်မူကြ၏။

(၂)အဖွင့်ဝါကျ ယခုစာမူ၌ "သြနိတ္တံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တံ ပါဏိတော အသောတိ သြနိတ္တပတ္တပါဏိ=လက်တော်မှ တသီးတခြားဖြစ်သော သပိတ် ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား"ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျရှိနေ၏၊ သို့သော် ထို(၂)အဖွင့်ဝါကျ၌ "ဟတ္ထေစ ပတ္တဿ"ဟူ၍ လက်တော်နှင့် သပိတ်ကို ဒွန္ဒဝါကျပြုလုပ်ထားသည်ကို ထောက်လျှင် "ပါဏိတော"ဟူသော အပါဒါန်ပဋ္ဌမာဝိဘတ်ပါ၌သည် မှန်ကန်သည်ဟု မဆိုနိုင်၊ ဟတ္ထေ ကဲ့သို့ ဒုတိယာယောဝိဘတ်ဖြင့် "ပါဏယော"ဟု ရှိမှသာ မှန်ကန်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "သြနိတ္တံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တံ ပါဏယော အသောတိ သြနိတ္တပတ္ত-ပါဏိ=တသီးတခြားစီဖြစ်သော သပိတ်နှင့် လက်တော်များ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား"ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ရှိသင့်၏၊ ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ ပတ္တံကိုင်ဆဲ့၍ သြနိတ္တံ စသည်ဖြင့် စကဝုစ်ထားခြင်း ဖြစ်၏၊ ပါဏယောကို ဆဲ့လျှင်ကား သြနိတ္တာစသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ထားရပေလိမ့်မည်၊ ထို့အပြင် ဟတ္ထေနှင့် အလားတူ ပါဏယောဟု ဗဟုဝုစ် ထားလိုက်သော်လည်း သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၊ ၃(အမ္ဗဋ္ဌသုတ်အဖွင့်၊ ၂၇၉)အတိုင်း "ပတ္တံ ပါဏိစ အသောတိ"ဟု ထားလျှင်လည်း ကောင်းသည်ပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် "ဘာဒေနအနက်ဟာ ပတ္တသဒ္ဒါသည် ပုလ္လိင်"ဟု ပြဆိုထားသော အဘိဓာနပွဒီပိကာ ဂါထာ(၉၃၇)နှင့် မညီသောကြောင့် လိင်္ဂဝိပလ္လာသဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် စည်ရှင်ဆရာတော်သည် "ပတ္တေဟစ ပါဏိစ ပတ္တပါဏယော"ဟု ဒွန္ဒတွဲပြီး "သြနိတ္တာ နာနာဘူတာ ဝိနာဘူတာ ပတ္တပါဏယော ယသောတိ သြနိတ္တပတ္တပါဏိ"ဟူ၍ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို ပဌမာ ဗဟုဝစနန္တပါ၌ချည်း ပြင်ဆင်တော်မူ၏။

ဤ(၂)အဖွင့်ဝါကျ၌ အဝဝုဗ္ဗ, သောဒနအနက်ဟာ နိဒ(နိဒိ)ဓတ်, တပစ္စည်းကြီးကာ နဝယ်, တဒ္ဓေတော်ဖြင့် ရုပ်ပြီးသော "သြနိတ္တ"သာ ပါ၌မှန်ဟု စည်ရှင်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏၊ ယခု ဆဋ္ဌသံဂါယနာမူများ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် တညီတညွတ်တည်းရှိ၏၊ သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၌မူ မုဒ္ဓဇကြီး, တသံယုတ်ဖြင့် ဝိနာဘူတအနက်ဟာ "သြဏိတ္ত"ကို ပါ၌မှန်ယူထားပြန်၏၊ တဖန် သီလက္ခန် ဘာသာဋီကာ၌ကား ဤ(၂)အဖွင့်ဝါကျရောက်မှ အပသာရဏအနက်ဟာ သြဏစတ် ဣအာဂုံ တပစ္စည်း(ဏကြီးနှင့် ဝိသေသာဂ ဖြစ်သော တဖြင့်) "သြဏိတ" ပါ၌မှန်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

ပတိကုလာနိ=လင်၏အိမ်တို့သို့၊ ၀ါ=လင်၏အမျိုးတို့သို့၊ ဂမိဿန္တိ=လိုက်သွားကြရပါကုန်မည်၊ ဘန္တေ=ရှင်း၊ ဘဂ၀ါ=သည်၊ တာသံ=ထို သတို့သမီးတို့ကို၊ သြ၀ဒတု=ဆုံးမတော်မူပါ၊ ဘန္တေ=ရှင်း၊ ဘဂ၀ါ=သည်၊ တာသံ=တို့ကို၊ အနုသာသတု=သွန်သင်တော်မူပါ၊ ယံ=ယင်းသို့ ဆုံးမသွန်သင်ခြင်းသည်၊ တာသံ=ထိုသတို့သမီးတို့၏၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်စွာသော ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာလည်းကောင်း၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အသ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အ၀ေါစ=လျှောက်ပြီ)။

အထ ခေါ=(လျှောက်ထားရာ)ထို အခါ၌၊ ဘဂ၀ါ=သည်၊ တာ ကုမာရိယော=ထိုသတို့သမီးတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အ၀ေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အ၀ေါစ=မူ) ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သင်တို့၏ဖခင်က ဆုံးမသွန်သင်ရန် လျှောက်ထားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ၀ေါ=သင်တို့သည်) ဧ၀ံ=ဤသို့၊ သိက္ခိတ၀ဋ္ဌံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သိက္ခိတ၀ဋ္ဌံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ) ၀ေါ=သင်တို့၏၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ အတ္တဃာတမာ=အကျိုးကို လိုလားကုန်သည်၊ ဟိတေသိနော=

ဤတိုင်အောင် ပြခဲ့ပြီးသော (၁) (၂) အဖွင့်ဝါကျနှစ်မျိုးဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျနှစ်မျိုးကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာ ဖော်ပြထားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလကွန်ဋီကာဟောင်း (၃၁၀)၌ "သြဏိတ္တန္တိ အာမိသာပနယနေန သုစိကတံ၊ တေနာဟ "ဟတ္ထေစ ပတ္တဿ ဆောဝိတ္တာ"ဟူသော အဖွင့်နှင့် သာရတ္ထဒီကာ၌ "အာမိသာပနယနေန သုစိကတံ"ဟူသော အဖွင့်တို့သည် သြနိတ္တာသဒ္ဒါ၏ သုစိကရဏအနက်ကို ဖော်ပြသည်ဟုသာ ဆိုနိုင်၍ သြနိတ္တပတ္တပါဏိပုဒ်၏ နောက်ထပ်(တတိယ) ဝိဂြိုဟ်ကို ဖော်ပြသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ၊ ထိုသုစိကရဏအနက်ဟာ သြနိတ္တာသဒ္ဒါဖြင့် အနုက်ပြန်ဆိုလျှင် "သြနိတ္တပတ္တပါဏိ=အာမိသကို ပယ်ရှားခြင်းအားဖြင့် စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြောအပ်ပြီးသော သပိတ်နှင့်လက်တော်များ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား"ဟု ဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုပါ။

(၃)အဖွင့်ဝါကျအလို "သြနီတော အ၀နီတော ပတ္တော ပါဏိတော ယေသံ (ယေဟိ ၀ါ)တိ သြနီတပတ္တပါဏိနော=လက်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော သပိတ်ရှိသော ရဟန်းတော်များ (သပိတ်ကို ဆေးကြောပြီး အိပ်ထဲထည့်၍ ပခုံး၌ လွယ်ထားပြီးသော ရဟန်းတော်များ)။ ယခင်(၁)ဝါကျ၌ "ပတ္တတော"ဟု သပိတ်ကို အပါဒါန်ခံ၍ ဤ(၃)အဖွင့်ဝါကျ၌မူ "ပါဏိတော"ဟု လက်တော်ကို အပါဒါန်ခံထားခြင်းသာ ထူး၏၊ သြနီတပုဒ်၏ အနက်မှာကား ထို(၁) (၃) နှစ်ဝါကျလုံး၌ အ၀နယနအနက်ချည်းသာ တည်း။ (၂)အဖွင့်ဝါကျ ယခုလက်ရှိ စာမူအလိုအားဖြင့်လည်း "ပါဏိတော"ဟု လက်ကို အပါဒါန် ခံထားပါ၏။ (၄)အဖွင့်ဝါကျ၌ ဓောတသဒ္ဒါ၏ အနက်သည် ယခင် သုစိကရဏအနက်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

စီးပွားကို ရှာမှီးလေ့ရှိကုန်သည်၊ အနုကမ္ပကာ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ= အကြောင်းပြု၍၊ ယသ ဘဂ္ဂုနော=အကြင်လင်ယောကျ်ားအား၊ ဝေါ=သင်တို့ကို၊ ဒဿန္တိ=ပေးကုန်လတ္တံ့၊ ဝါ=ထိမ်းမြားကြကုန်လတ္တံ့၊ (မယံ= ငါတို့သည်) တသ(ဘဂ္ဂုနော)=ထိုလင်ယောကျ်ား၏ ပုဗ္ဗဠာယိနီယော=(အိမ်နေသူလူအားလုံးတို့၏) ရှေးဦးစွာ အိပ်ရာမှထလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=(လင်ယောကျ်ားကို မြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မီးခဲကိုနင်းမိသည့်ပမာ ကဗျာကယာ) ထိုင်နေရာမှ ရှေးဦးစွာ ထပေးတတ်သူတို့သည်။

ပစ္ဆာနိပါတိနီယော=(အိမ်နေသူလူအားလုံးတို့ အိပ်ပြီးသည့်)နောက်မှသာ အိပ်လေ့ရှိသူတို့သည်၊ ကိံကာရပဋိဿာဝိနီယော=ဘယ်ဟာ ဘယ်ဟာကို ပြုရမည်နည်းဟု မေးမြန်း၍ပြုရမည့်ကိစ္စကို နာခံနေသူတို့သည်၊ မနာပစာရိနီယော= နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အပြုအမူကိုသာ ပြုကျင့်လေ့ရှိသူတို့သည်၊ ပိယဝါဒိနီယော= ချစ်ဖွယ်စကားကိုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်) ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်။ [ထို့နောက် တသ္မာ တိဟ စသည်ကို ယခင်ကအတိုင်း အနက်ဆို]။ပ။

ဘဂ္ဂု=လင်ယောကျ်ား၏၊ မာတာတိ ဝါ=မိခင်ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်သော၊ ပိတာတိ ဝါ=ဖခင်ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်သော၊ သမဏာ ဗြာဟ္မဏာ တိ ဝါ=ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဂရုနော=အကြင် အလေးဂရပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဝါ=ရှိကုန်လတ္တံ့၊ (မယံ=ငါတို့သည်) တေ ဂရုနော=ထိုအလေးဂရပြု ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ သက္ကရိဿာမ=ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုစုကြကုန်အံ့၊ ဂရုံကရိဿာမ=အလေးဂရပြုကြကုန်အံ့၊ မာနေဿာမ=ရိုသေမြတ်နိုးကြကုန်အံ့၊ ပူဇေဿာမ=ပူဇော်ကြကုန်အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ ဝါ=ပြီးတော့၊ အဗ္ဘာဂတေ=မိမိထံမှောက်သို့ ရောက်လာကြကုန်သော၊ (တေ ဂရုနော=ထိုအလေးဂရပြုထိုက်သူတို့ကို) အာသနောဒကေန=နေရာ, ခြေဆေးရေဖြင့်၊ ပဋိပူဇေဿာမ=ပူဇော်ကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) ကုမာရိယော=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်။ပ။

ဘဂ္ဂု=၏၊ ဥဏ္ဏာတိ ဝါ=သိုးမွေးလုပ်ငန်းဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကပ္ပါသာတိ ဝါ=ဝါချည်လုပ်ငန်းဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဗ္ဘန္ဓရာ=အိမ်တွင်းရေးရာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ကမ္မန္တာ=အကြင်လုပ်ငန်းတို့သည်၊ (သန္တိ= ရှိတတ်ကုန်၏) (မယံ=ငါတို့သည်) တတ္ထ=(သိုးမွေးဝါချည်ဆိုင်ရာ) ထိုအိမ်တွင်းလုပ်ငန်းတို့၌၊ ဒက္ခာ=ကျွမ်းကျင်သူတို့သည်၊ အနလသာ=မပျင်းရိသူတို့သည်၊

တတြုပါယာယ=(သိုးမွေးဝါချည်ဆိုင်ရာ) ထိုအိမ်မှလုပ်ငန်း၌ ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော၊ ဝိမံသာယ=(ဤအချိန်၌ ဤလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်သင့်၏ဟု) စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်၊သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ ကာတုံ=ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ သံဝိဓာတုံ=စီမံခန့်ခွဲခြင်းငှာ၊ ဝါ=သူတပါးတို့ကို စေခိုင်းခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်)။ပ။

ဘတ္တု=လင်ယောကျ်ား၏၊ အဇ္ဇန္ဓရော=အိမ်တွင်းနေသူဖြစ်သော၊ ဒါသာတိ ဝါ=ကျွန်များဟုဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ပေဿာတိ ဝါ=အစေခံများဟု ဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ= အလုပ်သမားများဟု ဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ယော သော အဇ္ဇောဇနော=အကြင် အတွင်းသူ အတွင်းသား လူအများသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေသံ=ထိုအတွင်းသူ အတွင်းသားတို့၏၊ ကတဗ္ဗ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော လုပ်ငန်းကိုလည်း၊ ကတတော=ပြုအပ်ပြီးသော လုပ်ငန်းအဖြစ်အားဖြင့်၊ ဓာနိဿာမ= သိကုန်အံ့၊ ဝါ=သိအောင် ဂရုစိုက်ကုန်အံ့၊ အကတဗ္ဗ=မပြုအပ်သေးသော လုပ်ငန်းကိုလည်း၊ အကတတော=မပြုအပ်သေးသော လုပ်ငန်း၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဓာနိဿာမ=အံ့၊ ဂိလာနကာနဉ္စ=မကျန်းမာသော ထိုလူတို့၏လည်း၊ ဗလာဗလံ =အားရှိသည် အားမရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဓာနိဿာမ=အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ အသ=ထိုအတွင်းသူ အတွင်းသား လူအများအား၊ ခါဒနီယံ=ခဲဖွယ်ကို လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ=ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စံသေန(ပတိအံသေန) =မိမိ မိမိတို့ ကိုယ်စီကိုယ်ငြ ရထိုက်သော ဝေစုဖြင့်၊ သံဝိဘဇိဿာမ=ခွဲခြမ်း ဝေဖန်ပေးကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်)။ပ။

ဘတ္တာ=လင်သည်၊ ယံ ဓနံ ဝါ=အကြင် ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ယံ ဓညံ ဝါ=အကြင် စပါးကိုလည်းကောင်း၊ ယံ ရဇတံ ဝါ=အကြင်ငွေကို လည်း ကောင်း၊ ယံ ဓာတရူပံ ဝါ=အကြင် ရွှေကိုလည်းကောင်း၊ အာဟရိဿတိ= ဆောင်ယူခဲ့ဦးအံ့၊ တံ=ထိုဥစ္စာ စပါးရွှေငွေကို၊ အာရက္ခေန=စောင့်ရှောက် ခြင်းဖြင့်၊ ဂုတ္တိယာ=လုံခြုံအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့်၊ သမ္ဘာဒေဿာမ=ပြည့်စုံစေ ကုန်အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ တတ္ထ=ထိုဥစ္စာစပါး ရွှေငွေ၌၊ အဓုတ္တိ=သေရည်သောက်စား ယောကျ်ားနှင့်ပျော် အပျက်အချော်မိန်းမ မဟုတ်ကုန်သည်၊ အထေနိ=မခိုးမဝှက် သော မိန်းမတို့သည်၊ အသောဏ္ဍီ=သေသောက်ကြူးမစသည် မဟုတ်ကုန်သည်၊ အဝိနာသိကာယော=မဖျက်ဆီးသော မိန်းမတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=အံ့၊ ဣတိ= သို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ) ကုမာရိယော=တို့၊ ဓဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်။

ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ မာတုဂါမော=မိန်းမ

သည်။ပ။ မနာပကာယိကာနံ=မနာပကာယိကာ မည်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်ကို ဖန်ဆင်း၍ ပျော်မွေ့သော နတ်အပေါင်းခို ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ= (နိမ္မာနရတီ) နတ်တို့၏၊ သဟဗျတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) [မနာပေ ရူပေ အဘိရမန္တိတိ မနာပါ=စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်သဏ္ဌာန်၌ (စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်ဖန်ဆင်း၍) ပျော်မွေ့သော နတ်များ၊ မနာပါနံ ကာယော သမူဟောတိ မနာပကာယော၊ တသ္မိံ ဇာတာ မနာပကာယိကာ]

ယော (ဘဒ္ဒာ)=အကြင်လင်သည်၊ အာတာပီ=လွန်စွာကြိုးစား အားထုတ်လျက်၊ ဥဿုကော=ကြောင့်ကြစိုက်လျက်၊ နံ=ထို မိမိမယားကို၊ သဗ္ဗဒါ= အခါခပ်သိမ်း၊ နိစ္စံ=အမြဲ၊ ဘရတိ=မွေးမြူ၏၊ ဝါ=ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်၏၊ သောတ္ထိ (သုဏ္ဏတ္ထိ)=ကောင်းသောမိန်းမသည်၊ သဗ္ဗကာမဟရံ=လိုချင်ရာအားလုံးကို ဆောင်ယူပေးကမ်းလျက်၊ ပေါသံ=မွေးမြူသော၊ တံ ဘဒ္ဒာရံ=ထိုလင်ကို၊ နု အတိမညတိ=ကျော်လွန်၍ မမှတ်ထင်၊ ဝါ=မလေးမစားမပြု၊ တံ ဘဒ္ဒာရံ= ထိုလင်ကို၊ ဣဿရိယေန=ငြူစူခြင်းဟူသော အကျင့်ဆိုးဖြင့်၊ နု စာပိ ရောသယေ=မခြောက်ခြယ်လည်း မခြောက်ခြယ်၊ စ=ထို့အပြင်၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသော မိန်းမသည်၊ ဘဒ္ဒေ=လင်၏၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ ဂရုနော=အလေးဂရုပြုထိုက်သော မိဘစသည်တို့ကို၊ ပဋိပူဇေတိ=ပူဇော်၏။

(ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိမိန်းမသည်) ဥဋ္ဌာဟိကာ=ထထကြွကြွ အားထုတ်ပြုလုပ်၏၊ အနလသာ=မပျင်းရိ၊ သဂ်ဟီတပရိဇ္ဇနာ=ချီးမြှောက်အပ်သော အခြွေအရံ ပရိသတ်ရှိ၏၊ ဝါ=အခြွေအရံ ပရိသတ်ကို ချီးမြှောက်၏၊ ဘဒ္ဒေ=လင်၏၊ မနာပံ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော အပြုအမူကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏၊ သမ္ဘတံ=စုဆောင်းထားအပ်ပြီးသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အနုရက္ခတိ=အစဉ်မပြတ်စောင့်ရှောက်၏၊ ယာ နာရီ=အကြင်မိန်းမသည်၊ ဘဒ္ဒေ=လင်၏၊ ဆန္ဒဝသာနုဂါ= ဆန္ဒအလိုအကြိုက်သို့ အစဉ်လိုက်လျက်၊ စဝံ=ဤပေါပြုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဝတ္တတိ=လိုက်နာပြုကျင့်၏၊ သာ(နာရီ)=ထိုမိန်းမသည်၊ [ဥပပဇ္ဇတိ–၌စပ်] ယတ္ထ=အကြင်နတ်ပြည်၌၊ မနာပါ နာမ=မနာပမည်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ကြိုက်ဖန်ဆင်းအပ်သော ရုပ်သွင်၌ ပျော်မွေ့တတ်ကုန်သော၊ တေ ဒေဝါ=ထိုနိမ္မာနရတီနတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ပြည်၌) ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်) တတိယံ။

၄–သီဟသေနာပတိသုတ်

၃၄။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာလိယံ=ဝေသာလီမြို့၏ အနီး၌၊ မဟာဝနေ=မဟာဝုန်တောတွင်၊ ဝါ=ကြီးစွာသောတောတွင်၊ ကူဋာဂါရသာလာယံ =အထွတ်တပ်ဆင်ထားအပ်သော ပြာသာဒ်ကျောင်းတော်၌၊ ဝါ=ကူဋာဂါရသာလာ

ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဝေသာလီမြို့အနီးရှိ မဟာဝုန်တော ကူဋာဂါရသာလာကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သီဟော=သီဟမည်သော၊ သေနာပတိ=စစ်သူကြီးသည်။ပ။ ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သန္ဒိဋ္ဌိကံ=(ယခု ဘဝ၌ပင်) ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင် ခံစားနိုင်သော၊ ဒါနဖလံ=အလှူဒါန၏ အကျိုးကို၊ ပညာပေတုံ=ဟောကြားသိစေခြင်းငှာ၊ သက္ကာ နုခေါ=တတ်နိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သီဟ=သီဟ၊ (သန္ဒိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=ကို၊ ပညာပေတုံ=ငှာ) သက္ကာ=တတ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။

သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=(နောက်သို့မတွန့် ရဲဝံ့စွာ) ပေးလှူတတ်သော၊ ဒါနပတိ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထု၏ အရှင်သခင်သည်၊ ဝါ=အလှူရှင်သည်၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=လူအပေါင်း၏၊ ဝါ=လူအပေါင်းသည်၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်၊ ဝါ=မြတ်နိုးအပ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ ဗဟုနော=သော၊ ဇနဿ=၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ ယမ္မိ ဟောတိ=အကြင်ဖြစ်၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ များစွာသော လူအပေါင်း၏ ပိယမနာပဖြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ သန္ဒိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=အလှူဒါန၏ အကျိုးပေတည်း။

သီဟ=သီဟ၊ ပုန စ=နောက်လပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သန္ဒိဋ္ဌိကဒါနဖလကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿामि=ဟောတော်မူဦးအံ့)ဒါယကံ=(ရဲဝံ့စွာ)ပေးလှူတတ်သော၊ ဒါနပတိံ=အလှူရှင်ကို၊ သန္ဓော=ကိုလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ=ဣန္ဒြေအားဖြင့် ငြိမ်သက်တော်မူကြကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=(ဘုရားအစရှိသော)သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဘဇန္တိ=ချဉ်းကပ်တော်မူကြကုန်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကံ=သော၊ ဒါနပတိံ=ကို၊ သန္ဓော=ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တို့သည်၊ ယမ္မိ ဘဇန္တိ=အကြင် ချဉ်းကပ်တော်မူကြကုန်၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ သူတော်ကောင်းတို့ ချဉ်းကပ်တော်မူကြခြင်းသည်လည်း၊ သန္ဒိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=ပေတည်း၊ သီဟ=သီဟ၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သန္ဒိဋ္ဌိကဒါနဖလကို၊ (အဟံ=သည်၊ ဘာသိဿामि=အံ့) ဒါယကဿ=သော၊ ဒါနပတိနော=အလှူရှင်၏၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=ချီးမွမ်းအံ့သြ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့သြ ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွား၏၊ သီဟ=သီဟ။ပ။ ယမ္မိ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=အကြင် ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့တက်သွား၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ ချီးမွမ်း ဂုဏ်သတင်းပျံ့နှံ့ခြင်းသည်လည်း၊ သန္ဒိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=တည်း။

။ပ။ဒါနပတိ=သည်၊ ယံ ယံ ဧဝ ပရိသံ=အကြင်အကြင် ပရိသတ်သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=မင်းပရိသတ်သို့ သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဗြာဟ္မဏပရိသံ=ပုဏ္ဏား ပရိသတ်သို့ သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂဟပတိပရိသံ=အိမ်ရှင်လူတန်းစား ပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ သမဏပရိသံ=ရဟန်းပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ တံတံပရိသံ=ထိုထိုပရိသတ်သို့) ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိလျက်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့်ရှင်ပျ သောမနသရှိလျက်၊ [ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇) သောဘနသုတ်ကြည့်] အမကုံဘူတော=အရှိန်အဝါမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သူမဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=အရှိန်အဝါ ရှိသူအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝါ=မျက်နှာကြည်သာ ရှင်ပျသူအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်နိုင်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ ယံ ယံ ဧဝ ပရိသံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=လည်းကောင်း။ပ။ ယဒိ သမဏပရိသံ=လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=အံ့၊ တံ တံ ပရိသံ=သို့) ဝိသာရဒေါ=လျက်၊ အမကုံဘူတော=ဘဲ၊ ဝါ=လျက်၊ ယမ္မိ ဥပသင်္ကမတိ=အကြင် ဝင်ရောက်နိုင်၏၊ ကုဒမ္မိ=ဤသို့ ပရိသတ်လေးပါးအတွင်းသို့ ရဲဝံ့စွာ အရှိန်အဝါဖြင့် ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းသည်လည်း ။ပ။ယမ္မိ ဥပပဇ္ဇတိ=အကြင်လားရောက်၏၊ ကုဒံ=ဤသို့ နှတ်ပြည်လားရောက်ခြင်းသည်၊ သမ္မရာယိကံ=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဒါနဖလံ=တည်း၊ ကုတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ သီဟော=သော၊ သေနာပတိ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စတ္တာရိ=လေးမျိုးကုန်သော၊ သန္ဒိဋ္ဌိကာနိ=(ယခုဘဝ၌ပင်)ကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်ခံစားနိုင်ကုန်သော၊ ယာနိ ကုမာနိ ဒါနဖလာနိ=အကြင် အလှူဒါန၏ အကျိုးတို့ကို၊ အကွာတာနိ=ဟောကြားတော်မူအပ်ပါကုန်ပြီ၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဧတ္ထ=ဤသန္ဒိဋ္ဌိကဒါနဖလလေးမျိုးတို့၌၊ (ဂ္ဂဟာမိ-၌စပ်) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၌၊ သဒ္ဓါယ=ယုံကြည်စိတ်ချမှုဖြင့်သာ၊ နု ဂ္ဂဟာမိ=လိုက်ပါသည် လာရောက်သည်မဟုတ်ပါ၊ ဝါ=သိနားလည်ရသည် မဟုတ်ပါ[1]၊ [တနည်း-ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို)

---

[1] **နာဟံ ဧတ္ထ ဘဂဝတော သဒ္ဓါယ ဂ္ဂဟာမိ**=တပည့်တော်သည် မိမိပင်ကို ဉာဏ်မပါဘဲ မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌ ယုံကြည်စိတ်ချမှု(သဒ္ဓါတရား)သက်သက်ဖြင့်သာ ဒါနဖလလေးမျိုးတို့၌ လိုက်ပါသည် လာရောက်သည် မဟုတ်ပါ၊ မြတ်စွာဘုရား စကားတော်ကို ယုံကြည်မှုသက်သက်ဖြင့်သာ ထိုဒါနဖလလေးမျိုးတို့ကို သိနားလည်

သဒ္ဓါယ=သာ၊ နု ဂစ္ဆာမိ=ပါ] အဟမ္ပိ=တပည့်တော်သည်လည်း၊ တောနိ=ဤ သန္ဓိဋ္ဌိကဒါနဖလတို့ကို၊ ဓာနာမိ=သိပါ၏၊

ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမှိ= ဖြစ်ပါ၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ အဟံ=သည်) ဗဟုနော=သော၊ ဓနဿ=၏၊ ဝိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ (အမှိ=ဖြစ်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမှိ=၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) မံ=တပည့်တော်ကို၊ သန္တော=ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တို့သည်၊ ဘန္တေ=ချဉ်းကပ်တော်မူ ကြပါကုန်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမှိ=၏၊ တသ္မာ=ကြောင့်) မယံ=တပည့်တော်၏၊ ကလျာဏော=သော၊ ကိတ္တိ သဒ္ဒေါ=သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွားပါပြီ၊ (ကိန္တု=သို့၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ဟူမူ) သိဟော=သော၊ သေနာပတိ=သည်၊ ဒါယကော=ပေးလှူ တတ်သူပေတည်း၊ ကာရကော=ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုတတ်သူပေတည်း၊ သံဃုပဋ္ဌာကော=သံဃာတော်၏ အလုပ်အကျွေးပေတည်း၊ တ္တတိ=သို့၊ (အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ပါပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ= သည်၊ (အမှိ=၏၊ တသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်)ယံ ယံ ဓဝ ပရိသံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမာမိ = ဝင်ရောက်အုံ။ပ။ ယဒိ သမဏပရိသံ = လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမာမိ=အုံ)။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ စ=တပည့်တော် မသိသောအကျိုးတရားကား၊ ဘဂဝါ= သည်၊ ယံ=အကြင် အကျိုးတရားကို၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဝေဒေ=ဤသို့၊ အာဟ= မိန့်တော်မူ၏၊ (ကိန္တု=သို့၊ အာဟ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) သိဟ=သိဟ၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ ကာယသ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက် ရ၏၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=မိန့်တော်မူ၏) တေ=ဤအကျိုးတရားကို၊ (သေပြီး နောက်၌ နတ်ဖြည်သို့ လားရောက်ရခြင်းဟူသော ဤအကျိုးတရားကို) အဟံ= သည်၊ နဓာနာမိ=မသိပါ၊ ဒေ့ဟ စ ပန=ဤအကျိုးတရား၌ကား၊ အဟံ=သည်၊

ရသည် မဟုတ်ပါ၊ အဟံပေတာနိ ဓာနာမိ=တပည့်တော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း ထိုဒါန ဖလလေးမျိုးတို့ကို မိမိပင်ကိုဉာဏ်ဖြင့် သိပါ၏။

ယသ ဉာဏေန အသစ္ဆိကတံ ဟောတိ၊ သော "ဒေ၀ ကိရေတ"န္တိ အညသ သဒ္ဓါယ ဂစ္ဆေယ္ယ၊ မယာ ပန ဉာဏေနေတံ သစ္ဆိကတံ၊ တသ္မာ နာဟံ ဒေ့ဟ ဘဂဝတော သဒ္ဓါယ ဂန္ဆာမိတိ ဒီပေန္တော ဒေ၀မာဟ။ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၊ တ၊ ၁၃၈ (သဠာယတနဝဂ် စာရိဒ်-၃၅၀)

ဘဂဝတော သဒ္ဓါယာတိ ဘဂဝတိ သဒ္ဓါယ၊ တသ္မိံ သဒ္ဒဟနာ ညြတ်ဖွယ်နှာ တသ သဒ္ဓါတိပိ ဝတ္တုံ လဘတိ၊ ဂစ္ဆာမိတိ အာဂစ္ဆာမိ၊ ဥ့ဏ္ဏာမိတိ အဏ္ဏော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၃၊ ၃၇၇။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားဌ၏၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်သာ၊ ဂစ္ဆာမိ=လိုက်ပါရ လာရောက်ရပါ၏၊ ဝါ=သိနားလည်ရပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သီဟ=သီဟ၊ ဧတံ=(သေပြီးနောက် နတ်ပြည်လားရောက်ရခြင်းဟူသော) ဤတမလွန်အကျိုးတရားသည်၊ ဧဝံ=ဤငါမိန့်ဆိုသည့်အတိုင်း အမှန်ပင်တည်း၊ သီဟ=သီဟ၊ ဧတံ=ဤတမလွန်အကျိုးတရားသည်၊ ဧဝံ=ပင်တည်း။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဒဒံ(ဒဒန္တော)=ပေးလှူသောသူသည်၊ ဝိယော=(လူအများ၏) ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဗဟူ=များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ နံ=ထိုပေးလှူသောသူကို၊ ဘဇန္တိ=ချဉ်းကပ်ကြကုန်၏၊ (သော=ထိုပေးလှူသောသူသည်) ကိတ္တိ=ကျော်စောခြင်းသို့လည်း၊ ပပ္ပေါတိ=ရောက်၏၊ (တဿ=ထိုပေးလှူသောသူမှာ) ယသော=အခြံအရံပရိသတ်သည်လည်း၊ ဝမ္ဘတိ=တိုးပွားစေ၏၊ အမစ္ဆရီ=နှမြောတွန့်တိုမှု မရှိသော၊ နရော=ပေးလှူသောသူသည်၊ အမကုံ=ဘူတော=ဘဲ၊ ဝါ=လျှက်၊ ပရိသံ=ပရိသတ်လေးပါးသို့၊ ဝိဂါဟတိ=ဝင်ရောက်နိုင်၏၊ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့် ရှင်ပျ သောမနဿရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

တသ္မာ ဟိ=ထို့ကြောင့်ပင်၊ သုဇောသိနော=ချမ်းသာကိုရှာမှီးကြကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိတို့သည်၊ မစ္ဆေရမလံ=နှမြောတွန့်တိုခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးကို၊ ဝိနေယျ=ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၍၊ ဒါနာနိ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒဒန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ တေ=ထိုပေးလှူသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ တိဒိဝေ=နတ်ပြည်၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ=တည်နေကြရကုန်၏၊ တေ=ထိုပေးလှူသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ သဟဗျဂတာ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်လျက်၊ ရမန္တိ=ပျော်မွေ့ကြကုန်၏။

ကတာဝကာသာ=ပြုအပ်ပြီးသော နတ်ပြည်ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှုကံရှိကြကုန်သော၊ ဝါ=နတ်ပြည်ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှုကံကို ပြုကြပြီးကုန်သော၊ [အဝကာသ=အခွင့် (နတ်ပြည်၌ဖြစ်ခွင့်)။ ဤနေရာ၌ကား အဝကာသသဒ္ဒါဖြင့် ထိုနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံတိုင်အောင် ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူရ၏၊ ကတော အဝကာသော ယေဟိတိ ကတာဝကာသာ] ကတကုသလာ=ပြုအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ရှိကြကုန်သော၊ (တေ=ထိုဒါနရှင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဣဓ=ဤလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွှေ့လျောစုတေ သေလွန်ကြကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) သယံပဘာ=မိမိကိုယ်ပိုင် အရောင်အဝါရှိကြကုန်လျက်၊ [တနည်း–သယံပဘာ (သယံပဘာယ)=မိမိကိုယ်ပိုင် အရောင်အဝါဖြင့်] နန္ဒနံ=နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ကို၊ အနုဝိစရန္တိ=လှည့်လည်သွားလာကြရကုန်၏၊ တေ=

ထိုဒါနရှင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပဌမဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေဟိ=ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့သည်၊ သမပ္ပိတာ=ကောင်းစွာ ဆိုက်ရောက်အပ်ကုန်လျက်၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ပြည်၌၊ နန္ဒန္တိ=နှစ်သက်ကြည်နူးနေကြရကုန်၏၊ ရမန္တိ=ပျော်မွေ့နေကြရကုန်၏၊ မောဒရေ(မောဒန္တိ)=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်နေကြရကုန်၏။

သုဂတသ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ=တပည့်သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အသိတသ=(မည်သည့်ရုပ်နာမ်တရား၌မျှ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) မှီတွယ်တော်မမူသော၊ ဝါ=တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ ရှိတော်မမူသော၊ တာဒိနော=ကောင်းဆိုးအာရုံ တွေ့ကြုံနှစ်ရပ် တထပ်တည်းပြု တန်းတူရှုတော်မူသော၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ခု တန်းတူရှုတော်မူသော)ဝါ=လာဘာလာဘ အဝီး စသည့် တွေ့ရှုစ်တန် လောကခံကြောင့် ဖောက်ပြန်မရှိ တာဒိမြတ်ဝုဏ် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ (ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏) ဝါကျံ=အမိန့်စကား တရားဒေသနာတော်ကို၊ ကတွာန=လိုက်နာကျင့်သုံးကြကုန်ပြီး၍၊ ဝါ=လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်းကြောင့်၊ သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ ရမန္တိ=ပျော်မွေ့ကြရကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်)စတုတ္ထံ။

၅–ဒါနာနိသံသသုတ်

၃၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒါနေ=ပေးလှူခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ (ဒါယကော=ပေးလှူသောသူသည်၊ ဝါ=အလှူခံသူသည်) ဗဟုနော=သော၊ ဧနသ=၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဒါယကံ=ပေးလှူသောသူကို)သန္တော=ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တို့သည်၊ ဘဇန္တိ=ကုန်၏၊ (ဒါယကသ=၏) ကလ္လာဏော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွား၏၊ (ဒါယကော=သည်၊) ဂိဟိဓမ္မာ=လူတို့၏ ငါးပါးသီလတရားမှ၊ အနပဂတော=မကင်းကွာသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဒါယကော=သည်) ကာယသ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒါနေ=၌၊အာနိသံသာ=တို့သည်၊ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)

သတံ=သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဓမ္မံ=အဆုံးအမတရားကို၊ အနုဣမံ=(အနုဣမဿော)=အစဉ်မပြတ် လိုက်သွားလျက်၊ ဒဒမာနော=အလှူပေးသောသူသည်၊ ပိယော=လူအများ၏ ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သညတော=ကိုယ်နှုတ်နှလုံး စောင့်သုံးထိန်းသိမ်းတော်မူကြကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူကြကုန်သော၊ သန္တော=(ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် ဘုရားတပည့်ဟူသော) သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ နံ=ထိုပေးလှူသော ဒါယကာကို၊ သဒါ=အခါခပ်သိမ်း၊ ဘဇန္တိ=ချဉ်းကပ်တော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ တဿ=ထိုအလှူဒါယကာအား၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ=အားလုံးစုံသောဝဋ္ဋဒုက္ခကို ပယ်နုတ်တတ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တိ=ဟောကြားတော်မူကြကုန်၏၊ ကုဓ=ဤလောကဌ၊ ယံ ဓမ္မံ=ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သောတရားကို၊ သော=ထိုအလှူဒါယကာသည်၊ အညာယ=သိ၍၊ အနာသဝေါ=အာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗာတိ=ဒုက္ခဇာတ်သိမ်း အေးငြိမ်းရ၏၊ ဝါ=ပရိနိဗ္ဗာန်စံရ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဋ္ဌမံ။

၆-ကာလဒါနသုတ်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာလဒါနာနိ=ပေးလှူသင့်သော အချိန်အခါ၌ ပေးလှူခြင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဂန္တုကဿ=ဧည့်သည်အား၊ ဒါနံ=အလှူကို၊ (လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ ဂမိကဿ=ခရီးသွားပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ ဂိလာနဿ=မကျန်းမာသောပုဂ္ဂိုလ်အား။၀။ ဒုဗ္ဘိက္ခေ=ရခဲသောထမင်းရှိရာအခါ၌၊ ဝါ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာ ရှားရာအခါ၌။၀။ ယာနိ တာနိ နဝဿသာနိ=အကြင် ဦးဦးဖျားဖျား ဖြစ်ပေါ်လာသော ကောက်စပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်ကောက်ဦး ကောက်သစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယာနိ တာနိ နဝဖလာနိ=အကြင် သစ်သီးခြိမ့ ဦးဦးဖျားဖျား ဖြစ်ပေါ်လာသော သစ်သီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်သစ်သီးဦးတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တာနိ=ထိုကောက်ဦး သစ်သီးဦးတို့ကို၊ ပဌမံ=(မိမိမစားမီ) ရှေးဦးစွာ၊ သီလဝန္တေသု=သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်စေ၏၊ ဝါ=လှူဒါန်း၏။၀။

ဝဒညူ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားကို သိနားလည်ကုန်သော၊ ဝိတ-မစ္ဆရာ=ကင်းသောဝန်တိုမှု ရှိကုန်သော၊ သပ္ပညာ=ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကာလေ=ပေးလှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သော အခါ၌၊ ဒဒန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ (ယေန=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အရိယေသု=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူကြကုန်သော၊ ဥဇုဘူတေသု=(စိတ်ဓာတ်သန့်ရှင်း) ဖြောင့်စင်းစွာ ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ တာဒိသု=ကောင်းဆိုးနှစ်ခု တန်းတူရှုတော်မူကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=လာဘာလာဘ အဦးစသည့် တွေ့ရရှစ်တန် လောကဓံကြောင့် ဖောက်ပြန်မရှိ တာဒိမြတ်ဂုဏ် ပြည့်စုံတော်မူကြသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=တို့အား၊ ဝိပ္ပသန္နမနာ (ဝိပ္ပသန္နမနေန)=အထူးကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့်၊ ကာလေန=ပေးလှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ၌၊ (ဒါနံ=အလှူကို) ဒိန္နံ=ပေးလှူအပ်ပြီ၊ တဿ=ထိုပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနဒကုသိုလ် စေတနာသည်၊ ဝိပုလာ=(အကျိုးတရားအားဖြင့်) စည်ပင်ပြန့်ပွားများပြားသည်၊ ဟောတိ=၏။

ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တတ္ထ=ထိုအလျှုဒါနကိစ္စ၌၊ အနုမောဒန္တိ ဝါ=ဝမ်းမြောက်မုလည်း ဝမ်းမြောက်ကြကုန်၏၊ ဝေယျာဝစ္စံ=ကိုယ်ကာယဖြင့် ကူညီဆောင်ရွက်ခြင်းကို၊ ကရောန္တိ ဝါ=ပြုလုပ်မှုလည်း ပြုလုပ်ကုန်၏၊ တေန= ထိုသို့ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဝေယျာဝစ္စပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနကုသိုလ် သည်၊ ဥိနာ=ယုတ်လျော့သွားသည်၊ နဿ=မဟုတ်၊ တေပိ=ထိုဝမ်းမြောက်သူ, ဝေယျာဝစ္စပြုသူတို့သည်လည်း၊ ပုညဿ=ကောင်းမှု ကုသိုလ်၏၊ ဘာဂိနော= အဖို့ဝေစု ရှိသူတို့ပေတည်း၊ တဿာ=ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ ဒါနကုသိုလ်၏ ဝိပုလဖြစ်ခြင်း အဖို့ဝေစုရှိခြင်းကြောင့်) ယတ္ထ=အကြင်အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ=အကြင်အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ [အဋ္ဌကထာ၌ "ယသ္မိံ ဌာနေ" ဟူသော အဖွင့်မှ "ဌာန" ဟူသည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ပင်တည်း] ဒိန္နံ=ပေးလှူကြောင်း စေတနာသည်၊ မဟပ္ဖလံ=များသောအကျိုးရှိ၏၊ (တတ္ထ=ထိုအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ=အား) အပ္ပဋိဝါနစိတ္တော=တွန့်ဆုတ်သောစိတ်မရှိဘဲ၊ ဒေ=ပေးလှူရာ၏၊ ဝါ=ပေးလှူ သင့်၏၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ ပရလောကသ္မိံ=တမလွန်ဘဝ၌၊ ပါဏိနံ=သတ္တဝါ တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ=ထောက်တည်မှီခိုရာတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန် ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)ဆဋ္ဌံ။

၇–ဘောဇနသုတ်

၃၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘောဇနံ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ ဒဒမာနော=ပေးလှူ သော၊ ဒါယကော=အလှူဒါယကာသည်၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့ကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူသည် မည်၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ဌာနာနိ= တို့ကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူသည်မည်သနည်းဟူမှ) အာယုံ=အသက်အလှူကို၊ ဒေတိ= ပေးလှူသည်မည်၏၊ ဝါ=ပေးလှူရာရောက်၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကိုယ်အဆင်းကို၊ ဒေတိ= ၏၊ ဝါ=၏၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ ဒေတိ=၏၊ ဗလံ=ခန္ဓာကိုယ် ခွန်အားကို၊ ဒေတိ=၏၊ ပဋိဘာနံ=ပဋိဘာန်ဉာဏ်ကို၊ ဝါ=(မှန်ကန်သင့်မြတ် ဖျက်လတ်လျင်မြန် ဤနှစ်တန်ဟု) ရှေရှေထင်ပေါ်လာသောဉာဏ်ကို၊ ဒေတိ=၏၊ [ယုတ္တပဋိဘာနု မုတ္တပဋိဘာနုဟု ပဋိဘာန်ဉာဏ်နှစ်မျိုးကို ဆိုလို၏၊ ဒုတိယ အကြိမ်ရိုက်၊ ဒု–တွဲ နိဿယ နှာ–၂၉၂၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၂)ကြည့်]

ပန=ထိုဘောဇနဒါန၏ အကျိုးကား (သော=ထိုဘောဇဉ်ကို လှူသော ဒါယကာသည်) အာယုံ=အသက်အလှူကို၊ ဒတ္တာ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား)ပေးလှူ ပြီး၍၊ ဝါ=ပေးလှူရာရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗဿ ဝါ=နတ်၌လည်းဖြစ်သော၊ မာနုသဿ ဝါ=လူ၌လည်းဖြစ်သော၊ အာယုဿ=အသက်၏၊ ဝါ=အသက်ရှည် ခြင်း၏၊ ဘာဂီ=အဖို့ဝေစုရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဒုတိယအနက်ပေးနည်းကို

ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၊ ခု-တွဲ နိဿယ နှာ-၁၅၈၊ စတုက္ကစာဝိဒ် ၅၇-ကြည့်] ဝဏ္ဏံ=အဆင်းအလှကို၊ ဒတ္တာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗသ ဝါ=သော၊ ဓာနုသသ ဝါ=သော၊ ဝဏ္ဏသ=အဆင်း၏၊ ဘာဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟကာနံ=တို့အား၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ= တို့ကို၊ ဒေတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)

ယော ဝိရော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ အယုဒေါ=အသက်ကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊ ဗလဒေါ=ကိုယ်ခွန်အားကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏဒေါ=ကိုယ်အဆင်းကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌိဘာနဒေါ=ပဋ္ဌိဘာန်ဉာဏ်ကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊(ဟောတိ=ဖြစ်၏)ယောမေဓာဝီ=အကြင်ပညာရှိသည်၊ သုခဿ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူသည်၊ (ဟောတိ=၏) သော=ထိုအသက်အလှူစသော ငါးမျိုးကို ပေးလှူသောပညာရှိသည်၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏၊ (သော=ထိုပညာရှိသည်)အာယုံစ=အသက်အလှူကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ စ=ခွန်အားအလှူကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ စ=ကိုယ်အဆင်းအလှူကိုလည်းကောင်း၊ သုခံ စ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာအလှူကိုလည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌိဘာနကံ စ=ပဋ္ဌိဘာန်ဉာဏ်အလှူကိုလည်းကောင်း၊ ဒတ္တာ=ပေးလှူပြီး၍၊ ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်ဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဖြစ်လေရာရာ ဘဝတိုင်း၌) ဒီဃာယု=ရှည်သောအသက်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယသဝါ=များသောအခြံအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-သဒ္ဓသုတ်

၃၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓေ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ကုလပုတ္တေ=အမျိုးကောင်းသား၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=တို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကေ=သတ္တလောက၌၊ သန္တော=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတော်မူကြကုန်သော၊ ယေ တေ သပ္ပုရိသာ=အကြင်သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ (သန္တို=ရှိကြကုန်၏) တေ=ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အနုကမ္ပန္တာ=(မေတ္တာဖြင့်) ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်လတော်၊ သဒ္ဓညေဝ (သဒ္ဓံ ဧဝ)=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာ၊ အနုကမ္ပန္တိ=ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်၏၊ (ဘေးရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာစေရန် မေတ္တာဖြန့်သောအားဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=အခြားသော သီလရှိသောသီတင်းသုံးဖော် သူတော်ကောင်းတို့ကို နေအိမ်သို့ ပင့်ခေါ်၍ ကြွလာခြင်းဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်၏) တထာ=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသောသူနှင့် ထူးမခြားနား အလားတူပင်၊ အသဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူကို၊ နော အနုကမ္ပန္တိ=ချီးမြှောက်တော်မမူကြကုန်။

ဥပသက်မန္တာ=ကြွရောက်လာတော်မူကြကုန်လတော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါတရားရှိသော သူ့အထံသို့သာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ဥပသက်မန္တိ=ကြွရောက်လာတော်

မှုကြကုန်၏၊ တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူ အထံသို့၊ နော ဥပသင်္ကမန္တိ=ကြွရောက်လာတော်မမူကြကုန်၊ ပဋိဂ္ဂဏှန္တာ=အလှူခံတော်မူကြကုန်လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူကိုသာလျှင်၊ ဝါ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူ၏ ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ=အလှူခံတော်မူကြကုန်၏၊ တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူ၏ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ နော ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ=အလှူခံတော်မမူကြကုန်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တာ=ဟောတော်မူကုန်လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါတရား ရှိသောသူကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ဒေသေန္တိ=ဟောတော်မူကြကုန်၏၊ တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ=သူကို၊ နောဒေသေန္တိ=ဟောတော်မမူကြကုန်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရား ရှိသောသူသည်၊ ကာယဿ=၏ ။ပ။ ဥပဟဒ္ဒတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓေ=သော၊ ကုလပုတ္တေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဿ=တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ သုဘူမိယံ=ညီညာသောမြေအပြင်၌၊ စတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမအဆုံး၌၊ မဟာနိရောဓေ=ကြီးစွာသော ပညောင်ပင်သည်၊သမန္တာ=ထက်ဝန်းကျင် ပတ်ပတ်လည်မှ၊ ပက္ခိနံ=ငှက်တို့၏၊ ပဋိသရဏံ=ခိုကိုးရာသည်၊ ဟောတိသေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝ=ဤအတူပင်၊ သဒ္ဓေါ=သော၊ ကုလပုတ္တော=သည်၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနသ=ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏၊ ပဋိသရဏံ=အားကိုးအားထားရာသည်၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိယော=ရဟန်းမတို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနံ=(ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်တတ်သော) သီတင်းသည် ဒါယကာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနံ=(ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်တတ်သော) သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့၏လည်းကောင်း၊ ပဋိသရဏံ=အားကိုးအားထားရာသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

သာခါပတ္တဖလူပေတော=အကိုင်းအခက် အရွက် အသီးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [သာခါ=အကိုင်းအခက်+ပတ္တ=အရွက်+ဖလ=အသီးတို့သည်+ဥပေတော=ကပ်ရောက်အပ်သော] ခန္ဓိမာ=ကြီးစွာသော ပင်စည်ပင်လုံးရှိသော၊ မူလဝါ=ခိုင်မြဲသောအမြစ်ရှိသော၊ ဖလသမ္ဘဒ္ဓော=အသီးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ မဟာဒုမော=ကြီးစွာသော သစ်ပင်သည်၊ ပက္ခိနံ=ငှက်တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ=မှီခိုအားထားရာသည်၊ ဟောတိ ဣဒံ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ [ခန္ဓိမာဝ=ခန္ဓိမာ+ဣဒံ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ဣဒံကို ဤနေရာ၌ အနက်ပေးသည်] မနောရမေ=စိတ်ကျေနှစ်သိမ့်ရာဖြစ်သော၊ အာယတနေ=ငှက်အပေါင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးရာဌာန၌၊ ဝိဟင်္ဂမာ=ငှက်တို့သည်၊ နံ=ထိုသစ်ပင်ကြီးကို၊ သေဝန္တိ ဣဒံ=မှီခိုနေကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဆာယတ္ထိကာ=အရိပ်ဖြင့် အလိုရှိသောငှက်တို့သည်၊ ဆာယံ=အရိပ်သို့၊ ယန္တိ ဣဒံ=သွားရောက်ခိုကပ်

ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဖလတ္ထာ=အသီးဖြင့် အလိုရှိသောဌက်တို့သည်၊ ဖလဘောဇိနော ဣဝ=အသီးကို စားကြကုန်သကဲ့သို့။

တဏေ=ထို့ အတူပင်၊ သီလသမ္ပန္နံ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ နိဝါတဝုတ္တိံ=နှိမ်ချသော အကျင့်ဝါသနာရှိသော၊ အတ္ထဒ္ဓံ=ဒေါသမာနတို့ဖြင့် မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်သော၊ သောရတံ=တင့်တယ်သန့်ရှင်းသော သုစရိတ်သီလ၌ မွေ့လျော်သော၊ [ဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၂)သုတ်၊ ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ(၅၄၇–၈)ကြည့်] သခိလံ=စကားအားဖြင့် သိမ်မွေ့သော၊ မုဒုံ=နူးညံ့သော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလံ= ယောကျ်ားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တာဒိသံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ နရံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ လောကသ္မိံ=လောက၌၊ ဝိတရာဂါ=ကင်းသောရာဂရှိကုန်သော၊ ဝီတဒေါသာ=ကင်းသောဒေါသရှိကုန်သော၊ ဝီတမောဟာ=ကင်းသောမောဟရှိကုန်သော၊ အနာသဝါ=အာသဝမရှိကုန်သော၊ ပုညကွေတ္တာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့စု၏ ကြီးထုမြင့်မား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းပမာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သေဝန္တိ=မှီခိုတော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုအာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာတို့သည်၊ တဿ=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သမ္ဘဒုက္ခာပနူဒနံ=အားလုံးသော ဝဋ္ဋဒုက္ခကို ပယ်နုတ်တတ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တိ=ဟောတော်မူကြကုန်၏၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ သော=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယံ ဓမ္မံ=ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဟောကြားအပ်သော တရားကို၊ အညာယ=သိ၍၊ အနာသဝေါ=အာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗာတိ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း၏၊ ဝါ=ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉–ပုဏ္ဏသုတ်

၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဿ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းတို့ကို၊ သမ္မသဿန္တာ=ကောင်းစွာမြော်မြင်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ကောင်းစွာမြော်မြင်ကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ ပုတ္တံ=သားကို၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ဓယမာနံ=ဖြစ်ထွန်းလာသည်ကို၊ ဣဒ္ဓန္တိ=အလိုရှိကြကုန်၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဿ=ကုန်သော၊ (ဌာနာနိ=တို့ကို၊ သမ္မသဿန္တာ=ကုန်သော၊ ဝါ=ကြောင့်၊ မာတာပိတရော=တို့သည်၊ ပုတ္တံ=ကို၊ ကုလေ=၌၊ ဓယမာနံ=ကို၊ ဣဒ္ဓန္တိ=အလိုရှိကြကုန်သနည်းဟူမူ) နော=ငါတို့သည်၊ ဝါ=ငါတို့က၊ ဘတော ဝါ=(နို့ချိုတိုက်ကျွေးခြင်း၊ ခြေလက်ကြီးထွားစေခြင်း စသည်ဖြင့်) မွေးမြူထားအပ်သော သားသည်မူလည်း၊ နော=ငါတို့ကို၊ [နောကို နှစ်ကြိမ် အနက်ဆိုသည်] (မဟာလ္လကကာလေ=အိုမင်းမစွမ်းရာအခါ၌) ဘရိဿတိ=အတုံ့တဖန်ပြန်၍ လုပ်ကျွေးမွေးမြူလတ္တံ့၊ (ပုတ္တော=သားသည်) နော=ငါတို့၏၊ ကိစ္စံ ဝါ=ကိစ္စအမှုအခင်းကိုလည်း၊ (မင်းစိုးရာဇာနှင့်စပ်၍ ဖြစ်လာသောကိစ္စအမှုအခင်းကိုလည်း) ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့။

ကုလဝံသော=အမျိုးအနွယ်သည်၊ စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဌသတိ=တည်လတ္တံ့၊[1] (ပုတ္တော=သားသည်) ဒါယဒ္ဓံ=ငါတို့အမွေဥစ္စာကို၊ ပဋိပဇ္ဇိသတိ=ဆက်ခံထိန်းသိမ်းလတ္တံ့၊ အထ ဝါ ပန=အခြားအကြောင်းတမျိုးကား၊ ပေတာနံ=ဘဝတပါး ပြောင်းသွားကြကုန်သော၊ ကာလကတာနံ=ကွယ်လွန်သွားကြကုန်သော၊ (အမှာကံ=မိဘဖြစ်သော ငါတို့အား၊ ပုတ္တော=သားသည်) ဒက္ခိဏံ=အလှူဒါနကုသိုလ်ကို၊ အနုပ္ပဒဿတိ=ပေးလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤအကြောင်းငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=တို့ကို။ပ။ ဣဒဏ္ဍိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသော မိဘတို့သည်၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတို့ကို၊ သမ္ဘသဲ (သမ္ဘသဏ္ဌော)=ကောင်းစွာမြော်မြင်ကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝစနဝိပလ္လာသကြံ] ပုတ္တံ=သားကို၊ ဣဒဏ္ဍိ=အလိုရှိကြကုန်၏၊ ဘတောဝါ=ငါတို့ နို့ချိုတိုက်ကျွေး မွေးမြူထားအပ်သော သားသည်မူလည်း၊ နော=ငါတို့ကို၊ ဘရိဿတိ=အတုံ့တဖန် လုပ်ကျွေးမွေးမြူလတ္တံ့၊ (ပုတ္တော=သည်) နော=ငါတို့၏၊ ကိစ္စံ ဝါ=မင်းမှုရေးရာ ဖြစ်ပေါ်လာသောကိစ္စကိုလည်း၊ ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့။

(ပုတ္တော=သားသည်၊ ရက္ခေ=ငါတို့လယ်ယာရွှေ့ငွေ စသည်ကို စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းလသော်) ကုလဝံသော=ငါတို့အမျိုးအနွယ်သည်၊ စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ တိဋ္ဌေ=တည်မြဲလတ္တံ့၊ [တိဋ္ဌေကား အနာဂတ်မှ ပစ္စုပ္ပန်သို့ ပြောင်းသော ကာလဗျတ္တယဟု လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာန်တိဝိဘက်ကို အနာဂတ်ကာလ၌

၁။ ကုလဝံသော စိရံ ဌသတိ။ ။ဤပါဝါကျ၌ အမျိုးအနွယ်ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းပြစကားကို ထည့်စွက်၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသည့်အတိုင်း အနက် ဆိုလိုလျှင်-

(အမှာကံ=ငါတို့၏၊ သန္တကံ=လယ်ယာရွှေ့ငွေ စသော ဥစ္စာကို၊ အဝိနာသေတွာ=မပျက်စီးစေမူ၍၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ရက္ခေ=စောင့်ရှောက်လသော်) ကုလဝံသော=ငါတို့ အမျိုးအနွယ်သည်၊ စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဌသတိ=တည်မြဲလတ္တံ့။ (တနည်း) (အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ပဝတ္တိတာနိ=ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော၊ သလာကဘတ္တာဒီနိ=စာရေးတံဆွမ်း စသည်တို့ကို၊ အနုပစ္ဆိန္နိတွာ=အဆက်မဖြတ်မူ၍၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ပဝတ္တေန္တေ=ဖြစ်စေလသော်) ကုလဝံသော=သည်၊ စိရံ=စွာ၊ ဌသတိ=တတ်။ ဤသို့ ပါဌ်ပေသနှင့် တကွ အနက်ဆိုပါ။ အဓိပ္ပာယ်ဆိုလိုသည်မှာ-

လယ်ယာရွှေ့ငွေ စသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို မပျက်စီးစေပဲ သားဖြစ်သူက ဆက်လက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သွားလျှင် အမျိုးအနွယ် ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့သည်၊ (သို့မဟုတ်) မိဘတို့က ဝတ်တည်(လှူဒါန်း)ထားသော စာရေးတံဆွမ်း စသည်ကို အဆက်မဖြတ်ဘဲ သားဖြစ်သူက ဆက်လက်ဝတ်တည်လျှင်လည်း အမျိုးအနွယ်ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့သည်ဟု ဆိုလို၏။

သက်ဟုလည်းကောင်း၊ ဆိုနိုင်၏] (ပုတ္တော=သားသည်) ဒါယဒ်=ငါတို့အမွေဥစ္စာကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=ဆက်ခံထိန်းသိမ်းလတ္တံ့၊ အထဝါ ပန=အခြားအကြောင်းတမျိုးကား၊ ပေတာနံ= တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားသော ငါတို့အား၊ ဒက္ခိဏံ=အလှူဒါနကုသိုလ်ကို၊ အနုပ္ပဒဿတိ=ပေးဝေလတ္တံ့၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသော မိဘတို့သည်၊ ဧတာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို၊သမ္မသဿံ(သမ္မသဿန္တော)=ကောင်းစွာတွေးမြင်ကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုတ္တံ=ကို၊ ဣစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့မိဘတို့သည် အကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို ကောင်းစွာ တွေးမြင်ကြ၍ သားကို အလိုရှိကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ကတညု=သူတပါး ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို သိတတ်ကုန်သော၊ ကတဝေဒိနော=သူတပါး ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို ထင်ရှားဖော်ပြ ပေးဆပ်တတ်ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တင့်တယ်သော ယောက်ျားမြတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ [သောဘနာ ပုရိသာ သပ္ပုရိသာ] သန္တော=သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးခဏ၊ ကတံ=မိဘတို့က ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို၊ အနုဿရံ (အနုဿရန္တော)=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရနေကြကုန်လျက်၊ [သန္တော သပ္ပုရိသာနှင့်အင်ားတူ ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသင့်လျက် အနုဿရံ (အနုဿရန္တော)ဟု ဧကဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ဝစနဝိပလ္လာသတည်း] မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို၊ ဘရန္တိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး မွေးမြူကြကုန်၏၊ ပုဗ္ဗကာရိနံ=ရှေးဦးစွာ ကျေးဇူးပြုသူတို့၏၊ (ကိစ္စာနိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ ယထာ=ပြုလုပ်ပေးကြကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) နေသံ=ထိုမိဘတို့၏၊ ကိစ္စာနိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ပေးကြကုန်၏။

သြဝါဒကာရီ=မိဘတို့၏ အဆုံးအမကို လိုက်နာပြုကျင့်လေ့ရှိသော၊ ဘဟုပေါသီ=မိမိကို မွေးမြူခဲ့သော မိဘတို့ကို အတုံ့ပြန်၍ ပြုစုလုပ်ကျွေးမွေးမြူလေ့ရှိသော၊ ကုလဝံသံ=အမျိုးအနွယ်ကို၊ အဟာပယံ (အဟာပယန္တော)=မဆုတ်ယုတ်စေသော၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ သမ္မန္တော=ပြည့်စုံသော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ပသံသိယော=(ယခုဘဝ၌ပင် လူအများ) ချီးမွမ်းထိုက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) နဝမံ။

၁၀-မဟာသာလပုတ္တသုတ်

၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိမဝန္တံ=ဟိမဝန္တာမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=တောင်ဘုရင်မင်းကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ မဟာသာလာ=ကြီးစွာသော သစ်ပင်တို့သည်၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဝဍ္ဎိဟိ=ကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝဍ္ဎန္တိ=ကြီးပွားကုန်၏၊ ကတမာဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဝဍ္ဎိဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဝဍ္ဎန္တိ=ကြီးပွားကြကုန်သနည်းဟူမူ) သာခါပတ္တပလာသေန=သစ်ကိုင်းငယ် သစ်ရွက်ဟူသော ရွက်ချပ်ဖြင့်၊ [ပတ္တနှင့် ပလာသနှစ်ပုဒ်လုံးပင် သစ်ရွက်ဟူသော အနက်ကိုချည်း

ဟောဏ်၊ ထို့ကြောင့် "ပတ္တသခ်ါတေန=သစ်ရွက်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပလာသေန=ရွက်ချပ်ဖြင့်လည်းကောင်း"ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်] ဝမ္ဘန္တိ=ကြီးပွားကြကုန်၏၊ တစေန=အခွံဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=၏၊ ပဝဋ္ဌိကာယ=အပွေးဖြင့် ။ပ။ ဖေဂ္ဂုနာ=အကာဖြင့်။ပ။ သာရေန=အနှစ်ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိမဝန္တံ။ပ။ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမာဟိ ဝနိဟိ=ဤကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝ=ဤအတူပင်၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ကုလပုတ္တံ=အမျိုးကောင်းသားကို၊ နိသာယ=မှီ၍၊ အန္တောဇနော=(သားမယား စသော) အိမ်တွင်းနေ လူအပေါင်းသည်၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဝနိဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဝနတိ=ကြီးပွား၏ ။ပ။ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝနတိ=၏၊ သီလေန=သီလဖြင့်။ပ။ သုတေန=ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတဖြင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားဖြင့်။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ဖြင့်။ပ။ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝနတိ=ကြီးပွား၏ ။ပ။

[ဂါထာ] ဟိ=ဥပမာပြု၍ ဟောတော်မူအံ့၊ အရညသ္မိ=တောအရုပ်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မာဝနေ=ကြီးစွာသောတောအုပ်၌၊ [အဝိုဏ်တို့ရ်၌၊ ၃-၁၃၈ (တိကစာပိုဒ်-၄၉ သုတ်)၌ကား "ဗြဟ္မာတိ မဟန္တော"ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ယင်းသုတ်တုန်းက ဗြဟ္မာကို ပဗ္ဗတောဏ် ဝိသေသနပြုလုပ်၍ အနက်ပေးခဲ့သည်] သေလော=ကျောက်ဖြင့်ပြီးသော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ=ထိုကျောက်တောင်ကြီးကို၊ ဥပနိသာယ=မှီ၍၊ ဝနပ္ပတိ=တောဌ် အရှင်သခင် အကြီးအကဲ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=တောစိုးသစ်ပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ရုက္ခာ=ထိုသစ်ပင်ကြီးတို့သည်၊ ဝမ္ဘန္တေ ယထာ=ကြီးပွားကြကုန်သကဲ့သို့။

တထေဝ=ထို့အတူပင်၊ သီလသမ္ဘန္ဓံ=သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ဣမံ ကုလပုတ္တံ=ဤအမျိုးကောင်းသားကို၊ ဥပနိသာယ=မှီခိုကြကုန်၍၊ ပုတ္တဒါရာစ=သားမယားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓဝါစ=သံယောဇဉ်းတော်စပ်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ အမစ္စာ စ=အပေါင်းအသင်း သူငယ်ချင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ [အမာ သဟ ဘဝန္တိတိ အမစ္စာ=အတူတကွဖြစ်ဖက်သူငယ်ချင်းများ] ဉာတိ သံဃာ စ=ဆွေမျိုးအပေါင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယေ=အကြင်သူတို့သည်၊ အဿ=ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ အနုဇီဝိနော=မှီခိုရှိ၍ အသက်မွေးသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ စ=ထိုမှီခိုရှိ၍ အသက်မွေးသူတို့သည်လည်းကောင်း) ဝမ္ဘန္တိ=(သဒ္ဓါသီလ စသည်တို့ဖြင့်) ကြီးပွားကြကုန်၏။

[ဣဿ=တေ+အဿ] တေ=ထို သားမယား စသည်တို့သည်၊ သီလ-ဝတော=သီလရှိသော၊ အဿ=ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ သီလံ=သီလကို လည်းကောင်း၊ စာဂံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုစရိတာနိ စ=ကောင်းသောအကျင့်စရိုက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဿမာနာ=တွေ့မြင်ကြရ

ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုကုဗ္ဗန္တိ=အတုလိုက်၍ ပြုကျင့်ကြကုန်၏၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိစက္ခဏာ=စဉ်းစားမြော်မြင် ပညာရှင်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဣဓ=ဤလူ့ဘဝ၌၊ သုဂတိဂါမိနံ=ကောင်းသောဘဝသို့ လားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂံ=လမ်းခရီးမှန်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ စရိတ္တာန=ကျင့်ကြပြီး၍၊ ဒေဝလောကသ္မိံ=နတ်ပြည်၌၊ နန္ဒိနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ကြကုန်လျက်၊ ကာမကာမိနော=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို လိုတိုင်းရကြကုန်လျက်၊ မောဒန္တိ=ဝမ်းမြောက်ကြရကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒသမံ။

စတုဏ္ဏော=လေးခုမြောက်သော၊ သုမနဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၅–မုဏ္ဍာရာဝေဂ်

၁–အာဒီယသုတ်

၄၁။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဗောဓိဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ ကေမန္တံ=၌၊ ဝါ=အောင်၊ ဝါ=စွာ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏၊ အာဒိယာ=ယူငင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဓိဂတေဟိ [1] =ထကြွလုံ့လ ဝီရိယကြောင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=တက်တက်ကြွကြွအားထုတ်မှု ကာယိကဝီရိယနှင့် စေတသိကဝီရိယတို့ကြောင့်

၁။ ဥဋ္ဌာနနှင့် ဝီရိယပုဒ်တို့ အနက်တူမတူ အမှင့်နှစ်နည်း။ ။ဥဋ္ဌာန=တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်တတ်သော (အားထုတ်ခြင်းဟူသော)+ဝီရိယ=လုံ့လဝီရိယ။ ဥဋ္ဌာနဟု တဲ ဝီရိယဟုတိ ဥဋ္ဌာနဝီရိယံ။ ဤသို့ အနက်အရတူပြု၍ ကမ္မဓာရယသမာသ် တွဲရာ၏။

(တနည်း) ဥဋ္ဌာနပုဒ်အရ ကာယိကဝီရိယကို ယူ၍ ဝီရိယပုဒ်အရ စေတသိကဝီရိယကိုယူ၍လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဥဋ္ဌာနပုဒ်အရ စီးပွားဥစ္စာ ရရှိအောင် တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်တတ်သော လုံ့လဥဿာဟကိုယူ၍ ဝီရိယပုဒ်အရ ထိုလုံ့လ

ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စီးပွားဥစ္စာ ရရှိအောင် တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်မှု လုံ့လနှင့် ထိုလုံ့လအားလျော်သော လုံ့လဥဿာဟ ဝီရိယတို့ကြောင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဗာဟာဗလပရိစိတေဟိ=လက်ရုံးခွန်အားဖြင့် ဆည်းပူး စုဆောင်းထားအပ်ကုန်သော၊ သေဒါဝကိ္ခတ္တေဟိ=ထွက်ကျယိုစီးစေအပ်သော ချွေးပေါက်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ချွေးတဒီးဒီးယိုစီးအောင် ကြိုးစားသဖြင့်ရရှိထားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မိကေဟိ=တရားနှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊(ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးနှင့်ယှဉ်ကုန်သော)။

ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထ)တရားဖြင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား မပျက်ပြားစေဘဲ ရအပ်ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ သုခေတိ=ချမ်းသာစေ၏၊ ပီဏေတိ=နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး အင်အားတိုးစေ၏၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ သုခံ=ချမ်းသာကို၊ ပရိဟရတိ=ဆောင်ထား၏၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို။ပ။ ပုတ္တဒါရ+ဒါသ+ကမ္မကရ+ပေါရိသေ=သားမယား+ကျွန်+အခကြေးစား အလုပ်သမား+မှီခိုအသက်မွေးသူလူတို့ကို။ပ။ သုခံ=ကို၊ ပရိဟရတိ=၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤမိမိနှင့် မိဘစသော အိမ်သူအိမ်သားတို့ကို ချမ်းသာစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားတို့၏၊ အာဒီယော=ယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းပေတည်း။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား၊ [တနည်း–ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] အရိယသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ မိတ္တ+အမစ္စေ=မိတ်ဆွေ+သူငယ်ချင်းတို့ကို၊ သုခေတိ=၏။ပ။ ပရိဟရတိ=၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤမိတ်ဆွေ, သူငယ်ချင်းတို့ကို ချမ်းသာစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒီယော=ယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းပေတည်း။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား၊ အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [ပရိယောဓယ ဝတ္ထုတိဋ္ဌစပ်] အဂ္ဂိတော ဝါ=မီးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကတော ဝါ=ရေကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇတော ဝါ=မင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ စောရတောဝါ=သူခိုးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယတော=မချစ်အပ်သော၊ ဒါယာဒတော ဝါ=အမွေခံ သားသမီးဆိုးကြောင့်သော်လည်း

အားလျော်သော လုံ့လဥဿာဟဝီရိယကို ယူ၍လည်းကောင်း ဤသို့အားဖြင့် ဥဋ္ဌာနပုဒ်နှင့် ဝီရိယပုဒ်တို့၏ အနက်အရကောက် ကွဲပြားထူးခြားအောင် ကောက်ယူ၍ "ဥဋ္ဌာနဟူ ဝီရိယဟူ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာနိ"ဟူ၍ ဒွန္ဒသမာသ်နည်းကိုလည်း ဋီကာဖွင့်၏။

ကောင်း၊ ယာ တာ အာပဒါ=အကြောင်ဘေးရန်တို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏၊ တထာရူပါသု=ထိုသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့၌ [တနည်း-အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာသု=ဖြစ်လာကုန်လသော်] ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [စတုက္ကနိပါတ် (၆၀) ပတ္တကမ္မသုတ်၌ ဤဒုတိယ "ဘောဂေဟိ" ပုဒ်မပါ၊ ပါဖွယ်မလိုဟု ယူဆ၏] ပရိယောဂယ=ပိတ်ပင်တားဆီး၍၊ ဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ သောတ္ထိ=ဘေးရန်ကင်းကွာ ချမ်းသာအောင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤ စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့် ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့ကို တားဆီး၍ မိမိကိုယ်ကို ဘေးရန်ကင်းကွာ ချမ်းသာအောင် ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒီယော=ပေတည်း။

။ပ။ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးသော ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကို၊ ကတ္တာ=စီမံပြုလုပ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥတိဟလိ=ဆွေမျိုးတို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊အတိထိဟလိ=ဧည့်သည်တို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗပေတဟလိ=ရှေးကသေလွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇဟလိ=မင်းအား ဆက်သဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဝတာဟလိ=နတ်တို့အား ပူဇော်ပသဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ (ကတ္တာ=သည်၊ ဟောတိ=၏) အယံ=ဤအကြောင်းသည် (ဤစီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့် ဟလိ ငါးမျိုးကို စီမံပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒီယော=တည်း။။ပ။

ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေတိ-၌ စပ်] ယေ တေ သမဏာဗြာဟ္မဏာ=အကြင်ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ မဒပ္ပမာဒါ=မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်း မေ့လျော့ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတာ=ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏၊ ခန္တိသောရစ္စေ=သည်းခံခြင်း တင့်တယ်သော ကာယက် ဝစီက်တို့၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်၌၊[ဆဋ္ဌာနိပါတ် (၅၂)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၄၇-၈) လည်းကြည့်] နိဝိဋ္ဌာ=သက်ဝင် တည်နေကုန်၏၊ ဧတေ=အဖော်မမှီး တယောက်တည်းသော၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဒမေန္တိ=ကွန်ဒြေတို့ကို ဆုံးမခြင်းဖြင့် ဆုံးမကုန်၏၊ ဧကံ=တခုသော၊ အတ္တာနံ=မိမိစိတ်ကို၊ သမေန္တိ=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းဖြင့် ငြိမ်းအေးစေကုန်၏၊ ဧကံ=တခုသော၊ အတ္တာနံ=မိမိစိတ်ကို၊ ပရိနိဗ္ဗာပေန္တိ=ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းစေကုန်၏၊ တထာရူပေသု=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ သမဏာဗြာဟ္မဏေသု = ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့၌၊ ဥဒ္ဒဂ္ဂိတံ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးရှိသော၊ ဝါ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးကိုပေးသော၊

သောဝဂ္ဂိုက်=နတ်ပြည်၏ စီးပွားဖြစ်သော၊ သုခဝိပါက်= (ဖြစ်လေရာရာ၌နှင့်) သုခသက်သက်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်ရှိသော၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိုက်=လွန်စွာ မြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသောအကျိုးထူးဆယ်ပါးတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဒက္ခိဏေ=ကြီးပွားတိုးတက်ကြောင်း ဒါနကုသိုလ်ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်စေ၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့၌ ဒါနကုသိုလ်ကို တည်စေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ပဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒီယော=တည်း။၀။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ ဣမေ ပဌ အာဒီယေ=ဤ ယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို၊ အာဒီယတော(အာဒီယန္တသ)=ယူသော၊ ဝါ = ပြုလုပ်သော၊ [မိမိနှင့် မိဘ စသည်တို့ကို ချမ်းချမ်းသာသာ ရှိအောင်ပြုလုပ်ခြင်း, ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့ကို တားဆီး၍ မိမိကိုယ်ကို ဘေးရန်ကင်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်း, ဗလငါးမျိုးတို့ကို စီမံပြုလုပ်ခြင်း, သမဏဗြာဟ္မဏတို့၌ ဒါနကုသိုလ်ကို တည်မြဲစေခြင်းဟူသော အကြောင်း (လုပ်ငန်းကိစ္စ) ငါးမျိုးတို့ကို ပြုလုပ်သောဟု ဆိုလိုသည်] တသ အရိယသာဝကသ=ထိုအရိယာတပည့်၏၊ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ စေ ဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်ကုန်အုံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု=ဤသို့ရောက်ကုန်သည် ဖြစ်ကုန်လသော်) တသ=ထို အရိယသာဝကမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏၊ ယေ အာဒီယာ=အကြင် ယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းကိစ္စ ငါးမျိုးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေ စ=ထိုယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းကိစ္စ ငါးမျိုးတို့ကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ အာဒီယာမိ=ယူ၏၊ ဝါ=ပြုလုပ်၏၊ [စီးပွားဥစ္စာတို့ကို ယူဝင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်း(လုပ်ငန်းကိစ္စ)ငါးမျိုးတို့ကို ပြုလုပ်၏ ဟူလို] မေ=ငါ၏၊ ဘောဂါ စ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်လည်း၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစား၍၊ အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်နလုံး ကြည်လင်ရှင်လန်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ ဣမေ ပဌ အာဒီယေ=တို့ကို၊ အာဒီယတော (အာဒီယန္တသ)=သော၊ တသ အရိယသာဝကသ=၏၊ ဘောဂါ=တို့သည်၊ စေ အဘိဝဍ္ဎန္တိ=အကယ်၍ တိုးပွားလာကုန်အုံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု=ဤသို့ တိုးပွားလာကုန်သည် ဖြစ်ကုန်လသော်) တသ=ထိုအရိယ သာဝကမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ) ဝတ=ပင်။၀။ အဘိဝဍ္ဎန္တိ=တိုးပွားလာကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားသည်၊

(ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့, စဉ်းစား၍၊ အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ဥဘယေနေဝ=(စီးပွားဥစ္စာ ကုန်ခန်းခြင်းနှင့် တိုးပွားခြင်းဟူသော) နှစ်မျိုးအား ဖြင့်ပင်လျှင်၊ အဝိပွဋ္ဌိသာရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ)။

မေ=ငါသည်၊ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ ဘုဥ္ဇာ=သုံးဆောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ (ဘောဂေဟိ=စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့်) ဘစ္စာ=ကျွေးမွေးထိုက်သော မိဘသားမယား စသည်တို့ကို၊ ဘတာ=ကျွေးမွေးအပ်ကုန်ပြီ၊ အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့ကို၊ ဝိတိဏ္ဏာ =ကူးခပ်လွန်မြောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌါ=အထက် အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးရှိသော၊ ဝါ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ အကျိုးပေးသော၊ ဒက္ခိဏာ=အလှူဒါနကို၊ ဒိန္နာ=ပေးလှူအပ်ပေပြီ၊ အထော=ထိုမှတပါး၊ ပဋ္ဌမလိ =ငါးမျိုးသော ပေးလှူဖွယ်တို့ကို၊ ကတာ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ သီလဝန္တော= သီလရှိကုန်သော၊ သညတာ=ကိုယ်နှုတ်တို့မှ မကောင်းမှုကို တားဆီးစောင့်ရှောက် ကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=ဗြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သော သူတော်ကောင်းတို့ ကို၊ ဥပဋ္ဌိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေးအပ်ကုန်ပြီ။

ယရံ=အိမ်၌၊ အာဝသံ(အာဝသန္တော)=နေသော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ယဒတ္ထံ=အကြင်အကျိုးငှာ၊ (မိဘ သားမယားစသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်းစသော အကြင်အကျိုးငှာ) ဘောဂ=စီးပွားဥစ္စာကို၊ ဣဿ္ဌေယျ=အလိုရှိရာ၏၊ မေ=ငါသည်၊ သော အတ္ထော=ထိုအကျိုးကို၊ (မိဘ သားမယား စသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်း စသော ထိုအကျိုးကို) အနုပဘုဥ္ဇာ=ရောက်အပ် ရအပ်ပြီ၊ အနနုတာပိယံ= နောင်တတဖန် မပူပန်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးပြီ။

မစ္ဆော=သတ္တဝါဟူသော၊ နရော=လူသည်၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိဘ သားမယား စသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်း, ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုပြီးခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းကို) အနုသရံ (အနုသရန္တော) = ထပ်တလဲလဲ အမှတ်ရနေလျက်၊ အရိယဓမ္မေ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ငါးပါးသီလတရား၌၊ ဌိတော=ရပ်တည်၏၊ နံ (နရံ)=ထိုလူကို၊ ဣဓေဝ=ဤ ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင်၊ (ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည်) ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (သော နရော=အရိယဓမ္မ၌ ရပ်တည်သောထိုလူသည်) ပေစ္စ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းရွှေ့ သွား၍၊ ဝါ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားလသော်၊ သဂ္ဂေ = နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရှင်လန်း ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) ပဋ္ဌမံ။

၂-သပ္ပုရိသသုတ်

၄၂။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သပ္ပုရိသော=သူတော်ကောင်းသည်၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ဇာယမာနော=ဖြစ်ထွန်းလာလသော်၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဧနသ=သတ္တဝါ

အခေါင်း၏၊ အတ္ထာယ=အကျိုးငှာ၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ=ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ မာတာပိတူနံ=မိဘတို့၏၊ အတ္ထာယ=ငှာ။၀။ ပုတ္တဒါရဿ=သားမယား၏။၀။ ဒါသ ကမ္မကရ ပေါရိသဿ=ကျွန်, အခကြေးစားအလုပ်သမား, မိုခိုအသက်မွေးသူ လူအပေါင်း၏။၀။မိတ္တာ မစ္စာနံ=မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းတို့၏။၀။ သမဏာ ဗြာဟ္မဏာနံ=ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ၀ါ=ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့၏။၀။ ဘိက္ခ၀ေ=တို့၊ မဟာမေ၀ေ=သည်းထန်စွာရွာသွန်းသော မိုးကြီးသည်၊ သဗ္ဗသဿာနိ=အားလုံးသော ကောက်ပင်တို့ကို၊ သမ္မာဒေ၀ေ=ပြည့်စုံစေလသော်၊ ဗဟုနော=သော။၀။ ဟောတိ သေယ္ယထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခ၀ေ=တို့၊ ဧ၀မေ၀=ဤအတူ၀ယ်၊ သပ္ပုရိသော=သည်။၀။

(ယော=အကြင်သူတော်ကောင်းသည်) ဘောဂေ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ ပဋိပဒ္ဓေ(ပဋိပဒ္ဓိတ္ဝာ)=ရှာဖွေသမ္ဘပြုလုပ်၍၊ [တနည်း- "ပဋိပဒ္ဓံ(ပဋိပဒ္ဓေ)=ရှာဖွေသမ္ဘ ပြုလုပ်လျက်" ဟုသော်လည်း အနက်ဆို၊ ဥပေန္ဒ၀ဇိရာ ဂါထာပါဒဖြစ်၍ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှာ "ပဋိပဒ္ဓ" ဟု နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်ဟု ကြံ၀ါ] ဗဟုနံ=များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဟိတော=စီးပွားကို ပြုကျင့်သူသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဓမ္မဂုတ္တံ=တရားကို စောင့်ရှောက်သော၊ တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဒေ၀တာ=နတ်သည်၊ ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏၊ ဗဟုသုတံ=များသောအကြားအမြင်ရှိသော၊ ၀ါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိသော၊ သီလ၀တူ၀ပဟန်=သီလအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဓမ္မေ=သူတော်ကောင်းတရား၌၊ ဋ္ဌိတံ=တည်သော၊ (တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို) ကိတ္တိ=ကျော်စောမှုဂုဏ်သတင်းသည်၊ နု ဝိဇဟတိ=မစွန့်။

ဓမ္မဋ္ဌ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထ) တရား၌တည်သော၊ သီလသမ္ပန္နံ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သစ္စ၀ါဒီ=မှန်ကန်သောစကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ ဟိရိမနံ=မကောင်းမှုဒုစ္စရိတ် ရှက်သောသဘောနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသော၊ တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဇမ္ဗောနဒဿ=ဇမ္ဗူရစ်ရွှေစင်စစ်၏၊ [တိကစာ၀ိဒ်(၆၄)လည်းကြည့်] နေက္ခံ ဣ၀=တနိုင်္ဂအလေးချိန်ရှိသော ရွှေတုံးရွှေခဲလေးကဲ့သို့၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ နိန္ဒိတုံ=ကဲ့ရဲခြင်းငှာ၊ အရဟတိ=ထိုက်အံ့နည်း၊ နံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဒေ၀ါပိ=နတ်တို့သည်လည်း၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (သော=ထိုသူတော်ကောင်းကို) ဗြဟ္မုနာပိ=မဟာဗြဟ္မာသည်လည်း၊ ပသံသိတော=ချီးကျူးအပ်၏၊ ဣတိ(အ၀ေါစ) ဒုတိယံ။

၃-ဣဋ္ဌသုတ်

၄၃။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌာ၌၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်၏၊ မနာပါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်၏၊ ၀ါ=စိတ်နှလုံးသည် သက်

ရောက်အပ်ကုန်၏၊ ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠေ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဣဒ္ဓါ=အလိုရှိအပ်ကုန်သနည်း၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သနည်း၊ မနာပါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သနည်း၊ ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ လောကသ္မိံ=၌၊ အာယု=အသက်ကို၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို၊ ဣဒ္ဓေါ=အလိုရှိအပ်၏၊ ကန္တော=နှစ်သက်အပ်၏၊ မနာပေါ=မြတ်နိုးအပ်၏၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဝဏ္ဏော=ကိုယ်အဆင်းကို၊ ဣဒ္ဓေါ=၏။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာ ကို၊ ဣဒ္ဓံ=အလိုရှိအပ်၏။ပ။ ယသော=အခြိုအရံကို။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ သဂ္ဂါ=နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသော အကျိုးထူးတရားတို့ကို၊ ဣဒ္ဓာ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ပ။ ဒုလ္လဘာ=ကုန်၏၊ ဂဟပတိ=ကား၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ပဠေ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့ကို။ပ။ ဒုလ္လဘာ=ကုန်၏။

ဂဟပတိ=ကား၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဣဒ္ဓါနံ=အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊ ကန္တာနံ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါနံ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သော၊ ဒုလ္လဘာနံ=ရနိုင်ခဲကုန်သော၊ ပဠန္နံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရားတို့ကို၊ အာယာစနဟေတု ဝါ=(ပေးပါ ကမ်းပါဟု) တောင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပတ္ထနာဟေတု ဝါ=တောင့်တခြင်း ဆုတောင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဠိလာဘံ=ရခြင်းကို၊ (အဟံ=ငါသည်) နဝဒါမိ=မမိန့်ဆို၊ ဂဟပတိ=ကား။ပ။ ပတ္ထနာဟေတု ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဠိလာဘော=ရခြင်းသည်၊ အာဘဝိသ=ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဣမ=ဤလောကဌ၌၊ ကာ=အာဘယ်သူသည်၊ ကေန=အာဘယ်တရားမှ၊ ဟာယေထ=ယုတ်လျော့ရာတော့အံ့နည်း။

ဂဟပတိ=ကား၊ အာယုကာမော=အသက်ကို အလိုရှိသော၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယသာဝကော=အရိယာဖြစ်သောတပည့်သည်၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအရိယာ၏ တပည့်သည်၊ အာယုံ=အသက်ကို၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို၊ အာယာစိတုံ ဝါ=တောင်းခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=တောင့်တခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အဘိနန္ဒိတုံ ဝါ=နှစ်သက်နေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ နု ခေါ အရဟတိ=မထိုက်သည်သာ၊ ဂဟပတိ=ကား၊ အပိ=စင်စစ်ကေန် အမှန်အားဖြင့်ကား၊ အာယုကာမေန=သော၊ အရိယသာဝကေန=သည်၊ အာယုဿ=အသက်ရှည်ခြင်းဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ အာယုသံဝတ္တနိကာ=အသက်ရှည်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒါ=(ဒါန သီလ စသော) ကုသိုလ်အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ=ကျင့်သင့်ကျင့်ထိုက်၏၊ ဝါ=ကျင့်ရမည်၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဝါ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အာယုသံဝတ္တနိကာ=သော၊ ပဋိပဒါ=ဒါန

သီလစသော ကုသိုလ်အကျင့်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဋိပန္နာ=ကျင့်အပ်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်လသော်) ဟိ=အမှန်တကယ် ပင်၊ အာယုပဋိလာဘာယ=အသက်ကိုရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒိဋ္ဌသ ဝါ=နတ်ပြည်၌လည်းဖြစ်သော၊ မာနုသသ ဝါ=လူ၌လည်းဖြစ်သော၊ အာယုသ=အသက်ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဝဏ္ဏကာမော=ကိုယ်အဆင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ ဝဏ္ဏံ=ကိုယ်အဆင်းကို။ပ။ ဂဟပတိ=ကာ၊ အပိ=စင်စစ်ကေန် အမှန်အားဖြင့်ကား၊ ဝဏ္ဏကာမေန=ကိုယ်အဆင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယသာဝကေန=သည်၊ ဝဏ္ဏသ=ကိုယ်အဆင်းဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ ဝဏ္ဏသံဝတ္တနိကာ=ကိုယ်အဆင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ပ။ ဝဏ္ဏပဋိလာဘာယ=ကိုယ်အဆင်းကို ရခြင်းငှာ။ပ၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒိဋ္ဌသ ဝါ=သော၊ မာနုသသ ဝါ=သော၊ ဝဏ္ဏသ=ကိုယ်အဆင်းကို၊ လာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ။ပ။ သုခကာမော=ချမ်းသာကို အလိုရှိသော။ပ။ သုခံ=ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာကို။ပ။ ယသကာမော=အခြီအရံကို အလိုရှိသော။ပ။ ယသံ=အခြီအရံကို။ပ။ ယသသ=အခြီအရံဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်။ပ။

သဂ္ဂကာမော=နတ်ပြည်ကို အလိုရှိသော။ပ။ သဂ္ဂံ=နတ်ပြည်ကို။ပ။ သဂ္ဂါနံ=နတ်ပြည်တို့ဟူသော၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံစသော အကျိုးထူးတရားတို့ဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကာ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒါ=ဒါန သီလစသော ကုသိုလ်အကျင့်ကို။ပ။ သဂ္ဂပဋိလာဘာယ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံစသော အကျိုးထူးတရားတို့ကို ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ သဂ္ဂါနံ=နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသော အကျိုးထူးတရားတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

အာယုံ[1]=အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=ရုပ်အဆင်းလှခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယသံ=အခြီအရံ ပရိသတ် ပေါများခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကိတ္တိ

၁။ "**အာယုံ ဝဏ္ဏံ။ပ။ သမ္ဘရာယိကော**" တိုင်အောင် ဂါထာတို့ကို လွယ်ကူအောင် ဂါထာအစဉ်အတိုင်းပင် နိဿယနန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်၊ "အာယုံ ဝဏ္ဏံ။ပ။ အပရာပရာ"ဟူသော ပဌမဂါထာကို အကျိုးဝါကျပြုလုပ်၍ နောက်ဆုံး၌ ထားကာ (အဌကထာဋီကာအဖွင့်အတိုင်း) ထိုသုံးဂါထာကို အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်-

(ယသ္မာ=အကြင့်ကြောင့်) ပဏ္ဏိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိတို့သည်၊ အပ္ပမာဒံ=မမေ့မလျော့ခြင်းကို၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏၊ (တသ္မာ စ=ထိုသို့

=ကျော်စောခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သဂ္ဂ=နတ်ပြည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=နတ်ပြည်ဌာဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံစသော အကျိုးထူးတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာကုလီနတံ=မြင့်မြတ်သော အမျိုးရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဠာရာ=မြတ်ကုန်သော၊ အပရာပရာ=အမျိုးမျိုး

ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယသ္မာ=အကြင့်ကြောင့်) ပုညကိရိယာသု=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌၊ အပ္ပမတ္တော=မမေ့လျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ဒီဃေ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌၊ ယော အတ္ထော စ=အကြင် အကျိုးစီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကော=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယော အတ္ထော စ=သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=ထိုအကျိုးစီးပွားတို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=ရယူ၏၊ (တသ္မာ စ=ထိုသို့ မျက်မှောက်တမလွန် နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားတို့ကို ရယူသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း) အာယုံ=အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=အဆင်းလှခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယသံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အပရာပရာ=ကုန်သော၊ ရတိယော=တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္ထယာနေန=တောင့်တသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အပ္ပမာဒေါ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့မှု သတိတရားကိုသာလျှင်၊ ကာတဗ္ဗော=ပြုသင့် ဖြစ်စေသင့်၏၊ ဝါ=ပြုရ ဖြစ်စေရမည်)။

ပုရိမသို့ အတ္ထဝိကမ္ပေ "ပုညကိရိယာသု"တိ ပဒသ "အပ္ပမတ္တော"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ ယသ္မာ ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ ယသ္မာ စ ပုညကိရိယာသု အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂတော ဟောတိ၊ တသ္မာ အာယုအာဒီနိ ပတ္ထယန္တေန အပ္ပမာဒေါ ကာတဗ္ဗော။သံယုတ်ဋီကာ(ပ-၁၈၇)နှင့် ဤသုတ် အဂ္ဂိတ္ထိရ်ဋီကာ၂၀။

(တနည်း)ပဏ္ဍိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိတို့သည်၊ ပုညကိရိယာသု=တို့၌၊ အပ္ပမာဒံ=ကို၊ ပသံသန္တိ=၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ=နည်းဟူမူ၊ ယသ္မာ=ကြောင့်) အပ္ပမတ္တော=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ဒီဃေ ဓမ္မေ=၌၊ ယော အတ္ထော စ=လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော စ=လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ) ဥဘော=ကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=တို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထိုသို့ မျက်မှောက် တမလွန် နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားကို ရယူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပမာဒံ=ကို၊ ပသံသန္တိ=ကုန်၏၊ တသ္မာ=ထိုသို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့ခြင်းကို ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အာယုံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=လည်းကောင်း။ပ။ ပတ္ထယာနေန=သည်၊ (အပ္ပမာဒေါ=လျှင်၊ ကာတဗ္ဗော=၏) [နိဿယခန်း၌ ဤနောက်နည်းကို ရေးထားသည်]။

ယသ္မာ ဝါ ပုညကိရိယာသု ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ တသ္မာ အာယုအာဒီနိ ပတ္ထယန္တေန အပ္ပမာဒေါ ကာတဗ္ဗော။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၁၄၃။

ကုန်သော၊ ရတိယော=ပျော်ရွှင်မှုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပျော်ရွှင်ဖွယ်အာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္ထယာနေနု=တောင့်တသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အပ္ပမာဒေါ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့မှု သတိတရားကို၊ ကာတဗ္ဗော=ပြုသင့်ဖြစ်စေသင့်၏)။

ပဏ္ဍိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဥည-ကိရိယာသု=(ဒါန သီလ စသော) ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌၊ အပ္ပမာဒံ=မမေ့လျော့ခြင်းကို၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သနည်းဟူမူ၊ ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်) အပ္ပမတ္တော=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ [အဓိဂဏှာတိ ဌိတပ်] ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌၊ ယော အတ္ထော စ=အကြင် အကျိုးစီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ယော အတ္ထောစ=အကြင် အကျိုးစီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=ထိုအကျိုးစီးပွားတို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=ရယူ၏၊ (တသ္မာ=ထိုသို့ အကျိုးစီးပွား နှစ်ပါးတို့ကို ရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏) အတ္ထာဘိသမယာ=(ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်) နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားကို ရခြင်းကြောင့်၊ ဓီရော=ပညာဖြင့်ယူတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [ဓီယာ ပညာယ ရာတိ ဂဏှာတီတိ ဓီရော] ပဏ္ဍိတောတိ=ပညာရှိဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) တတိယံ။

၄–ဇရာပဒါဃသုတ်

၄၄။ [စာမျက်နှာ (၇၅)လည်းကြည့်] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်စွာ ပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြုံရုံ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဝေသာလိကဿ=ဝေသာလီမြို့သားဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂဿ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ (ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြန့်တက်ကျော်ကြား ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့် ဥဂ္ဂမည်သော) ဂဟပတိနော=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏၊ နိဝေသနံ=အိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုဥဂ္ဂသူကြွယ်၏ အိမ်ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=(မြတ်စွာဘုရား ထိုင်နေတော်

ဒုတိယသို့ အတ္ထဝိဂ္ဂဟ–ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ ကတ္ထာတိ? ဥည္ကိရိယာသု၊ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ.အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂဏှာတိ ပဏ္ဍိတော၊ တသ္မာတိ အတ္ထော။ ဋီကာများ။ ထို့နောက် "အတ္ထာဘိသမယာ။ပ။ ပဝုစ္စတိ"ကို ဆက်လက်၍ အနက်ဆိုပါ။

မှုရာ) ထိုအခါ၌၊ ဝေသာလိကောသော၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ဃန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=မြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာ ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=၍။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ "မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသော အရာဝတ္ထုကို လျှုဒါန်းသောသူသည်၊ မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို၊ လဘတေ=ရ၏၊" ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ (မယာ=တပည့်တော်သည်) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါ=မျက်မှောက်တော်၌၊ သုတံ=ကြားနာ မှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ သမ္မုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=သင်ယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ သာလပုပ္ဖကံ=အင်ကြင်းပန်းပွင့်နှင့်တူသော၊ ခါဒနီယံ=ခဲဖွယ်သည်၊ (စတုမဓုနှင့် ရောစပ်ထားအပ်သော သလေးဆန်မှုန့် ခဲဖွယ်သည်) မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းလှပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်းပြု၍၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ တံ=ထိုအင်ကြင်းပန်း မုန့်ခဲဖွယ်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ခံယူတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ=ခံယူတော်မူပြီ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ သမ္ပန္နကောလကံ=ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော ဆီးသီးပါရှိသော၊ သုကရမံသံ=ဝက်ပျိုသားဟင်းသည်၊ (ဇီရာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ရောစပ်ချက်ထားအပ်သော တနှစ်သားအရွယ်ရှိ ဝက်ပျိုသားဟင်းသည်) မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ မေ=၏၊ တံ=ထိုဝက်ပျိုသားဟင်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ နိဗ္ဗတ္တတောလကံ=ဝေတက်ပျံထွက်စေအပ်သော ဆီရှိသော၊ နာလိယာသာကံ=ကန်စွန်းရွက်ကြော်သည်၊ (သလေးဆန်မှုန့်ဖြင့် နယ်၍ ဇီရာစသည်နှင့် စတုမဓုတို့ဖြင့် ရောစပ်လျက် ထောပတ်ဖြင့် ကြော်ချက်ထားအပ်သော ကန်စွန်းရွက်ဟင်းသည်) မနာပံ=၏။ပ။ တံ=ထို ကန်စွန်းရွက် ဆီပျံကြော်ဟင်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ၊ ["နာလိယာ=ကန်စွန်း"ဟု ဆရာအစဉ်အဆက် မြန်မာပြန်တော်မူကြသည်၊ "နာလိယာ"ဟု ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တပါ၌ ရှိရမည်ဟု ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကတ အဘိဓာန်၌ မိန့်ဆို၏]။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ဝိစိတကာဠကော=ရွေးကောက်ဖယ်ထုတ်အပ်ပြီးသော မည်းနက်သော ဆန်လုံး ခဲလုံး စသည်ရှိသော၊ ဝါ=မည်းနက်သော ဆန်လုံး ခဲလုံး စသည်ကို ရွေးကောက်ဖယ်ထုတ်ပြီးသော၊ အနေကသူပေါ=များစွာသော ပဲဟင်းရှိသော၊အနေကဗျဉ္ဇနော=များစွာသောအသားဟင်း ပါရှိသော၊ သာလိနံ=သလေးဆန်တို့၏၊ ဩဒနော=ဆွမ်းသည်၊ မနာပေါ=၏။ပ။ တံ=ထို သလေးဆွမ်းကို။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ကာသိကာနိ=ကာသီတိုင်းပြည်၌

ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့သည်၊ မနာပါနိ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းလှပါကုန်၏။ပ။ တာနိ=ထိုကာသီတိုင်းဖြစ် အဝတ်တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဂေါနကတ္ထတော[1]=လက်လေးသစ်ထက် ရှည်သော အမွေးရှိသော ကော်ဇောနက်ကြီးဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ ပဋ္ဌလိကတ္ထတော=အားလုံးစုံ ပန်းပြောက်ခြယ်အပ်သော သားမွေးအခင်းဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္ထရဏော=ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်၏ အရေဖြင့်ပြီးသော မြတ်သောအခင်းဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ သဥတ္တရစ္ဆဒေါ=နီမြန်းသော အိပ်ရာလွှမ်းအခင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဥဘတောလောဟိ-တကူပဓာနော=ခြေရင်းခေါင်းရင်း နှစ်ဖက်တို့၌ နီမြန်းသော ခြေအုံး ခေါင်းအုံး နှစ်လုံးရှိသော၊ ပလ္လင်္ကော=အိပ်ခုတင်သည်၊ မနာပေါ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အပိစ=ထိုသို့ပင် မနာပဖြစ်ပါသော်လည်း၊ "ဧတံ=ထို ဂေါနကစသည်နှင့် တကွသော အိပ်ခုတင်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား အား၊ နု ကပ္ပတိ=မအပ်" ဣတိ=ဤသို့၊ ဧတံ=ထို မအပ်စပ်သည်အဖြစ်ကို၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်လည်း၊ ဇာနာမ=သိပါကုန်၏။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ဣဒံ စန္ဒနဖလကံ=ဤစန္ဒကူးသားအပြားသည်၊ အဓိကသတသဟဿံ=တသိန်းထက်ကျော်လွန်သော အဖိုးငွေကို၊ ဝါ=တန်ဖိုးငွေ တသိန်းကျော်၊ အဂ္ဃတိ=ထိုက်တန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ မေ=၏၊ တံ=ထိုစန္ဒကူးသစ်သားပြားကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ခံယူတော်မူပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။အထခေါ=အလျှောခံတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာလိကံ=ဝေသာလီမြို့သားဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂံ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဂဟပတိံ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကို၊ ဣဒါနိ အနုမောဒနီယေန=ဤဝမ်းမြောက်ကြောင်း တရားစကား ဖြင့်၊ အနုမောဒိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်သက် မိန့်မြွက်တော်မူပြီ။

မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို လျှာ့ခါန်းသောသူသည်၊ မနာပံ = နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အကျိုးတရားကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ ယော

၁။ **"ဂေါနကတ္ထတော ဝစ္ဆတ္ထရဏော"**စသည်ဖြင့် အတ္ထတ ပုဒ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပလ္လင်္ကပုဒ်ကဲ့သို့ ပုလ္လင်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြထားသောကြောင့် ဂေါနကတ္ထတောစသော (၅) ပုဒ်တို့သည် ပလ္လင်္ကပုဒ်၏ ဝိသေသနချည်းတည်း၊ သို့သော် ထိုပလ္လင်္ကာ၏အပေါ်၌ ဂေါနက စသော အခင်းအားလုံး တပြိုင်နက် ထပ်ဆင့်ခင်းထားသည်ဟုကား၊ အဓိပ္ပာယ် မယူရ၊ "တပည့်တော်၏ ဂေါနက စသော အခင်းလေးမျိုးနှင့် နီမြန်းသော ခြေအုံး ခေါင်းအုံး နှစ်လုံးတို့နှင့်တကွ ပလ္လင်္က (အိပ်ခုတင်)သည် မနာပဖြစ်ပါ၏"ဟု လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်၏၊ ဤစာသွားမျိုးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၅) ဟတ္ထကသုတ်နှင့် ဒီဃာသုဒဿနသုတ်(နာ၊ ၁၅၃)တို့၌လည်းရှိ၏၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်၊ ဒုအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ၊ နာ(၄၁၈-စည်)၌လည်း ရေးခဲ့ပြီ။

(သပ္ပုရိသော)=အကြင် သူတော်ကောင်းသည်၊ ဥဒ္ဒေဘူတေသု=(ကိုယ်နှုတ်စိတ် တို့ဖြင့်) ကောက်ကျစ်မှုကင်း ဖြောင့်စင်းသူဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ= တို့အား၊ အစ္ဆာဒနံ=အဝတ်သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ သယနံ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အန္နပါနံ=ဆွမ်းနှင့် အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ နာနပ္ပကာရာနိ=အမျိုးမျိုးအစားစား များစွာကုန်သော၊ ပစ္စယာနိ စ=ပစ္စည်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆန္ဒသာ=မြတ်နိုး ကြည်ညို လိုလိုလားလားအားဖြင့်၊ ဒဒါတိ=ပေးလျှ၏။

(ယေန သပ္ပုရိသေန=အကြင်သူတော်ကောင်းသည်) အရဟန္တေ=ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့ကို၊ ခေတ္တူပမေ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့စု၏ ကြီးထွားခြင်းမား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဝိဒိတ္တာ= သိနားလည်၍၊(မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို) စတ္တာရိ=စွန့်ကြဲ လျှဒါန်းလည်း စွန့်ကြဲလျှဒါန်းအပ်ပြီ၊ မုတ္တာရိ=တွယ်တာမှုကင်း ရှင်းလင်းစွာ လည်း စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ၊ အနဂ္ဂဟီတံ စ=ငဲ့ကွက်ခင်မင် စိတ်အစဉ်ဖြင့် အမှျင် မပြတ် မယူဝင်လည်း မယူဝင်အပ်၊ [အနဂ္ဂဟီတံ–ဟူသော သီ၊ သျှာစာမူအတိုင်း အာဥပသာရဖြင့် "နု+အာ+ဂဟီတံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နု၌ ဥသရဖြင့် အနုဂ္ဂဟီတံဟု ရှိသည်ကား မကောင်း] မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို လျှဒါန်းသော၊ သော သပ္ပုရိသော=ထိုသူတော်ကောင်းသည်၊ ဒုစ္စဇံ=အများလူသူ စွန့်လျှနိုင်ခဲသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ စဇိတ္တာ=စွန့်လျှပြီး၍၊ ဝါ=စွန့်လျှခြင်း ကြောင့်၊ မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုမောဒိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်သက် မိန့်မြွက်တော်မူပြီ)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ အနုမောဒိတ္တာ=ဝမ်းမြောက် နှစ်သက် မိန့်မြွက်တော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ပဏ္ဍာမိ=ဖဲခွာကြွသွားတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဝေသာလိကောဝေသာလိမြို့သား ဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂေါ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန= အခါ၌၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ စ=ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ကာလကတော=ကွယ်လွန်ပြီးသော၊ ဝေသာလိကော=သော၊ ဥဂ္ဂေါ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အညတရံ=တခုသော၊ မနောမယံ=ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာအပေါင်းသို့၊ ဥပပဇ္ဇိ=လားရောက်ပြီ၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ဥဂ္ဂသူကြွယ်၏ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာအပေါင်းသို့ လား ရောက်ရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တော=နတ်သား သည်၊ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်၊ အဘိက္ကန္တာယ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကို ကျော်လွန်ပြီးသော၊ ဝါ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်းမြတ်သော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်၌၊ ဝါ=

ညဉ့်အလယ်ပိုင်း မဖျိုမယာမ်ဌ်၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်သော ကိုယ်အရေအဆင်းအရောင်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကုန်စင်အောင်၊ ဝါ=အားလုံးလောက်နီးနီးဖြစ်သော၊ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၅၉၇၊ ၅၉၈။ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်ဌ်လည်း ကြည့်ပါ] ဧတေဝနံ=ဧတေဝန်ကျောင်းတိုက်ကို၊ သြဘာသေတ္တာ=(ကိုယ်အရောင် တန်ဆာရောင်တို့ဖြင့်) ထွန်းလင်းစေ၍။ပ။ အဠာသိ=ရပ်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=ဌ်၊ ဌိတံ=ရပ်နေသော၊ ဥဂ္ဂံ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တံ=ကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ "ဥဂ္ဂ=ဥဂ္ဂ၊ ကစ္စိ=အဘယ်သို့နည်း၊ ဝါ=ဘယ့်နယ်လဲ၊ ဧတ=သင့်မှာ၊ ယထာဓိပ္ပါယော=အလိုဆန္ဒအားလျော်သည်၊ ဝါ=အလိုဆန္ဒအတိုင်း ပြည့်စုံသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏လော) ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၊ တဿ=အမှန်တကယ်ပင်၊ မေ=တပည့်တော်မှာ၊ ယထာဓိပ္ပါယော=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) အထခေါ=ဌ်၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဥဂ္ဂံ=သော၊ ဒေဝပုတ္တံ=ကို၊ ဂါထာဟိ=ဂါထာတို့ဖြင့်၊ အဠာဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့၊ အဠာဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ)။

မနာပဒါယီ=သည်၊ မနာပံ=ကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ အဂ္ဂဿ=မြတ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူသောသူသည်၊ ပုနေ=အတူ့အပြန် တဖန်အားဖြင့်၊ အဂ္ဂံ=မြတ်သောအကျိုးကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ ဝရဿ=တောင့်တအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=သည်၊ ဝရလာဘီ=တောင့်တအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို ရသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သေဋ္ဌံ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဒဒေါ=ပေးလှူသောသူသည်၊ သေဋ္ဌံ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော နေရာဌာနသို့၊ ဥပေတိ=လားရောက်၏၊ ယော နရော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဂ္ဂဒါယီ=မွန်မွန်မြတ်မြတ် အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ ဝရဒါယီ=တောင့်တအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ ယော နရော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သေဋ္ဌဒါယီ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ (သော နရော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင် အကြင်ဘုံဘဝ၌၊(အကြင် အကြင် မင်းပုဏ္ဏားသူဌေးဟူသော ပြည့်စုံသောအမျိုးနှင့် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် ဘုံဘဝ၌) ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဘုံဘဝ၌) ဒီဃာယု=ရှည်သော အသက်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယသဝါ=များသောအခြံအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဠာဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ပုညာဘိသန္ဒသုတ်

၄၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ပုညာဘိသန္ဒာ=ဤကောင်းမှု၏ အယဉ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤကောင်းမှုတည်းဟူသော မပြတ်အစဉ်

တသွင်သွင် စီးသွားတတ်သော မြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤမပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွား ဖြစ်ပွားတတ်သော ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဣမေ ကုသလာဘိသန္ဒာ=ဤကုသိုလ်၏ အယဉ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤကုသိုလ်တည်းဟူသော မပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွားတတ်သော မြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤမပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွား ဖြစ်ပွားတတ်သော ကုသိုလ်တို့သည်၊ သုခသာဟာရာ=သုခကို ဆောင်ကုန်သည်၊ သောဝဂ္ဂိကာ=အလွန်မြတ်သော ရူပါရုံစသည်တို့ကို ပေးတတ်ကုန်သည်၊[စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁)သုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၁၄၄)လည်းကြည့်] သုခ ဝိပါကာ=ချမ်းသာသုခဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကာ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍) ဣဋ္ဌာယ=အလိုရှိအပ်သော .အကျိုးဝိပါက်အလို့ငှာ၊ ကန္တာယ=နှစ်သက်ဖွယ်အကျိုးဝိပါက်အလို့ငှာ၊ မနာပါယ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော အကျိုးဝိပါက်အလို့ငှာ၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ပဌ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဝုညာဘိသန္ဒာ=ကောင်းမှုအယဉ်တို့သည်၊ ကုသလာဘိသန္ဒာ=ကုသိုလ်အယဉ်တို့သည်၊ သုခသာဟာရာ=သုခကိုဆောင်ကုန်သည်၊ သောဝဂ္ဂိကာ=ကုန်သည်။ပ။ သုခါယ=ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယသ=အကြင်ဒါယကာ၏၊ စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=ဝတ်ရုံသုံးစွဲစဉ်၊ အပ္ပမာဏံ=အပ္ပမာဏတရားဖြစ်သော၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့၏ အကျင့်ဂုဏ်ပမာဏကို ဖော်ပြ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ကိလေသာမရှိသော၊ စေတောသမာဓိ=အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိသို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ တသ=ထိုသင်္ကန်းလျှော ဒါယကာမှာ၊ အပ္ပမာဏော=အတိုင်းအတာမရှိသော၊ ဝါ=အလွန်များလှစွာသော၊ ဝုညာဘိသန္ဒော=ကောင်းမှု၏ အယဉ်သည်၊ ကုသလာဘိသန္ဒော=ကုသိုလ်၏ အယဉ်သည်၊ သုခသာဟာရော=သုခကိုဆောင်သည်။ပ။ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကော=ငှာဖြစ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဣဋ္ဌာယ=ငှာ။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။

ပိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=ဘုဉ်းပေးစဉ်။ပ။ တသ=ထိုဆွမ်းဒါယကာမှာ၊ အပ္ပမာဏော=အတိုင်းအတာမရှိသော၊ ဝါ=သော၊ ဝုညာဘိသန္ဒော=သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။ပ။ ဝိဟာရံ=ကျောင်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=မှီခိုသုံးစွဲနေထိုင်စဉ်။ပ။ တသ=ထိုကျောင်းဒါယကာမှာ။ပ။ ပဋ္ဌပီဌံ=ညောင်စောင်းအင်းဟုဉ်ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=သုံးစွဲနေစဉ်။ပ။ တသ=ထိုညောင်စောင်းအင်းဟုဉ်အလျှောရှင် ဒါယကာမှာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယသ=အကြင်

ဒါယကာ၏၊ ဂိလာနုပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ=လူမမာ၏ရောဂါအတွက် ဆန်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်၌လည်း ကြည့်] ပရိဘုဉ္ဇမာနော=သောက်သုံးမိုဝဲနေစဉ်။ပ။ တဿ=ထိုဆေးဒါယကာမှာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ပုညာဘိသန္ဒာ=တို့သည်၊ ဣမေ ကုသလာဘိသန္ဒာ=တို့သည်၊ သုခသာ ဟာရာ=ကုန်သည်။ပ။ သုခါယ=ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ပန=ကောင်းမှုကုသိုလ်ပမာဏ များပြားလုပ်ကား၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ပုညာဘိသန္ဒေဟိ=ဤကောင်းမှုအယဉ်တို့နှင့်၊ ဣမေဟိ ကုသလာဘိသန္ဒေဟိ=ဤကုသိုလ်အယဉ်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတသ= ပြည့်စုံသော၊ အရိယသာဝကသ=အရိယသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်၏၊ ပုညသ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက်ပမာဏကို၊[ဂဟေတုံ၌စပ်] "ဇာ္တေကော=ဤမျှအရေအတွက်ရှိသော၊ ပုညာဘိသန္ဒော=ကောင်းမှုအယဉ်သည် ။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏" ဣတိ=ဤသို့၊ ဂဟေတုံ=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ နံ သုကရံ= လွယ်ကူစွာ မပြုအပ်၊ အထ ခေါ=အမှန်စင်စစ်ကား၊ အသင်္ချေယျော=မရေတွက်နိုင်သော၊ အပ္ပမေယျော=မချင့်ချိန်နိုင်သော၊ မဟာပုညက္ခန္ဓောတ္တေဝ= ကြီးမားလှသော ကောင်းမှု အစုအပုံဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=ခေါ်ဝေါ်အပ်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ မဟာသမုဒ္ဒေ=မဟာ
(1) သမုद्दာ၌၊ "ဇာ္တေကာနိ=ဤမျှအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဥဒကာဒ္ဓကာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစားတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဇာ္တေကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဒ္ဓကသတာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစား အရာတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဇာ္တေကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဒ္ဓကသဟဿာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစားအထောင်တို့ တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဇာ္တေကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဒ္ဓကသတ-သဟဿာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစား အသိန်းတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဥဒကဿ=ရေ၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက် ပမာဏကို၊ ဂဟေတုံ=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ နသုကရံ=အပ်၊ အထခေါ=အမှန်စင်စစ်သော်ကား အသင်္ချေယျော=သော၊ အပ္ပမေယျော=သော၊ မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတ္တေဝ=ကြီးမားလှစွာသော ရေအစုအပုံ ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။ သံခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

မဟောဒဓိ=များစွာသောရေတို့ကို ဆောင်ထားတတ်သော၊ အပရိမိတံ= (ပြည်ကွမ်းစား အရေအတွက်အားဖြင့်) မချင့်ချိန် မရေမတွက်နိုင်သော၊ မဟာသရံ =ကြီးမားလှသော ရေအိုင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကြီးမားသော အသံရှိရာဖြစ်သော၊ ဗဟုဘေရဝံ=များစွာသော သက်ရှိသက်မဲ့ ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံရှိရာဖြစ်သော၊

ရတ္နဂဏာနံ=ရတနာအပေါင်းတို့၏၊ အာလယံ=တည်ရာဌာနဖြစ်သော၊ သာဂရံ=သမုဒ္ဒြာသို့၊ နရဂဏာသံဃသေဝိတာ=လူအုပ်စု လူအပေါင်းတို့သည် မှီခိုအပ်ကုန်သော၊ ပုထူ=များပြားလှကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍) သဝန္တိ=စီးသွားကုန်သော၊ နဒြော=မြစ်တို့သည်၊ ဥပယန္တိ ယထာ=စီးဝင်သက်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ အနေန ပါနဝတ္ထေန=အစားအစာကို ပေးလှူတတ်, အဖျော်နှင့် အဝတ်သက်နှံးကို ပေးလှူတတ်သော၊ သေယျာနိသဒ္ဓတ္ထရဏသ=အိပ်ရာ ထိုင်နေရာ ကျောင်းနှင့် အခင်းကို၊ ဒါယကံ=ပေးလှူတတ်သော၊ ပဏ္ဍိတံ=ပညာရှိသော၊ နရံ=ပုဂ္ဂိုလ်သို့၊ ပုညဿ=ကောင်းမှု၏၊ ဓာရာ=အယဉ်တို့သည်၊ ဥပယန္တိ=ကပ်ရောက်ကုန်၏၊ (ကေ ဝိယ=အဘယ်တို့ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) ဝါရိဝဟာ=ရေကို ဆောင်တတ်ကုန်သော၊ နဒြော=မြစ်တို့သည်၊ သာဂရံ=သမုဒ္ဒြာသို့၊ ဥပယန္တိ ယထာ=စီးဝင်သက်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဗ္ဗမံ။

၆–သဒ္ဓါသုတ်

၄၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သဒ္ဓါ=ပြည့်စုံခြင်းတို့သည်၊ ဣမာ ပဗ္ဗ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒါ=သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သီလသမ္ပဒါ=သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သုတသမ္ပဒါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ပရိယတ္တိတရား၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ စာဂသမ္ပဒါ=စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ကုသိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ပဒါ=ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ပဒါ= တို့သည်၊ ဣမာ ပဗ္ဗ=တည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဆဋ္ဌံ။

၇–ဓနသုတ်

၄၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓနာနိ=ဥစ္စာတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဗ္ဗ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဗ္ဗ=ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓါဓနံ=သဒ္ဓါဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ သီလဓနံ=သီလဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ သုတဓနံ=သုတဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ (ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ပရိယတ္တိတရားဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း) စာဂဓနံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်စေတနာဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ ပညာဓနံ=ပညာဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါဓနံ=သဒ္ဓါဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဿ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ [ဒု–အကြိမ်ရိုက်၊ ဤစာအုပ်၊ နာ–၃၊ ၄ ကြည့်] ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ [ဤစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ–၆၄ ကြည့်] ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။။ပ။ သုရာမေရယမဒ္ဒပမာဒဋ္ဌာနာ

=မှ၊ ပဋ္ဌိဝိရတောေ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ(အရိယသာဝက ၏) ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို၊ သီလနေံ=သီလဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုတနေံ=သုတဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဿ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌိယာ=ဖြင့်၊ သုပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ [ဤ၌ ပဋိဝိဒ္ဓေါဟု သြကာရန္တဖြင့် စာရိုက်လွဲနေ၏၊ ထိုပြင် သုတဓနု၏ အဖြေ ဝိတ္ထာရဝါကျသည် ဤပဋ္ဌာနနိပါတ်၌ ရေးက တခါမျှ မပါခဲ့ဖူးသေး၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ပေယျာလမမြှုပ်သင့်၊ ဝါကျအပြည့်အစုံကို သတ္တကနိပါတ်ပါဠိတော်၊ နာ-၃၉၉ (သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆) ဝိတ္ထတနေသုတ် ကြည့်၊ အနက်ကိုမူ ဤပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉၇) ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤမျှားစွာ ကြားနာသင်မှတ် ဆည်းပူးထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကို၊ သုတနေံ=သုတဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စာဂနေံ=စွန့်ကြဲမှုဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဿ=ဟူမူ။ပ။ ဝိဂတမလမစ္ဆေရေန=ကင်းရှင်းသော ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ=လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်ကြဲမှုရှိလျက်၊ ပယတပါဏိ=ဆေးကြောအပ်သော လက်ရှိလျက်၊ ဝေါသဂ္ဂရတောေ=စွန့်လွှတ်လျှောခါန်းမှုဌာ မွေ့လျော်လျက်၊ ယာစယောဂေါ=တောင်းရမ်းအလှူခံခြင်းငှာ သင့်လျော်လျက်၊ ဝါ=တောင်းရမ်း အလှူခံသူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမှုရှိလျက်၊ ဒါန သံဝိဘာဂရတောေ=ပေးလှူခြင်း ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်လျက်၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝန်တိုမှုကင်း စွန့်ကြဲ လှူဒါန်းခြင်းတည်းဟူသော ကုသိုလ်စေတနာကို၊ စာဂနေံ=စွန့်ကြဲမှုဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ [ထို့နောက် ဤပဋ္ဌာန နိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်(ဤစာအုပ်၊ နာ-၅) ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ ဥဒယတ္ထဂါမိနီ စသောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပညာကို၊ ပညာနေံ=ပညာဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အစလာ=လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်ခြင်းမရှိသော၊ သုပတိဋ္ဌိတာ=ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါသည်၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ဖြင့်လာသော သဒ္ဓါသည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ အရိယကန္တော=အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော၊ ပသံသိတော=(ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့) ချီးမွမ်းအပ်သော၊ သီလဝါ=သီလသည်လည်း၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည်လည်း) အတ္ထိ=ရှိ၏။

ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သံဃေ=သံဃာတော်၌၊ ပသာဒေါ=ကြည်ညိုခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဥဇုဘူတော=ဖြောင့်မတ်သည်ဖြစ်သော၊ ဒဿနဝါ=ဉာဏ်

အမြင်သည်လည်း၊ (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အမြင်သည်လည်း)အတ္တိ=၏၊ တံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (သဒ္ဓါ သီလ ပသာဒနှင့် ဒဿနမည်၊ လေးလီစုံမှတ်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကို) အဒလိဒ္ဓေါတိ=ဥစ္စာမမဲ့ မဆင်းရဲသူဟူ၍၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ကြွယ်ဝချမ်းသာသူဟူ၍၊ အာဟု=မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒိဋ္ဌိတံ=အသက်ရှင်ခြင်းကို၊ အမောဃံ=အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးမဟုတ်ဟူ၍၊ (အာဟု=ကုန်၏)။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ယင်းလေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ မဆင်းရဲသူ ဖြစ်ခြင်း အချည်နှီး အသက်ရှင်နေခြင်းမဟုတ်၍ အသက်ရှင်ရကျိုးနပ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဗုဒ္ဓါနံ=ဘုရားရှင်တို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမ ဩဝါဒကို၊ သရံ(သရဏ္ဏော)=သတိရလျက်၊ ဝါ=သတိရသော၊ မေဓာဝီ=ပညာရှိသည်၊ သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဿ=သီလကိုလည်းကောင်း၊ ပသာဒဿ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဒဿနဿ=သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုဇ္ဇေထ=အထပ်ထပ် အားထုတ်သင့်၏၊ ဝါ=အားထုတ်မနား ဖြစ်ပွားစေသင့်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-အလဒ္ဓနီယဒ္ဓာနသုတ်

၄၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမဏော နဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏော ဝါ=ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗြာဟ္မဏအမည်ခံပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်းကောင်း၊ ဒေဝေန ဝါ=နတ်သည် လည်းကောင်း၊ မာရေန ဝါ=မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မုနာ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌာ၌၊ ကေနစိ ဝါ=အခြားတဦးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ အလဒ္ဓနီယာနိ=မရအပ် မရနိုင်ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့ ပေတည်း။ပ။ရောဓမ္မံ=ငါ၏ အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောသည်၊ မာ ဇီရိ=မအိုမင်း မရင့်ရော်ပါစေသတည်း၊ [အိုခြင်းသဘောမှ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲ၍ မအိုခြင်းသဘော ဖြစ်သွားပါစေသတည်း ဟူလို] ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့် အတိုင်း မအိုခြင်းသည်၊ သမဏော နဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ ကေနစိ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အလဒ္ဓနီယံ=မရအပ် မရနိုင်သော၊ ဌာနံ=အကြောင်းပေတည်း။

ဗျာဓိဓမ္မံ=ငါ၏ မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောသည်၊ မာ ဗျာဓိယိ=မနာပါစေသတည်း၊ (မကျန်းမမာ နာခြင်း မဖြစ်ပါစေသတည်း) ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မနာခြင်းသည်၊ သမဏော ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ကေနစိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဒ္ဓနီယံ=သော၊ ဌာနံ=အကြောင်းတည်း၊

မရဏမမ်ိုး=ငါ၏ သေခြင်းသဘောသည်၊ မာ မိယိ=မသေပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မသေခြင်းသည်။ပ။ အလဇ္ဇနိယံ=သော၊ ဌာနံ=တည်း၊ ခယမမ်ိုး=ငါ၏ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောသည်၊ မာ ခီယိ=မကုန်ခန်းပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မကုန်ခန်းခြင်းသည်။ပ။ ဌာနံ=တည်း၊ နသဿနမမ်ိုး=ငါ၏ ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်၊ မာ နဿိ=မပျက်စီးပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မပျက်စီးခြင်းသည်။ပ။ ဌာနံ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသုတဝတော=အကြားအမြင်သုတ မရှိသော၊ ဝါ=အာဂမသုတ အဓိဂမသုတမရှိသော၊ [ကေကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁)လည်းကြည့်] ပုထုဇနဿ=အနှစ်ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=အဝိဇ္ဇာလွှမ်းမိုး၍ အကန်းပကတိဖြစ်သော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဧရာဝမ်ိုး=အိုခြင်းသဘောသည်၊ ဓီရတိ=အိုမ၏၊ သော=ထိုအနှစ် ပုထုဇဉ်သည်၊ ဧရာဝမ္မေ=အိုခြင်းသဘောသည်၊ ဓီဏော=အိုလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ နံ ပဋ္ဌိသဋ္ဌိကွတိ=မဆင်ခြင် မစဉ်းစား (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ နံ ပဋ္ဌိသဋ္ဌိကွတိ= မဆင်ခြင် မစဉ်းစားသနည်းဟူမူ)

ဧကဿ=တယောက်တည်းသော၊ မယှံ ဧဝ=ငါ၏သာလျှင်၊[တနည်း- မယှံ ဧဝ ဧကဿ=ငါတယောက်တည်း၏သာလျှင်] ဧရာဝမ်ိုး=သည်၊ နံ ဓီရတိ= အိုသည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ အာဂတိ=ရှေးဘဝမှ ဤယခုဘဝသို့ လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤယခုဘဝသို့ လာခဲ့ရာ ရှေးဘဝသည်လည်းကောင်း၊ ဂတိ=နောက်အနာဂတ်ဘဝသို့ သွားရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နောက်ထပ် သွားရောက်ရမည့်ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ စုတိ=စုတေသေလွန်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိ=အထပ်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် ပမာဏရှိ၏၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တေသံ သတ္တာနံ=(အာဂတိ ဂတိ စသည်ရှိနေသော) ထိုသတ္တဝါဟူသမျှတို့၏လည်း၊ ဧရာဝမ်ိုး=သည်၊ ဓီရတိ=၏။

ခေါ ပန=ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်၊ (ထိုသို့ သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အိုခြင်းသဘောသည် အိုသည်သာ ဖြစ်ပါလျက်) အဟံ=ငါသည်၊ ဧရာဝမ္မေ=အိုခြင်းသဘောသည်၊ ဓီဏော=အိုလသော်၊ စေ သောစေယျံ=အကယ်၍ ဝမ်းနည်းပူဆွေးငြားအုံ၊ စေ ကိလမေယျံ=အကယ်၍ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ငြားအုံ၊ စေ ပရိဒေဝေယျံ= အကယ်၍ ငိုကြွေးငြားအုံ၊ ဥရတ္တာဠိ=ရင်ဘတ်ကို တီးခတ်ထုရိုက်၍၊ စေ ကန္ဒေယျံ=အကယ်၍ မြည်တမ်းငြားအုံ၊ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ စေ အာပဇ္ဇေယျံ=အကယ်၍ ရောက်ငြားအုံ၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ဝမ်းနည်းခြင်းစသည် ဖြစ်နေလသော်) မေ=ငါ့အား၊ ဝါ=ငါ၏စိတ်၌၊ ဘတ္တမ္ပိ=ထမင်းသည်လည်း၊ နစ္ဆာဒေယျ=မဆာလောင် မနှစ်သက်ရာ၊ ဝါ=ဆာလောင်နှစ်သက်မှုကို

မဖြစ်စေရာ၊ ကာယေပိ=ခန္ဓာကိုယ်၌လည်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏိယံ=မတင့်တယ်သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ=အဆင်းမလှသူ၏အဖြစ်သည်၊ညြတ္ထမေယျ=သက်ရောက်ရာ၏၊ ကမ္မန္တာပိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့သည်လည်း၊ နပ္ပဝတ္တေယုံ=မဖြစ်ကုန်တော့ရာ၊ ဝါ=ပျက်စီးကုန်ရာ၏၊ အမိတ္တာပိ=ရန်သူတို့သည်လည်း၊ အတ္တမနာ=နှစ်သက်သောစိတ် ရှိကုန်သည်၊ အဿု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ မိတ္တာပိ=မိတ်ဆွေတို့သည်လည်း၊ ဒုမ္မနာ=မကောင်းသောစိတ် ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=စိတ်မချမ်းသာကုန်သည်၊ အဿု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ (နှ ပဋိသဒ္ဒါကွတိ=မဆင်ခြင် မစဉ်းစား)

သော=ထိုအန္ဓပုထုဇဉ်သည်။ပ။ သောစတိ=ဝမ်းနည်းပူဆွေး၏၊ ကိလမတိ=ပင်ပန်းနွမ်းနယ်၏၊ ပရိဒေဝတိ=ငိုကြွေး၏၊ ဥရတ္တာဠိ=၍၊ ကန္ဒတိ=မြည်တမ်း၏၊ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿုတဝါ=သော၊ အယံ ပုထုဇ္ဇနော = ဤအန္ဓပုထုဇဉ်သည်၊ သဝိသေန=အဆိပ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အဆိပ်လူးသော၊ သောကသလ္လေန=သောကတည်းဟူသော မြှားကြောင့်သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ=စူးဝင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အတ္တာနံယေဝ=မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပရိတာပေတိ=ပူလောင်စေ၏၊ (တ္တတိ=ဤသို့) ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အလဒ္ဓနိယဒ္ဓာနကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ) အဿုတဝတော=သော၊ ပုထုဇ္ဇနဿ=၏၊ ဗျာဓိဝမ္ဘံ=နာခြင်းသဘောသည်၊ ဗျာဓိယတိ=နာ၏။ပ။ မရဏဝမ္ဘံ=သေခြင်းသဘောသည်၊ မီယတိ=သေ၏။ပ။ ခယဝမ္ဘံ=ကုန်ခန်းခြင်းသဘောသည်၊ ခီယတိ=ကုန်ခန်း၏။ပ။ နဿနဝမ္ဘံ=ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်၊ နဿတိ=ပျက်စီး၏၊ သော=ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နဿနဝမ္ဘေ=ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်၊ နဋ္ဌေ=ပျက်စီးလသော်၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ နှ ပဋိသဒ္ဒါကွတိ=စား၊ (ကိန္တိ=သို့၊ နှ ပဋိသဒ္ဒါကွတိ=ဟူမူ) ဧကဿ=သော၊ မယံ ဧဝ=လျှင်၊ နဿနဝမ္ဘံ=သည်၊ နှ နဿတိ=ပျက်စီးသည်မဟုတ်၊ အထခေါ=ကား။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=အရိယသာဝကအတွက် ချီးမွမ်းဖွယ်ကား၊ သုတဝတော=အကြားအမြင်သုတရှိသော၊ ဝါ=အာဂမသုတ အဓိဂမသုတရှိသော၊ အရိယသာဝကဿ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သောတပည့်၏၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော် ကောင်း၏ တပည့်၏၊ ရောဝမ္ဘံ=သည်၊ ဧရတိ=၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်။ပ။ တ္တတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဒ္ဒါကွတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသဒ္ဒါကွတိ=ဟူမူ)။ပ။ နှ သောစတိ=ဝမ်းမနည်း၊ ဝါ=မပူဆွေး၊ နှ ကိလမတိ=မပင်ပန်း မနွမ်းနယ်။ပ။ ဥရတ္တာဠိ=၍၊ နှ ကန္ဒတိ=မမြည်တမ်း၊ သမ္မောဟံ=သို့၊ နှ အာပဇ္ဇတိ=မရောက်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေန=အကြောင်း သောကမြားကြောင့်သည်၊ ဝိဒ္ဒေါ=စူးဝင်အပ်သော၊ ဝါ=စူးဝင်ခံရသော၊ အသုတဝါ=သော၊ ဟုထုဒ္ဒနော=သည်၊ အတ္တာနံ ယေဝ=လျှင်၊ ပရိတာပေတိ=၏၊ သုတဝါ=အကြားအမြင် သုတရှိသော၊ ဝါ=သော၊ အယံ အရိယသာဝကော=ဤအရိယာသူတော်ကောင်းတပည့်သည်၊ သဝိသံ=အဆိပ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အဆိပ်လူးအပ်သော၊ တံ သောကသလ္လံ=ထိုသောကမြားကြောင့်ကို၊ အဗ္ဗုဟိ=ဆွဲနုတ်ပြီ၊ အသောကော=ပူဆွေးဝမ်းနည်းမှု(သောက)မရှိသည်၊ ဝိသလ္လော=မြားကြောင့်မရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အရိယသာဝကော=သည်၊ အတ္တာနံယေဝ=လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာပေတိ=ငြိမ်းအေးစေ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ချီးမွမ်းဖွယ်ကို၊ (အဟံ=သည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့)။ပ။ [ပရိနိဗ္ဗာ-ပေတိတိ-ဟူ၍ ဣတိသဒ္ဒါ ပါဖွယ်မလိုပါ၊ သို့သော် ပါနေခြင်းကြောင့် ဝုစ္စတိ သို့ ပြန်စပ်ဖို့သာ ရှိတော့၏]။

[ဂါထာ]ဣဓ=ဤလောကဌ၌၊ သောစနာယ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းနေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဒေဝနာယ=ငိုကြွေးနေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပကောပိ=အနည်းငယ်မျှလည်းဖြစ်သော၊ အတ္ထော=(အိုနာသေခြင်း စသည်တို့၏) မအို မနာ မသေခြင်းစသော အကြောင်းတရားကို၊ အပိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ နု လဗ္ဘာ=မရအပ် မရနိုင်၊ ပစ္စတ္ထိကာ=ရန်သူတို့သည်၊ ဧနံ=ထိုပုထုဇဉ်လူဗာလကို၊ သောစန္တံ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းလျက်၊ ဒုခိတံ=ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသည်ကို၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေသည်ကို၊ ဝိဒိတ္တာ=သိကြကုန်၍၊ အတ္တာမနာ=ကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

စ ခေါ=အရိယာပညာရှိတို့အတွက် ချီးမွမ်းဖွယ်ကား၊ ယတော=အကြောင်းအခါ၌၊ အတ္ထဝိနိစ္ဆယညူ=(ဖြစ်ပေါ်လာသော) ထိုထိုအကြောင်းကိစ္စ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သိမြင်သော၊ ပဏ္ဍိတော=အရိယာတပည့် ပညာရှိသည်၊ အာပဒါသု=(အိုနာသေစသော) ဘေးရန်တို့ကြောင့်၊ နု ဝေဓတိ=မတုန်လှုပ်၊ ဝါ=မပူဆွေး၊ (တတော=ထိုအခါ၌) အသ=ထိုပညာရှိ၏၊ ပစ္စတ္ထိကာ=ရန်သူတို့သည်၊ [ပစ္စတ္ထိကာ+အသ]အသ=ထိုပညာရှိ၏၊ [လိုက်ပေးသည်] အဝိကာရံ=ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိသော၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရာဏံ=ရှေးပင်ကို ပုံမှန်အတိုင်းဖြစ်သော၊ မုခံ=မျက်နှာကို၊ ဒိသွာ=မြင်ကြရ၍၊ ဒုခိတာ=ဒုက္ခရောက်ကြကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ဇပ္ပေန=(အိုနာသေဘေး စသည်တို့၏) ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မန္တေန=တန်ခိုးအစွမ်းထက်သော မန္တန်ကို ရွတ်အံခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုဘာသိတေန=(အိုနာသေဘေး စသည်တို့ကို) ကောင်းစွာတောင်းပန် ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုပ္ပဒါနေန=တံစိုးလက်ဆောင်

တရာ တထောင် ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝေဏိယာ ဝါ=မျိုးနွယ်စဉ်ဆက် အလေ့အကျက်ကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ ယထာ ယထာ=(ဖွဲ့ မန္တစသော)အကြင် အကြင် နည်းလမ်းဖြင့်၊ (ပရက္ကမန္တော=ကြိုးစားအားထုတ်လသော်) အတ္ထံ=မအိုခြင်း စသော အကြောင်းတရားကို၊ လဘေထ=ရနိုင်ရာ၏၊ တတ္ထ=ထိုထိုအရပ်၌၊ တထာ တထာ=ထိုထို နည်းလမ်းဖြင့်၊ (မအိုမနာခြင်း စသည်တို့ကို ရနိုင်လောက်သော နည်းလမ်းဖြင့်) ပရက္ကမေယျ=ကြိုးစားအားထုတ်ရလေရာ၏၊ [ဖွဲ့ မန္တ သုဘာသိတ စသော နည်းလမ်းဖြင့် မအို မနာ မသေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၍ ရနိုင်လျှင် ကြိုးစားအားထုတ်ရလေရာ၏၊ သို့သော် မည်သို့ပင် ကြိုးစားသော်လည်း အိုမည် နာမည် သေမည်သာ ဖြစ်၏ဟူလို။ ဤသုတ်နှင့် အဋ္ဌကထာကြည့်၍ အရာဌာန အားလျော်စွာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူရ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဠိကနိပါတ်ဇာတ်အဋ္ဌကထာ (၈၊ ၆၊ ၀–၁၉၁)နှင့် တထပ်တည်း မတူနိုင်]။

မယာ ဝါ=ငါသည်လည်းကောင်း၊ အညေန ဝါ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ဦးဦးသည်လည်းကောင်း၊ ဒေ အတ္ထော=ထိုမအိုခြင်း စသော အကြောင်းတရားကို၊ အလဘ္ဘနေယျော=မရအပ် မရနိုင်၊ (ဣတိ=ဤသို့) သစေ ပဓာနေယျ=အကယ်၍ သိကြားဆုံ၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့သိသည်ဖြစ်လသော်၊ မယာ=ငါသည်) ကမ္ဘံ=ဝဋ္ဌဂါမိကံကို၊ ဝါ=ဝဋ္ဌဆင်းရဲသို့ လားရောက်စေတတ်သောကံကို၊ ဒဠှံ=ခိုင်မြဲစွာ၊ (အာယူဟိတံ=အားထုတ်စုဆောင်းအပ်ခဲ့ပြီ၊ သော အဟံ=ထိုငါသည်) ဒါနိ=ယခု၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမိ=ပြုလုပ်နိုင်တော့မည်နည်း၊ (တနည်း–ကိန္တိ ကရောမိ=ဘာတတ်နိုင်တော့မည်နည်း။ ဝဋ္ဌဂါမိကံတွေကို ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အိုနာသေဘေး စသည် ကင်းဝေးဖို့ရာ မည်သည့်နည်းနဲ့မျှ မတတ်နိုင်တော့ဟူလို] ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ အသောစမာနော=မပူဆွေး ဝမ်းမနည်းဘဲ၊ အဓိဝါသယေယျ=အောင့်အည်း သည်းခံရမည်၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ။

၉–ကောသလသုတ်

၄၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပသေနဒိ=ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလော=ကောသလတိုင်းပြည်၏ အကြီးအကဲ အရှင်သခင်ဖြစ်သော၊ [ကောသလရဋ္ဌသ အဓိပတိ ကောသလော] ရာဇာ=မင်းသည်။ပ၊ နိသိဒိ=ပြီ၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ကောသလမင်း မြတ်စွာဘုရားထံ သွားရောက်၍ ရှိခိုးပြီး ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌)၊ မလ္လိကာ=မလ္လိကာမည်သော၊ ဒေဝီ=မိဖုရားသည်၊ ကာလကံတာ=ကွယ်လွန်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ=(မလ္လိကာမိဖုရား ကွယ်လွန်ရာ) ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလော=သော၊ ရာဇာ=

မင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသက်မိ=သွားဟု၊ ဥပသက်မိတွာ=၍၊ ပသေနဒိသ=ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလသ=ကောသလတိုင်းပြည်ရှင် ဘုရင်ဖြစ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ဥပဂဏ္ဍကေ=နားအရင်း၌၊ ဝါ=နားအနီး၌၊ "ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ မလ္လိကာ=သော၊ ဒေဝီ=သည်၊ ကာလင်္ကတာ=ကွယ်လွန်ပါပြီ" ဣတိ=ဤသို့၊ အာရောစေသိ=သံတော်ဦးတင်ပြီ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=သံတော်ဦးတင်အပ်လသော်၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဒုက္ခိ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုမ္မနော=မကောင်းသောစိတ် ရှိသည်၊ ပတ္တက္ခန္ဓော=အောက်သို့ ငိုက်ဆိုက်ကျသော လည်ကုပ် ရှိသည်၊ အဓောမုခေါ=အောက်သို့ငုံ့သော မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဇ္ဈာယန္တော=ထိုထိုဤဤ ကြံစည်မှိုင်တွေလျက်၊ အပ္ပဋိဘာနော=ဉာဏ်အားရှေ့ရှု ထင်ပေါ်လာသော စကားမရှိဘဲ၊ (စကားတခွန်းမျှ မပြောဘဲ) နိသိဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလံ=ကောသလတိုင်းပြည်ရှင် ဖြစ်သော၊ ရာဇာနံ=မင်းကို၊ ဒုက္ခိ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်ကို၊ ဒုမ္မနံ=မကောင်းသောစိတ်ရှိသည်ကို၊ ပတ္တက္ခန္ဓံ=ရှိသည်ကို၊ အဓောမုခံ=ကို၊ ပဇ္ဈာယန္တံ=ထိုထိုဤဤ ကြံစည်မှိုင်တွေနေသည်ကို၊ အပ္ပဋိဘာနံ=မရှိသည်ကို၊ ဝိဒိတ္တာ=သိတော်မူ၍။ပ။ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) မဟာရာဇ=မင်းမြတ်၊ သမဏောနု ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏောနု ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ ကေနစိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနိယာနိ=ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဗ္ဗ=တည်း။ပ။ နဝမံ။

၁၀-နာရဒသုတ်

၅၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=အရှင်နာရဒသည်၊ ပါဋလိပုတ္တေ=ပါဋလိပုတ်မြို့၌၊ ကုက္ကုဋာရာမေ=ကုက္ကုဋကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ကုက္ကုဋသွေးသည် ဆောက်လုပ်စေအပ်သော ကျောင်းတိုက်၌၊ [အာရာမ=အာရာမ်၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်] ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌(အရှင်နာရဒ၏ ပါဋလိပုတ်မြို့ ကုက္ကုဋကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) မုဏ္ဍသ=မုဏ္ဍမည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ပိယာ=ချစ်ခင်အပ်သော၊ မနာပါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဘဒ္ဒါ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝီ=မိဖုရားသည်၊ ကာလင်္ကတာ=ကွယ်လွန်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သော=ထိုမုဏ္ဍမည်သော မင်းသည်၊ ပိယာယ=ချစ်ခင်အပ်သော၊ မနာ-ပါယ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဘဒ္ဒါယ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝိယာ

=မိဖုရားသည်၊ ကာလကံတာယ=ကွယ်လွန်လသော်၊ နေဝ နာယတိ=ရေလည်း မချိုး၊ နဝ ဝိလိမ္ပတိ=နံ့သာလည်း မလိမ်းကျံ၊ ဘတ္တံ=ထမင်းကို၊ နဝ ဘုဉ္ဇတိ= မစားလည်း မစား၊ ကမ္မဋ္ဌာ=တိုင်းပြည်ရေးရာ လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ နဝ ပယောဇေတိ= ကြိုးစားအားထုတ် မပြုလုပ်လည်း မပြုလုပ်စေ၊ ဝါ=ကြောင့်ကြလည်း မစိုက်၊ ရတ္တိန္ဒိဝံ=နေ့ညဥ့်ပတ်လုံး၊ ဘဒ္ဒါယ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝိယာ=မိဖုရား၏၊ သရီရေ=ကိုယ်ကောင်၌၊ အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော [1] =လွန်ကဲသောတဏှာဖြင့် တွေဝေမှေလျှောခြင်းသို့ ရောက်၏၊ (မြို့ချလိုက်သကဲ့သို့ ကိစ္စတုံး အဆုံးသတ် ဖမ်းချုပ်ဆုပ်ကိုင်တတ်သော တဏှာဟူသော တွေဝေမှေလျှောကြောင်း သဘောတရားဖြင့် တွေဝေမှေလျှောခြင်းသို့ ရောက်၏)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မုဏ္ဍာ=မုဏ္ဍာမည်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ဝိယက=ဝိယကမည်သော၊ ကောသာရကို=ဘဏ္ဍာတိုက်စောင့်ကို၊ အာမန္တေသိ= အမိန့်ရှိသိစေပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) သမ္မ ဝိယက=အဆွေ ဝိယက၊ တေနဟိ=ငါတို့ကိုတွန်းပါ၏၊ ဝါ=ငါအမိန့်ပေးပါ၏၊ ဝါ=ထိုသို့ ဘဒ္ဒါမိဖုရားကို ငါချစ်ခင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ["ယထာ မယံ" စသည်ကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပက္ခိဝိယမာနံ=ဆီခေါင်း၌ ထည့်သွင်းထားအပ်လသော်၊ ဝါ=ဆီခေါင်း၌ ထည့်သွင်းထားအပ်သော) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ စိရတရံ=သာ၍ကြာမြင့်စွာ၊ ပယောဇယာမ=မြင်နိုင်ကုန်ရာ၏၊ (တထာ=ထိုသို့သာ၍ ကြာမြင့်စွာ ငါတို့မြင်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊ အာယသာယ =သံဖြင့်ပြီးသော၊ တေလဒေါဏိယာ=ဆီဖြင့်ပြည့်သောခေါင်း၌၊ ပက္ခိပိတွာ= ထည့်သွင်း၍၊ အညိသာ=အခြားသော၊ အာယသာယ=သော၊ ဒေါဏိယာ= ခေါင်းဖြင့်၊ ပဋိကုဋ္ဌယ=ဖုံးအုပ်ထားကြကုန်လော။

၁။ အဇ္ဈောမုစ္ဆိတ=အဓိ+ဩ (အဝ)+မုစ္ဆာ+ဏ္ဍတ(ဏ္ဍတတ် တပစ္စည်း)။ အဓိ= လွန်ကဲသောတဏှာဟူသော တွေဝေမှေလျှောခြင်း (မှေလျှောကြောင်း) သဘောတရား ဖြင့်+ဩမုစ္ဆာ (အဝမုစ္ဆာ)=တွေဝေမှေလျှောခြင်းသို့+ဏ္ဍတ=ရောက်သောဘုရင်မင်း။ ဩမုစ္ဆံ ဏ္ဍတော ဝတ္ထောတိ ဩမုစ္ဆိတော၊ အဓိမတ္တာယ တဏှာမုစ္ဆာယ ဩမုစ္ဆိတော အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော။

(တနည်း) ဩမုစ္ဆာ သဠာတာ ယဿ ရညော တိ ဩမုစ္ဆိတော=ဖြစ်သော တွေဝေမှေလျှောခြင်းရှိသော ဘုရင်မင်း [သဠာတ အသယတ္ထိအနက်ဟော ဏ္ဍတပစ္စည်း တည်း](တနည်း)မုစ္ဆတော် တပစ္စည်းကြ၍ "ဩမုစ္ဆတိတိ ဩမုစ္ဆိတော=တွေဝေမှေလျှော သော ဘုရင်" စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၍ အနက်ဆိုလေ။

[တနည်း-သမ္မ ပိယက=မိတ်ဆွေ ပိယက၊-တေနဟိ=၏၊ ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကို၊ အာယသာယ=သော၊ တေလဒေါဏိယာ=၌၊ ပက္ခိပိတ္မာ=၍၊ အညိသာ=သော၊ အာယသာယ=သော၊ ဒေါဏိယာ=ဖြင့်၊ ပဋိကုဋ္ဌထ=လော၊ ယထာ=ယင်းသို့ ဆီခေါင်း၌ထည့်သွင်း ဖုံးအုပ်ထားခြင်းကြောင့်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကို၊ စိရတရံ=စွာ၊ ပသေယျာမ=မြင်နိုင်ပါကုန်၏] ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=အမိန့်ပေးသိစေပြီ) ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ စဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပိယကော=သော၊ ကောသာရဂ္ဂော=သည်၊ မုဏ္ဍာသ=သော၊ ရညော=မင်းအား၊ ပဋိသုတ္မာ=စကားတုံ့ပြန်ဝန်ခံပြီး၍။ပ။ ပဋိကုဋ္ဌိ=ဖုံးအုပ်ထားပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိယကသ=သော၊ ကောသာရဂ္ဂသ=ဘဏ္ဍာတိုက်စောင့်မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) မုဏ္ဍာသ=သော၊ ဣမသ ရညော=ဤမင်း၏၊ ဝိယာ=သော၊ မနာပါ=သော၊ ဘဒ္ဒါ=သော၊ ဒေဝီ=သည်၊ ကာလကံတာ=ကွယ်လွန်ပြီ၊ သော=ထိုမင်းသည်။ပ။အဇ္ဇောမုဏ္ဍိတော=၏၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ကံ=အဘယ်မည်သော၊ သမဏံ ဝါ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ=မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားဖျောသွားစေပြီးသော သူတော်သူမြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပယိရုပါသေယျ နုခေါ=ဆည်းကပ်သင့်လေသနည်း၊ (မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်) ယသ=ယင်း သမဏဗြာဟ္မဏာ၏၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုတ္မာ=ကြားနာရ၍၊ ဝါ=ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=သောကမြားငြောင့်ကို၊ ပဇဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။

(တနည်း) အဇ္ဇောမုဏ္ဍိတော=၏၊ (မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်) ယသ=အကြင် သမဏဗြာဟ္မဏာ၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတ္မာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ ပဇဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ကံ=အဘယ်မည်သော၊ တံ သမဏံ ဝါ=ထို မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ တံ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ=ထို မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားဖျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပယိရုပါသေယျ=ဆည်းကပ်သင့်လေသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

။ပ။ အယံ အာယသ္မာ နာရဒေါ=ဤအရှင်နာရဒသည်၊ ပါဠလိပုတ္တေ=၌၊ ကုက္ကုဋာရာမေ=၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊ တံ ခေါ ပန အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ထိုအရှင်နာရဒ၏၊ ဧတံ=ဤသို့၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=ချီးကျူးအံ့သြ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော=ပျံ့နှံ့၍ တက်ပြီ၊

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဗ္ဗဟေတာ=ဟူမူ) (အာယသ္မာ နာရဒေါ=အရှင်နာရဒသည်) ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိ၏၊ ဝိယတ္တော=ကျွမ်းကျင်ထက်မြက်၏၊ ဝါ=ထင်ရှားစွာ ပြုတတ်သောဉာဏ်ပညာရှိ၏၊ [ပဋ္ဌာနပါဠိတော် စာပိုဒ်(၁၃၄)ယသ်ဒီသ်သုတ်၊ ဒုတိယအကြောမ်ရိုက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၂၄၈၊ ၂၄၉ ကြည့်ပါ] မေဓာဝီ= လျင်မြန်စွာမှတ်သား ဆောင်ထားနိုင်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏၊ ဝါ=ကျောက်တောင် ဖြိုဖျက် မိုးကြိုးစက်သို့ ကိလေသာတို့ကို ဖြိုခွင်းညှင်းဆဲတတ်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏၊ [အဋ္ဌသာလိနီ (၁၉၂)အတိုင်း အနက် ပေးသည်] ဗဟုဿုတော=များစွာ သော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတ ရှိ၏၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ် တရားရှိ၏၊ စိတ္တကထိ=တရားစကားကို ဆန်းကြယ် စွာ ပြောဟောတတ်၏၊ ဝါ=ဆန်းကြယ်သော တရားစကားကို ပြောဟော တတ်၏၊ ကလ္လာဏပဋိဘာနော=ကောင်းသော ပဋိဘာန်ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏၊ [ကလ္လာဏပဋိဘာနောတိ သုန္ဒရပညော။ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၆] ဝုဒ္ဓေါ စေဝ=အသက်အရွယ်အားဖြင့်လည်း ကြီး၏၊ အရဟာ စ=ရဟန္တာလည်း ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဗ္ဗဟေတာ=ပြီ)

မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=အရှင်နာရဒကို၊ ယံ နူန ပယိရုပါသေယျ=ဆည်းကပ်ပါမူ ကောင်းလေစွ၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ= သည်၊ အာယသ္မတော နာရဒဿ=အရှင်နာရဒ၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတ္တာ=၍၊ ဝါ= ကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ အပ္ပေါ နာမ ပဓေဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်တန်ရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။ ယေန=အကြောင်းအရပ်၌၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ= သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားပြီး၍၊ မုဏ္ဍံ=မုဏ္ဍမည်သော၊ ရာဇာနံ=မင်းကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= ဟူမူ)

ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ အယံ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်။ပ။အရဟာ စ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဗ္ဗဟေတာ=ပြီ) ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ= အရှင်နာရဒကို၊ ယဒိ ပန ပယိရုပါသေယျ=အကယ်၍ ဆည်းကပ်ပါမူကား၊ ဒေဝေါ=သည်၊ အာယသ္မတော နာရဒဿ=၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတ္တာ=၍၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ အပ္ပေါ နာမ ပဓေဟေယျ=ရာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= သံတော်ဦးတင်ပြီ) သမ္မ ပိယက=မိတ်ဆွေပိယက၊ တေန ဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (တွံ=သင်သည်) အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို၊ ပဋိဝေဒေဟိ=လျှောက်ထားပါဦးလော၊ ကထံ ဟိ=အဘယ်ကြောင့်၊ မာဒိသော=ငါကဲ့သို့သော ဘုရင်မင်းသည်၊ ဝိဒိတော =တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ ဝသန္တံ=သီတင်းသုံးနေထိုင်သော၊ သမဏံ ဝါ=ရဟန်းကိုလည်း ကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏံ=ဝါ=သူတော်ကောင်းကို လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးဦးမဆွ

ပဋ္ဌမက၊ ဝါ=ကြိုးတင်၍၊ အပ္ပဋိသံဝိဒိတောဟု=မလျှောက်ထားပဲ၊ ဝါ=အသိမပေးဘဲ၊ ဥပသက်မိတဗ္ဗံ=ချဉ်းကပ်သင့်၏ဟူ၍၊ မညေယျ နာမ=သိမှတ်ထိုက်ပါအံ့နည်း၊ ဝါ=သဘောထားထိုက်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)

ဒေ၀ ဒေ၀=ကောင်းပါပြီမင်းမြတ်၊ ဣတိ=ဤသို့။ပ။ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်။ပ။ ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ မုဏ္ဍာသ=မုဏ္ဍ မည်သော၊ ဣမသ္မိ ရညော=ဤမင်း၏။ပ။ အဇ္ဇေါမုဠ္ဠိတောဟု=၏၊ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အာယသ္မန္တေ နာရဒေ=အရှင်မြတ်နာရဒသည်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေန္တေ=ဟောကြားလသော်) မုဏ္ဍောဟု=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အာယသ္မတော နာရဒဿ=၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတ္တာ= ၍၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ ပဇဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ တထာ=ထိုပယ်နုတ် နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်၊ မုဏ္ဍဿ= သော၊ ရညော=မင်းအား၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါလော၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) ပိယက=ဝိယက၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ မုဏ္ဍော =သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယဿ(ဓမ္မဿဝနဿ)=အကြင်တရားနာခြင်း၏၊ ကာလံ =အချိန်အခါကို၊ မညတိ=သိ၏၊ (တံ ဓမ္မဿဝနံ=ထို တရားနာခြင်းကို၊ တွံ= သင်သည်၊ ကာရာပေဟိ=ပြုပါစေလော)ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ) [ဤ၌ "ကာရာပေဟိ"၏ ကာရိတ်ဂ်ကို "မုဏ္ဍေန ရညာ"ဟု ထည့်၍ "မုဏ္ဍေန =မုဏ္ဍမည်သော၊ ရညာ=မင်းကို၊ တံ ဓမ္မဿဝနံ=ကို။ တွံ=သည်၊ ကာရာပေဟိ= လော"ဟု အနက်ဆိုနိုင်၏]

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိယကော=သော၊ ကောသာရဂ္ဂေါ=သည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို၊ အဘိ၀ါဒေတွာ= ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတ္တာ=ပြု၍၊ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ မုဏ္ဍောဟု။ပ။ဒေ၀=မင်းမြတ်၊ (ဒေ၀ေါ=မင်းမြတ်သည်) အာယသ္မတော နာရဒေန=အရှင်နာရဒက၊ ကတာ၀ကာသော=ပြုအပ်သော ခွင့်ပေးမှုရှိပါ၏၊ ဝါ=ခွင့်ပေးလိုက်ပါ၏၊ ဒေ၀ေါ=မင်းမြတ်သည်၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ယဿ (ပယိရုပါသနဿ)=အကြင်ဆည်းကပ်ခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်အခါကို၊မညတိ= သိ၏၊ (တံ ပယိရုပါသနံ=ထိုဆည်းကပ်ခြင်းကို၊ ကရောတု=မိမိ ဆန္ဒအတိုင်း ပြုတော်မူပါ) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ)။

သမ္မ ပိယက=မိတ်ဆွေပိယက၊ တေန ဟိ=ထိုသို့, အရှင်နာရဒက ခွင့်ပြုလိုက်လျှင်၊ (တွံ=သင်သည်) ဘဒ္ဒြာနိ ဘဒ္ဒြာနိ=ကောင်းကုန် ကောင်းကုန် သော၊ ယာဒိသာနိ=ယာဉ်တို့,ကို၊ ယောဇေပေဟိ=ယှဉ်တပ်ပါစေလော၊ ဝါ=ကပါစေ လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)။ပ၊ ယောဇေပေတွာ=ယှဉ်တပ်စေပြီး ၍။ပ။ ဒေ၀=မင်းမြတ်၊ တေ=အရှင်မင်းမြတ်၏၊ ဘဒ္ဒြာနိ ဘဒ္ဒြာနိ=ကုန်သော၊

ယာနာနိ=ယာဉ်တို့ကို၊ ယုတ္တာနိ=ယှဉ်တစ်စေအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်၊ ဒါနိ=၌၊ ယဿ(ဂမနဿ)=အကြင် ကြွသွားခြင်း၏၊ ကာလံ=ကို၊ မညတိ=သိ၏၊ (တံ ဂမနံ=ထိုကြွသွားခြင်းကို၊ ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်၊ ကရောတု=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ပြုတော်မူပါ) ဣတိ (အဝေါစ)။

အထဓေါ=၌၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဘဒ္ဒြ=ကောင်းသော၊ ယာနံ=ယာဉ်ကို၊ အဘိရုဟိတ္ဝာ=တက်စီး၍၊ ဘဒ္ဒေဟိ ဘဒ္ဒေဟိ=ကောင်းကုန် ကောင်းကုန်သော၊ ယာနေဟိ = ယာဉ်တို့ဖြင့်၊ ယေန = အကြင်အရပ်၌၊ ကုက္ကုဋေ္ဌရာဇမော=ကုက္ကုဋ္ဌကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ မဟစ္စာ[1]=ကြီးမားလှစွာသော၊ ရာဇာနုဘာဝေန=မင်း၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်၊ ဝါ=မင်း၏ သြဇာ

၁။ မဟစ္စာ ရာဇာနုဘာဝေန။ ။ဤသုတ် အဂ်ိုတ္တိုရ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ အဆုံးအာဒီဃဖြင့် "မဟစ္စာ"ဟု ပါ၌ရှိသော်လည်း သီလက္ခန်ဿာဝညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ (၁၃၅)၌မူ ထိုပါ၌ကို "မဟစ္စာတိ ပါဠိ၊ မဟတိယာတိ အတ္ထော၊ လိင်္ဂဝိပရိယာယော ဧသ"ဟူ၍ မူကွဲပါ၌အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြထား၏၊ ထိုပါ၌နှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်များကို ဤစာအုပ် ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၌ အကျယ်တဝင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြပေအုံ့။

"နဒီ ဇာတိ ပထဝီ"စသော သဒ္ဒါတို့၌ နာဝိဘတ်ဖြင့် "နဒိယာ နဒ္ဓာ၊ ဇာတိယာ ဇစ္စာ၊ ပထဝိယာ ပထဗ္ဗာ"စသည်ဖြင့် ရုပ်နှစ်မျိုးစီ ရှိသကဲ့သို့ မဟန္တနှင့် အလားတူဖြစ်သော မဟတိ သဒ္ဒါ၌လည်း "မဟတိယာ မဟစ္စာ"ဟု နာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်နှစ်မျိုးရှိသည်၊ ထိုပုဒ်တို့၌ မဟတိယာပုဒ်မှ မဟစ္စာဟု ရုပ်ပြီးသည် မဟုတ်၊ "အမာ ပတော သို့ သွာနံဝါ"ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်၌ "အာ ပတော" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် "မဟတိ+နာ"၌ နာဝိဘတ်ကို အာပြု၊ ဤကို ယပြု၊ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ မဟစ္စာ-ဟု ရုပ်ပြီးခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုမဟစ္စာသည် သူ၏ ဝိသေသဖြစ်သော ရာဇာနုဘာဝေနနှင့် လိင်မတူသော ကြောင့် လိင်္ဂဝိပလ္လာသနည်းဖြင့် "မဟတာ မဟန္တေန"ဟူသော ပုလ္လိင်မှ ဣတ္ထိလိင်သို့ ပြောင်း၍ မဟစ္စာဟု ဖြစ်ရကြောင်းကို ပြခဲ့သော သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြ၏၊ ထို့အတူ ဤနာရဒသုတ် အဂ်ိုတ္တိုရ်ဋီကာ၌လည်း "မဟစ္စာတိ မဟတိယာ၊ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန စေတံ ဝုတ္တံ၊ တေနာဟ-မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ"ဟု ဖွင့်၏။

ခဟစ္ခံ(ခဟဗ္ဗ)ရာဇာနုဘာဝေန။ ။ယခုအခါ သီလက္ခန်ပါဠိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ နိဂ္ဂဟိတ်မပါဘဲ "မဟစ္ခ"ဟု ရိုက်နှိပ်ထားသော်လည်း ရှေးကမူ နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် တကွ "မဟစ္ခံ"ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏၊ မဟန္တသဒ္ဒါနောင် ဣပစ္စည်းသက်ကာ "မဟန္တောယေဝ မဟစ္ခံ"ဟုလည်း သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ကြိတော်မူကြ၏၊ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၊ ၃-၂၂ ၌ကား "မဟန္တသ ဘာဝေါ မဟစ္ခံ"ဟု ဣပစ္စည်းကို ဘာဝအနက်ဟောပင်

အာဏာ ဘုန်းကျက်သရေ အရှိန်အဝါဖြင့်၊ ပါယာသိ=သွားပြီ၊ ယာနသ=ယာဉ်၏၊ ဘူမိ=သွားနိုင်လောက်ရာ မြေအရပ်သည်၊ ယာဝတိကာ=အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာရှိ၏၊ (တာဝတိက်=ထိုမျှလောက် အတိုင်းအတာရှိသော၊ ဘူမိ=မြေအရပ်သို့) ယာနေန=ယာဉ်ဖြင့်၊ ဂန္တွာ=သွားပြီး၍၊ ယာနာ=ယာဉ်မှ၊ ပစ္စောရောဟိတ္တာ=ဆင်းသက်၍၊ ပတ္တိကောဝ=ခြေဖြင့်သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=

ကြေထားတော်မူလေသေး၏၊ သို့သော် ယင်းသို့ ဣဗျပစ္ဆည်းသက်၍ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ကြောလိုက်ပါက ထိုမဟစ္စံပုဒ်သည် နပုလ္လိင်ဖြစ်သွားသောကြောင့် သူ၏ ဝိသေသ(ပုလ္လိင်)ဖြစ်သော ရာဇာနုဘာဝေနနှင့် လိင်မတူနိုင်တော့ပေ၊ လိင်မတူလျှင် မဟစ္စံပုဒ်ကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသ နည်းအားဖြင့် ပုလ္လိင်မှ နပုလ္လိင်သို့ ပြောင်းသည်ဟု ဆိုရပေတော့မည်၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာဠီကာတို့၌ ထိုမဟစ္စံ(မဟစ္စ)ပါဠိအတွက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသဟု အထူးဖွင့်ဆိုမထားကြ၊ ယင်းသို့ အထူးဖွင့်ဆိုမထားသည်ကို ထောက်လျှင် ထိုမဟစ္စံပါဠိသည် မှန်ကန်သောပါဠိ မဖြစ်နိုင်၊ နိဂ္ဂဟီတ်မပါသော "မဟစ္စ"ဟူသော ပါဠိကား "ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ"ဟူသော သီလက္ခန်ဋီကာများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ကြောင့်-

မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ သျှာဒိကဏ္ဍ(၁၅၀)သုတ်၌ "မဟာ"ဟု ပါဠိရှိသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏၊ မဟံနှင့် စနိပါတ်ပုဒ်ကို တွဲလိုက်လျှင် "မဟာ"ဟုဖြစ်၏၊ ထို၌ မဟံသည် အထူးအဆန်းမဟုတ်၊ "ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော"ကဲ့သို့ "မဟံ မဟန္တော"ဝင်တည်း၊ ထိုမဟံသည် သူ၏ဝိသေသျှဖြစ်သော ရာဇာနုဘာဝေနနှင့် လိင်ကားတူ၏၊ ဝိဘတ်ကား မတူ၊ ထို့ကြောင့် မဟံ၌ ပထမာဝိဘတ်ကို ကရိုက်းအနက်၌ သက်ဟု သီလက္ခန်ဋီကာ ဖွင့်ရသည်၊ ယင်း"မဟာ"ဟူသောပါဠိကို ပညာရှိတို့ လက်ခံအတည်ပြုတော်မူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်း ယခု ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစာမူ(၂၁၆)၌ "မဟာဘာတိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံတိ အာဟ-မဟတာ စာတိ"ဟု စာမူပြင်ဆင် ရိုက်နှိပ်ထားသည်မှာ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ဆုံးဖြတ်တော်မူသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင်-

သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်း၌ မဟာဟူသော ထိုစာမူသစ်ကို အတည်ပြုရိုက်နှိပ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဘာမျှဆိုဖွယ်မရှိအောင် ကောင်းမွန်နေသော်လည်း စဋ္ဌောက်နှင့် တက္ကသော မဟစ္စံဟူသော ရှေးပါဠိကို အတည်ပြုပြီး "မဟန္တသ ဘာဝေါ" ဟူ၍ ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ဆိုထားသော သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ "မဟာ"ဟူသော ထိုစာမူကို ယခုရိုက်နှိပ်ထားခြင်းကိုကား "မဟန္တသ ဘာဝေါ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျက တခြား၊ မဟာဟူသော ရုပ်ပြီး နိပ္ပန္နပုဒ်က တခြား (ကိုယ်ကတခြား ဦးခေါင်းကတခြား) ဖြစ်နေပါပေါ့ကလားဟု ပြောစရာ ဆိုစရာ ရှိနေပါတော့သည်၊ [မဟန္တသ ဘာဝေါ-ဟူသော ယင်းဋီကာသစ်အတိုင်း ရုပ်စိရင်ပါက "မဟန္တ+ဏု"၌ နိ နှင့် ဏ အနုဗန္ဓကိုချေ၊ တျှကို စပြု၊ စဋ္ဌောက်လာ၊ သိဝိဘတ်ကို အံ့ပြုပြီးလျှင် "မဟန္ဒ"ဟုသာ ရုပ်ပြီးနိုင်၍ "မဟာ"ဟု ရုပ်မပြီးနိုင်ကြောင်း စဉ်းစားကြည့်ကြပါကုန်)

ခြေကျင်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အာရာမံ=ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်ပြီ။၀။

မဟာရာဇ=မင်းမြတ်၊ သမဏော နု ဝါ=သည်လည်းကောင်း။၀။ကေနစိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဘ္ဘနီယာနိ=ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဿ=တည်း။၀။ [စာမျက်နှာ–၅၅ သို့ သွားပေ့] ဇဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=အရှင်နာရဒက ဟောကြားအပ်လသော်။၀။ ဘဒ္ဒေ=အရှင်ဘုရား၊ အယံ ဓမ္မပရိယာယော=ဤတရားဒေသနာတော်သည်၊ ကောနာမော=အဘယ်အမည်ရှိပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) မဟာရာဇ=မင်းမြတ်၊ အယံ ဓမ္မပရိယာယော=သည်၊ သောကသလ္လဟရဏောနာမ=သောကသလ္လဟရဏာ မည်ပါ၏၊ ဝါ=သောကမြားခြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ပယ်ရှားတတ်သော တရားဒေသနာ မည်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ) ဘဒ္ဒေ=အရှင်ဘုရား၊ တဋ္ဌ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သောကသလ္လဟရဏော=သောကမြားခြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ပယ်ရှားတတ်ပါ၏၊ ဘဒ္ဒေ=ရား၊ ဟိ=အမှန်အတိုင်း လျှောက်ရသော်၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မပရိယာယံ=ဤတရားဒေသနာတော်ကို၊ သုတ္တာ=ကြားနာရ၍၊ ဝါ=ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=သောကမြားခြောင့်ကို၊ ပဟီနံ=ဆွဲနုတ်ပယ်ရှားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မုဏ္ဍောသော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဝိယက=သော၊ ကောသာရက္ခံ=ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ဆိုသနည်း ဟူမူ) သမ္မ ဝိယက=က၊ တေနု ဟိ=ငါတို့ကိုတွန်း၏၊ ဝါ=ငါအမိန့်ပေး၏၊ ဝါ=ထိုသို့ သောကမြားခြောင့်ကို ငါဆွဲနုတ်ပယ်ရှားပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊ ဗျာပေထ=မီးရှို့လိုက်ကြကုန်လော၊ အဿ=ထိုဘဒ္ဒါမိဖုရား၏၊ ထူပဋ္ဌ=အရိုးဝှကိုလည်း၊ ကရောထ=တည်ထားကြကုန်သော၊ ဒါနိ=၌၊ အဇ္ဇတံ=ယနေ့ကို၊ အဂ္ဂေ=အဦးအစကို၊ (ကတ္တာ=ပြု၍) မယံ=ငါတို့သည်၊ နာယိဿာမ စေဝ=ရေချိုးလည်း ချိုးကုန်တော့အုံ၊ ဝိလိမ္ပိဿာမ စ = နံ့သာလိမ်းလည်း လိမ်းကုန်တော့အုံ၊ ဘတ္တံ=ထမင်းကို၊ ဘုဉ္ဇိဿာမ စ = စားလည်းစားကုန်တော့အုံ၊ ကမ္မဋ္ဌေ = တိုင်းရေးပြည်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ပယောဇေဿာမ စ = စီမံကြိုးကုတ် အားထုတ်လည်း အားထုတ်စေကုန်တော့အုံ၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ဆိုပြီ) ဒဿမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ မုဏ္ဍရာဇဝဂ္ဂေါ=မုဏ္ဍရာဇဝဂ်တည်း။၀။ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အစုအပေါင်းသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယပဏ္ဏာသက

(၆) ၁-နိုဝရဏဝဂ်

၁-အာဝရဏသုတ်

ရ၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအာဝရဏသုတ်ကို) ဝေ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ ယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော် အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်းဟူမူ)။ပ။ [ဤပဋ္ဌာနနိပါတ်မှ ပထမဆုံး သုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ=ဤအကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အာဝရဏာ=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို)ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်၏၊ နိုဝရဏာ=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်၏၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရူဟာ=လွှမ်းဖိတက်စီးတတ်ကုန်၏၊ ပညာယ=ပညာကို၊ (ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာကို) ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=(ဖြစ်ခွင့်တားဆီး) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်၏၊ [တနည်း-ပညာယ=မိမိတို့နှင့် ရောနှောလျက် ဖြစ်သော ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=အားမရှိအောင် ပြုတတ်ကုန်၏]။

ပဗ္ဗ=ငါးပါးသော အကုသိုလ်တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အာဝရဏာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်သနည်း၊ နိုဝရဏာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို ကြွင်းမဲ့ညီသုံ အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်သနည်း၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရူဟာ=လွှမ်းဖိတက်စီးတတ်ကုန်သနည်း၊ ပညာယ=ပညာကို၊ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သနည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကာမစ္ဆန္ဒော=ကာမစ္ဆန္ဒသည်၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်တတ်သော လောဘသည်၊ အာဝရဏော=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်၏၊ နိုဝရဏော=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်၏၊ စေတသော=စိတ်ကို. အဇ္ဈာရူဟော=လွှမ်းဖိတက်စီးတတ်၏၊ ပညာယ=ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလီကရဏော=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗျာပါဒေါ=ဗျာပါဒသည်၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသသည်၊ အာဝရဏော=တတ်၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလီကရဏော=တတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ထိနံ မိဒ္ဓံ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည်၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှုနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု အကုသိုလ်သည်၊ အာဝရဏံ=တတ်၏

။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စသည်၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်မှုနှင့် နောင်တတဖန် ဂူပန်မှုအကုသိုလ်သည်။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ=ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ဝါ= ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားမှု အကုသိုလ်သည်၊ အာဝရဏာ=တတ်၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=တတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးသော အကုသိုလ်တို့သည်၊ အာဝရဏာ=တတ်ကုန် ၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=တတ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အာဝရဏော=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်သော၊ နိဝရဏော =(ကုသိုလ် ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်သော၊ စေတသော= စိတ်ကို၊ အစ္ဆာရုဟော=လွှမ်းဖိတက်စီးတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ=ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလီကရဏော=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးသော အကုသိုလ်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မူ၍၊ အဗလာယ= ခွန်အားကင်းမဲ့သော၊ ဒုဗ္ဗလာယ=ခွန်အားမရှိသော၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ အတ္တတ္ထံ ဝါ=မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ့၊ ပရတ္ထံဝါ=သူတပါး အကျိုး စီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ့၊ ဥဘယတ္ထံ ဝါ=မိမိ သူတပါး နှစ်ဦးသား တို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=တတ်။

မနုဿဓမ္မော=လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက်၊ [မနုဿာနံ ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဝါ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းမှုမဖက်, ပင်ကို အလေ့အလာသက်သက်ဖြင့် လူတို့ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက်၊ [ဘာဝနာမနုသိကာရေန ဝိနာ ပကတိယာ မနုဿေဟိ နိဗ္ဗတ္တေ– တဗ္ဗော ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဝါ=လူ့ဘာဝသို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရား ဆယ်ပါးထက်၊[မနုဿဲ မနုဿတ္တဘာဝံ အာဝဟာ ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဥတ္တရိ=သာလွန်မြင့်မြတ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသံ ဝါ=အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော လောကုတ္တရာ ဉာဏ်အမြင်တရားထူး ကိုလည်း၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် ၄၅၊ လည်းကြည့်] သန္ဓိကရိဿတိ=မျက်မှောက် ပြုလတ္တံ့၊ တ္တတိ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့သော အကြောင်း အခွင့်အလမ်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ [နေတံ=နဝ+ဧတံ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ပဒုမေ ဝေယျာ=တောင် ပေါမှ စီဆင်းလာသော၊ နဒီ=မြစ်သည်၊ [မြစ်ဟုဆိုသော်လည်း ဧရာဝတီမြစ် ကြီးမျိုးကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ အတော်အသင့်ကျယ်သော ချောင်းကိုလည်း မြစ်ဟု ဆိုရ၏။] ဒ္ဓုရဂ်မာ=အဝေးသို့ စီးသွားသည်၊ သီဃသောတာ=လျင်မြန် သော ရေအယဉ်ရှိသည်၊ ဟာရ+ဟာရိနီ=သယ်ဆောင်ဖွယ် အရာဝတ္ထုတို့ကို+ သယ်ဆောင်သွားသည်။(အဿ=ဖြစ်ရာ၏) ပုရိသော=ယောကျ်ားတယောက်သည်၊

တသာ=ထိုမြစ်၏၊ ဥဘတော=ဝဲယာကမ်းပါး နှစ်ဖက်၌၊ နဂ်လမုခါနိ=မြောင်းအဝတို့ကို၊ ဝိဝရေယျ=ဖွင့်လှစ်တူးဖောက်ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖွင့်လှစ်တူးဖောက်ခြင်းကြောင့်၊ နဒီယာ=မြစ်၏၊ မဇ္ဈေ=အလယ်၌၊ ဝါ=အလယ်က၊ သော သောတော=ထိုရေအယဉ်သည်၊ ဝိက္ခိတ္တော=ပျံ့နှံ့သွားသည်၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး လွှတ်ထုတ်အပ်သည်၊ ဝိသဋော=ဘေးသို့ ဖြာဆင်းသွားသည်၊ ဗျာဒိဏ္ဏော=အမျိုးမျိုးသွယ်ယူအပ်သည်၊ [ဗျာဒိဏ္ဏ=ဝိ+အာဒိဏ္ဏ] (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဒုရက်မော=အဝေးသို့ စီးသွားသည်၊ နေဝ အသ=မဖြစ်တော့ရာ၊ သီဃသောတော=လျင်မြန်သော ရေအယဉ်သည်၊[ဤ၌ကား ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်မဟုတ်တော့၍ နဒီနှင့် အရ မတူသောကြောင့် "လျင်မြန်သောရေအယဉ်ရှိသည်"ဟု အနက်မဆိုရ] နအသ =မဖြစ်တော့ရာ၊ ဟာရဟာရီ=သယ်ဆောင်ဖွယ်အရာဝတ္ထုတို့ကို သယ်ဆောင် သွားသည်၊ နှ အသ=မဖြစ်တော့ရာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ နဝိဇ္ဇတိ။ပ။ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဗလဝတိယာ=အင်အားရှိသော၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်။ပ။ သဗ္ဗံ ကရိသတိ=တည့်၊ ဣတိ ဘဝဲ=သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။ပ။ နဂ်လမုခါနိ=တို့ကို၊ ဝိဒဟေယျ=ပိတ်ရာ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးတရားကား၊ ဧဝံ=ဤသို့ မြောင်းအဝတို့ကို ပိတ်လိုက်ခြင်းကြောင့်။ပ။ အဝိက္ခိတ္တော=ပျံ့နှံ့မသွားသည်၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး မထုတ်လွှတ်အပ်သည်၊ အဝိသဋော=ဘေးသို့ ဖြာဆင်းမသွားသည်၊ အဗျာဒိဏ္ဏော=အမျိုးမျိုး မသွယ်ယူအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဒူရက်မော ဧဝ=အဝေးသို့ စီးသွားသည်လည်းကောင်း၊ သီဃသောတောစ=လျင်မြန်သော ရေအယဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟာရဟာရီ စ=သည်လည်းကောင်း၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏။ပ။ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဝဋ္ဌမံ=ဝဋ္ဌမသုတ်တည်း။

၂–အကုသလရာသိသုတ်

၅၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အကုသလရာသိတိ=အကုသိုလ် အစုအဝေးဟူ၍၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ=နိဝရဏ

၁။ **နဂ်လမုခါနိ။** ...။နဂ်လသဒ္ဒါသည် ထွန်ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောရ၏၊ သို့သော် မြောင်းသည် ထွန်နှင့်တူသောကြောင့်လည်းကောင်း, ဆမြောင်းဖောက်သောအခါ ထွန်ဖြင့် ဖောက်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း မြောင်း(မြောင်းအဝ)ကို "နဂ်လမုခ"ဟု ခေါ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်၏၊ မြောင်းနှင့် ထွန် မည်သို့ မည်ပုံတူသည်ကို မိမိတို့ ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားကြည့်ကြပါကုန်။ နဂ်လာနိ ဝိယာတိ နဂ်လာ၊ နဂ်လေဟိ ဝါ ခတာ နဂ်လာ (မာတိကာ) နဂ်လာနံ မုခါနိ နဂ်လမုခါနိ=ထွန်နှင့် တူသော မြောင်းတို့၏အဝ၊ ဝါ=ထွန်တို့ဖြင့် တူးဖောက်အပ်သော မြောင်းတို့၏အဝ။ (မုခ=အဝ)

တရားတို့ကို၊ ဝါ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏၊ [သမ္မာကို ဝဒေယျ၌ စပ်မှသာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် ညီ၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌေ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ယဒိဒံ(ယေ ဣမေ)နိဝရဏာ=အကြောင်နိဝရဏတရားတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) အယံ=ဤနိဝရဏငါးမျိုးသည်၊ ကေဝလော=(ကုသိုလ်မဖက်) သက်သက်သီးသန့်ဖြစ်သော၊ အကုသလရာသိ=အကုသိုလ်အစုအဝေးတည်း၊ [ဟာယံ=ဟိ+အယံ။ ဟိအနက်မရှိ]။

ပဌေ=ငါးမျိုးသော နိဝရဏတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏံ=ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်သော လောဘဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒနိဝရဏံ=ဗျာပါဒနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏံ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိနနှင့်မိဒ္ဓဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏံ=ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဥဒ္ဓစ္စနှင့်ကုက္ကုစ္စဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏံ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အကုသလရာသိတိ=ဟူ၍၊ ဝဒမာနော။ပ။ အကုသလရာသိ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃–ပဓာနိယဂါထာသုတ်

၅၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနိယဂါထာ[1] =ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း အားထုတ်မှုရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါတို့သည်၊ [ပဓာနိယ+အင်္ဂါနိ]ဣမာနိ ပဌေ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဌေ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ (ရတနာသုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ မလွှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော သြကပ္ပနမည်သော သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထာဂတသ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗောဓိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊[2]

၁။ **ပဓာနိယင်္ဂါနိ။** ။ပဓာန=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်း၊ ပဓာနံ အသ အတ္ထိတိ ပဓာနိကော=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်းရှိသော ရဟန်း။ ထို့နောက် ကကို ယပြု၍ ပဓာနိယဟု ရုပ်ပြီး၏၊ ပဓာနိယသ ဘိက္ခုနော အင်္ဂါနိ ပဓာနိယင်္ဂါနိ။

၂။ **ဗောဓိမည်သောတရား။** ။မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ (၁၅၃)၌ ဗောဓိအရသဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်း ယူ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ "ဗောဓိန္တိ စတုမဂ္ဂဉာဏံ"ဟု

သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည်၏၊ [မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်(ဗောဓိ)ကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူပြီဟု ယုံကြည်၏ဟူလို။ တံ(ဗောဓိ)သုပွဋ္ဌိဝိဒ္ဓံ တထာဂတေနာတိ သဒ္ဒဟတိ] (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည်သနည်း ဟူမူ) [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၂-သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃ နှင့် ၄ ကြည့်]။ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တမည်တော်မူ၏။ ကွတိ=ဤသို့၊ (သဒ္ဒဟတိ=၏)။

(သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) အပ္ပာဗာဓော=အနာရောဂါမရှိသည်၊ အပ္ပာတင်္ကော=ဆင်းရဲဒုက္ခမရှိသည်၊ [တကိ(ဘူ)ကိစ္ဆဓီဝနေ (ဓာတ္တတ္ထသင်္ဂီဟ)။ အာတင်္ကတိ ကိစ္ဆေန ဓီဝတိ တေနာတိ အာတင်္ကော=ခက်ခဲစွာ အသက်မွေးရ ကြောင်းဖြစ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခ(သေးသေးမွဲမွဲ အနာရောဂါ) နတ္ထိ အာတင်္ကော ယဿာတိ အပ္ပာတင်္ကော။ အပ္ပသဒ္ဒါ အဘာဝ (မရှိခြင်း)အနုက်ဟောတည်း] နာ်တိသီတာယ=အလွန်မအေးသော၊ ဝါ=မနှမဟုတ်သော၊ နာစ္စုဏ္ဏာယ=အလွန် မပူပြင်းသော၊ ဝါ=တိက္ခမဟုတ်သော၊ [နာ်စ္စုဏ္ဏာ=နေ+အတိ+ဥဏ္ဏာ] မဇ္ဈိမာယ= အလယ်အလတ်ဌဖြစ်သော၊ ဝါ=သမဖြစ်သော၊ ပဓာနက္ခမာယ=ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၌ သင့်လျော်ခိုင်ခဲ့သော၊ သမဝေပါကိနိယာ=စားပြီး အစာကို သင့်လျော်ညီမျှစွာ ကြေကျက်အောင် ခြေချက်နိုင်သော၊ ဂဟဏိယာ= ကမ္မဇ ဝမ်းမီးဓာတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ဆေးကျမ်းတို့၌ တိက္ခဝမ်းမီး, မန္ဒဝမ်းမီး, သမဝမ်းမီးဟု နာမည်တပ်သည်]။

ပါဌ်ရှိ၏၊ သို့သော် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိဖြစ်၍ အတွတ်အထိပ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် "ဗောဓိန္တိ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏံ (လေးပါးမြောက်မဂ် ဉာဏ်)"ဟူသော ဒီ,ပါထိကဝဂ်အဋ္ဌကထာ (၂၁၂)အတိုင်း ပါဌ်ရှိသင့်၏။

၁။ သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ။ ။အစာစားပြီးခါစ ' အချိန်မှာပင် နောက်ထပ် အစာစားလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်နေသေးလောက်အောင် ဝမ်းမီးကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို "သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတော"ဟု ဆိုလို၏။ ယဿ ပန ဘုတ္တကာလေ ဘတ္တစ္ဆဒ္ဒနော ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ၊ အယံ သမဝေပါကိနိယာ သမန္နာဂတော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ရဋ္ဌပါလသုတ်၊ နာ-၂၁၁။ ဝစနတ္ထများကား-

ဝိပစ္စနံ ဝိပါကော=ခြေချက်ခြင်း၊ ဝိပါကော ဧဝ ဝေပါကော (သွတ္ထတ္ထိတ် အာပစ္စည်းဆင့်)။ သမော ဝေပါကော သမဝေပါကော=သင့်လျော်ညီမျှစွာ ခြေချက် ခြင်း။ ထို့နောက် အသတ္ထိကျ်ပစ္စည်းနှင့် ကွတ္ထိဝေတကဟု ကွန်ပစ္စည်းဆင့်၍ သမဝေပါ- ကော တေသာ အတ္ထိတိ သမဝေပါကိနီ=အညီအမျှ ခြေချက်နိုင်ခြင်းရှိသော (စားအပ် ပြီးသမျှ အစာအာဟာရကို သင့်လျော်ညီမျှစွာ ကြေကျက်အောင် ချေချက်နိုင်သော) ကမ္မဇဝမ်းမီးဓာတ်။ဘုတ္တာဟာရံ ဂဏှာတိ ဓာရေတိတိ ဂဟဏီ=စားပြီးအစာကို ဆောင် ယူထားတတ်သော ကမ္မဇတေဇောဓာတ် (ကမ္မဇဝမ်းမီး)။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋ္ဌီကာ၊ ၁၄၄။

အသဒ္ဓေါ=မစဉ်းလဲမကောက်ကျစ်သည်၊ ဝါ=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုသူ မဟုတ်သည်၊ [ဆက္ကစာပိုဒ် (၃၆)ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၄၉၂ ကြည့်] အမာယာဝီ=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှု မရှိသည်၊ သတ္တရိ ဝါ=ဆရာသခင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်၌လည်းကောင်း၊ ဝိညုဿု=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီသူ ဝါ= အတူတကွ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သော ရဟန်းတို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ= သီတင်းသုံးဖော်တို့၌လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း၊ အတ္တာနံ =မိမိအပြစ်ကို၊ အာဝိကတ္တာ=ထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံမှု ပြုတတ်သည်၊ ဝါ= ထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံကာ တောင်းပန် ကန်တော့မှု ပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ= ၏၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၂) သုတ် ကြည့်]။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရော=သည်၊ (ဟုတ္တာ= ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=သော၊ အရိယာယ=သော၊ နိဗ္ဗေဓိကာယ=သော၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ= ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာနှင့်၊ [စာပိုဒ် ၂–သုတ်တုန်းက "ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာနှစ်မျိုးလုံးယူခဲ့၏၊ ဤသုတ်၌ကား ဝိပဿနာပညာကိုသာ ယူရ၏၊ ယင်းသို့ ယူပုံကွဲပြားခြင်း၏ အကြောင်းကို ဤနိဿယစာအုပ် ပဋ္ဌမတွဲ၊ နှာ–၁၀၊ နဝက နိပါတ်၊ စာပိုဒ်(၁) သမ္မောဓိသုတ် ကြည့်] သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနိယင်္ဂါနိ= တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ တတိယံ=တည်း။

၄–သမယသုတ်

၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနာယ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းအားထုတ်ခြင်းငှာ၊ အသမယာ=မသင့်လျော်သောအချိန်အခါ တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့ တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဒိဋ္ဌော=အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းသည်၊ ဧရာယ=အိုခြင်းတရားသည်၊ အဘိဘူတော=လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်အပ် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းရာ အခါသည်၊ ပဓာနာယ = ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်း အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အသမယော=မသင့်လျော်သော အချိန်အခါတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အသမယတမျိုးကား၊ [တနည်း–ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အသမယကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ] ဘိက္ခု=သည်၊ ဗျာဓိတော=ဖြစ်ပွားသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ဗျာဓိနာ=အနာရောဂါသည်၊

အဘိဘူတောဿသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမကျန်းမမာ ရောဂါစွဲကပ်ရာ အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အသမယော=မသင့်လျော်သော အခါတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အသမယတမျိုးကား၊ (ဝိဓိတံ=တိုင်းနိုင်ငံသည်)ဒုဗ္ဘိက္ခံ=ရခဲသော ထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားသည်၊ ဒုဿသဿံ=မပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသည်၊ ဝါ=ပိုး စသည်တို့ ဖျက်ဆီးအပ်သော ကောက်စပါးရှိသည်၊ ဒုလ္လဘပိဏ္ဍံ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်သော ဆွမ်းရှိသည်၊ ပဂ္ဂဟေန=ပွေ့ပိုက်စွဲကိုင်အပ်သော သပိတ်ဖြင့်၊ ဥဉ္ဆေန=ဆွမ်းရှာမှီးခြင်းဖြင့်၊ ယာပေတုံ=ဤကိုယ်ခန္ဓာ ရှည်ကြာတည်တံ့ခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ=မှီတခြင်းငှာ၊ နု သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် အဖြစ်မရှိသည်၊ ဝါ=လွယ်ကူစွာ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အသမယော=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အဋ္ဌဝိသကော်ပေါ=တောပုန်းစားပြ ထက္ကြ သောင်းကျန်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဘယံ = ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ (ကြောက်ရွံ့ခြင်းတည်းဟူသော စိတ္တုတ္တာသကားသည်) ဟောတိ=၏၊ [တနည်း- အဋ္ဌဝိသကော်ပေါ=တောပုန်းစားပြ ထက္ကြ သောင်းကျန်းခြင်းဟူသော၊ ဘယံ= ကြောက်ဖွယ်ဘေးသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပဌမနည်းဌ်ကား "အဋ္ဌဝိသကော်ပ"အရ ထက္ကြသောင်းကျန်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း (စိတ္တုတ္တာသဘယ) တိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူ၍ အနက်ပေးသည်၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် ၆၃-သုတ်လည်းကြည့်] စက္ကသမာရုဠာ=ကွရိယာပုထ်စက်, ယာဉ်ရထားစက်ကို တက်စီးကြကုန်လျက်၊ ဇာနုပဒါ=ဇနပုဒ်နေသူတို့သည်၊ ဝါ=တိုင်းသူပြည်သားတို့သည်၊ ပရိယာယန္တိ=ဝန်းကျင်ပတ်လည် ထိုဤရပ်ခြား ပြေးသွားကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤတောပုန်းစားပြ ထက္ကြမှကြောင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အသမယော=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ သံဃော=ရဟန်းသံဃာသည်၊ ဘိဒေါ =အုပ်စုကွဲသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာသော မကောင်းကျိုးကား၊ သံဃေ=ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဘိဒေ=အုပ်စုကွဲလသော်၊ (ဘိက္ခူ= ရဟန်းတို့သည်) အညမညံ=အချင်းချင်း၊ အက္ကောသာ စ=ဆဲရေးကြကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ ပရိဘာသာ စ=ဘေးကိုပြု၍ ခြိမ်းခြောက်ကြကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ အညမညံ=ချင်း၊ ပရိက္ခေပါဝ =ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်သည်လည်း။ပ။ ပရိဝုဿ ဝ=ခွဲနှင့်ခွာ ရှောင်ရှားကြကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ တတ္ထ=ထိုသံဃာသင်းကွဲရာ အရပ်၌၊ အပ္ပသန္နာ ဧဝ=

မကြည်ညိုသေးသောသူတို့သည်လည်း၊ နဗွသီဒန္တီ=မကြည်ညိုကြတော့ကုန်၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုပြီးကုန်သော၊ ဧကစ္စာနံ စ=အချို့သောသူတို့မှာလည်း၊ အညထတ္တံ=အမြင်လွဲမှား အကြည်ညိုပျက်ပြားကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ (ကြည်ညိုခြင်းဟူသော အပြားမှတပါးတခြားသော မကြည်ညိုခြင်းဟူသော အပြား၏ အဖြစ်သည်)ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသံဃာသင်းကွဲရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ပဠမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အသမယော=မသင့်လျော်သော အခါတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ အသမယော=မသင့်လျော်သောအခါ တို့သည်၊ ဣမေ ပဠ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ [ထို့နောက် ဣတိသဒ္ဒါရှိနေသည်မှာ အဝိသာဟတည်း]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနာယ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်းငှာ၊ သမယော=အချိန်ကောင်း အခါကောင်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဠ=တည်း။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သည်၊ ယုဝါ=ဖျိုမျစ်သည်၊ သုသု=နုနယ်သည်၊ ကာဠကေသော=ကောင်းစွာမည်းနက်သော ဆံပင်ရှိသည်၊ ဘဒ္ဒေန=ကောင်းသော၊ ယောဗ္ဗနေန=နုပျိုသူ၏အဖြစ်နှင့်၊ ပဌမေန=ပဌမ ဖြစ်သော၊ ဝယသာ=အရွယ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအသက်အရွယ် ငယ်သေးရာ အချိန်အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ပဠမော=သော်၊ သမယော=အချိန်ကောင်းပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သမယတမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤရောဂါကင်းကွာကျန်းမာရာ အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ဒုတိယော=သော၊ သမယော=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ (ဝိဓိတံ=တိုင်းနိုင်ငံသည်) သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သော ထမင်းရှိသည်၊ သုသဿံ=ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသည်၊ သုလဘပိဏ္ဍံ=လွယ်ကူစွာရအပ်သော ဆွမ်းရှိသည်၊ ပဂ္ဂဟေန=ဖြင့်၊ ဥဉ္ဆေန=ဖြင့်၊ ယာပေတုံ=ငှာ၊ သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ=လွယ်ကူစွာ ပြုနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသာယာဝပြော အစာပေါများရာ အခါကာလသည်။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ သမဂ္ဂါ=စည်းလုံးညီညွတ်ကြကုန်လျက်၊ သမ္မောဒမာနာ=ဝမ်းမြောက်ကြကုန်လျက်၊ အဝိဝဒမာနာ=ဆန့်ကျင်ဘက် မပြောကြကုန်ဘဲ၊ ဝါ=မငြင်းခုံကြကုန်ဘဲ၊ ခီရောဒကီဘူတာ=နို့ရည်နှင့် ရေကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=နို့ရည်နှင့် ရေအလား တဝှားတည်း ရောနှောကြကုန်လျက်၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ ပိယစက္ခုဟိ=အချစ်မျက်လုံးတို့ဖြင့်၊ ဝါ=ချစ်ခင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းမေတ္တာစိတ်ကောင်းကို ဖော်ပြသောမျက်လုံးတို့ဖြင့်၊ သမ္မသန္တာ=ကြည့်ရှုကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤလူတို့ စည်းလုံးညီညွတ်ကြရာ အချိန်အခါသည်။၀။

သံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ သမဂ္ဂေါ=စည်းလုံးညီညွတ်လျက်၊ သမ္မောဒမာနော=ဝမ်းမြောက်လျက်၊ အဝိဝဒမာနော=ဆန့်ကျင်ဘက်မပြောဘဲ၊ ဝါ=မင်္ဂြိုင်းခုံဘဲ၊ ဧကုဒ္ဒေသော=တပေါင်းတည်းရွတ်ပြအပ်သော ပါတိမောက်ရှိလျက်၊ ဖာသု=ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာသော ကောင်းကျိုးတရားများကား၊ သံဃ=ရဟန်းသံဃာသည်၊ သမဂ္ဂေ=စည်းလုံးညီညွတ်လသော်၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်)အညမညံ=ချင်း၊ အဂ္ဂေါသာ စေဝ=လည်း၊ နု ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်၊ အညမညံ=ချင်း၊ ပရိဘာသာ စ=လည်း၊ နု ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။ပ။ ပရိစ္ဆဒေ စ=လည်း၊ နု ဟောန္တိ=ကုန်၊ တတ္ထ=ထို သံဃာညီညွတ်ရာဌာနဌ်။ပ။ ပသီဒန္တိ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ ပသန္နာနဉ္စ=ကြည်ညိုပြီးသော သူတို့မှာလည်း၊ ဘိယ္ယောဘာဝေါ= တိုးတက်များပြား သဒ္ဓါတရား ဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသံဃာညီညွတ်ရာ အခါသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဇာနာယ=ငှာ၊ သမယာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၅-မာတာပုတ္တသုတ်

၅၅။ ဧကံ=သော်။ပ။ အာရာမေ=၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊ စောနု ခေါ ပန ဘဒ္ဒဠိ=ထိုအခါ၌၊ သာဝတ္ထိယာ=သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ မာတာပုတ္တာ=အမိနှင့်သားဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု စ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီ စ=ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ဝဿာဝါသံ=မိုးလပတ်လုံး သီတင်းသုံးမှီတင်းနေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂမိသု=ကပ်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ တေ=ထိုသားအမိဖြစ်သော ရဟန်းနှင့် ရဟန်းမတို့သည်၊ အညမညဿ=တဦးနှင့်တဦး အချင်းချင်းကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ဒဿနကာမာ=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလားကြကုန်သည်၊ အဟောသုံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ မာတာပိ=အမိရဟန်းမသည်လည်း၊ ပုတ္တဿ=သားရဟန်းကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ဒဿနကာမာ=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလားသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ပုတ္တောပိ=သားရဟန်းသည်လည်း၊ မာတရံ=အမိရဟန်းမကို၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ဒဿနကာမော=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလားသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

တေသံ=ထိုသားအမိတို့၏၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ဒဿနာ=တွေ့မြင်နေခြင်းကြောင့်၊ သံသဂ္ဂေါ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ သံသဂ္ဂေ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ ဝိဿာသော=အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ ဝိဿာသေ=သည်၊ သတိ=သော်၊ သြတာရော=ရာဂဘီလူးပူးဝင်ခွင့်သည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ တေ=ထိုသားအမိတို့သည်၊ သြတိဏ္ဏစိတ္တာ=ရာဂဘီလူး ပူးဝင်အပ်သောစိတ် ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) သိက္ခံ=

အဓိသီလသိက္ခာကို၊ အပစ္စက္ခာယ=မပယ်စွန့်ကြကုန်မူ၍၊ ဒုဗ္ဗလျံ=သိက္ခာပုဒ်ပြည့်ကျင့်မှုဌ် အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြမူ မပြုကြကုန်မူ၍၊ မေထုနံ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ ညီညာတူကြ အဖိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ ပဋိသေဝိံသု=မှီဝဲကြကုန်ပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သမ္မဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=(မြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာ) ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိံသု=သွားကြကုန်၏၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားကြပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=ရှိသေစွာရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိံသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေကြကုန်ပြီးသော၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ တေဟိ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဓ သာဝတ္ထိယံ=ဤသာဝတ္ထိမြို့၌၊ ဥဘောပိ=နှစ်ဦးကုန်သော။ပ။ ပဋိသေဝိံသု=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မာတာ=အမိသည်၊ ပုတ္တေ=သားဌ၌၊ နု သာရဇ္ဇတိ=ပြင်းထန်စွာ·မတပ်မက်၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ ပုတ္တောပိ ဝါ=သားသည်မူလည်း၊ မာတရိ=အမိ၌၊ နု သာရဇ္ဇတိ=မက်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သော မောဃပုရိသော=ချာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ် မသိုမမှီး အချည်းနှီးဖြစ်သော ထိုယောကျ်ားသည်၊ မညတိ ကိံနု=မှတ်ထင် နေလေသလော၊ [ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ–သို့သွားခဲ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိရူပံ ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အဆင်းရူပါရုံကဲ့သို့၊ [နာဟံ ဘိက္ခဝေ–သို့ပြန်လာခဲ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ရဇနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ စွဲမက်စေတတ်သော၊ [သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (တ–၁၀၇)အဖွင့်အတိုင်း အနီယပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်ဟောတည်း] ဧဝံ ကမနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ နှစ်သက်အပ်သော၊ [ဤပုဒ်ဌ်ကား ကံဟောအနီယပစ္စည်း] ဧဝံမဒနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ မူးရူးစေတတ်သော၊ [ကတ္တားဟော] ဧဝံဗန္ဓနီယံ=ဤနှယ် မခြား အလားတူ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော၊ ဧဝံမုစ္ဆနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ တွေဝေ မေ့လျော့စေတတ်သော၊ အနုတ္တရဿ=သူ့ထက်သာလွန်သော တရား မရှိသော၊ ဝါ=သာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရခြင်း၏၊ ဧဝံ အန္တရာယကရံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူအန္တရာယ်ပြုတတ်သော၊ အည်=မိန်းမရူပါရုံမှတပါး အခြားသော၊ ဧကရူပမ္ပိ=တခုတလေသော ရူပါရုံကိုမျှလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ နု သမနုပဿामိ=မြင်တော်မမူ၊ (သဗ္ဗညုတညာဏ်စက္ခုဖြင့်

အကုန်အစင် ကြည့်ရှုရ်ပင် မြင်တော်မမူ) [ဧကကနိပါတ်၌ "ယံ ဧဝံ ပုရိသဿ စိတ္တံ" ဟု ယံသဒ္ဒါ ပါသကဲ့သို့ ဤ၌မပါသောကြောင့် "ဧဝံ ရဇနီယံ" စသည်ကို ဧကရူပမ္မိ၏ ဝိသေသနပြုလုပ်၍ အနက်ပေးသည်]။

(တနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိရူပံ=ဤမိန်းမ၏ ရူပါရုံသည်၊ ရဇနီယံ=စွဲမက်စေတတ်သည်၊ ကမနီယံ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သည်၊ မဒနီယံ=မူးရူးစေတတ်သည်၊ ဗန္ဓနီယံ=ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သည်၊ မုစ္ဆနီယံ=တွေဝေမေ့လျော့စေတတ်သည်၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ အန္တရာယကရံ=အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ စွဲမက်စေတတ်သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။ အဓိဂမာယ=ငှါ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံ အန္တရာယကရံ=သော၊ အည်=သော၊ ဧကရူပမ္မိ=လည်း၊ အဟံ=သည်၊ နု သမနုပဿामိ=မူ၊ [ဤသို့လည်း အကျယ်တဝင့် အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိရူပေ=မိန်းမ၏ ရူပါရုံ၌၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်၏၊ ဂိဒ္ဓါ=မက်မောကြကုန်၏၊ ဂထိတာ=(တဏှာသည်)ချုပ်နှောင်အပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တဏှာ၏ ချုပ်နှောင်မှုခံကြရကုန်၏၊ မုစ္ဆိတာ=(တဏှာဖြင့်) တွေဝေမေ့မြောနေကြကုန်၏၊ အဇ္ဈောသန္နာ=သက်ဝင်နစ်မြှုပ်နေကြကုန်၏၊ ["ဣတ္ထိရူပေ အဇ္ဈောသန္နာ=မိန်းမရူပါရုံ၌ သက်ဝင်နစ်မြှုပ်နေကြကုန်၏" ဟု ပုဒ်ချင်းစပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ယူပါ၊ အဇ္ဈောသန္နပုဒ်၏ နေရာ၌ မူကွဲပါ၌အမျိုးမျိုးနှင့် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၉)သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ ဤ၌မူ "အဓိ+အဝ+သဒ+တ" ဖြင့် သြဂါဒေအနက် (သဒ္ဒေတ်၏ သြသီဒနအနက်) ဟောကြောသည်] တေ(သတ္တာ)=ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိရူပဝသာနုဂါ=မိန်းမရူပါရုံ၏ အလိုနယ်ဝယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) ဒီဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်စွာသော ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ သောစန္တိ=ဝမ်းနည်းပူဆွေးကြရကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိသဒ္ဒေါ ယထာ=ဤမိန်းမ၏အသံကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူစွဲမက်စေတတ်သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အည်=မိန်းမအသံမှ တပါးတခြားသော၊ ဧကသဒ္ဒမ္ပိ=တခုသောအသံကိုသော်မျှလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ နု သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိသဒ္ဒေါ=ဤမိန်းမအသံသည်၊ ရဇနီယော=စွဲမက်စေတတ်သည်၊ ကမနီယော=လိုလားနှစ်သက်အပ်သည်၊ မဒနီယော=သည်၊ ဗန္ဓနီယော=သည်၊ မုစ္ဆနီယော=သည်၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ အန္တရာယကရော=အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့

သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧ၀ं ရဇနိယံ=သော၊ ဧ၀ံကမနိယံ=သော။ပ။အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧ၀ံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ကေသဒ္ဒမ္မိ=လည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ နု သမနုပဿာမိ=မူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=အကြင်သတ္တ၀ါတို့သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဒေ=မိန်းမအသံ၌၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်၏၊ ဂိဒ္ဓါ=ကုန်၏။ပ။အဇ္ဈောသန္နာ=ကုန်၏၊ တေ (သတ္တာ)=ထိုသတ္တ၀ါတို့သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဒ၀သာနုဂါ=မိန်းမအသံ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ သောစန္တိ=ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိဂန္ဓော ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အနံ့ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧ၀ံရဇနိယံ=သော၊ ဧ၀ံကမနိယံ=သော။ပ။ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧ၀ံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=မိန်းမ၏ အနံ့မှတပါး တခြားသော၊ ကေဂန္ဓမ္မိ=တခုသောအနံ့ကိုသော်မျှလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ နု သမနုပဿာမိ=မူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိဂန္ဓော=ဤမိန်းမအနံ့သည်၊ ရဇနိယော=သည်၊ ကမနိယော=သည်။ပ။ အန္တရာယကရော=သည်၊ ဟောတိ ယထာ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့ ဧ၀ံရဇနိယံ=သော၊ ဧ၀ံကမနိယံ=သော။ပ။ ဧ၀ं အန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ကေဂန္ဓမ္မိ=လည်း၊ အဟံ=သည်၊ နု သမနုပဿာမိ=မမူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဂန္ဓေ=မိန်းမ၏ အနံ့၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ အဇ္ဈောသန္နာ=ကုန်၏၊ တေ(သတ္တာ)=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဂန္ဓ-၀သာနုဂါ=မိန်းမအသံ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ သောစန္တိ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိရသော ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အရသာကဲ့သို့။ပ။ အညံ=မိန်းမအရသာမှတပါး တခြားသော၊ ကေရသမ္မိ=တခုသော အရသာကိုမျှလည်း။ပ။ ဣတ္ထိရသေ=မိန်းမအရသာ၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ ဣတ္ထိရသ၀သာနုဂါ=မိန်းမအရသာ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အတွေ့အထိ အာရုံကဲ့သို့။ပ။အညံ=မိန်းမ၏ အတွေ့အထိ အာရုံမှတပါးသော၊ ကေဖောဋ္ဌဗ္ဗမ္မိ=တခုသော အတွေ့အထိ အာရုံကိုမျှလည်း။ပ။ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=ဤမိန်းမ၏ အတွေ့အထိအာရုံ သည်၊ ရဇနိယံ=သည်၊ ကမနိယံ=သည်။ပ၊ အန္တရာယကရံ=သည်၊ ဟောတိ ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧ၀ံရဇနိယံ=သော၊ပ။]ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဖောဋ္ဌဗ္ဗေ=မိန်းမအတွေ့အထိ၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ ဣတ္ထိဖောဋ္ဌဗ္ဗ၀သာနုဂါ=မိန်းမအတွေ့အထိ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကြကုန်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတ္ထိ=မိန်းမသည်၊ ဂစ္ဆန္တီပိ=သွားနေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=ယောကျ်ား၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခွင့်မရအောင် တားဆီး၍၊ [ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖြစ်ခွင့်မရအောင် တားဆီး၍ဟူလို၊ ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်ကြည့်ပါ] တိဋ္ဌတိ=တည်၏၊ ဋ္ဌိတာပိ=ရပ်နေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ နိသိန္နာပိ=ထိုင်နေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ သယာနာပိ=လျောင်းနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဟသန္တီပိ = ရယ်မောနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဘဏန္တီပိ = စကားပြောနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဂါယန္တီပိ=သီချင်းဆိုနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ရောဒန္တီပိ=ငိုနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဥဋ္ဌါတိတာပိ=ကြွတက်ဖူးရောင်နေစဉ်မှာလည်း၊ [ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း စသော အကြောင်းတမျိုးမျိုးကြောင့် ကြွတက်ဖူးရောင် နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ သေပြီး၍ ဖူးဖူးရောင်နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ ဘာမျှမကျန်ရအောင် မိန့်ဆိုအပ်သော စကားများတည်း။ ဥဒ္ဒံ ဟနတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥဋ္ဌါတိတာ]။ပ။

မတာပိ=သေနေစဉ်မှာလည်း၊ ဝါ=သေပြီးလျှင်မှာလည်း [သေနေစဉ်မှာဘဲဖြစ်ဖြစ် သေပြီးနောက် လူသေကောင်မီးရှို့၍ မမြင်ရတော့သည့်အခါ မှာဘဲဖြစ်ဖြစ် ထိုမိန်းမ၏ အကြောင်းကို စဉ်းစားလိုက်လျှင် ကုသိုလ်စိတ်များ ကုန်ခန်းသွားသည်သာ ဖြစ်၏] ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဝရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ယင်းသို့သော အကြောင်းများကြောင့်ပင်၊ မာရဿ=ကိလေသမာရ်၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ထောင်ထားအပ်သော ကျောက်ကွင်းဟူသော၊ ယံ တံ(ဝစနံ)=အကြင်စကားကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလိုကြားအုံ၊ မာရဿ=ကိလေသမာရ်၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဟူသော၊ (တံ ဝစနံ=ထိုစကားကို) ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မာတုဂါမံယေဝ=မိန်းမကိုသာလျှင်၊ သမ္မာ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ကြောင့်ပင်၊မာရဿ=၏၊ သမန္တပါသောတိ = ဟူသော၊ ယံ တံ(ဝစနံ)=ကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုကြားအုံ၊ မာရဿ=၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဟူသော၊ (တံ ဝစနံ=ကို) မာတုဂါမံ=မိန်းမကို၊ ဝဒမာနော ဧဝ=ပြောဆိုသော်သာလျှင်၊ ဝါ=ပြောဆိုမှသာလျှင်၊ သမ္မာ=စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။

အသိဟတ္ထေန=လက်ထဲ၌ သန်လျက်ဓားရှိသောသူနှင့်၊ (ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ခြင်းငှာ သန်လျက်ဓားကို ကိုင်၍လာသောသူနှင့်) သလ္လပေ=အတူတကွ စကားပြောဆိုသင့်ရာသေး၏၊ ပိသာစေနာပိ=(စားဖို့ရာလာသော) သားစားဘီလူး

သားရဲနှင့်သော်မှလည်း၊ သလ္လပေ=အတူတကွ စကားပြောဆိုသင့်ရာသေး၏၊ ယေန=အကြင် မြွေပွေးမြွေဟောက်သည်၊ ဒဋ္ဌော=ကိုက်အပ်သည်၊ ဝါ=အကိုက်ခံရသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) နု ဇီဝတိ=အသက်မရှင်၊ တံ အာသီဝိသမ္မိ=ထိုမြွေနပွေးမြွေဟောက်ကိုသော်မှလည်း၊ အာသီဒေ=လက်ဖြင့်ထိစပ် ပုတ်ခတ်သင့်ရာသေး၏၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမနှင့်၊ ဧကောဧကာယ=တယောက်ချင်းချင်း၊ [တနည်း-ဧကော=တပါးတည်းသော ရဟန်းသည်၊ ဧကာယ=တယောက်တည်းသော၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမနှင့်] နု တွေဝ သလ္လပေ=အတူတကွ စကားမပြောဆိုသင့်သည်သာ။

တာ=ထိုမိန်းမတို့သည်၊ ပေက္ခိတေနစ=ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သိတေန စ=ပြုံးရယ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထောပိ=ထို့အပြင်လည်း၊ ဒုန္နိဝတ္ထေန စ=မကောင်းသဖြင့် ဝတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မလုံ့တလုံ့ဝတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဗ္ဗုနာ=ချိုသာသော၊ ဘဏိတေန စ=စကားပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌဿတိ=ကင်းလွတ်သော သတိရှိသောသူကို၊ ဗန္ဓန္တိ=ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ကြကုန်၏၊ [နေသော=နု+ဧသော] ဧသော ဧနော=ထိုမိန်းမဟူသော သတ္တဝါကို၊ နု သွာသီဒိတော[1]=အလွန်နီးစပ် မချဉ်းကပ်ထိုက်၊ မတော=သေပြီးသည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍) ဥဋ္ဌိတိတော အပိ=ကြွတက်ဖူးရောင် အလောင်းကောင် မိန်းမကိုသော်မှပင်၊ (နု သွာသီဒိတော=အလွန်နီးစပ် မချဉ်းကပ်ထိုက်)။

မနောရမာ=စိတ်၏ပျော်မွေ့ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါ=(အဆင်းရောင် ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါ=(အသံ)သဒ္ဒါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရသာ=(အရသာ) ရသာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ=(အနံ့) ဂန္ဓာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ စ=(တွေ့ထိဖွယ်) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဧတေ ကာမဂုဏာ=ထိုကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို၊ ဝါ=ထိုဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့ကို၊ ဝါ=ထိုဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ဣတ္ထိရူပသ္မိ=မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်ရူပကာယ၌၊ ဒိဿရေ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကာမောဃဂ္ဂဠာနံ=ကိလေသာကာမဟူသော ရေအယဉ်သည် မျှောအပ်ကုန်သော၊ ကာမေ=(ဝတ္ထု ကိလေသာနှစ်ဖြာသော) ကာမတို့ကို၊ အပရိဇာနတံ=(သုံးပါးသော ပရိညာတို့ဖြင့်) ပိုင်းဖြတ်ခြားနားမ၍ မသိကုန်သော၊ တေသံ=ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ သံသာရသ္မိ=သံသရာခရီး၌၊ ဝါ=ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် မပြတ်ဖြစ်နေသော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟူသော

၁။ **သွာသီဒိတော-ဟု ရှိသင့်။** ။ဤနေရာ၌ သွာသီသဒေါ-ဟု ပါ၌ရှိ၏၊ မူကွဲပါ၌ပင် မတွေ့ရ၊ သို့သော် မှန်ကန်သောပါ၌ဟု မိမိမယူဆပါ၊ ထိုပါ၌ကို ခိုင်လုံသောသဒ္ဒါကျမ်းဖြင့် မည်သို့ရှုပ် စီရင်မည်နည်း၊ မိမိကား "သု+အာ+သဒ+တ" ဖြင့် သွာသီဒိတောဟု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၏၊ သုဋ္ဌု အာသီဒိတဇော ဥပဂန္တဇောတိ သွာသီဒိတော။

ခရီးစဉ်၌၊ ကာလ=ဝင်ဆင်းရဲ၏ဖြစ်ရာ အခါကာလကိုလည်းကောင်း၊ ဂတိ=လားရောက်အပ်သော ဂတိကိုလည်းကောင်း၊ [ဂတိဟု အံ့ဝိဘတ်ဖြင့်သာ ပါ၍ ရှိရမည်] ဘဝါဘဝ=အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော ဘဝငယ် ဘဝကြီးကိုလည်းကောင်း၊ [ဘဝ+အဘဝ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ဘဝ=ငယ်သောဘဝ+အဘဝ=ကြီးသောဘဝ။ အသဒ္ဒါ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောတည်း] (ဧတေ ကာမဂုဏာ=ထိုငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အာရုံတို့သည်) ပုရက္ခတာ=ရှေ့ဆောင်ရှေ့သွားပြုနေကုန်၏။

ယေ စ=အကြင်ရဟန္တာပညာရှိတို့သည်ကား၊ ကာမေ=(ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့ကို၊ ပရိညာယ=(ဉာတ တီရဏ ပဟာနဟူသော) သုံးပါးသော ပရိညာတို့ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ခြားနားကာ သိကြကုန်၍၊ အကုတောဘယာ=မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ ကြောက်ရွံ့ရခြင်းမရှိကုန်ဘဲ၊ (ကြောက်ရွံ့ရခြင်းတည်းဟူသော စိတ္တုတ္တာသကားမရှိကုန်ဘဲ) [ကုတော ကုတောစိ ဘယံ ကုတော ဘယံ=တခုခုသောအကြောင်းကြောင့် ကြောက်ရွံ့ရခြင်း။အလုတ္တတမ္ပုရိသ် သမာသ်တည်း၊ နုတ္ထိ ဧတေသံ ကုတောဘယံတိ အကုတောဘယာ]၊ စရန္တိ=ကြွသွားတော်မူကြကုန်၏၊ ယေ=အကြင် ရဟန္တာပညာရှိတို့သည်၊ အာသဝက္ခယံ=အာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ=ရောက်တော်မူကြကုန်၏၊ လောကေ=သတ္တလောကဌ၌၊ တေ=ထိုရဟန္တာပညာရှိတို့သည်၊ ဝေ=စင်စစ်ကေန် အမှန်အားဖြင့်၊ ပါရဂူတာ=သြဃလေးပါးတို့၏ အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သို့ ကိုယ်တွေ့ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုတော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=သံသရာရေအယဉ်ကြီး၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုယ်တွေ့ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုတော်မူ ကြကုန်၏၊ [ပါရံ ပရိယန္တံ နိဗ္ဗာနံ ဂတာ ပါရဂူတာ]ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ပဌမံ။

၆–ဥပဋ္ဌာယသုတ်

၅၆။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=(အမည်အဖွယ် မထင်မရှား) တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သကော=မိမိ၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=မိမိ၏ သက်ဆိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဥပဋ္ဌာယော=ဥပဋ္ဌာယ်ဘုန်းကြီးသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထို မိမိဥပဋ္ဌာယ်ဘုန်းကြီးရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=၍၊ သကံ=မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=မိမိ၏သက်ဆိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဥပဋ္ဌာယံ=ဥပဋ္ဌာယ်ဘုန်းကြီးကို၊ ဧတံ=ဤဝကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါဝ=လျှောက်ထားသနည်းဟုမူ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကာယော ဧဝ=ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ မဓုရကဇာတော[1]=ဖြစ်သော လေးလံ

၁။ မဓုရကဇာတောစေဝ ကာယော။ ။မဓုရကသဒ္ဒါသည် တောင့်တင်းခြင်း-ဇက်ဆင့်ခိုင်ဟခြင်းအနက်ဟောဖြစ်သော ထမ္ဘသဒ္ဒါ ထဒ္ဒသဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်တူ

တောင့်တင်းနေသည်၏ အဖြစ်ရှိပါ၏၊ ဝါ=လေးလံ၍ တောင့်တောင့်တင်းတင်း ကြီး ဖြစ်နေပါ၏၊ မေ=တပည့်တော်အား၊ ဒီသာ စ=အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့သည် လည်း၊ နပက္ခာယန္တိ ° =မထင်ရှားပါကုန်၊ ဝါ=ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်နေပါကုန်၏၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ဓမ္မာ စ=သမထဝိပဿနာတရားတို့သည်လည်း၊ နပ္ပဋိဘန္တိ= ကွဲကွဲပြားပြား မထင်ရှားပါကုန်၊ ထိနမိဒ္ဓဆ=ထိန်နှင့် မိဒ္ဓသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော သည်လည်း၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ= ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ (အဟံ=တပည့်တော် သည်) အနဘိရတော စ=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ် မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရামိ=ကျင့်နေရပါ၏၊ မေ=တပည့်တော်မှာ၊ [တနည်း– မေ=တပည့်တော်၏၊ သန္ဓာနေ=စိတ်အစဉ်၌] ဓမ္မေသု=တရားတော်တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားမှုသည်လည်း၊ အတ္ထိ=ရှိနေပါ၏၊ ဝါ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

ပရိယာယ်သဒ္ဒါ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ လေးလံ၍ တောင့်တင်းခိုင်မာနေသော (တောင့်တောင့်တင်းတင်းကြီး ဖြစ်နေသော)ခန္ဓာကိုယ်ကို မဓုရကဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သော် လည်း· "မဓုရကဇာတော"ဟု ဇာတသဒ္ဒါနှင့် တွဲနေသောကြောင့် ထိုခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံ၍ တောင့်တင်းနေခြင်း (မဓုရကဘာဝ)ကို "မဓုရက"ဟု ဆိုလို၏၊ [ဘာဝပွ ဓာနကြောင့်ခြင်းဖြစ်၏] ထို့နောက် "မဓုရကော မဓုရကဘာဝေါ ဇာတော သဗ္ဗာတော ယသ ကာယသသာတိ မဓုရကဇာတော=လွန်စွာဖြစ်သော လေးလံတောင့်တင်းသည်၏ အဖြစ်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု။ မဓုရကဘာဝေါနာမ သရီရသ ထမ္ဘိတတ္တံ၊ တံပန ဂရုဘာဝပုဗ္ဗကံတိအာဟ "သဗ္ဗာတဂရုဘာဝေါ သဗ္ဗာတထဒ္ဓဘာဝေါ"တိ။ ဒီ, မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋီကာ၊ ၁၄၅။

၁။ နု ပက္ခာယန္တိ။ ။ပက္ခာယန္တိကား ပရှေးရှိသော ခေတ်၊ အနှစ်ဝိဘတ်၊ ကို အာယပြု။ "နုပက္ခာယန္တိတိ နုပ္ပကာသေန္တိ နာနာကာရဏတော နု ဥပဋ္ဌဟန္တိ" ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ခေတ်သည် ထင်ရှားခြင်း, ထင်ပေါ်ခြင်းဟူသော ပကာသ, ဥပဋ္ဌာနအနက်ဟောတည်း၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ပြထားသော သတ္တာ(ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း) အနက်နှင့် သဘောတူ၏၊ [ခေ ခါဒနသတ္တာသု၊ ခါယတိ၊ ဥန္ဒ||ရာ ခါယန္တိ။ပ။ အသိရိဝိယ ခါယတိ၊ ဒီသာပိ မေ နု ပက္ခာယန္တိ။ သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာ၊ ၁၉] ခန္ဓ ဝဂ္ဂ သံယုတ်ဋီကာ၊ တိသသုတ်အဖွင့်(သံ၊ ဋီ၊ ၃–၂၄၄)၌မူ "နုပက္ခာယန္တိတိ ပကာသာ ဟုတ္တာ နခါယန္တိ၊ တေနာဟ–နုပါကဋာ ဟောန္တိတိ"ဟု ပဥ္စပသာဒကို ပကာသ(ထင်ရှား ခြင်း) အနက်ဟောအဖြစ်ဖြင့် သီးခြားဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ပဥ္စပသာဒ၏ ထင်ရှားခြင်းအနက်နှင့် ခေတ်၏ထင်ပေါ်ခြင်းအနက်ကို ပေါင်းစပ်၍ "နုပက္ခာယန္တိ= ထင်ထင်ရှားရှား ထင်ပေါ်မလာကုန်"ဟု အနက်ဆိုရာ၏။

အထ ခေါ=၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိက်=(ဥပဇ္ဈာယ်ယူ) အတူနေတပည့်ဖြစ်သော၊ တံ ဘိက္ခုံ=ထိုရဟန်းကို၊ အာဒါယ=ခေါ်ယူ၍။ပ။ နိသိဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ စဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြောဆိုပါ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=ဘုရား၊ ဧတရဟိ=၌၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကာယောစေဝ=လည်း။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=ပြောဆိုပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) [ဣတိသဒ္ဒါ နှစ်လုံးရှိသင့်လျက် တလုံးကို ချေထားသည်ဟု ကြံရ၏၊ ထိုတွင် တိုက်ရိုက်ရှိသော ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် "ဝေမာဟ"သို့ ပြန်လှည့်စပ်ရ၏၊ ချေထားသော ဣတိသဒ္ဒါဖြင့်ကား "ဧတဝေါစ"သို့ ပြန်လှည့်စပ်ရ၏]။

[ဧဝံ ဟေတံကို နောက်မှ အနုက်ဆိုရမည်] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣဒ္ဓြိယေသု=(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဒါရသ=(လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရမရှိဘဲ၊ ဘောဇနေ=ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုနော=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို မသိဘဲ၊ ဧကဝရိယ=နိုးကြားသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနနုယုတ္တသ=အထပ်ထပ် အားမထုတ်ဘဲ၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ အဝိပဿကသ=အမျိုးမျိုးမရှုဘဲ၊ ဝါ=မရှာမှီးဘဲ၊ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ=ညဉ့်၏ရှေ့ပိုင်းယာမ်, ညဉ့်၏နောက်ပိုင်းယာမ်ပတ်လုံး၊ ဗောဓိပက္ခိယာနံ=ဗောဓိပက္ခိယ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=(သတိပဋ္ဌာန် စသော) တရားတို့ကို၊ ဘာဝနာနုယောဂံ=ဖြစ်ပွားစေခြင်း ကိစ္စကို အားထုတ်မှု ဝီရိယကို၊ အနနုယုတ္တသ=အထပ်ထပ် အားမထုတ်ဘဲ၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ (ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏) ကာယော စေဝ=ခန္ဓာကိုယ် သည်လည်း၊ မဒုရကဇာတော=ဖြစ်သော လေးလံတောင့်တင်းနေသည်၏ အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ=လေးလံ၍ တောင့်တောင့်တင်းတင်းကြီး ဖြစ်နေသည်၊ ယံ ဟောတိ=အကြင် ဖြစ်၏။

အသ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒိသာ စ=တို့သည်လည်း၊ ယံ နု ပက္ခာယန္တိ=အကြင် မထင်ရှားကုန်၊ [ယံ ပုဒ်ကိုလိုက်ပေးသည်] တံ=ထိုရဟန်းအား=ဓမ္မာ ဝ=လည်း၊ ယံ နုပဋိဘန္တိ=အကြင် ကွဲကွဲပြားပြား မထင်ရှားကုန်၊ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ=လည်း၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ယံ တိဋ္ဌတိ=အကြင်တည်နေ၏၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) အနဘိရတော စ=ဘဲလည်း၊ ဒြဟ္မ ဝရိယံ=ကို၊ ယံ ဝရတိ=အကြင် ကျင့်နေရ၏၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝ=လည်း၊ ယံ ဟောတိ=အကြင်ဖြစ်နေ၏၊ [ဧဝံဟေတံသို့

ပြန်လာခဲ့တော့အုံ့၊ "ဧဝံ ဟိ ဧတံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဟိအနက်မရှိ] ဧတံ=ဤသို့ ထိုရဟန်းခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံတောင့်တင်းမှု ဖြစ်ခြင်း စသည်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ အသင်တို့ လျှောက်ထားသည်အတိုင်း၊ ဟောတိ=အမှန်ပင် ဖြစ်တတ်ပါ၏။

[တသ္မာတိဟ=တသ္မာ+ဣဟ။ တ အာဒုံ] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣန္ဒြိယအဂုတ္တဒ္ဒါရ စသည်ဖြစ်လျက်နေသော ရဟန်းမှာ ခန္ဓာကိုယ်လေးလံတောင့်တင်းမှု စသည် ဖြစ်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ တေ=သင်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရော=(သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရရှိသူသည်၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညူ=အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူသည်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ် အားထုတ်သူသည်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကော=အမျိုးမျိုးရှုသူသည်၊ ဝါ=ရှာမှီးသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်တော့အုံ့။ပ။ ဘာဝနာနုယောဂံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ်အားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရိဿာမိ=နေထိုင်တော့အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုပျင်းရိသော ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣမိနာ သြဝါဒေန=ဤအဆုံးအမဖြင့်၊ သြဝဒိတော=ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရှိအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ကာမိ=ပြန်သွားပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုပျင်းရိသောရဟန်းသည်၊ ဧကော=တပါးတည်းသည်၊ ဝူပကट္ဌော=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမတို့မှ ကိုယ်စိတ်အားဖြင့် ကင်းကွာသည်၊အပွမတ္တော=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား၌ မမေ့လျော့သည်၊ အာတာပီ=ပြင်းထန်သောဝီရိယရှိသည်၊ (ကိလေသာ တို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်း ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ဝီရိယရှိသည်) ပဟိတတ္တော=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ) နိဗ္ဗာန်သို့ ရဲဝံ့စွန့်စား စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ [ပဟိတ=စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော+အတ္တ=စိတ် (ရှိသူ)။ ပဟိတော အတ္တာ ယေနာတိ ပဟိတတ္တော]။

နှ စိရသေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ [ဝိဟာသိ, အတ္ထညာသိတို့၌ စပ်ပါ] ယသ=အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်၏၊ ဝါ=အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော၊ အတ္ထာယ=အကျိုးငှာ၊ ကုလပုတ္တာ=(အကျင့်သီလရှိသော) အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊

သမ္မဒေဝ=အကြောင်းမှန်, နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အဂ္ဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ=ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ (အိမ်ခ်ိန်နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်, နွားမွေး, ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို) ပဗ္ဗဇန္တိ=ဝင်ရောက်ကြကုန်၏၊ ဝါ=ကျင့်ကြကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်းကြည့်] အနုတ္တရံ=သူ့ထက်ထူးချွန် လွန်မြတ်သောတရားမရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ [တဒနုတ္တရံ=တံ+အနုတ္တရံ] ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အဆုံးစွန်ဖြစ်သော၊ တံ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ [တဒနုတ္တရံ၌ တံကို အနက်ပေးသည်] ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘောင်ပင်လျှင်၊ ဝါ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးမြတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္ဆိကတ္တာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍ဝိဟာသိ=နေပြီ။

ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေသည်၊ ခီဏာ=ကုန်ခန်းပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝါ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝုသိတံ=ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ကရဏီယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်သော(၁၆)ပါးသော မဂ်ကိစ္စကို၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတ္ထတ္တာယ=ဤ(၁၆)ပါး ကွဲပြားသော မဂ်ကိစ္စ၏ အဖြစ်ဟူသောအကျိုးငှာ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၅၉) တိကဏ္ဏသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၃၇၁)လည်း ကြည့်ပါ] အပရံ=နောက်ထပ် တမျိုးတခြား မဂ်ဖြစ်ပွားစေခြင်း ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဗ္ဗညာသိ=သိပြီ၊ ပန=ထိုမျှမကသေး၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အရဟတံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ အညတရော=တပါးအပါအဝင်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ=ရဟန္တာအဖြစ်သို့၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တော=ရောက်ပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သကော=သော၊ ဥပဇ္ဈာယော=သည်။ပ။ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ တေရဟိ=၌၊ မေ=၏၊ ကာယော စေဝ=သည်လည်း၊ [နှ စေဝ-၌ "စေဝ"ကို ကာယော နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] မဒုရကဇာတော=အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်နေသည်၊ နု (ဟောတိ)=မဖြစ်တော့ပါ၊ မေ=အား၊ ဒိသာ စ=တို့သည်လည်း၊ ပက္ခာယန္တိ=ထင်ရှားလာပါကုန်၏၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ ပဋိဘန္တိ=ထင်ရှားလာပါကုန်၏။ပ။ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ နု တိဋ္ဌတိ=မတည်တော့ပါ၊ (အဟံ=သည်) အဘိရတော စ=ပျော်မွေ့လျက်လည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ စရामိ=ကျင့်ပါ၏၊ မေ=မှာ၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အထ ခေါ=(သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့် ရဟန်းက လျှောက်ထားရာ) ထိုအခါ၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊

သဒ္ဓိဝိဟာရိက်=သော၊ တံ ဘိက္ခုံ=ထိုရဟန်းကို၊ အာဒါယ=၍။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=ပြောဆိုပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ)။

. ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရသ=ရှိလျက်၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=လျက်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တသ=လျက်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကသ=လျက်။ပ။ အနုယုတ္တသ=လျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ (ဘိက္ခုနော=၏) ကာယောစေဝ=လည်း၊ မဂ္ဂရကဇာတော=သည်၊ ယံ နု ဟောတိ=အကြင်မဖြစ်၊ အသ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒိဿ စ=လည်း၊ ယံ ပက္ခာယန္တိ=အကြင်ထင်ရှားလာကုန်၏၊ တံ=ထိုရဟန်းအား၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ ယံ ပဋိဘန္တိ=အကြင် ထင်ရှားလာကုန်၏။ပ။ ယံ နု တိဋ္ဌတိ=အကြင်မတည်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) အဘိရတော စ=လျက်လည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ယံ စရတိ=အကြင်ကျင့်၏၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ ယံ နု ဟောတိ=အကြင်မဖြစ်တော့၊ ဝါ=အကြင်မရှိတော့၊ တေ=ဤသို့ ထိုရဟန်းခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံတောင့်တင်းမှု မဖြစ်ခြင်း စသည်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း၊ ဟောတိ=အမှန်ပင် ဖြစ်တတ်ပါ၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣန္ဒြိယဂုတ္တဒ္ဒါရ စသည်ဖြစ်လျက်နေသော ရဟန်းမှာ ခန္ဓာကိုယ် လေးလံတောင့်တင်းမှု စသည် မဖြစ်တော့သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=၌၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ (ကိန္တိ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရာ=(သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရ ရှိသူတို့သည်၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို သိသူတို့သည်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တာ=သူတို့သည်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကာ=သူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ=ပတ်လုံး။ပ။ အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရိဿာမ=နေထိုင်ကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇–အဘိဏှပစ္စဝေက္ခိတဗုဒ္ဓာနုသုတ်

၅၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဠု=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းအရာတို့ကို၊ ဣဓတ္ထိယာ ဝါ=မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသေန ဝါ=ယောကျ်ားသည်လည်းကောင်း၊ ဂဟဋ္ဌေန ဝါ=လူသည်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာနိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠု=ငါးမျိုး

ကုန်သော၊ (ဌာနာနံ=အကြောင်းအရာတို့ကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာနိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ) (အဟံ=ငါသည်) ဇရာဓမ္မော=အိုခြင်းသဘောရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်နေ၏၊ ဇရံ=အိုခြင်းသဘောကို၊ အနတီတော=မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိမိ၏ အိုခြင်းသဘောဟူသော ဤအကြောင်းကို)ဣတ္ထိယာ ဝါ=သည်လည်းကောင်း။ဃ။ ပဗ္ဗဇိတေနဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်၏။

(အဟံ=ငါသည်) ဗျာဓိဓမ္မော=မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်နေရ၏၊ ဗျာဓိံ=နာခြင်းသဘောကို၊ အနတီတော=ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိမိ၏ နာခြင်းသဘောဟူသော ဤအကြောင်းကို) ဣတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏၊ (အဟံ=ငါသည်) မရဏဓမ္မော=သေခြင်းသဘောရှိသည်၊ အမှိ=၏၊ မရဏံ=သေခြင်းသဘောကို၊ အနတီတော=ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤသေခြင်းသဘောဟူသော အကြောင်းကို)။ပ။ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏။

မေ=ငါ၏၊ ပိယေဟိ=ချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ=အားလုံးသော ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=အမျိုးစုံတက်ကွဲပြား တသီးတခြားစီ ဖြစ်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သေဆုံးကွေကွင်း ဖြစ်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=မလွဲမသွေ ဖြစ်နေရ၏) ဣတိ=သို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤသို့ ချစ်သူတို့နှင့် ကွေကွင်းရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို) [ဇာတိယာ နာနာဘာဝေါ၊ မရဏေန ဝိနာဘာဝေါ။ ဒသကနိပါတ် အဂုတ္တိုရ်၌၊ ၃၁၄။ ဇာတိယာတိ ခတ္တိယာဒိ ဇာတိယာ။ သံယုတ်၌၊ ၃ ၄၇၉]။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) ကမ္မဿကော=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူသည်၊ ကမ္မဒါယာဒေါ=ကံ၏ အမွေခံယူသူသည်၊ ဝါ=ကံကပေးအပ်သော အကျိုးကို

၁။ **ကမ္မဿကော ကမ္မဒါယာဒေါ စသည်။** ။သဿ အတ္တနော ဣဒံ သကံ=မိမိ၏ဥစ္စာ၊ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ။ ကမ္မံ သကံ ယဿ မယ္ဟိ ကမ္မဿကော=ကံဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသောသူ (ရှိသောငါ)။ ကတ္တားက အဟ်ဖြစ်သောကြောင့် "ယဿ မယ္ဟိ"ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါယံ=ပေးအပ်သောအမွေဥစ္စာ (ဒါယဒ္ဓံ သန္တကံ)၊ ဝါ=ပေးအပ်သောအကျိုး(ဖလ)၊ ကမ္မေန ဒါယံ ကမ္မဒါယံ=ကံက ပေးအပ်သော အမွေဥစ္စာ(အကျိုး)၊ တနည်း-ကမ္မဿ ဒါယံ ကမ္မဒါယံ=ကံ၏အမွေ(ကံ၏ အကျိုး)။ ကမ္မဒါယံ အာဒိယာမိတိ ကမ္မဒါယာဒေါ။ ဒသကနိပါတ်၊ စာပိုဒ် (၄၈) ပဗ္ဗဇိတ အဘိဏှသုတ် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝစနတ္ထပြုသည်၊ ထိုမှ အဟ်နှင့် လျော်ညီအောင် "အာဒိယာမိ"ဟု အမှုယောဂ မိဝိဘတ်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၏၊

ခံယူသူသည်၊ ကမ္မယောနိ=ကံဟူသော အကြောင်းရှိသူသည်၊ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူသည်၊ ကမ္မပဋိသရဏော=ကံဟူသော မှီခိုရာရှိသူသည်၊ အမှိ=ဖြစ်ရ၏၊ (အဟံ=ငါသည်) ကလျာဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ယံ ကမ္မံ=အကြောင်းကံကို၊ ကရိဿာမိ=ပြုလတ္တံ့ကြားအံ့၊ တဿ(ကမ္မဿ)=ထိုကောင်း မကောင်းသောကံ၏၊ ဒါယာဒေါ=အမွေခံသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေလိမ့်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ကို၊ (ဤသို့ ကမ္မဿကတာ စသည်ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို)။၀။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ=အကြောင်းကို၊ ဝါ=အကျိုးအာနိသင်အထူးကို၊ ပဋိစ္စ=စွဲ၍၊ "ရောဓမ္မောမှိ၊ ဧရံ အနုတီတောတိ=

ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ "အာဒိယတိ"ဟု နာမယောဂ တိဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိရှိ၏။ ထို့အပြင်–

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ "ကမ္မဿ ဒါယာဒေါ ကမ္မဒါယာဒေါ (ကံ၏အမွေဥစ္စာ ခံယူသူ)"ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် "ကမ္မံ မယှံ ဒါယဇ္ဇံ သန္ဓကန္တီ အတ္ထော=ကံသည် ငါ၏ အမွေဥစ္စာ"ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်၌ အကြောင်းကံ၏ အကျိုးကို အမွေဥစ္စာဟု မပြဆိုဘဲ အကြောင်းကံကိုပင် အမွေဥစ္စာ (ကမ္မံ ဒါယဇ္ဇံ သန္ဓကံ)ဟု ဆိုထားခြင်းသည် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းဖြစ်၏၊ ဥပမာအားဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်၏ အကျိုးတိုးပွားသည်ကိုပင် ပုညံ ပဝဠတိ (ကုသိုလ်တိုးပွားသည်)ဟု ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ကမ္မေန ဒါတဗ္ဗံ ဒါယံ တဗ္ဗိပါကံ အာဒိယန္တီတိ ကမ္မဒါယာဒါ၊ ဖဿာ၊ ကမ္မဿ ဒါယဇ္ဇတာ ကမ္မဖလဿ ဒါယဇ္ဇံ။၀။ တေနာဟ "ကမ္မမေဝ နေသံ ဒါယဇ္ဇံ သန္ဓက"န္တိ (မဇ္ဈိမ ပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊ ကုက္ကုရဝတ်သုတ်အဖွင့် နာ–၄၆)။ တံပန ကမ္မဒါယဇ္ဇံ ကာရဏောပစာရေန ဝဒန္တော "ကမ္မံ ဧတေသံ ဒါယဇ္ဇံ သန္ဓကန္တီ အတ္ထော"တိ အာဟ၊ ယထာ "ကုသလာနံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဠတိ"တိ။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ် အဖွင့်၊ ၃၇၂။

ကမ္မယောနိ ကမ္မဗန္ဓု ကမ္မပဋိသရဏော။ ။ယဝတိ ဖလံ သဘာဝတော ဘိန္နမ္ပိ အဘိန္နံ ဝိယ မိသိတံ ဟောတိ ဧတေနာတိ ယောနိ (သဘာဝအားဖြင့် အကျိုးတရား ကွဲပြားသော်လည်း မကွဲပြားသကဲ့သို့ ရောနှောကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်းတရား)ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ယောနိသဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟူသော (ကာရဏ)အနက်ကို ဟောအ၏၊ [ယုဓာတ် နိပစ္စည်း၊ ယု မိသနေ ယောနိ]။ ကမ္မံ ယဿ မယှံ ယောနိ ကာရဏန္တိ ကမ္မယောနိ။ မမတ္တာဝသေန ဗဇ္ဈတိ သမ္ဗဇ္ဈတိတိ ဗန္ဓု=ဝါ့ဥစ္စာ, ဝါ့လူအနေအားဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သောသူ (ဆွေမျိုးသားချင်း)။ ကမ္မံ ဗန္ဓု ဥာတကော ယဿ မယှန္တိ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသောဆွေမျိုးရှိသောသူ (ရှိသောငါ)။ ကမ္မံ ပဋိသရဏံ ပတိဋ္ဌာ အဝဿယော ယဿ မယှန္တိ ကမ္မပဋိသရဏော=ကံဟူသော ထောက်တည် မှီခိုရာ ရှိသောငါ။

ဧရာဝမ္မောမှိ၊ ဧရံ အနုတိတောဟု၎ င်္ဂ ကုတ္ထိယာ ဝါ = လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်သနည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ဝါ=ကို၊ ပဋိစ္စ=စွဲ၍၊ "(အဟံ=သည်) ဧရာဝမ္မော=သည်၊ အမှိ=၏၊ ဧရံ=ကို၊ အနုတိတောာ=ချေ၊" ကုတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ ကုတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့မှာ၊ ယောဗ္ဗနေ=ပျိုမျစ်နုနယ်ငယ်ရွယ်သူ၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ=အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောဗ္ဗနမဒေါ=ယောဗ္ဗနမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ငယ်ရွယ်သူ၏အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန မဒေန=ယင်းသို့သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းဖြင့်၊ မတ္တာ=ဝင့်ကြွားမူးရူးနေကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကို၊ စရန္တိ=ပြုကျင့်ကြကုန်၏၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်။ပ။ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရန္တိ=၏၊ တံ ဌာနံ=ထိုဧရာသဘောဟူသော အကြောင်းကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတောာ=ဆင်ခြင်သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ပဟီယတိ=ဌာနပ်] ယောဗ္ဗနေ=၌၊ ယော ယောဗ္ဗနမဒေါ=အကြင် ယောဗ္ဗနမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင်ပျိုမျစ်နုနယ် ငယ်ရွယ်သူ၏ အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) သော (ယောဗ္ဗနမဒေါ)=ထိုယောဗ္ဗန မာန်တက်ခြင်းကို၊ သဗ္ဗသော ဝါ=အကုန်အစင်သော်လည်း၊ ပဟီယတိ=ပယ်ရှားအပ်၏၊ ဝါ=ပယ်ရှားနိုင်၏၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော=ထိုယောဗ္ဗနမာန်သည်) တနု ဝါ=နည်းပါးသွားသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကုဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ယောဗ္ဗနမာန်ကို အကုန်အစင် ပယ်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့် နည်းပါးသွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=စွဲ၍ "ဧရာဝမ္မောမှိ၊ ဧရံ အနုတိတောတိ=ဧရာဝမ္မောမှိ၊ ဧရံ အနုတိတောာ"ဟု၎ င်္ဂ ကုတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ "ဗျာဓိဝမ္မောမှိ၊ ဗျာဓိ အနုတိတောတိ=ဗျာဓိဝမ္မောမှိ၊ ဗျာဓိ အနုတိတောာ" ဟု၎ င်္ဂ ကုတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့မှာ၊ အာရောဂျေ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်၌၊ ဝါ=

ကြောင့်၊ အာရောဂျမဒေါ=အာရောဂျမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန မဒေန=ဖြင့်၊ မတ္တာ= ကုန်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်ကြ၍)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုဗျာဓိသဘောဟူသော အကြောင်းကို၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတောာ=သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာရောဂ္ယ=၌၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ယော အာရောဂျမဒေါ=အကြင်အာရောဂျမာန် တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) သော (အာရောဂျမဒေါ)=ထိုအာရောဂျ မာန်တက်ခြင်းကို။ပ။ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော=ထိုအာရောဂျမာန်တက်မှုသည်) တနု ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အာရောဂျမာန်ကို အကုန်အစင်ပယ်ခြင်းနှင့် နည်းပါးသွားစေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=တို့မှာ၊ ဇီဝိတေ=အသက်ရှင်ခြင်း၌၊ ဝါ= အသက်ရှင်ခြင်းကြောင့်၊ ဇီဝိတမဒေါ=ဇီဝိတမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အသက် ရှင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ (တေ သတ္တာ=တို့သည်) ယေန မဒေန=ဖြင့်။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုမရဏသဘောဟူသော အကြောင်းကို။ပ။ ဇီဝိတေ=၌၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ယော ဇီဝိတမဒေါ=အကြင်ဇီဝိတ မာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင် အသက်ရှင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=၏)သော (ဇီဝိတမဒေါ)=ထိုဇီဝိတမာန် တက်မှုကို၊ သဗ္ဗသော ဝါ=လည်း၊ ပဟီယတိ=၏၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော ဇီဝိတမဒေါ=သည်) တနု ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဇီဝိတမာန်ကို အကုန်အစင်ပယ်ခြင်းနှင့် နည်းပါး သွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ "သဗ္ဗေဟိ မေ။ပ။ ဝိနာဘာဝေါတိ=သဗ္ဗေဟိ မေ။ပ။ ဝိနာဘာဝေါ" ဟူ၍၊ ဣဒ္ဓိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏှံ= ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ [တနည်း–ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ= ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ မေ=ငါ၏၊ ဝိယေဟိ=ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ =တို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ကို၊ ဣဒ္ဓိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=တို့မှာ၊ ဝိယေသု=ချစ်ခင်သူတို့၌၊ မနာပေသု= စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတို့၌၊ ယော ဆန္ဒရာဂေါ=အကြင်လိုလားခြင်း, စွဲမက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန ရာဂေန=အကြင်စွဲမက်မှုရာဂဖြင့်၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်သည်၊(ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်ကြ

ကုန်၍)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ထိုချစ်ခင်သူတို့နှင့် ကွေကွင်းရခြင်း ဟူသော အကြောင်းကို) အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတောာ=ဆင်ခြင်သော၊ တသ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိယေသု=တို့၌၊ မနာပေသု=တို့၌ယော ဆန္ဒရာဂေါ=အကြင် ဆန္ဒရာဂသည်၊ ဝါ=အကြင်လိုလားခြင်း, စွဲမက်ခြင်းသဘောသည် (အတ္ထိ=ရှိ၏) သော (ဆန္ဒရာဂေါ)=ထိုဆန္ဒရာဂကို၊ သမ္ဘသော ဝါ=လည်း၊ ပဟီယတိ=၏၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော ဆန္ဒရာဂေါ=သည်) တနု ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အကုသိလ်ဒုစ္စရိတ် ပြုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိုဆန္ဒရာဂကို အကုန်အစင် ပယ်သတ်နိုင်ခြင်းနှင့် နည်းပါး စေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ကမ္မဿကော=သူသည်၊ ကမ္မဒါယာဒေါ=သည်။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့မှာ၊ ကာယဒုစ္စရိတံ=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ် သော အကုသိလ် ကာယကံ သုံးပါးသည်လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတံ=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိလ် ဝစီကံ လေးပါးသည်လည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတံ=မနောဒုစ္စရိတ် အကုသိလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့် အပ်သော အကုသိလ် မနောကံသုံးပါးသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိခြင်းဟူသော ထို အကြောင်းကို) အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတောာ=သော၊ တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္ဘသော ဝါ=လည်း၊ ဒုစ္စရိတံ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိလ်ကို၊ ပဟီယတိ=၏၊ ပန= သို့မဟုတ်၊ (ဒုစ္စရိတံ= ဒုစ္စရိတ် အကုသိလ်သည်)တနု ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အကုသိလ်ဒုစ္စရိတ်ကို အကုန် အစင် ပယ်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့် သို့မဟုတ် နည်းပါးသွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤ အကြောင်းကို)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာ၏ တပည့်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင် စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) အဟံ ဧဝ ဧကော=ငါတယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဧရာ ဧမှော=အိုခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဧရံ=အိုခြင်းသဘောကို၊ အနတိတော=မကျော် လွန်နိုင်သည်၊ နု=မဟုတ်၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါ တို့၏၊ အာဂတိ=ရှေးဘဝမှ ယခုဘဝသို့ လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ယခုဘဝသို့ လာခဲ့ရာ ရှေးဘဝသည်လည်းကောင်း၊ ဂတိ=ဧာက်ဘဝသို့

သွားရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နောက်ထပ်သွားရောက်ရမည့် ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ စုတိ=စုတေ သေလွန်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိ=အထပ်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် ပမာဏရှိ၏၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ (ထိုအာဂတိ, ဂတိ စသည်ရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်လည်း) ဧရာမ္ဘာ=အိုခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ ဧရံ=ကို၊ အနတိတာ=မကျော်လွန်နိုင်ကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏။)

တံ ဌာနံ=ထိုဧရာသဘောတည်းဟူသော အကြောင်းကို၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော၊ တဿ=ထိုအရိယသာဝကာ၏၊ (သန္ဓာနေ=စိတ်အစဉ်၌) မဂ္ဂေါ=လောကုတ္တရမဂ်သည်၊ သဗ္ဗာယတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ တံ မဂ္ဂံ[1]=ထိုလောကုတ္တရမဂ်ကို၊ အာသေဝတိ=မှီဝဲ၏၊ (ဒုတိယမဂ် စသည်ကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် မှီဝဲ၏) ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဗဟုလီကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြု၏၊ တံ မဂ္ဂံ=ထိုလောကုတ္တရမဂ်ကို၊ အာသေဝတော=မှီဝဲသော၊ ဘာဝယတော=ဖြစ်ပွားစေသော၊ ဗဟုလီကရောတော=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သံယောဇနာနိ=သံယောဇဉ်တို့ကို၊ သဗ္ဗသော=အကုန်အစင်အားဖြင့်၊ ပဟီယန္တိ=ပယ်သတ်အပ်ကုန်၏၊ အနုသယာ=အနုသယ (၇)ပါးတို့သည်၊ ဗျန္တီဟောန္တိ=ကင်းသောအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှ မကျန်ရအောင် အပြီးသတ်ချုပ်ငြိမ်း ကင်းကွာသွားကုန်၏။

အဟံ ဧဝ ဧကော=ငါတယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဗျာဓိဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဗျာဓိ=ကို၊ အနတီတော=သည်၊ နမ=မဟုတ်၊ အထ ခေါ=ကား။ပ။ ဗျာဓိဓမ္မာ=ရှိကုန်၏၊ ဗျာဓိ=ကို၊ အနတီတာ=ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=၏) တံ ဌာနံ=ထိုဗျာဓိသဘောဟူသောအကြောင်းကို၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=သော၊ တဿ=ထိုအရိယသာဝကာ၏၊ (သန္ဓာနေ=၌)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုမရဏသဘောတည်းဟူသော အကြောင်းကို။ပ။ မယှေဝေကဿ (မယှံ ဧဝ ဧကဿ)=ငါတယောက်တည်း၏ သာလျှင်၊ [တနည်း–ဧကဿ=တယောက်တည်းသော၊ မယှံ ဧဝ=ငါ၏သာလျှင်] ဝိယေဟိ=ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=ကုန်သော၊

---

[1] တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတိ။ ။တကြိမ်ဖြစ်ပြီးသော လောကုတ္တရမဂ်သည် နောက်ထပ် ဖြစ်ရိုးမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော လောကုတ္တရမဂ်ကို နောက်ထပ်မှီဝဲခြင်း, ဖြစ်ပွားစေခြင်း, ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုခြင်းကိစ္စများ မပြုလုပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယ လောကုတ္တရမဂ် စသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းကိုပင် "အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတိ"ဟု ဆိုလိုကြောင်း အဂုံတ္တိရ်၌၊ ၃–၃၄၆ ၌ ဖွင့်ခဲ့သည်။

သဗ္ဗေဟိ=တို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊နု ခေါ(ဟောတိ)=ဖြစ်ရသည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ=ကား၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ အာဂတိ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ဥပပတ္တိ=သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ရှိ၏၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တေသံ သတ္တာနံ=ထိုသတ္တဝါတို့၏လည်း၊ ဝိယေဟိ=ချစ်ခင်အပ်သူတို့နှင့်၊ ဓနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေရ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=၏။)

တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ချစ်သူတို့နှင့် ခွဲခွာရခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို)။ပ။ အဟံ ဧဝ ဧကော=သာလျှင်၊ ကမ္မဿကော=ရှိသူသည်။ပ။ ကမ္မပ္ပဋိသရဏော=သူသည်၊ နု=မဟုတ်၊ ကလျာဏ ဝါ=သော၊ ပါပကံ ဝါ=သော၊ ယံ ကမ္မံ=ကို၊ ကရိဿာမိ=ပြုလတ္တံ့ငြားအုံ့၊ တဿ(ကမ္မဿ)=၏၊ ဒါယာဒေါ=သည်၊ နု ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရလိမ့်မည်မဟုတ်။ပ။ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ သတ္တာ=တို့သည်လည်း၊ ကမ္မဿကာ=ရှိသူတို့သည်၊ [ဗဟုဝုစ်အ-နက်ဆိုပါ] ကမ္မဒါယာဒါ=ယူသူတို့သည်၊ ကမ္မယောနိ=ရှိသူတို့သည်၊ [ဤနေရာ၌ ဗဟုဝုစ်ဖြစ်၍ ဤကာရဏကြောင့်ရှိရမည်] ကမ္မဗန္ဓု=သူတို့သည်၊ [ဤကာရဏကြောင့် ရှိပါစေ] ကမ္မပ္ပဋိသရဏာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။ပ။ ကရိဿန္တိ=ပြုလတ္တံ့ကုန်ငြားအုံ့။ပ။ ဒါယာဒါ=အမွေခံတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသဒ္ဓိကွတိ=၏) တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို)။ပ။ ဗုဒ္ဓေဟောန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)

ဗျာဓိမ္ဟာ=မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဇရာမ္ဟာ=အိုခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ အထော=ထိုမှတပါး၊ မရဏမ္ဟိနော=သေခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ=ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ယထာမ္ဟာ=အကြင်သို့သော အိုနာသေခြင်းသဘော ရှိကုန်၏၊ တထာ သန္တာ=ထိုအိုနာသေခြင်းသဘောတို့ဖြင့် မလွဲမသွေ ဖြစ်နေကြပါကုန်လျက်ပင်လျှင်၊ ဒီဝုစ္စန္တိ=သူတပါးကို စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာကြကုန်၏။

အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝံဓမ္မော=ဤသို့ အိုနာသေခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပါဏိသု=သတ္တဝါတို့၌၊ တံ=ထိုအိုနာသေသူ တစ်ခြားသူကို၊ စေဒီဝုစ္ဆေယျံ=အကယ်၍ စက်ဆုပ်ငြားအုံ့၊ ဧဝံဝိဟာရိနော=ဤသို့ ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးကိုပင် ရွံ့မုန်းလျက် နေလေ့ရှိသော၊ မမ=ငါ့အား၊ ဧတံ=ဤသူတပါးကို စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာခြင်းသည်၊ [နမေတံ=နမ+ဧတံ] နု ပတိရူပံ=မသင့်လျော်သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏။

ဧဝံ=ဤသို့ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ကာနေခြင်းဖြင့်၊ ဝိဟရန္တော=နေသော၊ သော အဟံ=ထိုငါသည်၊ နိရူပဓိ=ကာမဂုဏ်ဟူသော ဥပဓိမရှိသော၊ ဓမ္မံ=

အရဟတ္တဖိုလ်တရားကို၊ ဥတ္တာ=သိ၍၊ အာရောဂ္ယ စ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ ယောဗ္ဗနသို့ စ=ပျိုရွယ်သူ၏ အဖြစ်၌ လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတသို့ စ=အသက်ရှည်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ယေ မဒါ= အကြင်မာန်တက် ဝင့်ကြွားခြင်းတို့သည်၊ (သန္ဓိ=ရှိကုန်၏။)

(အဟံ=ငါသည်) နေကွမ္ဘံ=အိမ်အနောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ခေမတော=ဘေးကင်း၏ဟူ၍၊ ဒဠ္ဠ=မြင်၍၊ [ဇဝိတ်း လိုသော ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေထားသည်၊ တုံ့ပစ္စည်းသည် တွာပစ္စည်း၏ အနက်ကို ဟောအ်] သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ မဒေ=ထိုမာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်း သုံးမျိုးတို့ကို၊ အဘိဘော=လွှမ်းမိုးကျော်လွန်သည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ နိမ္ဗာန်=နိမ္ဗာန် ကို၊ အဘိပသဿတော=မြင်ရသော၊ တသ မေ=ထိုငါ့မှာ၊ ဥဿာဟော=လုံ့လ ဝီရိယသည်၊ အဟု=ဖြစ်ပြီ။

အဟံ=ငါသည်၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ကာမာနံ=(ဝတ္ထု, ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတုံ=မှီဝဲခြင်းငှာ၊ နာ ဘဗ္ဗော=မဖြစ်ထိုက်၊ အနိဝတ္တိ=ရဟန်းအဖြစ် စသည်တို့မှ ဆုတ်နှစ်ခြင်းမရှိသူသည်၊ (ရဟန်းအဖြစ်, မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း, သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့မှ ဆုတ်နှစ်ခြင်းမရှိသူ သည်) ဗြဟ္မစရိယပရာယဏော=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်ဟူသော မှီခိုအားထားရာ ရှိသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ပေတော့အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) [ဤဂါထာများမှာ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၉)သုတ်၌လည်း ပါခဲ့၏၊ ထိုသုတ်၌ဦးအဖွင့်တို့ကိုလည်း ကြည့်၍ အနက်ပေးထားပါသည်] သတ္တမံ။

၈–လိန္ဒဝိကုမာရကသုတ်

၅၈။ [စာပိုဒ်(၃၄)သုတ်နှင့် (၄၄)သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၇၅၊ ၉၈) တို့ကိုလည်းကြည့်]။ပ။ ဝေသာလီ=ဝေသာလီမြို့ကို၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ ဝေသာလိယံ=ဝေသာလီမြို့၌၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှာ၊ စရိတ္တာ= လှည့်လည် တော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးရာ အခါမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာတော်မူသည်(သမာနော=ဖြစ်လသော်) မဟာဝနံ=မဟာဝုန်တောသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတ္တာ=ဝင်တော်မူ၍၊ အညတရသ္မိံ= တပင်သော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌၊ ဒိဝါဝိဟာရံ=နေ့ အခါ သမာပတ်ဝင်စားနေတော်မူခြင်းငှာ၊ [အံ့ဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ဘဒါန်အနက်၌ သက်] နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (မဟာဝုန်တောအတွင်း သစ် တပင်အရင်း၌ မြတ်စွာဘုရားထိုင်နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သမ္ဗဟုလာ=များစွာ ကုန်သော၊ လိန္ဒဝိကုမာရကာ=လိန္ဒဝိမင်းသား လူငယ်လူရွယ်တို့သည်၊ သဇ္ဇနိ=

လေးကြိုးတင်ကာ ပြင်ဆင်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓနုနိ=လေးတို့ကို၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြကုန်၍၊ ကုက္ကုရသံယပရိဝုတာ=ခွေးအုပ်စုခြံရံအပ်ကုန်လျက်၊ မဟာဝနေ=၌၊ အနုစင်္ကမမာနာ=ထိုမှ ဤရောက် လျှောက်ကြကုန်လသော်၊ အနုဝိစရမာနာ=ထိုထိုဤကြ လှည့်လည်ကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတရသ္မိ=သော၊ ရုက္ခမူလေ=၌၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေတော်မူသည်ကို၊ အဒ္ဒသု=မြင်ကြကုန်ပြီ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ကြပြီး၍၊ သဇ္ဇာနိ=ကုန်သော၊ ဓနုနိ=တို့ကို၊ နိက္ခိပိတ္မာ=ချထားခဲ့ကြပြီး၍၊ ကုက္ကုရသံယံ=ခွေးအုပ်စုကို၊ ဧကမန္တံ=တခုသောနေရာ၌၊ ဥယျောဇေတ္မာ=မောင်နှင်လိုက်ကြပြီး၍။ပ။ [စာမျက်နှာ–၁၂၉ ကြည့်] တုဏ္ဍိဘူတာ တုဏ္ဍိဘူတာ=တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်နေကြကုန်လျက်, တိတ်တိတ် ဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်နေကြကုန်လျက်၊ ပဠလိကာ ချီမြှောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ပယိရုပါသန္တိ=ဆည်းကပ်နေကြကုန်၏။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (လိစ္ဆဝိမင်းသားတို့ မြတ်စွာဘုရားကို ဆည်းကပ်နေကြရာ ထိုအခါ၌) မဟာနာမော=မဟာနာမ်မည်သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းသည်၊ မဟာဝနေ=၌၊ ဗေဠုဝိဟာရံ=ခြေသလုံးမြင်ခေါင်းအညောင်းပြေဖျောက် လမ်းလျှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ=ခြင်းဖြင့်၊ [တိကစာပိဒ်(၃၅) သုတ်လည်းကြည့်] အနုစင်္ကမမာနော=ထိုမှဤရောက် လျှောက်လသော်၊ တေ လိစ္ဆဝိကုမာရကေ = ထိုလိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်လူရွယ်တို့ကို၊ တုဏ္ဍိဘူတေ တုဏ္ဍိဘူတေ=ကုန်လျက်၊ ပဠလိကေ=ကုန်လျက်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ပယိရုပါသန္တေ=ဆည်းကပ်နေကြသည်တို့ကို၊ အဒ္ဒသ=မြင်ပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍။ပ။ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ မဟာနာမော=သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းသည်၊ "ဝဇ္ဇီ=ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ကြီးပွားကြပေကုန်တော့မည်တကား၊ ဝဇ္ဇီ=တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တကား" ဣတိ=ဤသို့၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းစကားကို၊(ပီတိအဟုန်ကြွ, မြူမရသဖြင့်, ကျူးရင့်မြွက်ကြား, ဥဒါန်းစကားကို) ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့်မြွက်ဆိုပြီ။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ကိံပန=အဘယ်ကြောင့်၊ တွံ=သင်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ ဝဇ္ဇီ၊ ဘဝိဿန္တိ ဝဇ္ဇီတိ=ဝဇ္ဇီတွေ ကြီးပွားကြတော့မည်၊ ဝဇ္ဇီတွေ ကြီးပွားကြတော့မည်ဟူ၍၊ ဝဒေသိ=ပြောဆိုသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣမေ လိစ္ဆဝိကုမာရကာ=ဤလိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်တို့သည်၊ စဏ္ဍာ=ကြမ်းတမ်းလှပါကုန်၏၊ ဖရုသာ=ခက်ထန်လှပါကုန်၏၊ အပါနုဘာ [1]=မာနထန်ပြင်း၍ တိုးတက်မှုကင်းပါကုန်၏၊

၁။ **အပါနုဘာ။** ။"အပါနုဘာတိ အဝရိနိဿိတာ မာနထဒ္ဓါ"ဟု အဋ္ဌကထာမှတ်၏၊ အပ+အနု+ဘူ+အ။ အနုဘဝနံ, ဝရုနံ အနုဘော=ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း၊ အနုဘတော အမေတောတိ အပါနုဘော=(မာနခက်ထန်သောကြောင့်)ကြီးပွားတိုးတက်မှု

ကုလေသု=အမျိုးတို့ထဲ၌၊ ယာနိ တာနိ ပဟောဏကာနိ=အကြင် လက်ဆောင် ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဥစ္ဆုဂြိုတို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့ပြော၍လည်းကောင်း၊ ဗဒရာ=ဆီးသီးတို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့ပြော၍လည်းကောင်း၊ ပုဝါ=မုန့်တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ မောဒကာ=ကတွတ်မုန့်တို့ပါတည်း၊ ဝါ=လျှပ်မုန့်တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ သံကုလိကာ=အနုဆုပ်တို့ပါတည်း၊ ဝါ=နှမ်းပျစ်တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဟိယန္တိ=ပို့အပ်ပါကုန်၏၊ တာနိပိ=ထိုအမျိုးတို့ထဲ ပို့အပ်သော လက်ဆောင်တို့ကိုသော်မှ လည်း၊ [ယာနိပိ၌ အပိကို တာနိနှင့်တွဲသည်] ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိလုမ္ပိတွာ=လုယက်ကြကုန်၍ လုယက်ကြကုန်၍၊ ခါဒန္တိ=ခဲစားကြကုန်၏၊ ကုလိတ္ထိနမ္ပိ=အမျိုးသမီး အိမ်ရှင်မတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကုလကုမာရိနမ္ပိ=အမျိုးသမီး အပျိုစင်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆာ= နောက်၌၊ ဝါ=နောက်သို့၊ (ဂန္တွာ=လိုက်သွားကြကုန်၍) အာလိယံ=ကျောကုန်း၌၊ ခိပန္တိ=ခြေဖြင့် ကန်ကျောက်ကြပါကုန်၏[1]၊ ဒါနိ=ယခု အခါ၌၊ တေ ဣမေ=ထို လိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်တို့သည်။ပ။ ပယိရုပါသန္တိ=ဆည်းကပ်နေကြပါကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ကင်းသောသူ။ အဖွင့်ကြည့်၍ သင့်လျော်မည်ထင်သလို ကြံရခြင်းဖြစ်၏၊ မူကွဲပါ၌ကား များပြားလှသည်။

၁။ ပစ္ဆာလိယံ ခိပန္တိ။　　။"ပစ္ဆာလိယံ ခိပန္တိတိ ပစ္ဆတော ဂန္တွာ ပိဋ္ဌိ ပါဒေန ပဟရန္တိ"ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ ကြံရသော်-

ပစ္ဆာလိယံကို "ပစ္ဆာ+အာလိယံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပစ္ဆာကို ပစ္ဆတောဟု ဖွင့်၍ အာလိယံကို ပိဋ္ဌိဟု ဖွင့်၏၊ ဂန္တွာဟု ပါ၌သေသထည့်၊ အာလိသဒ္ဒါသည် နဂိုမူလက ကန်သင်းရိုး ကန်တောင်ရိုးဟူသော အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ပိဋ္ဌိဟု ဖွင့်သောကြောင့် ထိုကန်သင်းရိုးနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်တူသော ကျောရိုး(လူ၏ကျောကုန်းအရိုး)ကို သဒိသူပစာရအားဖြင့် အာလိဟု ဆိုလို၏၊ ထို့အပြင် ကျောကုန်းရိုးကိုသာ မက ကျောကုန်းရိုးနှင့်တကွသော နောက်ကျောပြင်တခုလုံးကိုလည်း ဧကဒေသူပစာရ ဥပလက္ခဏနည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် အာလိဟုဆိုလိုသည်ဟု ကြံရာ၏။

ယင်းကဲ့သို့ ပစ္ဆာလိယံဟူသော ပါဠိကို အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ကတ်ကတ်သတ်သတ် ကြံစည်နေရသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌မူ ခက်ခက်ခဲခဲ ကတ်ကတ်သတ်သတ် ဖွင့်ထားသည်မဟုတ်ဘဲ သာမာန်ရိုးရိုး လွယ်ကူသောပုဒ် အဖွင့်မျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာလိယံဟူသော ပါဠိမှာ ယုတ္တာပါဋ္ဌ ဖြစ်ဖွယ်မရှိရကား အဋ္ဌကထာ အဖွင့်နှင့် တထပ်တည်းကိုက်ညီအောင် "ပစ္ဆာပိဋ္ဌိ ခိပန္တိ"ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၏၊ "ပစ္ဆာ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်သို့၊ (ဂန္တွာ=လိုက်သွားကြကုန်၍) ပိဋ္ဌိ=ကျောကုန်းကို၊ ခိပန္တိ=ခြေဖြင့် ကန်ကျောက်ကြကုန်၏၊ (တနည်း) ပစ္ဆာပိဋ္ဌိ=နောက်ကျောကုန်းကို၊ ခိပန္တိ=၏"ဟု အနက်ဆို။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ယသ ကသ်ိ=တဦးဦးသော၊ ကုလပုတ္တသ=အမျိုးသားမှာ၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အုံ့၊ ခတ္တိယသ=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တသ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့် သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်ပြီးသော၊ ရညော ယဒိ ဝါ=ဘုရင်မင်းမှာ သော်လည်းကောင်း၊ ပေတ္တနိကသ [1]=အဘက ပေးအပ်သော အမွေပစ္စည်းကို ခံစားသော၊ ရဋ္ဌိကသ ယဒိ ဝါ=တိုင်းကြပ် နယ်စားမှာသော်လည်းကောင်း၊ သေနာယ=စစ်တပ်၏၊သေနာပတိကသ ယဒိ ဝါ=စစ်တပ်ဦးစီးဗိုလ်ချုပ်ကြီးမှာသော်လည်းကောင်း၊ ဂါမဂါမဏိကသ ယဒိ ဝါ=(ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး) ရွာလူကြီးမှာသော်လည်းကောင်း၊ ပူဂဂါမဏိကသ ယဒိဝါ=(အသင်းအဖွဲ့၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး) အသင်းလူကြီးမှာသော်လည်းကောင်း။

ပနု=ထိုမှတပါး၊ ယေ=အကြင်သူတို့သည်၊ ကုလေသု=ထိုထို အမျိုးတို့၌၊ ပစ္စေကာဓိပစ္စံ=အသီးအသီး အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြီးအကဲရာထူးကို၊ ကာရေန္တိ=ပြုလုပ်စေကြကုန်၏၊ [အကြီးအကဲပြုလုပ်၍ စီမံအုပ်ချုပ်နေကြကုန်၏ဟူလို] (တေသံ ဝါ=ထို အကြီးအကဲပြုလုပ်အုပ်ချုပ်နေကြသူတို့မှာသော်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အုံ့၊ တသ ကုလပုတ္တသ=ထိုတရားငါးမျိုးရှိသော အမျိုးသားမှာ) ဝုဒ္ဓိယေဝ=ကြီးပွားတိုးတက်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဋိကင်္ခါ= အလိုရှိအပ်သော အကျိုးအမြတ်တည်း၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိမည့် အကျိုးအမြတ်တည်း၊ ပရိဟာနိ=ဆုတ်ယုတ် မှုသည်၊ နော ပါဋိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သော အကျိုးအမြတ်မဟုတ်၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိမည့် အကျိုးအမြတ်မဟုတ်။

ပဋ္ဌ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ဣဓ=ဤလောကတွင်၊ ကုလပုတ္တော=အမျိုးသားသည်၊ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဓိဂတေဟိ=ကုန်သော၊[စာပိုဒ်(၄၁)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၉၀)

---

[1]ပေတ္တနိကစသည်။ ။ပိတရာ ဒတ္တံ သာပတေယျံ ဘုဉ္ဇတိတိ ပေတ္တနိကော (အဋ္ဌကထာမှင့်)။ ပိတု+ဏိက၊ ဥကို အပြု၊ တဲ့ရှေ့ကော်လာ၊ နံလာ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ ပေတ္တနိက (နုကို ဏပြန်လျှင် ပေတ္တဏိက)ဟု ဖြစ်၏။

ရဋ္ဌံ ဘုဉ္ဇတိတိ ရဋ္ဌိကော=တိုင်းနယ်ပယ် အခွန်အတုတ်ကို စားသောသူ၊ နယ်စားပယ်စား၊ တိုင်းကြပ်၊ အတ္တနော ရုစိဝသေန ဂါမံ ဂါမကိုဇွဲ ဧတိတိ ဂါမဏိယော=မိမိအလိုကျ ရွာကိုရွာကို ဦးဆောင်သော အကြီးအကဲ ပုဂ္ဂိုလ်၊ (ဂါမ+ဏိ+ဏျ) ဂါမဏိယော ဧဝ ဂါမဏိကော၊ ဂါမာနံ ဂါမဏိကော ဂါမဂါမဏိကော=ရွာတို့၏ (ရွာသုံးရွာသား)တို့၏) ဦးဆောင်အကြီးအကဲ။ ပူဂ=အသင်းအဖွဲ့၏+ဂါမဏိက= ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အကြီးအကဲလူကြီး။

ကြည့်]။ပ။ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို၊ သက္ကရောတိ=ကောင်းစွာပြုစုအုံ့၊ဂရုံ ကရောတိ=အလေးဂရုပြုအုံ့၊ မာနေတိ=မြတ်နိုးအုံ့၊ ပူဇေတိ=ပူဇော်အုံ့၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ သက္ကတာ=ကောင်းစွာ ပြုစုခံကြရကုန်သည်၊ ဂရုကတာ=အလေးဂရု အပြုခံကြရကုန်သည်၊ မာနိတာ=မြတ်နိုးခံကြရကုန်သည်၊ ပူဇိတာ=ပူဇော်ခံကြရကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) တမေနံ=ထိုအမျိုးသားကို၊ (တွံ=သင်သည်) စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဇီဝ=အသက်ရှည်ပါစေလော၊ ဒီဃံ=ကြာရှည်အောင်၊ အာယုံ=အသက်ကို၊ ပါလေဟိ=စောင့်ရှောက်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကလျာဏေန=ကောင်းသော၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊အနုကမ္ပန္တိ=ကူညီထောက်စာ ငဲ့ညှာကြကုန်၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ မာတာပိတာနုကမ္ပိတာသ = မိဘတို့က ကူညီထောက်စာ ငဲ့ညှာခံရသော၊ ကုလပုတ္တသ=အမျိုးသားမှာ၊ ဝုဒ္ဓိယေव=သာလျှင်၊ ပါဋိကင်္ခါ=တည်း၊ ပရိဟာနိ=သည်၊ နော ပါဋိကင်္ခါ=ဟုတ်။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော တရားတမျိုးကား၊ [တနည်း–မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော တရားတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ့]။ပ။ မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုတ္တဒါရ ဒါသကမ္မကရပေါရိသာနုကမ္ပိတာသ=သားမယား, ကျွန်, အခကြေးစား အလုပ်သမား, မိုရိုအသက်မွေးသူတို့က ကူညီထောက်စာ ငဲ့ညှာ ခံရသော၊ ကုလပုတ္တသ=မှာ။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တ သဗ္ဗောဟာရေ[1]=

၁။ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တသဗ္ဗောဟာရ။ ။ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တဟူသောပုဒ်ကို "ယေ စ အတ္တနော ခေတ္တကမ္မန္တာနံ သာမန္တာ အနုန္တရကွေတ္တသာမိနော၊ တေ စ"ဟု ဖွင့်၏၊ ကရီယတေတိ ကမ္မံ=ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တံ (အန္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိဟူလို) ကမ္မန္တံ ဇေ္ဌ အတ္ထိတိ ကမ္မန္တာနိ=(ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်းစသော) လုပ်ငန်းကိစ္စရှိရာဌာနများ၊ ဝါ=လုပ်ငန်းခွင်များ။

တနည်း–(ကသနဝပနာဒီနိ) ကရောန္တိ ဇေ္ဌာတိ ကမ္မာနိ=(ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စ ပြုလုပ်ကြရာဌာနများ။ ဝါ=လုပ်ငန်းခွင်များ၊ ကမ္မာနိ ဧဝ ကမ္မန္တာနိ၊ ခေတ္တာနိ စ တာနိ ကမ္မန္တာနိ စာတိ ခေတ္တကမ္မန္တာနိ=လယ်ယာဟူသော လုပ်ငန်းခွင်များ။

သာမန္တ=အနီးအနားလယ်များ၊ ခေတ္တကမ္မန္တာနံ သာမန္တာ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာ=(မိမိ၏) လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များ၏ အနီးအနား (နီးကပ်ဆက်စပ်နေသော) လယ်ယာများ၊ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာနံ သာမိနော ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာ=မိမိလယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များ၏ အနီးအနား လယ်ယာတို့၏ ပိုင်ရှင်များ၊ (မဂဓနံ ဣသရော မာဂဓော–ကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ကြဲသည်)။

သဗ္ဗောဟာရပုဒ်ကို "သံ+ဝိ+အဝ+ဟရ+ဏ"ဟု ခွဲပြီးလျှင် သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ ဝိမှ ဣကို ယပြု၊ ဝကို ဗပြု၊ အဝကို သြပြုလျှင် သဗ္ဗောဟာရဟု ရုပ်ဖြစ်

မိမိလယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်တို့၏ အနီးအနား လယ်ပိုင်ရှင်တို့နှင့် မြေတိုင်းသမား တို့ကို၊ သက္ကရောတိ။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တ သမ္ပေါဟာရာ=တို့သည်၊ သက္ကတာ =ကုန်သည်။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တသမ္ပေါဟာရာနုကမ္ပိတသ=မိမိ လယ်ယာ ....မြေတိုင်းသမား၊တို့က ကူညီထောက်စာ ငဲ့ညှာခံရသော၊ ကုလပုတ္တသ။ပ။

ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဗလိပဋိဂ္ဂါ– ဟိကာ=ပူဇော်ဖွယ်ကို ခံယူကြကုန်သော၊ ဒေဝတာ=(မျိုးရိုးစဉ်လာ အစောင့် အရှောက်) နတ်တို့ကို၊ သက္ကရောတိ=၏။ပ။ ပူဇေတိ=၏၊ (တာဝတာ=ထိုမျှ လောက် အရေအတွက်ရှိကုန်သော) ဗလိပဋိဂ္ဂါဟိကာ=ကုန်သော၊ ဒေဝတာ= နတ်တို့သည်၊ သက္ကတာ=ကုန်သည်။ပ။ ဒေဝတာနုကမ္ပိတသ=နတ်တို့က ကူညီ ထောက်စာ ငဲ့ညှာခံရသော။ပ။ သမဏဗြာဟ္မဏေ=ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ ဝါ=ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့ကို။ပ။ သမဏဗြာဟ္မဏာနုကမ္ပိတသ=ရဟန်းသူတော် ကောင်းတို့က ကူညီထောက်စာ ငဲ့ညှာခံရသော။ပ။ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အုံ့၊ ခတ္တိယသ=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တသ =သော၊ ရညော ယဒိ ဝါ=သော်လည်းကောင်း၊ ပေတ္တနိကသ=သော။ပ။ ပစ္စေကာဓိပစ္စ=ကို၊ ကာရေန္တိ=ကုန်၏၊ (တေသံ ဝါ=တို့မှာသော်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=အုံ့၊ တသ ကုလပုတ္တသ= မှာ) ဝုဒ္ဓိယေဝ=လျှင်၊ ပါဋိကင်္ခါ=တည်း၊ ပရိဟာနိ=သည်၊ နော ပါဋိကင်္ခါ= ဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

(ယော ပဏ္ဍိတော=အကြင်ပညာရှိသည်) သဒါ=အမြဲမပြတ် အခါ ခပ်သိမ်း၊ မာတာပိတုကိစ္စကရော=မိဘတို့၏ လုပ်ငန်းကိစ္စကို ပြုလုပ်တတ်သည်၊ ပုတ္တဒါရဟိတော=သားမယားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်သည်၊ အနောဇနသ =အတွင်းကျသူ လူအများ၏၊ အတ္ထာယ စ=အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယေ= အကြင်သူတို့သည်၊ အသ=ထိုပညာရှိ၏၊ အနုဒိဝိနော=မီခိုအသက်မွေးလေ့ရှိသူ တို့သည် (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တေသံ=ထို မီခို အသက်မွေးလေ့ရှိသူတို့၏၊ အတ္ထာယ စ=လည်းကောင်း)ဥဘိန္နမ္ပေ=ထိုနှစ်ဦးလုံးတို့၏ပင်၊ အတ္ထာယ= အကျိုးငှာ၊ (ပဋိပန္နော=ပြုကျင့်ဆောင်ရွက်သည်) ဝေဒဇ္ဇာ=တောင်းခံသူတို့၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို သိသည်၊ ဝါ=တောင်းခံသူတို့၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို သိ၍ ပေးကမ်းတတ်သည်၊ သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

၏၊ အကယ်၍ ဝိမှ ဣကိုချေ၍ ဝဒ္ဓေဘော်လာလျှင် သမ္ဘောဟာရဟုလည်းကောင်း, သမ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုလည်းမချေ, ဝဒ္ဓေဘော်လည်း မလာလျှင် သံဝေါဟာရဟုလည်းကောင်း ရှိပါပြီး၏၊ ထိုပုဒ်ကို "ရဒ္ဓေဒ္ဓေဟိ ဘူမိပွမာဏဂ္ဂါဟဏော သမ္ပေါဟာရော"ဟု ဖွင့်သော ကြောင့် "သမ္ပေါဟာရ=မြေတိုင်းသမား (မြေတိုင်းစာရေး)"ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်။

ယော ပဏ္ဍိတော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ ပုဗ္ဗပေတာနံ=ရှေးက ကွယ်လွန်သွားကြကုန်သော၊ ဉာတီနံ စ=ဆွေမျိုးတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ=ယခုမျက်မြင်ဘဝ အတွေ့အကြုံ၌၊ ဒိဝတံ=အသက်ရှင်နေထိုင်ကြကုန်သော၊ (ဉာတီနံ စ=တို့၏လည်းကောင်း) သမဏာနံ စ=ရဟန်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ (မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း) ဗြာဟ္မဏာနံ စ=သူတော်ကောင်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ (မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့၏ လည်းကောင်း) ဒေဝတာနဉ္စ=နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တိသဠေနနော=နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ဓမ္မေန=တရားသဲ့ဖြင့်၊ ယဒုတ္တရိ=အိမ်၌၊ ဝါ=အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်၌၊ အာဝသံ(အာဝသန္တော)=အုပ်ချုပ်နေထိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏။

သော (ပဏ္ဍိတော)=ထိုပညာရှိသည်၊ ကလျာဏံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ကရိတ္ဝာန=ပြုလုပ်၍၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗော=ပူဇော်ထိုက်သည်၊ ပသံသိယော=ချီးမွမ်းထိုက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ နံ=ထိုပညာရှိကို၊ ဣဓ=ဤယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်၊ ပသံသန္တိ=(သူတော်ကောင်းတို့က) ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (သော=ထိုပညာရှိသည်) ပေစ္စ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားပြီး၍၊ သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရွင်လန်း ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉–ပဌမဝုဠုပဇ္ဇဓိတသုတ်

၅၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=အသက်အရွယ်ကြီး၍ ရဟန်းပြုသော တောထွက်ခင်ကြီးကို၊ [ဝုဠော ဟုတ္ဝာ ပဇ္ဇဓိတော ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော] ဝါ=တောထွက်ရဟန်းကြီးကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဝါ=တွေ့ရခဲ၏၊ ကတ-မေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ် သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိပုဏော=သိမ်မွေ့သော အကြောင်းအရာကို သိသော၊ ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဝါ=တွေ့ရခဲ၏၊ အာဂတပုဗ္ဗသမ္ဗန္ဓော=ရဟန်းတို့၏ အမှုအရာ အသွင်အပြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဗဟုဿုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မ သုတရှိသော၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ်တရားရှိသော၊ (ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဓမ္မကထိကော= တရားဟောတတ်သော၊ (ဝုဠုပဇ္ဇဓိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဝိနယဓရော=

ဝိနည်းကိုဆောင်သော၊ (ဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတော=ကို) ဒုလ္လလော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဒမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ(အဝေါ၀) နဝမံ။

၆၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀–ဒုတိယဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဝစော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသော၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်သော၊ ဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ သု+ဂ္ဂဟိတ+ဂ္ဂါဟီ=(ကုသိုလ်တရားကို) ကောင်းစွာ+ယူဝင်ကျင့်ကြံအပ်သည် မည်လောက်အောင်+ယူဝင်ကျင့်ကြံလေ့ရှိသော၊ (ဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ=အဆုံးအမကို ရိုသေစွာ နာယူသော၊ (ဝုဋ္ဌပဋ္ဌဒိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏။ပ။

ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ နိဝရဏ ဝဂ္ဂေါ=နိဝရဏဝဂ်တည်း။

(၇) ၂–သညာဝဂ်

၁–ပဌမသညာသုတ်

၆၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သညာ=ဤသညာတို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) မဟပ္ဖလာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ မဟာနိသံသာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအာနိသင် ရှိကုန်သည်၊ ဤသုတ်၌ ဖလနှင့် အာနိသံသတို့အရ လောကုတ္တရာသုခကိုချည်းယူမှသာ သင့်လျော်မည်ဖြစ်၏၊ ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) အာကခံသုတ်၊ ပဋ္ဌမတွဲနိဿယ၊ နာ–၅၀၆ နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်ပါ]၊ အမတောဂဓာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက်တည်ရာ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ကုန်သည်၊ အမတပရိယောသာနာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်တရား ရှိကုန်သည်၊ (အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော နောက်ဆုံး အထွတ်အထိပ် ပန်းတိုင်ရှိကုန်သည်) ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အသုဘသညာ=(မိမိ၏သက်ရှိ ခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=(ဥဒ္ဓုမာတကစသော) မတင့်တယ်သော အာရုံ၌ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ မရဏသညာ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ဝါ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုတတ်သော ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အာဟာရေ=ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမှတ်တတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အာဟာရေ=အစာအဟာရ၌၊ ပဋိကူလသညာ=ဇက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗလောကေ=(ကာမ

ရူပ အရူပဓာတ်သုံးပါးဟူသော) အားလုံးသော လောကဌ်၊ အနဘိရတိသညာ=
မမြေ့လျော်ခြင်း သဘောအားဖြင့်ရှိမှတ်သော သညာလည်းကောင်းတည်း၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠု=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သညာ။ပ။ အမတပရိယောသာနာ=
ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ။

၆၃(စာပိုဒ်)။ ၂–ဒုတိယသညာသုတ်။ ။အနိစ္စသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့ဌ)
မမြဲဟု ရှိမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အနတ္တသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့ဌ)
ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင် မရှိဟု ရှိမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊
ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှိမှတ်သော သညာ
လည်းကောင်း။ပ။

၃–ပဌမဝေါသုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဝေါဟိ=ကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊
ဝေါမာနော=ကြီးပွားသော၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်
ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊
အရိယာယ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်သာ သက်
ဆိုင်သော၊[အရိယာယာတိ အပေါ်ထုဒ္ဓနိကာယ။ အဂ်ုတ္တိုရ်ဌ၊ တ–၃၂၃] ဝေါယာ
=ကြီးပွားခြင်းဖြင့်၊ ဝေါတိ=ကြီးပွား၏၊ ကာယဿ=ခန္ဓာကိုယ်၏၊ သာရာဒါယီ
စ=အနှစ်သာရကို ယူသည်လည်းကောင်း၊ ဝရာဒါယီ စ=မွန်မြတ်သောတရားကို
ယူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

ကတမာဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဝေါဟိ=
တို့ဖြင့်၊ ဝေါမာနော=သော၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အရိယာယ=သော၊
ဝေါယာ=ဖြင့်၊ ဝေါတိ=ကြီးပွားသနည်းဟူမူ) သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝေါတိ=
ကြီးပွား၏၊ သီလေန=သီလဖြင့်၊ ဝေါတိ=၏၊ သုတေန=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်
တရားဟူသော သုတဖြင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ်
ပရိယတ်တရားဖြင့်၊ ဝေါတိ=၏၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်
စေတနာဖြင့်၊ ဝေါတိ=၏၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝေါတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ဣမာဟိ ဝေါဟိ=ဤကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ)

ယော(သပ္ပုရိသော)=အကြင်အရိယာ သူတော်ကောင်းသည်၊ သဒ္ဓါယ
စ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သီလေန စ=သီလဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယ
စ=လည်းကောင်း၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုလည်းဖြစ်သော၊ သုတေန=ပရိယတ္တိ
ဓမ္မသုတလည်းဖြစ်သော၊ ဥဘယံ (ဥဘယေန) စ=နှစ်မျိုးစုံဖြင့်လည်းကောင်း၊
ပဝေါတိ=ကြီးပွား၏၊ တာဒိသော=ထိုကဲ့သို့ တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုသို့သော
ရှိသော၊ ဝိစက္ခဏော=စူးစမ်းဆင်ခြင် မြော်မြင်တတ်သော၊ သော သပ္ပုရိသော=

ထိုအရိယာ သူတော်ကောင်းသည်၊ ဣဒေဝေ=ဤပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ပင်၊ အတ္တနော=ခန္ဓာကိုယ်၏၊ သာရံ=(သဒ္ဓါသီလ စသော) အနှစ်သာရကို၊ အာဒိယတိ=ယူ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၆၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ဒုတိယဝမိသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဝမိဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဝမုမာနာ=ကြီးပွားသော၊ အရိယသာဝိကာ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်မသည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်မသည်။ပ။

ယာ (ဥပါသိကာ)=အကြင်သီတင်းသည် အရိယာ တပည့်မသည်၊ သဒ္ဓါယ စ=ဖြင့်လည်းကောင်း။ပ။ ဥဘယံ(ဥဘယေန)စ=လည်းကောင်း၊ ပဝုတိ=၏၊ တာဒိသီ=ထိုကဲ့သို့ပင် တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလဝတီ=သီလရှိသော၊ သာ ဥပါသိကာ=ထိုသီတင်းသည် အရိယာ တပည့်မသည်။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-သာကစ္ဆသုတ်

၆၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗဟိ=ဘစ်ရိုနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့အား၊ အလံသာကစ္ဆော=အတူတကွ တရားစကား ပြောကြားဆွေးနွေးခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗ္ဗဟိ=ဘစ်ရိုနံ=တို့အား၊ အလံသာကစ္ဆော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော စ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလသမ္ပဒါယ=သီလနှင့်ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ အာဂတံ=ဆိုက်ရောက်လာသော၊ ဝါ=မေးမြန်းအပ်သော၊ ပဉ္ဍံ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=ဖြေဆိုတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော စ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိ-သမ္ပဒါယ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကထာယ=ဖြင့်၊ အာဂတံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ပဉ္ဍံ=ကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပညာသမ္ပန္နော စ=ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း။ပ။ ပညာသမ္ပဒါယ=ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော။ပ။

ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော စ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ (ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရိယဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း)။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါယ=အရိယဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော

စ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ သည်လည်း။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပဒါယ=အရိယဖိုလ် ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ် မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကထာယ=ဖြင့်၊ အာဂတံ=သော၊ ပဒုံ=ကို၊ ဗျာကတ္တာစ=သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ပဌမဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပဌမံ။

၆၆(စာဝိဒ်)။ ၆–သာဓီဝသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ သပြဟ္မစာရီနံ=တို့အား၊ အလံသာဓီဝေါ=ပြဿနာမေးမြန်းဖြေဆိုခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ကတံ= စီစဉ်ပြုလုပ်အပ်သော၊ ပဒုံ=ကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ [အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာ မေးခြင်း ဖြေခြင်းကို သာဓီဝဟု ခေါ်၏၊ သဟ အာဓီဝန္တိ ဇေတ္ထာတိ သာဓီဝေါ=သီတင်းသုံးဖော်တို့ အတူတကွ အသက်မွေးရာ (အချင်းချင်း အမှီတကဲပြု နေထိုင်ရာ)ဖြစ်သော ပြဿနာမေးမြန်း ဖြေဆိုခြင်း] ဆဋ္ဌံ။

၇–ပဌမတ္ထဒ္ဓိပါဒသုတ်

၆၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော ကောစိ=တဝါးပါးသော၊ ဘိက္ခု ဝါ=ရဟန်း သည်လည်းကောင်း၊ (ယာကောစိ=တပါးပါးသော) ဘိက္ခုနီ ဝါ=ရဟန်းမသည် လည်းကောင်း၊ ပဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ အုံ့၊ ပဌ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ဗဟုလီကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့ အလာပြုအုံ့၊ တသ=ထိုရဟန်း, ရဟန်းမမှာ၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ ၌ပင်လျှင်၊ အညာ=အရဟတ္တဖိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သို့မဟုတ်၊ ဥပါဒိသေသေ= အာရုံကို မြဲမြဲစွာ ဖမ်းယူတတ်သော ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်သည်၊ (အကုန် အစင် မပယ်နိုင်သေးဘဲ တချို့တလေ ကြွင်းကျန်နေသော ဥပါဒါန် အကုသိုလ် တရားသည်)[1] သတိ=ရှိနေသေးလသော်၊ အနာဂါမိတာ=အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အနာဂါမိဖိုလ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဒ္ဝိန္နံ= နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဖလာနံ=အကျိုးတို့တွင်၊ ဝါ=ဖိုလ်တို့တွင်၊ အညတရံ=တမျိုး မျိုးသော၊ ဖလံ=အကျိုးသည်၊ ဝါ=ဖိုလ်သည်၊ ပါဋိကင်္ခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေသနည်း၊ ဗဟုလီကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသနည်းဟူမူ)။

၁။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ။ ။ဥပါဒိ=မိမိ၏အာရုံကို မြဲမြဲစွာ ဖမ်းယူ တတ်သော ဥပါဒါန်+သေသ=အကြွင်းအကျန်။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေတိ ဂဟဏ- သေသေ ဥပါဒါနသေသေ ဝိဇ္ဇမာနမှိ (သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ–၂၁၁)။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေတိ ဇေတ္ထ ဥပါဒိယတိ အတ္တာနော အာရမ္မဏံ ဂဏှာတီတိ ဥပါဒိ ဥပါ- ဒါနံ၊ ဇေသ ဇေဒေသေ အပ္ပဟီနေ သတိတိ အတ္ထော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၃–၄၄၈။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဆန္ဒ သမာဓိ+ပဓာနသင်္ခါရ+သမန္နာဂတံ=ဆန္ဒဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း+သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာ အားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်း+ပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=(ကုသိုလ်နာမကွန္ဓာ လေးပါးတည်းဟူသော) ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားကို၊ ဝါ=ပြီးစီးထမြောက်သော ကုသိုလ်တရားအစုကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေအုံ၊[ဤ]ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် (၃၉၈၊ ၄၀၁)တို့၌ ရေးခဲ့ပြီ] ဝီရိယ သမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရ သမန္နာဂတံ=ဝီရိယဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း, သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာ အားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=အုံ၊ စိတ္တသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=စိတ်ဟူသော အကြီးအကဲရှိသော.....စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=အုံ၊ ဝိမံသာသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=ပညာဟူသော အကြီးအကဲရှိသော.....စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတိ=အုံ၊ ပဗ္ဗမိ=ငါးပါးမြောက်သော၊ဥသောဠှိ ဧဝ=အလွန်အကဲ အားထုတ်သော ဝီရိယကိုပင်၊ ဘာဝေတိ=အုံ။ပ။ ဘိက္ခုနှုံ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဧမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတိ=အုံ။ပ။ သတ္တမ။

၀–ဒုတိယဣဒ္ဓိပါဒသုတ်

ဖ၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ သမ္ဘောဓ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးမှ၊ ဝါ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသို့, ရောက်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေးဦးပင်လျှင်၊ အနဘိသမ္ဘုဇ္ဈေ=သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းမသိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တောဧဝ =ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဗ္ဗ= ကုန်သော၊ ဧမေ=တို့ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပြီ။ပ။ဗဟုလီအကာသိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခဲ့ပြီ၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ (ဧမေ =တို့ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေခဲ့သနည်း၊ ဗဟုလီအကာသိ=ခဲ့သနည်းဟူမူ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော အဟံ=ထိုငါဘုရားသည်၊ ဥသောဠှိပဗ္ဗမာနံ= အလွန်အကဲအားထုတ်သော ဝီရိယဟူသော ငါးပါးမြောက်တရားရှိကုန်သော၊ ဣမေသံ ဧမ္ဘာနံ=ဤတရားတို့၏၊ ဝါ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝိတတ္တာ=ဖြစ်ပွားခေအပ်ခဲ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုလီကတတ္တာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ခဲ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=၍၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သစ္ဆိကိရိ- ယာယ=ငှာ၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=၍၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သစ္ဆိကရဏီယသ=သော၊ [ဓာတုဝိဘင်(၂၃)သုတ်(ဤဓာတုပ် တမျက်နှာ–၂၆)ကြည့်] ယသ ယသ ဓမ္မသ=သို့၊ စိတ္တံ=ကို၊ အဘိနိန္နာမေသိ=ရှေ့ရှည်တင်ခေပြီ။ပ။ ပါပုဏိ=ရောက်ပြီ၊ သော

(အဟံ)=ထိုငါသည်၊ သစေ အာကခံ့=အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့ငြားအံ့၊ (ကိန္တို=သို့၊ အာကခံ့=အလိုရှိခဲ့သနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) အနေကဝိဟိတံ။ပ။ ဝသံ=သို့၊ ဝတ္တေယျ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကခံ့=အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့ ငြားအံ့၊ ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလိုရှိသည်ဖြစ်လသော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း။ပ။ဥပသမ္ပဒေ=၍၊ ဝိဟရေယျ=နေလို၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကခံ့=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်။ပ။ ပါပုဏိ=ရောက်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉–နိဗ္ဗိဒါသုတ်

၆၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=(သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဧကန်ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ ဝိရာဂါယ=(သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌) မတပ်မက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရာဂစသော ကိလေသာတို့၏ ကင်းကွာပျက်စီးခြင်းငှာ၊ နိရောဓာယ= ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ ဥပသမာယ=ကိလေသာတို့၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းငှာ၊ အဘိညာယ=အထူးသိခြင်းငှာ၊ (အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် လက္ခဏာသုံးပါးသို့ တင်၍ အထူးသိခြင်းငှာ) သမ္ဗောဓာယ=သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းရှုသိခြင်းငှာ၊ နိဗ္ဗာနာယ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ (နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာစသည်ကင်းသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ) သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၉၆) အဋ္ဌကထာ (ပ–၃၆၅) အဖွင့်အတိုင်း အနုက်ပေးသည်] ပဗ္ဗ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း–ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=သော်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာယေ=မိမိ၏ ကရဏကာယ၌၊ ဝါ=မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌၊ အသုဘာနုပဿီ=(သူသေကောင်သဖွယ်) မတင့်တယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ အာဟာရေ=အစာအာဟာရ၌၊ ပဋိကူလသညီ=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ သဗ္ဗလောကေ=၌၊ အနဘိရတိသညီ=မပျော်မွေ့ခြင်းသဘောအားဖြင့် ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=အားလုံးစုံသော တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌၊ အနိစ္စာနုပဿီ=မမြဲဟု အဖန်ဖန် ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ မရဏသညာ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာသည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ သုပဋ္ဌိတာ=ကောင်းစွာစွဲကပ် တည်နေသည်၊ ဟောတိ=၏၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠု=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ (ဤအသုဘာ နုပဿနာ, အာဟာရေ ပဋိကူလသညာစသော တရားတို့သည်)။ပ။သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) နဝမံ။

၇၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-အာသဝက္ခယသုတ်။ ။အာသဝါနံ=အာသဝတရား တို့၏၊ ခယာယ= (ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝဟာန်ဖြင့်) ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးငှာ။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သညာဝဂ္ဂေါ=သညာဝဂ်တည်း။

(၈) ဒု-စယာဝဂ်

၁-ပဌမစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်

၇၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠု=ကုန်သော။ပ။ ဗဟုလီကတာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ =သော်)စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [အကျိုးကို ရရှိကုန်သည် လည်းကောင်းဟူလို] စေတောဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ် မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ပဠု= ဟူသည်၊ ကတမေ=ဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဠု=ကုန်သော၊ ဣမေ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ= ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ- နိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ= လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန် သနည်းဟူမူ]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ စေတောဝိမုတ္တော စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိ စိတ် ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ် မြောက်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပညာဝိမုတ္တော စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာရှိသည်လည်း၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ် ပညာဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌)အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ ဥက္ခိတ္တပလိဃော ဣတိပိ =ဆွဲမြှောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော တံခါးကျည်မင်းတုပ်ရှိသောသူဟူ၍ လည်း

ကောင်း၊[ပလိဃ=တံခါးကျည်မင်းတုပ်] သံကိုဏ္ဍပရိဓေါ ဣတိပိ=ဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော ကျုံးရှိသောသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ပရိခါ=ကျုံး။]

အဗ္ဘုဋ္ဌေသိကော ဣတိပိ=ဆွဲနုတ်အပ်ပြီးသော တံခါးတိုင်ရှိသောသူ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [အဗ္ဘုဋ္ဌ=အာ+ဝဟ+တ။ အဗ္ဘုဋ္ဌာ (လုဒ္ဓိတာ) ဧသိကာ (တံခါးတိုင်) ယဿတိ အဗ္ဘုဋ္ဌေသိကော] နိရဂ္ဂဠော ဣတိပိ=ဖွင့်ခွာဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော တံခါးရွက်ရှိသောသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ [အဂ္ဂဠ=တံခါးရွက်] ပန္နဒ္ဓဇော=ဖျက်ချအပ်ပြီးသော အလံရှိသော၊ ပန္နဘာရော=ပစ်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ရှိသော၊(ပစ်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာဝန်ထုပ်, ကိလေသာဝန်ထုပ်, အဘိသင်္ခါရဝန်ထုပ်ရှိသော) ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် ကင်းကွာသော၊ ဝါ= ယောဂလေးဖြာ, အားလုံးသောကိလေသာတို့နှင့် ကင်းကွာသော၊ အရိယော ဣတိပိ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ဥက္ခိတ္တပလိဃော=ဆွဲမြှောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော တံခါးကျည် မင်းတုပ် ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာ တော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာကို၊ ဝါ= အဝိဇ္ဇာသည်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာသည်၊ ဥစ္ဆိန္နမူလာ=(အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာတရာ အမြစ် အရင်းရှိသည်၊ တာလာဝတ္ထုကတာ=(လည်ပင်းပြတ်ပြီး၍) အရွက်အသီးစသည် တို့၏ တည်ရာမဖြစ်နိုင်သော ထန်းပင်ငုတ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=ထန်းပင် ရိုခဲ့ဖူးသော မြေနေရာကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသော တည်နေရာစိတ်အစဉ်ရှိသည်၊ [ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို အဋ္ဌကနိပါတ်ဝေရဇ္ဇသုတ်ကြည့်] အနဘာဝံကတာ =နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးသည်၊ အာယတိं=နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပါဒ ဓမ္မာ=ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧवं=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ အဝိဇ္ဇာကို ပယ်သတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဥက္ခိတ္တပလိဃော=ဆွဲမြှောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော (အဝိဇ္ဇာဟူသော) တံခါးကျည်မင်းတုပ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံကိုဏ္ဍပရိဓေါ=ဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော ကျုံးရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခုနော= သည်၊ ဝါ=မှာ၊ ပေါနောဘဝိကော=နောက်ထပ် ဘဝအသစ် ပြုလုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိသော၊ ဝါ=နောက်ဘဝသစ်ဟူသော အကျိုးကို တိုက်သော၊ ဝါ=နောက်ဘဝသစ် အကျိုးကို ပေးတတ်သော၊ ဇာတိသံသာရော[1]=ဇာတိသံသရာကို၊ ဝါ=ဖြစ်တတ်,

---

၁။ ဇာတိသံသာရ။ ။ဧကယတိတိ ဇာတိ=ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ။ သံသရတိ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တတိတိ သံသာရော=အထပ်ထပ်ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ။ ဤနည်းအားဖြင့် ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ဇာတိသံသာရဟု ခေါ်၏၊ သို့သော် ဤနေရာ၌ကား

ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာသည်၊ ဥစ္ဆိန္နမူလော=ရှိသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤပြဆိုအပ်ပြီး သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဓာတိသံသရာကို ပယ်ခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ သံကိဏ္ဏပရိခေါ=ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော (ဓာတိ သံသရာဟူသော) ကျုံးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဗ္ဘုဠ္ဠေသိကော=ဆွဲနုတ် အပ်ပြီးသော တံခါးတိုင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ တဏှာ=တဏှာကို၊ ဝါ= သည်၊ ပဟီနာ=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊အဗ္ဘုဠ္ဠေ- သိကော=ဆွဲနုတ်အပ်ပြီးသော(တဏှာဟူသော) တံခါးတိုင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နိရဂ္ဂဠော=ဖွင့်ခွါဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော တံခါးရွက်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ ဝါ=မှာ၊ ပဠု=ငါးပါးကုန်သော၊ သြရမ္ဘာဂိယာနိ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ သံယော ဇနာနိ=သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ဝါ=အနောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ [ဒုကစာပိဒ် (၃၇)သုတ် လည်းကြည့်] ပဟီနာနိ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာကုန်သည်၊ ဥစ္ဆိန္နမူလာနိ=ရှိကုန်သည်၊ တာလာဝတ္ထုကတာနိ=အပ်ပြီး ကုန်သည်၊ ဝါ=စဉ်ရှိကုန်သည်၊ အနုဘာဝံကတာနိ=အပ်ပြီးကုန်သည်၊ အာယတိं= ၌၊ အနုပ္ပါဒ ဓမ္မာနိ=ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နိရဂ္ဂဠော=ဖွင့်ခွာဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော(သံယောဇဉ် ဟူသော) တံခါးရွက်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပန္နဒ္ဓဇော=ဖျက်ချအပ်ပြီး သော အလံရှိသော၊ ပန္နဘာရော=ပစ်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ္ဋဆင်းရဲနှင့်ကင်းကွာသော၊ အရိယော=အရိယာပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ အသ္မိမာနော=ငါတကားဟု ထောင်လွှား သော မာနကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ အနုပ္ပါဒ ဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပန္နဒ္ဓဇော= ဖျက်ချအပ်ပြီးသော (မာနဟူသော) အလံတံခွန်ရှိသော၊ ပန္နဘာရော= ပစ်ချအပ် ပြီးသော ခန္ဓာစသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ္ဋဆင်းရဲနှင့် ကင်းကွာ သော၊ အရိယော=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ)ပဌမံ။

ထိုဘဝသစ်ခန္ဓာ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ကမ္မာဘိသင်္ခါရ (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံ)ကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ဓာတိသံသာရဟု ခေါ်သည်။

၇၂(စာပိုဒ်)။ ၂–ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်။ ။အနိစ္စသညာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ မမြဲဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ=မမြဲသောခန္ဓာငါးပါး၌၊ ဒုက္ခသညာ=ဆင်းရဲဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေ=ဒုက္ခဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး၌၊ အနတ္တသညာ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ပဟာနသညာ= (တဒင်္ဂပဟာန်စသော) ကိလေသာပယ်သတ်ခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂသညာ=(တဒင်္ဂဝိရာဂစသော) ကိလေသာကင်းကွာပျက်စီးခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်းတည်း။ [ကေက နိပါတ် စာပိုဒ် (၄၄၃၊ ၄၆၂) အင္ဂုတ္တရာ၊ ၁–၄၀၉] ဒုတိယံ။

၃–ပဌမဓမ္မဝိဟာရီသုတ်

၇၃။ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသောသူ၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသောသူ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှလောက် ပမာဏရှိသော နေခြင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ (သစ္စာလေးပါးကို ညွှန်ပြသော ပရိယတ်တရားကို) ပရိယာပုဏာတိ=သင်ယူ၏၊ သုတ္တံ=သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂေယျံ=ဂေယျကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာကရဏံ=ဝေယျာ–ကရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထံ=ဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိဝုတ္တကံ=ဣတိဝုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတကံ=ဇာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဗ္ဘုတဓမ္မံ=အဗ္ဘုတဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒလ္လံ=ဝေဒလ္လကို လည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏာတိ=သင်ယူ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တာယ ဓမ္မပရိယတ္တိယာ=ထိုပရိယတ္တိတရားဩသနာကို သင်ယူခြင်းဖြင့်၊ ဒိဝသံ=နေ့အချိန်ကို၊ အတိနာမေတိ=ကုန်လွန်စေ၏၊ ပဋိသလ္လာနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊ ရိဉ္စတိ=ပယ်စွန့်၏၊ အစ္ဆတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ (မိမိခန္ဓာအစဉ်ဟူသော နိယကဗျတ္တ၌) စေတောသမထံ=စိတ်၏ နိဝရဏငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ=သမထ(သမာဓိ)ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ နု အနုယုဉ္ဇတိ=အားမထုတ်၊ ဝါ=မဖြစ်ပွားစေ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို သင်ယူ၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) ပရိယတ္တိဗဟုလော=များသော

သင်ယူမှုရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=မဆိုအပ်။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ရဟန်းတပါးကား၊ [တနည်း–ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောရဟန်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယထာသုတံ=နာယူ, နာယူအပ်ပြီးသမျှသော၊[ယော ယော သုတော ယထာသုတံ] ယထာပရိယတ္တံ=သင်ကြား, သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=(သုတ္တ ဂေယျစသော) ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ ဝိတ္ထာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဒေသေတိ=ဟောကြား၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တာယ ဓမ္မပညတ္တိယာ=ထိုပရိယတ်တရားကို ဟောကြားသိစေခြင်းဖြင့်။ပ။ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကိုသာ ဟောကြား၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို)ပညတ္တိဗဟုလော=များသော ဟောပြောသိစေခြင်း ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=အပ်။ပ။

သဗ္ဗာယံ=ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြု၏။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေန သဗ္ဗာယေန=ထိုရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းဖြင့်။ပ။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို ရွတ်အံ့ရုံသာ ရွတ်အံ့၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) သဗ္ဗာယဗဟုလော=များသော ရွတ်အံ့မှုရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကေတိ=အထပ်ထပ် ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မဝိတက္ကေဟိ=ထိုပရိယတ်တရားကို ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းတို့ဖြင့်။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို ကြံစည်စဉ်းစားရုံသာ ကြံစည်စဉ်းစား၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) ဝိတက္ကဗဟုလော=များသော ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။ပ။

ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိယာပုဏာတိ=သင်ယူ၏၊ ဝါ=သင်အံ့လေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချ၏။ပ။ တာယ ဓမ္မပရိယတ္တိယာ=ထိုပရိယတ္တိတရားကို သင်ယူခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ထိုပရိယတ္တိတရားကို သင်အံ့လေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဖြင့်၊ ဒိဝသံ=နေ့အချိန်ကို၊ နု အတိနာမေတိ=မကုန်လွန်စေ၊ ပဋိသလ္လာနံ=ကို၊ နာပိ ရိဉ္စတိ=မပယ်လည်း မပယ်စွန့်။ပ။ အနုယုဉ္ဇတိ=အားထုတ်၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်(ဤသို့ ပရိယတ်တရား

ကို သင်ယူခြင်းဖြင့်သာ အချိန်မကုန်စေဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုလည်း ကြိုးစား အားထုတ်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ကွတိ ခေါ=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ကွာ ဘိက္ခု ဘိက္ခု ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတိ အစရှိသော ဤစကားတို့ဖြင့်၊ မယာ=ငါသည်၊ ပရိယတ္တိ–ဗဟုလော=များသောသင်ယူမှုရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီ၊ ပညတ္တိဗဟုလော=များသော ဟောပြောသိစေခြင်းရှိသောရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ သဗ္ဗာယဗဟုလော=များသော ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဝိတက္ကဗဟုလော=များသော ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း ရှိသော- ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့၏၊ ဝါ= တို့ကို၊ ဟိတေသိနာ=စီးပွားကို ရှာမှီးတော်မူသော၊ အနုကမ္ပကေန=ငဲ့ညှာထောက် ထား သနားတော်မူသော၊ [“သာဝကာနံ=တပည့်တို့ကို”ဟု ကံအနုက်ပေးခိုက်၌ အနုကမ္ပကေနဋ္ဌစပ်ပါ] သတ္ထာရာ=ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာ ထောက်ထား သနားမှု ကရုဏာကို၊ ဥပါဒါယ=စိတ်ဖြင့်သိမ်းပိုက်ယူဝင်၍၊ ဝါ=ဖြန့်၍၊ ယံ=အကြင် တရားဟောခြင်းကိစ္စကို၊ ကရုဏီယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်၏၊ မယာ=ငါသည်၊ ဝေါ=သင်တို့အတွက်၊ တံ=ထိုတရားဟောခြင်းကိစ္စကို၊ ကတံ= ပြုအပ်ပြီ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တောနိ=ထိုနေရာဌာနတို့သည်၊ ရုက္ခမူလာနိ=သစ်ပင် အနီး (သစ်ပင်အောက်)တို့ပေတည်း၊ တောနိ=ထိုနေရာဌာနတို့သည်၊ သုညာဂါ– ရာနိ=ဆိတ်ငြိမ်ရာကျောင်းတို့တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) စျာယထ=သမထဝိပဿနာတရား ရှုပွားကြကုန်လော၊ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ဖြင့် ကသိုဏ်း အစရှိသော (၃၈)ပါးသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့ကို လည်း ကောင်း, လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်ဖြင့် မမြဲခြင်းစသော သဘောဖြင့် ခန္ဓာအာယတန စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ရှုကြကြကြ ပွားများကြကုန်လော) မာ ပမာဒတ္ထ =မမေ့လျော့ကြကုန်လင့်၊ ပစ္ဆာ=နောက်အခါ၌၊ (သက်ရှယ်ကြီးရာ, ရောဂါကပ်စွဲ, သေပွဲဝင်လင့်, အခွင့်မသင့်ရာ နောက်အခါ၌) ဝိပ္ပဋိသာရိနော=မိမိပြစ်မှု အစွဲ ပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်နေကြကုန်သည်၊ ဝါ=(မေ့လျော့ပေါ့ဆစွာ နေခဲ့မိလေခြင်းဟု) နောင်တရနေကြကုန်သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထ=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ အယံ=ဤစကားသည်၊ (ဤ စျာယထ၊ မာ ပမာဒတ္ထ အစရှိသော စကားသည်) ဝေါ=သင်တို့အတွက်၊ ဝါ=သင်တို့ဘို့၊ အမှာကံ=ငါတို့၏၊ အနုသာသနီ=အဆုံး အမ သြဝါဒပေတည်း၊ ကွတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၄–ဒုတိယစေတိယသုတ်

၇၄။ ဥတ္တရိ စ=ထိုသင်ယူမှုထက် ပိုလွန်၍ကား၊ အသ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ (ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာဖြင့်) နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို သင်ယူရုံသာ သင်ယူ၍ ထိုတရား၏ အနက်သဘောကို ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာဖြင့် မသိသောဤရဟန်းကို) ပရိယတ္တိဗဟုလော=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=ဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=အပ်။ပ။ ဥတ္တရိ စ=ထို့ထက်ပိုလွန်၍ကား၊ (ထိုသူတပါးတို့အား ပရိယတ်တရား ဟောကြားခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား) အသ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ (ပရိယတ်တရားကို ဟောရုံသာ ဟော၍ ထိုတရား၏ အနက်သဘောကို ပညာဖြင့် မသိသော ဤရဟန်းကို)။ပ၊ ဥတ္တရိ စ=ထို့ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား။ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=၏၊ ဥတ္တရိ စ=ထို့ကြိစည်စဉ်းစားခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား။ပ။ ဝေဒလ္လံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏာတိ=၏၊ ဥတ္တရိ စ=ထိုသင်ယူမှုထက် ပိုလွန်၍လည်း၊ အသ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဒေဝ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပရိယတ်တရားကိုလည်း သင်ယူ၍ အနက်သဘောကိုလည်း ပညာဖြင့် သိခြင်းအားဖြင့်)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ပဌမယောဓာဇီဝသုတ်

၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ၌၊ ပဋ္ဌ=ငါးယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ယောဓာဇီဝါ=ဤစစ်သူရဲတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ [တို့သည်ဟု အနက်ပေးခိုက်၌ သန္တောမှာစပ်၊ တို့ကိုဟု အနက်ပေးခိုက် သံဝိဇ္ဇမာနာ၌စပ်။ ယောဓော အာဇီဝေါ ယေသန္တိ ယောဓာဇီဝါ=စစ်တိုက်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းရှိသူများ၊ စစ်သူရဲများ၊ စစ်သားများ] သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ငါးယောက်ကုန်သော၊ (ယောဓာဇီဝါ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ယောဓာဇီဝေါ=စစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=စစ်သားသည်၊ ရဇဂ္ဂံ=မြှုပ်နှံ့အစုအဝေးကို၊ (ဆင်မြင်းစသည်တို့ ခြေဖြင့်နင်းခြင်းကြောင့် မြေပြင်မှ အထက်သို့တက်လာသော မြှုပ်နှံ့အစုအလုံးကို) ဒိသွာ ဧဝ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသီဒတိ=နောက်သို့တွန့်သွား၏၊ ဝိသီဒတိ=နောက်သို့ဆုတ်နစ်သွား၏၊ နု သန္ဌမ္ဘတိ=တည်တည်တံ့တံ့ မရပ်တည်နိုင်၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ ဩတရိတုံ=ဝင်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းငှာ၊ နု သက္ကောတိ=မစွမ်းနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ကွမ=ဤလောကဌ်၊ ဝေရ္ဓပေါ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကေစ္စော=သော၊ ယောဓာ ဇီဝေါပိ=စစ်သူရဲသည်လည်း၊ ယောတိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=ဌ်၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=ဤစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ သန္ဓော =ထင်ရှားရှိ၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနော=ရအပ်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောစစ်သူရဲ တဦးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့) ကွမ=ဌ်၊ ကေစ္စော =သော၊ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ=ကြွံ့ကြွံ့ခံနိုင်၏၊ အပိစ= သို့သော်လည်း၊ ဓဇဂ္ဂံ=အလံအဖျားကို၊ (ဆင်မြင်းကျောကုန်းနှင့် စစ်ရထားတို့ဌ် စိုက်ထူထားအပ်သော အလံအဖျားကို) [ရဇဂ္ဂဌ် အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ခန္ဓ (အစု) ဟူသော အနက်ကိုဟောဌ် ဓဇဂ္ဂဌ် အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ကောဋ္ဌိ (အစွန်းအဖျား) အနက်ကိုဟော၏] ဒိသွာ ဧဝ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရရုံမျှဖြင့်သာလျှင်။ပ။ ဒုတိယော=နှစ်ဦးမြောက်သော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ဝါ=ကို။ပ။အပိစ= သို့သော်လည်း၊ ဥဿာရဏံ=(ဆင်မြင်း ရထား စစ်သားတို့၏) မြင့်တက် မြားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံကို၊ သုတ္တာ ဧဝ=ကြားရ၍သာလျှင်၊ ဝါ= ကြားရရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသိဒတိ=၏။ပ။

ဥဿာရဏံ=ကို၊ သဟတိ=ကြွံ့ကြွံ့ခံနိုင်၏၊ အပိစ=လည်း၊ သမ္ဗဟာရေ= (အနည်းငယ်မျှ) ရိုက်နှက်သတ်ဖုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်းကြောင့်၊ ဟညတိ=ပင်ပန်း ဆင်းရဲ၏၊ ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ပ။ သမ္ဗဟာရံ=(နှစ်ချက် သုံးချက်) ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်းကို၊ သဟတိ=၏၊ သော=ထို စစ်သူရဲသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ထိုစစ်ပွဲကို၊ အဘိဝိဒိနိတ္တာ=အောင်နိုင်ဌ်၊ ဝိဒိတ- သင်္ဂါမော=အောင်အပ်ပြီးသော စစ်ပွဲရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ဌ်) တမေဝ သင်္ဂါဓသီသံ=ထိုစစ်ပွဲအောင်ရာ စစ်မြေပြင်စခန်းကိုပင်လျှင်၊ အဇ္ဈာဝသတိ= စိုးမိုးသိမ်းပိုက်ဌ် နေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=ဌ်၊ ပဋ္ဌမော=ငါးယောက် မြောက်သော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=ဤစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ သန္ဓော=ထင်ရှား ရှိ၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=ဌ်၊ ပဋ္ဌ=ငါးယောက်ကုန် သော၊ ဣမေ ယောဓာဇီဝါ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=ကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ =ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့ဌ်၊ ပဋ္ဌ=ငါးဦး ကုန်သော၊ ယောဓာဇီဝူပမာ=စစ်သူရဲဟူသော ဥပမာရှိကုန်သော၊ ဝါ=စစ်သူရဲ ဖြင့် ဥပမာနှိုင်းခိုင်းအပ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=ကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ကုန်၏၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ (ယောဓာဇီဝူပမာ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်ဌ်၊ ဘိက္ခု=

ရဟန်းသည်၊ ရဇဝ်=ကို၊ ဒိသွာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏၊ ဝိသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ ကျွံနစ်၏၊ နု သန္ဌမ္ဘတိ=နိုင်၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အကျင့်ကို၊ သန္ဓာရေတုံ=ကောင်းစွာကျင့်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ နု သက္ကောတိ =မစွမ်းနိုင်၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ=သီလသိက္ခာ ဖြည့်ကျင့်မှု၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြ၍၊ သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သောလူ၏အဖြစ်ငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွား၏။ [ဟီနာယ၌ သမ္မဒါန် ဝိဘတ်သည် အပ္ပေါ သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ၌ကဲ့သို့ ကံအနက်ဟောမဟုတ်၊ ဟီနာယာဝတ္တိတွာတိ ဟီနသ္မိံ ဂိဟိဘာဝသ္မိံ အတ္ထာယ အာဝတ္တိတွာ၊ ဂိဟိ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ ၄၉၃။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ ရိုးရိုးတဒတ္ထသမ္မဒါန်အနက်ဟောသာတည်း]

အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ရဇဝ္ဂသို့=မြို့မှုန့်အစုအဝေးဟူသည်၊ ကိं=အဘယ်နည်း၊ [ရဇဝ္ဂသို့၌ သို့ဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌သက်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ= ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သုဏာတိ=ကြားရ၏။ (ကိန္တု=အဘယ်သို့၊ သုဏာတိ=ကြားရသနည်းဟူမူ) အမုကသို့နာမ=ထိုမည်သော၊ ဂါမေ ဝါ= ရွာ၌လည်းကောင်း၊ နိဂမေ ဝါ=နိုဂုံး၌လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ကုမာရီ ဝါ=အပျိုသည်လည်းကောင်း၊ အဘိရူပါ=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိ၏၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှ၏၊ ဒဿနီယာ=ကြည့်ရှုဖွယ်ကြည့်ရှုတိုက်၏၊ ဝါ=ကြည့်ရှုရှင်ဖွယ် တင့်တယ်၏၊ ပါသာဒိကာ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေ၏၊ ပရမာယ=မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ ကောင်းမွန်လှပသည် အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ, အဆင်းလှ၍, ကိုယ်ကာယသက္ခာန်, ပုံစံကျနေသည် အဖြစ်နှင့်၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၊ ဒုတွဲနိဿယ၊ နာ–၂၀၁ လည်းကြည့်] သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုဏာတိ=ကြား၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တं=ထိုမိန်းမ လှပခြင်းဂုဏ်သတင်းကို၊ သုတ္တာ=ကြားရ၍၊ ဝါ=ကြားရခြင်းကြောင့်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏။ပ။ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်၏၊ ဣဒံ=ဤမိန်းမ လှပခြင်း ဂုဏ်သတင်းသည်၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ရဇဝ္ဂသို့= မြို့မှုန့်အစုအဝေးမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ရဇဝ္ဂံ=ကို၊ ဒိသွာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့တွန့်သွားသကဲ့သို့၊ ဝိသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့ ဆုတ်နစ်သွားသကဲ့သို့၊ နု သန္ဌမ္ဘတိ သေယျထာပိ= တည်တည်တံ့တံ့ မရပ်တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရိတုံ=ငှာ၊ နု သက္ကောတိ သေယျထာပိ=မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ထိုမိန်းမ လှပခြင်းဂုဏ်သတင်း ကြားရရုံမျှဖြင့် လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲ ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (ထိုမြို့မှုန်

အစုအဝေးကို မြင်ရရုံမျှဖြင့် စစ်မတိုက်ဝံ့သော စစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝရူပေါ=သော၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလောပိ=ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ပဌမော=သော၊ ယောဓာဇီဥပမော=စစ်သူရဲ ဥပမာရှိသော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=ကို၊သန္ဓော=၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဇီဥပမပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿामိ=ဟောတော်မူဦးအုံ) ဘိက္ခု=သည်၊ ရဇဋ္ဌံ=ကို၊ သဟတိ=၏၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဓဇဋ္ဌံ=ကို၊ ဒိသွာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏၊ ဝိသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ ကျံ့နစ်၏။ပ။အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဓဇဋ္ဌသ္မိံ=အလံဖျားဟူသည်၊ ကိံ=အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ "အမုကသ္မိံ နာမ=ထိုမည်သော၊ ဂါမေ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံ၏" ဣတိ=ဤသို့၊ နဟေဝ ခေါ သုဏာတိ=ကြားရသည်မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=အဟုတ်သော်ကား၊ အဘိရူပံ=လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသော၊ ဒဿနီယံ=ကြည့်ရှုသင့်ကြည့်ရှုထိုက်သော၊ ဝါ=သော၊ ပါသာဒိကံ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ ပရမာယ=သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံသော၊ ဣဒဏ္ဍိ ဝါ=မိန်းမကိုလည်းကောင်း၊ ကုမာရိ ဝါ=မိန်းမပျိုကိုလည်းကောင်း၊ သာမံ=ကိုယ်တိုင်၊ ပဿတိ=မြင်ရ၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ=ထိုမိန်းမကို၊ ဒိသွာ=မြင်ပြီး၍။ပ။ ဣဒံ=ဤကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်အပ်သော မိန်းမအာရုံသည်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဓဇဋ္ဌသ္မိံ=အလံဖျားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဋ္ဌံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကြွေကြွေခံနိုင်သကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဓဇဋ္ဌံ=ကို၊ ဒိသွာ ဧဝ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့တွန့်သွားသကဲ့သို့၊ ဝိသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့ ဆုတ်နစ်သွားသကဲ့သို့၊ နု သန္ဓမ္ဘတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရိတုံ=ငှာ၊ နု သင်္ဂေါတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (လှပသောမိန်းမကို မြင်ရ၍ ရဟန်းသိက္ခာကို ပယ်စွန့်ကာ လူဘဝသို့ ပြန်လည်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ ဟူ၍၊ (အလံအဖျားကို မြင်ရုံမျှဖြင့် စစ်မတိုက်ရဲသော စစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဇီဥပမပုဂ္ဂိုလ်တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အုံ)။ပ။ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥဿာရဏာယ=မြင့်တက်မြားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံဟူသည်၊ ကိံ=

အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရညဂတံ ဝါ=တောင်ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ရုက္ခမူလဂတံ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ သုညာဂါရဂတံ ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်း၌ ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုံ=ရဟန်းထံသို့၊ မာတုဂါမော=မိန်းမသည်၊ ဥပသङ်္ကမိတ္မာ=ရောက်လာ၍၊ ဥဟသတိ=ပြုံးရယ်၏၊ ဥल्लपတိ=စကားပြော၏၊ ဥဇ္ဇဂ္ဃတိ=(လက်ခုပ်တီးကာ) ကျယ်လောင်စွာ ရယ်မော၏၊ ဥပ္ပဏ္ဍတိ=ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် ပြောဆို၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမက၊ ဥဟသိယမာနော=ပြုံးရယ်အပ်လသော်၊ ဥल्लपိယမာနော=စကားပြောဆိုအပ်လသော်၊ ဥဇ္ဇဂ္ဃိယမာနော=(လက်ခုပ်တီးကာ) ကျယ်လောင်စွာရယ်မောအပ်လသော်၊ ဥပ္ပဏ္ဍိယမာနော=ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် ပြောဆိုအပ်လသော်။ပ၊ ဣဒံ=ဤမာတုဂါမ၏ ကျယ်စွာရယ်မော ပြက်ချော်ချော် ပြောဆိုသံသည်၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥသာရဏာယ=မြင့်တက်မြားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံမည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဂီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယ္ယထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဇေဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယ္ယထာပိ=ကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဥသာရဏံ=ကို၊ သုတ္တာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ သေယ္ယထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။ ဩတာရိတုံ=ငှာ၊ နု သက္ကောတိ သေယ္ယထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (မာတုဂါမ၏ ကျယ်စွာရယ်မောပြက်ချော်ချော် ပြောခြင်းကြောင့် လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (ရန်သူစစ်တပ်ဘက်မှ မြင့်တက်ကျယ်လောင် မြားမြောင်သော အသံကြားရုံမျှဖြင့် စစ်မတိုက်ဝံ့သော ထိုစစ်သူရဲ ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

အသ=ထိုရဟန်း၏၊ သမ္ဘဟာရသ္မိं=ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်းဟူသည်၊ ကိံ=အဘယ်နည်း။ပ။ အဘိနိသီဒတိ=လွမ်းမိုးအုပ်စီး အနိုးအနားခ၌ ထိုင်နေ၏၊ ဝါ=လွမ်းမိုးအုပ်စီး တနေရာတည်း၌ ထိုင်နေ၏၊ [အဘိ (အဘိဘ-ဝိတွာ)=လွမ်းမိုးအုပ်စီး၍၊ ဝါ=ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ရဲတင်းစွာဖြင့်၊ နိသီဒတိ=(အနိုးအနားခ၌သော်လည်းကောင်း, တနေရာတည်းခ၌သော်လည်းကောင်း) ထိုင်၏] အဘိနိပဇ္ဇတိ=လွမ်းမိုးအုပ်စီး အနိုးအနားခ၌ အိပ်၏၊ ဝါ=လွမ်းမိုးအုပ်စီး တနေရာတည်းခ၌ အိပ်၏၊ အဠောဏ္ဍရတိ=လွမ်းဖိ၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမက၊ အဘိနိသီဒိယမာနော=လွမ်းမိုးအုပ်စီး အနိုးအနားခ၌ ထိုင်နေအပ်လသော်၊ ဝါ=သော်၊ အဘိနိပဇ္ဇိယမာနော=လွမ်းမိုးအုပ်စီး အနိုးအနားခ၌ အိပ်အပ်လသော်၊ အဠောဏ္ဍရိယမာနော=လွမ်းဖိအပ်လသော်၊ သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ အပစ္စက္ခာယ=မပယ်စွန့်မူ၍၊ ဝါ=မချမူ၍၊ ဒုဗ္ဗလ္ယံ=သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်မှုခ၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြုမူ၍၊ မေထုနံ=

မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂဏလာ, ညီညာတူကြ, အဖိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲ၏၊ ဣဒံ=ဤမာတုဂါမ၏ နီးကပ်စွာ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း လွှမ်းဖိခြင်းသည်၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ သမ္မဟာရသို့= ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်း မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဋ္ဌံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဓဇဋ္ဌံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဥသာရဏံ= ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊သမ္ဘဟာရေ=ကြောင့်၊ ဟညတိ သေယျထာပိ=ဆင်းရဲပင်ပန်းသကဲ့သို့၊ ဗျာပဇ္ဇတိ သေယျထာပိ=ဖောက် ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (မိမိ အထံ၌ နီးကပ်စွာ လာ၍ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း, မိမိအပေါ်၌ လွှမ်းဖိခြင်းကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်သော မာတုဂါမ၌ မေထုန်မှီဝဲသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊ (စစ်ပွဲ၌ နှစ်ချက်သုံးချက် ရိုက်နှက်ထိုးခုတ်ခံရ၍ လဲကျသွားသော ထိုစစ်သား ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

သမ္ဘဟာရံ=ရန်သူတို့၏ ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခြင်းကို၊ သဟတိ= ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ကို။ပ။ အဠာဝသတိ=၏၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ သင်္ဂါမဝိဇယသို့=စစ်ပွဲအောင်နိုင်ခြင်းဟူသည်၊ ကိ= အဘယ်နည်းဟူမူ။ပ။ ဝိနိဝေဌေတွာ=ထိုမိန်းမ၏ ဆုပ်ကိုင်ထားသော လက်ကို ဖြေ၍၊ ဝါ=ထိုမိန်းမ၏ ဆုပ်ကိုင်ထားသောလက်ကို ဆွဲခွာ၍၊ ဝိနိမောစေတွာ= မိမိကိုယ်မှ လွတ်ထွက်သွားစေ၍၊ ယေနကာမံ=မိမိအလိုရှိရာအရပ်သို့၊ ပက္ကမတိ= ထွက်ခွာသွား၏၊ [တနည်း–ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ (ဂန္တုံ=သွားခြင်းငှာ) ကာမံ= အလိုဆန္ဒသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုသွားလိုရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့) ပက္ကမတိ= ထွက်ခွာသွား၏]။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိဝိတ္တံ=လူသူကင်းဆိတ်သော၊ သေနာသနံ= အိပ်ရာနေရာဌာနသို့၊ ဘဇတိ=ချဉ်းကပ်၏၊ အရညံ=တောသို့လည်းကောင်း၊ (မြို့ရွာမှ ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာ ဝေးကွာသောတောသို့လည်းကောင်း) ရုက္ခမူလံ=သစ်ပင်အနီးသို့လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်သို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတံ=တောင်သို့လည်းကောင်း၊ ကန္ဒရံ=ရေအယဉ်တိုက်စား ထွင်းဖောက်ထား အပ်သော တောင်ဂွမ်းမြစ်ကွေ့ အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ ဂိရိဂုဟံ=တောင်ဂူသို့ လည်းကောင်း၊ ဝါ=တောင်နှစ်လုံးတို့၏ အကြားအရပ်တည်းဟူသော ဂူသို့ လည်းကောင်း၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယစာမျက်နှာ–၄၄၈ ကြည့်] ဝါ=တလုံးတည်းသောတောင်၏ ဥမင်လိုဏ်ဂူသို့လည်းကောင်း၊ သုသာနံ =သုသာန်သို့လည်းကောင်း၊ ဝနပတ္ထံ=လူသူအရောက်နည်းသော တောသို့ လည်း ကောင်း၊ အဗ္ဘောကာသံ=ဟင်းလင်းပြင်သို့လည်းကောင်း၊ ပလာလပုဇ္ဇံ=ကောက်ရိုး ပုံ လိုဏ်ခေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဘဇတိ=ချဉ်းကပ်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရညဂတော ဝါ=တောသို့ရောက်သည်လည်း ကောင်း၊ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ=သစ်ပင်အနီးသို့ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတော ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းသို့ ရောက်သည်လည်းကောင်း၊(သမာနော =ဖြစ်လသော်) ပလ္လင်္ကံ=ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=ပတ်ပတ်လည်ပေါင်နှစ်ဖက် ဖွဲ့ယှက်နေခြင်းဟူသော ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဓိတ္တာ=ဖွဲ့ခွေ၍၊ ကာယံ=အထက်ပိုင်း ကိုယ်ကို၊ ဥဇုံ=ဖြောင့်မတ်စွာ၊ (၁၈-ချောင်းသော ကျောက်ကုန်းဆူးရိုးတို့ကို အချင်းချင်းထိစေခြင်းဖြင့် ဖြောင့်ဖြောင့်စန့်စန့်) ပဏိဓာယ=ထား၍၊ ပရိမုခံ= ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေ့ရှု၊[ကျန်အနက်များကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၄၂၇ ကြည့်]သတိ=သတိ ကို၊ ဥပဋ္ဌပေတ္တာ=ထား၍၊ နိသီဒတိ=ထိုင်နေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ လောကေ=(ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော) လောကဌ်၊ အဘိဇ္ဈံ=အဘိဇ္ဈာကို၊ ဝါ=အလွန်လိုလားတပ်မက်ကြောင်း ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန=ကင်းသောအဘိဇ္ဈာရှိသော၊ စေတသာ= စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အဘိဇ္ဈာယ=အဘိဇ္ဈာမှ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပရိသောဓေတိ =သုတ်သင်၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသံ=ဗျာပါဒနှင့် ပဒေါသကို၊ ဝါ=စိတ်၏ဖောက်ပြန် ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသနှင့် မိမိလည်း ဖျက်စီး၍ သူတပါးကိုလည်း ဖျက်စီးစေတတ်သော ဒေါသကို၊ ပဟာယ=၍၊ အဗျာပန္နစိတ္တော=ဖောက်ပြန်ခြင်း သို့ ရောက်သော ဒေါသမူစိတ်မရှိသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပိ=အားလုံး သော သတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို စီးပွားဖြင့် ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားသည်၊ ဝါ=အားလုံးသော သတ္တဝါမှန်သမျှတို့အပေါ်၌ အကျိုးစီးပွား လိုလားသောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသာ=ဗျာပါဒနှင့် ပဒေါသမှ၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိသောဓေတိ=၏။

ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏကို၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော နှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဝိဂတထိန မိဒ္ဓေါ=ကင်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည်၊ အာလောကသညီ=အရောင်အလင်းကို မှတ် သားနိုင်သော သညာရှိသည်၊ သတော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို) အောက်မေ့အမှတ်ရ နေသည်၊ ဝါ=သတိရှိသည်၊ သမ္ပဇာနော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို) ကောင်းစွာခွဲခြား သိသည်၊ ဝါ=သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ထိနမိဒ္ဓါ= ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏမှ။ပ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏကို၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ အနုဒ္ဓတော= မငြိမ်မသက် လွင့်တက်သောစိတ် မရှိသည်၊ ဝါ=မပျံ့လွင့်သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဥပသန္တစိတ္တော=ငြိမ်သက်သောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=၏၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏမှ။ပ။

ဝိစိကိစ္ဆ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏကို၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ မဝေခွဲနိုင်ခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော=လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အပြစ်ကင်းကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ အကထံကထီ=သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဝိဟရတိ=၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏမှ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ ဥပက္ကိလေသေ=ငြစ်နွမ်းစေတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ=လောကီ လောကုတ္တရာပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလီကရဏေ=(ဖြစ်ခွင့်တားဆီး) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ပဟာယ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမေ နိဝရဏေ=ဤအဆီးအတား နိဝရဏတရားတို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှားပြီ၊ကာမေဟိ=ဝတ္ထုကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ ဧव=ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ပ။ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (စတုတ္ထဈာန်ရပြီးသော ထိုရဟန်းသည်) ဧवं=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်အတိုင်း၊ ဝါ=ဤပဌမဈာန်ရခြင်း စသောအစဉ်အားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရပြီး၍၊ စိတ္တေ=ဝိပဿနာ၏အခြေခံ စတုတ္ထဈာန်စိတ်သည်၊ သမာဟိတေ=(စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဖြင့်) တည်ကြည်လသော်၊ ပရိသုဒ္ဓေ=ထက်ဝန်းကျင်မှ စင်ကြယ်လသော်၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်များကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၉) တိကဏ္ဏသုတ်၌ကြည့်]ပရိယောဒါတေ=ထက်ဝန်းကျင်မှ ဖြူစင်လသော်၊ အနင်္ဂဏေ=ရာဂဒေါသ အညစ်အကြေးမရှိလသော်၊ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ=စိတ်ကိုပူးကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ရာဂဒေါသကင်းကွာပြီးလသော်၊ မုဒုဘူတေ=နူးညံ့စွာ ဖြစ်လသော်၊ ကမ္မနိယေ=ဝိပဿနာအမှုကိစ္စ၌ ခိုင်ခံ့လျောက်ပတ်လသော်၊ ဌိတေ=ခိုင်မြဲတည်တံ့လသော်၊အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ=တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်လသော်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယညာဏာယ=အကြွင်းမဲ့ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ=ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အภိနိန္နာမေတိ=(အာသဝက္ခယညာဏ်သို့) ရှေ့ရှည်တွတ်စေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားမှ တပါးသော တေဘူမကခန္ဓာငါးပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဒုက္ခသစ္စံ=ဒုက္ခသစ္စာအားလုံးကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်းဉာဏ်သိ၏၊(သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်းဉာဏ်သိခြင်းဖြင့် သိ၏) အယံ=ဤတရားသည်သာ၊ ဒုက္ခသမုဒယော=ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းသမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (တဏှာ=ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သောတဏှာကို) ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်း၍ သိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်းဉာဏ်သိခြင်းဖြင့် သိ၏) အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်

သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်း(ချုပ်ရာ) နိရောဓသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (နိဗ္ဗာနံ=ဒုက္ခနှင့် သမุဒယတို့ မဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်ကို)။ပ။ အယံ=ဤ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ=ဒုက္ခ၏ချုပ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အရိယမဂ္ဂံ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို)။ပ။

ဣမေ=ဤလောဘဒိဋ္ဌိမောဟတို့သည်သာ၊ အာသဝါ=အာသဝတို့မည်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာသဝေ=အာသဝတရားတို့ကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်းရှုသိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်းရှု သိခြင်းဖြင့် သိ၏)အယံ=ဤတဏှာသည်သာ၊ အာသဝ-သမุဒယော=အာသဝတို့၏ဖြစ်ကြောင်း သမุဒယသစ္စာမည်၏။ ဣတိ=သို့(တဏှံ=အာသဝတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာကို)။ပ။ အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်သာ၊ အာသဝနိရောဓော=အာသဝတို့၏ ချုပ်ကြောင်း နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (နိဗ္ဗာနံ=အာသဝနှင့် သမุဒယတို့၏ မဖြစ်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ကို)။ပ။ အယံ=ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ၊ အာသဝနိရောဓဂါမိနီ=အာသဝတို့၏ ချုပ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာမည်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အရိယမဂ္ဂံ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို) ယထာ-ဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ (သဘော.....၏။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနတော=သစ္စာလေးပါးကိုသိသော၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပဿတော=သစ္စာလေးပါးကို မြင်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ၊ [တနည်း-တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနတော=သစ္စာလေးပါးကို သိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပဿတော=သစ္စာလေးပါးကို မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်] ကာမာသဝါပိ=ကာမာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်ကင်း၏၊ ဘဝါသဝါပိ=ဘဝါသဝမှလည်း။ပ။ အဝိဇ္ဇာသဝါပိ=အဝိဇ္ဇာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်ကင်း၏၊ ဝိမုတ္တသ္မိံ=(အာသဝကိလေသာတို့မှ) လွတ်ကင်းပြီးသောစိတ်၌၊ (စိတ္တံ=ငါ၏စိတ်သည်) ဝိမုတ္တံ=(အာသဝကိလေသာတို့မှ) လွတ်ကင်းပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဝါ=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ [တနည်း-(စိတ္တေ=စိတ်သည်) ဝိမုတ္တသ္မိံ=အာသဝကိလေသာတို့မှ ကင်းလွတ်ပြီးလသော်၊ (စိတ္တံ=ငါ၏စိတ်သည်) ဝိမုတ္တံ=အာသဝကိလေသာတို့မှ ကင်းလွတ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ။ ထို့နောက် ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၁၃၈ ကြည့်] ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာတိ=သိ၏။

ဣဒံ=ဤကိလေသာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (လွမ်းဖိထားသော မာတုဂါမကို တွန်းဂန် ဖယ်ရှားထားခဲ့၍ ဝိပဿနာတရား

အားထုတ်သဖြင့် ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းသည်) သင်္ဂါမဝိဇယသို့= စစ်ပွဲအောင်နိုင်ခြင်းမည်၏။ပ။ သမ္ဗဟာရံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ကို၊ အဘိဝိဇိနိတ္တာ=၍။ပ။ အဠာဝသတိ သေယျထာပိ=စိုးမိုးသိမ်းပိုက်၍ နေသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို (ကိလေသာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာ ရှိ၏ဟူ၍၊ (စစ်ပွဲနိုင်၍၊ စစ်မြေပြင်စခန်းကို စိုးမိုး သိမ်းပိုက်သော ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဋ္ဌမံ။

၆–ဒုတိယယောဓာဇီဝသုတ်

၇၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊အသိစမ္ဘ =သန်လျက်နှင့် မြားကာသားရေဒိုင်းကို၊ ဂဟေတ္တာ=ယူဝင်စွဲကိုင်၍၊ ဓနု+ကလာပံ =လေးနှင့်+မြားကျည်တောက်ကို၊ သန္ဓယိတ္တာ=ဖွဲ့တပ်စီစဉ် ပြင်ဆင်၍၊ဝိယူဠှံ =စစ်တိုက်ဖို့ရန် စုရုံးစီစဉ်ထားသော၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ ဩတရတိ=ဝင်ရောက် ၏၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၏၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တသ္မိံ သင်္ဂါမေ=ထို တိုက်ပွဲ၌၊ ဥဿဟတိ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်၏၊ ဝါယမတိ=လုံ့လစိုက်တိုက်ခိုက်၏၊ ဥဿဟန္တံ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သော၊ ဝါယမန္တံ=လုံ့လစိုက်တိုက်ခိုက်သော၊ တံ ဒေနံ=ထိုစစ်သားကို၊ ပရေ=တဖက်ရန်သူတို့သည်၊ ဟနန္တိ=သတ်ကြကုန်၏၊ ပရိယာပါဒေန္တိ=အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စစ်သူရဲတဦးကား၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော။ပ။ ပရေ=တို့သည်၊ ဥပလိက္ခန္တိ=ပစ်ခတ်ထိုးခုတ် ကြကုန်၏၊ [ဥပလိက္ခန္တိ (ဥပလိခန္တိ)တိ ဝိဇ္ဇန္တိ–ဟု ဖွင့်သောကြောင့် လိခတ်ကို ဝိဇ္ဇနအနုက်ဟောကြ] တမေနံ=(ပစ်ခတ်ထိုးခုတ်ခံရသော) ထိုစစ်သူရဲကို၊အပနေန္တိ =(မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြကုန်၏၊ အပနေတ္တာ=(မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြပြီး၍၊ ဥတ္တကာနံ=ဆွေမျိုးတို့၏၊ (သန္တိကံ=အထံသို့) နေန္တိ= သယ်ဆောင်သွားကြကုန်၏၊ သော=ထိုဒဏ်ရာရသော စစ်သားသည်၊ဥတ္တကေဟိ =ဆွေမျိုးတို့က၊ နိယမာနော=သူ၏အိမ်သို့ သယ်ဆောင်သွားအပ်လသော်၊ ဝါ= ကျန်သောဆွေမျိုးများထံသို့ သယ်ဆောင်သွားအပ်လသော်၊ ဥတ္တကေ=ကျန်သော ဆွေမျိုးတို့ထံသို့၊ အပ္ပတ္တာဝ=မရောက်သေးမူ၍သာလျှင်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ=လမ်းခရီး အကြား၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြု၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စစ်သူရဲတဦးကား။ပ။ တမေနံ=ထိုဒဏ်ရာရသော စစ်သားကို၊ ဥတ္တကာ=ဆွေမျိုးတို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ= ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုကြကုန်၏၊ ပရိစရန္တိ=ဒဏ်ရာပျောက်အောင် စောင့်ရှောက် ကြကုန်၏၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ထိုစစ်သားသည်၊ ဥတ္တကေဟိ=ဆွေမျိုး

တို့က၊ ဥပဒ္ဒဟိယမာနော=ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုအပ်စဉ်၊ ပရိစရိယမာနော=ဒဏ်ရာ ပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်အပ်စဉ်၊ တေနေဝ အာဗာဓေန=ထိုဒဏ်ရာအနာဖြင့် ပင်၊ ကာလံကရောတိ=သေဆုံးသွားလေ၏။ပ။ တမှာ အာဗာဓာ=ထိုဒဏ်ရာအနာ မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ=ထမြောက်ကျန်းမာ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကုဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အညတရံ=တခုသော၊ ဂါမံ ဝါ=ရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဂမံ ဝါ=နိဂုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿာယ=မှီခိုမှီ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတ္ဝာ=သင်းပိုင်ကို ညီညာစွာပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြုံရုံ၍၊ တမေဝ ဂါမံ ဝါ=ထိုရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ တမေဝ နိဂမံ ဝါ=ထိုနိဂုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ အရကွ္ခိတေနဧဝ=မစောင့်ထိန်းအပ်သည်ပင်ဖြစ်သော၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရကွ္ခိတာယ ဧဝ=မစောင့်ထိန်းအပ်သည်ပင်ဖြစ်သော၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊အရက္ခိတေန ဧဝ=သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနုပဋ္ဌိတာယ ဧဝ=စွဲကပ်မတည်နေသည်ပင်ဖြစ်သော၊ သတိယာ=ကာယဂတာသတိဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသံဝုတေဟိ ဧဝ=မပိတ်ဆီးအပ်သည်ပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေဟိ=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ=ထိုဆွမ်းခံရာ ရွာနိဂုံး၌၊ ဒုန္ဓိဝတ္ထံ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ဝတ်ဆင်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ=မလုံ့တလုံ ဝတ်ဆင်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒုပ္ပါရုတံ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ခြုံရုံနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ=မလုံ့တလုံ ခြုံရုံနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ မာတုဂါမံ=မိန်းမကို၊ ပသ္သတိ=မြင်၏၊ ဒုန္ဓိဝတ္ထံဝါ=သော၊ ဒုပ္ပါရုတံဝါ=သော၊ တံ မာတုဂါမံ=ထိုမိန်းမကို၊ ဒိသ္ဝာ=မြင်ရ၍၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (သမထ ဝိပဿနာစိတ်ကို) ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အနုဒ္ဓံသေတိ=အဝေးသို့ပစ်လွှင့် ဖျက်ဆီး၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေန=ရာဂသည် ပစ်လွှင့်ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=စိတ်ကြောင့်။ပ။

သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရတိ သေယျထာပိ=ဝင်ရောက်သကဲ့သို့၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တသ္မိံ သင်္ဂါမေ=၌၊ ဥဿဟတိ သေယျထာပိ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သကဲ့သို့၊ ဝါယမတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဥဿဟန္တံ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သော၊ ဝါယမန္တံ=သော၊ တမေနံ=ထိုစစ်သူရဲကို၊ ပရေ=တို့သည်၊ ဟနန္တိ သေယျထာပိ=သတ်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ပရိယာပါဒေန္တိ သေယျထာပိ=အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (မလုံ့တလုံ

ဝတ်ရုံသော မာတုဂါမကို မြင်ရခြင်းကြောင့် သိက္ခာမစွန့်မူ၍ မေထုန်မှီဝဲသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=(တိုက်ပွဲ၌ ကျဆုံးသွားသော) ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ယောဓာဒီဥပမပုဂ္ဂိုလ် တဉီးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဒီဥပမပုဂ္ဂိုလ်တဉီးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဆို] ဘိက္ခု=

သည်၊ အညတရံ=သော။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေန=သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ကြောင့်၊ ကာယေန=ကိုယ်အားဖြင့်၊ ပရိဒယှတိ ဧဝ=ပူလောင်နေတော့သည်သာ၊ စေတသာ=စိတ်အားဖြင့်၊ ပရိဒယှတိ ဧဝ=သည်သာ၊ တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ် အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

အဟံ=ငါသည်၊ အာရာမံ=အာရာမ်သို့၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်သို့၊ ဂန္တွာ=သွား၍၊ "အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ (အဟံ=ငါသည်) ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော=ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင် အုပ်စီးတည်နေအပ်သည်၊ ဝါ=ထကြွသောရာဂရှိသည်၊ ရာဂ ပရေတော=ရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သည်၊ ဝါ=(ဖုဋ္ဌဝိသမည်သောမြွေသည် တွေ့ထိအပ်သကဲ့သို့) ရာဂသည် တွေ့ထိကပ်ရောက်အပ်သည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ သန္ဓာရေတုံ=ငှာ၊ နု သက္ကောမိ=မစွမ်းနိုင်တော့ဝါ။ပ။ အာဝတ္တိ-သာမိ=ပြန်လည်သွားတော့အုံ၊" ဟူတိ=ဤသို့၊ ဘိက္ခုနုံ=ရဟန်းတို့အား၊ ယံနူန အာရောစေယျုံ=ပြောကြားရပါမူ ကောင်းလေစု၊ ဟူတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရာမံ=သို့၊ ဂန္တွန္တော=သွားလသော်၊ အာရာမံ=သို့၊ အပ္ပတ္တာဝ=မရောက်သေးမူ၍သာလျှင်။ပ။အာဝတ္တတိ =ပြန်လည်သွား၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဒီဝေါ=သည်။ပ။ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။ ပရေ=တို့သည်၊ ဥပလိက္ခန္တိ သေယျထာပိ=ပစ်ခတ် ထိုးခုတ်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ တမေနံ=ထိုစစ်သူရဲကို၊ အပနေန္တိ သေယျထာပိ= (မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြကုန်သကဲ့သို့၊ အပနေတွာ=၍၊ ဥာတကာနံ= တို့၏၊ (သန္တိကံ=သို့) နေန္တိ သေယျထာပိ=သယ်ဆောင်သွားကြကုန်သကဲ့သို့။ပ။ ကာလံ=ကို၊ ကရောတိ သေယျထာပိ=ပြုသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ= ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ရာဂထကြွသဖြင့် လူထွက်လိုကြောင်း ပြောကြားရန် ကျောင်းတိုက်သို့ သွားစဉ် လမ်းခရီးအကြားဌာပင် သိက္ခာချ၍ လူထွက်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (တိုက်ပွဲ၌ ဒဏ်ရာရ၍ ဆွေမျိုးတို့ထံ သယ်ဆောင်သွားစဉ် လမ်းခရီးအကြားဌာ သေဆုံးသွားသော ထိုစစ်သား ဥပမာ ရှိ၏ဟူ၍)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ယောဓာဇီဝူပမပုဂ္ဂိုလ် တဉီးကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရာမံ=သို့၊ ဂန္တွာ=သွားပြီး၍၊ ဘိက္ခူနံ=ရဟန်းတို့အား၊ အာရောစေတိ=ပြောကြား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အရောစေတိ=ဟူမူ)အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော=သည်။ပ။ အာဝတ္တိသာမိ=အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာရောစေတိ=ပြောကြား၏) တမေနံ= ထိုရဟန်းကို၊ သဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ မြတ်သော တရားကျင့်ဖက် ရဟန်းတို့ သည်၊ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ သြဝဒန္တိ=ဆုံးမကြကုန်၏၊ အနုသာသန္တိ= သွန်သင်ကြကုန်၏၊ ဝါ=ကံမြစ်ကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သြဝဒန္တိ=ဆုံးမ ကြကုန်သနည်း၊ အနုသာသန္တိ=နည်းဟူမူ)။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ကာမာ=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ အပ္ပဿာဒါ= အနည်းငယ်သာ သာယာဖွယ်ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=များသော ဆင်းရဲရှိကုန် ၏ဟူ၍၊ ဗဟုပါယာသာ=များသော ပင်ပန်းခြင်းရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တာ=ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဧတ္ထ=ဤကာမဂုဏ်တို့၌၊ အာဒီနဝေါ=အပြစ်သည်သာ၊ ဘိယျော=များလှ၏၊ ကာမာ=ငါးပါးအာရုံ ကာမ ဂုဏ်တို့ကို၊ အဋ္ဌိကင်္ကလူပမာ=အသားမကပ်သော အရိုးသက်သက်သာ ဥပမာ ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=ဟူ၍၊ ဗဟုပါယာသာ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဝုတ္တာ=ကုန်ပြီ၊ ဧတ္ထ=တို့၌၊ အာဒီနဝေါ=သာ၊ ဘိယျော=၏၊ [အဋ္ဌိ=အရိုး၊ ရင်ဘတ်ရိုး၊ ကျောကုန်းရိုး၊ ခေါင်းရိုး၊ ထိုအရိုးကိုပင် အသားမရှိသောကြောင့် ကင်္ကလဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ ၁၊ ၃၀]။

ကာမာ=တို့ကို၊ မံသပေသူပမာ=အသားတစ်(အသားတုံး)ဥပမာရှိကုန်၏ ဟူ၍၊ [မံသပေသိ=အသားတစ်]။ပ။ ကာမာ=တို့ကို၊ တိဏုက္ကူပမာ=မြက်မီးရှူး ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [တိဏဥက္ကာ=မြက်မီးရှူး၊ မြက်မီးတိုင်]။ပ။ အင်္ဂါရကာသူ ပမာ=မီးကျီးတွင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [ကာသု=တွင်း] ။ပ။ သုပိနကူပမာ= အိပ်မက်ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍။ပ။ ယာစိတကူပမာ=ငှားရမ်းထားအပ်သော ပစ္စည်း ဥစ္စာ ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍။ပ။ရုက္ခဖလူပမာ=အသီးရှိသောသစ်ပင် ဥပမာရှိကုန်၏ ဟူ၍။ပ။ အသိသူနူပမာ=သန်လျက်ဓားစဉ်းတီးတုံး ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သူနာ= စဉ်းတီးတုံး]။ပ။ သတ္တိသူလူပမာ=လုံ့တံကျင် ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သူလ= တံကျင်]။ပ။ သပ္ပသိရူပမာ=ခြေဆိုးဦးခေါင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သိရ= ဦးခေါင်း]။ပ။အာဒီနဝေါ=သာ၊ ဘိယျော=၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ဗြဟ္မစရိယေ=မြတ်သောအကျင့်၌၊ အဘိရမတု=မွေ့လျော်ပါလော၊ အာယသ္မာ= သည်၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ။ပ။ ဟီနာယ=ငှါ၊ မာ အာဝတ္တိ=မပြန်လည်ပါလင့်၊ [မာ+အာယသ္မာ] ဣတိ=ဤသို့၊ (သြဝဒန္တိ=ကုန်၏၊ အနုသာသန္တိ=ကုန်၏) [ပြန်စပ်သည်]။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့က၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သြဝဒေယျမာနော=ဆုံးမအပ်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အနုသာသိယျမာနော=သွန်သင်အပ်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြန်ပြော၏၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့၊ အာဟ=ပြန်ပြောသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ကာမာ=တို့ကို၊ အပ္ပဿာဒါ=ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=၍၊ ဗဟုပါယာသာ=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ကိဉ္စာပိ ဝုတ္တာ=အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်၏၊ ဧတ္ထ=တို့၌၊ အာဒီနဝေါ=သာ၊ ကိဉ္စာပိ ဘိယျော=အကယ်၍ကားများလုပါ၏၊ အတ္ထခေါ=သို့သော်လည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ သန္ဓာရေတုံ=ငှာ၊ နေဝ သက္ကောမိ=တကယ်ပင် မစွမ်းနိုင်တော့ပါ။ပ။ အာဝတ္တိဿာမိ=အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=ပြန်ပြော၏) သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ အာဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်။ပ။ သဂ်ါမံ=သို့၊ သြတရတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။ နေန္တိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ တမေနံ=ကို၊ ဥဘတကာ=တို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ သေယျထာပိ=ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဟရိစရန္တိ သေယျထာပိ= ဒဏ်ရာပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ဥဘတကေဟိ=တို့က၊ ဥပဋ္ဌဟိယျမာနော=စဉ်။ပ။ ကာလံ ကရောတိ သေယျထာပိ= သေဆုံးသွားသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့က သူ၏ကိလေသာဒဏ်ရာကို ကာမာဒီနဝ တရားရေအေး တိုက်ကျွေးဆေးကုပါလျက် ထိုကိလေသာဒဏ်ရာဖြင့်ပင် ရဟန်းဘဝမှ လူ့ဘဝသို့ လျှောကျဆုံးရှုံးသွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (တိုက်ပွဲမှ ရလာသော အနာဒဏ်ရာကို သူ၏ဆွေမျိုးတို့က ဆေးဝါးကုသပြုစုနေစဉ်မှာပင် ထိုဒဏ်ရာဖြင့် သေဆုံးသွားသော ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍)။ပ။

အနုသာသိယျမာနော=လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြန်ပြော၏၊ (ကိန္တု=သို့၊ အာဟ=ပြန်ပြောသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ (အဟံ=တပည့်တော်သည်) ဥဿဟာမိ=လုံ့လစိုက်ထုတ်ပါအုံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) ဝါယမိဿာမိ=ကြိုးစားပါအုံ့၊ [အဌကထာ၌မူ ဝါယမိဿာမိနေရာ၌ ဓာရယိဿာမိ–ဟု ပါ၌ရှိပြီး "ရဟန်းဖြစ်ကြောင်းအကျင့်မြတ်ကို ဆောင်ထားပါအုံ့"ဟု အနက်ပြန်ဆိုရန် ဖွင့်၏] အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) အဘိရမိဿာမိ=ပျော်မွေ့ပါတော့အုံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ)ဒါနိ=ယခု၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ=ကို။ပ။ နု အာဝတ္တိဿာမိ=မပြန်လည်ပါအုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟ=ပြန်ပြော၏)။ပ။ တမှာ အာဗာဓာ=မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ သေယျထာပိ=ထမြောက်ကျန်းမာသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (သီတင်းသုံးဖော်တို့က ကာမာဒီနဝတရားဆေးဖြင့် တိုက်ကျွေးကုသ၍ ကိလေသာဒဏ်ရာ ပျောက်ကင်းသွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊(ဆွေမျိုးတို့ ဆေးကုသပြုစုမှုကြောင့်

တိုက်ပွဲဒဏ်ရာ ပျောက်ကင်းသွားသော ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

ရက္ခိတေနေဝ=စောင့်ထိန်းအပ်သည်သာ ဖြစ်သော၊ ကာယေန=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာယ ဧဝ=စောင့်ထိန်းအပ်သည်သာဖြစ်သော၊ ဝါစာယ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတေန ဧဝ=သော၊ စိတ္တေန=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌိတာယ ဧဝ=စွဲကပ်တည်နေသည်သာဖြစ်သော၊ သတိယာ=ကာယဂတာသတိဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံဝုတေဟိ ဧဝ=ပိတ်ဆီးအပ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေဟိ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှာ၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသွာ=မြင်ရ၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ=ကွဲတ္ထိနိမိတ်, ပုရိသနိမိတ်, သုဘနိမိတ် စသော အာရုံနိမိတ်ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=မိန်းမယောက်ျားပုံသဏ္ဌာန်နှင့် လှပသော အခြင်းအရာစသော ကိလေသာပွားကြောင်းတပေါင်းတစုတည်းသော အာရုံကို ဆန္ဒရာဂဖြင့်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနုဗ्ယဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ=ကိလေသာတို့ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ထင်ရှားပေါ်ကြွလာစေတတ်သော လက်ခြေသဏ္ဌာန် ပြုံးရယ်ဟန် စသော အသေးစိတ် အမူအရာကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊[ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ–၂၄၇ နှင့် ဒု–တွဲနိဿယ၊နှာ–၄၀ လည်းကြည့်]။

ယတ္ထာဓိကရဏံ (ယတော အဓိကရဏံ)=အကြင် စက္ခုန္ဒြေကို မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင် မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုန္ဒြေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ စက္ခုန္ဒြိယံ=စက္ခုန္ဒြေကို၊ အသံဝုတံ=(သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့်) မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ဘဲ၊ [တပစ္ဆည်း ကတ္တားဟောဖြစ်သောကြောင့် "မစောင့်ရှောက်အပ်ဘဲ"ဟု (အပ်)ဟူသော အသံ မပါစေရ] ဝိဟရန္တံ=နေသော၊ ဧနံ(ဘိက္ခုံ)=ဤရဟန်းကို၊ [ယတ္ထာဓိကရဏမေနံ–ဌ် ဧနံကို အနက်ပေးသည်] အဘိဇ္ဈာဒေါမနသာ=အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿဟူကုန်သော၊ ဝါ=မတရားလိုချင်သော ဝိသမလောဘနှင့် စိတ်ဆင်းရဲမှုဟူကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အန္ဝာဿဝေယ္ယုံ=အစဉ်လိုက်ကုန်ရာ၏၊ ဝါ=ဖိစီးလွှမ်းမိုးကုန်ရာ၏၊ တဿ=ထိုစက္ခုန္ဒြေကို၊ သံဝရာယ=(သတိတံခါးရွက်ဖြင့်) ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=ကျင့်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယံ=စက္ခုန္ဒြေကို၊ ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယေ=စက္ခုန္ဒြေ၌၊ သံဝရံ=ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သद္ဒံ=အသံ သဒ္ဒါရုံကို၊ သုတ္တာ=ကြား၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ=သည်။ပ။ ယတ္ထာဓိကရဏံ=အကြင်သောတိန္ဒြေကို

မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင် မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော သောတိန္ဒြေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သောတိန္ဒြိယံ=သောတိန္ဒြေကို၊ အသံဝုတံ=ဘဲ။ပ။ တဿ=ထိုသောတိန္ဒြေကို၊ သံဝရာယ=ငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=၏၊ သောတိန္ဒြိယံ=ကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ သောတိန္ဒြိယေ=၌၊ သံဝရံ=သို့၊ အာပဇ္ဇတိ=၏၊ ယာနေန=နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ယာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာယိတွာ=နမ်းရှူ၍။ပ။ ဇိဝှာယ=လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို၊ သာယိတွာ=လျက်၍။ပ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ဝါ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေ့ထိ၍။ပ။

မနသာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘော ဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ယတ္တာဓိကရဏံ=အကြင် မနိန္ဒြေကို မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မနိန္ဒြိယံ=ကို၊ အသံဝုတံ=ဘဲ။ပ။ တဿ=ထိုမနိန္ဒြေကို၊ သံဝရာယ=ငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=၏။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန်မှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွါခဲ့ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)။ပ။ တမေဝ သင်္ဂါမသီသံ=ပင်လျှင်၊ အဇ္ဈာဝသတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (ကိလေသာစစ်ပွဲကို အောင်နိုင်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊ (ပကတိစစ်ပွဲကို အောင်နိုင်၍ စစ်မြေပြင်စခန်းကို သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးသော ထိုစစ်သူရဲကောင်း ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇–ပဌမအနာဂတဘယသုတ်

၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတဘယာနိ=ဤအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝါ=ဤရောက်လာလတ္တံ့သော ဘေးတို့ကို၊ သမ္မသသမာနေန=ကောင်းစွာမြော်မြင် ဆင်ခြင်လျက်၊ ဝါ=ကောင်းစွာမြော်မြင် ဆင်ခြင်သော၊ အာရညိကေန=တောခိုနေသော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ အပ္ပတ္တသ=မရောက်အပ်သေးသော တရားထူးသို့၊ (မရောက်အပ်သေးသော စျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ် တရားထူးသို့) ပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းငှာ၊ အနဓိဂတသ=မရအပ်သေးသော (စျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်)တရားထူးကို၊ အဓိဂမာယ=ရှာခြင်းငှာ၊ အသစ္ဆိကတသ=မျက်မှောက် မပြုအပ်သေးသော (စျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်)တရားထူးကို၊ သစ္ဆိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အပ္ပမတ္တေန=မမေ့မလျော့ဘဲ၊ အာတာပိနာ=ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် ဝီရိယရှိလျက်၊ ပဟိတတ္တေန=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ)ရဲဝံ့စွန့်စား စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိလျက်၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ။

ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (အနာဂတ ဘယာနိ=တို့ကို၊ သမ္ဘဿမာနေန=လျက်၊ ဝါ=သော၊ အာရညိကေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ အပ္ပတ္တာသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ၊ အနဓိဂတသ=ကို၊ အဓိဂမာယ =ငှာ၊ အသစ္ဆိကတသ=ကို၊ သစ္ဆိကိရိယာယ=ငှာ၊ အပ္ပမတ္တေန=ဘဲ၊ အာတာပိနာ =လျက်၊ ပဟိတတ္တေန=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အလံ=သင့်လျော်သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အာရညိကော=တောခိုနေ သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဋ္ဌိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသဋ္ဌိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ဧကကော=အဖော်မမှီး တပါးထီးတည်း၊ အရညေ= တော၌၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ ဧကက= တယောက်ထီးတည်း၊ အရညေ=တော၌၊ ဝိဟရန္တံ=နေသော၊ မံ=ငါ့ကို၊ အဟိ ဝါ=မြွေသည်သော်လည်း၊ ဒုံသေယျ=ကိုက်လေရာ၏၊ [ဧကက ခေါ ပန မံဟူ၍ (မံ) မပါသင့်] မံ=ငါ့ကို၊ ဝိစ္ဆိကောဝါ=ကင်းမြီးကောက်သည်သော်လည်း၊ ဒုံသေယျ=၏၊ မံ=ငါ့ကို၊ သတပဒီ ဝါ=ကင်းခြေများသည်သော်လည်း၊ ဒုံသေယျ= ၏၊ တေန=ထိုသို့ကိုက်ခြင်းကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကာလံကိရိယာ=သေဆုံးခြင်း သည်၊ အသ=ဖြစ်လေရာ၏။

သော=ထိုမြွေစသည် အကိုက်ခံရခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော= (အသက်စသည်၏) အန္တရာယ်သည်၊ (အသက်, မြတ်သောအကျင့်, နတ်ရွာ, မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်သည်)အသ=ဖြစ်လေရာ၏၊ ဟန္ဒ=ယခု၊ အဟံ=ငါသည်၊ ၊ အပ္ပတ္တသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝိရိယံ=လုံ့လဝီရိယကို၊ အာရဘာမိ=အားထုတ်ပေတော့အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဋ္ဌိက္ခတိ=ဆင်ခြင် စဉ်းစား၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤရောက် လာမည့် ဘေးကို၊ သမ္ဘဿမာနေန=လျက်၊ ဝါ=သော။ပ။ အလမေဝ=သည်သာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား ။ပ။ အရညေ=၌၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ ဧကကော= တည်း၊ အရညေ=၌၊ ဝိဟရန္တော=နေသော၊ အဟံ=ငါသည်၊ဥပက္ခလိတွာ ဝါ= ချုတ်ချော်၍သော်လည်း၊ ပပတေယျ=လဲကျသွားလေရာ၏၊ဝါ=ချောက်ထဲ စသည် သို့ လိမ့်ကျသွားလေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါသည်၊ ဘုတ္တံ=စားအပ်ပြီးသော၊ ဘတ္တံ ဝါ=ထမင်းအစာသည်သော်လည်း၊ ဗျာပဇ္ဇေယျ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက် လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ဝါ=ငါ့အား၊ပိတ္တံ ဝါ=သည်းခြေသည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယျ =ဖောက်ပြန်လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့အား၊ သေမှံ ဝါ=သလိပ်သည်သော် လည်း၊ ကုပ္ပေယျ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့အား၊ သတ္ထကာ=ဓားလက်နက်ကဲ့သို့ အသဝ်အဖွဲ့တို့ကို ဖြတ်တောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝါတာ ဝါ=လေတို့သည်သော်

လည်း၊ ကုမ္ပေယျုံ=ဖောက်ပြန်ကုန်ရာ၏၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကာလံကိရိယာ=သည်၊ အသေ=ဖြစ်လေရာ၏၊ သော=ထိုရွတ်ချော်လဲကျခြင်း စသည်သည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=သည်၊ အသေ=ရာ၏။ပ။

ဝိဟရန္တော=သော၊ အဟံ=သည်၊ ဝါဠေဟိ=ကြမ်းတမ်းသော သားကောင်တို့နှင့်၊ သမာဂစ္ဆေယျုံ=ပက်ပင်းပါတွေ့ဆုံမိလေရာ၏၊ သီဟေန ဝါ=ခြင်္သေ့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဗျဂ္ဃေန ဝါ=ကျားနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒီပိနာ ဝါ=သစ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆေန ဝါ=ဝက်ဝံနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရစ္ဆေန ဝါ= အောင်းနှင့်သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ်ကျုတ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ (သမာဂစ္ဆေယျုံ=ပက်ပင်းပါ တွေ့ဆုံမိလေရာ၏) တေ=ထိုကြမ်းတမ်းသော သားကောင်တို့သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဇီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေယျုံ=ပယ်ခွင်းကုန်ရာ၏၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ။ပ။ သော=ထိုသားကောင်တို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း ကိုက်သတ်ခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏။ပ။

ဝိဟရန္တော=နေသော၊အဟံ=ငါသည်၊ ကတကမ္မေဟိ ဝါ=ပြုအပ်ပြီးသော ခိုးမှုရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အကတကမ္မေဟိ ဝါ=မပြုအပ်သေးသော ခိုးမှုရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာဏဝေဟိ=သူခိုးတို့နှင့်၊ သမာဂစ္ဆေယျုံ= ရာ၏၊ တေ=ထိုသူခိုးတို့သည်။ပ။ သော=ထိုသူခိုးတို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းသည်။ပ။ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ အရညေ=တောခ္ဍ၊ဝါဠာ=ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ အမနုဿာ=ဘီလူးသားရဲတို့သည်၊ သန္တိ ခေါ=ရှိကုန်သည်သာ၊ တေ=ထိုဘီလူးသားရဲတို့သည်။ပ။ သော=ထိုဘီလူးသားရဲတို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတ ဘယာနိ=တို့ကို။ပ။ သတ္တမံ။

၈–ဒုတိယအနာဂတဘယသုတ်

၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣတိ=သို့၊ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=ဟူမူ)ဇရာဟိ=၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သည်၊ ယုဝါ=သည်။ပ။[ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၂၇ ကြည့်] ပဌမေန=သော၊ ဝယသာ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ (အမှိ=ဖြစ်၏) ပန= သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=အကြင်အခါ၌၊ ဣမံ ကာယံ=ဤခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဇရာ=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောသည်၊ ဖုသတိ=ထိရောက်နိပ်စက်၏၊ သော သမယော=ဇရာနိပ်စက်ရာ တိုအခါသည်၊ ဟောတိ ခေါ=ရှိသည်သာတည်း။

ပန=သတိထားဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဇရာယ=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘော သည်၊ အဘိဘူတေန=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော၊ ဝါ=နှိပ်စက်ခံရသော၊ ဒီဃေန= အတိုးအိုသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ=မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမတရားတော်ကို၊ မနသိကာတုံ=စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းငှာ၊ ဝါ=ကျင့်ကြံအားထုတ်

ခြင်းငှာ၊ နု သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဝါ=မလွယ်ကူ၊ အရညဝန-ပတ္ထာနိ=အရညကင်ဓုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူအရောက်နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော ပန္တာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ပဋ္ဌသေဝိတုံ=မှီခိုနေထိုင်ခြင်းငှာ၊ နု သုကရာနိ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် မဟုတ်ကုန်၊ ဝါ=မလွယ်ကူကုန်။

အနိဗ္ဗော = အလိုမရှိအပ်သော၊ အကန္ဒော = မနှစ်သက်အပ်သော၊ အမနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သော၊ သော ဓမ္မော=ထိုအိုခြင်းသဘောသည်၊ မံ=ငါ့ထံသို့၊ ပုရာ အာဂစ္ဆတိ=မလာရောက်သေးမီ၊ ဟန္ဒ=ယခု၊ အဟံ=ငါသည်၊ အပ္ပတ္တသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ငှာ၊ ပဋ္ဌိကစ္စေ=ကြိုးတင်၍သာလျှင်၊ ဝိရိယံ=လုံ့လဝီရိယကို၊ အာရဘာမိ=အားထုတ်အံ့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန=ယင်းတရားထူးနှင့်၊ (ယင်းစျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးနှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဒီဃာကောပိ=အသက်ကြီးယိုယွင်း အိုမင်းနေလျက်လည်း၊ ဖာသုံ=ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟရိဿามိ=နေရလိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋ္ဌိသဒ္ဓိကွတိ=၏) [ပြန်စပ်]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော

အနာဂတ်ဘေးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့)။ပ။အဟံ=ငါသည်၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်၊ အပ္ပါတကော=သည်၊ [စာမျက်နှာ-၁၂၄ ကြည့်]။ပ။ ပဓာနကွမာယ=သော။ပ။ ဂဟဏိယာ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ (အမှိ=ဖြစ်၏) ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=အကြင်အခါ၌၊ ဣမံ ကာယံ=ကို၊ ဗျာဓိ=အနာရောဂါသည်၊ ဖုသတိ=ထိရောက်နိပ်စက်၏၊ သော သမယော=ဗျာဓိနိပ်စက်ရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိ ခေါ=သာ၊ ပန=သတိထားဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဗျာဓိနာ=အနာရောဂါသည်၊ အဘိဘူတေန=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသော၊ ဗျာဓိတေန=ဖြစ်ပွားနေသောရောဂါရှိသူသည်၊ ဝါ=ရောဂါစွဲကပ်နေသူသည် [တနည်း-ဗျာဓိတေန=ရောဂါစွဲကပ်နေသူသည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဗျာဓိနာ=သည်၊ အဘိဘူတေန=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံနေရသူသည်] ဗုဒ္ဓါနံ=တို့၏၊ သာသနံ=ကို။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုဗျာဓိတရားသည်။ပ။

အဟံ=ငါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန=ယင်းတရားထူးနှင့်(ယင်းစျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးနှင့်)သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=သော်) ဗျာဓိတော=ရောဂါစွဲကပ်နေသူသည်၊ (သမာနောပိ=ဖြစ်နေပါလျက်လည်း) ဖာသုံ=စွာ၊ ဝိဟရိဿာမိ=မည်၊ ဣတိ (ပဋ္ဌိသဒ္ဓိကွတိ)။ပ။ ဧတရဟိ=၌၊ (ဝိဇိတံ=သည်) သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သောထမင်းရှိသည်။ပ။ [စာမျက်နှာ-၁၂၆၊ ၁၂၇ ကြည့်] ယာပေတုံ=ငှာ၊ သုကရံ=ရှိသည်၊ (ဟောတိ=၏)ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)

=၌၊ (ဝိဒိတံ=သည်) ဒုဿီကံ=ရခဲသောထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဒုဿသံ=သည်။ပ။ ယာပေတုံ=ငှာ၊ နံ သုကရံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော=ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိ ခေါ=ရှိသည်သာ။

ပန=သေချာသော ဖြစ်ရပ်တခုကား၊ ဒုဿီကော=ရခဲသောထမင်းရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ=ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာအခါ၌၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သော ထမင်းရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဝါ=သာယာဝပြော အစာပေါများခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [သုဘိက္ခပုဒ်ကို ဘာဝပွဓာနကြောင့်သည်။ တနည်း– "ယေန (ယံ ဌာနံ)=အကြင်အရပ်ဒေသသည်၊ သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သောထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=သာယာဝပြော အစာပေါသည်၊ ဟောတိ=၏၊" ဤသို့သော်လည်း ယေနၨ၌ နာဝိဘတ်ကို ပဌမာအနုက်၌ သက်သည်ဟု ကြံပါ] တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ သက်မန္တိ=ပြောင်းရွှေ့သွားကြကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုလူတို့ ပြောင်းရွှေ့လာရောက်ကြရာ အရပ်၌၊ သင်္ဃိကဝိဟာရော=လူအများနှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ရခြင်းသည်၊ အာကိဏ္ဏဝိဟာရော=ရောနှောနေထိုင်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပန=သတိထားဖွယ်ကား၊ သင်္ဃိကဝိဟာရေ=ခြင်းသည်၊ အာကိဏ္ဏဝိဟာရေ=သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုဒုဿီကွဖြစ်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဒုဿီကျေပိ=ရခဲသောထမင်းရှိရာအခါ၌လည်း၊ ဖာသုံ=ချမ်းသာစွာ။ပ။

စတရဟိ=၌၊ မနုဿာ=တို့သည်၊ သမဂ္ဂါ=ကုန်လျက်။ပ။ [စာမျက်နှာ–၁၂၆၊ ၁၂၇ ကြည့်]ဝိဟာရန္တိ=ကုန်၏၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=၌၊ အဌဝိသကော်ပေါ=သော၊ ဘယံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။။ပ။ပရိယာယန္တိ=၏၊ သော သမယော=တောပုန်းဓားပြဘေးဖြစ်ရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိခေါ=ရှိနိုင်သည်သာ၊ ပန=သေချာသောဖြစ်ရပ်တခုကား၊ ဘယေ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ ဝါ=တောပုန်းဓားပြဘေးသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ခေမံ=ဘေးရန်ကင်းရှင်းခြင်းသည်(ဟောတိ=ဖြစ်၏) [တနည်း–ယေန(ယံဌာနံ)=အကြင်အရပ်ဒေသသည်၊ ခေမံ=ဘေးရန်ကုန်ခန်း အေးချမ်းရာဒေသသည်၊ ဟောတိ]တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ သက်မန္တိ=ပြောင်းရွှေ့ကြကုန်၏။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုတောပုန်းဓားပြ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဘယေပိ=တောပုန်းဓားပြ ဘေးရန်ရှိရာအခါ၌ပင်လည်း၊ ဖာသုံ=စွာ၊ ဝိဟာရိသာမိ=နေနိုင်လိမ့်မည်၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသင်္ခိဏ္ဏတိ=၏)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ဟုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား။ပ။ စတရဟိ=၌၊ သံဃော=သည်၊ သမဂ္ဂေါ=လျက်။ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=၌၊ သံဃော=သံဃာသည်၊ ဘိဒ္ဒတိ=အုပ်စုကွဲ၏၊ သော သမယော=ထိုသံဃာအုပ်စုကွဲရာအခါသည်၊ ဟောတိခေါ=ရှိနိုင်သည်သာ၊ ပန=

သတိထားဖွယ်ကား၊ သံယေ=သံယာသည်၊ ဘိန္နေ=အုပ်စုကွဲလသော်။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုသံယာ ကွဲပြားခြင်းသဘောသည်။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန= ယင်းတရားထူးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သံယေ=သံယာသည်၊ ဘိန္နေပိ=အုပ်စုကွဲပါသော်လည်း၊ ဟသုံ=စွာ၊ ဝိဟရိဿာမိ =မည်၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသဒ္ဓိကွတိ)။ပ။ အဌမံ။

၉–တတိယအနာဂတာဘယသုတ်

၇၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေရဟိ=ယခုအခါ၌၊ အသမုပ္ပန္နာနံ=မဖြစ်သေးကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတဘယာနိ=ဤအနာဂတ်ဘေးတို့သည်၊ အာယတိံ=နောင်အခါ၌၊ သမုပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ=ဖြစ်လာကုန်လတ္တံ့၊ တာနိ=ထို အနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ=ကြိုတင်သိထားသင့်ကုန်၏၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ စ=ကြိုတင်သိထားပြီး၍လည်း၊ တေသံ=ထိုအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမိတဗ္ဗံ=ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်၊ ပဋ္ဌ= ငါးမျိုးသော အနာဂတ်ဘေးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း–"တေရဟိ=၌၊ အသမုပ္ပန္နာနိ=ကုန်သော၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အာနာဂတဘယာနိ=ဤအနာဂတ်ဘေးတို့သည်၊ အာယတိံ=၌၊ သမုပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ=ဖြစ်လာကုန်လတ္တံ့နည်း၊ ကတမာနိ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တာနိ=ထိုအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ=သိထားသင့်ကုန်သနည်း၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ စ=လည်း၊ ကတမေသံ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တေသံ=ထိုအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဝါယမိတဗ္ဗံ=အားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ" ဤသို့လည်း ရှေးကပုဒ်များကို လိုက်စေ၍ အနက်ဆိုနိုင်၏]။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရောက်ပြီး ရောက်ဆဲမဟုတ်သော၊ ဝါ=ရောက်လာလတ္တံ့ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနံ=အချိန်အခါ၌၊ အဘာဝိတကာယာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ကာယာနုပဿနာ ဘာဝနာ မရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာ အလေ့အလာမရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတစိတ္တာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာစိတ်မရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတပညာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာ ပညာ မရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတစိတ္တာ= ကုန်သည်၊ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ အညေ= အခြားသောတပည့် လူသာမဏေတို့ကို၊ ဥပသမ္ပာဒေဿန္တိ=(ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍) မြင့်မြတ်သောရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေကြကုန်လတ္တံ့၊ ဝါ=ပဋ္ဌင်းခံပေးကြကုန်လတ္တံ့။

အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုဆရာရဟန်းတို့သည်၊ အဓိသီလေ=အဓိသီလသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာသီလ၌လည်းကောင်း၊ အဓိစိတ္တေ=အဓိစိတ္တသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာစိတ်၌လည်းကောင်း၊ အဓိပညာယ=အဓိပညာသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာပညာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ=ဆုံးမဟောပြောခြင်းငှာ၊ နု သက္ခိသန္တိ=မစွမ်းနိုင်ကုန်လတ္တံ့၊ တေပိ=ထိုတပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိသန္တိ=လတ္တံ့၊ တေ=ထိုတပည့်ရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ကုန်လျက်၊ အညေ=အခြားသော တပည့်လူသာမဏေတို့ကို၊ ဥပသမ္ပာဒေသန္တိ=လတ္တံ့၊ အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုဒုတိယဆရာရဟန်းတို့သည်။ပ။ အဓိပညာယ=၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ=ငှာ၊ နု သက္ခိသန္တိ=တတ်၊ တေပိ=ထိုဒုတိယတပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မသန္ဒောသာ=သမထဝိပဿနာတရား၏ ပျက်စီးကွယ်ပျောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိနယသန္ဒောသော=ငါးမျိုးသော သံဝရဝိနည်း၏ ပျက်စီးကွယ်ပျောက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ငါးမျိုးသော သံဝရဝိနည်းကို မူလပဏ္ဏာ၊ ၌၊ ၀–၂၃ စသည်ကြည့်] ဝိနယသန္ဒောသာ=ခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မသန္ဒောသော=ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=၌၊ အသမုပ္ပန္နံ=မဖြစ်သေးသော၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤအနာဂတ်ဘေးသည်၊ အာယတိ=၌၊ သမုပ္ပဇ္ဇိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ တံ=ထိုအနာဂတ်ဘေးကို၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ=ကြိုတင်သိထားသင့်၏၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတ္တာ စ=ကြိုတင်သိထားပြီး၍လည်း၊ တဿ=ထိုအနာဂတ်ဘေးကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဝါယမိတဗ္ဗံ=ရမည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌။ပ။ အညေသံ=(မိမိမှ)တပါးတခြားသောရဟန်းတို့အား၊ နိဿယံ=နိဿယည်းကို၊ ["နိဗြယ"ဟု သက္ကတပုဒ်ရှိသောကြောင့် "နိဿရည်း"ဟု ရေးရိုးရှိ၏] ဝါ=ဆရာတည်းဟူသော မှီခိုနေထိုင်ရာကို၊ ဒဿန္တိ=ပေးကြကုန်လတ္တံ့၊ [အခြားသောရဟန်းတို့အား မိမိ၏ တပည့်အဖြစ်ဖြင့် မိမိအထံ၌ မှီခိုနေထိုင်ခွင့်ပေးကြကုန်လတ္တံ့၊ မိမိကိုယ်ကို အခြားသောရဟန်းတို့၏ မှီခိုနေထိုင်ရာ ဆရာသမားကြီး(နိဿယ)ပြုလုပ်ကာ တပည့်မွေးကြကုန်လတ္တံ့ဟူလို] အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုနိဿယည်းပေးသော ဆရာတို့သည်။ပ။ နသက္ခိသန္တိ=လတ္တံ့၊ တေပိ=ထိုနိဿယည်းယူသော တပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိသန္တိ

=လတ္တံ့၊ တေ=ထိုနိဿယည်းယူသော တပည့်ရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ အညေသံ=တို့အား၊ နိဿယံ=ကို၊ ဒဿန္တိ=တတ်၊ အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုနိဿယည်းပေးသော နောက်ဆရာတို့သည်။ပ။ နု သက္ခိဿန္တိ=တတ်၊ တေပိ=ထိုနိဿယည်းယူသော နောက်တပည့်တို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤနည်းအားဖြင့်။ပ။ ဝါယမိတဗ္ဗံ=ရမည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ အဘိဓမ္မကထံ=သီလစသော မြတ်သောတရားစကားကိုလည်းကောင်း၊ [ဥတ္တမော ဓမ္မော အဘိဓမ္မော=မြတ်သောသီလ အစရှိသော တရား၊ အဘိဓမ္မေန ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ အဘိဓမ္မကထာ=မြတ်သောသီလ အစရှိသောတရားနှင့် စပ်သောစကား] ဝေဒလ္လကထံ=ဉာဏ်ပညာနှင့်စပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ကထေန္တာ=ဟောကြကုန်လသော်၊ ဝါ=ဟောကြယင်းပင်၊ ကဏ္ဍဓမ္မံ=မည်းညစ်နောက်ကျသော အကုသိုလ် တရားဘက်သို့၊ သြက္ကမမာနာ=သက်ရောက် ကူးပြောင်းကြကုန်သည်၊ (သူတပါးတို့၏ လစ်ဟာကွက် အပြစ်အနာ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ရာကို ရှာဖွေသောအားဖြင့် ဒေသနာလမ်းကြောင်း တမျိုး ကူးပြောင်းကြကုန်သည်) (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်) နု ဗုဒ္ဓိဿန္တိ=(ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောတရားမှန်ကို) မသိနိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

တနည်း–ကဏ္ဍဓမ္မံ–သို့၊ သြက္ကမမာနာ=သက်ရောက်ကူးပြောင်းကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နု ဗုဒ္ဓိဿန္တိ=တတ်၊ [မာနုပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်ဟောကြ်သည်၊ "ဒေါသစိတ်ဖြင့် သူတပါးကို ပုတ်ခတ်လျှင်လည်းကောင်း, ထိုကဏ္ဍဓမ္မကို မိမိကိုယ်တိုင် (ပင်ကို) သိသောတရားအနေအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားလျှင်လည်းကောင်း, လာဘသက္ကာရကို မျှော်ကိုးဟောလျှင်လည်းကောင်း ကဏ္ဍဓမ္မဘက်သို့ သက်ရောက်ကူးပြောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏" ဟူ၍လည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သေးသည်။]

တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်၊ တထာဂတဘာသိတာ=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဂမ္ဘီရာ(သလ္လသုတ်ကဲ့သို့)ပါဠိအားဖြင့် ခက်ခဲနက်နဲကုန်သော၊ ဂမ္ဘီရတ္ထာ=(မဟာဝေဒလ္လသုတ်ကဲ့သို့) ခက်ခဲနဲနက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိကုန်သော၊ လောကုတ္တရာ=လောကကို လွန်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရား ပါရှိကုန်သော၊ ဝါ=(မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော) လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးကို ဖော်ပြကုန်သော၊ သုညတာ ပဋိသံယုတ္တာ=သတ္တဝါကောင်, အတ္တကောင်မှ ဆိတ်သုန်းသော ခန္ဓာဓာတ်စသော တရားသဘောသက်သက်နှင့်သာ စပ်ဆိုင်ကုန်သော၊

ယေ တေ သုတ္တန္တာ=အကြင်သုတ္တန်တရားတော် တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေသု=ထိုဘုရားဟော သုတ္တန်တရားတော်တို့ကို၊ ဘညမာနေသု=ဟောပြအပ်ကုန်လသော်၊ နု သုဿူသိဿန္တိ=မနာယူချင်ကြကုန် လတ္တံ့၊ သောတံ=နားကို၊ နု သြဒဟိဿန္တိ=စွင့်ထောင်မထားကြကုန်လတ္တံ့၊ အညာ (အညာယ)=သိခြင်းဌာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နု ဥပဋ္ဌပေဿန္တိ=(တရားအာရုံ၌) စွဲကပ်မတည်စေကြကုန်လတ္တံ့။

စ=ဤမျှမကသေး၊ တေ ဓမ္မေ=ထိုဘုရားဟောသုတ္တန်တရားတော်ကို့ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ(ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ)=သင်ယူထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗံ(ပရိယာပုဏိတဗ္ဗေ)=ရွတ်အံဟောပြ အသုံးချထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ နု မညိဿန္တိ=မမှတ်ထင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ [တေ ဓမ္မေနုဉ် အရတ္ထသောကြောင့် တေ ဓမ္မေနုဉ် ထပ်တူကျအောင် ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုသင့်ပါလျက် လိင်ဝစနဝိပလ္လာသအားဖြင့် နပုလ္လိင်ဧကဝုစ်သို့ ပြောင်း၍ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ စသည်ဖြင့် ဆိုထားသည်။ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊နှာ–၁၈၃၊ ၁၈၄ လည်းကြည့်]

ပန=ထိုရဟန်းတို့ နာယူလိုသော သုတ္တန်များကား၊ ကဝိတာ=ကဗျာပညာရှိတို့၏ အမှုလုပ်ငန်း လက်စွမ်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကဗျာပညာရှိတို့ ဂါထာပွဲစုပ် စီစဉ်အပ်ကုန်သော၊ ကာဝေယျာ=ကဗျာဆရာတို့ ပွဲဆိုအပ်ကုန်သော၊ စိတ္တက္ခရာ=ဆန်းကြယ်သော အက္ခရာရှိကုန်သော၊ စိတ္တဗျဉ္ဇနာ=ဆန်းကြယ်သော ဗျည်းရှိကုန်သော၊ ဗာဟိရကာ=ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကဘာသိတာ=(မြတ်စွာဘုရားမှတပါး) ထိုထို သာသနာပဆရာသမားတို့၏ တပည့်များ ဟောကြားအပ်ကုန်သော၊ ယေ တေ သုတ္တန္တာ=(သီချင်းကဗျာ ဂါထာဖြစ်သော) အကြင်သုတ္တန်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေသု=ထိုသုတ္တန်တို့ကို၊ ဘညမာနေသု=သော်၊ သုဿူသိဿန္တိ=နာယူလိုကြကုန်လတ္တံ့၊ သောတံ=နားကို၊ သြဒဟိဿန္တိ=စွင့်ထောင်ထားကြကုန်လတ္တံ့၊ အညာ(အညာယ)=ဌာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေဿန္တိ=စွဲကပ်တည်စေကြကုန်လတ္တံ့၊ တေ စ ဓမ္မေ=(သာဝကဘာသိတဖြစ်သော) ထိုသုတ္တန်တရားတို့ကိုသာလျှင်၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ(ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ)=ဟူ၍၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗံ (ပရိယာပုဏိတဗ္ဗေ)=ဟူ၍၊ မညိဿန္တိ=မှတ်ထင်ကြကုန်လတ္တံ့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တတ်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ထေရာ=(ဆယ်ဝါပြည့်စုံ) ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာခံယူကုန်သည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာ ပေါများခြင်း

ဌာ ပြုကျင့်အားထုတ်ကုန်သည်၊ သာဝလိကာ=သိက္ခာသုံးဖြာ သာသနာကို မခိုင်မမြဲ လျှောရဲစွာ ဆွဲကိုင်ဖြည့်ကျင့်ကုန်သည်၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၅)သုတ်လည်းကြည့်] သြက္ကမနေ=အောက်အပါယ်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း နိဝရဏငါးပါး၌၊ ပုဗ္ဗဂ်ိမာ=ရှေ့သွားပြုကြား ပဓာနထားကုန်သည်၊ ပဝိဝေကေ=(ကာယ, စိတ္တ, ဥပဓိဝိဝေကဟူသော) ဝိဝေကတရားသုံးပါး၌၊ နိက္ခိတ္တဓုရာ=လျှော့ချပစ်ပယ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။

အပ္ပတ္တသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ဌာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာ၊ ဝီရိယံ=လုံ့လဝီရိယကို၊ နု အာရဘိဿန္တိ=အားမထုတ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေသံ=ထိုထေရ်ဖြစ်သော ရဟန်းတို့၏၊ ပစ္ဆိမာ=နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဇနတာ=တပည့်အပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်အပ်သော ဆရာ့အပြုအမူကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿတိ=ရောက်လတ္တံ့၊ သာပိ (ဇနတာ)=ထိုနောင်လာနောက်သား တပည့်အပေါင်းသည်လည်း၊ ဗဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခာရာကို များပြားစွာခံယူသည်၊ ဝါ=ဌာ အားထုတ်သည်၊ သာဝလိကာ=ကိုင်ဖြည့်ကျင့်သည်၊ [စကဝုစ်အနက် ဆိုပါ] ။ပ။ နိက္ခိတ္တဓုရာ=လျှော့ချပစ်ပယ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ အပ္ပတ္တသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ဌာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာ၊ ဝီရိယံ=ကို၊ နု အာရဘိဿတိ=အားမထုတ်လတ္တံ့။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇေတရဟိ=၌၊ အသမ္ပုဗ္ဗန္တ=မဖြစ်သေးသော၊ ပဗ္ဗမ်=ငါးခုမြောက်သော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤအနာဂတ်ဘေးသည်။ပ။ နဝမံ။

၁၀–စတုတ္ထအနာဂတဘယသုတ်

၈၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခုတို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ စိဝရေ=သင်္ကန်း၌၊ ကလျာဏကာမာ=အကောင်းစားကို အလိုရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ စိဝရေ=၌၊ ကလျာဏကာမာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ပံသုကူလိကတ္တံ=ပုံသကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ပုံသကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့အထကို၊ ဝါ=ပုံသကူစုတင်အကျင့်ကို၊ ရိဿိဿန္တိ=ပယ်စွန့်ကြကုန်လတ္တံ့၊ အရညဝနပတ္ထာနိ=ကုန်သော၊ ပန္တာနိ=ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ရိဿိဿန္တိ=တတ်၊ ဂါမနိဂမရာဇဓာနိသု=ရွာနိုဂုံး မင်းနေပြည်တို့၌၊ သြသရိတ္တာ=ချဉ်းကပ်သက်ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝါသံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေဿန္တိ=ပြုကြကုန်လတ္တံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ စီဝရဟေတု=သင်္ကန်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အနေကဝိဟိတံ=များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားရှိသော၊ အပ္ပတိရူပံ=ရဟန်းတို့အား မလျောက်ပတ်သော၊ အနေသနံ=မသင့်တော်သော ရှာဖွေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနဉ္စ စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား ။ပ။ ပိဏ္ဍပါတေ=ဆွမ်းခဲ၌၊ ကလျာဏကာမာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တည်း။ပ။ ပိဏ္ဍပါတိကတ္တံ=ဆွမ်းခံရဟန်း၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ဆွမ်းခံမှုဝတ်ကျင့်ဝတ်ကို၊ ရိဿန္တိ=တည်း။ပ။ သြသရိတွာ=၍၊ ဇိဝှါဂ္ဂေန=လျှာဖျားဖြင့်၊ ရသဂ္ဂါနိ=မြတ်သော အရသာတို့ကို၊ ပရိယေသမာနာ=ရှာဖွေကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ရှာဖွေစားသောက်ကြကုန်လျက်၊ ဝါသံ=ကို၊ ကပ္ပေဿန္တိ=တည်း၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ပိဏ္ဍပါတဟေတု=ဆွမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ သေနာသနေ=အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌။ပ။ ရုက္ခမူလိကတ္တံ=သစ်ပင်အနီး၌ နေလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ရုက္ခမူဝတ်အကျင့်ကို၊ ရိဿန္တိ=တည်း။ပ။ စ=သေး၊ သေနာသနဟေတု=အိပ်ရာနေရာကျောင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

ဘိက္ခုနိသိက္ခမာနာသမဏုဒ္ဒေသေဟိ=ရဟန်းမ သိက္ခမာန် သာမဏေတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌာ=ရောနှောဆက်ဆံကြကုန်လျက်၊ (အသံကြားခြင်း, ရုပ်အဆင်းကို မြင်ခြင်း, အချင်းချင်းစကားပြောခြင်း, တဦး၏ပစ္စည်းဥစ္စာကို တဦးက သုံးစွဲခြင်း, လက်စသောကိုယ်အင်္ဂါကို ဆွဲကိုင်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂတို့ဖြင့် နီးနှောရောယှက် ဆက်ဆံကြကုန်လျက်) ဝိဟရိဿန္တိ=နေကြကုန်လတ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာမည့် မကောင်းကျိုးကား၊ ဘိက္ခုနိသိက္ခမာနာသမဏုဒ္ဒေသေဟိ=တို့နှင့်၊ သံသဂ္ဂေ=ရောနှော ဆက်ဆံခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊အနဘိရတာ ဝါ=မပျော်မွေ့ကုန်ဘဲမူလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရိဿန္တိ=ကျင့်ကြကုန်လတ္တံ့၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌံ=ညစ်ညမ်းသော၊ အာပတ္တိ ဝါ=အာပတ်သို့မူလည်း၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ချ၍၊ ဟီနာယ ဝါ=ယုတ်နိမ့်သောလူ,ဘဝအကျိုးငှာမူလည်း၊ အာဝတ္တိဿန္တိ=ပြန်လည်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ=ဤသို့သော မကောင်းကျိုးသည်၊ ပါဋိကင်္ခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ်မလွဲ ဖြစ်လာနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)။ပ။

အာရာမိကသမဏုဒ္ဒေသေဟိ = အာရာမ်ခြံစောင့်, သာမဏေတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌာ=ရောနှောဆက်ဆံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရိဿန္တိ=တည်း။ပ။ အနေကဝိဟိတံ=သော၊ သန္ဓိဓိကာရပရိဘောဂံ[1]=သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်းအားဖြင့် ပြုအပ်သော

---

[1] **သန္ဓိဓိကာရပရိဘောဂံ။** ။ သန္ဓိဓာနံ သန္ဓိဓိ=သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်း။ ကရီယတေတိ ကာရော=ပြုအပ်သောစားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသည်။ သန္ဓိဓိနာ ကာရော သန္ဓိဓိကာရော=သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်းအားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသည်။ ဤဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ သန္ဓိဓိနာပုဒ်ကို ကာရောခ၌ ဝိသေသနစပ်၊ ကရိဏ်း မစပ်ရ။ "ဣဒပစ္စယော ပုမေ သိယုံ" ဟူသော ကစ္စာယနသာရနှင့်အညီ ဣဒပစ္စည်းသက်ထားသော သန္ဓိဓိပုဒ်သည် ပုလ္လိင်တည်း။ သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၌ "သန္ဓိဓိယာ" ဟု ဣတ္ထိလိင် ဆိုထား၏၊ တနည်း–သန္ဓိဓိ ကာရော ယဿတိ သန္ဓိဓိကာရံ=ပြုအပ်သော

စားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ ဝါ=ပြုအပ်သော သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော စားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ =အထပ်ထပ်အားထုတ်ကုန်လျက်၊ ဝိဟရိသန္တိ=နေကြကုန်လတ္တံ့၊ [တနည်း–သန္ဓိဝိကာရံ=(စားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသည်ကို) သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြု၍၊ ပရိဘောဂံ=သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ=လျက်၊ ဝိဟရိသန္တိ=တတ်။ ဤနည်းခ်ီ "အာစယံ ဂါမိနော"ဟု ဆိုလိုလျက် (ယံ)ခ်ီ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၍ "အာစယဂါမိနော"ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့ ထို့အတူ သန္ဓိဝိကာရံ ပရိဘောဂံဟု ဆိုလိုလျက်(ရံ)ခ်ီ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချထားသည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏]

ပထဝိယာပိ=မြေခ်ီလည်းကောင်း၊ ဟရိတဂ္ဂေပိ=စိမ်းစိုသောမြက်သစ်ပင် အစုအဝေးခ်ီလည်းကောင်း၊ ဩဇာရိကံ=ရန်ရင်းသော၊ ဝါ=ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော၊ နိမိတ္တမ္မိ=အမှတ်နိမိတ် အပြုအမူကိုလည်း၊ (ကိုယ်တိုင်တူးဆွ ခုတ်ဖြတ်ခြင်း, တူးဆွလော ခုတ်ဖြတ်လော စသည်ဖြင့် သူတပါးကိုစေခိုင်းခြင်းဟူသော အမှတ်နိမိတ် အပြုအမူကိုလည်း) ကရိသန္တိ=ပြုကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ=ဤသို့သော မကောင်းကျိုးသည်၊ ပါဋိကံ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=ခ်ီ၊ အသမုပ္ပန္နံ=သော၊ ပဌမံ=သော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=သည်။ပ။ ဒသမံ=တည်း၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ယောဓာဇီဝဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၉) ၄–ဆေရဝဂ်

၁–ရဓနိယသုတ်

၈၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ထေရော=(ဆယ်ဝါပြည့်မှီ) ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ အပ္ပိယော စ=မချစ်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အမနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မမြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အဂရု စ=အလေးဂရုမပြုထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ အဘာဝနီယော စ=မခိုးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=သော။ပ။ အဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရဓနိယေ=တပ်မက်စွဲလမ်းဖွယ်အာရုံ၌၊ ရဇ္ဇတိ=တပ်မက်စွဲလမ်း၏၊ ဒုဿနိယေ=စိတ်မနှစ်သက် ဒေါသထွက်ဖွယ်အာရုံ၌၊ ဒုဿတိ=ဒေါသထွက်၏၊ မောဟနိယေ=တွေဝေအသိမှား မောဟပွားဖွယ်အာရုံ၌၊ မုယ္ဟတိ=တွေဝေအသိမှား၊ မောဟပွား၏၊ ကုပ္ပနိယေ=အာဃာတထား အမျက်

သိမ်းသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော စားသောက်ဖွယ်နှင့် သက်နှံးစသော ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ သန္ဓိဝိကာရသ ပရိဘောဂေါ သန္ဓိဝိကာရပရိဘောဂေါ=ထိုပစ္စည်းဝတ္ထုကို သုံးဆောင်ခြင်း။

ပွားဖွယ်အာရုံ၌၊ ကုပ္ပတိ=အာဃာတထား အမျက်ပွား၏၊ မဒနိယေ=မာန်တက်ထောင်လွှားမောက်ကြွားဖွယ် အာရုံ၌၊ မဒ္ဒတိ=မာန်တက်ထောင်လွှား မောက်ကြွား၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ခမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ။ပ။ပိယော စ=ချစ်အပ်သူသည်လည်းကောင်း။ မနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဂရု စ=အလေး ဂရုပြုထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနီယော စ=ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ [ဒသကနိပါတ်၌၊ ၃၂၁–၌ သမ္ဘာဝနီယော ဟု ဖွင့်လတ္တံ့]။ပ။(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရဒနိယေ=၌၊ နှ ရဒ္ဒတိ=မတပ်မက် မစွဲလမ်း။ပ။ နှ ဒုဿတိ=ဒေါသမထွက်။ပ။ နှ မုယှတိ=တွေဝေမရှိ အမှန်သိ၏။ပ။ နှ ကုပ္ပတိ=အမျက်မပွား။ပ။ နှ မဒ္ဒတိ=မာန်မတက်၊ဝါ=မထောင်လွှား မမော်ကြွား။ပ။ ပဌမံ။

၂–ဝိတရာဂသုတ်

၈၂။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်)အဝိတ္တရာဂေါ=ကင်းရှင်းသောရာဂ မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဝိတဒေါသော=ကင်းရှင်းသော ဒေါသမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဝိတမောဟော=ကင်းရှင်းသော မောဟမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မက္ခီ စ=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သောဒေါသရှိသည်လည်းကောင်း၊ [ဆက္ကစာပိဒ်–၃၆ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၄၉၁ လည်းကြည့်] ပဠာသီ စ=ကိုယ့်ထက်သာသူ, တန်းတူယှဉ်တူ, ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သူတပါးဂုဏ်တို့ကို ကိုက်ဖြတ်၍ မိမိဂုဏ်တို့နှင့် ညီမျှအောင်ပြုတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တပ္ပါဒ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ [ပဠာသတီတိ ပဠာသော၊ ပရသ ဂုဏေ ခုံသိတွာ အတ္တနော ဂုဏေဟိ သမံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းဋီ၊ ၄၇၄။ ပဠာသော ဧတဿ အတ္ထီတိ ပဠာသီ]။ပ။ ဝိတရာဂေါ=ကင်းရှင်းသောရာဂရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။အမက္ခီ စ=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမရှိသည်လည်းကောင်း၊ အပဠာသီ စ=ကိုယ့်ထက်သာသူ တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင် မပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–ကုဟကသုတ်

၈၃။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်)ကုဟကော[1]စ=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သည်လည်း၊ (မိမိ၌ မဂ်ဖိုလ်ရှိကြောင်းကို ရိပ်ကာသီကာပြောဆိုခြင်း

၁။ ကုဟကော လဝကော နေမိတ္တိကော။ ။ကုဟ ဝိမှာပနေ(အံ့ဩစေခြင်း)ဣတိ။ လောကံ ကုဟယတိ ဝိမှာပယတီတိ ကုဟကော=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သောသူ။မိမိကိုယ်ကို အံ့ဩစရာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဟု အထင်ခံရအောင်(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီး,

စသည်ဖြင့် လူအပေါင်းကို ချီးမွမ်းအံ့ဩြစေတတ်သည်လည်း) ဟောတိ=၏၊ လပကော စ=မြှောက်ပင့်ပြောဆိုတတ်သည်လည်း၊ (ပစ္စည်းလာဘ်ရခြင်းငှာ မိမိကိုယ်ကိုလည်းကောင်း, ဒါယကာကိုလည်းကောင်း မြှောက်ပင့် ပြောဆိုတတ်သည်လည်း) ဟောတိ=၏၊ နေမိတ္တိကော စ=(ပစ္စည်းလာဘ်လျှုဒါန်းအောင်) အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း အလေ့ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏) နိပ္ပေသိကော ၁ စ=(ပစ္စည်းလာဘ်လျှုဒါန်းအောင်) ကြိတ်ချေဖိနှိပ်ပြောဆိုခြင်း အလေ့ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏) လာဘေန=မိမိ၏ အနည်းငယ်သော ပစ္စည်းလာဘ်ဖြင့်၊ လာဘံ=သူတပါး၏ ပစ္စည်းလာဘ်များစွာကို၊ နိဓေတိ စ=ရှာမှီးယူငင်တတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ကုဟကော စ=သည်လည်း၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်၊ လပကော စ=လည်း၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ လာဘေန=ဖြင့်၊ လာဘံ=ကို၊ နိဓေတိ စ=လည်း၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ တတိယံ။

အဘိညာဉ်တန်ခိုး ရရှိသူကြီး စသည်အထင်ခံရအောင်) သာမန်ဖွယ်မှန် စသော ကုဟနဝတ္ထုသုံးမျိုးဖြင့် လူအပေါင်းကို စောင်းရိတ်ပြောဆိုတတ်သောသူ။ [ဤ နိဿယ စာအုပ် စာမျက်နှာ–၆၆၉၊ ဆဋ္ဌနိပါတ်စာဝိဒ် (၇၇) ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မသုတ်လည်း ကြည့်] လပတိ အတ္တာနံ ဝါ ဒါယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတ္မာ ဥဏ္ဏာစေတ္မာ ကထေတိတိ လပကော (နိဿယခန်းအတိုင်း မြန်မာပြန်ပါ)။

နိမိတ္တန္တိစ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညျုပ္ပါဒကံ ကာယဝစီကမ္မံ ဝုစ္စတိ=သူတပါးတို့ကို လျှုဖွယ်ပစ္စည်း လျှုဒါန်းခြင်းကိစ္စ၌ သိရှိမှတ်သား နားလည်စေနိုင်သော အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာယက် ဝစီက် (ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ ဟူသောအရိပ် နိမိတ်)ကို နိမိတ္တခေါ်သည်ဟု ဦးကာဖွင့်၏၊ လျှုဖွယ်ပစ္စည်း လျှုဒါန်းစေလိုမူကို သိစေနိုင်သော ကိုယ်နှုတ်အမူအရာ အရိပ်နိမိတ်ဟု ဆိုလို၏၊ နိမိတ္တံ သိလံ ယဿတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ (တနည်း) နိမိတ္တေန စရတိတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ဖြင့် လှည့်လည်သွားလာသူ၊ နိမိတ္တံ ဝါ ကရောတိတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ကို ပြုလုပ်သောသူ။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်သုံးမျိုး ဦးကာ မိန့်ဆို၏။

၁။ **နိပ္ပေသိကော နိဓေတိ စ**။ ။ပိသဓာတ် စုဏ္ဏနေ (မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြိတ်ချေခြင်း) ဏပစ္စည်းဖြင့် နိပ္ပိသနံ နိပ္ပေသော=ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေခြင်း (ပစ္စည်းလာဘ်ရခြင်းငှာ ဆဲရေးငေါက်ငမ်းခြင်း ပြောင်လျောင်ပြောခြင်း)။ နိပ္ပေသော သိလံ အဿတိ နိပ္ပေသိကော=ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ (တနည်း) နိပ္ပိသတိတိ နိပ္ပေသော=ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေတတ်သောသူ၊ သောယေဝ နိပ္ပေသိကော။ နိဓေဂိသိတာ–နိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ် ဓာတုပစ္စယ သပစ္စည်း၊တုပစ္စည်း။ "ဟရဿ ဂိ သေ" သုတ်ဖြင့် စိရင်ပါ။ နိဓေဂိသတိ မဂ္ဂတိ ပရိယေသတိတိ နိဓေဂိသိတာ=ရှာမှီးတတ်သောသူ။

၈၄(စာပိုဒ်)။ ၄–အသဒ္ဓသုတ်။ ။(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) အသဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၆ ကြည့်]။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) သဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–အက္ခမသုတ်

၈၅။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရူပါနံ=အဆင်း ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ= ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံ နိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဒါနံ=အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ကို၊ ဝါ=သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ) ဂန္ဓာနံ= အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို။ပ။ ရသာနံ=အရသာ ရသာရုံတို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ=အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို၊ ဝါ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု= သည်) ရူပါနံ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ =၏။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ=တို့ကို၊ ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆–ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တသုတ်

၈၆။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=အတ္ထ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=(ဒုက္ခသစ္စာစသော) အကျိုးတရားတို့၌ ခွဲခြားသိမြင်သော ဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော= ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဝါ=(ဒုက္ခသမุဒယ စသော)အကြောင်းတရား တို့၌ ခွဲခြားသိမြင်သောဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၇၂) ဝိဘတ္တိသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ–၃၄၁)၌ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါစသည်ကို အကျဉ်းချုပ်ရေးခဲ့ပြီ] နိုဗ္ဗာန် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=နိုဗ္ဗာန်ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဝါ=သဘာဝ နိုဗ္ဗာန် ဖြစ်သော မာဂဘာသာကို ရွတ်ဆိုခြင်း၌ အမှားအမှန် ခွဲခြမ်းသိမြင်သော ဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=ပဋိဘာန ပဋိ သမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=ရှေးဖြစ်သော ပဋိဘာန်ဉာဏ်သုံးပါးတို့၏ ကိစ္စ လုပ်ငန်းစွမ်းရည်သတ္တိကို ခွဲခြမ်းသိမြင်သောဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏။

သဗ္ဗဟွစာရိနံ=သီလတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ ဥစ္စာဝစာနံ=ကြီးမားကုန်, သေး ငယ်ကုန်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်ကုန် နိမ့်ကျကုန်သော၊[ဥစ္စ+အဝစ] ကိ'ကရဏီယာနံ =ဘယ်ဟာကို ပြုလုပ်ရမည်နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်သင့်ကုန်သော၊ ယာနိ တာနိ (ကမ္မာနိ)=အကြင်လုပ်ငန်းကိစ္စတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တတ္ထ=

ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စတို့၌၊ ဒကွော=ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်၊ အနလသော=မပျင်းရိသည်၊ တတြုပါယာယ[1]=ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်၌ ပြီးစီးစေခြင်းဖြင့် ကပ်ရောက်နိုင်သော၊ ဝါ=ထိုထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော၊ ဝိမံသာယ=စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်နှင့်၊ (ဤအချိန်၌ ဤလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်သင့်သည် စသည်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ကာတုံ=ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်သည်၊ သံဝိဓာတုံ=စီမံခန့်ခွဲခြင်းငှာ၊ ဝါ=သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ။ပ။

၇–သီလဝန္တသုတ်

၈၇။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပါတိမောက္ခ+သံဝရ+သံဝုတော=ပါတိမောက်သီလတည်းဟူသော+အပိတ်အဆီးဖြင့်+ (ကာယဝစီဒွါရတို့ကို) ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းလျက်၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံလျက်၊ အာစာရ+ဂေါစရ+သမ္ပန္နော=အကျင့်+ကျက်စားရာဌာနနှင့် ပြည့်စုံလျက်၊ (ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်နှင့်လည်းကောင်း, ဆွမ်း စသည်အတွက် သွားလာဝင်ထွက် ကျက်စားသင့်ရာ ဌာနနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံလျက်) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အဏုမတ္တေသု=အဏုမြူပမာဏရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဏုမြူသဖွယ် အလွန်သေးငယ်ကုန်သော၊ ဝဇ္ဇေသု=အကုသိုလ်အပြစ်တို့၌၊ ဘယဒဿာဝီ=ကြောက်ဖွယ်သေးဟု ရှုလေ့ရှိလျက်၊ သိက္ခာပဒေသု=သိက္ခာပုဒ်တို့တွင်၊ (တံ တံ သိက္ခာပဒံ=ထိုထိုသိက္ခာပုဒ်ကို) သမာဒါယ=ကောင်းစွာခံယူ၍၊ ဝါ=ဆောက်တည်၍၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ [တနည်း–သိက္ခာပဒေသု=သီလသိက္ခာကုသိုလ်အဖို့တို့၌၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်ရာ သီလသိက္ခာအားလုံးကို) သမာဒါယ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၇)၌ အာစာရဂေါစရကို ရေးခဲ့ပြီ]။

(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ဗဟုသုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတရှိသည်၊ ဝါ=များစွာ ကြားနားသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားရှိသည်၊ သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို မမေ့မယောက်

၁။ **တတြုပါယာ။** ။တတြ တတြ ကမ္မေ ဥပါယာ တတြုပါယာ၊ တတြ တတြ=ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်၌၊ ဥပါယာ=(ပြီးစီးစေခြင်းဖြင့်) ကပ်ရောက်နိုင်သော ဉာဏ်ပညာ၊ ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်ကို ပြီးစီးစေနိုင်သော ဉာဏ်ပညာဟူလို။ (တနည်း) တတြ တတြ=ထိုထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌၊ ဥပါယာ (သာဓေတဗ္ဗဥပါယာ)=ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပညာ။ စာပိုဒ် (၃၃)သုတ် ဋီကာ (နာ၊ ၁၆)၌ "သာဓေတဗ္ဗ ဥပါယဘူတာယ"ဟု ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။

နှုတ်ရောက်ဆောင်ထား မှတ်သားနိုင်သည်၊ သုတသန္ဓိစယော=(စိတ်နှလုံးတည်း ဟူသော သေတ္တာအတွင်း၌) မပျက်မယွင်း, ထည့်သွင်းသိမှီး, သိမ်းဆည်းထား အပ်သော ပရိယတ္တိမမ္မသုတရှိသည်၊ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ယေ တေ ဓမ္မာ=အကြင် ပရိယတ္တိတရားတော်တို့သည်၊ အာဒိကလျာဏာ=အစ၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်၊ မဇ္ဈေကလျာဏာ=အလယ်၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏာ =အဆုံး၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်။

သာတ္ထာ=(သတိပဋ္ဌာန်,သမ္မပ္ပဓာန်အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့်ပြည့်စုံ ကုန်သည်၊ သဗ्यञ्ဇနာ=(အက္ခရာ,ပုဒ်,ဝါကျစသော) သဒ္ဒါနှင့်ပြည့်စုံကုန်သည်၊ ဝါ=သိထိုလ, ဓနိတစသော အက္ခရာနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၊ [သိထိုလ, ဓနိတ စသော အက္ခရာအသံနှင့် ပြည့်စုံပီသစွာ ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ဟူလို] ကေဝလ ပရိပုဏ္ဏာ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံကုန်သည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ=ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍) ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူအပ်သည့် မြတ်သောအကျင့်ကို၊ အဘိဝဒန္တိ=ဟောဖော်ညွှန်ပြကုန်၏၊ [ဤနေရာ၌ အာဒိကလျာဏာ အစရှိသော ဝိသေသန(၇)ပုဒ်လုံးပင် ယေ တေ ဓမ္မာ၏ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပဌမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်နှင့်ချည်း ရှိသင့်ကြောင်း ကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၂) ဒုတိယ ဥရုဝေလသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဒုတိယတွဲ နိဿယ၊ နှာ–၆၁ ၌ အကျယ်တဝင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီ]

အသ=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ တထာရူပါ=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ (ထိုသို့ အာဒိကလျာဏအစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူ အပ်သည့် မြတ်သောအကျင့်ကို ဟောဖော်ညွှန်ပြခြင်း သဘောရှိကုန်သော) ဓမ္မာ=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားတော်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဗဟုသုတာ= များစွာ ကြားနာသင်ယူထားအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဓတာ=အာဂုံနှုတ်တက်, အရ ကျက်မှတ်, ဆောင်ထားအပ်ကုန်သည်၊ ဝစသာ=နှုတ်ဖြင့်၊ ပရိစိတာ=ဆည်းပူး ရွတ်ဆိုအပ်ကုန်သည်၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခိတာ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်အပ်ကုန်သည်၊ ဒိဋ္ဌိယာ=ပညာဖြင့်၊ သုပဋိဝိဒ္ဓါ=(အကျိုးအကြောင်း အားဖြင့်) ကောင်းစွာထိုးထွင်း သိအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

(သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်) ကလျာဏဝါစော=ကောင်းသောစကား ရှိသည်၊ (ဝိုင်းဝန်းညီညာ ပုဒ်အက္ခရာရှိသဖြင့် ကောင်းသောစကားရှိသည်) ကလျာဏဝါက္ကရဏော=ကောင်းမွန်ချိုသာသော စကားသံရှိသည်၊ ပေါရိယာ= မြို့ကြီးသူသဖွယ် နုနယ်သိမ်မွေ့သော၊ ဝိသဒ္ဒါယ=သည်းခြေ ချဲ့သလိပ်, မပိတ် မကပ်, လွတ်လပ်ရှင်းလင်းသော၊ အနေလဂဠာယ=(ဒရွတ်တိုက်ဆွဲငင် ပြောရ ခြင်း စသော) အပြစ်အနာလည်းမရှိ+ကျကျနှံ့နေရစ်သော ပုဒ်အက္ခရာလည်း မရှိသော၊ ဝါ=သဒ္ဒါအနက် ပြစ်ချက်လည်းမရှိ+ကျကျနှံ့ယုတ်ဟာ, ပုဒ်အက္ခရာ

လည်း မရှိသော၊ ["အနေလာ+အဂဿာ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၈) နှင့် (၉၇) ဒုတိယအကြိမ်ရှိက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၁၃၆၊ ၂၁၈ လည်းကြည့်]ဝါ=တံထွေး အပြစ်ဒေါသ မယိုကျစေသော၊[နု+လေဂဿာ] အဗ္ဗဿ=(ပြောဆိုလိုသော) အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိညာပနိယာ=သိစေနိုင်သော၊ ဝါစာယ=စကားနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အာဘိစေတသိကာနံ=ထူးချွန်လွန်ကဲသော ဥပစာရစျာန်စိတ်၌ ဖြစ်တည်မှီကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ စတုန္နံ=လေးပါးကုန်သော၊ စျာနာနံ=ရူပါဝစရစျာန်တို့ကို၊ နိကာမလာဘီ=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကာသိရလာဘီ=ပြန့်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာ=ကုန်ခြင်းကြောင့်။ပ။ဥပသမ္ပဒ=၍၊ ဝိဟာရတိ=နေ၏၊ [စာပိုဒ် (၂၃)ဥပက္ကိုလေသသုတ်အဆုံး(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၃ ကြည့်]။ပ။သတ္တမံ။

၈-ထေရသုတ်

၈၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဗဟုဇနအဟိတာယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဗဟုဇနအသုခါယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနသ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနတ္ထာယ=မကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ ပဌဟိ=အဘယ်ငါးပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဒေဝမနုဿာနံ=တို့၏၊ အဟိတာယ=ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ငှာ၊ ပဋိပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။]

ထေရော=ထေရ်သည်၊ ဝါ=သာသနာတော်၌ နိုင်မြဲတည်တံ့သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သောသူသည်၊ ရတ္တညု=(ရဟန်းပြုခဲ့ရာနေ့မှစ၍ ကုန်လွန်ခဲ့သော) ညဉ့်များစွာတို့ကို သိသည်၊ စိရပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သောအချိန်ကာလရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ=လူနှင့်တကွသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဥာတော=ထင်ရှားသူသည်၊ ဝါ=အများအသိခံရသူသည်၊ ယာသသီ[1]=

---

[1] **ယာသသီပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှစ်မျိုး။** ။"တပါဒိတော သီ"ဟူသောသုတ်နှင့် အညီ ယသပုဒ် သိပစ္စည်းဖြင့် "ယသော တေသ အတ္ထိတိ ယာသသီ"ဟူသော ဋီကာ ဝစနတ္ထသည် ထင်ရှား၍ အများသိဖြစ်၏၊ ထိုနောက် "ယာသသီတိ ယာသနိသိ

များသောအကျော်အစော ဂုဏ်သတင်းရှိသူသည်၊ ဝါ=အကျော်အစောဂုဏ်သတင်းကို မီတည်နေသူသည်၊ ဗဟုဇနပရိဝါရော=များစွာသော လူရှင်ရဟန်းအပေါင်းအခြံအရံရှိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ စီဝရ+ပိဏ္ဍပါတ+သေနာသန+ဂိလာနပွစ္စယ ဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာနံ=သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာနေရာကျောင်း+လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အဦ ဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသောအယူရှိသည်၊ ဝိပရိတဒဿနော=ဖောက်ပြန်သောအမြင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ ဗဟုဇနံ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သဒ္ဓမ္မာ=သူတော်ကောင်းတရားမှ၊ (သူတော်ကောင်းတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးမှ) ဝုဋ္ဌာပေတွာ=ထစေ၍၊ ဝါ=ဖယ်ရှား၍၊ အသဒ္ဓမ္မေ=သူယုတ်မာတရား၌၊ (သူယုတ်မာတို့၏ အကုသလကမ္မပထတရားဆယ်ပါး၌) ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်မြဲစေ၏။

ထေရော=ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=သာသနာတော်၌ မြဲမြဲခိုင်ခံ့ တည်တံ့သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ ရတ္တညူ=(ရဟန်းပြုခဲ့ရာနေ့မှစ၍ ကုန်လွန်ခဲ့သော) ညဉ့်များစွာတို့ကို သိသော၊ စိရပဗ္ဗဇိတော=ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတည်း၊ ဣတိပိ=ဤသို့ ထင်မြင်ယူဆ၍လည်း၊ အသ=ထိုထေရ်ရဟန်း၏၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်ရသော ထေရ်ရဟန်း၏ အပြုအမူကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တို=ရောက်ကုန်၏၊ သဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ=တို့တွင်၊ ဥာတော=ထင်ရှားသော၊ ယသဿီ=ရှိသော၊ ဝါ=တည်နေသော၊ ဗဟုဇနပရိဝါရော=ရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတည်း၊ ဣတိပိ=ဤသို့ ထင်မြင်ယူဆ၍လည်း၊ အသ=ထိုထေရ်ရဟန်း၏။ပ။ စီဝရ.....ခ္ခာရာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=တည်း၊ ဣတိပိ=လည်း။ပ။ ဗဟုဿုတော=ရှိသော၊ သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို မမေ့မပျောက် နှုတ်ရောက်ဆောင်ထားမှတ်သားနိုင်သော၊ သုတသန္နိစယော=ရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=တည်း။ပ။

ဗဟုဇနဟိတာယ=များစွာသောသတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဗဟုဇနသုခါယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုနော=သော၊ ဇနသ=၏၊ အတ္ထာယ=ကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=တို့၏၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သောအယူ ရှိသည်၊ အဝိပရိတဒဿနော=ဖောက်ပြန်သောအမြင် မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ ဗဟုဇနံ=ကို၊ အသဒ္ဓမ္မာ=သူယုတ်မာတရားမှ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

တော”ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီ “ယသံ သိတော နိဿိတော ဝါ ယသဿီ” ဟူသော ဒုတိယ ဋီကာဝစနတ္ထကား ထူးဆန်း၏၊ ယသသဒ္ဒေ၊ ပပဒ သိမာတ် ဏီပစ္စည်း (သို့မဟုတ်) ဣပစ္စည်းကြောင့်၏။

၉–ပဌမသေခဿုတ်

၈၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သေခဿ=သေကွဲဖြစ်သော၊ ဝါ=သိကွာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ=အထက်ဂုဏ်တို့မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဆဏ္ဏနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဘဒ္ဒကသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၄၃၈)လည်းကြည့်]၊ ဝါ=လုပ်ငန်းကိစ္စအသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စကားပြောခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါရာမတာ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အိပ်ခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ သင်္ဃာဏိကာရာမတာ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း။

ယထာဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့, လွတ်မြောက်ခဲ့သမျှသော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ယံ နု ပစ္စဝေက္ခတိ=အကြင် မဆင်ခြင်၊ ဝါ=အကြင်ဆင်ခြင်၍ အထက်ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ အားမထုတ်၊ (သာ အပစ္စဝေက္ခဏာ=ထို မဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်။ပ။ အပရိဟာနာယ=အထက်ဂုဏ်တို့မှ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။ပ။ နကမ္မာရာမတာ=အသစ်တို့ချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နု ဘဿာရာမတာ=စကားပြောခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ယံ ပစ္စဝေက္ခတိ=အကြင်ဆင်ခြင်၏၊ ဝါ=အကြင်ဆင်ခြင်၍ အထက် ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ အားထုတ်၏၊ (သာ ပစ္စဝေက္ခဏာ=ထိုဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိုဆင်ခြင်၍ အထက်ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရအောင် အားထုတ်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း)။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ဒုတိယသေခဿုတ်

၉၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ သေခေါ=သေကွဲဖြစ်သော၊ ဝါ=သိကွာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဗဟုကိစ္စော=များသော ဧကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ ဗဟုကရဏီယော=များသော ပြုသင့်ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ကိဉ္စိကရဏီယေသု=တယ်ဟာကို ပြုလုပ်ရမည်

နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်ရမည့် ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌၊ ဝိယတ္တော=နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်၍ ဝါသနာဓာတ်စွဲကပ်နေသည်၊ ယောတိ=၏၊ [ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ "ဝိယတ္တောတိ ဗျတ္တော ဆေကော"ဟု ဖွင့်၍ စာပိုဒ် (၂၂၃)၌ ဗျတ္တောတိ ဗျာသတ္တောဟု ဖွင့်၏၊ ထို့နောက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၆၃၊ ၁၆၄ ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤသဘောတရားသည်၊ (ကိစ္စများ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်) သေခသေ=သော။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရားကား၊ သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အပ္ပမတ္တကေန=မပြောလောက်ဖွယ် အနည်းငယ်မျှသော၊ ကမ္မေန=လုပ်ငန်းကိစ္စဖြင့်၊ ဒိဝသံ=နေ့ကို၊ အတိနာမေတိ=ကုန်လွန်စေ၏။။ဝ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (အနည်းငယ်သောလုပ်ငန်းကိစ္စကလေးဖြင့် နေ့အချိန်ကို ကုန်လွန်စေ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်) ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုနုလောမိကေန=သာသနာတော်အား မလျော်သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန= လူတို့၏ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းမျိုးဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌဗဟုဒိတေဟိ=လူ ရဟန်းတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌော=ပေါင်းသင်းဆက်ဆံလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (ရဟန်းအချင်းချင်း ဆက်ဆံသလို မဆက်ဆံဘဲ လူအချင်းချင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းအတိုင်း လူရှင်ရဟန်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံနေထိုင်ကာ, သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ [တနည်း–ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရားကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ] သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတိကာလေန=နံနက်စောစောကြီးအချိန်၌၊ [အဋ္ဌကထာအတိုင်း အတိကာလေနဟု ပါ၌ရှိသင့်၏] ဂါမံ=ရွာတွင်းသို့၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏၊ အတိဒိဝါ=နေ့လည်ပိုင်း အချိန်ကုန်လွန်၍၊ဝါ=နေမွန်းလွဲချိန်၌၊ ပဋိက္ကမတိ=ကျောင်းသို့ပြန်လာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (နံနက်စောစောကြီး ရွာတွင်းသို့ ဝင်ပြီးလျှင် မွန်းလွဲချိန်ရောက်မှ ကျောင်းသို့ ပြန်လာခြင်းဖြင့် အချိန်ဖြုန်းကာ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [နှ နိကာမလာဘီ ဟောတိစသည်၌ လုံးစပ်] အာဘိသလ္လေခိကာ=ကိလေသာတို့ကို လွန်ကဲစွာ ခြစ်ခွာပယ်ရှားတတ်သော၊ စေတောဝိဝရဏသပ္ပါယာ=စိတ်ကို ပွင့်လင်းစေတတ်သော သမထ

ဝိပဿနာတို့အား လျှောက်ပတ်သော၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်လည်းကြည့်] ယာယံ ကထာ=အကြင်စကားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) သေယျထိဒံ=ထိုစကား ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ [တနည်း–ဣဒံ အယံကထာ=ဤစကားဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်နည်း] အပ္ပိစ္ဆကထာ=အလိုရမ္မက်မရှိသည်အဖြစ်နှင့် စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ သန္တုဋ္ဌိကထာ=(ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့်) ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကားလည်းကောင်း၊ ပဝိဝေကကထာ=(ကာယဝိဝေက စသော သုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှုနှင့် စပ်သောစကားလည်းကောင်း။

အသံသဂ္ဂကထာ=(လူတိကျွန်စသည်တို့နှင့်) မရောယှက်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝီရိယာရမ္ဘကထာ=ဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ သီလကထာ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလနှင့် စပ်သောစကားလည်းကောင်း၊ သမာဓိကထာ=(ဝိပဿနာ၏ အခြေခံသမာပတ်ရစ်ပါးဟူသော) သမာဓိနှင့် စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ပညာကထာ=ပညာနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိကထာ=(တဒင်္ဂဝိမုတ္တိစသော ငါးမျိုးသော) လွတ်မြောက်သော တရားနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ=(၁၉–ပါးသော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဟူသော) ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်နှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်းတည်း။

ဧဝရူပိယာ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကထာယ=စကားကို၊ နိကာမလာဘီ=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အကသိရလာဘီ=ပြန့်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (အပ္ပိစ္ဆကထာစသည်တို့ နိကာမလာဘစသည် မဖြစ်ခြင်းနှင့် သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း အားမထုတ်ခြင်း သဘောတရားသည်)။ပ။ ဗဟုကိစ္ဆော=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဗဟုကရဏီယော=သည်၊ ကိဉ္စိကရဏီယေသု=တို့၌၊ ဝိယတ္တော=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ [စာပိုဒ် (၂၂၃)အတိနိဝါသသုတ်၌ "နော ဗျတ္တော"ဟု နော ပဋ္ဌိသေဓပင်ပါ၏] ပဋ္ဌိသလ္လာနံ=ကို၊ နော ရိဉ္စတိ=မပယ်စွန့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (အလုပ်ကိစ္စ မများမူ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်) သေခသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ အပရိဟာနာယ=ငှာ၊ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တရားကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့)သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အပ္ပမတ္တကေန=သော၊ ကမ္မေန=ဖြင့်၊ ဒိဝသံ=ကို၊ နော အတိနာမေတိ=မကုန်လွန်စေ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံဓမ္မော=သည်၊ (အနည်း

ငယ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စကလေးဖြင့် နေ့အချိန်ကို မကုန်လွန်စေမူ၍ သမာဓိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ သေခေါ်= သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုနလောမိကေန=သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=ဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌ– ပဗ္ဗဇိတေဟိ=တို့နှင့်၊ အသံသဋ္ဌော=မပေါင်းသင်း မဆက်ဆံဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ ။ပ။ ဂါမံ=သို့၊ နု ပဝိသတိ=မဝင်၊ အတိဒိဝါ=၍၊ ဝါ=၌၊ နု ပဋ္ဌိဂ္ဂမတိ= ကျောင်းသို့ ပြန်လာသည်မဟုတ်။ပ၊ သံဝတ္တန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒသမံ= ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ထေရဝဂ္ဂေါ= ထေရဝဂ်တည်း။

---

(၁၀) ၅–ကကုဓဝဂ်

၂–ဒုတိယသမ္ဗဒါသုတ်

၉၂။ [ပဌမသုတ်ကို ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၀၅ ကြည့်] သီလသမ္ပဒါ=သီလ နှင့် ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သမာဓိ သမ္ပဒါ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရိယဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနသမ္ပဒါ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ဒုတိယံ။

၃–ဗျာကရဏသုတ်

၉၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညာဗျာကရဏာနံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထုတ်ဖော် ပြော ကြားခြင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဣဓ ဘိက္ခဝေ=အသီဉာဏ်ကင်း, ထုံဖျင်းသည် အဖြစ် ကြောင့်၊ မောမူဟတ္တာ=အလွန်တွေဝေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ် ,ကို၊ ဗျာကရောတိ=ပြောကြား၏၊ ပါဝိဿော=(ဇလာဘဟူသော)ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣစ္ဆာပကတော=အလိုဆိုးသည် သမ္ဘာဝေါမှ ကင်းကွာ အောင် ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=အလိုဆိုးသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ [ဣစ္ဆာ=အလို ဆိုးသည်+အပ=ကင်းကွာအောင်+ကတ=ပြုလုပ်အပ်သူ၊ အပကတ=လွမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရသူ]ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရောတိ=၏၊ ဥမ္မာဒါ =ရှုးသွပ်ခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကြောင့်။ပ။ အဓိမာနေန= (အရဟတ္တဖိုလ်ကို) ငါရအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ [အဓိ (အဓိဂတံ)= အရဟတ္တဖိုလ်ကို ငါရအပ်ပြီဟု၊ မာန=မှတ်ထင်ခြင်း]။ပ။သမ္ဘဒေဝ=အကြောင်း မှန်, နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အညံ=ကို၊ ဗျာကရောတိ=၏။ပ။ တတိယံ။

၉၄(စာပိုဒ်)။ ၄–ဖာသုဝိဟာရသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖာသုဝိဟာရာ=ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဤမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ [ထို့နောက် ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ–၁၉၊ ၂၀ နှင့် ၃၃ ကြည့်] စတုတ္ထံ။

၉၅(စာပိုဒ်)။ ၅–အကုပ္ပသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေတို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော=ပြည့်စုံသည်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နု စိရဿေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ အကုပ္ပံ=ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးနိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပဋ္ဌိဝိဓ္ဓတိ=ထိုးထွင်းသိ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော=ပြည့်စုံသည်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နု စိရဿေဝ=လျှင်၊ အကုပ္ပံ=ကို၊ ပဋ္ဌိဝိဓ္ဓတိ=နည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စာမျက်နှာ–၁၉၅၊ ၂၀၀၊ ၂၀၁ ကြည့်]။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ =ကုန်သော၊ ဤမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဋ္ဌမံ။

၆–သုတရဿုတ်

၉၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အာနာပါနဿတိ=အာနာပါနဿတိကို၊ ဝါ=ထွက်လေ ဝင်လေကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောသတိကို၊ အာသေဝန္တော=မှီဝဲလသော်။ပ။ အပ္ပဋ္ဌော=နည်းသော အားထုတ်ဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသည်၊ အပ္ပကိစ္စော=နည်းသော ပြုလုပ်ဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ [ဤနှစ်ပုဒ်မှာ ပရိယာယ်သာတည်း၊ အပ္ပဌ္ဌ အတ္ထသဒ္ဒါသည် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အနက်ကို ဟော၏] သုဘရော=ချမ်းသာသဖြင့် မွေးမြူအပ်သည်၊ ဒီဝိတပရိက္ခာရော=အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း အဆောက်အဦ ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌၊ သုသန္တောသော=ကောင်းစွာ ရောင့်ရဲနိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပါဟာရော=နည်းသော အစာအာဟာရရှိသည်၊ အနောဒရိကတ္တံ=ဝမ်းဗိုက်ကြီးမား အစားကြူးသူ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ်အားထုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဥဒရံ အဿ အတ္ထိတိ သြဒရိကော=ဝမ်းဗိုက်ရှိသူ၊ ဝမ်းဗိုက်ကြီး၍ အစားကြူးသူ၊ နု သြဒရိကော အနောဒရိကော၊ တဿ ဘာဝေါ အနောဒရိကတ္တံ] အပ္ပမိဒ္ဓေါ=နည်းသောအိပ်ခြင်းရှိသည်၊ ဇာဂရိယံ=နိုးကြားသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဤမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၉၇(စာပိုဒ်)။ ၇–ကထာသုတ်။ ။အာနာပါနဿတိ=ကို၊ ဘာဝေန္တော=ဖြစ်ပွားစေလသော်၊ နစိရဿေဝ=လျှင်၊ အကုပ္ပံ=ကို၊ ပဋ္ဌိဝိဓ္ဓတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ။

၉၈(စာပိုဒ်)။ ၈-အာရညကသုတ်။ ။ဗဟုလိကရောဇော=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုလသော်။ပ။ အာရညကော=တောခိုနေသည်၊ ပန္တသေနာသနော= အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျားကျသော အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းနေပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-သီဟသုတ်

၉၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိဂရာဇာ=သားကောင်တို့၏ဘုရင်မင်းဖြစ်သော၊ သီဟော =ကေသရခြင်္သေ့သည်၊ ဝါ=လည်ဆံမွေးရှိသော ခြင်္သေ့သည်၊ သာယနှသမယံ =ညနေချမ်းအခါ၌၊ အာသယာ=(ရွှေဂျစသော) နေရာဌာနမှ၊ နိက္ခမတိ=ထွက်၏၊ အာသယာ=မှ၊ နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခဲ့ပြီး၍၊ ဝိဇမ္ဘတိ=ကွန့်မြူးစံပယ်၏၊ ဝါ= ကိုယ်ဟန်ပြု၏၊ ဝိဇမ္ဘိတွာ=ကွန့်မြူးစံပယ်ပြီး၍၊ ဝါ=ကိုယ်ဟန်ပြုပြီး၍၊ သမန္တာ =ပတ်ပတ်လည်၌၊ စတုဒ္ဒိသံ=အရပ်လေးမျက်နှာကို၊ အနုဝိလောကေတိ= စောင့်ခဲ့ လှည့်ကာကြည့်၏။ပ။ အနုဝိလောကေတွာ=စောင့်ခဲ့လှည့်ကာ ကြည့်ပြီး၍၊ တိက္ခတ္တုံ=သုံးကြိမ်၊ သီဟနာဒံ=ခြင်္သေ့ဟောက်ခြင်းကို၊ နဒတိ=ဟောက်၏။ပ။ နဒိတွာ=ဟောက်ပြီး၍၊ ဂေါစရာယ=အစာအကျိုးငှာ၊ ပက္ကမတိ=ထွက်ခွာသွား၏၊ သော=ထိုခြင်္သေ့သည်၊ ဟတ္ထိသ=ဆင်အား၊ ပဟာရံ=ရိုက်နှက်ကိုက်ခဲခြင်းကို၊ စေ ဒေတိ=အကယ်၍ပေးငြားအုံ့ (ဇဝံ သတိပိ=ဤသို့ပေးသည် ဖြစ်လျှင်လည်း) သက္ကစ္စံ ဇဝ=ဂရုစိုက်၍သာလျှင်၊ ဝါ=မလွဲချော်စေမူ၍ သာလျှင်၊ ပဟာရံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊အသက္ကစ္စံ=ဂရုမစိုက်မူ၍၊ ပဟာရံ=ကို၊ နော ဒေတိ=ပေးသည်မဟုတ်။

မဟိံသသ=ကျွဲအား။ပ။ ဂဝသ=နွားအား။ပ။ ဒီပိသ=သစ်သား။ပ။ ခုဒ္ဒကာနံ=သေးငယ်ကုန်သော၊ ပါဏာနံ=သတ္တဝါတို့အား၊ အန္တမသော= အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ သသဗိဠာရာနမ္မိ=ယုံ ကြောင်တို့အားသော်မှလည်း၊ ပဟာရံ=ကို၊ စေ ဒေတိ=အကယ်၍ပေးငြားအုံ့၊ (ဇဝံ သတိပိ=လည်း) သက္ကစ္စံ ဇဝ=လျှင်၊ ပဟာရံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ အသက္ကစ္စံ=၍၊ ပဟာရံ=ကို၊ နော ဒေတိ= ပေးသည်မဟုတ်၊ တံ=ထိုသို့ ဂရုတစိုက် ရိုက်နှက်ကိုက်ခဲခြင်းသည်၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ မေ=ငါ၏၊ ယောဂ္ဂပထော [1] =

၁။ ယောဂ္ဂပထော။ ။ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ယောဂ္ဂပထောကို "ကတယောဂ္ဂပထော"ဟုသာ ဖွင့်၏၊ ယောဂ္ဂသဒ္ဒါ, ပထသဒ္ဒါတို့သည် မည်သည့် အနက် ဟောကြသည်ဟု သိသာထင်ရှားအောင် မဖွင့်ပြ၊ ဤနေရာနှင့် ထပ်တူဖြစ်သော ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ "ယထာ ဟိ သီဟော မိဂရာဇာ"။ပ။ ခုဒ္ဒကေ ဝါ မဟန္တေ ဝါ ပါဏေ ကေသဒီသေနေဝ ဝေဂေန ဓာဝတိ၊ တံ ကိသ ဟေတု? မာ မေ ဇေဝါ ပရိဟာယိတ"ဟူ၍ ဥပမာပြထားရာ၌ "ဝေဂ, ဇဝ=အရှိန်အဟုန်"ဟု သုံးနှုန်းထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်အဂ္ဂိတ္တိရ်ပါဠိတော်၌ ယောဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ထိုဝေဂ,

ပြုလုပ်အပ်သော ယာဉ်သွားလမ်းကြောင်းသည်၊ ဝါ=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ အရှိန်အဟုန်၏ လမ်းကြောင်းသည်၊ မာ နဿ=မပျက်စီးစေသတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့ ယောဂပထ မပျက်စေလိုသောကြောင့်ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီဟောတိ ဧတံ=ခြင်္သေ့ဟူသော ဤနာမည်သည်၊ [တထာဂတဿ+ဧတံ] အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ရှိခိုးဦးခိုက် အပူဇော်ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ, မှန်စွာပိုင်နိုင်, ကိုယ်တိုင်စထွင်, ကုန်စင်ခပင်း, ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝစနံ =နာမည်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိသာယ= ပရိသတ်အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ယံ ဒေသေတိ=အကြင် ဟောတော်မူ၏၊ ဣဒံ= ဤသို့ တရားဟောတော်မူခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သီဟနာဒသို့

ဧဝသဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်တူ ပရိယာယ်သဒ္ဒါ ဖြစ်သင့်၏၊ ယောဇနီယန္တိ ယောဂံ= အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ အရှိန်အဟုန်။ ပထ=လမ်းကြောင်းလမ်းစဉ်။ ယောဂဿ ပထော ယောဂပထော။ ဤနေရာ၌ လမ်းကြောင်း(လမ်းစဉ်)ဟူသည် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် ထုံးတမ်းစဉ်လာဟုပင် ဆိုလိုသည်ဖြစ်ရကား အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော လုံ့လဝီရိယ အရှိန်အဟုန်၏ အစဉ်အလာကို ယောဂပထဟု ဆိုလို၏။

တနည်း-မြားပစ်လေ့ကျင့်မှုနှင့်စပ်၍ "အကတဟတ္ထော အကတယောဂ္ဂေါ အကတူပါသနော"ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်(၉၉)၏ အဋ္ဌကထာ (၀-၁၅၂)၌ "အကတယောဂ္ဂေါတိ တိဏာပုဠုမတ္တိကာပုဠုဒီသု အကတပရိစယော"ဟူ၍ ယောဂဿဒါ၏ အလေ့အကျက်ဟူသော ပရိစယအနက်ကို ပြထား၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း ထိုပရိစယအနက်ကိုယူ၍ "ယောဂပထော= အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော အလေ့အကျက် အစဉ်အလာလမ်းကြောင်းသည်"ဟုလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ဤကား အလားတူ အခြားနေရာများကို ထောက်ဆ၍ ဖြစ်သင့်သော အနက်ကို ရှာကြံရခြင်းတည်း။

သို့သော် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ယောဂဿဒါ၏ အနက်ကို အထူးတလည် မဖွင့်သည်ကို ထောက်လျှင်ကား ထိုယောဂဿဒါ၏ အနက်မှာ မကြာမကြာ တွေ့နေ ရ၍ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလွယ်ကူသောအနက် တခုခုသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထိုအနက်မှာ တခြားမဟုတ်၊ "ယာနဿ ဝါဟနံ ယောဂ်၊ သမ္ဘဟတ္ထာဒိဝါဟနေ"ဟူသော အဘိဓာန် ဂါထာ (၃၇၅)နှင့်အညီ ယာနသဒ္ဒါ၏ ယာဉ်၊ ရထား၊ ဆင်ယာဉ် မြင်းယာဉ် စသော အနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ယောဂပထ=ယာဉ်သွားလမ်းကြောင်း"ဟူ၍ နိဿယခန်း ၌ အနက်ပြန်ဆိုလိုက်ခြင်း ဖြစ်၏၊ ထိုယာဉ်သွားလမ်းကြောင်းဟူသည်လည်း တခြား မဟုတ်၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေဂ ဇဝ ပရိစယတို့ပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်း၌ ပြန်ဆိုထားသော အနက်နှစ်မျိုးမှာ အဓိပ္ပာယ်အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

=ခြေသေ့ဟောက်ခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [သီဟနာဒသို့ သို့ဝိဘတ်ကို ပဌမာအနုက်၌ သက်ပါ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်၊ ဘိက္ခူနံ=ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ စေ ဒေသေတိ=အကယ်၍ဟောကြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ဟောသည် ဖြစ်လျှင်လည်း) တထာဂတော=သည်၊ သက္ကစ္စညော=ရိုသေလေးစား ဂရုထား၍သာလျှင်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=ဟောကြားတော်မူ၏၊ အသက္ကစ္စံ=မလေးမစား ဂရုမထားမူ၍၊ နော ဒေသေတိ=ဟောကြားတော်မူသည် မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်၊ ဘိက္ခုနိနံ=ရဟန်းမတို့အား။ပ။ ဥပါသကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့အား။ပ။ ဥပါသိကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့အား။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်၊ ပုထုဇနာနံ=ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အန္ဓမသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားပြင့်၊ အန္ဓဘာရနေသာဒါနမ္ပိ= သူတောင်းစားနှင့် ငှက်မုဆိုးတို့အားသော်မှလည်း၊ [အန္ဓကို ယဝဘတ္တ(မယောထမင်း)ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ အန္ဓံ ဘာရော ဧတေသန္တိ အန္ဓဘာရာ=မယောထမင်း (အစားအစာ)ဟူသော တာဝန်ရှိနေသူများ၊ အစားအစာအတွက် တာဝန်တက် ဒုက္ခရောက်နေသူများ၊ တောင်းစားနေရသူများ] ဓမ္မံ=ကို၊ စေ ဒေသေတိ= အုံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=လည်း) သက္ကစ္စညော=လျှင်၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=၏၊ အသက္ကစ္စံ=၍၊ နော ဒေသေတိ=ဟုတ်၊ တံ=ထိုသို့ ရိုသေလေးစား ဂရုထား၍ ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ကိသ ဟေတု=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မဂရု=တရားဟူသော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိတော်မူ၏၊ ဓမ္မဂါရဝေါ=တရားတော်၌ ရိုသေလေးစားခြင်းရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့် ပေတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-ကကုဓထေရသုတ်

၁၀၀။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤကကုဓထေရသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရား အထံတော်မှ) နာယူမှတ်မိထားအပ်ပါပြီ။ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ= နာယူမှတ်မိထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကောသမ္ဗိယံ=ကောသမ္ဗီမြို့အနီး၌၊ ဃောသိတာရာမေ= ဃောသိတကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ [အာရာမ= အာရာမ်၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်] တေနခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ကောသမ္ဗီမြို့အနီး ဃောသိတကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏၊ ဥပဋ္ဌာကော=အလုပ်အကျွေး ဒါယကာဖြစ်သော၊ ကကုဓောနာမ=ကကုဓ မည်

သော၊ ကောလိယပုတ္တော=ကောလိယမင်းသားသည်၊ အရုနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ ကာလကံတော=ကွယ်လွန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အညတရံ= တခုသော၊ မနောမယံ=စျာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာ အပေါင်းသို့၊ ဝါ=ဗြဟ္မာ့ ပြည်သို့၊ ဥပပန္နော=လားရောက်ပြီ၊ [ဤ၌ ကာယသဒ္ဒါသည် သမူဟအနက်နှင့် နိဝါသအနက်ဟောတည်း၊ တ္တတိယတ်၌၊ ၂၄၂]

ဒွေ ဝါ=နှစ်ခုသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တီဏိ ဝါ=သုံးခုသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာဂဓကာနိ=မာဂဓတိုင်းပြည်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂါမဂ္ဂေတ္တာနိ သေယျထာပိ=ရွာနယ်ပယ်အုပ်စုတို့ကဲ့သို့၊ တသ=ထိုကကုဗြဟ္မာ၏၊ ဝေရ္ဘပါ= ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဝါ=ဤမျှလောက် (သုံးဂါဝုတ်ပမာဏ) ကြီးမားလှသော၊ အတ္တဘာဝပဋိလာဘော=ရရှိထားအပ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုကကုဗြဟ္မာသည်၊ တေန အတ္တဘာဝပဋိလာဘေန=ထိုရရှိထားအပ် သော ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ နေဝ ဗျာဟရေတိ=မတိုက်ခိုက်မိ စေ၊ ပရံ=သူတပါးကိုလည်း၊ နေ ဗျာဟရေတိ=မတိုက်ခိုက်မိစေ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ကကုဓော=ကကုဓမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တော= နတ်သားသည်၊ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ မဟာ- မောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ= သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ=အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်ကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဋ္ဌိတော=ရပ်နေပြီးသော၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဒေဝဒတ္တသ=ဒေဝဒတ်မှာ၊ "အဟံ=ငါသည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ပရိဟရိဿामိ=စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းအုံ့၊ ဝါ= ဦးစီးဦးဆောင်ပြုလုပ်အုံ့" တ္တတိ=ဤသို့၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ တ္တဇ္ဈာဂတံ=စိတ်အလိုဆိုးသည်၊ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊သဟစိတ္တုပ္ပါဒါ စ= ထိုစိတ်အလိုဆိုးဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက်သာလျှင်၊ ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်သည်၊ တသာ တ္တဒ္ဒိယာ=ထိုတန်ခိုးမှ၊ ပရိဟီနော=လျှောကျပြီ၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ တ္တဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ၊ တ္တဒံ=ဤစကားကို၊ ဝတ္တာ=လျှောက်ပြီး၍။ပ။ ပဒက္ခိဏံ=အရှိအသေ ကို၊ ကတ္တာ=ပြုပြီး၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုလျှောက်ထားရာ အရပ်၌ပင်လျှင်၊ အန္တရဓာယိ =ကွယ်ပျောက်သွားပြီ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဓမ်=တပည့်တော်၏၊ ဥပဇ္ဈာကော=သော၊ ကကုဓောနာမ=သော၊ ကောလိယပုတ္တော=သည်။၀။ ဥပဝဏ္ဏော=လားရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။၀။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ=၌၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အသို့=ရှိ၏) တေန=ထိုတပည့်တော်ရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ= ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို။၀။ အန္တရဓာယိ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ =လျှောက်ထားပြီ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊[ယံ ကိဉ္စိ စသော အာကာရဝေါဟာရကို ရှေးဦးစွာ အနုက်ပေးမည်] ယံကိဉ္စိ=တစုံတခုသောစကားကို၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးသော၊ တံ=ထိုစကားသည်၊ တထေဝ=ထိုပြောသည့်အတိုင်း မလွဲကင်း အမှန်ချည်းသာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အညထာ=တမျိုးတခြား အလွဲအမှားအားဖြင့်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ [အစဝါဟာရကို အနုက်ပေးအံ့] တေ=သင်သည်၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=ကို၊ စေတသာ=အသင်၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ပိုင်းခြား၍၊ ဝိဒိတော ကိ ဝန=သိအပ်ပြီးပြီလော၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=ရား၊ ယံ ကိဉ္စိ=ကို၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ဘာသတိ=၏။၀။ အညထာ=ဖြင့်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=ကို၊ စေတသာ=တပည့်တော်၏ စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊ ဝိဒိတော=သိအပ်ပြီးပါပြီ၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဧတံ ဝါစံ=အဲဒီစကားကို၊ ရက္ခသု=(မပေါက်ကြားအောင်) စောင့်စည်းလော၊ မောဂ္ဂလ္လာန=လျှာန်၊ ဧတံ ဝါစံ=ကို၊ ရက္ခသု=လော၊ ဣဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ သော မောဃ ပုရိသော =(ဗျာန်နှင့် မဂ်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး)ထိုအချည်းနှီးယောကျ်ားသည်၊ အတ္တာနာဝ =ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ပါတုကရိဿတိ=ထင်ရှားပြုလတ္တံ့။

မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ပဗ္ဗ=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေ သတ္ထာရော=ဤဂိုဏ်းဆရာတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ [သတ္ထာရောတိ ဂဏသတ္ထာရော။ သာရတ္ထဒီ၊ ဝ–၄၁၄] သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ဣမေ သတ္ထာရော=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ သတ္ထာ=ဂိုဏ်းဆရာသည်၊ အပရိသုဒ္ဓ–သီလော=မစင်ကြယ်သော သီလရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓသီလော=စင်ကြယ်သောသီလရှိသူသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=

ဤသို့၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ၏၊ မေ=ငါ၏၊ သီလံ=သည်၊ ပရိသုဒ္ဓံ=စင်ကြယ်၏၊ ပရိယောဒါတံ=ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်၏၊ ဝါ=အပြည့်အစုံဖြူစင်၏၊ အသံကိလိဋ္ဌံ=မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ၏။)

တမေနံ(တံ နံ)=ထိုဂိုဏ်းဆရာကို၊ သာဝကာ=သူ၏တပည့်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်သနည်း ဟူမူ) အယံ ဘဝံ သတ္ထာ=ဤအရှင်ဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌံ=မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ(ပဋိဇာနာတိ=၏) ပန=သို့သော်လည်း၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဂိဟိနံ=လူတို့အား၊ စေ အာရောစေယျာမ=အကယ်၍ ထုတ်ဖော်ပြောကြားကုန်ကြားအံ့၊ (ဧဝံ အာရောစေန္တေသု=ဤသို့ ထုတ်ဖော်ပြောကြားကုန်လသော်) အသ=ထိုဂိုဏ်းဆရာ၏၊ မနာပံ=စိတ်ကျေနပ် မြတ်နိုးဖွယ်သည်၊ နု အသ=မဖြစ်တော့ရာ၊ [နာသသ=နု+အသ+အသ] ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ယံ=အကြောင်းအကြောင်းအရာသည်၊ အသ=ထိုဂိုဏ်းဆရာ၏၊ အမနာပံ=မမြတ်နိုးဖွယ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကထံ=အဘယ်ကြောင့်၊ နံ=ထိုဂိုဏ်းဆရာကို၊ တေန=ထိုမမြတ်နိုးဖွယ်အကြောင်းအရာဖြင့်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ သမုဒါစရေယျာမ=ပြောကြားကုန်အံ့နည်း။

ပန=ငဲ့ညှာထောက်ထားဖွယ် ရှိသေးသည်ကား၊ (အယံ သတ္ထာ=ဤဂိုဏ်းဆရာသည်၊ အမှာကံ=ငါတို့အား) စီဝရ ..... ပရိက္ခာရေန=သင်္ကန်း..... ဆေးဖြင့်၊ [နာ-၁၉၉ ကြည့်] သမ္မန္နတိ[1]=မြတ်နိုးသမ္မ ပြုစုပေးလျှ၊ [တနည်း-ပရေဟိ=တပါးတခြားသောသူတို့သည်၊ အယံ သတ္ထာ=ဤဂိုဏ်းဆရာကြီးကို၊

၁။ **သမ္မန္နတိ-ကတ္တုရုပ်, ကမ္မရုပ်။** ။"သမ္မန္နတိတိ သမ္မာနံ ကရောတိ"ဟူ၍ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ ဝိနည်းစူဠဝါသံဃဘေဒကက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ(၁၁၁)၌ "သမ္မာနေတိ"ဟု ဖွင့်၏၊ သံဝုဒ္ဓ မနုဓာတ် ဒိဝါဒိယပစ္စည်း၊ ထိုယပစ္စည်းကို ဝုဒ္ဓရုပ်ပြုဟု ကြိုပြီးလျှင် ရဿသရဖြင့် ရှိသော ထိုမနုဓာတ်သည် ဒီဃသရဖြင့်ရှိသော မာနုဓာတ်၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း (ပေမန)အနက်ကို ဟောသည် (သို့မဟုတ်) မာနုဓာတ်မှ ဒီဃသရကို ရဿပြုထားသည်ဟု ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်၏ အာဘော်ကို ဖော်ထုတ်သင့်၏၊ ပါစိတျာဒိယောဇနာ (၅၁၇)၌မူ "သမ္မာနေတိ"ဟု စုရာဒိဂဏိကဓာတ်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် "သမ္မန္နတိ"ဟု ဒိဝါဒိဂဏိကဓာတ်ဖြင့် ဆိုထားသည်ကို ပြုလို၍ "သမ္မာနေတိ"ဟု ဖွင့်သည်ဟု အဋ္ဌကထာအာဘော်ကို ဖော်ကာ မကြိုစည်အပ် မကြိုစည်နိုင်သော (အစိန္တေယျ) ပါဠိတော်နည်းဖြစ်သည်ဟု မိန့်ဆိုထား၏၊ ထိုယောဇနာအလို ဒီဃသရ ရှိသော မာနုဓာတ် ဒိဝါဒိယပစ္စည်းတည်း။

သာရတ္ထဋီကာ(တ၊ နာ-၄၁၄) ဝိမတိဋီကာ (ခ-၂၅၃)တို့၌ "ပရေဟိ ဝါ အယံ သတ္ထာ သမ္မာနိယတိတိ အတ္ထော"ဟု သမ္မန္နတိပုဒ်ကို ကမ္မရုပ်အဖြစ်ဖြင့် တနည်း ဖွင့်ထားသေး၏၊ ထိုအတိုင်းလည်း နိဿယခန်း၌ အနက်ပေးထား၏။

စီဝရ.....ကွာရေန=ဖြင့်၊ သမ္ဗန္ဓတိ=မြတ်နိုးသမှ ပြုစုပေးလျှက်အပ်၏၊ ယံ(ကမ္ဗံ)= အကြင်အမှုလုပ်ငန်းကို၊ တုမောဿ=ထိုဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်၊ ကရိသတိ=ပြုလတ္တံ့ ဟုဆို၊ တုမောဝ=ထိုဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်သာလျှင်၊ တေန(ကမ္မေန)=ထိုအမှု လုပ်ငန်းဖြင့်၊ ပညာယိသတိ=ထင်ရှားလိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဧနန္တိ=သိနားလည်ထားကြကုန်၏) [ပြန်စပ်သည်] မောဂ္ဂလ္လာနေ=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့ သဘောရှိသော၊ သတ္ထာရံ=ဆရာကို၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ သီလတော= သီလမှ၊ ဝါ=သီလမစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏၊ ဧ ပန=ပြီးတော့လဲဘ၊ ဧဝရူပေါ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ သတ္ထာ=ဆရာသည်၊ သာဝကေဟိ=တပည့်တို့ထံမှ၊ [ပစ္စာသီသတိ၌စပ်] သီလတော=မှ၊ ဝါ=မှ၊ ရက္ခံ=ကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုကို၊ ပစ္စာသီသတိ= မျှော်လင့်တောင့်တ၏။

မောဂ္ဂလ္လာနေ=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဂိုဏ်း ဆရာတဦးကား၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ သတ္ထာ=ဂိုဏ်းဆရာသည်၊ အပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်၊ အမှိ= ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိဇာနာတိ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ အာဇီဝေါ=အသက်မွေးမှု သည်၊ ပရိသုဒ္ဓေါ=စင်ကြယ်၏၊ ပရိယောဒါတော=၏၊ ဝါ=၏၊ အသံကိလိဋ္ဌော= မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=၏)။ပ။ အာဇီဝတော=အသက်မွေးမှုမှ၊ ဝါ=အသက်မွေးမစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကာကွယ်စောင့် ရှောက်ကြကုန်၏။ပ။

အပရိသုဒ္ဓဓမ္မဒေသနော=မစင်ကြယ်သော တရားဟောပြောမှုရှိသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓဓမ္မဒေသနော=စင်ကြယ်သောတရား ဟောပြောမှုရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏။ပ။ မေ=ငါ၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=တရားဟောပြော မှုသည်၊ ဝါ=ဟောပြောအပ်သောတရားသည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ=စင်ကြယ်၏(မဖောက် ပြန် မမှားယွင်း အပြစ်ကင်းရှင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၏)။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌာ= မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=၏)။ပ။ ဓမ္မဒေသနတော=တရားဟော ပြောမှုမှ၊ ဝါ=တရားဟောမှု မစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် သူတပါးတို့ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်းမှ၊

၁။ ယံ တုမော ကရိဿတိ။　။"ယံ တုမော ကရိဿတိတိ ယံ ဧသော(သော) ကရိဿတိ"ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိနည်းစူဠဝါအဋ္ဌကထာ(၁၁၁)။ တုမော သဟ ဟောတိ နိဟီနပညောတိ သောပိ တေနေဝ သဟ ဟောတိ ဟီနပညော" ဟူသော မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်(၂၃၂)နှင့်အညီ တုမသဒ္ဒါသည် တ, ဧတဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူသော ရှင်ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟု သိနိုင်၏။ တုမောတိ ရှင်ပ သဒ္ဒါ ဣဓ သောတိ သဗ္ဗနာမသဒ္ဒေန သဒိသတ္ထော။ ပါစိတျာဒိယောဇနာ(၅၁၇)။

ရက္ခန္တိ=ကုန်၏။ပ။ အပရိသုဒ္ဓဝေယျာဝစရဏော=မစင်ကြယ်သော ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုရှိသည်၊ သမာနော=လျက်။(အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓဝေယျာဝစရဏော=စင်ကြယ်သော ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုရှိသည်၊ အမှိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဋိဇာနာတိ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝေယျာဝစရဏံ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုသည်၊ ပရိသုဒ္ဓံ=စင်ကြယ်၏။ပ။ သာဝကာ=တို့သည်၊ ဝေယျာဝစရဏတော=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုမှ၊ ဝါ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှု မစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကုန်၏။ပ။

အပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿနော=မစင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသည်၊ သမာနော=လျက်၊ (အဟံ=သည်)ပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿနော=စင်ကြယ်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသူသည်၊ အမှိ။ပ။ မေ=ငါ၏၊ ဉာဏဒဿနံ=ဉာဏ်အမြင်သည်၊ ပရိသုဒ္ဓံ=စင်ကြယ်၏။ပ။ ဉာဏဒဿနတော=ဉာဏ်အမြင်မှ၊ ဝါ=ဉာဏ်အမြင် မစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ။ပ။ ပစ္စာသီသတိ=၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ပဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ သတ္ထာရော။ပ။

မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ ခေါ ပန=အမှန်တကယ်ပင်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပရိသုဒ္ဓသီလော=စင်ကြယ်သောသီလရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓသီလော=ရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံ၏။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌံ=မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာမိ=၏) မံ=ငါ့ကို၊ သာဝကာစ=တပည့်တို့သည်လည်း၊ သီလတော=သီလမှ၊ ဝါ=သီလမစင်ကြယ်မှုဖြင့် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းမှ၊ နရက္ခန္တိ=မစောင့်ရှောက်ရတော့ကုန်၊ အဟံ စ=ငါသည်လည်း၊ ဝါ=ငါကလဲဘဲ၊ သာဝကေဟိ=တပည့်တို့ထံမှ၊ သီလတော=သီလမှ၊ ရက္ခံ=ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို၊ နု ပစ္စာသီသामိ=မမျှော်လင့် မတောင့်တ၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=သည်၊ အမှိ။ပ။ ဒသမော=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ကကုဓဝဂ္ဂေါ=ကကုဓဝက်တည်း။ပ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ်အပေါင်းအစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၃-တတိယပဏ္ဏာသက

(၁၁) ၁-ဗာသုဝိဗာဂဝဂ်

၁-သာရဒ္ဓသုတ်

ဝ၀၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေခဝေသာရဒ္ဓကရဏာ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုကင်း ရဲတင်းရှင်ပျှသူ၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်ကုန်သော၊ (သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကင်းသော ကြောက်ရွံ့မှုရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏသောမနုဿကို ပြုတတ်ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော) [စတုက္ကစာပိုဒ် (ဂ)သုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၁၉)လည်းကြည့်] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ=ဤငါးပါးတို့ပေတည်း။ပ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [တနည်း-ဣဓ=ဤမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတရားတော်၌၊ ပဋိပန္နကော=ကျင့်ကြံအားထုတ်သော၊ ဘိက္ခု=သည်] သဒ္ဓေါ=(ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်မှု) သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ (ပါတိမောက္ခသံဝရသီလရှိသည်၊ ဝါ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလရှိသည်)ဟောတိ=၏၊ဗဟုဿုတော=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတရှိသည်၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ်တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ဝါ=ပြည့်စုံစေအပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိသည်၊(သမ္မပ္ပဓာန်လုံ့လဝီရိယရှိသည်) ဟောတိ=၏၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ (ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာရှိသည်) ဟောတိ=၏၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊အသဒ္ဓေါ=(ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်မှု) သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူမှာ၊ ယံ သာရဇ္ဇံ=အကြင် ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ (အကြင် ကြောက်ရွံ့မှု စိတ်ဆင်းရဲမှုဟူသော ဒေါမနဿသည်) ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူမှာ၊ တံ သာရဇ္ဇံ=ထိုကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူမှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍ သဒ္ဓါတရားရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) အယံ ဓမ္မော=ဤသဒ္ဓါတရားသည်၊ သေခဝေသာရဒ္ဓကရဏော= သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုကင်း၊ ရဲတင်းရှင်ပျှသူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သောတရားပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုသီလဿ=သီလမရှိသောသူမှာ၊ယံ သာရဇ္ဇံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊သီလဝတော=သီလရှိသောသူမှာ။ပ။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလမရှိသူမှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍၊ သီလရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်)အယံ ဓမ္မော=ဤသီလတရားသည်၊ သေခဝေသာရဒ္ဓကရဏော=တည်း။ပ။

အပ္ပသုတသ=နည်းသောပရိယတ္တိမ္မသုတရှိသူမှာ၊ ဝါ=ပရိယတ္တိမ္မ သုတ မရှိသူမှာ။ပ။ ဗဟုသုတသ=များသော ပရိယတ္တိမ္မသုတရှိသူမှာ။ပ။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပ္ပသုတပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍၊ ဗဟုသုတ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အယံ ဓမ္မော=ဤကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ္တိ ဓမ္မသုတဟူသောတရားသည်။ပ။ကုသီတသ=စက်ဆုပ်ဖွယ် တွန့်ဆုတ် သောသူမှာ၊ ဝါ=ပျင်းရိသူမှာ။။ပ။အာရဒ္ဓဝီရိယသ=ရှိသောသူမှာ။ပ။ တသ္မာ= ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပျင်းရိသူမှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ ရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အယံဓမ္မော=ဤဝီရိယတရားသည် ။ပ။ဒုပ္ပညသ=ပညာမရှိသောသူမှာ။ပ။ပညဝတော=ပညာရှိသောသူမှာ။ပ။ တသ္မာ =ကြောင့်၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ သေခဝေသာရဇ္ဇ ကရဏော=ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေခဝေသာရဇ္ဇကရဏာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂–ဥဿက္ကိတသုတ်

၁၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာ ဂတော= ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အပိ=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ဝါ= အလွန်အကျွံပြောရလျှင်၊ အကုပ္ပဓမ္မော=ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးနိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်တရားရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမာနောပိ= ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [အကုပ္ပ=မပျက်စီးနိုင်သော+ဓမ္မ=အရဟတ္တဖိုလ်တရား (ရှိသောရဟန္တာ)] ပါပဘိက္ခူတိ=ယုတ်မာသောရဟန်းဟူ၍၊ ဥဿက္ကိတ ပရိသက္ကိတော=မယုံသင်္သယ တွေးတောအပ် ယုံမှားအပ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ဘိက္ခု=သည်၊ပါပဘိက္ခူတိ=ဟူ၍၊ဥဿက္ကိတပရိသက္ကိတော =သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝေသိယာ ဂေါစရော ဝါ=ပြည့်တန်ဆာမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည် လည်း၊ ဟောတိ=၏ [ဝေသိယာ=ပြည့်တန်ဆာမဟူသော+ဂေါစရ=ကျက်စားရာ ဌာန(အမြဲ သွားလာဝင်ထွက် ဆက်ဆံရာဌာန)ရှိသောရဟန်း] ဝိဓဝါဂေါစရော ဝါ=လင်သေလင်ကွာ မိန်းမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ထုလ္လကုမာရိကာဂေါစရောဝါ=အသက်ရွယ် ရင့်သီး အပျိုကြီး ဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည် လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ [ထုလ္လ= ထူလ=အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သော+ကုမာရိကာ=မိန်းမပျိုရှိ] ပဏ္ဍကဂေါစရော ဝါ=နပုံးပဏ္ဍားကဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=

၏၊ ဘိက္ခုနီဂေါစရော ဝါ=ရဟန်းမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာ ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဝေ။ပ။ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃–မဟာစောရသုတ်

၁၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=အကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ မဟာစောရော=ခိုးသူကြီးသည်၊ သန္ဓိမ္မိ= အိမ်နံရံ အစပ်ကိုလည်း၊ ဆိန္နတိ=ဖောက်ဖြတ်၏၊ နိလ္လောပမ္မိ=အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် လုယက်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် လုယက်၍လည်း၊ ဟရတိ =ဆောင်ယူသွား၏၊ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ နာ–၃၃၆၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁) မဟာစောရသုတ်လည်းကြည့်] ဧကာဂါရိကမ္မိ=တအိမ်တည်းခ်ိသာ ဝိုင်းရံလုယက်ခြင်းကိုလည်း၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ပရိပန္ထေပိ= လူသွားလမ်းခရီးခ်ိလည်း၊ တိဋ္ဌတိ=လုယက်ခြင်းငှာ တည်နေ၏၊ ကတမေဟိ= ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (အဂ်ေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ မဟာ စောရော=သည်၊ သန္ဓိမ္မိ=လည်း၊ ဆိန္နတိ=ဖောက်ဖြတ်သနည်း။ပ။ တိဋ္ဌတိ= တည်နေသနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကခ်ိ၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဝိသမ နိသိတော စ=မညီညာသောနေရာကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်လည်း၊ ဟောတိ= ၏၊ ဂဟနနိသိတော စ=ရွှမ်ထွေးထူထပ်သောအရပ်ကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည် လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဝလဝနိသိတော စ=တန်ခိုးစွမ်းအားကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ် ကို မှီခိုအားထားသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဘောဂစာဂီ စ=မိမိပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းလေ့ ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဧကစာရီ စ=တယောက် တည်း သွားလာကျက်စားတတ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မဟာ စောရော=သည်၊ ဝိသမနိသိတော=မညီညာသောနေရာကို မှီခိုပုန်းအောင်း နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကခ်ိ၊ မဟာ စောရော=သည်၊ နဒီဝိဒုဂ္ဂံ ဝါ=ခက်ခဲစွာသွားရသော မြစ်အလယ်ကျွန်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတဝိသမံ ဝါ=မညီညာသော တောင်ကြားအရပ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ နိသိတော=မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဝေ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ နဒီဝိဒုဂ္ဂ ပဗ္ဗတဝိသမ တို့ကို မှီခို ပုန်းအောင်းနေခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဝိသမ နိသိတော=သည်၊ ဟောတိ=၏ [နဒီဝိဒုဂ္ဂပုဒ်ကို ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၂၂) သုတ်ကြည့်]။ပ။

တိဏဂဟနံ ဝါ=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သော မြက်တောကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခဂဟနံ ဝါ=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သော သစ်တောကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရောဓံ=အကိုင်းအခက်၊ ရောယှက်ပူးကပ်၊ သစ်ပင်ချင်းစပ်၍ ထူထပ်လှသော၊ မဟာဝန သဏ္ဍံ ဝါ=ကြီးစွာသောတောအုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ရောဓန္တိ ဃနံ အညမညံ သံသဋ္ဌသာခံ ဧကာဗဒ္ဓံ မဟာဝနသဏ္ဍံ။ အဂုတ္တိုရ် ၆၊ ၃–၁၃၉ (တိကစာပိဋ် ၅၁–သုတ်)၊ ဤသို့ ရောဓနှင့် မဟာဝနသဏ္ဍံကို ဝိသေသန, ဝိသေသျဖွင့်ထား သောကြောင့် မဟာဝနသဏ္ဍံ ဝါ၌ ဝါသဒ္ဒါ ပိုနေသည်] နိဿိတောဟုမှီခိုပုန်း အောင်းနေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (ဤသို့ တိဏဂဟနစသည်ကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေခြင်းအားဖြင့်) မဟာ စောရော=သည်၊ ဂဟနနိဿိတောဟု=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သောအရပ်ကို မှီခိုပုန်းအောင်း နေသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

မဟာစောရော=သည်၊ ရာဇာနံ ဝါ=မင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာ မတ္တာနံ ဝါ=မင်း၏အမတ်ကြီးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိဿိတောဟုအားထား သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဿ=ထိုခိုးသူကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ)မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=တယောက်ယောက်သောသူသည်၊ ကိဉ္စိ=ငါ၏ပြစ်မှု တခုခုကို၊ သစေ ဝဇ္ဇတိ=အကယ်၍ ပြောဆိုလတ္တံ့ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ပြောဆိုလတ္တံ့သည်ဖြစ်လသော်) မေ=ငါ၏၊ ဣမေ ရာဇာနော ဝါ=ဤမင်းတို့ သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=ဤမင်း၏ အမတ်ကြီးတို့ သည်လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓယ=ငါ၏အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ထားကြ၍၊ အတ္ထံ= ငါ၏အကျိုးကို၊ ဘဏိဿန္တိ=ပြောဆိုကြကုန်လိမ့်မည်၊ [တနည်း–ပရိယောဓယ= ထိုထိုအကြောင်းယုတ္တိကို ကြံဖန်ထည့်သွင်းကြကုန်၍၊ (မဟန္တံ=ကြီးမားလှသော၊ ဒေါသမ္မိ=အပြစ်ကိုသော်လည်း၊ ဟရန္တာ=ဖယ်ရှားကုန်လျက်) အတ္ထံ=ငါ၏အကျိုး ကို၊ ဘဏိဿန္တိ=မည်]ဣတိ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ=၏)

နံ=ထိုခိုးသူကြီးကို၊ ကောစိ=တယောက်ယောက်သောသူသည်၊ ကိဉ္စိ= ခိုးသူကြီး၏ ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟ=အကယ်၍ ပြောဆိုငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ပြောဆိုသည်ဖြစ်လသော်)အဿ=ထိုခိုးသူကြီး၏၊ တေ ရာဇာနော ဝါ=ထိုမင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓယ=ခိုးသူကြီး၏ အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ကြကုန်၍၊ အတ္ထံ=ခိုးသူကြီး၏ အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=ပြောဆိုကြကုန်၏၊[တနည်း–ပရိယောဓယ=ထိုထိုအကြောင်း ယုတ္တိကို ကြံဖန်ထည့်သွင်းကြကုန်၍၊ (မဟန္တံ=သော၊ ဒေါသမ္မိ=လည်း၊ ဟရန္တာ =ကုန်လျက်) အတ္ထံ=ခိုးသူကြီး၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=ကုန်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘုရင်းမင်းနှင့် အမတ်ကြီးတို့ကို

မှီခိုအားထားခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဗလဝနိဿိတော=တန်ခိုးစွမ်းအား ကြီးမားသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုအားထားသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အားဖြင့်၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဘောဂစာဂီ=ပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ မဟာစောရော=သည်၊ အရော=မြှုပ်နှံသိမ်းဆည်း၊ ပစ္စည်းဓန၊ ပေါ ကြွယ်ဝ၍ အစိုးရသည်၊ [ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများသည့်အတွက် အစိုးရသည်ဩဇာ အာဏာရှိသည်ဟူလို၊ အဋ္ဌိတ္တိရ်ဋ္ဌ၊ ၃-၈၇၊ ၃၇၂။ ၎င်းဋီကာ၊ ၃-၈၉၊၃၆၈] မဟဒ္ဓနော=နေ့စဉ်သုံးစွဲစရာ များစွာသောဥစ္စာရှိသည်၊ မဟာဘောဂေါ=များပြားစွာလှ ငါးဝအာရုံ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်နှင့် အခြံအရံဘဏ္ဍာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဿ=ထို ခိုးသူကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)

မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ကို၊ သစေ ဝက္ခတိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ အဟံ=ငါသည်) ဣဒေဝ=ဤငါ၏ပစ္စည်းဥစ္စာမှ၊ (ဘောဂံ=ပစ္စည်းဥစ္စာတချို့ကို၊ ဂဟေတ္မာ=ယူ၍)ဘောဂေန=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့် ဝါ=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ပဋိသန္ထရိဿာမိ=(သူနှင့် ငါတွက်၊ ကွာဟချက်ကို)ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်(ဟောတိ)[ဤသို့ ပါဠိသေသမထည့်ဘဲလည်း အနက်ပေးနိုင်ပါ၏]။

နံ=ကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ကို၊ သစေ အာဟ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ သော=ထိုခိုးသူကြီးသည်)တတော=ထို မိမိပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာထဲမှ၊ (ဘောဂံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ တချို့ကို၊ ဂဟေတ္မာ=ယူ၍) ဘောဂေန=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာတချို့ဖြင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ပဋိသန္ထရတိ=(သူနှင့် ကိုယ်ဘက်၊ ကွာဟချက်ကို) ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘောဂပဋိသန္ထရဏာ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဘောဂစာဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

၁။ **ဣဒေဝ ဘောဂေန ပဋိသန္ထရိဿာမိတိ** ဣဒေဝ မမ သာပတေယျတော ဘောဂံ ဂဟေတ္မာ တေန ပဋိသန္ထာရံ ကရိဿာမိ၊ တဿ စ မမ စ အန္တရံ ပိဒဟိဿာမိတိ အတ္ထော။ ဤ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း "ဘောဂံ ဂဟေတ္မာ" ဟူသော ပါဠိသေသ နှစ်ပုဒ်ထည့်၍ အနက်ပေးခဲ့သည်၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်းပင် ဝဋ်သန္ထရိဿာမိ၌ ပတိ+သံ+ထရဓာတ်၏ ပိဒဟနအနက် ပေါ်လွင်အောင် အနက်ပေးထား၏၊ သူနှင့် ငါတို့အကြင်းဟား၍ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှု၊ ကွာဟမှုကို ပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့် ဆက်စပ်ဖာထေး ဖုံးပိအံ့၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပေး၍ ပြေလည်သွားစေအံ့ ဟု ဆိုလို၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဧကစာရီ=တယောက်တည်းသာ သွားလာကျက်စားတတ်သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကင်၌၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဧကကောဝ=အဖော်မမှီး တယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဂဟဏာနိ= ခိုးယူလုယက်ခြင်းတို့ကို၊ ကတ္တာ=ပြုလုပ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ကိသ. ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ တယောက်တည်း ခိုးယူ လုယက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ)မေ=ငါ၏၊ ဂုယှမန္တာ=လျှို့ဝှက်သင့်သော မန္တန်တို့သည်၊ ဝါ=လျှို့ဝှက်သင့်သော အကြံအစည်တို့သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ၌၊ သမ္ဘေဒံ=ပေါက်ကြားခြင်းသို့၊ မာ အဂမံသု=မရောက်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သောအလိုဆန္ဒကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ တယောက်တည်းသာ ခိုးယူ လုယက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တယောက်တည်းသာ ခိုးယူလုယက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်) ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အဂၢေဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ ဧမေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပါပဘိက္ခု=ယုတ်မာသောရဟန်းသည်၊ ခတ=တူးဖြိုထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ ဥပဟတံ=ဖျက်ဆီးထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃၅) သုတ်လည်း ကြည့်]အတ္တာနံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်၏၊ သာဝဇ္ဇော စ=အပြစ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိညူနံ=ပညာရှိတို့၏၊ သာနုဝဇ္ဇော စ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဗဟုံ=များစွာသော၊ အပုညံ စ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကိုလည်း၊ ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ=ရရှိ၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ (ဣမေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပါပဘိက္ခု=သည်။ပ။ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်သနည်း၊ သာဝဇ္ဇော စ=လည်းကောင်း၊ ဝိညူနံ=တို့၏၊ သာနုဝဇ္ဇော စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း။ပ။ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေသနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော စ=မညီညာသော အကုသိုလ်ကို မှီသည်လည်းကောင်း၊ဂဟနနိဿိတော စ=ရှုပ်ထွေးသောအကုသိုလ်ကို မှီသည်လည်းကောင်း၊ ဗလဝနိဿိတော စ=တန်ခိုးစွမ်းအား ကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုအားထားသည်လည်းကောင်း၊ ဘောဂစာဂီ စ=လည်းကောင်း၊ ဧကစာရီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အားဖြင့်၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော=.မညီညာသောအကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမေန=မညီညာသော၊ ဝါ=
မပြေမည်၊ သွေဖီမှားယွင်း၊ ရှုတ်ချော်ခြင်းရှိသော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယကံနှင့်၊
ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=
သည်၊ ဝိသမေန=သော၊ ဝါ=သော၊ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံနှင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်
ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံလေးပါးနှင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံနှင့်၊ ဝါ=
မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံ သုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့
ဝိသမဖြစ်သော ကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်) ပါပ ဘိက္ခု=သည်၊
ဝိသမနိသိတော=မညီညာသော အကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဂဟနနိသိတော=
ရှုပ်ထွေးသော အကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊
ပါပဘိက္ခု=သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသော အယူရှိသည်၊ အန္ဓဂ္ဂါဟိကာယ=
သဿတနှင့် ဥစ္ဆေဒဟူသော အဖို့အစွန်း တဖက်ဖက်ကို ဆုပ်ကိုင်ယူဝင်တတ်
သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ=မိစ္ဆာအယူနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ မှားယွင်းသော အယူရှိခြင်းအားဖြင့်)။ပ။တသ=
ထိုယုတ်မာသော ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊
(ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=သည်။ပ။ ပရိယောဓယ=ငါ၏
အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ထားကြ၍၊ အတ္ထံ=ငါ၏အကျိုးကို။ပ။ နံ=ထို ယုတ်မာသော
ရဟန်းကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟ=အုံ့၊ (ဧဝံ
သတိ=သော်)အသ=ထို ယုတ်မာသောရဟန်း၏၊ တေ ရာဇာနော ဝါ=ထို
မင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=ထိုမင်း၏ အမတ်ကြီး
တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓယ=ထိုရဟန်းယုတ်၏ အပြစ်ကို ဖုံးအုပ်
ထားကြ၍၊ အတ္ထံ=ရဟန်းယုတ်၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ။ပ။

ပါပဘိက္ခု=သည်၊ စီဝရ....ကွာရာနံ=သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာ
ကျောင်း၊ လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့်
အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ
=၏။ပ။ သစေ ဝကွတိ=အုံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ အဟံ=ငါသည်)ဣဒေါ=ဤ
ငါ၏ပစ္စည်းလာဘ်တို့၌၊ ဝါ=ဤငါ၏ပစ္စည်းလာဘ်တွေထဲက၊ လာဘေန=ပစ္စည်း
လာဘ်တချို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္ထရိဿာမိ=(သူငါနှစ်ဖက်၊ ကွာဟချက်ကို)ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်
အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ=၏)နံ=ထိုရဟန်းယုတ်ကို၊
ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟ=အုံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊
သော=ထိုရဟန်းယုတ်သည်) တတော=ထိုမိမိပိုင်ပစ္စည်းလာဘ်များစွာတို့၌၊ ဝါ=
များစွာတွေထဲက၊ လာဘေန=ပစ္စည်းလာဘ်တချို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္ထရတိ=(သူနှင့်

ကိုယ်ဘက် ကွာဟချက်ကို) ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ လာဘပဋိသန္ဓရဏာ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်) ပါပဘိက္ခု=သည်။ပ။

ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ကေကောဝ=တပါးတည်းသာလျှင်၊ ပစ္စန္တိမေသု=နိုင်ငံ၏ အစွန်အဖျားဌာနဖြစ်ကုန်သော၊ နေပဒေသု=နယ်ပယ် နေပုဒ်တို့၌၊ နိဝါသံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြု၏၊ သော=ထိုရဟန်းယုတ်သည်၊ တတ္ထ=ထိုနေပုဒ်တို့၌၊ ကုလာနိ=အမျိုးဒါယကာတို့ထံသို့၊ ဥပသင်္ကမန္တော=သွားလာ ဝင်ထွက်ဆက်ဆံလသော်၊ လာဘံ=ပစ္စည်း လာဘ်ကို၊ လာဘတိ=ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပစ္စန္တိမ နေပုဒ်တို့၌ တပါးတည်းသာ နေထိုင်ခြင်းအားဖြင့်)ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ကေစာရီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဒွေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပသဝတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)တတိယံ=သုံးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၄–သမဏသုခုမာလသုတ်

၁၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သမဏေသု=ရဟန်းတို့တွင်၊ သမဏသုခုမာလော=(ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခ၊ ကင်းပချမ်းမြေ့) သိမ်မွေ့နုနယ်သော ရဟန်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဒွေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမဏေသု=တို့တွင်၊ သမဏသုခုမာလော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)[ထို့နောက် စာပိုဒ် (၃၁) သုမနသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၆၀)ကြည့်၊ ဤသုတ်၌ "မနာပံယေဝ ဗဟုလံ ဥပဟာရံ ဥပဟာရန္တိ"ဟု စာရှိရမည် ဖြစ်ပါလျက် ဗဟုလံပုဒ်ကျနေသည်။ ယာနိ ခေါ ပန တာနိ–အစချီသော ဝါကျကို အနက်ပေးအံ့]။

ပန=ထို့ပြင်၊ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ=သည်းခြေကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ သေမှသမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ=သလိပ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါတသမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ= လေကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ သန္နိပါတိကာနိ ဝါ=ထိုသလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေသုံးမျိုးတို့ မညီမမျှ ပေါင်းစပ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [သန္နိပါတ=ပေါင်းစပ်ခြင်းကြောင့်+ဣက=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာများ] ဥတုပရိဏာမဇာနိ ဝါ=လွန်ကဲသော အအေးအပူ ဥတု ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှုကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဥတု=အအေး အပူ ဥတု၏+ပရိဏာမ=ပြောင်းလဲမှု, ဖောက်ပြန်မှုကြောင့်+ဇ=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာ] ဝိသမပရိဟာရဇာနိ ဝါ=(အလွန်အကဲ ထိုင်ခြင်း ရပ်ခြင်း စသည်ဖြင့်) ခန္ဓာကိုယ်ကို မညီမမျှ အသုံးချခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဝိသမ=မညီမမျှ+ပရိဟာရ= အသုံးချခြင်းကြောင့်+ဇ=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာများ]။

ဩပက္ကမိကာနိ ဝါ=(ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ချုပ်နှောင်ခြင်းစသော)သူတပါးလုံ့လ ပယောဂကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဩပက္ကမ=သူတပါးတို့၏လုံ့လပယောဂကြောင့် +ဏိက=ဖြစ်သော ဝေဒနာ] ကမ္မဝိပါကဇာနိ ဝါ=ရှေးကံအကျိုး ဝိပါက်၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ ယာနိ တာနိ ဝေဒယိတာနိ=အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တာနိ ဝေဒယိတာနိ=ထို ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ အသ=ထိုရဟန်း၏ (သရီရေ=ခန္ဓာကိုယ်၌) ဗဟုဒေဝ=များစွာသာလျှင်၊ နု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=မဖြစ်ကုန်၊ (သော=ထို ရဟန်းသည်) အပ္ပါဗာဓော=နည်းပါးသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက် ဤ ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် ၈၇–သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉၈)ကြည့်။ ကမ္မဝိပါကဖေဒ်၏ အဖွင့်ကို ပဋ္ဌမတွဲနိသယ၊ စာမျက်နှာ–၄၆၃၊ ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၀) ဂိရိမာနန္ဒသုတ်ကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ "သမဏောသု သမဏသုခုမာ လော တိ=သမဏောသု သမဏသုခုမာလော"ဟူသော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသောသူသည်၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလိုပြားအံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ "သမဏောသု သမဏသုခုမာလော"တိ=သမဏောသု သမဏသုခုမာလော" ဟူသော၊ တံ=ထိုစကားကို၊ မမံ ဧဝ=ငါ့ကိုသာလျှင်၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ=ပြောဆိုပါမှ၊ သမ္မာ=စွာ၊ ဝါ=စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရာရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ထိုစကားအမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယာဝဒိတောဝ=လျှင်။ပ။ ပန=ထိုမှတပါး၊ (အဟံ=ငါသည်) ယေဟိ ဘိက္ခူဟိ=အကြင် ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ မေ=ငါ့အတွက် [မံဟု စာပျက်နေသည်]။ပ။ တာနိ ဝေဒယိတာနိ=ထို ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ မေ=ငါ၏၊ (သရီရေ=၌)ဗဟုဒေဝ=လျှင်၊ နု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=မဖြစ်ကုန်၊ အဟံ=ငါသည်၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ကုန်သော၊ စတုန္နံ=ကုန်သော၊ ဈာနာနံ=တို့ကို။ပ။ အကသိရလာဘီ=သည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏ ။ပ။ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ [ထို့နောက် "ယံ ဟိ တံ"၌ ဟိကို အနက်မဲ့ နိပါတ် ကြေပါ]။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ဖာသုဝိဟာရသုတ်

၁၀၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဖာသုဝိဟာရာ=ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ= အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊

ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗဟွစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့၌၊ အာဝိ စေဝ=မျက်မှောက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ လည်းကောင်း၊ ရဟော စ=မျက်ကွယ်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်ကွယ်ဖြစ်၍ မထင်မရှားလည်းကောင်း၊ မေတ္တं [1] =မေတ္တာရှိသောစိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဝါ=မေတ္တာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ကာယကမ္မံ=ကာယက်ကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို ဝါ= ကိုယ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ=ရှေ့ရှစ်ကပ် တည်စေအပ်သည်၊ ဝါ=ပြုလုပ်အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဗ္ဗဟွစာရီသု=တို့၌၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟောစ=လည်းကောင်း၊ မေတ္တं=သော၊ ဝစီကမ္မံ=ဝစီက်ကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်း ကို၊ ဝါ=နှုတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဗ္ဗဟွစာရီသု=တို့၌၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟောစ=လည်းကောင်း၊ မေတ္တं=သော၊ မနောကမ္မံ=မနောက်ကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=စိတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

အခဏ္ဍာနိ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ် (၃၂) စုန်ဿုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၆၇) ကြည့်]။ပ။သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ယာနိ တာနိ သီလာနိ=အကြင် စတုပါရိသุဒ္ဓိ သီလတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်)တထာရူပေဟိ=ထိုသို့ မကျိုးပြတ်ခြင်းစသော သဘောရှိ ကုန်သော၊ သီလေဟိ=စတုပါရိသุဒ္ဓိသီလတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗဟွစာရီဟိ= သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟောစ=လည်းကောင်း၊ သီလသာမညဂတော=သီလအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ယာ အယံ=အကြင်သို့သော၊ ဝါ=အကြင် ဝါဘုရားနှင့် သင်တို့ ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌि=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ အရိယာ=ကိလေ သာ အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သည်၊ နိယျာနိကာ [2]=ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်စွာ

၁။ **မေတ္တं ကာယကမ္မံ**။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ "မေတ္တं ကာယကမ္မန္တိ မေတ္တာစိတ္တေန ပဝတ္တိတံ ကာယကမ္မံ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကာ (၁၃၁)အတိုင်း "မေတ္တာ စေသ အတ္ထိတိ မေတ္တं(စိတ္တं)=မေတ္တာရှိသောစိတ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤသုတ် အဂုံတွေ့ရှိရင်ဋီကာ၌ စိတ္တံပုဒ်ကျနေ၏၊ထို့နောက် "မေတ္တေန ပဝတ္တိတံ မေတ္တं (ကာယကမ္မံ) =မေတ္တာရှိသောစိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ဝါ=မေတ္တာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (ကာယ ကံ)"ဟုပြု။ ဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၁)သုတ်၊ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၄၃၀ ၌လည်းကြည့်။

၂။ **နိယျာနိကာ နိယျာတိ**။ ။နိယျာနိကာ=ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်စွာသွားတတ်, ထွက်စွာ သွားစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နိယျာတိ=ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်စွာ

သွားစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)တက္ကရသ=ထိုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမကို လိုက်နာပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယာယ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ၊ နိယျာတိ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏၊ (သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) တထာရူပါယ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ အရိယ နိယျာနိကဖြစ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားခြင်းသဘောရှိသော)ဒိဋ္ဌိယာ=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်၊ သဗ္ဗဟွစာရီဟိ=တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ)အာဝိ စေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟော စ=လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော=သမ္မာဒိဋ္ဌိအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖာသုဝိဟာရာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆–အာနန္ဒသုတ်

ဝ၀၆။ ကေ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကောသမ္ဗိယံ=ကောသမ္ဗီမြို့အနီး၌၊ ဃောသိတာရာမေ=ဃောသိတကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၅၈ ကြည့်] ဘဒ္ဒေ=အရှင်ဘုရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာ၌၊ ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ ဖာသုံ=ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟရေယျ နုခေါ=နေနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယတော=အကြင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=သူတပါးကိုလည်း၊ အဓိသီလေ=အဓိသီလကြောင့်(အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာသီလကြောင့်) သမ္မဝတ္တာ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ ပြောဆိုတတ်သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ (တတော=ထို့ကြောင့်)ဣတ္ထာဝတာ=ဤမျှလောက်ပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံဃေ=၌၊ ဝိဟရန္တော=သော်၊ ဖာသုံ=စွာ၊ ဝိဟရေယျ=နေနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

သွား၏။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏၊ အဘယ်အကျိုးငှာ တဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားသနည်း၊ တက္ကရသ သမ္မာဒုက္ခက္ခယာယ=ထိုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော်ကို လိုက်နာပြုကျင့်သောသူ၏ သမ္မာဒုက္ခက္ခယအကျိုးငှါ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏။ ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် သူကိုယ်တိုင်ကလည်း ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် သူ၏ဖြစ်ရာ (သူ၏ပိုင်ရှင်) ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားစေ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ယထာ=အကြောင်သို့သော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံဃ=၌၊ ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ ဖာသု=စွာ၊ ဝိဟာရေယျ=နေနိုင်ရာ၏၊ အညော=အခြားသော၊ (ဟောတော်မူခဲ့ပြီးသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်မှ တပါးတခြားသော) သော ပရိယာယောပိ=ထိုအကြောင်းဂုဏ်ရည်သည်လည်း (ထို သံဃာ၌ ချမ်းသာစွာနေနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဂုဏ်ရည်သည်လည်း) သိယာ ပန=ရှိပါသေးသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)အာနန္ဒ=နှာ၊(အညော=သော၊ သော ပရိယာယောပိ=လည်း)သိယာ=ရှိပါ၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ယတော=အကြောင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သမ္ဗဝတ္တာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အတ္တာနုပေက္ခီ [1] စ=မိမိကိုယ်ကို အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်လည်း၊ (မိမိပြုအပ်ပြီး, မပြုအပ်သေးသော အမှုကိစ္စကိုသိအောင် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်လည်း) ဟောတိ=၏၊ ပရာနုပေက္ခီ=သူတပါးကို အထပ်ထပ်ရှုလေ့ရှိသည်၊(သူတပါးပြုအပ်ပြီး, မပြုအပ်သေးသော အမှုကိစ္စကို အထပ်ထပ် ကြောင့်ကြစိုက်ရှုလေ့ရှိသည်)နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ (တတော=ကြောင့်)ဘိက္ခောဝတာပိ=ဤမျှလောက် ပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်လည်း၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဝိဟာရေယျ=နေနိုင်ဖါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ။ပ။

အပညာတောစ=(ဘုန်းကံနည်းပါး၍) မထင်ရှားသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ တေန စ အပညာတကေန=ထိုဘုန်းကံနည်းပါး မထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ နော ပရိတသ္သတိ=ပူပန်မအေး တွေးမ၍ ကြောက်နေသည်မဟုတ်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ (တတော=ကြောင့်) ဘိက္ခောဝတာပိ=လည်း။ပ။ နော ပရိတသ္သတိ=ဟုတ်၊ စ=ထို့အပြင်၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ကုန်သော၊ စတုန္နံ=ကုန်သော၊ ဈာနာနံ=တို့ကို၊ နိကာမလာဘီ။ပ။ စ=ထို့အပြင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာ=ကြောင့်။ပ။ ဝိဟာရတိ=နေ၏၊အာနန္ဒ=နှာ၊ (တတော=ကြောင့်) ဘိက္ခောဝတာပိ=လည်း။ပ။ ဝိဟာရေယျ=၏။

အာနန္ဒ=နှာ၊စ=အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဣမမှာ ဖာသုဝိဟာရာ=(စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာဝိမုတ္တိဟူသော) ဤချမ်းသာစွာနေရကြောင်း တရားမှ၊ အညော=တပါးတခြားသော၊ ဥတ္တရိတရော ဝါ=(ထို ဖာသုဝိဟာရတရားထက်) သာလွန်ထူးကဲသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ပဏီတ တရော ဝါ=(ထိုထက်) သာလွန်မွန်မြတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဖာသုဝိဟာရော=ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်းတရားသည်၊

၁။ အတ္တာနုပေက္ခီ ။ ။ "အတ္တာနုပေက္ခီတိ အတ္တနောဝ ကတာကတံ ဇာနနဝသေန အတ္တာနံ အနုပေက္ခီတာ၊ နော ပရာနုပေက္ခီတိ ပရဿ ကတာကတေသု အဗျာဝဋော" ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ဋီကာ၌မူ "အတ္တနိ ကမ္မေစ အနု အနု ပေက္ခတိ သီလေနာတိ အတ္တာနုပေက္ခီ=မိမိ၌လည်းကောင်း၊ အမှုလုပ်ငန်း၌လည်းကောင်း အထပ်ထပ်ရှုလေ့ရှိသော ရဟန်း"ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၏။

နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့,အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ၊ မိန့်ဆို၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ =မိန့်တော်မူပြီ)ဆန္ဒံ။

၇–သီလသုတ်

၁၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစားကြည်ဖြူ အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊[တိကစာပိဒ် ၇၁–ဥပေါသထသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ–၄၆၉)လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော= ဝေးနယ်ရပ်ခြား ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုပင် ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေယျော=တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ အဉ္ဇလိကရณီယော=လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးသမှု ပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ=မိမိထက် ထူးချွန်လွန်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ မျိုးစေ့စုဏ်း၊ ကြီးထွားမြင့်မား၊ ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းသဖွယ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဧမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ–ဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ လောကဿ=၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ =သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော)သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊သမာဓိသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာ) သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာသမ္ပန္နော= (လောကီ လောကုတ္တရာ)ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိမုတ္တိဉာณဒဿနသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခณာဉာณ်နှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဣတိ(အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈–အသေခသုတ်

၁၀၈။ အသေခေန=ရဟန္တာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော၊ သီလက္ခန္ဓေန=(လောကီလောကုတ္တရာ)သီလအစုနှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသေခေန=သော၊ သမာဓိက္ခန္ဓေန=(လောကီ လောကုတ္တရာ)သမာဓိအစုနှင့်။ပ။ပညာက္ခန္ဓေန=(လောကီ လောကုတ္တရာ)ပညာ

အစုနှင့်။ပ။ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓေန=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိအစုနှင့်။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာณ ဒဿနက္ခန္ဓေန=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခณာဉာณ် အစုနှင့်။ပ။[တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၈–ဝဇ္ဇဂေါတ္တသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ–၃၅၁)လည်းကြည့်] အဋ္ဌမံ။

၁၀၉ (စာပိုဒ်)။ ၉–စာတုဒ္ဒီသသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ စာတုဒ္ဒီသော=အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ အဆီးအတား အကာအကွယ်မရှိ လှည့်လည်သွားလာနိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၈၇–သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉၆) ကြည့်]။ပ။ ဣတိရီတရ.....ကွာရေနု =ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး တမျိုးမျိုးသော သက်နှံ, ဆွမ်း, အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း, လူမမာရောဂါ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သောဆေးဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။နဝမံ။

၁၁၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀–အရညသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ အရညဝနပတ္ထာနိ=အရညကင် ဓုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူ အရောက်နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္တာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတုံ=မှီခိုနေထိုင်ခြင်းငှါ၊ အလံ=သင့်လျော်၏။ပ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော=သည်၊ ထာမဝါ=သည်၊ ဒဠ္ဍပရက္ကမော=သည်၊ [စာပိုဒ် ၂–သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၅) ကြည့်] ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့ကြောင့်၊ အနိက္ခိတ္တဓုရော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍)ဝိဟရတိ=၏။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဖာသုဝိဟာရဝဂ္ဂေါ=ဖာသုဝိဟာရဝဂ်တည်း။

(၁၂) ၂–အဋ္ဌကဝိဒ္ဓဝဂ်

၁–ကုလူပကသုတ်

၁၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ကုလူပကော=လူတို့အိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ချဉ်းကပ်တတ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကုလေသု=လူ့အိမ်တို့၌၊ ဝါ=အိမ်သူအိမ်သားတို့၌၊ အပ္ပိယော စ=မချစ်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ အမနာပေါ စ= စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ အဂရု စ=အလေးဂရမပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ အဘာဝနီယော စ=မချီးမွမ်းထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ကုလူပကော။ပ။ အဘာဝနီယော စ =သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

အသန္ထဝ+ဝိသာသီ စ[1] =မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း မရှိသော လူတို့၌+အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း [ဝိသာသီ=

၁။ အသန္ထဝဝိသာသီ အနိဿရဝိကပ္ပေ။ ။သံပုဗ္ဗ ထုဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် သန္ထဝ(ခင်မင် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း)ဟုဖြစ်၏၊ နတ္ထိ သန္ထဝေါ ယေသံ ကုလာနန္တိ အသန္ထဝါနိ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော လူဒါယကာများ၊

အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ] အနိသရဝိကပ္ပိ စ=အစိုးရသူမဟုတ်ဘဲလျက် (အစိုးရသူကဲ့သို့) စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ (စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့် သြဇာ အာဏာမရှိဘဲလျက် ပိုင်စိုးပိုင်းနင်း စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း) [နေ+ဣသရ=အနိသရ=အစိုးရသူ (စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့် သြဇာအာဏာရှိသူ) မဟုတ်ဘဲလျက်+ဝိကပ္ပိ=စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ] ဝိသဒ္ဒုပသေဝီ စ ° =(စိတ်ဝမ်း ကွဲပြားရ) ကြည်ဖယ်ထားအပ်သော လူဒါယကာတို့ကို စေ့စပ်ရန် ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊[ဝိသဒ္ဒ=ကြည်ဖယ်ခံထားရသော လူဒါယကာတို့ထံသို့+ဥပသေဝီ=(စေ့စပ်ရန်) ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ] ဥပကဏ္ဏကဇပ္ပိ စ=နားအနီးဌ် တိုးတိုးပြောဆိုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း[ကဏ္ဏ=နား၏+ဥပ=အနီး] အတိ ယာစနကော စ=အလွန်တောင်းရမ်းတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠွဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဇမ္ဗေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ကုလေသု=တို့၌၊ ပိယော စ=ချစ်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ မနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဂရု စ=အလေးဂရုပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနီယော စ=ချီးမွမ်းထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ နု အသန္ဓဝေ ဝိသာသီ စ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း မရှိသော လူတို့၌ အကျွမ်းတဝင်ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ နု အနိသရ ဝိကပ္ပိ စ=အစိုးရ.....ခွဲလေ့ရှိသူမဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ နု ဝိသဒ္ဒုပသေဝီ စ=စိတ်ဝမ်း.....ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ နု ဥပကဏ္ဏက ဇပ္ပိ စ=နားအနီးဌ် တိုးတိုးပြောလေ့ရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ နု အတိယာစနကောစ=အလွန်တောင်းရမ်းတတ်သူ မဟုတ်သည်လည်း၊ ကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ။

ဝိသာသ=အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်း၊ အသန္ဓဝေသု (ကုလေသု) ဝိသာသော အသန္ဓဝေ ဝိသာသော၊ သော ယသ အတ္ထိတိ အသန္ဓဝေ ဝိသာသီ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းမရှိသူ လူဒါယကာတို့၌ အကျွမ်းတဝင်ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ (ရဟန်း)။ နု ဣသရော အနိသရော=အစိုးတရမဟုတ်သူ၊ အစိုးတရ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့် သြဇာအာဏာ ရှိသည်မဟုတ်သူ၊ ဝိကပ္ပေတိ သံဝိဒဟတိ သီလေနာတိ ဝိကပ္ပိ=စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ၊ အနိသရော ဟုတ္တာ (အနိသရောဝ သမာနော) ဝိကပ္ပိ အနိသရဝိကပ္ပိ=အစိုးတရ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့်ရှိသူမဟုတ်ပါဘဲလျက် စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ (ရဟန်း)။

၁။ ဝိသဒ္ဒုပသေဝီ ဥပကဏ္ဏကဇပ္ပိ။ ။ဝိသဒ္ဒီယတေတိ ဝိသဒ္ဒော=(စိတ်ဝမ်းကွဲ၍)ကြည်ဖယ်စွန့်ပစ်ခံရသောသူ၊ ဥပသေဝတိ သီလေနာတိ ဥပသေဝီ=ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ၊ ဝိသဒ္ဒါနိ(ကုလာနိ ဃဋနတ္ထာယ)ဥပသေဝီ ဝိသဒ္ဒုပသေဝီ =စိတ်ဝမ်းကွဲပြား၍ ကြည်ဖယ်ခံရသူ လူဒါယကာတို့ကို (စေ့စပ်ရန်)ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ (ရဟန်း)။ ကဏ္ဏကာသ သမီပံ ဥပကဏ္ဏကံ=နား၏အနီးအရပ်၊ ဇပ္ပတိ သီလေနာတိ ဇပ္ပိ=တီးတိုးတိုင်ပင် ပြောဆိုလေ့ရှိသူ၊ ဥပကဏ္ဏကေ ဇပ္ပိ ဥပကဏ္ဏကဇပ္ပိ။

၂–ပစ္ဆာသမဏောသုတ်

၁၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ပဌမဟိ=ကုန်သော၊ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟိ=သော၊ ပစ္ဆာသမဏော=နောက်လိုက်ရဟန်းကို၊ နု အာဒါတမ္ဘော=(မိမိသွားရာသို့) မခေါ်ယူထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌမဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟိ=သော၊ ပစ္ဆာသမဏော=ကို၊ နု အာဒါတမ္ဘော=ထိုက်သနည်းဟူမူ) (ပစ္ဆာသမဏော=နောက်လိုက်ရဟန်းသည်) အတိဒုရေ ဝါ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်) အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်၌သော်လည်း၊ (အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်ကသော်လည်း)ဂစ္ဆတိ=လိုက်သွား၏၊ အစ္စာသန္နေ ဝါ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်)အလွန်နီးကပ်သော အရပ်၌သော်လည်း၊ဂစ္ဆတိ=လိုက်သွား၏၊ **ပတ္တပရိယာပန္နံ**=[1]ဆွမ်း ယာဂု စသည် ပြည့်နေသည့် ပူသော လေးသော ဆရာ၏သပိတ်ကို၊ နု ဂဏှတိ=ဆွမ်း ယာဂု စသည်မပါသော မိမိသပိတ်နှင့် လဲလှယ်၍မယူ၊ [တနည်း–ပတ္တပရိယာပန္နံ =ဆရာ့သပိတ်ထဲ၌ ပါရှိသော ဆွမ်း ယာဂု စသော အာမိသကို နု ဂဏှတိ= ကူညီ၍မယူ]။

အာပတ္တိသာမန္တာ=အာပတ်၏ နီးနီးကပ်ကပ် စကားကို၊ ဝါ=အာပတ်သင့်စေနိုင်သဖြင့် မပြောသင့်သော စကားကို၊ ဘဏမာနံ=ပြောဆိုနေသောဆရာဥပဇ္ဈာယ်ကို၊ နု နိဝါရေတိ=မတားမြစ်၊ ဘဏမာနသ=ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ် စကားပြောနေစဉ်၊ အန္ဓရန္ဓရာ=စကားမဆုံးမီ အကြားအကြား၌၊ ကထံ=မိမိ၏ မစပ်မဆိုင် စကားကို၊ သြပါတေတိ=ထည့်သွင်း ပြောဆို၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဓဇ္ဇော=ထုံထိုင်းဖျင်းအသည်၊ **ဌေမ္ဘကေါ**=[2]အာရည်တံတွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ အတိဒုရေ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်)အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်က၊ နု ဂစ္ဆတိ=မလိုက်၊ အစ္စာသန္နေ=၌၊ နု ဂစ္ဆတိ=မလိုက်။ပ။ဂဏှာ

---

[1]ပတ္တပရိယာပန္နံ။ ။ပရိယာပန္နံ=(ဆွမ်း ယာဂု စသော အာမိသတို့ဖြင့် ပြည့်နေသောကြောင့်) ပူသောသပိတ်, လေးသော သပိတ်တို့တွင် ပါဝင်သော၊ ပတ္တ=(ဆရာနှင့် ဥပဇ္ဈာယ်၏) သပိတ်, ပတ္တော ပရိယာပန္နော ပတ္တပရိယာပန္နော။ နိဿယခန်း၌ကား လွယ်ကူအောင် သာမညမှု အနက်ပြန်ဆိုထားသည်။

(တနည်း) ပတ္တော ပရိယာပန္နော ပတ္တပရိယာပန္နော၊ ပတ္တော=ဆရာနှင့် ဥပဇ္ဈာယ်၏ သပိတ်ထဲ၌၊ ပရိယာပန္နော=ပါရှိသော ဆွမ်း ယာဂုစသော အာမိသတည်း။ ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ (၂၅၉)အဖွင့်ကိုလည်း နည်းမှီးရေးသည်။

[2]ဌေမ္ဘကေါ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ "ဌေမ္ဘကေါတိ ပဋ္ဌရိတခေဠမုခေါ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌရိတာ ဌော ယတော မုခတောတိ ပဋ္ဌရိတဌော=ယိုကျသော အာရည်တံတွေးရှိရာ (အာရည် တံတွေး ယိုကျရာ) ခံတွင်း။ ပဋ္ဌရိတဌေ ဟု ဆိုလိုလျက် ပဋ္ဌရိတကို ချေ၍ ဌေပဒ်သာ ကျန်သည်၊ ထို့နောက် ဌော် မုခံ ယဿာတိ ဌေမ္ဘကေါ =အာရည်တံတွေး ယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသောသူ (ပစ္ဆာသမဏ)ဟု ဝေနတ္ထကြို၊ မုခကို မူကပြု။ ကေကနိပါတ် စာပိုဒ် ၃၂၃၊ ၃၂၄ လည်းကြည့်။

တိ=ယူ၏။ပ။ နိဝါရေတိ=တားမြစ်၏။ပ။ နု ဩပါတေတိ=ထည့်သွင်းမပြောဆို၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ အဇ္ဇော=မထုံထိုင်း မဖျင်းအသည်၊ အနေဇမူဂေါ= အာရည်တံတွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၁၁၃(စာပိုဒ်)။ ၃–သမ္မာသမာဓိသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သမ္မာသမာဓိံ=သမ္မာသမာဓိသို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဒ္ဓ=ရောက်၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဧမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည် ။ပ။အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ)။ပ။[စာပိုဒ်(၈၅)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉၅ ကြည့်] ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ တတိယံ။

၄–အန္ဓကဝိန္ဒသုတ်

၁၁၄။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဂဓေသု=မဂဓနေပုဒ်၌၊ ဝါ=မဂဓတိုင်းပြည်၌၊ အန္ဓကဝိန္ဒေ=အန္ဓကဝိန္ဒမြို့၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ပ။ကေမန္တံ=၌၊ နိသိန်း=ထိုင်နေပြီးသော၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊နဝါ=သီတင်းငယ် ရဟန်းသစ် ဖြစ်ကုန်သော၊ အစိရ ပဗ္ဗဇိတာ=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သော အချိန်ကာလ မရှိသေးကုန်သော၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ=သုတ်, အဘိဓမ္မာ, ဝိနယာပိဋကတ် ဤသာသနာတော်မြတ်သို့၊ ဝါ=တုတ် စားမပါ တရားဖြင့်သာ ဆုံးမရာ ဤဂါဘုရားသာသနာတော်သို့၊ အဓုနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ အာဂတာ=ရောက်လာကြကုန်သော၊ [သံယုတ်၌၊ ပ–၄၂၊ ၎င်းဋီ၊ပ–၈၅၊ ၈၆–၌ဖွင့်သည်] ယေ တေ ဘိက္ခူ= အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကြကုန်၏) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဝေါ=သင်တို့ သည်၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ပဗ္ဗသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရား တို့၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကောင်းစွာနာယူစေထိုက်ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ =စွဲမြဲ သက်ဝင်စေထိုက်ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=တည်မြဲစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေသု =အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗသု=ကုန်သော၊(ဓမ္မေသု =တို့၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ =ကောင်းစွာ နာယူစေထိုက်ကုန်သနည်း၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ =ထိုက်ကုန်သနည်း၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဧတ=လာကြကုန်လော၊ သီလဝါ=(ပါတိမောက္ခသံဝရ) သီလရှိကုန်သည်၊ ဟောထ=ဖြစ်ကြကုန်လော၊ [သီလဝါ၌ ဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်တည်း၊ ဝဂ္ဂုမုဒါတီရိယာ ပန ဘိက္ခူ ဝဏ္ဏဝါ ဟောန္တိ–၌ ဝဏ္ဏဝါကဲ့သို့တည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၂–ကဏ္ဍ(သျှာဒိ) ၉၂–သုတ်)]

ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ=ပါတိမောက်သီလတည်းဟူသော အပိတ်အဆီးဖြင့် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်လျက်၊ အာစာရ ဆေါစရသမ္ပန္နာ=စုံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ [စာပိုဒ် ၈၇ (နာ-၁၉၆)ကြည့်]။ပ။ဘယဒဿာဝိနော=လေ့ရှိကြကုန်လျက်။ပ။ သိက္ခထ=ဖြည့်ကျင့်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။) ဣတိ=ဤသို့၊ ပါတိမောက္ခသံဝရေ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၌၊ ဝါ=ပါတိမောက် မည်သော ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းကြောင်း သိက္ခာပုဒ်သီလ၌၊ (အာပတ်လွန်ကျူးမှု ဝီတိက္ကမအကုသိုလ် မဝင်လာအောင် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို ပိတ်ဆို့ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော ပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်သီလ၌) သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။

အာဝုသော=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဝေ=လာကြကုန်လော၊ ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရာ=ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရရှိကုန်လျက်၊ အာရက္ခသတိနော=စက္ခုစသော ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့ကို ပိတ်ဆီး စောင့်ရှောက်တတ်သော သတိရှိကုန်လျက်၊ နေပက္ကသတိနော=(စက္ခုစသော ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်တတ်သော)ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော သတိရှိကြကုန်လျက်၊ [နေပက္ကသ=ဉာဏ်ပညာ။ နေပက္ကေန သမန္နာဂတာ သတိ ယေသံ' တုမှာကန္တိ နေပက္ကသတိနော။ "နိပက+ဏျ"ဖြင့် နေပက္ကဟုဖြစ်သောကြောင့် "နေ"ဟု ဝုဒ္ဓိရောက်ရသည်] သာရက္ခိတမာနသာ=ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းအပ်သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ [သာရက္ခိတ=သံ+အာရက္ခိတ] သတာရက္ခေန=သတိဟူသော အစောင့်အရှောက်ရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ ဣန္ဒြိယသံဝရေ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၌၊ ဝါ=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ကြောင်းသီလ၌၊ (အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အကုသိုလ် မဝင်လာအောင် စက္ခုဣန္ဒြေစသော ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့ကို သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ကြောင်း သီလ၌) သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။

အာဝုသော=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဝေ=လော၊ အပ္ပဘဿာ=နည်းသော စကားပြောဆိုခြင်း ရှိကြကုန်သည်၊ ဘဿေ=စကားပြောဆိုခြင်း၌၊ ပရိယန္တ ကာရိနော=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ကို ပြုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဟောထ=ဖြစ်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ ဘဿပရိယန္တေ=စကား၏အကန့်အသတ်၌။ပ။ အာရညိကာ

=တောင်ခြေနေလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=အရည်ကင်ဝတင် ဆောက်တည်သူတို့သည်၊ ဟောထ=ဖြစ်ကြကုန်လော၊အရည်ဝနုပတ္ထာနိ=ကုန်သော၊[စာပိုဒ်-၁၁၀ သုတ်(ဤ စာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၂၆)ကြည့်ပါ] ပန္ထာနိ=ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=တို့ကို၊ ပဋိသေဝထ=မှီခိုနေထိုင်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ) ဣတိ=သို့၊ ကာယဝူပကာသေ=(ကာမဂုဏ်အာရုံတို့မှ) ကိုယ်အားဖြင့် ခွဲခွာခြင်းငှါ။ပ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိကြကုန်သည်။ (ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ စျာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူသော ငါးမျိုးသော အမြင်မှန်ဉာဏ်ရှိကြကုန်သည်) သမ္မာဒဿနေန=မှန်ကန်စွာမြင်တတ်သောဉာဏ်နှင့်၊ ဝါ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်သည်၊ ဟောထ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ သမ္မာဒဿနေ=ခဏ်း၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ= ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။တေ ဘိက္ခဝေ=တို့ကို၊ ပဗ္ဗဇေသု=ကုန်သော၊ ဣမေသု ဒမ္မေသု=ဤတရားတို့ခဏ်း၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)စတုတ္ထံ။

၅-မစ္ဆရိနီသုတ်

၁၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဇိတာ=ကုန်သော၊ ဒမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမကို၊ အာဘာတံ=တနေရာရာသို့ ဆောင်ယူ၍၊ နိက္ခိတ္တာ ယထာ=ချထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ (အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကမ္မုနာ=အကုသိုလ်ကံသည်) နိရယေ=ငရဲ၌၊ (နိက္ခိတ္တာ=ချထားအပ်သည်သာ၊ ဝါ=ချထားခံရတော့သည်သာ) ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတာ=ကုန်သော၊ (ဒမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=သော၊ ဘိက္ခုနီ=ကို၊ အာဘာတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တာ ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=သည်၊ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တာ =ချထားအပ်သနည်းဟူမူ)

(ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမသည်)အာဝါသမစ္ဆရိနီ=နေရာကျောင်းကို ဝန်တိုသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ **ကုလမစ္ဆရိနီ=**[1]အလုပ်အကျွေး အမျိုးဒါယကာကို ဝန်တိုသည်၊ (မိမိ၏အလုပ်အကျွေး ဒါယကာ ဒါယိကာမထံသို့ သူတပါးတို့ သွားလာဝင်ထွက် ဆက်ဆံခြင်းကို မကြည့်ရက်လို သဝန်တိုသည်) ဟောတိ=၏။

၁။ **ဤကုလမစ္ဆရိနီပုဒ်၌** ကုလ(အမျိုး)အရ အလုပ်အကျွေးဒါယကာဖြစ်သော အမျိုးနှင့် ဆွေမျိုးသားချင်းဖြစ်သော အမျိုးဟူ၍ အမျိုးနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် အဋ္ဌသာလိနီ (၄၀၄)၌ ဖွင့်ပြ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ "ဥပဋ္ဌာကကုလံ မစ္ဆရာယတိ"ဟု အလုပ်အကျွေး အမျိုးကိုသာ ပြထား၏။

လာဘမစ္ဆရိယနိ=ပစ္စည်းလာဘ်ကို သဝန်တိုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယနိ=ကိုယ်အဆင်းနှင့် အကျင့်ဂုဏ်ကို သဝန်တိုသည်။ပ။ဓမ္မမစ္ဆရိယနိ=ပရိယတ်တရားကို သဝန်တိုသည်။ပ။နိက္ခိတ္တာ ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ (အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=ကုသိုလ်ကံသည်) သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ (နိက္ခိတ္တာ=သာ) ။ပ။ အာဝါ သမစ္ဆရိယနိ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ပဋ္ဌမံ။

၆–ဝဏ္ဏာရဟသုတ်

၁၁၆။ အနနုဝိစ္စ=မသိမူ၍၊ ဝါ=မသိဘဲ၊ ဝါ=အမှားအမှန်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင်မူ၍၊ ဝါ=နိုင်ဘဲ၊ အပရိယောဂါဟေတွာ=ဉာဏ်ဖြင့် မသက်ဝင်နိုင်မူ၍၊ ဝါ=နိုင်ဘဲ၊ အဝဏ္ဏာရဟဿ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ် ပြောဆိုထိုက်သောသူ၏၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သောသူ၏၊ ဝဏ္ဏံ=ဂုဏ်ကို၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏။ပ။ဝဏ္ဏာရဟဿ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကို ပြောဆိုထိုက်သောသူ၏၊ ဝါ=ချီးမွမ်းထိုက်သောသူ၏၊ အဝဏ္ဏံ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်ကို၊ ဘာသတိ=၏၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၅)သုတ်လည်းကြည့်]။ပ။ အပ္ပသာဒနိယေ=မကြည်ညိုသင့်သော၊ ဌာနေ=(မှားယွင်းသောအကျင့်ဟူသော) အကြောင်းအရာ၌၊ ပသာဒံ=ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဥပဒံသေတိ=ဖြစ်စေ၏။ပ။ပသာဒနိယေ=ကြည်ညိုသင့်သော၊ ဌာနေ=(မှန်ကန်သောအကျင့်ဟူသော) အကြောင်းအရာ၌၊ အပ္ပသာဒံ=မကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဥပဒံသေတိ=၏၊ သဒ္ဓါဒေယျံ=(သူတပါးတို့က) သဒ္ဓါတရားဖြင့် ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဝိနိပါတေတိ=ပျက်စီးစေ၏၊ (ထိုဆွမ်းမှ အဦးအဖျားကိုမျှ နှိုက်မယူတော့ပဲ သူတပါးအား အကုန်အစင်ပေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ပျက်စီးစေ၏)။ပ။ သဒ္ဓါဒေယျံ=ကို၊ နု ဝိနိပါတေတိ=မပျက်စီးစေ၊ [စာပိုဒ် ၂၃၅ အနုကမ္ပသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ–၄၀၆)လည်းကြည့်]။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၁၁၇(စာပိုဒ်)။ ၇–ဣဿုကိနီသုတ်။ ။ဣဿုကိနီ စ=(သူတပါးတို့ကြီးပွားပြည့်စုံနေသည်ကို) မနာလိုငြူစူတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ မစ္ဆရိနီ စ=(အာဝါသ, ကုလစသည်ကို)သဝန်တိုသော သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။အနိဿုကိနီစ=မနာလိုငြူစူတတ်သူမဟုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အမစ္ဆရိနီ စ=သဝန်တိုသောသဘောရှိသူ မဟုတ်သည်လည်း ဟောတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ။

၁၁၈(စာပိုဒ်)။ ၈–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသုတ်။ ။မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ စ=မှားယွင်းသော အယူ အဆရှိသည်လည်း၊ ဝါ=မှားယွင်းစွာ ရှုမြင်တတ်သော သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါ စ=မှားယွင်းသော အကြံအစည်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ= မှားယွင်းစွာ ကြံစည်တတ်သော သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ စ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ

သိမြင်သောဥာဏ်အမြင်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာသက်ပွါ စ=မှန်ကန်သော အကြံအစည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ။ပ။ အဌမံ။

၁၁၉(စာပိုဒ်)။ ၉-မိစ္ဆာဝါစာသုတ်။ ။မိစ္ဆာဝါစာ စ=မှားယွင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တာ စ=မှားယွင်းစွာ ပြုလုပ်ကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မာဝါစာ စ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာကမ္မန္တာ စ= မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်း သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။နဝမံ။

၁၂၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-မိစ္ဆာဝါယာမသုတ်။ ။ မိစ္ဆာဝါယာမာ စ=မှားယွင်းသော ဝီရိယရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ မိစ္ဆာသတိနိ စ=မှားယွင်းသောသတိရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မာဝါယာမာ စ=မှန်ကန်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမ္မာသတိနိ စ=မှန်ကန်သော သတိရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒသမံ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ္ဂေါ= အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ်တည်း။

(၁၃)၃-ဂိလာနဝဂ်
၁-ဂိလာနသုတ်

၁၂၁။ [စာပိုဒ်-၃၄ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၇၅)ကြည့်] အထ ခေါ= ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယန္ဟသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ= အာရုံမျှားစွာ၊ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ငြိမ်သက် ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သခ်ါရ သတ္တဝါ၊ ဖဲခွာကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ် ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)[တိကနိပါတ်စာပိုဒ်-၆၅ သရဘသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၄၃၃)လည်းကြည့်] ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဂိလာနသာလာ=ဂိလာနရဟန်းတို့၏ ကျောင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ= ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဒုဗ္ဗလ်=အားမရှိသော၊ ဝါ=အားနည်းနေသော၊ ဂိလာနကံ=မကျန်းမာသော၊ ဘိက္ခုံ=ရဟန်းကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်တော်မူသည်သာ၊ ဒိသွာ=မြင်ပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခူ= ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=အမိန့်ရှိ သိစေတော်မူပြီ(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ =အမိန့်ရှိ သိစေတော်မူသနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဗ္ဗလ်=သော၊ ဂိလာနကံ=သော၊ ယံကိဉ္စိ=အမှတ် မထားတပါးပါးသော၊ ဘိက္ခုံ=ကို၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ နဝိဟာန္တိ=မစွန့်ကုန်အံ့၊ တဿ=(ဒုဗ္ဗလဂိလာနဖြစ်သော)ထိုရဟန်းတပါးဖါးမှာ၊

ဝါ=ထိုရဟန်းတပါးပါးသည်၊ "နစိရသော(နစိရသံ ဧဝ)=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ ဥပသမ္ပဒေ=၍၊ ဝိဟရိဿတိ=နေလတ္တံ့" ဟူတိ=ဤသို့ စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာဝိမုတ္တိသို့ရောက်၍ နေခြင်းဟူသော၊ ဧတံ=ဤအကျိုးတရားကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဠိကံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ဧကန်မုချ ရရှိနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=၏)ပဋ္ဌ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ် တို့နည်းဟူမူ၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ်-၆၉ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၅၉)ကြည့်]။ပ။ ပါဠိကံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဟူတိ(အဝေါစ)ပဌမံ။

၁၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂-သတိသူပဋ္ဌိတသုတ်။ ။[စာပိုဒ်(၆၇)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၅၇) လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟူဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အန္တရာ=ကြားတွင်=ဝေ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌သာလျှင်၊ သတိ=သတိသည်၊ ဓမ္မာနံ=လောကီခန္ဓာငါးပါးတရားတို့၏၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=အဖြစ်အပျက်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်သော၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာဖြင့်၊ သူပဋ္ဌိတာ=ကောင်းစွာ စွဲကပ်တည်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၁။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ပဌမဥပဒ္ဒာတသုတ်

၁၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂိလာနော=သူနာသည်၊ ဒုပဒ္ဒေါ[1]။ ခက်ခဲစွာ ပြုစုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော

၁။ အန္တရာ=ကြားတွင်=ဝေ=ဟောတိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်(နိယကဓာတ်)ဌ်သာလျှင် သတိသည် ကောင်းစွာ စွဲကပ်တည်နေ၏၊ ဘာဖြင့် စွဲကပ်တည်နေသနည်း။ ဥဒယတ္ထဂါမိနိပညာဖြင့် စွဲကပ်တည်နေ၏-ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

အနက်ပြန်ဆိုမှု သတိပြုဖွယ်။ ။ ဤ၌ ဥဒယတ္ထဂါမိနိပညာဟူသည် လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၏အဖြစ်အပျက်ကို သိမြင်သော ဝိပဿနာပညာတည်း။ အသုဘနုပဿနာကား မိမိ၏ ကရဇကာယ(ရူပ်ခန္ဓာ)ကို အပြင်ဘက်မှ ဥဒ္ဓုမာတကစသော သူသေကောင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ အသုဘသဘောထင်မြင်အောင် ရှုသောတရားတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဥဒယတ္ထဂါမိနိပညာနှင့် အသုဘနုပဿနာသည် သဘာဝချင်း အာရုံချင်း အလျှင်းမတူရကား(သဟဇာတ, အညမညအစရှိသော ပစ္စည်းပစ္စယပွန်သောအားဖြင့်) လုံးဝပေါင်းစပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ထို့ကြောင့် "ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=သော၊ပညာယ=ဖြင့်၊ကာယေ=၌၊ အသုဘနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏"ဟု အနက်မပြန်ဆိုသင့်၊ "သူပဋ္ဌိတာ ဟောတိ"၏ နောက်၌ အပိုဒ်မခတ်ရသေး၊ ပညာယ၏နောက်ကျမှ အပိုဒ်ခတ်ပါ။

၂။ ဒုပဒ္ဒေါ ဟု ရှိသင့်။ ။ စာတို့၌ ဒုပဒ္ဒါကော-ဟုရှိနေ၏၊ကျေးပစ္စည်းဖြင့် ဥပဒ္ဒါကပုဒ်သည် "ပြုစုလုပ်ကျွေးသူ" ဟူသောအနက်နှင့်သာသင့်လျော်၏၊ "အပြုစုခံ ဂိလာန"ဟူသောအနက်နှင့်မသင့်လျော်၊ ထို့ကြောင့် "ဒုပဒ္ဒါကော"နေရာ၌ ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်(၄ခဲ၈)အတိုင်း ဒုပဒ္ဒေါဟု ရှိသင့်၏။ဒုက္ခေန ဥပဒ္ဒီယတေတိ ဒုပဒ္ဒေါ။

=သေ၊ ဂိလာနော=သည်၊ ဒုပဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဂိလာနော=သည်)အသပ္ပါယကာရီ=မလျောက်ပတ် မသင့်မြတ်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ (မလျောက်ပတ်သော စားသောက်သွားလာနေထိုင်မှုတို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်) ဟောတိ=၏၊ သပ္ပါယေ=လျောက်ပတ်သောအမှု၌၊ မတ္တံ=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို၊ နဇာနာတိ=မသိ၊ ဘောဇ္ဇေ=ဆေးကို၊ နပဋိဋ္ဌေသေဝိတာ=မမှီဝဲသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အတ္ထကာမသ=အကျိုးကို လိုလားသော၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကသ=သူနာပြုစုသူအား၊ "အဘိက္ကမန္တံ=ရောဂါတိုးလာသည်ကို၊ အဘိက္ကမတိတိ ဝါ=ရောဂါတိုးလာ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ကမန္တံ=ရောဂါယုတ်လျော့သွားသည်ကို၊ ပဋိက္ကမတိတိ ဝါ=ရောဂါယုတ်လျော့သွားသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဌိတံ=ရောဂါတန့်ရပ်နေသည်ကို၊ ဌိတောတိ ဝါ= ရောဂါတန့်ရပ်နေ၏ဟူ၍ လည်းကောင်း" ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ အာဇာနံ=(မိမိ၏)အနာရောဂါကို၊ အာဝိ ကတ္တာ=ထင်ရှားဖွင့်ဟ ပြောပြတတ်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်။

ဥပဋ္ဌာနံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သာရီရိကာနံ=ခန္ဓာကိုယ်၌စွဲကပ်နေကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၀ လည်းကြည့်] ဒုက္ခာနံ=ခက်ခဲသောအားဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခံနိုင်ခဲကုန်သော၊ တိဗ္ဗာနံ=ထူထပ်ကုန်သော (အဆက်မပြတ်တရစပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ထူထပ်ကုန်သော)ဝါ=(ပူပြင်း ဆင်းရဲစေခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းကြုတ်ကုန်သော၊ ခရာနံ=ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကုန်သော၊ ကဋုကာနံ=ထက်မြက်စူးရှကုန်သော၊ ဝါ=ခါးစပ်သော အရသာနှင့် တူကုန်သော၊ အသာတာနံ=ချိုသာခံချင်ဖွယ် မကောင်းကုန်သော၊ အမနာပါနံ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနံ=အသက်ကို ဆောင်ယူ ပယ်ရှားနိုင်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့ကို၊ အနဓိ ဝါသကဇာတိကော=သည်းခံနိုင်သူ၏ သဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သူပဋ္ဌော=လွယ်ကူစွာ ပြုစုအပ်သည်။ပ။ သပ္ပာယကာရီ=လျောက်ပတ်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်။ပ။ တတိယံ။

၄-ဒုတိယဥပဋ္ဌာကသုတ်

၁၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ။ပ။ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကော=သူနာပြုစုသောသူသည်၊ ဂိလာနံ=သူနာကို၊ ဥပဋ္ဌာတုံ=ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ နဲ အလံ=မသင့်လျော်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကော=သည်၊ ဂိလာနံ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာတုံ=ငှာ၊နာလံ=မသင့်လျော်သနည်းဟူမူ၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကော=သည်) ဘေသဇ္ဇံ=ဆေးကို၊ သံဝိဓာတုံ=(အခြားသောအညွှန်းဆေးနှင့်)ရောစပ်စီမံခြင်းငှာ၊ နပဋ္ဌိ ဗလော=မစွမ်းနိုင်သည်(ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကားမရှိသည်) ဟောတိ=

ဖြစ်၏၊ [ဤ]ဆေးကို ကွမ်းရွက်ပြုတ်ရည်နှင့် ရောစပ်တိုက်ပါ၊ သို့မဟုတ် ရှောက်ရည်နှင့် ရောစပ်တိုက်ပါစသည်ဖြင့် ဆေးဆရာက ညွှန်ပြမှာထားခဲ့သော တွဲဖက်တိုက်စရာဆေးနှင့် ရောစပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ဟူလို။ ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ ၄၁၄။ သာရတ္ထဒီကာ၊ တ-၃၄၃]

သပ္ပာယာသပ္ပာယံ=(ဂိလာနအား) သင့်လျော် လျောက်ပတ်သောအစာ၊ မသင့်လျော် မလျောက်ပတ်သောအစာကို၊ နု ဇာနာတိ=မသိ၊ အသပ္ပါယံ=မသင့်လျော်သောအစာကို၊ ဥပနာမေတိ=ဆက်ကပ်ပေးကမ်း၏၊ သပ္ပာယံ=သင့်လျော်သောအစာကို၊ အပနာမေတိ=ဖယ်ရှားထား၏၊ အာမိသန္တရော=(ယာဂုထမင်းသပိတ်သက်နှုန်းစသော)ပစ္စည်းလာဘ်အာမိသဟူသော အကြောင်းရှိသည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းလာဘ်အာမိသကို မျှော်လင့်တောင့်တသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဂိလာနံ=သူနာကို၊ ဥပဋ္ဌာတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ [အာမိသံ အန္တရံ ကာရဏံ ယဿာတိ အာမိသန္တရော] မေတ္တာစိတ္တော=မေတ္တာစိတ်ရှိသည်၊ (မေတ္တာရှိသော စိတ်ရှိသည်) ဟုတ္တာ=၍၊ နော ဥပဋ္ဌာတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေးသည်မဟုတ်၊ [မေတ္တာ ယဿ စိတ္တသ အတ္ထိတိ မေတ္တံ၊ မေတ္တံ စိတ္တံ ယဿ ဂိလာနုပဋ္ဌာကဿာတိ မေတ္တာစိတ္တော]

ဥစ္စာရံ ဝါ=ကျင်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ ပဿာဝံ ဝါ=ကျင်ယဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝန္တံ ဝါ=အန်ဖတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ခေဠံ ဝါ=တံတွေးကိုလည်းကောင်း၊ နီဟရိတုံ=ဆောင်ယူစွန့်ပစ်ခြင်းငှာ၊ ဧကဋ္ဌိ=စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဂိလာနံ=သူနာကို၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါရံခါ၌၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္ဒဿေတုံ=(ပစ္စုပ္ပန်, တမလွန်၊ နှစ်တန်သောအကျိုးတရားတို့ကို) မျက်မှောက်ထင်ထင်ကောင်းစွာမြင်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမာဒပေတုံ=(ကုသိုလ်တရားတို့ကို) ကောင်းစွာ လက်ခံနာယူစေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမုတ္တေဇေတုံ=(နာယူအပ်ပြီးသောတရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက် ထက်မြက်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမ္ပဟံသေတုံ=(ရပြီးဂုဏ်ထူး ချီးကျူးပြောကာ) ကြည်သာရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ နပ္ပဋိဗလော=သည်၊ ဟောတိ=၏ ॥ပ॥ အလံ=သင့်လျော်၏ ॥ပ॥ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ॥ပ॥

၅-ဝဋ္ဋဓာတုယုဿာသုတ်

ဒီ ၁၂၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အနာယုဿာ=အသက်၏စီးပွား အသက်ရှည်လျားစေတတ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အသက်တိုစေတတ်ကုန်သော၊ [အာယုဿ ဟိတာ အာယုဿာ။ အာယုပုဒ်၊ ဿပစ္စည်း၊ စက္ခာဒိတော သော။ မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄ (ဏာဒိ)ကဏ္ဍ၊ ၇၁-သုတ်။ နု အာယုဿာ အနာယုဿာ] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ॥ပ॥ အပရိဏတဘောဓိ စ=မကျေ

ကျက်နိုင်သော အစာကို စားလေ့ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အကာလစာရီ စ=အချိန်မဲ့ အခါမဲ့၌ သွားလာလှည့်လည်တတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အဗြဟ္မစာရီ စ=မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသည်လည်း၊(ဟောတိ=၏)။ပ။

အာယုသော=အသက်၏ စီးပွား အသက်ရှည်လျားစေတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်။ပ။ ပရိဏာတဘောဇီ စ=ကျေကျေက်စေနိုင်သော အစာကို စားလေ့ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ကာလစာရီ စ=အချိန်အခါ၌ သွားလာ လှည့်လည်လေ့ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=မြတ်သော မေထုန်ရှောင်မှုအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ပဌမံ။

၁၂၆(စာပိုဒ်)။ ၆–ဒုတိယအနာယုသာသုတ်။ ။ ဒုဿီလော စ=သီလ မရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏) ပါပမိတ္တော စ=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ သီလဝါ စ=သီလရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ) ကလ္လာဏ မိတ္တော စ=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇–ဝေဝကာသသုတ်

၁၂၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သံဃမှာ=ရဟန်းသံဃာမှ၊ ဝေဝကာသိတုံ=တပါးတည်း ခွဲခွာနေထိုင်ခြင်းငှါ၊ နာလံ=မသင့်လျော်၊ [ဝိ+အပ+ကသ+တုံ] ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌမဟိ=ကုန်သော၊ (ဒုမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ နာလံ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣတရီတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရှိရှိလာသော သင်္ကန်းစသည်တို့တွင်)တမျိုးမျိုးသော၊ စီဝရေန=သင်္ကန်းဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော=မရောင့်ရဲ မကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဣတရီတရေနပုဒ်၏ အနက်နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂၈–သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] ဣတရီတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရှိရှိလာသော ဆွမ်း စသည်တို့တွင်) တမျိုးမျိုးသော၊ ပိဏ္ဍပါတေန=ဆွမ်းဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတရီတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရှိရှိလာသော သေနာသနစသည်တို့တွင်)တမျိုးမျိုးသော၊သေနာသနေန=အိပ်ရာနေရာကျောင်းဖြင့်။ပ။

ဣတရီတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရှိရှိလာသောဆေး စသည်တို့တွင်) တမျိုးမျိုးသော၊ ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇ ပရိက္ခာရေန=လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကာမသက်ပွဇဟုလော စ=များသော ကာမဝိတက် ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=များသောဝတ္ထုကာမတို့၌ တွေးတောကြံစည်မှု ရှိသည်လည်း၊ဝါ=များသောကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော တွေးတောကြံစည်မှု ရှိသည်လည်း၊(ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမဟိ=ကုန်သော၊

ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ သန္ဓိဗ္ဗော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်။ဝ။ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဗဟုလော ၈ = များသော နေက္ခမ္မဝိတက်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ= များသောအကုသိုလ်မှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော အကြံအစည် ရှိသည်လည်း၊ (ဟုတ္တာ=၍)ဝိဟရတိ=၏၊[နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ (ဝိတက္ကာ)ပုဒ် အနက် အမျိုးမျိုးကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် ၇၂-သမ္မာဒိဋ္ဌိ သုတ်ကြည့်] သတ္တမံ။

၁၂၈(စာပိုဒ်)။ ၈-သမဏာသုခသုတ်။ ။ ဘိက္ခवे=တို့၊ သမဏာဒုက္ခာနိ= ရဟန်း၏ ဆင်းရဲကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ပ။ အနဘိ ရတော ၈=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အကျင့်ကို၊ စရတိ= ကျင့်၏။ပ။ သမဏာသုခါနိ=ရဟန်း၏ ချမ်းသာကြောင်းတရားတို့သည်။ပ။ အဘိရတော ၈=ပျော်မွေ့စွာလည်း။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-ပရိဟာနသုတ်

၁၂၉။ ဘိက္ခवे=တို့၊ အာပါယိကာ=အပါယ်သို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ နေရယိကာ=ငရဲသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ ပရိဟာနိကာ=(အနာဆွေးကဲ့သို့) ဖောက်ပြန်တတ်ကုန်သော၊ အတေကိစ္ဆာ=မကုစားနိုင်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုစား၍ မရနိုင်ကုန်သော၊ (မြော=တရားတို့သည်)ဣမေ ပဋ္ဌ=တည်း။ပ။ မာတာ=မွေးမိခင် အရင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ဇီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပိတာ=ခွဲခွါဖယ်ရှားအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပိတာ=ဖခင်အရင်းကို၊ ဝါ= သည်၊ ဇီဝိတာ=မှ၊ ဝေါရောပိတော=အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊အရဟံ(အရဟန္တော) =ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ဝါ=သည်။ပ။ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊(ဒီဝမာနက သရီရေ=သက်တော်ရှင်ဆဲ ကိုယ်တော်၌) ဒုဋ္ဌေန=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ် သော၊ စိတ္တေန=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊ လောဟိတံ=သွေးကို၊ ဝါ=သွေးသည်၊ ဥပ္ပါဒိတံ =ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သံဃော=သံဃာကို၊ (တသိမ်တည်း၌ တည်နေ သော သမာနသံဝါသက သံဃာကို)ဝါ=သည်၊ ဘိန္ဒော=သင်းကွဲအောင် ခွဲအပ် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။နဝမံ။

၁၀-ဗျသနသုတ်

၁၃၀။ ဘိက္ခवे=တို့၊ ဗျသနာနိ= ၁ စီးပွားချမ်းသာကို ပစ်လွှင့်ဖျက်ဆီးတတ် သောတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဋ္ဌ=တည်း။ပ။ဥာတိဗျသနံ=ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီး

၁။ ဥာတိဗျသနစသည် ။ ။ဟိတသုခံ ဗျသတ္တိ ဝိက္ခိပတ္တိ ဝိဒ္ဓံသေတ္တိတိ ဗျသနာနိ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း (ဥာတိဗျသန) ဝသော တရားငါးပါး။ ဗျသန=ဝိ+အသ+ယု။ ဥာတိနံ ဗျသနံ ဝိနာသော ဥာတိ ဗျသနံ၊ ဘောဂဗျသနနှင့် သီလဗျသနတို့၌လည်း ဤအတိုင်း ဝေဖန်တွေ့ပြု။

ခြင်းလည်းကောင်း၊(သူခိုး ဓားပြ,အနာရောဂါစသော ဘေးတို့ကြောင့် ဆွေမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း) ဘောဂဗျသနံ=(မင်း, သူခိုး, ဓားပြ စသည်တို့ကြောင့်) စီးပွားဥစ္စာတို့ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း၊ ရောဂဗျသနံ [1]=ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာရောဂါလည်းကောင်း၊ သီလဗျသနံ=သီလ၏ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း၊ (သီလပျက်စီးခြင်းဟူသော ဒုဿီလျ စေတနာ အစရှိသော အကုသိုလ်လည်းကောင်း)ဒိဋ္ဌိဗျသနံ=သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလည်းကောင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဉာတိဗျသနဟေတု ဝါ=ဆွေမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဂဗျသနဟေတု ဝါ=စီးပွားဥစ္စာတို့ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရောဂဗျသနဟေတု ဝါ=ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာရောဂါဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ [နောက်အနက် တနည်းကို ဧကနိပါတ် စာပိုဒ် ၄၃–၌ ကြည့်]အပါယံ=သုဂတိ၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ=မကောင်းမှုပြုသူတို့ မိမိအလိုဆန္ဒ မပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ=သာယာဖွယ်သုခ အနည်းငယ်မျှ မရှိရာ ငရဲသို့၊ နု ဥပပဇ္ဇန္တိ=လားရောက်ကြရသည် မဟုတ်ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သီလဗျသနဟေတု ဝါ=သီလပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိဗျသနဟေတု ဝါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပပဇ္ဇန္တိ=လားရောက်ကြကုန်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ဘဒါ=ပြည့်စုံခြင်းတို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဉာတိသမ္ဘဒါ=ဆွေမျိုးတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဘောဂသမ္ဘဒါ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ အာရောဂျသမ္ဘဒါ=ရောဂါမရှိသူအဖြစ်၏ ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရောဂါကင်းဝေး,ကျန်းမာရေး၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သီလ

၁။ **ရောဂဗျသနနှင့် ဒိဋ္ဌိဗျသန။** ။အာရောဂျ ဗျသတိ ဝိနာသေတီတိ ဗျသနံ၊ ရောဂေါ ဇဝ ဗျသနံ ရောဂဗျသနံ= အနာရောဂါသည်ပင် အာရောဂျ(ကျန်းမာရေး)ကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား။ ဝါ=ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သောအနာရောဂါ။ ဒိဋ္ဌိဗျသနပုဒ်၌ "သမ္ဘာဒိဋ္ဌိ ဗျသတိ ဝိနာသေတီတိ ဗျသနံ၊ ဒိဋ္ဌိ ဇဝ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဇဝ)ဗျသနံ ဒိဋ္ဌိဗျသနံ= မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်ပင် သမ္ဘာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား" ဟု ဝစနတ္ထပြု။

သမ္ဘဒါ=သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ဘဒါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဥတိသမ္ဘဒါဟေတု ဝါ=ဆွေမျိုးပြည့်စုံခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ပ။သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ကောင်းသောလားရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခမပါ သုခသို့သာ ရောက်ကြရာဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံ အစရှိသော သမ္ဘတ္တိတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ ဝါ= မြတ်သောစိတ်ကြီးက် ရူပါရုံ စသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကံ=နတ်ပြည်သို့။ပ။ ဒသမံ=တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ဂိလာနဝဂ္ဂေါ=ဂိလာနဝဂ်တည်း။

(၁၄) ၄–ရာဇဝဂ်

၁–ပဌမစတ္တာဠီဝတ္ထုစသုတ်

၁၃၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ပဗ္ဗဟိ= ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ ဝါ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ စက္ကဝတ္တိ=စကြဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=အာဏာစက်ကို လည်စေတတ်သော၊ ဝါ=စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်၊ ဓမ္မေနေဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ဝတ္တေတိ=လည်စေ၏၊ တံ စက္ကံ=ထိုလည်စေအပ်သော အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ကေနစိ=တစုံတယောက်သော၊ မနုဿဘူတေန= လူသားဖြစ်သော၊ ပစ္စတ္တိကေန=ရန်သူဖြစ်သော၊ ပါဏိနာ= သတ္တဝါက၊ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ=ပြောင်းပြန် မလည်စေနိုင်သည်၊ ဝါ=မဟန့်တား မကန့်ကွက်နိုင်သည်၊ ယောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ =ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ရာဇာ =သည်၊ဓမ္မေနေဝ=လျှင်၊ စက္ကံ=ကို၊ ဝတ္တေတိ=လည်စေသနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အတ္တညု စ=တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မညု စ=မင်းတို့ရိုးရာ စဉ်လာမပြတ် ပြုကျင့်အပ်သောတရားကို သိသည်လည်းကောင်း၊ မတ္တညု စ=ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်၊ စစ်တပ်ဗိုလ်ပါ၊ အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသည်လည်းကောင်း[မတ္တညုတိ ဒဏ္ဍောဝါ ဗလမိုဝါ ပမာဏံ ဇာနာတိ=အပြစ်အကြီးအသေးအလျောက် ဒဏ်တပ်ခြင်း(ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ခြင်း)ဌ်လည်းကောင်း, စစ်သည်ဗိုလ်ပါဌ်လည်းကောင်း အတိုင်းအတာပမာဏကို သိ၏] ကာလညု စ=(မင်းစည်းစိမ် ခံစားခြင်း စသည်တို့၏)အချိန်အခါကို သိသည်လည်းကောင်း၊(စည်းစိမ်ခံခြင်း၊ မှုခင်းဆုံးဖြတ်၊ တိုင်းရပ်လှည့်လည်၊ သုံးမည်သုံးဖြာ၊ အချိန်အခါကို သိသည်လည်းကောင်း) ပရိသညု စ=(မင်း၊

ဗြာဟ္မဏ၊ ဝေဿတနဲ့၊ ဆင်းရဲသုဒ္ဒ၊ သမဏဟု၊ လူစုမည်မှတ်) ပရိသတ် အမျိုးအစားကို ခွဲခြားသိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေါ်ဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောာ=သော၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=လူမင်း, နတ်မင်း, ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ဝပ်စင်းဦးခိုက်၊ ပူဇော် အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုद्ध ဘုရား=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတောာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (ဝိပဿီစသား၊ ရှေးဘုရားတို့နှင့်၊ မခြားတမူ၊ အလားတူ ကြွလာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်) ဓမ္မေနေဝ=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါး ဖြင့်သာလျှင်၊ အနုတ္တရံ=မိမိကို ကျော်လွန် လွှမ်းမိုးသော ဓမ္မစက် မရှိရာဖြစ်သော၊ ဝါ=အသာလွန်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ဓမ္မစက်ကို၊ ဝါ=မြတ်သောတရား ဒေသနာ စကြာစက်ဝန်းကို၊ ပဝတ္တေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ ဝါ=လည်စေတော်မူ၏၊ တံ စက္ကံ=ထိုလည်စေအပ်သော ဓမ္မစက်ကို၊ ဝါ=သည်၊ သမဏေနဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ=ပုဏ္ဏားသည် လည်းကောင်း၊ ဒေဝေန ဝါ=ကာမာဝစရ နတ်သည်လည်းကောင်း၊ မာရေန ဝါ=မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မုနာ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ်၊ ကေနစိ ဝါ=တယောက်ယောက်သောသူသည် လည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ=ပြောင်းပြန် မလည်စေနိုင်သည်၊ ဝါ=မဟန့်တား မကန့်ကွက်နိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဠဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ ဂတောာ=သော၊ အရဟံ=သော။ပ။ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ ပဝတ္တေတိ=နည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုद्ध=သော၊ တထာဂတောာ=

၁။ **အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ။** ။ ဥတ္တရတိ အတိက္ကမတိ အဘိဘဝတီတိဝါ ဥတ္တရံ=ကျော်လွန်တတ် (ဝါ=လွှမ်းမိုးတတ်)သော ဓမ္မစက်၊ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ=မိမိကို ကျော်လွန်တတ် (လွှမ်းမိုးတတ်)သော အခြားသော ဓမ္မစက်မရှိသော ဘုရားဒေသနာ ဓမ္မစက်။ ဓမ္မော စ သော စက္ကံ စာတိ ဓမ္မစက္ကံ။ (တနည်း) ဓမ္မစက္ကံ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော တရားပင်ဖြစ်သော ချာချာမပြတ် လည်ပတ် တတ်သော စကြာစက်ဝန်းကို [ဓမ္မော ဇဝ ဝက္ကံ ဓမ္မစက္ကံ] ဝါ=သတိပဋ္ဌာန်ဝသည် ပါရှိသော အမိန့်ဒေသနာ အာဏာတော်စက်ကို (ဓမ္မော သတိပဋ္ဌာနာဒိဓမ္မော ယဿ စက္ကဿ အတ္ထိတိ ဓမ္မံ၊ ဓမ္မဠ တံ ဝက္ကဠာတိ ဝမ္မဝက္ကံ] ဝါ=သင့်မြတ်သော အကြောင်း ယုတ္တိဖြင့် လည်ပတ်တတ်သော တရားဒေသနာ ဝကြာက်ဝန်းကို၊ [ဓမ္မေ ဉာယေန ပဝတ္တံ စက္ကံ ဓမ္မဝက္ကံ]

သည်၊ အတ္ထည္ဟု=(မိမိ, သူတပါး၊ ထိုနှစ်ပါးလျှောက်၊ မျက်မှောက်၊ တမလွန်ငါးတန်သော) အကျိုးစီးပွားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မည္ဟု=သစ္စာလေးပါးတရားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမ, ရူပ, အရူပ, လောကုတ္တရာဟူသော လေးပါးသော တရားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ မတ္တည္ဟု=ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ခံယူသုံးဆောင်မှု အတိုင်းအတာ ပမာဏကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ကာလည္ဟု=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းချိန်စသော အချိန်ကာလကို သိသည်လည်းကောင်း၊ (တပါးတည်းသာ ကိန်းချိန်ခါနှင့် သမာပတ္တိ တလည့်ဝင်စား၊ တရားဟောပြ၊ ဒေသစာရီ ကြွချိလှည့်ရိုး လေးမျိုးသော အချိန်ကာလကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း)ပရိသည္ဟု=သည်လည်းကောင်း၊[ယခင်ကအတိုင်းဆိုပါ]ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဌမံ။

၂–ဒုတိယစက္ကာနုဝတ္တနသုတ်

၁၃၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ စက္ကဝတ္တိသ=စကြာဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=အာဏာစက်ကို လည်စေတတ်သော၊ ရညော=ဘုရင်မင်း၏၊ ဇေဋ္ဌော=အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ဝိတရာ=ခမည်းတော် မင်းကြီးသည်၊ ပဝတ္တေတံ=လည်စေအပ်သော၊ စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ဓမ္မေနေဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ အနုပ္ပဝတ္တေတိ=နောက်ထပ်ဆက်ကာလည်စေ၏၊ တံ စက္ကံ=ထို နောက်ထပ်ဆက်ကာ လည်စေအပ်သော အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇဝမေဝ=ပင်၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော၊ သာရိပုတ္တော=သာရိပုတြာသည်၊ တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဝတ္တိတံ=လည်စေအပ်သော၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ သမ္မဒေဝ(သမ္မာ ဇဝ)=ဟုတ်မှန်သောအကြောင်းနည်းလမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ အနုပ္ပဝတ္တေတိ=နောက်ထပ်ဆက်ကာ လည်စေ၏၊ တံ စက္ကံ=ထိုနောက်ထပ် ဆက်ကာလည်စေအပ်သော ဓမ္မစက်ကို။ပ။ဒုတိယံ။

၃–ဓမ္မရာဇာသုတ်

ရှေ့ ၁၃၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးရှိသော၊ ဝါ=စကြာဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်တရားဆယ်ပါးရှိသော၊ ဓမ္မရာဇာ=တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=စကြာဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်တရားဆယ်ပါးဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၄–သုတ်လည်းကြည့်] ယောပိ သော ရာဇာ=အကြင်မင်းသည်လည်း(အတ္ထိ=ရှိ၏) သောပိ ရာဇာ=ထို စကြာဝတေးမင်းတရားသော်မှလည်း၊ အရာဇကံ=အခြားသော မိုခိုအားထားရာ ဘုရင် မင်းမရှိဘဲ၊

စက္ခံ=အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=စကြာရတနာကို၊ နု ဝတ္ထေတိ=မလည်စေနိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ= လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ စက္ကဝတ္တိသေ=သော၊ ဓမ္မိကသေ=သော၊ ဓမ္မရညော=တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘုရင်မင်းတရားဖြစ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ရာဇာ=အခြားသော မိုဒိုအားထားရာ ဘုရင်မင်းဟူသည်၊ ကော ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ (ရာဇာ=အခြားသော မိုဒိုအားထားရာ ဘုရင်မင်းဟူသည်)ဓမ္မော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ဣဓ=ဤလောကဌ၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=ဘုရင်မင်းတရားဖြစ်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ဓမ္မညေဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ ဓမ္မံ ဧဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကိုသာလျှင်၊ သက္ကရောဿ=ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုလျက်၊ ဓမ္မံ ဧဝ=သာလျှင်၊ ဂရုံ ကရောဿ=ကျောက်ထီးတန်၊ အလေးပြုလျက်၊ ဓမ္မံ ဧဝ=လျှင်၊ အပစာယမာနော=ရိုသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချလျက်၊ ဓမ္မဒ္ဓဇော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသောအလံရှိလျက်၊ ဓမ္မကေတု=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသော တံခွန်ရှိလျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျော=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသော အကြီးအကဲမှ ရောက်လာလျက်၊ ဝါ=ကုသိုလ်....အကဲရှိလျက်၊ အဇ္ဈောဒေသ္မိ=အတွင်းလူဖြစ်သော သားမယားစသည်၌၊ ဓမ္မိကံ=တရားရှိသော၊ ရက္ခာ+အာဝရဏ+ဝုတ္တိ=အစောင့်အရှောက်တရား+အကာ အကွယ် ပေးကာမ်းဖွယ်နှင့်+ဘေးဥပဒ် လုံခြုံစေရေးကို၊ [အကျဉ်းချုပ် အနက်သာတည်း]။

ဝါ=မျက်မှောက်တမလွန် အကျိုးမဲ့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သော သီလခန္ဓိစသောတရား+အချမ်းအပူ စသည်ကို ကာကွယ် တားဆီးတတ်သော နေစရာအိမ် အဝတ်ထည် ပန်းနံ့သာစသည်နှင့်+သူခိုးဓားပြစသော ဘေးဥပဒ် အားလုံးမှ လုံခြုံစေခြင်းကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=ကောင်းစွာစီစဉ်၏၊ [သားမယားစသော အဇ္ဈောဒေနတို့ကို သီလခန္ဓိစသော ကုသိုလ်(ရက္ခာ)တရား၌ တည်မြဲစေ၏၊ နေစရာအိမ်နှင့် အဝတ်ထည်၊ ပန်းနံ့သာစသည်(အာဝရဏ)တို့ကိုလည်း ပေးကမ်း၏၊ ဘေးဥပဒ် လုံခြုံရေး(ဝုတ္တိ)ကိုလည်း စီစဉ်၏ဟူလို]။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော ဓမ္မိကာ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိကား။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ ခတ္တိယေသု=အဘိသိက်ခံပြီးသော လက်အောက်ခံ မင်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=အစောင့်အရှောက်

တရား, အကာအကွယ် ပေးကမ်းဖွယ်နှင့် ဘေးဥပဒ်လုံခြုံစေရေးကို၊ ဝါ=မျက်မှောက် တမလွန် အကျိုးမဲ့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သော သီလခန္ဓာစသော တရား+သွားလာရေးစသည်တို့၌ အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော အာဇာနည် မြင်းရတနာ စသည်နှင့်+ဘေးဥပဒ်အားလုံးမှ လုံခြုံစေခြင်းကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ [ခတ္တိယေသု။ပ။ဟု ပေယျာလ ရှိသင့်၏၊ ပေယျာလဖော်၍ အနက်ပေးအံ့]။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဓမ္မိကာရက္ခာဝရဏဂုတ္တိကား၊ စက္ကဝတ္တီ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဓမ္မညော=သာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍။ပ။ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ အနုယန္တေသု=အဘိသိက် မခံရသော နောက်လိုက်မင်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=....ခြုံစေရေးကို၊ ဝါ=မျက်မှောက်....တရား+သွားလာရေးစသည်တို့၌ အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ယာဉ်ရထား စသည်နှင့်+ဘေးဥပဒ်....စွဲကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ စက္ကဝတ္တီ။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ ဗလကာယသ္မိ=စစ်သည်ဗိုလ်ပါမှူးမတ်အပေါင်း၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ=မျက်မှောက်....တရား+စားဝတ်နေရေး အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်၊အဝတ်၊မျိုးစပါး ထွန်းနွားစသည်နှင့် + ဘေး.....စွဲကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏ [စားသောက်ဖွယ်နှင့် အဝတ်တို့ကား ဗြာဟ္မဏနှင့်ဆိုင်၏၊ မျိုးစပါး ထွန်နွားကား ဂဟပတိနှင့်ဆိုင်၏] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။နေဂမဓာနပဒေသု=နိုဂုံးနေလူထု၊ ဇနပုဒ်နယ်ပယ်နေ လူထုတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ=မျက်.....တရား+စားဝတ်.....ဆီးတတ်သော မျိုးစပါး ထွန်နွား စသည်နှင့် + ဘေး.....စွဲကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ပ။

သမဏဗြာဟ္မဏေသု=မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ရဟန်း၊ မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေတတ်သော သူတော်ကောင်းတို့၌၊ဓမ္မိကံ=သော၊ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ဝါ=မျက်.....တရား+ရဟန်းတို့ဆိုင်ရာ အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ရဟန်းပရိက္ခရာနှင့်+ဘေး.....စွဲကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ပ။မိဂပက္ခိသု=သားကောင်နှင့် ငှက်တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ဘေးဥပဒ်အားလုံးမှ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ကာကွယ်ခြင်း၊လုံခြုံစေခြင်း

ကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းစက္ကဝတ္တီ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ သ သော ရာဇာ=ထိုမင်းသည်၊ ဓမ္မညေဝ=လျှင်။ပ။ အန္တောဇနသ္မိံ=၌၊ဓမ္မိကံ=သော၊ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊သံဝိဒဟိတွာ=ကောင်းစွာစီစဉ်၍ လည်းကောင်း၊ ခတ္တိယေသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍လည်းကောင်း၊အနုယန္တေသု=တို့၌၊ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=လည်းကောင်း။ပ။ မိဂပက္ခီသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေနေဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ပဝတ္တေတိ=လည်စေ၏။ပ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဓမ္မိကော=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ တရားရှိတော်မူသော၊ ဓမ္မရာဇာ=တရားမင်းဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားဖြင့် သတ္တဝါအများကို အားရနှစ်သက်စေတော်မူတတ်သော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မညေဝ=ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရားကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ ဓမ္မံ ဧဝ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကိုသာလျှင်၊ သက္ကရောန္တော=ရိုသေသမ္မာကောင်းစွာပြုလျက်။ပ။ဓမ္မံ ဧဝ=လျှင်၊ အပစာယမာနော=အရိုအသေပြုလျက်၊ ဓမ္မဒ္ဓဇော=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားဟူသော အောင်လံရှိလျက်၊ ဓမ္မ ကေတု=ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရားဟူသော တံခွန်ရှိလျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျော=ကိုးပါး.....ဟူသော အကြီးအကဲရှိလျက်၊ ဝါ= ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကို အကြီးအကဲ အရာထားလျက်၊ "ဧဝရူပံ=ဤသို့ ကောင်းမြတ်သော သဘောရှိသော၊ ကာယကမ္မံ= (ကာယသုစရိတ် သုံးပါးဟူသော) ကုသိုလ်ကာယကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မှီဝဲရမည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့ ဆိုးဝါးယုတ်ညံ့သော သဘောရှိသော၊ ကာယကမ္မံ=(ကာယဒုစ္စရိတ် သုံးပါးဟူသော) အကုသိုလ်ကာယကံကို၊ နသေဝိတဗ္ဗံ=မမှီဝဲရ။

ဧဝရူပံ=ဤသို့ ကောင်းမြတ်သော သဘောရှိသော၊ ဝစီကမ္မံ=(ဝစီသုစရိတ်လေးပါးဟူသော) ကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မှီဝဲရမည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့ ဆိုးဝါးယုတ်ညံ့သောသဘောရှိသော၊ ဝစီကမ္မံ=(ဝစီဒုစ္စရိတ်လေးပါးဟူသော) အကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ နသေဝိတဗ္ဗံ=မမှီဝဲရ၊ ဧဝရူပံ=သော၊ မနောကမ္မံ=(မနောသုစရိတ်သုံးပါးဟူသော)ကုသိုလ်မနောကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဧဝရူပံ=သော၊ မနောကမ္မံ=(မနောဒုစ္စရိတ်သုံးပါးဟူသော) အကုသိုလ်မနောကံကို၊ နသေဝိတဗ္ဗံ=ရ၊ ဧဝရူပေါ=သော၊ အာဇီဝေါ=သမ္မာအာဇီဝကို၊ ဝါ=မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှုကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=မည်၊ ဧဝရူပေါ= သော၊ အာဇီဝေါ=မိစ္ဆာအာဇီဝကို၊ ဝါ=မှားယွင်းသောအသက်မွေးမှုကို၊ နသေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ဧဝရူပေါ=ဤသို့မှီခိုခြင်းငါ လျောက်ပတ်သောသဘောရှိသော၊ ဂါမနိဂမော=ရွာနိုင်ငုံးကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=

မှီခိုနေထိုင်ရမည်၊ ဇဝရူပေါ=ဤသို့မှီခိုခြင်းငှာ ၎င်းလျှောက်ပတ်သော သဘောရှိသော၊ ဂါမနိဂမော=ကို၊ နှ သေဝိတဗ္ဗော=မမှီခို မနေထိုင်ရ"၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ဓမ္မိက=လောကီ လောကုတ္တရာတရားကို ပေးတတ်သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=စောင့်ရှောက်တတ်, ကာကွယ်တတ်, လုံခြုံစေတတ်သော တရားဒေသနာ အမိန့်အာဏာကို၊ သံဝိဒဟတိ=စီစဉ်မိန့်မှတ်ပညတ်တော်မူ၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော ဓမ္မိကာရက္ခာဝရဏဝုတ္တိကား၊ အရဟံ=သော။ပ။ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မညော=လျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မကေတု=လျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ "ဇဝရူပံ=သော၊ ကာယကမ္မံ=ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မည်။ပ။ ဇဝရူပေါ=သော၊ ဂါမနိဂမော=ကို၊ နှ သေဝိတဗ္ဗော=ရ"၊ ဣတိ=သို့၊ ဘိက္ခုနှိသု=ရဟန်းမတို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော။ပ။ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မညော=လျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်။ပ။ ဂါမနိဂမော=ကို၊ နှ သေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ ဣတိ=သို့၊ ဥပါသကေသု=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရဟံ=သော။ပ။ဂါမနိဂမော=ကို၊ နှ သေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ ဣတိ=သို့၊ ဥပါသိကာသု=သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ သ သော တထာဂတော=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မညော=သာလျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=စီစဉ်မိန့်မှတ် ပညတ်တော်မူ၍လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနှိသု=တို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍ လည်းကောင်း။ပ။ဥပါသိကာသု=သီတင်းသည်ဒါယိကာမတို့၌၊ ဓမ္မိက=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေနေဝ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားဖြင့်သာလျှင်၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ ပဝတ္တေတိ=၏။ပ။တတိယံ။

၄–ယသ ဒိသ်သုတ်

၁၃၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ခတ္တိယော=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=(မင်းတို့၏ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့်) ဦးထိပ်၌သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်ပြီးသော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယသ် ယသ် ဒိသာယ=

အကြင် အကြင် အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ (တသဲ့ တသဲ့ ဒိသာယ်= ထိုထိုအရပ်မျက်နှာ၌) သကသို့ယေဝ=မိမိ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဝိဓိတော=နိုင်ငံ၌၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော (အင်္ဂေါ်ဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော= သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယသဲ့ ယသဲ့ ဒိသာယ်=၌၊ ဝိဟရတိ=အံ့၊ တသဲ့ တသဲ့ ဒိသာယ်=၌၊သကသို့ယေဝ=သော၊ဝိဓိတော=၌၊ ဝိဟရတိ=နေသနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော= သော၊ ရာဇာ=သည်၊ မာတိတော စ = အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=အဖဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော=နှစ်ဘက်လုံးတို့မှ၊ သုဇာတော=(မျိုးရိုး သန့်စင်)ကောင်းစွာဖွားမြင်သည်၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊ သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိသည်၊ သတ္တမာ=ခုနစ်ဆက်မြောက်သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အစုံအစုံတိုင်အောင်၊ ဝါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အသက်တမ်းပမာဏတိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=စင်ကြယ်သောအမိဝမ်းတိုက်ရှိသည်၊ ဇာတိဝါဒေန=ဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့စကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရသည်၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော=မဆဲရေး မကဲ့ရဲ့အပ်သည်၊ ဝါ=ဆဲရေး ကဲ့ရဲ့မခံရသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ နာ ၃၅၅၊ ၃၅၆၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉–သုတ်လည်းကြည့်။]

အမှော=ကိုယ်ပိုင်ဝန ပေါကြွယ်ဝသည်၊ မဟာဒ္ဓနော=ရေတွက်မရ၊ များ ပြားလှသော ဥစ္စာရှိသည်၊ မဟာဘောဂေါ=များပြားစွာလှ၊ ငါးဝအာရုံ၊ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်ရှိသည်၊ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော[1]=(သိုလှောင်သိမ်းဆည်း၊

၁။ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော။ ။ဤပုဒ်၏ ဒုတိယနည်းအနက်၌ ဆင်တပ်, မြင်းတပ်, ရထားတပ်, ခြေလျင်တပ်ဟူသော လေးမျိုးသော စစ်တပ်ကို ကောသဟု ခေါ်၏၊ သန့်လျှက်သွား မတုံးအောင် ဖုံးအုပ်ထားသော သန့်လျှက်အိမ်ကို ကောသဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ရှင်ဘုရင်၏ အာဏာတန်ခိုး မှေးမှိန်မသွား ကြီးမားထက်မြက်အောင် ခြုံရံသိုင်းဝိုင်းထားသော ထိုလေးမျိုးသောစစ်တပ်ကို ကောသဟု ခေါ်ဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဋီကာ)။ ကောသော ဝိယာတိ ကောသော (သန့်လျှက်အိမ်နှင့် တူသောစစ်တပ်)

ကောဋ္ဌာဂါရသည်(၁) ဓနကောဋ္ဌာဂါရ=ပစ္စည်းဥစ္စာရတနာ ဘဏ္ဍာတိုက် (၂)ဓညကောဋ္ဌာဂါရ=စပါးကျီးဂိုဒေါင်(၃)ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရ=အဝတ်ထည်ဂိုဒေါင်ဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ ကောသကောဋ္ဌာဂါရာနိ ယဿတိ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာ ဂါရော=ပြည့်စုံသော ကောသနှင့် ကောဋ္ဌာဂါရရှိသော ဘုရင်မင်း၊ အာသုဇာတိတိ အသေဝါ=စကားကို နာယူသောစစ်တပ်။

ပစ္စည်းခန့၊ ဧည့်လောက်လုံ) ပြည့်စုံသော ဘဏ္ဍာတိုက် စပါးကျီရှိသည်၊ [ကောသ=ဘဏ္ဍာတိုက်၊ ကောဋ္ဌာဂါရ=စပါးကျီ] ဝါ=ဆင်, မြင်း, ရထား, ခြေလျင်အားဖြင့် သုံးပါးသော စစ်တပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာ, စပါး, အဝတ်ထည်အားဖြင့်၊ သုံးပါးသိုလှောင်၊ ဂိုဒေါင်သုံးမျိုးနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပန=ထို့အပြင်၊ အသဝါယ=စကားကို နာယူသော၊ သြဝါဒပဋိကရာယ=သြဝါဒအမိန့်စကားကို လိုက်နာပြုလုပ်သော၊ စတုရင်ဂိနိယာ=လေးပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ (ဆင်တပ်, မြင်းတပ်, ရထားတပ်, ခြေလျင်တပ်အားဖြင့် လေးပါးသော အင်္ဂါရှိသော) သေနာယ=စစ်တပ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဗလဝါ=အင်အားကြီးမားသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ပန=ထို့အပြင်၊ အသ=ထိုမင်း၏၊ ပရိဏာယကော=သားကြီးသည်၊ ပဏ္ဍိတော [1]=ပညာရှိသည်၊ ဝိယတ္တော=ပြုသင့်ပြုအပ်·အရပ်ရပ်၌ နံ့စပ်ကျွမ်းကျင်

၁။ **ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)မေဓာဝီ။** ။ "ပဏ္ဍိတောတိ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော" ဟု အဋ္ဌကထာမှင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ဝါကျ၌ ပဏ္ဍိစ္စပုဒ်က ဉာဏ်ပညာဟူသော အနက်ကိုဟော၍ ပဏ္ဍိတပုဒ်က ထိုဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်(ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်)ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုတွင် ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါသည် သမာသ်ပုဒ်, တဒ္ဓိတ်ပုဒ်,ကိတ်ပုဒ်ဟု သုံးမျိုးဖြစ်နိုင်၏၊ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

(၁) သမာသ်ပုဒ်အခိုက်၌ ပဏ္ဍာပုဒ်, ဏ္ဍတပုဒ်ဟု နှစ်ပုဒ်ခွဲ၊ ပဋိဓာတ်, အပစ္စည်း, ဏ္ဍတ္ထိဓောတကအာပစ္စည်းဖြင့် ပဏ္ဍာဟု ရပ်ပြီး၏၊ ဉာဏ်ပညာဟူသောအနက်ကို ဟောသော ထိုပဏ္ဍာပုဒ်ကို ဂမ္ဘီရဋ္ဌာနေသု ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတီတိ ပဏ္ဍာ=သိမ်မွေ့နက်နဲခက်ခဲသော အရာဌာနတို့၌ ဖြစ်တတ်သောတရား(ဉာဏ်ပညာတရား)စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြုတော်မူကြ၏၊ သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၊ပ၊ နာ-၁၆၇၊ ၄၃၂-တို့၌မူ "ပဏ္ဍာတိ"ဟု မရှိဘဲ "ပဒုတိ"ဟုရှိနေ၏၊ ထို့နောက် ဏ္ဍဓာတ်,တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဏ္ဍတပုဒ်ဖြင့် ပဏ္ဍာယ ဏ္ဍတော ဂတောတိ ပဏ္ဍိတော=ဉာဏ်ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသူ(ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်)ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ်တွဲ။

(၂) ပဏ္ဍာပုဒ်,ဏ္ဍတပစ္စည်းဟု ကြိုလျှင် တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း၊ ဏ္ဍတာ သဠာတာ ပဏ္ဍာ(ပညာ)ယသ္သာတိ ပဏ္ဍိတော=ကောင်းစွာဖြစ်သောဉာဏ်ပညာရှိသောသူ(ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်)ဟု သဠာတ အသ္သတ္ထိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု။

(၃) ပဋိဓာတ် တပစ္စည်းကြိုလျှင် ကိတ်ပုဒ်ဖြစ်၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္ထေသု ဉာဏဂတိယာ ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတီတိ ပဏ္ဍိတော=မျက်မှောက် တမလွန် ဘဝအကျိုးစီးပွားတို့၌ ဉာဏဂတိ(ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်း)ဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသူ(ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်)။

ထို့နောက် ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါနောင် ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဣပစ္စည်းဆင့်၍ "ပဏ္ဍိတဿ ·ဘာဝေါ ပဏ္ဍိစ္စံ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ"ဟု ဝစနတ္ထပြုရသောကြောင့် ပဏ္ဍိစ္စပုဒ်က ဉာဏ်ပညာဟူသော အနက်ကို ဟောရ၏၊ ထို့ကြောင့်

သည်၊ ဓမ္မာဝီ=အရာဌာနတိုင်းဌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ အတီတာနာဂတ ပစ္စုပ္ပန္နေ=အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီး, ဖြစ်လတ္တံ့, ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္ထေ=ကြီးပွားရေးတို့ကို၊ စိန္တေတုံ=ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်းငှာ၊ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တသ=ထိုဘုရင်မင်း၏၊ စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ [ဥဘတော သုဒၓတော စသည်ဖြင့် ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (၁) သန့်ရှင်းသော မျိုးရိုးဓာတ်ရှိခြင်း၊ (၂)ဥစ္စာဓနကြွယ်ဝခြင်း(၃) စတုရင်္ဂနီသေနာနှင့်ပြည့်စုံ၍ အင်အားကြီးမားခြင်း၊ (၄) ပညာရှိသော သားကြီးရှိခြင်းဟူသော တရားလေးမျိုးတည်း] ယသံ=အခြံအရံ အကျော်အစောကို၊ ဝါ=တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်ကို၊ ပရိပါစေန္တိ=ရင့်သန်တိုးပွား ကြီးထွားလာစေကုန်၏။

အဋ္ဌကထာ၌ ပဏ္ဍိတောတိ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော (ပဏ္ဍိတဟူသည် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသောသူတည်း)ဟု ဖွင့်တော်မူသည်။

ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)။ ။ "ဗျတ္တော(ဝိယတ္တော)တိ ပညာဝေယျတ္တိယေန ယုတ္တော"ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ဝိယတ္တပုဒ်ကို ချုံးလိုက်လျှင် ဗျတ္တဟုဖြစ်၏၊ လိမ်မာကျွမ်းကျင်သူ (ဆေက)အနက်ကို ဟောအံ့၊ ဝိပုဗ္ဗ, အဠောတ်, တပစ္စည်းဖြင့် ဝိယတ္တ(ဗျတ္တ)ဟု ရုပ်ပြီး၏၊ ဗျဋ္ဌယတိ ပကာသေတီတိ ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)=ထင်ရှားပြတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဆေကော=ထက်မြက်ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝိပုဗ္ဗ အာပဓာတ်လည်း ကြံတော်မူကြ၏၊ ဗျာပေတီတိ ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)ဆေကော=နံ့စပ်ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်ပုဂ္ဂိုလ်။

ထို့နောက် တဒ္ဓိတ်ကျပစ္စည်းဆင့်၍ "ဝိယတ္တသ(ဆေကသ) ဘာဝေါ ဝေယျတ္တိယံ=ထက်မြက်ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ"ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် ဉာဏ်ပညာဟူသောအနက်ကိုဟောသော ဝေယျတ္တိယသဒ္ဒါဖြစ်လာပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ "ဗျတ္တောတိ ဝေယျတ္တိယေန ယုတ္တော=ဗျတ္တဟူသည် ထက်မြက်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာနှင့် ယှဉ်သောသူတည်း"ဟု ဖွင့်သည်။

ဓမ္မာဝီ။ ။ "သမ္မောဟံ ဟိသတိ ဝိဓမတီတိ ဓမ္မာ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေမှု(သမ္မောဟ)ကို ဖျက်ဆီးတတ် ညှင်းဆဲတတ်သောပညာ" ဟု ဋီကာဝစနတ္ထပြု၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ(၁၉၂)၌မူ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ ဓမေတိ ဟိသတိတိ ဓမ္မာ=ကျောက်တောင်ခွဲဖျက် မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို ညှင်းဆဲဖျက်ဆီးတတ်သော ပညာ။ ခိပ္ပံ ဂဟဏာဓာရဏာဒေန ဓမ္မာ=လျင်မြန်စွာ မှတ်သားဆောင်ထားတတ်သော ဉာဏ်ပညာ ဟုဖွင့်၏၊ (ဓမ္မဓာတ် အပစ္စည်း)၊ ဤအဖွင့်များနှင့်အညီ ဓမ္မာသဒ္ဒါသည် ပညာဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုပညာမြောက်မြားစွာတို့တွင် ဤယသံ ဒီသံသုတ်၌ ဌာနပွတ္တိကပညာ=ဌာနသော ဥပဓိနပညာ(အရာဌာနတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညာ) ကို ယူရန် ဋ္ဌိဖွင့်၏၊ ဓမ္မာ ယသ အတ္ထိတိ ဓမ္မာဝီ။

ယသပဗ္ဗမေန=ယသဟူသော ငါးခုမြောက်ရှိသော၊ ဣမိနာ ဧမ္မေန=ဤတရားလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ သော=ထိုဘုရင်မင်းသည်။ပ။ ဝိဓိတေ=၌၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ နေထိုင်ရာအရပ်မျက်နှာတိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ.နေထိုင်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင့်ကြောင့်၊ ဝိဓိတာဝိနံ [1]=အောင်မြင်သင့်သမျှ အရာအားလုံးကို အောင်မြင်ပြီးဖြစ်သော ဘုရင်မင်းမြတ်တို့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း၊ (ဤသို့ "ယသံ ယသံ။ပ။ ဝိဓိတေ ဝိဟရတိ"ဟု ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း) ဧတံ=ဤသို့ နေထိုင်ရာအရပ်တိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ နေထိုင်နိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိသည်၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ထိုသို့သောစွမ်းရည်သတ္တိရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ နေထိုင်ရာအရပ်တိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ နေထိုင်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဧမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=အကြင်အကြင် အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်အုံ့၊ (တသံ တသံ ဒိသာယံ=ထိုထို နေထိုင်ရာအရပ်မျက်နှာတိုင်း၌)ဝိမုတ္တစိတ္တောဝ=(ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိစသော ဝိမုတ္တိတရား ငါးပါးတို့ဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ) လွတ်မြောက် ကင်းကွာသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဧမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=၌၊ ဝိဟရတိ=အုံ့၊ တသံ တသံ ဒိသာယံ=၌၊ ဝိမုတ္တစိတ္တောဝ=လျှင်၊ ဟုတ္တာ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်းဟူမူ)

[ဣဒေ ဘိက္ခဝေ–၌ ဘိက္ခဝေကို အနက်ပေးပြီးနောက် "ရာဇာဝ။ပ။ ဇာတိသမ္ဘဒ္ဓော"ဟူသော ဥပမာနဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ [ရာဇာ=ဣဝဟု ပုဒ်ဖြတ်] ဇာတိသမ္ဘဒ္ဓော ဣဝ=သန့်ရှင်းသော မျိုးရိုးဇာတ်နှင့်

၁။ **ဝိဓိတာဝီ**။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဓိဓာတ် တာဝီပစ္စည်း၊ ဝိယ် ဝိဓိနိတိ ဝိဓိတာဝီ=အောင်မြင်သင့် နှိမ်နင်းသင့်သော ရန်သူအပေါင်းကို အောင်မြင်ပြီး နှိမ်နင်းပြီးသော ဘုရင်မင်း၊ အောင်မြင်သင့် သိမ်းပိုက်သင့်သမျှ နိုင်ငံအားလုံးကို အောင်မြင်ပြီး သိမ်းပိုက်ပြီးသော ဘုရင်မင်း။

"ဝိဓိတာဝီနန္တိ ဝိဓိတဝိဇယာနံ၊ မဟန္တေန ဝါ ဝိဇယေန သမန္နာဂတာနံ" ဟူ၍ ဝါသဒ္ဒါပါနေသည့်အတွက် သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ထူးခြားချက်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ထူးခြားချက် မည်သို့မည်ပုံရှိသည်ကို ကြံစည်စဉ်းစား၍မရ၊ ဝါ သဒ္ဒါပိုသည်ဟု ယူဆ၏။

ပြည့်စုံသကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ)[ဣဒ ဘိက္ခု သီလဝါ စသည်ကို အနက်ဆိုအံ့] ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလဝါ=သည်။ပ။ သမာဒါယ=၍၊ သိက္ခတိ=၏[စာပိုဒ် (၈၇)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉၆)ကြည့်။ ထို့နောက် "ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိပဒါ"၏ နောက်၌ တဆက်တည်းရှိသော "ရာဇာဝ။ပ။ ကောဌာဂါရော"ဟူသော ဥပမာန ဝါကျကို အနက်ပေးပြီးမှ "ဗဟုသုတော ဟောတိ"စသော ဥပမေယျဝါကျကို အနက်ပေးရမည်] ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အရော=သည်၊ မဟာဒ္ဓနော=သည်၊ မဟာဘောဂေါ=သည်၊ ပရိပုဏ္ဏကောသ ကောဌာဂါရော=သည်၊ ဟောတိ ဣဒံ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ၊ ဘိက္ခု=သည်)ဗဟုသုတော=သည်၊ သုတခရော=သည်။ပ။ သုပ္ပဋိပဒါ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဗလသမ္ဘဏ္ဍော=စစ်တပ်အင်အားနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ ဣဒံ=ကဲ့သို့၊(တထာ=တူ၊ ဘိက္ခု=သည်)အကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို။ပ။(ဟုတ္တာ=၍)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [စာပိုဒ် ၂–သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၅) ကြည့်] ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ပရိဏာယကသမ္ဘဏ္ဍော=ပညာရှိသားကြီး ရတနာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ ဣဒံ=သို့၊ (တထာ=တူ၊ ဘိက္ခု=သည်)ပညဝါ=သည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=သော။ပ။ တသ=ထိုရဟန်း၏၊ စတ္တာရော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ (ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလတရား, ပရိယတ္တိသုတတရား, ဝိရိယတရား, ပညာတရားတို့သည်)ဝိမုတ္တိ=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပရိပါစေန္တိ=ရင့်သန်ထက်မြက်စေကုန်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိမုတ္တိပဋ္ဌမေန=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိဟူသော ငါးခုမြောက်တရားရှိသော၊ ဣမိနာ ဓမ္မေန=(ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ စသော) ဤတရားလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)။ပ။

ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်ကင်းကွာသော စိတ်ရှိသည်သာဖြစ်၍ နေထိုင်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ (ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ ဝိမုတ္တစိတ္တာနံ=ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်ကင်းကွာသောစိတ်ရှိသော ရဟန်းတို့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဧတံ=ဤသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ နေထိုင်နိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိသည်၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ထိုသို့ စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်ကင်းကွာသောစိတ် ရှိသည်သာဖြစ်၍ နေထိုင်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅–ဝဋ္ဋမပတ္ထနာသုတ်

၁၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ အဂ်ဟိ=အကြောင်းအဂ်ါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ခတ္တိယသ=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တသ=သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ဒေဝေါ=အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ရဏ္ဍံ=မင်းအဖြစ်ကို၊ ပတ္ထေတိ=တောင့်တ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော။ပ။ ရဏ္ဍံ=မင်းအဖြစ်ကို ပတ္ထေတိ=တောင့်တသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်။ပ။ အဘိရူပေါ=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသည်၊ ဒဿနီယော=ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုထိုက်သည်၊ ဝါ=ကြည့်ရှုချင်ဖွယ် တင့်တယ်သည်၊ ပါသာဒိကော=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ပရမာယ=မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ကောင်းမွန်လှပသည်အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ၊ အဆင်းလှ၍၊ ကိုယ်ကာယသဏ္ဌာန် ပုံစံကျနသည်အဖြစ်နှင့်၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၅)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယစာမျက်နှာ–၂၀၁)လည်းကြည့်] သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မာတာပိတူနံ=မယ်တော်, ခမည်းတော်မင်းကြီးတို့၏၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ နေဂမဇာနပဒဿ=နိဂုံးနေ လူအပေါင်း, ဇနပုဒ်နယ်ပယ်နေ လူအပေါင်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ခတ္တိယာနံ=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တာနံ=အပ်ပြီးကုန်သော၊ ရညံ=မင်းတို့၏။ဟတ္ထိသ္မိं [1] ဝါ=ဆင်အတတ်လည်းဖြစ်သော၊

၁။ ဟတ္ထိသ္မိ စသောပုဒ်တို့၌ သ္မိဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်ဟောကြောင်းသည်၊ ဟတ္ထိပုဒ်၌ ဆင်ဟူသောအနက်ကိုသာမက ဆင်ကိုအမှီပြု၍ တတ်မြောက်ရသောအတတ်ပညာ(ဆင်အတတ်)တိုင်အောင် ဌာနုပစာရအားဖြင့် ယူရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဟတ္ထိသ္မိန္တိ ဟတ္ထိသိပ္ပေ စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်သည်၊ အဿသ္မိစသည်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

ဟတ္ထိသိပ္ပစသည်ခေါ်ဆိုသင့်သမျှ အတတ်များ။ ။ဟတ္ထိသိပ္ပ(ဆင်အတတ်) အဿသိပ္ပ(မြင်းအတတ်)စသည်၌ ဆင်စီးအတတ်,မြင်းစီးအတတ်(ဆင်မြင်းတို့အပေါ်၌ တက်စီးပုံ စီးနည်းအတတ်ပညာ)ဟု တိုက်ရိုက်ဖွင့်ပြသည်ကို မတွေ့ရ၊ ဆင်နှင့်မြင်းတို့ကို ဖမ်းယူချုပ်ကိုင်ခြင်း,ယဉ်အောင်သင်ပြဆုံးမခြင်း,အသွားအပြေးလေ့ကျင့်ပေးခြင်း,ဆင်မြင်းတို့၏ ရောဂါဆေးကုပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ဆင်မြင်းတို့နှင့်စပ်၍ နားလည်ရမည့် အတတ်ပညာအားလုံးကို ဟတ္ထိသိပ္ပ, အဿသိပ္ပဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း, ရထယောဂ (မြင်းစသော ရထားယာဉ်)တို့ကို ယဉ်အောင်သင်ပြဆုံးမခြင်း, ရထားဌ်တပ်၍ အသွားနိုင်း အပြေးနိုင်းခြင်း စသည်နှင့် ရထားပြုလုပ်ပုံ ပြုလုပ်နည်းအတတ်ပညာကို ရထသိပ္ပ(ရထားအတတ်)ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း ဖွင့်ပြသည်။

အဿသို့ ဝါ=မြင်းအတတ်လည်းဖြစ်သော၊ ရထသို့ ဝါ=ရထားအတတ်လည်း ဖြစ်သော၊ ဓနုသို့ ဝါ=လေးအတတ်လည်းဖြစ်သော၊ ထရုသို့ ဝါ=သန်လျက် ဓားလုံစသော ကြွင်းသောလက်နက်အတတ်လည်း ဖြစ်သော၊ (ဣတိ=ဤသို့ အစရှိကုန်သော)ယာနိ တာနိ သိပ္ပဋ္ဌာနာနိ=အကြင်အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော အတတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တတ္ထ=ထိုအသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အတတ်တို့၌၊ သိက္ခိတော=သင်ယူပြီးသည်၊ အနဝယော= အပြည့်အစုံ တတ်မြောက်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏။[တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၉)လည်း ကြည့်၊ သိပ္ပဋ္ဌာနာနိ-၌ "ဋ္ဌာန=တည်ရာအကြောင်း (အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်း) ဖြစ်သော+သိပ္ပ=အတတ်ပညာ"ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

တသ=ထိုဘုရင့်သားကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ် သနည်းဟူမူ)အဟံ=ငါသည်၊ မာတိတော စ=လည်းကောင်း။ပ။ အနုပဏ္ဏုဏ္ဍော= သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ [ဓေါမိ=ဓေါ+အမိ]ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊အဟံ=ငါသည်၊ ရဇ္ဇံ=မင်းအဖြစ်ကို၊ နု ပတ္ထေယျံ=မတောင့်တရမည်နည်း၊ (ပတ္ထေယျံ ဧဝ= တောင့်တရမည်သာတည်း)အဟံ=ငါသည်၊ အဘိရူပေါ=သည်။ပ။သမန္နာဂတော= သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ ရဇ္ဇံ=ကို၊ နပတ္ထေယျံ =မည်နည်း၊ (ပတ္ထေယျံဧဝ=သာတည်း)အဟံ=သည်၊ မာတာပိတူနံ=တို့၏၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ အမိ=၏။ပ။အဟံ=သည်၊ ခတ္တိ ယာနံ=ကုန်သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တာနံ=ကုန်သော၊ ရညံ=မင်းတို့၏၊ဟတ္ထိသို့ ဝါ= သော။ပ။အနဝယော=သည်၊ အမိ=၏၊ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ ရဇ္ဇံ=ကို၊ နပတ္ထေယျံ=နည်း၊ (ပတ္ထေယျံ ဧဝ=တည်း) ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည် သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣဒမေဟိ အဂ်ေဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ ပတ္ထေတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပတ္ထေတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ခယံ=ကို၊ ပတ္ထေတိ=တောင့်တသနည်း ဟူမူ)[ထို့နောက် စာပိုဒ် (၅၃) ပဓာနိယင်္ဂသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၂၃) အတိုင်းဆိုပါ]။ပ။ တသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စဉ်စားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ သဒ္ဓေါ=သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ တထာဂတသ=၏၊ ဗောဓိ=ကို၊

ဟတ္ထိသိပ္ပန္တိ ယံ ဟတ္ထိနံ ပရိဂ္ဂဏှနဒမနသာရဏာရောဂတိကိစ္စာဒိဘေဒံ ကတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဥဒ္ဒိသ ပဝတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ သိပ္ပံ ဣဓ "ဟတ္ထိသိပ္ပ"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ အဿသိပ္ပန္တိ ဧတ္ထာပိ သေသံ နယေန။ ရထသိပ္ပံ ပန ရထယောဂ္ဂါနံ ဒမနသာရဏာဒိ ဝိဓာနဝသေန စေဝ ရထသ ကရဏဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာ၊ နှာ၊ ၁၈၄။

သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်သနည်းဟူမူ) ။ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တ မည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်၏) ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=ငါသည်၊အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ=ကို၊ နိ ပတ္ထေယျံ= မတောင့်တဘဲနေရမည်နည်း။

အဟံ=ငါသည်၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်။ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ အမှိ= ၏၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ အဟံ=သည်၊ အသဒ္ဓော=သည်။ပ။ အာဝိကတ္တာ=သည်၊ အမှိ=၏၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ။ပ။ အဟံ=သည်၊ အကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရော= သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍)ဝိဟရामိ=နေ၏၊ [ဤဝါကျ၌ကား "ဝိဟရာမိ"ပုဒ် ရှိနေ သောကြောင့် "အဟံ ခေါမှိ"၌ အမှိကို အနုက်မရှိ နိပါတ်ကြဲပါ]။ပ။ အဟံ= သည်၊ ပညဝါ=သည်။ပ။ပညာယ=ဝိပဿနာပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ=ကို၊ နိ ပတ္ထေယျံ=မည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်စားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ။ပ။ပတ္ထေတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဌမံ။

၆–ဒုတိယ ပဏ္ဍိတသုတ်

၁၃၆။ သြပရဏ္ဍေ=အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်ကို။ပ။ ဗလကာယသ=စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အ ပေါင်း၏၊ ဝါ=သည်။ပ။ စတ္ဂသု=လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိ ပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သတိပင်ဖြစ်သော လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်ပျံ့နှံ့၍ တည်တတ် ဖြစ်တတ်သောတရားတို့၌၊ [ပ=(ကာယ, ဝေဒနာ, စိတ္တ, ဓမ္မတို့၌) လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်ပျံ့နှံ့၍+ဌာန=တည်တတ် , ဖြစ်တတ်သောတရား၊ သတိယေဝ ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနံ] သုပွတိဋ္ဌိတစိတ္တော=ကောင်းစွာတည်မြဲသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ အဟံ=သည်၊ သီလဝါ=သည်၊ အမှိ=၏။ပ။အဟံ=သည်၊ ဗဟုဿုတော= သည်။ပ။ သုတ သန္နိစယော=သည်၊ အမှိ=၏။ပ။ အဘိဝဒန္တိ=ကုန်၏၊ မေ= ငါသည်၊ တထာရူပါ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇–အပ္ပံသုပတိသုတ်

၁၃၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ပဿ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည်၊ အပ္ပံ=အချိန်အနည်း ငယ်မျှသာ၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်၌၊ သုပန္တိ=အိပ်ကုန်၏၊ ဗဟုံ=အချိန်များစွာ၊ ဇဂ္ဂန္တိ= ပြုသင့်ပြုရေး၊ ကြံတွေးစဉ်းစား၊ နိုးကြားနေကုန်၏၊ ကတမေ ပဿ=အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည်၊ (အပ္ပံ=မျှသာ၊ ရတ္တိယာ=၌၊ သုပန္တိ=အိပ်ကုန်သနည်း၊ ဗဟုံ=စွာ၊ ဇဂ္ဂန္တိ=နည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=မိန်းမသည်၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယာ= ယောက်ျားခံ့ မေထုန်ကိစ္စ အလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) အပ္ပံ=သာ၊ ရတ္တိယာ

=၌၊ သုပတိ=၏၊ ဗဟုံ=စွာ၊ ဧဂ္ဂတိ=ပြုခြင့်သာရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ ဣတ္ထာဓိပ္ပါယော=မိန်းမ၌ မေထုန်ကိစ္စအလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍)အပ္ပံ=သာ၊ ရတ္တိယာ=၌၊ သုပတိ=၏၊ ဗဟုံ=စွာ၊ ဧဂ္ဂတိ=ပြုခြင့်သာရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စောရော=သူခိုးဓားပြသည်၊ အာဒါနာဓိပ္ပါယော=ခိုးယူလုယက်မှု၌ အလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)။ပ။ဧဂ္ဂတိ=ခိုးယူလုရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ရာဇကရဏီယေသု=မင်းတို့ပြုဖွယ်၊ ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌၊ ယုတ္တော=ကြိုးစားအားထုတ်ပြုလုပ်နေရသည်၊ (ဟုတ္တာ)။ပ။ဧဂ္ဂတိ=မင်းမှုကိစ္စ ကြောင့်ကြမျှားပြား နိုးကြားနေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဝိသံယောဂါဓိပ္ပါယော=ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မတွဲ ခွဲခွာရာ နိဗ္ဗာန်၌ အလိုဆန္ဒရှိသည်(ဟုတ္တာ)။ပ။ ဧဂ္ဂတိ=ရဟန်းတရား ပွားများ ကြိုးစား နိုးကြားနေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့သည်။ပ။ ဧဂ္ဂန္တီ= ပြုသင့်ပြုရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ဧဂ္ဂန္တီ၊ ဧဂ္ဂတိပုဒ်တို့၌ ဤနေရာနှင့် သင့်လျော်မည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစား၍ မြန်မာပြန်ထားသည်၊ ဤနေရာ၌ ဧဂ္ဂဓာတ်၏အနက်မှာ ရက္ခဏတ္ထ ဖြစ်သင့်၏] သတ္တမ။

၈–ဘတ္တာဒကသုတ်

၁၃၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ ဘတ္တာဒကော စ=အစာများများ စားရုံသာ စားတတ်သည်လည်းကောင်း၊ [ဘတ္တံ အဒတိ ဘုဉ္ဇတိတိ ဘတ္တာဒကော] သြကာသဖရဏော စ=(အခြားသော ဆင်တို့နေရာ ကျဉ်းမြောင်းအောင်) နေရာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ယူဖြန်းတီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ လဏ္ဍာသာရဏော စ=ဆင်ချေးကို စွန့်ချရုံမျှ စွန့်ချတတ်သည်လည်းကောင်း၊ [လဏ္ဍ=ဆင်ချေး၊ လဏ္ဍံ သာရေတိ ပါတေတိတိ လဏ္ဍသာရဏော] သလာကဂ္ဂါဟီ စ=(ဆင်ရေတွက်ကြောင်း)တုတ်တံကိုယူရုံမျှ ယူတတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆင်ရေတွက်ကြောင်း တုတ်တံကိုယူ၍ ဆင်တံကောင်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ရုံမျှ ပါဝင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါတွေဝ=ဆင်ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခ=ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ခေါ်ဝေါ်ရသည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အဂ်ေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်။ပ။ သလာကဂ္ဂါဟီ စ= လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ရညော=၏၊ နာဂေါတွေဝ=လျှင်၊ သံခ= သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏၊

နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=အဆင်းရူပါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=ကြိုးကြိုးခံနိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဒါနံ=အသံသဒ္ဒါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=သည် (ဟောတိ=၏) ဂန္ဓာနံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)ရသာနံ=အရသာ ရသာရုံတို့ကို။ပ။ ဖောट္ဌဗ္ဗာနံ=အတွေ့အထိ ဖေါ်ဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ ဘတ္တာဒကောစ=ဆွမ်းများများစားရုံသာ စားတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သြကာသဖရဏောစ=(အခြားသောရဟန်းတို့ နေရာ ကျဉ်းမြောင်းအောင်)နေရာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ယူ ဖြန်းတီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ မဗ္ဗပီဋ္ဌမဒ္ဒနော စ=(ထိုင်ခြင်းအိပ်ခြင်းဖြင့်) ညောင်စောင်း, အင်းပျဉ်ကို ဖိနှိပ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သလာကဂ္ဂါဟီ စ=ရဟန်းရေတွက်ကြောင်းတုတ်တံကိုယူရုံမျှ ယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရဟန်းရေတွက်ကြောင်းတုတ်တံကိုယူ၍ ရဟန်းတပါးအဖြစ် ပါဝင်ရုံမျှ ပါဝင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံ နိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခုတွေဝ=ရဟန်းဟူ၍သာလျှင်၊ သံခ=ခေါ်ဆိုရုံမျှ ခေါ်ဆိုရသည်အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)အဋ္ဌမံ။

၉-အက္ခမသုတ

ဘဝ၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=မင်းအား ထိုက်တန်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ ရာဇောဘောဂ္ဂေါ=မင်း၏ အသုံးအဆောင်သည်၊ ဝါ= မင်းအသုံးတော်ခံသည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ ရညော= ၏၊ အင်ဂ်တွေဝ=ခြေလက်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းနှင့် တူ၏ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=စစ်မက်အင်္ဂါဟူ၍သာလျှင်၊ သံခ=ထည့်သွင်း ရေတွက်အပ်သည်အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ခေါ်ဆို အပ်သည်အဖြစ်သို့၊ နဂစ္ဆတိ=မရောက်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော= ၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ အက္ခမော=ကြိုးကြိုးခံနိုင်ရည်မရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒ=ဤလောကတွင်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သင်္ဂါမဂတော=စစ်ပွဲသို့ရောက်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဟတ္ထိကာယံ=ဆင်အပေါင်းကို၊ ဝါ=ဆင်အစုအဝေးကို၊ ဒိသွာ ဝါ=မြင်ရ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြင်ရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿကာယံ= မြင်းအပေါင်းကို၊ ဒိသွာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရထကာယံ=စစ်ရထားအပေါင်းကို၊ ဒိသွာ ဝါ= လည်းကောင်း၊ ပတ္တိကာယံ=ခြေလျင်စစ်သား အပေါင်းကို၊ ဒိသွာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ သံသီဒတိ=နောက်သို့တွန့်သွား၏၊ ဝိသီဒတိ=နောက်သို့ဆုတ်နစ်သွား၏၊ နဝ သန္ဌမ္ဘတိ=တည်တည်တုံ့တုံ့မရပ်တည်နိုင်၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ သြတရိတုံ=ဝင်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းငှာ၊ နဝ ဿက္ကောတိ=

မစွမ်းနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်အပေါင်းစသည်ကို မြင်ရ၍ နောက်သို့ တွန့်ဆုတ်လျက် စစ်မတိုက်ဝံ့ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အမှုအရာအားဖြင့်) ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ အက္ခမော=ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရည် မရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။

ဟတ္ထိသဒ္ဒံ=ဆင်အသံကို၊ သုတ္တာ ဝါ=ကြားရ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြားရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဒံ=မြင်းအသံကို၊ သုတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရထသဒ္ဒံ=ရထားအသံကို။ပ။ပတ္တိသဒ္ဒံ=ခြေလျင်စစ်သားအသံကို။ပ။ ဘေရိ+ပဏဝ+သင်္ခ+တိဏဝ+နိဿာဒသဒ္ဒံ=စည်ကြီးသံ+ထက်စည်သံ+ခရာသင်းသံ+စည်တိုသံ+ပေါင်းစုဟစ်အော်သံကို၊ သုတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်သံ, မြင်းသံစသည်ကို ကြားရခြင်းကြောင့် နောက်သို့ တွန့်ဆုတ်ကာ စစ်မတိုက်ဝံ့ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)။ပ။

သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်)ရညော=၏၊ အဘိဇာတာ=မျိုးဇာတ်သန့်စင်၊ ကောင်းစွာ ဖွားမြင်ကုန်သော၊ ဝါ=မျိုးကောင်းမျိုးသန့်ဖြစ်ကုန်သော၊[အဘိဇာတောတိ သုဇာတော ဇာတိသမ္ပန္နော၊ မစ္ဆိမပဏ္ဏ၊ ၉၀]သင်္ဂါမာဝစရာ=စစ်ပွဲသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်ကုန်သော၊ ယေ တေ နာဂါ=အကြင် ဆင်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေသံ=ထိုဆင်တို့၏ မုတ္တ ကရီသသ=ကျင်ငယ် ကျင်ကြီး၏၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ကို၊ ဃာယိတ္တာ=နမ်းရှိမိ၍။ပ။ ဧကိဿာ=တကြိမ်သော၊ တိဏောဒကဒတ္တိယာ=မြက်ရေပေးခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=မြက်ရေပေးမှု ပြုတ်လပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိမာနိတောဝါ=မကျေနပ် မမြတ်နိုးသည်လည်းကောင်း၊ ဒ္ဝိဟိ=နှစ်ကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္တိဟိ=မြက်ရေပေခြင်းတို့ကြောင့်၊ ဝါ=မြက်ရေပေးမှု ပြုတ်လပ်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊တိဟိ=သုံးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္တိဟိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ၊ဝါ=လည်းကောင်း၊ စတူဟိ=လေးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္တိဟိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ=ငါးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္တိဟိ=တို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)သံသီဒတိ=၏။ပ။

ဧကေန=တစင်းသော၊ သရဝေဂေန=မြားအရှိန်အဟုန်သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=စူးဝင်အပ်သည် လည်းကောင်း၊ ဒ္ဝိဟိ=နှစ်စင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=မြားအရှိန်အဟုန်တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ တိဟိ=သုံးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ စတူဟိ=လေးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ=ငါးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ)သံသီဒတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ မြားတစင်း,

နှစ်စင်း, သုံးလေးငါးစင်းတို့ စူးဝင်ခံရ၍ စစ်ပွဲမဝင်ရဲခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ [စာပိုဒ် ၃၂ နှင့် ၁၀၇ သုတ်၊ စာမျက်နှာ–၆၆ နှင့် ၂၂၅ ကြည့်] ပါဟုနေယျော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒက္ခိဏေယျော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ လောကဿ=၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌမေဟိ=ကုန်သော၊ (အဂ်ေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း။ပ။ပုညက္ခေတ္တံ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တီးသည်းခံနိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=ရူပါရုံကို၊ ဒိသွာ=မြင်ရ၍၊ ရဇနီယေ=တပ်မက်စွဲလမ်းဖွယ်ဖြစ်သော၊ ရူပေ=ရူပါရုံ၌၊ သာရဇ္ဇတိ=ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်စွဲလမ်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဒဟိတုံ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်ငြိမ်အောင် ထားခြင်းငှာ၊ နု သက္ကောတိ=မစွမ်းနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် ရူပါရုံ၌ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ=ရူပါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်သောရာဂတို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှု မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဒံ=သဒ္ဒါရုံကို၊သုတ္တာ=ကြားရ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ သဒ္ဒေ=သဒ္ဒါရုံ၌။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် သဒ္ဒါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဒါနံ=သဒ္ဒါရုံတို့ကို၊ ဝါ=သဒ္ဒါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်သော ရာဂတို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဃာနေန=နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာယိတ္တာ=နမ်းရှု၍၊ရဇနီယေ=သော၊ ဂန္ဓေ=ဂန္ဓာရုံ၌။ပ။ ဇိဝှါယ=လျှာဖြင့်၊ရသံ=အချိုအချင်စသော ရသာရုံကို၊ သာယိတ္တာ=လျှက်၍၊ ဝါ=အရသာခံယူ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ရသေ=ရသာရုံ၌။ပ။ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=တွေ့ထိဖွယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတ္တာ=တွေ့ထိ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမေဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ [အကောင်းဘက်(သုက္ကပက္ခ)ဖြစ်၍ "ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ အဆိုးဘက်(ကဏှပက္ခ)တုန်းကမူ "အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့ရသည်] သမန္နာဂတော=သော၊ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=

သည်၊ ရာဇသောဠေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဂ္ဂတိ=ရောက်၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (အဂ်ေဟိ=ဝုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=သည်၊ ရာဇသောဠေါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း။ပ။ ဂ္ဂတိ=ရောက်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ခမော=ကြိုကြိုခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ ခမော=ကြိုကြိုခံနိုင်ရှိရည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ နု သံသီဒတိ=နောက်သို့မတွန့်၊ နု ဝိသီဒတိ=နောက်သို့မဆုတ်နစ်၊ သန္ဌဟတိ=တည်တည်တံ့တံ့ ရပ်တည်နိုင်၏။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်အပေါင်းစသော ရူပါရုံကိုမြင်ရ၍ နောက်မတွန့်ဆုတ်ဘဲ စစ်ပွဲဝင်ရဲခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ နု သာရဇ္ဇတိ=ပြင်းထန်စွာ မတပ်မက်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် ရူပါရုံကို မြင်ရ၍ မတပ်မက်ဘဲ စိတ်ကို အာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာ ထားခြင်းဌာ စွမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ=ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သော ရာဂတို့ကို၊ ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ဒသောတသုတ်

၁၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ စ=စကားကို နာယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟန္တာ စ=ရန်သူကို သတ်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာ စ=စောင့်ရှောက်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ခန္တာ စ=ကြိုကြိုခံနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္တာ စ=သွားတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ=စကားကို နာယူတတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ [အဌ်ကတွာ စသည်နှင့် သုဏာတိ၌လုံးစပ်]ဟတ္ထိဒမ္မသာရထိ=ယဉ်အောင်ဆုံးမလေ့ကျင့်ပေးသင့်သော ဆင်တို့ကို သင်ပေးသည့်ဆင်ဆရာသည်၊ ဝါ=ဆင်ရိုင်းသင်ဆရာသည်၊ ယံ ဧနံ ကာရဏံ=အကြင်လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အကြောင်းကို၊ ယဒိ ဝါ ကတပုဗ္ဗံ=ရှေးဌ်ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကိစ္စကိုသော်လည်းဖြစ်စေ၊ ယဒိ ဝါ အကတပုဗ္ဗံ=ရှေးဌ် မပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကိစ္စကိုသော်လည်းဖြစ်စေ၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေအုံ့၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခိုင်းအုံ့၊ တံ(ကာရဏံ)=ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ

ဟူသော အကြောင်းကို၊ အဋ္ဌ=အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=လိုလိုချင်ချင်၊ ကတွာ=ပြု၍၊[စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁၄)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၂၅၂)လည်းကြည့်] မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကတွာ=သွင်းပိုက်ထား၍၊ သဗ္ဗံ=ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စအကြောင်းအားလုံးကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ [တနည်း-သဗ္ဗစေတသာ=အားလုံးသောစိတ်ဖြင့်] သမန္နာဟရိတွာ=ကောင်းစွာအစဉ်မပြတ်ဆောင်ယူ၍၊ သြဟိတသောတော=စွင့်ထောင်ထားအပ်သော နားရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)သုဏာတိ=နာယူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စေ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ဟန္တာ=ရန်သူကို သတ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သင်္ဂါမဂတော=သည်၊(သမာနော=သော်) ဟတ္ထိမ္ဟိ=ရန်သူဆင်ကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ ဟတ္ထာရုဟမ္ဟိ=ရန်သူဆင်စီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ အဿမ္ဟိ=ရန်သူမြင်းကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏၊ အဿာရုဟမ္ဟိ=ရန်သူမြင်းစီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏၊ ရထမ္ဟိ=ရန်သူစစ်ရထားကိုလည်း၊ ဟနတိ=ဖျက်ဆီး၏၊ ရထိကမ္ဟိ=ရထားစီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ ပတ္တိကမ္ဟိ=ခြေလျင်သူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏။ပ။ သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်) ပုရိမံ=ရှေ့ပိုင်းဖြစ်သော၊ ကာယံ=ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ရက္ခတိ=(လုံ့မြားစသောလက်နက် မထိမှန် မစူးဝင်အောင်)စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဝါ=လုံ့မြားစသည် မစူးဝင်အောင် တိမ်းရှောင်တတ်၏၊ ပစ္ဆိမံ=နောက်ပိုင်းဖြစ်သော၊ ကာယံ=ကို၊ ရက္ခတိ=၏။ ပုရိမေ=ရှေ့ပိုင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဒေ=ခြေထောက် တို့ကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ ပစ္ဆိမေ=နောက်ပိုင်းဖြစ်ကုန်သော။ပ။ သီသံ=ဦးခေါင်းကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ ကဏ္ဏေ=နားရွက်တို့ကို။ပ။ ဒန္တေ=အစွယ်တို့ကို။ပ။ သောဏ္ဍံ=နာမောင်းကို ။ပ။ ဝါလဓိံ=အမြီးကို။ပ။ ဟတ္ထာရုဟံ=မိမိ၏ ဆင်စီးသူရဲကို၊ ရက္ခတိ=၏ ။ပ။

သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်)သတ္တိပွဟာရာနံ=လုံ့ဖြင့် ထိုးခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အသိပွဟာရာနံ=သံလျက်ဖြင့် ထိုးခုတ်ခြင်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဥသုပွဟာရာနံ=မြားဖြင့်ပစ်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖရသုပွဟာရာနံ=ပုဆိန်ဖြင့် ပေါက်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောရိ+ပဏာဝ+ သခ+တိဏာဝ+နိန္နာဒသဒ္ဒါနံ=စည်ကြီးသံ+ထက်စည်သံ+ခရာသင်းသံ+စည်တီသံ+ပေါင်းစုဟစ်အော်သံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမော=ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရည်ရှိ သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ခန္ဓာဌ်ကား ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သည်"ဟုသာဆိုပါ၊ "ရှိ"ဟူသော အသံကို မထည့်ရ၊ သတ္တိပွဟာရာနံ စသော ဆဋ္ဌိကံများရှိနေသောကြောင့် ခမနံ ခမော၊ ခမော ယသ အတ္ထိတိ ခမော (ခံနိုင်ရည်ရှိသည်)ဟုကြံ့ ရသည်]။ပ။ ရညော=၏၊

နာဂေါ=သည်၊[ဂန္ဓာ ဟောတိ၌စပ်] ဟတ္ထိဒမ္မ သာရထိ=သည်၊ ယမေနံ ဒိသံ= အကြင်အရပ်မျက်နှာသို့၊ ယဒိ ဝါ ဂတပုဗ္ဗံ=ရှေးဘ၌ရောက်အပ်ဖူးသော အရပ်သို့ လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဝါ အဂတပုဗ္ဗံ=ရှေးဘ၌ မရောက်အပ်ဖူးသော အရပ်သို့ လည်းကောင်း၊ ပေသေတိ=စေလွှတ်အံ့၊ဝါ=မောင်းနှင်အံ့၊ တံ=ထိုအရပ်မျက်နှာသို့၊ ခိပ္ပမေဝ=လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ ဂန္ဓာ=သွားသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ကွေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သောတာစ= (တရားကို)နာယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ဟန္ဓာ စ=လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာ စ=စောင့်ရှောက်တတ်သည် လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာ စ=ချုပ်တည်း သည်းခံနိုင်သည် လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ဘိက္ခု=သည်၊ တထာဂတပ္ပဝေဒိတော=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသိစေတော်မူအပ်ပြီးသော၊ ဓမ္မဝိနယော= သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊ ဒေသိယမာနေ=ဟောကြားအပ်လသော်၊ အဋ္ဌ=အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=လိုလိုချင်ချင်၊ ကတ္တာ=ပြု၍၊ [တနည်း–အဋ္ဌ =(မိမိကိုယ်ကို ထိုတရားဖြင့်) အလိုရှိသူကို၊ကတ္တာ=၍၊(တနည်း) အဋ္ဌကတ္တာ= မိမိ၏အကျိုးစီးပွားပြု၍၊ ဝါ=မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်နိုင်လောက်အောင် ပြု၍၊ (တနည်း) အဋ္ဌကတ္တာ=မမေ့မယောက် အရိုးဆိုက်ရောက်သကဲ့သို့ပြု၍] မနသိ=၌၊ ကတ္တာ=၍၊ သဗ္ဗံ=ဟောကြားအပ်သမျှ အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ စေတသာ=ဖြင့် ။ပ။ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူ၏ ။ပ။ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ လိုလိုချင်ချင် နှလုံးသွင်း၍ နားစွင့်ထောင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ သောတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။

ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ တို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ နာဓိဝါသေတိ=မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီး၍ မနေစေ၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံမထား၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိန် (၁၁)လည်းကြည့်] ပဇဟတိ=ပယ်စွန့်၏၊ ဝိနောဒေတိ=ထုတ်ပယ်၏၊ ဗ္ယန္တီ ကရောတိ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြု၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှ မကျန် ရအောင် အပြီးအပြတ်အဆုံးသတ်ပယ်ရှား၏၊ အနဘावံ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ် ခြင်းသို့၊ ဝါ=မတိုးပွားခြင်းသို့၊ ဂမေတိ=ရောက်စေ၏၊ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ဗျာပါဒဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှု ကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ၊ ပဇဟတိ=၏ ။ပ။အနဘावံ=သို့၊ဂမေတိ=၏ ။

ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ=ဝိဟိံသာဝိတက်ကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည် တွေးတောမှုကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ ။ပ။ဂမေတိ=၏၊ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ=ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ=

အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ။ပ။ဂမေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဝိတက်စသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဟန္တာ=ရန်သူကို သတ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရက္ခိတာ=စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊[တို့နောက် စာပိုဒ်(၇၆)သုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၈၀) ကြည့်]။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ စကွဲနွဲ့စသည်တို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ရက္ခိတာ=စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သီတဿ=အအေးကို လည်းကောင်း၊ ဥဏှဿ=မီးပူကိုလည်းကောင်း၊ ဓိဃဿ=ဆာလောင်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ=ရေငတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဍံသ+မကသ+ဝါတ+အာတပ+သရိသပ+သမ္ဖဿာနံ=မှက်+ခြင်+လေ+နေပူ+မြွေကင်းတို့၏+ကိုက်ခဲထိပါး အတွေ့နှစ်ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒုရုတ္တာနံ=မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒုရာဂတာနံ=မကောင်းသဖြင့် သောတဒ္ဒါရသို့ ရောက်လာကုန်သော၊ ဝစနပထာနံ=စကားဟူသောအကြောင်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလိုသူ, သိစေလိုသူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမော=သည်းခံနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥပ္ပန္နာနံ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ် ၁၂၃၊ ပဌမဥပဒ္ဒာကသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၃၅) ကြည့်]။ပ။ အဓိဝါသကဇာတိကော=သည်းခံနိုင်သူ၏ သဘောရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ သီတ ဥဏှ စသည်တို့ကို သည်းခံနိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [ဂန္တာ ဟောတိ၌ လှမ်းစပ်] ဒီဃေန=ရှည်လျားလှစွာသော၊ ဣမိနာ အဒ္ဓုနာ=ဤသံသရာခရီးလမ်းကြောင်းဖြင့်၊ အဂတပုဗ္ဗာ=ရှေးဦး မသွားရောက်အပ်ဖူးသေးသော၊ ယာ သာ ဒိသာ=အကြင်နိဗ္ဗာန်အရပ်သည်၊ (အကြင်အားလုံးသော သခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းစသော သဘောအားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော နိဗ္ဗာန်အရပ်သည်) အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ယဒိဒံ=ယင်းနိဗ္ဗာန်အရပ်သည်၊ သဗ္ဗသခါရသမထော=အားလုံးသော သခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာလည်းဖြစ်၏၊ သဗ္ဗုပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ=(ခန္ဓာငါးပါး စသော)အားလုံးသော ဥပဓိတို့ကို ပယ်စွန့်ရာလည်းဖြစ်၏၊ တဏှာက္ခယော=တဏှာကုန်ရာလည်းဖြစ်၏၊ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာလည်း ဖြစ်၏၊ နိရောဓော=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးတို့ ချုပ်ရာလည်း ဖြစ်၏၊ နိဗ္ဗာနံ=ဝါနဟူသော တဏှာမှ ထွက်မြောက်သော တရားလည်း ဖြစ်၏၊ တံ(ဒိသံ)=ထိုနိဗ္ဗာန်ဟူသော အရပ်သို့၊ ခိပ္ပညေव=လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ ဂန္တာ=သွားတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ရှည်လျားစွာသော သံသရာခရီးလမ်းကြောင်းဖြင့်

မသွားရောက်ဖူးသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဂန္တာ=သွားတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဒသမံ=တည်း။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ရာဇဝဂ္ဂေါ=ရာဇဝဂ်တည်း။

---

(၁၅) ၅–တိကဏ္ဍကိုဝဂ်

၁–အဝဇာနာတိသုတ်

၁၄၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ၊ ပဗ္ဗ=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=သိမြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ဒတ္တာ=ပေးပြီး၍၊ အဝဇာနာတိ=အောက်တန်းချ၍သိ၏၊ ဝါ=အထင်အမြင်သေး၏၊ [အဝ=အောက်တန်းချ၍+ဇာနာတိ=သိ၏၊ အဝဇာနာတိ=အထင်သေး၏၊ ဝါ=မထီမဲ့မြင်ပြု၏] သံဝါသေန=အတူတကွနေထိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အဝဇာနာတိ=၏၊ အာရေယျမုခေါ[1]= ပဌမပြောစကားဌာန (မစိစစ်ဘဲ) စိတ်ထဲဌာထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည်

၁။ အာရေယျမုခေါဌ် အနက်ဖွင့်အမျိုးမျိုး။ ။အာရေယျမုခေါကို အနက်ပြန်ဆိုရာတွင် ပဌမအနက်ဌ သဒ္ဒတ္ထတိကျမှုကိုသာ ပဓာနထား၍ ဒုတိယအနက်ဌ အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်မှုကိုသာ ပဓာနထားသည်။ အာရေယျ=အာ+ဓာ+ဏျ။ ဓာတဲ့ ဌပေတဗ္ဗဏ် ရေယျံ= (စိတ်ထဲဌ)ထားအပ်သော။ အာဒိတော (ပဌမ ဝစနသ္မိံယေဝ)ရေယျံ အာရေယျံ=ပဌမ ပြောစကားဌာ စိတ်ထဲဌထားအပ်သော။ မုခေန ဂဟဏံ မုခံ= နှုတ်ဖြင့်နာယူခြင်း၊ လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုခြင်း၊ အာရေယျံ မုခံ ယဿာတိ အာရေယျမုခေါ=ပဌမ ပြောစကားဌာ (မစူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ) စိတ်ထဲဌထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုမှုရှိသောသူ။ (တနည်း) နှုတ်, ခံတွင်း, ပါးစပ်ကိုသာ မုခဟုဆိုဌ် "အာရေယျမုခေါ=ပဌမပြောစကားဌာ ယုံကြည်စွာ လက်ခံနာယူခြင်းငှာ ထားအပ်သောနှုတ် ရှိသည်"ဟု ဆိုပါ။

အာဒိတော ရေယျံ ဌပေတဗ္ဗံ အာရေယျံ၊ ဒဿနသဝန ပဋိဝစနဒါနဝသေန မုခေန ဝိယ ပဝတ္တံ ဂဟဏံ မုခန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တံ မုခံ အာရေယျံ, ဂဟဏတ္ထံ ပကတိ မုခမေဝ ဝါ အာရေယျံ ယဿ သော အာရေယျမုခေါ၊ အဝိစာရေတ္တာ အာဒိကထာယ ဧဝ ဌပိတဂဟဏောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုဂ္ဂလပညတ်မူလဋ္ဌိကာ၊ ၄၄။

(တနည်း) အာရေယျဌ် အာဥပသာရကို ဓာတုတ္ထာနုဝတ္တက ကြဲ၍"အာရေယျ မုခေါ=ကြားကြားသမျှ စကားအားလုံးဌ် မစူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ ယုံကြည်စွာ လက်ခံခြင်း

အတည်ပြုမှုရှိသည်၊ ဝါ=ဝဋ္ဋမပြောစကားဌ်သာ (မရူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ)လျင်ခြန်စွာ လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုသည်၊[တနည်း-အာဒေယျမုခေါ=(ပြောသမျှစကားကို ယုံကြည်စွာ)လက်ခံနာယူလွယ်သော နှုတ်ရှိသည်]ဟောတိ=၏၊ လောလော= လျှပ်ပေါ်လော်လီ စိတ်မတည်တံ့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ မန္ဒော=ဖျင်းအထုံထိုင်း သည်၊ မောမှုဟော=အလွန်အကဲ တွေဝေသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော =ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒတ္တာ=၍၊ အဝဇာနာတိ=အောက်တန်းချ၍သိသနည်း၊ ဝါ=အထင် အမြင်သေးသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောကဌ်၊ ပုဂ္ဂလော= ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ပုဂ္ဂလဿ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးအား၊ စိဝရ.....ကွာရံ=ဆေးကို၊ [စာပိုဒ် ၁၂၇ သုတ် (စာမျက်နှာ-၂၃၈) ကြည့်]ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ တဿ=ထို ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တွေးတောခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဒေမိ= ပေးရ၏၊ အယံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ=ခံယူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတော ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒတ္တာ=၍၊ အဝဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ မိမိကသာ ပေးနေရခြင်းဖြင့်)။ပ။

ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ပုဂ္ဂလေန=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးနှင့်၊ သဒ္ဓိं= အတူတကွ၊ ဒွေ ဝဿာနိ ဝါ=နှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ တီဏိ

ဌာ ထားအပ်သောနှုတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ကြားကြားသမျှစကားအားလုံးဌ် မစိစစ်ဘဲ စိတ်ထဲဌ် ထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုမှုရှိသည်"ဟု အနက်ဆိုပါ။

အာဒေယျမုခေါတိ ပါဠိယာ ပန ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော၊ မဂ္ဂေ ဒဋ္ဌအာဝါ ဌော ဝိယ အာဂတာဂတံ ဥဒကံ ဝဏ္ဏံ ဝါ အဝဏ္ဏံ ဝါ သဒ္ဒဟနဝသေန သမ္ဘဋ္ဌိတ္ဆိတုံ ဌပိတမုခေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ဤသုတ်အဂုတ္တိုရ်ဌ၊ ၅၁။

အပရော ဝဏ္ဏမ္ဟိ ကထိတံ ဂဏှာတိ၊ အဝဏ္ဏမ္ဟိ ကထိတံ ဂဏှာတိယေဝ၊ အယမ္ဟိ အာဒေယျမုခေါယေဝ နာမ၊ အာဝေဓတ္ထမုခေါ၊ ယံ ယံ သုဏာတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော။ ပုဂ္ဂလပညတ်ဌ။၉၈။

အာဒေယျမုခေါ ဟူသောပါဌ်။ ။ဤသုတ်အဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာဌ် တတိယ အက္ခရာ "ဒ" ဖြင့် အာဒေယျမုခေါဟူသောပါဌ်ကို ရှေးဦးစွာဖွင့်၏၊ အာ+ဒါ+ဏျ။ အာဒီယတိ ဂဏှာတီတိ အာဒေယ္ယံ (ဏျပစ္စည်း ကတ္တားဟောကြောင်သည်) အာဒေယ္ယံ မုခံ ယဿာတိ အာဒေယျမုခေါဟု ဝေနုတ္တပြု၊ ဤအတိုင်းလည်းအနက်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အာဒေယ္ယ မုခေါတိ အာဒီယနမုခေါ၊ ဂဟဏမုခေါတိ အတ္ထော။ပ။ ဝဏ္ဏံ ဝါ အဝဏ္ဏံ ဝါ သိယမေဝ သဒ္ဒဟတိ၊ သဒ္ဒဟနဌေန ဟိ အာဒါနေန ဃ အာဒီယနမုခေါတိ ဝုတ္တော။

ဝသာနိ ဝါ=သုံးနှစ်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း။ သံဝသတိ=နေထိုင်၏၊ (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရသ=သူတပါး၏၊ ဝဏ္ဏေ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကို၊ ဘာသိယမာနေ ဝါ=ပြောဆိုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်ကို၊ ဘာသိယမာနေ ဝါ=သော်လည်းကောင်း၊ တံ=ထိုချီးမွမ်းကဲ့ရဲ့စကား အားလုံးကို၊ ခိပ္ပံ ဧဝ=လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ အဓိမုစ္စိတာ=သက်ဝင်ယုံကြည်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဣတ္ထာရသဒ္ဓေါ=နည်းပါးသော သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဣတ္ထာရဘတ္တိ=နည်းပါးသော ထပ်တလဲလဲမှီဝဲဆည်းကပ်တတ်သော သဒ္ဓါရှိသည်၊ ဝါ=ထပ်တလဲလဲမှီဝဲဆည်းကပ်တတ်သော သဒ္ဓါတရားနည်းနည်းပါးပါးသာရှိသည်၊ ဣတ္ထာရပေမော=နည်းပါးသော သဒ္ဓါအချစ်, တဏှာအချစ်ရှိသည်၊ (နည်းပါးသော သဒ္ဓါအချစ်နှင့် ဂေဟသိတပေမဟူသော တဏှာရာဂအချစ်ရှိသည်) [ဂေဟ=ကာမဂုဏ်ငါးပါးတည်းဟူသော နေအိမ်ကို+သိတ=မှီတွယ်သော တဏှာရာဂ]ဣတ္ထာရပွသာဒေါ=နည်းပါးသော သဒ္ဓါကြည်ညိုမှုရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ မန္ဒော=သည်၊ မောမူဟော=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမှု၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ကုသလာကုသလေ=ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ နပ ဇာနာတိ=မသိ၊ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇေ=အပြစ်ရှိကုန်, အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ နဇာနာတိ=မသိ၊ဟီနပဏီတေ=ယုတ်ညံ့ကုန်, မြင့်မြတ်ကုန်သော။ပ။ ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂေ=မည်းညစ်သောတရား, ဖြူစင်သောတရားများ ဖြစ်၍ အချင်းချင်း တားမြစ်ကန့်ကွက် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ နပ ဇာနာတိ။ [သပ္ပဋိဘာဂ=သဟ+ပဋိဘာဂ၊ သဟသဒ္ဒါကို သံဝိဓာနမာန အနက်ဟောကြ၏။ ပဋိ=ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+ဘာဂ=အဖို့။ ပဋိပက္ခော ဘာဂေါ ပဋိဘာဂေါ၊ သံဝိဓာနမာနော ပဋိဘာဂေါ ယေသန္တိ သပ္ပဋိဘာဂါ၊ ကဏှသုက္ကာ စ တေ သပ္ပဋိဘာဂါစာတိ ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂါ]။ပ။ ပဌမံ။

၂-အာရဘတိသုတ်

၁၄၂။ အာရဘတိ စ=အာပတ်လည်းသင့်၏၊ ဝါ=အာပတ်ကိုလည်း လွန်ကျူး၏၊ ဝိပဋိသာရီ စ=(အာပတ်သင့်ခြင်းကြောင့်) နောင်တတဖန် ပူပန်နေသည်လည်း၊ (အာပတ်ပြစ်မှု၊ အစွဲပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတောပူပန်နေသည်လည်း) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ဝိ(ဝိရူပံ)=ဖောက်ပြန်စွာ+ပဋိ(ပဋိစ္စ)=အာပတ်လွန်ကျူးမှုကို စွဲ၍+သာရီ=ကြံစည်တွေးတောပူပန်နေသူ၊ သရတိ စိန္တေတိ အနုတပ္ပတီတိ သာရီ၊ အာပတ္တိဝိတိက္ကမံ ပဋိစ္စ သာရီ ပဋိသာရီ၊ ဝိရူပံ ပဋိသာရီ ဝိပဋိသာရီ။]

ယတ္ထ=အကြင် စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာဝိမုတ္တိ၌၊ ဝါ=အကြင် စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာဝိမုတ္တိသို့ရောက်၍၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်နှင့် အလားတူဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့သော် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အပရိသေသာ=အကြွင်းအကျန်မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍)နိရုဇ္ဈန္တိ=ချုပ်ပျောက်ကုန်၏၊ တဿ စေတောဝိမုတ္တိ=(အကုသိုလ်တရားတို့ ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အားလုံးစုံ ချုပ်ပျောက်ရာဖြစ်သော) ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစေတောဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိုကိလေသာ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ [ကိလေသဗန္ဓနတော ဝိမုစ္စတိတိ ဝိမုတ္တိ၊ စေတော စ တံ ဝိမုတ္တိ စာတိ စေတောဝိမုတ္တိ] တဿ ပညာဝိမုတ္တိ=(အကုသိုလ်တရားတို့ အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ချုပ်ပျောက်ရာ) ထိုအရဟတ္တဖိုလ် ပညာဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထို ကိလေသာ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ (မရဖူးသေးသောကြောင့် မသိ)။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဒ=ဤသတ္တလောကခု၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အာရဘတိ=အာပတ်ကားသင့်၏၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=နောင်တတဖန်ပူပန်နေသည်ကား၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ [အာပတ်ကို ကုစားပြီး၍ အာပတ်မှ ထမြောက်ပြီး, စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် နောင်တတဖန် ပူပန်မနေတော့ဟူလို(ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်တည်း) ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ (၉၇)၌ကား "ထိုအာပတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြား(ဒေသနာပြောကြား)ခြင်းငှာ မိမိနှင့်သဘောတူပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှာဖွေနေသောကြောင့် ဝိပ္ပဋိသာရမဖြစ်"ဟု ဖွင့်၏]။ပ။

နု အာရဘတိ=အာပတ်ကားမသင့်၊ (တကြိမ်တခါ အာပတ်သင့်ပြီး၍ ထိုအာပတ်မှထပြီးနောက် ထပ်၍ကား အာပတ်မသင့်)ဝိပ္ပဋိသာရီ=နောင်တတဖန်ပူပန်နေသည်ကား၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ပုဂ္ဂလပညတ်ဋီကာအလိုကား "နု အာရဘတိ=အာပတ်ကား မသင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=(ဝိနည်းပညတ်၌ မကျမ်းကျင်သောကြောင့် အာပတ်မသင့်ဘဲလျက် အာပတ်သင့်၏ဟု မှတ်ထင် နေသည့်အတွက်) နောင်တတဖန်ပူပန်နေသည်၊ ဟောတိ=၏"ဟု အနက်ဆိုရမည်]။ပ။ နု အာရဘတိ=အာပတ်လည်းမသင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=နောင်တတဖန် ပူပန်နေသည်လည်း၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ပဇာနာတိ=သိ၏။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယွာယံ(ယောအယံ)ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာရဘတိ

စ=၏၊ ဝိပွဋ္ဌိသာရီ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝစနီယော=ပြောဆိုဆုံးမသင့်သည်၊ အသု=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝစနီယော=သည်၊ အသု=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ။)

အာယသ္မတော=အရှင်မှာ၊ [တနည်း–အာယသ္မတော=အရှင်၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အာရမ္ဘော=အာပတ်ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝအကုသိုလ်တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိနေကုန်၏၊ ဝိပွဋ္ဌိသာရော=နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့သည်၊ ပဝမ္ဟန္တိ=ထပ်တလဲလဲ တိုးပွားနေကုန်၏၊ သာဓု=တိုက်တွန်းတောင်းပန်ပါ၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အာရမ္ဘေ=ကုန်သော၊ အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍လည်းကောင်း၊ (သင့်ရောက်အပ်ပြီးသောအာပတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း, အာပတ်မှထမြောက် စင်ကြယ်စေခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှား၍လည်းကောင်း)ဝိပွဋ္ဌိသာရေ=ကုန်သော၊ အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဋ္ဌိဝိနောဒေတွာ=ထုတ်ပယ်၍လည်းကောင်း၊ (မိမိ၏ အာပတ်စင်ကြယ်နေပုံကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းဖြင့် ထုတ်ပယ်၍လည်းကောင်း၊)စိတ္တဿ=ဝိပဿနာစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဿ=ဝိပဿနာပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတု=ဖြစ်ပွားစေပါလော၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖြစ်ပွားစေလသော်၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ပဿမေန=ငါးယောက်မြောက်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သမသမော=(လောကုတ္တရာဂုဏ်တို့ဖြင့်) တထပ်တည်းကျ တူညီမျှသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ (ဝစနီယော=ပြောဆိုဆုံးမသင့်သည်၊ အသု=ဖြစ်ရာ၏)။ပ။

နပဝမ္ဟန္တိ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ်ပွားကုန်။ပ။အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ စိတ္တဿ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဿ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဋ္ဌိဝိနောဒေတွာ=ထုတ်ပယ်၍၊ စိတ္တဿ=လည်းကောင်း၊ ပညဿ=လည်းကောင်း။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ဤသို့ "ပဋ္ဌိမေ ဘိက္ခဝေ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့သော ဒေသနာတော် အတိုင်း၊ စတ္တာရော=လေးဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [ပါပုဏ္ဏန္တိ၌စပ်]ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ [သြဝဒိယမာနာ အနုသာသိယမာနာ တို့၌စပ်]ပဋ္ဌမေန=ငါးဦးမြောက်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ "အာယသ္မတော ခေါ အာရမ္ဘော" စသော သြဝါဒ စကားဖြင့်၊ သြဝဒိယမာနာ=ဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အနုသာသိယမာနာ=သွန်သင်ကဲ့မြစ်အပ်ကုန်လသော်၊ အနုပဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃-သာရန္ဒဒသုတ်

၁၄၃။ ကေ=သော။ပ။[စာပိုဒ် ၃၄-နှင့် ၄၄ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၇၅၊ ၉၈)ကြည့်]အာဒါယ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝေသာလီ=ဝေသာလီမြို့သို့၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်း အကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌(ဝေသာလီ မြို့တွင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား ဆွမ်းခံဝင်တော်မူရာ ထိုအခါ၌) ပဌမတ္တာနံ=ငါးလီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိသတာနံ=လိစ္ဆဝိမင်းအရာတို့သည်၊ [တနည်း- ပဌမတ္တာနံ လိစ္ဆဝိသတာနံ=လိစ္ဆဝိမင်း ငါးရာတို့သည်] သာရန္ဒေ=သာရန္ဒဒ မည်သော၊ ဝါ=သာရန္ဒဒ နတ် ဘီလူးပိုင်ဆိုင်သော၊ စေတိယေ=စေတီဘုန်နန်း နတ်ကွန်း၌၊ ဝါ=စေတီဘုန်နန်း နတ်ကွန်းကျောင်း၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင် နေကြကုန်စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ=တစုတဝေးတည်း ရောက်နေကြကုန်စဉ်၊ အန္တရာ= အခြားစကား၏ ကြိုးကြား ကြိုးကြားကာလ၌၊ အယံ ကထာ=ဤစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကာ=အဘယ်မည်သော၊ ကထာ=စကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ် သနည်းဟူမူ။)

လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဌမံ=ငါးပါးကုန်သော၊ ရတနာနံ=ရတနာ တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌမံ=ငါးပါး ကုန်သော၊ (ရတနာနံ =တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=သနည်းဟူမူ) ဟတ္ထိရတနသ=ဆင်ရတနာ၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို လောကသ္မိံ=၌၊ ဒုလ္လဘော =၏၊ အဿရတနသ=မြင်းရတနာ၏။ပ။ မဏိရတနသ=ပတ္တမြားရတနာ၏ ။ပ။ဣတ္ထိရတနသ=မိန်းမရတနာ၏။ပ။ ဂဟပတိရတနသ=သူဌေးသူကြွယ် ရတနာ၏။ပ။ ပဌမံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ရတနာနံ=ဤရတနာတို့၏၊ ပါတု ဘာဝေါ=ကို၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစကားသည်၊ (ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေ လိစ္ဆဝီ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ မဂ္ဂေ=လမ်း ခရီး၌၊ ပုရိသံ=အစောင့်ယောက်ျားကို၊ ဌပေသုံ=ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ် သို့ပြော၍၊ ဌပေသုံ=ထားကြကုန်သနည်းဟူမူ)အမ္ဘော ပုရိသ=အမောင်ယောက်ျား၊ တွံ=သင်သည်၊ ယဒါ=အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဿေယျာ သိ=မြင်ရရာ၏၊ အထ=မြင်ရရာ ထိုအခါ၌၊ အမှာကံ=ငါတို့အား၊ အာရောစေ ယျာသိ=ပြောကြားပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့ပြော၍၊ (ဌပေသုံ=ထားကြကုန်ပြီ) သော ပုရိသော=ထိုအစောင့်ယောက်ျားသည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဒွိရတ္တောဝ=အဝေး မှပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာတော်မူသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်ရသည်သာ၊ ဒိသ္မာနု =မြင်ပြီး၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တေ လိစ္ဆဝီ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊

(သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ=သွားပြီး၍၊ တေ လိစ္ဆဝီ=တို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောကြားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ပြောကြားသနည်းဟူမူ။)

ဘန္တေ=အရှင်မင်းတို့၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊ အယံ သော ဘဂဝါ=ဤယခုတွေ့မြင်ရသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ [အယံ=ဤယခုအကျွန်ုပ် တွေ့မြင်ရသော+သော=ထိုအသင်လိစ္ဆဝီတို့ ကြွလာစေလိုသော+ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဤကဲ့သို့ သဗ္ဗညုတမ်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ကြိုစည်စဉ်းစားရာ၏]ဂစ္ဆတိ=ကြွသွားတော်မူနေပါ၏၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ (တုမှေ=အရှင်မင်းတို့သည်) ယဿ ဥပသင်္ကမနသ=အကြင်မြတ်စွာဘုရားထံ သွားခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်အခါကို၊ မညထ=သိကြပါကုန်၏၊ (တံ ဥပသင်္ကမနံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားထံသွားခြင်းကို၊ ကရောထ=အရှင်တို့ အလိုဆန္ဒအတိုင်း ပြုတော်မူကြပါကုန်လော) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောကြားပြီ)အထခေါ=၌၊ တေ လိစ္ဆဝီ=ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်၊ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ=သွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတ္မာ=ရိုသေစွာရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သော နေရာ တနေရာ၌၊ အဋ္ဌသု=ရပ်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဋ္ဌိတာ=ရပ်နေကြကုန်သော။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=ဟူမူ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ ယေန=၌၊ သာရန္ဒဒံ=သော၊ စေတိယံ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိပါ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်းပြု၍၊ ဥပသင်္ကမတု=ကြွတော်မူပါ၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှီဘာဝေန=ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံတော်မူပြီ။ပ။ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေ လိစ္ဆဝီ=တို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝီမင်းတို့၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ကာယ=အဘယ်မည်သော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သည်၊ အတ္ထ နု=ဖြစ်ကြကုန်သနည်း၊ ဝေါ=သင်တို့၏၊ အန္တရာ=ငါဘုရားမကြွလာမီ အကြားကာလ၌၊ ဝိပ္ပကတာ=ပြုအပ်ပြောဆိုအပ်ပြီးမဟုတ်သော၊ ဝါ=ပြောဆို၍ မပြီးဆုံး

သေးသော၊ ကထာ=စကားသည်၊ ကာ စ ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒ=ဤအရပ်၌၊ အမှာကံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ သန္ဓိသိန္ဓာနံ=ကုန်စင်၊ သန္ဓိပတိတာနံ=စင်၊ [တနည်း-ဘဂ္ဂေ=ရား၊ ဣဒ=၌၊ သန္ဓိသိန္ဓာနံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သော၊ သန္ဓိပတိတာနံ=ကုန်သော၊ အမှာကံ=တပည့်တော်တို့၏]အန္တရာ=ကြိုးကြားကြိုးကြားကာလ၌၊ အယံ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ (ကာ=သော၊ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဟူမူ) လောကသ္မိံ=၌၊ ပဗ္ဗန္တံ=ကုန်သော၊ ရတနာနံ=တို့၏။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ ပဗ္ဗန္တံ=ကုန်သော၊ဣဒမေဝ ရတနာနံ=တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစကားသည်၊(ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘော=အိုအချင်းတို့၊ ကာမာဓိမုတ္တာနံ=(ဝတ္ထု, ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) ’ကာမတို့၌ စိတ်ဝင်စားနေကြကုန်သော၊ လိစ္ဆဝီနံ=လိစ္ဆဝီမင်းတို့မှာ၊ ကာမံယေဝ= (ဝတ္ထု, ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမကိုသာလျှင်၊ အာရဗ္ဘ=အာရုံပြု၍၊ ဝါ= အကြောင်းပြု၍၊ အန္တရာ=၌၊ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ ဝတ=ဖြစ်လေပြီတကား၊ လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝီမင်းတို့၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ပဗ္ဗန္တံ=ကုန်သော၊ ရတနာနံ=တို့၏။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=လူမင်း, နတ်မင်း, ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ဝပ်စင်းဦးခိုက်၊ ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စတွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတသ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ လောကသ္မိံ=၌၊ တထာဂတပဗ္ဗဝေဒိတသ= မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယသ=သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊ ဒေသေတာ=တဆင့်ဟောကြားတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။

လောကသ္မိံ=၌၊ တထာဂတပဗ္ဗဝေဒိတသ=သော၊ ဓမ္မဝိနယသ=ကို၊ [ဝိညာတာ၌ ပကတိကံအဖြစ်ဖြင့်စပ်]ဒေသိတသ=ဟောကြားအပ်သည်ကို၊ [ဝိညာတာ၌ ဝိကတိကံအဖြစ်ဖြင့်စပ်]ဝါ=ဟောကြားအပ်လသော်၊ ဝိညာတာ= သိနားလည်သော၊ပုဂ္ဂလော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။ပ။ဝိညာတာ=သိနားလည်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နော=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလနှင့်တကွသော ရှေ့ပိုင်းအကျင့်တရားကို ကျင့်သော။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ ကတညူ=သူတပါးပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးကိုသိတတ်သော၊ ကတဝေဒီ= သူတပါး ပြုအပ်ဖူးသောကျေးဇူးကို ထင်ရှားဖော်ပြ ဆပ်ပေးတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလော =ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။ပ။တတိယံ။

၄-တိကဏ္ဍကီသုတ်

၁၄၄။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ဘဂဝါ=သည်၊ သာကေတေ=သာကေတမြို့အနီး၌၊ တိကဏ္ဍကီဝနေ [1]=တိကဏ္ဍကီမည်သော တောင်၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊ တတြ=ထိုအခါ၌၊ (သာကေတမြို့အနီး တိကဏ္ဍကီတောင် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)ဝါ=မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဖြစ်သော ထို သာကေတမြို့အနီး တိကဏ္ဍကီတောင်၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။[စာပိုဒ် (၁)သုတ်ကြည့်]ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သော အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါ ရံခါ၌၊ အပ္ပဋိကူလေ=စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်သော၊ ဣဋ္ဌာရုံ၌၊ (စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်၍ ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ် သတ္တဝါ, သင်္ခါရဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၌)ပဋိကူလသညီ=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာ ရှိလျက် (ဆံပင်အမွေးစသော မတင့်တယ်သော အသုဘအစုအဝေးဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း, အနိစ္စ စသောတရားဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း။ စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်လျက်) ဝိဟရေယျ=နေပါမူကား၊ သာဓု=ကောင်းလေစွာ[2]။

၁။ **တိကဏ္ဍကီဝနေ။** ။အဘိဓာန်တို့၌ "တိကဏ္ဍကီ"ဟူသော ပုဒ်ကို မတွေ့ရ၊ သံယုတ်ပါဠိတော် (တ၊နှာ၊၂၆၀)၌ "သာကေတေ ဝိဟရန္တိ ကဏ္ဍကီဝနေ"ဟု ရှိ၏၊ ကဏ္ဍကီဝနေတိ မဟာကရမန္ဒဝနေ(ကြီးစွာသော ခံပင်ခြုံတောင်)။သံယုတ်၌၊ တ-၂၉၃။ ကဏ္ဍကာ ဧတိသာ အတ္ထိတိ ကဏ္ဍကီ၊ ကရမန္ဒဂဏ္ဍော(ခံပင်ခြုံ)သြသဓိဘာဝါပေကွာယ ဣတ္ထိလိင်နိဒ္ဒေသော၊ တဗ္ဗဟုလတာယ တံ ဝနံ "ကဏ္ဍကီဝန"န္တေ ဝ ပညာယိတ္ထ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၅၁၆။

ဤဋီကာဝိဂြိုဟ်ကို နည်းမှီး၍ "တိကဏ္ဍကီဝနေ=ခံပင်ခြုံသုံးခုရှိသောတောင်" ဟု အနက်ပြန်ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ပေ၏၊ သို့သော် မဟာကရမန္ဒဝနေ ဟုလည်းကောင်း တဗ္ဗဟုလတာယ ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် ခံပင်ခြုံမှာ သုံးခြုံမက အများကြီးရှိသော တောကြီးဖြစ်ရကား ယင်း၌၊ ဋီအဖွင့်နှင့် မကိုက်ညီတော့ပေ၊ အကယ်၍ သာကေတမြို့ အနီး၌ ကဏ္ဍကီမည်သော တောတခုနှင့် တိကဏ္ဍကီမည်သော တောတခုဟု တောနှစ်ခုရှိကြောင်း သေချာစွာ သိရလျှင်ကား "တိ သော ကဏ္ဍကီ ယော တိကဏ္ဍကီ၊ တိကဏ္ဍကီဟိ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ တိကဏ္ဍကီဝနံ=ခံပင်ခြုံသုံးခုတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သောတော" ဟူသော အနက်ကို သံသယကင်းရှင်းစွာပြန်ဆိုရာ၏။

၂။**အပ္ပဋိကူလေ ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ။** ။ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေဝတ်သော ဣဋ္ဌာရုံတို့သည် အပ္ပဋိကူလ (ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်) သတ္တဝါအာရုံများ ဖြစ်၏၊ ထိုအပ္ပဋိကူလ သတ္တဝါဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံတို့၌ ဆံပင်အမွေးဝတ်သော မတင့်တယ်သော အသုဘအဝုအဝေးတွေပါတကားဟု ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းရ၏၊ ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့သည်

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာလေန ကာလံ=၌၊ ပဋိကူလေ=စက်ဆုပ်ဖွယ် အနိဋ္ဌာရုံ၌၊ (စက်ဆုပ်မုန်းတီးဖွယ် သတ္တဝါ သင်္ခါရ ဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံ၌)အပ္ပဋိကူလသညီ=စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ (မေတ္တာဘာဝနာဖြန့်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဓာတ်သဘောသက်သက်မျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော သဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်လျက်)ဝိဟရေယျ=နေပါမူကား၊ သာဓု=စွာ ၁ ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ အပ္ပဋိကူလေ စ=၌လည်းကောင်း၊ ပဋိကူလေစ=၌လည်းကောင်း၊ ပဋိကူလ သညီ=ရှိလျက်၊ ဝိဟရေယျ=ကား၊ သာဓု=စွာ။ပ။

ပဋိကူလဿ=အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်နေခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိကူလဿ=

အပ္ပဋိကူလဖြစ်သော သင်္ခါရအာရုံများဖြစ်၏၊ ထိုကိုယ်ခန္ဓာရုံရုပ်သင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ,ဒုက္ခ, အနတ္တ,ဝိပရိဏာမ တရားများပါတကား ဟု နှလုံးသွင်းရ၏၊ ထိုကဲ့သို့ အပ္ပဋိကူလ သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော ကိုယ်ခန္ဓာရုံတို့၌ အသုဘအစုအဝေးဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနိစ္စစသည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပဋိကူလ (စက်ဆုပ်ဖွယ်) သဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေပါမူကား ကောင်းလေစွ ဟု ဟောတော်မူသည်။

၁။ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ။ ။စက်ဆုပ် မုန်းတီးဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနိဋ္ဌာရုံတို့သည် ပဋိကူလသတ္တဝါအာရုံများဖြစ်၏၊ ထိုပဋိကူလသတ္တဝါအနိဋ္ဌာရုံတို့၌ မေတ္တာဘာဝနာ ဖြန့်ရ၏၊ (သို့မဟုတ်) သတ္တဝါကောင်မဟုတ်၊ အသက်ကောင်, အတ္တကောင်မဟုတ်၊ ပထဝီ အာပေါ စသောဓာတ်သဘောသက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည် ဟူသော်လည်း နှလုံးသွင်းရ၏၊ မစင်ကျင်ကြီးစသော အနိဋ္ဌာရုံတို့သည် စက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလဖြစ်သော သင်္ခါရအာရုံများ ဖြစ်၏၊ ထိုအာရုံများ၌ ပထဝီ အာပေါစသော ဓာတ်သဘော သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု နှလုံးသွင်းရ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ပဋိကူလ သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံတို့၌ မေတ္တာဘာဝနာဖြန့်ခြင်း ပွားများခြင်း၊ ဓာတ် သဘောမျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် အပ္ပဋိကူလသဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ် နေပါမူ ကောင်းလေစွာ့ဟု ဟောတော်မူသည်။

ထို့နောက် အပ္ပဋိကူလ, ပဋိကူလဟူသော အာရုံနှစ်မျိုး၌ အသုဘဟု နှလုံး သွင်းခြင်း၊ အနိစ္စစသည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် ပဋိကူလသဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိကူလ, အပ္ပဋိကူလဟူသော အာရုံနှစ်မျိုး၌ မေတ္တာ ဘာဝနာဖြန့်ခြင်း၊ ဓာတ်သဘောမျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် အပ္ပဋိကူလသဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေရမည်ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။

၂။ ပဋိကူလဿ အပ္ပဋိကူလဿ တဒုဘယ် အဘိနိဝေဇေတွာ။ ။"တဒုဘယ် အဘိနိဝေဇေတွာတိ.....ပဋိကူလဘာဝံ အပ္ပဋိကူလဘာဝဉ္စာတိ တံ ဥဘယံ ပဟာယ အဂ္ဂဟေတွာ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ပါဠိတော်၌ "ပဋိကူလဿ အပ္ပဋိကူလဿ"ဟု ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ဘာဝပွဓာန၊ ဘာဝလောပဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်

အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အာရုံ၏ ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်နေခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့သော) တဒုဘယံ=ထိုနှစ်မျိုးစုံကို၊ (ထိုပဋိကူလ, အပ္ပဋိကူလဖြစ်နေခြင်းသဘော နှစ်မျိုးစုံကို) အဘိနိဝေဒေတွာ=ကြဉ်ဖယ်၍၊ ဝါ=မရှုမှတ်မူ၍၊ သတော=သတိရှိသည်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အံလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု၊ သတိပြုသည်) သမ္မဇာနော=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ ဝါ=သမ္မဇာဉ်ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုလျက်၊ (အာရုံခြောက်ပါးတို့၌ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဖြင့် လျစ်လျူရှုလျက်)ဝါ=ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု၊ လျစ်လျူရှုလျက်၊ ဝါ=မုန်းချစ်နှစ်ဝ, မောဟကင်းကွာ, သင့်လျော်ညီမျှစွာ ရှုလျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေပါမူကား၊ သာဓု=စွာ့။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္စ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ= အကြောင်းကို၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိဒ်(၃၁၊ ၂၀၁)လည်းကြည့်] ပဋိစ္စ=ရည်မှန်း၍၊ အပ္ပဋိကူလေ=၌၊ ပဋိကူလသညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [''ဣဒံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု' တို့မှ အာလုပ်နှင့် ကတ္တားကို ရှေးဦးစွာအနုက်ပေးသည်] မေ=ငါ့မှာ၊ ရဇနီယေသု=စွဲမက်စေတတ် ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်မှုရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=အာရုံတရားတို့၌၊ ရာဂေါ=စွဲမက်ခြင်းသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂမဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ အပ္ပဋိကူလေ=၌၊ပဋိကူလသညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်၊ ဝါ=နေသင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ဝိဟရေယျ =နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဒေါသနီယေသု=ဒေါသ အမျက်ထွက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဒေါသ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု =အာရုံတရားတို့၌၊ ဒေါသော=ဒေါသသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဒေါသမဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=မှာ၊ ရဇနီယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ရာဂေါ= သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ မေ=မှာ၊ ဒေါသနီယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု= တို့၌၊ ဒေါသော=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂဒေါသမဖြစ် ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ပဋိကူလ သညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရ

---

(၃၉၀) သံယုတ်ဋ္ဌ(တ-၂၀၈)ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၃-၁၀)တို့၌ကား ''ပဋိကူလေ စ အပ္ပဋိကူလေ စ တဒုဘယံ အဘိနိဝေဒေတွာ''ဟု သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် ရှိ၏၊ ပဋိကူလေ စ=စက်ဆုပ်ဖွယ် သတ္တဝါသစ်ါရဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံ၌လည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိကူလေ စ=စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်၍ နှစ်သက်ဖွယ်သတ္တဝါသစ်ါ၌ဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၌လည်းကောင်း၊ တဒုဘယံ= ထိုအပ္ပဋိကူလသဘော၊ ပဋိကူလသဘော ထင်ပေါ်အောင် ရှုမှတ်ပုံနှစ်မျိုးကို၊ အဘိနိဝေဒေတွာ=ကြဉ်ဖယ်၍ဟု အနုက်ပြန်ဆိုပါ။

မည်၊ ဝါ=နေသင့်၏။ပ။ရာဂေါ=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဒေါသနှင့် ရာဂ မဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ သမ္မ ဇာနော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍)ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကွစနိ=မည်သည့်အာရုံ၌မျှ၊ ကတ္ထစိ=မည်သည့် နေရာအရပ်၌မျှ၊ ကိဉ္စနံ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ ရဇနီယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု =တို့၌၊ ရာဂေါ=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကွစနိ=မျှ။ပ။ မောဟနီယေသု=အသိလွဲမှား တွေဝေသွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=တွေဝေမှု မောဟ၏အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=အာရုံတရားတို့၌၊ မောဟော=အသိ လွဲမှား တွေဝေသွားခြင်းသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂ ဒေါသ မောဟ မဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍။ပ။ သမ္မ ဇာနော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်၊ ဝါ= နေသင့်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅–နိရယသုတ်

၁၄၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဘတံ=၍။ပ။[စာပိုဒ် ၄ နှင့် ၁၁၅ သုတ် (စာမျက်နှာ–
ဖ၊ ၂၃၁)ကြည့်] ပါဏာတိပါတီ=သတ္တဝါ,အသက်ကို လျင်မြန်စွာ လျှောကျစေ သူသည်၊ ဝါ=သတ္တဝါ, အသက်ကိုသတ်သူသည်၊[တိကစာပိုဒ်(၇၁)လည်းကြည့်] ဟောတိ=၏၊ အဒိန္နာဒါယီ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူ လုယက်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မုသာဝါဒီ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာယီ=ကသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မေ့လျော့စေတတ်, မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်သောက်ခြင်း၌ ရပ်တည် သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ပမာဒ=မေ့လျော့စေတတ်သော+မဇ္ဇ=မူးယစ်စေတတ် သော+သုရာ, မေရယ=သေရည်, အရက်(သောက်ခြင်း)၌+ဌာယီ=ရပ်တည်သူ] ။ပ။ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊[စာပိုဒ်(၃၂) စုန္ဒိ သုတ် (စာမျက်နှာ–ဖ၄)ကြည့်]။ပ။ ပဗ္ဗမံ။

၆–မိတ္တသုတ်

၁၄၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂ တော=သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ မိတ္တော=မိတ်ဆွေဖြစ်အောင်၊ နု သေဝိတ ဗ္ဗော=မပေါင်းသင်းမချဉ်းကပ်သင့်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ နု သေဝိတဗ္ဗော=နည်းဟူမူ၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်)

ကမ္မဏ္ဍ=လယ်ယာလုပ်ခြင်းစသော လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေ၏၊ အဓိကရဏံ=(ဝိဝါဒါဓိကရဏ်းစသော)အဓိကရဏ်းလေးမျိုးကို၊ အာဒိယတိ=စွဲကိုင်ယူင၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ ပါမောက္ခေသု=(အရပ်မျက်နှာတို့၌) အကြီးအမှူး ဦးစီးခေါင်းဆောင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ပဋိဝိရုဒ္ဓေါ=ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒီဃစာရိကံ= ထိုထိုဤဤ ကြာရှည်စွာ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနုဝတ္ထစာရိကံ=အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ချက်မရှိ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနုယုတ္တော=ကြိုးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၁၂၄၊ ၂၂၁ သုတ် (စာမျက်နှာ-၂၃၆ နှင့် ၃၉၇) ကြည့်]။ပ။သေဝိတဗ္ဗော=ပေါင်းသင်းချဉ်းကပ်သင့်၏ ။ပ။ ကမ္မဏ္ဍံ=ကို၊ နု ကာရေတိ=မပြုလုပ်စေ။ပ။ နု အာဒိယတိ=မစွဲကိုင်မယူင၊ ဝါ=မဖြစ်ပေါ်လာစေ။ပ။ ပဋိဝိရုဒ္ဓေါ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒီဃစာရိကံ=ကို။ပ။ နု ဝိဟရတိ=မနေ။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-အသပ္ပုရိသဒါနသုတ်

၁၄၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသပ္ပုရိသဒါနာနိ=သူတော်ကောင်း မဟုတ်သူတို့၏ ပေးလှူခြင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အသက္ကစ္စံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင် မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာမပြုစုမူ၍၊[နုဝကနိပါတ်ဦးကာ၊ ၂၈၇ (စာပိုဒ်-၂၀) အဖွင့် အတိုင်း အနက်နှစ်မျိုးခွဲသည်]ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ အစိတ္တီကတွာ[1]=(လှူဖွယ်ဝတ္ထု

၁။ အစိတ္တီကတွာ ဒေတိ။ ။ဦးကာ၌ "အစိတ္တီကတွာတိ နု စိတ္တေ ကတွာ နု ပူဇေတွာတိ အတ္ထော"ဟု လည်းကောင်း, ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကာ (၃၄၊ ၃၅)၌ "စိတ္တေ ကတ္တမ္ဘတာယ စိတ္တီကတံ"ဟု လည်းကောင်းပွင့်၏၊ သဒ္ဒနီတိသုတ် (၁၃၃၈)၌လည်း "စိတ္တေ ကတံ စိတ္တီကတံ" ဟု ဝစနတ္ထပြု၏၊ [အလယ်၌ ဤအကွာရာလာသည်၊ အဘုတတဗ္ဗာဝ စီပစ္စည်း(ဤပစ္စည်း)မဟုတ်] ထို့ကြောင့် "စိတ္တီကတွာ=စိတ်၌ ပြု၍၊ ဝါ=စိတ်၌ထား၍၊ ဝါ=ပူဇော်၍၊ အစိတ္တီကတွာ=စိတ်၌မပြုမူ၍၊ ဝါ=စိတ်၌ မထားမူ၍၊ ဝါ=မပူဇော်မူ၍"ဟု အကျဉ်းချုပ်အနက် ပြန်ဆိုပါ၊ စိတ္တီကတွာ=စိတ်၌ ပြု၍၊ စိတ်၌ထား၍ ဟူသည် "လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို စိတ်၏အပြင်ဘက်သို့ မထုတ်ဘဲ လေးလေးစားစား စိတ်ထဲ၌ ထားသည်၊ ပူဇော်သည်"ဟု ဆိုလိုသည်။

အကျယ်ဖွင့်အနက်။ ။"စိတ္တီကတွာ=အဆီသြဇာအရသာရှိအောင် မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို လေးစားသမှုစိတ်၌ပြု၍၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်စိစစ်၍ လှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးစားသမှု စိတ်၌ပြု၍။ အစိတ္တီကတွာ=အဆီသြဇာအရသာရှိအောင် မွန်မွန်မြတ်မြတ် မပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် လှူဖွယ်

နှင့် အလျှုခ်ုပ္ဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမှု၍၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့သြဖွယ် ဖြစ်အောင် မပြုလုပ်မှု၍၊ ဒေတိ=၏၊ အသဟတ္ထာ=မိမိ၏လက် မဟုတ်ဘဲ သူတပါးလက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းဖြင့်၊ ဒေတိ=၏၊ အပဝိဒ္ဓံ ² =ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း၊ (အဆက်မပြတ် တသမတ် တည်းမဟုတ်ဘဲ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း) ဝါ=စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့၊ ဒေတိ=၏ [တနည်း-အပဝိဒ္ဓံ=စားကြွင်းစားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ (ကတ္တာ =ပြု၍)ဒေတိ=၏]အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ³ =ဒါနု၏ အကျိုးတရား ရောက်လာ လိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန်ဉာဏ် မရှိဘဲ၊ [ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သော ကမ္မသကတာဒိဋ္ဌိမရှိဘဲဟူလို]ဒေတိ=၏ ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သပ္ပုရိသဒါနာနိ=သူတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်း

တို့သည်၊ တ္တာမာနိ ပဌ=တည်း။ပ။ သက္ကစ္စံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင်ပြုလုပ်၍၊ ဝါ=အလျှုခ်ုပ္ဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြု၍၊ ဒေတိ=၏၊ စိတ္တီကတ္တာ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့် အလျှုခ်ုပ္ဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌ပြု၍၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့သြဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်၍၊ ဒေတိ=၏၊ သဟတ္ထာ=

ဝတ္ထုတို့ လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမှု၍၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို မရွေးချယ် မစိစစ်ဘဲ လှူဒါန်းခြင်း အားဖြင့် အလျှုခ်ုပ္ဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမှု၍" ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့် အတိုင်း လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ လေးလေးစားစားပြုပုံ (မပြုပုံ)နှင့် အလျှုခ်ုပ္ဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးလေးစားစားပြုပုံ(မပြုပုံ) အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်အောင် အနက်နှစ်မျိုးခွဲ၍ ပြန်ဆိုနိုင်၏။ ထို့နောက် "စိတ္တံ ဝါ အစ္ဆရိယံ ကတ္တာ ပဋိပတ္တိ သမ္ဘာဝနကိရိယာ"ဟုလည်း ဋီကာ ဖွင့်သေး၏၊ ထိုနည်းခြင်း စိတ္တာသဒ္ဒါ အစ္ဆရိယအနက်ဟောကြောပါ။

၁။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတိ။ ။အပဝိဒ္ဓတော ဆိဒ္ဓတောတိ အပဝိဒ္ဓံ=ပြတ်စဲသော (လစ်ဟင်း သော) အလှူဒါန၊ (အဆက်မပြတ် မလှူဒါန်းဘဲ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ပေးလှူခြင်း) တနည်း-အပဝိဒ္ဓတော ဆဒ္ဓိယတောတိ အပဝိဒ္ဓံ=စွန့်ပစ်အပ်သော (စွန့်ပစ် စရာ) ပစ္စည်းဝတ္ထု။ အနပဝိဒ္ဓံ=စွန့်ပစ်စရာမဟုတ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု။နိဿယခန်းခြင်း ပဌမဝစနတ္ထအတိုင်း "အပဝိဒ္ဓံ=ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ပေးလှူခြင်းကို၊ (ကတ္တာ =ပြု၍)"ဟု ကတ္တာပုဒ်ထည့်၍လည်း အနက်ဆိုနိုင်၏။

၂။ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒေတိ။ ။အာဂစ္ဆတိ ဖလံ ယတော ဒါနတော(ယေန ဝါ ဒါနေနာ) တိ အာဂမနံ=အကျိုးတရား လာရောက်ရာ(လာရောက်ကြောင်း) အလှူ ဒါန (ဒါနစေတနာ)၊ အာဂမနဏ္ဍ ဒိဋ္ဌိ ယဿာတိ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=အကျိုးတရား လာရောက်ကြောင်း (ရှိကြောင်း)အလှူဒါနဟု သိမြင်ယုံကြည်သော ကမ္မသကတာ သမ္ဘာဒိဋ္ဌိ ရှိသူ၊ (တနည်း) အာဂစ္ဆိယတော အာဂမနံ=အကျိုးတရားလာရောက်ခြင်း၊ အာဂမနေ ဒိဋ္ဌိ ယဿာတိ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=အကျိုးတရားလာရောက်ခြင်း(ရှိခြင်း)၌ သိမြင်ယုံကြည်သော ကမ္မသကတာသမ္ဘာဒိဋ္ဌိရှိသူ။

မိမိ၏လက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်၊ ဒေတိ=၏၊ အနုပဝိဒ္ဓံ=အဆတ်မပြတ် တသမတ်တည်း၊ ဝါ=စားကြွင်းစားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာပစ္စည်းဝတ္ထု မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ=စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ ရိုသေလေးစားစွာ၊ဒေတိ=၏၊ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=ဒါန၏ အကျိုးတရားရောက်လာလိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန်ဉာဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဒေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သပ္ပုရိသဒါနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိပဌ=တည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈-သပ္ပုရိသဒါနသုတ်

၁၄၈။ သဒ္ဓါယ=(ဒါနကုသိုလ်နှင့် ဒါနကုသိုလ်အကျိုးကို) ယုံကြည်၍၊ ဒါနံ=ပေးလှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊[တနည်း-ဒါနံ=ပေးလှူကြောင်းကုသိုလ်စေတနာကို၊ ဒေတိ=ဖြူစင်စေ၏၊ ဝါ=သုတ်သင်၏၊] သဏ္ဌာနံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ကောင်းမွန်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင်ပြု၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုစု၍၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ကာလေန=ပေးလှူသင့်ရာ အချိန်အခါ၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ အနဂ္ဂဟိတစိတ္တော=ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ တွယ်တာခင်မင်၊ ယူငင်သိမ်းပိုက်တတ်သော လောဘမူစိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=ရက်ရက်ရောရော၊ မနမ္ပြော မတွန့်တို၊ ပေးလှူလိုသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ [အနဂ္ဂဟိတ=နဝ+အဂ္ဂဟိတ (အာ+ဂဟိတ)ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တပစ္စည်း ကတ္တားဟောကြ၊ အဋ္ဌကထာ၌ "အနုဂ္ဂဟိတစိတ္တောတိ နဝ အဂ္ဂဟိတစိတ္တော"ဟု သံဝဏ္ဏနာပါဋ္ဌ၌ နုပဋ္ဌိသေဓ ရှိသင့်၏၊စာပိုဒ် ၄၄-သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၀၁)လည်းကြည့်]အတ္တာနဉ္စ=မိမိ၏ဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စ=သူတပါးဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနုပဟစ္စ=မထိုးမနှက် မချေဖျက်မူ၍၊ (မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း၊ သူတပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းအားဖြင့် မထိုးနှက်မချေဖျက်မူ၍) ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ [အတ္တာနဉ္စ ပရဉ္စ အနုပဟစ္စာတိ အတ္တုက္ကံသနေ ပရဝမ္ဘနာဒီဝသေန အတ္တာနဉ္စ ပရဉ္စ ဂုဏုပဃာတေန အနုပဟန္တ္မာ။ စာပိုဒ်(၁၅၉) ဥဒါယိသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၅၅)]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါယ=၍၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒတ္တာ=ပေးလှူခြင်းကြောင့်၊ ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်ဘဝ၌၊ တသ ဒါနဿ=ထိုပေးလှူကြောင်း ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊နိဗ္ဗတ္တတိ=ဖြစ်၏၊(တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဘဝ၌) အရော စ=ကိုယ်ပိုင်ဓနေ ပေါကြွယ်ဝသည်လည်း၊ [အရော, မဟာဒုနော စသောပုဒ်တို့ကို ဤပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၄)ယသ ဒိသံသုတ်အဖွင့် အတိုင်း အနက်ပေးသည်၊ စာပိုဒ် (၁၀၃) မဟာစောရသုတ်အတိုင်းလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်၊ တမျက်နှာ-၂၁၇ နှင့် ၂၄၇ တို့ကြည့်ပါ] ဟောတိ=၏၊ မဟာဒုနော=ရေတွက်မရ၊ များပြားလှသော

ဥစ္စာရှိသည်၊ မဟာဘောဂေါ=များပြားစွာလျှံ၊ ငါးဝအာရုံ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်ရှိသည်၊ (ဟောတိ=၏)အတိရူပေါ စ=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဒဿနီယော=သည်။ပ။[စာပိုဒ် ၁၃၅ သုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၂၅၂)ကြည့်] သမန္နာဂတော=သည်၊ (ဟောတိ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သက္ကစ္စံ=စွာ၊ ဝါ=၍၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒတ္တာ=ကြောင့်။ပ။ မဟာဘောဂေါ=သည်၊ (ဟောတိ=၏) အပိ=ထိုမျှမကသေး၊ [ယေပိ=ယေ + အပိ] အသ=ထိုအလှူပေးခဲ့ဖူးသူ၏၊ ပုတ္တာတိ ဝါ=သားသမီးတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရာတိ ဝါ=မယားတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါသာတိ ဝါ=ကျွန်တို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပေဿာတိ ဝါ=အစေခံတို့ ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ=အလုပ်သမားတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ=အကြင်အခြေအရံ ဖြစ်သူလူတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေပိ=ထိုအခြေအရံ ဖြစ်သူတို့သည်လည်း၊ သုသ္သူသန္တိ=စကားကို နာယူလိုကြကုန်၏၊ သောတံ=နားကို၊ ဩဒဟန္တိ=စွင့်ထောင်ထားကြကုန်၏၊ အညာ(အညာယ)=သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာစေကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာလေန=၌၊ ဒါနံ=ကို။ပ။စ=ထို့အပြင်၊ အသ=ထိုအလှူပေးခဲ့ဖူးသူမှာ၊ အတ္တာ=ကောင်းကျိုးတရားတို့သည်၊ ကာလဂတာ=ပဋ္ဌမအရွယ်၊ သူငယ်ဘဝ၊ အကောင်းဆုံးအချိန်ကာလ၌ပင် ဆိုက်ရောက်လာကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ပစုရာ=များလည်းများကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ပ။ စ=ထို့အပြင်၊ ဥဋ္ဌာရေသု=မွန်မြတ်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌသု=(ရူပါရုံစသား) ငါးပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေသု=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ ဝါ=လိုလားတောင့်တအပ်သော အာရုံအစုအဝေးတို့၌၊ ဘောဂါယ=ခံစားခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နမတိ=ညွှတ်ကိုင်း၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတ္တာနဋ္ဌ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပရဋ္ဌ=လည်းကောင်း။ပ။စ=ထိုမျှမကသေး၊ အသ=ထိုအလှူပေးခဲ့ဖူးသူမှာ၊ အဂ္ဂိတော ဝါ=မီးဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒကတော ဝါ=ရေဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရာဇတော ဝါ=မင်းဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ စောရတော ဝါ=သူခိုးဒမြဘေးကြောင့် လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယတော=မချစ်လုံးလုံးမုန်းသူဖြစ်သော၊ ဒါယာဒတော ဝါ=အမွေခံဆိုးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုတောစိ=မည်သည့်ဘေးရန်ကြောင့်မျှ၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏၊ ဥပဃာတော=ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုသည်၊ နိ အာဂစ္ဆတိ=မဖြစ်ပေါ်လာ။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉–ပဋ္ဌမသမယဝိမုတ္တသုတ်

ဒုတိ ၁၄၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သမယဝိမုတ္တသ=လောကီဈာန်သမာပတ် ဝင်စားအပ်တိုင်းသော အချိန်ကာလ ခဏပိုင်း၌သာ ပယ်ခွာအပ်ပြီး ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ ဝါ=ဝင်စား

အပ်တိုင်းသော အချိန်ကာလခဏပိုင်း၌သာ ပယ်ခွာအပ်ပြီး ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော လောကီဈာန်စိတ်ရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ =ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၈၉-သုတ် (ဣစ္ဆာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၀၀) ကြည့်]။ပ။နဝမံ။

၁၅၀(စာပိုဒ်)။၁၀-ဒုတိယသမယဝိမုတ္တသုတ်။ ။ဣန္ဒြိယေသု= (စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒွါရတာ=လုံခြုံစွာပိတ်ဆီး စောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရမရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတာ=(ခံယူခြင်း, သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်စပ်၍) အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရတာ= (သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုတာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ဒသမံ။ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ တိကဏ္ဍကိုဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ် ၅၀-အပေါင်း အစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၄–စတုတ္ထပဏ္ဏာသက

(၁၆) ၁–သဒ္ဓမ္မဝဂ်

၁–ပဌမသဒ္ဓတ္တာနိယာမသုတ်

ဝ ၁၅၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒ္ဓမ္မံ=သူတော်ကောင်းတရားကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာပါသော်လည်း၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ သမ္မတ္တံ=မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောသဘောရှိသော တရားဖြစ်သော၊ နိယာမံ=အရိယမဂ်ဟူသော နိယာမတရားသို့၊ ဝါ=မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ် အကျိုးပေးမှု မချုတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရားသို့၊ သြက္ကမိတုံ=သက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=တည်ရာမဟုတ်၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်။ဝ။ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ။)

ကထံ=တရားစကားကို၊ ပရိဘောတိ=ကဲ့ရဲ့၏၊ ကထိကံ=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပရိဘောတိ=ကဲ့ရဲ့၏၊ [ဒီလူက ဘာတွေလျှောက်ဟောနေတာလဲ၊ သူက ဘာကိုများသိလို့လဲ စသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့၏] အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ပရိဘောတိ=၏ [ငါတို့က ဘာကိုများ နားလည်မှာလဲ၊ ငါတို့မှာ ဒီတရားနာယူနိုင်လောက်တဲ့ ပင်ကိုဉာဏ်စွမ်းအား အရည်အချင်း ဘာမျှမရှိဟု ကဲ့ရဲ့၏၊ အထင်သေး၏၊] ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော=ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသည်၊ အနေကဂ္ဂ စိတ္တော=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူ၏၊ [အနေကဂ္ဂ=နဝ+ဧက+အဂ္ဂ။ ဧက=တခုတည်းသော+အဂ္ဂ=အာရုံ။ ဧကဂ္ဂေ ပဝတ္တံ စိတ္တံ ယဿာတိ ဧကဂ္ဂစိတ္တော=တခုတည်းသောအာရုံ၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ၊ နု ဧကဂ္ဂစိတ္တော အနေကဂ္ဂစိတ္တော] စ=ထို့အပြင်၊ (ဓမ္မံ=တရားကို) အယောနိသော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း မဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဝါ=မသင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ မနသိကရောတိ=နှလုံးသွင်း၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ သဒ္ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတော=ကြားနာလသော်။ပ။ သမ္မတ္တံ=သော၊ နိယာမံ=သို့၊ သြက္ကမိတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏၊ ဝါ=တည်ရာဖြစ်၏။ပ။ ကထံ=ကို၊ နု ပရိဘောတိ=မကဲ့ရဲ့။ပ။ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော=ပျံ့လွင့်သော စိတ်မရှိသည်၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တော=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်ရှိသည်၊

(ဟုတ္တာ=၍)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏။ စ=ထို့အပြင်၊ (ဓမ္မံ=တရားကို) ယောနိသော =ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့် ။ပ။ဘဗ္ဗော=၏၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)ပဌမံ။

၁၅၂(စာပိုဒ်)။ ၂–ဒုတိယသမ္ဗုဇ္ဈနိယာမသုတ်။ ။ဒုပ္ပညော=သည်၊ [စာပိုဒ် ၁၁၂–သုတ်(စာမျက်နှာ–၂၂၈)ကြည့်]ဇဋ္ဌော=သည်၊ ဇဋ္ဌမူဂေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနုညာတေ=တရားကို မသိအပ်သေးပါဘဲလျက်၊ အညာတမာနီ= သိအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်နေသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။အနုညာတေ=လျက်၊ အညာ– တမာနီ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–တတိယသမ္ဗုဇ္ဈနိယာမသုတ်

၁၅၃။ မက္ခီ=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ်ရှိသည်၊ မက္ခ ပရိယုဋ္ဌိတော=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျတ်တတ်သော ဒေါသသည် အုပ်စီးတည်နေ အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာ၏၊ ဥပါရမ္ဘ စိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်၊ အပြစ်တင်လိုစိတ်ရှိသည်၊ ရန္ဓဂဝေသီ=ဂုဏ်သိန်လစ်ဟာ၊ အပြစ်အနာအပေါက်အကြားကို ရှာဖွေသည်၊ [ရန္ဓ=ဆိဒ္ဒ=အပေါက်](ဟုတ္တာ=၍) ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏၊ ဓမ္မဒေသကေ=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာဟာတ စိတ္တော[1]= ဒေါသရိုက်နှက်နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသလွှမ်းမိုး စိတ်ဆိုး နေသည်၊ ခီလဇာတော=ဖြစ်သော စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း ဒေါသ ရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော ဒေါသရှိသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။

အမက္ခီ=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ် မရှိသည်၊ နု မက္ခပရိယုဋ္ဌိတော=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသသည် အုပ်စီး တည်နေအပ်သူ မဟုတ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏၊ အနုပါရမ္ဘ စိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်၊ အပြစ်တင်လိုစိတ် မရှိသည်၊ နု ရန္ဓဂဝေသီ=ဂုဏ်သိန်လစ်

၁။ အာဟာတစိတ္တော ခီလဇာတော။ ။ အာဟာတ=ဒေါသသည် ထုနှက်နှိပ်စက်အပ် သော၊ ဝါ=ဒေါသထွက်နေသော။ ဒေါသေန အာဟညတေတိ အာဟာတံ၊ အာဟာတံ စိတ္တံ ယဿာတိ အာဟာတစိတ္တော။ ခီလယတိ တေန စိတ္တံ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတီတိ ခီလံ=စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သည် အဖြစ်သို့ရောက်ကြောင်းဒေါသ။ ထို့အပြင် ဤ၌ ခီလသဒ္ဒါသည် အမှိုက်သရိုက် အနက်ဟော "ကစဝရ" သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် လည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ခီလံ ဝိယာတိ ဝါ ခီလံ"=အမှိုက်သရိုက် (သစ်ဝတ်၊ ငြောင့်တံသင်း)နှင့်တူသော ဒေါသ"ဟုလည်း ဝေနတ္ထပြု၊ ခီလံ ဇာတံ ယဿာတိ ခီလဇာတော။[သာရတ္ထဒီကာ၊ ၃–၃၄၇] "ခီလ ကဋ္ဌနတ္တေ"ဟူသော ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟနှင့် အညီ ကွဲရသဖြင့် "ခီလ"ဟု ရှိသင့်၏၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ (၃၈၆)စေတောခီလပုဒ် နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။

ဟာ၊ အပြစ်အနာ အပေါက်အကြားကို မရှာဖွေသည်၊(ဟုတ္တာ)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ =၏၊ ဓမ္မဒေသကေ=၌၊ အနာဟာတစိတ္တော=ဒေါသရိုက်နှက်၊ နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသမလွမ်းမိုး စိတ်မဆိုးသည်၊ အခီလဇာတော= ဖြစ်သော စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း ဒေါသမရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ တတိယံ။

၄–ပဌမသဒ္ဓမ္မသဇ္ဈာသုတ်

၁၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သဒ္ဓမ္မသ=သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော သာသနာတော်၏၊ သမ္ဘောသာယ=မေ့ပျောက်ပျက်စီးခြင်းငှာ၊ အန္တရဓာနာယ=ကွယ်ပျောက်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဌ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ [တနည်း–ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သဒ္ဓမ္မသ=၏။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=နည်းဟူမူ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ရိုသေလေးစား,နားစိုက်ထားကြကုန်၍၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ နု သုဏန္တိ= မကြားနာကြကုန်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုကြကုန်၍၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ နု ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူဟောပြ အသုံးမချကြကုန်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုကြကုန်၍၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ နု ဓာရေန္တိ=နှုတ်တက်ဆောင်ထား မမှတ်သားကြကုန်။

သက္ကစ္စံ=စွာ၊ ဓတာနံ=နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=ပရိယတ်တရားတော်တို့၏၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ နု ဥပပရိက္ခန္တိ= ဉာဏ်ဖြင့်စူးစိုက် မကြံစည် မစဉ်းစားကြတော့ကုန်၊ သက္ကစ္စံ=စွာ၊ ဝါ=၍၊ [နု ပဋိပဇ္ဇန္တိ ၌စပ်] အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊အညာယ=သိနားလည်ကြပြီး၍၊ ဓမ္မံ=ပါဠိကို၊ အညာယ=၍၊ ဓမ္မာနုဓမ္မံ=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလ, သမထ, ဝိပဿနာ အကျင့်တရားကို၊ နု ပဋိပဇ္ဇန္တိ=မကျင့်ကြံကြကုန်။ပ။ဒုတိယာ=ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်းငှာ၊ အသမ္ဘောသာယ=မမေ့ပျောက်ခြင်းငှာ၊ အနန္တရဓာနာယ=မကွယ်ပျောက်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ။ပ။ ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူဟောပြအသုံးချကြကုန်၏။ပ။ ဓာရေန္တိ= နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားကြကုန်၏။ပ။ ဥပပရိက္ခန္တိ=ဉာဏ်ဖြင့်စူးစိုက်၍ ကြံစည်စဉ်းစားကြကုန်၏။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ဒုတိယသဒ္ဓမ္မသဇ္ဈာသုတ်

၁၅၅။ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ နု ပရိယာပုဏန္တိ=မသင်ယူကြကုန်၊သုတ္တံ =သုတ်ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဝေဒလ္လံ=ဝေဒလ္လကို လည်းကောင်း၊ နု ပရိယာပုဏန္တိ

=ကုန်၊ [စာပိုဒ် ၇၃ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၆၃) လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်ကို မသင်ယူခြင်းဟူသော)ဤ သဘောတရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မသ=၏။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာတော်ကွယ်ပျောင်း တရားကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သာသနာတော်ကွယ်ပျောင်း တရားကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ= ဟောတော်မူဦးအုံ] ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ယထာသုတံ=ကြားနာအပ်, ကြားနာအပ်ပြီး သမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သင်ယူအပ်, သင်ယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ= ပရိယတ်တရားကို၊ ဝိတ္ထာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့ အား၊ နဒေသေန္တိ=မဟောကြားကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက် သော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်တရားကို သူတပါးတို့အား အကျယ်တဝင့် မဟောကြားခြင်း ဟူသော) ဤတရားသဘော သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ နဝါစေန္တိ=မပို့ချကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(သူတပါးကို အကျယ်တဝင့် မပို့ချခြင်းဟူသော) ဤသဘောတရားသည်။ ပ။ သဇ္ဈာယံ=ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ နကရောန္တိ=မပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(အကျယ်တဝင့်ရွတ်အံ့မှု မပြုခြင်းဟူသော)ဤတရားသဘောသည်။ပ။ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ နဲ အနုဝိ တက္ကေန္တိ=အထပ်ထပ် မကြံစည်ကြကုန်၊ နဲ အနုဝိစာရေန္တိ=အထပ်ထပ် မဆင်ခြင် မသုံးသပ်ကုန်၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ နဲ အနုပေက္ခန္တိ=အထပ်ထပ် မရှုမဆင်ခြင် ကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ် တရားကို အထပ်ထပ် မကြံစည်မသုံးသပ်ခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည် ။ပ။ ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူကြကုန်၏၊ သုတ္တံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဝေဒလ္လံ=လည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော= (ပရိယတ်တရားကို သင်ယူခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ ပ။ သံဝတ္တတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာ တော် ကြာရှည်တည်တံ့ကြောင်းတရားကား။ပ။ပဋ္ဌမံ။

၆-တတိယသဒ္ဓမ္မသမ္ဘောသသုတ်

၁၅၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ဒုဋ္ဌဟိတံ=(ရှေနောက် အစဉ် လွဲမှား) မကောင်းသဖြင့် သင်ယူထားအပ်သော၊ သုတ္တန္တံ=ပါဠိတော်ကို၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တောဟိ=(ရှေနောက် အစဉ်လွဲမှား) မကောင်းသဖြင့် စိတ်၌မှတ်သားထား အပ်ကုန်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ=ပုဒ်ဗျည်းဟူသော ပါဠိတို့ဖြင့်၊ ဝါ=အနက်ကို

ထင်ရှား ဟော်ပြတတ်သော ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂၀-သုတ် ကြည့်] ပရိယာပုဏန္တိ[1]=ရွတ်အံလေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြား ပို့ချကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုန္ဒိက္ခိတ္တသ=....ထားအပ်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနသ=ဦး၏၊ ဝါ=ပုဒ်၏၊ အတ္ထောပိ=အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်လည်း၊ ဒုန္နယော=ခက်ခဲစွာ ထုတ်ဆောင် ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ဆောင်၍ မဖွင့်ဆိုနိုင်တော့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသဘောသည်၊ (ဤသို့ ဒုဂ္ဂဟိတပါဠိတော်ကို ဒုန္ဒိက္ခိတ္တ ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သာသနာကွယ်ပြောင်းတရားကား၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗစာ=ခက်ခဲသော ဆိုဆုံးမစကားရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အပြောခက် အဆိုခက်တို့သည်၊ ဒေါဝစဿကရဏေဟိ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ အကွမာ=သည်းမခံနိုင်ကုန်သည်၊ အနုသာသနီ=အဆုံးအမကို၊ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိနော=(လက်ယာဘက်အနေ) ရှိသေစွာ နာယူလေ့ မရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၆၀) သုဂတဝိနယသုတ်နှင့် ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၉၅)သုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသဘောသည်၊ (အပြောအဆိုခက်၍ အဆုံးအမကို ရှိသေစွာ မနာယူခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ယေ တေ ဘိက္ခူ=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟုသုတာ=များစွာကြားနာသင်ယူအပ်ပြီးသော ဘုရားစကားတော်ရှိကြကုန်၏၊ အာဂတာဂမာ=ကျေပွန်စွာ နှုတ်ဖွင့်ရောက်လာပြီးသော အာဂုံနိကာယ်ပါဠိရှိကြကုန်၏၊ ဓမ္မဓရာ=သုတ်အဘိဓမ္မာတရားကို ဆောင်ကုန်၏၊ ဝိနယဓရာ=ဝိနည်းပိဋကကို ဆောင်ကုန်၏၊ မာတိကာဓရာ=ဝိနည်း, အဘိဓမ္မာ နှစ်ဖြာသော မာတိကာကို ဆောင်ကုန်၏၊ ဝါ=ဘိက္ခု, ဘိက္ခုနီ နှစ်လီသော မာတိကာကို ဆောင်ကုန်၏၊ တေ=ထိုဗဟုသုတ ရဟန်းတို့သည်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ဂရုစိုက်ကြကုန်၍၊ သုတ္တန္တံ=ပါဠိတော်ကို၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ နု ဝါစေန္တိ=မပို့ချကြကုန်၊ တေသံ=ထိုဗဟုသုတရှိသောရဟန်းတို့၏၊ အစ္စယေန=ပျံ့လွန်

---

[1] ပရိယာပုဏန္တိ။ ။စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆၀)သုတ် အဋ္ဌကထာ (၃၊ နာ-၃၄၂)၌ "ပရိယာပုဏန္တိတိ ဝဋ္ဋေ္ဌ ကထေန္တိ "ဟုလည်းကောင်း၊ ထို၏ ဋီကာ(၃၊နာ ၃၃၈)၌ "ဝဋ္ဋေ္ဌတိ သဇ္ဈာယန္တိ စေဝ ဝါစုဂ္ဂတံ ကရောန္တာ ဓာရေန္တိ စ"ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ခဲ့သည်။

တော်မူကြရာအခါ၌၊ သုတ္တန္တော=ပါဠိတော်သည်၊ ဆိန္နမူလကော=ပြတ်ပြီးသော အရင်းမူလ ဗဟုသုတ ရဟန်းရှိသည်၊ အပ္ပဋိသရဏော=ထောက်တည်ရာ ဗဟုသုတရဟန်း မရှိတော့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတိယော= သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ဗဟုသုတရှိသောရဟန်းတို့က ဂရုစိုက်၍ မပို့ချ ကြခြင်းကြောင့် ပါဠိတော်၏ ဆိန္နမူလကဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘော သည်)။ပ။

ထေရာ=(ဆယ်ဝါပြည့်စုံ)ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်။ပ။ နိုက္ခိတ္တဓုရာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊[ဤပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ် ၇၉-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၈၉၊ ၁၉၀)ကြည့်]အပ္ပတ္တသ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝီရိယံ=ကို၊ နု အာရဘန္တိ=အားမထုတ်ကြကုန်၊ [စာပိုဒ် ၇၇ သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၈၁) ကြည့်]။ပ။ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ပ။ နု အာရဘတိ =အားမထုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတုတ္ထော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ပစ္စည်း လေးပါး များပြားစွာခံယူ၍ ဈာန်ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားမထုတ်ခြင်း ဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏၊[တို့နောက် စာပိုဒ် ၅၄- သမယသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၂၆) ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (သံဃာသင်းကွဲခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတံ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သင်ယူထားအပ် သော၊ သုတ္တန္တံ=ကို၊ သုနိက္ခိတ္တေဟိ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ စိတ်၌ မှတ်သားထား အပ်ကုန်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပရိယာပုဏန္တိ=ကုန်၏။ပ။သုနယော= လွယ်ကူစွာ ထုတ်ဆောင်ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌ မော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (သုဂ္ဂဟိတဖြစ်သော ပါဠိတော်ကို သုနိက္ခိတ္တ ဖြစ်သော ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာတည်တံ့ကြောင်းတရားကား၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ သုဝစာ=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ပြောလွယ်ဆိုဆုံးမလွယ်ကုန်သည်၊ သောဝစသ ကရဏေဟိ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏အပြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ =ကဲသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်သည်၊ ခမာ=သည်းခံနိုင်ကုန်သည်၊ အနုသာသနီ=ကို၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိနော=(လက်ယာဘက်အနေ)ရှိသော နာယူလေ့ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (အဆုံးအမစကား လေးစားစွာ နာယူခြင်းဟူသော ဤတရား သဘောသည်)။ပ။

သုတ္တန္တော=သည်၊ နုစ္ဆိန္နမူလကော=မပြတ်စဲသော အရင်းမူလ ဗဟုသုတ ရဟန်းရှိသည်၊ သပ္ပဋိသရဏော=ထောက်တည်ရာ ဗဟုသုတရဟန်းရှိသည်၊

ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတိယော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ဗဟုသုတ ရှိသောရဟန်းတို့က ဂရုစိုက်၍ ပို့ချခြင်းကြောင့် ပါဠိတော်၏ ဆိန္နမူလက မဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့ သည်၊ နု ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာခံယူသူ မဟုတ်ကုန်သည်၊ နု သာထလိကာ= သိက္ခာသုံးဖြာ သာသနာကို မခိုင်မမြဲ လျှော့ရဲစွာဆွဲကိုင် ဖြည့်ကျင့်သူ မဟုတ်ကုန်သည်။ပ။ပဝိဝေကော=၌၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ =ဖြစ်ကုန်၏။ပ။အာရဒ္ဓဝီရိယာ=အားထုတ်ကုန်၏။ပ။သာပိ(ဧနေတာ)=လည်း၊ နုဗာဟု လိကာ=မဟုတ်သည်။ပ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ထားသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။စတုတ္ထော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ပစ္စည်းလေးပါး များပြားစွာခံယူသူ မဟုတ်မူ၍ စျာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=(သံဃာညီညွတ်ခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ပ။သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဆုံး။

၇–ဒုတ္ကထာသုတ်

၁၅၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလံ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို၊[အဋ္ဌကထာ၌ "တံ တံ ပုဂ္ဂလံ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သီဟိုဠ်, အင်္ဂလိပ်စာမူအတိုင်း ဝိစ္ဆာ ပါဠိ၌ရှိသင့်၏] ဥပနိဓာယ=ထောက်ဆ၍၊ ဝါ=မျက်မြင်ထောက်ရှု သက်သေပြု၍၊ ပဗ္ဗန္တံ=ငါးဦးကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ ကထာ=စကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=မကောင်းသောစကားသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကတမေသံ=အဘယ်မည် ကုန်သော၊ ပဗ္ဗန္တံ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ပုဂ္ဂလာနံ=အတွက်၊ ကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ =သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓသ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူအတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ= သဒ္ဓါတရားနှင့်စပ်သောစကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဒုဿီလ ဿ=သီလမရှိသောသူအတွက်၊ သီလကထာ=သီလနှင့်စပ်သောစကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ)အပ္ပဿုတဿ=နည်းသော အကြားအမြင်ရှိသောသူ အတွက်၊ ဝါ=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသောသူအတွက်၊ ဗာဟုဿစ္စကထာ =များသော အကြားအမြင်ရှိသူအဖြစ်နှင့် စပ်သောစကားသည်၊ ဝါ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူအဖြစ်နှင့် စပ်သောစကားသည်။ပ။ မစ္ဆရိယဿ=မပေးရက် လို သဝန်တိုသူအတွက်၊ စာဂကထာ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုနှင့်စပ်သော စကားသည်။ပ။ ဒုပ္ပညဿ=ပညာမရှိသူအတွက်၊ ပညာကထာ=ပညာနှင့်စပ်သော စကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=မကောင်းသောစကားသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဿ=အဘယ်ကြောင့်၊ အဿဒ္ဓဿ=အတွက်၊ သဒ္ဓါ ကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊

အသဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူသည်၊ သဒ္ဓါကထာယ=သဒ္ဓါတရားနှင့်စပ်သောစကားကို၊ ကစ္ဆမာနာယ=ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ=ဒေါသဖြင့် ငြိတွယ်၏၊ (ဒေါသဖြင့် ဆူးကောက်ကဲ့သို့ ငြိတွယ်၏)ကုပ္ပတိ=စိတ်ဆိုး၏၊ ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်၏၊ ပတိတ္ထိယတိ=ဒေါသဖြင့် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်၏၊ [တိက စာပိဒ် ၂၅-သုတ်လည်းကြည့်]ကောပဠ=အားနည်းသော ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသဠ=အားကြီးသောဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပစ္စယဠ=မနှစ်သက်မှု ဒေါမနဿကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဒေါမနဿကိုလည်းကောင်း၊ ပါတုကရောတိ=ထင်ရှားဖော်ပြမှုပြု၏။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့, ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ(ယသ္မာ)= အကြင့်ကြောင့်၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ=ထိုသဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံမှုကို၊ အတ္တနိ=မိမိ၌၊ နိ သမနုပဿတိ=မတွေ့မြင်၊ စ=ထို့အပြင်၊ တတော နိဒါနံ=ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=အားကောင်းသော နှစ်သက်မှုနှင့် နုနယ်သိမ်မွေ့သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ နိ လဘတိ=မရ၊ (ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့, သဒ္ဓါသမ္ပဒါကို မိမိ၌ မတွေ့ရခြင်းနှင့် ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါကြောင့် ပီတိ, ပါမောဇ္ဇ မရရှိခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့, ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့, သဒ္ဓါတရားနှင့်စပ်၍ပြောလျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်ပွားနေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အသဒ္ဓဿ=အတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ=သည်၊ ဒုက္ခထာ=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဿီလော=သီလမရှိသောသူသည်၊ သီလကထာယ=ကို၊ ကစ္ဆမာနာယ=သော်။ပ။ တံ သီလသမ္ပဒံ=ထိုသီလနှင့်ပြည့်စုံမှုကို။ပ။ တတော နိဒါနံ=ထိုသီလသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ရှိသော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=ကို၊ နိ လဘတိ=မရ၊ (ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလနှင့်စပ်၍ပြောလျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်ပွားနေသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဒုဿီလဿ=အတွက်၊ သီလကထာ=သည်၊ ဒုက္ခထာ ဟောတိ။ပ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ သုတသမ္ပဒံ=ထိုအကြားအမြင်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို။ပ။ တတောနိဒါနံ=ထိုသုတသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ရှိသော။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလံ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို၊ ဥပနိဓာယ=၍၊ ပဠုန္ဒုံ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ ကထာ=စကားသည်၊ သုကထာ=ကောင်းသောစကားသည်၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓသ=သဒ္ဓါတရားရှိသူအတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ=သည်၊ သုကထာ=ကောင်းသောစကား

သည်၊ (ဟောတိ) သီလဝတောမှ=သီလရှိသူအတွက်။ပ။ ဗဟုသုတသုမှ=များသော အကြားအမြင်ရှိသူအတွက်၊ ဝါ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူအတွက်။ပ။ စာဂဝတောမှ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုရှိသောသူအတွက်။ပ။ ပညဝတောမှ=ပညာ ရှိသောသူအတွက်။ပ။

သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူသည်။ပ။ နာဘိသဇ္ဇတိ=ဒေါသဖြင့် ဆူးကောက်ကဲ့သို့ မငြိတွယ်၊ နု ကုပ္ပတိ=စိတ်မဆိုး၊ နု ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်၊ နု ပတိတ္ထိယတိ=ဒေါသဖြင့် မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်၊ ကောပဠ=ကို လည်းကောင်း။ပ။ နု ပါတုကရောတိ=ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြု၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဟူမှု)။ပ။ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=ကို၊ လဘတိ=ရ၏၊ (ကွတိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ သဒ္ဓါသမ္ပဒါကို မိမိ၌ တွေ့မြင်ရခြင်းနှင့် ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါကြောင့် ပီတိပါမောဇ္ဇရရှိခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှား မဖော်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဒ္ဓါတရားနှင့် စပ်၍ပြော လျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿ မဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) သဒ္ဓဿ=တွက်၊ သဒ္ဓါ ကထာ=သည်၊ သုကထာ=သည်၊ (ဟောတိ) ။ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသောသူသည် ။ပ။ ဗဟုသုတောမှ=များသော အကြားအမြင် ရှိသောသူသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ စာဂဝါ=စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းမှုရှိသောသူသည်။ပ။သတ္တမံ။

၁၅၈(စာဝိဒ်)။ ၈-သာရဇ္ဇသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ သမန္နာဂတောမှ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာရဇ္ဇံ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းသို့၊ (ကြောက်ရွံ့မကင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ဒေါမနဿသို့) သြက္ကန္တော=သက်ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အသဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုသီလော=သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပသုတောမှ=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မ သုတရှိသည်။ပ။ ကုသီတောမှ=ပျင်းရိသည်။ပ။ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသည်။ပ။ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်။ပ။ [စာမျက်နှာ (၂၁၃)ကြည့်]အဋ္ဌမံ။

၉-ဥဒါယီသုတ်

၁၅၉။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤဥဒါယီသုတ်ကို) ဒေဝ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော် အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ=ပြီ၊ [စာမျက်နှာ (၂၀၇) သုတ်ကြည့်]။ပ။ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင် ဥဒါယီသည်၊ မဟာတိယာ=များစွာသော၊ ဂိဟိပရိသာယ=လူပရိသတ်သည်၊ ပရိဝုတော=ခြံရံ အပ်လျက်၊ [တနည်း -ပရိဝုတော=ခြံရံအပ်သည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍] ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တော=ဟောလျက်၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒသည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယိ=အရှင်ဥဒါယိကို၊

မဟာတိယာ=သော၊ ဂိဟိပရိသာယ=သည်၊ ပရိဝုတံ=ခြံရံအပ်လျက်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေန္တံ=ဟောလျက်၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ဧဝါ=မြင်ရသည်သာ။

ဒိသွာ=မြင်ပြီး၍၊ ယေန=အကြောင်းအရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏၊ ဝါ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ [စာမျက်နှာ (၅၈)လည်းကြည့်] ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=သည် ။ပ။ ဒေသေတိ=ဟောနေပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတုံ=ဟောခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဟောခြင်းသည်၊ သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်၊ နု = မဟုတ်၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တေန=ဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဠု=ငါးပါးကုန်သော၊ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အဒ္ဓုတ္တံ=မိမိသန္တာန်၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=စွဲကပ်တည်ရှိစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မော=တရားကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠု=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အဒ္ဓုတ္တံ=၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်သနည်းဟူမူ) အနုပုဗ္ဗံ=ဒေသနာ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒေသနာအစဉ်အတိုင်း ဟောကြားထိုက်သော၊ ကထံ=တရားစကားကို၊ ကထေသာမိ=ဟောကြားအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်၏။

ပရိယာယဒဿာဝီ=(ထိုထိုအကျိုး၏) ထိုထိုအကြောင်းကို ဖော်ပြလျက်၊ ကထံ=ကို၊ ကထေသာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ အနုဒ္ဒယတံ=(ကြီးစွာသော ကျေးဇူးကျေးမြောင်းခြင်း ဆင်းရဲတွင်းမှ သတ္တဝါတို့ကို)မပြတ်အစဉ် ကယ်တင်စောင့်ရှောက်လိုမူ ကရဏာရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ပဋိစ္စ=ရှေ့ရှုဆိုက်ရောက်၍။ပ။ နု အာမိသန္တရော=(ပစ္စည်းလေးဝ)အामिသရလာဘ်ဟူသော အကြောင်းမရှိဘဲ၊ လာဘ်ကို မမျှော်လင့်ဘဲ။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ (အတ္တာဏ္ဍသနု ပရဝမ္ဘနာဒိဝသေန=မိမိကို ချီးမွမ်းခြင်း၊ သူတပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းစသော အလိုသဘောဖြင့်) အတ္တာနုဗ္ဗ=မိမိကိုလည်းကောင်း၊ ပရဗ္ဗ=သူတပါးကိုလည်းကောင်း၊ အနုပဟစ္စ=ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းဖြင့် မချေမဖျက် မထိုးနှက်မူ၍၊ ကထံ=တရားစကားကို၊ ကထေသာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ပ။ ပဠု=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)နဝမံ။

၁၀–ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယသုတ်

ဝ ၁၆၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးသော တရားတို့ကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယာ=ခက်ခဲသဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်ကုန်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော (ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော)ပဋ္ဌ=ငါးပါးသောတရားတို့ကို၊ (ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယာ=ကုန်သနည်းဟူမူ) ဥပ္ပန္နော=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ရာဂေါ=ရာဂကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယော=ခက်ခဲသဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲ၏။ပ။ ဒေါသော=ဒေါသကို။ပ။ မောဟော=မောဟကို။ပ။ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပဋိဘာနံ=(ထူးဆန်းသော အကြောင်းအရာနှင့်စပ်၍) ရှေ့ရှုထင်ပေါ်လာသော ပြောကြားလိုသောဆန္ဒကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယံ=အပ်၏၊ ဝါ=၏၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဂမိက စိတ္တံ=ခရီးသွားမည်သူ၏ ခရီးသွားချင်စိတ်ကို၊[ဂမိက=ခရီးသွားမည်သူ၏ +စိတ္တ=ခရီးသွားလိုစိတ်] ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယံ=၏။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=သော၊ သဒ္ဓမ္မ ဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၁၇) ၂–အာယာတဝဂ်

၁–ပဌမအာယာတပဋိဝိနယသုတ်

ဝ ၁၆၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာယာတပဋိဝိနယာ=အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ [ပဋိဝိနေန္တိ ဝုပသမေန္တိတိ ပဋိဝိနယာ၊ အာယာတံ ပဋိဝိနယာ အာယာတပဋိဝိနယာ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပဋိဝိနယပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထ ပြုသည်၊ နောက်သုတ်နှင့် မတူသည်ကို သတိပြုပါ] ယတ္ထ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းမှာ [တနည်း–ဘိက္ခုနော= ရဟန်း၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အာယာတော=အမျက်ဒေါသသည်၊ ဝါ=ရန်ငြိုးသည်၊ ဥပ္ပန္နော=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တတ္ထ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌) သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော၊ (သော=ထိုအမျက်ဒေါသကို၊ ဣမေဟိ ပဋ္ဌဟိ=ဤငါးပါးသောတရားတို့ဖြင့်) ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ထိုက်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်ရမည်၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိं ပုဂ္ဂလေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာယာတော=သည်၊ ဇာယေထ=ဖြစ်ကြားအံ့၊ တသ္မိं ပုဂ္ဂလေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (ထိုအာယာတဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၌) မေတ္တာ=မေတ္တာဈာန်ကို၊ (တိကစတုက္ကမေတ္တာဈာန်ကို) ဘာဝေတဗ္ဗော=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ မေတ္တာဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်၊ တသ္မိं ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာယာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိं ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာယာတော=သည်၊ ဇာယေထ=အံ့၊ တသ္မိं ပုဂ္ဂလေ=၌၊ ကရုဏာ=ကရုဏာဈာန်ကို၊ (တိကစတုက္ကကရုဏာဈာန်ကို) ဘာဝေတဗ္ဗော=ထိုက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့

ကရုဏာစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်။ပ။ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာစျာန်ကို၊(စတုတ္ထ ပဉ္စက ဥပေက္ခာစျာန်ကို)။ပ။ဧဝံ=ဤသို့ ဥပေက္ခာစျာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်။ပ။ ဟာယေထ=အံ့၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အသတိ=မအောက်မေ့ အမှတ် မရခြင်းသို့၊ (နံရံတံတိုင်း စသည် ကာဆီးထားသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ထင်ပေါ်မလာအောင် မေ့ပျောက်သွားစေခြင်းသို့) အမနသိကာရော=နှလုံးမသွင်းခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗော =ရောက်သင့် ရောက်ထိုက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ မအောက်မေ့ခြင်း နှလုံး မသွင်း ခြင်းဖြင့်။ပ။

တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ ကမ္မဿကတာ=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားနှလုံးသွင်းထားသင့်၏။(ကိန္တု=အဘယ်သို့၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ=သင့်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ဝါ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကမ္မဿကော=ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိ၏၊ ကမ္မဒါယာဒေါ= ကံ၏ အမွေခံယူသူတည်း၊ ကမ္မယောနိ=ကံဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသူတည်း၊ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူတည်း၊ ကမ္မပဋိသရဏော=ကံဟူသော မှီခိုရာရှိသူတည်း၊ (အယံ အာယသ္မာ=သည်) ကလျာဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံကို၊ ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့ကြားအံ့၊ တဿ(ကမ္မဿ)=ထိုကောင်းမကောင်းသောကံ၏၊ ဒါယာဒေါ=အမွေခံသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ= သင့်၏) ဧဝံ= ဤသို့ ကမ္မဿကတာကို ဆင်ခြင် စဉ်းစားခြင်းဖြင့်၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဒုတိယ အာယာတပဋ္ဌိဝိနယသုတ်

ဝ ၁၆၂။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာ သည်၊ ဘိက္ခူ=(စုဝေးထိုင်နေကြသော တရားနာ) ရဟန်းတို့ကို၊ "အာဝုသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့" ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=ခေါ်တော်မူပြီ၊ "အာဝု သော=အရှင်ဘုရား" ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မ တော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စဿောသုံ=ရှေ့ရှုနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။ (ကိန္တု=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အာဃာတပဋ္ဌိဝိနယာ[1]=အမျက်

---

[1] **အာဃာတပဋ္ဌိဝိနယပုဒ်၏ ဝစနတ္ထတမျိုး။** ။ယခင်သုတ်တုန်းက ပဋ္ဌိဝိနယပုဒ် ကို ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ခေါသ(အာဃာတ)ကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော တရားငါးပါးကို အာဃာတပဋ္ဌိဝိနယဟု ခေါ်ဆိုခဲ့၏၊ ဤသုတ်၌ကား ပဋ္ဌိဝိနေတဗ္ဗော (ပဋ္ဌိဝိနိယတေ)စတေသူတို ပဋ္ဌိဝိနယာ၊ အာဃာတဿ ပဋ္ဌိဝိနယာ အာဃာတပဋ္ဌိ

ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အကျင့်တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဿ=တည်း။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ=ဤလောကခဲ့၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော=စင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ဝေရူပေ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်ခဲ့လည်း၊ အာဃာတော=အမျက်ဒေါသကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ထိုက်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်ရမည်၊ အာဝုသော=တို့၊ ပန=နောက်ထပ် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဒ=ခဲ့၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော=မစင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသည်၊ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ပန=နောက်ထပ် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဒ=ခဲ့။ပ။ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့် အခါတိုင်း အခါတိုင်းခဲ့၊ ဝါ=ရံခါရံခါခဲ့၊ စေတသော=သမထဝိပဿနာစိတ်၏၊ ဝိဝရံ=ဖြစ်နိုင်ဖွယ်အခွင့် အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပသာဒံ=ကြည်လင်မှုသဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ စ=ရကားရနိုင်ပေသေး၏။ပ။ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ နု စ လဘတိ=ကေန်မုချ မရနိုင်တော့ပေ။ပ။ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ စ=ရလည်းရနိုင်သေး၏။ပ။ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏။

အာဝုသော=တို့၊ တတြ=ထိုငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယွာယံ(ယော အယံ) ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=သည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ခဲ့၊ ကထံ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ အာဃာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ရမည်နည်းဟူမူ၊ အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြရလျှင်ကား၊ ပံသုကူလိကော=ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ရထိကာယ=လှည်းရထားသွား လမ်းမ၌၊ နန္တကံ=အဝတ်နွမ်း အပိုင်းအစကို၊ ဒိသွာ=တွေ့မြင်၍၊ ဝါ=တွေ့မြင်လသော်၊ ဝါမေန=ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ပါဒေန=ခြေဖြင့်၊ နိဂ္ဂဏှိတွာ=ဖိနှင်း၍၊ ဒက္ခိဏေန=ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ပါဒေန=ခြေဖြင့်၊ ပတ္ထရိတွာ=ဆွဲဖြန့်၍၊ တတ္ထ=ထိုအဝတ်နွမ်းခဲ့၊ ယော သာရော=အကြင် ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်သော အနှစ်အသား

ဝိနယာ၊ ဤသို့ ပဋိဝိနယပုဒ်ကို အဓိကရဏသာမဿနဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း ထို့နောက် ပဋိဝိနိယတော(ပဋိဝိနေတဗ္ဗော) စတေဟိတိ ပဋိဝိနယာ၊ အာဃာတသ ပဋိဝိနယာ အာဃာတပဋိဝိနယာ၊ ဤသို့ ပဋိဝိနယပုဒ်ကို ကရဏသာမဿနဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်တရားငါးပါးကိုလည်းကောင်း အာဃာတပဋိဝိနယဟု ခေါ်သည်။

သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ(သာရံ) =ထို ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်သော အနှစ်အသားကို၊ ပရိပါစေတွာ=ဆွဲနှုတ်ဆုတ်ဖြုတ်၍၊အာဒါယ=ယူ၍၊ ပက္ကမေယျ=ဖဲခွာသွားရာ၏။

အာဝုသော=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော=သည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော=သည်၊ (ဟောတိ=၏) အသ (ပုဂ္ဂလဿ)=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ= အကြင် မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တဿိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုကို တွေ့မြင်သိရှိရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာ(အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ)=ထို မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည် အဖြစ်ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊ နု ကာတဗ္ဗာ=သွင်းပိုက်မထားသင့်၊ ဝါ=သွင်းပိုက်မထားရ။

စ=စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားရမည့်အချက်ကား၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ=အကြင် စင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသူ၏အဖြစ် သည်၊ (အတ္ထိ)တဿိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ နှုတ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကို တွေ့မြင်သိရှိရာ ထိုအခါ၌)အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာ (ပရိသုဒ္ဓဝစီ သမာစာရတာ)=ထိုစင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ မနသိ= စိတ်နှလုံး၌၊ ကာတဗ္ဗာ=သွင်းပိုက်ထားသင့်၏၊ ဝါ=သွင်းပိုက်ထားရမည်၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုကို နှလုံးမသွင်း လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့် နှုတ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကိုသာ နှလုံးသွင်းပိုက် ဂရုစိုက်ခြင်းအားဖြင့်) တဿိ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာဃာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏၊ ဝါ=ရမည်။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သေဝါလ+ပဏက+ပရိယောနဒ္ဓါ =မှော်+ရေညှိတို့+မြေးယှက်ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန်သည်၊ (အသ=ရှိရာ၏)အဏ=ထိုအခါ၌၊ ဃမ္မာဘိတတ္တော=နွေနေပူသည် လွန်စွာပူလောင်အပ်သော၊ ဃမ္မပရေတော=နွေနေပူသည် အစဉ်ထိစပ် နှိပ်စက် အပ်သော၊ ကိလန္တော=ခရီးပန်းသော၊ တသိတော=ရေငတ်နေသော၊ ပိပါသိတော =ရေသောက်လိုသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားတယောက်သည်၊ အာဂစ္ဆေယျ= လာရာ၏၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ ပေါက္ခရဏိ=ထိုရေကန်သို့၊ ဩဂါ ဟေတ္မာ=သက်ဆင်း၍၊ ဥဘောဟိ=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ဟတ္ထေဟိ=လက်တို့ဖြင့်၊ ဣတိ စ=ဤဘက်သို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ စ=ဟိုဘက်သို့လည်းကောင်း၊ သေဝါလ ပဏကံ=မှော်, ရေညှိကို၊ အပဝိယူဟိတ္မာ=ဖယ်ရှား၍၊ အဗ္ဗုဠိနာ= လက်ခုပ်ဖြင့်၊ ပိဝိတ္မာ=ရေကြည်ကိုသောက်၍၊ ပက္ကမေယျ=ဖဲခွာသွားရာ၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂေါပဒေ=နွားခြေရာခွက်၌၊ ပရိတ္တံ=အနည်းငယ်သော၊ ဥဒကံ=ရေသည်၊ (အသ=ရှိရာ၏)။ပ။ တဿ=

ထိုယောဂျားမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ= အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) ဂေါပဒေ=နွားခြေရာ ခွက်၌၊ ဝါ=နွားခြေရာခွက်ထဲက၊ ဣဒံ ဥဒကံ=ဤရေသည်၊ ပရိတ္တံ=အနည်းငယ် မျှသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)အဟံ=ငါသည်၊ အဇ္ဇလိနာ ဝါ=လက်ခုပ်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ဘာဇနေန ဝါ=ခွက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သစေ ပိဝိဿामि= အကယ်၍ သောက်ငြားအုံ၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ သောက်သည်ဖြစ်လသော်) တံ ဥဒကံ=ထိုရေကို၊ ခေါဘေဿာမိပိ=လှုပ်ရှားလည်း လှုပ်ရှားစေမိပေလိမ့်မည်၊ တံ=ထိုရေကို၊ လောဠေဿာမိပိ=မွှေနှောက်လည်း မွှေနှောက်မိပေလိမ့်မည်၊ တံ=ထိုရေကို၊ အပေယျံ=သောက်ချင်ဖွယ် မကောင်းအောင်၊ ကရိဿာမိပိ= ပြုလည်း ပြုမိပေလိမ့်မည်။

အဟံ=ငါသည်၊ စတုက္ကဏ္ဍိကော=(ဒူးဆစ်နှင့်လက်) လေးဖက် ထောက် လျက်၊ (ဒူးဆစ်နှစ်ဖက်, လက်နှစ်ဖက် ဟူသော လေးဖက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့် ထောက်တည်ခြင်းရှိလျက်) ["စတူဟိ သရီရာဝယဝေဟိ ကုဏ္ဍာနံ ဂမနံ စတုက္ကဏ္ဍေဟာ=လေးဘက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း (ထောက်တည်ခြင်း)၊ စတုက္ကဏ္ဍေဟာ တေသို့ အတ္ထိတိ စတုက္ကဏ္ဍိကော=လေးဘက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ ဖြင့် ထောက်တည်ခြင်းရှိသူ"ဟု ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကာ (နှာ၊ ၄)အတိုင်း ဝစနတ္ထပြု] နိပတိတွာ=မြေ၌ဝပ်၍၊ ဂေါပိတက်=နွားသောက်ပုံ သောက်နည်းအတိုင်း၊ ပိဝိတွာ =ပါးစပ်ဖြင့် စုပ်ယူသောက်၍၊ ယံနူန ပက္ကမေယျံ=ဖဲခွာသွားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏) သော=ထိုယောဂျား သည်။ပ။ ပက္ကမေယျ=ဖွဲ့ခွာသွားရာ၏။ပ။

အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာပိ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ=သည်လည်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) အသ=၏၊ သာပိ (အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ)ကိုလည်း၊ တသ္မိ သမယေ=၌၊ မနသိ=၌၊ နံ ကာတဗ္ဗာ=သင့်၊ စ=စိတ်နှလုံး၌သွင်းပိုက်ထားရမည့် အချက်ကား၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာလေန ကာလံ=၌၊ စေတသော=၏၊ ယံ ဝိဝရံ=အကြောင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=၏၊ ယံ ပသာဒံ=အကြင် ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ=ရ၏။ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုသမထ ဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင် မှု သဒ္ဓါတရားကို ရရှိရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမေဝ=ထိုသမထ ဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုသာလျှင်၊ မနသိ=၌၊ ကာတဗ္ဗံ=၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=ယောဂျားတယောက် သည်၊ အာဘာဓိကော=အနာရောဂါစွဲကပ်နေပါလျက်၊ ဒုက္ခိတော=အလွန်အမင်း ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိနေပါလျက်၊ ဝါ=လွန်စွာဒုက္ခရောက်နေပါလျက်၊ ဗာဠှဂိလာနော=

အပြင်းအထန် မကျန်းမာနေပါလျက်၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋ္ဌိပန္နော=အခွန်.ရှည်လျားခရီးသွားနေရသည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏) တသ=ထိုယောက်ျား၏၊ ပုရတောပိ=ရှေ့၌လည်း၊ ဂါမော=ရွာသည်၊ ဒူရေ=ဝေးကွာနေသည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏၊ ပစ္ဆတောပိ=နောက်၌လည်း၊ ဂါမော=သည်၊ ဒူရေ=သည်၊ အသ=၏၊ [ဒူရေ၌ ပဌမာသိဝိဘတ်ကို ဖြေ။ တနည်း "ဒူရေ=အဝေး၌၊ ဂါမော=သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏" ဟု သတ္တမီ သို့ဝိဘတ်အတိုင်းလည်းဖြစ်နိုင်၏] သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ သပ္ပါယာနိ=သင့်လျော်ကုန်သော၊ ဝါ=ကျန်းမာရေးစသည် တိုးတက်ကြောင်းအစွမ်းသတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၂၂ လည်းကြည့်] ဘောဇနာနိ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို၊ နု လဘေယျ=မရနိုင်ရာ၊ သပ္ပါယာနိ=ကုန်သော၊ ဘေသဇ္ဇာနိ=ဆေးတို့ကို၊ နု လဘေယျ=မရနိုင်ရာ၊ ပတိရူပံ=သင့်လျော်သော၊ ဥပဋ္ဌာကံ=လုပ်ကျွေးပြုစုသူကို၊ နုလဘေယျ=ရာ၊ ဂါမန္တနှာယကံ=ရွာသို့ ပို့ဆောင်ပေးမည့် လူတဦးဦးကို၊ နု လဘေယျ=ရာ။

တမေနံ=ထိုလူမမာခရီးသွားယောက်ျားကို၊ အညတရော=တယောက်သော၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋ္ဌိပန္နော=အခွန်.ရှည်လျားသော ခရီးကိုသွားနေသော၊ ပုရိသော=ဒုတိယယောက်ျားသည်၊ ပသေယျ=တွေ့မြင်လေရာ၏၊ သော=ထိုဒုတိယခရီးသွားယောက်ျားသည်၊ တသ္မိံ ပုရိသေ=ထိုလူမမာ ခရီးသွားယောက်ျား၌၊ ကာရုညံ=သနားမှုကရုဏာကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ကောင်းဖြစ်စေရာတော့သည်သာ၊ အနုဒ္ဒယံ=မပြတ်အစဉ် ကြင်နာစောင့်ရှောက်မှုကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=သည်သာ၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျဧဝ=သည်သာ၊ [ကာရုညံယေဝ စသည်တို့မှ ဧဝ သဒ္ဒါကို ဥပဋ္ဌာပေယျနှင့် တွဲ၍အနက်ပေးသည်] (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ကောင်းဖြစ်စေရာသနည်းဟူမူ) အယံ ပုရိသော=ဤလူမမာခရီးသွားယောက်ျားသည်၊ သပ္ပါယာနိ=ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ=တို့ကို၊ လဘေယျ=ရပါမူကား၊ အဟောဝတ=ကြောက်ကောင်းလေစွာ၊ သပ္ပါယာနိ=ကုန်သော၊ ဘေသဇ္ဇာနိ=တို့ကို၊ လဘေယျ=ရပါမူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ပတိရူပံ=သော၊ ဥပဋ္ဌာကံ=ကို၊ လဘေယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ဂါမန္တနှာယကံ=ကို၊ လဘေယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ။

ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သပ္ပါယဘောဇဉ် စသည်ကို ရစေလိုခြင်းသည်၊ (ဟေတု=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အယံပုရိသော=ဤယောက်ျားသည်၊ ဣဒဝေ=ဤလမ်းခရီး၌ပင်၊ အနယဗျသနံ=မကြီးမွားခြင်း ဖျက်စီးခြင်းသို့၊ မာ အာပဇ္ဇိ=မရောက်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော သနားကြင်နာမှုကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ သပ္ပါယဘောဇဉ် စသည်ကို ရစေလိုခြင်းသည်၊ ဟေတု=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ကောင်းဖြစ်စေရာတော့သည်သာ)။ပ။

ကာရုည်=ကို၊ ဥပဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ ဧဝ=ကေန် ဖြစ်စေသင့်သည်သာ။ပ။ အနုကမ္ပာ=ကို၊ ဥပဇ္ဈာပေတဗ္ဗာ ဧဝ=သည်သာ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဥပဇ္ဈာပေတဗ္ဗာ ဧဝ=ကေန်ဖြင့်စေသင့်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ကာယ ဒုစ္စရိတံ=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သောအကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှားမ၊ ကာယ သုစရိတံ=ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့် အပ်သော ကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=ဖြစ်ပွားစေပါမူကား၊ အဟော ဝတ=ကြောက်ကောင်းလေစွာ၊ ဝစီဒုစ္စရိတံ=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရ ဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ဝစီကံလေးပါးကို၊ ပဟာယ =၍၊ ဝစီသုစရိတံ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့် အပ်သော ကုသိုလ်ဝစီကံ လေးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ မနောဒုစ္စရိတံ=မနောဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သောအကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးကို၊ ပဟာယ=၍၊ မနောသုစရိတံ= မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာ ပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ။

ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို ပယ်ရှား၍ သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ပွားစေလိုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ =သည်။ပ။ [စာမျက်နှာ ၂၃၉ ကြည့်] နိရယံ=သို့၊ မာ ဥပပဇ္ဇိ=မလားရောက်ပါ စေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော သနားကြင်နာမှုကြောင့်၊ (တံ=ထို့သို့ ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို ပယ်ရှား၍ သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ပွားစေလိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥပဇ္ဈာပေတဗ္ဗာ ဧဝ=ကေန်ဖြစ်စေသင့်သည်သာ) ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ ဒုစ္စရိတ်ကို ပယ်ရှား၍ သုစရိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်ပွားစေလိုသော ကရုဏာ တရားကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်) တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာဃာတော=ကို၊ ပဋိဝိ နေတဗ္ဗော=၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အစ္ဆောဒကာ=ကြည်လင်သောရေ ရှိသော၊ သာတောဒကာ=ချိုသောရေရှိသော၊ သီတောဒကာ=(ကျ)အေးသောရေ ရှိသော၊ သေတကာ=ဖြူဖွေးသော အရောင်ရှိသော၊ (လှိုင်းတံပိုးထရာဌာနတို့၌ ရုန်ညွှန်ကင်းဝေး၍ ဖြူဖွေးသော အရောင်ရှိသော) သုပတိတ္ထာ=ကောင်းမွန်ညီညာ သော ဆိပ်ကမ်းရှိသော၊ ရမဏီယာ=ဟော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသော၊ နာနာရက္ခေဟိ= အမျိုးမျိုးသော သစ်ပင်တို့သည်၊ သဏ္ဌာ နာ=ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန် သည်၊ (အသ=ရှိရာ၏)။ပ။သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ ပေါက္ခရဏိံ=ထို ရေကန်သို့၊ သြဂါဟေတ္တာ=သက်ဆင်း၍၊ နာတ္တာ စ=ရေချိုး၍လည်းကောင်း၊

ပိဝိတ္တာ စ=ရေသောက်၍လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိတ္တရိတ္တာ=ရေကန်မှ တဖန်ပြန်တက်၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုရေကန်အနီးဌာပင်၊ ရက္ခစ္ဆာယာယ=သစ်ပင်အရိပ်ဌာ၊ နိသီဒေယ္ယ ဝါ=ထိုင်မူလည်းထိုင်ရာ၏၊ နိပဇ္ဇေယ္ယ ဝါ=အိပ်မူလည်း အိပ်ရာ၏။ပ။

အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာပိ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ=အကြင်စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်အဖြစ်သည်လည်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာပိ (ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ)=ထိုစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်း၊ တသ္မိ သမယေ=ဌ။ပ။ ကာလေနကာလံ=ဌ၊ စေတသော=၏၊ ယမ္မိ ဝိဝရံ=အကြင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=၏၊ ယမ္မိ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ=ရ၏၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမ္မိ= ထိုသမထဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုလည်း။ပ။ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်နှုတ်အကျင့်နှစ်မျိုးလုံး စင်ကြယ်မှုနှင့် စေတောဝိဝရ, စေတောပသာဒတို့ကို နှလုံးသွင်းပိုက်ဂရုစိုက်ခြင်းဖြင့်) တသ္မိ ပုဂ္ဂလေ=ဌ။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ သမန္တပါသာဒိကံ=ဝန်းကျင်ဥသုံ အကျင့်ဂုဏ်အားလုံးပင် စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဂမ္မ=အစွဲပြု၍၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏။ပ။ဒုတိယံ။

ဝ၆၃(စာပိုဒ်)။ ၃–သာကစ္ဆာသုတ်။ ။ အာဝုသော=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ စာပိုဒ် ၆၅ သုတ် (စာမျက်နှာ–၁၅၆) ကြည့်၊ ထိုသုတ်ဌ "သီလသမ္ပဒါယ ကထာယ"ဟု ဝါကျရှိသောကြောင့် တပုဒ်စီခွဲ၍ အနက်ပြန်ဆိုရ၏၊ ဤသုတ်ဌကား သမာသ်ရှိသောကြောင့် "သီလသမ္ပဒါကထာယ=သီလနှင့်ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော စကားဖြင့်၊ ဝါ=သီလပြည့်စုံမှုနှင့်စပ်သောစကားဖြင့်။ပ။ သမာဓိသမ္ပဒါကထာယ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းစကားဖြင့်၊ ဝါ=သမာဓိပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်သောစကားဖြင့်" ဤသို့ စသည်ဖြင့် နှစ်ပုဒ်တွဲ၍ အနက်ဆိုပါ။ စတုတ္ထသုတ်ကိုလည်း စာပိုဒ် ၆၆–သုတ်(နှာ–၁၅၇) ကြည့်။ တတိယံ၊ စတုတ္ထံ။

၅–ပဌမပုစ္ဆာသုတ်

ဝ၆၅။ အာဝုသော=တို့၊ ယော ကောစိ=တဦးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ ပဉ္ဍံ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတိ=မေး၏ သဗ္ဗော=အားလုံးစုံသော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ပဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ဌာနေဟိ ဝါ=အကြောင်းတို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကေသံ=ထိုငါးမျိုးသော အကြောင်းတို့တွင်၊ အညတရေန ဝါ=တမျိုးမျိုးသော အကြောင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း (ပုစ္ဆတိ=မေး၏) ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပုစ္ဆတိ=မေးသနည်းဟူမူ) မနုဿာ=ထုံထိုင်းဖျင်းအ၊ ဉာဏ်ကင်းပသည်အဖြစ်ကြောင့်၊

မောမူဟတ္တာ=အလွန်တွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=မေး၏၊ ပါပိဿော=ယုတ်မာသောအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣစ္ဆာပကတော=အလိုဆိုးသည် ပင်ကိုစိတ်ကောင်းမှ ကင်းကွာအောင်ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=အလိုဆိုး နှိပ်စက်အပ်သည်၊ [ဣစ္ဆာ=အလိုဆိုးသည်+အပ=ကင်းကွာအောင်+ကတ=ပြုအပ်သည်၊ အပကတ=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်] ဟုတ္တာ=၍၊ ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ ပရိဘဝံ(ပရိဘဝန္တော)=ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ [အန္တပစ္စည်း ဟိတ် အနက် ဟောကြ၏သည်] ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ အညာတုကာမော=သိခြင်းငှာအလိုရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏။

အထ ဝါ ပန=အကြောင်းတမျိုးကား၊ မေ=ငါသည်၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုဗ္ဗော=မေးမြန်းအပ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သမ္မဒေဝ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သာလျှင်၊ (မေ=ငါ့အား) [မေကို နှစ်ကြိုက်အနက်ပေးသည်]သစေ ဗျာကရိသတိ=အကယ်၍ ဖြေဆိုနိုင်ငြားအံ့၊ ဣဒေါတံ(ဣတိ ဧတံ)=ဤသို့, ဖြေဆိုနိုင်ခြင်းသည်၊ ကုသလံ=ကောင်း၏၊ မေ=ငါသည်၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုဗ္ဗော=သည်၊ (သမာနော=သော်)သမ္မဒေဝ=လျှင်၊ (မေ=ငါ့အား)နောစေ ဗျာကရိသတိ=အကယ်၍ မဖြေဆိုနိုင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့, မဖြေဆိုနိုင်သည်ဖြစ်လသော်) အဟံ=ငါသည်၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သမ္မဒေဝ=လျှင်၊ ဗျာကရိဿามိ=ဖြေဆိုပြအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော [အထဝါပန၏ နောက်၌ရှိသော "ဧဝံစိတ္တော" စသည်ကို အနက်ဆိုအံ့] ဧဝံစိတ္တော=ဤသို့သော စိတ်ကောင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍)ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ယော ကောစိ=သည်။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ [အဟံကို နောက်မှ အနက်ပေးမည်]မေ=ငါသည်၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုဗ္ဗော=သည်၊ (သမာနော=သော်)။ပ။ ဗျာကရိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧဝံစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)အဟံ=ငါသည်၊ [ချန်ထားခဲ့သော အဟံတည်း] ပရံ=ကို၊ ပဠုံ=ကို၊ ပုစ္ဆာမိ=မေးပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ) ပဗ္ဗမ်။

၆–နိရောဓသုတ်

ဝ၆၆။ အာဝုသော=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သီလ သမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော=သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ပညာ သမ္ပန္နော=ပညာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သညာဝေဒယိတ နိရောဓံ=သညာဝေဒနာတို့၏ချုပ်ခြင်းဟူသော နိရောဓသမာပတ်ကို၊ သမာပ ဇ္ဇေယျာပိ= ဝင်စားမူလည်း ဝင်စားနိုင်၏၊ (သညာဝေဒယိတနိရောဓတော=သညာ ဝေဒနာတို့၏ချုပ်ခြင်းဟူသော နိရောဓသမာပတ်မှ) ဝုဋ္ဌဟေယျာပိ=ထမူလည်း ထနိုင်၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊(ဤသို့, နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ခြင်းနှင့် နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) အတ္ထိ=ရှိနိုင်၏၊ ဝါ=ဖြစ်နိုင်၏။

ဒိဋ္ဌေ၀ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘောဌ်ပင်၊ ၀ါ=ယခု မျက်မှောက်ဘ၀ဌ်ပင်၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ နော စေ အာရာဓေယျ=အကယ်၍ မပြီးစီးစေနိုင်ငြားအံ့၊ (၀ံ သတိ=ဤသို့ မပြီးစီးစေနိုင်သည် ဖြစ်လသော်) ကဗဠီကာရာဟာရဘက္ခာနံ=အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာအာဟာရကို စားကုန်သော၊ ဒေ၀ါနံ=ကာမာ၀စရနတ်တို့၏၊ သဟဗျတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက်အဖော်သဟဲနတ်အဖြစ်ကို၊ ၀ါ=အတူတကွဖြစ်ဘက် အဖော်သဟဲ နတ်ဘ၀ကို၊ အတိဂ္ဂမ္မ ၀ေ=ကျော်လွန်၍သာလျှင်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ မနောမယံ=စိုးနှစ်ဝတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=သုဒ္ဓါ၀ါသ ဗြဟ္မာအပေါင်းသို့၊ ၀ါ=သုဒ္ဓါ၀ါသ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌နေသို့၊ ဥပဓေနော=လားရောက်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)။၀။ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (သုဒ္ဓါ၀ါသဗြဟ္မာ့ဘုံဘ၀သို့ရောက်၍ နိရောဓသမာပတ် ၀င်စားနိုင်, ထနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အတ္ထိ=ရှိနိုင်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ (အ၀ေါစ=မိန့်ကြားပြီ)

၀ံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=(အရှင်သာရိပုတြားက) မိန့်ဆိုအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ= အရှင်ဥဒါယီသည်၊ (အရှင်လာဠုဒါယီသည်) အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အ၀ေါစ =ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အ၀ေါစ=နည်းဟူမူ)အာဝုသော သာရိပုတ္တ=ငါ့ရှင်သာရိပုတြား၊ ယံ (ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ (ယေန အ၀ကာသေန)=အကြင်အခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ သော ဘိက္ခု=(သီလသမာဓိပညာနှင့် ပြည့်စုံသော) ထိုရဟန်းသည်၊ ကဗဠီကာရာဟာရ ဘက္ခာနံ=ကုန်သော၊ ဒေ၀ါနံ=တို့၏။၀။ သညာ၀ေဒယိတနိရောဓံ=ကို၊ သမာပဇ္ဇေယျာပိ=၏၊ (သညာ၀ေဒယိတနိရောဓတော=မှ)ဝုဋ္ဌဟေယျာပိ=၏၊ ဧတံ(ဌာနံ)=သည်၊ [အဌာနံ ခေါ ဧတံ၌ ဧတံကို အနက်ပေးနေသည်] အဌာနံ=မရအပ် မရနိုင်သောအကြောင်းတည်း၊ [အဝိဇ္ဇမာနံ အနုပလဗ္ဘမာနံ ဌာနံ အဌာနံ] ၀ါ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတည်း၊ [နတ္ထိ ဌာနံ အဌာနံ] သော (အ၀ကာသော)=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ (သုဒ္ဓါ၀ါသ ဗြဟ္မာအပေါင်း, ဗြဟ္မာ့ဘုံဘ၀သို့ရောက်၍ နိရောဓသမာပတ် ၀င်စားနိုင်၊ ထနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအခွင့်အလမ်းသည်) အနု၀ကာသော=မရအပ် မရနိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ၀ါ=မရှိနိုင်၊ မဖြစ်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ [နတ္ထေတံ =နတ္ထိ+ဧတံ ''ဌ် ဧတံကို ယခုအနက်ပေးအံ့] ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (သုဒ္ဓါ၀ါသဗြဟ္မာ့ဘုံဘ၀သို့ ရောက်၍ နိရောဓသမာပတ် ၀င်စားနိုင် ထနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) နတ္ထိ=မရှိနိုင်ပါ၊ ၀ါ=မဖြစ် နိုင်ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အ၀ေါစ=ပြောဆိုပြီ။)

ဒုတိယမ္ပိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း။၀။ တတိယမ္ပိ=သုံးကြိမ်မြောက်လည်း၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဘိက္ခူ=တို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊

(ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒေ=ဤ။ပ။ စတံ ဌာနံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ)[အစတုန်းက အာမန္တေသိနှင့် အစချီခဲ့သောကြောင့် အဆုံးဌ အာမန္တေသိနှင့်ပင် အဆုံးသတ်ရသည်၊ "တေဒဝေါစ"ဟု အဝေါစနှင့် အစချီခဲ့သောနေရာတို့ဌကား အဝေါစနှင့်ပင် အဆုံးသတ်ပါ]။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါဌ၊ အာယသ္မာတော သာရိပုတ္တသ=အရှင်သာရိပုတြာမှာ၊ စတံ=ဤအကြောင်းအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ=မူ)ယာဝတာတိယကမ္မိ=သုံးကြိမ်တိုင်အောင်သော်မှပင်၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) အာယသ္မာ ဥဒါယီ=သည်၊ ပဋိဗ္ဗာသတိ=ကန့်ကွက်ဟန့်တားပယ်ရှား၏၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=ကို)ကောစိ=တပါးတလေမျှပင်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု စ=ရဟန်းသည်လည်း၊ နု အနုမောဒတိ=နှစ်သက်ရွင်လန်းဝမ်းမြောက်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်ဌ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=ထိုအရပ်ဌ၊ ဝါ=သို့၊ ယံနူန ဥပသက်မေယ္ယံ=သွားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်အစည်သည်၊ (အဟောသိ=ပြီ)အထ ခေါ=ထိုသို့အကြောင်အစည်ဖြစ်ပြီးသည်မှနောက်ဌ။ပ။ဥပသက်မိ=ကြွသွား၏။ပ။ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါဝိ=ရှေတော်မှောက်ဌလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=ကို)။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ တုဏ္ဏီ=ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ ယံနူန အသံ=ဖြစ်ရပါမူကောင်းလေစွာ၊ [တနည်း–အဟံ=ငါသည်၊ ယံနူန တုဏ္ဏီ အသံ=ဆိတ်ဆိတ်နေရပါမူ ကောင်းလေစွာ] ဣတိ=ဤသို့သောအကြောသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) အထ=ထိုသို့အကြောဖြစ်ပြီးနောက်ဌ။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါဌ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယိ=ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မူ)ဥဒါယိ=ဥဒါယိ၊ တွံ=သင်သည်၊ ကံ=ဘယ်ဟာကို၊ ဝါ=အဘယ်ဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ မနောမယံ=သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာအပေါင်းဟူ၍၊ ပစ္စေသိ=နားလည်မှတ်သား ယုံကြည်ထားသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အရူပိနော=ရူပ်မရှိကုန်သော၊ သညာမယာ=စျာန်သညာကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ=အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေ ဒေဝေ=ထို အရူပဗြဟ္မာတို့ကို၊ မနောမယံ=သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာအပေါင်းဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ပစ္စေမိ=နားလည်မှတ်သား ယုံကြည်ထားပါ၏)ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) ဥဒါယိ=ဥဒါယိ၊ဗာလသ=နားမလည်သူ လူဗာလဖြစ်သော၊ အဗျတ္တသ=နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သိမြင်သူ မဟုတ်သော၊ တုယှံ=သင့်အား၊ [ကိ နုခေါဌ္ဌစပ်] ဝါ=သင်၏၊ ဝါ=သင်သည်၊ [ဘဏိတေနဌ္ဌစပ်] ဘဏိတေန=ပြောဆိုအပ်သောစကားဖြင့်၊ ဝါ=စကားပြောဆိုနေခြင်းဖြင့်၊ ကိ နုခေါ=အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ တွမ္ပိ=

သင်လို ဖျင်းအ လူဗာလစင်လျက်လည်း၊ ဘဏိတဗ္ဗံ=စကားပြောဆို သင့်၏ဟူ၍၊ မညသိ နာမ=မှတ်ထင်နေလေဘိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင် အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ)အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အတ္ထိ နာမ=ဖြစ်မှုဖြစ်ရလေခြင်း၊ [အတ္ထိနာမသဒ္ဒါသည် အမရိသနတ္ထ(သည်းမခံနိုင်ခြင်းအနက်ဟော)နိပါတ်ပုဒ်ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိသျ၊ ၆–ဣဒ္ဓိကဏ္ဍ၊ ၃–သုတ်လည်းကြည့်ပါ]ထေရံ=ထေရ်ကြီးဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုဂုဏ်ရဟန်းကို၊ ဝိဟေသိယမာနံ=ညှဉ်းဆဲအပ်သည်ကို၊ ဝါ=ညှင်းဆဲခံနေရသည်ကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) အဗ္ဗုပေက္ခိသဃ=အရေးမယူ လျစ်လျူရှု နေရက်ကြ လေကုန်ဘိ၏၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဝိဟေသိယမာနမိ=ညှင်းဆဲခံနေရသော၊ ထေရမိ=ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုမိ=ရဟန်း၌၊ (တုမှာကံ=သင်တို့မှာ) ကာရဏမိ=သနားမှု ကရုဏာသော်မှလည်း၊ နု ဟိ နာမ ဘဝိသတိ=မဖြစ်ပါလေတုံဘိ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=ပြီ)[တနည်း–အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ ထေရမိ=သော၊ ဘိက္ခုမိ=ရဟန်းကို၊ ဝိဟေသိယမာနမိ=ညှဉ်းဆဲအပ်ပါလျက်၊ ဝါ=ညှဉ်းဆဲခံနေရပါလျက်၊ (တုမှာကံ=သင်တို့မှာ)ကာရဏမိ=လည်း၊ နု ဟိ နာမ ဘဝိသတိ=ဘိ၏၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ပြီ]။ပ။ ဘဂဝါ=သည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ သုဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားကို၊ ဝတ္ဝာန=မိန့်ကြားတော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေတော်မူရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ=ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့ မြတ်စွာဘုရား ဝင်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တသ=ဖဲခွာ ကြာသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဥပဝါဏော=အရှင်ဥပဝါဏာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာဝုသော ဥပဝါဏ=အရှင်ဥပဝါဏ၊ ဣဒ=ဤတပည့်တော်တို့ နေရာဌာနမှ၌၊ အညေ=အခြားသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဓဝရေ=ထေရ်ကြီးဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ ဝိဟေသေန္တိ=ညှဉ်းဆဲကြကုန်၏၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ တေန=ထိုထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို ညှဉ်းဆဲသူအဖြစ်မှ၊ နု မုစ္စာမ=မကင်းလွတ်ကြပါကုန်။

အာဝုသော ဥပဝါဏ=ဏ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာယန္ဟသမယံ=ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ဩမ်သက်ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၅)ကြည့်]ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဧတဒေဝ=ထိုထေရ်ကြီးတို့ကို

ညှဉ်းဆဲမှုကိုသာလျှင်၊ အာရဗ္ဘ=အကြောင်းပြု၍၊ ယံ(ဝစနံ)=အကြင်တရားစကား တော်ကို၊ ဥဒါဟရေယျ=မိန့်မြွက်တော်မူရာ၏၊ စတံ=ဤတရားစကားတော် သည်၊ (ထေရ်ကြီးတို့ကို ညှဉ်းဆဲမှုကို အကြောင်းပြု၍ မိန့်မြွက်တော်မူအပ်သော ဤတရားစကားတော်သည်)[အနစ္စရိယံ ခေါ ပနေတံ၌ စတံတည်း] အနစ္စရိယံ= ထူးဆန်း အံ့သြဖွယ်မဟုတ်ပါ၊ [တနည်း–အာရဗ္ဘ=၍၊ ယံ ဥဒါဟရေယျ= အကြင်တရားစကား မြွက်ကြားတော်မူရာ၏၊ စတံ=ဤတရားစကားမြွက်ကြား တော်မူခြင်းသည်၊ အနစ္စရိယံ=ပါ [ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းအားလျော်စွာ မိန့်မြွက်တော်မူရိုး ထုံးစံဖြစ်၍ အထူးအဆန်းမဟုတ်ပါ ဟူလို။]

ယထာ=ယင်းသို့, ထူးဆန်းအံ့သြဖွယ် မဟုတ်သည်အဖြစ် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ=(ထေရ်ကြီးတို့ကို ညှဉ်းဆဲမှုကို အကြောင်းပြု၍ မိန့် မြွက်တော်မူအပ်သော) ဤတရားစကားတော်၌၊ အာယသ္မန္တံ ယေဝ ဥပဝါဏံ= အရှင်ဥပဝါဏအားသာလျှင်၊ (ပဋိဝစနံ=ခွန်းတုံ့ပြန်ကြား လျှောက်ထားအပ်သော စကားသည်) ပဋိဘာသေယျ=ထင်ပေါ်လာပါစေလော၊ [အရှင်ဥပဝါဏကပဲ မြတ်စွာဘုရားအား ခွန်းတုံ့ပြန်ကြား လျှောက်ထားတော်မူပါဟု ဆိုလိုသည်] အမှာကံ=တပည့်တော်တို့မှာ၊ ဣဒါနေဝ=ယခုပင်လျှင်၊ သာရဇ္ဇံ=စိုးရွံ့ခြင်းသည်၊ (စိုးရွံ့မကင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ဒေါမနဿသည်) သြဏ္ဏံ=ဝင်ရောက် နေပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ ဝုဋ္ဌိတော=သည်၊ (သမာနော= သော်၊) ယေန=အကြောင်းအရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ=စည်းဝေးရာဧရပ်သည်၊ ဝါ= စည်းဝေးရာခန်းမဆောင်သည်၊ ဝါ=တရားသဘင်သည်၊(အတ္ထိ=၏၊)တေန=ထို အရပ်၌၊ ဥပသက်မိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူ၏၊ ဥပသက် မိတ္တာ=၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာအခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ= ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ နိသဒ္ဒ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍။ပ။ ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ ကတိဟိ= အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= သော။ပ။ ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [စာပိုဒ် (၈၁)သုတ်(စာမျက်နှာ–၁၉၃)ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=။ပ။ ဘာဝနီယော စ=သည်လည်း ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ =တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ =ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ [စာပိုဒ်(၈၇)သုတ်၊ နှာ–၁၉၆၊ ၁၉၇ ကြည့်။]

ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပေစွာ ကောင်းပေစွာ၊ ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣဓမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ထေရဿ=ထေရ်ကြီးဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌၊ ဝါ=ခန္ဓာအစဉ်၌) စေ နသံဝိဇ္ဇေယ္ယုံ=အကယ်၍ မရှိကုန်အုံ၊ (ဧဝံ အသံဝိဇ္ဇေသု=ဤသို့ မရှိကုန်လသော်) တံ=ထိုထေရ်ကြီးရဟန်းကို၊ ခဏ္ဍိစ္စေန ၁=သွားကျိုးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သွားကျိုးရလောက်အောင် အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပါလိစ္စေန=ဖြူသောဆံပင်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆံပင်ဖြူရလောက်အောင် အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝလိတ္တစတာယ=တွန့်သောအရေရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ဘက် ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ နု သက္ကရေယ္ယုံ=ရှိသေသမှုကောင်းစွာပြုကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ နု ဂရုံကရေယ္ယုံ=အလေးဂရုပြုကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ နု မာနေယ္ယုံ=မြတ်နိုးကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ နု ပူဇေယ္ယုံ=ပူဇော်ကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ စ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ထေရဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုထေရ်ဖြစ်သော ရဟန်းကို၊ သဗ္ဗြဟ္မစာရီ=တို့သည်၊ သက္ကရောန္တိ=ရှိသေသမှုကောင်းစွာ ပြုကြကုန်၏၊ ဂရုံကရောန္တိ=အလေးဂရုပြုကြကုန်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၁။ ခဏ္ဍိစ္စ ပါလိစ္စ ဝလိတ္တစတာ။ ။ခဏ္ဍိတဒန္တ(ကျိုးသောသွားများ)ဟု ဆိုလိုလျက် ဒန္တပုဒ်ကိုချေ၍ ခဏ္ဍိတဟုဖြစ်၏၊ ခဏ္ဍိတာနံ ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစ္စံ= ကျိုးသောသွားတို့၏အဖြစ်၊ [ခဏ္ဍိတ+ဏျ] (တနည်း) ခဏ္ဍာ=သွား, ခြေသည်း, လက်သည်းတို့၏ ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျခြင်း။ ခဏ္ဍံ ဧတံ ဧတေသာတိ ခဏ္ဍိတောဟု=ဖြစ်သောသွား, ခြေသည်း, လက်သည်းတို့၏ ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊[ခဏ္ဍာ+ဏတ] ခဏ္ဍိတသ ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစ္စံ=ဖြစ်သော သွား, ခြေသည်း, လက်သည်းများ ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်။

ပလိတ=ဖြူသောဆံပင်,အမွေးများ၊ ပလိတာနံ အသ သန္တိ ပလိတော=ဖြူသောဆံပင်အမွေးများရှိသောသူ၊ ပလိတသ ဘာဝေါ ပါလိစ္စံ=ဖြူသော ဆံပင်အမွေးရှိသူ၏အဖြစ်။ ဝလိ= အတွန့်, ဝလိယော တစ္ဆိ အသာတိ ဝလိတ္တစော=အရေ၌အတွန့်များရှိသောသူ (တနည်း)ဝလိ တစော အသာတိ ဝလိတ္တစော=တွန့်သောအရေရှိသူ၊ ဝလိတ္တစသ ဘာဝေါ ဝလိတ္တစတာ=အရေ၌ အတွန့်များရှိသူ(ဝါ=တွန့်သောအရေရှိသူ)၏အဖြစ်။ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ၊ ၃၈၇-နှင့် ၎င်းဋီကာ၊ ၃၃၇၊ မူလ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၃၁၅။

၇–စောဒနာသုတ်

၁၆၇။ အာဝုသော=ဘုရား၏တို့၊ စောဒကေန=စောဒနာသူဖြစ်သော၊ ဝါ=သူတပါးကို အပြစ်တင်စွပ်စွဲတတ်သူဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ စောဒေတုကာမေန=စောဒနာခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဝါ=အပြစ်တင်စွပ်စွဲခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (သမာနေန=ဖြစ်လတ္တံ့)ပဋ္ဌ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အဗ္ဘန္တရံ=မိမိသန္တာန်၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=စွဲကပ်တည်ရှိစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ပရော=သူတပါးကို၊ စောဒေတဗ္ဗော=စောဒနာရမည်၊ဝါ=အပြစ်တင်စွပ်စွဲရမည်၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အဗ္ဘန္တရံ=၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=၍၊ ပရော=ကို၊ စောဒေတဗ္ဗော=အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာရမည်နည်းဟူမူ။)

ကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ၌(စုဒိတကပုဂ္ဂိုလ် တပါးတည်းရှိနေခိုက်ဖြစ်၍ စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ၌) ဝက္ခာမိ=ပြောဆို စောဒနာအံ့၊ အကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ ,အချိန်အခါ မဟုတ်သည်၌၊ (ပရိသတ်အလယ်နှင့် ဥပုသ်ပဝါရဏာ ပြုရာဌာနစသည်၌ စုဒိတကပုဂ္ဂိုလ် ရောက်ရှိနေခိုက်ဖြစ်၍ စောဒနာမှု မပြုသင့်ရာအချိန်အခါ၌) နော ဝက္ခာမိ=မပြောဆို မစောဒနာအံ့၊ ဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန်အကြောင်းအရာဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန် မဟုတ်သော အကြောင်းအရာဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ သဏှေန=သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စကားဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ ဖရုသေန=ကြမ်းတမ်းသော စကားဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အတ္ထသံဟိတေန=အကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်သောစကားဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အနတ္ထသံဟိတေန=အကျိုးစီးပွားနှင့် မစပ်သောစကားဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ မေတ္တစိတ္တော=မေတ္တာရှိသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝက္ခာမိ=အံ့၊ ဒေါသန္တရော=ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) နော ဝက္ခာမိ= အံ့၊ [ဒေါသေန သမ္မယုတ္တံ အန္တရံ စိတ္တံ ယဿတိ ဒေါသန္တရော၊ အန္တရသဒ္ဒါသည် စိတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း] အာဝုသော=တို့၊ စောဒကေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ပရံ=ကို၊ စောဒေတုကာမေန=သည်၊ (သမာနေန=သော်)ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောကဌ၊ ကေစိ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ မဟုတ်သည်၌၊ စောဒိယမာနံ=စောဒနာအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာလေန=စောဒနာသင့်ရာအချိန်အခါ၌၊ နော စောဒိယမာနံ=မစောဒနာအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=တွေ့မြင်၏၊အဘူတေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ဘူတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဖရုသေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ သဏှေန=ဖြင့်၊ နော

စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္ထသံ ဟိတေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ အတ္ထသံဟိတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယ မာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသန္တရေန=ဒေါသနှင့်ယှဉ်တွဲသော စိတ်ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ မေတ္တာစိတ္တေန=မေတ္တာရှိသောစိတ်ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=တွေ့မြင်၏။)

အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစုဒိတဿ=မဟုတ်မမှန်သော အမှုအခင်း အကြောင်းရင်းဖြင့် အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာအပ်သော၊ ဝါ=မတရားသဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာခံရသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) ပဠုဟိ= ငါးပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်ကြည် လင်ရှင်လန်းချမ်းသာခြင်းကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=ကပ်ဆောင်ထားသင့်၏၊ ဝါ= ဖြစ်စေသင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=နည်းဟူမူ) အာယသ္မာ= အရှင်ဘုရားကို၊ အကာလေန=၌၊ စုဒိတော=စောဒနာအပ်၏၊ ဝါ=အပြစ်တင် စွပ်စွဲအပ်၏၊ ကာလေန=၌၊ နော စုဒိတော=စောဒနာအပ်သည်မဟုတ်၊ ဝါ= အပြစ်တင်စွပ်စွဲအပ်သည်မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်)တေ=အရှင်ဘုရားအား၊ အဝိပ္ပဋိသာရာယ=စိတ်ကြည်လင်ရှင်လန်းချမ်းသာခြင်းငှာ၊အလံ=သင့်လျော်ပါ၏၊ အာယသ္မာ=ကို၊ အဘူတေန=ဖြင့်။ပ။အာယသ္မာ=ကို၊ ဒေါသန္တရေန=ဖြင့်၊ စုဒိ တော=၏၊ မေတ္တာစိတ္တေန=ဖြင့်၊ နော စုဒိတော=မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တေ=အား၊ အဝိပ္ပဋိသာရာယ=ငှာ၊ အလံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဥပဒဟာတဗ္ဗော =ကပ်ဆောင်ထားသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေသင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစုဒိတဿ =သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အာကာရေ ဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=ကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏။

အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစောဒကဿ=မဟုတ်မမှန်သော အမှုအခင်း အကြောင်းရင်းဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာတတ်သော၊ ဝါ=မတရားသဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာ တတ်သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌) ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ= တို့ဖြင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်မရှင်လန်း မချမ်းသာခြင်းကို၊ ဝါ=မိမိပြစ်မှု အစွဲ ပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်ခြင်းကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏၊ (ကိန္တိ= သို့၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=ဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ တေ=သင်သည်၊ အကာလေန =၌၊ စောဒိတော=စောဒနာအပ်၏၊ [ယခင်ကမူ "စုဒိတော" ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ရှပ်ရှိခဲ့၏၊ စုဒဓာတ်သည် စုရာဒိဂိဏ်းဝင်ဖြစ်၍ " စောဒေတိ စောဒယတိ" ဟူ၍ စုရာဒိကာရိတ်ပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိနှင့်တကွ အာချာတ်ရှပ်ရှိရသောကြောင့် "စောဒိတော" ဟုလည်း ဝုဒ္ဓိဖြင့် ရှိသင့်ပါ၏] ကာလေန=၌၊ နော စောဒိတော =စောဒနာအပ်သည် မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တေ=သင့်အား၊ ဝိပ္ပဋိသာ

ရာယ=စိတ်မရှင်လန်း မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ အလ်=သင့်လျော်ပါ၏။။ပ။ မေတ္တာစိတ္တေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိတောဟုတ်၊ (တသ္မာ=ကြောင့်)တေ=အား၊ ဝိပ္ပဋိသာရာယ=ငှာ၊ အလ်=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဥပဒဟာတဗ္ဗော=သင့်၏)

အာဝုသော=တို့၊ အမ္ဘောဒကသ=သော။ပ။ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ (အမ္ဘောဒက ရဟန်း၌) ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ယထာ=အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ အညော=ထိုအမ္ဘောဒကရဟန်းမှ တခြားသော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းသည်လည်း၊ အဘူတေန=သဘာဝအစစ်အဖြစ်မှန် မဟုတ်သောအကြောင်းအရာဖြင့်၊ စောဒေတဗ္ဗံ=စောဒနာကောင်း၏ဟူ၍၊ နမည္ဘေယ္ယ=မမှတ်ထင်သင့်၊ ဝါ=အမှတ်မမှားသင့်၊ ဣတိ=ဤသို့ မမှတ်ထင်သင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ အမ္ဘောဒကရဟန်း၌ ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏)

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောက၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧကစ္စံ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ကာလေန=၌၊ စောဒိယမာနံ=စောဒနာအပ်ပါလျက်၊ အကာလေန=၌၊ နော စောဒိယမာနံ=စောဒနာအပ်သည် မဟုတ်ပါဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကို၊ ပဿာမိ=တွေ့မြင်ရ၏၊ ဘူတေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊ အဘူတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဏှေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊ ဖရုသေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=လည်းကောင်း။ပ။မေတ္တာစိတ္တေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊ ဒေါသန္တရေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=၏)

အာဝုသော=တို့၊ ဓမ္မစုဒိတသ=ဟုတ်မှန်သောအမှုအခင်းအကြောင်းရင်းဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာခံရသော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဓမ္မစောဒကသ=ဟုတ်မှန်သော အမှုအခင်းအကြောင်းရင်းဖြင့် စောဒနာသော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)။ပ။ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဓမ္မစောဒကရဟန်း၌ အဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ယထာ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အညော=ထိုဓမ္မစောဒကရဟန်းမှ အခြားသော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းသည်လည်း၊ ဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန် အကြောင်းအရာဖြင့်၊ စောဒိတဗ္ဗံ=စောဒနာထိုက်၏ဟူ၍၊ မည္ဘေယ္ယ=သိမှတ်ထားသင့်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ သိမှတ်ထားသင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ ဓမ္မစောဒက ရဟန်း၌ အဝိပ္ပဋိသာရ ဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။)

အာဝုသော=တို့၊ စုဒိတေန=အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာခံရသော၊ ပုဂ္ဂလေန=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စေ စ=မှန်ကန်သောစကားဌာ်လည်းကောင်း၊ အကုပ္ပေ စ=အမျက်ဒေါသ မထွက်ခြင်းဌာ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့)ဒ္မိသု=နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့ဌာ်၊ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗံ=ရပ်တည်ရ၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ကာလေန ဝါ=ဌာ်လည်းကောင်း၊ အကာလေန ဝါ=ဌာ်လည်းကောင်း၊ ဘူတေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဘူတေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဏှေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း။ပ။ အနတ္ထသံဟိတေန ဝါ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မေတ္တစိတ္တာ=မေတ္တာရှိသော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ ဝါ=ဖြစ်ကြကုန်၍ လည်းကောင်း) ဒေါသန္တရာ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း) [အောက်ခြေမှ မူကွဲပါဌ်အလို "မေတ္တစိတ္တေန ဝါ=မေတ္တာစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသန္တရေန ဝါ=ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း" ဟု အနက်ဆိုပါ]မ=ငါ့ကိုးပရေ=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ စေပိ စောဒေယုံ=အကယ်၍ပင် စောဒနာကြေစေကာမူ၊ အဟမ္ပိ=ငါသည်လည်း၊ သစ္စေ စ=ဌာ်လည်းကောင်း၊ အကုပ္ပေ စ=ဌာ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဒ္မိသုယေဝ=နှစ်ပါးပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့ဌာ်၊ ပတိဋ္ဌဟေယုံ=ရပ်တည်နိုင်ပါ၏။

ဧသော ဓမ္မော=(သစ္စ,အကုပ္ပ ဟူသော) ဤတရားနှစ်ပါးသည်၊ မယိ=ငါ့ဌာ်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနေယုံ=အကယ်၍ ငါသိကြားအုံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ငါသိသည်ဖြစ်လသော်) အတ္ထိတိ=ရှိ၏ဟူ၍၊ နံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဒေယုံ=ငါဆိုပါအုံ့၊ ဧသော ဓမ္မော=ဤတရားနှစ်ပါးသည်၊ မယိ=ငါ့ဌာ်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယုံ= ငါဆိုပါအုံ့) ဧသော ဓမ္မော=သည်၊ မယိ=ငါ့ဌာ်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနေယုံ=အုံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) နတ္ထိတိ=မရှိဟူ၍၊နံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဒေယုံ=အုံ့၊ ဧသော ဓမ္မော=သည်၊ မယိ=ဌာ်၊ နု သံဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ဝဒေယုံ=အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ရဟန်းတို့ကို မိန့်ကြားပြီ) သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပင်၊ တေ=သင်သည်၊ ဝုစ္စမာနာ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ပေကုန်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ပြောဆိုဆုံးမအပ်ပါကုန်လျက်ပင်၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ဧကစ္စေ=အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ=ဈာန်နှင့်မင်ဖိုလ်၊ မသိ မမှီး၊ အချည်းနှီးဖြစ်သော ယောက်ျားတို့သည်၊ ပဒကွိဏ်=ရိုသေစွာ၊ နု ဂဏှန္တိ=မနာယူကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အသဒ္ဓါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ဌာ် ကြည်ညြိုသော သဒ္ဓါတရားမရှိကုန်၊ ဒိဋ္ဌိဂတာ=အသက်မွေးမှုဟူသော အကျိုးရှိကုန်၏၊ (လူ့ဘဝဌ် အသက်မွေးမှု ခက်ခဲခြင်းကြောင့် လွယ်ကူစွာ အသက်မွေးရခြင်း အကျိုးကျေးဇူးကို မျှော်ကိုး၍ ရဟန်း

ပြုကြကုန်၏) [ဒိဝိကာ အတ္ထော ဧတေသန္တိ ဒိဝိကတ္ထာ] သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)= သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ (ရတနာသုံးတန်, ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သောသဒ္ဓါတရား ဖြင့်) ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်၍၊ ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတ္မာ= ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်ခ္ဍနေထိုင်မှု လူ့အဆင့် အတန်းမြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ် နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) နု ပဗ္ဗဇိတာ=ဝင်ရောက်ကြကုန်သည်မဟုတ်ကုန်၊ သဒ္ဓာ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်ကုန်၏၊ ဝါ=မိမိခ္ဍမရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ မာယာဝိနော=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှုရှိ ကြကုန်၏။

ကေတဝိနော [1] = ဆုံးခန်းတိုင်အောင် တတ်မြောက်ပြီးသော စဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်မှု အတတ်ပညာရှိကြကုန်၏၊ ဥဒ္ဓတာ=စိတ်ပျံ့လွင့်ကုန်၏၊ ဝါ= ပျံ့လွင့်လုပ်ကြွ ဥဒ္ဓစ္စရှိကြကုန်၏၊ ဥန္ဒဿာ=(အနှစ်မပါ၊ အချည်းနှီးသာ ဖြစ်လျက်) မြင့်တက်လွင့်လူ ကျူရိုးနှင့်တူသော မာနရှိကုန်၏၊ စပလာ=လျှပ်ပေါ်လော်လီ ကုန်၏၊ မုခရာ=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားရှိကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၄၃)သုတ်ကိုလည်းကြည့်] ဝိကိဏ္ဏဝါစာ=ဖရိုဖရဲဖွာကြဲသော စကားရှိ ကုန်၏၊ (နှုတ်စောင့်စည်းမှု မရှိဘဲ၊ ဟောင်ဖွာ ဟောင်ဖွာ ပြောချင်ရာပြောနေ ကြကုန်၏။) ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခု အစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တ ဒ္ဒါရာ=မပိတ်ဆီးအပ်သော ဒ္ဒါရရှိကြကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၆၄၊ ၁၇၃) လည်းကြည့်။]

ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညူနော=(ခံယူခြင်း, သုံးဆောင် ခြင်းနှင့်စပ်၍) အတိုင်းအတာ ပမာဏကို မသိကြကုန်၊ ဇာဂရိယံ=နိုးကြားသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနနုယုတ္တာ=အားမထုတ်ကုန်၊ သာမညော[2]=ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာဖြစ် သော အကျင့်တရား၌၊ (ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလ သမထ ဝိပဿနာအကျင့်တရား၌) အနပေက္ခဝန္တော

၁။ **ကိတဝ**=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သူ၊ လိမ်ညာသူ၊ ကိတဝသ ကမ္မံ ကေတဝံ= စဉ်းလဲကောက်ကျစ် လိမ်ညာသူ၏ အမှုလုပ်ငန်း၊ စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှု၊ လိမ်ညာမှု၊ ကေတဝံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ကေတဝိနော=စဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်လိမ်ညာမှုရှိသူများ။ ကေတဝိနောတိ သိက္ခိတကေရာဠိကာ၊ နိပ္ပန္နထာမဂတာသာဌေယျာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ပ–၁၅၆)

၂။ **သာမညေ အနပေက္ခဝန္တော**တိ သမဏဘဝေ နိရပေက္ခာ၊ ဧမ္မာနုဧမ္မပဋိပတ္တိရဟိ တာတိ အတ္ထော၊ သိက္ခာယ နု တိဗ္ဗဂါရဝါတိ သိက္ခာပဒေသု ဗဟုလဂါရဝါ နု ဟောန္တိ၊ အာပတ္တိဝိတိက္ကမဗဟုလာ ဝါ။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ။ ၁၅၇။

=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိကြကုန်၊ သိက္ခာယ=အဓိသီလသိက္ခာ၌၊ ဝါ=သိက္ခာပုဒ်၌၊ နတိဗ္ဘဂါရဝါ=များသော ရိုသေလေးစားမှု မရှိကြကုန်၊ ဝါ=လေးစားမှု နည်းပါး၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ အာပတ်လွန်ကျူးမှုရှိကြကုန်၏၊ ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခာရာကို များပြားစွာ ခံယူကြကုန်၏၊ သာထလိကာ=ကုန်၏။ပ။ နိက္ခိတ္တဒုရာ=ရှိကုန်၏၊ [ဤပဌမကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၉)သုတ် (နာ–၁၈၉၊ ၁၉၀)ကြည့်။]

ကုသီတာ=ပျင်းရိကုန်၏၊ ဟီနဝီရိယာ=ယုတ်လျော့သောဝီရိယရှိကုန်၏၊ မုဋ္ဌဿတိနော=လွတ်ကင်းသောသတိရှိကုန်၏၊ အသမ္ဘဇနာ=ကောင်းစွာဆင်ခြင်မသိခြင်းကြကုန်၊ ဝါ=သမ္ဘဇဉ်ဉာဏ်ပညာ မရှိကြကုန်၊ အသမာဟိတာ=တခုတည်းသောအာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ မထားနိုင်ကြကုန်၊ ဝါ=မတည်ကြည်ကြကုန်၊ ဝိဗ္ဗန္တစိတ္တာ=အာရုံအများ လှည့်လည်သွားသော စိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဒုပ္ပညာ=ပညာမရှိကုန်၊ ဧဠမူဂါ=ခံတွင်းမှ လျှာကျသော အာရည်တံထွေးရှိကုန်၏၊ ဝါ=အာရည်တံထွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိကုန်၏၊ [စာပိုဒ်(၁၁၂)သုတ်(နာ–၂၂၈)လည်းကြည့်] တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မယာ=တပည့်တော်က၊ ဧဝံ=ဤသို့ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပင်၊ ဝုစ္စမာနာ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ ပဒက္ခိဏံ=စွာ၊ နု ဂဏှန္တိ=မနာယူကြပါကုန်။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပန=နာယူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖော်ပြလျှောက်ရသော်ကား၊ ယေ တေ ကုလပုတ္တာ=အကြင် အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ သဒ္ဓါ (သဒ္ဓါယ)=ဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ အဂါရသ္မာ=မှ (နိက္ခမိတ္တာ=၍) အနဂါရိယံ=သို့၊ ပဗ္ဗဇိတာ=ဝင်ရောက်ကြကုန်၏၊ အသဋ္ဌာ=မစဉ်းလဲ မကောက်ကျစ်ကုန်၊ ဝါ=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာ ပြောဆိုတတ်ကြသူ မဟုတ်ကုန်၊ အမာယာဝိနော=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှု မရှိကုန်၊ အကေတဝိနော=ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် တတ်မြောက်ပြီးသော စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှု အတတ်ပညာရှိကြသူ မဟုတ်ကုန်၊ အနုဒ္ဓတာ=စိတ်မပျံ့လွင့်ကုန်၊ ဝါ=ပျံ့လွင့်လွယ်ကြ ဥဒ္ဓစ္စမရှိကုန်၊ အနုန္နဠာ=(အနှစ်မပါ အချည်းနှီးသာဖြစ်လျက်) မြင့်တက်လွင့်လူ ကျူရိုးနှင့်တူသော မာန မရှိကုန်။

အစပလာ=မလျှပ်ပေါ် မလော်လီကုန်၊ အမုခရာ=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားမရှိကုန်၊ အဝိကိဏ္ဏဝါစာ=ဖရိုဖရဲဖွာကြဲသောစကားမရှိကုန်၊ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရာ=(သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံစွာ)ပိတ်ဆီးအပ်သော အပေါက်ဒွါရရှိကြကုန်၏၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=....သိကြကုန်၏၊ ဓာဂရိယံ=ကို၊ အံနုယုတ္တာ=အားထုတ်ကြကုန်၏၊ သာမညေ=၌၊ အပေက္ခဝန္တော=ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိကြကုန်၏၊ သိက္ခာယ=၌၊ တိဗ္ဗဂါရဝါ=များသော ရိုသေလေးစားမှု ရှိကြကုန်၏၊ နု ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာ ခံယူသူ မဟုတ်ကုန်၊ နု သာထလိကာ=ကုန်၊ [စာပိုဒ်(၇၉)သုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၅၆)သုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ–၁၉၀၊ ၂၈၅ နှင့် ၂၈၆)တို့ကို တွဲစပ်ကြည့်]။ပ။

အာရဒ္ဓဝီရိယာ=အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိကုန်၏၊ ဝါ=ပြီးစီးပြည့်စုံပြီးသော ဝီရိယရှိကုန်၏၊ ပဟိတတ္တာ=(ကိုယ်နှင့်အသက် မင့်ကွက်ဘဲ ရဲဝံ့စွန့်စားနိုင်ကာန်သို့) စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဥပဋ္ဌိတသတိနော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိကြကုန်၏၊ သမ္မဿနာ=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်ကြကုန်၏၊ ဝါ=သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ရှိကုန်၏၊ သမာဟိတာ=တခုတည်းသော အာရုံ၌) စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ ထားနိုင်ကြကုန်၏၊ ဝါ=တည်ကြည်ကုန်၏၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တာ=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ပညဝန္တော=ပညာရှိကုန်၏၊ အနေဇမှဂါ=ခံတွင်းမှလျှောကျသော အာရည်တံထွေးရှိသူ မဟုတ်ကုန်၊ ဝါ=ကုန်၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ပ။ဂဏ္ဍန္တီ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်။ပ။ ဌေမှဂါ=ကုန်၏၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ=တည်ရှိနေပါကုန်ဦး၊ဝါ=ထားလိုက်ပါကုန်ဦး၊ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ ယေ တေ ကုလပုတ္တာ=တို့သည်ကား။ပ။ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ တွံ=သင်သည်၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဝဒေယျာသိ=ပြောဆိုပါလော၊ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ သဗ္ဗဟွဓာရီ=အတူတကွ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ အသဒ္ဓမ္မာ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးမှ၊ ဝုဋ္ဌာပေတွာ=ထစေ၍၊ ဝါ=ဆွဲထုတ်ယူင၍၊ သဒ္ဓမ္မေ=ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းမြတ်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါး၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသာမိ=တည်မြဲစေအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (တွံ=သင်သည်) သဗ္ဗဟွဓာရီ=တို့ကို၊ သြဝဒ=ဆုံးမပါလော၊ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ သဗ္ဗဟွဓာရီ=တို့ကို၊ (တွံ=သည်)အနုသာသ=သွန်သင်ပါလော၊ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ ဧवံဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံကြိုးပမ်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်၊ ဣတိ (အဝေါစ)သတ္တမံ။

၁၆၈(စာပိုဒ်)။ ၈–သီလသုတ်။ ။စာပိုဒ်(၂၄)ဒုသီလသုတ်(နာ–၃၃၊ ၃၄နှင့် အားလုံးတူ၏၊ ထိုသုတ်အတိုင်းပင် "တစောပိ နု ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ၊ ဖေဂ္ဂုပိ နု ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ" ဟု ဖော်၍ အနက်ဆိုပါ။ အဋ္ဌမံ။

၉–ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်

၁၆၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ကြွရောက်လာပြီး၍၊အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန=အရှင်သာရိပုတြာနှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ=တည်ငြိမ်ညှိုးတည်း နှီးနှောမိပြီ၊ (ကျန်းမာသာရေးစသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြောနှီးနှောမိပြီ) သမ္မောဒနီယံ=ဝမ်းမြောက်သင့်ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ [တနည်း ဣရသဖြင့်–သမ္မောဒနီယံ=ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို

ဖြစ်စေတတ်သော] သာရဏီယံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရသင့်သော၊ ဝါ= အမြဲမသွေ ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်တည်နေစေသင့်သော၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၆)၌ လည်းကြည့်] ကထံ=စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ=ပြီးဆုံးစေပြီး၍။ပ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှ ပမာဏရှိသော ဂုဏ်အရည်အချင်း ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ပြည့်စုံလျှင်၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=သုံးဖြာပိဋကတ်၊ ပရိယတ်တရားတို့၌၊ ခိပ္ပ နိသန္တီ စ=လျင်မြန်စွာ မှတ်သားနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လျင်မြန်စွာ စူးစမ်း သိမြင်နိုင်သည် လည်းကောင်း၊ [ခိပ္ပံ နိသာမယတိ ဥပဓာရေတီတိ ခိပ္ပနိသန္တီ။ နိ+သမ+တိ] သုဋ္ဌုဟိတဋ္ဌိဟိ စ=ကောင်းမွန်သေချာစွာ မှတ်ယူပြီးဖြစ်အောင် မှတ်ယူနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဗဟုံစ=များစွာ လည်း၊ ဂဏှာတိ နုခေါ=မှတ်ယူနိုင်ပါသနည်း၊ အသေ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ= ထိုရဟန်းသည်၊ ဂဟိတဋ္ဌ=မှတ်ယူအပ်ပြီးသော ပရိယတ်တရားတော်သည်လည်း၊ နပ္ပမုဿတိ နုခေါ=မမေ့ဖျောက်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေး လျှောက်ပြီ။)

အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဗဟုဿုတောဘိက္ခု=များစွာ ကြားနာ သင်မှတ်ထားအပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိပါ၏၊ (တဿ= ထို့ကြောင့်၊ ဘာသိတဿ=မေးမြန်းအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရား၏၊ အတ္ထော= အဖြေအနက်သဘောသည်)အာယသ္မန္တံယေဝ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာ၏သာလျှင်၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာဖြစ်ပါစေလော၊ [အရှင်အာနန္ဒာ၏အမေးကို အရှင် အာနန္ဒာကဲ့သို့ ဖြေဆိုဟောပြပါဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)အာဝု သော သာရိပုတ္တ=အရှင်သာရိပုတြာ၊တေနဟိ=ထိုသို့ အရှင်ဘုရား တိုက်တွန်းခြင်း ကြောင့်၊ [တနည်း-တေနဟိ=တပည့်တော်တိုက်တွန်းပါ၏] (တွံ=အရှင်ဘုရား သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲမြဲစွာ၊ ဝါ= တပည့်တော် တိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏာဟိ=နာယူပါလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားပါလော၊ (အဟံ=တပည့်တော်သည်) ဘာသိဿာမိ= ဟောပြပါမည်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဧवं အာဝုသော=ကောင်းပါပြီ. ဝါရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စဿောသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံပြီ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း သည်၊အတ္ထကုသလော စ=(အဋ္ဌကထာဟူသော ထုတ်ဆိုဖွင့်ပြချက်) အနက်

အဓိပ္ပာယ်၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း[၁]၊ ဓမ္မကုသလော စ=ပါဠိ၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနကုသလော စ [၂]=အက္ခရာအမျိုးမျိုး၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ (သိထိလ၊ ဓနိတစသည် ညီညာ၊ ပီသစွာသော ပုဒ်အက္ခရာဖြင့် ကိုယ်တိုင်ရွတ်ဆိုနိုင်ခြင်း၊ သူတပါးတို့ ရွတ်ဆိုအပ်သည်ကိုလည်း သိနားလည်နိုင်ခြင်းအားဖြင့် အက္ခရာအမျိုးမျိုးအစားစား၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း) နိရုတ္တိကုသလော စ[၃]=ပြောဆိုအပ်သော ဘာသာစကားတို့၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗာပရကုသလော စ=ရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ်စသည် ငါးမျိုး နှီးနှောတိုက်ဆိုင်မှု၌ ကျမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း[၄]၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

၁။ **အတ္ထကုသလော။** ။ ထုတ်ဆိုဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဟုခေါ်၏။ အတ္ထကုသလောတိ အဋ္ဌကထာကုသလော။ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၆၀) နှ အတ္ထကုသလောတိ နှ အဋ္ဌကထာကုသလော၊ အတ္ထဒ္ဒါရေ ဆေကော နှ ဟောတိ။ (ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၊ ၂၂၁)

၂။ **ဗျဉ္ဇနကုသလော။** ။ဗျဉ္ဇနကုသလောတိ အက္ခရပ္ပဘေဒေ ဆေကော။ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ) နှ ဗျဉ္ဇနကုသလောတိ သိထိလဓနိတာဒိဝသေန ပရိမဏ္ဍလ ဗျဉ္ဇနာရောပနေ ကုသလော နှ ဟောတိ၊ နှ အက္ခရပရိစ္ဆေဒေ နိပုဏောတိ အတ္ထော။ (ပရိဝါ၌) ပရိမဏ္ဍလ။ပ။ နှ ဟောတိတိ ပရိမဏ္ဍလေန ပဒဗျဉ္ဇနေန ဝတ္တုံ, ပရေဟိ ဝုတ္တံ ဇာနိတုဿ အသမတ္ထောတိ အတ္ထော။ (ဝိမတိဋ္ဌိကာ၊ ၃–၃၀၈)

၃။ **နိရုတ္တိကုသလောတိ** နိရုတ္တိဝစနေသု ဆေကော။ (ဤသုတ်၌) နှ နိရုတ္တိကုသလောတိ ဘာသန္တရဝေါဟာရေ(ဘာသာခြား စကားအမျိုးမျိုး၊ အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်း စကားလုံး အမျိုးမျိုး၌) နှ ကုသလော။ (ပရိဝါ၌)။ သီလက္ခန်ဓိကာသစ် (၀–၁၄၈)၌ကား နိဗ္ဗစန (ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ)၌ ကျမ်းကျင်သည်ကို (တနည်း)အက္ခရာလာခြင်း၊ ချေခြင်းစသော နိရုတ္တိငါးမျိုး၌ ကျမ်းကျင်သည်ကို နိရုတ္တိကုသလဟု ဆိုလိုကြောင်းဖွင့်၏။

၄။ **ပုဗ္ဗာပရကုသလော။** ။(၁) အတ္ထပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် နောက်အနက်အဓိပ္ပာယ်။ (၂) ဓမ္မပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့ပါဠိနှင့် နောက်ပါဠိ။ (၃) အက္ခရပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့အက္ခရာနှင့်နောက် အက္ခရာ။ (၄)ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့ဖြစ်သော ပုဒ်ဝါကျနှင့် နောက်ပုဒ်ဝါကျ။ (၅) အနုသန္ဓိပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား အဆက်အစပ်၊ ရှေ့အပိုင်းနှင့် နောက်အပိုင်း အဆက်အစပ်ဟု ငါးမျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ် နှီးနှောတိုက်ဆိုက်မှု စသည်ဖြင့် နှီးနှောတိုက်ဆိုင်မှုလည်း ငါးမျိုးရှိ၏၊ ထိုငါးမျိုး၌ ကျမ်းကျင်သည်ကို ပုဗ္ဗာပရကုသလဟု ဆိုလိုသည်။ ဤငါးမျိုးတို့တွင် ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရ၌ ဗျဉ္ဇနအရ ပုဒ်ဝါကျကိုသာ ယူဖို့ရှိတော့၏၊ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၌ **အက္ခရပုဗ္ဗာပရ** ဟု မရှိဘဲ နိရုတ္တိပုဗ္ဗာပရ ဟုရှိ၏၊ အနုသန္ဓိပုဗ္ဗာပရနေရာ၌လည်း "**ပုရေကထာ ပစ္ဆာကထာ**"ဟု ရှိ၏။

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်ပမာဏရှိသော ဂုဏ်အရည်အချင်း ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌။ ပ။ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။ ။ပ။ နပ္ပမုဿတိ=မမေ့ပျောက်ပါ၊ ဣတိ=သို့ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အစ္ဆရိယံ=အံ့ဖွယ်ကောင်းပါပေစွာ၊ အာဝုသော=တို့၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားကို၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယာဝ=အလွန်အကဲပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုဟောကြားအပ်ပါပေ၏၊ စ=တို့အပြင်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းစကားပြောကြားရလျှင်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ပဋိဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣဒမေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံ၏ဟု၍၊ ဓာရေမ=မှတ်ထားကြပါကုန်အုံ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ အတ္ထကုသလော=၌ ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ။ပ။ ပုဗ္ဗာပရကုသလော=ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)နဝမံ။

၁၀–ဘဒ္ဒဇိသုတ်

၁၇၀။[စာပိုဒ်(၁၀၀) စာမျက်နှာ(၂၀၇) လည်းကြည့်] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဘဒ္ဒဇိ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိသည်။ ပ။ အာယသ္မန္တံ ဘဒ္ဒဇိံ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိကို။ ပ။ အာဝုသော ဘဒ္ဒဇိ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိ၊ ဒဿနာနံ=မြင်ခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ကိံ=အဘယ်မြင်ခြင်းသည်၊ အဂ္ဂံ နုခေါ=အကောင်းမြတ်ဆုံးပါနည်း၊ ဝါ=အသာဆုံးပါနည်း၊ သဝနာနံ=ကြားခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ကိံ=အဘယ်ကြားခြင်းသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ် ဆုံးပါနည်း၊ ဝါ=နည်း၊ သုခါနံ=သုခအားလုံးတို့တွင်၊ ကိံ=အဘယ်သုခသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ သညာနံ=သညာအားလုံးတို့တွင်၊ ကိံ=အဘယ်သညာသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာအားလုံးတို့တွင်၊ ကိံ=အဘယ်ဘဝခန္ဓာသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိဘူ=သတ္တဝါတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်စီးနိုင်သူ အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ အနဘိဘူတော=အခြားသတ္တဝါတို့က မလွှမ်းမိုး မအုပ်စီးနိုင်သော၊ အညဒတ္ထု=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒသော=အဆီးအတားကင်းစင်၊ အားလုံးစုံကိုသိမြင်နိုင်သော၊ ဝသဝတ္တီ=သတ္တဝါအားလုံးကို မိမိအလိုဆန္ဒ၌ လိုက်ပါစေနိုင်သော၊ ဗြဟ္မာ=မဟာဗြဟ္မာသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ တံ ဗြဟ္မာနံ=ထိုမဟာဗြဟ္မာကို၊ ပဿတိ=ဖြစ်ရ၏၊ (တဿ=ထိုသူ၏) ဣဒံ=ဤမဟာဗြဟ္မာကို မြင်ရခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=မြင်ရခြင်း အားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး မြင်ရခြင်းပါတည်း။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ သုခေန=သုခဖြင့်၊ အဘိသန္နာ=စိုပြေနေကြကုန်သော၊ ပရိသန္နာ=ဝန်းကျင်ဥသုံ အားလုံးစုံ စိုပြေနေကြကုန်သော၊ အာဘာသရာ နာမ=

အာဘာသရမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကြကုန်၏၊ တေ=ထိုအာဘာသရဗြဟ္မာတို့သည်၊ ကဒါစိ ကရဟစိ=ရံခါရံခါ၌၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ "အဟော သုခံ=သြော် ချမ်းသာပေစွာ၊ အဟော သုခံ=သြော် ချမ်းသာပေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥဒါနံ=(ပီတိ အဟုန်ကြီး၊ မြိုမရသဖြင့် ကျူးရင့်မြွက်ကြား) ဥဒါန်းစကားကို၊ ဥဒါနေန္တိ=ကျူးရင့်မြွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ တံ သဒ္ဒံ=ထိုဥဒါန်းကျူးရင့်သံကို၊ သုဏာတိ=ကြားရ၏၊ (တဿ=ထိုသူ၏) ဣဒံ=ဤအာဘာသရဗြဟ္မာတို့၏ ဥဒါန်းကျူးရင့်သံကို ကြားရခြင်းသည်၊ သဝနာနံ=ကြားရခြင်း အားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ကြားရခြင်းမည်ပါ၏။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ သုဘကိဏ္ဏာ နာမ=သုဘကိဏ္ဏမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ တေ=ထိုသုဘကိဏ္ဏဗြဟ္မာတို့သည်၊ တုသိတာ=ရွှင်လန်း နှစ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သန္ဓေယေဝ=အကောင်းဆုံးကေန်၊ အမှန်ရှိသည်သာဖြစ်သော၊ သုခံ=ထိပ်ဆုံးရောက်ရှိသည့် တတိယဈာန်ချမ်းသာကို၊ ပဋိသံဝေဒေန္တိ=ခံစားနေကြကုန်၏၊ သုခါနံ=သုခ အားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤသုဘကိဏ္ဏဗြဟ္မာတို့၏ တတိယဈာန်သုခသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သုခမည်ပါ၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အာကိဉ္စညာယတနူပဂါ=အာကိဉ္စညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကြကုန်သော၊ ဒေဝါ=အရူပဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကြကုန်၏၊ သညာနံ=တို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤအာကိဉ္စညာယတနဗြဟ္မာတို့၏ သညာသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သညာမည်ပါ၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ နေဝသညာနာသညာယတနူပဂါ=နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကြကုန်သော၊ ဒေဝါ=အရူပဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာတို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤ နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသား ဗြဟ္မာတို့၏ ဘဝခန္ဓာသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ။)

ဗဟုနာ=များစွာသော၊ ဇနေန=လူအပေါင်းသည်၊ (ဝုတ္တံ=ပြောဆိုအပ်သော)ယဒိဒံ(ဝစနံ)=အကြင်စကားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုလူသူအများ ပြောဆိုအပ်သော စကားနှင့်) အာယသ္မတော ဘဒ္ဒဇိသ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိ၏၊ ဣဒံ=ဤယခုအဖြေစကားသည်၊ သမေတိ=ကိုက်ညီပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=အရှင်အာနန္ဒက ပြောကြားပြီ)။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယထာ[1]=အကြင် အခြင်း

---

[1] **ယထာ ပဿတောဟိ။ပ။ ဣဒံ ဒဿနာနံ အဂ္ဂံ။** ။အထ ဝါ ယံ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိဿာ နိရုဇ္ဈရမေဝ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတ္တာ အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ၊ တံ တဿ အရဟတ္တံ စက္ခုဝိညာဏာနန္တရံ နာမ ဟောတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "ဣဒံ ဒဿနာနံ အဂ္ဂန္တိ"ဟု၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်ဝါကျ၌ "ယံ စက္ခုနာ"မှ

အရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=ကွဲ့ဌာရဲ့ အနိဋ္ဌာရဲ့ တခုခုကိုမြင်သောသူမှာ၊ [ခယော ဌ်စပ်] အနန္တရာ=မြင်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့ဌ်သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ=ဖြစ်စေ၍) အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယော= ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏။(တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ် ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=ကွဲ့ဌာရဲ့ အနိဋ္ဌာရဲ့ တခုခုကိုမြင်သောသူ၏)ကွဲ့=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော မြင်ခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=မြင်ခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ= အကောင်းမြတ်ဆုံး မြင်ခြင်းပါတည်း။

ယထာ=အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏာတော=ကွဲ့ဌာရဲ့အနိဋ္ဌာရဲ့ အသံတခုခုကို ကြားသောသူမှာ၊ အနန္တရာ[1]=ကြားပြီးသည်၏ အခြားမဲ့ဌ်

"ယံ"ဟူသော အနိယမကို ရှုပ်နှင့်မတွဲဘဲ အရဟတ္တံနှင့်တွဲ၍ "ယံ အရဟတ္တံ= အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏"ဟု အနက်ပေးရမည် ဖြစ်သော ကြောင့် ထိုယံသဒ္ဒါ သည် ပါဠိတော်မှ ယထာ၏အနက်ဖွင့်မဟုတ်၊ "ကွဲ့ ဒဿနာနံ အဂ္ဂံ"ဟူသော ပါဠိတော်မှ ကွဲ့ဟူသောနိယမ၏ အနိယမအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော ယံသဒ္ဒါတည်း။ ဤဒုတိယနည်းအလို ပါဠိတော်ဌ-

"အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော= ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သည်၏ အခြားမဲ့ဌ်သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ=၍) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော= ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=ရူပါရုံကိုမြင်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏)ကွဲ့=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော မြင်ခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=တို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=မည်ပါ၏"ဟု အနက်ဆိုပါ။

နိဿယခန်းဌ်ကား အဌကထာမှ ပဋ္ဌမအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားပါသည်၊ သို့သော် ပဋ္ဌမအဖွင့်နှင့် ဒုတိယအဖွင့်နှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သောအခါ အနက်ပေးဟန် အနည်းငယ်မျှသာ ထူးခြားမှု အနက်အဓိပ္ပာယ် အနှစ်သာရအားဖြင့်ကား ထိုအဖွင့် နှစ်မျိုး၏ ထူးခြားချက် တစုံတခုမျှ မိမိဉာဏ်ဖြင့် ရှာမရပါ။

နောက်ပါဠိတော်ဝါကျဌ်လည်း "ယထာ=ဖြင့်၊ သုဏာတော=သဒ္ဒါရုံကို သောတ ဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားပြီးသည် အခြားမဲ့ဌ်သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ) အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ (တထာ= ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏာတော=သဒ္ဒါရုံကို ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်၏)ကွဲ့=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကြားခြင်းသည်၊ သဝဏာနံ=တို့တွင်၊ ဝါ=ထက်၊ အဂ္ဂံ=၏"ဟု အနက်ဆိုပါ။

၁။ **အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံနှစ်မျိုး**။ ။အဌကထာဌ် (၁) ယထာ ပဿတော အနန္တရာ- စသော ရေးဝါကျတို့ဌ်ရှိသော အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံနှင့် (၂) ယထာ ဘူတဿ အနန္တရာ-

သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ကို၊ပဋ္ဌပေတွာ=၍)အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏာတော=ကွန္ဒာရဲ့အနိုင်္ဂာရဲ့ အသံတခုခုကို ကြားသောသူ၏) ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ကြားခြင်းသည်၊ သဝနာနံ=ကြားခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ကြားခြင်း မည်ပါ၏၊ ယထာ(ယေန မဂ္ဂသုခေန) အကြင် အရိယမဂ်သုခဖြင့်၊ (အကြင် အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာဖြင့်) သုခိတဿ=ဖြစ်သောသုခရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=အရိယမဂ်သုခ၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ သုခါနံ=

ဟူသော နောက်ဆုံးဝါကျ၌ အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံမှာ မတူကွဲပြားခြားနားသကဲ့သို့ ရှိနေ၏၊ ထိုဖွင့်ပုံနှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ပြရသော–

(၁) ရှေးဝါကျတို့၌ အနန္တရာပုဒ်ကို "နိရန္တရမေဝ,သမနန္တရမေဝ"ဟုဖွင့်ခဲ့၏၊ ထိုအဖွင့်အလို အန္တရာနိုပါတ်ပုဒ်၏အနက်မှာ အလယ်အကြားကာလ(အလယ်ကပိုင်းခြားတားဆီးထားသော အဆီးအတား အကြားကာလ,အကြားအရပ်အသစ်သော) အနက်များဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါ၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်းမှ "အနန္တရာ=အခြားမဲ့၌ (မြင်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့, ကြားပြီးသည်၏အခြားမဲ့, အရိယမဂ်သုခ၏ အခြားမဲ့၌)ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်၊ ထို၌ အခြားမဲ့ဟူသည် အလယ်က ပိုင်းခြားတားဆီးထားသော အလယ်အကြားကင်းမဲ့ဟု ဆိုလို၏။

(၂) ယထာ ဘူတသ အနန္တရာဟူသော နောက်ဆုံးဝါကျ၌ကား "အနန္တရာတိ အနန္တရာယေန အရဟတ္တं ဥပ္ပဇ္ဇတိ"ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ အနန္တရာ၌ အန္တရာသဒ္ဒါကို အနောင့်အယှက် အဆီးအတား အန္တရာယ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသော အန္တရာယသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဟု ဆိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆဋ္ဌနိပါတ်၊ စာပိုဒ် (၂၇) ပဌမသမယသုတ်ဦးက(နာ-၁၀၂)၌ "အန္တရာယသဒ္ဒပရိယာယော ဣဓ အန္တရာသဒ္ဒေါတိ အာဟ–အနန္တရာယေနာတိ" ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထိုအဖွင့်အတိုင်းပင် နိဿယခန်းမှ "အနန္တရာ=အနောင့်အယှက် အဆီးအတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဤနောက်ဆုံးဝါကျ၌ပင် အဋ္ဌကထာ၌ " အနန္တရာ အာသဝါနံ ခယော ဟောတိတိ မဂ္ဂါနန္တရမေဝ ဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ"ဟူ၍ တနည်း ဖွင့်ထားသေး၏၊ ထိုအဖွင့်သည် "ယထာ ပဿတော အနန္တရာ"စသော ရှေးဝါကျတို့၏ အနန္တရာပုဒ်အဖွင့်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ အနန္တရာပုဒ်ကို နှစ်နည်း ဖွင့်ပြလျက်ရှိ၏၊ သို့သော် ရှေးဝါကျတို့၌ အန္တရာသဒ္ဒါ၏ အလယ်အကြားဟူသော အနက်မှာလည်း အလယ်က ပိုင်းခြားတားဆီးထားသော အဆီးအတား အနောင့်အယှက် အန္တရာယ်ဟူသော အနက်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်နှစ်မျိုး၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

သုခအားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ(မဂ္ဂသုခံ)=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အရိယမဂ်သုခသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သုခပါတည်း။

ယထာ(ယာယ မဂ္ဂသညာယ)=အကြင်အရိယမဂ်သညာဖြင့်၊ (အကြင်အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သောသညာဖြင့်) သညိဿ=သညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနုန္တရာ=အရိယမဂ်သညာ၏ အခြားမဲ့ခ်ဿသာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သညာနံ=သညာအားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ မဂ္ဂသညာ)=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အရိယမဂ်သညာသည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါ)=အကောင်းမြတ်ဆုံး သညာမည်ပါ၏၊ ယထာ(ယသ္မိံ ဘဝေ)=အကြင် ဘဝခန္ဓာဟူသော အတ္တဘောခ်ိ၌၊ ဘူတဿ=ဖြစ်ခိုက်တည်နေခိုက်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနုန္တရာ=နောင်ယုက်ဆီးတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာဟူသော အတ္တဘောတို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ ဘဝေါ)=ဤအရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပေါ်လာရာဖြစ်သော နောက်ဆုံးဘဝ ခန္ဓာ အတ္တဘောသည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာအတ္တဘောမည်ပါ၏။

တနည်း–ယထာ (ယေဟိ ခန္ဓေဟိ)=အကြင် ခန္ဓာငါးပါးတို့ဖြင့်၊ ဘူတသ=အရိယမဂ်ခဏ၌ ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနုန္တရာ=အရိယမဂ်၏ အခြားမဲ့ခ်ဿသာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာဟူသမျှတို့တွင်၊ ဣဒံ(ခန္ဓပဉ္စကံ)=ဤအရိယမဂ်ခဏခ်ိ၌ဖြစ်သော ဘဝခန္ဓာငါးပါး အဝေါင်းသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာမည်ပါ၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဗြေဆိုပြီ) [ဘဝဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာဟူ၍လည်းကောင်း အတ္တဘောဟူ၍လည်းကောင်း အခေါ်အဝေါ်သုံးမျိုး၏ တရားကိုယ်အနက်သဘောမှာ ခန္ဓာငါးပါးချည်းတည်း]

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာဃာတဝဂ္ဂေါ=အာဃာတဝဂ်တည်း။

(၈၈) ၃–ဥပါသကဝဂ်

၁၇၁(စာပိုဒ်)။ ၁–သာရဒ္ဓသုတ်။ ။(ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤသာရဒ္ဓသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ မေ=သည်၊သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) [စာပိုဒ်(၁)သုတ်ကြည့်]။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမေ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်၊ (ရတနာမြတ်သုံးပါးကို ဆည်းကပ်သော ဒါယကာသည်)သာရဒ္ဓ=သို့၊ သြဏ္ဏော=သည်၊ ဟောတိ [စာပိုဒ် ၃၂၊ ၁၄၅၊ ၁၅၈ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၆၄၊ ၂၇၅၊ ၂၈၈) ကြည့်။]

၁၇၂(စာပိုဒ်)။ ၂–ဝိသာရဒသုတ်။ ။ဥပ္ပါသကော=သည်၊ အဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=ကြောက်ရွံ့မှု မကင်းသူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=နေရ၏။။ပ။ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသူသည်၊ (ဟုတ္တာ)။ပ။ ၃–နိရယသုတ်၌ ယထာဘာတံ စသည်ကို စာပိုဒ် ၄–သုတ်(စာမျက်နှာ–၆ နှင့် ၇) ကြည့်။

၄–ဓဝရသုတ်

၁၇၄။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္တေ=ရှိတော်မူ၏) တေန=(မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာဖြစ်သော) ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=ရှိသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ [စာပိုဒ် (၃၁) စာမျက်နှာ(၅၈) လည်းကြည့်] ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ= အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပဠု=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဘယာနိ=ဘေးတို့ကို၊ (ကြောက်ရွံ့ခြင်းတည်းဟူသော စိတ္တုတ္တာသဘေးတို့ကို) ဝေရာနိ=အကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန်တို့ကို၊ [ထိုဘေးရန်နှစ်မျိုးကို ဤနိဿယပဌမတွဲ၊ နှာ ၁၂၇–ကြည့်] အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မူ၍၊ ဝါ=မပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူကို)ဒုဿီလော ဟုတိ=သီလမရှိသောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊(သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူသည်) နိရယဠု=ငရဲသို့လည်း၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ကတမာနိ ပဠု=အဘယ် ဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ ပါဏာတိပါတံ=သတ္တဝါအသက်ကို သတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ် ၃၂ (စာမျက်နှာ–၆၄)ကြည့်] အဒိန္နာဒါနံ=ယက်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ပ။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ=သောက်ခြင်းကို လည်းကောင်းတည်း၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပဠု=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဘယာနိ=ဤဘေးတို့ကို၊ ဣမာနိ ဝေရာနိ=ဤရန်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူကို)။ပ။ ဝေရာနိ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို ပယ်စွန့်သောသူကို) သီလဝါ ဟုတိ=သီလရှိသောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ (သော=ထိုဘေးရန် ငါးမျိုးတို့ကို ပယ်စွန့်သောသူသည်) သုဂတိဠု=ကောင်းသော ဘုံဘဝသို့လည်း၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏။။ပ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပါဏာတိပါတီ=သူသည်၊ [စာမျက်နှာ-၂၇၅ ကြည့်] ပါဏာတိပါတပစ္စယာ=သတ္တဝါ, အသက်ကို သတ်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=ယခု မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယံ ဘယံပိ=အကြင်ဘေးကိုလည်း၊ ယံ ဝေရံပိ=အကြင်ရန်ကိုလည်း၊ ပသဝတိ=ဖြစ်စေ၏၊ သမ္မရာယိကံ=နောင်တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ယံ ဘယံပိ=လည်း၊ ယံဝေရမ္ဘိ=လည်း၊ ပသဝတိ=၏၊ စေတသိကံ=စိတ်၌မှီသော၊ ယံ ဒုက္ခံပိ=အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ (ကာယပသာဒဟူသော ကာယဝတ္ထု၌မှီသော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း) ယံ ဒေါမနဿံပိ=အကြင်စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိသံဝေဒေတိ=ခံစားရ၏၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သောသူသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ တံ ဘယံ=ထိုဘေးကိုလည်း၊ တံ ဝေရံ=ထိုရန်ကိုလည်း၊ နေဝ ပသဝတိ=မဖြစ်စေ၊ သမ္မရာယိကံ=သော၊ တံ ဘယံ=လည်း၊ တံ ဝေရံ=လည်း၊ နေ ပသဝတိ=မဖြစ်စေ၊ စေတသိကံ=သော၊ တံ ဒုက္ခံ=ထိုဒုက္ခဝေဒနာကို လည်းကောင်း၊ တံ ဒေါမနဿံ=ထိုဒေါမနဿဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ နေ ပဋိသံဝေဒေတိ=မခံစားရ၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတဿ=ရှောင်ကြဉ်သောသူမှာ၊ ဝေ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘေးရန်မဖြစ်ပွားခြင်း ဒုက္ခဒေါမနဿ မခံစားရခြင်းအားဖြင့်)တံ ဘယံ=ထိုဘေးသည်၊ တံ ဝေရံ=ထိုရန်သည်၊ ဝူပသန္တံ=ချုပ်ငြိမ်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အဒိန္နာဒါယီ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူ လုယက်သူသည်၊ အဒိန္နာဒါနပစ္စယာ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ ယံ ဘယံပိ=လည်း။ပ။ ဝူပသန္တံ=သည်၊ဟောတိ=၏၊ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ=သူသည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရပစ္စယာ=ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ မုသာဝါဒီ=သည်၊ မုသာဝါဒပစ္စယာ=ပြောဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ သုရာမေရယမဒ္ဒပမာဒဋ္ဌာနပစ္စယာ=သောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ ဝူပသန္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဟူတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ယော(နရော)=အကြင်လူသည်၊ ပါဏံ=သတ္တဝါ, အသက်ကို၊ [သတ္တဝါ၏ အသက်ဟု အဓိပ္ပာယ်မယူရ၊ ပညတ်အားဖြင့် သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ရုပ်ဓာတိတရေးနှင့် နာမ်ဓာတိတရေး (ရုပ်အသက်နှင့်နာမ်အသက်) ကိုလည်းကောင်း ပါဏဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့် ထိုပညတ် ပရမတ် အခေါ်အဝေါ်နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်အောင် "သတ္တဝါ, အသက်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၄၇၄၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၁) သုတ် ပါဏာတိပါတ ပုဒ်၌လည်းရေးခဲ့ပြီ] အတိပါတေတိ=လျင်မြန်စွာ လျှော

ကျစေ၏၊ ဝါ=ဓားလက်နက်စသည်တို့ဖြင့် လွှမ်းဖိနှိပ်စက်၍ လျှောကျစေ၏၊ ဝါ=သတ်၏၊ မုသာဝါဒဿ=မဟုတ်မမှန်သော စကားကိုလည်း၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏၊ လောကေ=သတ္တလောကဌ်၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်း ဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိ=ခိုးယူလုယက်၏၊ ပရဒါရဿ=သူတပါး မယားကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်ပါး သွားရောက်၏။

ယော နရော=သည်၊ သုရာမေရယပါနဿ=သေရည်သေရက် သောက်ခြင်းကိုလည်း၊ အနုယုဉ္ဇတိ=အားထုတ်၏၊ (သော နရော=ထိုလူကို) ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဝေရာနိ=(ပါဏာတိပါတစသော)ရန်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ဝါ=မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုဿီလော ဣတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသော၊ သော (နရော)=သည်၊ [သောပပဇ္ဇတိ=သော+ဥပပဇ္ဇတိ] ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးချိုယွင်းသေလွန်ခြင်းမှ၊ (ပရံ=နောက်ဌ၊ ဝါ=နောက်ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်းဌ)နိရယံ=ငရဲသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏။

ယော(နရော)=သည်၊ ပါဏံ=ကို၊ နိ အတိပါတေတိ=လျင်မြန်စွာ မလျှောကျစေ၊ ဝါ=မသတ်၊ မုသာဝါဒံ=ကို၊ နိ ဘာသတိ=မပြောဆို။ပ။ နိ အာဒိယတိ=မခိုးယူမလုယက်၊ ပရဒါရံ=ကို၊ နိ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်မပျော်ပါး မသွားရောက်။ပ။ နာနုယုဉ္ဇတိ=အားမထုတ်၊ (သော နရော=ကို)ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဝေရာနိ=တို့ကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သီလဝါ ဣတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ သပ္ပညော=ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ပညာရှိသော၊ သော(နရော)=သည်၊ ကာယဿ=၏၊ ဘေဒါ=မှ၊ (ပရံ=ဌ)သုဂတိं=ကောင်းသောဘဝသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)စတုတ္ထံ။

၅–စဏ္ဍာလသုတ်

၁၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ဥပါသကော=ဥပါသကာသည်၊ ဥပါသကစဏ္ဍာလော စ=ဥပါသကာခွန်းစဏ္ဍားသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကမလဿ=ဥပါသကာ အညစ်အကြေးသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပတိကိဋ္ဌော စ=ဥပါသကာ အညှဉ်းဆဲသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ (ဧမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဥပါသကော=သည်၊ ဥပါသကစဏ္ဍာလော စ =သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပါသကပတိကိဋ္ဌော စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဥပါသကော=သည်) အဿဒ္ဓေါ[1]=(ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ, ကံ၏အကျိုးတို့ဌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရား

၁။ **အဿဒ္ဓေါ။** ။ ဗုဒ္ဓါဒီသု ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓါဝိပရိယာယော အဿဒ္ဓိယံ ဓိဋ္ဌာဓိမောက္ခော၊ ယထာဝုတ္တေန အဿဒ္ဓိယေန သမန္နာဂတော အဿဒ္ဓေါ၊ သီလကွန်ဋီကာ၊ ၂စဉ့။

မရှိသည်၊ ဝါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ ကံ၏အကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမှောက်ခံရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုဿီလော=သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ကောတူဟလမင်္ဂလိကော[1]=အသစ်အဆန်းအာရုံဟူသော မင်္ဂလာရှိသည်၊ ဝါ=ပညာမဲ့သူ လူဗာလတို့ ကြိုဆအပ်သည့်အတိုင်း အသစ်အဆန်း မြင်ရ, ကြားရ, ထိတွေ့သိရှိရသောအာရုံကို ကြီးပွားကြောင်းဟု ယုံကြည်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မင်္ဂလံ=ဒိဋ္ဌ, သုတ, မုတမင်္ဂလာကို၊ ဝါ=မင်္ဂလာဟု သမုတ်အပ်သော အသစ်အဆန်း မြင်ရကြားရ ထိတွေ့သိရှိရသောအာရုံကို၊ ပစ္စေတိ=ယုံကြည်၏၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်းဟု ရှုမြင်၏၊ကမ္မံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ နော ပစ္စေတိ=မယုံကြည်၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်း ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဟု မရှုမြင်၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ဣတောဝါ=ဤသမ္ဘည္ဗြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမအယူဝါဒမှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌၊ ဒက္ခိဏေယျံ=မြတ်သောအလှူခံယူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဂဝေသတိ=ရှာမှီး၏၊ တတ္ထ စ=ထိုအပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌လည်း၊ ပုဗ္ဗကာရံ=ဦးဦးဖျားဖျားပြုလုပ်အပ်သော ဒါနစသော ကုသိုလ်ကိစ္စကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဒမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ။ပ။ ဤ၌ ဒက္ခိဏေယျဂဝေသနနှင့် ပုဗ္ဗကာရကရဏကို တပေါင်းတည်း, တခု တည်းပြု၍ တရားငါးပါးဟု ဦးကာဖွင့်၏]

၁။ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော။ ။ပညာမဲ့သူလူဗာလတို့ အမြင်အားဖြင့် ကြီးပွားချမ်းသာကြောင်း (ကျက်သရေမင်္ဂလာ)ဟု ယူဆအပ်သော (အိပ်ရာထ နံနက်စောစော ကြုံတွေ့ရသော) ထူးထူးဆန်းဆန်းအာရုံကို "ကောတူဟလ မင်္ဂလ"ဟုခေါ်၏၊ ထို ကောတူဟလ မင်္ဂလအာရုံသည် သုံးမျိုးရှိ၏၊ ယင်းသုံးမျိုးမှာ-

(၁) ဒိဋ္ဌမင်္ဂလအာရုံ =မျက်စိဖြင့် မြင်လိုက်ရသော ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီး၊ ရေပြည့်နေသောအိုးစသောအာရုံ။

(၂) သုတမင်္ဂလအာရုံ=နားဖြင့် ကြားလိုက်ရသော "ဝမူ=ကြီးပွား၊ ပုဏ္ဏ=ပြည့်စုံ" စသော အသံအာရုံ။

(၃) မုတမင်္ဂလအာရုံ=နှာခေါင်းဖြင့် နမ်းရှူလိုက်ရသော ပဒုမာကြာပန်းနံ့ စသော အနံ့အာရုံ၊ ကိုက်ဝါးခဲစားလိုက်ရသော ဖုသမည်သော ခန်ဖူ အရသာအာရုံ၊ ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့် ထိတွေ့လိုက်ရသော မြေကြီး, နွားချေး, ပန်း, သစ်သီး စသည်တို့၏ အထိအတွေ့အာရုံ။ (ခုဒ္ဒကပါဋ္ဌ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၀၀)

ကောတူဟလ=နံနက်စောစော၌ အသစ်အဆန်းကြုံတွေ့လိုက်ရသော အာရုံဖြစ်သော၊ မင်္ဂလံ=ကြီးပွားကြောင်းဟု လူဗာလတို့ ယူဆအပ်သော ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ အာရုံတည်း။ ကောတူဟလမင်္ဂလံ ယသ အတ္ထိထိ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော =ကောတူဟလမင်္ဂလာရှိသောသူ၊ ဝါ=ထူးထူးဆန်းဆန်း ကြုံတွေ့ရသော ဒိဋ္ဌ သုတ မုတအာရုံကို ကြီးပွားကြောင်းမင်္ဂလာဟု ယုံကြည်သောသူ။

ဥပါသကော=သည်၊ ဥပါသကရတနဠာ ²=ဥပါသကဟူသော ရတနာသည်လည်းကောင်း၊ ၀ါ=ပရိသတ်လေးမျိုးတို့ကို နှစ်သက်မှုဖြစ်စေတတ်သော သီတင်းသည် ဒါယကာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပဒုမဠ=(ဂုဏ်ရောင်၀င်းဖျံ့, သတင်းနံ့ဖြာ)ဥပါသကာကြာပဒုမာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကဠ=(ဂုဏ်ရောင်၀င်းဖျံ့, သတင်းနံ့ဖြာ)ဥပါသကာကြာပုဏ္ဏရိက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သဒ္ဓေါ=(ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံနှင့်ကံအကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သီလ၀ါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အကောတူဟလမဂ်လိကော=အသစ်အဆန်းအာရုံဟူသော မဂ်လာရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ၀ါ=ပညာမဲ့.....ယုံကြည်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကမ္မံ=ကို၊ ပစ္စေတိ=၏၊ မဂ်လံ=ကို၊ နော ပစ္စေတိ=မယုံကြည်၊ ဣတောဘုယ=မ။ပ။ နဂဝေသတိ=မရှာမှီး၊ ဣဒ စ=ဤသဗ္ဗညူ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ သာလျှင်။ပ။ပဌမံ။

၆–ပီတိသုတ်

ဤ ၁၇၆။ အထ ခေါ=၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ပဌမတ္တေဟိ=ငါးလီအရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဥပါသကသတေဟိ=ဥပါသကာအရာတို့သည်၊[တနည်း–ပဌမတ္တေဟိ ဥပါသကသတေဟိ=ဥပါသကာငါးရာတို့သည်] ပရိဝုတော=ခြံရံအပ်လျက်။ပ။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ စီ၀ရ+ပိဏ္ဍပါတ+သေနာသန+ဂိလာနပစ္စယ ဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရေန=သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာနေရာကျောင်း+လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦ ဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပေကုန်၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တာ၀တကေနေ၀=ထိုမျှလောက် ပမာဏရှိသော ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူ ရရုံမျှဖြင့်သာလျှင် "မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ကို၊ စီ၀ရ.....ဘေသ=

၁။ ဥပါသကရတနာစသည်။ ။ ရတန=ရတနာ၊ ၀ါ=(ပရိသတ်လေးမျိုးတို့ကို) နှစ်သက်မှု ဖြစ်စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ရမနံ ရတံ=နှစ်သက်ခြင်း၊ ရတံ ဇနေတီတိ ရတနံ ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ရတသဒ္ဒေ၊ပပဒ ဇနဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် (ဇကိုချေ၍) ရတနဟု ရပ်ပြီး၏၊ ဥပါသကောဝ ရတနံ ဥပါသကရတနံ=ဥပါသကာ ဒါယကာသည်ပင် နှစ်သက်မှုဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ၀ါ=ပရိသတ်လေးပါးတို့ကို နှစ်သက်မှု ဖြစ်စေတတ်သော ဥပါသကာဒါယကာ။

စတုန္နမ္ပိ ပရိသာနံ ရတိဇနနဋ္ဌေန ဥပါသကောဝ ရတနံ ဥပါသကရတနံ။ ဂုဏသောဘာကိတ္တိသဒ္ဒသုဂန္ဓတာယ ဥပါသကောဝ ပဒုမံ ဥပါသကပဒုမံ၊ တထာ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကံ။ သီလက္ခန်ဓိကာ ၂၈၃၊ ၂၈၄။

ဖြင့်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=ကုန်၏" ဣတိ=ဤသို့၊ (တုမှေဟိ=သင်တို့သည်)တုဋ္ဌိ=ကျေနပ်နှစ်သက်နေခြင်းကို၊ နု ကရဏီယာ=မပြုသင့်သေး။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန်းသံဃာကို ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူရန်မျှဖြင့် အားရကျေနပ် မနေသင့်သေးသည် အဖြစ်ကြောင့်)ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်သနည်းဟူမူ) ယေ=ငါတို့သည်၊ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြောင်းဖြင့်၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့် အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ ပဝိဝေကံ=နိုဝရဏအကုသိုလ်တို့မှ ကင်းရှင်းသော၊ ပီတိ=ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သော ပီတိသို့၊ ဥပသမ္ဘဇ္ဈ=ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝိဟရေယျာမ=နေနိုင်ကြပါကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏)ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ အာယဿ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အစ္ဆရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ "တုမှေ ခေါ ဂဟပတိ။ပ။ သိက္ခိတဗ္ဗန္တိ=တုမှေခေါ ဂဟပတိ။ပ။သိက္ခိတဗ္ဗံ"ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ယာဝ=အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါလေပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာ သူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ပဝိဝေကံ=သော၊ ပီတိ=သို့၊ ဥပသမ္ဘဇ္ဈ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ပဝိဝေက ပီတိသို့ ရောက်၍ နေရာထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ နု ဟောန္တိ=မရှိတော့ကုန်။

[ပဗ္ဗဌာနတို့ကို ဟောပြတော်မူလိုသောကြောင့် "ယမ္ပိဿ"စသည်ကို မိန့်တော်မူ၏] အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ကာမူပသံဟိတံ=(ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမ၌ဆက်စပ်မှီတည်နေသော၊ ယမ္ပိ ဒုက္ခံ=အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ယမ္ပိ ဒေါမနဿံ=အကြင်စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝေယျ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ပဝိဝေကပီတိသို့ မရောက်မီက ဖြစ်လေရာ၏)တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ပဝိဝေကပီတိသို့

ရောက်၍နေရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ တမ္မိ=ထိုဒုက္ခဒေါမနဿသည်လည်း၊ နေ ဟောတိ=မရှိတော့၊ အသ=မှာ၊ ကာမူပသံဟိတံ=သော၊ ယမ္မိ သုခံ=အကြင်ကိုယ်ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ယမ္မိ သောမနဿံ=အကြင်စိတ်ချမ်းသာမှု သောမနဿဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ (ဘဝေယျ=ဖြစ်လေရာ၏)တသ္မိံ သမယေ=၌၊ အသ=မှာ၊ တမ္မိ=ထိုသုခသောမနဿ ဝေဒနာသည်လည်း၊ နေ ဟောတိ=မရှိတော့။

အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အကုသလူပသံဟိတံ=အကုသိုလ်၌ ဆက်စပ်မှီတည်နေသော၊ (သားကောင်ကို မြားဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း စသော အကုသိုလ်၌ မှီတည်နေသော) ယမ္မိ ဒုက္ခံ=သည်လည်းကောင်း၊ (သားကောင်ကို မြားဖြင့်မှန်အောင် မပစ်နိုင်ဘဲ လွဲချော်သွားခြင်း စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)ယမ္မိ ဒေါမနဿံ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဘဝေယျ)။ပ။ အကုသလူပသံဟိတံ=သော၊ ယမ္မိ သုခံ=သည်လည်းကောင်း၊ (သားကောင်ကို မှန်အောင်ပစ်နိုင်ခြင်းစသည်ကြောင့်ဖြစ်သော အကြင်ကိုယ်ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)။ပ။ ကုသလူပသံဟိတံ=ကုသိုလ်၌ ဆက်စပ်မှီတည်နေသော၊ ယမ္မိ ဒုက္ခံ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဒါနပြုရာ၌ လျှပ်ဖွယ်ဝတ္ထုစသည် မပြည့်စုံမှုကြောင့်ဖြစ်သော အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)။ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=၌၊ အသ=မှာ၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဒ္ဝာနာနိ=ဤအကြောင်းတရားတို့သည်၊ နေ ဟောန္တိ=မရှိတော့ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပေစွ၊ ကောင်းပေစွ၊ သာရိပုတ္တ=ကြာ၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌။ပ။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇–ဝဏ္ဏာသုတ်

၁၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ ဝဏ္ဏာ=ဤကုန်သည်တို့လုပ်ငန်းတို့ကို၊ ဝါ=ဤ ကုန်ပစ္စည်းရောင်းခြင်း အလုပ်တို့ကို၊ ဥပါသကေန=ရတနာမြတ်သုံးပါးကို ဆည်းကပ်သော သီတင်းသည်ဒါယကာသည်၊ အကရဏီယာ=မပြုလုပ်သင့်ကုန်၊ ကတမာ ပဗ္ဗ=အဘယ်ငါးမျိုးတို့ကို နည်းဟူမူ၊ သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ=လက်နက်ရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ=လူသတ္တဝါရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မံသဝဏိဇ္ဇာ=(သားကောင်တို့ကိုသတ်၍) အသားရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ=သေရည်သေရက် ရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသဝဏိဇ္ဇာ=အဆိပ်ရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမာ ဝဏ္ဏာ=ဤကုန်ပစ္စည်း ရောင်းခြင်းတို့ကို၊ ဥပါသကေန=သည်၊ အကရဏီယာ=ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈-ရာဇသုတ်

၁၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုတော်မူအပ်လတ္တံ့သော စကားကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ကိ ံ မညထ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်ကုန်သနည်း၊ "အယံ ပုရိသော=ဤယောကျ်ားသည်၊ ပါဏာတိပါတံ=ခြင်းကို၊ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်၏၊" ဣတိ=ဤသို့ပြောဆိုကြကုန်၍၊ တမေနံ=(ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောကျ်ားကို၊ ရာဇာနော=မင်းတို့သည်၊ ဂဟေတွာ=ဖမ်းကြကုန်၍၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ဝေရမဏိဟေတု=ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဣတိ ဝါ=သတ်ကြကုန်၏ ဟု လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓန္တိ ဣတိ ဝါ=ချုပ်နှောင်ကြကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗာဇေန္တိ ဣတိ ဝါ=တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊ ယထာ ပစ္စယံ=အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဝါ=အလိုရှိသလို၊ ကရောန္တိ ဣတိ ဝါ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏ဟု လည်းကောင်း၊ [ကရောန္တိတိ မှ ဣတိသဒ္ဒါကို ဟနန္တိစသော ကြိယာအားလုံးနှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=မြင်မူလည်း မြင်အပ်ဖူးသလော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=ကြားမူလည်း ကြားအပ်ဖူးသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧတံ=ဤသို့ မြင်ခြင်းကြားခြင်းသည်၊ (ဤသို့ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြောင့် ဘုရင်မင်းတို့က ဖမ်း၍သတ်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်းစသော အကြောင်းကို မြင်ခြင်းကြားခြင်းသည်)နှောဟိ=မဖြစ်နိုင်ပါ၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊သာဓု=ကောင်းပါပေစွ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ ပုရိသော=သည်၊ ပါဏာတိပါတံ=ကို၊ ပဟာယ။ပ။ ကရောန္တိ ဣတိ ဝါ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏ ဟုလည်းကောင်း၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ မယာပိ=ငါဘုရားသည်လည်း၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံ=မြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ နု သုတံ=ကြားလည်း မကြားအပ်ဖူးပါ၊ အပိစ ခေါ=စင်စစ်သော်ကား၊ တထေဝ=ထိုယောကျ်ား ပြုလုပ်အပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာလျှင်၊ အသ=ထိုယောကျ်ား၏၊ ပါပကမ္မံ=ယုတ်မာသော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ (အညေ=အခြားသောသူတို့သည်) ပဝေဒေန္တိ [1]=သိစေကြကုန်၏၊ ဝါ=သိအောင်ပြောကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊

၁။ ပဝေဒေန္တိ ပဝေဒေတိ ဟူသော စာမူနှစ်မျိုး။ ။ နိဿယခန်းမှ "ပဝေဒေန္တိ" ဟူသော ဗဟုဝုစ်ကြိယာနှင့်ကိုက်ညီအောင် ပါပကမ္မံကို ကံပုဒ်ပြုလုပ်ပြီးလျှင် အညေ ဟု ကတ္တားပုဒ်ထည့်၍ အနက်ပေးသည်၊ ဤသို့ အနက်ပေးလျှင် အဋ္ဌကထာ၌ "အညေ အာရောစေန္တိ"ဟု ရှိသင့်၏၊ အညေသံဟု သမ္ဘဒါန်မဖြစ်သင့်။

တနည်း-အပိစ ခေါ=ကား၊ တထေဝ=သာလျှင်၊ အသ=၏၊ ပါပကမ္မံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံသည်၊ (အညေ=အခြားသောသူတို့ကို)ပဝေဒေတိ=သိစေ၏၊

ပဝေဒေန္တိ=သိစေကြကုန်သနည်းဟူမူ) အယံ ပုရိသော=ဤယောကျ်ားသည်၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမကိုလည်းကောင်း၊ ပုရိသံ ဝါ=ယောကျ်ားကို လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌတာ=(ရုပ်နာမ် နှစ်ချက်) အသက်ဒိဋ္ဌိဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေသိ=ပယ်ခွင်းပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဝေဒေန္တိ=သိစေကြကုန်၏။)

တမေနံ=ထိုမိန်းမ ယောကျ်ားသတ်သောသူကို၊ ရာဇာနော=ဘုရင်မင်းတို့သည်၊ ဂဟေတွာ=ဖမ်းကြကုန်၍၊ ပါဏာတိပါတဟေတု=(မိန်းမယောကျ်ားဟူသော)သတ္တဝါကို သတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဝါ=သတ်မူလည်း သတ်ကြကုန်၏၊ ဗန္ဓန္တိ ဝါ=ချုပ်နှောင်မူလည်း ချုပ်နှောင်ကြကုန်၏၊ ပဗ္ဗာဇေန္တိ ဝါ=တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်မူလည်းနှင်ထုတ်ကြကုန်၏၊ ယထာပစ္စယံ=စွာ၊ ကရောန္တိ ဝါ=ပြုမူလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို၊ ဒိဋ္ဌ ဝါအပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ နော=တပည့်တော်တို့သည်၊ (ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုကို) ဒိဋ္ဌ စ=မြင်လည်း မြင်အပ်ဖူးပါ၏၊ သုတံ စ=ကြားလည်း ကြားအပ်ဖူးပါ၏၊ သုယျိဿတိ စ=နောင်အခါ၌လည်း ကြားအပ်ပါဦးလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)။ပ။

အဒိန္နာဒါနံ=ခြင်းကို၊ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ အဒိန္နာဒါနာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်၍၊ တမေနံ=(အဒိန္နာဒါနမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောကျ်ားကို။ပ။ ဂါမာ ဝါ=ရွာမှလည်းကောင်း၊ အရညာ ဝါ=တောမှလည်းကောင်း၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ထေယ္ယသင်္ခါတံ=ခိုးယူသူ၏ဖြစ်ကြောင်း စိတ်အဖို့အပိုင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခိုးယူလိုသော စိတ်အဖို့အပိုင်းဖြင့်၊ အာဒိယိ=ခိုးယူပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဝေဒေန္တိ=၏) တမေနံ

ဝါ=သိစေသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဝါ=သိအောင်ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဝေဒေတိ=သိစေသနည်းဟူမူ)အယံ ပုရိသော=သည်၊ ဣတ္ထိ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဝေါရောပေသိ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဝေဒေတိ=၏)

ပဝေဒေတိ ဟူသော ဧကဝစ်ကြိယာစာမူနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပါပကမ္မံကို ကတ္တားပုဒ်ပြုလုပ်၍လည်းကောင်း၊ အညေဟုကာရိတ်ကံထည့်၍ လည်းကောင်း အနုက်တနည်း ကြံဖန်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်၏၊ ဤနည်း၌ "ထိုယောကျ်ား၏ မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကပင် ထိုယောကျ်ားကို (မိန်းမယောကျ်ားကို သတ်တဲ့လူဟာ ဒီလူပဲဟု) အခြားသောသူတို့အား အသိပေးသကဲ့သို့ဖြစ်၏" ဟု ဥပရိကျောစကားသုံးနှုန်းထားသည်ဟု ကြံရပေလိမ့်မည်၊ အဌကထာ၌လည်း "အညေသံ အာရောစေတိ ကထေတိ"ဟု သမ္ဗန္ဓနှင့် ဧကဝစ်ကြိယာ ရှိရလိမ့်မည်၊သို့သော် ပါပကမ္မံကို ကံပုဒ်ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ဥပရိကျော မကြံရသော နိဿယခန်းအနုက်ပေးနည်းက ပိုကောင်းပါသည်။

=ထိုသူခိုးကို၊ ရာဇာနော=တို့သည်၊ ဂဟေတွာ=၍၊ အဒိန္နာဒါနဟေတု=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ တမေနံ=(ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောက်ျားကို၊ ရာဇာနော= တို့သည်။ပ။ အယံပုရိသော=သည်၊ ပရိတ္ထီသု(ပရက္ကတ္ထီသု)=သူတပါးတို့၏ ဓနိုးမိန်းမတို့၌လည်းကောင်း၊ ပရကုမာရီသု=သူတပါးတို့၏ သမီးပျိုတို့၌ လည်းကောင်း၊ စာရိတ္တံ=မေထုန်ဟော်ပါးသွားလာသူ၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိ= ရောက်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဝေဒေန္တိ) တမေနံ=ထိုသူတပါးဓနိုးသမီးပျို တို့၌ မေထုန်လွန်ကျူးဟော်မြူးသူကို။ပ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဟေတု=မေထုန် ကာမဂုဏ် အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဝါ။ပ။

တမေနံ=(မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောက်ျားကို။ပ။ အယံ ပုရိသော=သည်၊ ဂဟပတိသ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ [မုသာဝါ ဒေနဒ္ဓစပ်] ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏လည်းကောင်း၊ [အတ္ထံဒ္ဓစပ်] ဂဟပတိပုတ္တသ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သားကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=၏ လည်းကောင်း၊ မုသာဝါ ဒေန=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ အတ္ထံ=အကျိုးစီးပွားကို၊ ပဘဇ္ဇိ=ဖျက်ဆီးပြီ၊ ဣတိ(ပဝေဒေန္တိ)တမေနံ=ထိုမဟုတ်မမှန်သော စကားပြော သော ယောက်ျားကို။ပ။ တမေနံ=ထိုသေရည်အရက်သောက်သောသူကို။ပ။ အယံ ပုရိသော=သည်၊ သုရာမေရယမဒ္ဒပမာဒဋ္ဌာနံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်လျက်၊ ဣတိ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ပဘဇ္ဇိ=ပြီ၊ ဣတိ (ပဝေဒေန္တိ) တမေနံ=(သေရည်အရက်သောက်သော)ထိုယောက်ျားကို။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉–ဂိဟိသုတ်

ဝ၇၉။ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိ ပုတြာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော် မူသနည်းဟူမူ) သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ ဩဒါတဝသနံ=ဖြူသောအဝတ်ကို ဝတ်လျက်၊ ပဗ္ဗသု=ငါးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒေသု=သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ဝါ= ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သီလကုသိုလ်အဖို့တို့၌၊ သံဝုတကမ္မန္တံ=ပိတ်ဆီးအပ်သော ကိုယ်နှုတ်အမှုရှိသော၊ စတုန္နံ=လေးပါးကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ဖြူစင် မြင့်မြတ်သောစိတ်၌ ဖြစ်တည်မှီနေကုန်သော၊ ဝါ=ထူးချွန်လွန်ကဲသော စိတ် သမာဓိ၌ ဖြစ်တည်မှီနေကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရာနံ [1]=ယခု မျက်မှောက်

---

[1] **ဋီကာအဖွင့်စဉ်းစားဖွယ်။** ။ ဤသုတ်ဋီကာဝယ် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်ကို ဖွင့်ရာ၌ "ရူပါဝစရဈာနာနမေတံ အဓိဝစနံ" စသည်ဖြင့် အဂုံတို့ရ် အဋ္ဌကထာ၊ ခု၊ နာ–၂၆၇ (စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၂)ဥရုဝေလသုတ်)မှ အဖွင့်ဝါကျကိုပင် ထုတ်ပြ ထား၏၊ ထိုသို့ ထုတ်ပြထားသော ဋီကာအတိုင်းဆိုလျှင် ထို ဥရုဝေလသုတ်၌

ဘဝအတ္တဘောဋ္ဌ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရကြောင်းတရားတို့ကို၊ နိကာမလာဘီ=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသော၊ အကိစ္ဆလာဘီ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်ခြင်း ရှိသော၊ အကသိရလာဘီ=ပြန့်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသော၊ ယံကိဉ္စိ=တဦးဦးသော၊ဂိဟိ=လူဒါယကာကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ဇာနေယျာထ =သိကြကုန်ရာပါ၏၊ ဝါ=သိကောင်းသိကြပါလိမ့်မည်။

သော=ထိုလူဒါယကာသည်၊ အာကခ်ံမာနော=(ပြောကြားခြင်းငှါ)အလို ရှိလသော်၊ အတ္တနာဝ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဗျာကရေယျ= ထုတ်ဖော်ပြောကြားရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဗျာကရေယျ=ထုတ်ဖော်ပြော ကြားရာသနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) ခီဏာနိရယော=ကုန်ခန်းပြီးသော ငရဲဘဝ ခန္ဓာရှိသည်၊ (ငရဲ မလားရောက်ရတော့သည်) ခီဏာတိရစ္ဆာနယောနိ=ကုန်ခန်းပြီး သော တိရစ္ဆာန်ဘဝ ခန္ဓာရှိသည်၊ ခီဏာပေတ္တိဝိသယော=ကုန်ခန်းပြီးသော ပြိတ္တာ ဖြစ်ရာ ဘဝခန္ဓာရှိသည်၊ ခီဏာပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတော=ကုန်ခန်းပြီးသော အပါယ် ဘဝ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ အင်္ဂါခြောက် ပျက်စီးလျက် ကျရောက်ရာဘဝ ရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏။

အဟံ=ငါသည်၊ သောတာပန္နော=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ= ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကို အကြွင်းမဲ့သွန်ချစွန့်ပစ်တတ်သော အရိယမဂ် ဖြင့် ဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)သုတ်လည်း ကြည့်] အဝိနိပါတဓမ္မော=မိမိကိုယ်ကို အပါယ်လေးပါးတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်စေတတ်သော သဘောမရှိသည်၊ နိယတော=သောတာပတ္တိမဂ်တည်း ဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့် ကိန်းသေမြဲသောသူသည်၊ (သောတာပတ္တိမဂ် တည်း ဟူသော နိယာမတရားဖြင့် အထက်မဂ်ရရန် ကိန်းသေမုချမြဲသောသူသည်) ဝါ= အောက်ထစ်ဆုံး ခုနစ်ဘဝမှ နောက်၌ မဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် မြဲသော သူသည်၊ သမ္ဗောဓိပရာယဏော=အထက်မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ် လားရောက်အပ်သော တရားထူးရှိသူသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ကွတိ=ဤသို့၊ (ဗျာကရေယျ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားရာ၏။)

ကဲ့သို့ပင် ဤသုတ် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်အရ ရူပါဝစရဈာန်တို့ကိုပင် ယူရတော့မည် ဖြစ်နေ၏၊ သို့သော် ဤသုတ်ပါဠိတော်ရင်းခံမှု ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်အရ ဗုဒ္ဓဓမ္မ သံဃအဝေစ္ဆပသာဒ သုံးပါးနှင့် အရိယကန္တသီလ (မဂ်ဖိုလ်သီလ)တို့ကို ယူရမည် ဖြစ်ကြောင်းမှာ "ကတမော စ ဘိက္ခဝေ" စသော ပါဠိတော် စာသွားဖြင့် ထင်ရှားလှပါ၏။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္ဆပသာဒစသော ထိုတရားလေးပါးတို့မှာ ရူပါဝစရ ဈာန်များ မဟုတ်ပါဘဲလျက် "ရူပါဝစရဈာနာနမေတံ အဓိဝစနံ" စသည်ဖြင့် ဋီကာ ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို ပါဠိတော်နှင့် ဆက်စပ်မိအောင် မည်သို့မည်ပုံ နီးနှောတိုက်ဆိုင် ရမည်ကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

ကတမေသု=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗသု=ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒေသု=တို့၌၊ သံဝုတကမ္မန္တော=အမှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဗ္ဗသု=ကုန်သော၊ ဣမေသု သိက္ခာပဒေသု=ဤသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သံဝုတကမ္မန္တော=ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတုန္နံ=လေးပါးကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=တို့ကို၊ နိကာမလာဘီ=ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=ရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဓ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=ဂုဏ်တော်တို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ကြည်ညိုခြင်းသဘောနှင့်၊ [အဝေစ္စ(အဝ+ဣ+တ္ဝာ)=ဟုတ်မှန်စွာသိ၍+ပသာဒ=ကြည်ညိုခြင်း] သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ) သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=၏၊ [စာပိုဒ်(၂) ဝိတ္ထတသုတ်လည်းကြည့်]။ပ။ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ=မည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊(ဗုဒ္ဓေ=၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏) [ပြန်စပ်သည်] အဝိသုဒ္ဓသ=မစင်ကြယ် သော၊ စိတ္တသ စိတ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=စင်ကြယ်ခြင်းငှာ၊ အပရိယောဒါတသ=မဖြူစင်သော၊ စိတ္တသ=စိတ်ကို၊ ပရိယောဒပနာယ=ဖြူစင်စေခြင်းငှာ၊ အသ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာဘိစေတသိကော=ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော စိတ်၌ ဖြစ်တည်မှီနေသော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ဤယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတွေ့ဘောဂ၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်း တရားကို၊ ဝါ=သည်၊ (ဤ ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စ ပသာဒတည်းဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=ရအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရတရားကား၊ [တနည်း-သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ]အရိယသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ) ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော=တရားတော်မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော=ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူအပ် ပါပေ၏၊ (ဓမ္မော=တရားတော်မြတ်သည်) သန္ဒိဋ္ဌိကော=ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော တရားတော်ပါပေတည်း၊ အကာလိကော=အကျိုးပေးခွင့် ဆိုင်းငံ့သင့်ရာ၊ အချိန်အခါမရှိသော တရားတော်ပါပေတည်း၊ ဝါ=ယခုချက်ချင်း၊ မယွင်းတိကျ၊ အရိယဖိုလ် အကျိုးကိုပေးသော တရားတော်

ပါပေတည်း။[မည်သည့်ဝုဏ်တော်ပုဒ်အရ မည်သည့်တရားတော်ကို ယူရကြောင်း သိသာအောင် မြွှောပုဒ်ကို ဝုဏ်တော်ပုဒ်တိုင်းခ်ဋ် တွဲစပ်လိုက်ပေး၍ အကျယ်တဝင့် ရေးသင့်သမျှ အနက်များကို တိကနိပါတ် စာဝိုဒ်(၄၀) အာဓိပတေယျသုတ်ခ်ဋ်ရေးခဲ့ပြီ။ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၃၂၄ ကြည့်]

ဧဟိပဿိကော=လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ကြည့်ရှုလည့်စမ်းပါဟု ဖိတ်ခေါ်ပြတိုက်သော တရားတော်ပေတည်း၊ သြပနေယျိကော=မိမိစိတ်မှာ၊ မကွာစွဲအောင် ဆွဲကပ်ဆောင်လင့်၊ ဖြစ်စေသင့်သော တရားတော်ပေတည်း၊ ဝိညုဟိ=(သစ္စာလေးပါးတရားမြင်သိ)အရိယာပညာရှိတို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=မိမိ မိမိသန္တာန်ခ်ဋ်၊ ဝေ= မိမိ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝေ=ကိုယ်စီကိုယ်ငါ အသီးအသီး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော= သိမြင် ခံစားထိုက်သော တရားတော်ပေတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ဧမ္မေ=ခ်ဋ်၊ အဝေစ္ဆ ပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ)အဝိသုဒ္ဓသ=သော၊ စိတ္တသ= ၏။ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အသ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော=သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ကို၊ ဝေ=သည်၊ (ဧမ္မေ အဝေစ္ဆပသာဒဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သံဃေ=သံဃာတော်ခ်ဋ်၊ အဝေစ္ဆပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ= ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ)ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော =တပည့်အရိယာ သံဃာတော်အပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော=(အဆုံးအမတရား လေးစားလိုက်နာ) ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝက သံဃော=သည်၊ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော=ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ ဘဂဝတော= ၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ ဉာယပ္ပဋိပန္နော=နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ ကျင့်တော်မူ ပါပေ၏၊ဘဂဝတော=၏၊သာဝကသံဃော=သည်၊ သာမီစိပ္ပဋိပန္နော=အရိုအသေ ပြုမူနှင့် ထိုက်တန်အောင် ကျင့်တော်မူပါပေ၏။

စတ္တာရိ=(သူ့ဖိုလ် သူ့မဂ် တွဲဖက်ထားတုန်) လေးပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယာနိ ဣမာနိ) ပုရိသယุဂါနိ=အကြင် ယောက်ျားမြတ်အစုံတို့သည်၊ အဋ္ဌ= (တွဲဖက်မထား တသီးတခြားစီအားဖြင့်) ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယေ ဣမေ) ပုရိသပုဂ္ဂလာ=အကြင် ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကြကုန်၏) ဘဂဝတော=၏၊ ဧသ (ဧသော) သာဝကသံဃော=(တွဲလျက်လေးပါး၊ ခွဲထား ရှစ်ဖော်) ဤတပည့်အရိယာ သံဃာတော်သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစား ကြည်ဖြူ အလေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော် မူထိုက်ပါပေ၏၊ [တိကစာဝိုဒ် (၇၁) ဥပေါသထသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၄၆၉)လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော=ဝေးနယ်

ရပ်ခြား၊ ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုပင် ပေးလှူ၊ ခြင်း ခံယူခြင်းငှာ သင့်လျော်ပါပေ၏။

ဒကွိဏေယျာ=တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူ၊ အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏၊ အဠလိကရဏီယော= လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးသမျှ ပြုထိုက်ပါပေ၏၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ=မိမိထက် ထူးကဲသာလွန်မြင့်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ ဝါ=အထူးမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ မျိုးစေ့စု၏၊ ကြီးထွားမြင့်မား၊ ဖွံ့ထွား ပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူပါပေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သံဃ=၌၊ အဝေစ္ဆပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏) အဝိသုद्ध=သော၊ စိတ္တသ=။ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အသ=သည်၊ တတိ ယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော=သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာ ရော=ကို၊ ဝါ=သည်၊ (သံဃအဝေစ္ဆပ္ပသာဒ တည်းဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အခဏ္ဍော ဟိ=အကျိုးအပြတ်မရှိကုန်သော၊[အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို တိကစာပိဒ်(၇၁)ကြည့်] အစ္ဆိဒ္ဒေဟိ=အပေါက်မရှိကုန်သော၊ အသဗလေဟိ=အကွက်အကျားမရှိကုန်သော၊ အကမ္မာသေဟိ=အပြောက်အစက်မရှိကုန်သော၊ ဘုဒ္ဓိသေဟိ=တရားတော်ကျင့်၊ တာဝန်မစပ်၊ လွတ်လပ်သူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝိညုပ္ပသတ္ထေဟိ= ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော၊ အပရာမဋ္ဌေဟိ=တရား ဒိဋ္ဌိတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ် မဆွဲကိုင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလ ဝိပတ္တိအပြစ်ဖြင့် မည်သူကမျှ မစွပ်စွဲ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော၊ သမာဓိသံဝတ္တ နိကေဟိ=(ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော)သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ အရိယကန္တေဟိ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ သီလေဟိ= မဂ်ဖိုလ်သီလတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

အဝိသုद्ध=သော၊ စိတ္တသ=။ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အသ=ထို အရိယသာဝကသည်၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော= သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ကို၊ ဝါ=သည်၊ (အခဏ္ဍာတာ အစရှိသော ဝုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော သီလတည်းဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စတုန္နံ=ကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ= ကုန်သော၊ ဣမေသံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ဤမျက်မှောက်ဘဝ အတွေ့အကြုံ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရကြောင်း တရားတို့ကို။ပ။အကသိရလာဘီ=သည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ သမ္ဘောဓိပရာယဏော=သည်၊ အသို့=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဗျာကရေယျ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ပဏ္ဍိတောဟု=ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည်၊ နိရယေသု=ငရဲတို့၌၊ ဘယံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးကို၊ ဒိသွာ=မြင်၍၊ ဝါ=ရှောင်ခြင်း၍၊ ပါပါနိ=မကောင်းမှုတို့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇယေ=ရှောင်ကြဉ်ရမည်၊ အရိယဓမ္မံ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ငါးပါးသီလတရားကို၊ သမာဒါယ=ကောင်းစွာခံယူ၍၊ ပါပါနိ=မကောင်းမှုတို့ကို) ပရိဝဇ္ဇယေ=မည်၊ ပရက္ကမေ=သတ်ဖြတ်မှုလုံ့လပယောဂသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ=ထင်ရှားရှိလျက်၊ ပါဏဘူတာနိ=သတ္တဝါဖြစ်သူမှန်သမျှတို့ကို၊ နဟိ=မည်ငုံးဆဲ မသတ်ဖြတ်ရ၊ ဟနံ (ဟနန္တော)=မဟုတ်မှန်းသိနေပါလျက်၊ မုသာစ=ချွတ်ယွင်းသောစကားကိုလည်း၊ နဘဏေ=မပြောဆိုရ၊ ဝါ=မပြောဆိုသင့်၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်ကမပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို နဟရေ=မဆွဲကိုင်မခိုးယူရ၊ သေဟိ=မိမိ ပိုင်ဆိုင်ကုန်သော၊ ဒါရေဟိ=မယားတို့ဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော= ရောင့်ရဲကျေနပ်သူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပရဒါရဏ္ဍ=သူတပါးမယားကိုလည်း၊ အာရမေ=ဝေးစွာရှောင်ရှားရမည်။

တနည်း – "ပရဒါရဏ္ဍ=သူတပါးမယားမှလည်း၊ အာရမေ=ဝေးစွာမွေ့လျော်ရမည်၊ ဝါ=ဝေးစွာရှောင်ရှားရမည်"ဟုသော်လည်း ပရဒါရံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အပါဒါန်အနက်ဟောကြ၊ သီ၊ သျာမှ၌ "နာရမေ"ဟု ရှိ၏၊ ပရဒါရဏ္ဍ=သူတပါးမယားကိုလည်း၊ နဟရေ=ခိုးယူရ၊ ဝါ=မယူပါးထိုက်၊ ဝါ=မယူပါးကောင်း"ဟု အနက်ဆို။ ဂါထာတို့၌ ပရိဝဇ္ဇယေ စသောကြိယာတို့မှ စယျဝိဘတ်ကို "ရှောင်ကြဉ်ရမည်၊ ဝါ=ရှောင်ကြဉ်သင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်၏" စသည်ဖြင့် အာဏတ္တိအနက်နှင့် အရဟအနက်ဟော ကြိုထားသည်။

ဒန္ဓ=ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည်၊ စိတ္တမောဟနီ=စိတ်ကို တွေဝေစေတတ်သော၊ မေရယံ=အရက်လေးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဝါရဏီ=သေရည်ငါးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ နပိဝေ=မသောက်ရ၊ ဝါ=မသောက်ထိုက် မသောက်ကောင်း၊ သမ္ဘာသမ္ဘဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရေယျ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့ထိုက်၏၊ ဓမ္မံ စ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကိုလည်း၊ အနုဝိတက္ကယေ=အထပ်ထပ် အလိလီ ကြံစည် အောက်မေ့ထိုက်၏၊ အဗျာပဇ္ဇံ=ဆင်းရဲဒုက္ခမရှိသော၊ ဟိတံ=အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်နိုင်သော၊ စိတ္တံ=မေတ္တာအစရှိသော ဗြဟ္မဝိဟာရနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို၊ ဒေဝလောကာယ= နတ်ဗြဟ္မာလောကအကျိုးငှာ၊ ဘာဝယေ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။

ပုညတ္ထသ=ကောင်းမှုဟူသော အကျိုးစီးပွားရှိ၍၊ ဝါ=ကောင်းမှုကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိ၍၊ ဓီဂိသတော=ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ရှာမှီးသောသူသည်၊ ဒေယျ ဓမ္မေ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်၊ ဥပဋ္ဌိတေ=မိမိလက်ဝယ် တည်ရှိနေလသော်၊ သန္တေသု=သူတော်ကောင်းတို့၌၊ (သူတော်ကောင်းဖြစ်သော ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် ဘုရားတပည့်တော်တို့၌) ပဋ္ဌမံ=ရှေးဦးစွာ၊ ဒိန္နာ=ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=စင်

ကြည်အောင်သုတ်သင်အပ်သော၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနစေတနာသည်၊ ဝိပုလာ=အကျိုး တရားအားဖြင့် ပြန့်ပွား များပြားသည်၊ ဝါ=ပြန့်ပွားများပြားသော အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ (အဟံ=ငါသည်) ဟဝေ=စင်စစ်ကေန် အမှန် အားဖြင့်၊ သန္တော=ငြိမ်သက် တည်ကြည်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍ ဝဝကၠာမိ= (သူတော်ကောင်းသဘာဝကို) ဟောပြပေအုံ့၊ [သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဒုတိယာ ဗဟု ဝုစ်ဝိဘတ်၌ "သန္တေ"ဟုသာရှိ၍ သန္တောဟုမရှိ၊ ထို့ကြောင့် "သန္တော=သူတော် ကောင်းတို့ကို" ဟု အနက်မပြန်ဆိုတော့ပေ] မေ=ငါ၏ (ဝစနံ=စကားကို) သုဏောဟိ=နာယူလော၊ ဣတိ=ဤသို့ ဤပုံ အမျိုးမျိုးကုန်သော၊ ကဏ္ဏာသု =မည်းနက်ကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=နွားမတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ သေတာသု= ဖြူကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=နွားမတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ရောဟိဏီသု=နီကုန် သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဟရိသု=ရွှေဝါရောင် အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ [ဤဂါထာများသည် တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၈) ဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်၌ ပါခဲ့ပြီးဖြစ်၏] ကမ္ဗာသာသု=ပြောက်ကျားသော အဆင်းရှိ ကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ သရူပါသု=မိမိ၏သားငယ်နှင့်တူသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပါရေဝတာသု=ခိုပြာရောင် အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း။

ယာသု ကာသုစိ=အမှတ်မရှိ တမျိုးမျိုးကုန်သော၊ စတာသု=ထိုနွားမ တို့၌၊ ဒန္တော=လိမ္မာယဉ်ကျေးသော၊ ဓောရယော=ဝန်ကို ဆောင်နိုင်သော၊ ဗလ သမ္ပန္နော=ခွန်အားနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကလ္ယာဏဇဝနိက္ကမော=ကောင်းမွန်ဖြောင့်မတ် သော အရှိန်အဟုန်ဖြင့် သွားတတ်သော၊ [ဇဝ=အရှိန်အဟုန်ဖြင့် +နိက္ကမ=သွား တတ်သော]ပုဂ်ဝေါ=ဥသဘနွားလားသည်၊ ဧဝယတိ=ဖြစ်ထွန်းပေါက်ဖွားလာအုံ့၊ တမေဝ=ထိုဥသဘနွားလားကိုသာလျှင်၊ ဘာရေ=ဆောင်ရွက်သယ်ပိုးအပ်သော ဝန်၌၊ ယုဇ္ဇန္တိ=ပူးတွဲ ယှဉ်စပ် တပ်ထားကြကုန်၏၊ အသ=ထိုဥသဘနွားလား၏၊ ဝဏ္ဏံ=အသွေးအရောင်ကို၊ နု ပရိက္ခရေ=မစူးစမ်း မစစ်ဆေးကြတော့ကုန်။

ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မနုဿေသု=လူတို့၌၊ ယသ္မိं ကိသ္မိဉ္စ=တဦးဦး သော၊ ဇာတိယေ=အမျိုး၌၊ ခတ္တိယေ=မင်းမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေ =ပုဏ္ဏားမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝေဿေ=ကုန်သည် လယ်လုပ် လူတန်းစားမျိုး ၌သော်လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာလ+ပုက္ကုသေ=ခွန်းစဏ္ဍား+ပန်းမှိုက်သွန် မစင် ကြီးသမားဖြစ်သော၊ သုဒ္ဒေ=လူဆင်းရဲမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ယာသု ကာသုစိ =တဦးဦးကုန်သော၊ စတာသု=ဤအမျိုးတို့၌၊ ဒန္တော=ယဉ်ကျေးသော၊ သုဗ္ဗ တော=ကောင်းသောအကျင့်ရှိသော၊ ဓမ္မဋ္ဌော=တရား၌တည်သော၊ သီလသမ္ပန္နော =သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သစ္စဝါဒီ=မှန်ကန်သောစကားကိုသာ ပြောလေ့ရှိသော၊

ဟိရိမနော=မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘောနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသော၊ ပဟီန ဓာတိမရဏော=ပယ်အပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသေခြင်းရှိသော၊ ဝါ= ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သေခြင်းတရားကို ပယ်ရှားပြီးသော။

ဗြဟ္မစရိယဿ=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်၏၊ ကေဝလီ=အားလုံးပြည့်စုံသည်အဖြစ်ရှိသော၊ ဝါ=အားလုံးအပြည့်အစုံ ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ပန္နဘာရော =စွန့်ချပစ်ပယ်အပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော= ယောဂလေးပါးတို့နှင့် မယှဉ်မတွဲ ကွဲကွာပြီးသော၊ ကတကိစ္စော=မဂ်လေးပါး တို့ဖြင့် အသီးအသီးပြုအပ်ပြီးသော(၁၆)ပါးသောလုပ်ငန်းကိစ္စရှိသော၊ အနာသဝေါ =ကိလေသာအာသဝမရှိသော၊ သဗ္ဗ ဓမ္မာနံ=အားလုံးသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တရားတို့၏၊ ပါရဂူ=အပြီးအဆုံးသို့ရောက်သော၊(အဘိညာအစထား ခြောက်ပါးပြီးမြောက် အဆုံးသို့ရောက်သော) အနုပါဒါယ=တစုံတခုသော သန်တ တရားကို ငါ, ငါ့ဉစ္စာဟု မစွဲလမ်း မဖမ်းယူမှု၍၊ နိဗ္ဗုတော=ကိလေသာဟူ အပူမသန်း အေးချမ်းပြီးသော၊ (ခီဏာသဝေါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဓာယတိ= ဖြစ်ထွန်းပေါက်ဖွားဏ်။

ဝိရဇေ=ကင်းရှင်းသော ရာဂစသောမြေရှိသော၊ တသ္မိံ စ ခေတ္တေ= ထိုလယ်ယာမြေကောင်းပမာ, ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌သာလျှင်၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနကုသိုလ် မျိုးစေ့သည်၊ ဝိပုလာ=အကျိုးတရားအားဖြင့် စည်ပင်ဖွံ့ထွားကြီးမားသည်၊ ဟောတိ =၏၊ အဝိဇာနန္တာ=မသိနားမလည်ကြကုန်သော၊ (ဒါနမျိုးစေ့၏ စည်ပင်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းကို မသိကြကုန်သော)၊ ဒုမ္မေဓာ=ပညာမရှိကုန်သော၊ အသု တာဝိနော=လယ်ယာမြေကောင်းအဆုံးအဖြတ်ကို မကြားဖူးကြကုန်သော၊ ဗာလာ စ=လူဖျင်းလူအတို့သည်ကား၊ ဗဟိဒ္ဓါ=မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်မှ အပြင် အဝ၌၊ ဒါနာနိ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ သန္တေ=ဘုရားအစ ရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ နု ဥပါသရေ=မဆည်းကပ်ကြကုန်။

ယေ စ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား၊ သပ္ပညေ=ပညာနှင့်တကွဖြစ်ကုန် သော၊ ဓီရသမ္မတေ=ပညာရှိတို့, ချီးကျူးသမှု အသိအမှတ်ပြုအပ်ကုန်သော၊ သန္တေ=တို့ကို၊ ဥပါသန္တိ=ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ နေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဓါ စ=သဒ္ဓါတရားသည်လည်း၊ သုဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ မူလဇာတာ=ဖြစ်ပွားသော အမြစ်ရှိ၏၊ ပတိဋ္ဌိတာ=စွဲမြဲတည်တံ့၏၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒေဝလောကဿ =နတ်ပြည်သို့လည်း၊ ယန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏၊ဝါ=သို့မဟုတ်၊ ဣဓ=ဤလူ့ပြည်၌၊ ကုလေ=မင်း, ပုဏ္ဏား, ကုန်သည်လယ်သမားမျိုး၌၊ ဓာယရေ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ တေ ပဏ္ဍိတာ=ထိုပညာရှိတို့သည်၊ (ပူရေတွာ=သီလ, သမာဓိ, ပညာဂုဏ်တို့ကို ပြည့်စုံစေကြပြီး၍) အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်သို့၊ အဓိဂစ္ဆန္တိ= ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)နဝမ်။

၁၀-ဂဝေသီသုတ်

ဝ။ ကော်=တပါးသော၊ သမယ်=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟတာ=အရေအတွက်အားဖြင့် များစွာသော၊ ဝါ=(အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသော)ဂုဏ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန=ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ကောသလေသု=ကောသလဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ စာရိကံ=ခရီးရှည်လျှား ကြွသွားတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=ခရီးရှည်လျှားကြွသွားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ စရတိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော=အဖွန့်ရှည်သောခရီးကို ကြွသွားတော်မူသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) အညတရသို့ =တခုသော၊ ပဒေသေ=အရပ်၌၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ သာလဝနံ=အင်ကြင်းတောကို၊ အဒ္ဒသာ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသွာန=မြင်တော်မူပြီး၍၊ မဂ္ဂါ=လမ်းမှ၊ သြက္ကမ္မ=ဖဲခွာ ရှောင်လွှဲ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တံ သာလဝနံ=ထိုအင်ကြင်းတောသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအင်ကြင်းတောရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဝါ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ တံ သာလဝနံ=ထိုအင်ကြင်းတောသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ=ဝင်တော်မူပြီး၍၊ အညတရသို့=သော၊ ပဒေသေ=၌၊ သိတံ=ပြိုးခြင်းကို၊ ပါတွာကာသိ=အထင်အရှား ပြုတော်မူပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာတော အာနန္ဒသ=အရှင်အာနန္ဒာမှာ၊ တေ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သိတသ=ပြိုးခြင်းကို၊ ပါတုကမ္မာယ=အထင်အရှား ပြုခြင်းငှာ၊ ဟေတု=အကြောင်း သည်၊ ကောနုခေါ=အဘယ်လေနည်း၊ ပစ္စယော=အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော(နုခေါ)=အဘယ်လေနည်း၊ တထာဂတာ= မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ အကာရဏေန=အကြောင်းမဲ့အားဖြင့်၊ ဝါ=အကြောင်းမရှိသော ပြိုးခြင်းဖြင့်၊ သိတံ=ပြိုးခြင်းကို၊ နု ပါတုကရောန္တိ=အထင်အရှား ပြုတော်မမူကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) အထ ခေါ=စဉ်းစားပြီးရာထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော=၏၊ သိတသ=ကို။ပ။ နု ပါတုကရောန္တိ=ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေးဦးဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း-အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေးဦးဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအုံ့] ဣမသ္မိံ ပဒေသေ=ဤအရပ်၌၊ ဣဒ္ဓေ=ပြည့်စုံသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဖီတေ=အလွန်အမင်း ပြည့်စုံကုံလုံ

ကြွယ်ဝသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဗဟုဓနံ=များသောလူရှိသော၊ အာကိဏ္ဏမနုဿံ=ရောပြွမ်းသောလူရှိသော [ပခုံးချင်းစပ်ပွတ်ခတ်သွားလာ၊ များစွာရောနှော၊ စည်ကားသောလူရှိသော။ အာကိဏ္ဏမနုဿာတိ အံသကူဌေန အံသကူဋံ ပဟာရိတ္တာ ဝိယ ဝိစရန္တေဟိ မနုဿေဟိ အာကိဏ္ဏာ။ သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာ။ ၃၂၁] နဂရံ=မြို့သည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ ကဿပေါ=ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ နဂရံ=ထိုမြို့ကို၊ ဥပနိဿာယ=မှီ၍၊ ဝိဟာသိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူပြီ၊ အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ အရဟတော=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ.....မူသော၊ ကဿပဿ=ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂဝေသိနာမ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်၊ သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊ အပရိပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှု မပြုရသေးသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ ဂဝေသိနာ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဥပါသကေန=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်၊ ပဋိဒေသိတာနိ=ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို လျှောက်ထားစေအပ်ကုန်သော၊ သမာဒပိတာနိ=သရဏဂုဏ်တို့၌ ကောင်းစွာ နာယူတည်မြဲစေအပ်ကုန်သော၊ ပဌမတ္တာနိ=ငါးလီအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဥပါသကသတာနိ=သီတင်းသည် အရာတို့သည်၊ [တနည်း-ပဌမတ္တာနိ ဥပါသကသတာနိ=သီတင်းသည် ငါးရာတို့သည်] သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊ အပရိပူရကာရိနော=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုရသေးကုန်သည်၊ အဟေသုံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဂဝေသိသ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဥပါသကဿ=သီတင်းသည်မှာ၊ တေ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

အဟံ=ငါသည်၊ ပဌမံ=ငါးလီကုန်သော၊ ဣမေသံ ဥပါသကသတာနံ=ဤသီတင်းသည်အရာတို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊ ဗဟူပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသူပေတည်း၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော=ရှေသွားခေါင်းဆောင်ပေတည်း၊ သမာဒပေတာ=သရဏဂုဏ်တို့၌ ကောင်းစွာ ခံယူတည်မြဲစေသူပေတည်း၊ [တနည်း-"အဟံ=ငါသည်၊ ဣမေသံ ပဌမံ ဥပါသကသတာနံ=ဤသီတင်းသည်ငါးရာတို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊ ဗဟူပကာရော=တည်း၊ ဣမေသံ ပဌမံ ဥပါသကသတာနံ=တို့၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော=တည်း၊ ဣမေသံ ပဌမံ ဥပါသကသတာနံ=တို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမာဒပေတာ=တည်း၊" ဤသို့လည်း ရှေးပုဒ်များကိုလိုက်၍ အနက်ပေးနိုင်၏။]

အဟန္တ=ငါသည်လည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ အပရိပ္ပူရကာရီ=သေးသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣမာနိ စ ပန္ဆဥပါသကသတာနိ=ဤသီတင်းသည်ငါးရာတို့သည်လည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ အပရိပ္ပူရကာရီနော=သေးကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)ဣဒ္ဓေတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ) ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤငါးပါးသီလတို့၌ အပြည့်အစုံ မဖြည့်ကျင့်ရသေးခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) သမသမံ=အားလုံးညီမျှ ထပ်တူကျနေ၏၊ (မယံ=ငါ၏)ကိဉ္စိ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ အတိရေကံ=(ထိုဥပါသကာငါးရာတို့ထက်) သာလွန်ထူးကဲသော အကြောင်းဂုဏ်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဟန္ဒ=ယခု၊ ဝါ=ကိုင်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ အတိရေကာယ=သူတို့ထက် သာလွန်ထူးကဲသော အကြောင်းဂုဏ်အလို့ငှာ၊ (ပဋိပဇ္ဇာမိ=ဖြည့်ကျင့်ပေအုံ) ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဂဝေသီ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဥပါသကော=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တာနိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=ထိုသီတင်းသည် ငါးရာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားပြီး၍၊ တာနိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=တို့ကို၊ တေံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာယသ္မန္တော=အရှင်တို့၊ ဝါ=ဓမ္မမိတ်ဆွေတို့၊ (တုမှေ=အသင်တို့သည်)အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ [တနည်း-အဇ္ဇတံ=ယနေ့ကို၊အဂ္ဂေ=အဦးအစ ပဌမကို၊ ကတ္တာ=ပြု၍] မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊ ပရိပ္ပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသောသူဟူ၍၊ ဓာရေထ=မှတ်သားကြပါကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ အထ ခေါ=၌၊ တေသံ ပဉ္စန္နံ ဥပါသကသတာနံ=ထိုသီတင်းသည်ငါးရာတို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သည်၊ အဟောသိ=ဟူမူ) အယျော ဂဝေသီ=အရှင်ဂဝေသီသည်၊ အမှာကံ=ငါတို့အား၊ ဗဟူပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသူပေတည်း၊ (အမှာကံ=ငါတို့၏) ပုဗ္ဗဂံမော=ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ပေတည်း၊ (အမှာကံ=ငါတို့ကို၊ ဝါ=ငါတို့၏) သမာဒပေတာ=သရဏဂုဏ်တို့၌ ခံယူတည်မြဲစေသူပေတည်း၊ ဝါ=သရဏဂုဏ်တို့၌ ဆောက်တည်ခိုင်းသောသူပေတည်း၊ အယျော ဟိ ဂဝေသီ=အရှင်ဂဝေသီသည်ပင်၊ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပ္ပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသူသည်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=ဖြစ်နိုင်ပေသေး၏၊ မယံ ပန=ငါတို့လို လူစားများသည်ကား၊ ကိမင်္ဂ (ကိ အင်္ဂ)=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (ပရိပ္ပူရကာရီနော=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသူတို့သည်) နု (ဘဝိဿာမ)=မဖြစ်နိုင်ကြကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)[အဋ္ဌကထာ၌ "ကိမင်္ဂ ပန နု မယံ" ဟု ပဋိသေဓနှင့်တကွ ပါ၌ရှိ၏။]

အာနန္ဒ=နှာ၊ အထ ခေါ=၍၊ တာနိ ပဌဝေပါသကသတာနိ=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဂဝေသိ=သော၊ ဝေပါသကော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) တေန=၍၊ ဝေပသက်မိ=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဝေပသက်မိတ္မာ=သွားကြပြီး၍၊ ဂဝေသိ=မည်သော၊ ဝေပါသက်=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစုံ=ဟူမူ) အယျော ဂဝေသိ=အရှင်ဂဝေသိသည်၊ အဇ္ဇတဂ္ဂေ=၍၊ ဣမာနိပိ ပဌဝေပါသကသတာနိ=ဤဝေပါသကာ ငါးရာတို့ကိုလည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ပြုသူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ်ပြုပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=ပြောကြကုန်ပြီ)။ပ။ဣမာနိပိ ပဌ ဝေပါသကသတာနိ=တို့သည်လည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ပြုသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဣဒေါတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤငါးပါးသီလတို့၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်)သမသမံ=၏။ပ။

ဗြဟ္မစာရိ=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူဟူ၍၊ အာရာစာရိ=မေထုန်မှ ဝေးစွာကျင့်သူဟူ၍၊ မေထုနာ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ၊ ညိညာတူမျှ၊ အဖိအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဂါမဓမ္မာ=ရွာသူရွာသားတို့၏အကျင့်မှ၊ ဝိရတံ=ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ ဓာရေထ=အသိအမှတ်ပြုကြပါကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ)။ပ။ အယျော ဟိ ဂဝေသိ=သည်ပင်၊ ဗြဟ္မစာရိ=ကျင့်သူသည်၊ အာရာစာရိ=သူသည်၊ မေထုနာ=သော၊ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=သေး၏၊ မယံပန=ကား၊ ကိမင်္ဂ=ကြောင့်၊ (ဗြဟ္မစာရိနော=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူတို့သည်) နု ဘဝိဿာမ=မဖြစ်နိုင်ကြကုန်အုံနည်း၊ (ဘဝိဿာမ ဧဝ=ဖြစ်နိုင်ကြကုန်မည်သာတည်း)ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ပြီ)။ပ။

ဣမာနိပိ ပဌဝေပါသကသတာနိ=တို့ကိုလည်း၊ ဗြဟ္မစာရိနော=သူတို့ဟူ၍၊ အာရာစာရိနော=သူတို့ဟူ၍၊ မေထုနာ=သော၊ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတာ=ရှောင်ကြဉ်သူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတု=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ပြီ)။ပ။ပရိပူရကာရိနော=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ကုန်၏)အဟန္တု=ငါသည်လည်း၊ ဗြဟ္မစာရိ=သူသည်၊ အာရာစာရိ=သူသည်၊ မေထုနာ=သော၊ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သူသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣမာနိပိ ပဌဝေပါသကသတာနိ=တို့သည်လည်း၊ ဗြဟ္မစာရိနော=သူတို့သည်။ပ။ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဣဒေါတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ)=(အပြည့်အစုံ သီလဖြည့်ကျင့်ခြင်းစသော) ဤအကြောင်းသည်၊ သမသမံ=၏။ပ။ ကေဘတ္တိကံ=တထပ်တည်းသော နံနက်စာ ထမင်းရှိသူဟူ၍၊ ဝါ=နေမွန်းမလွဲမီအတွင်း နံနက်စာ ထမင်းတထပ်သာ စားသောသူဟူ၍၊ ရတ္တူပရတံ=ညဉ့်ခွဲစားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ [ရတ္တိ+ ဥပရတ] ဝိကာလဘောဇနာ=နေမွန်းလွဲချိန်၌ စားခြင်းမှ၊ (နေမဝင်မီအတွင်း

နေမွန်းလွဲချိန်၌ ယာဝကာလိက ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းမှ) ဝိရတံ=ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ ဓာရေထ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။

အယျော ဟိ ဂဝေသီ=ပင်၊ ဧကာဘတ္တိကော=ရှိသူသည်၊ ရတ္တူပရတော=သူသည်၊ ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ နာမ=သေး၏၊ မယံ ပန=ကား၊ ကိမင်္ဂ=ကြောင့်၊ (ဧကာဘတ္တိကာ=ရှိသူတို့သည်၊ ရတ္တူပရတာ=သူတို့သည်၊ ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတာ=သူတို့သည်) နု ဘဝိဿာမ=နည်း၊ (ဘဝိဿာမ ဧဝ=သာတည်း)ဣတိ=သည်၊ (အဟောသိ)။ပ။ ဧကာဘတ္တိကေ=ရှိသူတို့ဟူ၍။ပ။ ဝိရတေ=သူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတု=လော၊ ဣတိ (အဝေါစုံ)။ပ။ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)အဟဘ္ဗ=လည်း၊ ဧကာဘတ္တိကော=သူသည်။ပ။ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတော=သူသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏။ပ။ဝိရတာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)ဣဿေတံ=ဤအကြောင်းအရာ အားလုံးသည်၊ သမသမံ=၏။ပ။

ယေန=အကြောင်အရပ်၌၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ကသ ပေါ=သော၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=၌၊ ဥပသက်မိ=၏၊ ဥပသက်မိတွာ =၍၊ အရဟန္တံ= ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူ ထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=သော၊ ကသပံ=သော၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ =မြတ်စွာဘုရား၊အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ=အထံတော်၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ရှင်သာမဏေအဖြစ်ကို၊ လဘေယျံ=ရလိုပါ၏၊ ဝါ=ရပါရစေ၊ ဥပသမ္ပဒံ =မြင့်မြတ်သောရဟန်းအဖြစ်ကို၊ လဘေယျံ=၏၊ ဝါ= စေ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဂဝေသီ=သော၊ ဥပါသကော=သည်၊ အရဟတော=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=သော၊ ကဿပဿ=သော၊ ဘဂဝတော=၏၊ သန္တိကေ=၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ကို၊ အလတ္ထ=ရပြီ၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ အလတ္ထ=ရပြီ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဂဝေသီ= ဂဝေသီမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အစိရူပသမ္ပန္နော ခေါ=မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ ဧကော=တဝါးတည်းသည်။ပ။ [စာပိုဒ် (၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၃၇)ကြည့်] ဣတိ=သို့၊ အဗ္ဘညာသိ=သိပြီ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ပန=ဤမျှမကသေး၊ ဂဝေသီ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အရဟတံ=တို့တွင်၊ အညတရော စ=တဝါးအပါအဝင် သည်လည်း၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။ပ။

အယျော ဟိ ဂဝေသီ=သည်ပင်၊ ကေသမဿု=ဆံပင်နှင့်မုတ်ဆိတ် ကျင်စွယ်ကို၊ သြဟာရေတွာ=ရိတ်ပယ်၍၊ ကာသာယာနိ=ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ် ကုန်သော၊ ဝါ=ဖန်ရည်ကို သောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့ကို၊

အစ္စာဒေတွာ=ဝတ်ရုံ၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ=ထွက်ခွာ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်ခ္ဍနေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) ပဗ္ဗဇိသတိ နာမ=ဝင်ရောက်နိုင်ပေ့သေး၏၊ မယံ ပန=ကား၊ကိမင်္ဂ= အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ (အနဂါရိယံ=သို့၊ နု ပဗ္ဗဇိသာမ=မဝင်ရောက်နိုင်ကုန်အုံ့နည်း) ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။ ဘဂ္ဂေ= အရှင်ဘုရား၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ=၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ကို၊ လဘေယျာမ=ရလိုပါ၏၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ လဘေယျာမ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ တာနိ ပဗ္ဗဇ္ဇပါသကသတာနိ=တို့သည်။ပ။ သန္တိကေ=၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ကို၊ အလဘိံသု=ရကြကုန်ပြီ၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ အလဘိံသု=ပြီ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဂဝေသိသ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းမှာ။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ အနုတ္တရသ=သူ့ထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ဣမသ ဝိမုတ္တိသုခသ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိချမ်းသာကို၊ နိကာမလာဘီ=အလိုရှိတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=အခက်အခဲမရှိ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရ လာဘီ=ပြန့်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏၊ ဣမာနိဝိ ပဗ္ဗ ဘိက္ခုသတာနိ=ဤရဟန်းငါးရာတို့သည်လည်း၊ အနုတ္တရသ=သော၊ ဣမသ ဝိမုတ္တိသုခသ=ကို၊ နိကာမလာဘိနော=ခြင်းရှိကုန်သည်၊ အကိစ္ဆ လာဘိနော= ကုန်သည်၊ အကသိရလာဘိနော=ကုန်သည်၊ အသု=ဖြစ်ပါကုန်မူကား၊ အဟော ဝတ=ကြောင် ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ အထ ခေါ=၌၊ တာနိ ပဗ္ဗ ဘိက္ခုသတာနိ=ထိုရဟန်းငါးရာတို့သည်၊ ဝုပကဋ္ဌာ=ဝတ္ထုကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ ကိုယ်စိတ်အားဖြင့် ကင်းကွာကုန်သည်။ပ။ ပဟိတတ္တာ=ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍)ဝိဟရန္တာ နေကြကုန်လသော်၊ နစိရဿေဝ=မီသာလျှင်။ပ။ဝိဟရိံသု=နေကြကုန်ပြီ။ပ။ အဇ္ဈသိံသု=သိကြကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဂဝေသီပမုခါနိ=ဂဝေသီ အကြီးအမှူးရှိကုန်သော၊ တာနိ ပဗ္ဗ ဘိက္ခုသတာနိ=ထိုရဟန်းငါးရာတို့သည်၊ ဥတ္တရုတ္တရိ=မြင့်သည်ထက် မြင့်သောတရားကို၊ ပဏီတပဏီတံ=မြတ်သည်ထက် မြတ်သောတရားကို၊ ဝါယမမာနာ=အားထုတ်ကြကုန်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်လသော်၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ဝိမုတ္တိ= ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသောအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆာကံသု=မျက်မှောက်ပြုကြကုန်ပြီ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်(ထိုသို့ ဂဝေသီအမှူးရှိသော ရဟန်းငါးရာတို့ မြင့်မြတ်သည်ထက် မြင့်မြတ်သောတရားကို အားထုတ်ဖြစ်ပွားစေ၍

အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက်ပြုကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=ဤသို့ နလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့ နလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဥတ္တာရုတ္တာရီ=ကို၊ ပဏီတပဏီတံ=ကို။ပ။ သစ္ဆိကရိဿာမ=မျက်မှောက်ပြုကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့နလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက် သုတ်တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ဥပါသကဝဂ္ဂေါ=ဥပါသကဝဂ်တည်း။

(၁၉) ၄-အရညဝဂ်
၁-အာရညိကသုတ်

ဝ၈၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အာရညိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) တောခိုနေခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=အာရညကင်ဓုတင် ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဿ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဿ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ မနုဿာ=ထုံထိုင်းညှိုးဖျင်း၊ အသိဒ္ဓတ္ထကင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဓုတင်ဆောက်တည်ပုံနှင့် ဓုတင်၏အကျိုးအာနိသင်ကို မသိလောက်အောင် ထုံထိုင်းညှိုးဖျင်း အသိဉာဏ်ကင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်)မောမူဟတ္တာ=အလွန်တွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရညိကော=တောခိုနေခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=အာရညကင်ဓုတင်ဆောက်တည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣစ္ဆာပကတော=လောဘအလိုရမ္မက်သည် သမ္မာအာဇီဝမှ ကင်းကွာအောင် ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက် နိပ်စက်အပ်သည်၊ [အပ=ကင်းကွာအောင်+ကတ=ပြုအပ်သည်၊ အပကတ=နိပ်စက်အပ်သည်] (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အာရညိကော=တောခိုနေခြင်းအလေ့ ရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥမ္မာဒါ=ရူးသွပ်ခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကြောင့်၊ အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

(ဣဒံ အာရညကင်ဓုတင် နာမ=ဤအာရညကင် ဓုတင်မည်သည်ကို၊ ဝါ=ဤတောခိုနေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါနကုသိုလ်စေတနာမည်သည်ကို) ဗုဒ္ဓေဟိ=မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏိတံ=ချီးမွမ်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့နလုံးသွင်း၍၊ အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပိစ္ဆတံယေဝ=အလိုနည်းသူ၏ အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝါ=လိုချင်မှုလောဘမရှိသူ၏အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ သန္တုဋ္ဌိယေဝ=ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ သလ္လေခံယေဝ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာ ပယ်ရှားမှုကိုသာလျှင်၊

နိဿာယ=၍၊ ပဝိဝေကံယေဝ=(ကာယဝိဝေက, စိတ္တဝိဝေက, ဥပဓိဝိဝေက ဟူသော သုံးမျိုးသော) ဝိဝေကတရားကိုသာလျှင်၊ ဝါ=ကာယဝိဝေကစသော သုံးမျိုးသော ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှုကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=၍၊ ဣဒမဲတ္ထိတံ ယေဝ=ဤကောင်းမြတ်သော ဓုတင်အကျင့်ဖြင့် အလိုရှိသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=၍၊[အတ္ထော ယသ အတ္ထိတိ အတ္ထိ=အလိုရှိသူ၊ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ အတ္ထိ ဣဒမတ္ထိ=ဤဓုတင်အကျင့်မြတ်ဖြင့် အလိုရှိသူ၊ ဣဒမတ္ထိနော ဘာဝေါ ဣဒမတ္ထိတာ။ တွဲကို ဒွေပြု၍ ဣဒမဒ္ဓိတာဟူလည်း ဖြစ်၏] အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာရညိကာ=ကောင်းစွာနေခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်း တို့သည်၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌန်=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေသံ အာရညိကာနံ=ဤကောင်းစွာနေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဝါ=ဤအာရညကင် ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယွာယံ (ယော အယံ) အာရညိကော=အကြင်တောခွဲနေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည်၊ ဝါ=အကြင် အာရညကင်ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းသည်။ပ။ အယံ=ဤအပ္ပိစ္ဆတာစသည်ကိုသာ မှီ၍ အာရညိကဖြစ်သော ရဟန်းသည်၊ ပဌန်=ကုန်သော၊ ဣမေသံ အာရညိကာနံ=ဤအာရညိကရဟန်းတို့ထက်၊ အဂ္ဂေါ စ=သာလွန်ထူးချွန်သည်လည်းကောင်း၊ သေ(ဌော)စ=အထူးချီးမွမ်းအပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပါမောက္ခော စ=အကြီးအမှူးသည်လည်းကောင်း၊ ဥတ္တမော စ=မြင့်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဝရော စ=လိုလားတောင့်တထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဂဝါ=နွားမ၊ ခီရံ=နို့ရည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ခီရမှာ=နို့ရည်မှ၊ ဒဓိ=နို့ခမ်းသည်(နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ဒဓိမှာ=နို့ခမ်းမှ၊ နဝနီတံ=ဆီဦးသည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=၏)နဝနီတမှာ=မှ၊ သပ္ပိ=ထောပတ်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ)သပ္ပိမှာ=မှ၊ သပ္ပိမဏ္ဍော=ထောပတ်ဆီကြည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တော=ဖြစ်၏) တတ္ထ=ထို ခီရစသော ငါးမျိုးတို့တွင်၊ သပ္ပိမဏ္ဍော=ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အသာဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။ ပဝရော စ=လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏)ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဌမံ။

၂–စီဝရစသောသုတ်များ

၁၈၂(စာပိဒ်)။ ၂–စီဝရသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပံသုကူလိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ပံသုကူဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=တည်း။ပ။ မောမူဟတ္တာ=ကြောင့်၊ ပံသုကူလိကော=ပံသုကူသင်္ကန်းကိုဝတ်ရုံသည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဒုတိယံ။

၁၈၃(စာပိုဒ်)။ ၃-ရုက္ခမူလိကသုတ်။ ။ရုက္ခမူလိကာ=(ဓုတင် ဆောက်တည်၍) သစ်ပင်အောက်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ရုက္ခမူ ဓုတင်ဆောက်တည်သောရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ။ပ။ ရုက္ခမူလိကော=သစ်ပင် အောက်၌နေသည်၊ ဟောတိ။ပ။ တတိယံ။

၁၈၄(စာပိုဒ်)။ ၄-သောသာနိကသုတ်။ ။ သောသာနိကာ=(ဓုတင် ဆောက်တည်၍) သုသာန်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ဝါ=သော သာနိကဓုတင်ဆောက်တည်သောရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ။ပ။ သောသာနိကော =သုသာန်၌ နေသည်၊ ဟောတိ။ပ။စတုတ္ထံ။

၁၈၅(စာပိုဒ်)။ ၅-အဗ္ဘောကာသိကသုတ်။ ။ အဗ္ဘောကာသိကာ=(ဓုတင် ဆောက်တည်၍) ဟင်းလင်းပြင် လွင်တီးခေါင်၌နေခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း တို့သည်၊ ဝါ=အဗ္ဘောကာသိက ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ။ပ။ အဗ္ဘောကာသိကော=ဟင်းလင်းပြင် လွင်တီးခေါင်၌နေသည်၊ ဟောတိ။ပ။ ပဗ္ဗမံ။

၁၈၆(စာပိုဒ်)။ ၆-နေသဇ္ဇိကသုတ်။ ။ နေသဇ္ဇိကာ=(ဓုတင်ဆောက် တည်ကာ)ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာ နေလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ= နေသဇ္ဇိကဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ။ပ။ [နေသဇ္ဇိက =နိသဇ္ဇာ+ဏိက။ နိသဇ္ဇာ=ထိုင်ခြင်းဖြင့် (အိပ်ခြင်း, လျောင်းစက်ခြင်း မပြုဘဲ ထိုင်ခြင်းဖြင့်သာ)+ဏိက=နေလေ့ရှိသောရဟန်း] ဆဋ္ဌံ။

၇-ယထာသန္ထတိကစသောသုတ်များ

၁၈၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ယထာသန္ထတိကသုတ်။ ။ ယထာသန္ထတိကာ=ဦးစွာ ပဌမ ခင်းကျင်းညွှန်ကြားချထားအပ်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌သာ နေလေ့ ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ယထာသန္ထတိက ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်း တို့သည်၊ [ကြွေမ်းပိုးကိုက်သည်၊ နံစော်သည်၊ မနေချင်ဘူးဟု မငြင်းပယ်ဘဲ နေရာထိုင်ခင်း စီစဉ်ချထားသောရဟန်းက ညွှန်ပြသော နေရာ၌သာ(ဤနေရာ သည် ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်အလျောက် အရှင်ဘုရားအတွက် ကျရောက်သောနေရာ ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်ပြအပ်သော နေရာ၌သာ)နေသောရဟန်းတည်း၊ ယဒေဝ သန္ထတံ ယထာသန္ထတံ=အကြင်သို့သော ခင်းအပ် စီစဉ်ညွှန်ပြချထားအပ်သော တခုတည်း အိပ်ရာ နေရာကျောင်း၊ ယထာသန္ထတေ ဝိဟရိတုံ သီလံ ယေသန္တိ ယထာသန္ထ တိကာ] သတ္တမံ။

၁၈၈(စာပိုဒ်)။ ၈-ဧကာသနိကသုတ်။ ။ဧကာသနိကာ=(နေရာ အမျိုးမျိုး မပြောင်းရွှေ့ဘဲ) တနေရာတည်း, တထိုင်တည်း၌သာ စားခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ဧကာသနိက ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၈၉(စာပိုဒ်)။ ၉–ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကသုတ်။ ။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကာ=ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်၌ ရအပ်သောဆွမ်းကို အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်းအလေ့မရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကဓုတင် ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ [တော်ပြီဟု ပယ်မြစ်ပြီး (ပဝါရိတ်သင့်ပြီး)သည်မှ နောက်၌ ရလာသောဆွမ်းကို အတိရိက် ဝိနည်းကံပြု၍ စားကောင်းသော်လည်း ဓုတင်ဆောက်တည်ကာ မစားဘဲနေလေ့ရှိသော ရဟန်းတည်း၊ ခလုသဒ္ဒါသည် "နု"သဒ္ဒါကဲ့သို့ ပဋိသေဓ အနက်ကို ဟောစ၏၊ ပစ္ဆာ လဒ္ဓံ ဘတ္တံ ပစ္ဆာဘတ္တံ=နောက်၌ရအပ်သော ဆွမ်း၊ ပစ္ဆာဘတ္တသ ဘောဇနံ ပစ္ဆာဘတ္တံ=(ပဝါရိတ်သင့်ပြီးမှ) နောက်၌ရအပ်သောဆွမ်းကို စားခြင်း၊ [ဘောဇနပုဒ် အကျေကြို] ပစ္ဆာဘတ္တံ သီလံ ယသ္သာတိ ပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ နု ပစ္ဆာဘတ္တိကော ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော] နဝမံ။

၁၀–ပတ္တပိဏ္ဍိကသုတ်

၁၉၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကာ=တခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲက ဆွမ်းကို ယူငင်စားသောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ပတ္တပိဏ္ဍ ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=တည်း၊ [ပတ္တေ=တခွက်တည်း၌ (နှစ်ခွက်မထားဘဲ တခွက်တည်းထဲက) ပိဏ္ဍော=ဆွမ်း၊ ပတ္တပိဏ္ဍသသ ဂဟဏံ ပတ္တပိဏ္ဍိကော=တခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲကဆွမ်းကို ယူငင်စားသောက်ခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ (ဣဒံ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ နာမ=ဤတခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲကဆွမ်းကို ယူငင် စားသောက်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါန စေတနာမည်သည်ကို၊ ဝါ=ဤပတ္တပိဏ်ဓုတင်မည်သည်ကို)ဗုဒ္ဓေဟိ=လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ=လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏိတံ=ပြီ၊ ဣတိ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌန်=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပတ္တပိဏ္ဍိကာနံ=ဤတခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲက ဆွမ်းကိုယူငင်စားသောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဝါ=ဤပတ္တပိဏ် ဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယွာယံ(ယော အယံ) ပတ္တပိဏ္ဍိကော=အကြင်တခုတည်း.....ရဟန်းသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ ပတ္တပိဏ္ဍိကော=တခုတည်း.....ခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=ပတ္တပိဏ် ဓုတင်ဆောက်တည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=ဤအပ္ပိစ္ဆတာစသည်ကိုသာ မှီ၍ ပတ္တပိဏ္ဍိကဖြစ်သောရဟန်းသည်၊ ပဋ္ဌန်=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပတ္တပိဏ္ဍိကာနံ=ဤပတ္တပိဏ္ဍိက ရဟန်းတို့ထက်။ပ။ ဒသမံ=တည်း။ စတုတ္ထော=သော၊ အရညဝဂ္ဂေါ=တည်း။

(၂၀) ၅-ဗြာဟ္မဏဝဂ်

၁-သောဏသုတ်

၁၉၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ပေါရာဏာ=ရှေးခေါ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏဓမ္မာ=ဤပုဏ္ဏားတို့၏ သဘောတရားတို့ကို၊ တေရဟိ=ယခုအခါ၌၊ သုနခေသု=ခွေးတို့၌၊ သန္ဒိဿန္တိ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဗြာဟ္မဏေသု=ပုဏ္ဏားတို့၌၊ နော သန္ဒိဿန္တိ=မတွေ့မြင်အပ်ကုန်၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏဓမ္မာ=တို့ကို၊ တေရဟိ=၌၊ သုနခေသု=တို့၌၊ သန္ဒိဿန္တိ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်သနည်း၊ ဗြာဟ္မဏေသု=တို့၌၊ နော သန္ဒိဿန္တိ=မတွေ့မြင်အပ်ကုန်သနည်းဟူမူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊[သုဒ်အနက်မရှိ]ဗြာဟ္မဏီယေ=ပုဏ္ဏားမကိုသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ဟော်မြှူး ကူးလူးသွားရောက်ကြကုန်၏၊ အဗြာဟ္မဏီ=ပုဏ္ဏားမ မဟုတ်သော မိန်းမကို၊ နောဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ဟော်မြှူး မကူးလူး မသွားရောက်ကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေရဟိ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ပုဏ္ဏားမကိုလည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ အဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေရဟိ=၌၊ သုနခါ=ခွေးတို့သည်၊ သုနခီယေ=ခွေးမကိုသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊အသုနခီ=ခွေးမ မဟုတ်သော တိရစ္ဆာန်မကို၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဗ္ဗမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပေါရာဏော=ရှေးခေါ်ဖြစ်သော၊ အယံ ဗြာဟ္မဏဓမ္မော=ဤပုဏ္ဏားတို့၏ သဘောတရားကို၊ တေရဟိ=၌၊ သုနခေသု=တို့၌၊ သန္ဒိဿတိ=တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဗြာဟ္မဏေသု=တို့၌၊ နော သန္ဒိဿတိ=မတွေ့မြင်အပ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏိ=ပုဏ္ဏားမကို၊ ဥတုနိယေ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးရှိမှသာလျှင်၊ ဝါ=ရာသီသွေးလာမှသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ဟော်မြှူး ကူးလူးသွားရောက်ကြကုန်၏၊ အနုတုနိ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးမရှိလျှင်ကား၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်။ပ။ ဥတုနိမ္ပိ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးရှိလျှင်လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊ အနုတုနိမ္ပိ=လျှင်လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏။ပ။ သုနခီ=ခွေးမကို၊ ဥတုနိယေ=ရှိမှသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊ အနုတုနိ=လျှင်ကား၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်။ပ။ ဗြာဟ္မဏီ=ကို၊ နေဝ ကီဏန္တိ=ဝယ်လည်း မဝယ်ကြကုန်၊ နော ဝိက္ကိဏန္တိ=ရောင်းလည်း မရောင်းကြကုန်၊ သမ္ဖိယေနေဝ=အချင်းချင်းချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ သံဗန္ဓာယ=မျိုးနွယ်မပြတ် ဆက်စပ်နေခြင်းငှာ၊ သံဝါသံ=နီးနှောပေါင်းဖက် ဆက်ဆံခြင်းကို၊ သံပဝတ္တေန္တိ=ဖြစ်စေကုန်၏။ပ။

ကိဏန္တိပိ=ဝယ်လည်းဝယ်ကြကုန်၏၊ ဝိက္ကိဏန္တိပိ=ရောင်းလည်းရောင်းကြကုန်၏၊ သမ္ဖိယေနပိ=ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်လည်း။ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊

ဓနသယိ=ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဥညသယိ=စပါးကိုလည်းကောင်း၊ရဇတသယိ=ငွေကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတရူပသယိ=ရွှေကိုလည်းကောင်း၊ သန္ဓိမိ =သိုလှောင်သိမ်းဆည်းခြင်းကို၊ နု ကရောန္တိ=မပြုလုပ်ကြကုန်။ပ။ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ သာယံ=ညနေအချိန်အခါ၌၊ သာယမာသာယ=ညနေစာအကျိုးငှာလည်းကောင်း(ညနေစားသောက်ဖွယ် အစာအာဟာရအကျိုးငှာလည်းကောင်း)ပါတော=နံနက်အခါ၌၊ ပါတရာသာယ=နံနက်စာ အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခံ=ထမင်းအစာအာဟာရကို၊ ပရိယေသန္တိ=ရှာဖွေကြကုန်၏ ။ပ။ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိသလောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင်၊ ဘုဉ္ဇိတွာ=စားကြပြီး၍၊ အဝသေသံ=အကြွင်းအကျန်ကို၊ အာဒါယ =ယူကြပြီး၍၊ ပက္ကမန္တိ=ဖဲခွာသွားကြကုန်၏ ။ပ။ပဌမံ။

၂–ဒေါ၊ဗြာဟ္မဏသုတ်

၁၉၂။ အထ ခေါ=၌၊ ဒေါ၊ကော=ဒေါ၊ဏမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည် ။ပ။ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိं =အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ=ပြီ။ပ။[စာပိုဒ် (၁၆၉)သုတ်(စာမျက်နှာ–၃၁၀)ကြည့်]ကမန္တံ=၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ ဒေါ၊ကော=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ= မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ မေ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ သုတံ=ကြားအပ်ဖူးပါပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သုတံ= ဟူမူ) သမဏော ဂေါတမော=ရှင်ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ဧဝံဝါဒီ=ဧရာစီးနင်း၊ အိုမင်းကုန်သော၊ (ဗျာဓိမပါ၊ ဧရာသက်သက်၊ နိပ်စက်ယိုယွင်း၊ အိုမင်းကုန်သော) [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၉)သုတ် ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ–၁၇၁ လည်းကြည့်။]

ဝုဒ္ဓေ=အရွယ်အားဖြင့် ကြီးရင့်ကုန်သော၊ မဟလ္လကေ=မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ကာလကြာပြီး၊ အဘိုးကြီးဖြစ်ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ=ကာလရှည်လျား၊ အရွယ်သုံးပါးကို ကျော်လွန်ကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ=(၆၇–နှစ်၊ စလစ်ချိန်ထောက်) နောက်ဆုံးအရွယ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏေ=ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ နု အဘိဝါဒေတိ ဝါ=ရှိခိုးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ရှိခိုးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ (ဒီသွာ=ပုဏ္ဏားတို့ကို တွေ့မြင်၍၊ ဝါ=တွေ့မြင်လသော်) နု ပစ္စုဋ္ဌေတိ ဝါ=နေရာမှ ထပေးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=နေရာမှ ထပေးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ [တနည်း– ဗြာဟ္မဏော=တို့ကို၊ နု အဘိဝါဒေတိ ဝါ=ထင်၊ ဝါ=ရှိ၏၊ နု ပစ္စုဋ္ဌေတိ ဝါ= ထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏။ ဤနေရာ "နု အဘိဝါဒေတိ

ဝါ"စသည်၌ ဝါသဒ္ဒါ၏အနက်ဖွင့် ရှင်းလင်းချက်တို့ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁) ဝေရဇ္ဇသုတ်၌ ရေးထားပါသည်]

အာသနေန=နေရာဖြင့်၊ နှ နိမန္တေတိ ဝါ=ဖိတ်မန်ထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ဖိတ်မန်ထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=ကြားအပ်ဖူးပါပြီ) ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ တယိဒံ=ထို အကျွန်ုပ်ကြားအပ်ဖူးသော အကြောင်းသည်၊ တထေဝ=ထို ကြားဖူးသည့် အတိုင်း ဟုတ်မှန်သည်သာတည်း၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ) ဟိ(ယသ္မာ)=အကြောင့်ကြောင့်၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဓိဏ္ဏော=ကုန်သော၊ ဝုဒ္ဓေ=ကုန်သော၊ မဟလ္လကေ=ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ=ကုန်သော၊ ဝယော အနုပ္ပတ္တေ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏေ=တို့ကို၊ နှ အဘိဝါဒေတိ ဝါ=ရှိုလည်း မခိုး၊ (ဒီသ္မာ=၍၊ ဝါ=သော်)နှ ပစ္စုဋ္ဌေတိဝါ=နေရာမှလည်း မထ၊ အာသနေန=နေရာဖြင့်၊ နှ နိမန္တေတိ ဝါ=မဖိတ်မန်လည်း မဖိတ်မန်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့် ပါတည်း) ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ တယိဒံ=ထိုရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုခြင်းသည်၊ နှ သမ္မန္နမေဝ=မသင့်လျော်သည်သာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ တွမ္ပိ=သင်လဲပဲ၊ ဗြာဟ္မဏောဝ=ပုဏ္ဏားဟူ၍၊ ပဋိဘာနာသိ ရော=ဝန်ခံသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)ဘော ဂေါတမ =အရှင်ဂေါတမ၊ဟိ=ဝန်ခံသည်မှာ အမှန်ပါတည်း၊ "ဗြာဟ္မဏောဝ=ပုဏ္ဏားသည်၊ မာတိတော စ=အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=အဘဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော=နှစ်ဖက်လုံးတို့မှ၊ သုဇာတော(မျိုးရိုးသန့်စင်) ကောင်းစွာဖွားမြင်ခဲ့၏၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊ သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိ၏၊ သတ္တမာ=ခုနှစ်ဆက်မြောက်သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အစုံအစုံတိုင်အောင်၊ ဝါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အသက်တမ်းပမာဏတိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကောဝ= စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိ၏၊ ဇာတိဝါဒေန=ဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့စကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တောဝ=မပစ်ပယ်အပ်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရ၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော=မဆဲရေးအပ်၊ ဝါ=ဆဲရေးကဲ့ရဲ့ မခံရ။

အဇ္ဈာယကောဝ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ မန္တဓရောဝ= ဝေဒကျမ်းတို့ကို စိတ်၌ ဆောင်ထားမှတ်သားနိုင်၏၊ သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ= နိဃဏ္ဍုမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ကေဋုဘာမည်သော ကဗျာအလင်္ကာကျမ်းတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ=(ဌာန်, ကရိယာ, ဝိဘတ်စသည်ဖြင့်)အက္ခရာပုဒ်ပါဠိတို့ကို ခွဲခြားပြကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၉) တိကဏ္ဏသုတ်လည်းကြည့်] ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ=ဣတိဟာသကျမ်း ဟူသော ငါးကျမ်းမြောက်

ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ငါးကျမ်းမြောက်ဖြစ်သော ဣတိဟာသကျမ်း အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဏံ=(ဣရု, ယဇု, သာမအားဖြင့်) သုံးပုံကုန်သော၊ ဝေဒါနံ=ဝေဒကျမ်းတို့၏၊ ပါရဂူ=ပြီးစီးထုတ်ချောက်ဆုံးခန်း ရောက်၏၊ (သဘောအနက်တွင်၊ မသက်ဝင်ဘဲ နှုတ်တွင်မပြတ်၊ ရွတ်ဖတ်အံ့တည်း၊ သင်ယူနည်းဖြင့်၊ ပြီးစီးထုတ်ချောက် ဆုံးခန်းရောက်၏။)

ပဒကော=ဗျာကရဏ်းကျမ်းလာ ပုဒ်ဝါကျကို သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊ (ဗျာကရဏ်းကျမ်း၌ပါသော နာမ် အာချာတ်စသောပုဒ်နှင့် ဝါကျကို သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို ပုဒ်ဝါကျအားဖြင့် သင်အံ့ပို့ချတတ်၏) ဝေယျာကရဏော=ဗျာကရဏ်းကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊ လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏော သု=လောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းတို့၌၊ ဝါ=အနာဂတ်စီးပွား ကုသိုလ်တရားကို သတ္တဝါအပေါင်းအားမထုတ်ကြောင်း ကျမ်းဂန်နှင့် ဘုရားအစရှိသော ယောဂျားမြတ်တို့၏ လက္ခဏာတော်တို့ကို ဖော်ပြသောကျမ်းဂန်တို့၌၊ အနဝယော=အပြည့်အစုံ သင်ကြားတတ်မြောက်၏၊ ဝါ=အခက်အခဲမရှိ အပြည့်အစုံ ဆောင်ထားမှတ်သားနိုင်၏၊ ဝါ=အခက်အခဲမရှိ အပြည့်အစုံရွတ်ဆို ပြောပြနိုင်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ [ထိုနောက် ယခင်က ချန်ထားခဲ့သော "ယံ တံ သမ္မာ ဒဒမာနော ဝဒေယျ" ကို ယခုမှ အနက်ပေးရမည်] ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=အမှန်အတိုင်း၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလိုင်ငြားအံ့၊ [ထို့နောက် "မမေဝ တံ ဘော ဂေါတမ" စသည်ကို အနက်ပေးရမည်။]

ဘော ဂေါတမ=မ၊ တံ=ထိုစကားကို၊ (ဗြာဟ္မဏော ဥဘတော သုဇာတော။ပ။ အနဝယော ဟူသော ထိုစကားကို) မမေဝ=အကျွန်ုပ်ကိုသာလျှင်၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ=ပြောဆိုမှသာ၊ သမ္မာ=အမှန်အတိုင်း၊ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရာရောက်နိုင်၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ)ဘော ဂေါတမ=မ၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ မာတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ဥဘတော=တို့မှ၊ သုဇာတော=(မျိုးရိုးသန့်စင်) ကောင်းစွာဖွားမြင်ခဲ့သော၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊ သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိသော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားပါတည်း၊ သတ္တမာ=သော၊ ယာဝ ပိတာမဟာယုဂါ=တိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=ရှိပါ၏၊ ဇာတိဝါဒေန=ကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်ပါ၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရပါ။ပ။ အနဝယော=၏၊ ဣတိ=ထိုကြောင့်ပါတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ပုဗ္ဗကာ=ရှေးဦးဖြစ်ကုန်သော၊ မန္တာနံ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ကတ္တာရော=ရေးသားပြုစုတတ်ကုန်သော၊ မန္တာနံ=တို့ကို၊ ပဝတ္တာရော=လေးစားအပ်သော ကျမ်းစာမြတ်အဖြစ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုတတ်

ကုန်သော၊ ယေ တေ ဣသယော=အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ (သန္ဓိ=ရှိကုန်၏) ဧတရတိ=ယခုအခါ၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ ယေသံ=ယင်းရသေ့တို့သည်၊ [ဂိတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတံတို့၌စပ်] ဝါ=ယင်းရသေ့တို့၏၊ [မန္တပဒံ၌စပ်] ဂိတံ=(အသံနေ အသံထားဖြင့်) သီဆိုရွတ်အံ့အပ်သော၊ ပဝုတ္တံ=လေးစားအပ်သော ကျမ်းစာမြတ် အဖြစ်ဖြင့် ပို့ချအပ်သော၊ သမိဟိတံ=ပေါင်းစုထားအပ်သော၊ ပေါရာဏံ= ရှေးဦးဖြစ်သော၊ ဣဒံ မန္တပဒံ[1]=ဤမန္တန်ပုဒ်တည်း ဟူသော၊ ဝါ=ဤစာတ်နိမ့် သုဒ္ဒလူတန်းစားတို့၏ မျက်ကွယ်၌ ရွတ်ဆိုအပ်သဖြင့် မန္တန်ဟုလည်းခေါ်၍ ထိုထိုအကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ်သော၊ တံ=ထို ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဂါယန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်ကာ အသံနိမ့်မြင့် သီဆို ကြကုန်၏။ တံ=ထိုဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဘာသန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်ကာ ရွတ်ဖတ်ကြကုန်၏၊ ဘာသိတံ=ထိုရသေ့တို့ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဘာသန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်၍ ရွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ သဇ္ဈာယိတံ=ထို ရသေ့တို့ ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်အပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုသဇ္ဈာယန္တိ=အစဉ် တစိုက် အတုလိုက်၍ ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ ဝါစိတံ =ထိုရသေ့တို့ ပို့ချအပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဝါစေန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်၍ သူတပါးတို့အား ပို့ချကြကုန်၏။

သေယျထိဒံ=ထိုရသေ့တို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ဣဒံ (ဣမေ ဣသယော)=ဤရသေ့တို့ဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်သူတို့နည်းဟူမူ] အဋ္ဌကော=အဋ္ဌကရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါမကော=ဝါမကရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါမဒေဝေါ=ဝါမဒေဝရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာမိတ္တော= ဝေဿာမိတ္တရသေ့ လည်းကောင်း၊ ယမတဂ္ဂိ=ယမတဂ္ဂိရသေ့လည်းကောင်း၊ အင်္ဂီရသော=အင်္ဂီရသ ရသေ့လည်းကောင်း၊ ဘာရဒ္ဒါဇော=ဘာရဒ္ဒါဇရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါသေဋ္ဌော= ဝါသေဋ္ဌရသေ့လည်းကောင်း၊ ကဿပေါ=ကဿပရသေ့လည်းကောင်း၊ ဘဂု= ဘဂုရသေ့လည်းကောင်းတည်း၊ တေ=ထိုအဋ္ဌကရသေ့စသော ရှေးပုဏ္ဏားတို့သည်၊ [တျာသုမေ=တေ+အသု+ ဣမေဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အသုအနက်မရှိ၊ အဋ္ဌကထာ၌ "တေ ဗြာဟ္မဏော"အရ ဗြာဟ္မဏတို့ဟူသည် အဋ္ဌကစသော ရသေ့ဆယ်ဦး ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကာဒီဟိ ဒသဟိ ပေါရာဏကဗြာဟ္မဏေဟိ ဟူ၍ လည်း ဆိုခဲ့သေးသည်] ဗြဟ္မသမံ=ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဒေဝသမံ=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း။

---

[1] **မန္တပဒ၏ ဝိဂြိုဟ်။** ။မန္တ=မန္တန်+ပဒ=အကြောင်း(ထိုထိုအကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ရခြင်း၏အကြောင်း)မန္တိတဗ္ဗာ ရဟော ဘာသိတဗ္ဗာတိ မန္တာ=(စာတ်နိမ့် သုဒ္ဒ တို့ကို သင်ယူခွင့်မပေးဘဲ ကြည်ဖယ်ထုတ်ကာ ထိုသုဒ္ဒတို့၏) မျက်ကွယ်၌ ရွတ်ဆို အပ်သော မန္တန်များ၊ မန္တာ ဧဝ ပဒံ မန္တပဒံ=မန္တန်တို့သည်ပင် အကြောင်း။

မရိယာဒံ=စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဝါ=စည်းကမ်း အပိုင်းအခြား မကျော်လွှား မဖောက်ဖျက်သော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ သမ္ဘိန္နမရိယာဒံ=ဖောက်ဖျက်အပ်သော စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဝါ= စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်သော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလံယေဝ= ပုဏ္ဏားဒွန်းစဏ္ဍားသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပဋ္ဌမံ=ငါးယောက်မြောက် ပုဏ္ဏားလည်း ကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏေ=ဤပုဏ္ဏား တို့ကို၊ ပညာပေန္တိ=ထုတ်ဖော်မြွှတ်ကြား ခွဲခြားသိစေကြကုန်၏၊ [တျှသုဒ္ဓ ဘေပုဒ်ကို ပညာပေန္တိဟု စပ်၍ " ထိုအဌကရသေ့စသော ရှေးပုဏ္ဏားတို့သည် (ဤ ငါးမျိုးသော ပုဏ္ဏားတို့ကို) ခွဲခြားသိစေကုန်၏၊ ပုဏ္ဏားငါးမျိုးရှိသည်ဟု ခွဲခြားပြောဆိုကြကုန်၏ ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ] ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ တွံ= သင်သည်၊ တေသံ=ထိုပုဏ္ဏားငါးမျိုးတို့တွင်၊ ကတမော=အဘယ်ပုဏ္ဏားပါနည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ မယံ =အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ပဋ္ဌ=ငါးမျိုး ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏေ=ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ နု ဇာနာမ=ခွဲခြားမသိပါကုန်၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန် ဝန်ခံရလျှင်ကား၊ မယံ=တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏာ ဣတိ ,ဧဝ =ပုဏ္ဏားတွေဟူ၍သာလျှင်၊ ဇာနာမ=(သာမာန်ရိုးရာ တမျိုးသာ)သိပါကုန်၏၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်(ဘဝန္တေ ဂေါတမ =အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဒေသေန္တေ=ဟောကြားလသော်) အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ပဋ္ဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏေ=ဤပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ဇာနေယျံ=သိနိုင်၏၊ တထာ =ထိုအကျွန်ုပ် သိနိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘဝံ ဂေါတမော= အရှင်ဂေါတမသည်၊ မေ=အကျွန်ုပ်အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော် မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=အသင် တောင်းပန်ခြင်းကြောင့်၊[တနည်း- တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏] (တွံ=သင်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ =ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲမြဲစွာ၊ ဝါ=ငါ၏စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏောဟိ= နာယူလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော၊ (အဟံ= ငါသည်) ဘာသိဿာမိ= ဟောကြားပေအုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆို တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကောင်းပါပြီအရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ ဒေါဏော= သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿောသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရား သည်၊ တံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဏ္ဍ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံ အားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော =သည်၊ ဗြဟ္မသမော=ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=

ဒေါဏ၊ ဣမေ=ဤလောကခဲ့၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မာတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ဥဘတော=တို့မှ၊ သုဇာတော=မျိုးရိုးသန့်စင်ကောင်းစွာဖွားမြင်ခဲ့သည်၊ဝါ=သည်၊ သတ္တမာ=သော၊ ယာဝ ပိတာမဟာယုဂါ=အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=ရှိသည်၊ ဧတိဝါဒေန=ကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရသည်၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော=အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသဝဿာနိ=၄၈ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ မန္တေ=မန္တန်တို့ကို၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ အဓီယမာနော=ရွတ်အံ့သင်ယူလျက်၊ ကောမာရဗြဟ္မစရိယံ=လူငယ်ဘဝမှစ၍ ကျင့်အပ်သော မြတ်သောအကျင့်သီလကို၊ စရတိ=ကျင့်၏။ ၀။ စရိတ္တာ=ကျင့်ပြီး၍၊ မန္တေ=တို့ကို၊ အဓီယိတ္တာ=ရွတ်အံ့သင်ယူပြီး၍၊ အာစရိယဿ=ဆရာအတွက်၊ အာစရိယဓနံ=ဆရာအားလျှော်ယူစွာကို၊ ဓမ္မေနေဝ=တရားဖြင့်သာလျှင်၊ ပရိယေသတိ=ရှာမှီး၏၊ အဓမ္မေန=မတရားအားဖြင့်၊ နော ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည်မဟုတ်။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တတ္ထ=ထိုဓမ္မေနေဝ စသော စကားခဲ့၊ ဓမ္မော=တရားဟူသည်၊ ကော=အဘယ်နည်း၊ (အာစရိယဓနံ=ကို) ကသိယာ=လယ်ထွန်လယ်လုပ်ခြင်းဖြင့်၊ နေဝ ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည် မဟုတ်၊ ဝဏိဇ္ဇာယ=ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းဖြင့်၊ နေ ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည်မဟုတ်၊ ဂေါရက္ခေန=နွားကျောင်းခြင်း, နွားမွေးခြင်းဖြင့်၊ နေ ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ဣဿတ္ထေန ²=စစ်သားလုပ်ငန်း၊ စစ်မှုထမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=လက်နက်စွဲကိုင်၍ ဘုရင့်

၁။ ဣဿတ္ထေနနှင့် ဣဿတ္ထေန ဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ဤနေရာ၌(၁) အဆုံး၌ ဒန္ဓ ပဌမကွာရာနှစ်လုံး(တဝမ်းပူနှစ်လုံး)ဆင့်လျက် "ဣဿတ္ထ"ဟု သဒ်သဒ္ဒေဘာဝဖြင့်လည်းကောင်း (၂)အဆုံး၌ ဒန္ဓ ပဌမ ဒုတိယ အကွာရာနှစ်လုံး(တဝမ်းပူနှင့် ထခင့်ထူး)ဆင့်လျက် "ဣဿတ္ထ"ဟု အသဒ်သဒ္ဒေဘာဝဖြင့်လည်းကောင်း ပါဠိနှစ်မျိုးတွေ့ရ၏၊ ထိုတွင်-

(၁) တဝမ်းပူနှစ်လုံးဆင့်ပါဠိ။ ။ဣဿတ္ထေနာတိ ဣဿာသကမ္မေန။ အဋ္ဌကနိပါတ် အဂုံတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ၊ နာ-၂၃၉(စာပိုဒ် ၅၄-သုတ်)။ ဣဿတ္ထောဝုစ္စတိ အာဝုဓံ ဂဟေတ္တာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မံ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၃ဖ၁။ ဥသုနံ အသနကမ္မံ ဣဿတ္ထော၊ ဓနုသိပ္ပေန ဇီဝိကာ၊ ဣဿ ပန ဣဿတ္ထော ဝိယာတိ ဣဿတ္ထော၊ သဗ္ဗာဝုဓဇီဝိကာတိ အာဟ "အာဝုဓံ ဂဟေတ္တာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မ"န္တိ။ မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌီကာ၊ ၃-၄၂။

ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်၍ ဣဿတ္ထပုဒ်ကို ဣဿာသပုဒ်, တ္ထပုစ္ဆည်းဟု ကြံပြီးလျှင် ဥသုံ အသတိ ခိပတိတိ ဣဿာသော=မြားကို ပစ်တတ်သောသူ (လေးသမား)၊ ဣဿာသာနံ ကမ္မံ ဣဿတ္ထော(လေးသမားတို့၏ အမှုလုပ်ငန်း၊ ဝါ=လေးအတတ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်း)ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ တ္ထပစ္ဆည်းကို ကမ္မအနက်၌

ထံပါးခစားခြင်းဖြင့်၊ နု ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ရာဇပေါရိသေန=(လက်နက်မကိုင်ရသော ပုရောဟိတ်, အမတ်ကြီးစသော) မင်းထံခစား မင်းမှုထမ်းယောက်ျားအဖြစ်ဖြင့်၊ နု ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ သိပ္ပညတရေန=(ဆင်မြင်းအတတ်အစ ရှိသော) အခြားအတတ်ပညာ တမျိုးမျိုးဖြင့်၊ နု ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ [သိပ္ပ+အညတရ။ အညတရ=တမျိုးမျိုးသော+သိပ္ပ=အတတ်ပညာ။]

ကေဝလံ=သက်သက်သန့်သန့်၊ (ထိုလုပ်ငန်းအတတ်ပညာတို့ မပါဘဲ သီးသန့်) ကပါလံ=ထမင်းခွက်ကို၊ အနတိမညမာနော=မထိမဲ့မြင်မပြုဘဲ၊ ဝါ=အထင်မသေးဘဲ၊ ဘိက္ခာစရိယာယ=ထမင်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ခြင်းမျိုးဖြင့်သာ၊ ဝါ=ထမင်းတောင်းခံ နည်းမျိုးဖြင့်သာ၊ (အာစရိယဓနံ=ကို၊ ပရိယေသတိ=၏၊ အယံ=ဤထမင်းတောင်းခံ နည်းမျိုးဖြင့်သာ အာစရိယဓနကို ရှာမှီးခြင်းသည်၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏) သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ အာစရိယဿ=ဆရာအား၊ အာစရိ

သက်၊ သာဒ္ဓ်အာကို ရသပြု၊ နောက်သကိုချေ၍ ဣသတ္တရုပ်ပြီးသည်ဟု ကြံစည်သင့်၏၊ ထိုနောက် ဌီကာအတိုင်း ဣသတ္တံ ဝိယာဘိ ဣသတ္တံ(လေးသမားတို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်သော လေးအတတ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းနှင့်တူသော လက်နက်တမျိုးမျိုးစွဲကိုင်၍ ဆည်းကပ်ခစား အသက်မွေးမှု)၊ ဤသို့ ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်ပါ၊ ဤအဖွင့်နှင့် လျော်အောင် မူလပဏ္ဏာသဒ္ဒီကာ (၂၀၁)၌ ပရေသံ ဤသနဗ္ဗေန ဟိသနဗ္ဗေန ဣသော၊ သော အသ အတ္ထိတိ ဣသော (သူတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းရှိသူ) ယောဓ ဓီဝိကော(စစ်တိုက်အသက်မွေးသူ၊ စစ်သား)ဣသသ ကမ္မံ ပဟရဏံ၊ ဥသုံ သတ္တိ စ နိဿယ ပဝတ္တာ ဓီဝိကာ ဣသတ္တံ၊ တေနာဟ "အာဝုဓဓီဝိက"န္တိ ဟုဖွင့်၏၊ ဤအဖွင့်အလို "ဣသာသ+တ္တ"ဟု မကြံရ၊ ဣသ+တ္တ ဟု ကြံရမည်၊ ဣသတ္တံ=စစ်သားလုပ်ငန်းဖြစ်သော မြားလုံးကိုမှီ၍ အသက်မွေးခြင်း။

(၂) **တဝမ်းပူနှင့် ထဆင်ထူးဆင့်ပါ၌။** ။ ဤသုတ် အဂုံတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ၌ "နု ဣသတ္ထေနာတိ နု ယောဓဓီဝကမ္မေန ဥပ္ပါဒေတိ"ဟု အသဒိသဒ္ဒေဟော်ပါ၌ရှိ၏၊ ဌီကာ၌လည်း ထိုအတိုင်းပါ၌ ရှိပြီး မူလပဏ္ဏာသဒ္ဒီကာအဖွင့်ဝါကျများကိုပင် ယူထား၏၊ ထိုအသဒိသဒ္ဒေဟော်ပါ၌၌ လုပ်ငန်းကိစ္စအနက်ဟော အတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် "ဣသာသ+အတ္ထ (သို့မဟုတ်) ဣသ+အတ္ထ"ဟု ကြံနိုင်ပေ၏၊ သို့သော် ဌီကာတို့၌ ဣသတ္ထော ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိဘဲ ဣသတ္တံ(ဣသတ္ထံ)ဟု နပုလ္လိင်ဖြင့်ချည်း ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း, ယင်းသို့ထူးခြားလှသော ကမ္မ(ကိစ္စ) အနက်ဟော အတ္ထသဒ္ဒါအတွက် ဣသာသာနံ အတ္ထော ကမ္မံ(ကိစ္စံ)စသည်ဖြင့် အတိအလင်း မဖွင့်ခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း အတ္ထသဒ္ဒါဟု ဆိုခြင်းထက် တ္တပစ္စည်းဟု ဆိုခြင်းက ပိုသင့်လျော်သည်ဟု ယူဆ၏၊ P.T.S အဘိဓာန်၌မူ ထိုအသဒိသဒ္ဒေဟော်ပါ၌ကိုပင် အတည်ပြုထုတ်ပြပြီး ဣဗ္ဗ(ဣဗ)ဟူသော သဏ္ဌာနပုဒ်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပြထား၏။

ယခန်=ဆရာ့လျှုပ်ရှားကို၊ နိယျာဒေတွာ=အပ်နှင်းပြီး၍။ပ။ [စာပိုဒ် (၁၈၀) ဂဝေသီသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၃၉) ကြည့်)] အနဂါရိယံ=အိမ်မှုကိစ္စ မရှိရာ ရသေ့အဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗဇေတိ=ဝင်ရောက်၏။

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဧဝံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ပဗ္ဗဇိတောဟ=ရသေ့အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ မေတ္တာသဟဂတေန=မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဧကံ=တခုသော၊ ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ=အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဖရိတ္မာ=ဖြန့်၍၊ ဝါ=အာရုံပြု၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တထာ=ထို့အတူ၊ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာကိုလည်း၊ ဝါ=အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်း၊ ဖရိတ္မာ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏)ထထာ=ထို့အတူ၊ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ=ကိုလည်း၊ ဖရိတ္မာ ဝိဟရတိ) တထာ=တူ၊ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ ဖရိတ္မာ ဝိဟရတိ)ဣတိ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤ အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ဖြန့်သည့်နည်းတူပင်၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အထက်အရပ်၌ နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓော=အောက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အောက်အရပ်၌ နေသောသတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ တိရိယံ=အထောင့်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဖရိတ္မာ ဝိဟရတိ။)

သဗ္ဗဓိ=အားလုံးသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ သဗ္ဗတ္တတာယ=အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၌ မိမိကိုယ်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးသောသတ္တဝါတို့၌ မိမိနှင့်တန်းတူညီမျှသည် အဖြစ်အားဖြင့် [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤနိဿယပထမတွဲ၊ စာမျက်နှာ–၄၂၉၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်] သဗ္ဗာဝန္တံ=အားလုံးသော သတ္တဝါအပေါင်းရှိသော၊ လောကံ=သတ္တလောကကို၊ မေတ္တာသဟဂတေန=သော၊ ဝိပုလေန=ကျယ်ပြန့်သော၊ ဝါ=(သတ္တဝါအာရုံ၏ တစိတ်တဖို့တချို့မျှကိုသာမက အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်) ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်၍ အာရုံပြုတတ်သော၊ မဟဂ္ဂတေန=(ဘုံအားဖြင့်) မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကိလေသာပယ်ခွာနိုင်ခြင်းစသောဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ အပ္ပမာဏေန=အတိုင်းအဆပမာဏမရှိသော၊ ဝါ=အတိုင်းအဆပမာဏ မရှိအောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာ ပွားများအပ်သော၊ ဝါ=အတိုင်းအဆမရှိ များပြားလှသော သတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြုသော၊ အဝေရေန=ဒေါသရန်မရှိသော၊ ဝါ=ဒေါသရန်မရှိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ အဗျာပဇ္ဇေန=စိတ်ဆင်းရဲမှုဒေါမနဿမရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတ္မာ=ဖြန့်၍၊ ဝါ=အာရုံပြု၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ကရုဏာသဟဂတေန=ကရုဏာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=ဖြင့်။ပ။ မုဒိတာသဟဂတေန=မုဒိတာနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ စေတသာ။ပ။ ဥပေက္ခာသဟ

ဂတေန=ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ။ပ။သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စတ္တာ ရော=လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြဟ္မဝိဟာရေ=ဤဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့ကို၊ ဝါ=ဤဥပပါတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူစွာ နိဝရဏကင်းကွာသော စိတ်ရှိလျက် နေထိုင် ကြောင်းတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတွာ=ဖြစ်ပွားစေ၍၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ= နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ် ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မ လောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ဝေ=ဤသို့ ဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းအားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြဟ္မသမော=ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော= သည်၊ ဒေဝသမော=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ နိယျာ ဒေတွာ=၍၊ ဒါရံ=မယားကို၊ ဓမ္မေနေဝ=လျှင်၊ ပရိယေသတိ=၏၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်၊ နော ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ဒေါဏ=ဏ၊ စ=မေးမှယ်ရှိသည်ကား၊ တတ္ထ=ထို ဓမ္မေနေဝ စသောစကား၌၊ ဓမ္မော=ဟူသည်၊ ကော=အဘယ်နည်း၊ (သော=ထို ပုဏ္ဏားသည်၊ ဒါရံ=မယားကို) ကယေန=(မိမိက)ဝယ်ခြင်းဖြင့်၊ နေဝ ဂဏှာတိ =ယူသည်မဟုတ်၊ ဝိက္ကယေန=(သူတပါးက)ရောင်းခြင်းဖြင့်၊ နေ ဂဏှာတိ=ယူ သည်မဟုတ်၊ ဥဒကူပသဏ္ဍ=ရေဖြင့်စွန့်လွှတ်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုပုဏ္ဏား၏လက်၌ ရေလောင်း၍ ပေးလှူအပ်သော၊ ဗြာဟ္မဏိယေဝ=ပုဏ္ဏားမကိုသာလျှင်၊ (ဂဏှာတိ =ယူ၏၊ အယံ=ဤဝယ်ခြင်းရောင်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ လက်၌ရေလောင်း၍ ပေးလှူ အပ်သော ပုဏ္ဏားမကိုသာ ယူခြင်းသည်၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။)

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြာဟ္မဏိယေဝ=လျှင်၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး ကူးလူးသွားရောက်၏၊ ခတ္တိယိ=မင်းမျိုးမိန်းမကို၊ နေ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး မကူးလူး မသွားရောက်၊ ဝေသိ=ကုန်သည်လယ်လုပ် လူတန်းစားမိန်းမကို၊ နဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ သုဒ္ဒိ=လူဆင်းရဲမျိုးမိန်းမကို၊ နေ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ စဏ္ဍာလိ =ဒွန်းစဏ္ဍားမျိုး မိန်းမကို။ပ။ နေသာဒိ=မုဆိုးတံငါမျိုးမိန်းမကို။ပ။ ဝေနိ=နီး သမားမျိုးမိန်းမကို။ပ။ရထကာရိ=ရထားသားရေနယ် အလုပ်သမားမျိုးမိန်းမကို။ပ။ ပုက္ကုသိ=ပန်းမိုက်သွန် မစင်ကျုံးမျိုးမိန်းမကို၊ နေ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ ဂဏ္ဍိနိ=ကိုယ်ဝန် ဆောင်မိန်းမကို။ပ။ ပါယမာနံ=သားနို့တိုက်နေသော မိန်းမကို။ပ။ အနုတုနိ= ရာသီသွေး မလာသောမိန်းမကို၊ နေ ဂစ္ဆတိ=ရောက်။

ဒေါဏ=ဏ၊ စ=မေးမှယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်ဗြာဟ္မ ဏော=သည်၊ ဂဏ္ဍိနိ=ကို၊ နေ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး မကူးလူး မသွားရောက် သနည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဂဏ္ဍိနိ=ကို၊ သစေ ဂစ္ဆတိ=

အကယ်၍ ကူးလူးသွားရောက်ငြားအုံ၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ကူးလူးသွားရောက်သည် ဖြစ်လသော်)သော မာဏဝကောဝါ=ထို(ဝမ်းဗိုက်တွင်းမှ) ကလေးသူငယ်သည် လည်းကောင်း၊ သာ မာဏဝိကာ ဝါ=(ဝမ်းဗိုက်တွင်းမှ)ထိုကလေးသူငယ်မသည်လည်းကောင်း၊ အတိမိဋ္ဌဧေနာမ=ကြီးစွာသော မစင်ကျင်ကြီးပုံ၌ ဖြစ်သော သူမည်သည်၊ [အတိ=ကြီးစွာသော+မိဋ္ဌ=ကျင်ကြီးပုံ၌+ဧ=ဖြစ်သူ] ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဂဒ္ဒိနိ=ကို၊ နဂ္ဃတိ=ရောက်။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပါယမာနံ=ကို၊ နဂ္ဃတိ=နှည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပါယမာနံ=ကို၊ သစေ ဂဏ္ဍတိ=အုံ၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) သော မာဏဝကောဝါ=လည်းကောင်း၊ သာ မာဏဝိကာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အသုစိပဋိပီဋ္ဌိတောနာမ=သုက်အညစ်အကြေး ရောထွေးလိမ်းကပ် နှိပ်စက်အပ်သူမည်သည်၊ ဟောတိ ॥ပ॥တသ=ထိုပုဏ္ဏား၏၊ သာဗြာဟ္မဏီ=ထိုပုဏ္ဏားမသည်၊ ကာမဘ္ဘာ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်ဟူသော အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း အကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဟုတ်၊ [ကာမ=ကာမဂုဏ်ဟူသော+အတ္ထ=အကျိုးရှိသော ပုဏ္ဏားမ] ဒဝတ္ထာ=ကစားပျော်မြူးခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=ကစားပျော်မြူးခြင်းအကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ နေ ဟောတိ=မဟုတ်၊ ရတတ္ထာ (ရတိအတ္ထာ)=မေထုန် ပျော်မြူးခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=မေထုန်ပျော်မြူးခြင်းအကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ နေ ဟောတိ=မဟုတ်၊ ဗြာဟ္မဏသ=ပုဏ္ဏား၏၊ ဗြာဟ္မဏီ=ပုဏ္ဏားမသည်၊ ပဇတ္ထာဝ=သားသမီးဟူသော အကျိုးရှိသည်သာလျှင်၊ ဝါ=သားသမီးရဖို့ အကျိုးငှာသာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ [ပဇာ+အတ္ထာ+ဧဝ] ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ မေထုနံ=မေထုန်ကို၊ ဝါ=မေထုန်ကြောင့်ဖြစ်ရသော သားသမီးကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ=ဖြစ်စေ၍။ပ။ ပဗ္ဗဇိတော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ ကာမေဟိ=တို့မှ၊ ဝိဝိစ္စေဝ=လျှင်။ပ။ [စာပိုဒ်(၁၄)ဝိတ္ထတသုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၁၉)ကြည့်] သော=ထိုရသေ့သည်၊ စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဈာနေ=ဤဈာန်တို့ကို။ပ။ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သော၊ သဂ္ဂ=ရှုပါရုံ စသော သမ္ဘတ္တိတို့ဖြင့် လွန်စွာ မြင့်မြတ်သော၊ လောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပန္နတိ=လားရောက်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဒိဗ္ဗဝိဟာရရှုပဈာန်လေးပါးဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဒေဝသမော=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဘ္ဘ=ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မရိယာဒေါ=စည်းကမ်းရှိသူ မည်သည်၊ ဝါ=စည်းကမ်း မဖောက်ဖျက်သူ မည်သည်၊ ဟောတိ=

ဟူမူ။ပ။ တမေဝ ပုတ္တသာဒံ=ထိုသားသမီးခ်ဳ ချစ်ခင်တွယ်တာ သာယာမှုကို ပင်လျှင်၊ နိကာမယမာနော=လိုလားတောင့်တလျက်၊ ကုဋ္ဌမ္ပံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ အလယ်ခ်ဳ၊ အဗ္ဘာဝသတိ=နေ၏၊ အဂါရသ္မာ=မှ။ပ။ နု ပဗ္ဗဇတိ=မဝင်ရောက်၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်၊ ပေါရာဏာနံ=ရှေးခ်ဳပြစ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=ပုဏ္ဏား တို့၏၊ မရိယာဒါ=စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားသည်၊ [ဤနေရာခ်ဳမှ မရိယာဒေါဟု မရှိသင့်၊ နဂိုမူလဏ္ဍတ္ထိလိင်ဖြင့် ကညာကဲ့သို့ မရိယာဒါဟု ရှိရမည်၊ ယခင် ရှေးဝါကျတုန်းကမူ ဗြာဟ္မဏောဟူသော အဘိဓေယျလိင်သို့လိုက်၍ မရိယာဒါ အသ အတ္ထိတိ မရိယာဒေါ(စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏား) ဟု အသတ္ထိ ပစ္စည်း ဆင့်ထားသောကြောင့် မရိယာဒေါဟု ပုလ္လိင်ဩကာရန္တရုပ်ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်] (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တာဝ=ထိုပုဏ္ဏားတို့ စည်းကမ်းရှိသလောက်)တတ္ထ=ထိုစည်းကမ်း အပိုင်းအခြားခ်ဳ၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏၊ တံ=ထိုစည်းကမ်း အပိုင်းအခြားကို၊ နု ဝီတိက္ကမတိ=မကျော်လွှား။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ [အာကာရဝါကျ၏နောက်ခ်ဳ "ခေါ ဒေါဏ တသ္မာ" ဟူသော စာကြောင်းမှ "ဒေါဏ"ကစ၍ အနုက်ပေးသည်] ယာဝ=လောက်၊ ပေါရာဏာနံ=တို့၏။ပ။ မရိယာဒါ=သည်၊ (အတ္ထိ=၏၊ တာဝ=လောက်)တတ္ထ =ခ်ဳ၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဋ္ဌိတော=တည်လျက်၊ တံ=ထိုစည်းကမ်းကို၊ နု ဝီတိက္ကမတိ=မကျော်လွှား၊ ဏ္ဍတိ=ဤသို့ မကျော်လွှားခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထို အကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားကို၊ မရိယာဒေါတိ=စည်းကမ်းရှိသူ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စည်းကမ်း အပိုင်းအခြား မကျော်လွှားခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မရိယာဒေါ= စည်းကမ်းရှိသူ မည်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဏ၊ ကထဿ=ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ သမ္ဘိန္နမရိယာဒေါ= ဖောက်ဖျက်အပ်သော စည်းကမ်းရှိသူမည်သည်၊ ဝါ=စည်းကမ်းဖောက်ဖျက် တတ်သူမည်သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ နိယျာဒေတွာ=၍၊ ဓမ္မေနပိ=တရားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဓမ္မေနပိ=မတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (တရားနည်းလမ်း စည်းကမ်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း) ကယေနပိ=လည်းကောင်း၊ ဝိက္ကယေနပိ=လည်းကောင်း၊ ဒါရံ=မယားကို၊ ပရိယေ သတိ=ရှာမှီး၏၊ ဥဒကုပဿယဿ=သော၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ပုဏ္ဏားမကိုလည်း၊ ပရိယေ သတိ=၏၊ သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန် ပျော်မြူး ကူးလူးသွားရောက်၏၊ ခတ္တိယိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=၏။ပ။ ဥတုနိမ္ပိ= ရာသီသွေးလာသော မိန်းမကိုလည်း။ပ။ တဿ=၏၊ သာဗြာဟ္မဏီ=သည်၊ ကာမဇ္ဇာပိ=အကျိုးရှိသည်လည်း၊ ဝါ=ဌာခေါ်ယူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဒဝဇ္ဇာပိ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ရတဇ္ဇာပိ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏသ

=၏၊ ဗြာဟ္မဏီ=သည်၊ ပဇ္ဇာပိ=သားသမီးဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်း၊ ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။နေ တိဋ္ဌတိ=မတည်၊ တံ=ထို စည်းကမ်း အပိုင်း အခြားကို၊ ဝိတိက္ကမတိ=ကျော်လွှားလွန်ကျူး၏။

ဒေါဏ=ဏ၊ ယာဝ=လောက်၊ ပေါရာဏာနံ။ပ။ နေ ဌိတော=မတည်ဘဲ၊ တံ=ကို၊ ဝိတိက္ကမတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ကျော်လွှားလွန်ကျူးခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ကို၊ သမ္မိန္ဒမရိယာဒေါတိ=ရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ရှေးပုဏ္ဏားစည်းကမ်းခ် မတည်ခြင်း အားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ သမ္မိန္ဒမရိယာဒေါ=ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလော=ပုဏ္ဏားဒွန်းစဏ္ဍားမည်သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ။ပ။ အာစရိယဓနံ=ကို၊ ဓမ္မေနပိ=တရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မေနပိ=မတရားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကသိယာပိ=လယ်ထွန် လယ်လုပ်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း။ပ။ သိပ္ပညတရေနပိ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိယေသတိ=၏၊ ကေဝလံ=သန့်၊ ကပါလံ =ကို၊ အနုတိမညမာနော=ဘဲ၊ ဘိက္ခာစရိယာယပိ=ဖြင့်လည်း၊ [ကေဝလမ်ခ် ပိုကို ဤခ်ခ်တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] ပရိယေသတိ=၏။ပ။

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=အားလုံးသော အမှုလုပ်ငန်းတို့ဖြင့်၊ ဓိဝိကံ=အသက်မွေးမှုကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏၊ တမေနံ=ထိုပုဏ္ဏားကို၊ (အားလုံး သော အမှုလုပ်ငန်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးသော ထိုပုဏ္ဏားကို) ဗြာဟ္မဏာ=အခြား သော ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ) ကသ္မာ= အဘယ်ကြောင့်၊ ဘဝံ=အရှင်သည်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားဟူ၍၊ ပဋိဇာနေ ဟာနော= ဝန်ခံနေပါလျက်၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဓိဝိကံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ) သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြောပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟ=ဟူမူ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ အဂ္ဂိ=မီးသည်၊ သုစိမ္မိ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အရာ ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဃဟတိ သေယျထာပိ=လောင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အသုစိမ္မိ= မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဃဟတိ သေယျထာပိ= လည်းကောင်း၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တေန=ထိုစင်ကြယ် မစင်ကြယ် နှစ်သွယ်သော အရာဝတ္ထုသည်၊ အဂ္ဂိ=မီးကို၊ နဲ ဥပလိပ္ပတိ သေယျထာပိ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဓိဝိကံ=ကို၊ စေပိ ကပ္ပေတိ=အကယ်၍ ပြုလုပ်ခဲ့၊ စ=ထိုသို့ ပင် ပြုလုပ်ပါသော်လည်း၊ တေန=ထိုအားလုံးသော အမှုလုပ်ငန်းသည်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားကို၊ နဲ ဥပလိပ္ပတိ=မလိမ်းကပ်အပ်ပါ၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြောပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဧဝိဂ်=ကို၊ ကမ္မေတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့ လုပ်ငန်းအားလုံးဖြင့် အသက်မွေးခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထို အကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ကို၊ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလောတိ=ပုဏ္ဏား ဒွန်းစဏ္ဍား ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ လုပ်ငန်းအားလုံးဖြင့် အသက်မွေးခြင်းအားဖြင့်။ပ။ သော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဧဝံ သန္တေ=ဤသို့ ပုဏ္ဏား ငါးမျိုးရှိသည်ဖြစ်လသော်၊ မယံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလမ္ပိ=ပုဏ္ဏား ဒွန်းစဏ္ဍားကိုမျှလည်း၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားဒွန်းစဏ္ဍား၏ အကျင့်ဂုဏ်ကိုမျှလည်း၊ နပ္ပဋိဇာနာမ=မပြည့်စုံစေနိုင်ပါကုန်၊ သော ဂေါတမ=မ၊ အဘိက္ခဏ=အလွန်နှစ်သက် အပ် ကောင်းမြတ်လှပါပေ၏။ပ။ အဓိတဂ္ဂေ=ယနေ့ကိုအစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ= အသက်တို့ဖြင့် ဆည်းကပ်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်လျက်၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတံ=သဘောပေါက် သိနားလည်သော၊ ဥပါသကံ= သီတင်းသည်ဒါယကာဟူ၍၊ မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမ သည်၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ်ပြုတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဒုတိယံ။

၃–သင်္ဂါရဝသုတ်

၁၉၃။ အထ ခေါ=၌၊ သင်္ဂါရဝေါ=သင်္ဂါရဝမည်သော။ပ။ သော ဂေါတမ= အရှင်ဂေါတမ၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=တရံတခါ၌၊ ဒီဃရတ္တံ =ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သဏ္ဌာယကတာ=ပြုအပ်ပြီးသော ရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းရှိကုန်သော၊[သဏ္ဌာယော ကတော ယသ် မန္တာနန္တိ သဏ္ဌာယကတာ –ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ကတပုဒ်၏ ကံမှာ မန္တမဟုတ်၊သဏ္ဌာယသာတည်း၊ထို့ကြောင့် "သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို ပြုအပ်ကုန်သော"ဟု အနက်မပေးရ၊] မန္တာပိ=မန္တန်တို့သော် မှလည်း၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းစာတို့သော်မှလည်း၊ နပ္ပဋိဇာနန္တိ=ဉာဏ်အားမထင်ပေါ် လာကုန်၊ အသဏ္ဌာယကတာ=ပြုအပ်ပြီးသော ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်းမရှိကုန်သော၊ (မန္တာ=မန္တန်တို့သည်ကား) ပဂေဝ=ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ (နပ္ပဋိဇာနန္တိ=ဉာဏ်အား မထင်ပေါ်လာကုန်) သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည်၊ (ထိုရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ် ထားအပ်ပြီးသော မန္တန်တို့၏ ဉာဏ်အားမထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည်) ကောနုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော= အဘယ်ပါနည်း။

သော ဂေါတမ=မ၊ ပန=ထို့အပြင်၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=၌၊ ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ အသဏ္ဌာယကတာ=ကုန်သော၊ မန္တာပိ=သော်မှလည်း၊ ပဋိဇာနန္တိ=ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာကုန်၏၊ သဏ္ဌာယကတာ=ကုန်သော၊ မန္တာ= ကား၊ ပဂေဝ=ပင်၊ ပဋိဇာနန္တိ=ကုန်၏၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည်၊

(ထို မရွတ်အံ့, မသရဇ္ဈာယ်အပ်သော မန္တန်တို့, ဥာဏ်အားထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည်) ကော= အဘယ်နည်း၊ သော ပစ္စယော=သည်၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေန=ကာမရာဂသည် လွှမ်းဖိယူင်အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ကာမရာဂရှိသော၊ ကာမရာဂပရေတေန=ကာမရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နသ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမရာဂဿ=ကာမရာဂ၏၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ စွဲမက်ခြင်းသဘောတရား၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော အသုဘပဌမဈာန်, ဝိပဿနာ, အရဟတ္တမဂ်တရားကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိအံ့၊ တသ္မိं သမယေ=(အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း မသိရာ)ထိုအခါ၌၊ အတ္ထတ္ထံပိ=မိမိ ရောက်သင့်ရသင့်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ နပဿတိ=မမြင်၊ တသ္မိं သမယေ=၌၊ ပရတ္ထမ္ပိ=(ပစ္စယဒါယကာ ဟူသော)သူတပါးတို့ ရောက်သင့်ရသင့်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးစီးပွားကိုလည်း။ပ။ တသ္မိं သမယေ=၌၊ ဥဘယတ္ထမ္ပိ=မိမိသူတပါး နှစ်ဦးသားလုံး ရောက်သင့်ရသင့်သော အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးစီးပွားကိုလည်း။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဥဒပတ္တော=ရေပြည့်သောခွက်သည်၊ လာခါယ ဝါ=ချိပ်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဟလိဒ္ဒိယာ ဝါ=နနွင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နီလိယာ ဝါ=မဲရွက်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မဲနယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဇိဋ္ဌိယာ ဝါ=ထန်းကျင့်ဆိုးဆေးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သံသဋ္ဌော=ရောနှောအပ်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ငြားအံ့)တတ္ထ=ထိုရေပြည့်သောခွက်၌၊ စက္ခုမာ=မျက်စိရှိသော၊ ဝါ=မျက်စိမြင်သော၊ ပုရိသော= ယောကျ်ားသည်၊ သကံ=မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ မုခနိမိတ္တံ=မျက်နှာရိပ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=ကြည့်ရှုလသော်၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ နပ္ပဇာနေယျ=မသိနိုင်၊ နပဿေယျ =မမြင်နိုင်၊ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား [တနည်း–ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အကြောင်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ယသ္မိं သမယေ=၌၊ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတေန=ဒေါသသည်လွှမ်းဖိယူင်အပ်သော၊ ဝါ= ထကြွသောင်းကျန်းသောဒေါသရှိသော၊ ဗျာပါဒပရေတေန=ဒေါသသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နဿ=သော၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသ၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရား

ကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာပဌမစျာန်နှင့် အနာဂါမိမဂ်တရားကို)။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းကား၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဥဒပတ္တော=သည်၊အဂ္ဂိနာ=မီးဖြင့်၊ သန္တတ္တော=လွန်စွာပူပြင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဥက္ကုထိတော=ကျိုက်ကျိုက်ဆူပွက်သည်၊ [ဥ+ကုထ+တ။ ဥက္ကုဓိတောဟု ရှိရာ၌ကား ထ ကို ဓပြုဟု ရှုပ်စီရင်ကြ၏] ဥဿေဒကဇာတော =အထက်သို့တက်သော အပူငွေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းကား၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ယသ္မိं သမယေ=၌၊ ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌိတေန=ထိနမိဒ္ဓသည် လွှမ်းဖိယူင၏အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသော၊ ထိနမိဒ္ဓပရေတေန=ထိနမိဒ္ဓသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ ထိနမိဒ္ဓ သ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓ၏၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက်လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော အာလောကသညာ[1]နှင့် အရဟတ္တမဂ်တရားကို) ။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ သေဝါလ+ပဏကဝ+ပရိယောနဒ္ဓါ=မှော်+ရေညှိတို့သည်+မြွေးယှက်ဖုံးကာအပ်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

၁။ ဥဿေဒကဇာတော ။ ။ ဤနေရာ၌ စာမူအမျိုးမျိုး ရှိနေ၏၊ ယခုပါဠိတော်စာမူ၌ ဥဿဒကဇာတောဟုရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဥဿဒကဇာတောတိ ဥသုမကဇာတောဟုရှိ၏၊ မိမိကား ဥဿေဒကဇာတော ဟုရှိသင့်မည်ဟုယူဆ၏၊ သေဒ=ချွေး၊ အင်္ဂေ။ ဥဂ္ဂတာ သေဒါ ယသ္မာ(ဥဒပတ္တော)တိ ဥဿေဒကော=အထက်သို့တက်သော အပူငွေ့များရှိရာဖြစ်သော ရေနွေးခွက်၊ ဥဿေဒကော ဟုတ္တာ ဇာတော ဥဿေဒက ဇာတော=အထက်တက်သော အပူငွေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော (ရေနွေးခွက်)ဟု ဝစနတ္ထ ကြံရာ၏။ ယခုလက်ရှိစာမူကို နည်းမှီ၍ သင့်လျော်အောင် ကြံခြင်းဖြစ်သည်။

ဋီကာစာမူ၌ကား ဥသ္သုရကဇာတော ဟုရှိ၏၊ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် ဗိဒူဂ အာဘိဓာန်၌ ဤပါဠိကိုပင် အတည်ပြု၍ ဝစနတ္ထကြံထား၏၊ ဥဂ္ဂတော သုရော ဥသ္သုရော=တက်သောနေ၊ ဥသ္သုရော ဝိယာတိ ဥသ္သုရကော=တက်သောနေကဲ့သို့ပူသော အင်္ဂေ၊ ဇာတော ဥသ္သုရကော ယသ္သာတိ ဥသ္သုရကဇာတော=ဖြစ်သော အပူငွေ့ရှိသော (ရေနွေးခွက်)။ သံယုတ်ပါဠိတော် (တ-၁၀၇)နှင့် ၎င်းအဋ္ဌကထာ (တ-၂၁၀) သံယုတ်ဋီကာ (ဒု-၄၄၇)တို့၌ ဥသ္ဓုဒကဇာတောဟု ရှိ၏။

၂။ **အာလောကသညာ**။ ။လရောင်, ကြယ်တာရာအရောင်စသော အလင်းရောင်ကို ညဉ့်၌မြင်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင် နေ့အချိန်၌လည်း နှလုံးသွင်းမှတ်သားသိမြင်နိုင်သောသညာကို အာလောကသညာဟုခေါ်၏၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၁)သမာဓိဘာဝနာသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၁၂၂)လည်း ကြည့်ပါ၊ ဥပစာရအဆင့်, အပ္ပနာအဆင့်သို့ရောက်သော အာလောကသညာဖြစ်သည်ဟု သံယုတ်ဋီကာနှင့် ဤသုတ်ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ဆို၏။

ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စပရိယုဋ္ဌိတေန=ဥဒ္ဒစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စသည် လွမ်းဖိယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=သော၊ ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စပရေတေန=ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စသ=ဥဒ္ဒစ္စနှင့်ကုက္ကုစ္စ၏၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်မှုနှင့် နောင်တတဖန်ပူပန်မှုသဘော၏၊နိသရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော ကသိဏစျာန်စသော သမထစျာန်အားလုံးနှင့် အရဟတ္တမဂ်, အနာဂါမိမဂ်ကို)။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ဝါတေရိတော=လေသည် လှုပ်ရှားစေအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)[ဝါတေန ဤရိတော ဝါတေရိတော] စလိတော=လှုပ်ရှားသည်၊ ဘန္တော=မငြိမ်မဝပ် ယောက်ယက်ခတ်သည်၊ ဥမိဇာတော=ဖြစ်သောလှိုင်းရှိသည်၊ ဝါ=လှိုင်းထသည်၊ (အသ=ဖြစ်ငြားအုံ့)။ပ။

ဝိစိကိစ္ဆာပရိယုဋ္ဌိတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် လွမ်းမိုးယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=သော၊ ဝိစိကိစ္ဆာပရေတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ စ=သေး၊ ဥပဋ္ဌာယ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ဝိစိကိစ္ဆာ၏၊ ဝါ=ရတနာ သုံးဖြာအကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ သို့သော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း သဘော၏၊ နိသရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို၊(ထွက်ခွာသွားကြောင်း ဖြစ်သော ဓမ္မဝဝတ္ထာန[1]နှင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို)။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ အာဝိလော=နောက်ကျုံနေသည်၊ လုဋ္ဌိတော=မငြိမ်မဝပ်၊ ဖောင်ဖောင်ခတ်နေသည်၊ ကလလီဘူတော=ညွှန်အနယ်ထသည် အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ အန္ဓကာရေ=အမိုက်မှောင်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ငြားအုံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ စ=မန္တန်တို့, ဥာဏ်အား ထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ နု ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေန=ကာမရာဂသည် လွမ်းဖိယူငင်အပ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ကာမရာဂရှိသည် မဟုတ်သော၊ နု ကာမရာဂပရေတေန=ကာမရာဂသည် အစဉ်မလိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအုံ့၊ စ=သေး။ပ။ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိအုံ့၊ တသ္မိံ သမယေ=(အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း ခွဲခြားသိရာ) ထိုအခါ၌၊ အတ္တတ္ထမ္ပိ=လည်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏၊ ပသ္သတိ=မြင်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=(အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း ခွဲခြားသိရာ) ထိုအခါ၌။ပ။ အသံသဋ္ဌော=မရောနှောအပ်သည်၊ (အသ=အုံ့)။ပ။ ပဇာနေယျ=ခွဲခြားသိနိုင်၏၊ ပဿေယျ=မြင်နိုင်၏။ပ။

၁။ ဓမ္မဝဝတ္ထာန။ ။ကုသိုလ်အစရှိသောတရားတို့ကို ဟုတ်မှန်စွာဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခြင်းကို (တနည်း)အကြောင်းနှင့်တကွ နာမ်ရုပ်တို့ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ခြင်းကို ဓမ္မဝဝတ္ထာနဟုခေါ်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီ၊ ၃-၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီ၊ ပ-၇၈။ ဥပစာရ ,အပ္ပနာ အဆင့်သို့ရောက်သော ဓမ္မဝဝတ္ထာနကိုယူဟု ယခင်သံယုတ်ဋီကာနှင့် ဤသုတ်ဋီကာမှင့်၏။

အသန္တတ္တော=မပူပြင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အနုက္ကုဌိတော=ကျိုက်ကျိုက်မဆူပွက်သည်၊ အနုသေဒကဓာတော=အထက်တက်သော အပူငွေ့မရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (အသေ=အံ့)။ပ။ နု သေဝါလပဏကဟု ပရိယောနဒ္ဓေါ=မှော်, ရည်ညွှန်း, မမြွေးယှက် မဖုံးကာအပ်သည်၊ (အသေ=အံ့)။ပ။ နု ဝါတေရိတော=လေသည် မလှုပ်ရှားစေအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်)နု စလိတော=မလှုပ်ရှားသည်၊ နု ဘန္ဓော=မငြိမ်မဝပ်, ယောက်ယက် မခတ်သည်၊ နု ဥမိဓာတော=ဖြစ်သောလှိုင်းမရှိသည်၊ ဝါ=လှိုင်းမထသည်၊ (အသေ=အံ့)။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ အစ္ဆော=ကြည်လင်သည်၊ ဝိပ္ပသန္နော=အထူးကြည်လင်သည်၊ အနာဝိလော=မနောက်ကျူသည်၊ အာလောကော=အလင်းရောင်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်၊ (အသေ=အံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=၌၊ ဒီဃရတ္တံ=လုံး။ပ။ ပဂေဝ=ပင်၊ နပ္ပဋိဘန္တိ=ကုန်၊ သော ဟေတု=ထို အကြောင်းသည်၊ အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမရာဂစသည်တို့, လွမ်းဖိခံရ၍ ထိုကာမရာဂစသည်တို့, ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို ဟုတ်မှန်စွာမသိခြင်းပင်တည်း)သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=၌၊ ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ အသဏ္ဌာယကတာ။ပ။ ပဂေဝ=ပင်၊ ပဋိဘန္တိ=ကုန်၏၊ သော ဟေတု=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမရာဂစသည်တို့, လွမ်းဖိမခံရ၍ ကာမရာဂစသည်တို့, ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို ဟုတ်မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း)သော ပစ္စယော=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။ပ။ ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဓာရေတု=မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) တတိယံ။

၄-ကာရဏပါလိသုတ်

၁၉၄။ [စာပိုဒ် (၃၄)သုတ်(နှာ-၇၅)လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌(ကုဋ္ဌာဂါရသာလာကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)ကာရဏပါလိ=ကာရဏပါလိမည်သော၊ (မင်းမျိုးတို့၏ လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို စီမံအားထုတ် ပြုလုပ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ကာရဏဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည့် ပါလိအမည်ရှိသော) ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ လိစ္ဆဝိနံ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့၏၊ ကမ္မန္တံ=လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေ၏၊ ကာရဏပါလိ=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပိုဏိယာနိ=ပိုဏိယာနီမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ပုဏ္ဏားကို၊ ဒူရတောဝ=အဝေးဌာနသာလျှင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=လာနေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်ရသည်သာ၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍၊ ပိုဏိယာနိ=သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ကို၊ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ။)

ဟန္ဒ=ယခု၊ ဝါ=အလို၊ ဘဝ် ပိုဏ်ယာနီ=အရှင်ပိုဏ်ယာနီသည်၊ ဒိဝသ=နေ့၏၊ ဒိဝါ=(မွန်းမတ်မတ်တည့်ရာ) နေ့လည်အခါ၌၊ ကုတော=အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂစ္ဆတိ=လာခဲ့သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ)ဘော=အိုအရှင်၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဣတော=ဤမည်သော၊ ဝါ=အဲဒီနေ့ရာဌာနဖြစ်သော၊ သမဏသ=ရှင်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ဂေါတမသ=ဂေါတမ၏၊ သန္တိကာ=အထံတော်ပါးမှ [ဣတော သမဏသ ဂေါတမသ သန္တိကာ=အဲဒီ ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏ အထံတော်ပါးမှ] အာဂစ္ဆာမိ=လာခဲ့ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ) [အဲဒီ ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏အထံက လာခဲ့ပါတယ်ဟု လက်ညှိုးထိုး၍ ပြောကောင်းပြောလိမ့်မည်။]

ဘဝ် ပိုဏ်ယာနီ=သည်၊ သမဏသ=သော၊ ဂေါတမသ=၏၊ တံ ပညာဝေယျတ္တိယံ=ထိုထက်မြက်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကို၊ ဝါ=ထိုဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်မှုကို၊ [ဝိယတ္တသ ဗျတ္တသ ဆေကသ ဘာဝေါ ဝေယျတ္တိယံ၊ ပညာ စ သာ ဝေယျတ္တိယဉ္စာတိ ပညာဝေယျတ္တိယံ] ကိ မည်တိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်ပါသနည်း၊ (ဘဝ် ပိုဏ်ယာနီ=သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမကို) ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိဟူ၍၊ မညေ=ထင်မြင်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ (သမဏသ ဂေါတမသ=ရှင်ရဟန်း ဂေါတမ၏၊ ပညာဝေယျတ္တိယဇာနနေ=ဉာဏ်ပညာထက်မြက်မှုကို သိခြင်းကိစ္စ၌) အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ကောစ=ဘယ်လောက်တော်သော လူစားမို့တဲ့နည်း၊ စ=ပြီးတော့လဲပဲ၊ ကော=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်) သမဏသ ဂေါတမသ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏၊ [ဒုတိယဖြစ်သော ဤ(ကော)ပုဒ်၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနုက်ဟောတည်း]ပညာဝေယျတ္တိယံ=ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်မှုကို၊ ဇာနိဿာမိ=သိနိုင်မည်နည်း၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမဏသ ဂေါတမသ=၏၊ ပညာဝေယျတ္တိယံ=ကို၊ ဇာနေယျ=သိနိုင်ငြားအုံ၊ သောပိ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ နူန=အမှန်တကယ်ပင်၊ တာဒိသောဝ=ထို ရှင်ဂေါတမကဲ့သို့သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင်၊ အဿ=ဖြစ်ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပိုဏ်ယာနီက ပြောဆိုပြီ) ဘဝ် ပိုဏ်ယာနီ=အရှင်ပိုဏ်ယာနီသည်၊ ခလု=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဥဇ္ဇာရာယ=မွန်မြတ်သော၊ ပသံသာယ =ချီးကျူးခြင်းဖြင့်၊ သမဏံ ဂေါတမံ=ကို၊ ပသံသတိ=ချီးကျူးပေ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ကာရဏပါလိကပြောဆိုပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ (သမဏသ ဂေါတမသ=ကို၊ ပသံသနေ=ချီးကျူးခြင်းကိစ္စ၌) အဟံ=သည်၊ ကော စ=ဘယ်လောက်ဉာဏ်စွမ်းရှိသော လူစားမို့တဲ့နည်း၊ စ=ပြီးတော့လဲ၊ ကော=အဘယ်ကြောင့်၊ (အဟံ=သည်)သမဏံ ဂေါတမံ=ကို၊

ပသံသိသာမိ=(ထိုက်ထိုက်တန်တန်) ချီးကျူးနိုင်စွမ်းရှိမည်နည်း၊ သော ဘဝ
ဂေါတမော=ထိုအရှင်ဂေါတမသည်၊ ပသတ္ထပ္ပသတ္ထောဝ=လောကအားလုံးက
ချီးကျူးဖွယ်ရာ, သူ၏အမြင့်မြတ်ဆုံး ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ ချီးကျူးထိုက်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ [သူ၏အမြတ်ဆုံးဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ သူ့ကို ချီးကျူးသင့်သည်၊
တခြားတပါးသော သာမန်ရိုးရာဂုဏ်တို့ဖြင့် မချီးကျူးသင့်ဟူလို။ "ပသတ္ထောဟိ=
သူ၏ချီးကျူးဖွယ်အမြတ်ဆုံးဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ၊ ပသတ္ထောဝ=ချီးကျူးထိုက်သော
ပုဂ္ဂိုလ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု။]

ဝါ=ချီးကျူးခံရသူတို့က ချီးကျူးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဝါ=ချီးကျူး
ထိုက်သောသူ အားလုံးတို့ထက်ပင် ချီးကျူးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဒေဝ
မနုဿာနံ=နတ်လူတို့ထက်၊ သေဋ္ဌော=အထူးချီးမွမ်းအပ်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါ
တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပိုဏိယာနီကပြောပြီ)ပန=ဘယ့်နယ်လဲ၊ ဘဝं
ပိုဏိယာနီ=သည်၊ ကိं=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသं=အကျိုးအာနိသင်ကို၊ ဝါ=
အကြောင်းထူးကို၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၃၁ နှင့် ၂၀၁-သုတ် (ဒုတိယ
အကြိမ်ရှိက် ပထမတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ ၁၅၃ နှင့် ၂၁၄) လည်းကြည့်]
သမ္ဘဿသမာနော=ကောင်းစွာတွေ့မြင်ရ၍၊ ဝါ=ကောင်းစွာတွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့်၊
သမဏော၊ ဂေါတမေ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၌၊ ဧဝं=ဤမျှလောက်၊ အဘိပ္ပသန္နော=
အလွန်အကဲ ကြည်ညိုနေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ကာရဏပါလိက
မေးမြန်းပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ အဂ္ဂရသပရိတိတ္တော=
အကောင်းမြတ်ဆုံးအရသာတို့ဖြင့် ကျေနပ်နှစ်သက်နေသည်၊ ဝါ=အရသာ
အရှိဆုံး အစာတို့ကို ကျေကျေနပ်နပ် ဝဝလင်းလင်း စားထားပြီးသည်၊ (သမာနော
=ဖြစ်လသော်) အညေသं=အခြားကုန်သော၊ ဟီနာနံ=အညံ့စားဖြစ်ကုန်သော၊
ရသာနံ=အရသာတို့ကို၊ နု ပိဟေတိ သေယျထာပိ=မတောင့်တတော့သကဲ့သို့၊
ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝမေव ခေါ=ဤအတူပင်၊ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ
=ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် ဟောဖော်မြွက်ကြား
တရားစကား အဖို့အပိုင်းအားဖြင့်၊ ဝါ=အကြင်အကြင် ဟောဖော်မြွတ်ကြား
တရားစကား အမျိုးအစားထဲက၊ ယဒိ သုတ္တသော=သုတ်အဖို့ အပိုင်းအားဖြင့်
သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သုတ်ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ [သုတ္တသောတိ
သုတ္တတော၊ သုတ္တဘာဂေနာတိ အတ္ထော(အဋ္ဌကထာ)။ ဤ၌ သုတ္တဘာဂေန
ဟု ပါဠိရှိနေ၏] ယဒိ ဂေယျသော=ဂေယျအဖို့ အပိုင်းအားဖြင့်သော်လည်း
ကောင်း၊ ဝါ=ဂေယျဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဝေယျာကရဏသော
=ဝေယျာကရဏအဖို့အပိုင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝေယျာကရဏ
ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ အဗ္ဘုတဓမ္မသော=အဗ္ဘုတဓမ္မအဖို့အပိုင်း

အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူရကြားအံ့၊ တတော တတော=ထိုထိုသုတ်, ဂေယျစသောတရား စကားတော်မှ၊ အညေသံ=တခြားတပါးကုန်သော၊ ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏပွဝါ ဒါနံ=များစွာသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့၏ အယူဝါဒတရားစကားတို့ကို၊ နပိဟေတိ=မတောင့်တတော့။

ဘော=အိုအရှင်၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဓီဃစ္ဆာဒုဗ္ဗလ္ယ ပရေတော=ဆာလောင်ခြင်း, အားမရှိခြင်းသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ ပုရိသော= ယောကျ်ားသည်၊ မဓုပိဏ္ဍိကံ=မုန့်ချိုခဲကို၊ (အချိုလေးရပ်၊ ရောစပ်ပြုလုပ်၊ ဆန်မှုန့်ဆုပ်ကို) အဓိဂစ္ဆေယျ=ရကြားအံ့၊ သော=ထိုယောကျ်ားသည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် မုန့်ချိုခဲအပိုင်းအစကို၊ သာယေထ=လျက်ကြားအံ့၊ ဝါ= အရသာခံယူမြည်းစားကြားအံ့၊ (တတော တတော=ထိုထိုမုန့်ချိုခဲအပိုင်းအစမှ) အသေစနကံ=ချိုအောင် နောက်ထပ်အရသာတမျိုး ဖြည့်စွက်တိုးရခြင်းမရှိသော၊ သာဒုရသံ=ချိုသာကောင်းမြတ်သောအရသာကို၊ လဘတိ ဧဝ=ရတော့သည်သာ၊ ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=ပင်။ပ။ တတော တတော=ထိုထို သုတ္တဂေယျ စသော တရားစကားမှ၊ ဝါ=စကားကြောင့်၊ အတ္တမနတံ=ပီတိသောမနသာတို့ သည် ယူအပ်သောစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=နှစ်သက်ရွင်လန်း၊ စိတ်ချမ်းသာမှု ကို၊ လဘတေဝ=ရတော့သည်သာ၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပသာဒံ=ကြည်လင်မှုကို၊ လဘတိ ဧဝ=သာ။

ဘော=အိုအရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=သည်၊ ဟရိတ္ထနသ ဝါ=ရွှေဝါရောင်အဆင်းရှိသော စန္ဒကူး၏သော်လည်းကောင်း၊ လောဟိတ စန္ဒ နသ ဝါ=နီသောအဆင်းရှိသော စန္ဒကူး၏ သော်လည်းကောင်း၊ စန္ဒနဃဋ္ဌိကံ =စန္ဒကူးတုံးကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ=ရကြားအံ့၊ သော=ထိုယောကျ်ားသည်၊ ယတော ယတော =အကြင်အကြင် စန္ဒကူးတုံး အပိုင်းအစကို၊ ယဒိ မူလတော=အရင်းပိုင်း ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ မဇ္ဈတော=အလယ်ပိုင်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ ယဒိ အဂ္ဂတော=အဖျားပိုင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ ဃာယေထ=နမ်းရှုကြားအံ့၊ (တတော တတော=ထိုထို စန္ဒကူးတုံး အပိုင်းအစမှ) အသေစနကံ=အခြားအနံ့ တမျိုး ဖြည့်စွက်တိုးဖွယ်မလိုသော၊ သုရဘိဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ကို၊ အဓိဂစ္ဆ တေဝ=ရသည်သာ။ပ။ တတော တတော=ထိုထို သုတ်, ဂေယျစသောတရား တော်မှ၊ ဝါ=တော်ကြောင့်၊ ပါမောဇ္ဇံ=နှစ်သက်မှုကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏၊ သော မနသံ=ဝမ်းမြောက်မှု သောမနသာကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏။

ဘော=ရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=သည်၊ အာဗာဓိကော= အနာရောဂါစွဲကပ်သည်၊ ဒုက္ခိတော=ဒုက္ခရောက်နေသည်၊ ဝါ=အသည်းအသန် ဖြစ်နေသော ဒုက္ခရှိသည်၊ ဗာဠှဂိလာနော=အပြင်းအထန် မကျန်းမာနေသည်၊

(အသ=ဖြစ်ကြားအံ့) တသ=ထိုမကျန်းမာသော ယောက်ျား၏၊ အာဗာဓံ=အနာရောဂါကို၊ ကုသလော=ကျွမ်းကျင်သော၊ ဘိသက္ကော=ဆေးသမားသည်၊ ဌာနသော=တခဏာချင်းပင်၊ နိဟရေယျ=ပယ်ရှားရာ၏။ပ။ တတော တတော=ထိုထို သုတ္တ ဂေယျစသော တရားတော်ကြောင့်၊ ဝါ=တော်မှ၊ သောက+ပရိဒေဝ+ဒုက္ခ+ဒေါမနဿ+ဥပါယာသာ=ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း+ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း+ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း+စိတ်ဆင်းရဲခြင်း+ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်၊ အဗ္ဗတ္ထံ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏။

ဘော=ရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန်သည်၊ အစ္ဆောဒကာ=ကြည်လင်သောရေရှိသည်၊ သာတောဒကာ=ချိုသောရေရှိသည်၊ သီတောဒကာ=(ကဲ့)အေးသော ရေရှိသည်၊ သေတကာ=ညွှန်မှော်ကင်းဝေး ဖြူဖွေးသော အရောင်အဆင်းရှိသည်၊ သုပတိတ္ထာ=ကောင်းမွန်ပြည်သော ရေဆိပ်ရှိသည်၊ ရမဏီယာ=ပျော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏)အထ=ထိုအခါ၌၊ ယမ္ဘာဘိတတ္ထော=နွေနေပူသည် လွန်စွာပူလောင်အပ်သော၊ ယမ္ဘပရေတော=နွေနေပူသည် အစဉ်ထိစပ် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ကိလန္တော=ခရီးပန်းသော၊ တသိတော=ရေငတ်နေသော၊ ပိပါသိတော=ရေသောက်လိုသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျား တယောက်သည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏၊ ဝါ=လာသည်ဆိုပါစို့၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ ပေါက္ခရဏိ =ထိုရေကန်သို့ဟုတ်ကဟောတွာ=သက်ဆင်း၍၊ နှာတွာ စ=ရေချိုး၍လည်းကောင်း၊ ပိဝိတွာ စ=ရေသောက်၍လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗ+ဒရထ+ကိလမထ+ပရိဠာဟံ=အားလုံးစုံသော+ပူလောင်ခြင်း+ပင်ပန်းခြင်း+အိုက်စပ်ခြင်းကို၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေယျ=ငြိမ်းပျောက်စေရာ၏။ပ။ တတော တတော=မှ၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သဗ္ဗဒရထကိလမထ ပရိဠာဟာ=အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခအပူ, ဝဋ်ဒုက္ခအပန်း, ဝဋ်ဒုက္ခအအိုက်အစပ်တို့သည်၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ=ငြိမ်းပျောက်ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပိဏ္ဍိယာနိုကပြောဆိုပြီ။)

ဧवं=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ပိဏ္ဍိယာနီပုဏ္ဏားက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ ကာရဏာပါလီ=ကာရဏာပါလီမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဧကံသံ(ဧကအံသံ)=တခုသော လက်ဝဲဘက်ပခုံးပေါ်၌၊ ဥတ္တရာသင်္ဂံ=အပေါ်ရုံခြုံထည်ကို၊ ကရိတွာ=တင်ထား၍၊ ဒက္ခိဏံ=လက်ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ဇာဏုမဏ္ဍလံ=ပုဆစ်ခွံ့ဝန်းကို၊ ပထဝိယံ=မြေပေါ်၌၊ နိဟန္တွာ=ထောက်၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ အဇ္ဇလိံ=လက်အုပ်ကို၊ ပဏာမေတွာ=ချီမြှောက်၍၊ တိက္ခတ္တုံ=သုံးကြိမ်၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းကို၊ ဝါ=ပီတိအဟုန်ကြွ၊ မြို့မရသဖြင့်၊ ကျူးရင့်မြွက်ကြား ဥဒါန်းစကားကို၊ ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့် မြွတ်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့်မြွတ်ဆိုသနည်းဟူမူ။)

အရဟာတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူ၍ လူမင်း, နတ်မင်း, ဗြဟ္မာမင်းတို့ ဝပ်စင်းဦးခိုက်, ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓသ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း ကျန် ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊ [သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ+သံ=ကိုယ်တိုင် စထွင်၍+ ဗုဒ္ဓ=သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား] တသ ဘဂဝတော=ဘုန်းတော်ကြီးမား၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော=အကျွန်ုပ်၏ ရှိခိုးခြင်းသည်၊ (အတ္ထု=ဖြစ်ပါစေ သတည်း) [ဤအတိုင်းပင် နမော တသကို သုံးကြိမ်အနက်ပေးလေ]။ပ။ကွာတိ =ဤသို့၊ (ဥဒါနေသိ=ပြီ။)

ဘော ပိုဏ်ယာနိ=အိုပိုဏ်ယာနီ၊ အဘိက္ခဏ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်း မြတ်လှပါပေ၏၊ ဘော ပိုဏ်ယာနိ=အိုပိုဏ်ယာနီ၊ အဘိက္ခဏ=၏၊ ဘော ပိုဏ်ယာနိ =နီ၊ နိက္ကဒ္ဓိတံ=(တစုံတယောက်က) မှောက်ချထားအပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ= အလိုအလျောက် မှောက်လျက်တည်နေသော အိုးခွက်ကို၊ ဥက္ကုဋ္ဌေယျ သေယျ ထာပိ ဝါ=လှန်ပြန်ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္နံ=မြက်သစ်ရွက်စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျ သေယျထာပိ ဝါ=ဖွင့်လှစ် ဖော်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူဠ္ဟသ=အရပ်မျက်နှာတို့၌ တွေဝေနေသောသူ အား၊ ဝါ=မျက်စိလည် လမ်းမှားသွားနေသူအား၊ မဂ္ဂံ=လမ်းမှန်ကို၊ အာစိက္ခေယျ သေယျထာပိ ဝါ=ပြောပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စက္ခုမန္တော=မျက်စိရှိသူတို့ သည်၊ ရူပါနိ=အဆင်းရောင် ရူပါရုံတို့ကို၊ ဒက္ခန္တိ=မြင်ကြကုန်လိမ့်မည်၊ ဣတိ= ဤသို့ ကြံစည်၍၊ အန္ဓကာရေ=အမိုက်မှောင်၌၊ (တောကြီးမြိုင်အုပ်၊ လဆုတ် ဆယ့်လေး၊ တိမ်ရှိုးဖုံးကာ၊ သန်းခေါင်ခါဟု၊ လေးဖြာစုံခိုက်၊ အမိုက်တိုက်၌) တေလပဒ္ဓောတံ=ဆီမီးတန်ဆောင်၊ အလင်းရောင်ကို၊ ဓာရေယျ သေယျ ထာပိ ဝါ=ညွှိထွန်းဆောင်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း။

ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘောတာ ပိုဏ်ယာနိနာ=အရှင်ပိုဏ်ယာနီသည်၊ အနေကပရိယာယေန=များစွာသော နည်းပရိယာယ်ဖြင့်၊ ဓမ္မော=တရားတော်ကို၊ ပကာသိတော=ထင်ရှားဟောပြအပ်ပါပေပြီ၊ ဘော ပိုဏ်ယာနိ=အိုပိုဏ်ယာနီ၊ သော ဟံ(ဧသော အဟံ)=ထိုအကျွန်ုပ်သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ=ထိုအရှင်ဂေါတမကို၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ (အပါယ်လေးဖြား၊ အိုနာသေရေး၊ ပူဆွေး နေ့ညား ငိုကြွေးရသည့်၊ ဒုက္ခအဖန်ဖန်၊ ဘေးရန်ပယ်ဖျောက်၊ ချမ်းသာရောက် အောင်၊ စောင့်ရှောက်ကယ်တင် အစဉ်အားထား၊ ကိုးစားမှီခိုရာဟူ၍) ဂစ္ဆာမိ= (ယုံကြည်လေးမြတ်) ဆည်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ=သဘောပေါက် သိနားလည်ပါ၏၊ ဓမ္မဉ္စ=ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ= ရှစ်ပါးသော အရိယာရဟန်းတော် အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ (သရဏံ=ဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ=၏) အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ=အသက်တို့ဖြင့်

ဆည်းကပ်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်လျက်၊ သရဏံ=၍၊ ဂတံ=သဘောပေါက်သိနားလည်သော၊ ဥပါသကံ=သီတင်းသည် ဒါယကာဟူ၍၊ မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ ဘဝံ ပိုဏိယာနိ=အရှင်ပိုဏိယာနိသည်၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ်ပြုပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ) စတုတ္ထံ။

၅–ပိုဏိယာနိသုတ်

၁၉၅။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ ပဗ္ဗမတ္တာနိ=ငါးလီအရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိသတာနိ=လိစ္ဆဝိမင်းအရာတို့သည်၊[တနည်း–ပဗ္ဗမတ္တာနိ လိစ္ဆဝိသတာနိ=လိစ္ဆဝိမင်းငါးရာတို့သည်] ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပယိရ ပါသန္တိ=ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ အပ္ပေကစ္စေ=အချို့ကုန်သော၊ လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ နီလာ=ညိုကုန်သည်၊ [ဤ "နီလာ" ဟူသောပါဠိဖြင့် ဘယ်ဟာတွေညိုသည်ဟု အထူးခွဲခြားမပြတဲ့ အားလုံးစုံ ဘုံဆိုင်သာမည (သဗ္ဗသဂ်ါဟိက) အနေအားဖြင့်သာ ပြဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဘာတွေညိုသည်ဟု အထူးခွဲခြားပြဆိုတော်မူလိုရကား နီလဝဏ္ဏာစသည်မိန့်တော်မူ၏။]

နီလဝဏ္ဏာ=ညိုသောကိုယ်အဆင်း ရှိကုန်သည်၊(အညိုရောင်နဲ့သာယောင်းသုတ်လိမ်းထားအပ်သောကြောင့် ညိုသော ကိုယ်အဆင်းရှိကုန်သည်) နီလဝတ္ထာ=ညိုသောအဝတ်ရှိကုန်သည်၊ နီလာလင်္ကာရာ=ညိုသော အဆင်တန်ဆာ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ပ။ ပီတာ=ဝါကုန်သည်၊ ပီတဝဏ္ဏာ=ဝါသော ကိုယ်အဆင်း ရှိကုန်သည်၊ ပီတဝတ္ထာ=ဝါသော အဝတ်ရှိကုန်သည်၊ ပီတာလင်္ကာရာ=ဝါသော အဆင်တန်ဆာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ပ။ လောဟိတကာ=နီကုန်သည်၊ လောဟိတကဝဏ္ဏာ=နီသော ကိုယ်အဆင်း ရှိကုန်သည်၊ လောဟိတကဝတ္ထာ=နီသောအဝတ်ရှိကုန်သည်၊ လောဟိတကာလင်္ကာရာ=နီသော အဆင်တန်ဆာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ပ။ သြဒါတာ=ဖြူကုန်သည်။ပ။ [တျသုဒံ=တေ+အသုဒံ–ဟု ဖြတ်၊ အသုဒံ အနက်မရှိ]တေ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝဏ္ဏေနစေဝ=အဆင်းတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသသာစ=အခြံအရံ အကျော်အစောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိရောစတိ=သာလွန်ကျော်လွှမ်း၍ တင့်တယ်တော်မူ၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိုဏိယာနိ=ပိုဏိယာနိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်။ပ။ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်) မံ=တပည့်တော်၏၊ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါ၏၊ သုဂတ=ကောင်းသောစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်)မံ=တပည့်တော်၏၊ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါ၏၊

[တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဂါထာကဗျာဖြင့် ချီးကျူးလျှောက်ထားလို ပါသည်ဟု ဆိုလိုး၏။ "ဂါထာ=သည်၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ပဋိဘာတိ=ထင်ပေါ်လာပါ၏" ဟူ၍လည်း မံ၌ သမ္ဗန္ဓနိုင်အနက်ဆိုနိုင်သေး၏] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ပိဏ္ဍိယာနိ=ပိဏ္ဍိယာနီ၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်) တံ=သင့်၏၊ ပဋိဘာတု=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါစေလော၊ [လျှောက်ထားလိုက လျှောက်ထားပါဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ပိဏ္ဍိယာနိ=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါ=အထံတော်မှောက်၌၊ သာရုပ္ပါယ=သင့်လျော်လျောက်ပတ် ကောင်းမြတ်သော၊ ဂါထာယ=ဂါထာကဗျာဖြင့်၊ အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးသနည်း ဟူမူ။)

ကောကနဒံ=ကောကနဒဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ သုဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ရှိသော၊ ပဒုံ (ပဒုမံ)=ပွင့်ချပ်တရာရှိသော ပဒုမာကြာနီပန်းသည်၊ ပါတော=နေထွက်လာရာ နံနက်အခါ၌၊ ဖုလ္လံ=ကားကားစွင့်စွင့်ပွင့်သည်၊ အဝိတဂန္ဓံ=မကင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍)ဝိရောစမာနံ=တင့်တယ်သည်၊ သိယာ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ=ဤအတူ)အန္ဓလိကွေ=ကောင်းကင်၌၊ အာဒိစ္စမိဝ=နေမင်းကဲ့သို့၊ တပန္တံ=(တန်ခိုးတော်ဖြင့်)တောက်ပလျက်၊ ဝိရောစမာနံ=တင့်တယ်သပွာယ်တော်မူသော၊ သုဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ရှိတော်မူသော၊ (ကိုယ်တော်အနံ့, ဂုဏ်တော်အနံ့တို့ဖြင့် ကောင်းသော အနံ့ရှိတော်မူသော) အဂ္ဂိရသံ=ကိုယ်အင်္ဂါတော် အစိတ်အစိတ်တို့မှ တဖိတ်ဖိတ်ကွန့်မြူးထွက်ပေါ်လာသော ရောင်ခြည်ရှိတော်မူသော၊ (သမ္ဗုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို)ပဿ=ဖူးမြင်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးပြီ) [အဂ်ီသု ရသာ ရသ္မိယော ယသ္သာတိ အဂ်ီရသော =ကိုယ် အင်္ဂါတော်တို့၌ ရောင်ခြည်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ အင်္ဂ+ရသ။ အလယ်၌ ဤအက္ခရာလာ၊ ရသသဒ္ဒါ ရောင်ခြည်အနက်ဟော။]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ ပဗ္ဗဟိ ဥတ္တရာသင်္ဂီသတေဟိ=ငါးရာသော အပေါ်ရုံခြုံထည်တို့ဖြင့်၊ ပိဏ္ဍိယာနိ=ပိဏ္ဍိယာနီမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ပုဏ္ဏားကို၊ အစ္ဆာဒေသုံ=ဖုံးအုပ်ခြုံလွှမ်း လျှာဒါန်းကြကုန်ပြီ ။ပ။ တေဟိ ပဗ္ဗဟိ ဥတ္တရာသင်္ဂီသတေဟိ=ထိုငါးရာသော အပေါ်ရုံခြုံထည်တို့ဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အစ္ဆာဒေသိ=ဖုံးကာခြုံလွှမ်း လျှာဒါန်းပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဗ္ဗဇန္တံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ရတနာနံ=ရတနာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခဲယဉ်းသဖြင့်ရအပ်၏၊

ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌမံ=ကုန်သော၊ (ရတနာနံ=တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=သနည်းဟူမူ) [ထို့နောက်စာပိုဒ် ၁၄၃-သာရန္ဒဒသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၆၈)ကြည့်။]

၆-မဟာသုပိနသုတ်

၁၉၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အရဟာတော=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတသ=မြတ်စွာဘုရားမှာ၊ သမ္ဗောဓ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးမှ၊ ဝါ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသို့ ရောက်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေးဦးပင်လျှင်၊ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓသ=သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တသ ဧဝ=ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ မဟာသုပိနာ=အိပ်မက်ကြီးတို့သည်၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သောယောက်ျားတို့ မြင်မက်ထိုက်သော အိပ်မက်တို့သည်၊ [မဟန္တေဟိ ပုရိသေဟိ ပဿိတဗ္ဗာ သုပိနာ မဟာသုပိနာ] ဝါ=မြင့်မြတ်သော အကျိုးစီးပွားတို့၏ ရှေ့ပြေးအကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော အိပ်မက်တို့သည် [မဟန္တာနံ အတ္ထာနံ နိမိတ္တဘူတာ သုပိနာ မဟာသုပိနာ] ပါတုရဟောသုံ=ထင်ရှားဖြစ်လာကုန်ပြီ။

ပဌ=ငါးမျိုးသော မဟာသုပိနတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ပ။ အယံ မဟာပထဝီ=(စကြဝဠာတိုက်အပြည့်တည်ရှိသော)ဤမြေကြီးသည်၊ မဟာသယနံ=(အသရေရှိ၍) မြတ်သောအိပ်ရာနေရာသည်၊အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇာ=တောင်ဘုရင်မင်းသည်၊ ဗိမ္ဗောဟနံ=ခေါင်းဆုံးသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ပုရတ္ထိမေ=အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=သမုဒ္ဒရာ၌၊ ဝါမော=လက်ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထော=လက်သည်၊ ဝါ=လက်ကို၊ သြဟိတော=တင်ထားအပ်သည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ ပစ္ဆိမေ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=၌၊ ဒက္ခိဏော=လက်ျာဘက်ဖြစ်သော။ပ။ ဒက္ခိဏေ=တောင်ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=၌၊ ဥတ္တော=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ=ခြေတော်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ သြဟိတာ=တင်ထားအပ်ကုန်သည်၊ အဟေသုံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ပ။ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ မဟာသုပိနော=ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်လာပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော မဟာသုပိနကား။ပ။ တိရိယာနာမ=တိရိယာမည်သော၊ တိဏာဟာရာ=နေဟာမြက်မျိုးသည်၊ နာဘိယာ=ချက်မှ၊ ဥဂ္ဂန္တွာ=တက်သွား၍၊ (ထွန်တုံး အရွယ်အစားရှိသော ရိုးတံနီဖြင့် တထွာလောက်, တတောင်လောက်စသည် ရှည်လျက် ရှည်လျက် မြင့်တက် မြင့်တက်သွား၍) နဘံ=ကောင်းကင်ကို၊ အာဟစ္စ=ဆိုက်ရောက်၍၊

(ယူဇနာထောင်ပေါင်းများစွာ ရှည်လျားဆိုက်ရောက်၍) ဌိတာ=တည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား။ပ။ သေတာ=ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သော၊ ကဏ္ဍသီသာ=မည်းနက်သော ဦးခေါင်းရှိကုန်သော၊ ကိမိ=ပိုးလောက်တို့သည်၊ ပါဒေဟိ=ခြေထောက်တို့မှ၊ ဥဿက္ကိတ္တာ=တက်သွားပြီး၍၊ ယာဝ ဟေဏုမက္ခာလာ=ပုဆစ်ခွံးဝန်းတိုင်အောင်၊ ပဋ္ဌိစ္ဆာဒေသုံ=ဖုံးအုပ်ကြကုန်ပြီ။ပ။

နာနာဝဏ္ဏာ=အမျိုးမျိုးသော အဆင်းရောင်ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော=လေးကောင်ကုန်သော၊ သကုဏာ=ငှက်တို့သည်၊ စတူဟိ=လေးပါးကုန်သော၊ ဒိသာဟိ=အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ အာဂန္တွာ=လာကြကုန်၍၊ ပါဒမူလေ=ခြေရင်းခို၊ နိပတိတ္တာ=သက်ဆင်းရပ်နားကြကုန်ပြီး၍၊ ဝါ=သက်ဆင်းရပ်နားကြကုန်ပြီးလသော်၊ သဗ္ဗသေတာ=အားလုံးစုံဖွေးဖွေးဖြူကုန်သည်၊ သမ္ဗဒ္ဓိံသု=ဖြစ်ကြကုန်ပြီ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊တထာဂတော=သည်၊ သမ္မောဟာ=မှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=လျှင်၊ အနုဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဗောဓိသတ္တောဝ=ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ မဟာတော=(သုံးယူဇနာမြင့်၍) ကြီးစွာသော၊ မိဠပဗ္ဗတသဒ္ဒေ=ကျင်ကြီးတောင်၏၊ ဥပရူပရိ=အထက်ဖျားအထက်ဖျားအရပ်၌၊ မိဠေန=ကျင်ကြီးသည်၊ အလိပ္ပမာနော=မလူးကပ်အပ်ဘဲ၊ စက်ံမတိ=လူးလာခေါက်ပြန် စကြီသွား၏။ပ။ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=သည်၊ ပါတုရဟောသိ=ပြီ။

["ယမ္မိ"ကို အဟောသိစသော ကြိယာနှင့်တွဲ၍ အနက်ဆိုရမည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟတော=သော။ပ။ မဟာသယနံ=သည်၊ ယမ္မိ အဟောသိ=အကြင်ဖြစ်ပြီ၊ ဟိမဝါ=သော။ပ။ ဇိမ္မောဟနံ=သည်၊ ယမ္မိ အဟောသိ=အကြင်ဖြစ်ပြီ။ပ။ ဩဟိတော=သည်၊ ယမ္မိ အဟောသိ=ပြီ။ပ။ ဩဟိတာ=ကုန်သည်၊ ယမ္မိ အဟေသုံ=အကြင်ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟတာ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=သော၊ တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုတ္တရာ=သူ့ထက်ထူးချွန်သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=အသာလွန် အမြင့်မြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ (အမှားမပါ၊ မှန်စွာကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ=ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်ပြီ၊ ဝါ=ရရှိတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿာ=ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ အဘိသမ္ဗောဓာယ=ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းငှာ၊ ပဌမော=သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ (မဟာပထဝီ၏ မဟာသယနဖြစ်ခြင်း ဟိမဝန္တာတောင်၏ ခေါင်းအုံးဖြစ်ခြင်းစသော ဤအိပ်မက်ကြီးသည်) ပါတုရဟောသိ=ပြီ၊ [ယမ္မိ ဘိက္ခဝေ၌ ယမ္မိဟူသော အနိယမသဒ္ဒါ၏ နိယမကား အယံ မဟာသုပိနော ပင်တည်း။]

ဘိက္ခဝေ=တို့ အရဟတော=သော။ပ။ ဌိတာ=သည်၊ ယမ္ပိ အဟောသိ=ပြီ။ပ။ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော၊ အဋ္ဌင်္ဂိကော=အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော၊ မဂ္ဂေါ=မဂ်ကို၊ အဘိသမ္ဘုဇ္ဈိတွာ=ကိုယ်တိုင်ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီး၍၊ ယာဝ ဒေဝ မနုဿေသဟိ=နတ်လူတို့တိုင်အောင်၊ သုပ္ပကာသိတော=ကောင်းစွာ ထင်ရှားဟောပြတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ=ထို အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ကို ကိုယ်တိုင်သိခြား၊ ထင်ရှားဟောပြခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဘောဓယ=ဧကန်မြင်သိရရှိခြင်းငှာ၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=သည်၊ ပါတုရဟောသိ။ပ။ ယမ္ပိ ပဌိဗ္ဗာဒေသုံ=အကြင်ဖုံးအုပ်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗဟူ=များစွာကုန်သော၊ ညြဒါတဝသနာ=အဖြူရောင်အဝတ်ကို ဝတ်ကြကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပါဏုပေတာ=အသက်တို့ဖြင့် ဆည်းကပ်ကြကုန်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်ကြကုန်လျက်၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂတာ=သဘောပေါက်သိနားလည်ကြကုန်ပြီ၊ တဿ=ထိုသို့လူတို့ အသက်ထက်ဆုံး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် သိမှတ်ခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဘောဓယ=ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်၊ ဆိုက်ရောက်မြင်သိ၊ ရရှိခြင်းငှာ။ပ။

သဗ္ဗသောတာ=ကုန်သည်၊ ယမ္ပိ သမ္ပဒ္ဒိသု=အကြင်ဖြစ်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ခတ္တိယာ=မင်းမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာ=ကုန်သည်လယ်လုပ်လူတန်းစားမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဒါ=လူဆင်းရဲမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့)စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဝဏ္ဏာ=ဤအမျိုးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေ=ထိုအမျိုးလေးပါးတို့သည်၊ တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=တရားဖြင့် ဆုံးမရာ ဝါဘုရားသာသနာတော်၌၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတ္တာ=ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=အိမ်မှကိစ္စမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေးကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့)ပဗ္ဗဇိတ္တာ=ရောက်လာကြပြီး၍၊ အနုတ္တရံ=သူ့ထက်ထူးချွန် သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=အသာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ ဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိကရောန္တိ=မျက်မှောက်ပြုကြကုန်၏၊ တဿ=ထိုအမျိုးလေးပါးတို့ အရဟတ္တဖိုလ် မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဘောဓယ=မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်သိရှိရခြင်းငှာ။ပ။

မိဏ္ဍေန=သည်၊ အလိပ္ပမာနော=အပ်ဘဲ၊ ယမ္ပိ စက်မတိ=အကြင်စကြ်ကြတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စီဝရ..... ကွာရာနံ=တို့ကို၊ [စာပိုဒ် (၁၇၆)ပိတိသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၂၂)ကြည့်] လာဘီ=ရခြင်းရှိတော်မူ၏၊ တံ=ထိုသက်နှံ့စသော ပစ္စည်းလေးမျိုးကို၊ တထာဂတော=

သည်၊ အဂတိတော=တဏှာသည် မချုပ်နှောင်အပ်ဘဲ၊ ဝါ=တဏှာ၏ချုပ်နှောင်မှု မခံရဘဲ၊ အမုစ္ဆိတော=တဏှာဖြင့် တွေဝေမှေမြောမနေဘဲ၊ အနဇ္ဈောပန္နော= တဏှာသည် အလွန်အကဲ မဖိစီးအပ်ဘဲ၊ ဝါ=တဏှာဖြင့်ဖျိုချ၍ အညွှန့်တုံး အဆုံးသတ်သူ မဟုတ်ဘဲ၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၄၉)သုတ် လည်းကြည့်] အာဒီနဝဒဿာဝီ=အပြစ်ကိုမြင်လျက်၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးစွဲဘုဉ်းပေး ခြင်း၌ အပြစ်ကိုမြင်လျက်) နိဿရဏပညော=ဆန္ဒရာဂမှ ထွက်မြောက်သော ပညာရှိလျက်၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=သုံးဆောင်၏၊ တဿ=ထိုပစ္စည်းလေးပါး ပေါများစွာ ရရှိ၍ မတွယ်မတာ တဏှာကင်းရှင်း သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဘောဓယ= မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်သိရှိရခြင်းငှာ၊ ပဗ္ဗမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=(မစင်ကျင် ကြီး တောင်ပေါ်၌ မလူးမကပ် စကြီလျှောက်ရခြင်း ဟူသော)ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ ပါတုရဟောသိ=ပြီ။ပ။ ဟေမိသတ္တာသေဝ=လျှင်၊ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ပဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမေ မဟာသုပိနာ=ဤအိပ်မက်ကြီးတို့သည်၊ ပါတုရဟောသုံ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဆန္ဒံ။

၇-ဝဿသုတ်

၁၉၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝဿသ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယာ=အန္တရာယ်တို့သည်၊ ဝါ=အနှောင့်အယှက် အဆီးအတားတို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ယံ=ယင်းအန္တရာယ်ကို၊ နေမိတ္တိကာ=နိမိတ်ဖတ်သော သူတို့သည်၊ နု ဇာနန္တိ= ကြိုတင်၍ မသိနိုင်ကြကုန်၊ ယတ္ထ=ယင်းအန္တရာယ်၌၊ နေမိတ္တိကာနံ=နိမိတ် ဖတ်သူတို့၏၊ စက္ခု=ပညာမျက်စိသည်၊ နု ဟောတိ=မသွား၊ ဝါ=မစူးရောက်၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးသော အန္တရာယ်တို့ ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပရိ=အထက်ဖြစ်သော၊ အာကာသေ=ကောင်းကင်၌၊ တေဓောဓာတု =မီးဓာတ်သည်၊ ဝါ=ကြီးစွာသော မီးအစုအဝေးသည်၊ ပကုပ္ပတိ=ဖောက်ပြန်၏၊ တေန=ထိုသို့ မီးဓာတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီးကုန်သော၊ ဝါ=နဂိုက ရှိထားပြီးဖြစ်ကုန်သော၊ မေဃာ=မိုးတိမ်တို့သည်၊ ပဋိဝိဂစ္ဆန္တိ=ကွယ် ပျောက်သွားကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအန္တရာယ်သည်၊ (အထက်ကောင်း ကင်၌ တေဓောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော ဤအနှောင့်အယှက် အဆီးအတား သည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဝဿသ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယော=အန္တရာယ် တည်း၊ ယံ=ယင်းအန္တရာယ်ကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အန္တရာယ်ကား၊ [တနည်း–ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊အပရံ=အခြားသော အန္တရာယ် ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] ဥပရိ=သော၊ အာကာသေ =၌၊ ဝါယောဓာတု=ဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝါ=လေဓာတ်သည်၊ ပကုပ္ပတိ=၏၊ တေန =ထိုသို့ဝါယောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=

(ဝါယောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော။ပ။ ရာဟု=ရာဟုမည်သော၊ အသုရိန္ဒော=အသုရိန်သည်၊ ဝါ=အသူရာနတ်တို့၏ ဘုရင်မင်းသည်၊ ပါဏိနာ=လက်ခုပ်ဖြင့်၊ (ယူနောသုံးရာ ရှိသော လက်ခုပ်ကြီးဖြင့်) ဥဒကံ=မိုးရေကို၊ သဗ္ဗဒိုဏ္ဍိတ္ထာ=ခံယူ၍၊ မဟာသမုဒ္ဒေ=မဟာသမုဒ္ဒရာ ၌၊ ဆဏ္ဍေတိ=စွန့်ပစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအန္တရာယ်သည် (ဤသို့ ရာဟုအသုရိန်က မိုးရေကို လက်ခုပ်ဖြင့်ခံယူ၍ သမုဒ္ဒရာကြီးထဲ၌ စွန့်ပစ်ခြင်းဟူသော အနှောင့်အယှက်သည်)။ပ။

ဝဿဝလာဟကာ=ဝဿဝလာဟကမည်ကုန်သော၊ ဝါ=မိုးရွာသွန်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ ပမတ္တာ=မေ့လျော့နေကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=(ဝဿဝလာဟကနတ်တို့၏ မေ့လျော့နေခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်။ပ။ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ အဓမ္မိကာ=တရားမစောင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=(လူတို့တရား မစောင့်ခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်၊ ပဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဝဿဿ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယော=တည်း၊ ယံ=ယင်းအန္တရာယ်ကို၊ နေမိတ္တိကာ=တို့သည်။ပ။ နု ကမတိ=မသွား၊ ဝါ=မစူးရောက်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈–ဝါစာသုတ်

ဘုရား။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ [1]=အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ [တနည်း-

---

၁။ ပဌဟိ အဂ်ေဟိ သမန္နာဂတာ။ ။ ဤပုဒ်တို့ကို အနက်(၂)နည်းခွဲ၍ ပြန်ဆိုထားခြင်းမှာ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း တိတိကျကျပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်၏၊ ရှေးရှေးသုတ်များတုန်းက ပေးရိုးပေးစဉ် အနက်များမှာ "ပဌဟိ=ကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်(အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်)သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော" ဟူ၍ပင်တည်း၊ ထိုပေးရိုးပေးစဉ် အနက်သည် ၌၊ ဋီ အဖွင့်အတိုင်း တိတိကျကျ ပြန်ဆိုထားအပ်သည်ကား မဟုတ်၊ သို့သော် ထိုပေးရိုးပေးစဉ် အနက်သာလျှင် နားရည်ဝ၍ အသားကျနေပေ၏။

အဖွင့်အတိုင်း တိတိကျကျ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်ကောင်းလှသော်လည်း ယခုမှတွေ့ရသော ဧည့်သည်မျက်နှာစိမ်းကဲ့သို့ ထူးထူးခြားခြားကြီး ဖြစ်နေလေ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးသုတ်များ၌ ပေးရိုးပေးစဉ်အနက်ကိုသာ ရေးခဲ့ပါသည်၊ ထို့အပြင် ဤအဂုံတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ ထိုထိုနေရာ၌ "အဂ်ေဟိတိ ဂုဏာဂ်ေဟိ"ဟုသာ ဖွင့်၍ ဟိစိဘတ်နှင့် သမန္နာဂတပုဒ်ကို လုံးဝမဖွင့်၊ ဤပဌကနိပါတ် ဝါစာသုတ်ရောက်မှသာ ဋီကာ၌ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်မှာလည်း သံယုတ်အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့မှ ယူထားသော အဖွင့်သာတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠုဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟ=အတူတကွ) သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ယှဉ်တွဲသော၊ ဝါစာ စကားသည်၊ သုဘာသိတာ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဒုဗ္ဘာသိတာ=မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်၊ နော (ဟောတိ)=မဖြစ်၊ အနဝဇ္ဇော စ=ရာဂအစရှိသော အပြစ်မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိညူနံ=ပညာရှိတို့၏၊ အနုန

သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (၀-၂၄၉)၌ အင်္ဂါသဒ္ဒါကို ကာရဏ(အကြောင်း)အနက်၊ အဝယဝ (အစိတ်အပိုင်း)အနက်ဟု နှစ်နက်ဖွင့်၏၊ သမန္နာဂတသဒ္ဒါကို "သမန္နာဂတာ တိ သမနုအာဂတာ ပဝတ္တာ ယုတ္တာ စ" ဟုဖွင့်၏၊ [သံ=ကောင်းစွာ+အနု=သင့်လျော်စွာ+အာဂတာ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝါ=ယှဉ်တွဲသော] ထိုတွင် အင်္ဂေါဟိ၌ အင်္ဂါသဒ္ဒါကို ကာရဏအနက်၊ ပဠုမီ ဟိဝိဘတ်ကို ဟိတ်အနက် ပြန်ဆိုသည့်အခိုက်၌ သမန္နာဂတာ ပုဒ်မှ အာဂတာကို ပဝတ္တအနက်ပြန်ဆိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေါဟိ = အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော" ဟု အနက်ရေးထားသည်။ အင်္ဂေါဟိတိ ကာရဏေဟိ၊ အင်္ဂီယန္တိ ဟေတုဘာဝေန ဉာယန္တိတိ အင်္ဂါနိ=အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် သိအပ်သောတရား (အကြောင်းတရား)။ ဤဝစနတ္တနှင့်အညီ အင်္ဂါသဒ္ဒါ အကြောင်း(ကာရဏ) အနက်ကို ဟောသည်။ ဤသုတ်ဋီကာ။

အင်္ဂေါဟိ၌ အင်္ဂါသဒ္ဒါကို အဝယဝအနက်၊ တတိယာဟိဝိဘတ်ကို သဟယောဂ အနက်ပြန်ဆိုသည့်အခိုက်၌ သမန္နာဂတာပုဒ်မှ အာဂတာကို ယုတ္တအနက် ပြန်ဆိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေါဟိ=အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟ=အတူတကွ) သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာသင့်လျော်စွာယှဉ်တွဲသော"ဟု အနက်ရေးထားသည်။ ကော ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇)ဂေါပါလကသုတ်ဋီကာ (၃၆၄)၌ "အင်္ဂီယန္တိ အဝယဝဘာ ဝေန ဉာယန္တိတိ အင်္ဂါနိ၊ ကောဋ္ဌာသာ (အစိတ်အပိုင်း အဖို့အစုအနေအားဖြင့် သိအပ်သော တရား)"ဟု ဝစနတ္တပြု၏၊ ဤဝစနတ္တနှင့်အညီ အင်္ဂါသဒ္ဒါသည် အဝယဝ (ကောဋ္ဌာသ)=အဖို့အစု၊ အစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏။

ကာရဏတ္ထေစ အင်္ဂါသဒ္ဒေ စတူဟိတိ နိဿက္ကဝစနံ ဟောတိ၊ အဝယဝတ္ထေ ကရဏဝစနံ (သံယုတ်အဋ္ဌကထာ) နိဿက္ကဝစနန္တိ ဟေတုမှိ နိဿက္ကဝစနံ၊ တေနာဟ "သမနုအာဂတာ ပဝတ္တာ"တိ၊.....ကရဏဝစနန္တိ သဟယောဂေ ကရဏဝစနံ၊ တေနာဟ "ယုတ္တာ"တိ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၀-၂၈၅။

ဤသုတ် အဂ္ဂိတ္ထိရ်ဋီကာ၌ ထိုသံယုတ်၌၊ ဋီတို့မှယူ၍ ဖွင့်ထားသော်လည်း မစုံမလင်ဖြစ်နေ၏၊ သမန္နာဂတာ၌ အာဂတာပုဒ်အတွက် ပဝတ္တအနက်၊ ယုတ္တအနက် နှစ်မျိုးလုံး ယူဖွင့်ထားသော်လည်း အင်္ဂါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုပြရာ၌ကား ပဝတ္တအနက်နှင့် တွဲဖက်ရမည့် ကာရဏအနက်သာ ပါပြီးလျှင် ယုတ္တအနက်နှင့် တွဲဖက်ရမည့် အဝယဝ အနက် မပါလာချေ၊ ထို့ကြောင့် စာကျန်နေသည်ဟု ယူဆ၏။

ဝဇ္ဇာ စ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်း မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (အဂ်ေဟိ=အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာသင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝါစာ=သည်၊ သုဘာသိတာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဒုဗ္ဘာသိတာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း၊ အနဝဇ္ဇာ စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိညူနံ=တို့၏၊ အနနုဝဇ္ဇာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ဘာသိတာ စ=ပြောဆိုအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သစ္စာ=မှန်ကန်စွာ၊ [ပဌမာကြိယာ ဝိသေသနကြောင့်။ တနည်း-သစ္စာ=မှန်ကန်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍] ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သဏှာ=နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ၊ ဘာသိတာစ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊[တနည်း-သဏှာ=နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်၊ ဟုတ္တာ=၍၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏] အတ္ထသံဟိတာ=အကျိုးစီးပွားနှင့်ဆပ်စပ်လျက်၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ မေတ္တစိတ္တေန=မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အဂ်ေဟိ=ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=သော၊ ဝါစာ=သည်၊ [တနည်း-ဣမေဟိ အဂ်ေဟိ=ဤအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟ=အတူတကွ)သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာသင့်လျော်စွာယှဉ်တွဲသော၊ ဝါစာ=သည်]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ကုလသုတ်

၁၉၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝန္တော=သီလရှိကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတာ=ရဟန်းတို့သည်၊ ယံ ကုလံ=အကြင်အမျိုးထံသို့၊ ဥပသင်္ကမန္တိ=သွားရောက်ကြကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုအမျိုး၌၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ပဋ္ဌဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဗဟုံ=များစွာသော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ပသဝန္တိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေကြကုန်၏၊ ဝါ=ရှိကြကုန်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဗဟုံ=သော၊ ပုညံ=ကို၊ ပသဝန္တိ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊သီလဝန္တော=သီလရှိသော၊ ပဗ္ဗဇိတေ=ရဟန်းသည်၊ ကုလံ=အမျိုးထံသို့၊ (လူဒါယကာ ဒါယိကာမ အိမ်ထောင်စု, မိသားစု တခုခုထံသို့) ဥပသင်္ကမန္တော [1]=ကြွရောက်

၁။ **သီလဝန္တော ပဗ္ဗဇိတေ ဥပသင်္ကမန္တော။** ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ကုလံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တော=ကြွရောက် လာတော်မူကြကုန်သော၊ သီလဝန္တော=သီလရှိကြကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတေ=ရဟန်းတို့ကို၊မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ဒိသွာ=မျက်မြင်ကြ၍၊ စိတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပသာဒေန္တိ=၏၊ ဤသို့အနက်ပြန်ဆို၍ သီလဝန္တော, ပဗ္ဗဇိတေ, ဥပသင်္ကမန္တော ဟူသောသုံးပုဒ်တို့ကို ဒုတိယာဗဟုဝုစ်ဝိဘတ္တန္တပုဒ် ပြုလုပ်ပြီးလျှင်

လာလသော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ဒိသွာ=ရဟန်းကိုဖူးမြင်ကြရ၍၊ စိတ္တာနိ=သူတို့၏စိတ်တို့ကို၊ ပသာဒေန္တိ=ကြည်လင်စေကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရဟန်းကိုဖူးမြင်ကြရ၍ သူတို့၏စိတ်တို့ကို ကြည်လင်စေကြရာ ထိုအခါ၌) 'တံ ကုလံ=ထိုအမျိုးသည်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကံ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းငှာဖြစ်သော၊ [သဂ္ဂေ ဥပပတ္တိ သဂ္ဂေါ၊ သဂ္ဂါယ သံဝတ္တတီတိ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကံ] ပဋိပဒံ=အကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နံ=ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌။ပ။ ဥပသက်မန္တေ=ကြွရောက်လာလသော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ပစ္စုဋ္ဌေန္တိ=နေရာမှထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကြကုန်၏၊ အာသိဝါဒေန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏၊ အာသနံ=နေရာထိုင်ခင်းကျောင်းကို၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ခရီးဦးကြိုဆိုမှု, ရှိခိုးမှု, နေရာကျောင်း ပေးလှူမှုပြုကြရာ ထိုအခါ၌) တံ ကုလံ=သည်၊ ဥစ္စာကုလီနသံဝတ္တနိကံ=မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ=ကို။ပ။ မဇ္ဈေရမလံ=ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးကို၊ ပဋိဝိနေန္တိ=ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိံ သမယေ=၌၊ (ဝန်တိုမှု အညစ်အကြေးကို ပယ်ဖျောက်ကြရာ ထိုအခါ၌) တံကုလံ=သည်၊ မဟေသက္ခ သံဝတ္တနိကံ=ကြီးမားသော ဘုန်းတန်ခိုး အရှိန်အစော် ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ။ပ။

ယထာသတ္တိ=အစွမ်းသတ္တိအားလျော်စွာ၊ ဝါ=အစွမ်းသတ္တိရှိသလောက်၊ ယထာဗလံ=ခွန်အားဗလအားလျော်စွာ၊ ဝါ=ခွန်အားဗလရှိသလောက်၊ သံဝိဘဇန္တိ=ဝေဖန်ခွဲခြမ်း လှူဒါန်းကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ မဟာဘောဂ သံဝတ္တနိကံ=များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ပ။ ပရိပုစ္ဆန္တိ=သိလိုသောတရားဓမ္မကို မေးမြန်းကြကုန်၏၊ ပရိပဉ္ဍန္တိ=သိလိုသောတရားဓမ္မကို စစ်ဆေးကြကုန်၏၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏန္တိ=နာယူကြကုန်၏။ပ။ မဟာပညာသံဝတ္တနိကံ=ကြီးမား မြင့်မြတ်သော ပညာကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ=ကို၊ ပဋိပန္နံ=ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မနုဿာ=တို့သည်၊ ပဗ္ဗဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဗဟုံ=သော၊ ပုညံ=ကို၊ ပသဝန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)နဝမံ။

ဒိသွာ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်ပေ၏၊ ထို့အတူ ဒုတိယဌာနခ၌လည်း ထိုသုံးပုဒ်ကို ကံအနက်ပြန်ဆို၍ ပစ္စုဋ္ဌေန္တိ အာသိဝါဒေန္တိ ဟူသောကြိယာတို့၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်ပေ၏၊ သို့သော် တတိယဌာနခ၌ကား ထိုသုံးပုဒ်ကို ပဋိဝိနေန္တိကြိယာ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် မစပ်နိုင်တော့ပေ၊ ထို့ကြောင့် ယင်းသုံးပုဒ်တို့ကို ဒုတိယာဗဟုဝုစ် ယောဇနာတူ၏ မပြုလုပ်ဘဲ သတ္တမီ ဧကဝုစ် သို့ဝိဘတ်တူ၏ပုဒ်ပြုလုပ်ခြင်းသာ ငါးဌာနလုံးနှင့် ကိုက်ညီ၍ ကောင်း၏။

၁၀–နိဿာရဏီယသုတ်

၂၀၀။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ နိဿာရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်မှ ထွက်မြောက်
ကိ
တတ်ကုန်သော၊ ဓာတုယော=(အသက်ရှင် အတ္တကောင်, သတ္တဝါကောင် မဟုတ်
သော) ဓာတ်သဘောတို့သည်၊ ဣမာ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ [နိဿရန္ဒီတိ
နိဿရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ထွက်ခွာသွားတတ်, ထွက်မြောက်တတ်သော
တရားများ။ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ရဿသရဖြင့် ဆိုလိုလျက် ဿဒ္ဒ အာဒီယပြု၍
နိဿာရဏီယာဟု ပါဠိရှိသည်၊ ဤ၌ အနီယပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်ကို
ဟောအ] ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊
ကာမံ=(ဝတ္ထု, ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမအာရုံကို၊ မနသိကရောတော=
(စူးစမ်းလိုသဖြင့်)စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်နေစဉ်၊ [ကာမအာရုံဆီသို့ စိတ်သွား
မသွား၊ ကာမဝိတက်ဝင်မဝင် စူးစမ်းလိုသဖြင့် (နေကွမ္မ ပဌမစျာန်၌ စွဲမြဲ
နေသော) မိမိစိတ်ကို ကာမအာရုံဆီသို့ စေလွှတ်ကြည့်စဉ်ဟူလို] ကာမေသု=
ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နု ပက္ခန္ဒတိ=
မပြေးဝင်၊ နပ္ပသီဒတိ=မကြည်လင်၊ ဝါ=မကြိုက် မနှစ်သက်၊ နု သန္တိट्ठတိ=
မရပ်တည်၊ နု ဝိမုစ္စတိ=လွတ်လွတ်လပ်လပ် မသက်ဝင်။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ကာမံ=ကို၊ မနသိ
ကရောတော=(စူးစမ်းလိုသဖြင့်) စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်သော၊ ဘိက္ခုနော=
ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ကာမေသု=တို့၌၊ နု ပက္ခန္ဒတိ=မပြေးဝင်၊ နပ္ပ
သီဒတိ=မကြည်လင်၊ ဝါ=သက်၊ နု သန္တိट्ठတိ=တည်၊ နု ဝိမုစ္စတိ=ဝင်။

ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ အသ=ထိုရဟန်းသည်၊ နေက္ခမ္မံ=ကာမတို့မှ
ထွက်မြောက်တတ်သော အသုဘပဌမစျာန်ကို၊ မနသိကရောတော=စိတ်နှလုံး၌
သွင်းပိုက်စဉ်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာစေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေက္ခမ္မေ
=ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်တတ်သော အသုဘပဌမစျာန်၌၊ [တနည်း–ပန=
ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ နေက္ခမ္မံ=ကို၊ မနသိကရောတော=သော၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊
စိတ္တံ=သည်၊ နေက္ခမ္မေ=၌] ပက္ခန္ဒတိ=ပြေးဝင်၏၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏၊
ဝါ=ကြိုက်နှစ်သက်၏၊ သန္တိट्ठတိ=ရပ်တည်နေ၏၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်လွတ်လပ်လပ်
သက်ဝင်၏၊ တသ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုအသုဘပဌမစျာန်စိတ်သည်၊
(ထို ပရိကမ်စိတ်နှင့်တကွသော အသုဘပဌမစျာန်စိတ်သည်) ဝါ=ကို၊ သုဂတံ=
မိမိ၏အသုဘအာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာ ဖြစ်ပွားစေ
အပ်ပြီးသည်၊ ကာမေဟိ=ကာမတို့မှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=ကောင်းစွာထသည်၊ သုဝိမုတ္တံ
=ကောင်းစွာလွတ်မြောက်သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=ကောင်းစွာ ကင်းကွာသည်၊
(ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

စ=ဤမြတ်မကသေး၊ ကာမပစ္စယာ=ကာမဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ယေ အာသဝါ=အကြင်လေးပါးသော အာသဝတို့သည် လည်းကောင်း၊ ယေ+ဝိဃာတ+ပရိဠာဟာ=အကြင်+ကိုယ်စိတ်တို့ကို ညှဉ်းပန်းတတ်သော ဒုက္ခဝေဒနာ+ကိုယ်စိတ်တို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော ကာမရာဂအပူတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဥပဓိဇန္တိ=ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏၊ [ကာယစိတ္တာနိ ဝိဟနတီတိ ဝိဃာတော (ဒုက္ခံ)၊ ကာယစိတ္တာနိ ပရိဒဟတီတိ ပရိဠာဟော (ကာမရာဂေါ) ဟု ဝစနတ္ထပြု] သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ=ထို အာသဝ, ဝိဃာတ, ပရိဠာဟတို့မှ၊ မုတ္တော=လွတ်မြောက်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုကာမဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတ ပရိဠာဟဝေဒနာကို) နဝေဒိယတိ=မခံစားတော့၊ [ကာမဝေဒနာ=ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကိလေသာကာမနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ] ဣဒံ=ဤအသုဘပဌမဈာန်ကို၊ ကာမာနံ=ကာမတို့သည်၊ ဝါ=ကာမတို့၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားရာ တရားဟူ၍၊ အက္ခာတံ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ [နိဿရဏ္ဍိ တတောတိ နိဿရဏံ=(ကာမတို့သည်၊ ဝါ=ကာမတို့၏)ထွက်ခွာသွားရာ အသုဘပဌမဈာန်တရား]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော နိဿာရဏီယဓာတ်တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ= ဟောတော်မူဦးအံ့) ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ဗျာပါဒံ=ဒေါသကို၊ (စိုးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသကို) မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားစဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဗျာပါဒေ=ဒေါသ၌၊ နပဏတိ=မပြေးဝင်၊ [တနည်း-ဗျာပါဒံ=ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားသော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဗျာပါဒေ=၌၊ နပဏတိ=ဝင်]။ပ။ ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ အဗျာပါဒံ=ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာဈာန်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဗျာပါဒေ=ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာဈာန်၌၊ ပဏတိ=၏၊ [တနည်း-ပန=မူ၍၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ အဗျာပါဒံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်စဉ်၊ ဝါ=စဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဗျာပါဒေ=၌၊ ပဏတိ=၏]။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏။

တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုမေတ္တာဈာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=မိမိ၏ အာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ (ပိယ မနာပသတ္တဝါ ပညတ်အာရုံဟူသော မိမိ၏အာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်) သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ (ဗျာပါဒါ=ဒေါသမှ)သုဝုဋ္ဌိတံ=ကောင်းစွာထသည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဗျာပါဒေန=ဒေါသနှင့်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=ကောင်းစွာကင်းကွာသည်၊ (ဟောတိ=၏)[ဗျာပါဒေန ၌ နာဝိဘတ်ကို အပါဒါန်အနက်၌သက်စေ၍ "တံ စိတ္တံ=သည်၊ သုဂတံ=သည်၊

[စတုတ္ထ

သုဘာဝိတံ=သည်၊ ဗျာပါဒေန=ဒေါသမှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည် (ဟောတိ)ဤသို့လည်း ပြန်ဆိုနိုင်၏။]

စ=ဤမျှမကသေး၊ ဗျာပါဒပစ္စယာ=ဒေါသဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ယေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယေ ဝိဃာတပရိဠာဟာ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=၏။ပ။ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုဗျာပါဒဝေဒနာ၊ ဝိဃာတပရိဠာဟဝေဒနာကို) [ဒေါမနဿဝေဒနာချည်းသာတည်း] နု ဝေဒိယတိ=မခံစား၊ ဣဒံ=ဤမေတ္တာဈာန်ကို၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသသည်၊ ဝါ=ဒေါသ၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားရာတရားဟူ၍၊ အက္ခာတံ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော နိဿာရဏီယဓာတ် တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့) ဝိဟေသံ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္မယုတ် အကုသိုလ်ကို၊ မနသိ=၍၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္မယုတ် အကုသိုလ်၍၊ နု ပက္ခန္ဒတိ=ဝင်၊ [တနည်း-ဘိက္ခုနော=သည်၊ ဝိဟေသံ=ကို၊ မနသိ=၍၊ ကရောတော=စဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိဟေသာယ=၍၊ နု ပက္ခန္ဒတိ=ဝင်] ။ပ။နု ဝိမုစ္စတိ=ဝင်။

ပန=၍၊ အဝိဟေသံ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္မယုတ် အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဈာန်ကို၊ မနသိ=၍၊ ကရောတော=သော၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္မယုတ် အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဈာန်၍၊ ပက္ခန္ဒတိ=၏။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏၊ တသ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုကရုဏာဈာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ဟူသော) မိမိအာရုံ၍ ကောင်းစွာ ဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ ဝိဟေသာယ=မှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည်၊ (ဟောတိ)စ=သေး၊ ဝိဟေသာပစ္စယာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထို ဝိဟေသာ ဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတပရိဠာဟဝေဒနာကို)နု ဝေဒိယတိ=မခံစား၊ ဣဒံ=ဤကရုဏာဈာန်ကို၊ ဝိဟေသာယ=ညှဉ်းဆဲမှု အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=၏၊ နိဿရဏံ=ဟူ၍၊ အက္ခာတံ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော နိဿာရဏီယ ဓာတ် တမျိုးကား၊ ရူပံ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံကို၊ မနသိ=၍၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားသော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ, ထင်ပေါ်လာစေသော ["ရူပဈာန်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော" ဟုလည်းကောင်း၊ ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံကို ထင်ပေါ်လာ စေသော"ဟု လည်းကောင်း နှစ်မျိုးခွဲ၍ မှတ်ပါ] ဘိက္ခုနော=၏၊ စိတ္တံ=စိတ်

သည်၊ ရူပေ=ရူပစျာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံ၌၊ နု ပဂ္ဂန္ဒတိ။ပ။ပန=၍၊ အရူပံ=အရူပစျာန်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အရူပေ=အရူပစျာန်၌။ပ။ တံ စိတ္တံ=ထို အရူပစျာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(ကောင်းကင်ပညတ် စသော) မိမိအာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ ရူပေဟိ=ရူပစျာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့မှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည်၊ (ဟောတိ)စ=သေး၊ ရူပပစ္စယာ=ရူပစျာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ တံ ဝေဒနံ=ကို၊ (ထိုရူပဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတပရိဠာဟဝေဒနာကို) [ရူပဝေဒနာ=ရူပစျာန်၌ ပါဝင်သောဝေဒနာ]။ပ။ ဣဒံ=ဤ အရူပစျာန်ကို၊ ရူပါနံ=ရူပစျာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့၏၊ နိဿရဏံ=၍၊ အဂ္ဂါတံ=၏။ပ။

📖 သဏ္ဌာယံ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော သဏ္ဌာယအာရုံကို၊ ဝါ=ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ထင်ပေါ်လာစေသော၊ [ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးဟူသော အာရုံကို စိတ်နလုံး၌ ထင်ပေါ်လာစေသော ဟူလို]။ ဘိက္ခုနော=(သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာဖြစ်သော)ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည် ။ပ။ ပန=၍၊ သဏ္ဌာယနိရောဓံ=သဏ္ဌာယ၏ချုပ်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားသော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ပ။ တံစိတ္တံ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(နိဗ္ဗာန်အာရုံဟူသော)မိမိအာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ သဏ္ဌာယေန=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးဟူသော သဏ္ဌာယအာရုံမှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်။ပ။

စ=သေး၊ သဏ္ဌာယပစ္စယာ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးဝ သဏ္ဌာယဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုသဏ္ဌာယဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတပရိဠာဟဝေဒနာကို)။ပ။ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်စိတ်ကို၊ သဏ္ဌာယသ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးဝ သဏ္ဌာယသည်၊ ဝါ=၏၊ နိဿရဏံ=၍၊ အဂ္ဂါတံ=၏၊ တသ=ထိုရဟန်း၏၊ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်၌)ကာမနန္ဒီပိ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ ဝါ=ကိလေသာကာမတည်းဟူသော နှစ်သက်ခင်တွယ်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ နာနုသေတိ=မဖြစ်တော့၊ ဗျာပါဒနန္ဒီပိ=ဒေါသကို အာရုံပြုဖြစ်သော နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ နာနုသေတိ=မဖြစ်တော့၊ ဝိဟေသာနန္ဒီပိ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲမှုအကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း။ပ။ ရူပနန္ဒီပိ=ကသိုဏ်းရုပ်နှင့် ရူပစျာန်ကို အာရုံပြု၍ နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း။ပ။ သဏ္ဌာယနန္ဒီပိ=သဏ္ဌာယကိုအာရုံပြု၍ နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ နာနုသေတိ=တော့။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ [“အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ”သို့ လှမ်းကြည့်လိုက်ပါ၊ ဤ၌ သောပုဒ်မပါသင့်]ကာမနန္ဒီယာပိ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော လောဘ၏လည်း၊ အနနုသယာ=မဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒနန္ဒီ ယာပိ=၏လည်း၊ အနနုသယာ=လည်းကောင်း။ပ။ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ နိရနုသယော=အနုသယမရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ (သော=ထိုအနုသယ မရှိသောရဟန်းသည်)တဏှံ=တဏှာကို၊ အစ္ဆေစ္ဆိ=ပယ်ဖြတ်ပြီးပြီ၊ သံယောဇနံ= သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးကို၊ ဝိဝတ္တယိ=ဆွဲနုတ်စွန့်ပစ်ပြီးပြီ၊ သမ္မာ=မှန်ကန်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြင့်၊ မာနာဘိသမယာ=မာနကိုပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ= ဝဋ္ဋဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ဝါ=မဖြစ်လုံးလုံး ကုန်ဆုံးခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီးပြီ၊ [တနည်း–ဒုက္ခဿ=ဝဋ္ဋဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အကာသိ=မျက်မှောက်ပြုပြီ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဿာရဏီယာ=ကုန်သော၊ ဓာတုယော=တို့သည်၊ ဣမာ ပဋ္ဌ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူ ပြီ)ဒသမံ=တည်း၊ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ=ဗြာဟ္မဏဝဂ်တည်း။ပ။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ်အစု အဝေးသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၅-ပဌမ ပဏ္ဏာသက

(၂၁) ၁-ကိမိလဝဂ်

၁-ကိမိလသုတ်

၂၀၁။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကိမိလာယံ=ကိမိလာမြို့၌၊ နိစုလဝနေ=ကျည်းပင်တော၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ကိမိလာမြို့ ကျည်းပင်တော၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ ကိမိလော=အရှင်ကိမိလသည်၊ယေန=အကြောင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊(အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=(မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာ)ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏၊ ဝါ=ကြွရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ဝါ=ကြွရောက်လာပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=ရှိသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ အာယသ္မာ ကိမိလော=အရှင်ကိမိလသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယေန=အကြောင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော=ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးလသော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သူတော်ကောင်းတရားတော်သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကော=ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်းရှိသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည် (ထိုသူတော်ကောင်းတရားကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) ကောနုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ (ထိုသူတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းပစ္စည်းသည်) ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

ကိမိလ=ကိမိလ။ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ တထာဂတော=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော=သော်၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိယော=ရဟန်းမတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာ=သီတင်းသည်ဒါယကာတို့သည်လည်းကောင်း ဥပါသိကာယော=သီတင်းသည်ဒါယိကာမတို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္ထာရိ=ဆရာမြတ်စွာဘုရား၌၊ အဂါရဝါ=ရှိသေလေးစားခြင်း မရှိကုန်ဘဲ၊ [စာပိုဒ်-၉ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ ၁၃၊ ၁၄ လည်းကြည့်] ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ မထားကြကုန်ဘဲ၊ အပ္ပတိဿာ=အဆုံးအမအမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်း မရှိကြကုန်ဘဲ၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲအရာ၌ မထားကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဧမေ=တရားတော်၌။ပ။ သံဃေ=သံဃာတော်၌။ပ။ သိက္ခာယ=သိက္ခာ

သုံးပါးခ်ီ။ပ။ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ အဂါရဝါ=ကုန်ဘဲ၊ အပ္ပတိဿာ=ကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=၏၊ ကိမိလ=ကိမိလ၊ ယေန=အကြောင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတော=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော=သော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော ဟေတု=သည်၊ အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ ဘိက္ခုစသည်တို့ ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာနှင့် အချင်းချင်း မရှိသော မလေးစားခြင်းပင်တည်း) သော ပစ္စယော=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘဂ္ဂေ=ဘုရား၊ ပန=နောက်ထပ် မေးလျှောက်ဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ယေန=အကြောင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတော=သည်။ပ။စိရဋ္ဌိတိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော ဟေတု=သည်၊ (ထိုသို့သူတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=သည်၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။ သဂါရဝါ=ရှိသေလေးစားသူ၏အဖြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=ရှိသေလေးစားခြင်းရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ ထားကြကုန်လျက်၊ သပ္ပတိဿာ=အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=အဆုံးအမအမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲအရာ၌ ထားကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=၏။ပ။ကိမိလ=ကိမိလ၊ ယေန=အကြောင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတော=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော=သော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည်၊ (ထိုသူတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ဘိက္ခုစသည်တို့ ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာနှင့် အချင်းချင်း ရှိသေလေးစားခြင်းပင်တည်း) သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်)ပဌမံ။

၂-စမ္ဘသဝနသုတ်

၂၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မသဝနေ=တရားနာခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးတရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အဿုတံ=မကြားနာအပ်ဖူးသေးသောတရားကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာရ၏၊ သုတံ=ကြားနာအပ်ဖူးပြီးသောတရားကို၊ ပရိယောဒါပေတိ=သံသယကင်း ရှင်းလင်းပြတ်သား ကြည်လင်သွားစေ၏၊ ကံခံ=ယုံမှားတွေးတောမှု ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝိတရတိ=ကျော်လွန်၏၊ ဒိဋ္ဌိ=အယူကို၊ ဥဇုံ=ဖြောင့်မတ်သည်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ အဿ=ထိုတရားနာသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မသဝနေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)ဒုတိယံ။

၃–အသာဓာနိယသုတ်

၂၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠုဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အဂ်ေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါ အကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ ၀ါ=ဂုဏ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟု=ပြည့်စုံသော၊ [ရှေးယခင် ပေးရိုးပေးစဉ်အနက်သာတည်း၊ စာပိုဒ်(၁၉၈)၀ါစာသုတ် (စာမျက်နှာ–၃၇၄)လည်းကြည့်] ရညော=မင်း၏၊ ဘဒ္ဒြော=ကောင်းသော၊ အသာဓာနိယော=မြင်းအာဓာနည်သည်၊ ၀ါ=အကြောင်းဟုတ်သည် အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို သိနားလည်သော မြင်းလိမ္မာသည်၊ ရာဇာရဟော=မင်းအားထိုက်တန်သည်၊ ရာဇဘောဂ္ဂေါ=မင်း၏အသုံးအဆောင်သည်၊ ၀ါ=မင်း၏ အသုံးတော်ခံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ရညော=မင်း၏၊ အင်္ဂေါ=ခြေလက်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းဟူ၍သာလျှင်၊ ၀ါ=စစ်မက်အင်္ဂါဟူ၍သာလျှင်၊ သံခ=ခေါ်ဆိုအပ်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ကတမေဟိ ပဠုဟိ=အဘယ်ငါးပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ အဠေန=ဖြောင့်မတ်စွာသွားတတ်သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဇဝေန=ခြေ၏လျင်မြန်မှုအရှိန်အဟုန်နှင့်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒဝေန=ခန္ဓာကိုယ်၏နူးညံ့သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ခန္တိယာ=သည်းခံနိုင်ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ၀ါ=ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သောရစ္စေန=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော အမှုကိစ္စ၌ မွေ့လျော်သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၅၄၇၊ ၅၄၈) ဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၂) ခတ္တိယ သုတ်လည်းကြည့်]၀ါ=မကောင်းမှုလုပ်ငန်းမှ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ်သည်အဖြစ်နှင့် လည်းကောင်း၊ ၀ါ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အလေ့အထရှိသည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤဂုဏ်အင်္ဂါအကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ ၀ါ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟု=သော။ပ။ သံခ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇဝမေဝ=ဤအတူပင်၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ခမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟု=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဟုနေယ္ယော=သည်လည်းကောင်း။ပ။[စာပိုဒ်(၁၀၇)သီလသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၂၅)ကြည့်] ကတမေဟိ ပဠုဟိ=တို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ အဠေန=ဉာဏ်၏ ဖြောင့်မတ်စွာ သွားတတ်သည် အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဇဝေန=ဉာဏ်၏လျင်မြန်မှုအရှိန်အဟုန်နှင့်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒဝေန=သီလအားဖြင့် နူးညံ့သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ခန္တိယာ=နှင့် လည်းကောင်း၊ သောရစ္စေန=တင့်တယ်သော သုစရိုက်လုပ်ငန်း၌ မွေ့လျော်သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ၀ါ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်မှ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ်သူ၏ အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း (ဣတိ=ဤသည်တို့တည်း) ။ပ။ တတိယံ။

၄။ ဗလသုတ်

၂၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=(ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကြောင့်) မလျှပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးပါး တို့တည်း၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၁)သံခိတ္တသုတ် စာမျက်နှာ-၂ ကြည့်]။ပ။ စတုတ္ထံ

၅-စေတောခိလသုတ်

၂၀၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ စေတောခိလော=စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဝါ=စိတ်၏အမှိုက်သရိုက် သစ်ငတ်ကြောင့်တံသင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့သည်၊ [စေတော ခိလယတိ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ ဧတော ဟိတိ စေတောခိလော။ သာရတ္တဒ္ဒိကာ၊ ပ ၃၀၈]ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သတ္ထုရိ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ခန္ဓာကိုယ်တော် ဂုဏ်တော်၌၊ ကင်္ခတိ=ယုံမှား၏၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ=စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော် သို့လော သို့လော တွေးတောပင်ပန်း၏၊ နာဓိမုစ္စတိ=ဒီဟာပဲဟု ရဲရဲတင်းတင်း ရှင်းလင်းတိပြတ် မဆုံးဖြတ်နိုင်၊နသမ္ဘသီဒတိ=သံသယမကင်းစင် မကြည်လင် မပြတ်သား။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်။ပ။တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အာတပ္ပါယ=ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်းခြောက်ခန်းစေတတ်သော ဝိရိယအကျိုးငှာ၊ အနုယောဂါယ=အထပ်ထပ် အားထုတ်ခြင်းငှါ၊ သာတစ္စာယ=မပြတ်မလပ် အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ပဓာနာယ=ကြိုးပမ်းခြင်းငှာ၊ နိ နမတိ=မညွှတ်ကိုင်း၊ ယဿ= အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ပ။ပဓာနာယ=ငှာ၊ နိ နမတိ=မညွှတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤဝိစိကိစ္ဆာသည် (ဤမြတ်စွာဘုရား၌ ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ စေတောခိလော=စေတောခိလ မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော စေတောခိလတရားကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ (ပရိယတ္တိတရားနှင့် ပဋိဝေဓလောကုတ္တရာတရား၌) ကင်္ခတိ=၏။ပ။ဘိက္ခု=သည်၊သံဃေ=ရှစ်ပါးသောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၌၊ ကင်္ခတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ ဘိက္ခာယ=သိက္ခာသုံးပါး၌၊ (အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ၌)ကင်္ခတိ။ပ။ဘိက္ခု=သည်၊ သဗြဟ္မစာရီသု=အတူတကွမြတ်သော တရားကျင့်ဖက် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ ကုပိတော=စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော=မိမိပင်ကို စိတ်ကောင်းမရှိသည်၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူအပ်သော စိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးမကြည်သာသည်၊ အာဟတစိတ္တော=ဒေါသရိုက်နှက် နှိပ်စက်အပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ခိလဇာတော=ဖြစ်သောစိတ်ကြမ်းတမ်း ခက်ထန်ကြောင်းဒေါသရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော ဒေါသရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ နု နုမတိ=မည္ဆတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤသဒ္ဒြဟူစာရီတို့၌ စိတ်ဆိုးခြင်းသည်၊ ပဠမော=ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော၊ စေတောခိလော=စေတောခိလ တရားမည်၏၊ ဝါ=စိတ်၏ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်းတရားမည်၏။ပ။ပဠမံ။

၆–ဝိနိဗန္ဓသုတ်

၂၀၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=(ဖြစ်ခွင့်မပေးသောအားဖြင့်) ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဠေ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့၌၊ အဝီတရာဂေါ=မကင်းရှင်းသောရာဂ ရှိသည်၊ အဝိဂတစ္ဆန္ဒော=မကင်းရှင်းသောလိုချင်တောင့်တမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပေ မော=မကင်းရှင်းသော ချစ်ခင်မှုရှိသည်၊ အဝိဂတပိပါသော=မကင်းရှင်းသော သောက်သုံးလိုမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပရိဠာဟော=မကင်းရှင်းသော ပူလောင်မှုရှိ သည်၊ အဝိဂတတဏှော=မကင်းရှင်းသော ငတ်မွတ်မှုတဏှာရှိသည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ နု နုမတိ= မည္ဆတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤကာမတို့၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ပဋမော=ရှေးဦးစွာသော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=ကုသိုလ် စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သောတရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသောဝိနိဗန္ဓ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာယေ=မိမိ၏ နာမကာယ၌၊ ဝါ=မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ် အတွင်းဘော၌၊ အဝီတရာဂေါ=သည်။ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏)အယံ=ဤမိမိ ကာယ၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော=သော၊ စေတသော ဝိနိဗန္ဓော=မည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပေ=ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်၌၊ ဝါ=သူတပါးတို့၏ ရုပ်တရားအပေါင်းနှင့် သက်မဲ့အနိန္ဒြိယဗဟိဒ္ဓရုပ်၌၊ အဝီတရာဂေါ။ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏)အယံ=ဤဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ တတိယော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိ သလောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်စေလျက်၊ ဝါ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင်၊ ဘုဉ္ဇိတ္တာ=စားပြီး၍၊ သေယျသုခံ=(ခုတင် ကုလားထိုင်ဟူသော) အိပ်ရာပေါ်၌ အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အိပ်ရာ၏အအေးဓွေ့ အနွေးဓွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ပဿသုခံ=ဝဲယာနံပါးတို့ကို ပြောင်းလှည့်စောင်းငဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [ပဿသုခန္တိ ပဿာနံ သမ္ဘရိဝတ္တနေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။ မူလပဏ္ဏိကာ၊ ဒု ၅၄] မိဒ္ဓသုခံ=

အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြိုးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ထို့နောက် "ယော သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာ၀ဒေဟကံ။ပ။ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ၊ တဿ စိတ္တံ နု နမတိ အာတပ္ပါယ။ပ။ပဓာနာယ။ ယဿ စိတ္တံ နု နမတိ အာတပ္ပါယ။ပ။ ပဓာနာယ။ အယံ စတုတ္ထော စေတသော ဝိနိဗန္ဓော" ဟူ၍ ပေယျာလဖော်ပါ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ ယာ၀ဒတ္ထံ=လောက်။ယ။(တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤ၀မ်းဗိုက်ပြည့်အောင်စား၍ သေယျသုခစသည်ကို အားထုတ်ခြင်းသည်၊ စတုတ္ထော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသော ဝိနိဗန္ဓ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ ဒေ၀နိကာယံ=နတ်အပေါင်းကို၊ ပဏိဓာယ=တဏှာဖြင့်တောင့်တ၍၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရတိ=ကျင့်၏၊ [ပထမအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော နိဿယဤနေရာ၌ ဤဗြဟ္မစရိယံပုဒ်ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌ "ဗြဟ္မစရိယံ=မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်း ဟူသော မြတ်သောအကျင့်ကို" ဟူ၍ မေထုနဝိရတိကိုသာယူထားမိ၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ဤဗြဟ္မစရိယံပုဒ်၌ မေထုနဝိရတိနှင့်တကွ ဗြဟ္မစရိယအားလုံးကို ယူရမည်ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဗြဟ္မစရိယေနပုဒ်ကျမှသာ မေထုနဝိရတိတခုတည်း ယူရမည်ဖြစ်၏]

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တောင့်တ၍၊ စရတိ=ကျင့်သနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ဣမိနာ သီလေန ဝါ=ဤစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ ဝတေန ဝါ=ဤဝတ်စသော အကျင့်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ တပေန ဝါ=ဤကိလေသာတို့ကို ပူပန်စေတတ် နှိပ်ကွပ်တတ်သော လုံးပမ်းကြိုးကုတ် အားထုတ်မှု အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျင့်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [တပေါတိ ဝိရိယာရမ္ဘော၊ သော ဟိ ကိလေသာနံ တပနဋ္ဌေန နိဗ္ဗာနဋ္ဌေန တပစရဏန္တိ ဝုတ္တံ။ မူလပဏ္ဏာသိကာ၊ ဒု ၅၄] ဣမိနာ ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း တည်းဟူသော) ဤမြတ်သောအကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေ၀ေါ ဝါ=တန်ခိုးကြီးသော နတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒေ၀ညတရော ဝါ=တန်ခိုးနည်းသော နတ်တို့တွင် အပါအ၀င် နတ် တယောက်ယောက်သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဘ၀ိဿामိ=ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍၊ (စရတိ=ကျင့်၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ (တဿ=ထို ရဟန်း၏) အယံ=ဤနတ်ဘ၀ကို တောင့်တ၍ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ ပဋ္ဌမော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇–ယာဂုသုတ်

၂၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယာဂုယာ=ယာဂု၏၊ ဝါ=ဆန်ပြုတ်၏၊ အာနိသံသာ=အကျိုးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း။ပ။ (ယာဂု=ယာဂုသည်)ခုဒ္ဒံ=ဆာလောင်ခြင်းကို၊ ပဋိဟနတိ=ပယ်ဖျောက်၏၊ ပိပါသံ=ရေသောက်လိုခြင်းကို၊ ဝါ=ရေငတ်ခြင်းကို၊ ပဋိဝိနေတိ=ပြေပျောက်စေ၏၊ ဝါတံ=လေကို၊ အနုလောမေတိ=စုံဆင်းစေ၏၊ ဝတ္ထိ=အကြောကို၊ ဝါ=သီးအိမ်ကို၊ သောဓေတိ=သုတ်သင်၏၊ အာမာဝသေသံ=အစာသစ်အကြွင်းအကျန်ကို၊ [အာမ+အဝသေသ] ပါစေတိ=ကြေကျက်စေ၏။ပ။သတ္တမံ။

၈–ဒန္တကဋ္ဌသုတ်

၂၀၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒန္တကဋ္ဌဿ=ဒန်ပူကို၊ ဝါ=သွားကိုသုတ်သင်ကြောင်းဖြစ်သော တမာရိုးစသည်ကို၊ အခါဒနေ=မကိုက်ဝါးခြင်းဌ၊ ဝါ=မကိုက်

၁။ ဝတ္ထိ သောဓေတိဌ် အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဝါဒနည်းများ။ ။ ဝတ္ထိ သောဓေတိတိ ဓမနိယော သုဒ္ဓါ ကရောတိဟူ၍ အဋ္ဌကထာမှင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို ဝတ္ထိ သဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ ဓမနီ(အကြော)အနက်ဟောတည်း။ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ ဝတ္ထိ သဒ္ဒါ၏ အနက်များကို ထုတ်ပြရာတွင် Syringe (ပြွတ်၊ ပြွန်ချောင်း)ဟူသော အနက်လည်းပါဝင်၏၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ ကျောက်ကပ်မှ ဆီးအိမ်သို့သွယ်ထားသော Ureter ဟုခေါ်သော ဆီးပြွန်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာအလို Syringeနှင့် သဘောတူသော ထိုဆီးပြွန်နှင့်တကွ အလားတူသက်ဆိုင်ရာ အကြောများကို "ဝတ္ထိ=ဓမနီ"ဟု ဆိုသင့်သည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။

ယောအတွင်းဝန် အမတ်ကြီးဦးဘိုးလှိုင်၏ ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်း(နှာ–၈၁)၌ကား "ဝတ္ထိ=ဆီးအိမ်စည်ပေါင်းကို"ဟု အနက်ပေးပြီးလျှင် ဝတ္ထိသဒ္ဒါ သိရာမည်သော အကြောကြီးဟောဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဖွင့်သည်ကို ကမ္ဘာတန်ဆာ အဘိဓာန်ခေါ်သော နိဃဏ္ဍုကျမ်းနှင့်မညီ၊ ဆေးကျမ်းတို့၌ ယာဂုအကျိုးကို ဆိုသည်နှင့်လည်းမညီဖြစ်သောကြောင့် ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်"ဟု အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုပယ် ထားလေ၏၊ ဝတ္ထိ=အူမရွေကို၊ သောဓေတိ=၏ဟုလည်း အနက်ပေးကြသေး၏၊ သင့်လျော်မည်ထင်သလို ပေးကြခြင်းသာတည်း။

၂။ ဒန်ပူနှင့် ဒန်ပူသုံးစွဲနည်း။ ။ ဒန်ပူဟုဆိုရာ၌ မြန်မာတို့၏ ပါးပါးလွှာလွှာ ဒန်ပူပြားကလေးကိုသာ မျက်စိဖြင့်မြင်မနေရ၊ ထိုဒန်ပူပြားကလေးမှာ သွားဖြင့် ကိုက်ဝါးအသုံးပြုရသည်မဟုတ်ဘဲ သွားကိုခြစ်ခြင်း လျှာကိုခြစ်ခြင်းအားဖြင့်သာ အသုံးပြုရှိုးရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် တမာကိုင်းကြီး၏အဖျားပိုင်း လက်သန်းလက်ညှိုးလောက် အရွယ်အစားရှိသော တမာရိုးစသည်ကိုသာ ပါဠိတော်၌ ဒန္တကဋ္ဌ(ဒန်ပူ)ဟု ဆိုလိုကြောင်းကို လည်းကောင်း ထိုတမာရိုးစသည်ကို ကိုက်ဝါး၍ သွားရည် အာရည်ဖြင့် သွားကို ပွတ်တိုက် ဆေးကြောရကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုသင့်သည်။

ဝါးခြင်းကြောင့်၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ (ဒန္ဓကဋ္ဌသ=ဒန်ပူကို၊ အခါဒနေန=မကိုက်ဝါးခြင်းကြောင့်)အစက္ခုသ[1]= မျက်စိ၏ စီးပွားမဲ့သည်၊ ဝါ=မျက်စိမကြည်လင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) မုခံ=ခံတွင်းပါးစပ်သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓံ=မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ရသဟရဏီယော=အရသာကို ဆောင်တတ်သော အကြောတို့သည်၊ နု ဝိသုဒ္ဓန္တိ= မစင်ကြယ်ကုန်၊ ပိတ္တံ=သည်းခြေသည်လည်းကောင်း၊ သေမှံ=သလိပ်သည်လည်း ကောင်း၊ ဘတ္တံ=စားပြီးထမင်းကို၊ ပရိယောနဒ္ဓတိ=မြေးယှက်ဖုံးအုပ်၏၊ အသ= ထိုဒန်ပူ မဝါးသောသူအား၊ ဘတ္တံ=ထမင်းသည်၊ နစ္ဆာဒေတိ=မဆာ။ပ။ခါဒနေ= ကိုက်ဝါးခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။(ဒန္ဓကဋ္ဌသ=ကို၊ ခါဒနေန=ကိုက်ဝါး ခြင်းကြောင့်) စက္ခုသ=မျက်စိ၏စီးပွားသည်၊ ဝါ=မျက်စိကြည်လင်သည်၊ (ဟောတိ=၏) မုခံ=သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓံ=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ဝိသုဒ္ဓန္တိ=စင် ကြယ်သန့်ရှင်းကုန်၏။ပ။ နု ပရိယောနဒ္ဓတိ=မမြေးယှက် မဖုံးအုပ်၊ အသ= ထို ဒန်ပူဝါးသောသူအား၊ ဘတ္တံ=သည်၊ ဆာဒေတိ=ဆာလောင်၏။ပ။အဌမံ။

၉–ဂိတာသရေသုတ်

၂၀၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာယတကေန=ရှည်လျားသော၊ (ပုဒ်အကျဉ်ရာ ပြည့်စုံပီသစွာ ဂါထာအရွတ်အဖတ် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း ပျက်စီးစေနိုင်လောက် အောင် ရှည်လျားစွာသော) ဂီတသရေန=သီချင်းသံဖြင့်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဘဏန္တသ=ရွတ်ဆိုဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ အတ္တနာပိ=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်လည်း၊ တဿိ သရေ=ထိုမိမိ၏တရား ဂီတအသံ၌၊ သာရဇ္ဇတိ=လွန်စွာစွဲမက်၏၊ ပရေပိ =သူတပါးတို့သည်လည်း၊ တဿိ သရေ=ထိုတရားဂီတသံ၌၊ သာရဇ္ဇန္တိ=လွန်စွာ စွဲမက်ကြကုန်၏၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဂါယာမ ယထေဝ=သီချင်းဆိုကြကုန် သကဲ့သို့သာလျှင်၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သဗ္ဗပုတ္တိယာ=သာကီဝင်မင်းသား

၁။ **အစက္ခုသ်ပုဒ် ရုပ်ပြီးပုံနှင့် ဖြစ်သင့်သောဝိဘတ်။** ။စက္ခုနှုံ ဟိတံ စက္ခုသ်၊ နု စက္ခုသ် အစက္ခုသ်။ မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄–ဏာဒိကဏ္ဍမှ "စက္ခာဒိတော သော"ဟူသောသုတ်ဖြင့် စက္ခုပုဒ်နောင် သပစ္စည်းသက်၍ ပါဠိတော်၌ ပဌမာဝိဘတ် ဖြင့် စက္ခုသ်ဟုဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အစက္ခုသ်=မျက်စိ၏စီးပွားမဟုတ်သည်ကို၊ ဝါ=မျက်စိ မကြည်လင်သည်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏"ဟူ၍ အစက္ခုသ်ပုဒ်ကို ဒုတိယန္တပုဒ် မပြုလုပ်သင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, စက္ခုံ ဝိသုဒ္ဓံ နု ကရောတိ ဟူသော အဌကထာအဖွင့်မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာဖြစ်၍ ထိုအဖွင့်ကိုကြည့်ပြီး ကရောတိပုဒ် ထည့်လျက် အနက်မပေးသင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ရှေနောက်ဝါကျတို့မှ လိုက်စရာ ဆောင်ယူစရာ ပုဒ်မရှိဘဲ ဒုတိယာဝိဘတ္တန္တပုဒ် တပုဒ်တည်းဖြင့် တဝါကျသန့်သန့် မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။

ရှင်ဂေါတမ၏ တပည့်သားဖြစ်ကုန်သော၊ သမဏာ=ရဟန်းတို့သည်၊ ဂါယန္တိ=သီချင်းဆိုကြလေကုန်ဘိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဂဟပတိကာပိ=အိမ်ရှင် ဒါယကာတို့သည်လည်း၊ ဥဒ္ဓရယန္တိ=ကဲ့ရဲကြကုန်၏၊ ပိ=တိုမျှမကသေး၊ သရကုတ္တိ=သီချင်းသံ ပြုလုပ်မှုကို၊ နိကာမယမာနသ=အလိုရှိသောသူ၏၊ သမာဓိသ=သမထ ဝိပဿနာ သမာဓိ၏၊ ဘဂ်ါ=ပျက်စီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပဓ္ဓိမာ=နောက်ဦး ဖြစ်သော၊ ဇနတာ=ဟာန်းရှင်လူအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ=မိမိတို့တွေ့မြင်ရသော ဓမ္မကထိက အမှုအကျင့်ကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ပ။နဝမံ။

၁၀-မုဋ္ဌဿတိသုတ်

၂၁၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မုဋ္ဌဿတိဿ=ကင်းလွတ်သော သတိရှိလျက်၊ အသမ္ဘောနဿ=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်ဘဲ၊ ဝါ=သမ္ဘောဉ်ဉာဏ်မရှိဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=အိပ်ပျော်ခြင်းသို့၊ သြက္ကမတော=သက်ရောက်သောသူ၏၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=တည်း။ပ။ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ (အိပ်မက်အမျိုးမျိုးမက်၍ ဆင်းရဲစွာ) သုပတိ=အိပ်ရ၏၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ ဝါ=ကြောက်ကြောက်လန့်လန့်၊ ပဋိဗုဇ္ဈတိ=နိုးလာ၏၊ ပါပကံ=ဆိုးဝါးသော၊ သုပိနံ=အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ=မြင်မက်၏၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ နံ ရက္ခန္တိ=မစောင့်ရှောက်ကြကုန်၊ အသုစိ=သုက်သည်၊ မုစ္စတိ=လွတ်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပဋ္ဌိတသတိဿ=စွဲကပ်တည်နေသောသတိရှိလျက်၊ သမ္ဘောနဿ=ကောင်းစွာဆင်ခြင်သိမြင်လျက်။ပ။ သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ သုပတိ=၏။ပ။ ပါပကံ=သော၊ သုပိနံ=ကို၊ နံ ပဿတိ=မမြင်မက်။ပ။

[ဤ၌ ထည့်သင့်ရာပါဠိထည့်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် "(မုဋ္ဌဿတိ=ကင်းလွတ်သောသတိရှိလျက်၊ အသမ္ဘောနော=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=သို့၊ သြက္ကမန္တော=သက်ရောက်သောသူသည်) ဒုက္ခံ=စွာ၊ သုပတိ=၏၊ ဒုက္ခံ=စွာ၊ ပဋိဗုဇ္ဈတိ=၏၊ ပါပကံ=သော၊ သုပိနံ=ကို၊ ပဿတိ=၏၊(မုဋ္ဌဿတိ=လျက်၊ အသမ္ဘောနံ=ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=သို့၊ သြက္ကမန္တံ=သက်ရောက်သောသူကို) ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ နံ ရက္ခန္တိ=ကုန်၊ (မုဋ္ဌဿတိဿ=လျက်၊ အသမ္ဘောနဿ=ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=သို့၊ သြက္ကမတော=သူ၏၊ ဝါ=သူမှာ) အသုစိ=သည်၊ မုစ္စတိ=၏၊ ဤသို့လည်း အနက်ပေးနိုင်၏၊ သုက္ကပက္ခ၌လည်း ဤနည်းမှီး၍ဆိုပါ၊ ပါဠိတော်၌ သြက္ကမယတောဟု ယအက္ခရာပိုနေသည်]။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=သော၊ ကိမိလဝဂ္ဂေါ=တည်း။

(၂၂) ၂-အဏ္ဏာသကဝဂ်

၁-အဏ္ဏာသကသုတ်

၂၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ သင်္ဂဟွစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့ကို၊ အဏ္ဏာသက+ပရိဘာသကော=

ဆဲရေးတတ်+ဘေးကိုပြ၍ခြိမ်းခြောက်တတ်၏၊ အရိယူပဝါဒီ=အရိယပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲဆဲရေးတတ်၏၊ တဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ ပဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့ကို၊ ပါဋိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=မချွတ်မလွဲရှိကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဌ=ကုန်သော၊ (အာဒီနဝါ=တို့ကို၊ ပါဋိကင်္ခါ= ကုန်သနည်းဟူမူ၊ သော=ထိုရဟန်းသည်)ပါရာဇိကော=သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံး စေအပ်သည်၊ ဝါ=ပါရာဇိကကျသည်(ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဆိန္နပရိပန္ဓော ဝါ=ပယ် ဖြတ်အပ်ပြီးသော အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ခေါ်ငြား လောကုတ္တရာတရားရှိ သည်လည်း၊ ဝါ=အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ခေါ်ငြား လောကုတ္တရာတရားကို ပယ်ဖြတ်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊[ပရိပန္ဓ=ဘေးရန်(အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား)ဆိန္နော ပရိပန္ဓော ယေနာတိ ဆိန္နပရိ ပန္ဓော။]

အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌ=ညစ်ညမ်းဆိုးသွမ်းသော၊ အာပတ္တိ ဝါ=အာပတ်သို့သော်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဗဟုံ=ပြင်းထန်သော၊ ရောဂါ တင်္ကာ ဝါ=ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ရောဂါသို့သော်လည်း၊ ဖုသတိ= ထိရောက်စွဲကပ်ရတတ်၏၊ [အာတင်္ကာ=ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ဖြစ်သော+ရောဂ=အနာရောဂါ] သမ္ဘုဏ္ဍော=တွေဝေလျက်၊ ကာလံ=သေခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြုရ၏၊ [သေခါနီး၍ အိပ်ရာထဲ လဲနေစဉ် ရာပေါင်းများစွာသော ဓားလုံတို့ဖြင့် ထိုးခုတ်ခံနေရသလို ငရဲဂတိနိမိတ်တွေ ထင်လာခြင်းကြောင့် ကယ်ပါကယ်ပါဟု ကြောက်လန့်စွာ ကယောင်ကယမ်း အော်မြည်တမ်းလျက် သေရသည်ဟူလို] ကာယဿ=၏၊ ဘေဒါ=ဟူသော။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက် ၏၊ [စာပိုဒ်(၁၃၀)ဗျသနသုတ် (စာမျက်နှာ–၂၃၉)ကြည့်]။ပ။ တဿ=သည်၊ ပဌ=ကုန်သော၊ ဣမေ အာဒီနဝါ=ဤအပြစ်တို့ကို၊ ပါဋိကင်္ခါ=ကုန်၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ။

၂–ဘဏ္ဍနကာရကသုတ်

၂၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ ဘဏ္ဍနကာရကော= ခိုက်ရန်ပွားကြောင်း ကြိမ်းမောင်း ခြိမ်းခြောက်မှု စသည်ကိုပြုလုပ်၏၊ ကလဟ ကာရကော=ကိုယ်လက်ထိပါး ခိုက်ရန်ပွားမှုကို ပြုလုပ်၏၊ ဝိဝါဒကာရကော= ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုမှုကို ပြုလုပ်၏၊ ဘဿကာရကော=စည်းကမ်းပျက်ပြား များစွာစကားပြောဆိုခြင်းကို ပြုလုပ်၏၊ သံဃေ=သံဃာ၌၊ ဝါ=ရဟန်းအပေါင်း၌၊ အဓိကရဏကာရကော=အဓိကရဏ်းလေးပါး တပါးပါးကို ပြုလုပ်၏၊ တဿ= ထိုရဟန်းသည်။ပ။ (သော=ထိုခိုက်ရန်ပွားမှုစသည်ပြုသောရဟန်းသည်) အနုဓိ ဂတံ=မရအပ်ဖူးသေးသော တရားထူးကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ=မရ၊ အဓိဂတာ=ရအပ်ပြီး သော တရားထူးမှ၊ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏၊(တဿ=ထိုခိုက်ရန်ပွားမှုစသည်

ကို ပြုသောရဟန်း၏) ပါပကော=ယုတ်ညံ့သော၊ ဝါ=မကောင်းသော၊ ကိတ္တိ သဒ္ဒေါ=ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုအပ်သော သတင်းစကားသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်း ပျံ့နှံ့၍တက်၏၊ ဤနောက်ဆုံးဝါကျအတွက် ပါဠိသေသထည့်ရာ၌ "တံ=ထို ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှု စသည်ကိုပြုသောရဟန်း၏၊ ပါပကော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ= သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=၏" ဟူ၍ တသာ၏နေရာ၌(တံ)ဟူသော ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထ ဒုတိယာဝိဘတျန္တပုဒ်ကိုလည်း ပါဠိသေသထည့်နိုင်၏]။ပ။ဒုတိယံ။

၃–သီလသုတ်

၂၁၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသောလူ၏၊ [နတ္ထိ သီလံ ယဿတိ ဒုဿီလော။ ဒုသဒ္ဒါသည် ဒုပ္ပညောဒ္ဓကဲ့သို့ အဘာဝအနက် ဟောတည်း] သီလဝိပတ္တိယာ=သီလပျက်စီးခြင်း၏၊ ဝါ=သီလပျက်စီးခြင်း၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဗ္ဗ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဒုဿီလော =သီလ မရှိသော၊ သီလဝိပန္နော=ပျက်စီးသောသီလရှိသော၊ (ဂဟဋ္ဌော=လူသည်) ပမာဒါဓိကရဏံ= မေ့လျော့ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ (ပါဏာတိပါတ စသော အကုသိုလ်အမှုကို ပြုလုပ်နေသဖြင့် ကုန်သွယ်လယ်လုပ် ကိစ္စတို့၌ မေ့လျော့နေခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့်)မဟတီ=များစွာသော၊ ဘောဂဇာနံ= ဥစ္စာစီးပွားဆုံးရှုံး ပျက်ပြားခြင်းသို့၊ နိဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ ဥစ္စာစီးပွား ဆုံးရှုံးပျက်ပြားခြင်းသည်၊ ဒုဿီလဿ=၏၊ သီလဝိပတ္တိယာ=၏၊ ပဌမော=သော၊ အာဒီနဝေါ =အပြစ်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အာဒီနဝ ကား၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသော၊ သီလဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသော သီလရှိသော၊ (ဂဟဋ္ဌဿ=လူ၏) ပါပကော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမကောင်းသတင်း ပျံ့နှံ့ခြင်းသည်၊ ဒုဿီလဿ=သီလ မရှိသောလူ၏၊ သီလဝိပတ္တိယာ=၏၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာဒီ နဝေါ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အာဒီနဝကား၊ ဒုဿီလော=သော၊ သီလဝိပန္နော=သော၊ (ဂဟဋ္ဌော=လူသည်) ယညဒေဝ (ယံ ယံ ဒေ)ပရိသံ=အကြင်အကြင်ပရိသတ်သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=မင်းပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဗြာဟ္မဏပရိသံ=ပုဏ္ဏားပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂဟပတိပရိသံ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ပရိသတ် သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ သမဏပရိသံ=ရဟန်းပရိသတ်သို့သော်လည်း ကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=အံ့)(တံ တံ ပရိသံ= ထိုထိုပရိသတ်သို့) အဝိသာရဒေါ=မရဲမဝံ့ကြောက်ရွံ့လျက်၊ မကုံဘူတော=အရှိန်အဝါမရှိသူအဖြစ်သို့ ရောက် လျက်၊ [မကုံ မကုံတံ နိတ္တေဇတံ ဘူတော ပတ္တော မကုံဘူတော] ဝါ=မျက်နှာ

နှမ်းညှိုး ငုံ့ရှိုးရှိုးဖြစ်လျက်၊ ဥပသက်မတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပရိသတ် လေးပါးသို့ ကြောက်ရွံ့စွာ ဝင်ရောက်ရခြင်းသည်။ပ။ ဒုဿီလော=သော၊ သီလ ဝိပန္နော=သော၊ (ဂဟဋ္ဌော=သည်) သမ္ဘုဏ္ဍော=လျက်။ပ။အယံ=ဤတွေ့ဝေလျက် သေရခြင်းသည်။ပ။စတုတ္ထော=သော၊ အာဒီနဝေါ=တည်း။ပ။ အယံ=ဤအပါယ် ငရဲသို့ရောက်ရခြင်းသည်။ပ။ ပဋ္ဌမော=သော၊ အာဒီနဝေါ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝေတော=သီလရှိသောလူ၏၊ သီလသမ္ပဒါယ=သီလ နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏၊ အာနိသံသာ=အကျိုးတို့သည်၊ဣမေ ပဋ္ဌ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောကဌ၌၊ သီလဝါ=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံ သော၊ ဝါ=ပြည့်စုံသောသီလရှိသော(ဂဟဋ္ဌော=လူသည်)အပ္ပမာဒါဓိကရဏံ=မမေ့ လျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မဟန္တံ=များသော၊ ဘောဂက္ခန္ဓံ=စီးပွား ဥစ္စာအစုအဝေးကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသို့စီးပွါးဥစ္စာ များစွာရခြင်းသည်၊ သီလဝတော=၏၊ သီလသမ္ပဒါယ=၏၊ ပဌမော=သော၊ အာနိသံသော=အကျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အကျိုးအာနိသင်းကား၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊(ဂဟဋ္ဌဿ=လူ၏)ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=ချီးမွမ်း အံ့ဩြပြော ဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့ဩြကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤကောင်းသော သတင်းပျံ့နှံ့ခြင်းသည် ။ပ။[ထို့နောက် စာပိုဒ်(၃၄)သီဟသေနာပတိသုတ်(စာမျက်နှာ–၇၇)ကြည့်] အယံ =ဤပရိသတ်ထဲ ရဲဝံ့စွာဝင်နိုင်ခြင်းသည်။ပ။ အသမ္ဘုဏ္ဍော=မတွေ့ဝေဘဲ။ပ။ အယံ =ဤသို့ မတွေ့မဝေ သေရခြင်းသည်။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ အယံ=ဤသို့ သေပြီးနောက် နတ်ပြည်ရောက်ရခြင်းသည်၊ သီလဝတော= လူ၏၊ သီလသမ္ပဒါယ=၏၊ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=အကျိုး အာနိသင်ပေတည်း။ပ။ တတိယံ။

၄–ဗဟုဘာဏိသုတ်

၂၁၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗဟုဘာဏိသို့=(ပညာဖြင့်မကန့်သတ် မပိုင်းခြား) များစွာ စကားပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်၌။ပ။ (ဗဟုဘာဏီ=များစွာစကား ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည်)မုသာ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို၊ ဘဏတိ=ပြောဆို၏၊ ပိသုဏံ=ကုန်းတိုက်စကားကို၊ ဝါ=ညီညွတ်နေသောသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြား စေတတ်သောစကားကို၊ ဘဏတိ=၏၊ ဖရုသံ=ကြမ်းတမ်းသောစကားကို။ပ။ သမ္ဘပ္ပလာပံ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနက်မဲ့ကင်း ပြိန်ဖျင်းသော စကားကို။ပ။မန္တဘာဏိသို့=ပညာဖြင့်ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂ လေ=၌။ပ။(မန္တဘာဏီ=ပညာဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) မုသာ=ကို၊ နု ဘဏတိ=မပြောဆို။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ပဌမအက္ခန္တီသုတ်

၂၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အက္ခန္တိယာ=သည်းမခံခြင်း၏၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်။ပ။ (အက္ခန္တာ=သည်းမခံသောသူသည်)ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနသ=လူအပေါင်း၏။အပ္ပိယော=မချစ်ခင်အပ်သည်၊ အမနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝေရဗဟုလော စ=(ပုဂ္ဂိုလ်ရန် အကုသိုလ်ရန်အားဖြင့်) များသောရန်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝဇ္ဇဗဟုလော စ=များသော အပြစ်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ခန္တိယာ=သည်းခံခြင်း၏၊ အာနိသံသာ။ပ။ (ခန္တာ=သည်းခံသောသူသည်) ဗဟုနော=သော၊ ဇနသ=၏၊ ပိယော=ချစ်အပ်သည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝေရဗဟု လော=ရှိသည်၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဝဇ္ဇဗဟုလော=ရှိသည်၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ပဋ္ဌမံ။

၆-ဒုတိယအက္ခန္တီသုတ်

၂၁၆။ လုဒ္ဓေါ စ=ကြမ်းကြုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပ္ပဋိသာရီစ=မိမိပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်းရှိသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်မရှင်းလန်း မချမ်းသာသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အလုဒ္ဓေါစ=မကြမ်းကြုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အဝိပ္ပဋိသာရီ စ=မိမိပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်း မရှိသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်ဓာတ်ရှင်းလန်း ချမ်းသာသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ပဌမအပါသာဒိကသုတ်

၂၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပါသာဒိကေ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို မဖြစ်စေတတ်သော ကာယက် စသည်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ [ပသာဒံ ဇနေန္တိတိ ပါသာဒိကာနိ၊ နှ ပါသာဒိကာနိ အပါသာဒိကာနိ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည် မဟုတ်ကုန်သော(မကြည်ညိုဖွယ်) ကာယက်စသောအကျင့်များ၊ အပါသာဒိကာနိ ယသ အတ္ထိတိ အပါသာဒိကော] အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ။ပ။ အတ္တာပိ=မိမိ ကိုယ်တိုင်လည်း၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဥပဝဒတိ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ၏၊ အနုဝိစ္စ=စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်ကြကုန်၍၊ ဝိညူ=ပညာရှိတို့သည်၊ ဂရဟန္တိ=ကဲ့ရဲ့ကြကုန်၏။ပ။ ပါသာဒိကေ=စိတ်ကြည်လင်မှုကိုဖြစ်စေတတ်သော ဖြူစင်သောအကျင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာနိသံသာ။ပ။ နှ ဥပဝဒတိ=မကဲ့ရဲ့မစွပ်စွဲ။ပ။ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယ အပါသာဒိကသုတ်

၂၁၈။ အပ္ပသန္နာ=မကြည်ညိုသေးသော သူတို့သည်၊ နုပ္ပသီဒန္တိ=မကြည်ညိုကြတော့ကုန်၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုပြီးကုန်သော၊ ဇေဋ္ဌာနဋ္ဌ=အချို့သော သူတို့

မှာလည်း၊ အညထတ္တံ=အကြည်ညိုပျက်ကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ (ကြည်ညိုခြင်းဟူသော အမျိုးအစား အပြားမှတပါး မကြည်ညိုခြင်းဟူသော အမျိုးအစား အပြား၏အဖြစ်သည်)ဟောတိ=၏၊ သတ္ထုသာသနံ=မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ကို၊ ဝါ=သည်၊ အကတံ=လိုက်နာမှုမပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပစ္ဆိမာ=နောက်ဌဖြစ်သော၊ ဧနတ္တာ=ရဟန်းရှင်လူအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်ရသော အပါသာဒိကအမှုအကျင့်ကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ အသ=ထိုအပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နပ္ပသီဒတိ=မကြည်လင်။ပ။ အပ္ပသန္နာ=မကြည်ညိုသေးသောသူတို့သည်၊ ပသီဒန္တိ=ကြည်ညိုကုန်၏၊ ပသန္နာနဉ္စ=ကြည်ညိုပြီးသော သူတို့မှာလည်း၊ ဘိယျောဘာဝေါ=တိုးတက်များပြား ကြည်ညိုမှုဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သတ္ထုသာသနံ=ကို၊ ဝါ=သည်၊ ကတံ=လိုက်နာပြုကျင့်အပ်သည်၊ ဟောတိ။ပ။ဒိဋ္ဌာနုဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်ရသော ပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်အကျင့်သီလကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=၏၊ အသ=ထိုပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉–ဘဏ္ဍသုတ်

၂၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဂ္ဂိသ္မိ=မီးလှုံခြင်းဌာ၌၊ အာဒီနဝါ။ပ။ (အဂ္ဂိ=မီးလှုံခြင်းသည်) အစက္ခုသော=မျက်လုံးတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မပြုတတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်စိမှန်စေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏော=မတင့်တယ်သော အဆင်းရှိအောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင်းရောင်ကင်းပျောက် မွဲခြောက်ခြောက်ဖြစ်အောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗလကရဏော=အားမရှိအောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ကိလိကာပဝမုနော=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းဆုံမှုကို တိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာနကထာပဝတ္တနိကော=နတ်ပြည်နိဗ္ဗာန်ခရီး၏ အဆီးအတားဖြစ်သော စကားကို ဖြစ်စေတတ်သည်လည်းကောင်း ဟောတိ=၏။ပ။ နဝမံ။

၁၀–မဓုရာသုတ်

၂၂၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဓုရာယံ=မဓုရာမြို့၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ (မဓုရာ=မဓုရာမြို့သည်) ဝိသမာ=ညီညာသော မြေပြင်မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုရဇာ=(လေဖြင့်လွင့်ပါး) များသော မြေမှုန်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာသုနခါ=ကြမ်းတမ်းသော ခွေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ဗ္ဗယက္ခာ =ကြမ်းကြုတ်သော ဘီလူးသားရဲရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဒုလ္လဘပိဏ္ဍာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်သောဆွမ်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဓုရာယံ=ဌ၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=တည်း၊ ဒုတိယော=သော၊ အဏ္ဏောသဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၂၃) ၃–ဒီဃစာရိကဝဂ်

၁–ပဌမ ဒီဃစာရိကသုတ်

၂၂၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒီဃစာရိကံ=ထိုထိုဤဤ ကြာရှည်စွာလှည့်လည်ခြင်းကို၊ အနဝတ္ဌစာရိကံ[1]=အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ချက်မရှိလှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာသ=ကြိုးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတောာ=နေထိုင်သောသူ၏၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်။ပ။ အသုတံ=မကြားနာအပ်ဖူးသေးသောတရားကို၊ နု သုဏာတိ=မကြားနာရ၊ သုတံ=ကြားနာအပ်ပြီးသောတရားကို၊ နု ပရိယောဒါပေတိ=သံသယမကင်း မရှင်းလင်း မပြတ်သားစေနိုင်၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေအနည်းငယ်မျှသော၊ သုတေန=ကြားနာမှတ်သား မိမိမှာရှိထားပြီးသော သုတတရားဖြင့်၊ အဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့မှုရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့် ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂါဠှ=ပြင်းထန်သော၊ ရောဂါတင်္ကံ=ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ရောဂါသို့၊ ဖုသတိ=ထိရောက်စွဲကပ်ရတတ်၏၊ မိတ္တဝါစ=မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်း ရှိသည်လည်း၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်ရတတ်။ပ။

၁။ **အနဝတ္ဌစာရိကာ**။ ။စာပိုဒ် ၁၄၆ မိတ္တသုတ်အဋ္ဌကထာ(၅၂)၌ အနဝတ္ဌစာရိကန္တိ အနဝတ္ဌာနစာရိကံ(အဝဝတ္ဌာနစာရိကံ။သီမူ)ဟုဖွင့်၏၊ အဝတ္ဌာပနံ အဝတ္ထော=ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ တည်စေခြင်း၊ ဝါ=ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်။ အဝရှေးရှိသော ထာဝတ် ဏာပေပစ္စည်း အပစ္စည်း၊ (ဏာပေပစ္စည်းအကျေကြိ)အဝသဒ္ဒါ ပရိစ္ဆိန္နနအနက်ဟော။ နတ္ထိ အဝတ္ထော ဧတိသာ (စာရိကာယာ)တိ အနဝတ္ထာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်မရှိသော(လှည့်လည်သွားလာခြင်း) အနဝတ္ထာ စ သာ စာရိကာ စာတိ အနဝတ္ထစာရိကာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက် မရှိသော လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ ပုဗ္ဗာဝါတိဒေသ ပြုထားသောကြောင့် သမာသ်အလယ်၌ ဣတ္ထိဧတတက အာပစ္စည်းကျေပျောက်ရ၏။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ(၈၁)၌မူ အနဝတ္ထိတစာရိကံဟု သံဝဏ္ဏနာပါ၌ရှိ၏၊ နတ္ထိ အဝတ္ထော ယဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ အနဝတ္ထော=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်မရှိသောသူ၊ အနဝတ္ထဿ စာရိကာ အနဝတ္ထစာရိကာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်မရှိသောသူ၏ လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ ဝါ=အချိန်ကာလပိုင်းခြား ကန့်သတ်ချက်မရှိဘဲ လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ သံဝဏ္ဏနာပါ၌အနေအထားသို့လိုက်၍ ဝစနတ္ထ ကြံခြင်းဖြစ်သည်။ သမဝတ္ထစာရဟုဒ်၌ သုဒ္ဓ အဝတ္ထော ယဿ(စာရဿာ)တိ သမဝတ္ထော=အချိန်ကာလကို ကောင်းစွာပိုင်းခြား ကန့်သတ်မှုရှိသော (လှည့်လည်ခြင်း) သမဝတ္ထော စာရော သမဝတ္ထစာရော။(တနည်း) သုဒ္ဓ အဝတ္ထော ယဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ သမဝတ္ထော=အချိန်ကာလကို ကောင်းစွာပိုင်းခြား ကန့်သတ်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သမဝတ္ထဿ စာရော သမဝတ္ထစာရော။

သမဝတ္ထစာရေ=ကောင်းစွာ အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်မှုရှိသော လှည့်လည်သွားလာခြင်းဌ၊ ဝါ=ကောင်းစွာအချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်မှုရှိသူ ဖြစ်ကာ လှည့်လည်သွားလာခြင်းဌ၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။ အသုတံ=ကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာရ၏၊ သုတံ=ကို၊ ပရိယောဒါပေတိ=သံသယကင်း ရှင်းလင်းပြတ်သား ကြည်လင်သွားစေ၏၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေ နည်းနည်းပါးပါး ကလေးပင်ဖြစ်သော၊ သုတေန=ဖြင့်၊ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့မှုရှိသည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့်ရှင်းလန်း ဝမ်းမြောက်မှုရှိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂါဠ္ဠ=သော၊ ရောဂါတင်္ကာ=သို့၊ နု ဖုသတိ=မထိရောက်မစွဲကပ်။ပ။ ပဌမံ။

၂၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယဒီဃစာရိကသုတ်။ ။ [စာပိုဒ် ၂၁၂-သုတ်လည်းကြည့်] အဓိဂတေန=ရအပ်ပြီးသော၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေ အနည်းငယ်မျှသော တရားထူးဖြင့်။ပ။ဒုတိယံ။

၃-အတိနိဝါသသုတ်

၂၂၃။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတိနိဝါသေ=(အရပ်ဒေသ တခုတည်းဝယ်) အလွန်ကြာမြင့်စွာနေထိုင်ခြင်းဌ၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်။ပ။(အတိနိဝါသီ=အလွန် ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်သောရဟန်းသည်) ဗဟုဘဏ္ဍာ=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာရှိသည်၊ ဗဟုဘဏ္ဍာသန္နိစယော=များစွာသော ပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာအစုအပုံရှိသည်၊ [သန္နိစယ=အစုအပုံ] ဝါ=များစွာ စုဆောင်းထားအပ်သော ပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာရှိသည်၊ [သန္နိစယ=စုဆောင်းထားအပ်သော+ဗဟုဘဏ္ဍ=များစွာသော ပစ္စည်းပရိက္ခာရာ (ရှိသူ)] ဟောတိ=၏၊ ဗဟုဘောသဇ္ဇော=(ထောပတ် ဆီဦးစသော) များစွာသော ဆေးရှိသည်၊ ဗဟုဘောသဇ္ဇသန္နိစယော=များစွာသော ဆေးအစုအပုံရှိသည်၊ ဝါ=များစွာစုဆောင်းထားအပ်သော ဆေးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဗဟုကိစ္စော=များသော ဧကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ ဗဟုကရဏီယော=များသော ပြုသင့်ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ကိဉ္စ=ဘာတွေ ပြုလုပ်ရမည်နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်သင့်သော ကိစ္စကြီးငယ်တို့ဌ၊ ဗျတ္တော= နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်၍ ဝါသနာတော်စွဲကပ်နေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနနုလောမိကေန=သာသနာတော်အား မလျောက်ပတ်သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=လူတို့၏ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌ ပဗ္ဗဇိတေဟိ=လူ ရဟန်းတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌော=ပေါင်းသင်းဆက်ဆံလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ တမှာ အာဝါသာ=ထိုနေရာကျောင်းမှ၊ ပက္ကမန္တော=ထွက်ခွာသွားလသော်၊ သာပေက္ခော=(မခွဲရက် မခွာရက်) ငဲ့ကွက်မှုရှိလျက်၊ ပက္ကမတိ=ထွက်ခွာသွားရ၏။ပ။

သမဝတ္ထေါ=(အရပ်ဒေသတခုဌ် အချိန်ကာလ) ကောင်းစွာကန့်သတ်ချက်ရှိသောနေခြင်းဌ်။ပ။ (သမဝတ္ထေါသီ=အရပ်ဒေသတခုဌ် အချိန်ကာလ ကောင်းစွာကန့်သတ်ချက်ရှိလျက်နေခြင်းရှိသောရဟန်းသည်) နဟုဘဏ္ဍော=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာရှိသူ မဟုတ်သည်၊ နဟုဘဏ္ဍသန္ထိစယော=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာအစုအပုံရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ နဟုဘောသဇ္ဇော=များသောဆေးရှိသူ မဟုတ်သည်၊ နဟုဘောသဇ္ဇသန္ထိစယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ နဟုကိစ္စော=များသောဇကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသူမဟုတ်သည်၊ နဟုကရဏီယော=များသောပြုသင့်ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ကိုးကရဏီယေသု=တို့ဌ်၊ နဟုဗျတ္တော=နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=မနှံ့စပ်မကျွမ်းကျင်၍ ဝါသနာမတ်စွဲကပ်နေသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနနုလောမိကေန=သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=ဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေဟိ=တို့နှင့်၊ အသံသဋ္ဌော=မရောယှက်မဆက်ဆံဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ စ=သေး။ပ။ အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်မှုမရှိဘဲ၊ ပဏ္ဍမတိ=ထွက်ခွါသွားနိုင်၏။ပ။တတိယံ။

၂၂၄(စာပိုဒ်)။ ၄–မစ္ဆရိသုတ်။ ။အာဝါသမစ္ဆရိ=နေရာကျောင်းဌ် ဝန်တိုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကုလမစ္ဆရိ=အလုပ်အကျွေးအမျိုး ဒါယကာတို့ဌ် ဝန်တိုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၁၅)မစ္ဆရိနိသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၂၃၁)အတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ပဌမကုလူပကသုတ်

၂၂၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကုလူပကော=အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်သော ရဟန်းဌ်၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်။ပ။ (ကုလူပကော=အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်သောရဟန်းသည်) အနာမန္တာစာရေ=ထင်ရှားရှိနေသော ရဟန်းကို မပန်ကြားဘဲ အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့သွားခြင်းကြောင့်၊ (အာပတ္တိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့) အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ရဟော=ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်ဌ်၊ နိသဇ္ဇာယ=မာတုဂါမနှင့် တယောက်ချင်းချင်း ထိုင်နေခြင်းကြောင့်၊ အာပဇ္ဇတိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့ ရောက်၏၊ ပဋိစ္ဆန္နေ=နံရံစသည် ဖုံးကွယ်အပ်သော၊ အာသနေ=နေရာဌ်၊ (နိသဇ္ဇာယ=မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ထိုင်နေခြင်းကြောင့်) အာပဇ္ဇတိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့ ရောက်၏၊ မာတုဂါမဿ=မာတုဂါမအား၊ ဆပ္ပဏ္ဍဝါစာဟိ=ငါးခွန်းခြောက်ခွန်းသော စကားတို့ထက်၊ ဥတ္တရိ=အပို အလွန်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တော=ဟောလသော်၊ အာပဇ္ဇတိ=၏၊ ကာမသက်ပွဗဟုလော=များသော ကိလေသာကာမအကြံအစည်ရှိလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆–ဒုတိယကုလူပကသုတ်

၂၂၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတိ၀ေလ=အတိုင်းအတာပမာဏထက် ပိုလွန်သော အချိန်အခါတိုင်အောင်၊ ၀ါ=အလွန်အချိန်ကြာမြင့်စွာ၊ ကုလေသု=လူဒါယကာ အိမ်တို့၌၊ သံသဋ္ဌသ=လူတို့နှင့် ရောနှောလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ ကုလူပကဿ=အိမ်သို့သွားရောက် လည်ပတ်တတ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=တည်း။ပ။ (ကုလူပကဿ=ကုလူပက ရဟန်းမှာ) မာတုဂါမဿ=မိန်းမကို၊ အဘိဏှဒဿနံ=အမြဲမပြတ်တွေ့မြင်နေခြင်း သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဒဿနေ=တွေ့မြင်နေခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ သံသဂ္ဂေါ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)သံသဂ္ဂေ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်း သည်၊ သတိ=သော်၊ ဝိဿာသော=အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဝိဿာသေ= သည်၊ သတိ=သော်၊ ဩတာရော=ရာဂဘီလူး ပူးကပ်ခွင့်သည်၊ (ဟောတိ။)

ဩတိဏ္ဏစိတ္တဿ=ရာဂဘီလူးပူးကပ်အပ်သော စိတ်ရှိသောရဟန်းမှာ၊ ၀ါ=သည်၊ "အနဘိရတော ၀ါ=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အကျင့်ကို၊ စရိဿတိ=ကျင့်လတ္တံ့၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌံ=ညစ် ညမ်းသော၊ အာပတ္တိ ၀ါ=အာပတ်သို့လည်း၊ အာပဇ္ဇိဿတိ=ရောက်လတ္တံ့၊ သိက္ခံ ၀ါ=အဓိသီလ သိက္ခာကိုလည်း၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သော လူ့ဘ၀အကျိုးငှါ၊ အာ၀တ္တိဿတိ=ပြန်လည်သွားလတ္တံ့၊ (ဣတိ=ဤသို့သော) ဧတံ=ဤအကျိုးအပြစ်သည်၊ ၀ါ=ကို၊ [ဩတိဏ္ဏစိတ္တဿ+ဧတံ၌ ဧတံကိုအနက် ပေးသည်] ပါဋိကင်္ခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ၀ါ=ကောင်းရှိသည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ဆဋ္ဌ။

၇–ဘောဇသုတ်

၂၂၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘောဇေသု=စီးပွားဥစ္စာတို့၌၊ အာဒီနဝါ=တို့ သည်။ပ။ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်၊ အဂ္ဂိသာဓာရဏာ=မီးနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ=တို့သည်၊ ဥဒကသာဓာရဏာ=ရေနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ ရာဇသာဓာရဏာ=ဘုရင်မင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ စောရသာဓာရဏာ=သူခိုးဒမြှနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ အပ္ပိယေဟိ=မချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ ၀ါ=မုန်းတီးဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါယာဒေဟိ=အမွေခံသားသမီးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏာ=ဆက်သွယ်နေကုန်၏။ပ။ ဘောဂေ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အတ္တာနံ=ကို၊ သုခေတိ=၏၊ [စာပိုဒ် (၄၁)အာဒီယသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၉၁)ကြည့်]။ပ။ သတ္တမံ။

၈–ဥဿူရဘတ္တသုတ်

၂၂၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥဿူရဘတ္တေ=အလွန်မြင့်တက်သော နေရှိရာအခါ၌ ချက်အပ်သောထမင်းရှိသော၊ ၀ါ=ထမင်းချက် အလွန်နေမြင့်သော၊ [ဥဂ္ဂတော

သူရော ယသို့ သမယေတိ ဥဿူရော=မြင့်တက်သောနေရှိရာအခါ၊ ဥဿူရေ ပစနံ ဘတ္တံ ယသ ကုလသာတိ ဥဿူရဘတ္တံ] ကုလေ=အိမ်၌၊အာဒီနဝါ=တို့သည်။ပ။ အတိထိ=(အရပ်တပါးမှ အခိုက်အတန့်ရောက်လာသည့်) အာဂန္တုက ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ပါဟုနာ=အကြင်ည့ည့်သည်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ=ထိုည့ည့်သည်တို့ကို၊ ကာလေန=(ထိုထိုအစာအာဟာရစားခြင်းငှာ) သင့်တော်ဆီလျော်သည့်အချိန်၌၊ နိ ပဋိပူဇေန္တိ=မပူဇော်နိုင်ကြကုန်၊ [ယာဂု သောက်ချိန်တွင် ယာဂုဖြင့်လည်းကောင်း ခဲဖွယ်စားချိန်တွင် ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း ထမင်းစားချိန်တွင် ထမင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဝတည်ခင်းည့ည့်ခံမှု မပြုနိုင်ကြကုန်ဟူလို] ဗလိပဋိဂ္ဂါဟိကာ=ပူဇော်ပသဖွယ်ကို ခံယူကြကုန်သော၊ ယာ တာ ဒေဝတာ=အကြင်နတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တာ=ထိုနတ်တို့ကို၊ ကာလေန=၌၊ နိ ပဋိပူဇေန္တိ=ကုန်။

ယေ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ=အကြင်ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဧကာဘတ္တိကာ=တထပ်တည်းသော နံနက်စာဆွမ်းရှိကြကုန်၏၊ ဝါ=နံနက်စာဆွမ်းတထပ်တည်းသာ ဘုဉ်းပေးတော်မူကြကုန်၏၊ ရတ္တူပရတာ=ညဉ့်၌စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏၊ ဝိကာလဘောဇနာ=နေမွန်းလွဲချိန်၌စားခြင်းမှ၊ ဝိရတာ=ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏၊ တေ=ထိုရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့ကို။ပ။ဒါသကမ္မကရပေါရိသာ=ကျွန် အခကြေးစားအလုပ်သမား မိုခိုအသက်မွေးသူတို့သည်၊ ဝိမုခါ=ဆန့်ကျင်ဘက် မျက်နှာရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=မျက်နှာလွှဲကြကုန်လျက်၊ ကမ္မံ=လုပ်ငန်းကို၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊[လုပ်ငန်းကိစ္စကိုမလုပ်ဘဲ မျက်နှာလွှဲနေကြကုန်၏ဟူလို] တာဝတကံယေဝ=ထိုမျှလောက်ပင် ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=ထိုမျှလောက် အလွန်နေမြင့်သည်တိုင်အောင်ပင် ကြာမြင့်လှသော၊ အသမယေန=အစာစားခြင်းငှာ မသင့်လျော်သောအချိန်၌၊ ဝါ=အစာစားချိန်လွန်သောအခါ၌၊[တာဝတကံနှင့် အသမယေနကို ဝိဘတ်မတူသော ဝိသေသန, ဝိသေသျှကြ၍ သင့်လျော်အောင် အနက်ပေးရ၏] ဘုတ္တံ=စားအပ်သော အစာသည်၊ အနောဇေန္တိ=ခန္ဓာကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သော အဆီသြဇာမရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။

သမယဘတ္တေ=ချက်သင့်ရာ အချိန်အခါ၌ ချက်အပ်သော ထမင်းရှိသော၊ ဝါ=ထမင်းချက်ချိန်၌ ထမင်းချက်သော၊ကုလေ=၌၊အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။ ပဋိပူဇေန္တိ=ပူဇော်နိုင်ကြကုန်၏။ပ။ အဝိမုခါ=ဆန့်ကျင်ဘက်မျက်နှာမရှိကြကုန်ဘဲ၊ ဝါ=မျက်နှာ မလွှဲကြကုန်ဘဲ။ပ။ တာဝတကံယေဝ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသည်သာဖြစ်သော၊ ဝါ=ထိုမျှလောက် အချိန်ကာလ မှန်ကန်တိကျသည်သာဖြစ်သော၊ သမယေန=အစာစားခြင်းငှာ သင့်လျော်သော အချိန်အခါ၌၊ ဘုတ္တံ=သည်၊ သြဇေန္တိ=ခန္ဓာကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သော အဆီသြဇာ ရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

ပါ ၂၂၇

၄၀၂ အဂ်ုတ္တိုရ်ပါဠိတော် နိဿယ (ဝဋ္ဌက) [ပဋ္ဌ၀

၉–ပဌမကဏ္ဍသမ္ဘသုတ်

၂၂၉။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်၌။ပ။(ကဏ္ဍသပ္ပေါ=မြွေဟောက်သည်) အသုစိ=မစင်မကြည်ယ် ရှိစဖွယ်သတ္တဝါတည်း၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော=မကောင်းသော အနံ့ရှိ၏၊ သဘီရု[1]=ကြောက်မက်ဖွယ်အိပ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဝါ=ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် အလွန်အအိပ်ကြီး၏၊ သပ္ပဋိဘယော[2]=(တွေ့မြင်ရ

၁။ သဘီရုကို သနိဒ္ဒေါဟူ၍ ဖွင့်ရာ၌ ဆိုလိုရင်း။ ။ဘီရုံ ပသံသန္တိ နု ဟိ တတ္ထ သူရံ (သံယုတ်၊ ပ ၂၁)၌ ဘီရုသဒ္ဒါသည် ကြောက်တတ်သောသူဟူသော အနက်ကိုဟောဏ်၊ အကတဘီရုတ္တာဏောဟောဏ်(အဂ်ုတ္တိုရ်၊ ပ–၁၅၄)၌ ဘီရုသဒ္ဒါသည် ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော အနက်ကိုဟောဏ်၊ ဤ၌လည်း ကြောက်ဖွယ် ဘေးဟူသော အနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။

အဋ္ဌကထာ၌ကား"သဘီရုတိ သနိဒ္ဒေါ၊ မဟာနိဒ္ဒံ နိဒ္ဒါယတိ"ဟု ဖွင့်ထား၏၊ သို့သော် ဘီရုသဒ္ဒါ၏ နိဒ္ဒါ(အိပ်ခြင်း)အနက်ဟောအဖြစ်ဖြင့်ကား အဘိဓာန်တို့၌ မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ နိဒ္ဒါဟူသော သံဝဏ္ဏနာပါဠိဖြင့် ဘီရုသဒ္ဒါ၏ မူရင်းသဒ္ဒတ္ထကို ဖွင့်သည်ဟုမကြံဘဲ ဘီရုသဒ္ဒါ၏ အရကောက်သရုပ်တရားကိုယ် အနက်မျှကိုသာ ဖွင့်သည်ဟု ကြံသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်း၌ "သဘီရု=ကြောက်မက်ဖွယ် အိပ်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်၏"စသည်ဖြင့် အနက်ရေးခဲ့သည်။

ဆိုလိုရင်းကား– ထိုကဏ္ဍသပ္ပမှာ အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းကြောင့် ရန်သူတို့၏ ရိုက်နှက်သတ်ဖြတ်မှုကိုခံရတတ်၏၊ အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းသည် ရန်သူတို့အား ရိုက်နှက်သတ်ဖြတ်ဖို့ အခွင့်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းသည် ကြောက်ဖွယ်ဘေးတခုဖြစ်နေရကား ကဏ္ဍသပ္ပသည် ထိုအလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းတည်းဟူသော ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့် အတူတကွဖြစ်သည်၊ ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့်အတူ လက်တွဲနေသည်ဟု သဘီရုပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစားမိသည်၊ မာတုဂါမ၏ အာဒီနဝ၌လည်း ဤကဲ့သို့ပင် သင့်လျော်မည့်ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည်စဉ်းစားရာ၏။

သို့သော် မှန်ကန်သင့်မြတ်သောပါဠိ ဖြစ်ဖွယ်မရှိသော"သဘီရု"ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်ရန် ခဲယဉ်းလှသောကြောင့် ဤကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဆက်စပ်၍ သင့်လျော်အောင် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည်စဉ်းစားရခြင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သဘီရု၏နေရာ၌ မှန်ကန်သော ပါဠိတမျိုးကို ကြံစည်ကြပါကုန်ဦး။

၂။ သပ္ပဋိဘယော ပုဒ်နက်စိစစ်ချက်။ ။သပ္ပဋိဘယောတိ တံ နိဿာယ ဘယံ (တွေ့မြင်သူတို့ ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ သပ္ပဋိဘယော–ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ပဋိဘယသဒ္ဒါအတွက် (ကြောက်ဖွယ်ဘေးရှိ၊ ဘေးဘျမ်းဟူသောအနက်ကို မယူဘဲ) ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသော အနက်ကိုသာ ယူရ၏၊

သူတို့၏) ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်ရသူတို့ကို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေတတ်၏၊ မိတ္တဒုဗ္ဘိ=(အစာကျွေးသော) မိတ်ဆွေကိုသော် မှပင် ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်၌၊ အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မာတုဂါမေ=မိန်းမ၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ (မာတုဂါမော=မိန်းမသည်) အသုစိ=တည်း။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယကဏ္ဍသပ္ပသုတ်

[1] ၂၃၀။ (ကဏ္ဍသပ္ပေါ=မြွေဟောက်သည်) ကောဓနော=စိတ်ဆိုးတတ်၏၊ ဥပနာဟီ=ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်၏၊ [ဥပနာဟီ=ရှေဒေါသကို ဖွဲ့ကပ်ဆက်စပ်တတ်သော နောက်ဒေါသရှိ၏၊ ဤသို့လည်း ဝိဂြိဟ်နက်ဆိုနိုင်၏၊ ပုဗ္ဗကာလိကံ ကောဓံ ဥပနယှတိ ဗန္ဓတိတိ ဥပနာဟော အပရကာလိကော ကောဓော၊ ဥပနာဟော အသ အတ္ထီတိ ဥပနာဟီ] ယောရဝိသော=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိ၏၊ ဒုဒ္ဒိဋ္ဌေါ=နှစ်ဖြာကွဲသော လျှာရှိ၏၊ ဝါ=လျှာနှစ်ခွရှိ၏။ပ။ (မာတုဂါမော=သည်) ကောဓနော=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကောဓနော အစရှိသောစကား၌၊ ဣဒံ=ဤသည်ကား၊ မာတုဂါမဿ=မိန်းမ၏၊ ယောရဝိသတာ=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိသည်အဖြစ်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဘုယျေန=များသောအားဖြင့်၊ ဝါ=များစွာသော၊ မာတုဂါမော=သည်၊ တိဗ္ဗရာဂေါ=ထူထပ်သောရာဂရှိ၏၊(ဣဒံ=

ယင်းသို့ ကြောက်ရွံ့ရာ၌လည်း ဤနေရာ၌ မြွေဟောက်က ကြောက်ရွံ့သည်ကို ပဋိဘယဟု မဆိုလို၊ မြွေဟောက်ကို တွေ့မြင်သူတို့က ကြောက်ရွံ့သည်ကိုသာ ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် "ကဏ္ဍသပ္ပေါ=မြွေဟောက်သည်၊ သပ္ပဋိဘယော=တွေ့မြင်သူတို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်ရသူတို့ကို ကြောက်ရွံ့စေတတ်၏" ဟု အနက်ဆိုသည်။

ဤနေရာ၌ ပဋိဘယပုဒ်အတွက် ဘေးရန်၊ ဘေးဘျမ်းဟူသောအနက်ကိုယူ၍ "သပ္ပဋိဘယော=ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွဖြစ်၏၊ ဝါ=ဘေးဘျမ်းရှိ၏" ဟု အနက်ပေးခဲ့သော် ထိုအနက်၌-

(၁) ပဋိဘယ=ဘေးဘျမ်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ညွှန်ပြစမ်းပါဟုဆိုလျှင် မြွေဟောက်ကိုပင် ညွှန်ပြရလိမ့်မည်၊ မြွေဟောက်သည်ပင် ဘေးဘျမ်း၊ ဘေးဘျမ်းသည်ပင် မြွေဟောက် (၂) သပ္ပဋိဘယ=ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွဖြစ်သော အရာဟူသည်လည်း ဤနေရာ၌ မြွေဟောက်ကလွဲ၍ တခြားညွှန်ပြစရာမရှိ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ပဋိဘယပုဒ်၏အနက်နှင့် သပ္ပဋိဘယပုဒ်၏အနက်တို့ မတူကွဲပြား ခြားနားရမည်ဖြစ်ပါလျက် မကွဲမပြား ထူးမခြားနားချည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် "ကဏ္ဍသပ္ပေါ=မြွေဟောက်သည်၊ သပ္ပဋိဘယော=ဘေးဘျမ်းတည်းဟူသော မြွေဟောက်နှင့်တကွဖြစ်၏" ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပျက်ပြယ်တော့မည် ဧကန်တည်း။

ဤထူထပ်သော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဃောရဝိသတာ=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိသည် အဖြစ်ပေတည်း။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကောဓနော အစရှိသောစကားခဲ့၊ ဣဒံ=ဤသည်ကား၊ မာတုဂါမဿ=၏၊ ဒုဒ္ဓိဂတာ=လျှာနှစ်ခွရှိသူ၏အဖြစ်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဘုယ္ယေန=ဖြင့်၊ ဝါ=သော၊ မာတုဂါမော=သည်၊ ပိသုဏဝါစော=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားစေတတ်သော ကုန်းတိုက်စကားရှိ၏၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုတတ်၏၊ (ဣဒံ=ဤကုန်းတိုက်စကား ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဒုဒ္ဓိဂတာ=တည်း)။၀။ မိတ္တဒုဗ္ဘိတာ=မိတ်ဆွေကိုညှဉ်းဆဲတတ်သူ၏အဖြစ်တည်း။၀။ အတိစာရိနီ=(မိမိယောကျ်ားမှ အခြားသော ယောကျ်ားတို့နှင့်)မေထုန်လွန်ကျူးကျင့်တတ်၏၊ ဝါ=လင်ငယ်နေတတ်၏၊ (ဣဒံ=ဤအခြားယောကျ်ားတို့နှင့် မေထုန်လွန်ကျူးခြင်းသည်၊ မာတုဂါမဿ=၏၊ မိတ္တဒုဗ္ဘိတာ=တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မာတုဂါမေ=ခဲ့၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဿ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒသမံ။

တတိယော=သော၊ ဒီဃစာရိကဝဂ္ဂေါ=တည်း

(၂၄) ၄-အာဝါသိကဝဂ်

၁-အာဝါသိတသုတ်

၂၃၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဿဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ အာဝါသိကော=ကျောင်းနေကျောင်းထိုင်ဖြစ် သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အဘာဝနီယော=သူတပါးတို့၏ ကြည်ညိုလေးစားမှု ကို မတိုးပွားစေနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဿဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ အာဝါသိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဘာဝနီယော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) နဲ အာကပ္ပသမ္ပန္နော=ရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင်အမူအရာနှင့်ပြည့်စုံသူ မဟုတ်သည်၊ နဲ ဝတ္တသမ္ပန္နော=(အာဂန္တုကဝတ်စသော)ကျင့်ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ နဲ ဗဟုဿုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=များစွာကြားနာမှတ်သား သင်ယူထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ နဲ သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို အာဂုံနှုတ်တက်ဆောင်ထားနိုင်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

နဲ ပဋိသလ္လေခိတာ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာပယ်ရှားတတ်သူမဟုတ်သည်၊ [ပတိ+သံ+လိခ+တု] နဲ ပဋိသလ္လာနာရာမော=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့်တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ နဲ ကလျာဏဝါစော=ကောင်းသောစကားရှိသူ မဟုတ်သည်၊ နဲ ကလျာဏဝါက္ကရဏော=ကောင်းမွန်ချိုသာသော စကားသံရှိသူ မဟုတ်သည်၊

ဟောတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဧဠော=ဖျင်းအသည်၊ ဧဠမူဂေါ=တံတွေး အရိအရွဲယိုကျသော ခံတွင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ဘာဝနိယော=သူတပါးတို့၏ လေးစားကြည်ညိုမှုကို တိုးပွားစေနိုင်သည်။ပ။ အာကပ္ပသမ္ပန္နော=ရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင် အမူအရာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဝတ္တသမ္ပန္နော=(အာဂန္တုကဝတ်စသော)ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗဟုဿုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသောသုတရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ သုတ ဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို အာဂုံနှုတ်တက်ဆောင်ထားနိုင်သည်၊ဟောတိ=၏၊ ပဋိသလ္လေခိတာ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာပယ်ရှားတတ်သည်၊ ပဋိသလ္လာနာရာ မော=ဖွယ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကလ္လာဏဝါစော=ကောင်းသောစကားရှိသည်၊ [စာပိုဒ်(၈၇)စာမျက်နှာ(၁၉၇)လည်းကြည့်] ကလ္လာဏဝါက္ကရဏော=သံရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ အဧဠော=မဖျင်းအသည်၊ အနေဠမူဂေါ =တံတွေးအရိအရွဲ ယိုကျသော ခံတွင်းရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ပဌမံ။

၃-ဝေသာဝနုသုတ်

၂၃၃။ [ပိယသုတ်ကို စာပိုဒ်(၈၁)နှင့်(၈၇)သုတ် (နှာ-၁၉၂၊ ၁၉၇)ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ပဠုဟိ။ပ။အာဝါသံ=နေထိုင်ရာကျောင်းကို၊ သောဘေတိ=တင့်တယ် စေ၏၊ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။သောဘေတိ =တင့်တယ်စေသနည်းဟူမူ)။ပ။ ဥပသက်မန္ဒေ=မိမိထံမှောက် ရောက်လာသော ရဟန်းရှင်လူတို့ကို၊ ဓမ္မိယာ=သော၊ ကထာယ=ဖြင့်။ပ။ သမ္မဟံသေတုံ=လည်း ကောင်း၊ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်၊ (ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကား ရှိသည်) ဟောတိ=၏၊ [စာပိုဒ်(၁၂၄)ဒုတိယဥပဋ္ဌာကသုတ်(နှာ-၂၃၆)ကြည့်] တတိယံ။

၄-ဗဟူပကာရသုတ်

၂၃၄။ အာဝါသဿ=ကျောင်းအား၊ ဗဟူပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ (အာဝါသဿ=ကျောင်း၏) ခဏ္ဍာ၊ ဖုल्ला=ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျရာ, ပွင့်ပေါက်ကွဲပျက်ရာဌာနကို၊ ပဋိသင်္ခရောတိ=ပြုပြင်၏၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ မဟာ= များစွာသော၊ ဘိက္ခုသံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ အဘိက္ကန္တော=ကြွလာအုံ၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာ=အမျိုးမျိုးသောတိုင်းနယ်ပယ်သားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး သော တိုင်းနယ်ပယ်မှ ကြွလာကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ= ဖြစ်ကုန်အုံ၊ သော=ထိုအာဝါသိကရဟန်းသည်) ဂိဟိနံ=(ဖိတ်မန်ထားသော)လူ ဒါယကာတို့အား၊ ဥပသက်မိတွာ=သွားရောက်၍၊ အာရောစေတိ=ပြောကြား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာရောစေတိ=ပြောကြားသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ဒါယကာ တို့၊ မဟာ=သော၊ ဘိက္ခုသံဃော=သည်၊ အဘိက္ကန္တော=ကြွလာတော်မူ၏၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ပါတည်း၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်)

ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရောထ=ပြုကြကုန်လော၊ ပုညာနိ=တို့ကို၊ ကာတုံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ သမယော=အချိန်အခါပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာရောစေတိ=၏)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–အနုကမ္ပသုတ်

၂၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဂိဟီ=လူတို့ကို၊ [ဂိဟီနံ=ဟု မရှိသင့်] အနုကမ္ပတိ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနား၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဂိဟီ=တို့ကို၊ အနုကမ္ပတိ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားသနည်းဟူမူ) (ဂိဟီ=လူတို့ကို) အဓိသီလေ=ထူးကဲသော ငါးပါးသီလ၌၊ သမာဒပေတိ=ကောင်းစွာနာယူ ကျင့်သုံးစေ၏၊ ဓမ္မဒဿနေ=သစ္စာလေးပါးတရားကို သိမြင်သောဉာဏ်၌၊ နိဝေသေတိ=သက်ဝင် တည်နေစေ၏၊ ဂိလာနကေ=မကျန်းမာသော လူဒါယကာတို့ထံသို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားရောက်၍၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ=ဖြစ်စေ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥပ္ပါဒေတိ=ဟူမူ) အာယသ္မန္တော=ဒါယကာတို့၊ အရဟ+ဂ္ဂတံ=အထူးတလည် ပူဇော်ဖွယ် အားလုံးတို့ကို ခံယူတော်မူထိုက်သော ရတနာသုံးပါး အပေါင်း၌+ ဖြစ်သော၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေထ=စွဲကပ်တည်နေစေပါကုန်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဥပ္ပါဒေတိ=ဖြစ်စေ၏)။ပ။

ပန=ထိုမှတပါး၊ လူခံ ဝါ=ကြွမ်းတမ်းညှဉ်ဖျင်းသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ပဏီတံ ဝါ=မွန်မြတ်သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ယံ ဘောဇနံ=အကြင်စားဖွယ်ကို၊ အသ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကုန်အံ့၊ တံ=ထိုလူခ ပဏီတစားဖွယ်အမျိုးမျိုးကို၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေး၏၊ သဒ္ဓါဒေယ္ယံ=ဒါယကာတို့က သဒ္ဓါတရားဖြင့်ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ နု ဝိနိပါတေတိ=ဖောက်ပြန်စွာမကျရောက်စေ၊ ဝါ=မဖျက်ဆီး၊ (မိဘမှတပါးသောလူတို့အား ပေးကမ်းခြင်းအားဖြင့် မဖျက်ဆီး)၊ [အနုဓာနာမိ ဘိက္ခဝေ မာတာပိတူနံ ဒါတုံ၊ နု စ ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓါဒေယ္ယံ ဝိနိပါတေတဗ္ဗံ၊ ယော ဝိနိပါတေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်၊ ၄၁၂] ။ပ။ပဋ္ဌမံ။

၂၃၆(စာပိုဒ်)။ ၆–ပဋ္ဌမအဝဏ္ဏာရဟသုတ်။ ။ယထာဘာတံ နိက္ခိတ္တော ဓဝံ နိရယေ–ဟူသော ဝါကျ၏အနက်ကို စာပိုဒ်(၄) ယထာဘာတသုတ်(နာ–၆) ကြည့်။ အနုဝိစ္စ စသောပုဒ်တို့၏အနက်ကို စာပိုဒ်(၁၁၆)ဝဏ္ဏနာသုတ်(နာ–၂၃၂) ကြည့်။

၂၃၇(စာပိုဒ်)။ ၇–ဒုတိယအဝဏ္ဏာရဟသုတ်။ ။အာဝါသမစ္ဆရီ=သည်၊ [စာပိုဒ် ၂၂၄ သုတ် (နာ–၃၉၉)ကြည့်] အာဝါသပလိဂေါ=(ပါးစပ်အတွင်းထည့်သွင်း ငုံထားသကဲ့သို့) ကျောင်း၌ အလွန်အမင်းတပ်မက် ခင်တွယ်နေသည်၊

ဟောတိ=၏၊ ကုလမစ္ဆရီ=သည်၊ ကုလပလိဂေါ=လူဒါယကာ ဒါယိကာမအမျိုးတို့၌ အလွန်အမင်း တပ်မက်ခင်တွယ်နေသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အာဝါသမစ္ဆရီ=သည်၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာဝါသပလိဂေါ=သည်၊ နှ ဟောတိ။ပ။ သတ္တမံ။ စတုတ္ထော=သော၊ အာဝါသိကဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၂၅) ၅–ဒုစ္စရိတဝဂ်

၂၄၁(စာပိုဒ်)။ ၁–ပဌမဒုစ္စရိတသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုစ္စရိတေ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကံ၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဌ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဌ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ [စာပိုဒ် ၂၁၁၊ ၂၁၇ သုတ် (စာမျက်နှာ–၃၉၂ နှင့် ၃၉၅) ကြည့်]။ပ။ သုစရိတေ=သုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကောင်းစွာ ပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကံ၌။ပ။ ပဌမံ။

၂၄၂(စာပိုဒ်)။ ၂–ပဌမကာယဒုစ္စရိတသုတ်။ ။ ကာယဒုစ္စရိတေ=ကာယဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါး၌၊ အာဒီနဝါ။ပ။ ကာယသုစရိတေ=ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါး၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဌ။ပ။ ဒုတိယံ။

၂၄၃(စာပိုဒ်)။ ၃–ပဌမဝစီဒုစ္စရိတသုတ်။ ။ ဝစီဒုစ္စရိတေ=ဝစီဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ဝစီကံ လေးပါး၌။ပ။ ဝစီသုစရိတေ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ဝစီကံ လေးပါး၌၊ အာနိသံသာ။ပ။ တတိယံ။

၂၄၄(စာပိုဒ်)။ ၄–ပဌမ မနောဒုစ္စရိတသုတ်။ ။ မနောဒုစ္စရိတေ=မနောဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်မနောကံသုံးပါး၌။ပ။ မနောသုစရိတေ=မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်မနောကံသုံးပါး၌။ပ။ စတုတ္ထံ။

၂၄၅(စာပိုဒ်)။ ၅–ဒုတိယဒုစ္စရိတသုတ်။ ။သဒ္ဓမ္မာ=သူတော်ကောင်းတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးမှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ=ထသွား၏၊ ဝါ=ခွဲခွာထွက်သွား၏၊ အသဒ္ဓမ္မေ=သူယုတ်မာတို့၏ အကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး၌ ပတိဋ္ဌာတိ=တည်နေ၏။ပ။ပဌမံ။

၉–သိဝထိကသုတ်

၂၄၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သိဝထိကာယ=သုသာန်သင်းချိုင်း၌၊ အာဒီနဝါ။ပ။ (သိဝထိကာ=သုသာန်သင်းချိုင်းသည်) အသုစိ=မစင်မကြယ်ရှုံ့ရှာဖွယ်

ပါ ၂၃၃

၄၀၈ အဂုံတွေ့ရ်ဝါဠိတော် နိဿယ (ဝဋ္ဋက) [ဝဋ္ဋ၀

သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ=မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဋိ
ဘယာ=ဘေးရန်အန္တရာယ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါဠာနံ=ကြမ်းတမ်း
ကုန်သော၊ အမနုဿာနံ=ဘီလူးသားရဲတို့၏။ အာဝါသော=နေရာဌာနသည်
လည်းကောင်း၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနသ=လူအပေါင်း၏၊ အာရောဒနာ=
ငိုကြွေးရာဌာနသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ၀မေ၀ံ=
ဤအတူပင်၊ သိ၀ထိကူ၀မေ=သုသာန်ဟူသော ဥပမာရှိသော၊ ၀ါ=သုသာန်ဖြင့်
ဥပမာနှိုင်းခိုင်းအပ်သော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=
တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤလောကဌ်၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=
ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အသုစိနာ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယ
ကံနှင့်၊ ၀ါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံ သုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=
ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသုစိနာ=သော၊ ၀စီကမ္မေန=၀စီကံနှင့်၊ ၀ါ=၀စီ
ဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံလေးပါးနှင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံနှင့်
၀ါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ ဣဒံ=ဤအသုစိကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို၊ အသ=
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အသုစိတာယ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်၏အဖြစ်ဟူ၍၊ (အဟံ=ငါ
သည်) ၀ဒါမိ=မိန့်ဆို၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သိ၀ထိကာ=ထိုသုသာန်သည်၊
အသုစိ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်သည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဤအသုစိကာယကံစသည်ရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူ၀မံ=ထိုရွံရှာဖွယ် သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊
၀ဒါမိ=မိန့်ဆို၏။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတသ=ပြည့်စုံသော၊
အသုစိနာ=သော၊ ၀စီကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတသ=သော၊ အသုစိနာ=သော၊
မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတသ=သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါ၀ကော=
သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ=သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ=၏၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣဒံ=ဤ
မကောင်းသတင်းပျံ့နှံ့ခြင်းကို၊ ဒုဂ္ဂန္ဓတာယ=မကောင်းသောအနံ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူ၍
(အဟံ=ငါသည်) ၀ဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သိ၀ထိကာ=သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ=
မကောင်းသောအနံ့ရှိသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ
ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (အသုစိကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံ၍ ပျံ့နှံ့သော မကောင်း
သတင်းရှိသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူ၀မံ=ထိုမကောင်းနံ့ရှိသော သုသာန်ဥပမာ
ရှိ၏ဟူ၍၊အဟံ=သည်၊ ၀ဒါမိ=၏။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံသော။ပ။
မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=သော၊ တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပေသလာ=သီလ
ကိုချစ်မြတ်နိုးကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ အာရကာ=

ဝေးစွာ၊ ပရိဝဋ္ဋန္တိ=ရှောင်ရှားကြကုန်၏၊ ဣဒံ=ဤသို့ရှောင်ရှားခြင်းကို၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သပ္ပဋိဘယသီ=ဘေးရန်အန္တရာယ်ရှိသူ၏အဖြစ်ဟူ၍၊ [ဘာဝပွဓာန်ကြီသည်]။ပ။ သပ္ပဋိဘယာ=ဘေးရန်အန္တရာယ်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝါ=ဘေးရန်အန္တရာယ်ရှိသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထူပမံ=ထိုဘေးရန်ရှိသော သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍။ပ။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော။ပ။ မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဘာဂေဟိ= မိမိနှင့်တူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=မိမိနှင့်သဘောတူကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေဟိ= ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ သံဝသတိ= ပေါင်းသင်းနေထိုင်၏၊ ဣဒံ=ဤ သဘောတူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါဇ္ဇာဝါသသီ=ကြမ်းတမ်းဆိုးသွမ်းသော ဘီလူးသားရဲတို့၏ နေရာဌာန၏အဖြစ် ဟူ၍။ပ။ အာဝါသော=နေရာဌာနသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ တထူပမံ=ထိုဆိုးသွမ်းသော ဘီလူးသားရဲတို့နေရာသုသာန် ဥပမာရှိ၏ဟူ၍။ပ။

သဗြဟ္မစာရီ=တို့သည်၊ ဒိသွာ=မြင်ကြရ၍၊ "ယေ မယံ=အကြင်ငါတို့ သည်၊ ဧဝရူပေဟိ=ဤသို့ ဆိုးသွမ်းခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေဟိ=ပုဂ္ဂိုလ် တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ သံဝသာမ=ပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြရကုန်၏၊ တေသံ နော=ထိုငါတို့မှာ၊ အဟော ဝတ ဒုက္ခံ=သြော်–ဆင်းရဲပေစွတကား" ဣတိ= ဤသို့၊ ခီယနမေ=ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချခြင်းသဘောသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣဒံ=ဤသီတင်းသုံးဖော်တို့က ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချခြင်းကို၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာရောဒနာယ=ငိုကြွေးရာဌာန၏ အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သီဝထိ ကာ=သည်၊ ဗဟုနော=သော၊ ဧနသ=၏၊ အာရောဒနာ=ငိုကြွေးရာဌာနသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထူပမံ= ထိုငိုကြွေးရာ သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒသုတ်

၂၅၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်း၌ စွဲမြဲစွာ ကြည်ညိုခြင်း၌။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=အကြင်ရဟန်းဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပုဂ္ဂလော=အခြားရဟန်းရှင်လူ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးသည်၊ အဘိပ္ပသန္နော= အလွန်အကဲကြည်ညိုသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်အံ့၊ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်၊ ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ အာပတ္တိယာ=အာပတ် ဖြင့်၊ သံဃော=သံဃာသည်၊ ဥက္ခိပတိ=ကြဉ်ဖယ်ထုတ်၏၊ တထာရူပံ=ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ အာပတ္တိ=အာပတ်သို့၊ အာပန္နော=သင့်ရောက်သည်၊ ဟောတိ=

၏၊ တဿ=ထိုအလွန်အကဲ ကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့, တွေးတောခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့, တွေးတောခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ယော အယံ ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မေ=ငါ၏၊ ပိယော=ချစ်အပ်သူတည်း၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတည်း၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သံယေန=သံယာသည်၊ ဥက္ခိတ္တော=ကြဉ်ဖယ်ထုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့, တွေးတောခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့,တွေးတော၍) ဘိက္ခူသု=(ကြဉ်ဖယ်ထုတ်သော)ရဟန်းတို့၌၊ အပ္ပသာဒဗဟုလော=များစွာမကြည်ညို မကျေနပ်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခူသု=တို့၌၊ အပ္ပသာဒဗဟုလော=ရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ အညေ=(မိမိ၏အလွန်အကဲအကြည်ညိုခံရဟန်းမှ) တပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့,ကို၊ နု ဘဇတိ=မဆည်းကပ်၊ အညေ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့,ကို၊ အဘဇန္တော=မဆည်းကပ်လသော်၊ သဒ္ဓမ္မံ=သူတော်ကောင်းတရားကို၊ နု သုဏာတိ=မကြားနာရ၊ သဒ္ဓမ္မံ=ကို၊ အသုဏန္တော=မကြားနာရလသော်၊ သဒ္ဓမ္မာ=မှ၊ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့, အယံ=ဤသူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာဒီနဝေါ=အပြစ်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့, ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အပြစ်တမျိုးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့, ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောအပြစ်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအုံ့]။ပ။ အန္ဓော=အစွန်အဖျားဖြစ်သော နေရာ၌၊ နိသီဒါပေတိ=ထိုင်နေစေ၏၊ တထာရူပံ=သော၊ အာပတ္တိ=သို့, အာပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အန္ဓော=၌၊ နိသီဒါပိတော=ထိုင်နေစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့,တွေးတောခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့,တွေးတော၍) ဘိက္ခူသု=ရဟန်းတို့,၌၊ အပ္ပသာဒဗဟုလော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်၊ ဒိသာပက္ကန္တော=အရပ်တပါးသို့, သွားသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်၊ ဝိဗ္ဗန္တော=လူထွက်သွားသည်၊ ဟောတိ။ပ။ ကာလကတော=ကွယ်လွန်သွားသည်၊ ဟောတိ=၏။

💬 တဿ=ထိုအလွန်အကဲကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့,တွေးတောခြင်းသည်။ပ။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာလကတော=ကွယ်လွန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့,တွေးတောခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့,တွေးတော၍) အညေ=(မိမိကြည်ညိုသောရဟန်းမှ)တပါးတခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့,ကို၊ နု ဘဇတိ=မဆည်းကပ်။ပ။ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့, အယံ=ဤသူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌၊ ပဋ္ဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာဒီနဝေါ=အပြစ်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့, ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌၊

အာဒီနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဠု=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ။ ပဠုမော=သော၊ ဒုစ္စရိတဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။ပ။

ပဠုမော=သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အစုအဝေးသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

(၂၆) ၆–ဥပသမ္ဘဒါဝဂ်

၁–ဥပသမ္ဘာဒေတမ္ဘသုတ်

၂၅၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေန=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ဥပသမ္ဘာဒေတဗ္ဗံ=(ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်၍ လူသာမဏေကို) မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေသင့် ရောက်စေထိုက်၏၊ ဝါ=(ဥပဇ္ဈာယ်ပြုလုပ်ကာ လူသာမဏေကို)ပဋ္ဌင်းခံပေးသင့်ပေးထိုက်၏၊ [သာမဏေရောကိုင့်၍ ဥပသမ္ဘာဒေတဗ္ဗောဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိဘဲ ဥပသမ္ဘာဒေတဗ္ဗံဟု နပုံလ္လိင်ဖြင့် ရှိနေခြင်းကြောင့် ဤပုဒ်ကို ဘောဟောရပ်ကြီးရပေလိမ့်မည်၊ ဘောဟောရပ်ထုံးစံအတိုင်း တိတိကျကျ အနက်ပြန်ဆိုလျှင် "ဥပသမ္ဘာဒေတဗ္ဗံ=ပဋ္ဌင်းခံပေးရာ၏"ဟု (ရာ)ဟူသော အသံနှင့်(ခြင်း)ဟူသော အသံပါစေရလိမ့်မည်] ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ဥပသမ္ဘာဒေတဗ္ဗံ=ထိုက်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အသေခေန=သော။ပ။ [စာပိုဒ်(၁၀၈)အသေခသုတ်(နာ–၂၂၅)ကြည့်] ပဌမံ။

၂၅၂(စာပိုဒ်)။ ၂–နိဿယသုတ်။ ။နိဿယော=နိဿရည်းကို၊ ဝါ=(ဆရာအဖြစ်ဖြင့် အခြားရဟန်းတို့၏) မှီခိုနေထိုင်ရာကို၊ ဒါတဗ္ဗော=ပေးသင့်ပေးထိုက်၏၊ ဝါ=ပေးနိုင်၏၊ [မိမိကိုယ်ကို အခြားရဟန်းတို့၏ မှီခိုနေထိုင်ရာ ဆရာ(နိဿယ)ပြုလုပ်၍ အခြားရဟန်းတို့အား မိမိအထံ၌ မှီခိုနေထိုင်ခွင့်ပေးသင့်ပေးထိုက်ပေးနိုင်၏၊ ပေးကောင်း၏ဟူလို]။ပ။ ဒုတိယံ။

၂၅၃(စာပိုဒ်)။ ၃–သာမဏေရသုတ်။ ။(ဥပဇ္ဈာယေန=ဥပဇ္ဈာယ်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) သာမဏေရော=သာမဏေကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗော=(မိမိအား) ပြုစုလုပ်ကျွေးစေထိုက်၏၊ ဝါ=ပြုစုလုပ်ကျွေးသော တပည့်အဖြစ်ဖြင့် ခေါ်ယူထားနိုင်၏။ပ။ တတိယံ။

၄–ဝဠမ္ဗဆ္ဆရိယသုတ်

၂၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မစ္ဆရိယာနိ=ဝန်တိုသူ၏ အဖြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဝန်တိုလျှိုဝှက်ခြင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဠု=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဠု=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=နေရာကျောင်း၌ ဝန်တိုလျှိုဝှက်သူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကုလမစ္ဆရိယံ=လူဒါယကာ ဒါယိကာမ

အမျိုးခ္ပ် ဝန်တိုလျှိုဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လာဘမစ္ဆရိယံ=ပစ္စည်းလာဘ်ခ္ပ် ဝန်တိုလျှိုဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ=ကိုယ်အဆင်းနှင့်အကျင့်ဂုဏ်ခ္ပ် ဝန်တိုလျှိုဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=ပရိယတ်တရားခ္ပ် ဝန်တိုလျှိုဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မစ္ဆရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဘ=တို့တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဘန္ဒန်=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ မစ္ဆရိယာနံ=ဤမစ္ဆရိယတို့တွင်၊ ယဒိဒံ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=အကြင်ဓမ္မမစ္ဆရိယသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေ=ဤဓမ္မမစ္ဆရိယသည်၊ ပတိကိဋ္ဌ=အည့ဲဆုံးတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅–မစ္ဆရိယပဗ္ဗာနုသုတ်

၂၅၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဘန္ဒန်=ငါးမျိုးကုန်သော၊ မစ္ဆရိယာနံ=ဝန်တိုသူ၏ အဖြစ်တို့ကို၊ ဝါ=ဝန်တိုခြင်းသဘောတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်သတ်ခြင်းငှာ၊ သမုစ္ဆေဒါယ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဘန္ဒန်=ကုန်သော၊ (မစ္ဆရိယာနံ=တို့ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သမုစ္ဆေဒါယ=ငှာ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်သနည်းဟူမူ) အာဝါသမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်၏၊ ကုလမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=၏၊ လာဘမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဘန္ဒန်=ကုန်သော၊ ဣမေသံ မစ္ဆရိယာနံ=ဤဝန်တိုလျှိုဝှက်ခြင်းသဘောတို့ကို။ပ။ ဝုဿတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)ပဘမံ။

၆–ပဌမဗ္ဗာနုသုတ်

၂၅၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဘ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ ပဘ=အဘယ်ငါးပါးတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ကုလမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇–၁၃–ဒုတိယဗ္ဗာနုသုတ္တာဒိသတ္တက

၂၅၇–၂၆၃။ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [ကတမေ ပဘ? အာဝါသမစ္ဆရိယံ စသည်ဖော်ဆိုလေ]။ပ။ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုံ အဘဗ္ဗော။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဘ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊အပ္ပဟာယ=၍၊

သောတာပတ္တိဖလံ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ သကဒါဂါမိဖလံ=သကဒါဂါမိဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိကာတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ အနာဂါမိဖလံ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ပ။ တေရသမံ=၁၃–ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၄–အပရုပဌမစ္ဆာနုသုတ်

[ ]၂၆၄။ ကတမေ ပဌ=အဘယ်ငါးပါးတို့ကိုနည်း၊ အာ၀ါသမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အကတညုတံ=သူတပါးပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးကိုမသိတတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အကတ၀েဒိတံ=သူတပါးပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို ထင်းရှားဖော်ပြ မပေးဆပ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ [အကတညုတာနှင့် အကတ၀েဒိတာဟူ၍ စကားနှစ်မျိုး ရှိနေ၁ော်လည်း အနက်သဘောမှာ တမျိုးတည်းသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှစ်မျိုးကို ၀မ္မတခုအဖြစ် ဖြင့်သာ ရေတွက်၍ ၀မ္မငါးပါးဖြစ်၏]။ပ။ စုဒ္ဒသမံ=(၁၄)ခုမြောက်သုတ်တည်း။ပ။ ကေ၀ိသတိမံ=(၂၁)ခုမြောက်သုတ်တည်း။ ဆဌော=ခြောက်ခုမြောက်သော၊ ဥပသမ္ပဒါ၀ဂ္ဂေါ=တည်း။

၁–သမ္ဘူတိဝေယျာလ
၁–ဘတ္တုဒ္ဒေသကသုတ်

[ ]၂၇၂။ ဘိက္ခ၀େ=တို့၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ ၀မ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံ၁ော်ရဟန်းကို၊ ဘတ္တုဒ္ဒေသကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းဟူ၍၊ (ဒါယကာတို့အိမ်မှ စာရေးတံဆွမ်းစသည်ကိုခံယူရန် ထေရ်စဉ်၀ါစဉ်ညွှန်ပြအလှည့်ချသော ရဟန်းဟူ၍) နှ သမ္မန္ဓိတဗ္ဗော=မသမုတ်ထိုက်၊ ၀ါ=အသိအမှတ်မပြုထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဌဟိ=ကုန်သော၊ (၀မ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို၊ ဘတ္တုဒ္ဒေသကော=ဟူ၍၊ နှ သမ္မန္ဓိတဗ္ဗော=မသမုတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ) ဆန္ဒာ=ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=မလိုက်ပါထိုက်သောအရာသို့၊ ၀ါ=မပြုထိုက်သော အရာကို၊ ဂစ္ဆတိ=လိုက်ပါ၏၊ ၀ါ=ပြုလုပ်၏၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၇)သုတ်လည်းကြည့်] ဒေါသာ=စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=သို့၊ ၀ါ=ကို၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မောဟာ=မသိနားမလည်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘယာ=ကြောက်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဥဒ္ဒိဿာနုဒ္ဒိဿံ=ဆွမ်းညွှန်အပ်ပြီး မညွှန်အပ်သေးသည်ကို၊ ၀ါ=ညွှန်ပြအပ်ပြီးသောဆွမ်း, မညွှန်ပြအပ်သေးသောဆွမ်းကို၊ နှ ဓာနာတိ=မသိ။ပ။ သမ္မန္ဓိတဗ္ဗော=သမုတ်ထိုက်၏၊ ၀ါ=အသိအမှတ် ပြုထိုက်၏။ပ။ ဆန္ဒာ=ကြောင့်၊ အဂတိ=သို့၊ ၀ါ=ကို၊ နှ ဂစ္ဆတိ=မလိုက်ပါ၊ ၀ါ=မပြုလုပ်။ပ။

ပဌဟိ ဘိက္ခ၀େ ၀မ္မေဟိ သမန္နာဂတော=ကို၊ ဘတ္တုဒ္ဒေသကော=ဟူ၍၊ သမ္မတော=နဂိုမူလက သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနောပိ=ဖြစ်ပါသော်လည်း)

နု ပေသေတဗ္ဗော=ဆွမ်းညွှန်မစေခိုင်းထိုက်၊ [ကတမေဟိ ပဌဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာဂတောကို၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေ သကော=ဟူ၍၊ သမ္မတော=သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပေသေတဗ္ဗော=ဆွမ်းညွှန်စေခိုင်းထိုက်၏၊ ["ကတမေဟိ ပဌဟိ? နု ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ"စသည်ဖြင့်ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ ပဌဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းကို၊ ဗာလော=လူဖျင်း လူအ လူမိုက်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိသင့် သိထိုက် သိနိုင်၏၊ ဝါ=သိရမည်၊ ["ကတမေဟိ ပဌဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ"စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာ ဂတော=သော၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသကော=ကို၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိ သူတော်ကောင်းဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=၏၊ ["ကတမေဟိ ပဌဟိ? နု ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ"စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုလေ]။ပ။

ပဌဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသ ကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းသည်၊ ခတံ=တူးဖြိုထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ =ဂုဏ်မရှိသော၊ ဥပဟတံ=ဖျက်ဆီးထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ် မရှိသော၊ အတ္တာနံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်၏၊ [ထို့နောက် "ကတမေဟိ ပဌဟိ? နု ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ" စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ] ။ပ။ သမန္နာဂတောသော၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသကော=သည်၊ အက္ခတံ=မတူးဖြိုအပ်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အနုပဟတံ=မဖျက်ဆီးအပ်သော ဂုဏ် ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အတ္တာနံ=ကို၊ ပရိဟရတိ=၏၊ ["ကတမေဟိ ပဌဟိ? နု ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ"စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာဂတောသော၊ ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသကော=ကို၊ [ထို့နောက် "ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ၊ ကတမေဟိ ပဌဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ"စသည်ဆက်ဆိုလေ]။ပ။ ပဌဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘဏ္ဍုဒ္ဒေသကော ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ သဂ္ဂေ၊ ကတမေဟိ ပဌဟိ စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရှိသည့်အတိုင်း ဆက်ဆို။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဝဂ-သေနာသနပညာပကသုတ္တာဒိ

၂၇၃-၂၈၅။ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသောရဟန်းကို၊ သေနာသနပညာ ပကော=အိပ်ရာနေရာ ခင်းပေးသောရဟန်းဟူ၍၊ နု သမ္မန္ဓိတဗ္ဗော=မသမုတ် ထိုက်၊ ဝါ=မသမုတ်ရ။ ကတမေဟိ ပဌဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ။ပ။ပညတ္တာ ပညတ္တံ=အိပ်ရာနေရာ ခင်းအပ်ပြီး, မခင်းအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ=အိပ်ရာနေရာ ကို ဤမျှလောက်ခင်းအပ်ပြီး, ဤမျှလောက်မခင်းရသေးဟူ၍၊ နု ဇာနာတိ= မသိ။ပ။

သေနာသနဂ္ဂါဟာပကော=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကိုယူစေ (လက်ခံစေ) သော ရဟန်းဟူ၍၊ [ရဟန်းများကို ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်အတိုင်း "အရှင်ဘုရားက

ဒီကျောင်းမှာနေပါ၊ ဒီနေရာမှာနေပါ"ဟု စီစဉ်သတ်မှတ် နေရာချထားပေးသော ရဟန်းတည်း]။ပ။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို ယူစေအပ်ပြီးသော ရဟန်း, မယူစေအပ်သေးသော ရဟန်းကို၊ (တနည်း) ဂဟိတာဂဟိတံ=အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းကိုယူပြီးသောရဟန်း, မယူသေးသောရဟန်းကို၊ [ဤကဲ့သို့ပါဠိ နှစ်မျိုးပြု၍ အနက်ပေးရာ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်အတူတူပင်ဖြစ်သော်လည်း ရှေးပါဠိ မှာ ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ဖြစ်၍ နောက်ပါဠိမှာ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါသော သုဒ္ဓကတ္တု ရုပ်ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌မူ ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသောရှေးပါဠိသာ သင့်မြတ်ကြောင်း ကို ပတ္တဂ္ဂါဟာပက သမ္မုတိရောက်မှရေးအုံ]။ပ။

ဘဏ္ဍာဂါရိကော=ဘဏ္ဍာတိုက်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော ရဟန်း ဟူ၍။ပ။ ဂုတ္တာဂုတ္တံ=ဘဏ္ဍာတိုက်လုံခြုံသည် မလုံခြုံသည်ကို။ပ။ စီဝရပဋိဂ္ဂါ ဟကော=(သံဃာအားလုံးခါန်းသော) သင်္ကန်းကို လက်ခံသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဂဟိတာဂဟိတံ=လက်ခံအပ်ပြီးသောသင်္ကန်း, လက်မခံရသေးသောသင်္ကန်းကို၊ ဝါ=ဤမည်သော ဒါယကာ၏သင်္ကန်းကို လက်ခံအပ်ပြီး, ဤမည်သောဒါယကာ ၏သင်္ကန်းကို လက်မခံရသေးဟူ၍၊ [ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် စီဝရက္ခန္ဓက၊ ၃၉၅]။ ဤနေရာ၌ကား ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါစေဘဲ "ဂဟိတာဂဟိတံ"ဟူ၍ ဝုဒ္ဓိမဲ့ သုဒ္ဓကမ္မရုပ်ရှိစေရမည်]။ပ။

(ရှေ့) စီဝရဘာဇကော=သံဃာ့ကသင်္ကန်း ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဘာဇိတာ ဘာဇိတံ=ခွဲဝေအပ်ပြီးသော သင်္ကန်းနှင့် မခွဲဝေအပ်သေးသော သင်္ကန်း ကို၊ ဝါ=သင်္ကန်းကို ဤမျှလောက်ခွဲဝေအပ်ပြီး, ဤမျှလောက်မခွဲဝေရသေး ဟူ၍။ပ။ ယာဂုဘာဇကော=ယာဂုခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဖလဘာဇကော =သစ်သီး ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ခဇ္ဇဘာဇကော=ခဲဖွယ်ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဘာဇိတာဘာဇိတံ=ခွဲဝေအပ်ပြီး, မခွဲဝေအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ= ခဲဖွယ်ကို ဤမျှလောက် ခွဲဝေပေးအပ်ပြီး, ဤမျှလောက် မခွဲဝေပေးရသေးဟူ၍။ပ။

အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇကော=နည်းသော အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို ပေးစွန့်သောရဟန်းဟူ၍၊ ဝါ=(အပ် ဓားငယ်စသော)အသေး အဖွဲ တိုလီမိုလီပစ္စည်း ပရိက္ခရာကိုပေးစွန့်သော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဝိဿဇ္ဇိတာ ဝိဿဇ္ဇိတံ=ပေးစွန့်အပ်ပြီး, မပေးစွန့်အပ်သေးသည်ကို။ပ။ သာဠိယဂ္ဂါဟာပ ကော=မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ခံယူစေသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ=မိုးရေခံ သင်္ကန်းကို ခံယူစေအပ်ပြီးသောရဟန်း မခံယူစေအပ်သေးသောရဟန်းကို၊ (တနည်း)ဂဟိတာဂဟိတံ=မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ခံယူပြီးသောရဟန်း, မခံယူသေး သောရဟန်းကို။ပ။ ပတ္တဂ္ဂါဟာပကော[1]=သပိတ်ကို ခံယူစေတတ်သော ရဟန်း

၁။ **ပတ္တဂ္ဂါဟာပကော။** ။ဦနပဉ္စဗန္ဓနသိက္ခာပုဒ်စည်းကမ်းအရ ရဟန်းတပါး သည် မိမိ၏ကွဲအက်နေသော သပိတ်အဟောင်း၌ သံနန်းကြိုးအဖွဲ့အတုပ် အချည် အနောင် ငါးခုမပြည့်သေးသမျှကာလပတ်လုံး နောက်ထပ်သပိတ်အသစ် အလျှုမခံ

ဟူ၍။ပ။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ[2]=သပိတ်ကိုယူစေအပ်ပြီးသော ရဟန်း, မယူစေအပ်သေးသောရဟန်းကို၊ (တနည်း)ဂဟိတာဂဟိတံ=သပိတ်ကို ယူပြီးသောရဟန်း, မယူသေးသောရဟန်းကို၊ နု ဓာနာတိ=မသိ။ဃ။ ဓာနာတိ=သိ၏။ပ။ အာရာမိက

ကောင်းပါဘဲလျက် အလှူခံလာခဲ့သော် ထိုသပိတ်အသစ်ကို သံဃပရိသတ်အလယ်၌ စွန့်ရ၏၊ ထိုသို့စွန့်သောအခါ သံဃပရိသတ်ထဲမှ ဆန္ဒာဂတိမလိုက်ခြင်းစသော ဂုဏ်ငါးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းကို ပတ္တဂ္ဂါဟာပကရဟန်းဟု သမုတ်ရ၏၊ ဤအဂုံတွေ့ရ်ပါဠိတော်၌လည်း ထိုရဟန်းကိုပင် ပတ္တဂ္ဂါဟာပကဟု ဟောတော်မူ၏။ ပတ္တဂ္ဂါဟာပက=သပိတ်ကို ယူစေသောရဟန်း၊ (ဤသပိတ်ကို ယူပါဟု သံဃပရိသတ်ကို စေခိုင်းတိုက်တွန်း လျှောက်ထားသောရဟန်း။)

၁။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ။ ။ ဤအဂုံတွေ့ရ် ပါဠိတော် ပတ္တဂ္ဂါဟာပကသမ္ဘူတိ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါဘဲ "ဂဟိတာဂဟိတံ"ဟု ပါ၌ရှိသော်လည်း ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် ဥဒ္ဒိနပဋ္ဌမနှုန် သိက္ခာပုဒ်(၃၅၇)၌ကား ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ "ဂါဟိတာဂါဟိတံ" ဟူ၍ (ကာရိတ ကမ္မရုပ်) ပါ၌ရှိ၏၊ ထိုသို့ကာရိတ်ပစ္စည်းပါခြင်း မပါခြင်းကြောင့် ထိုပုဒ်တို့ဟောအပ်သော အနက်ခြုပ်(အဘိဓေယျတ္ထ)လည်း ကွဲပြားခြားနားလာနိုင်၏။

ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါသောပါ၌၌ "ဂဟိတ=သပိတ်ကိုယူပြီးသောရဟန်း+အဂဟိတ=သပိတ်ကိုမယူသေးသောရဟန်း"ဟူ၍ ဤနေရာနှင့်ဆီလျော်အောင် သုဒ္ဒကတ္တုရုပ်ကြီ၍ နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သော်လည်း "ဂဟိတ=ယူအပ်+အဂဟိတ=မယူအပ်"ဟု ဂ၀်အနက်သာလျှင် အသုံးများခြင်းကြောင့် "ဂဟိတ=ယူအပ်ပြီးသောသပိတ်+အဂဟိတ=မယူအပ်သေးသောသပိတ်"ဟူ၍ သပိတ်သည် ထိုနှစ်ပုဒ်တို့၏ အဘိဓေယျတ္ထ ဖြစ်လာနိုင်၏။

ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသောပါ၌၌ "ဂါဟိတ=သပိတ်ကို ယူစေအပ်ပြီးသောရဟန်း (ယူပါဟု စေခိုင်းတိုက်တွန်းအပ် စေခိုင်းတိုက်တွန်းခံရသောရဟန်း)+အဂါဟိတ=သပိတ်ကိုမယူစေအပ်သေးသောရဟန်း (ယူပါဟု မစေခိုင်း မတိုက်တွန်းခံရသေးသောရဟန်း)"ဤသို့အားဖြင့် ရဟန်းသည် "ဂါဟိတ+အဂါဟိတ"ပုဒ်တို့၏ အဘိဓေယျတ္ထ ဖြစ်၏၊ အကျယ်တဝင့် ထပ်မံ၍စိစစ်ပြရသော်-

ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်းသည် ယခင်ရဟန်းအလှူခံခဲ့သော သပိတ်အသစ်ကို သံဃပရိသတ်ထဲမှ အကြီးဆုံးထေရ်ကို ယူစေရ၏ (ယူပါဟု ပြောဆိုလျှောက်ထားရ၏) အကြီးဆုံးထေရ်က ထိုသပိတ်အသစ်ကိုယူလျှင် ထိုအကြီးဆုံးထေရ်၏ နဂိုမူလ သုံးစွဲနေကျသပိတ်ကို ဒုတိယထေရ်ကို ယူစေရ၏၊ ဒုတိယထေရ်၏ နဂိုမူလသပိတ်ကို တတိယထေရ်ကို ယူစေရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ယူစေပြီးနောက် အစွန်ဆုံး(အငယ်ဆုံး)ရဟန်း၏ သပိတ်(ပတ္တပရိယန္တ)ကို ယခင်သပိတ်အသစ် အလှူခံခဲ့သော ရဟန်းကို ယူစေရ၏(အယူခိုင်းရ၏)။

ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်းသည် ယင်းသို့သပိတ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲယူစေရာ၌ "ငါသည် ဤမည်သောရဟန်းကို သပိတ်ယူစေအပ်ပြီးပြီ၊ ဤမည်သောရဟန်းကို

ပေသကော=အာရာမ်စောင့်ကို စေခိုင်းသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ သာမဏေရပေသ ကော=သာမဏေကို စေခိုင်းသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ပေသိတာပေသိတံ=စေခိုင်း အပ်ပြီး, မစေခိုင်းအပ်သေးသည်ကို၊ [စူဠဝါပါဠိတော်၊ ၃၃၂]။ပ။ပဠဟိ ဘိက္ခဝေ

သပိတ်မယူစေအပ်သေး"ဟူ၍ သေချာစွာသိရှိမှတ်သား ထားရမည်ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သိရှိမှတ်သားထားခြင်းသည် ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်း၏ ဂုဏ်အင်္ဂါတပါးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂါဟိတာဂါဟိတံ ဇာနာတိဟု ဟောတော်မူ၏။

ယင်းသို့ဟောတော်မူရာ၌ "ပတ္တဂ္ဂါဟာပက"ဟူသော ရှေ့စကားတုန်းက ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသည့်အတွက် "ပတ္တဂ္ဂါဟာပက=သပိတ်ကို ယူစေတတ်(ယူပါဟု စေခိုင်းတတ်)သော ရဟန်း"ဟူ၍ စေခိုင်းတတ်သော ရဟန်းဒြပ်အနက်ကို ယူခဲ့သည်နှင့် ဆီလျော်အောင် နောက်စကား၌လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ "ဂါဟိတ=ယူစေအပ် (ယူပါဟု စေခိုင်းအပ်)သော ရဟန်း"ဟူ၍ စေခိုင်းအပ် (စေခိုင်းခံရ)သော ရဟန်း ဒြပ်အနက်ကိုယူမှသာလျှင် ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား ညီညွတ်မည်ဖြစ်ရကား ဂါဟိတာဂါဟိတံ–ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ပါ၌သာ ကောင်းမြတ်သင့်လျော်သည်မှာ ထင်ရှားလှပါသည်။

သို့သော် ယခုစာမူများစွာတို့၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါဘဲ "ဂဟိတာဂဟိတံ"ဟု ချည်းသာ ရှိနေလေ၏၊ ထိုပါ၌ကို ရိုးရာထုံးစံအတိုင်း သုဒ္ဓကမ္မရုပ် မကြေဘဲ ကတ်ကတ် သတ်သတ် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ကြီးလျှင်ကား ယခင် ကာရိတ်ကမ္မရုပ်နှင့် အနက်ဒြပ်အားဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဆိုလိုသည်မှာ–ဂါဟိတ=သပိတ်ကို ယူစေအပ်သော ရဟန်း ဟူသည် တခြားရဟန်းမဟုတ်၊ (ယူပါဟု စေခိုင်းခံရသည့်အတွက်) ဂဟိတ=ထိုသပိတ် ကို လက်ခံယူင‌င်တတ်သော ရဟန်းပင်ဖြစ်ရကား ဂါဟိတ(ယူစေအပ်)ဟူသော ကာရိတ် ကမ္မရုပ်နှင့် ဂဟိတ(ယူတတ်)ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်သည် အနက်ဒြပ်အတူတူပင်ဖြစ် သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ရိုးရာအတိုင်း သုဒ္ဓကမ္မရုပ်ပင် ပြုလုပ်၍ "ဂဟိတာဂဟိတံ=သပိတ်ကို ယူအပ် ပြီး မယူအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ=သပိတ်ကို မည်သည့်ရဟန်းက ယူအပ်ပြီး, မည်သည့် ရဟန်းက မယူအပ်သေးဟူ၍၊ ဇာနာတိ=သိ၏" ဤသို့အနက်ပြန်ဆိုလျှင် သင့်လျော် သလိုရှိသော်လည်း ထိုပုဒ်တို့၏ အဘိဓေယျတ္ထမှာ သပိတ်သာလျှင်ဖြစ်သောကြောင့် "ဂဟိတာဂဟိတံ=ယူအပ်ပြီးသောသပိတ်, မယူအပ်သေးသောသပိတ်ကို၊ ဝါ=မည်သည့် သပိတ်ကို ယူအပ်ပြီ၊ မည်သည့်သပိတ်ကို မယူအပ်သေးဟူ၍၊ ဇာနာတိ=သိ၏"ဟူ၍ ဤနေရာနှင့် မဆီလျော်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်နိုင်သည်သာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့ကာရိတ်မဲ့ပါ၌မရှိသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်သင့်၏။

ထိုအတူ ယခင် သေနာသနဂ္ဂါဟာပက သမ္မုတိနှင့် သာဠီယဂ္ဂါဟာပက သမ္မုတိ၌လည်းကောင်း စူဠဝါပါဠိတော် သမထက္ခန္ဓက၊ ယောဘုယ္ယသိကာသမထ(၂၀၄) နှင့် သေနာသနက္ခန္ဓက၊ သေနာသနဂ္ဂါဟာပကသမ္မုတိ(၃၁၇)တို့၌လည်းကောင်း၊ ဂါဟိ တာဂါဟိတံဟု ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ပါ၌သာ ရှိသင့်ပါသည်။

ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောရဟန်းကို၊ သာမဏေရပေသကော=ဟူ၍၊ သမ္မတော=နဂိုမူလက သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနောပိ=ဖြစ်ပါသော်လည်း) နု ပေသေတဗ္ဗော=သာမဏေကိုခိုင်းရန် မစေခိုင်းရ။ပ။ သမ္မတော=သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပေသေတဗ္ဗော=သာမဏေကိုခိုင်းရန် စေခိုင်းရမည် ။ပ။ စုဒ္ဒသမံ=၁၄-ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ သမ္မုတိပေယ္ယာလံ=သမ္မုတိနှင့် စပ်သော မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။

၂-သိက္ခာပဒပေယ္ယာလ

၂၈၆ [စာပိုဒ် (၄)ယထာဘတသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၄၅) နိရယသုတ် (စာမျက်နှာ-၆ နှင့် ၂၇၄) လည်းကြည့်] အဗြဟ္မစာရီ=မမြတ်သော မေထုန် အကျင့်ကို ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ အဗြဟ္မစရိယာ=မမြတ်သော မေထုန် အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းမှ ။ပ။ ပဌမံ။

၂၈၇-၂၉၂။ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနိ=ရဟန်းမကို၊ [ယထာ ဘတံ နိက္ခိတ္တာ ဧဝံ နိရယေ၊ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ပါဏာတိပါတိနီ စသည် ဆိုပါ၊ ထိုဌ ဣတ္ထိလိင်ဆိုင်ရာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တာဝါကျကို စာပိုဒ်(၁၁၅)မဇ္ဈရိနီ သုတ်(နှာ-၂၃၁)ကြည့် ။ပါဏာတိပါတိနီစသော ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်ကို ပါဏာတိပါတီ စသော ပုလ္လိင်ပုဒ်အတိုင်းအနက်ဆို]။ပ။ သိက္ခမာနာ=သိက္ခမာန်မကို၊ (ပါဏာတိ ပါတာ ဝေရမဏိမှ စ၍ ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏိတိုင်အောင်သော ခြောက်ပါး သော ကျင့်ဝတ်တို့၌ ကျင့်ဆဲဖြစ်သော အမျိုးသမီးကို)။ပ။ သာမဏေရော= သာမဏေကို ။ပ။ သာမဏေရီ=သာမဏေမကို ။ပ။ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာကို ။ပ။ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမကို ။ပ။သတ္တမံ။

၂၉၃-၃၀၂။ အာဒီဝကော=အဝတ် မဝတ်သောပရိဗိုဇ်ကို ။ပ။ နိဂဏ္ဌော= ရှေ့ပိုင်းကိုသာ အဝတ်ဖုံးသော တိတ္ထိယကို ။ပ။မုဏ္ဍာသာဝကော=ဦးပြည်းခေါင်းတုံး သော နိဂဏ္ဌ၏တပည့်ကို ။ပ။ ဇဋိလကော=ရသေ့ကို ။ပ။ ပရိဗ္ဗာဇကော=အဝတ် ဝတ်သော ပရိဗိုဇ်ကို ။ပ။ မာဂဏ္ဍိကော=မာဂဏ္ဍိကမည်သော တိတ္ထိယကို ။ပ။ တေဒဏ္ဍိကော=တေဒဏ္ဍိကမည်သော တိတ္ထိယကို၊ ဝါ=အဖျားဌ်အခွသုံးခုပါသော တောင်ဝှေးကို ကိုင်ဆောင်သော တိတ္ထိယကို၊ ဝါ=အဖျားဌ် စည်းထားအပ်သော အလံသဖွယ်အဝတ်ဌ် အမှတ်အသားကြီးအဖွဲ့သုံးခုပါသော တောင်ဝှေးကို ကိုင်ဆောင်သော တိတ္ထိယကို၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿ၊ ၂-သျာဒီကဏ္ဍ၊ ၁၈-သုတ်] ။ပ။ အာရဒ္ဓကော=အာရဒ္ဓကတိတ္ထိယကို ။ပ။ဂေါတမကော=ဂေါတမကတိတ္ထိယ ကို ။ပ။ ဒေဝဓမ္မိကော=ဒေဝဓမ္မိကတိတ္ထိယကို ။ပ။ သတ္တရသမံ=၁၇-ခုမြောက် သုတ်တည်း ။

သိက္ခာပဒပေယ္ယာလံ=သိက္ခာပုဒ်ဆိုင်ရာ မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။

၃–ရာဂဝေယျာလ

၃၀၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ အဘိညာယ=ထူးခြားသော ဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှာ၊ ပဿ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဿ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်သနည်းဟူမူ) အသုဘသညာ=(မိမိခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကိုလည်းကောင်း၊ မရဏသညာ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ [စာပိုဒ်(၆၁) ပဌမသညာသုတ် (နာ–၁၅၄၊ ၁၅၅)ကြည့်]အနဘိရတိသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှာ၊ ပဿ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ၃၀၄–သုတ်ကို စာပိုဒ်(၆၂)ဒုတိယသညာသုတ်(နာ–၁၅၅)ကြည့်။

၃၀၅။ အနိစ္စသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ=၌၊ ဒုက္ခသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်(၁၆၃) ကြည့်]။ပ။ ဝိရာဂသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)။

၃၀၆။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ=သဒ္ဓိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သဒ္ဓါဟူသောအကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ ယုံကြည်ခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်ပါလာအောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စိုးမိုးအုပ်စိုး အကြီးအကဲဖြစ်သော သဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ဝီရိယိန္ဒြိယံ=ဝီရိယိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝီရိယဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်ပါလာအောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စိုးမိုးအုပ်စီးအကြီးအကဲဖြစ်သော ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ သတိန္ဒြိယံ=သတိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သတိဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်....အကဲဖြစ်သော သတိကိုလည်းကောင်း၊ သမာဓိန္ဒြိယံ=သမာဓိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ တည်ကြည်ခြင်းကိစ္စ၌လိုက်.....အကဲဖြစ်သော သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ပညိန္ဒြိယံ=ပညိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပညာဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ သိမြင်ခြင်းကိစ္စ၌လိုက်.....ကဲဖြစ်သောပညာကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာနိ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏)။ပ။

၃၀၇။ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ [ဤအကျယ်ဖွင့်အနက်ကို စာပိုဒ်(၁) သံခိတ္တသုတ်(နာ–၂)နှင့် စာပိုဒ်(၁၃)သံခိတ္တသုတ် (နာ–၁၇) ကြည့်၍ ဆိုပါ]။ပ။ ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာနိ=၏)။ပ။

၃၀၈–၁၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ ပရိညာယ=ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ၊ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ပဋ္ဌ? အသုဘသညာ မရဏသညာ ။ပ။ သမာဓိဗလံ ပညာဗလံ၊ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဣမေ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂ၏၊ ပရိက္ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှာ၊ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ။ပ။ ရာဂဿ=၏၊ ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှါ။ပ။ ရာဂဿ=၏၊ ဝယာယ=ပျက်စီးခြင်းငှာ။ပ။ ဝိရာဂါယ=ကင်းကွာ ပျောက်ပျက်ခြင်းငှာ။ပ။ နိရောဓာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ။ပ။ ရာဂဿ=ကို၊ စာဂါယ=စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ။ပ။ ပဋ္ဌိနိဿဂ္ဂါယ=တဖန်စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ၊ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ပဋ္ဌ? အသုဘသညာ။ပ။ ပညာဗလံ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေါသဿ=ဒေါသကို၊ အဘိညာယ=ငှာ၊ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ။ပ။ ပရိညာယ=ငှာ။ပ။ ပဋ္ဌိနိဿဂ္ဂါယ=ငှာ၊ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ။ပ။ မောဟဿ=မောဟကို။ပ။ ကောဓဿ=စိတ်ဆိုးခြင်းကို။ပ။ ဥပနာဟဿ=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို။ပ။ မက္ခဿ=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းကို။ပ။ ပဠာသဿ=ကိုယ့်ထက်သာသူ တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင်မှုကို။ပ။ ဣဿာယ=ငြူစူခြင်းသဘောကို။ပ။ မစ္ဆရိယဿ=ဝန်တိုလှိုက်ဝှက်သူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။ မာယာယ=မိမိ၏ အပြစ်အနာကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်မှုကို။ပ။ သာဌေယျဿ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှုကို၊ ဝါ=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။

ထမ္ဘဿ=ကောဓမာနု၏အစွမ်းဖြင့် ကြွမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို။ပ။ သာရမ္ဘဿ=သူ့ထက်ထူးချွန် သာလွန်အောင် ပြုတတ်သောမာနကို။ပ။ မာနဿ=မာနကို၊ ဝါ=ထောင်လွှား မောက်မာခြင်းသဘောကို။ပ။ အတိမာနဿ=လွန်ကဲသောမာနကို။ပ။ မဒဿ=မာန်ယစ်ခြင်းကို၊ ဝါ=မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းကို။ပ။ ပမာဒဿ=မေ့လျော့ခြင်းကို၊ အဘိညာယ ပဋ္ဌ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ရာဂဝေယျာလံ=ရာဂနှင့်စပ်သော မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။ပ။

ပဋ္ဌကနိပါတော=ပဋ္ဌကနိပါတ်သည်၊ ဝါ=တရားငါးမျိုးငါးမျိုးတို့၏ အပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အပိုင်းအခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတော=ပြီးပြီ။

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နိုသယ

ဆဋ္ဌနိပါတ်

၁–ပဌမ ပဏ္ဏာသက

၁–အာဟုနေယျဝဂ်

၁–ပဌမအာဟုနေယျသုတ်

၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအာဟုနေယျသုတ်ကို) ဒေါ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ)[ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိုဒ်(၁)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁) ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=၊ ရဟန်းတို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဟုနေယျော=သည်လည်းကောင်း။ပ။ [ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၀၇) သီလသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၂၅) ကြည့်] ပုညက္ခေတ္တံ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=လည်းကောင်း။ပ။ ပုညက္ခေတ္တံ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသွာ=မြင်၍၊ ဝါ=မြင်ခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဣဋ္ဌာရုံ၌ စွဲမက်မှုရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿဖြင့် ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိသည်) နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုမ္မနော=မကောင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ (အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါမနဿဖြင့် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးမုန်းတီးသော စိတ်ရှိသည်) နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ သတောသတိရှိသည်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ် အလယ်အလတ်အာရုံ တွေ့ကြုံရမှု သတိပြုသည်) သမ္ပဇာနော=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ ဝါ=သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုလျက်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ် အလယ်အလတ်အာရုံ တွေ့ကြုံရမှု လျစ်လျူရှုလျက်) ဝါ=မုန်းချစ်နှစ်ဝ မောဟကင်းကွာ သင့်လျော်ညီမျှစွာရှိမှတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သद္ဒံ=အသံသဒ္ဒါရုံကို၊ သုတ္တာ=ကြားရ၍၊ ဝါ=ကြားရခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုမ္မနော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ သတောသည်၊ သမ္ပဇာနော=သည်၊

(ဟုတ္တာ=၍) ဥပေက္ခကောာ=လျက်၊ ဝိဟာရတိ=၏၊ ဃာနေန=နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာယိတ္တာ=နမ်းရှု၍။ပ။ ဇိဝှါယ=လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို၊ သာယိတ္တာ=လျက်၍၊ ဝါ=အရသာခံယူ၍။ပ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=အတွေ့အထိဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတ္တာ=တွေ့ထိ၍။ပ။ မနသာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘော ဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊ သုမနော=သည်။ပ။ ဝိဟာရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပုဗ္ဗေ ကေ္ခတ္တံ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ဣဒမဝေါစ ဝါကျကို ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်ကြည့်]။ပ။ အဘိနန္ဒုံ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂–ဒုတိယဘာဟုနေယျသုတ်

၂။ [ဤသုတ်၏အနက်ကို ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၃)ဥပဏ္ဏိလေသသုတ် (စာမျက်နှာ–၂၆)ကြည့်၊ ဤ၌ ကိရိယာပုဒ် ပြောင်းလဲခြင်းမျှသာ ထူးသောကြောင့် ထိုကိရိယာ ပုဒ်များကိုသာ အနက်ပေးအံ့] ပစ္စုနောတိ=ခံစားသုံးစွဲ၏၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ထိရောက် မျက်မှောက်ပြု၏။ပ။ ဗဟုဓာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ အာဝိဘာဝံ=ကို၊ (ကရောတိ=ပြုလုပ်၏) တိရောဘာဝံ=ကို၊ (ကရောတိ=၏)။ပ။ အသဇ္ဇမာနော=ငြိတွယ်မနေဘဲ၊ ဂစ္ဆတိ=သွားနိုင်၏။ပ။ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဝါ=ပြုလုပ်နိုင်၏။ပ။ ကမတိ=ကြွသွား၏။ပ။ ပရာမသတိ=သုံးသပ်၏၊ ပရိမဇ္ဇတိ=ပွတ်တိုက်၏။ပ။ ဝတ္ထေတိ=လိုက်စေ၏။ ဝါ=လိုက်စေနိုင်၏။ပ။ သုဏာတိ=ကြားနိုင်၏။ပ။ ပရိစ္စ=၍၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏။ပ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့၏၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ (အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့သနည်းဟူမူ)။ပ။ ပဿတိ=မြင်၏။ပ။ ယထာကမ္မူပဂေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာနာတိ=သိသနည်းဟူမူ)။ပ။ သဂ္ဂေ=သော၊ လောကံ=သို့၊ ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဇာနာတိ=သိ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဒိဗ္ဗေန။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟာရတိ=နေ၏။ပ။ ဒုတိယံ=ဒုတိယသုတ်တည်း။

၃(စာပိုဒ်)။ ၃–**ဣန္ဒြိယသုတ်**။ ။သဒ္ဓိန္ဒြိယေန=သဒ္ဓိန္ဒြေနှင့် လည်းကောင်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၀၆) သုတ် စာမျက်နှာ–၄၁၉) ကြည့်] ဝီရိယိန္ဒြိယေန=ဝီရိယိန္ဒြေနှင့်လည်းကောင်း။ပ။ ပညိန္ဒြိယေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတောာ=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာ။ပ။ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၄(စာပိုဒ်)။ ၄–ဗလသုတ်။ ။သဒ္ဓါဗလေန=သဒ္ဓါဗိုလ်နှင့် လည်းကောင်း [စာမျက်နှာ(၂)လည်းကြည့်]။ပ။ ပညာဗလေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏)။ပ။ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၅(စာပိုဒ်)။ ၅–ပဌမအာဟာနီယသုတ်။ ။ဘိက္ခवे=ရဟန်းတို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ သံဃံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ကတမेဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ။ပ။ သံဃံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ဟူမူ) [ပဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၀၃)အဿာဇာနီယသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၈၅)ကြည့်] ဘိက္ခवे=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ၊ ရညော=၏၊ ဘဒြော=သော၊ အဿာဇာနီယော=သည်။ပ။ [ပဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃၈)နှင့် (၁၃၉)သုတ်(စာမျက်နှာ၂၅၆၊၂၅၈–၉)ကြည့်]ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော စ=ကိုယ်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=။ပ။ ခမ္မာနံ=သဘောခမ္မာရုံတို့ကို၊ ခမော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ပဋ္ဌမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆–၇(စာပိုဒ်)။ ၆–၇–ဒုတိယ တတိယအာဟာနီယသုတ်။ ။ဗလသမ္ပန္နော စ=ကိုယ်ခန္ဓာစွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ=၆–ခုမြောက်သုတ်တည်း။ပ။ ဇဝသမ္ပန္နော စ=ခြေ၏လျင်မြန်မှု အရှိန်အဟုန်နှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ=ခုနစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၈–အနုတ္တရိယသုတ်

၈။ ဘိက္ခवे=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=မိမိတို့ထက် သာလွန်ထူးမြတ်သော မြင်ခြင်း, ကြားခြင်းစသည် မရှိသော မြင်ခြင်း, ကြားခြင်းစသည်တို့သည်၊ ဝါ=တန်းတူကင်းလတ်, အထူးမြတ်ဆုံးမြင်ခြင်း ကြားခြင်း စသည်တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့ပေတည်း၊ [နုတ္တိ ဇတော သံ ဥတ္တရာနိ ဝိသိဋ္ဌာနိတိ အနုတ္တရာနိ၊ အနုတ္တရာနိ ဇဝ အနုတ္တရိယာနိ] ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=(ကြည့်ရှုခြင်း အားလုံးတို့တွင်) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖူးမြင်ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓါသက်ဝင်ခင်မင်ကြည်ညိုသောအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် ရဟန်းသံဃာကို ဖူးမြင်ရခြင်း, ကသိုဏ်းနိမိတ်နှင့် အဆုဘနိမိတ်တို့ကို ကြည့်ရှုစီးဖြန်းခြင်းစသော အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖူးမြင်ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း) သဝနာနုတ္တရိယံ=(ကြားနာခြင်း အားလုံးတို့တွင်) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနာခြင်းလည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓါသက်ဝင်ခင်မင်ကြည်ညိုသောအားဖြင့် ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်စကားနှင့် သုံးဖြာပိဋကတ် မြတ်ဘုရားစကားကို ကြားနာရခြင်းတည်းဟူသော အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနာရခြင်းလည်းကောင်း။)

လာဘာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ရရှိခြင်းလည်းကောင်း(အရိယဥစ္စာ ခုနစ်ဖြာကို ရရှိခြင်းတည်းဟူသော အထူးမြတ်ဆုံးရရှိခြင်းလည်းကောင်း)

သိက္ခာနုတ္တရိယံ=(အစိသီလစသော သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းတည်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖြည့်ကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ=(ရတနာသုံးပါးတို့ကို ပြုစုခြင်းတည်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစုရခြင်းလည်းကောင်း၊ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=(ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ [အနုဿတိ+အနုတ္တရိယ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ=ရှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၉–အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ်

၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ [ဋ္ဌာနသဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟူသော အနက်ကိုဟောအ၏၊ အကြောင်းဟူသည် ဤနေရာ၌ "မျက်မှောက်ဘဝ, တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာစသည်တို့၏အကြောင်း" ဟုဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် "အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=မျက်မှောက်ဘဝ, တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာ စသည်တို့၏အကြောင်းဖြစ်သော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတို့သည်" ဟုလည်း အကျယ်တဝင့် အနက်ဆိုနိုင်၏] ဣမာနိ ဆ=တည်း။၀။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲအောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုဿတိ=တရားဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲ အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ သံဃာနုဿတိ=သံဃာဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ သီလာနုဿတိ=မိမိ၏ဖြူစင်သော သီလကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ စာဂါနုဿတိ=မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ ဒေဝတာနုဿတိ=နတ်တို့၏ သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲအောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း သဘောလည်းကောင်းတည်း။၁။ နဝမံ=ကိုးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၀–မဟာနာမသုတ်

၁၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သက္ကေသု=သက္ကနေပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ=ကပိလဝတ်မြို့တော်အနီး၌၊ နိဂြောဓာရာမေ=နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ကပိလဝတ်မြို့တော်အနီး, နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) မဟာနာမော=မဟာနာမ်မည်သော၊ သက္ကော=သာကီဝင်မင်းသည်၊[ထို့နောက် ပဋ္ဌကနိပါတ်

စာပိုဒ်(၃၁)နှင့် (၁၇၄)သုတ်(စာမျက်နှာ–၅၈၊ ၃၁၈)ကြည့်]။ပ။ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ တေ=ဤ စကားကို၊ အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မေးလျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော အရိယသာဝကော=အကြင်အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=အကြင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏တပည့်သည်၊ အာဂတဖလော=လာရောက်ပြီးသော အရိယဖိုလ်ရှိ၏၊ ဝိညာတသာသနော=သိအပ်ပြီးသော သိက္ခာသုံးပါးဟူသော အဆုံးအမတရားတော်ရှိ၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ကတမေန ဝိဟာရေန=အဘယ်မည်သော မိုခိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=များစွာ၊ ဝိဟာရတိ=နေထိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ယော သော အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဤဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့ သော မိုခိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟာရတိ=နေထိုင်၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ဣဒံ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော=အရိယာတပည့်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့သနည်းဟူမူ) [ဣတိပိ သော ဘဂဝါ စသည်ကို ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)ဝိဇ္ဇတသုတ်(စာမျက်နှာ–၃)ကြည့်]။ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တုမည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့(အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏။)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌။ပ။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ ထိုအခါ၌) အသေ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ=(သူခိုးဒမြထက္ကြ သောင်းကျန်းသော တောကဲ့သို့) ရာဂသည် ထက္ကြလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထက္ကြသောင်းကျန်းသော ရာဂရှိသော၊ ဝါ=ရာဂကြောင့် ထက္ကြသောင်းကျန်းသော၊ ဤပုဒ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ၀–၂၆၅၌ဖွင့်၏၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ကား စာပျက်နေသည်] စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒေါသပရိယုဋ္ဌိတံ=ဒေါသသည် ထက္ကြလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထက္ကြသောင်းကျန်းသော ဒေါသရှိသော၊ ဝါ=ဒေါသကြောင့် ထက္ကြသောင်းကျန်းသော၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ=မောဟသည် ထက္ကြလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=သော၊ စိတ္တံ=သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ်စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အသေ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဘ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇုဂတမေव=(ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ဖြောင့်မတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပန=ဖြောင့်တန်းစွာသွားခြင်း၏ အကျိုးကား။ ဥဇုဂတ စိတ္တော=ဖြောင့်တန်းစွာသွားသော စိတ်ရှိသော၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အတ္ထ ဝေဒံ[1]=အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ (ဣတိပိ သော ဘဂဝါအစရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ် သဘောကိုမှီ၍ ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိပါမောဇ္ဇကို)လဘတိ=ရ၏၊ ဓမ္မဝေဒံ= ပါဠိကိုမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ [ဣတိပိ သော ဘဂဝါအစရှိသော ပါဠိပင်တည်း] လဘတိ=၏၊ ဓမ္မူပသံဟိတံ=ပါဠိနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ဟူသော တရားနှင့်ဆက်စပ်သော၊ ပါမောဇ္ဇံ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘတိ=ရ၏၊ ပမုဒိတဿ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ၊ (အတ္ထဝေဒ ဓမ္မဝေဒဟူသော ပါမောဇ္ဇနှင့်မျိုးဖြင့် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ) ပီတိ=ငါးမျိုးသော နှစ်သက်မှု ပီတိသည် ဇာယတိ=ဖြစ်၏၊ ပီတိမနဿ=ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းနှစ်သက်သော စိတ်ရှိသူ၏၊ ကာယော=ကိုယ်သည်၊ (နာမကာယ ကရဇကာယဟူသောကိုယ် သည်) ပဿမ္ဘတိ=အပူငြိမ်း၏၊ ပဿဒ္ဓကာယော=အပူငြိမ်းသောကိုယ်ရှိသော သူသည်၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာကို၊ ဝေဒိယတိ=ခံစား၏၊ သုခိနော= ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာရှိသူသည်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာထားအပ်ထားနိုင်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ အယံ အရိယသာဝကော=ဤအရိယာတပည့်ကို၊ ဝိသမ ဂတာယ=(ရာဂ, ဒေါသ, မောဟတို့ဖြင့်) မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသော၊ ဝါ=မငြိမ် မသက်ဖြင့်ကြောင်း ရာဂ, ဒေါသ, မောဟရှိသော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊

၁။ အတ္ထဝေဒံ ဓမ္မဝေဒံတို့၌ အတ္ထနှင့်ဓမ္မ။ ။ဤသုတ်အဌကထာ၌ "အတ္ထဝေဒန္တိ အဌကထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ဝယ် "အဌကထံ နိဿာယ"၌ အဌကထာ(ဖွင့်ဆိုအပ်သောအနက်)ဟူသည် "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"အဝရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ပ–၂၁၉၌ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါတိ အာဒီနံ အတ္ထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိ သန္ဓာယ– လဘတိ အတ္ထဝေဒန္တိ ဝုတ္တံ"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ "ဘဝေတိအာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထံ နိဿာယ"ဟု ပါဌ်ပျက်နေ၏။

အတ္ထဝေဒံ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော) အကျိုးကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်း မြောက်မှုကို၊ လဘတိ=ရ၏၊ ဓမ္မဝေဒံ=(ကိလေသာတို့မှ ကင်းဝေးတော်မူသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော) အကြောင်းကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘ တိ= ရ၏၊ ဓမ္မူပသံဟိတံ=ထိုအကျိုး အကြောင်းဟူသောဂုဏ်နှင့် ဆက်စပ်သော၊ ပါမောဇ္ဇံ= ကို၊ လဘတိ=၏။ ဤသို့လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ(ပ–၂၈၅)နှင့် ဤသုတ်ဋီကာ ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်တနည်း ပေးနိုင်သေး၏။

သမ္ပဇ္ဇော=ဉာဏ်သက်ခြင်းသို့ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ သဗ္ဗာပဇ္ဇာယ=ဒုက္ခနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခနှင့်တကွဖြစ်သော) ပဇာယ=၌၊ အဗ္ဗာပဇ္ဇော=ဒုက္ခမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဓမ္မသောတံ=ဝိပဿနာတရားအယဉ်သို့၊ သမာပန္နော=ကောင်းစွာရောက်လျက်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဝိဟာရတမျိုးကား၊ [တနည်း – မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဝိဟာရတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] အရိယသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ) [ထို့နောက် တရားဂုဏ်တော်ပါဠိကို ပဌမနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇၉)ဂိဟိသုတ် (စာမျက်နှာ–၃၂၉) ကြည့်]။ပ။ ဝိညုဟိ=တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=၌၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရတိ=၏)။ပ။ ဓမ္မံ=တရား ဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (တရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ။ပ။

တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ်စသည် မဖြစ်ရာထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရब्ब=၍၊ ဥဇုဂတမေव=(ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌)ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဓမ္မာနုဿတိ=ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။ သံဃံ=သံဃဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ)။ပ။ လောကဿ=၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=၏၊ ဣတိ(အနုဿရတိ=၏)။ပ။ သံဃံ=သံဃဂုဏ်တော်ကို၊ အာရब्ब=၍၊ ဥဇုဂတမေဝ= (သံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်မတ်စွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။ပ။ သံဃာနုဿတိ=သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

အတ္တနော=မိမိ၏၊ အခณ္ဍာနိ=အကျိုးအပြတ်မရှိကုန်သော၊ အစ္ဆိဒ္ဒါနိ=အပေါက်မရှိကုန်သော။ပ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=ကုန်သော၊ သီလာနိ=သီလတို့ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သီလံ=သီလကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ= (သီလကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ) ထိုအခါ၌၊ အသ=မှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ။ပ။ ဥဇုဂတမေဝ=(သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အတ္တနော=မိမိ၏၊ စာဂ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ။)

(ယဉ္စာ=အကြင်ကြောင့်) ယော အဟံ=အကြင်ငါသည်၊ မဇ္ဈေရမလ ပရိယုဋ္ဌိတာယ=ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးသည် ထကြွလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ ဝိဂတမလမဇ္ဈေရေန=ကင်းသောဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ=လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်ကြဲမှုရှိလျက်၊ ပယတပါဏိ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော လက်ရှိလျက်၊ ဝါ=ဆေးကြောအင်ပြီးသော လက်ရှိလျက်၊ ဝေါသဂ္ဂရတော=စွန့်လွှတ်လျှုဒါန်းမှု၌ မွေ့လျော်လျက်၊ ယာစယောဂေါ=တောင်းရမ်းအလျှုခံခြင်းငှာ သင့်လျော်လျက်၊ ဝါ=တောင်းရမ်းအလျှုခံသူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမှုရှိလျက်၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော=ပေးလျှုခြင်း, ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်လျက်၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသာမိ=နေ၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တသ မေ=ထိုငါ့မှာ၊ လာဘာ=လာဘ်ကောင်းလာဘ်မြတ်တို့သည်၊ ဝါ=သက်ရှည်, ဆင်းလှ, ချမ်းသာရ, ဗလ, ဉာဏ်ပညာစသော ရသင့်ရဖွယ် အကျိုးတရားတို့သည်၊ ဟောန္တိ ဝတ=ဖြစ်ပါပေကုန်စွာတကား၊ တသ မေ=ထိုငါသည်၊ သုလဒ္ဓံ ဝတ=(ဤသာသနာတော်နှင့် လူ့ဘဝကို) ကောင်းစွာရအပ်ပေစွာတကား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရတိ=၏)။ပ။ ဥဒုဂတမေဝ=(စာဂါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။ပ။

ဒေဝတာနုဿတိ=ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ=နတ်တို့၏သဒ္ဓါသီလအစရှိသောဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု သတိကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ) စာတုမဟာရာဇိကာ=စာတုမဟာရာဇ်မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ [စာတုမဟာရာဇိကာ တာဝတိံသာစသော ပုဒ်တို့၏ ဝိဂြိုဟ်နက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)ဥပေါသထသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] တာဝတိံသာ=တာဝတိံသာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=၏၊ ယာမာ=ယာမာမည်ကုန်သော။ပ။ တုသိတာ=တုသိတာမည်ကုန်သော။ပ။ နိမ္မာနရတိနော=နိမ္မာနရတိ မည်ကုန်သော။ပ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော=ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ ဗြဟ္မကာယိကာ=ပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ တတော=ထိုပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာတို့မှ၊ ဥတ္တရိ=အထက်ပရိတ္တာဘာစသည် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=၏။

ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်သော၊တာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဣတော=ဤလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွှေ့လျောစုတေ သေလွန်ကြကုန်ပြီး၍၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌၊ ဥပပန္နာ=ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊ မယှမ္ပိ=ငါ့မှာလည်း၊ တထာရူပါ=

ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းခဲ့ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း သဘောရှိသော) သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ယထာရူပေန=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်သော။ပ။ တထာရူပံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလံ=သီလသည်။ပ။ သုတေန=ပရိယတ္တိ ဓမ္မဟူသောသုတနှင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားနှင့်။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ကုသိုလ်နှင့်။ပ။ ပညာယ=ပညာနှင့်။ပ။ ပညာ=ပညာသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အတ္တနော စ=မိမိ၏လည်းကောင်း၊ တာသဉ္စ ဒေဝတာနံ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓဉ္စ=သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဉ္စ=သီလကိုလည်းကောင်း၊ သုတဉ္စ=ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြားနာသင်ယူမှတ်သားထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကိုလည်းကောင်း၊ စာဂဉ္စ=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=ပညာကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (မိမိနှင့် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ သဒ္ဓါသီလစသည်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ=သော။ပ။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ်စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝါ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ ဆင်ခြင်အောက်မေ့အပ်သော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသော ဂုဏ်တို့ကို၊ အာရဗ္ဘ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇုဂတမေव=(ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းခဲ့) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒေဝတာနုဿတိ=ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊ ယော သော အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ သော=(သောတာပန်ဖြစ်သော) ထိုအရိယာတပည့်သည်၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော မိုရိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာဟုနေယျဝဂ္ဂေါ= အာဟုနေယျဝဂ်တည်း။

၂–သာရဏီယဝဂ်

၁–ပဌမသာရဏီယသုတ်

၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သာရဏီယာ=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဣ=ဤသာသနာတော်၌။(ဤသာသနာတော်က) ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗဟွစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ အာဝီ စေဝ=မျက်မှောက်၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာလည်းကောင်း၊ ရဟောစ=မျက်ကွယ်၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်ကွယ်ဖြစ်၍ မထင်မရှားလည်းကောင်း၊ မေတ္တံ=မေတ္တာရှိသော၊ ဝါ=မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုလုပ်သင့်သော၊ ကာယကမ္မံ=ကာယကံကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=ကိုယ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ=ရှေ့ရှုစွဲကပ် တည်စေအပ်သည်၊ ဝါ=ပြုလုပ်အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အယမ္ပိ= ဤမေတ္တာ ကာယကံသည်လည်း၊ သာရဏီယော=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သာရဏီယဓမ္မကား၊ ဘိက္ခုနော=သည်။ပ။ဝစီကမ္မံ=ဝစီကံကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=နှုတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ အယမ္ပိ=ဤမေတ္တာဝစီကံသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခုနော=သည်။ပ။ မနောကမ္မံ=မနောကံကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=စိတ်အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ အယမ္ပိ=ဤမေတ္တာမနောကံသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာရဏီယဓမ္မကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ ဟောတိ သာဓာရဏ ဘောဂီတို့၌ စပ်ပါ] ဓမ္မိကာ=တရားသဖြင့် ဖြစ်လာကုန်သော၊(မိစ္ဆာဇီဝကိုရှောင်ရှား၍ တရားနှင့်အညီ ဆွမ်းခံမှုကျင့်ဝတ်ဖြင့် ဖြစ်လာကုန်သော) ဓမ္မလဒ္ဓါ=တရားသဖြင့်ရအပ်ပြီးကုန်သော၊ ယေ တေ လာဘာ=အကြင်သက်နှံ့အစရှိသော ပစ္စည်းလာဘ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ=ရှိကုန်အုံ့၊ အန္တမသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ပတ္တပရိယာပန္နမတ္တမ္ပိ=သပိတ်ထဲ၌ရှိသော တဂွန်း, နှစ်ဂွန်းသော ဆွမ်းအနည်းငယ်မျှသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ=ရှိအုံ့၊ တထာရူပေဟိ=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ လာဘေဟိ=အာမိသပစ္စည်းလာဘ်တို့ဖြင့်၊ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ=(စိတ်ဖြင့်) ခွဲခြားကန့်သတ်မှုမရှိဘဲ သုံးစွဲသည်၊ ဝါ=မခွဲခြားမကန့်သတ်အပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်

၁။ **မေတ္တံ ကာယကမ္မံ**။ ။ မေတ္တာ=မိဒ+တ+အာ။ မိဒ္ဓတိ သိနိယ္ယတိ ဧတာယာတိ မေတ္တာ (စေးကပ်စိုပြေကြောင်းဖြစ်သော သဘောတရား)မိတ္တာဘာဝေါ (မိတ်ဆွေဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ချစ်ခင်ခြင်းသဘောတရား) မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ (မေတ္တာရှိသော ကာယကံ၊ ဝါ=မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ကာယကံ)ဟု ဤသုတ်ဋီကာဖွင့်သည်၊ ပဋ္ဌာန်ပါတ်စာပိုဒ်(၁၀၅) ဟသုဝိဟာရသုတ် (စာမျက်နှာ–၂၂၂)အဖွင့် အနက်များနှင့်လည်းနှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ။

ကို သုံးစွဲသည်၊ [ဤရွှေ့ဤမျှသော ပစ္စည်းကိုသာ ပေးလှူမည်၊ ဤရွှေ့ ဤမျှ ကိုကား မပေးလှူဟု ပစ္စည်းအာမိသကိုလည်း ခွဲခြားကန့်သတ်မှု မပြုဘဲ လည်းကောင်း, ဤပုဂ္ဂိုလ်အား လှူမည်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်အား မလှူဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ခွဲခြားကန့်သတ်မှု မပြုဘဲလည်းကောင်း, သုံးစွဲသည်ဟူလို] သီလဝန္တော်=သီလ ရှိကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်၊ 'သာဓာရဏာဘောဂီ= သက်ဆိုင်သည်ကိုပြုလျက် သုံးစွဲသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယမ္ပိ=ဤသို့ မိမိပစ္စည်း ကို အများဆိုင် ဘုံပစ္စည်းပြုလုပ်၍ သုံးစွဲခြင်းသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [သီလသာမည ဂတော ဝိဟရတိ၌စပ်ပါ] အခဏ္ဍာနိ=ကုန်သော။ပ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ= ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ [ပဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၅) ဟာသုဝိဟာရသုတ်၌မူ မဂ်သမာဓိ ဖိုလ်သမာဓိကိုယူခဲ့သည်] ယာနိ တာနိ သီလာနိ=အကြင်အရိယမဂ်သီလတို့သည်၊ [ယခင်က စတုပါရိ သုဒ္ဓိသီလ ကို ယူခဲ့သည်] (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တထာရူပေဟိ=ထိုသို့သဘော ရှိကုန်သော၊ သီလေဟိ=အရိယမဂ်သီလတို့ဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့် တကွ၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ရဟော စ=လည်းကောင်း၊ သီလသာမည ဂတော =သီလအားဖြင့်တူသည်အဖြစ်သို့ရောက်လျက်၊ ဝါ=သီလချင်း တူညီသည်အဖြစ် သို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အယမ္ပိ=ဤသဗြဟ္မ စာရီတို့နှင့် အရိယမဂ် သီလအားဖြင့် တထပ်တည်းကျ တူညီမျှခြင်းသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယာ အယံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ဒိဋ္ဌိ=မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ [ယခင်ဟာသုဝိဟာရသုတ် (စာမျက်နှာ–၂၂၂)လည်းကြည့်]အရိယာ=သည်။ပ။ ဒုက္ခက္ခယာယ=ငှာ၊ နိယျာတိ =၏၊ တထာရူပါယ=သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ=မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်။ပ။ ရဟောစ =လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော=ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ အယမ္ပိ=ဤသဗြဟ္မစာရီတို့နှင့် မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိချင်း တူညီခြင်း သည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာရဏီယာ= ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော် မူပြီ) ပဌမံ။

၂–ဒုတိယသာရဏီယသုတ်

၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား တို့သည်၊ သာရဏီယာ=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်ကုန်သည်၊ ပိယကရဏာ= (သီတင်းသုံးဖော်တို့၏) ချစ်ခင်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်၊ ဂရုကရဏာ=

အလေးဂရုပြုထိုက်သူဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကုန်၍) သင်္ဂ်ဟာယ=(သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို) ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ၊ အဝိဝါဒါယ=အချင်းချင်း မငြင်းခုံခြင်းငှာ၊ သာမဂ္ဂိယာ=ညီညွတ်သည်အဖြစ်ငှာ၊ ဧကီဘာဝါယ=မကွဲမပြားတသားတည်းဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ဆ=ခြောက်ပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ သာရဏီယာ=ကုန်သည်၊ ပိယကရဏာ=ကုန်သည်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ]။ပ။ အယမ္ပိ ဓမ္မော=ဤတရားသည်လည်း၊ (ဤမေတ္တာကာယကံတရားသည်လည်း) သာရဏီယော=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သည်၊ ပိယကရဏော=အောင်ပြုတတ်သည်၊ ဂရုကရဏော=တတ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) သင်္ဂ်ဟာယ=ငှာ၊ အဝိဝါဒါယ=ငှာ၊ သာမဂ္ဂိယာ=ငှာ၊ ဧကီဘာဝါယ=မကွဲမပြားတသားတည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော တရားကား။ပ။ သာဓာရဏဘောဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ အယမ္ပိ ဓမ္မော=ဤတရားသည်လည်း၊(ဤမိမိပစ္စည်းကို အများဆိုင်ဘုံပစ္စည်းပြုလုပ်၍ သုံးစွဲခြင်းဟူသော တရားသည်လည်း) သာရဏီယော=သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-နိဿာရဏီယသုတ်

၁၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဿာရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ ထွက်ရှာသွားကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ ထွက်မြောက်တတ်ကုန်သော၊ ဓာတုယော=ဓာတ်သဘောတို့သည်၊ ဣဓ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလေရာငြားအုံ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလေရာသနည်းဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ [ဟိဒေါ်အနက်မရှိ] မေတ္တာ=မေတ္တာဟူသော၊ (တိကစတုက္ကစျာန်နှင့်ယှဉ်သော မေတ္တာဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ယှဉ်ဘက်စိတ်၏ လွတ်ကင်းကြောင်းတရားကို၊ ဘာဝိတာ=(အပြည့်အစုံ) ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးပါပြီ၊ ယာနီကတာ=အာဇာနည်မြင်းကအပ်သော ယာဉ်ကဲ့သို့(မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်အောင်) ပြုအပ်ပြီးပါပြီ။

ဝတ္ထုကတာ=တည်ရာမှီရာဖြစ်အောင် ပြုအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဝါ=ကောင်းစွာသုတ်သင်အပ်ပြီးသော ဘေးရန်ရှိသော တည်နေရာကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးပါပြီ၊ အနုဋ္ဌိတာ=လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ တည်ရှိစေအပ်ပြီးပါပြီ၊ (ထိုထိုအဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကိစ္စအား

သင့်လျော်အောင် လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ တည်ရှိစေအပ်ပြီးပါပြီ) ဝါ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြစ်စေအပ်ပြီးပါပြီ၊ [အနုဋ္ဌိတာယာတိ အနု အနု ပဝတ္တိတာယ၊ နိစ္စာဓိဋ္ဌိတာယာတိ အတ္ထော။ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၊ ၁၄၄] ပရိစိတာ=ဝန်းကျင်ဥသုံ အပြည့်အစုံ ဆည်းပူးအပ်ပြီးပါပြီ၊ သုသမာရဒ္ဓါ=(ထိပ်ဆုံးသို့ရောက်,ကျွမ်းကျင်လောက်အောင်) ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်ပြီးပါပြီ၊ အထ စ ပန=ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်ပင်၊ (ယင်းသို့ ဘာဝနာ ဗဟုလီကရဏစသည်လောက်လုံ ပြီးပြည့်စုံပြီးဖြစ်ပါလျက်ပင်) မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဗျာပါဒေါ=ဒေါသသည်၊ ပရိယာဒါယ=ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ပြောဆိုလေရာငြားအုံ့။)

သော=ထိုရဟန်းကို၊ "ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ ဘဏိ=မပြောပါလင့်" ဣတိ=ဤသို့၊ ဝစနီယော=ပြောဆိုသင့်သည်၊ အသေ=ဖြစ်၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ အဝစ=မပြောပါလင့်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ မာ အဗ္ဘာစိက္ခိ=လွှမ်းမိုးဖိစီး၍ မပြောပါလင့်၊ ဝါ=မစွပ်စွဲ မကဲ့ရဲ့ပါလင့်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဗ္ဘက္ခာနံ=လွှမ်းမိုးဖိစီးပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်၊ နဟိ သာဓု=တကယ်ပင် မကောင်းပါ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ နဟိ ဝဒေယျ=မဟောတန်ရာပါ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြောင်းအကြောင်းကြောင့်၊ ယံ(ယေန အဝကာသေန)=အကြောင်းအခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ မေတ္တာယ=မေတ္တာမည်သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာယ=အပြည့်အစုံ ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးလသော်၊ ဗဟုလီကတာယ=အပ်ပြီးလသော်။ပ။ သုသမာရဒ္ဓါယ=အပ်ပြီးလသော်၊ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ အသေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဘာဝနာ, ဗဟုလီကရဏ စသည်လောက်လုံ ပြီးပြည့်စုံပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဗျာပါဒေါ=သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌဿတိ=တည်နေလတ္တံ့။

[အဌာနမေတံ၌ ဧတံကို ယခုမှ အနက်ပေးရမည်] ဧတံ(ဌာနံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်)အဌာနံ=မရအပ်, မရနိုင်သော အကြောင်းတည်း၊ ဝါ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတည်း၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၆၈) အဌာနပါဠိကို လည်းကြည့်ပါ] ဧသော(အဝကာသော)=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ (ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအခွင့်အလမ်းသည်) [အဌာနမေတံ၌ ဧတံကိုပင် ဧသောဟု ပုလ္လိင်ပြင်လိုက်၍ အနက်ပေးသည်] အနဝကာသော=မရအပ်, မရနိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ဝါ=မရှိနိုင်, မဖြစ်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ [ထို့နောက် "နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ"သို့သွားအုံ့] ဧတံဌာနံ=(ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊

နံ ဝိဇ္ဇတိ=မရှိပါ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ မေတ္တာ=မေတ္တာမည်သော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတောဝိမုတ္တိ=အကြင်စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤမေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသ၏၊ ဝါ=ဒေါသည်၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ (ဝစနီယော= ပြောဆိုသင့်သည်၊ အသ=ဖြစ်၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ကိ္ဂ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ မေ=ငါ သည်၊ ကရုဏာ=ကရုဏာဟူသော၊ (တိကစတုက္ကစျာန်နှင့်ယှဉ်သော ကရုဏာ ဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ပြီ။ပ။ သုသမာရဒ္ဓါ=ပြီ၊ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ မေ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဝိဟေသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်မှု (ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်) အကုသိုလ်သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ တ္တတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=အံ့)။ပ။ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌသတိ=တည်၊ ဧတံ ဌာနံ= ဤအကြောင်းသည်၊ (ဝိဟေသာက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အဋ္ဌာနံ=တည်း၊ ဧသော (အဝကာသော)=ဤအခွင့် အလမ်းသည်၊ (ဝိဟေသာက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအခွင့် အလမ်းသည်) အနဝကာသော=တည်း၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိပါ၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ကရုဏာ=ကရုဏာဟူသော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတောဝိမုတ္တိ=သည်၊ ဝါ=သည်(အတ္ထိ=ရှိ၏)တံ=ဤ ကရုဏာစေတော ဝိမုတ္တိသည်၊ ဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှု အကုသိုလ်၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း၊ တ္တတိ=သို့၊ (ဝစနီယော=သည်၊ အသ=၏)။ပ။

မေ=ငါသည်၊ မုဒိတာ=မုဒိတာမည်သော၊(တိကစတုက္ကစျာန်နှင့်ယှဉ်သော
[1] မုဒိတာမည်သော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဘာဝိတာ။ပ။ အရတိ=မပျော်မွေ့ခြင်း သဘောသည်၊ (သတ္တဝါတို့ ကြီးပွားချမ်းသာနေခြင်း၌ ငြူစူစိတ်ဝင် မပျော်ရွှင် ခြင်း, တောကျောင်းနှင့် သမထဝိပဿနာတရားတို့၌ မပျော်မွေ့ခြင်း သဘော သည်) [သတ္တာနံ သမ္ဘတ္တိယာ, ပန္နသေနာသနေသု, အဓိကုသလမမ္မေသု စ အသဟနံ အရမဏ် အရတိကိ္ဂစ္ဆေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ-၃၇၉] ။ပ။ ဧတံ(ဌာနံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (အရတိက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေ ခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အဋ္ဌာနံ။ပ။ အရတိယာ=၏၊ နိဿရဏံ= ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း။ပ။

မေ=ငါသည်၊ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာဟူသော၊ (စတုက္ကပဉ္စကစျာန်နှင့်ယှဉ် သော ဥပေက္ခာဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဘာဝိတာ။ပ။ ရာဂေါ=ရာဂသည် ။ပ။ မေ=ငါသည်၊ အနိမိတ္တာ[1]=ရာဂနိမိတ် စသည်မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်

---

[1] **နိမိတ္တသဒ္ဒါ၏အနက်**။ ။နိမိတ္တ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ် နိမိတ်၊ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း။ ရူပ်, ဝေဒနာ,

သမာပတ်တည်းဟူသော(ရာဂနိမိတ်စသည်, ရူပနိမိတ်စသည်, နိစ္စနိမိတ်စသည် မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်တည်းဟူသော) ဝါ=နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ် စသည် မရှိသော ဗလဝဝိပဿနာတည်းဟူသော၊ ဝါ=နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ်

သည်ဟု အစရှိသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်မရှိပါဘဲလျက် ရှိသကဲ့သို့ (ရှိသယောင်ယောင်) သတ္တဝါတို့စိတ်၌ ထင်ပေါ်လာကုန်၏၊ ထိုကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်းကို နိမိတ္တဟုခေါ်သည်၊ (သို့မဟုတ်) ထိုကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော ရုပ်ဝေဒနာစသော သင်္ခါရတို့ကို နိမိတ္တ ခေါ်သည်ဟု အကြွမ်းဖျင်းမှတ်ထားရာ၏။

ရူပနိမိတ်, ဝေဒနာနိမိတ်စသည်။ ။ ရူပဿ နိမိတ္တံ ရူပနိမိတ္တံ=ရုပ်၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=ရုပ်၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန် အရိပ်နိမိတ်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း။ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန် အရိပ်နိမိတ် ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသောရုပ်။ ဝေဒနာယ နိမိတ္တံ ဝေဒနာနိမိတ္တံ=ဝေဒနာ၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=ဝေဒနာ၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန် ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း။ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန် အရိပ်နိမိတ်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ။ သညာနိမိတ္တ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းဆိုပါ။

ရာဂနိမိတ်, ဒေါသနိမိတ်။ ။ရာဂဿ နိမိတ္တံ ရာဂနိမိတ္တံ=ရာဂ၏ အထည် ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်(စသည်ဆိုပါ) ဒေါသနိမိတ္တစသည်၌လည်း ဤအတိုင်း ပင်တည်း။ တနည်းအားဖြင့် နိမိတ္တသဒ္ဒါကို ကာရဏ(အကြောင်း)အနက်ဟောယူ၍ "ရာဂေါ ဧဝ နိမိတ္တံ ကာရဏံ ရာဂနိမိတ္တံ"ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြု၊ ရာဂေါ ဧဝ=ရှေးရှေး ဖြစ်သော ရာဂသည်ပင်လျှင်၊ နိမိတ္တံ ကာရဏံ=နောက်နောက်ဖြစ်သော ရာဂ၏ အကြောင်းတည်း၊ ရာဂနိမိတ္တံ=ရှေးရှေးရာဂသည်ပင် နောက်နောက်ရာဂ၏အကြောင်း၊ ဝါ=နောက်နောက်ဖြစ်သော ရာဂ၏အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးရာဂ။ (ဒေါသနိမိတ္တ မောဟနိမိတ္တတို့၌လည်း ဤအတိုင်းဝစနတ္ထပြု။)

နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ် စသည်။ ။နိစ္စံ ဣတိ နိမိတ္တံ နိစ္စနိမိတ္တံ=(ရုပ်ဝေဒနာ စသော သင်္ခါရတို့၏) မြဲ၏ဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ် နိမိတ်၊ ဝါ=မြဲသည့်ပုံသဏ္ဌာန် အရိပ်နိမိတ်အနေဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။ သုခန္တိ နိမိတ္တံ သုခနိမိတ္တံ=သုခဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=သုခဟူ သော ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ် အနေအားဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။ အတ္တာတိ နိမိတ္တံ အတ္တနိမိတ္တံ=အနစ်သာရ အမာခံ အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=အတ္တကောင်ဟူသော ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ်အနေဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။

သာဓက။ ။ နိမိတ္တမ္ပိ သင်္ခါရာ၊ တေ ဟိ သနိမိတ္တာ သဝိဂ္ဂဟာ ဝိယ ဥပဋ္ဌဟန္တိ တေသံ အဘာဝိတဘာဝနသ ဘာဝိတဘာဝနသ စ ဥပဋ္ဌဟနာကာရံ ဒဿေန္တော သမ္ဘဟာဒီတိ အာဒိမာဟ။ အနုဋ္ဌိကာ(ဓမ္မသင်္ဂဏီ)၊ ၁၂၁။

ပါ ၂၁၉

၄၃၆ အဂုံတ္တိုရ်ပါဠိတော် နိဿယ (ဆဋ္ဌ) [ပ၌မ

စသည်ကို ပယ်ခွာတတ်သော ဗလဝဝိပဿနာတည်းဟူသော၊ စေတောဝိမုတ္တိ= စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ပြီ။ပ။ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ မေ= ငါ့မှာ၊ နိမိတ္တာနုသာရီ=ရာဂနိမိတ် စသည်ကိုအစဉ်လိုက်လေ့ (အာရုံပြုဖြစ်လေ့) ရှိသော၊ ဝိညာဏ်=ဝိညာဏ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ငြားအုံ့။)

သော=ထိုရဟန်းကို။ပ။ ဝိညာဏ်=သည်၊ ဘဝိသတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ စေတ် (ဌာနံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (နိမိတ္တာနုသာရီဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤ အကြောင်းသည်) အဋ္ဌာနံ။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ အနိမိတ္တာ=ရာဂနိမိတ်စသည် မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်တည်းဟူသော၊ ဝါ=နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ် စသည် မရှိသော ဗလဝဝိပဿနာတည်းဟူသော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတော ဝိမုတ္တိ=အကြင်စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)စေတ်=ဤအနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ=(ရာဂနိမိတ် စသော)အားလုံးသောနိမိတ် တို့၏၊ နိဿရဏံ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနီယော=သည်၊ အသ=၏)။ပ။

မေ=ငါ၏၊ (သန္ဌာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အသ္မိတိ(အသ္မိ+ဣတိ)=ငါဖြစ်၏ ဟူသော မာနသည်၊ ဝါ=ငါတကားဟု ထောင်လွှားသော မာနသည်၊ ဝိဂတံ= ကင်းပြီ၊ အယံ=ဤမည်သော အသက်ရှင် အတ္တကောင်သည်၊ (ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသော ဤမည်သော အသက်ရှင် အတ္တကောင်သည်) အဟံ=ငါသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ စ=ဤသို့လည်း၊ နသမနုပဿာမိ=မရှု၊ အထ စ ပန=ထို သို့ မရှုပါဘဲလျက်ပင်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ=ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော သို့လော သို့လော တွေးတောမှု, မြားငြောင့်သည်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ ဣတိ=သို့(ဝဒေယျ=ငြားအုံ့)သော=ထို ရဟန်းကို။ပ။

နိမိတ္တန္တိ သခ်ါရနိမိတ္တံ၊ ယံ သခ်ါရံ သမူဟာဒိယနဝသေန သကိစ္စပရိ စ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနံ၊ တံ သခ်ါရနိမိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု ၄၃၉။ သခ်ါရာနံ ပန တထာ ဥပဋ္ဌာနံ သခ်ါရဝိနိမုတ္တံ နိ ဟောတိ။ ဌင်း၊ ၄၄၇။

ရာဂသ နိမိတ္တံ, ရာဂေါ ဧဝ ဝါ နိမိတ္တံ ရာဂနိမိတ္တံ။..... ရူပဝေဒနာဒီ သခ်ါရနိမိတ္တံ ရူပနိမိတ္တာဒိ။ တေသံ ယေဝ နိစ္စာဒိဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ နိစ္စနိမိတ္တာဒိ။ အဂုတ္တိရ်ဋီကာ၊ ဒု ၉၆။ သတိပိ သခ်ါရနိမိတ္တာဝိရဟေ နိစ္စနိမိတ္တာဒိဝိရဟတော "အနိမိတ္တော"တိ ဝုစ္စတိတိ အာဟ "အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝဝိပဿနာသမာဓိ"န္တိ။ ဌင်း၊ ၁၇၇။

ဥပရူပရိ ဥပ္ပဇ္ဇနကရာဂါဒိနံ ကာရဏတ္တာ ရာဂါဒယော နိမိတ္တန္တိ အာဟ ''ရာဂဒေါသမောဟနိမိတ္တေဟီ''တိ။ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနမ္မေတ္တ နိမိတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထဒီကာ၊ ဒု၊ ၂၈၇။

ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ(ယေနအဝကာသေန) =ကြောင့်၊ အသ္မိတိ=ငါဖြစ်၏တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနသည်၊ ဝိဂတော=ကင်းကွာပြီးလသော်၊ အယံ=ဤမည်သောအသက်ရှင်အတ္တကောင်သည်၊ အဟံ=ငါသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ စ=ဤသို့လည်း၊ နိ သမနုပဿတော= မရှုသော၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ မရှုပါဘဲလျက်ဝင်၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ=သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌသတိ=တည်ရှိ နေလတ္တံ့၊ တေ(ဌာနံ)=(ဝိစိကိစ္ဆာမြားကြောင့် တည်ရှိနေခြင်းဟူသော) ဤ အကြောင်းသည်၊ အဌာနံ=တည်း။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ) အသ္မိတိမာန သမုဋ္ဌိတော=အကြင်ငါဖြစ်၏တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနကို ပယ်ခွာအပ်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေ=ဤငါဖြစ်၏ တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနကို ပယ်ခွာအပ်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်သည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လဿ=၏၊ နိဿရဏံ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနီယော= သည်၊ အဿ=၏)တတိယံ။

၄-ဘဒ္ဒကသုတ်

၁၄။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဘိက္ခူ(စုဝေးနေသော) ရဟန်းတို့ကို၊ "အာဝုသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင် ရဟန်းတို့၊" ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင် ဘုရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော သာရိ ပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာအား၊ ပစ္စဿောသုံ=ရှေ့ရှုနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကား တို့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=အကြင် အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပယတော=ပြုလုပ်သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ နိ ဘဒ္ဒကံ=မကောင်းသော(ကြောက်ကြောက်လန့်လန့် သေရခြင်းကြောင့် မကောင်းသော) မရဏံ=သေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ နိဘဒ္ဒိကာ=မကောင်းသော၊ (အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းကြောင့် မကောင်း သော) ကာလကိရိယာ=ကွယ်လွန်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) တထာ တထာ=ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထို မကောင်းသော သေရခြင်း ဖြစ်လောက်အောင်၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းသည်၊ ဝိဟာရံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ= ပြုလုပ်၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတော =သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ နိ ဘဒ္ဒကံ=သော။ပ။ ကာလကိရိယာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တထာ တထာ=ဖြင့်၊ ဝါ=အောင်၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အဘယ်နည်းအဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဘိက္ခူ=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်သနည်းဟူမူ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကမ္မာရာမော[1]=(ဂန္ဓဝုရ, ဝိပဿနာဝုရ၌ မပျော်မွေ့ဘဲ ကျောင်းဆောက်ခြင်း စသော) အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ [အဋ္ဌကထာဖွင့် ဝိကြို့ဟ်နက်တည်း] ဝါ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ [ဋီကာအနက်] ကမ္မရတော=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ပျော်မွေ့နေသည်၊ ကမ္မာရာမတံ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘဿာရာမော=(မိန်းမယောက်ျားတို့ ရုပ်အဆင်းလှမလှ စသည်ထွေပြား)စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=စကားပြောဆိုနေရခြင်းတည်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ ဘဿရတော=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်၊ ဘဿာရာမတံ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

နိဒ္ဒါရာမော=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ နိဒ္ဒါရတော=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်၊ နိဒ္ဒါရာမတံ=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သင်္ဃဏိကာရာမော[2] =အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစု နေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်း

၁။ကမ္မာရာမော ဘဿာရာမော။ ။ကမ္မ(နဝကမ္မ)=အသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ။ အာရမတံ အာရာမော=ပျော်မွေ့ခြင်း၊ ကမ္မေ(နဝကမ္မေ) အာရာမော အဿာတိ ကမ္မာရာမော=အသစ်တိုးချဲ့လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ။ ဤသို့အဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြု၏၊ ဋီကာလာ တနည်းအဖွင့်အလိုအားဖြင့်မူ–အာရမိတဗ္ဗောတိ အာရာမော=ပျော်မွေ့ဖွယ်(လုပ်ငန်းကိစ္စ)၊ ကမ္မံ အာရာမော ဧတဿာတိ ကမ္မာရာမော=အသစ်တိုးချဲ့လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်(ပျော်စရာ)ရှိသောသူ။ ဘာသနံ ဘဿံ=စကားပြောခြင်း။ [ဘာသ+ဏျ] ဘဿေ အာရာမော(ဘဿံ ဝါ အာရာမော) ယဿာတိ ဘဿာရာမော။ နိဒ္ဒါယ အာရာမော(နိဒ္ဒါ ဝါ အာရာမော)ယဿာတိ နိဒ္ဒါရာမော။

၂။သင်္ဃဏိကာရာမော ပဝဠာရာမော။ ။သင်္ဃဏနံ သမောဓနံ သင်္ဃဏိကာ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း။ [သံ+ဂဏ+ဏျ+ဣတ္ထိအာဒေ] သင်္ဃဏိကာယ အာရာမော (သင်္ဃဏိကာ ဝါ အာရာမော) ယဿာတိ သင်္ဃဏိကာရာမော။ အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၀) အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိဟူသော တရားသုံးပါးတို့ကို ပဝဠဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ဖွင့်ထား၏၊ ဤဘဒ္ဒကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား–

"ပဝဠောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနဝသေန ပဝတ္တော မဒနာကာရသဏ္ဌိတော ကိလေသပဝဠော=တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့, အလိုကျ မာန်ယစ်မူးရှုးခြင်းသဘောအားဖြင့်

ရှိသည်၊ သင်္ကိတရတောမ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းခံ့ ဟော်မြွေ သည်၊ သင်္ကိတာရာမတ်=ခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သံသဂ္ဂါရာမော=(အမျိုးသမီး ဘိက္ခုနီ စသည်တို့နှင့်) ရောနှော ဆက်ဆံခြင်းခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသည်၊ သံသဂ္ဂရတောမ=ဘိက္ခုနီစသည်တို့နှင့် ရောနှောဆက်ဆံခြင်းခံ့ ဟော်မြွေသည်၊ သံသဂ္ဂါရာမတ်=ခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ပပဉ္စာရာမော=ဝဋ္ဋဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသည်၊ (တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုကျ မာန်ယစ်မူးရှုးခြင်း သဘောဖြင့် ရပ်တည်သော ကိလေသာတည်းဟူသော ဝဋ္ဋဒုက္ခနယ်ချဲ့တရားခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသည်) ပပဉ္စရတောမ=ဝဋ္ဋဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာခံ့ ဟော်မြွေသည်၊ ပပဉ္စာရာမတ်=ခံ့ ဟော်မြွေခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတောမ=သော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ။ပ။ ကာလကိရိယာ= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တထာ တထာ=ဖြင့်၊ ဝါ=အောင်၊ ဧဝံ=ဤသို့, ဤပုံ အားဖြင့်(ဤသို့, ကမ္မာရာမတာစသည်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ =ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏။

အာဝုသော=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ သက္ကာယာဘိရတောမ=တေ ဘူမကဝဋ္ဋဒုက္ခဟူသော သက္ကာယခံ့ ဟော်မြွေသူဟူ၍၊ သမ္မာ=နည်းလမ်းမှန်သော အကျင့်ဖြင့်၊ ဒုက္ခသ=ဝဋ္ဋဒုက္ခအားလုံး၏၊ အန္တကိရိယာယ=အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ=မဖြစ်လုံးလုံးကုန်ဆုံးအောင်ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာယံ=တေဘူမကဝဋ္ဋ ဒုက္ခဟူသော သက္ကာယကို၊ ဝါ=ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တေဘူမကဝဋ္ဋ ဒုက္ခအပေါင်းကို၊ နပ္ပဇဟာသိ=ပယ်စွန့်ပြီး မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ပ။ ဘဒ္ဒကံ=ကောင်းသော၊ မရဏံ=သည်၊ ဘဒ္ဒိကာ=ကောင်းသော၊ ကာလကိရိယာ= သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ကမ္မာရာမော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကမ္မရတောမ= သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကမ္မာရာမတ်=ကို၊ အနုယုဇ္ဇော=သည်၊ နု ဟောတိ=

တည်ရှိသော ကိလေသာကို ပပဉ္စခေါ်သည်ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်အလို တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မာနတို့နှင့် တကွသော ကိလေသာတို့ကို "ပပဉ္စ"ခေါ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်၏၊ တနည်းအားဖြင့်မူ ဝေဒနာပုဒ်ကို "အလိုကျအားဖြင့်"ဟု အနက်မဆိုဘဲ "အဖြစ်(အနေ)အားဖြင့်"ဟု အနက်ဆိုလျှင်ကား "တဏှာ ဒိဋ္ဌိမာနအဖြစ်(အနေ)အားဖြင့် ဖြစ်သော (မာန်ယစ်မူးရှုးခြင်းသဘောအားဖြင့် တည်ရှိသော) ကိလေသာဟူသော ပပဉ္စတရား"ဟု ဆိုလိုသောကြောင့် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မာနဟူသော ကိလေသာသုံးမျိုး ကိုပင် "ပပဉ္စ"ခေါ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်၏။ ပပဉ္စောတိ ဝိတ္ထာရေတီတိ ပပဉ္စော=ဝဋ္ဋဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့တတ်သောတရား၊ ပပဉ္စေ အာရာမော (ပပဉ္စော ဝါ အာရာမော) ယဿတိ ပပဉ္စာရာမော။

မဖြစ်။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့, ဤပုံအားဖြင့် (ဤသို့, ကမ္မာရာမစသည်မဖြစ်ခြင်းအား ဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့, အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ နိဗ္ဗာနာဘိရတော=နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့သူဟူ၍၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဒုက္ခသ= ၏၊ အန္တကိရိယာယ=ငှာ၊ သက္ကာယ=ကို, ပဇဟာသိ=ပယ်စွန့်ပြီးဟူ၍၊ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့, (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ယော=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ပဝဋ္ဋ=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ် သော ကိလေသာကို၊ ဝါ=တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌတို့၏ အလိုကျ မာန်ယစ်မူးရွှင်ခြင်း သဘောဖြင့် ရပ်တည်သော ကိလေသာတည်းဟူသော ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ချဲ့တရားကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ပဝဋ္ဋာဘိရတော=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာ၌ ပျော်မွေ့သည်၊ မဂေါ=သားကောင်နှင့်တူသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ယောဂက္ခေမံ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာဖြစ်သော၊ အနုတ္တရံ=ယင်းတရားထက် ထူးမြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=အထူးမြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝိရာဓယိ=လွဲချော်စေပြီ၊ ယော စ=အကြင် ရဟန်းသည်ကား၊ ပဝဋ္ဋံ=ကို၊ ဟိတ္ဝာန=ပယ်စွန့်ပြီး၍၊ နိပ္ပပဉ္စပဒေ=ကိလေသာ ပပဉ္စမရှိသော နိဗ္ဗာန်၌၊ [ပဒ=နိဗ္ဗာန်] ရတော=ပျော်မွေ့၏၊ သော=ထိုရဟန်း သည်။ပ။ အာရာဓယိ=ပြီးစီးစေပြီ၊ ဣတိ=သို့, (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၁၅(စာပိုဒ်)။ ၅–အနုတပ္ပိယသုတ်။ ။ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့, အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်း ဟူမူ) အာဝုသော=တို့, ယထာ ယထာ=ဖြင့်, ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတော=သော၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ ကာလကိရိယာ=ကွယ်လွန်ခြင်းသည်၊ အနုတပ္ပါ= ထပ်တလဲလဲ ပူပန်ဝမ်းနည်းစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တထာ တထာ=ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထို ထပ်တလဲလဲ ပူပန်ဝမ်းနည်းစေတတ်သော ကွယ်လွန်ခြင်းဖြစ်လောက်အောင်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=၏။ပ။ အနနုတပ္ပါ=ထပ်တလဲလဲ မပူပန် စေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဌမံ။

၆–နုကုလပိတုသုတ်

၁၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဂ္ဂေသု=ဘဂ္ဂမည်သော ဧနေပုဒ်၌၊ ဝါ=ဘဂ္ဂတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ သုသုမာရဂိရေ= သုသုမာရဂိရမြို့၌၊ (မိကျောင်းမည်သ, အကြောင်းခံကြား, တည်ထောင်ထားအပ် သည် အဖြစ်ကြောင့် သုသုမာရဂိရ မည်သောမြို့၌၊ ဝါ=မိကျောင်းပုံဟန်, သဏ္ဌာန်တူဘီ, တောင်အနီးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် သုသုမာရဂိရမည်သောမြို့၌) မိဂဒါယေ=သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော၊ ဘေသကဠာဝနေ=ဘေ သကဠာမည်သောတောင်၌၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၅) ပဌမ သမဓိဝိသုတ်လည်း ကြည့်] ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တေန ခေါ် ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (သုသုမာရဂိရိမြို့ဝယ် သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာ ဘေသကဠာတောင် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) နကုလပိတာ=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သည်၊ အဗာဓိကော=အနာရောဂါနွဲ့ကပ်နေသည်၊ ဒုက္ခိတော=လွန်မင်းစွာဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသည်၊ ဗာဠှဂိလာနော=အပြင်းအထန်မကျန်းမာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ နကုလမာတာ=နကုလမာတုမည်သော၊ ဂဟပတာနီ=အိမ်ရှင်မသည်၊ နကုလပိတရံ=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ တွံ=သင်သည်၊ သာပေက္ခော=ငဲ့ကွက် တွယ်တာမှု တဏှာရှိလျက်၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ မာ အကာသိ=မပြုပါလင့်၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ သာပေက္ခသ=ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှု တဏှာရှိလျက်၊ ကာလကိရိယာ=ကွယ်လွန်မှုပြုခြင်းသည်၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲကြောင်းတရားပေတည်း၊ စ=ဤမျှမက သေး၊ သာပေက္ခသ=လျက်၊ ကာလကိရိယာ=ကို၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဂရဟိတာ=ကဲ့ရဲ့တော်မူအပ်ပြီ၊ ဂဟဂတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=ထို့အပြင်၊ သိယာ ခေါ်=မဖြတ်ကေန်အမှန်ပင်၊ တေ=သင့်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောဟူပန်ခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်နေကြားအုံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တွေးတောဟူပန်ခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ။)

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ မမ=ငါ၏၊ အစ္စယေန=ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဒါရကေ=ကလေးသူငယ်တို့ကို၊ ပေါသေတုံ=ကျွေးမွေးခြင်း ငှာလည်းကောင်း၊ ယရာဝါသံ=အိမ်ဟူသော နေရာဌာနကို၊ ဝါ=အိမ်မှုကိစ္စအဝဝ ကို၊ (အိမ်ဟူသောနေရာဌာန၏ ကိစ္စကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို) [အိမ်မှု ကိစ္စတိုင် အောင် ဌာနုပစာရအားဖြင့် ဆွဲယူ၍ အနက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်] သန္ဓရိတုံ=မလစ် မလပ် ဆက်စပ် တည်တံ့စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ နု သက္ခိဿတိ=မစွမ်းနိုင် လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောဟူပန်ခြင်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်နေကြားအုံ့။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=သို့သော်လဲ၊ ဧတံ=ဤယရာဝါသကိစ္စ တည်တံ့ စေနိုင်ခြင်း ရှိ မရှိ ပြဿနာကို၊ ဧဝံ=ဤ အသင် တွေးတောဟူပန်သည့်အတိုင်း၊ နု ခေါ် ဒဠ္ဌံ=မမှတ်ထိုက်သည်သာ၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ အဟံ=ကျွန်တော်မသည်၊ ကပ္ပါသံ=ဝါချည်ကို၊ ကန္တိတုံ=ဝင့်ခြင်း ငင်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝေဏိ=သိုးမွေး

အစည်းကို၊ ဩလိခိတုံ=အရွပ်အထွေး ဖြေရှင်း, စုစည်းပြုလုပ်ခြင်းငှာ လည်း ကောင်း၊ ကုသလာ=ကျွမ်းကျင်ပါ၏၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ အဟံ=ကျွန်တော်မ သည်၊ တဝ=သင်၏၊ အစ္စယေန=ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဒါရကေ=တို့ကို၊ ပေါသေတုံ=လည်းကောင်း၊ ယရာဝါသံ=ကို၊ သန္ဓရိတုံ=လည်းကောင်း၊ သက္ကောမိ =စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တဿာ=ထို့ကြောင့်၊ [တိဟအနက်မရှိ] တွံ= သင်သည်၊ သာပေက္ခော=လျက်၊ ကာလံ=ကို၊ မာ အကာသိ=လင့်။ပ။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=ထို့အပြင်၊ သိယာ ခေါ=ပင်၊ တေ=သင့်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်နေကြားအံ့၊ (ကိန္တု=သို့၊ အသ=ဟူမူ) နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ မမ=၏၊ အစ္ဆယေန=၌၊ အည်း=အခြားသော၊ ဃရံ=ယောကျ်ားအိမ်သို့ ဂမိဿတိ=လိုက်သွားလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်နေကြားအံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤနောက်ယောကျ်ားအိမ်သို့ လိုက်သွား, မသွားပြဿနာကို၊ ဧဝံ=ဤအသင်တွေးတောပူပန်သည့်အတိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ နော=ကျွန်တော်မတို့သည်၊ သောဠသဝဿာနိ=၁۶–နှစ်တို့ ပတ်လုံး၊ ဂဟဋ္ဌက်=အိမ်နေလူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသီလဖြစ်သော၊ ယံ ဗြဟ္မစရိယံ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော) အကြင်မြတ်သော အကျင့်ကို၊ သမာစိဏ္ဏံ=ကောင်းစွာကျင့်အပ်ပြီ၊ (တံ=ထိုကျွန်တော်မတို့ ကျင့်အပ်သော ဗြဟ္မစရိယကို) တံ့ စေဝ=သင်သည်လည်း၊ ဇာနာသိ=သိ၏၊ အဟဿ=အကျွန်မသည်လည်း၊ (ဇာနာမိ=သိ၏)။။ပ။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနကာမာ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ နု ဘဝိဿတိ=မဖြစ်တော့လတ္တံ့၊ ဘိက္ခုသံဃဿ=ရဟန်းတော်အပေါင်းကို၊ ဒဿနကာမာ=သည်၊ နု ဘဝိဿတိ=တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ (အသ=အံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤမြတ်စွာဘုရားနှင့် ရဟန်းသံဃာကို ဖူးမြင်ခြင်းကိစ္စကို၊ ဧဝံ=ဤအသင်တွေးတောပူပန်သည့်အတိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အဟံ=အကျွန်မသည်၊ တဝ=သင်၏၊ အစ္ဆယေန=ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနကာမတရာစေဝ=သာလွန်၍ ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ=ကို၊ ဒဿနကာမတရာ စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ပါအံ့။။ပ။

သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီနီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိသည်၊ နု (ဘဝိဿတိ)=မဖြစ်တော့လတ္တံ့၊ [နု နကုလမာတာ၌ ရှေဆုံးမှ ''နု'' ကို ဘဝိဿတိကြိယာထည့်စွက်၍ အနက်ပေးသည်] ဣတိ=ဤသို့တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ (အသ=အံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤသီလ ဖြည့်ကျင့်မှုကိစ္စကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တသ ဘဂဝတော=ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝိကာ=တပည့်အမျိုးသမီးဖြစ်ကုန်သော၊ သြဒါတဝသနာ=ဖြူသောအဝတ်ကို ဝတ်ကုန်သော၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရိနိယော=လေ့ရှိကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက်အရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်၏၊ အဟံ=ကျွန်တော်မသည်၊ တာသံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော တပည့်မ အမျိုးသမီးတို့တွင်၊ အညတရာ=တဦးအပါ အဝင်ပါတည်း။

ပန=အာ၊ကိုးပြုကာ, မေးလျှောက်ဖွယ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြပါဦးမည်၊ ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကခ်ါဝါ=ယုံမှားသံသယသည်လည်းကောင်း၊ ဝိမတိ ဝါ=သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အသ=ဖြစ်ကြားအံ့၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ, မှန်စွာ ပိုင်နိုင်, ကိုယ်တိုင်စထွင်, ကုန်စင်ခပင်း, ကျန်ကြွင်းမရှိ, သိမြင်တော်မူသော၊ အယံ=ဤမည်သော၊ (ဤငါတို့မြို့နန်းနား ထင်ရှားရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ဖြစ်တော်မူသော) သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဂ္ဂေသု=၌၊ သုသုမာရဂိရေ=၌၊ မိဂဒါယေ=သော၊ ဘေသကဠာဝနေ=၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊ (သော=ထိုကခ်ါ, ဝိမတိ ဖြစ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) တံ ဘဂဝန္တံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ= သွားရောက်ချဉ်းကပ်၍၊ ပုစ္ဆတု=မေးမြန်းလျှောက်လေလော။ပ။

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ အစ္ဆရိယံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဝါ=မိမိခန္ဓာအစဉ်ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တ၌၊ စေတောသမထသ=အပွနာစိတ်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ=စိတ်၏ နိုဝရဏာဒိမ်းကြောင်း သမာဓိကို၊ နလာဘိနီ= ရခြင်းမရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်၊ (အသ=အံ့)ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန= လည်း၊ ဧတံ=ဤအစ္ဆရိယံ စေတောသမထ ရခြင်းမရခြင်းကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဍမ္ပိ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တသ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝိကာ=ကုန်သော၊ သြဒါတဝသနာ=ကုန်သော၊ အစ္ဆရိယံ=၌၊ စေတောသမထသ=ကို၊ လာဘိနီယော =ရခြင်းရှိကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ အဟံ=ကျွန်တော်မ သည်၊ တာသံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော တပည့်မတို့တွင်၊(ထိုအစ္ဆရိယ စေတော သမထကိုရသော တပည့်မတို့တွင်) အညတရာ=တဦးအပါအဝင်ပါတည်း။ပ။

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤ တရားဖြင့် ဆုံးမရာ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌၊ သြဂါဓပွတ္တာ=ခိုဝင်နေထိုင် ရာ တရားထူးသို့ရောက်လျက်၊ ပတိဂါဓပွတ္တာ=ထောက်တည်ရာတရားထူးသို့ ရောက်လျက်၊ အသသာသပွတ္တာ=ရှုသာရှိက်သာ မှီခိုရာတရားထူးသို့ ရောက်လျက်၊ တိဏ္ဏာဝိစိကိစ္ဆာ=ကူးခပ်လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိလျက်၊ ဝါ=ယုံမှားမှု

၁။ နနကုလမာတာ။ပ။ ဝိဟရတိ။ ။ နဝိဟရတိဟူသော ကြိယာပုဒ်ကို သြဂါဓပွတ္တာ စသော ရှေးရှေးပုဒ်တိုင်းနှင့်တွဲစပ်၍ "သြဂါဓပွတ္တာ (နဝိဟရတိ)= ခိုဝင်နေထိုင်ရာ တရားထူးသို့ ရောက်လျက် (မနေနိုင်ရှာသေး) ပတိဂါဓပွတ္တာ (နဝိဟရတိ)=ထောက်တည်ရာ တရားထူးသို့ ရောက်လျက် (မနေနိုင်ရှာသေး)။ပ။ အပရပွစ္ဆယာ နဝိဟရတိ=တရားတော်ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိပြီးဖြစ်သဖြင့် သူတပါးပြောယောဟ စကားကိုသာ ယုံကြည်အားထားနေရသူ မဟုတ်ဘဲ မနေနိုင်ရှာသေး (ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် မသိနိုင်သေးသောကြောင့် သူတပါးပြောစကားကိုသာ ယုံကြည် အားထားနေရသည်ဟူလို) ဤသို့အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ဝိစိကိစ္ဆာခရီးကြမ်းကို ကူးခပ်လွန်မြောက်လျက်၊ ဝိဂတကထံကထာ=ကင်းရှင်းပြီး သော သို့လောသို့လော တွေးတောမှုရှိလျက်၊ သတ္တုသာသနေ=မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတရားတော်၌၊ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တာ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း, ရဲတင်းရှင်ပျ သူ၏ဖြစ်ကြောင်း သောမနုဿဉာဏ်သို့ရောက်လျက်၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၈) ဝေသာရဇ္ဇသုတ်လည်းကြည့်] အပရုပ္ပစ္စယာ[1]=သူတပါးတည်းဟူသော ယုံကြည် အားထားဖွယ် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိနေရသူ မဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=တရားတော်ကိုကိုယ်ပိုင်ဉာဏ် ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိမြင်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် သူတပါးကိုသာ ပုံ၍ယုံကြည် အားထားနေရသူမဟုတ်ဘဲ၊ နု ဝိဟရတိ=မနေနိုင်ရှာသေး၊ ဣတိ=ဤသို့တွေး တောခြင်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်နေကြားခဲ့။)

ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤဓမ္မဝိနယ၌ ဩဂါဓပ္ပတ္တာ စသည်ဖြစ်ခြင်း, မဖြစ်ခြင်းသဘောကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဍမ္ပိ=သာ၊ ဂဟပတိ= ရှင်၊ တသ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝိကာ=ကုန်သော၊ ဩဝါဒပ္ပဋိကရာ=ကုန်သော၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက် ရှိကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ ဩဂါဓပ္ပတ္တာ=သို့ရောက်ကုန်လျက်၊ ပတိဂါဓပ္ပတ္တာ= ရောက်ကုန်လျက်၊ [ဗဟုဝုစ်အနက် ပြောင်းလဲ၍ဆိုပါ]။ပ။ အပရုပ္ပစ္စယာ=မဟုတ် ကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ အဟံ=သည်၊ ဘာသံ=(ဩဂါဓပ္ပတ္တာ စသည် ဖြစ်သော) ထိုတပည့်မတို့တွင်၊ အညတရာ=တည်း။ပ။ သာပေက္ခသ=လျက်၊ ကာလကိရိယာ=ကို၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဂရဟိတာ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါ စ=ပြောဆိုပြီ)။

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ နကုလမာတရာ=နကုလမာတုမည်သော၊ ဂဟပ တာနိယာ=အိမ်ရှင်မသည်၊ ဣမိနာ ဩဝါဒေန=ဤအဆုံးအမ ဩဝါဒဖြင့်၊ ဩဝဒိယမာနသ=ဆုံးမအပ်လသော်၊ ဝါ=ဆုံးမအပ်သော၊ နကုလပိတုနော= နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိသ=အိမ်ရှင်၏၊ သော အာဗာဓော=ထိုရောဂါ ဝေဒနာသည်၊ ဌာနသော=တခဏချင်းအားဖြင့်ပင်၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘိ=ပျောက်ကင်းသွား ပြီ၊ နကုလပိတာ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ တမှာ အာဗာဓာ=ထိုရောဂါဝေဒနာမှ၊ ဝုဋ္ဌဟိ စ=နာလန်ထလည်း ထလေပြီ၊(ပျောက်ကင်းကျန်းမာ၊ ထူထလာလည်း ထူထလာလေပြီ) ပန=နာလန်ထရုံမျှမကသေး၊ နကုလပိတုနော=သော၊ ဂဟပ တိသ=၏၊ သော အာဗာဓော=သည်၊ တထာပဟီနော စ=ထိုနာလန်ထ၍

၁။ **အပရုပ္ပစ္စယာ။** ။ပရ=သူတပါးဟူသော+ပစ္စေတဗ္ဗောတိ ပစ္စယော=ယုံကြည် အားထားဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်။ ပရော ပစ္စယော စတိသောတိ ပရပ္ပစ္စယာ=သူတပါးတည်း ဟူသော ယုံကြည်အားထားရာ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသောသူ (သူတပါးကို ယုံကြည်အားထားနေရ သောသူ) နု ပရပ္ပစ္စယာ အပရပ္ပစ္စယာ=သူတပါးပြောစကားကိုသာ ပုံ၍ယုံကြည် အားထားနေရသူ မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်(နကုဂမာတာ။)

နောက်ထပ်တဖန် မပေါ်လာအောင် ပျောက်ကင်းသွားသည်လည်း၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ နကုလပိတာ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ဂိလာနာ=မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၄)မဟာနာမသုတ္တသုတ်လည်းကြည့်] ဝုဋ္ဌိတော=ထပြီးသည် (ပျောက်ကင်းကျန်းမာ ထူထလာပြီးသည်) ဂေလညာ=မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ အစိရဝုဋ္ဌိတော=ထပြီး၍ မကြာမြင့်သေးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)ဒဠ္ဆံ=တောင်ဝှေးကို၊ သြလုဗ္ဘ=ထောက်၍။ပ။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ယသ တေ=အကြင်သင့်ကို၊ နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ အနုကမ္ပိကာ=(စီးပွားဖြင့်) ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားလျက်၊ အတ္ထကာမာ=အကျိုးကို လိုလားလျက်၊ သြဝါဒိကာ=ဆုံးမပါပေ၏၊ အနုသာသိကာ=သွန်သင်ကံမြစ်ပါပေ၏၊ တသ တေ=ထိုသင့်မှာ၊ လာဘာ=ကောင်းမြတ်သော အဆုံးအမ သြဝါဒလာဘ်လာဘတို့ကို ရရှိခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ပါပေကုန်၏) တသ တေ=ထိုသင်သည်၊ (မနုဿတ္တံ=လူ့ဘဝကို) သုလဒ္ဓံ=ကောင်းစွာရအပ်ပါပေ၏၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ မမ=ငါ၏ဘုရား၏၊ သာဝိကာ=ကုန်သော၊ သြဒါတဝသနာ=ကုန်သော၊ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနီယော=ကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ တာသံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော သီလပရိပူရကာရိနီတပည့်မတို့တွင်၊ အညတရာ=တည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-သောဠသုတ်

၁၇။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယန္ဟသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=တပါးတည်း ဖလသမာပတ်ဖြင့် ကိန်းအောင်းနေတော်မူခြင်းမှ၊ ဝါ=သခ်ါရသတ္တဝါ, ဖဲခွာကင်းဆိတ်, ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း, ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅)သရဘသုတ်လည်းကြည့်] ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ=အစည်းအဝေးခန်းမဆောင်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အာယသ္မာပိ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်လည်း။ပ။ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတ္တာ=ရှိသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိ=ပြီ။

အာယသ္မာပိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်သည်လည်း၊ သာယန္ဟသမယံ ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတ္တာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတ္တာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ [အရှင်မဟာကဿပ, အရှင်မဟာကစ္စာန စသည်တို့

အတွက်လည်း ပေယျာလဖော်ပါ]။၀။ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဗဟုဒေဝ=များစွာသောလျှင်ဖြစ်သော၊ ရတ္တိ=ညဉ့်ကို၊ နိသဇ္ဇာယ=ထိုင်နေတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝီတိနာမေတွာ=ကုန်လွန်စေတော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေတော်မူရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ=ကျောင်းတော်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ တေဝိ ခေါ အာယသ္မန္တော=(အရှင်သာရိပုတ္တရာအစရှိသော)ထိုအရှင်မြတ်တို့သည်လည်း၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တသ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူကြကုန်၍၊ ယထာဝိဟာရံ=မိမိတို့၏ ကျောင်းအသီးသီးသို့၊ အဂမံသု=ကြွသွားတော်မူကြကုန်ပြီ။

တတ္ထ=ထိုအစည်းအဝေး ခန်းမဆောင်၌၊ နဝါ=သီတင်းငယ်ရဟန်းသစ်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ အစိရပဗ္ဗဇိတာ=ရဟန်းဖြစ်၍ မကြာမြင့်သေးကုန်သော၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ=သုတ်, အဘိဓမ္မာ, ဝိနယာ ဝိဋ္ဌကတ် ဤသာသနာတော်မြတ်သို့၊ ဝါ=တုတ်ခတ်မပါ, တရားဖြင့် ဆုံးမရာ ဤမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်သို့၊ အဝုနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ အာဂတာ=ဝင်ရောက်လာကြကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခူ=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ ပန(ဘိက္ခူ)=ထိုရဟန်းသစ်တို့သည်ကား၊ [ယေ ပနဒ္ဒ ပနကို တေ၏နောက်၌ (တေ ပန)ဟု တွဲဆိုသည်] ယာဝ သုရိယုဂ္ဂမနာ=နေထွက်သည်တိုင်အောင်၊ ကာကစ္ဆမာနာ[1]=

၁။ **ကာကစ္ဆမာနာ**။ ။ The Pali Text Society (P.T.S)အဘိဓာန်၌ ကာကစ္ဆတိဟု အာချာတ်ရပ်ပြု၍ "To Snore=အိပ်ပျော်လျက် ဟောက်သည်"ဟု အနက်ဖွင့်ပြထား၏၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ကာသဓာတ်၏ အနက်များကို "ကုသဒ္ဒ=စက်ဆုပ်ဖွယ် အသံပြုခြင်း(ချောင်းဆိုးခြင်း) ပကာသ=ထင်ရှားခြင်း"စသည်ဖြင့် ပြထားရာတွင် ဟောက်ခြင်း, သွားကြိတ်ခြင်းအနက်များကိုလည်း ကုသဒ္ဒဟုဆိုနိုင်၏။

ယင်းအဘိဓာန်ကိုနည်းမှီး၍ ရှင်းစီရင်လျှင်လည်း- ကာသဓာတ်၏နောက်၌ ဆပစ္စည်းသက်၊ ကာ၏ဒွေဘော်ကာလာ(ကာ ကာသ ဆ) ဓာတွန်သကို စပြု၊ ကာသဓာတ်၏ကာ၌ ရသပြုလျှင် (ဓီဃစ္ဆတိကဲ့သို့)ကာကစ္ဆတိ၊ ကာကစ္ဆမာနော စသည်ဖြင့် ရှင်းပြီးနိုင်၏၊ သို့သော် ထိုရှင်းပြီးပုံအတိုင်းဆိုလျှင် အဌကထာ၌ ကာကစ္ဆမာနာတိ ကာကသဒ္ဒံ ကရောန္တာ ဒန္တေ ခါဒန္တာဟူ၍ ကျီးကန်းအနက်ဟော ကာကသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ပြထားခြင်းသည် ကာကစ္ဆမာနာပုဒ်၏ ရှင်းပြီးပုံကို ဖွင့်ပြခြင်းမဟုတ်ဘဲ အနက်ဖွင့်သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် ဝိဋ္ဌကအဘိဓာန်၌မူ "ကာကသဒ္ဒံ ကရောန္တာ"ဟူသော သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်၍ "ကာကာ ဝိယ အဋ္ဌယန္တီ သဒ္ဒံ ကရောန္တီ"ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် "ကာက+အဓိ+ဏ္ဍ+မာန"ဖြင့်ပြီးသော ကာကစ္ဆမာနာဟု ပါဠိ၌ရှိသင့်၏ဟုလည်းကောင်း, ဒန္တေ ခါဒန္တာ ဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ "ကာကာ ဝိယ ဆမန္တီ ဒန္တေ ခါဒန္တီ"ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် "ကာက+ဆမ+အာန"ဖြင့် ရှင်းပြီးသော ကာကစ္ဆ

ကျီးသံနှင့်တူသော အသံကိုမြည်စေကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ဟောက်ကြ, သွားကြိတ်ကြကုန်လျက်၊ သုပိ'သု=အိပ်ကြကုန်ပြီ။

ဘဂဝါ=သည်၊ ဒီဗွေန=နှတ်ပြည်ခ္ခ်ဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓေန=အယူစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၃)ဥပက္ကိလေသသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၁)လည်းကြည့်] အတိက္ကန္တမာနုသကေန=လူတို့မြင်နိုင်သော ရူပါရုံကိုကျော် လွန်၍မြင်နိုင်သော၊ စက္ခုနာ=အဘိညာဉ်မျက်စိဖြင့်၊ တေဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းသစ်တို့ကို၊ ယာဝသ္ဘရိယုဂ္ဂမနာ=တိုင်အောင်၊ ကာကစ္ဆမာနေ=ကုန်လျက်၊ သုပန္တေ=အိပ်ပျော်နေကြသည်တို့ကို၊ အဒ္ဒသာ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်တော်မူပြီး၍။ပ။ နိသဒ္ဒေ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခူ=တို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာရိပုတ္တော=သာရိပုတြာသည်၊ ကဟံနုခေါ=အဘယ်မှာနည်း၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာ-နော=မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ ကဟံ=အဘယ်မှာနည်း။ပ။ အနုန္နော=အာနန္ဒာသည်၊ ကဟံ=နည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ခိုင်မြဲတည်တံ့သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ တေ သာဝကာ=(သာရိပုတြာစသော) ထိုတပည့်တို့သည်၊ ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဂတာ နုခေါ=သွားကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ တေပိ အာယသ္မန္တော=ထိုထေရ်ရှင်တို့သည်လည်း။ပ။ အဂမံသု=ပြန်ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန=ထိုသို့ ရှင်သာရိပုတြာစသော ထေရ်တို့ပြန်သွားကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ "ထေရာ=ထေရ်ရှင် ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ နု အာဂတာ=ပြန်ကြွမလာကြတော့ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိကြကုန်၍၊ ယာဝ သ္ဘရိယုဂ္ဂမနာ=အောင်။ပ။ သုပထ နော=အိပ်နေကြကုန်သလော၊ [တေန နော တုန်းက နောကို ဤခ္ခ်ိတွဲပေးသည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုဝါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ကိ'=အဘယ်သို့၊ မညထ=ထင်မြင်ယူဆကြကုန်သနည်း၊ ခတ္တိယော=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့် သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်ပြီးသော၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိတိုင်း၊ သေယျသုခံ=ကိုလည်းကောင်း၊ [ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၀၆)သုတ်(စာမျက်နှာ-၃၈၇)ကြည့်]။ပ။

မာနာဟု ပါဠိ၌ရှိသင့်၏ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ပါဠိနှစ်မျိုးကြံစည်ပြထား၏၊ ထို့အပြင် "ကာက+သမာန"ဟု ရှုပ်တည်၍ (ဥစ္ဆိန္နကဲ့သို့)သကိုဆပြုကာ ဒွေဘော်လာလျှင်လည်း ကာကစ္ဆမာနဟုရှုပ်ပြီးနိုင်သည်ဟု ပြထားသေး၏။

မိဒ္ဓသုခံ=ကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြိုးစားအားထုတ်သည်၊ (ဟုတ္တော=ဖြစ်၍) ဝိဟရန္တော=နေလျက်၊ ယာဝဇီဝံ=အသက်ထက်ဆုံး၊ ရဇ္ဇံ=မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=ပြုစေလသော်၊ ဇနပဒဿဝါ=တိုင်းသူပြည်သားအပေါင်း၏လည်း၊ ဝိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=မြင်မူလည်း မြင်အပ်ဖူးပါသလော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=ကြားမူလည်း ကြားအပ်ဖူးပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အမှေဟိ=တပည့်တော်တို့သည်) နော(ဒိဋ္ဌံ ဝါ)=မြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ နော (သုတံ ဝါ)=ကြားလည်း မကြားအပ်ဖူးပါ၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ မနာပေါ=သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ မယာ ဝိ=ငါသည်လည်း၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံ=မြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ နသုတံ=ကြားလည်း မကြားအပ်ဖူးပါ။ပ။ ရဋ္ဌိကော=တိုင်းကြပ်နယ်စားသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ သေယျသုခံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ဝိဟရန္တော=လျက်၊ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ ရဋ္ဌိကတ္တံ=တိုင်းကြပ်နယ်စား၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ရဋ္ဌသ ဝါ=တိုင်းနယ်ပယ်၏လည်း၊ ဝါ=တိုင်းနယ်ပယ်နေ လူအပေါင်း၏လည်း၊ ဝိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ။)

[နော ဟေတံ ဘန္တေ၊ သာဓု ဘိက္ခဝေ၊ မယာပိ ခေါ ဧတံ ဘိက္ခဝေ နေဝ ဒိဋ္ဌံ နှ သုတံ "ရဋ္ဌိကော ယာဝဒတ္ထံ သေယျသုခံ။ပ။ အနုယုတ္တော ဝိဟရန္တော ယာဝဇီဝံ ရဋ္ဌိကတ္တံ ကာရေန္တော ရဋ္ဌသ ဝါ ပိယော မနာပေါ"တိ။ တံ ကိံ မညထ ဘိက္ခဝေ၊ အပိနု တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌံ ဝါ သုတံ ဝါ "ပေတ္တဏိကော ယာဝဒတ္ထံ သေယျသုခံ။ပ။ ဝိဟရန္တော ယာဝဇီဝံ ပေတ္တဏိကတ္တံ ကာရေန္တော ပိတုနော ဝါ ပိယော မနာပေါတိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။ သာဓု ဘိက္ခဝေ ဣတိ သို့ စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်။]

ပေတ္တဏိကော=အဘာအမွေစား အမွေခံသည်၊ [ပေယျာလမြှုပ်ထားသည့် အတိုင်း အနက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်၊ ပဋ္ဌာန်ပါတ်စာပိုဒ် (၅၈)လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ် (နော-၁၅၀)၌ကား ပေတ္တဏိကသည် ရဋ္ဌိက၏ ဝိသေသနတည်း] ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ ပေတ္တဏိကတ္တံ=အဘာအမွေစား အမွေခံ၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ပိတုနော ဝါ=အဘာ၏လည်း၊ ပိယော။ပ။ သေနာပတိကော=စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ သေနာပတိကတ္တံ=

စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ သေနာယ ဝါ=စစ်တပ်၏လည်း၊ ဝိယောဟ=သည်၊ မနာပေါ=သည် (ဟောတိ)။ပ။ ဂါမဂါမဏိကော=ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး ရွာစားကြီးသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ။ပ။ယာဝဒီဝံ=ဆုံး၊ ဂါမဂါမဏိကတ္တံ= ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး ရွာစားကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ဂါမဿ ဝါ=ရွာသူရွာသား လူအများ၏လည်း၊ ဝိယောဟ။ပ။

ပူဂဂါမဏိကော=အသင်းအဖွဲ့၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အသင်းလူကြီးသည် ။ပ။ ပူဂဂါမဏိကတ္တံ=အသင်းအဖွဲ့၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အသင်းလူကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ပူဂဿ ဝါ=အသင်းအဖွဲ့၏လည်း။ပ။ သမဏော ဝါ=ရဟန်း သည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏော ဝါ=သူတော်သူမြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ အနုယုတ္တော=ထုတ်လျက်၊ ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုအစရှိသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဒါရော=လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက် မရှိဘဲ၊ ဘောဇနေ=၌၊ အမတ္တညူ=ဘဲ၊ [ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ် (စာမျက်နှာ–၁၃၆) ကြည့်] ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနနုယုတ္တော=ဘဲ။ပ။ ဘာဝနာ နုယောဂံ=ကို၊ အနနုယုတ္တော=ဘဲ၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ [ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် ၂၃–ဥပဋ္ဌိလေသသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၃) ကြည့်] ဥပသမ္ပဒ=၍၊ ဝိဟရန္တော= နေသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=(အဝေါစ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမဏော ဝါ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပသမ္ပဒ=၍၊ ဝိဟရန္တော=နေသည်၊ (ဟောတိ)ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ မယာဝိ=ငါလဲဘဲ၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံ=ဖူးပါ၊ နု သုတံ=ဖူးပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)ဘိက္ခဝေ= တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သေယျသုဓ စသည်ကို အားထုတ်ပြီးလျှင် ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဒါရတာ အစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် မပြည့်စုံမူ၍ အနာသဝ စေတောဝိမုတ္တိကို ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက် ဆိုက်ရောက်နေသော သမဏ ဗြာဟ္မဏ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (ဝေါ=သင်တို့သည်) ဧဝံ= ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရာ=တို့သည်။ပ။ [ယခင် ဥပဇ္ဈာယသုတ်ပင်ကြည့်] သတ္တမံ။

၈–မစ္ဆဗန္ဓသုတ်

၁၈။ [ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၈၀) ဂဝေသီသုတ် (စာမျက်နှာ–၃၃၄)လည်း ကြည့်] အညတရသ္မိ=သော၊ ပဒေသေ=၌၊ မစ္ဆဗန္ဓံ=ငါးတို့ကို ဖမ်းယူတတ်သော၊ မစ္ဆိကံ=ငါးသတ် သမားကို၊ ဝါ=တံငါသည်ကို၊ [မစ္ဆေ ဃာတေတီတိ မစ္ဆိကော] မစ္ဆေ=ငါးတို့ကို၊ ဝဓိတ္တာ ဝဓိတ္တာ=သတ်၍ သတ်၍၊ ဝိက္ကိဏာမာနံ=ရောင်းနေသည် ကို၊ အဒ္ဒသ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ မဂ္ဂါ=မှ၊ သြက္ကမ္မ=၍၊

အညတရသို့=တပင်သော၊ ရက္ခမူလေ=သစ်ပင်၏အနီးဌ၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်ဌ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ မစ္ဆဗန္ဓံ=သော၊ အမုံ မစ္ဆိကံ=ထိုတံငါ သည်ကို။ပ။ ဝိက္ကိဏာမာနံ=ကို၊ ပဿထ နော=မြင်ကြကုန်၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=မြင်ကြပါကုန်၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ပြန်လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ကိံ=သို့၊ မညထ=နည်း၊ မစ္ဆဗန္ဓော=ငါးတို့ကို ဖမ်းယူတတ်သော၊ မစ္ဆိကော= ငါးသတ်သမားတံငါသည်သည်။ပ။ ဝိက္ကိဏာမာနော=ရောင်းလသော်၊ တေန ကမ္မေန=ထိုငါးသတ်၍ ရောင်းခြင်းလုပ်ငန်းဖြင့်၊ တေန အာဇီဝေန=ထိုငါးရောင်း ၍ အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ ဟတ္ထိယာယိ ဝါ=ဆင်ဖြင့်သွားနိုင်သူသည်သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ=ဆင်စီးသွားနိုင်သော ဆင်ပိုင်ရှင်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဿ ယာယိ ဝါ=မြင်းဖြင့် သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရထယာယိ ဝါ=ရထားဖြင့်သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်း ကောင်း၊ ယာနယာယိ ဝါ=ယာဉ်ဖြင့် သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဘောဂဘောဂီ ဝါ=စည်းစိမ်ဥစ္စာသုံးဆောင် ခံစားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ ဘောဂက္ခန္ဓံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ အစုအပုံအလယ်ဌ၌၊ အဇ္ဈာဝသန္တော ဝါ=နေနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤအကြောင်း ကို၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော။ပ။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဟတ္ထိယာယိ စသည် မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ သော=ထိုတံငါသည်သည်၊ ဝဓ္ဓေ=သတ်ဖွယ်ရာဖြစ် ကုန်သော၊ ဝဓာယ=သတ်ခြင်းငှာ၊ ဥပနီတေ=ယူဆောင်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ တေ မစ္ဆေ=ထိုငါးတို့ကို၊ ပါပကေန=ယုတ်မာသော၊ မနသာ=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ်ကြည့်၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုတံငါသည် သည်၊ ဟတ္ထိယာယီ=ဆင်ဖြင့်သွားနိုင်သူသည်၊ ဝါ=ဆင်စီးနိုင်သော ဆင်ပိုင်ရှင် သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်၊ အဿယာယီ=သည်၊ နေ ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်။ပ။ ဘောဂက္ခန္ဓံ=ဌ၌၊ နေ အဇ္ဈာဝသတိ=မနေနိုင်။ပ။ ဂေါ၊ယာတကော=နွားသတ်သမား သည်၊ ဂါဝေါ=နွားတို့ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ သော=ထိုနွား သတ်သမားသည်၊ ဝဓ္ဓေ=သတ်ဖို့ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဓာယ=ငှာ၊ ဥပနီတေ=ကုန် သော၊ တေ ဂါဝေါ=ထိုနွားတို့ကို၊ ပါပကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခ တိ=၏။ပ။ သြရဇ္ဇိကော=သိုးသတ်သမားသည်၊ ဥရဗ္ဘေ=သိုးတို့ကို၊ ဝဓိတ္တာ ဝဓိတ္တာ။ပ။ သူကရိကော=ဝက်သတ်သမားသည်၊ သူကရေ=ဝက်တို့ကို။ပ။ သာကု ဏိကော=ငှက်မုဆိုးသည်၊ သကုဏေ=ငှက်တို့ကို။ပ။မာဂဝိကော=သားမုဆိုးသည်၊ မဂေ=သားကောင်တို့ကို။ပ။[''တေ ဟိ နာမ သော''စသည်သို့ သွားတော့အုံ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော=ထိုငါး နွားစသည်တို့ကို သတ်သောသူသည်၊ ဝဠွေ=ကုန်သော၊ ဝဓာယ=ငှာ၊ ဥပနီတေ=ကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနဂတေ=တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ပါဏေ=ထိုသတ္တဝါတို့ကို၊ ပါဟကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခမာနော=အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟတ္ထိယာယီ=သည်၊ နေဝ ဘဝိသတိနာမ=မဖြစ်နိုင်ပေသေး၏၊ အဿယာယီ=သည်၊ နေ ဘဝိသတိ နာမ=ပေသေး၏။။ဝ။။ နေ အဠာဝသိသတိ နာမ=မနေနိုင်ပေသေး၏၊ ယံ(ယော)=အကြင်သူသည်၊ ဝဏ္ဏ=သတ်ဖို့ရာဖြစ်သော၊ ဝဓာယ=ငှာ၊ ဥပနီတံ=ယူဆောင်အပ်ပြီးသော၊ မနုဿဘူတံ=လူဖြစ်သူကို၊ ပါဟကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုအံ့၊ (တဿ=သတ်လိုစိတ်ဖြင့် အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုသော ထိုသူမှာ၊ ဝါ=ထိုသူ၏၊ သမ္ဘတ္တိယာ=စီးပွားချမ်းသာ တိုးတက်ပြည့်စုံခြင်း၏၊ အဘာဝေ=မဖြစ်နိုင်ခြင်း၌) ဝါဒေါ=အထူးတလည် ပြောဆိုဖွယ်စကားသည်၊ ကောပန(အတ္ထိ)=အဘယ်မှာ ရှိပါမည်နည်း၊ (နတ္ထိ ဧဝ=မရှိတော့သည်သာ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဟုတ်မှန်လှပေ၏၊ တဿ=ထိုသူ၏၊ တံ=ထိုသတ်လိုစိတ်ဖြင့် အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုမှု အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်စွာသောညဉ့်နေ့ ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အကျိုးငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက် ပဠိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃၀)ဗျသနသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၃၉)ကြည့်]။။ဝ။။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဝဋ္ဌမ မရဏာသတိသုတ်

၁၉။ ကေ=တပါးသော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ နာတိကေ=နာတိကရွာ၌၊ (ဆွေမျိုးတို့နေရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့် နာတိကမည်သောရွာ၌) ဂိဉ္ဇကာဝသထေ=အုတ်ပြာသာဒ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (နာတိကရွာဝယ် အုတ်ပြာသာဒ်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)။။ဝ။။ [ပဠိကနိပါတ် ဝဋ္ဌမသုတ်(စာမျက်နှာ-၁)ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မရဏသတိ=မရဏသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ဝါ=သေခြင်းတရားကို အာရုံပြု၍ အထပ်ထပ် အောက်မေ့ အမှတ်ရနေခြင်း သဘောတရားသည်၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုအပ်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်လသော်) မဟပ္ဖလာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအကျိုးရှိ သည်၊ မဟာနိသံသာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအာနိသင်ရှိသည်၊ အမတောဂဓာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက်တည်ရာ ရှိသည်၊ [အမတ+သြဂဓ] အမတပရိယောသာနာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေထ နော=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်၏လော(ဖြစ်ပွားစေကြရဲလား)၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မေးမြန်းတော်မူအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မရဏာသတိံ=ကို၊ ဘာဝေမိ=ဖြစ်ပွားစေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တွံ=သင်သည်၊ ကထံ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ [ယထာအနက်မရှိ] မရဏာသတိံ=ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤအရပ်၌၊ မယှံ=တပည့်တော်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ မရဏာသတိ ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

အဟံ=ငါသည်၊ ရတ္တိန္ဒိဝံ= တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဇီဝေယျံ=အသက်ရှည်ပါမူကား၊ အဟော ဝတ=ကြောက်ကောင်းလေစွာ၊ (တံ ရတ္တိန္ဒိဝံ=ထိုအသက်ရှင်သမျှ တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဝါ=ထိုအသက်ရှင်သမျှ တညဉ့်တနေ့အတွင်း၌) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမကို၊ (အရိယမဂ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်စေနိုင်သော အဆုံးအမကို) မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရေယျံ=သွင်းပိုက်ထားရပါမူကား၊ မေ=ငါသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ (ကိစ္စံ=မိမိ၏စီးပွားဖြစ်သော ရဟန်းကိစ္စကို) ဗဟု=များစွာ၊ ကတံ=ပြုကျင့်အားထုတ်အပ်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့မရဏာသတိ ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မရဏာသတိံ=ကို၊ ဘာဝေမိ=ဖြစ်ပွားစေပါ၏၊ ဣတိ=သို့ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းသည်လည်း။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အဟမ္ပိ=တပည့်တော်လဲပဲ၊ မရဏာသတိံ=ကို။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ဒိဝသံ=တနေ့ပတ်လုံး၊ ဇီဝေယျံ=အသက်ရှည်ပါမူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တံ ဒိဝသံ=ထိုအသက်ရှည်သမျှ တနေ့ပတ်လုံး၊ ဝါ=ထိုအသက်ရှည်သမျှ တနေ့အတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရေယျံ=မူကား၊ မေ=ငါသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ (ကိစ္စံ=မိမိ၏စီးပွားဖြစ်သော ရဟန်းကိစ္စကို)ဗဟု=များစွာ၊ ကတံ=သည်၊ အဿ=၏၊ ဣတိ=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ယဒန္တရံ (ယံ+အန္တရံ) အကြင်အခိုက်အတန့်ခဏမျှသော ကာလပတ်လုံး၊ ဧကပိဏ္ဍပါတံ=တကြိမ်တထပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဘုဉ္ဇာမိ=စား၏၊ တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတကြိမ်စား အခိုက်အတန့်ခဏမျှ ကာလကြာရုံပင်၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတကြိမ်စား အခိုက်အတန့်ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ=ကို။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယဒန္တရံ=လုံး၊ စတ္တာရော အာလောပေ=လေးလုတ်သော ဆွမ်းတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ အာလောပေ=ငါးလုတ်

သောဆွမ်းတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သခ်ါဒိတွာ=ဝါး၍၊ အဗ္ဗောဟာရာမိ=မျိုချ၏၊ တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းလေးငါးလုတ် ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန်မျှ ကာလကြာရုံပင်၊ ဒီဝေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းလေးငါးလုတ် ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။

အဟံ=သည်၊ ယဒန္တရံ=အကြင်အခိုက်အတန်မျှ ကာလပတ်လုံး၊ ကေ အာလောပ=တလုတ်သောဆွမ်းကို၊ သခ်ါဒိတွာ=ဝါး၍၊ အဗ္ဗောဟာရာမိ=၏၊ တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတလုတ်ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန်, ခဏမျှသော ကာလကြာရုံပင်၊ ဒီဝေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတလုတ်ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယဒန္တရံ=လုံး၊ အသသိတွာ ဝါ=ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းပြီး၍သော်လည်း၊ ပဿသာမိ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏၊ ပဿသိတွာ ဝါ=ထွက်သက်လေကို ထုတ်ပြီး၍သော်လည်း၊ အသသာမိ=ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်း၏၊ တဒန္တရံ=ထိုနှာခေါင်းလေ တကြိမ်တခါအသွင်းအထုတ် ပြုလုပ်ရာ အခိုက်အတန်,ခဏမျှသော ကာလ ကြာရုံပင်၊ ဒီဝေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရံ=ထိုနှာခေါင်းလေ တကြိမ်တခါ အသွင်းအထုတ်ပြုလုပ်ရာ အခိုက်အတန်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ထိုရဟန်းတို့က လျှောက်အပ်လသော်၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူ ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ အယံ ဘိက္ခု=အကြင် ရဟန်းသည်လည်း၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မရဏသတိ=မရဏသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာ ဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ) အဟံ=သည်၊ ရတ္တိန္ဒိဝံ= တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဒီဝေယျ=မူကား၊ အဟောဝတ=စွာ။ပ။ ဗဟု=စွာ၊ ကတံ= သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ အယံ ဘိက္ခု=လည်း၊ ဧဝံ=သို့၊ မရဏသတိ ။ပ။ [ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ ပမတ္တာ စသောဝါကျသို့ သွားတော့အုံ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ဘိက္ခူ=ဤလေးဦးသော ရဟန်းတို့ကို၊ (မိမိအသက်ကို တညဉ့်တနေ့ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း, တနေ့ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း, ဆွမ်းတ ကြိမ်စားကာလ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း, လေးငါးလုတ်စားကာလပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်းတည်းဟူသော ဤလေးဦးသော ရဟန်းတို့ကို)ပမတ္တာ=မေ့လျော့ကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏ဟူ၍၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာယ=ကုန် ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှါ၊ ဒန္ဓံ=နှေးကွေးသော၊ ဝါ=နှေးကွေးစွာ၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေန္တိ=ဖြစ်ပွားစေကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ ခေါ အယံ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်လည်း၊ ဧဝံ=

ဤသို့၊ မရဏာသတိ=ကို၊ ဘာဝေတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ဘိက္ခူ=ဤနောက်နှစ်ဦးသော ရဟန်းတို့ကို၊ (မိမိအသက်ရှည်ချိန်ကို ဆွမ်းတလုတ်စားကာလမျှ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း, တကြိမ်တခါ အသက်ရှူရှိုက်ကာလမျှ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်းဟူသော ဤရဟန်းနှစ်ပါးတို့ကို) အပ္ပမတ္တာ=မမေ့လျော့ကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏ဟူ၍။ပ။ တိက္ခံ=ထက်သန်သော၊ ဝါ=ထက်သန်စွာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နောက်နှစ်ဦးသော ရဟန်းတို့သာ မမေ့မလျော့နေကြ၍ ထက်သန်စွာ မရဏာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဖြစ်ပွားစေကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ (ကိန္တိ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) အပ္ပမတ္တာ=မမေ့လျော့ကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရိဿာမ=နေကြကုန်အံ့၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာယ=ငာ၊ တိက္ခံ=သော၊ ဝါ=စွာ၊ မရဏာသတိ=ကို၊ ဘာဝေဿာမ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဧဝါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝါစ) နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယမရဏာသတိသုတ်

၂၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွါးစေအပ်သော၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သော၊ မရဏာသတိ=မရဏာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ မဟပ္ဖလာ=သည်။ပ။ အမတပရိယောသာနာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဒိဝသေ=နေ့အချိန်သည်၊ နိက္ခန္တေ=ကုန်လွန်လသော်၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်အချိန်သည်၊ ပတိဂတာယ=ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသင်္ခိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသင်္ခိက္ခတိ=ဟူမူ။)

မေ=ငါ့မှာ၊ မရဏာသ=သေခြင်း၏၊ ပစ္စယာ=အကြောင်းတို့သည်၊ ဗဟုကာ ခေါ=ကေန်ပင်များလှကုန်၏၊ အဟိ ဝါ=မြွေသည်သော်လည်း၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဒဋ္ဌသေယျ=ကိုက်ရာ၏၊ ဝိစ္ဆိကော ဝါ=ကင်းမြီးကောက်သည်သော်လည်း။ပ။ သတပဒီ ဝါ=ကင်းခြေများသည်သော်လည်း။ပ။ တေန=ထိုသို့ကိုက်ခြင်းကြောင့်၊ မေ=ငါ၏၊ ကာလကိရိယာ=သေဆုံးခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်လေရာ၏၊ သော=ထိုမြွေစသည် အကိုက်ခံရခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=အန္တရာယ်သည်၊ (အသက်, ရဟန်းတရား, နတ်ပြည်, အရိယမဂ်တို့၏ အန္တရာယ်သည်) အသ=ဖြစ်လေရာ၏၊ ဥပက္ခလိတ္တာ ဝါ=ချွတ်ချော်၍သော်လည်း၊ ပပတေယျုံ=လဲကျသွားလေရာ၏၊ ဝါ=ချောက်ထဲစသည်သို့ လိမ့်ကျသွားလေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါသည်၊ ဘုတ္တံ=စားထားအပ်ပြီးသော၊ ဘတ္တံ ဝါ=ထမင်းအစာသည်သော်လည်း၊

ဗျာပဒ္ဓေယျ=(အစာမကျေခြင်းစသည်ဖြင့်) ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ပိတ္တံ ဝါ=သည်းခြေသည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယျ=ဖောက်ပြန်လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ သေမ္ဟံ ဝါ=သလိပ်သည်သော်လည်း။ပ။ မေ=ငါ၏၊ သတ္ထကာ=ဓားလက်နက်ကဲ့သို့ ကိုယ်အင်္ဂါအဆက်အစပ်တို့ကို ဖြတ်တောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝါတာ ဝါ=လေတို့သည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယ္ယုံ=ဖောက်ပြန်ကုန်ရာ၏၊ တေန=ထို့ကြောင့်။ပ။ သော=ထိုရှုတ်ချော်လဲကျခြင်းစသည်သည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=သည်၊ အသေ=ဖြစ်လေရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသင်္ခိဏတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုဆင်ခြင်စဉ်းစားသော ရဟန်းသည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသင်္ခိဏတိ=(ထပ်မံ၍) ဆင်ခြင်စဉ်းစားသင့်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသင်္ခိဏတိ=ဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ ရတ္တိ=ညဉ့်အချိန်၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊ ကရောန္တသေ=(အကယ်၍)ပြုစဉ်၊ ဝါ=အကယ်၍ပြုလသော်၊ ယေ=အကြင် အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အန္တရာယာယ=(အရိယမဂ်၏)အန္တရာယ်အကျိုးငှာ၊ အသေ=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌)အပ္ပဟီနာ=မပယ်အပ်သေးကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်၊ အတ္ထိ နုခေါ=ရှိလေကုန်သလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသင်္ခိဏတိ=သင့်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော=ဆင်ခြင်စဉ်းစားလသော်၊ ဧवं=ဤသို့၊ သစေ ဇာနာတိ=အကယ်၍သိငြားအုံ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဇာနာတိ=သိသနည်းဟူမူ။)

မေ=ငါသည်၊ ရတ္တိ=၌၊ ကာလံ=ကို။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိနေကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ ဇာနာတိ=အုံ၊ ဧवं သတိ=ဤသို့ သိသည်ဖြစ်လသော်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်းသည်၊ (မိမိမှာ မပယ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်တရားများ ရှိနေသေး၏ဟု သိသော ထိုရဟန်းသည်) ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ=ထိုတရားတို့ကိုပင်လျှင်၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ အဓိမတ္တော=လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိသော၊ ဝါ=အားကောင်းသော၊ ဆန္ဒော စ=ကုသိုလ်ဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ဝါယာမော စ=(ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း)ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿာဟော စ=ထို့ထက်ပိုလွန်၍ အားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿောဠှိ စ=ပြီးစီးထမြောက်စေသော ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိဝါနိ စ=(လုပ်ငန်းကိစ္စ မပြီးဆုံးမီအတွင်း၌) နောက်သို့ ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သတိ စ=အမှတ်ရသော သတိကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပဇညံ စ=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ဉာဏ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏီယံ=ပြုသင့်ဖြစ်စေသင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာဒိတ္တာစေလော ဝါ=မီးလောင်အပ်သော အဝတ်ပုဆိုး ရှိသောသူသည်လည်းကောင်း၊ အာဒိတ္တာသီသော ဝါ=မီးလောင်အပ်သောဦးခေါင်း ရှိသောသူသည်လည်းကောင်း၊ တသ္မေ စေလသ္မိ ဝါ=ထိုအဝတ်ပုဆိုးကိုသာ လျှင်လည်းကောင်း၊ တသ္မေ သီသသ္မိ ဝါ=ထိုဦးခေါင်းကိုသာလျှင်လည်း ကောင်း၊ နိဗ္ဗာပနာယ=မီးငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ အဓိမတ္တံ=သော၊ ဆန္ဒဋ္ဌ=ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝါယာမဋ္ဌ=ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း။ပ။ ကရေယ္ယ သေယျထာပိ=ပြုရာသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ တေန ဘိက္ခုနာ=သည်။ပ။ ကရဏီယံ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဇာနာတိ=ဟူမူ)မေ= ငါသည်၊ ရတ္တိ=၌၊ ကာလံ=ကို။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်းသည်၊ (မိမိမှာ အကုသိုလ် တရားများ ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်၏ဟု သိသော ထိုရဟန်းသည်) တေနေဝ ဝီတိ ပါမောဇ္ဇေန=ထိုနှစ်သက်မှု, ဝမ်းမြောက်မှုဖြင့်ပင်လျှင်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ် ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ အဟောရတ္တံ=နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အနုသိက္ခိနာ= အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြည့်ကျင့်အားထုတ်လျက်၊ ဝိဟာတဗ္ဗံ=နေသင့်၏၊ ဝါ= နေရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သည်၊ နိက္ခန္တာယ=ကုန်လွန်လသော်၊ ဒိဝသေ=နေ့ သည်၊ ပတိဂတေ=ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသင်္ခိက္ခတိ=၏။ ပ။ ဒိဝါ=နေ့၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊ ကရောန္တသ=အကယ်၍ပြုစဉ်၊ ဝါ= သော်။ပ။ ဝိဟာတဗ္ဗံ=နေသင့်၏၊ ဝါ=နေရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ဧဝံ=သို့၊ ဗဟုလီကတာ=သော၊ မရဏသတိ= သည်။ပ။ အမတပရိယောသာနာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ဒသမံ= တည်း။ ဒုတိယော=သော၊ သာရဏီယဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၃–ဘနုဇ္ဇာရိယဝဂ်

၁–သာမဂသုတ်

၂၁။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သက္ကေသု=သက္ကမည် သော ဧနုပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်းပြည်၌၊ သာမဂါမကေ=(လမန်းမြက်စပါး ပေါ် များရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာမမည်သောရွာ၌၊ ပေါက္ခရဏီယာယံ=ပေါက္ခရဏီ ယာမည်သော ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရာ=တယောက်သော၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊ အဘိက္ကန္တာ ယ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကို ကျော်လွန်ပြီးသော၊ ဝါ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်းမြတ်

သော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်၌၊ ဝါ=ညဉ့်အလယ်ဝိုင်း မဇ္ဈိမယာမ်၌၊ အဘိက္ကန္တ ဝဏ္ဏာ=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်သော ကိုယ်အရေအဆင်းရောင်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကုန်စင်အောင်၊ ဝါ=အားလုံး လောက်နီးပါးဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်လည်းကြည့်] ပေါက္ခရဏီယံ=ပေါက္ခရဏီယာ ကျောင်းတိုက်ကို၊ သြဘာသေတ္တာ=(ကိုယ်အရောင်, တန်ဆာရောင်တို့ဖြင့်) ထိန်ထိန်လင်းစေ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ၃၁ နှင့် ၁၇၄ သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၈ နှင့် ၃၁၈)တို့ကို ကြည့်]။ပ။ အဋ္ဌာသိ=ရပ်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဋ္ဌိတာ=ရပ်နေသော၊ သာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ တယောသုံးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တယောသုံးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဤဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄)ဘဒ္ဒကသုတ်(နှာ-၄၃၈)လည်းကြည့်] ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါရာမတာ=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် လည်းကောင်းတည်း၊ ဘန္တေ=ရား၊ တယောကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

သာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ သတ္ထာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမနုညော=(ထိုနတ်၏စကားကို) ကောင်းစွာခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=သဘောတူတော်မူသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ "မေ=ငါ့အား၊ သတ္ထာ=သည်၊ သမနုညော=ကောင်းစွာခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိ၏၊ ဝါ=သဘောတူတော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့ သိနားလည်၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရှိသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရှိအသေကို၊ ကတ္တာ=ပြု၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုရပ်၍လျှောက်ထားရာ အရပ်၌ပင်၊ အန္တရဓာယိ=ကွယ်ပျောက်သွားပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တသာ ရတ္တိယာ=ထိုညဉ့်၏၊ အစ္စယေန=ကုန်လွန်ရာအခါ၌၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ရတ္တိ=ဤညဉ့်၌။ပ။ သြဘာသေတ္တာ=၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ (အမှီ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထို ငါဘုရား ရှိတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=ငါ့ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ကေမန္ဆံ=၌၊ ဌိတာ=သော၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဝတ္ဝာ=လျှောက်ပြီး ၍။ပ။တတ္ထေဝ=ပင်၊ အန္တရဓာယိ=ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ ဝေါ=အကြင်သင်တို့ကို၊ ကုသလေဟိ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရား တို့မှ၊ ပရိဟာယမာနေ=ဆုတ်ယုတ်နေကြသည်တို့ကို၊ ဒေဝတာပိ=နတ်တို့သည် လည်း၊ ဓာနန္တိ=သိနေ ကြကုန်၏၊ တေသံ ဝေါ=ထိုသင်တို့မှာ၊ အလာဘာ= ကုသိုလ်တရားတို့ကို မရခြင်းတို့သည်၊ ဝါ=အရမတော်ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ= ဖြစ်လေကုန်၏) တေသံ (ဝေါ)=ထိုသင်တို့သည်၊ ဒုလ္လဒ္ဓံ=ဤသာသနာတော်ကို မကောင်းသဖြင့် ရအပ်ပါ လေပြီ၊ ဝါ=(ဤသာသနာတော်ကို) မထိုက်မတန် ရအပ်လေပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရေပိ=တပါးတခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော= သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပရိဟာနိယေ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝါ= ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဒေသေဿာမိ=ဟောတော် မူအံ့၊ တံ=ထိုပရိဟာနိယတရားကို၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူ ကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ကတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ= မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=အမိန့်တော်အတိုင်း နာယူပါမည်၊ ကတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုတရားနာ ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=အမိန့်စကားတော်ကို)ပစ္စဿောသုံ=ရှေ့ရှုနာယူကြကုန် ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နှာခံကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ= တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သင်္ကိစ္စကာရာမတာ= အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လည်း ကောင်း၊ ဒေါဝစဿတာ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှုအပြုအမူ စေတနာရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူ စေတနာလည်းကောင်း၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၉၅-၈ ကြည့်] ပါပမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားမရှိသူစသော) ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း၊[ယုတ်မာသောသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံကြောင်း အကုသိုလ် စေတနာကို ပါပမိတ္တတာဟုခေါ်၏၊ (တနည်း) ယုတ်မာသောသူ တို့နှင့် ဆက်ဆံပေါင်းသင်း စိတ်ကိုင်းညွှတ်ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ပါပမိတ္တတာဟုခေါ်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊

တယော=ကုန်သော၊ ပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ခေါ= ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ ကေစိ=မည်သူမဆို အားလုံးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အတီတံ=လွန်ခဲ့ပြီးသော၊ အဒ္ဓါနံ=ကာလ၌၊ ကုသလေဟိ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့မှ၊ ပရိဟာယိံသု=ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဝေ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့ကြောင့်သာလျှင်၊ (ဤကမ္မာရာမတာ အစရှိသော တရားတို့ကြောင့်သာလျှင်) ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယိံသု=ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိ=အတီတ်ကာလ၌သာမကသေး၊ ယေ ကေစိ=တို့သည်၊ အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရောက်ပြီးရောက်ဆဲ မဟုတ်သော၊ ဝါ= ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယိဿန္တိ=ဆုတ်ယုတ်ကုန်လတ္တံ့၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ=တို့သည်။ပ။ ပရိဟာယိဿန္တိ=တတ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိ=အတီတ်. အနာဂတ် ကာလ၌သာမကသေး၊ ယေ ကေစိ=တို့သည်၊ ဧတရဟိ=ယခုပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌၊ ကုသလေဟိ= ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယန္တိ=ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်ဆဲ၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ=တို့သည်၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟေဝ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယန္တိ=ဆုတ်ယုတ် ကြကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-အပရိဟာနိယသုတ်

၂၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ဖ-ပါးကုန်သော၊ အပရိဟာနိယေ=ဆုတ်ယုတ်မှုကင်း. တိုးတက်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မဆုတ်ယုတ်အင်, စည်ပင် တိုးတက် ကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေဿာမိ= အုံ့၊ (တုမှေ=အသင်ရဟန်းတို့သည်) တံ=ထို ငါဟောတော်မူအပ်မည့် အပရိဟာနိယတရားတော်ကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ=ကုန်လော။ပ။ နု ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နု ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်လည်းကောင်း။ပ။ သောဝစဿတာ=ဆိုဆုံးမ လွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှုအပြုအမူ စေတနာရှိသည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြု အမူ စေတနာလည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားရှိသူစသော) ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ= ကုန်သော အပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ=ဤသည်တို့ ပင်တည်း။ပ။ နု ပရိဟာယိံသု=မဆုတ်ယုတ်ခဲ့ကြကုန်။ပ။ နု ပရိဟာ ယိဿန္တိ= မဆုတ်ယုတ်ကုန် လတ္တံ့။ပ။ နု ပရိဟာယန္တိ=မဆုတ်ယုတ်ကုန်ဆဲ။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–ဘယသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘယန္တိ တေ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ကာမာနံ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမတို့၏၊ အဓိဝစနံ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခန္တိ တေ=ဒုက္ခဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရောဂေါတိ တေ=အနာရောဂါဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဂဏ္ဍောတိ တေ=အိုင်းအမာဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ သင်္ကေါတိ တေ=ငြိတွယ်ဖွယ်တရား, ငြိတွယ်တတ်သော တရားဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ပင်္ကောတိ တေ=ရွံ့ညွန်ဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား။ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဘယန္တိ တေ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=နာမည်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမရာဂရတ္တော=ကာမရာဂဖြင့် တပ်မက်သော၊ ဆန္ဒရာဂဝိနိဗဒ္ဓေါ=ဆန္ဒရာဂသည် ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်အပ်သော၊ အယံ=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဘယာပိ=စိတ်ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းမှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္ဘရာယိကာ=နောင်တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဘယာပိ=မှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဘယန္တိ တေ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=ထို့အပြင်၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ ဒုက္ခန္တိ တေ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမရာဂရတ္တော=သော၊ ဆန္ဒရာဂဝိနိဗဒ္ဓေါ=သော၊ အယံ=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ဒုက္ခာပိ=ဆင်းရဲမှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္ဘရာယိကာ=သော၊ ဒုက္ခာပိ=မှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ=ေလွတ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခန္တိ တေ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်၊ (ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မာ=အဘယ့်ကြောင့်၊ ရောဂေါတိ တေ=အနာရောဂါဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ရောဂါပိ=(ကိလေသာဟူသော)အနာရောဂါမှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္ဘရာယိကာ=သော၊ ရောဂါပိ=(ကိလေသာဟူသော) အနာရောဂါမှလည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ ဂဏ္ဍောတိ တေ=အိုင်းအမာဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ဂဏ္ဍာပိ=ကိလေသာအိုင်းအမာမှလည်း။ပ။ သင်္ကေါတိ တေ=သင်ကံဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ သင်္ကာပိ=ငြိတွယ်တတ်သော ကိလေသာတရားမှလည်း၊ နပရိမုစ္စတိ။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ပင်္ကာပိ=ကိလေသာရွံ့ညွန်မှလည်း။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)

ဘယံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲကြောင်းတရားလည်းကောင်း၊ ရောဂါ=အနာရောဂါလည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍော=အိုင်းအနာလည်းကောင်း၊ သင်္ဂါ စ=ငြိတွယ်ဖွယ်တရား, ငြိတွယ်တတ်သောတရားလည်းဖြစ်သော၊ ပင်္ကော စ=နွံညွန်လည်းဖြစ်သော၊ ဥဘယံ=ဤတရားနှစ်ပါးလည်းကောင်း၊ (ကွတိ=ဤမည်ကုန်သော)စေတော=ဤခြောက်ပါးသောတရားတို့ကို၊ ကာမာ=ကာမတို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စန္တိ=ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းကာမတရားတို့၌၊ ပုထုဇ္ဇနော=ပုထုဇဉ်သတ္တဝါသည်၊ သတ္တော=ငြိကပ်တွယ်တာနေ၏။

အဋ္ဌကထာဖွင့်သို့ မလိုက်ဘဲ ဝါကျစာသွားအလိုက် ဂါထာအနက်ပေးထားခြင်းဖြစ်၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ "ယတ္ထ သတ္တော ပုထုဇ္ဇနောတိ ယသ္မိं သင်္ဂေ စ ပင်္ကေ စ ပုထုဇ္ဇနော သတ္တော လဂ္ဂေါ လဂ္ဂိတော" ဟူ၍ ယတ္ထ၏အစွဲကို သင်္ဂနှင့် ပင်္ကကိုသာ ပြတား၏၊ ထိုအကြောင်းအနက်ပေးလျှင်ကား-

ဘယံ=ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=လည်းကောင်း၊ ရောဂါ=လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍော=လည်းကောင်း၊ ယတ္ထ=အကြောင် သင်္ဂ, ပင်္ကနှစ်မျိုး၌၊ ပုထုဇ္ဇနော=သည်၊ သတ္တော=၏၊ သင်္ဂေ၊ စ=သော၊ ပင်္ကော စ=သော၊ ဥဘယံ=လည်းကောင်း၊ (ကွတိ=ဤမည်ကုန်သော) စေတော=ဤခြောက်ပါးသောတရားတို့ကို၊ ကာမာ=ဟူ၍၊ ပဝုစ္စန္တိ=ကုန်၏။ ဤသို့အနက်ပေးပါ၊ သို့သော် အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်-၅၆ ဘယသုတ်နှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်ကြည့်လေဦး။

(ယေ=အကြင်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဈာတိမရဏသမ္ဘဝေ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်း, သေခြင်းတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနေ=ဥပါဒါန်တရားလေးပါး၌၊ ဝါ=ပြင်းထန်မြဲမြဲစွာ ဖမ်းယူတတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတရား၌၊ ဘယံ=ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို၊ ဒိသွာ=တွေ့မြင်ကြ၍၊ အနုပါဒါ(အနုပါဒါယ)=ဥပါဒါန်တရားလေးပါးတို့ဖြင့် တစုံတခုသော သခန်တတရားကို မယူကြကုန်မူ၍၊ ဈာတိမရဏသခန်ယေ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်း, သေခြင်းတို့၏ ကောင်းစွာကုန်ခန်းရာနိဗ္ဗာန်၌၊ ဝိမုစ္စန္တိ=အာရုံပြုကာ လွတ်မြောက်တော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=လွတ်လွတ်ကင်းကင်း နလုံးသွင်းသက်ဝင်ဘော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒေမဗ္ဗတ္တာ=ဥပါဒါန်ဘေးရန်ကင်းသူ, ဘို့၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သုခိနော=လောကတ္တရာသုခရှိကြကုန်လျက်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မာဘိနိဗ္ဗုတာ=(ခန္ဓာကိုယ်တွင်း ကိလေသာကင်းသဖြင့်)မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ငြိမ်းအေးကြကုန်လျက်၊ သဗ္ဗဝေရဘယာတီတာ=အားလုံးသောရန်ဘေးတို့ကို ကျော်လွန်ကြကုန်လျက်၊ သဗ္ဗဒုက္ခံ=အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခကို၊ ဥပစ္စဂုံ=ကျော်လွှား ၇ွန်မြောက်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ ကွတိ=ဤသို့၊ (အဝေါ=မိန့်တော်မူပြီ) တဟိယံ။

၄–ဟိမဝန္တသုတ်

၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ဖ–ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဟိမဝန္တံ=ဟိမဝန္တာမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=တောင်ဘုရင်မင်းကိုသော်မှပင်၊ ပဒါလေယျ=ဖောက်ခွဲနိုင်ပေသေး၏၊ ဆဝါယ=ယုတ်ညံ့သော၊ အဝိဇ္ဇာယ=အဝိဇ္ဇာမည်သော မောဟာ၌၊ ဝါဒေါ=(ဖောက်ခွဲနိုင်၏ဟု) အတူးဆိုဖွယ် စကားသည်၊ ကော ပန(အတ္ထိ)=အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း၊ (နတ္ထိ ဧဝ=မရှိတော့သည်သာ) ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောသော=ဘိက္ခု=သည်၊ ဟိမဝန္တံ=သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=ကို၊ ပဒါလေယျ=ဖောက်ခွဲနိုင်ရာသနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမာဓိသ=ဈာန်သမာဓိကို၊ သမာပတ္တိကုသလော=ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမာဓိသ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိကို၊ ဋ္ဌိတိကုသလော=(အလိုရှိသလောက် အစဉ်မပြတ်)တည်တံ့နေစေခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိသ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိ၏၊ ဝါ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိမှ၊ [နိသဏ္ဍတ္ထေ ဝါ သာမိဝစနံ ကတံ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ဝ–၂၁၅] ဝุฏฐานกุสโลတည်ကုန်ရာ(သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်အတွင်း)ထခြင်း, ရပ်နားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိသ=ဈာန်သမာဓိ၏၊ ကလ္လိတကုသလော[1]=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရှင်လန်းခုံကျန်း စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=ဆိုက်ရောက်ဝင်စားခြင်းကိစ္စ၌ ရှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်အောင် ပြုခြင်းငှာ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမာဓိသ=ဈာန်သမာဓိ၏၊ ဂေါစရကုသလော[2]=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနှင့် ဆွမ်းခံရွာတည်းဟူသော)ကျက်စားရာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊

၁။ **ကလ္လိတကုသလော**။ ။ကလ္လိတ၌ ကလ္လပုဒ် ဣတပစ္စည်း။ ကလ္ယ(ကလ္လဘာဝ)=ခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်။ (ဈာန်သမာဓိကို ဝင်စားခြင်းကိစ္စ၌ ရှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း သဘောတည်း) ကလ္လံ သဗ္ဗာတံ ယသ္မာတိ ကလ္လိတော=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း သဘောရှိသော သမာဓိ၊ ကလ္လိတေ ကလ္လိတဘာဝေ ကုသလော ကလ္လိတကုသလော=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရှင်လန်းခုံကျန်း စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်၌ ကျွမ်းကျင်သောရဟန်း။ ဤသုတ် ဋီကာနှင့် သံယုတ် ဋီကာ၊ ၃–၂၇၉ တို့ဝယ် နိပ္ပန္နချုရာ၌ ကလ္လိတောဟုပုလ္လင်ဖြင့်ရှိ၏၊ ကလ္လံ သမတ္ထံ ဟုဖွင့်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ "အဂိလာနဘာဝေါ အရောဂဘာဝေါ ကလ္လတာ"ဟုဖွင့်သည်။

၂။ "**သမာဓိသ ဂေါစရကုသလော ဟောတိ**"ဟူသော ပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ "သမာဓိကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်းသိ၏၊ ဤသမာဓိသည်

သမာဓိသ=(ပဌမစျာန်သမာဓိ အစရှိသော) အောက်အောက်စျာန်သမာဓိကို၊ အဘိနိဟာရကုသလော=အထက်အထက် စျာန်သမာဓိအဆင့် ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးခြင်းဌာ် ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ [ဤသုတ်ကို ယခင်ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊ ၃၂၃သုတ် အဖွင့်တို့ကိုပါကြည့်၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်] စတုတ္ထံ။

၅-အနုသယတိဋ္ဌာနသုတ်

၂၅။ [ဤဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်(၉ နှင့် ၁၀)သုတ်(စာမျက်နှာ-၄၂၄၊ ၄၂၅) လည်းကြည့်၊ ဤ၌ "ဥဒ္ဓုဂတမေဝသ"မှစ၍ အနက်ရေးမည်] တသို့ သမယေ=ဌာ်၊ အသ=၏၊ ဥဒ္ဓ ဂတမေဝ=ဖြောင့်မတ်စွာသွားသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဝါ=ဖြောင့်မတ်သည်အဖြစ် သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဂေဓမှာ=တပ်မက်ဖွယ်အာရုံမှ၊ နိက္ခန္တံ=ထွက်မြောက်သည်၊ မုတ္တံ=လွတ်မြောက်သည်၊ ဝုဋ္ဌိတံ=ကင်းကွာ ထမြောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဂေဓောတိ ဇော=ဂေဓဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ဝါ=တပ်မက်ဖွယ်အာရုံဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ပဉ္စန္နံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာနံ=ကာမဂုဏ်တို့၏၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အနောင်အဖွဲ့တို့၏၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့၏၊ အဓိဝစနံ=နာမည်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမိ=ဤဗုဒ္ဓါနုသယတိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤဗုဒ္ဓါနုသယတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရအပ်သော ဥပစာရစျာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ=အခြေခံအကြောင်းကို၊ ကရိတ္တာ=ပြု၍၊ ဇဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ဧကစ္စေ=အချို့ကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓန္တိ=အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကုန်၏၊ ဝါ=အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနုသယတိဋ္ဌာနကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အနုသယတိဋ္ဌာနကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့]။ပ။ ဣဒမိ=ဤဓမ္မာနုသယတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤဓမ္မာနုသယတိ၏အစွမ်းဖြင့်

ကသိဏ်းနိမိတ်စသည်ကို အာရုံပြု၍ ဤသမာဓိသည် အနိစ္စလက္ခဏာစသည်ကို အာရုံပြုသည်ဟုလည်းသိ၏၊ သမာဓိအားမလျှောက်ပတ်သော (အထောက်အကူမပြုသော) တရားတို့ကို ရှောင်ရှား၍ လျှောက်ပတ်သော(အထောက်အကူပြုသော) တရားတို့ကို မှီဝဲ၏၊ ဆွမ်းခံသွားလျှင်လည်း သတိသမ္ဗဇဉ်ဖြင့်သွား၏၊ သမာဓိရဖို့ အထောက်အကူပြုသော ဆွမ်းခံရွာဒကာ ဒကာမတို့နှင့်သာ ဆက်ဆံ၏"ဟုဆိုလို၏။

ရအပ်သော ဥပစာရစျာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏ်=ကို၊ ကရိတ္တာ=ပြု၍၊ ဧဝံ=ဤသို့ တရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်၊ ဣတိ=၌၊ ဧကစ္ဆေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟုန စပရံ=ကား။ပ။ ဣဒမ္ပိ= ဤသံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤသံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့်ရအပ်သော ဥပစာရစျာန်ကိုလည်း။ပ။ဧဝံ=ဤသို့၊ဝါ=ဤသို့သံဃာ ဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ပ။ ဣဒမ္ပိ=ဤသီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ကိုလည်း၊ ဝါ=ဤသီလာနုဿတိ၏အစွမ်းဖြင့် ရအပ်သော ဥပစာရစျာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏ်=ကို၊ ကရိတ္တာ=၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိသီလကို ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ပ။

စာဂါနုဿတိ၌–ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိ၏စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ဗ။ **ဒေဝတာနုဿတိ၌**–အရိယသာဝကော=သည်၊ ဒေဝတာ=နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝါ=နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ ဆင် ခြင်အောက်မေ့သင့်သော မိမိ၏ သဒ္ဓါအစရှိသောဂုဏ်တို့ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ)။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ ဒေဝတာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးပြန်းခြင်းဖြင့်၊ ဣဒမ္ပိ=ဤ၊ ဧကစ္ဆေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဋ္ဌမံ။

၆–မဟာကစ္စာနသုတ်

၂၆။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော=အရှင်မဟာ ကစ္စာနသည်။ပ။ ဤဆဋ္ဌနိပါတ်စာပိုဒ်–၁၄ သုတ်(စာမျက်နှာ–၄၃၇) ကြည့် အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အစ္ဆရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ အာဝုသော=တို့၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွ၊ ဇာနတာ=အနာဝရဏ ဉာဏ်ဖြင့်သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သမန္တစက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူသော၊ အရဟတာ =ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုद्ध=အမှားမပါ, မှန်စွာ ပိုင်နိုင်, ကိုယ်တိုင်စထွင်, ကုန်စင်ခပင်း, ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တေန ဘဂဝတာ=ထိုဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါ တို့၏၊ (ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး, အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘ အစရှိသော ကြေးညှော်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏)၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=(ရာဂ စသော အညစ်အကြေး ကြေးညှော်တို့မှ) သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သောကပရိဒေဝါနံ ==ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတို့ကို၊ သမတိက္ကမာယ=ပယ်ရှားကျော်လွှားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ= ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်းတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက် ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဉာယဿ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာလည်းကောင်း။

နိဗ္ဗာနသ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဘဝအသစ် နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာစသည်ကင်းသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို) သစ္ဆိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သမ္ဘာဝေ=ငါးဖြာအာရုံကာမဂုဏ်ဟူသော အကျဉ်းအကျပ်ထဲ၌၊ ဝါ=တဏှာသံကိလေသစသည်တို့ တိုးကျိတ်ပူးကပ် ပြည့်ကျပ်နေသော အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်၌၊ သြကာသာဓိဂမော=(မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ)နေရာဌာန ရှိရန်ပုံကို၊[သြကာသ=နေရာဌာန+အဓိဂမ=ရှိခြင်း] ဝါ=လောကုတ္တရာတရားဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကို၊ [အဓိဂမ=ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဖြစ်သော+သြကာသ=အခွင့်အလမ်း] ယာဝ စ=အလွန်အကဲပင်၊ (အတိုင်းအတာ ပမာဏပြုဖို့ခဲယဉ်း, အလွန်အမင်းပင်) အနုဗုဒ္ဓေါ=သင့်လျော်စွာ သိတော်မူအပ်ပေပြီ၊ [ယာဝဠ္ဆိဒ်=ယာဝစ+ဏ္ဍံ။ ထိုဠ် ဏ္ဍံကို အနက်မရှိ နိပါတ်ကြ၊ (တနည်း)"ယာဝဠ္ဆိဒ်=အလွန်အကဲပင်"ဟူ၍ နိပါတသမုဒါယကြ၍ အနက်ဆို၊ (တနည်း) "ယာဝစ+ဏ္ဍံ"ဟုပင် ပုဒ်ဖြတ်၍ "သမ္ဘာဝေ=၌၊ ဏ္ဍံ(အယ်) သြကာသာဓိဂမော=ဤနေရာဌာနရှိနိုင်ပုံကို၊ ယာဝ စ=ပင်၊ အနုဗုဒ္ဓေါ=ပြီ"ဟု အနက်ဆိုလျှင် ဏ္ဍံသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း၊ ၎င်းကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြံပါ]

ယဒိဒံ=ယင်းသို့သော နေရာဌာန(သြကာသ)ဟူသည်၊ ဝါ=ယင်းသို့သော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းဟူသည်၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အနုသတိဋ္ဌာနာနိ=အနုသတိဋ္ဌာနတို့ပေတည်း၊ ဝါ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့ပေတည်း၊ ဆ=၆ ပါးတို့ ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဝုသော=တို့၊ ဏ္ဍ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာတပည့်သည်၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာကာသသမေန=(ငြိစပ်ထိပါး, ဆီးတားမထင်) ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်နှင့်တူသော၊ ဝိပုလေန=စည်ပင်ပြန့်ပွားသော၊ မဟဂ္ဂတေန=မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်] ဝါ=မြတ်သော အရိယသာဝကတို့ ဆွေးအပ်, ကျင့်အပ်သော၊ အပ္ပမာဏေန=(ကျယ်ပြန့်အောင်ဖြန့်ခြင်းအားဖြင့်) အတိုင်းအတာပမာဏမရှိသော၊ အဝေရေန=အကုသိုလ်ရန်, ပုဂ္ဂိုလ်ရန်မရှိသော၊ အဗျာပဇ္ဇေန=ဒေါသယှဉ်တွဲ, စိတ်ဆင်းရဲမှုမရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓါနုဿတိစိတ်ဖြင့်) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ဏ္ဍဒမ္မိ=ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိစိတ်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ=အခြေခံအကြောင်းကို၊ ကရိတ္တာ=ပြု၍၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ဏ္ဍ=၌၊ ဧကစ္စေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိဝမ္မာ=အလွန်အမင်း စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်းသဘောရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အာဝု

သော=တို့၊ ပုနစ ပဝရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနုသယတို့ဌာနကား။။ပ။ အဗျာ ဗျတ္ထေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ (ဓမ္မာနုသယတိစိတ်ဖြင့်) ဝိဟရတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဓမ္မာနုသယတိစိတ်ကိုလည်း၊ အာရမ္ဘဏံ။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇–ပဌမသမယသုတ်

၂၇။ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ မနောဘာဝနီယသ=စိတ်နှလုံးကိုတိုးတက်ကြီးပွားစေတတ်သော၊ ဝါ=စိတ်ဖြင့်ချီးမွမ်းသင့် ချီးမွမ်းထိုက်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းကို၊ ဒဿနာယ=မြင်တွေ့ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=သွားရောက်ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ သမယာ=အချိန်အခါတို့သည်၊ ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှလောက် ရှိပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ မနောဘာဝနီယသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယာ=တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့ပေတည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ယသ္မိं သမယေ= အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၃)သင်္ဂါ ရဝသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၅၉)ကြည့်]။ပ။

တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားရောက်ချဉ်းကပ်၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝစနီယော=လျှောက်ထားသင့်သည်၊ အသ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝစနီယော=သည်၊ အသ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ကာမရာဂ ပရိယုဋ္ဌိတေန=သော၊ ကာမရာဂပရေတေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရामိ=နေပါ၏။ပ။ နုပ္ပဇာနာမိ=မသိပါ၊ သာဓု=တော်ပန်ပါ၏၊ အာယသ္မာ= အရှင်သည်၊ ဝတ=စဉ်းစား၍၊ မေ=တပည့်တော်အား၊ ကာမရာဂဿ=ကာမရာဂ ကို၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်တို့၌ စွဲမက်မှု လောဘအကုသိုလ်ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနီယော= သည်၊ အသ=ဖြစ်၏။)

တဿ=ထိုလျှောက်ထားသော ရဟန်းအား၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာမရာဂဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို) ဒေသေတိ=ဟောကြား၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤကာမ ရာဂ ပရိယုဋ္ဌိတဖြစ်ရာအခါသည်၊ မနောဘာဝနီယဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သမယော=အခါ တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောသမယ ကား၊ ယသ္မိं သမယေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသကို၊ ပဟာနာယ= ငှာ၊ ဓမ္မံ=မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=

ဤဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတ ဖြစ်ရာအခါသည်။ပ။ ထိနမိဒ္ဓသ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျက်ကြောင်း အာလောကသညာ အစရှိသော တရားကို) ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤထိနမိဒ္ဓ ပရိယုဋ္ဌိတဖြစ်ရာ အခါသည်။ပ။ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စသ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ ဒေသေတိ=၏။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=ရတနာသုံးပါး ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားကို၊ ဒေသေတိ=၏။ပ။

ယံ နိမိတ္တံ=အကြောင်အာရုံအကြောင်းတရားကို၊ အာဂမ္ဘ=ဆိုက်ရောက်အာရုံပြု၍၊ ယံ နိမိတ္တံ=အကြောင်အာရုံ အကြောင်းတရားကို၊ မနသိ=စိတ်နလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထင်ပေါ်လာစေသော၊ (ပုဂ္ဂလသ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ) အနုန္တရာ=နောင့်ယှက်ဆီးတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်၊ [အန္တရာသဒ္ဒါသည် အန္တရာယသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၇၀) ဘဒ္ဒဇိသုတ်၊ ဒုတိယ အကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၃၁၆၊၃၁၇ ကြည့်] အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယော=ကုန်ခန်းခြင်းသည်၊ ဝါ=ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တံ နိမိတ္တံ=ထိုအာရုံအကြောင်းတရားကို၊ (ထိုအန္တရာယ်မရှိဘဲ အာသဝက္ခယဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းတရားကို) နုပဂစ္ဆာတိ=မသိ၊ တသ္မိံသမယေ=ထိုအခါ၌။ပ။ ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှာ၊ ဝါ=ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝစနီယော=သည်၊ အသ=၏) တသ=ထိုလျှောက်ထားသော ရဟန်းအား။ပ။ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤအန္တရာယ်မရှိဘဲ အာသဝက္ခယဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းတရားကို မသိရာအခါသည်။ပ။ ဥပသက်မိတုံ=ငှာ၊ ဆဋ္ဌော=ဖ–ခုမြောက်သော၊ သမယော=အခါပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈–ဒုတိယ သမယသုတ်

၂၈။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=၌၊ သမ္ဗဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ထေရာ=ထေရ်ရှင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ ဗာရာဏသိယံ=ဗာရာဏသီမြို့အနီး၌၊ ဣသိပတနေ=ဣသိပတနမည်သော၊ ဝါ=ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့ ပေါင်းဆုံစည်ဝေးရာဖြစ်သော၊ မိဂဒါယေ=(သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာ) မိဂဒါဝုန်တောင်၌၊ ဝိဟရန္တိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူကြကုန်၏၊ အထ ခေါ=၌၊ ထေရာနံ=ထေရ်ရှင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ တေသံ ဘိက္ခူနံ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ=ဆွမ်းစားပြီးရာကာလမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာနံ=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာကြကုန်လျက်၊ မဏ္ဍလမာဠေ=တန်ဆောင်းဝန်းအသွင်ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ဆွမ်းစားကျောင်း၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ=စုဝေးရောက်ရှိနေကြကုန်စဉ်၊ အယံ အန္တရာကထာ=ဤ

ကြီးကြားစကားသည်၊ (ဤကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းကိစ္စ စသည်တို့၏ စပ်ကြားကာလ၌ ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်) ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာသနည်းဟူမူ) [တနည်း - အထ ခေါ=၌၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌၊ ဝိဏ္ဏာပါတပဋိဋ္ဌာနာနံ=ကုန်လျက်၊ မဏ္ဍလမာဠေ=၌၊ သန္ဓိသိန္ဓာနံ= ကုန်သော၊ သန္ဓိပတိတာနံ=ကုန်သော၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ဘိက္ခူနံ =တို့၏၊ အယံ အန္တရာကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ပြီ၊ ကိဒိသိ=အဘယ်သို့သော ကြီးကြားစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဟူမူ] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ မနောဘာဝနီ ယသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော= အခွင့်အခါသည်၊ ကောနုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့သော ကြီးကြားစကားသည်၊ (ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။)

ဒေ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ထေရေ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ယသ္မိं သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စာ ဘတ္တံ=၌၊ ဝိဏ္ဏာပါတပဋိဋ္ဌာနော=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးသည်၊ (သမာနော= ဖြစ်လသော်) ပါဒေ=ခြေတို့ကို၊ ပက္ခာလေတွာ=ဆေးကြောပြီး၍၊ ပလ္လင်= ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=တင်ပျဉ်ခွေခြင်းကို၊ အာဘုဇိတ္တွာ။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတ္တွာ=၍၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိဒ်(၇၅)သုတ် (စာမျက်နှာ-၁၇၂) ကြည့်] သော သမယော=ထိုအခါသည်၊ (ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးနောက် ခြေဆေး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိကိုထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ ထိုအခါသည်) မနောဘာဝနီယသ=သော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခါပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ဒေ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ရဟန်းတပါးက လျှောက်အပ်လသော်၊ အညတ ရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ တံ ဘိက္ခုံ=ထိုရဟန်းကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) [ယသ္မိं အာဝုသော။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတ္တွာ ဟူသော အနိယမဝါကျမှစ၍ အနက်ဆိုရမည်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယသ္မိं သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတ္တွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက်မှ "နခေါ အာဝုသော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ"ဟူသော နိယမဝါကျသို့ ပြန်လာရမည်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ သော သမယော=သည်၊ မနောဘာဝနီယသ။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ နခေါ သမယော=အချိန်အခါ မဟုတ်သေးသည်သာတည်း။

တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးနောက် ခြေဆေး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထို

မနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ စာရိတ္တကိလမထောပိ=ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းသည်သော်မှလည်း၊ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=မငြိမ်းပျောက်သေးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စရတိတိ စာရီ၊ စာရိနော ဘာဝေါ စာရိတ္တံ=ဆွမ်းခံလှည့်လည်သောရဟန်း၏အဖြစ်၊ ဝါ=ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်း၊ စာရိတ္တေန ဥပ္ပန္နော ကိလမထော စာရိတ္တကိလမထော] တသ္မိံ သမယေ=(တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ) ထိုအခါ၌၊ အသ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ ဘတ္တကိလမထောပိ=ဆွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်းလေးလံပူပန်ခြင်းသည်သော်မှလည်း။ပ။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအခါသည်၊ (ဆွမ်းစားပြီးနောက် တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအချိန်အခါသည်) မနောဘာဝနီယသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=အချိန်အခါမဟုတ်သေး။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယသ္မိं သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာယန္ဟသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေထိုင်ရာမှ၊ ဝุဋ္ဌိတော=ထပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟာရမဇ္ဈာယာယံ=ကျောင်း အစွန်အဖျားအရိပ်၌၊ ပလ္လင်္ကံ=ကို၊ အာဘုဇိတ္တာ=၍ ။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတ္တာ=၍၊ နိသီဒေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော=ထိုအချိန်အခါသည်၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်းစွန်ရိပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိကိုထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခါပါတည်း၊ တ္တတိ(အဝေါစ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ရဟန်းတပါးက ပြောဆိုအပ်လသော်။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယသ္မိं သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာယန္ဟသမယံ=၌။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတ္တာ=၍၊ နိသီဒေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ သော သမယော=ထိုအခါသည်၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်းအစွန်အရိပ်၌ ထိုင်နေရာ ထိုအချိန်အခါသည်) မနောဘာဝနီယသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ နု ခေါ သမယော=သာတည်း၊ အသ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်းသည်၊ ဒိဝါ=နေ့အချိန်၌၊ ဝါ=နေ့အချိန်တုန်းက၊ ယဒေဝ(ယံ ဧဝ)သမာဓိနိမိတ္တံ=အကြင်သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင်၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကတံ=သွင်းဝိုက်ထားအပ်သည်၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်းအစွန်အရိပ်၌ ထိုင်နေရာထိုအခါ၌) အသ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ (မနောဒ္ဓါရေ=မနောဒ္ဓါရ၌) တဒေဝ(သမာဓိနိမိတ္တံ)=ထိုသမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်သည်သာလျှင်၊ သမုဒါစရတိ=အထပ်ထပ်ဖြစ်နေ၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအချိန်အခါသည်။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=အချိန်အခါ မဟုတ်သေး။ပ။

ရတ္တိယာ=ညဉ့်၏၊ ပစ္ဆိုသသမယံ=နံနက်မိုးသောက်ယာမ် အချိန်၌၊ ပစ္ဆုဗ္ဗာယ=စောစောထ၍။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော=ထိုအခါသည်၊ (နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ စောစောထ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိကိုထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသက်မိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခါတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)။ပ။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ စောစောထ၍ ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌) အသ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ ကာယော=ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ [သြဇဋ္ဌာယီ+အသ] သြဇဋ္ဌာယီ=သြဇာဖြင့်တည်တံ့နေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသ=ထိုမနောဘာဝနီယ ရဟန်းမှာ၊ ဗုဒ္ဓါနံ=မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမတရားတော်ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကာတုံ=သွင်းပိုက်ထားခြင်းငှာ၊ ဖာသု=ချမ်းသာသည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအချိန်အခါသည်၊(နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ ထ၍ ထိုင်နေရာထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသက်မိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=သေး၊ ဣတိ(အဝေါစ)စဝ်=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ရဟန်းတပါးက လျှောက်ထားပြောဆိုအပ်လသော်။ပ။အာဝုသော=အရှင်ဘုရားတို့၊စတေ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤမနောဘာဝနီယ ရဟန်းကို ချဉ်းကပ်သင့်ရာ အချိန်အခါဟူသော အကြောင်းကို) မေ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါ=မျက်မှောက်တော်၌၊ သုတံ=နားဖြင့်နာယူအပ်ခဲ့ပါပြီ၊ သမ္မုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=စိတ်ဖြင့်မှတ်ယူအပ်ခဲ့ပါပြီ၊ (ကိန္တု=သို့၊ သုတံ=အပ်ခဲ့သနည်း။ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=အပ်ခဲ့သနည်းဟူမူ) [ထို့နောက် ယခင်သုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉–ဥဒါယီသုတ်

၂၉။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယိံ=အရှင်လာဠုဒါယီကို၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပြီ၊ (ကိန္တု=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ)ဥဒါယိ=ဥဒါယီ၊ အနုသတိဋ္ဌာနာနိ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဘဝ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာစသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောတရားတို့သည်၊ ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှလောက်ရှိကုန်သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ။)

စဝ်=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=မြတ်စွာဘုရားမိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင်ဥဒါယီသည်၊ တုဏ္ဍီ=ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဒုတိယမ္ပိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။ အာဝုသော ဥဒါယိ=ငါ့ရှင်ဥဒါယီ၊ သတ္ထာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ=သင့်ကို၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပါပြီ၊

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောပြီ) အာဝုသော အာနန္ဒ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) သုဏောမိ=ကြားပါ၏၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ [ဤ ဆဋ္ဌနိပါတ် စာပိုဒ်(၂)သုတ် (စာမျက်နှာ–၄၂၂) ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ=ဤပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိသည်၊ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဥဒါယီ=ဥဒါယီမည်သော၊ အယံ မောဃပုရိသော=(ဗျာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ် မသိမမှီး)ဤအချည်းနှီးဖြစ်သော ယောကျ်ားသည်၊ အဓိစိတ္တံ=လွန်ကဲထူးခြားသော သမာဓိဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အနုယုတ္တော=အားထုတ်လျက်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေလျက်၊ နဝိဟရတိ=မနေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ အညာသိ=(ကြိုတင်၍) သိပြီးပါပြီ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ကတိ နုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ) ဘန္တေ=ရား၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ပါတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဝိတ္ထတသုတ်(စာမျက်နှာ–၁၉)ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤဗျာန်သုံးပါးတည်းဟူသော အနုဿတိဋ္ဌာနသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤလျှောက်ထားအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘာဝိတံ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလီကတံ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်၊ (သမာနံ=ဖြစ်လသော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရာယ=ယခုမျက်မှောက် အတ္တဘောဘ၌ပင် ကိလေသာအာမိသ မရှိသော သုခဖြင့် နေထိုင်ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနုဿတိဋ္ဌာနကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာလောကသညံ=အရောင်အလင်းနိမိတ်ဖြစ်သော အမှတ်သညာကို၊ ဝါ=အရောင်အလင်းဟူ၍ သိမှတ်မှုသဘောတရားကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတိ=သွင်းပိုက်ထား၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်စေ၏၊ ဒိဝါသညံ=နေ့ဟူသော အမှတ်သညာကို၊ အဓိဋ္ဌာတိ=မှတ်သားထား၏၊ ဒိဝါ=နေ့၌၊ (အာလောကသညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကတာ ယထာ=သွင်းပိုက်ထားအပ်ခဲ့သကဲ့သို့)တထာ=ထို့အတူ၊ ရတ္တိ=ညဉ့်၌လည်း၊ (အာလောကသညံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတိ=၏) ရတ္တိ=ညဉ့်၌၊ (အာလောကသညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကတာ ယထာ=ခဲ့သကဲ့သို့) တထာ=ထို့အတူ၊ ဒိဝါ=နေ့၌လည်း၊ (အာလောကသညံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတိ=၏။)

ဣတိ=ဤသို့၊ ဝိဝဋ္ဋေန=(ထိန်မိဒ္ဓအပိတ်အဆီးကင်းသဖြင့်) ပွင့်လင်း ထင်ရှားသော၊ အပရိယောနဒ္ဓေန=နီဝရဏတို့ မမြှေးယှက်မပိတ်ဖုံးအပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ သပ္ပဘာသံ=ဒီဗွစက္ခုဉာဏ်အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။[သပ္ပဘာသန္တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏောဘာသေန သဟောဘာသံ။ပ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာလောကော ဟိ ဣမ အဓိပ္ပေတော။ အဂုံတ္တိရ်ဋ္ဌ၊ ဒု-၃၀၃] ဘိက္ခေ=ရှင်း၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည် (ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အရောင်အလင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကစျာန်စိတ်ဟူသော ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည်) ဉာဏဒဿနပဋိလာဘာယ=ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အမြင်ကိုရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခေ=အရှင်ဘုရား၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပါဒတလာ=ခြေဖဝါးပြင်မှ၊ ဥဋ္ဌံ=အထက်ဆံပင်ဖျားတိုင်အောင်သော၊ ကေသမတ္ထကာ=ဆံပင်အဖျားမှ၊ အဓော=အောက်ခြေဖဝါးပြင်တိုင်အောင်သော၊ တစပရိယန္တံ=အရေပါးဟူသော အဆုံးအဝိုင်းအခြားရှိသော၊ (ဖီလာသတ်မှတ်, ပတ်ပတ်လည်အားလုံး, အရေပါးဖုံးအုပ်လျက်ရှိသော) နာနပ္ပကာရသ=ထူးထွေကွဲပြား, အမျိုးမျိုးအစားစားရှိသော၊ အသုစိနော=မစင်မကြယ် ရှုံ့စဖွယ်ဖြင့်၊ ပူရံ=ပြည့်နှက်နေသော၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုပင်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်သနည်းဟူမူ။)

ဣမသ္မိံ ကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ ကေသာ=ဆံပင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ လောမာ=အမွေးတို့သည်လည်းကောင်း၊ နခါ=ခြေသည်းလက်သည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒန္တာ=သွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ တစော=အရေသည်လည်းကောင်း၊ မံသံ=အသားသည်လည်းကောင်း၊ နှာရု=အကြောသည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိ=အရိုးသည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ=ရိုးတွင်းခြင်ဆီသည်လည်းကောင်း၊ ဝက္ကံ=အညှိုးသည်လည်းကောင်း၊ ဟဒယံ=နှလုံးသည်လည်းကောင်း၊ ယကနံ=အသည်းသည်လည်းကောင်း၊ ကိလောမကံ=အမြှေးသည်လည်းကောင်း၊ ပိဟကံ=အဖျဉ်သည်လည်းကောင်း၊ (သရက်ရွက်ခေါ်တွင်း၊ ဟော, အဖျဉ်မည်ကြားဝမ်းလျှာသားသည်လည်းကောင်း) ပပ္ဖါသံ=အဆုတ်သည်လည်းကောင်း၊ အန္တံ=အူမသည်လည်းကောင်း၊ အန္တဂုဏံ=အူသိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒရိယံ=အစာသစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကရီသံ=အစာဟောင်းကျင်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ပိတ္တံ=သည်းခြေသည်လည်းကောင်း။

သေမှံ=သလိပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗော=ပြည်သည်လည်းကောင်း၊ လောဟိတံ=သွေးသည်လည်းကောင်း၊ သေဒေါ=ချွေးသည်လည်းကောင်း၊ မေဒေါ=အဆီခဲသည်လည်းကောင်း၊ အဿု=မျက်ရည်သည်လည်းကောင်း၊ ဝသာ=ဆီကြည်သည်လည်းကောင်း၊ ခေဠော=တံတွေးသည်လည်းကောင်း၊ သိဃာ

ဏိကာ=နှပ်သည်လည်းကောင်း၊ လသိကာ=အစေးသည်လည်းကောင်း၊ မုတ္တံ=ကျင်ငယ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ [အတ္ထိတိ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တံ၊ နိုပါတပဒံ ဝါ တေ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ–၂၉၉] ဣတိ=ဤသို့၊ (ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုသတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုသတိဋ္ဌာနသည်၊ (ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းဟူသော အနုသတိဋ္ဌာနသည်)။ပ။ ကာမရာဂပ္ပဟာနာယ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ စွဲမက်မှုရာဂကို ပယ်သတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ သိဝထိကာယ=သုသာန်၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ်သော၊ ဧကာဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍ တရက်ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော၊ ဒွီဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍ နှစ်ရက်ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော၊ တီဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍သုံးရက်ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော၊ ဥဒ္ဓုမာတကံ=သေပြီးအထက်(သေပြီးဟိုဘက်) နောက်နောက်ရက်၌ ကြွတက်ဖူးရောင်, စက်ဆုပ်ဖွယ်အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနီလကံ=ဖြူနီရောယှက်, ညိုနက်မဲပုပ်, စက်ဆုပ်ဖွယ်ဆောင်, အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=နဂိုအရောင်ဆင်း, ဖောက်ပြန်ယွင်းပျက်, ညိုနက်မဲပုပ်, စက်ဆုပ်ဖွယ်ဆောင်, အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ=ပြည်သွေးယိုကာ ရုံ့ဖွယ်ရာမသွေ ဖြစ်ပေါ်နေသော အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပသေယျ သေယျထာပိ=တွေ့မြင်ကြည့်ရှုရာသကဲ့သို့။

(တထာ=ထို့အတူ) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤမိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ (တေန ကာယေန=ထိုသရီရဉ်းက သူသေကိုယ်ကောင်နှင့်၊ သဒ္ဒိ=အတူတကွ) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဥပသံဟရတိ=ဥာဏ်ဖြင့်ဆောင်ကပ်နှိုင်းယှဉ်၏၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဥပသံဟရတိ=ဥာဏ်ဖြင့်ဆောင်ကပ်နှိုင်းယှဉ်သနည်းဟူမူ) အယမ္ပိ ကာယော=ဤငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ ဧवံဓမ္မော=ဤသူသေကောင်ပုပ်၏ သဘောမျိုးရှိ၏၊ ဧဝံဘावီ=ဤဥဒ္ဓုမာတကစသည်မခြား အလားတူဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတီတော=ဤဥဒ္ဓုမာတကစသည်၏ သဘောတရားကို မကျော်လွှားနိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဥပသံဟရတိ=၏။)

ဝါ ပန=ဥပမာတမျိုးကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကာကေဟိ=ကျီးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ထိုးဆိတ်စားအပ်သည်မှလည်းဖြစ်သော၊ ကုလလေဟိ=စွန်တို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ ဂိဒ္ဓေဟိ=လင်းတတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ သုနခေဟိ=အိမ်ခွေးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ခဲစားအပ်သည်မှလည်းဖြစ်သော၊ သိဂါလေဟိ=တောခွေးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ ဝိဝိဓေဟိ=အမျိုးမျိုးကုန်သော၊ ပါဏကဇာတေဟိ=ပိုးကောင်တို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ခဲစားအပ်သည်မှလည်းဖြစ်သော၊ သရီရံ=သူသေကောင်ကို၊ ပသေ

ယျ သေယျထာပိ=တွေ့မြင်ကြည့်ရှုရာသကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်။ပ။ ဧवံခမ္မော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ ကျီးစသည်တို့ ထိုးဆိတ်ခဲစား ခံရခြင်းသဘော ရှိချေ၏၊ ဧवံဘာဝီ=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ ကျီးစသည်တို့ ထိုးဆိတ်ခဲစားခံရသည် ဖြစ်မည်သာတည်း၊ ဧवံ အနတီတော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် ကျီးစသည်တို့ ခဲစားခံရခြင်းသဘောကို မကျော်လွှားနိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

၀ါ ပန=ဥပမာတမျိုးကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ်သော၊ သမံသလောဟိတံ=အသားအသွေး အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ=အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်ယှက်တွယ်နေသော၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ=အရိုးစုဖြစ်သော၊ (အဆက်မပြတ်သေးဘဲ ဆက်တွဲနေသော အရိုးစုဖြစ်သော)သရီရံ=သူသေကောင်ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ [ပေယျာလဖော်ဆိုအံ့] ဣမမေဝ ကာယံ=ဤမိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ (တေန ကာယေန=ထိုသရီရ်ကြီးက အရိုးစုကိုယ်ကောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ=ကွ)ဧवं=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=၏၊ (ကထံ=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=ဟူမူ) အယမ္ပိ ကာယော=ဤငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ ဧवံခမ္မော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် အရိုးစုဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧवံဘာဝီ=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ အရိုးစုဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧवံအနတီတော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် အရိုးစုသဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

၀ါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ နိမ္မံသလောဟိတမက္ခိတံ=အသားမရှိတော့ဘဲ သွေးဖြင့်သာ လူးပေနေသော၊ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ=သော၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ (တထာ=တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ပေယျာလကိုဖော်၍ "ဧवံခမ္မော" စသည်ကို ရေးခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌိသင်္ခလိကာအတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ ၀ါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ အပဂတမံသလောဟိတံ=ကင်းသော အသားအသွေးရှိသော၊ ဝါ=အသားအသွေးမရှိသော၊ နှာရုသမ္ဗန္ဓံ=သော၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။

[ထို့နောက် ပေယျာလဖော်လျှင် "သေယျထာပိ ၀ါ ပန ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ အပဂတသမ္ဗန္ဓာနိ ဒိသာဝိဒိသာဝိက္ခိတ္တာနိ အညေန ဟတ္ထဋ္ဌိကံ အညေန ပါဒဋ္ဌိကံ။ပ။ အညေန သီသကဋာဟံ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧवं ဥပသံဟရတိ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧवံခမ္မော ဧवံဘာဝီ ဧवံအနတီတော"တိ။ သေယျထာပိ ၀ါပန ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ သေတာနိ သင်္ခဝဏ္ဏပဋိဘာဂါနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧवं ဥပသံဟရတိ။ပ။ ဧवံအနတီတောတိ။ သေယျထာပိ ၀ါ ပန

ပသေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတ် အဋ္ဌိကာနိ ပုဗ္ဗကိတာနိ တေရောဝသိ ကာနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧဝံ ဥပသံဟရတိ။ပ။ ဧဝံအနတိတောတိ။ သေယျထာပိ ဝါ ပန ပသေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတ် အဋ္ဌိကာနိ ပူတိနိ စုဏ္ဏကဇာတာနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ"ဟု ပေယျာလဖော်ပါ၊ ထို အတိုင်းအနက်ရေးမည်။]

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတ်=သော၊ သရီရံ=သူသေကောင်ကို၊ [ပသေယျ၌စပ်ပါ၊ ဘယ်လို သရီရနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ အဋ္ဌိကာနိ အပဂတသမ္ဗန္ဓာနိ စသည်ကိုဟောတော်မူ၏] အပဂတသမ္ဗန္ဓာနိ=ပြုတ်ပြီးသော အဆက်ရှိကုန်လျက်၊ ဝါ=အဆက်ပြုတ်ပြီးကုန်လျက်၊ ဒိသာဝိဒိသာဝိက္ခိတ္တာနိ= ရှေ့ရှုတူရှုအရပ် အထောင့်အရပ်များ၏ဘက်၌ ဖရိဖရဲဖြန့်ကြဲပစ်လွှင့်ထားအပ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ [ပသေယျ၌စပ်။ အဘယ်သို့ဖြန့်ကြဲထားသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ အညေနစသည် မိန့်တော်မူ၏] အညေန=အခြားအရပ်များ၏ဘက်နှာ တနေရာ၌၊ ဟတ္ထဋ္ဌိက်=လက်အရိုးကိုလည်းကောင်း၊ (ဖရိဖရဲဖြန့်ကြဲနေသော (၆၄)ချောင်းသော လက်အရိုးကိုလည်းကောင်း) အညေန=အခြားအရပ်များ၏ဘက်နှာ တနေရာ၌၊ ပါဒဋ္ဌိက်=ခြေထောက်အရိုးကိုလည်းကောင်း၊ အညေန=၌၊ ဇင်္ဃဋ္ဌိက်=ခြေသလုံး မြင်းခေါင်းအရိုးကိုလည်းကောင်း။

အညေန=၌၊ ဥရုဋ္ဌိက်=ပေါင်းရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ကဋိဋ္ဌိက်=ခါးတင်ပါးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဖာသုကဋ္ဌိက်=နံရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ပိဋ္ဌိကဏ္ဏကဋ္ဌိက်=ကျောက်ကုန်းဆူးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ခန္ဓဋ္ဌိက်=ပခုံးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဂီဝဋ္ဌိက်=လည်ပင်းရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဟနုကဋ္ဌိက်=မေးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဒန္တကဋ္ဌိက်=သွားရိုးကိုလည်းကောင်း၊ အညေန=အခြားအရပ်များ၏ဘက်နှာ တနေရာ၌၊ သီသကဋာဟ=ဦးခေါင်းခွံကိုလည်းကောင်း၊ ပသေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်၊ (တေန ကာယေန=နှင့်၊ သဒ္ဓိ=ကွ)ဧဝံ=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=၏၊ (ကထံ=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=မူ) အယမို ကာယော=လည်း၊ ဧဝံဓမ္မော=ဤအတိုင်းပင် ဖရိဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤအတိုင်းပင် ဖရိဖရဲဖြန့်ကြဲအပ်သည် ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတော=ဤအတိုင်းပင် ဖရိဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း သဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတ်=သော၊ သရီရံ=ကို၊ သေတာနိ=ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သော၊ ဝါ=ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခဝဏ္ဏူပဋိဘာဂါနိ=ခရသင်းအဆင်းနှင့်တူကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ ပသေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံဓမ္မော=ဤအတိုင်းပင် ခရသင်းအတူ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤအတိုင်းပင် ခရသင်း

အတူ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတောဿ=ဤအတိုင်းပင် ခရုသင်းအတူ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်ခြင်းသဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ တေရောဝဿိကာနိ=ဘနစ်ကျော်ကာလသို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ=တနှစ်ကျော်မျှ ကာလကြာရှည်ကုန်သော၊ ဝါ=ကြာရှည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝဿသတိရော တိရောဝဿံ၊ တိရောဝဿံ ဂတာနိ တေရောဝဿိကာနိ] ပုဗ္ဗကိတာနိ=ပြုအပ်သော အစုအပုံရှိကုန် သော၊ [ပုဗ္ဗော ကတော ယေသံ အဋ္ဌိကာနန္တိ ပုဗ္ဗကတာနိ၊ ထို့နောက် ကမ္မ အကို ဣတ္ထမြဲ ပုဗ္ဗကိတ ဖြစ်သည်ဟုကြ၏] ဝါ=ဖြစ်သောအစုအပုံရှိကုန်သော၊ ဝါ=အစုအပုံဖြစ်နေကုန်သော၊ [ပုဗ္ဗကော သဗ္ဗာတော ယေသန္တိ ပုဗ္ဗကိတာနိ။ ပုဗ္ဗကပုဒ်, ဣတပစ္စည်း] အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ ပသေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံမဿော=ဤနည်းအတိုင်းပင် တနှစ်ကျော် အရိုးပုံဖြစ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤနည်းအတိုင်း တနှစ်ကျော် အရိုးပုံ ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတောဿ=ဤနည်းအတိုင်း တနှစ်ကျော် အရိုးပုံ ဖြစ်ခြင်းသဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပူတိနိ=ပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ ဝါ=ပုပ်ဆွေးနေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စုဏ္ဏကဇာတာနိ=အမှုန့်အမှုန့်ဖြစ်နေကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ ပသေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံမဿော=ဤနည်းအတိုင်းပင် အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤနည်းအတိုင်း အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတောဿ=ဤနည်းအတိုင်း အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်ခြင်း သဘောတရားကို မကျော်လွှားနိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ)ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုသတိဋ္ဌာနံ=သည်၊ (ဤမိမိခန္ဓာကိုယ်ကို သုသာန်က သူသေကောင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော အနုသတိဋ္ဌာနသည်) ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဘာဝိတံ။ပ။ အသို့မာန သမုဋ္ဌိတာယ=ငါတကားဟု ထောင်လွှားသောမာန(၉)မျိုးကို ပယ်ခွာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဥပသမ္ပဒေ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုသတိဋ္ဌာနံ=ဤစတုတ္ထစျာန်ဟူသော အနုသတိဋ္ဌာနသည်၊ ဝါ=ဤစတုတ္ထစျာန်ဟူသော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောတရားဖြစ်သော အကြောင်းသည်။ပ။ အနေကဓာတုပဋိဝေဓယ=(စက္ခုဓာတ်စသည်နှင့် ကာမဓာတ်စသော) များစွာသော ဓာတ်သဘောတို့ကို ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အနုသတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဗ္ဗ=ဤငါး မျိုးတို့ပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေစွာ့ ကောင်းပါပေစွာ့၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တေနဟိ=ငါတို့ကိုတွန်း၏၊ တွံ=သင်သည်၊ ဆန္ဒံ=ခြောက်ခုမြောက်သော၊ ဣဒမ္ပိ အနုသတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုသတိဋ္ဌာနကိုလည်း၊ ဓာရေဟိ=မှတ်သားထားလော၊ အာနန္ဒ=ဒ္ဒာ၊ ဣဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သတောဝ=အမှတ်သတိကပ်လျက်သာလျှင်၊ ဝါ=သတိပညာနှစ်ရပ် ယှဉ်ကပ်လျက်သာလျှင်၊ အဘိက္ကမတိ=ရှေ့သို့သွား၏၊ သတောဝ=လျှင်၊ ပဋိက္ကမတိ=နောက်သို့ဆုတ်၏၊ ဝါ=နောက်သို့ပြန်လှည့်လာ၏။ပ။ တိဋ္ဌတိ=ရပ်၏။ပ။ နိသီဒတိ=ထိုင်၏။ပ။ သေယျံ=လျောင်းစက်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြု၏၊ သတောဝ=လျှင်၊ ကမ္မံ=အမှုကိစ္စကို၊ အဘိဋ္ဌာတိ=ပြုလုပ်၏၊ အာနန္ဒ=ဒ္ဒာ၊ ဣဒံ အနုသတိဋ္ဌာနံ=(သတိပညာဖြင့် ရှေ့သွားခြင်း, နောက်ဆုတ်ခြင်းစသော)ဤအနုသတိဋ္ဌာနသည်။ပ။ သတိသမ္ဗဇ္ဈာယ=သတိနှင့် သမ္ဗေဇ္ဈင်ဟူ၏အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-အနုတ္တရိယသုတ်

၃၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံးမြင်ခြင်း ကြားခြင်းစသည်တို့သည်၊ [စာပိုဒ်(၈)သုတ်(စာမျက်နှာ-၄၂၃)လည်းကြည့်] ဣမာနိ ဆ=တည်း။ပ။ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး မြင်ရကြည့်ရခြင်းလည်းကောင်း၊ [ဤသုတ်၌မူ အကျယ်တဝင့် ဟောတော်မူလတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ယခင်စာပိုဒ် (၈)သုတ်မှ အကျယ်ဖွင့် လက်သဲကွင်းအနက်ကို ဆိုဖို့မလိုသေး]သဝနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနာရခြင်းလည်းကောင်း၊ လာဘာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော လာဘ်ရခြင်း လည်းကောင်း၊ သိက္ခာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး သင်ယူဖြည့်ကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစုရခြင်းလည်းကောင်း၊ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးသော ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော မြင်ရကြည့်ရခြင်းဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောကဌ၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ဟတ္ထိရတနမ္ပိ=ဆင်ရတနာကိုလည်း၊ ဒဿနာယ=ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ အဿရတနမ္ပိ=မြင်းရတနာကိုလည်း။ပ။ မဏိရတနမ္ပိ=ပတ္တမြားရတနာကိုလည်း၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ပန=အားလုံးစုံ ခြုံ၍ငုံ၍ ပြောရလျှင်ကား၊ ဥစ္စာဝစ် ဝါ=ကြီးမား, သေးငယ်ကြည့်ရှုဖွယ်တခုခုကိုလည်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ်,နိမ့်ကျ,ကြည့်ရှုရဖွယ်,တသွယ်သွယ်ကိုလည်း၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ=မှားသောအယူရှိသော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ=မှားယွင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်သော၊ သမဏံ ဝါ=ရသေ့ ရဟန်းကိုသော်လည်း

ကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏ် ဝါ=ပုဏ္ဏားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗြာဟ္မဏအမည်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဿနာယ=ဌာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတံ ဒဿနံ=ဤဆင်ရတနာစသည်ကို ကြည့်ရှုတွေ့မြင်ခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ ပေ၏၊ ဧတံ(ဒဿနံ)=မည်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်) နာ ဝဒါမိ=မဆိုပါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ ဧတံ ဒဿနံ=ထိုဆင်ရတနာ စသည်ကိုကြည့်ရှုခြင်းသည်၊ ဟိနံ=ယုတ်နိမ့်သည်၊ ဝါ=အညံ့စားသည်၊ ဂမ္မံ= ရွာသူရွာသား လူညံ့များ၏ဥစ္စာသည်၊ (ရွာသူရွာသားလူညံ့များ၏ မှီဝဲသုံးစွဲစရာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသည်) ပေါထုဇနိက=ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာသည်၊ (ပုထုဇဉ်တို့၏ မှီဝဲသုံးစွဲစရာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသည်) အနရိယံ=မမြင့်မြတ် မဖြူစင်သည်၊ ဝါ= အပြစ်မကင်း,မသန့်ရှင်းသည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ ကြဉ်ဖယ်ရှောင် လွှဲ မသုံးစွဲအပ်သည်၊ အနတ္ထသံဟိတံ=အကျိုးစီးပွားနှင့် မစပ်သည်၊ (မျက်မှောက်, တမလွန် နှစ်တန်သော ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွားစသည်နှင့် မဆက်စပ်သည်) (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) နိဗ္ဗိဒါယ=ဝဋ်ဒုက္ခ၌ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ နာ သံဝတ္တတိ=မဖြစ်၊ ဝိရာ ဂါယ=ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကင်းကွာပျက်စီးခြင်းငှာ၊ နာ သံဝတ္တတိ= မဖြစ်၊ နိရောဓာယ=ရာဂစသည်တို့ အပြီးသတ်ချုပ်ပျောက်ခြင်းငှာ။ပ။ ဥပသမာ ယ=ရာဂစသည်ငြိမ်းခြင်းငှာ။ပ။ အဘိညာယ=ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှာ။ပ။ သမ္မောဓာယ=မဂ်ဉာဏ်လေးပါးကို ထွင်းဖောက်မြင်သိ,ရရှိခြင်းငှာ၊ နာ သံဝတ္တတိ= မဖြစ်၊ နိဗ္ဗာနာယ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ နာ သံဝတ္တတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ဒဿနာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော= အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သက်ဝင်တည်နေသော ကြည်ညိုမှုရှိသည်၊ နိဝိဋ္ဌပေမော=သက်ဝင်တည်နေသော ချစ်ခင်မှုရှိသည်၊ ဧကန္တဂတော=(မလွှဲ မယိုင်ခိုင်မြဲသော ကြည်ညိုမှုဟူသော) တခုတည်းသောအဖို့သို့ရောက်သည်၊ အဘိပ္ပသန္နော=အလွန်အကဲကြည်ညိုသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) တထာဂတံ ဝါ= မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတ သာဝကံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်အရိယာသံဃာကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿနာယ=ကြည့်ရှုမှုးမြော်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆ တိ=သွား၏၊ [ထို့နောက် ဧတဒါနုတ္တရိယံဝါကျကို အနက်မပေးသေးဘဲ "ယဒိဒံ တထာဂတံ ဝါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော"ဟူသော ဝါကျကို ရှေးဦးစွာအနက်ပေးမည်] နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်၊ နိဝိဋ္ဌပေမော=သည်၊ ဧကန္တဂတော=သည်၊ အဘိပ္ပသန္နော= သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ(ယသ ဣမသ)ဒဿနာယ=အကြင်ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏။

[ထို့နောက် ဧတဒါနုတ္တရိယံစသည်သို့ ပြန်လာခဲ့တော့အုံ၊ ဧတံ+အနုတ္တ ရိယံ–ဟုပုဒ်ဖြက်၊ ယခင်က "ယော"ဟု အနိယမ ရှိခဲ့သောကြောင့် "တသ"ဟု

နိယမထည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒဿနာနံ=ကြည့်ရှုခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တသေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)စေတ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ကြည့်ရှုဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ဌာလည်းကောင်း၊ [စာဝိဒ် ၂၆ သုတ် (စာမျက်နှာ–၄၆၄)ကြည့်]။ပ။ နိဗ္ဗာနဿ=ကို၊ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံး ကြည့်ရှု ဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ထို့နောက် ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေသို့သွားအုံ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ဖူးမြင်ရခြင်းကို၊ဒဿနာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြည့်ရှုဖူးမြင်ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ=ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ဒဿနာနုတ္တရိယတည်း။

သဝနာနုတ္တရိယဆ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံးသော ကြားနာရခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သည်၊ ဘေရိသဒ္ဒမ္ပိ=စည်သံကိုလည်း၊ သဝနာယ=နားထောင်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ ဝီဏာသဒ္ဒမ္ပိ=စောင်းသံကိုလည်း။ပ။ ဂီတသဒ္ဒမ္ပိ=သီချင်းသံကိုလည်း။ပ။ ပန=ခြုံ၍ခုံ၍ ဟောပြရလျှင်ကား၊ဥစ္စာဝစ် ဝါ=ကြီးမားသေးငယ်,ကြားရဖွယ်ဟု,အသံတခုခုကိုလည်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ်နိမ့်ကျ,ကြားရဖွယ်ဟု,အသံတခုခုကိုလည်း၊ သဝနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသေ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နသေ=သော၊ သမဏသေ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏသေ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသဝနာယ=တရားကိုနာယူခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စေတ် သဝနံ=ထိုစည်သံစသည်ကို နားထောင်ခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ စေတ်(သဝနံ)=မည်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်) နု ဝဒါမိ=မဆိုပါ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ စေတ် သဝနံ=ထိုစည်သံစသည်ကို နားထောင်ခြင်းသည်၊ ဟိ နံ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=သဝနာနုတ္တရိယကို ဟောပြရသော်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်(ဟုတ္တာ=၍) တထာဂတသဝါ=၏လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကသဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသဝနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာဂတသ ဝါ=လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကသ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ ဓမ္မသဝနာယ=အကြင်တရားနာခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဝနာနံ=နားထောင်ခြင်း,နာယူခြင်းအားလုံးတို့တွင်(တသေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) စေတ်=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက၏ တရားကိုနာယူခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ဌာလည်းကောင်း။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးနာယူခြင်းသည်၊

(ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက၏တရားကို နာယူခြင်းကို၊ သဝနာနုတ္တရိယံ=ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ဒဿနာနုတ္တရိယသည်လည်းကောင်း၊ သဝနာနုတ္တရိယံ=သဝနာနုတ္တရိယသည်လည်းကောင်းတည်း။

လာဘာနုတ္တရိယဉ္စ=အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ ပုတ္တလာဘမ္ပိ=သားသမီးဟူသော ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လာဘတိ=ရ၏၊ ဒါရလာဘမ္ပိ=မယား ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လာဘတိ=၏၊ ဓနလာဘမ္ပိ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လာဘတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစ်=ကြီးမားသေးငယ်,အသွယ်သွယ်သော၊ ဝါ=ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော၊ လာဘံ ဝါ=ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လာဘတိ=ရ၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကေ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နေ=သော၊ သမ္မောဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏော ဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓံ=ကြည်ညိုယုံကြည်မှုကို၊ ပဋိလာဘတိ=ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧသော လာဘော=ဤလာဘ်ရခြင်းအမျိုးမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဧသော(လာဘော)=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဟံ=ငါသည်) နဝဒါမိ=မဆိုပါ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သော ဧသော လာဘော=ထိုလာဘ်ရခြင်း အမျိုးမျိုးသည်၊ ဟိ=ဧကာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=လာဘာနုတ္တရိယကို ပြဆိုရသော်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ) တထာဂတေ ဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကေ ဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓံ=ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါတရားကို၊ ပဋိလာဘတိ=ရ၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာဂတေ ဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကေ ဝါ=ဌ်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓံ=ကို၊ ယဒိဒံ (ယံ ဣဒံ) ပဋိလာဘတိ=အကြင်ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လာဘာနံ=လာဘ်ရခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဧတံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကဌ် ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါလာဘ်ရခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကဌ် ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါလာဘ်ရခြင်းကို၊ လာဘာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ရိယသည်လည်းကောင်း။ပ။ လာဘာနုတ္တရိယံ=ရိယသည်လည်းကောင်းတည်း။

သိက္ခာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ်အထူးမြတ်ဆုံးသင်ယူ ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ။ပ။ ဟတ္ထိသိမ္ပိ=ဆင်ကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သောဆင်

အတတ်ကို) သိက္ခတိ=သင်ယူ၏၊ အဿသ္မိမ္ဘိ=မြင်းကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သော မြင်းအတတ်ကို) သိက္ခတိ=၏၊ ရထသ္မိမ္ဘိ=ရထားကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သော ရထားအတတ်ကို) သိက္ခတိ=၏၊ ဓနုသ္မိမ္ဘိ=လေးကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သော လေးအတတ်ကို)သိက္ခတိ=၏၊

၁။ "ဟတ္ထိသ္မိမ္ဘိ သိက္ခတိ"၌ ဋီကာအဖွင့်စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဟတ္ထိသ္မိမ္ဘိ သိက္ခတိတိ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ဟတ္ထိသိပ္ပံ သိက္ခတိ၊ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၁၀၅။ ဟတ္ထိသ္မိမ္ဘိ သိက္ခန္တိတိ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ ယံ သိပ္ပံ သိက္ခိတဗ္ဗံ၊ တံ သိက္ခန္တိ၊ ဧသေဝ နယော အဿာဒီသု။ ပါရာဇိကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၊ ၃–၂၀၅(ကုလ ဒူသန သိက္ခာပုဒ်။) ဟတ္ထိသ္မိန္တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မန္တိ အာဟ "ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိက္ခိတဗ္ဗ"န္တိ။ ဤသုတ်ဋီကာ၊ ၁၀၅။

ထိုဋီကာအဖွင့်များနှင့်အညီ ဟတ္ထိသ္မိန်၌ သ္မိဝိဘတ်ကို နိမိတ်အနက်ဟောပြုလုပ်၍ လည်းကောင်း၊ သိက္ခိတဗ္ဗံဟူသော ပါဌသေသထည့်စွက်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးထားပါသည်။ ထိုဋီကာအဖွင့်များသည် အလွန်ရှင်း၍ သိလွယ်လှပါ၏၊ သို့သော် ဤသုတ် ဋီကာ၌ ဆက်လက်၍–

"ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဟတ္ထိသန္နိဿိတတ္တာ စ ဟတ္ထိသိပ္ပံ ဟတ္ထိတိ ဂဟေတ္တာ" ဟူ၍ ဟတ္ထိသ္မိန်၌ ဟတ္ထိပုဒ်အရ ဆင်ကိုသာမက ဆင်ကိုမှီ၍(ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍) တတ်မြောက်ရသော ဆင်အတတ်(ဟတ္ထိသိပ္ပ)တိုင်အောင် (ဌာနုပစာရ,ကာရကူပစာရအားဖြင့်)ယူရမည်အဖြစ်ကို ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် ဟတ္ထိသိပ္ပေ သိက္ခတိတိ စဝမေတ္တ အတ္ထော ဒဿေတုဟုလည်းကောင်း သာရတ္ထဋီကာ၊ ၃(၃၇၃)၌လည်း "ဟတ္ထိသ္မိန္တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ၊ ဟတ္ထိနိမိတ္တသိပ္ပေတိ အတ္ထော"ဟုလည်းကောင်း အနက်ပြန်ဆိုဖွင့်ပြထား၏။

ထိုဋီကာနှစ်စောင်လုံး၏ ယင်းအနက်ပြန်ဆိုချက်များမှာ အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်တနည်းသတ်သတ် ဖွင့်ဆိုခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုပင် ထပ်မံရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားသော စကားသွားများဖြစ်၏၊ ထိုဋီကာစကားသွားများအတိုင်းဆိုလျှင် ပါဠိတော်၌ "ဟတ္ထိသ္မိမ္ဘိ=ဆင်အတတ်ကြောင့်လည်း၊ ဝါ=ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍ သင်ယူသင့်သော အတတ်ကြောင့်လည်း၊ သိက္ခတိ=(ဆင်အတတ်ကို)သင်ယူ၏"ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုရတော့မည်ဖြစ်နေလေ၏။

အကယ်၍ ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ အစရှိသော ဤသုတ်ဋီကာအဖွင့်ကို အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်တနည်း သီးသန့်ဖွင့်သည်ဟုယူလျှင်ကား "ဟတ္ထိသ္မိမ္ဘိ=ဆင်အတတ်၌လည်း၊ ဝါ=ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍ သင်ယူသင့်သော အတတ်၌လည်း၊ ဝါ=ဆင်အတတ်ကိုလည်း၊ သိက္ခတိ=သင်ယူ၏" ဟု အနက်ပြန်ဆိုသင့်သည်သာမက "ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဝါ"ဟု ဝါသဒ္ဒါသော်လည်း ပါသင့်၏၊ သို့မဟုတ် "စဝမေတ္တ အတ္ထော ဒဿေ"ဟူ၍ ပါသဒ္ဒါသော်လည်း ပါသင့်၏၊ ဤထက်ပို၍ မှန်ကန်တိကျအောင် ထပ်မံ၍ကြံဝည်ကြပါကုန်။

ထရသ္ပိမ္ဖိ=သန်လျက်ဓားကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သော သန်လျက်ဓားအတတ်ကို) သိက္ခတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစ် ဝါ=ကြီးမားသေးငယ်,အတတ်အသွယ်သွယ်ကိုလည်း၊ သိက္ခတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသေ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နသေ=သော၊ သမဏသေ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏသေ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ (သိက္ခံ=အကျင့်ကို) သိက္ခတိ=ကျင့်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော သိက္ခာ=ဤသင်ယူဖြည့်ကျင့်မှုမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ သော(သိက္ခာ)=ဤသင်ယူဖြည့်ကျင့်မှုမျိုးသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဟံ=ငါသည်)နု ဝဒါမိ=မဆို၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သာ သော သိက္ခာ=ထိုသို့သော ဤသင်ယူဖြည့်ကျင့်မှုမျိုးသည်၊ ဟိ နာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=သိက္ခာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ) တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြား သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=သုတ်,အဘိဓမ္မာ,ဝိနယာပိဋကတ်၊ သာသနာတော်မြတ်၌,ဝါ=တုတ်ဓားမပါ, တရားဖြင့်သာ ဆုံးမရာ,ဤမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ အဓိသီလမ္ဖိ=အဓိသီလသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာသီလကိုလည်း၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ အဓိစိတ္တမ္ဖိ=အဓိစိတ္တသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ အဓိပညမ္ဖိ=အဓိပညာသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာပညာကိုလည်း၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏။

နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=ယည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ=သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ အဓိသီလမ္ဖိ=ကိုလည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခတိ=အကြင်ဖြည့်ကျင့်၏,အဓိစိတ္တမ္ဖိ=လည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခတိ=၏၊ အဓိပညမ္ဖိ=လည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သိက္ခာနံ=သင်ယူဖြည့်ကျင့်မှု အားလုံးတို့တွင်၊ (တသေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)ဧတံ=ဤ အဓိသီလအစရှိသော သိက္ခာ သုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ငှာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး ဖြည့်ကျင့်မှုသည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တွဲ=ဤအဓိသီလစသော သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်မှုကို၊ သိက္ခာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ်, အထူးမြတ်ဆုံး ဖြည့်ကျင့်မှုဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ပါရိစရိယာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ ခတ္တိယမ္ဖိ=ဘုရင်မင်းကိုမူလည်း၊ ပရိစရတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဗြာဟ္မဏမ္ဖိ=ပုဏ္ဏားကိုမူလည်း ပရိစရတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဂဟပတိမ္ဖိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကိုမူလည်း၊ ပရိစရတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစ် ဝါ=မြင့်မြတ်နိမ့်ယုတ်,ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးကိုမူလည်း၊ ပရိ

စရတိ=၏။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ပါရိစရိယာ=ဤပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းအမျိုး မျိုးသည်။၀။စ=သို့သော်လည်း၊ သာ သော ပါရိစရိယာ=ထိုပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း အမျိုးမျိုးသည်၊ ဟီနာ။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ပါရိစရိယာနုတ္တရိယကို ပြုရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။၀။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ) တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်း ကောင်း၊ ပရိစရတိ=၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။၀။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာ ဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ ပရိစရတိ=အကြင်ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါရိစရိယာနံ=ပြုစုလုပ်ကျွေး ခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) တေ=ဤတထာဂတနှင့် တထာ ဂတသာဝကကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ဌာလည်း ကောင်း။၀။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဌာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို။၀။

အနုသယတာနုတ္တရိယဆ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး ဆင်ခြင် အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသည်လည်း၊ ကထံ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။၀။ ပုတ္တလာ ဘမ္ဘိ=သားသမီးရခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သော သားသမီးကိုလည်း၊ အနုသယ ရတိ=အထပ်ထပ်အောက်မေ့ အမှတ်ရနေ၏၊ ဒါရလာဘမ္ဘိ=မယားရရှိခြင်းကို လည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သောမယားကိုလည်း၊ အနုသယရတိ=၏၊ ဓနလာဘမ္ဘိ=ပစ္စည်း ဥစ္စာရရှိခြင်းကိုလည်း၊ အနုသယ ရတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစ်=ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော၊ လာဘံ ဝါ=လာဘ်ရရှိခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သော လာဘ်ကိုလည်း၊ အနုသယရတိ=၏။၀။ ဓိစ္စာပဋ္ဌိပန္နံ=သော။၀။ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ= ကိုလည်းကောင်း၊ အနုသယရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော အနုသယတိ=ဤ အထပ်ထပ် အမှတ်ရခြင်း အမျိုးမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=၏။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ= သို့သော်လည်း၊ သာ သော အနုသယတိ=ထိုအမှတ်ရခြင်းအမျိုးမျိုးသည်၊ဟီနာ။၀။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=အနုသယတာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော= အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။၀။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာဂတံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကိုလည်း ကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားတပည့် အရိယာသာဝကကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားတပည့် အရိယာသံဃဂုဏ်တော်ကို လည်း ကောင်း၊ အနုသယရတိ=အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်အောက်မေ့အမှတ်ရနေ၏၊ နိဝိဋ္ဌ သဒ္ဓေါ။၀။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ အနုသယရတိ=အကြင်အထပ် ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရနေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုသယတိနံ=အထပ်ထပ်

အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)တော်=ဤတထာ
ဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို အထပ်ထပ်အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသည်၊
သတ္တာန်=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သစ္ဆိကိရိယာယ=ဥာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယ=
တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းသည်၊(ဟောတိ)
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို အထပ်ထပ်
အောက်မေ့အမှတ်ရနေခြင်းကို၊ အနုသတာနုတ္တရိယ=ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=
မိန့်တော်မူပြီ)

ယေ=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ တေ ဘိက္ခူ ဇာနန္တိဟု
ရဟန်းများကိုသာယူထား၏] ဒဿနာနုတ္တရံ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး
ဖြစ်သော ကြည့်ရှုဖူးမြော်ခြင်းကို၊ လဒ္ဓါ စ=ရကြကုန်၍လည်းကောင်း၊ အနုတ္တရံ=
တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံးသော၊ သဝဏ်=တရားဒေသနာကြားနာရခြင်းကို၊
လဒ္ဓါ စ=၍လည်းကောင်း၊ လာဘာနုတ္တရိယ=တန်းတူကင်းလတ်, အထူးမြတ်ဆုံး
ဖြစ်သော ရလာဘ်ကို၊ လဒ္ဓါ စ=၍လည်းကောင်း၊ သိက္ခာနုတ္တရိယေ=တန်းတူ
ကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး သိက္ခာသုံးဖြာဖြည့်ကျင့်မှု၌၊ ရတာ စ=မွေ့လျော်
ကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာ(ပါရိစရိယာယ)=ဘုရားသံဃာရတနာ
တို့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းဖြင့်၊ [နာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ယအက္ခရာ
အကျေကြဲသည်။ ဌ,ဋ္ဌိတို့၌ကား ပါရိစရိယေဟု ပါ၌ရှိ၍ လိင်,ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ
ဖွင့်ဆို၏] ဥပဋ္ဌိတာ=ဆည်းကပ်တည်နေ,ပြုစုကြပေကုန်လျက်လည်းကောင်း၊
ဝိဝေကပဋိသံယုတ္တံ=ခန္ဓာစသော ဥပဓိအားလုံး ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့် နိဗ္ဗာန်နှင့်
ဆက်စပ်၍၊ အနုသတိ=တန်းတူကင်းလတ် အမြတ်ဆုံး ဘုရားသံဃာဂုဏ်ကို
အထပ်ထပ်ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း သဘောတရားကို၊ ဘာဝယန္တိ=ဖြစ်ပွားစေ
ကြကုန်၏။

အပ္ပမာဒေ=သတိမကင်း,မမေ့လျော့ခြင်း သဘောတရား၌၊ ဝါ=မမေ့
လျော့ကြောင်း သတိတရား၌၊ ပမုဒိတာ=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ကြကုန်
လျက်လည်းကောင်း၊ နိပကာ=ကိလေသာတို့ကို ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ပညာ
ရှိ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ သီလသံဝုတာ=အကုသိုလ်တို့ကို
သီလဖြင့်ပိတ်ပင် တားဆီးကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ခေမံ=ဘေးဥပဒ်ကုန်ခန်း
ကြောင်းဖြစ်သော၊ အမတဂါမိနိ=သေခြင်းကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း
အရိယမဂ်ကို၊ (ဘာဝယန္တိ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်၏) တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊
[ပစ္စေကဗုဒ္ဓစပ်] ယတ္ထ=အကြင်နိဗ္ဗာန်၌၊ ဒုက္ခံ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးသည်၊ နိရုဇ္ဈတိ=
ချုပ်ဆုံး၏၊ တံ=ထိုဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝေ=အမှန်တကယ်ပင်၊
ကာလေန=(သိမြင်ခြင်းဌာ) သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ပစ္စေန္တိ=သိမြင်ကြကုန်၏၊

[ပတိ+ဣဓတ်+အပစ္စည်း+အန္တိ။ ဣဓတ်သည် သိခြင်းအနက်ဟောတည်း] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။ ဝတတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အနုဣရိယဝဂ္ဂေါ=အနုဣရိယဝဂ်တည်း။

၄-ဒေဝတာဝဂ်

၁-သေခသုတ်

၃၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သေခဿ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးဖြစ်သော၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ=အထက်အထက်ရရှိဖွယ် မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှါ၊ ဝါ=အထက်အထက် ရရှိဖွယ်မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ မဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆ=ဖ-ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာရာမတာ=လည်းကောင်း၊ [ပဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၉)ပဌမသေခသုတ်နှင့် ဤဆဋ္ဌနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄)သုတ်, (၂၁၊ ၂၂)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၀၀၊၄၃၈၊၄၅၇၊ ၄၅၉)ကြည့်]။၀။ ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဒါရတာ=လုံခြုံစွာပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက် မရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတာ=(ခံယူခြင်း, သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် စပ်၍) အတိုင်းအတာ ပမာဏကိုမသိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း။၀။ အပရိဟာနာယ=အထက်အထက် ရရှိဖွယ်မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။၀။ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရတာ=လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုတာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။၀။ သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-ပဌမအပရိဟာနသုတ်

၃၂။ [စာပိုဒ်(၂၁)သာမကသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၅၆၊ ၄၅၇)လည်းကြည့်] ကေဝလကပ္ပေ=အောင်၊ ဝါ=သော၊ ဧတေဝနံ=ဧတေဝန်ကျောင်းတိုက်ကို။၀။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အပရိဟာနာယ=ရရှိပြီး, ရရှိဖွယ်ဂုဏ်တို့မှ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။၀။ သဒ္ဓါဂါရဝတာ=မြတ်စွာဘုရား၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာ=လောကုတ္တရာ တရားကိုးပါး၌ အလေးဂရပြုသူ၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ သံဃဂါရဝတာ=သံဃာတော်၌ အလေးဂရပြုသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သိက္ခာဂါရဝတာ=သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အပ္ပမာဒဂါရဝတာ=(ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌) မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရား၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ထာရဂါရဝတာ=အာမိသ, ဓမ္မ၊

နှစ်ဌာနဖြင့် လောကတံတွာ ပျုဂ္ဂၢဝတ်ပြု ချီးမြှောက်မှု၌ အလေးဂရပြုသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ။ပ။

[ဂါထာ] သတ္တုဂရု=မြတ်စွာဘုရားဟူသော အလေးဂရပြုဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၌ အလေးဂရပြုသော၊ ဓမ္မဂရု=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးဟူသော အလေးဂရပြုဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး၌ အလေးဂရပြုသော၊ သံဃ စ=သံဃာတော်၌လည်း၊ တိဗ္ဗဂါရဝေါ=အားကြီးသော အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်ရှိသော၊ အပ္ပမာဒဂရု=မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရားဟူသော အလေးဂရပြုဖွယ်ရှိသော၊ ပဋိသန္ထာရဂါရဝေါ=အာမိသ, ဓမ္မ၊ နှစ်ဌာနဖြင့် လောကတံထွာ ပျုဂ္ဂၢဝတ်ပြု ချီးမြှောက်မှု၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပရိဟာနာယ=ရပြီး, ရဖွယ်၊ ဂုဏ်အသွယ်သွယ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ နိဗ္ဗာနသေယ=နိဗ္ဗာန်၏သာလျှင်၊ သန္တိကေ=အနီး၌၊ (စရတိ=လှည့်လည်နေ၏) ဣတိ(အဝေါစ)ဒုတိယံ။

၃–ဒုတိယအပရိဟာနသုတ်

၃၃။ ဟိရိဂါရဝတာ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်း,စက်ဆုပ်ခြင်း သဘောဌ၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပဂါရဝတာ=ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောဌ၌ အလေးဂရပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။

[ဂါထာ] သတ္တုဂရု=သော။ပ။ ဟိရိဩတ္တပ္ပသမ္ပန္နော=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ရှက်မှု, ကြောက်မှုကုသိုလ်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သပ္ပတိဿော=(မြတ်စွာဘုရားစသည်တို့၏) အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းရှိသော၊ ဝါ=(မြတ်စွာဘုရားစသည်တို့ကို) အကြီးအကဲအရာ၌ထားခြင်း, ရိုသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသော၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) [ပဌကနိပါတ်စာပိုဒ် ၉–ပဌမအဂါရဝသုတ် (စာမျက်နှာ–၁၃) လည်းကြည့်] ပရိဟာနာယ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ စရတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၄–မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်

၃၄။ အထ ခေါ=၌၊ ရဟောဂတသ=ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ရောက်တော်မူလျက်၊ ပဋိသလ္လီနသ=တပါးတည်းကိန်းအောင်းတော်မူသော၊ ဝါ=အာရုံများစွာ, စိတ်ကိုခွာ၍, ကောင်းစွာသန့်စင်, စိတ်ကြည်လင်ကြောင်း, ကိန်းအောင်းတော်မူသော၊ အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပရိဝိတက္ကော=အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ကတမေ သံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ၊ [ဧဝံ ဥဒေ၌စပ်] သောတာပန္နာ

နာမ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည်၊ အဝိနိပါတဓမ္မာ=မိမိကိုယ်ကို အပါယ်လေးပါးတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာကျရောက်စေတတ်သော သဘောမရှိကုန်၊ နိယတာ=သောတာပတ္တိမဂ်တည်းဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့်(အထက်မဂ်ရရှိန်)ကိန်းသေမှုချမ်ကုန်၏၊ [ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၇၉)လည်းကြည့်] သမ္ဗောဓိပရာယဏာ=အထက်မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ်လားရောက်အပ်သော တရားထူးရှိကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့သိသော၊ ဉာဏံ=ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ။)

တေန ခေါ ပန သမယေန=(အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏ အကြံအစည်ဖြစ်ရာ) ထိုအခါ၌၊ တိသော နာမ=တိသမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အဝုနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ ကာလကံတော=ကွယ်လွန်ခြင်းကိုပြုသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အညတရံ=တခုသော၊ ဗြဟ္မလောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပန္နော=လားရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တတြပိ=ထိုတိသဗြဟ္မာ၏ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌လည်း၊ နံ=ထိုတိသဗြဟ္မာကို၊ "တိသော=တိသမည်သော၊ ဗြဟ္မာ=ဗြဟ္မာသည်၊ မဟိဒ္ဓိကော=ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ (အကြီးအကျယ် ပြီးစီးထမြောက် သိဒ္ဓိပေါက်မှုရှိ၏) မဟာနုဘာဝေါ=ကြီးသော အာနုဘော်ရှိ၏၊(ကြီးမားကျယ်ပြန့်, ဖြန့်လွှမ်းနိုင်ငြား, စွမ်းပကားအာနုဘော်ရှိ၏) ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏၊ (အခြားဗြဟ္မာတို့က သိကြကုန်၏)အထ ခေါ=(အကြံအစည်ဖြစ်ပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ သမိဉ္ဇိတံ=ကွေးထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=လက်မောင်းကို၊ ပသာရေယျ သေယျထာပိ နာမ ဝါ=ဆန့်တန်းလိုက်ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပသာရိတံ= ဆန့်တန်းထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=လက်မောင်းကို၊ သမိဉ္ဇေယျ သေယျထာပိ နာမ ဝါ=ကွေးလိုက်ရာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝံ=ဤနည်းအသွင် လျင်မြန်စွာပင်၊ ဧတဝနေ=ဧတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ အန္တရဟိတော=ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) တသ္မိံ ဗြဟ္မလောကေ=(တိသဗြဟ္မာ၏) ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တိသော=တိသမည်သော၊ ဗြဟ္မာ=ဗြဟ္မာသည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ကို၊ ဒူရတောဝ=အဝေးမှပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာနေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်ရသည်သာ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ရပြီး၍။ပ။ ဧတံ ဝစနံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ။)

မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဟေ=ကြွလာတော်မူပါလော၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊(အာဂတံ=အရှင်၏ကြွလာတော်မူခြင်းသည်) သွာဂတံ(သု အာဂတံ)=ကောင်းသော ကြွလာတော်မူခြင်းပါတည်း၊ မာရိသ

မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ ဣဒ=ဤအကျွန်ုပ်တို့. ဗြဟ္မာဘုံ၌၊ အာဂမနာယ=ကြွလာ တော်မူခြင်းငှာ၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ)ပရိယာယော=အကြင်အလှည့်အကြိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဣမံ ပရိယာယံ=ဤကြွလာဖို့အလှည့်အကြိမ်ကို၊ (တွံ=အရှင်သည်) စိရသံ=ကြာမြင့်လှမ္မ၊ အကာသိ=ပြုပါပြီ၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ နိသီဒ=ထိုင်နေတော်မူပါ၊ ဣဒံ အာသနံ=ဤနေရာကို၊ ပညတ္တံ=အရှင်အတွက် ခင်းထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)အာယသ္မာ မဟာ မောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာ သနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ တိဿော=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မာပိ=ဗြဟ္မာ သည်လည်း။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ တိဿံ=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မာနံ=ဗြဟ္မာကို။ပ။ တိဿ=တိဿ၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ။ပ။ အမ္ဘောဓိပရာယဏာ=ရှိကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့သို့ သော၊ ဘာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးပြန်း ပြီ) မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ=စာတုမဟာရာဇ် မည်ကုန် သော၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ။ပ။ သမ္ဘောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)တိဿ= တိဿ၊ သဗ္ဗေသညေဝ=အားလုံးစုံချည်းသာဖြစ်ကုန်သော၊ စာတုမဟာရာဇိကာ နံ=ကုန်သော။ပ။ သမ္ဘောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏံ=သည်၊ ဟောတိ နခေါ=ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်က မေးပြီ။)

မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးကုန်သော။ပ။ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏံ=သည်၊ နု ခေါ ဟောတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါ၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ စာတုမဟာရာဇိကာ=ရာဇ်မည်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ= အကြင်နတ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သက်ရောက်ကာ ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုခြင်းနှင့်၊ အသမန္နာဂတာ=မပြည့်စုံကုန်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌။ပ။ သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်၊ အသမန္နာဂတာ=ကုန်၊ အရိယကန္တေဟိ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ နှစ်သက်အပ် ကုန်သော၊ သီလေဟိ=ငါးပါးသီလတို့နှင့်၊ အသမန္နာဂတာ=ကုန်၊ တေသံ ဒေဝါ နံ=ထိုနတ်တို့မှာ။ပ။သမ္ဘောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏံ= သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်ပါ၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ စ ခေါ=ထို အသိ ဉာဏ်ဖြစ်သော စာတုမဟာရာဇ်နတ်များကို ဖော်ပြရလျှင်ကား၊ စာတုမဟာ ရာဇိကာ=ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ=တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန= နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်၏။ပ။ တေသံ ဒေဝါနံ=ထိုနတ်တို့မှာ။ပ။ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=တိဿ

ဗြဟ္မာက လျှောက်ပြီ) တိသ=တိသ၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ ဧဝ=နတ်တို့မှာသာလျှင်။ပ။ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏ်=သည်၊ ဟောတိ နုခေါ= ဖြစ်ပါသလော၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ တာဝတိံသာနံ=တာဝတိံသာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=နတ်တို့မှာလည်း။ပ။ သမ္မောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏ်=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသေးသလော၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် နောက်ဆုံးဝါကျ ကိုကြည့်၍ ပေယျာလဖော်လေ]။ပ။

ယာမာနံ=ယာမာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=နတ်တို့မှာလည်း။ပ။ တုသိတာနံ=တုသိတာမည်ကုန်သော၊ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ နိမ္မာနရတီနံ=နိမ္မာန ရတိမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ=ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တီ မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဘာဏ်=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသေးသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လျှာန်၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ=မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ ဘာဏ်=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=တိသဗြဟ္မာက ဖြေ ကြားလျှောက်ထားပြီ)။ပ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ=တို့မည်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ =အကြင်နတ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ။ပ။ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လျှာန်၊ စခေါ=ထိုအသံ ဘာဏ်ဖြစ်သော ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့ကို ဖော်ပြရလျှင်ကား။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ) အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာ မောဂ္ဂလ္လာနော=သည်၊ တိသဿ=တိသမည်သော၊ ဗြဟ္မုနော=ဗြဟ္မာ၏၊ ဘာသိတံ=လျှောက်ထားအပ်သောစကားကို၊ အဘိနန္ဒိတ္တာ=လွန်စွာနှစ်သက်၍၊ ဝါ=အလွန်နှစ်သက်စွာလက်ခံ၍၊ အနုမောဒိတ္တာ=အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်၍၊ ဝါ= ဝမ်းမြောက်စွာလက်ခံ၍။ပ။ ဗြဟ္မလောကေ=ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ အန္တရဟိတော=ကွယ် ပျောက်လျက်၊ ဧတဝနေ=ဧတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှား ပေါ်လာပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း။ စတုတ္ထံ။

၅-ဝိဇ္ဇာဘာဝိယသုတ်

ဒုဂ္ဂ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိဇ္ဇာဘာဝိယာ=(ပူးပေါင်းယှဉ်တွဲခြင်းအားဖြင့်) ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရှစ်ပါးသို့ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ ဝါ=ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရှစ်ပါးအဖို့ အစိတ် အပိုင်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ [ထို့နောက် ပဌမ ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၆၃)ကြည့်]။ပ။ နိရောဓသညာ=ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း တည်း၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အဖန်ဖန်ရှုသောဉာဏ်၌ ယှဉ်တွဲဖြစ်သော သညာလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပဌမံ။

၆–ဝိဝါဒမူလသုတ်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိဝါဒမူလာနိ=ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့သည်၊ ဆမာနိ ဆ=ဤခြောက်မျိုးတို့တည်း။၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကောဓနော=အမျက်ဒေါသထွက်လေ့ရှိသည်၊ ဥပနာဟီ=ရှေးဒေါသကို ဖွဲ့ကပ်ဆက်စပ်တတ်သော နောက်ဒေါသရှိသည်၊ ဝါ=ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်သည်၊ [ပုဗ္ဗကာလိက် ကောဓ် ဥပနယှတိ ဗန္ဓတိတိ ဥပနာဟော အပရကာလိကော ကောဓော၊ ဥပနာဟော အသ အတ္ထီတိ ဥပနာဟီ] ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ကောဓနော=သည်၊ ဥပနာဟီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော(ဘိက္ခု)=ထိုရဟန်းသည်၊ သတ္ထုဒိဋ္ဌိ=မြတ်စွာဘုရား၌လည်း၊ အဂါရဝေါ=အလေးဂရုပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်မရှိဘဲ၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ မထားဘဲ၊ အပ္ပတိသော=အဆုံးအမ, အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲ အရာ၌ထားခြင်း, ရှိသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဓမ္မေပိ=တရားတော်၌လည်း ။၀။သံဃေပိ=သံဃာတော်၌လည်း။၀။ သိက္ခာယပိ=သိက္ခာသုံးပါး၌လည်း၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးကိုလည်း၊ နု ပရိပူရကာရီ=ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ သတ္ထုဒိ=မြတ်စွာဘုရား၌။၀။ သိက္ခာယ=သိက္ခာသုံးပါး၌၊ ဝါ=ကို၊ နု ပရိပူရကာရီ=ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့မရှိ၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာ၌၊ ဝိဝါဒံ=ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းကို၊ ဝါ=ငြင်းခုံခြင်းကို၊ ဇနေတိ=ဖြစ်စေ၏၊ ယော ဝိဝါဒေါ=အကြင်ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင်ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ ဗဟုဇနာဟိတာယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားမဲ့အကျိုးငှာ၊ [ဗဟုဇန+အဟိတာယ] ဗဟုဇနာသုခါယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနသ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနတ္ထာယ=အကျိုးမဲ့အလို့ငှာ၊ ဝါ=မကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ (တသ ဝိဝါဒဿ=ထိုငြင်းခုံခြင်း၏) ဇဝရုပ်=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဝိဝါဒမူလ=ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို၊ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ=မိမိပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ=အပြင်အပသူတပါး ပရိတ်သတ်၌လည်းကောင်း၊ စေ သမနုပဿေယျာထ=အကယ်၍တွေ့မြင်ကြကုန်အံ့၊ ဤသုတ် အဌကထာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုခြင်းတည်း။ တနည်း – အဇ္ဈတ္တं ဝါ=မိမိနှင့် မိမိပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ=သူတပါးနှင့်, သူတပါးပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ စေ သမနုပဿေ

ယျာထ=အံ့။ အမ္ဘတ္တံ ဝါတိ အတ္တာနံ ဝါ အတ္တာနော ပရိသာယ ဝါ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါတိ ပရသ္မိံ ဝါ ပရသ ပရိသာယ ဝါ။ သာရတ္တဒ္ဌီကာ၊ တ–၃၇၆။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသို့တွေ့မြင်ရာ၌ [တနည်း–တတြ=ထိုသို့တွေ့မြင်ခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်] တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ပါပကာသ=ယုတ်မာသော၊ တသော ဝိဝါဒမူလသ=ထိုငြင်းခုံမှု၏ အကြောင်းရင်းကိုပင်၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမေယျာထ=ကြိုးစားအားထုတ်ကြကုန်လော။ပ။ စေ နသမနုပသေယျာထ=အကယ်၍ ဓတ္တေမြင်ကြကုန်ငြားအံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသို့မတွေ့မြင်ကြရာ၌၊ [တနည်း–တတြ=ထိုသို့မတွေ့မြင်ခြင်းသည်၊ သတိ=သော်] တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ပါပကာသ=သော၊ တသော ဝိဝါဒမူလသ=၏ပင်လျှင်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အနဝဿဝါယ=မဖြစ်ပွားခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇေယျာထ=ကျင့်ကြကုန်လော၊ ဧဝံ=ဤသို့ နောင်မဖြစ်ပွားရအောင် ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ပါပကာသ=သော၊ ဧတသ ဝိဝါဒမူလသ=ထိုငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို၊ ပဟာနံ=ပယ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧवံ=ဤသို့ပယ်ခြင်းဖြင့်။ပ။ အနဝဿဝေါ=မဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိဝါဒမူလကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မက္ခိ[1]=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူ

၁။ မက္ခီပုဒ် ဝစနတ္ထ။ ။ပရဂုဏမက္ခနာယ ပဝတ္တောပိ(ယထာ ဂုဏေန ပဟရန္တံ ဂျုထော ပဌမတရံ မက္ခေတိ၊ တထေဝ)အတ္တနော ကာရကံ ပဌမတရံ မက္ခေတီတိ မက္ခော=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ညစ်ပေ ပျက်စီးစေခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော်လည်း (သူတပါးကို မစင်ကျင်ကြီးဖြင့် ပစ်ခတ်လျှင် ပစ်ခတ်သော သူကိုပင် ရှေးဦးစွာ မစင်လူးကပ်ညစ်ပေသကဲ့သို့ ထို့အတူ) မိမိ၏ဖြစ်ရာတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်ကို ရှေးဦးစွာ ချေဖျက်ညစ်ပေ ပျက်စီးစေတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပာဒ်တရား။ မက္ခော ဧတသ အတ္ထီတိ မက္ခီ=ထိုဒေါသမူစိတ္တုပ္ပာဒ်ဟူသော မကွဲရှိသော ရဟန်း။ ဠီကာမှ ဝိကြိုဟ်ဝါကျကိုပင် ဥပမာနဥပမေယျ နှစ်ဝါကျခွဲထားသည်၊ ဠီကာ၌ ပဟရန္တီဟု ပါဠိပျက်၏။ အတ္တနော=မိမိဟူသောမကွဲကို၊ ကာရကံ=ပြုလုပ်တတ်, ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=မိမိဟူသော်မကွဲ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို။

ယဒိပိ ဟိ သော ဂုဏံ ဂဟေတ္တာ ပရံ ပဟရန္တော ဝိယ အတ္တနော ကရံ ပဌမတရံ မက္ခေတိယေဝ၊ တထာပိ ပရေသံ ဂုဏမက္ခနာဓိပ္ပာယေန ပဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ "ပရဂုဏမက္ခနော"တိ ဝုစ္စတိ=ထိုမကွဲသည် သူတပါးကို မစင်ဖြင့်ကိုင်ပေါက်သော သူကဲ့သို့ မိမိကိုပြုလုပ်သူ (မိမိဟူသောမကွဲ၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်)ကို ရှေးဦးစွာ ချေဖျက်ညစ်ပေ ပျက်စီးစေသည်သာ ဖြစ်သော်လည်း၊ (ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်မူကား) သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သည် (ဖြစ်ပေါ်လာသည်) အဖြစ်ကြောင့် ထိုမကွဲကို "သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူး အဖျက်သဘော" ဟုပင် ဆိုရမည်။ ဤတိဝုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၄၆။

စိတ္တုပ္ပာဒ် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဌာသီ=ကိုယ့်ထက်သာသူ, တန်းတူယှဉ်တု, ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သူတပါးဂုဏ်တို့ကို ကိုက်ဖြတ်၍ မိမိဂုဏ်နှင့်ညီမျှအောင် ပြုတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပာဒ် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ [ပဋ္ဌာန်ပါဠိတော် စာဝိဒ်(၈၂)ဝိတရာဂသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ–၁၉၃)လည်း ကြည့်]ဟောတိ=၏။ ၀။ ကွာသုကီ=ပြုစုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ (သူတပါးတို့ ပစ္စည်းလာဘ်ပေါများမှု, တရိုတသေ ပြုစုချီးမြှောက်ခံရမှု စသည်တို့ကို ပြုစု တတ်သည်လည်းကောင်း) မစ္ဆရီ=(အာဝါသ, ကုလစသည်တို့ကို) ဝန်တိုတတ် သော သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ ၀။

သဒ္ဓေါ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၌မရှိသော ဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိမှာ မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်း ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မာယာဝီ =မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ၏။ ၀။ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမှက် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားယုတ်မာသော အယူရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ် သည့် ယုတ်မာသော နတ္ထိကအယူ၀ါဒ,အဟေတုကအယူ၀ါဒ, အကိရိယ အယူ

၁။ ကွာသုကီပုဒ် ဝစနတ္ထ။ ။ဋီကာ၌ (ကွာသဓာတ်, ဥကိပစ္စည်းဖြင့်) ကွာသတိ ဥသ္သုယတီတိ ကွာသုကီ(ပြုစုတတ်သောသူ)ဟု ကတ္တုသာနေ၀စနတ္ထပြု၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄–ဏာဒိကဏ္ဍ၊ ၁၂၁ (ဒီသန္ဓညေပိ ပစ္စယာ)သုတ်၌ကား ကွာသာပုဒ်, ဥကိပစ္စည်းဖြင့် ကွာသာ အသ အတ္ထိတိ ကွာသုကီ (ပြုစုမှုရှိသောသူ)ဟု အသတ္ထိ တद္ဓိတ်၀စနတ္ထပြု၏။

၂။ သဒ္ဓပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ။ ။ဘူ၀ါဒိဂိုဏ်း၀ယ် သဒ္ဓဓာတ်သည် ကေတ၀(စဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်ခြင်း) အနက်ကို ဟောအ၏၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဓောတိ ကေရာဇ္ဇကော"ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ သဒ္ဓတိ ၀ဏ္ဏေတိတိ သဒ္ဓော (စဉ်းလဲလှည့်ပတ် ကောက်ကျစ် တတ်သောသူ)ဟု ၀စနတ္ထပြုပါ၊ (တနည်း)စုရာဒိဂိုဏ်း၀ယ် သဒ္ဓဓာတ်သည် အသမ္မာ ဘာသန(ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ မပြောဆိုခြင်း)အနက်ကို ဟောအ၏၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဓောတိ အသန္ဓဂုဏပရိဒီပနတော နသမ္မာဘာသိတာ"ဟူသော သမ္မောဟ၀ိနောဒနီဋီ၊ ၄၇၅–နှင့်အညီ ဤသုတ်ဋီကာ၌ "သဒ္ဓယတိ နဿ သမ္မာ ဘာသတီတိ သဒ္ဓော"ဟု ၀စနတ္ထပြု၏၊ သဒ္ဓော=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ဖော်ပြ၍ မမှန်မကန်ပြောဆို တတ်သောသူ။

ဒီ၊ ပါထိကဝဂ်ဋီကာ(၁၉)၌မူ "သဒ္ဓနံ အသန္ဓဂုဏသမ္ဘာ၀နံ သဒ္ဓော=မိမိမှာ မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းတည်း၊ သဒ္ဓော တေသ အတ္ထိတိ သဒ္ဓော=မိမိမှာ မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းရှိသောသူ"ဟု ၀စနတ္ထပြု၏။

ဝါ၁ ရှိသည်လည်းကောင်း) ဟောတိ=၏။။ပ။ သန္ဓိဋ္ဌိပရာမာသီ[1]=မိမိ အယူဝါဒကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိကိုယ်တိုင် စွဲကိုင်ယူဝင်အပ်ပြီးသော အယူဝါဒကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်တတ်သည် လည်းကောင်း။ အာဓာနဂ္ဂါဟီ[2]=(ငါ့အယူဝါဒသာ အမှန်ဟု) မြဲမြံစွာ ဆုပ်ကိုင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ[3]=မိမိ၏အယူမှားကို မစွန့်လွှတ်နိုင်သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ=၏။[ပေယျာလမျှားကို ရှေ့နောက်ဝါကျများကိုကြည့်၍ ဖော်ပါ]။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇–ဆဋ္ဌဂ်ဒါနသုတ်

၃၇။ [ပဋ္ဌကစာပိဒ် ၁–သုတ်လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန= ထိုအခါ၌၊ ဝေဠုကဏ္ဏကီ=ဝေဠုကဏ္ဏကမြို့နေသူဖြစ်သော၊ နန္ဒမာတာ=နန္ဒမာတု မည်သော၊ ဝါ=နန္ဒ၏မယ်တော်ဖြစ်သော၊ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမ သည်၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနပွမုခေ=အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် အကြီးအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃေ=ရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဆဋ္ဌဂ်သမန္နာဂတံ=ခြောက် ပါးသောအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဒက္ခိဏံ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ပတိဋ္ဌာပေ တိ=လက်ရောက်တည်ရှိစေ၏၊ ဝါ=လှူဒါန်း၏၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိဋ္ဌေန=သော၊ [စာပိဒ်(၁၇)သောပွသုတ်(နှာ–၄၄၇)ကြည့်]။ပ။အတိက္ကန္တမာနု သကေန=သော၊ စက္ခုနှာ=ဖြင့်၊ ဝေဠုကဏ္ဏကီ=သော၊ နန္ဒမာတရံ=နန္ဒမာတု မည်သော၊ ဝါ=သော၊ ဥပါသိကံ=ကို။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေန္တီ=လက်ရောက်တည်စေ, လှူဒါန်းနေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသွာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခူ=

၁။ သန္ဓိဋ္ဌိပရာမာသီ။ ။ သံ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိ သန္ဓိဋ္ဌိ=မိမိ၏အယူဝါဒ၊ သယံ ဝါ အတ္တနာ ယထာဂဟိတာ ဒိဋ္ဌိ သန္ဓိဋ္ဌိ=မိမိကိုယ်တိုင် စွဲကိုင်ယူထားအပ်ပြီးသော အယူဝါဒ၊ ပရတော အာမသတိတိ ပရာမာသီ=လွဲမှားစွာ သုံးသပ်တတ်သော သူ၊ သန္ဓိဋ္ဌိ ပရာမာသီ သန္ဓိဋ္ဌိပရာမာသီ။

၂။ အာဓာနဂ္ဂါဟီ။ ။ဤသုတ်ဦးကာ၌ အာဓာနံ ဒဠှံ ဂဏှာတိတိ အာဓာ နဂ္ဂါဟီ (မြဲမြံစွာ ဆုပ်ကိုင်တတ်သောသူ)ဟူ၍ အလွယ်နည်းမျှသာဖွင့်ဆို၏၊ ပါထိက ဝဂ်ဦးကာ၊ ၂၀–၌မူ "အာ ဗဟုံ ဝိယ ဓီယတိတိ အာဓာနန္တိ အာဟ ဒဠှံ သုဋ္ဌု ဌပိတန္တိ"ဟူ၍ အာဓာနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုပါပြဆိုထား၏၊ အာဓာန=လွန်မင်းပြင်းထန် မြဲမြံစွာယူအပ်သကဲ့သို့, ယူဝင်သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော အယူဝါဒ၊ ဂဏှာတိတိ ဂါဟီ= ဆုပ်ကိုင်တတ်သောသူ၊ အာဓာနံ ဒဠှံ သုဋ္ဌု ဌပိတံ ကတ္တာ ဂါဟီ အာဓာနဂ္ဂါဟီ=(မိမိ အယူဝါဒကို) လွန်မင်းပြင်းထန် မြဲမြံစွာ သိမ်းပိုက်ထားအပ်သည်ကိုပြု၍ (ဝါ=သိမ်း ပိုက်ထားအပ်သည်ဟု ဆိုရလောက်အောင်) ဆုပ်ကိုင်တတ်သူ။

၃။ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ။ ။လဒ္ဓိံ ပဋိနိဿဇ္ဇတိတိ ပဋိနိဿဂ္ဂီ၊ နံ ပဋိနိဿဂ္ဂိ ဒုပ္ပ ဋိနိဿဂ္ဂီ=မိမိ၏ အယူမှားကို မစွန့်နိုင်သူ၊ ဤ၌ ဒုသဒ္ဒါသည် "ဒုပ္ပညော ဒုဿီလော" တို့၌ကဲ့သို့, ပဋိသေဓအနက်ဟောဟု ပါထိကဝဂ်ဦးကာ(၂၀)မိန့်ဆို၏။

ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဠုကဏ္ဏကီ=သော၊ နန္ဒမာတာ=သော၊ သော ဥပါသိကာ=ဤသီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်။ပ။ပတိဋ္ဌာပေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌံသမန္နာဂတာ=သော၊ ဒက္ခိဏာ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ ဝါ=ဒါနကုသိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ [ဒက္ခိဏာ ဝစ္ဆော တောယာတိ ဒက္ခိဏာ=ကြီးပွားတိုးတက်ကြောင်းဖြစ်သော (၁)ဒါနကုသိုလ် (၂)လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ ဤအနက်နှစ်မျိုးတို့တွင် (၂)အနက်ကို ယူရမည်ဟု "ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေတိ" တုန်းက ဦးကာဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤနေရာ၌ကား (၁)အနက်လည်းဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆ၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဒါယကသ=အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တိဏိ=သုံးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။

ဒါယကသ=၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဒါယကော=အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒါနာ=လှူဒါန်းခြင်းကိစ္စမှ၊ ဝါ=လှူဒါန်းဆဲ မဟူစေတနာမှ၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးဦးမဆွ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ပင်၊ သုမနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒဒံ (ဒဒန္တော)=(မဟူစေတနာဖြင့်)စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းနေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပသာဒေတိ=ကြည်လင်ရွှင်ပျစေ၏၊ ဒတ္တာ=လှူဒါန်းပြီး၍၊ အတ္တမနော=ပီတိသောမနသတို့ ယူအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒါယကသ=၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့ဟူသည်၊ ဣမာနိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာ=တို့သည်၊ ဝီတရာဂါ ဝါ=ကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ရာဂဝိနယာယ=ရာဂကင်းရှင်းခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နာ ဝါ=ကျင့်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဝီတဒေါသာ ဝါ=ကင်းရှင်းသော ဒေါသရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဒေါသဝိနယာယ=ဒေါသကင်းရှင်းခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နာ ဝါ=မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏။ပ။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=တို့၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့ဟူသည်၊ ဣမာနိ=တည်း။

ဣတိ=ဤသို့အားဖြင့်၊ ဒါယကသ=၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=တို့၏၊ တိဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=

တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌဂ်သမန္နာဂတာ=သော၊ ဒက္ခိဏာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌဂ်သမန္နာဂတာယ=သော၊ ဒက္ခိဏာယ=ဒါနကုသိုလ်၌၊ ဧတ္တကော=ဤမျှ အရေအတွက်ရှိသော၊ ပုညာဘိသန္ဒော=ကောင်းမှုအယဉ် သည်။၀။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပုညဿ=ကောင်းမှုကုသိုလ်၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက်ပမာဏကို၊ ဂဟေတုံ=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ နု သုကရံ= လွယ်ကူစွာမပြုအပ်၊ အထ ခေါ=ကား။ [ပဌမကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၅) ပုညာဘိသန္ဒ သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၀၄)ကြည့်]။၀။

[ဂါထာ] ဒါနာ=မှာ၊ ပုဗ္ဗေ=၌ပင်၊ သုမနော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဒဒံ (ဒဒန္တော)=စဉ်၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပသာဒယေ=ကြည်လင်ရွှင်ပျစေ၏၊ ဒတ္ဝာ=၍၊ အတ္တ မနော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧသော=ဤသို့ မလှူမီရှေး၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်း, လှူဆဲခဏ၌ စိတ်ရွှင်လန်းခြင်း, လှူဒါန်းပြီးနောက်၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤသို့ (ပုဗ္ဗစေတနာ, မုဉ္စစေတနာ, အပရစေတနာဟူသော) စေတနာသုံးပါး နှင့်ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ယညဿ=အလှူဒါန၏၊ သမ္ပဒါ=ပြည့်စုံလုံလောက် ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)ဝီတရာဂါ=ကင်းရှင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ ဝီတဒေါသာ= ကင်းရှင်းသော ဒေါသရှိကုန်သော၊ ဝီတမောဟာ=ကင်းရှင်းသော မောဟရှိကုန် သော၊ အနာသဝါ=ကိလေသာအာသဝ မရှိကြကုန်သော၊ သညတာ=သီလတည်း ဟူသော အထိန်းအကွပ်ဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်စည်း ကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ယညဿ=အလှူဒါန၏၊ သမ္ပန္နံ=ပြည့်စုံလုံလောက်သော၊ ခေတ္တံ=လယ် ယာမြေကောင်းပေတည်း။

သယံ=အလှူရှင်ကိုယ်တိုင်၊ အာစမယိတ္ဝာန=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လက်, ခြေ, ခံတွင်း ရှင်းလင်းဆေးကြောပြီး၍၊ [လက်ခြေခံတွင်းဆေးရေကို ကိုယ်တိုင် လှူဒါန်း၍ဟုဆိုလို၏] သကေဟိ=မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏိဘိ=လက်တို့ ဖြင့်၊ ဒတ္ဝာ=ပေးလှူပြီး၍၊ ဝါ=ပေးလှူခြင်းကြောင့်၊ ပရတောဝ=လှူဒါန်းပြီးရာ နောက်အခါ၌၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ဧသော ယညော=ဤဒါနကုသိုလ်သည်၊ မဟပ္ဖလော=များသော အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မေဓာဝီ=ပညာရှိသည်၊ သဒ္ဓေါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍) မုတ္တေန=ပစ္စည်းလာဘ်၌ ဝန်တိုမှုစသည်တို့မှ လွတ်ကင်းသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့ စေတနာသုံးဖြာ ပြည့်စုံစွာဖြင့်၊ ယဇိတ္ဝာ= ပူဇော်ပြီး၍၊ ဝါ=ပူဇော်ခြင်းကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ အဗျာပဇ္ဇော=ဆင်းရဲ မရှိရာဖြစ်သော၊ သုခံ=သုခရှိရာဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်ပြန့်ပြော, ပေါများသော သုခသောမနဿ ရှိရာဖြစ်သော၊ လောကံ=ဘုံဘဝသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)သတ္တမံ။

၈–အတ္တကာရိသုတ်

၃၈။ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏား သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာ၏။ပ။ [ပဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၆၉)ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်(စာမျက်နှာ–၃၁၀)ကြည့်] သော ဗြာဟ္မဏော=ထို ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ သော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ "အတ္ထ-ကာရော=မိမိပြုအပ်သော လုံ့လဝီရိယသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ပရကာရော=သူတပါး ပြုအပ်သော လုံ့လဝီရိယသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဧဝံဝါဒီ=ဤသို့သော အယူဝါဒရှိပါ၏၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သော အယူဒိဋ္ဌိ ရှိပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝံဝါဒီ=ဤသို့သောအယူဝါဒရှိသူ ကို၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သော အယူဒိဋ္ဌိရှိသူကို၊ မာ အဒ္ဒသံ ဝါ=မြင်လည်းမမြင်လိုပါ၊ ဝါ=မြင်လည်းမမြင်ရပါစေသတည်း၊ မာ အဿောသိ ဝါ=ကြားလည်းမကြားလို ပါ၊ ဝါ=ကြားလည်း မကြားရပါစေသတည်း၊ ["မာဟံ နာဂိတ ယသေန သမာဂမံ"စသော အဂုံတွေ့ရှိ ပါဠိတော်၊ ဒု၊ နှာ–၂၅၊ တ–၁၅၅တို့နှင့် အလားတူ ပဋ္ဌာနာအနက်ပြန်ဆိုသည်] ကထံ=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်၊ အဘိက္ကမန္တော=ရှေ့ရှုတူရှုသွားနေပါလျက်၊ ပဋိက္ကမန္တော=နောက်သို့ ပြန်လှည့်နေ ပါလျက်၊ "အတ္ထကာရော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ပရကာရော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ" ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝကွတိ နာမ=ပြောဆိုလေဘိသနည်း၊ [မိမိကိုယ်တိုင် သွားချည်ပြန်လှည့် လှုပ်လှုပ်ရှားရှား အားထုတ်လုပ်ကိုင်နေပါလျက် အဘယ် ကြောင့် "အတ္ထကာရ ပရကာရ မရှိ"ဟု ပြောဆိုနေပါသနည်းဟူလို။]

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တံ=ထိုငါပြောဆိုမည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိ မညသိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ အာရဗ္ဘစာတု=အဦးအစ အားထုတ် တတ်သော ဝီရိယစာတ်သဘောသည်၊ ဝါ=အဦးအစ အားထုတ်တတ်သည်ဖြစ်၍ မိမိသဘောကို ဆောင်တတ်သော ဝီရိယသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=ဤ သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=ရှိသည်မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ= ဤသို့၊ အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ) အာရဗ္ဘစာတုယာ=အဦးအစ အား ထုတ်တတ်သော ဝီရိယစာတ်သဘောသည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ အာရဗ္ဘဝန္တော= အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားရှိပါကုန်သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဘော=အို အရှင်၊ ဧဝံ=ထင်ရှားရှိကုန်သည် မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယံ(ယာယ)အာရဗ္ဘစာတုယာ=အကြင်အာရဗ္ဘစာတ်သည်၊ ဝါ= အကြင်အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယစာတ်သဘောသည်၊ သတိ=ရှိ

လသော်။ပ။ ပညာယန္တီ=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ အယံ=ဤအာရုဗ္ဘဓာတ်သည်၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ အတ္တကာရော=မိမိပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယမည်၏၊ အယံ=ဤအာရုဗ္ဘဓာတ်သည်၊ (သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏) ပရကာရော=သူတပါးပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယမည်၏။ပ။

နိက္ကမဓာတု=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ ဝါ=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သည်ဖြစ်၍ မိမိသဘောကိုဆောင်တတ်သော ဝီရိယသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ) နိက္ကမဓာတုယာ=သည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ နိက္ကမဝန္တော=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ပညာယန္တီ=သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေး) ဘော=ရှင်၊ ဧဝံ=၏၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=ဖြေ) ဗြာဟ္မဏ=ဣသိ၊ ယံ(ယာယ) နိက္ကမဓာတုယာ=သည်၊ သတိ=သော်၊ နိက္ကမဝန္တော=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ပညာယန္တီ=ကုန်၏၊ အယံ=ဤနိက္ကမဓာတ်သည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ အတ္တကာရော=မည်၏၊ အယံ=ဤနိက္ကမဓာတ်သည်၊ (သတ္တာနံ=တို့၏) ပရကာရော=မည်၏။

ဗြာဟ္မဏ=ဣသိ၊ တံ=ထိုဝါပြောဆိုအပ်မည့် စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိ မညသိ=နည်း၊ ပရက္ကမဓာတု=အဆင့်ဆင့်မြင့်သော နေရာဌာနသို့ ကျော်နင်းတက်ရောက်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါသလော။ပ။ ထာမဓာတု=အားစွမ်းလုံ့လ ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ပ။ ဋ္ဌိတိဓာတု=ခိုင်မြဲတည့်မတ်ရပ်တည်မှု ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ပ။ ဥပက္ကမဓာတု=အပတ်တကုတ် အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)။ပ။ ဥပက္ကမဝန္တော=အပတ်တကုတ် အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ပညာယန္တီ=ထင်ရှားရှိပါကုန်သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣသိ၊ ယံ(ယာယ)ဥပက္ကမဓာတုယာ=သည်၊ သတိ=ရှိလသော်။ပ။ ပညာယန္တီ=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ အယံ=ဤဥပက္ကမဓာတ်သည်။ပ။ [အဘိက္ကန္တံ စသည်ကို ပဠကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၂၊ ၁၉၄) ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်၊ နာ-၃၅၈၊ ၃၆၇ ကြည့်] အဋ္ဌမံ။

၉-နိဒါနသုတ်

၃၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကမ္မာနံ=ဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ လားရောက်စေတတ်သော ကံတို့၏၊ သမုဒယာယ=ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=အားထုတ်စုဆောင်းခြင်းငှာ၊ နိဒါနာနိ=အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ တီဏိ=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။ တီဏိ=သုံးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာနံ=ဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ လောဘော=လောဘ

ဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ကမ္မာနံ=တို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ ဒေါသော=ဒေါသဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း။ပ။ မောဟော=မောဟဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောဘာ=လောဘကြောင့်၊ အလောဘော=အလောဘသည်၊ ဝါ=လိုချင်တပ်မက်မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မလိုချင် မတပ်မက်ခြင်း သဘောသည်၊ နု သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ လောဘာ=လောဘကြောင့်၊ လောဘောဝ=လောဘသည်သာ၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေါသာ=ဒေါသကြောင့်၊ အဒေါသော=အဒေါသသည်၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စိတ်မဆိုး, မမုန်းတီးခြင်းသဘောသည်၊ နု သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ=ကား။ပ။ အမောဟော=အမောဟသည်၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း, တွေဝေခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တွေဝေကင်းစင်, ဉာဏ်အမြင်သည်။ပ။ မောဟာ=မောဟကြောင့်၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း, တွေဝေခြင်းကြောင့်၊ မောဟောဝ=မောဟသည်သာလျှင်၊ ဝါ=အ သိဉာဏ်ကင်း, တွေဝေခြင်းသည်သာလျှင်၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောဘဇေန=လောဘကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသဇေန=ဒေါသကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ မောဟဇေန=မောဟကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ နု ပညာယန္တိ=ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာသည်မဟုတ်ကုန်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ နု ပညာယန္တိ=ကုန်၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=နတ်လူတို့မှ တပါးတခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကြွင်းမဲ့ညီသုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ သုဂတိယော=ကောင်းသော လားရာဘဝတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ သုဂတိယော=ထိုကောင်းသော လားရာဘဝ အားလုံးတို့သည်လည်း၊ နု ပညာယန္တိ=ကုန်။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား။ပ။ နိရယော=ငရဲသည်၊ ပညာယတိ=ထင်ရှားပေါ်လာ၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိ=တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဘဝဇန္မာသည်၊ ပညာယတိ=၏၊ ပေတ္တိဝိသယော=ပြိတ္တာအပေါင်း၏ ဖြစ်ရာဘဝဇန္မာသည်၊ ပညာယတိ=၏၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=ငရဲစသည်မှ တပါးတခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကုန်သော၊ ဒုဂ္ဂတိယော=မကောင်းသော လားရာဘဝတို့သည်(သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ ဒုဂ္ဂတိယော=ထိုမကောင်းသောလားရာ ဘဝအားလုံးတို့သည်လည်း၊ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားပေါ်လာကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကမ္မာနံ=ဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ နိဒါနာနိ=အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ တီဏိ=ဤသုံးမျိုးတို့ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကမ္မာနံ=ဝိဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=ဝဋ်ဆင်းရဲကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ကံတို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ နိဒါနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ တီဏိ=တည်း။ပ။ ကမ္မာနံ=ဝိဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ အလောဘော=အလောဘဟူသော၊ ဝါ=လိုချင်တပ်မက်မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မလိုချင်မတပ်မက်ခြင်း သဘောဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း။ပ။ အမောဟော=အမောဟဟူသော၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း, တွေဝေခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တွေဝေကင်းစင်, ဉာဏ်အမြင်ဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အလောဘာ=အလောဘကြောင့်၊ လောဘော=လောဘသည်၊ နု သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ=ကား၊ အလောဘာ=အလောဘကြောင့်၊ အလောဘော=အလောဘသည်သာ၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အလောဘဇေန=အလောဘကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဒေါသဇေန=အဒေါသကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=လည်းကောင်း၊ အမောဟဇေန=သော၊ ကမ္မေန=လည်းကောင်း၊ နိရယော=သည်၊ နု ပညာယတိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ တိရစ္ဆာနယောနိ=သည်၊ နု ပညာယတိ=ဟုတ်။ပ။ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=အခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကုန်သော၊ ဒုဂ္ဂတိယော=တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ ဒုဂ္ဂတိယော=လည်း၊ နု ပညာယန္တိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်ကုန်)။ပ။ နဝမံ။

၄၀ (စာပိုဒ်)။ ၁၀-ကိမိလသုတ်။ ။[ပဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၀၁) ကိမိလသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၈၃) ကြည့်] အပ္ပမာဒေ=သတိမကင်း, မမေ့လျော့ခြင်းဌာ၊ ဝါ=မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရားဌာ။ပ။ ပဋိသန္ဓာရေ=အာမိသ, ဓမ္မ နှစ်ဌာနဖြင့်၊ လောက တံတွာ ပျုဂ္ဂၢဝတ်ပြု၊ ချီးမြှောက်မှုဌာ။ပ။ ဒသမံ။

၁၁-ဒါရုက္ခန္ဓသုတ်

၄၁။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=ဌာ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီးဌာ၊ ဂိဇ္ဈကူဋေ=ဂိဇ္ဈကူဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်ဌာ၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ကျောင်းဌာ၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါဌာ၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကူဋ်တောင်ပေါ်ဌာ အရှင်သာရိပုတြာ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါဌာ)အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါဌာ၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြုံရုံ၍၊ သမ္မဟုလေဟိ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခူဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိं=အတူတကွ၊ ဂိဇ္ဈကူဋာ=ဂိဇ္ဈကူဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတာ=တောင်မှ၊ သြရောဟန္တော=သက်ဆင်းတော်မူလသော်၊ အညတရသ္မိं=တခုသော၊ ပဒေသေ=အရပ်ဌာ၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ ဒါရုက္ခန္ဓံ=

သစ်တုံးကို၊ အဒ္ဒသ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသွာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ အမုံ ဒါရုက္ခန္ဓံ=ထိုသစ်တုံးကို၊ ပဿထ နော=မြင်ကြပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ)အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=မြင်သည်မှန်ပါ၏၊ [တနည်း–ဧဝံ အာဝုသော=မှန်ပါ၊ မြင်ပါ၏ အရှင်ဘုရား] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=ပြန်ကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=တန်ခိုးအာဘိညာဉ်ရှိသော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=စိတ်၏ ဝသီဘော်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=စိတ်၏ လိုတိုင်းပြီးမြောက်၊ သိဒ္ဓိပေါက်သည် အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=စိတ်၏ စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည် အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိဒ်(၅) အနုသောတသုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာကင်္ခမာနော=အလိုရှိလသော်၊(စိတ်ဖြင့် မှတ်သား ခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်) အမုံ ဒါရုက္ခန္ဓံ=ကို၊ ပထဝိတ္တေဝ=ပထဝီဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=မှတ်သားနိုင်၏၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ပထဝီဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(ပထဝီ ဓာတုံ)=အကြင်ပထဝီဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်ခက်မာမှု ဟူသော မြေဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အမုံ ဒါရုက္ခန္ဓံ=ကို၊ ပထဝိတ္တေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=စိတ်ဖြင့် မှတ်သားရာ၏၊ အမုမှိ ဒါရုက္ခန္ဓေ=ထိုသစ်တုံး၌၊ သာ ပထဝီဓာတု=ထိုပထဝီဓာတ်သည်၊ ဝါ=ထိုခက်မာမှု မြေဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ သစ်တုံး၌ ပထဝီဓာတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ပထဝီဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာကင်္ခမာနော=သော်၊ အမုံ ဒါရုက္ခန္ဓံ=ကို၊ အာပေါတ္တေဝ=အာပေါဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=ရေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=မှတ်သားနိုင်ပေ၏၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အာပေါဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(အာပေါ ဓာတုံ)=အကြင်အာပေါဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်အရည် အစိုအစေးဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အမုံ ဒါရုက္ခန္ဓံ=ကို၊ အာပေါတ္တေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမှိ ဒါရုက္ခန္ဓေ=၌၊ သာ အာပေါဓာတု=ထိုအာပေါဓာတ်သည်၊ ဝါ=ထိုအရည်အစို အစေးဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ သစ်တုံး၌ အာပေါဓာတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အာပေါဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊အာကင်္ခမာနော=သော်၊ အမုံ ဒါရုကွန္ဒံ=ကို၊ တေဟောတ္တေဝ=တေဟော ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မီးဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်၏၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=သည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ)။ပ။ ယံ(တေဟော ဓာတုံ)=အကြင်တေဟော ဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင် အပူဒွေ့ဓိုးဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍၊ အမုံ ဒါရုကွန္ဒံ=ကို၊ တေဟောတ္တေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမှိ ဒါရုကွန္ဒေ=၌၊ သာ တေဟောဓာတု=ထို တေဟောဓာတ်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ တေဟော ဓာတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် တံ=ထိုသို့ တေဟောဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ။)

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။ ဝါယောတ္တေဝ=ဝါယောဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=လေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်၏၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်။ပ။ ယံ (ဝါယောဓာတုံ)=အကြင်ဝါယောဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင် တောင့်တင်းစေခြင်း, ထောက်ကန်ခြင်းဟူသော လေဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ။ပ။ သာ ဝါယော ဓာတု=ထိုဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ အတ္ထိ။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။ သုဘန္တေဝ=တင့်တယ်သော အရာဝတ္ထုဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=၏၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်။ပ။ ယံ(သုဘဓာတုံ)=အကြင်သုဘဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်တင့်တယ်လှပသောဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍။ပ။ သုဘန္တေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=၏၊ အမုမှိ ဒါရုကွန္ဒေ=ထိုသစ်တုံးဌ၌၊ ဝါ=ထိုသစ်တုံး၏ နီမြန်းသော အဆင်းရှိသော အနှစ်အသားဌ၌၊ သာ သုဘဓာတု=ထိုသုဘဓာတ်သည်၊ ဝါ= (ပဒုမာ ကြာပန်း အဆင်းရှိသော) ထိုတင့်တယ်လှပသော ဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။ အမုံ ဒါရုကွန္ဒံ=ကို၊ အသုဘန္တေဝ=အသုဘ ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မတင့်တယ်သော အရာဝတ္ထုဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်ပေ၏၊ ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အသုဘဟု မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(အသုဘဓာတုံ)=အကြင်အသုဘဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်မတင့်တယ်သော ဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍။ပ။ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမှိ ဒါရုကွန္ဒေ=ထိုသစ်တုံးဌ၌၊ ဝါ=ထိုသစ်တုံး၏ ဆွေးမြည့်သော အမှုန့်, အကာ, အပွေးဌ၌၊ သာ အသုဘဓာတု=သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သစ်တုံးဌ၌ အသုဘဓာတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ အသုဘဟု မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်) ကောဒသမံ=(၁၁)နမြောက် သုတ်တည်း။

၁၂–နာဂိတသုတ်

၄၂။ [ပဌမကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၀) နာဂိတသုတ်လည်း(စာမျက်နှာ–၅၀ စသည်)ကြည့်ပါ၊ ဤ၌ "ဣမာဟံ နာဂိတ"မှစ၍ အနက်ပြန်ဆိုမည်] နာဂိတ=နာဂိတ၊ ဣဒေ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဂါမဏ္ဍဝိဟာရိ=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခုံ=ရဟန်းကို၊ သမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားလျက်၊[သမာဓိနာ အရမ္မဏေ စိတ္တံ သမ္မာ အာဟိတံ ဌပေတိတိ သမာဟိတော ဘိက္ခု] ဝါ=သမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားလျက်၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=မြင်တော်မူ၏၊ နာဂိတ=နာဂိတ၊ တဿ မယှံ=ထို ငါ့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဣဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ဤရွာနီးကျောင်းနေ အရှင်ရဟန်းကို၊ အာရာမိကော ဝါ=အာရာမ်စောင့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သမဏုद्देသော ဝါ=သာမဏေသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌဟိဿတိ=ချဉ်းကပ်တည်နေလတ္တံ့၊ (ဥပဋ္ဌဟန္တော=ချဉ်းကပ်တည်နေလျက်) တံ=ထိုရွာအနီးကျောင်းနေရဟန်းကို၊ တမှာ သမာဓိမှာ=ထိုသမာဓိမှ၊ စာဝေဿတိ=ရွှေ့လျောစေလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) နာဂိတ=နာဂိတ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမာဓိမှ ရွှေ့လျောစေလိမ့်မည်ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=အာရာမ်စောင့်နှင့် သာမဏေတို့က သမာဓိမှ ရွှေ့လျောအောင် နှောင့်ယှက်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ (ထိုသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသောရဟန်း၏) ဂါမဏ္ဍဝိဟာ-ရေန=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေခြင်းကြောင့်၊ နိ အတ္တမနော=မိမိ၏ ပင်ကိုယ်မနော, နှစ်သက်သော စိတ်မရှိသည်၊ [အတ္တနော မနော ယဿ မေတိ အတ္တမနော] ဝါ=စိုးရိမ်စိတ်နှော, သဘောမကျသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်ရ၏။

နာဂိတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဒေ=ဤသာသနာတော်၌၊ အာရညိကံ=တောခိုနေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခုံ=ရဟန်းကို၊ အရညေ=တောခို၊ ပစလာယမာနံ=အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းလျက်၊ (သမာဓိကို မဝင်စားဘဲ အိပ်ငိုက်ရုံသာအိပ်ငိုက်လျက်) [အက္ခိဒလာဒီနံ ပစလံ ကရောတိတိ ပစလာယမာနော=မျက်လွှာစသည်တို့ကို တလှုပ်လှုပ်ပုတ်ခတ်မှုပြုနေသော(အိပ်ငိုက်နေသော)ရဟန်း] နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=၏။ပ။ ဣဒါနိ=၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤတောနေအရှင်သည်၊ ဣမံ နိဒ္ဒါကိလမထံ=ဤငိုက်မျဉ်းအိပ်ချင်, မရှင်မလန်း, ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းမှုကို [နိဒ္ဒါ=အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းခြင်းဟူသော+ကိလမထ=မရှင်မလန်း ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းခြင်း။ (တနည်း)နိဒ္ဒါ=အိပ်ချင်ငိုက်မျဉ်းကြောင်း ထိနမိဒ္ဓတည်းဟူသော + ကိလမထ=မရှင်မလန်း ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းကြောင်းတရား]

ပဋိဝိနောဒေတွာ=ပယ်ဖျောက်၍၊ ကေတ္တံ=တခုတည်းသော သဘောရှိသော၊ (လောဘ, ဒေါသ စသည်မရှော, တသဘောတည်းသာရှိသော)အရည်သည်ယေဝ =တောဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာကိုသာလျှင်၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရိသတိ =သွင်းပိုက်ထားလတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်စေလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့, ဆင်ခြင်စဉ်းစား မိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ နာဂိတ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့, ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့, အရည်သည်ကိုသာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားလိမ့်မည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထို အိပ်ငိုက်နေသော ရဟန်း၏၊ အရည်ဝိဟာရေန=တောခ်ိုနေခြင်းကြောင့်၊ အတ္တမနော=မိမိ၏ဝင်ကိုယ်မရှော, နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=စိုးရိမ်မရှော, စိတ်သဘောကျသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏။

နာဂိတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=နောက်ထပ် ရဟန်းတပါးကား၊ ဣဓ=၌၊ အာရညိကံ=သော၊ ဘိက္ခုံ=ကို၊ အရညေ=တောခ်ို၊ အသမာဟိတံ= သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာမထားဘဲ၊ ဝါ=သမာဓိကို မဝင်စားဘဲ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿामိ=၏။ပ။ ဣဒါနိ =၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ အသမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားအပ်သော၊ [သမာဓိနာ အာရမ္မဏေ သမ္မာ အာဓိယ တေ ဌပီယတေတိ သမာဟိတံ၊ နု သမာဟိတံ အသမာဟိတံ စိတ္တံ] စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ သမာဒဟိသတိ=အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားလတ္တံ့၊ သမာဟိတံ= သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားအပ်ပြီးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကို လည်း၊ အနုရက္ခိသတိ=အစဉ်စောင့်ရှောက် ချီးမြှောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့, ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)နာဂိတ=တ၊ တေန= ထို့ကြောင့်၊(ထိုသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ အသမာဟိတစိတ်ကို အာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာထားမှု, သမာဟိတစိတ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်မှု ပြုလိမ့်မည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်။ပ။

နာဂိတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=နောက်ထပ် ရဟန်းတပါးကား။ပ။ သမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားလျက်၊ ဝါ=သမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားလျက်၊ နိသိန္နံ=ကို၊ အဟံ=သည်၊ ပဿာမိ= ၏။ပ။ ဣဒါနိ=၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ အဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ ဝိမောစေသတိ=လွတ်မြောက် စေလတ္တံ့၊ (တဒင်္ဂဝိမုတ္တိအစရှိသော ငါးမျိုးသောဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်စေလတ္တံ့) ဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ အနုရက္ခိသတိ=တတ်, ဣတိ=သည်၊ (ဟောတိ) နာဂိတ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ ကိလေသာ

တို့မှ မလွတ်မြောက်သေးသောစိတ်ကို လွတ်မြောက်စေမှ, လွတ်မြောက်ပြီးသော စိတ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်မှ ပြုလိမ့်မည်အဖြစ်ကြောင့်)။ပ။

နာဂိတ=တ၊ ပန=နောက်ထပ်ရဟန်းတပါးကား၊ ဣဓ=ဤ၊ ဂါမဏ္ဍ ဝိဟာရိ=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ စီဝရ.....ကွာရာနံ=သင်္ကန်း,ဆွမ်း,အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း,လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာ အကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ သည်ကို၊ အဟံ=သည်၊ ပဿာမိ=၏၊ သော=ထိုရှာအနီးကျောင်းနေ ရဟန်းသည်၊ တံ+လာဘ+သက္ကာရ+သိလောကံ=ထို+ရိုးရိုးပစ္စည်းလာဘ်+အထူးကောင်းစွာ စီမံပြုလုပ်အပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်+ချီးမွမ်းခံသြကျော်စောမှုကို၊ နိကာမယမာ နော=လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဋိသလ္လာနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါး တည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းအကျင့်ကို၊ ရိဉ္စတိ=ကြဉ်ဖယ်၏၊ အရညဝနပတ္ထာ နီ=အရညကင် ဓုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူအရောက်နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္တာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား, အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန် သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းတို့ကို၊ ရိဉ္စတိ=စွန့်ခွာရှောင်ရှား၏၊ ဂါမနိဂမရာဇဓာနီ=ရွာ, နိဂုံး, မင်းနေပြည်တော်သို့၊ ဩသရိတွာ=ချဉ်းကပ်သက် ရောက်၍၊ ဝါသံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏၊ နာဂိတ=တ၊ တေန= ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့, ပဋိသလ္လာနနှင့် တောကျောင်းတို့ကို စွန့်ခွာ၍ ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်တော်တို့သို့ သွားရောက်နေထိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ ဂါမဏ္ဍဝိဟာရေန=ကြောင့်၊ နု အတ္တမနော= သည်၊ ဟောမိ=၏။ပ။

သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တံ လာဘသက္ကာရသိလောကံ=ကို၊ ပဋိပဏာမေတွာ=ပယ်စွန့်၍၊ ပဋိသလ္လာနံ=ကို၊ နု ရိဉ္စတိ=မကြဉ်ဖယ်။ပ။ နာဂိ တ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လာဘသက္ကာရသိလောကကိုသာ ပယ်စွန့်၍ ပဋိသလ္လာနစသည်ကို မပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်)။ပ။ နာဂိတ=နာဂိတ၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော=အဓွန့်ရှည်လျား သော ခရီးကိုသွားသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပုရတော ဝါ=ငါ၏ရှေ့၌ လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတော ဝါ=ငါ၏နောက်၌လည်းကောင်း၊ ကဿ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး တယောက်ကိုမျှ၊ နု ပဿာမိ=မမြင်ရ၊ နာဂိတ=တ၊ တသ္မိံ သမယေ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး ကိုမျှ မမြင်ရရာ ထိုအခါ၌၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဖာသု=ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ အန္ဓမသော=ယုတ်စွာ့အဆုံးအားဖြင့်၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မာယ=ကျင့်ကြံ, ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်းအမှုကိစ္စ အကျိုးငှာသော်မှပင်၊ (ဖာသု=သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒွါဒသမံ=၁၂-ခုမြောက်သုတ်တည်း။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ=ဒေဝတာဝဂ်တည်း။

၅-ဓမ္မိကဝဂ်

၁-နာဂသုတ်

၄၃။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌။ပ။ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ပိဏ္ဍာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှာ၊ စရိတ္မာ=လှည့်လည်တော်မူပြီးမျှ၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ=ဆွမ်းစားပြီးရောကာလမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာခဲ့ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အာယာမ=လာ သွားကြစို့၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗာရာမော=မြို့အရှေ့ဘက် အာရာမ်သည်၊ ဝါ=ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတိုက်သည်၊ မိဂါရမာတုပါသာဒေါ=မိဂါရ၏မိခင် ဝိသာခါ၏ပြာသာဒ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ (ထိုပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတိုက် မိဂါရမာတုပြာသာဒ်ရှိရာအရပ်သို့) ဒိဝါဝိဟာရာယ=နေ့ပိုင်းအချိန်၌ သီးသန့်နေခြင်းငှာ၊ ဝါ=နေ့သန့်ခြင်းငှာ၊ (မယံ=ငါတို့သည်) ဥပသင်္ကမိဿာမ=သွားကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မူပြီ၊ ဘဂ္ဂေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပစ္စဿောသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် လက်ခံပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန=အရှင်အာနန္ဒနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ။ပ။ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနှသမယံ=ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ စိတ်ကိုဆွာလျက်၊ ဩမ်သက်ကိန်းဝပ်, ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သခ်ါရသတ္တဝါ, ဖဲခွာကင်းဆိတ်, ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း, ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅)သရဘသုတ် လည်းကြည့်] ဥဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=သော်)။ပ။

ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော=မြို့၏အရှေ့ဘက် တံခါးမုခ်သည်၊ ဝါ=မြို့၏အရှေ့တံခါးမုခ်အနီးရှိ မြစ်ကမ်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=ကိုယ်ခန္ဓာတို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတုံ=ရေသွန်းလောင်းခြင်းငှာ၊ ဝါ=အအေးဓာတ်ရရုံမျှ ရေချိုးခြင်းငှာ၊ (ဆပ်ပြာမှုန့်စသည်တို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက်ဖနောင့် လက်သီးဆုပ် စသည်တို့ဖြင့် ချေးတွန်းခြင်းတို့ကို မပြုလုပ်ဘဲ အအေးဓာတ်ရရုံမျှ ရေချိုးခြင်းငှာ) ဥပသင်္ကမိဿာမ=ကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=မူပြီ။)

ဧဝံ ဘဂ္ဂေ=ကောင်းပါပြီ အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ=ပင်။ပ။ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတုံ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကေ=၌၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတွာ=ရေသွန်းလောင်းပြီး၍၊

ပစ္ဆုတ္တရိတ္ထာ=ရေမှပြန်တက်ပြီး၍၊ ဓကစီဝရော=တထည်တည်းသော ခါးဝတ်သင်္ကန်းရှိသည်၊ (ဟုတ္ထာ=ဖြစ်၍)ဂတ္ဘာနိ=ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို၊ ပုဗ္ဗာပယမာနော[1]= ရေမချိုးမီ ရှေးကကဲ့သို့ ရေမရှိသည်အဖြစ်သို့ရောက်စေလျက်၊ ဝါ=ရေမချိုးမီ ရှေးကကဲ့သို့ ရေခြောက်အောင်ပြုလုပ်လျက်၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေတော်မူပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် ရေသပ္ပာယ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌) ကောသလသ=ကောသလတိုင်းပြည်အရှင် ဘုရင်မင်းဖြစ်သော၊ ပသေနဒိသ=ပသေနဒိမည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ သေတော နာမ=သေတမည်သော၊ ဝါ=ငဖြူကြီးမည်သော၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ မဟာတူရိယတာဠိတဝါဒိတေန[2]=မြင့်မြတ်ခမ်းနားစွာ တူရိယာတို့ကို ဦးစွာပဌမ ခေါက်ခြင်း, ထို့နောက်ဆက်ကာတီးခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=မြတ်သောတူရိယာတို့ကို ဦးစွာပဌမခေါက်ခြင်း ထို့နောက်ဆက်ကာတီးခြင်းဟူသော အခမ်းအနားဖြင့်၊ ဝါ=မြတ်သောစည်ကြီး မုရိုးစည် ထက်စည်ဟူသော တူရိယာတို့ကို တီးခြင်း၊ စောင်း, ဝါး, နွားမျက်နှာသဏ္ဌာန်ရှိ တူရိယာစသည်တို့ကို တီးခြင်းဟူသောအခမ်းအနားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကာ=မြို့အရှေ့တံခါးမုခ်အနီးရှိ မြစ်ကမ်းမှ၊ ပစ္ဆုတ္တရတိ= ပြန်တက်လာ၏။

တံ=ထိုဆင်ကို၊ ဇနော အပိသု[3]=လူအပေါင်းသည်လည်း၊ (ဆင်ကို

၁။ ပုဗ္ဗာပယမာနော။ ။ပုဗ္ဗာပယမာနပုဒ်ကို ပုဗ္ဗပုဒ်နှင့် (အပဓာတ်, ကာရိတ်ဏယ ပစ္စည်း, မာနပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော)အာပယမာနပုဒ်ဟုခွဲပါ၊ ပုဗ္ဗ=(ရေချိုးရာအခါမှ) ရှေးအဖို့၌ကဲ့သို့+အာပယမာန=ရောက်စေသောသူ၊ နှာနတော ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဝေါဒကဘာဝံ အာပယတိ ဂမယတီတိ ပုဗ္ဗာပယမာနော=ရေမချိုးမီ ရှေ့ပိုင်းတုန်းကကဲ့သို့ ပင်ကို ပကတိ ရေမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေသောသူ (ရေချိုးထားအပ်သော ခန္ဓာကိုယ်တော်ကို ရေမရှိအောင်, ရေခြောက်အောင် ပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားတည်း။)

ဂတ္ဘာနိ ပုဗ္ဗာပယမာနောတိ ပကတိဘာဝံ ဂမယမာနော၊ နိရုဒကာနိ ကုရုမာနော၊ သုက္ခာပယမာနောတိ အတ္ထော။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ၃–၇၃။ ပုဗ္ဗာပယမာနောတိ နှာနတော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိယ ဝေါဒကဘာဝံ အာပဇ္ဇမာနော ဂမေန္တော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ၀–၈၂။ ဤဋီကာဝါကျ၌ အာပဇ္ဇမာနောဟူ၏နေရာ၌ အာပယမာနောဟု ပါ၌ရှိသင့်၏။

၂။ တာဠိတနှင့် ဝါဒိတပုဒ်နက်။ ။တာဠိတ=ဦးစွာပဌမ ခေါက်ခြင်း၊ ဝါဒိတ= ထို့နောက်ဆက်ကာ တီးခြင်း၊ (တနည်း) ဘေရီ=စည်ကြီး၊ မုဒင်္ဂ=မုရိုးစည်၊ ပဏဝ= ထက်စည်၊ ဤသို့အစရှိသော တူရိယာတို့ကိုတီးခြင်းကို တာဠိတဟုခေါ်၏၊ ဝီဏာ= စောင်း၊ ဝေဠု=ဝါး၊ ဂေါမုခီ=နွားမျက်နှာသဏ္ဌာန်ရှိ တူရိယာအစရှိသည်တို့ကို တီးခြင်း ကို ဝါဒိတဟု ခေါ်၏။

– ၃။ အပိသုပုဒ်နက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်။ ။ဒီ မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ ၅၆။ မူလ ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ၃(၈၁)တို့ကို နည်းမှီး၍ အပိသုသဒ္ဒါကို အနုပြုဟန(သမ္ပိဏ္ဏန)

ကြည့်ရှုခြင်းငှာ ရောက်လာသော လူအပေါင်းသည်လည်း) ဒိသွာ=ဝိုင်းအုံကြည့်၍၊ ဧဝံ=ဤသို့, တအုံ့တသြ၊ အာဟ=ချီးမွမ်းပြောဆို၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ အဘိရူပေါ ဝတ ဘော=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ဒဿနီယော ဝတ ဘော=ကြည့်ရှုချင်ဖွယ်တင့်တယ်ပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ပါသာဒိကော ဝတ ဘော=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်ပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ကာယုပပန္နော ဝတ ဘော=ပြည့်စုံသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ဣတိ=ဤသို့, တအုံ့တသြ၊ (အာဟ=ချီးမွမ်းပြောဆို၏။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=(လူအပေါင်းက ဆင်ကို) ချီးမွမ်းအုံ့ဩပြောဆိုအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင်ကာဠုဒါယီသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့, အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မဟန္တံ=မြင့်မတ်ရှည်လျား ကြီးမားသော၊ ဗြဟန္တံ=လုံးပတ်ခုံငြား ကြီးထွားသော၊ ကာယုပပန္နံ=ပြည့်စုံသောကိုယ်အင်္ဂါရှိသော၊ ဟတ္ထိမေဝ=ဆင်ကို သာလျှင်၊ ဧနော=လူအပေါင်းသည်၊ ဒိသွာ=ကြည့်၍၊ ဝါ=မြင်၍၊ "နာဂေါ ဝတ ဘော=ဆင်ပြောင်ကြီးပါကလားဟေ့၊ နာဂေါ=ဆင်ပြောင်ကြီး" ဣတိ=ဤသို့သော စကားကို၊ ဧဝံ=ဤသို့, တအုံ့တသြ၊ အာဟ နုခေါ=ပြောဆိုပါသလော၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ အည်=ဆင်မှတပါးတခြားသော၊ မဟန္တံ=သော၊ ဗြဟန္တံ=သော၊ ကာယုပပန္နံ=သော၊ ကဠေဝရံ=တစုံတခုကိုလည်း၊ ဧနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍၊ "နာဂေါ ဝတ ဘော=နာဂပါကလားဟရဲ့၊ နာဂေါ=နာဂပါကလား" ဣတိ=ဤစကားကို၊ ဧဝံ=ဤသို့, တအုံ့တသြ၊ အာဟ=ပြောဆိုပါသေးသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ မဟန္တံ=သော၊ ဗြဟန္တံ=သော၊ ကာယုပပန္နံ=သော၊ ဟတ္ထိမ္ဟိ=ဆင်ကိုလည်း၊ ဧနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍ နာဂေါ ဝတ ဘော=နာဂပါကလားဟရဲ့၊ နာဂေါ=နာဂပါကလား၊ ဣတိ=ကို၊ ဧဝံ=သြ၊ အာဟ=ပြောဆို၏၊ ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ မဟန္တံ=သော။ပ။ ကာယုပပန္နံ=သော၊ အဿမ္ဟိ=မြင်းကိုလည်း၊ ဧနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍၊ နာဂေါ ဝတ ဘော=ဟရဲ့၊ နာဂေါ=လား၊ ဣတိ=ကို၊ ဧဝံ=သြ၊ အာဟ=၏၊ ဥဒါယီ=ယီ။ပ။ ကာယုပပန္နံ=သော၊ ဂေါဏမ္ဟိ=နွားကိုလည်း။ပ။ ဥရဂမ္ဟိ=မြွေကိုလည်း။ပ။ ရက္ခမ္ဟိ=သစ်ပင်ကိုလည်း။ပ။ မနုဿမ္ဟိ=လူကိုလည်း။ပ။ နာဂေါ ဝတ ဘော=ရဲ့၊ နာဂေါ=လား၊ ဣတိ=ကို၊ ဧဝံ=သြ၊ အာဟ=၏။

အနက်ဟောကြောင်သည်၊ ဆင်ကလည်း ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကမှ တက်လာ၏၊ လူအများကလည်း ဝိုင်းအုံကြည့်ကြ ချီးမွမ်းကြ၏ဟုဆိုလို၏။

ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ အပိစ=အစစ်အမှန်ပြောရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒေဝကေ=အောက်ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ=မာရ်မင်းအမှူးထား, ဝသဝတ္တီဘုံသား နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သပြဟ္မကေ=နှစ်ဆယ်သော ဗြဟ္မာ အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ လောကေ=သြကာသလောကဌ်လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရဟန်းပုဏ္ဏား,မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာ,မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊[တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်ဌ်လည်းကြည့်] သဒေဝမနုဿာယ=သမ္မုတိနတ်တည်းဟူသော လူမင်း, ထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့မှ ကြွင်းကျန်သော လူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်းဌ်လည်းကောင်း၊ အာဂုံ=ယုတ်မာညစ်ကျေ, အကုသိုလ်အမှုကို၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ နေ ကရောတိ=မပြုလုပ်၊ တံ=ထိုအကုသိုလ်အမှု မပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ နာဂေါတိ=နာဂဟူ၍၊ ဗြူမိ=မိန့်ဆို၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အစ္ဆရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=ရှား၊ "အပိစ ဥဒါယီ။ပ။ နာဂေါတိ ဗြူမိတိ=အပိစ ဥဒါယီ။ပ။ နာဂေါတိ ဗြူမိ" ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယာဝ=အလွန်ပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဘန္တေ=ရှား၊ စ ပန=ဆက်လက်၍ ချီးကျူးစကား လျှောက်ထားပါဦးမည်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာမိန့်ကြားတော်မူအပ်သော၊ ဣဒံ=(အပိစ ဥဒါယီအစရှိသော) ဤစကားကို၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဣမာဟိ ဂါထာဟိ=ဤဂါထာတို့ဖြင့်၊ အနုမောဒါမိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်လို, မြွက်ဆိုအားရမ်း, ချီးမွမ်းပါ၏။

အတ္ထဒန္ဓော=ဆရာမရှိ, မိမိအလိုလို, ပင်ကိုယဉ်ကျေးတော်မူပြီးထသော၊ (ဆရာသခင်, သွန်သင်မလို, ကိုယ်တိုင်အားသစ်, ဖြစ်စေအပ်ဌား, မဂ်တရားဖြင့် ခြောက်ပါးကွန်ဒြေ, အနေသွင်ပြင်, အစဉ်ငြိမ်းအေး, ယဉ်ကျေးတော်မူပြီးထသော) သမာဟိတံ=(ဥပစာရ, အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိဖြင့်) အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားတော်မူထသော၊ ဝါ=(ထိုသမာဓိနှစ်မျိုးဖြင့်) တည်ကြည်ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိတော်မူထသော၊ ဗြဟ္မပထေ=(နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ) မြတ်သော အရိယမဂ်လမ်းခရီး၌[3]၊ ဣရိယမာနံ=နေတော်မူသော၊ [မြတ်စွာဘုရားသည် အရိယမဂ်လေးပါးဖြစ်ဆဲအခိုက်တုန်းက ထိုဘုရိယမဂ်လမ်းခရီး၌ သီတင်းသုံးနေ

တော်မူ၏ဟုဆိုလိုသည်]စိတ္တာသ=စိတ်၏၊ ဥပသမေ=နိုဝရဏစသည် ကင်းငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်လေးပါး၌၊ ရတ်=မွေ့လျော်တော်မူသော။ [မနုဿဘူတ် သမ္မုဒ္ဓံ ဟူသောနှစ်ပုဒ်ကို နောက်မှ အနက်ပေးမည်။]

သဗ္ဗမ္ဘောနံ=အားလုံးစုံသော ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့၏၊ ပါရဂုံ=အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်တော်မူသော၊ (အဘိညာအုစထား, ခြောက်ပါးပြီးမြောက်, အဆုံးသို့ရောက်တော်မူသော) [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၂)ဒုတိယ ဥရုဝေလသုတ်လည်းကြည့်] မနုဿဘူတ်=(လူကမ္မေးဖွား) လူသားစင်စစ် ကေန်ဖြစ်တော်မူသော၊ ယံ သမ္မုဒ္ဓံ=အကြင်ရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို၊ (သိဖွယ်ဥသုံ, လုံးစုံပိုင်နိုင်, ကိုယ်တိုင်စထွင်, သိမြင်နိုင်ငြား, အကြင်ရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို) မနုဿာ=ပညာရှိသူ လူတို့သည်၊ နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏၊ (ကိုယ်နှုတ်စိတ်ပါ, ဤသုံးဖြာဖြင့် လွန်စွာမြတ်နိုး, ရှိခိုးကြကုန်၏၊ ဝါ=ဓမ္မာနုဓမ္မ, ကျင့်ကြသောအား, လေးစားမြတ်နိုး, ရှိခိုးကြကုန်၏။)

သဗ္ဗသံယောဇနာတီတံ=အားလုံးသော သံယောဇဉ်ဆယ်မျိုးတို့ကို ကျော်လွန်တော်မူသော၊ ဝနာ=ကိလေသာတည်းဟူသော တောမှ၊ နိဗ္ဗနံ(နိ+ဝနံ)=ကိလေသာ တောမရှိသော နိဗ္ဗာန်သို့၊ အာဂတံ=ဆိုက်ရောက်တော်မူသော၊ ကာမေဟိ=(ဝတ္ထု,ကိလေသာနှစ်ဖြာသော) ကာမတို့မှ၊ နေက္ခမ္မရတံ=ထွက်မြောက်လွတ်ကင်းသော ရဟန်းအဖြစ် စသည်တို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသော၊ (ထွက်မြောက်လွတ်ကင်းသော ရဟန်းအဖြစ်, သမာပတ်ရှစ်ပါး, မဂ်လေးပါးတို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသော) [သေလာဝ=သေလာ+ဣဝ] သေလာ=အသုံးနည်းပါး အညှံ့စားကျောက်ခဲမှ၊ (အနှစ်သာရ ကင်းပမပြောင်, အရောင်မဲ့မွဲ, ကျောက်ခဲတုံးမှ) မုတ္တံ=မရောမစပ်, အလွတ်သတ်သတ်ဖြစ်သော၊ ကဉ္စနံ ဣဝ=ရွှေတုံးရွှေသား, မခြားတမူ, အလားတူဖြစ်တော်မူသော၊ တံ သမ္မုဒ္ဓံ=ထိုရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို၊

၁။ **ဗြဟ္မာပထ၏ တရားကိုယ်။** ။ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ "ဗြဟ္မာပထေတိ သေဋ္ဌပထေ အမတပထေ နိဗ္ဗာနပထေ"ဟုသာ ဖွင့်၏၊ ဗြဟ္မာပထအရ ဘာကိုယူရမည်ဆိုသည်ကို သိသာအောင် တိုက်ရိုက်မဖွင့်၊ နိဗ္ဗနပထေ ဟူသောစကားကိုထောက်၍ ဗြဟ္မာပထအရ အရိယမဂ်ဟူသော လမ်းခရီးကို ယူလိုက်ရပေ၏၊ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၊ ၃–၂၆၀ ၌မူ "ဣရိယမာနံ ဗြဟ္မာပထေတိ စတုဗ္ဗိဓေပိ ဗြဟ္မဝိဟာရပထေ၊ ဗြဟ္မေ ဝါ သေဋ္ဌေ ဖလသမာပတ္တိပထေ သမာပဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တမာနံ"ဟု တိတိကျကျ နှစ်နည်းဖွင့်ပြ၏၊ ထိုအဖွင့်အလို–

"ဗြဟ္မာပထေ=ဗြဟ္မဝိဟာရတရား လေးပါးဟူသော လမ်းခရီး၌၊ ဝါ=မြတ်သော ဖလသမာပတ်ဟူသော လမ်းခရီး၌၊ ဣရိယမာနံ=ဝင်စားခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော" ဟု အနက်ဆို။ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ ဗြဟ္မဝိဟာရပထေဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဟာရပုဒ် ကျော်သည်ဟုကြံပါ။

ဒေဝါဝိ=နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊ နမဿန္တိ=ကုန်၏၊ တ္တတိ=ဤစကားတော်ကို၊ အရဟတော=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ (ကိလေသာအညစ်အကြေး, ကင်းအေးစသား, ကြောင်းလေးပါးကြောင့် ရင်ပြားနာမံ, အရဟံ တွင်ခေါ်, ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏) [အကြောင်း လေးပါးကို ဦးကာ၌ကြည့်] (သန္တိကေ=အထံတော်၌) မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ကြားနာမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ။

ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တာတောင်ဘုရင်မင်းသည်၊ အညေ=အခြားကုန်သော၊ သိလုစ္စယေ=တောင်တို့ကို၊ (အာတိရောစတိ ယထာ=သာလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) နာဂေါ=အကုသိုလ်အမှု, မပြုရှောင်ရှား, ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ သဗ္ဗေ=(ပုထုဇဉ်အစ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအဆုံး) အားလုံးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ အစ္စရုစိ[1]=သာလွန်၍ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူ၏၊ (နာဂေါ=နာဂမည်ခြားရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်) နာဂနာမာနံ=နာဂအမည်ရရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ (အားလုံးသော မြွေ, ဆင်, လူယောကျ်ား, သေကွ, အသေကွ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့တွင်) သစ္စနာမော=အကုသိုလ်မပြုခြင်း, အကြောင်းရင်းနှင့်, မယွင်းလျော်ကန်, နာဂအမည်မှန် ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အနုတ္တရော=တန်းတူကင်းလတ်, သာလွန်ထူးမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူ၏။

၁။ **သဗ္ဗေ အစ္စရုစိတိ** သဗ္ဗသတ္တေ အတိက္ကမိတ္တာ ပဝတ္တရုစိ-ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ အစ္စရုစိ=အတိ+ရုစိ(ပဝတ္တရုစိ)။ အတိက္ကမိတ္တာ ပဝတ္တရုစိ ယသ နာဂသာတိ အစ္စရုစိ (ကျော်လွန်၍ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား)ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၊ ပဝတ္တပုဒ်အကျော်ကြီး။

ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၌ကား "အစ္စရုစိတိ အတ္တနော ကာယရုစိယာ ဉာဏရုစိယာ စ သဒေဝကံ လောကံ အတိက္ကမိတ္တာ ရုစိ သောဘီ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို အစ္စရုစိသည် အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ အတိ+အ+ရုစမာတ်+အန္တတ္ထနိ ဤဝိဘတ်။ ထို ထေရဂါထာ၌ သဗ္ဗေ၏ နေရာ၌ "သ ဝေ"ဟုပါ၌ ရှိ၏။

"ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တာတောင် ဘုရင်မင်းသည်၊ အညေ=အခြားကုန်သော၊ သိလုစ္စယေ=တောင်တို့ကို၊ (အတိရောစတိ ယထာ=ခိုင်မြဲလေးလံ၍ ကြီးမားသော အနှစ်သာရရှိခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) နာဂေါ=အကုသိုလ်အမှုခင်း မပြုခြင်းကြောင့် နာဂအမည်တော်ရရှိတော်မူသော၊ ဝါ=ဆင်ပြောင်ကြီးအလား ကြီးမားသော ခွန်အားရှိတော်မူခြင်းကြောင့် နာဂအမည်တော်ရရှိတော်မူသော၊ သ (သော)=ထိုရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ဝေ=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အစ္စရုစိ=(ကိုယ်တော်နှင့် ဉာဏ်တော်၏ တင့်တယ်တော်မူခြင်းအားဖြင့် နတ်နှင့်တကွ လောကအားလုံးကို) သာလွန်တင့်တယ်တော်မူပြီ"ဟူ၍ ထေရဂါထာ အဖွင့်အလို အနက်ဆိုပါ။

နာဂံ=မြတ်စွာဗုဒ္ဓ "နာဂ"ခေါ်ပုံ အကြောင်းစုံကို၊ ဝေါ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတို့အား၊ အဟံ=တပည့်တော် ကာဠုဒါယိသည်၊ ကိတ္တယိဿာမိ=အသေးစိတ်ခွဲခြား လျှောက်ထားပါအုံ့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင့်ကြောင့်၊ သော=ထိုရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ အာဂုံ=အကုသိုလ်တရားအားလုံးကို၊ နု ကရောတိ=မပြုလုပ်၊ (မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ မပြုလုပ်) တသ္မာ=ထိုသို့, အကုသိုလ်အမှုခင်း, ပြုတော်မမူခြင်းကြောင့်၊ နာဂေါ=နာဂမည်တော်မူ၏၊ [ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ အတိုင်း ပါဠိသေသထည့်သည်] သောရစ္စံ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော သီလသည် လည်းကောင်း၊ (တင့်တယ်သော သုစရိတ်အမှု၌ ပျော်မွေ့သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း စင်ကြယ်သော သီလသည် လည်းကောင်း) အဝိဟိံသာ စ=သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲကြောင်း ကရုဏာသည်လည်းကောင်း၊ (သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲကြောင်း ဖြစ်သော ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရစျာန်နှင့် ထိုစျာန်၏ရှေ့ပိုင်း ကရုဏာဥပစာရစျာန်သည်လည်းကောင်း) တေ=ထိုတရားနှစ်မျိုးတို့သည်၊ (သောရစ္စနှင့် အဝိဟိံသာဟူသော တရားနှစ်မျိုးတို့သည်) နာဂဿ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတည်းဟူသော ဆင်တော်ကြီး၏၊ ဒုဝေ=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ=ရှေခြေတော်တို့ ပါတည်း။

တပေါ စ=(ကိလေသာတို့ကို ခါတွက်ဖျက်ဆီးကြောင်း ဖြစ်သော)အလိုနည်းပါး ခေါင်းပါးခြိုးခြိုသော အကျင့်သည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မစရိယံစ=မြတ်သောအရိယမဂ် သီလအကျင့်သည်လည်းကောင်း၊[တျာပရေ=တေ+အပရေ] တေ=ထိုအကျင့်နှစ်မျိုးတို့သည်၊ နာဂဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာ၏၊ အပရေ=(ရှေခြေတော်တို့မှ) တပါးတခြားကုန်သော၊ စရဏာ=နောက်ခြေတော်တို့ပါတည်း၊ မဟာနာဂေါ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတည်းဟူသော ကြီးမြတ်သော ဆင်တော်ရတနာသည်၊ သဒ္ဓါဟတ္ထော=သဒ္ဓါတရားဖြင့်ပြီးသော နှာမောင်းတော်ရှိပါ၏၊ ဥပေက္ခာသေတဒန္တဝါ=ဆဋ္ဌင်ကုံပေက္ခာဖြင့်ပြီးသော ဖြူမွေးသော အစွယ်တော်တို့ရှိပါ၏။

(မဟာနာဂဿ=၏)သတိ=သတိသည်၊ ဂီဝါ=လည်ပင်းတော်ပါတည်း၊ (သောရစ္စအစရှိသော တရားတည်းဟူသော အကြောတို့၏ ပေါင်းဆုံတည်နေရာ လည်ပင်းပါတည်း) ပညာ=သဗ္ဗညုတညာဏ်ပညာသည်၊ သိရော=အမြတ်ဆုံးအဂ်ါဦးခေါင်းရတနာပါတည်း၊ ဓမ္မစိန္တနာ[1]=မှီဝဲအပ်,မအပ်၊ နှစ်ရပ်တရား၊ ခွဲခြားဆင်

---

[1] ဘဗ္ဘာဘဗ္ဗေ ဟုရှိသင့် မသင့်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဘဗ္ဘာဘဗ္ဗေ ဟာနာတိ ဟူ၍ ပါဠိရှိ၏ "ဘဗ္ဘာဘဗ္ဗေ=မှီဝဲထိုက် မမှီဝဲထိုက်သော တရားတို့ကို"ဟု လိုရာဆွဲ၍ အနက်ပေးနိုင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း "ဘဗ္ဘာဘဗ္ဗေ=ကျင့်ထိုက် မကျင့်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို"ဟူသော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်ခန်း အနက်နှင့်ရောယှက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အောက်ခြေခံပြထားသော "သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗေ"ဟူသော မူကွဲပါဠိသာ ကောင်း၏၊ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ-

ခြင် သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်သည်၊ ဝိမံသာ=စားအပ်, မစားအပ်၊ နှစ်ရပ်အစာ, သေချာစူးစမ်း, ခွဲခြမ်းသိခြား, နာမောင်းအဖျားပါတည်း။

(သော=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်) ဓမ္မကုန္ဓိသမာဝါသော[1]= {ကွန္ဒိဝိဓအာဘိညာဉ်စသည်တို့၏ ပြီးစီးထမြောက်ရာ)စတုတ္ထစျာန်သမာဓိတရား

ဆင်နာမောင်း၏ အဖျားပိုင်းသည် ကြမ်းတမ်းသော အစာ, နူးညံ့သောအစာ, စားကောင်း, မစားကောင်းသောအစာတို့ကို စူးစမ်းသကဲ့သို့ ထိုအတူ မှီဝဲသင့်(ဖြစ်ပွားစေသင့်)သော တရား၊ မမှီဝဲသင့်(ပယ်ရှားသင့်)သော တရားဟူ၍ တရားနှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြားဆင်ခြင် သိမြင်နိုင်သောဉာဏ်သည် ဓမ္မစိန္တနာမည်၏၊ ထိုဓမ္မစိန္တနာသည် ဗုဒ္ဓ ဆင်တော်ကြီး၏ နာမောင်းအဖျား(ဝိမံသာ) ဖြစ်ပါ၏ဟူလို။

၂။ **ဓမ္မကုန္ဓိသမာဝါသော။** ။ဤ၌ ဓမ္မအရ စတုတ္ထစျာန်သမာဓိကို ယူရ၏၊ သမာဝါသပုဒ်ကို "သံ+အာဝါသ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သံ=ကောင်းစွာ+အာဝါသ=တည်နေရာ ဌာန(တောင်း, အိတ်စသည်)၊သမာဝသန္တိ ဣတ္ထာတိ သမာဝါသော၊ ကုန္ဓိ ဝေ သမာဝါသော ကုန္ဓိသမာဝါသော=ဝမ်းဗိုက်သည်ပင် ကောင်းစွာ တည်နေရာဌာန၊ ဝါ=ကောင်းစွာ တည်နေရာဌာနဖြစ်သော ဝမ်းဗိုက်။ ကွန္ဒိဝိဓအာဘိညာဉ် စသည်တို့သည် စတုတ္ထစျာန်သမာဓိ၌ ရပ်တည် အခြေခံလျက် ပြီးစီးထမြောက်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထစျာန်သမာဓိကို ကုန္ဓိသမာဝါသဟု ခေါ်၏။

ထို့နောက် ဓမ္မော ကုန္ဓိသမာဝါသော အသ မဟာနာဂသာတိ ဓမ္မကုန္ဓိ သမာဝါသော (စတုတ္ထစျာန် သမာဓိတရားတည်းဟူသော ကောင်းစွာတည်နေရာ ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူသော ဘုရားတည်းဟူသော ဆင်တော်ကြီး)ဟု ဝေနေယျပြု၍ ထိုစတုတ္ထစျာန်သမာဓိ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ဓမ္မကုန္ဓိသမာဝါသဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းတော်မူ၏။

ဤကား ထေရဂါထာ၌တွေ့ရသော "သမာဝါသ"ဟူသော ပါဠိကိုယူ၍(ဤသုတ်အဝိုဏ်တို့ရှိရာအဋ္ဌကထာအတိုင်း) အနက်ဖွင့်ဆို ရေးသားလိုက်ခြင်းဖြစ်၏၊ ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ၌မူ သမထဝိပဿနာကို ဓမ္မဟုဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် ထိုဓမ္မကိုပင် အဘိညာဉ်နှင့် သမထတို့၏ တည်နေရာဝမ်းတိုက် (ကုန္ဓိသမာဝါသ)ဟု ဖွင့်ဆို၏၊ ထိုအဖွင့်အလို "ဓမ္မကုန္ဓိသမာဝါသော = အဘိညာဉ် သမထတို့၏ ကောင်းစွာတည်နေရာ သမထ ဝိပဿနာဟူသော ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူ၏"ဟု အနက်ဆိုပါ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ သမာတပေါဟုပါ၌ရှိ၏၊ ထိုပါ၌၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အတ္တနောမတိဖြင့် ကြံဖန်ယူလျှင်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ တပမာတ်နှင့် ဆီလျော်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အနည်းငယ်မျှမဖွင့်ပြ၊ ထို့ကြောင့် သမာတပကို မှန်ကန်သောပါဠိ'ဟု မဆိုထိုက်။

သမာဝါပေါဟုလည်း မူကွဲပါ၌ရှိသေး၏၊ ထိုပါ၌သည် အာဝါပ, အာဝါပက ပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူဖြစ်နိုင်ပေ၏၊ ထို့ကြောင့် 'နာဠိယာဝါပကေန'ဟူသောပါဠိ၏

တည်းဟူသော ကောင်းစွာတည်နေရာ ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူ၏၊ ဝိဝေကော=ကာယ, စိတ္တ, ဥပဓိဝိဝေကဟူသော ဝိဝေကသုံးပါးသည်၊ တဿ=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာဆင်တော်ရတနာ၏၊ ဝါလဓိ=အမြီးပါတည်း (ယင်ကောင်တို့ကို ဖယ်ရှားသကဲ့သို့ လူရဟန်း အရွှေ့အရံတို့ကို ဖယ်ရှားတားဆီးတတ်သော အမြီးပါတည်း) သော=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်၊ ဗျာယီ=စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးရှုငြား, ဗျာန်ဝင်စားတော်မူ၏၊ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်, လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် ကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံ, အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာတို့ကို စူးစိုက်ရှုငြား, ဝင်စားတော်မူ၏) အဿာသရတော=ထွက်လေဝင်လေပမာ ကင်းကွာ၍ မဖြစ်နိုင်သော ဖလသမာပတ်၌ မွေ့လျော်တော်မူ၏၊ [ပကတိဆင်သတ္တဝါ၏ ထွက်လေဝင်လေကို အဿာသဟုခေါ်၍ ဤ၌မူ ထိုထွက်လေ ဝင်လေနှင့် တူသော (ထွက်လေ ဝင်လေကဲ့သို့ မကင်းကွာနိုင်သော) ဖလသမာပတ်ကို အဿာသဟုခေါ်၏၊ ပကတိသောဆင်သည် ထွက်လေဝင်လေနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ ဘုရားတည်းဟူသော ဆင်ပြောင်ကြီးသည်လည်း ဖလသမာပတ်နှင့် ကင်းကွာတော်မမူဟူလို] အစ္ဆတ္တံ=ဝိသယစ္ဆတ္တာဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၌၊ သုသမာဟိတော=ကောင်းမွန် တည်ငြိမ်စွာ စိတ်ကို ထားတော်မူ၏။

နာဂေါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်၊ ဂစ္ဆံ(ဂစ္ဆန္တော)=ကြွသွားတော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ စိတ်ကိုထားတော်မူ၏၊ ဝါ=တည်ကြည်ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိတော်မူ၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ဌိတော=ရပ်နေတော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=၏၊ ဝါ=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သေယျံ=လျောင်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ (ကရောန္တော=ပြုစဉ်မှာလည်း) သမာဟိတော=၏၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေတော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ

အဖွင့်ဖြစ်သော ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ(၃၈၄)ကို နည်းမှီ၍ "လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ သမာဝပန္တီ ပက္ခိပန္တီ ယတ္ထာတိ သမာဝါပေါ"ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရရသမျှပစ္စည်းဝတ္ထုကို ထည့်ရာ အိတ်(တဝိကာ)ဟူသောအနက်ကို "သမာဝါပ"ဟု ယူလျှင် တွဲဘက်ကုန်ဆီသဒ္ဒါနှင့် လိုက်လျောပေ၏။

သို့သော် ထိုအာဝါပ, အာဝါပက, သမာဝါပဟူတို့သည် အလွန်တွေ့ရခဲသော ကြောင့် ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၌ကဲ့သို့ အထူးဖွင့်ပြသင့်သောပုဒ်များဖြစ်၏၊ သို့ပါလျက် ဤသုတ်အဂ်ုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ၌ ဓာတွတ္ထ ပစ္စယတ္ထတို့ကို အထူးမဖွင့်ပြခဲ့သည်ကို ထောက်လျှင် ထိုသမာဝါပဟူသည်လည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြခဲ့သောပုဒ် မဟုတ်သည်မှာ သိသာလှပေ၏၊ ထို့ကြောင့် အတွေ့များလှ၍ အနက်ပေါ်လွင်သော ဝသမာတ်ဖြင့် (ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာအတိုင်း)ဓမ္မကုန်ဆီသမာဝါသောဟု တွေ့ရသောပါဠိသာ အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားမိသည်၊ ထိုပါဠိကိုအတည်ပြုလျှင် အဋ္ဌကထာ၌လည်း "သမာဝါသော နာမ သမာဝသနဋ္ဌာနံ"ဟု ရှိသင့်၏။

=(စက္ခုစသော)အားလုံးသော ဒွါရတို့၌၊ သံဝုတော=သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးတော်မူ၏၊ စသော=ဆိုလတ္တံ့ဆိုပြီး အသီးသီးဂုဏ်အင် ဤပြည့်စုံလင်ခြင်းသည်၊ နာဂသေ=ဗုဒ္ဓမင်္ဂလာ, ဆင်တော်ရတနာကြီး၏၊ သမ္ပဒါ=အံ့ဖွယ်ဂုဏ်အင်, ပြည့်စုံလင်ခြင်းပါတည်း။

(ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားသည်) အနဝဇ္ဇာနိ=(သမ္မာအာဇီဝကြောင့် ရအပ်သည်ဖြစ်၍) အပြစ်မရှိသောဘောဇဉ်တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးတော်မူ၏၊ သာဝဇ္ဇာနိ=(ငါးမျိုးသော မိစ္ဆာဇီဝကြောင့် ရအပ်သည်ဖြစ်၍)အပြစ်ရှိသောဘောဇဉ်တို့ကို၊ နဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးတော်မမူ၊ [ကုဟန, လပန, နေမိတ္တိကတာ, နိပ္ပေသိကတာ, လာဘေန လာဘံ နိဇိဂီသနတာဟူ၍ မိစ္ဆာဇီဝငါးမျိုးရှိ၏၊ ၎င်းငါးမျိုး၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပဋ္ဌာန်ပါတ်စာပိုဒ် ၈၃-ကုဟကသုတ်(ဤစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ -၁၉၃၊ ၁၉၄) ကြည့်] ယာသံ=စားဖွယ် ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ အစ္ဆာဒနံ= အဝတ်သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓါ=(အပြစ်ကင်းကွာ) ရရှိလာ၍၊ ဝါ=ရရှိလာ လသော်၊ သန္ထိမိ=စုဆောင်းသိုမှီး သိမ်းဆည်းမူကို၊ ပရိဝဇ္ဇယံ (ပရိဝဇ္ဇလဏ္ဍော)= ရှောင်ကြဉ်တော်မူလျက်၊ (ဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးသုံးစွဲတော်မူ၏။)

အဏုံ=သေးငယ်သော၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထူလ=ကြီးမားသော၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးသော၊ ဗန္ဓနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့, ဆယ်မျိုးကို၊ ဆေတ္တွာန=ပယ်ဖြတ်ပြီး၍၊ ယေန ယေန=အကြင်အကြင် အရပ်မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ [၉၀ အနက်မရှိ] ဂစ္ဆတိ= ကြွသွားတော်မူအံ့၊ (တံ တံ=ထိုထိုအရပ်မျက်နှာဘက်သို့) အနပေက္ခောဝ=ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှု မရှိဘဲသာလျှင်၊ ဂစ္ဆတိ=ကြွသွားတော်မူ၏။

သုစိဂန္ဓံ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသောအနံ့ရှိသော၊ မနောရမံ=စိတ်နှလုံးကို ဖျော်မွေ့စေတတ်သော၊ ပုပ္ဖရိုက်=ပုဏ္ဏရိတ်ကြာသည်၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ ဇာတံ= ပေါက်လျက်၊ (ဥဒကေ=ရေ၌) ပဝဠတိ ယထာပိ=ကြီးထွားသကဲ့သို့၊ တောယေန=ရေသည်၊ နဥပလိပ္ပတိ ယထာပိ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထို့အတူပင်၊ ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ လောကေ=လူသတ္တဝါလောကင်၌၊ သုဇာတော=ကောင်းစွာသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူလျက်၊ လောကေ=လူသတ္တဝါလောကင်၌ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ ပဒုမံ=ပဒုမာကြာကို၊ တောယေန=ရေသည်၊ နဥပလိပ္ပတိ ယထာ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ၊ ဗုဒ္ဓေါ= မြတ်စွာဘုရားကို) လောကေန=သတ္တလောကနှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) နုပလိပ္ပတိ=(တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ အစေးတို့သည်) မလိမ်းကပ်အပ်။

ဧလိတော=တောက်လောင်သော၊ မဟာဂိနိ=ကြီးစွာသောမီးသည်၊ အနာဟာရော=လောင်စာမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဥပသမ္မတိ ဣဒံ=ငြိမ်းသကဲ့သို့၊ [မဟာဂိနိ+ဣဒံ၌ ဣဒံကို ဤ၌ယှဉ်တွဲပါ] တထာ=ထို့အတူ၊ သစ်ရောသ=

ရဝ်နာမ်သခ်ါရတို့သည်၊ ဥပသန္တေသု=ချုပ်ငြိမ်းကုန်လသော်၊ (ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားကို) နိဗ္ဗုတောတိ=သခ်ါရခပ်သိမ်း, မီးငြိမ်းပြီဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အတ္ထသ=(မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ဟူသော ဥပမေယျဖြစ်သော)အနက်သဘောကို၊ ဝိညာပနိ=သိစေနိုင်သော၊ အယံ ဥပမာ=ဤဆင်တော်မြတ်ဥပမာကို၊ ဝိညုဟိ=(ပဋိသမ္ဘိဒါပွတ္တ ကာဠုဒါယီထေရ်ဟူသော)ပညာရှိတို့သည်၊ ဒေသိတာ=ချီးမွမ်းမြွက်ကြား လျှောက်ထားအပ်ပြီ၊ နာဂေန=ကာဠုဒါယီထေရ်ဟူသော ဆင်တော်မြတ်သည်၊ ဒေသိတံ=ချီးမွမ်းမြွက်ကြားလျှောက်ထားအပ်သော၊ နာဂံ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်ရတနာ၏ ဂုဏ်တော်ကို၊ မဟာနာဂါ=အခြားသော ရဟန္တာထေရ်ရှင် ဟူသော မြတ်သောဆင်တော်တို့သည်၊ ဝိညဿန္တိ=သိတော်မူကြပါကုန်လတ္တံ့။

ဝိတရာဂေါ=ကင်းပြီးသော ရာဂရှိတော်မူသော၊ ဝိတဒေါသော=ကင်းပြီးသော ဒေါသရှိတော်မူသော၊ ဝိတမောဟော=ကင်းပြီးသော မောဟရှိတော်မူသော၊ အနာသဝေါ=အာသဝကိလေသာရှိတော်မမူသော၊ နာဂေါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်၊ သရီရံ=ဘဝခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို၊ ဝိဇဟံ(ဝိဇဟန္တော)=ပယ်စွန့်တော်မူလျက်၊ အနာသဝေါ=အာသဝကိလေသာမရှိသည်၊ (ဟုတ္မာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗိဿတိ=ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း အငြိမ်းဝတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေးတော်မူလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုမောဒါမိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်လို, မြွက်ဆိုအားရမ်း, ချီးမွမ်းပါ၏)ပဌမံ။

၂–မိဂသာလာသုတ်

၄၄။ အထ ခေါ=၌။ပ။ ယေန=အကြောင်းအရာ၌၊ မိဂသာလာယ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကာယ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမ၏၊ နိဝေသနံ=နေအိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရာ၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ထိုင်နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ မိဂသာလာ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်၊ ယေန=အကြောင်းအရာ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)တေန=ထိုအရာ၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။

ဘန္တေ အာနန္ဒ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတြ(ယသ္မိं ဓမ္မေ)=အကြောင်းတရားတော်၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ အဗြဟ္မစာရီ စ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကို မကျင့်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့် မအပ် မမြင့်မြတ်သော မေထုန်အမှု ပြုကျင့်သူသည် လည်းကောင်း၊ ဥဘော=ထိုနှစ်ဦးသောသူတို့သည်၊ အဘိသမ္ဘရာယ=နောင်တမလွန်လောကဌ၌၊ [ကမ္မဝေသေန အဘိမုခေါ သမ္ဘရေတိ ဂစ္ဆတိ ဘိဇ္ဇတိ အဘိသမ္ဘရာယော=ကံ၏

အစွမ်းဖြင့် ရှေ့ရှုလားရောက်ရာ တမလွန်လောက။ အဘိသမ္ဘရာယ်၌ သို့ဝိဘတ်ကို အံ့ပြု၊ သို့မဟုတ် ဒုတိယာအံ့ဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်၌ သက်ဟုကြ[ပါ] သမသမဂတိကာ=တထပ်တည်းကျ, တူညီမျှသော လားရာဘဝရှိကုန်သည်၊ ဘဝိသန္တိ နာမ=(မဖြစ်သင့်ဘဲ)ဖြစ်နေခဲ့လေကုန်ပြီ၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတော=ဟောကြားတော်မူအပ်သော၊ (ဗြဟ္မစာရိနှင့် အဗြဟ္မစာရိနှစ်ဦး၏ တမလွန်ဘဝ အဆင့်အတန်းကို ထပ်တူညီမျှထား၍ဟောကြားတော်မူအပ်သော)အယံ ဓမ္မော=ဤတရားကို၊ ကထं ကထं နာမ=(သင့်တင့်လျော်ညီ)အဘယ် အဘယ်မည်သော အကြောင်းယုတ္တိဖြင့်၊ အညေယျော=(သံသယကင်း ရှင်းလင်းတိုပြတ်) သိမှတ်အပ်ပါသနည်း၊ ဝါ=သိမှတ်ရပါမည်နည်း။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပိတာ=ဖခင်ဖြစ်သော၊ ပုရာဏော=ပုရာဏသည်၊ ဗြဟ္မစာရီ=(မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သည်၊ အာရာစာရီ=မေထုန်မှဝေးစွာကျင့်သည်၊ မေထုနာ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ, ညီညာတူကြ, အဖိုအမတို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဂါမဓမ္မာ=ရွာသူရွာသားတို့၏ အကျင့်တရားမှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ သော=ထိုဖခင်ပုရာဏကို၊ [ဗျာကတောဒ္ဓ စပ်] ဝါ=ထိုဖခင်ပုရာဏသည်၊ [ကာလကံတောဒ္ဓ စပ်] ကာလကံတော=ကွယ်လွန်မူပြုပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)"(ပုရာဏော=ပုရာဏသည်) သကဒါဂါမိသတ္တော= သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) [တနည်း-သကဒါဂါမိပဒတ္တာ= သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍] တုသိတံ=တုသိတာမည်သော၊ ကာယံ=နတ်အပေါင်းသို့၊ ဝါ=နတ်ဘုံသို့၊ ဥပပန္နော=လားရောက်ပြီ" ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗျာကတော=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ။

ဘန္တေ=ရား၊ အပိ=ထိုမျှမကသေး၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပေတ္တေယျော= အဘိုးဖြစ်သော၊ [တနည်း-ပေတ္တေယျော=ဘကြီးဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘထွေးဖြစ်သော။ ဒသကနိပါတ်၊ စာပိန်(၇၅)မဂသာလာသုတ်(ပဌမတွဲနိဿယ၊ နှာ-၅၁၉)လည်းကြည့်] ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်၊ အဗြဟ္မစာရီ=သည်၊ သဒါရသန္တုဋ္ဌော=မိမိမယားဖြင့် ကျေနပ်ရောင့်ရဲသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ သောပိ=ထိုအဘိုးဣသိဒတ္တကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ ကာလကံတော=သည်၊ (သမာနော=သော်) "(ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်) သကဒါဂါမိပတ္တော=သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) တုသိတံ=သော၊ ကာယံ=သို့၊ ဥပပန္နော=ပြီ" ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတော=ပြီ၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ=နှာ၊ ယတြ (ယသ္မိ ဓမ္မေ)=၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဘဝိသန္တိ နာမ=ကုန်ပြီ။ ပ။ အညေယျော=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂိနီ=နမ၊

ဧတံ=ဤပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တတို့၏ လားရောက်ရာဘဝ အဆင့်အတန်းကို၊ ဧဝံ ခေါ=ဤသင်လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း ထင်ဟူညီမျှထား၍သာလျှင်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ။)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်။၀။ နိဝေသနေ=နေအိမ်၌၊ ပိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတ္ဝာ=ခံယူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ပက္ကာမိ=ကြွသွားပြီ။၀။ ဘဂ္ဂေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဒေ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=၌။၀။ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားခဲ့ပါပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ=သွားပြီး၍။၀။ နိသီဒိ=ထိုင်နေပါပြီ၊ ဘဂ္ဂေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အထ ခေါ=၌။၀။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အသ္မိ=ရှိ၏) တေန=၌၊ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ=ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို။၀။ နိသီဒိ=ပြီ၊ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=သော၊ မိဂသာလာ=သော။၀။ ဘဂ္ဂေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မိဂသာလာဥပါသိကာက လျှောက်ထားအပ်လသော်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မိဂသာလံ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကံ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=ပြောကြားခဲ့ပါပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစံ=ပြောကြားခဲ့သနည်းဟူမူ) ဘဂိနိ=နှမ၊ ဧတံ=ကို၊ ဧဝံ ခေါ=လျှင်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဗာလာ=မသိနားမလည်သော၊ အဗျတ္တာ=မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော၊ အမ္ဘကာ=မိန်းမသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အမ္ဘကပညာ=မိန်းမတို့၏ အသိပညာမျှသာရှိသော၊ မိဂသာလာ=သော၊ ဥပါသိကာ=သည်၊ ကာ စ=အဘယ် မိန်းမနည်း၊ (တမလွန်လောက လားရာဂတိကို မှန်ကန်စွာခွဲခြားသိသော ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်အရာဝယ် အဘယ်မျှလောက် ခွဲခြားသိသောမိန်းမတုံ့နည်း) ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏော[1]=ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေထက်သည် နုံ့သည်အဖြစ်ကိုသိသော (ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယ)ဉာဏ်အရာ၌၊ (အပ္ပဋိဟတဝိ

---

[1] **ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏော။** ။ပရောပရိယ၌ ပရောပရပုဒ်, ဣပစ္စည်း၊ ပရောပရကိုလည်း "ပရ+အပရ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အကို ဩပြု။ (တနည်း)ပရ+ဩပရ ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ပရ=မြတ်သော(ထက်မြက်သော) သဒ္ဒါ ပညာစသော ဣန္ဒြေ။ အပရ (ဩပရ)=မမြတ်သော, ယုတ်နိမ့်သော, နု(နုံ့)သော သဒ္ဒါပညာစသော ဣန္ဒြေ။ ပရာနိ စ အပရာနိ(ဩပရာနိ) စ ပရောပရာနိ၊ ပရောပရာနံ ဘာဝေါ ပရောပရိယံ=ဣန္ဒြေတို့ ထက်ကုန် နုံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ပုရိသပုဂ္ဂလာနံ ပရောပရိယံ ပုရိသပုဂ္ဂလ ပရောပရိယံ၊ ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယသ ဉာဏံ ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏံ=ယောကျ်ား ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏) သဒ္ဒါ ပညာစသော ဣန္ဒြေ အထက် အနုံ့ကို သိသော ဉာဏ်(ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်။)

သယာ=အသီးအတားမရှိသော အာရုံရှိတော်မူကုန်သော၊ သမ္ဘာသမ္ဘဒ္ဓါ=မြတ်စွာဘုရားရှင်တော်မြတ်တို့သည်) ကေ စ=အဘာယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲ့နည်း၊ (မိဂသာလာ၏ ဥာဏ်ဖြင့် ဝေဖန်ဖွယ်ရာ အဘာယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲ့နည်း) အာနန္ဒ=နှာ၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [သန္ဓောဌ္ဌစပ်] ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ [သံဝိဇ္ဇမာနာဌ္ဌစပ်] သန္ဓော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=သိမြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘာယ်မည်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ (ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္ဓော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣဒ=ဤလောကဌ၊ ကေစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောရတော=မကောင်းမှမှ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ်သည်၊ သုခသံဝါသော=ချမ်းသာစွာ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိं=အတူတကွ)ကေဝလော=တပေါင်းတည်း နေထိုင်ခြင်းဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ မြတ်သောတရားကျင့်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဘိနန္ဒန္တိ=နှစ်သက်ကြကုန်၏။

တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သောရတ သုခသံဝါသဖြစ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝနေနုဝိ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းကိုလည်း၊ အကတံ=မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဗဟုသစ္စေနဝိ=ဗဟုသုတရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ ဝါ=များစွာကြားနာ သင်မှတ်အပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ ဝါ=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကို များစွာကြားနာ သင်မှတ်ခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ အကတံ=(ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို) မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာဝိ=ပညာဖြင့်လည်း၊ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓं=(ထိုးထွင်းသိသင့်သောတရားကို)ထိုးထွင်းမသိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သာမာယိကံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်းဌ တရားနာမှုကို အမှီတကဲပြု၍ ရသင့်ရထိုက်သော၊ ဝိမုတ္တိမှိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဝိတိပါမောက္ခကိုလည်း၊ နု လဘတိ=မရ၊[သမယော သမယော (ဓမ္မသဝနံ နိဿာယ)လဒ္ဓဗ္ဗံ သာမာယိကံ ဟုဝစနတ္ထပြု၊ မဌ် အကို ဒီဃပြု၊ သဌ် အကိုကား ထုံးစံအတိုင်း ကိကပစ္စည်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု။]

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်ဌ၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်းဌ၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်ဌ၊ ဟာနာယ=(နတ်ပြည်နှင့် မဂ်တရားတို့မှ)ယုတ်လျော့နိမ့်ကျခြင်းငှာ၊ ပရေတိ=ဖြစ်၏၊ ဝိသေသာယ=(နတ်ပြည်နှင့် မဂ်တရားတို့၏)တိုးတက်မြင့်မား ထူးခြားခြင်းငှာ၊ နော ပရေတိ=မဖြစ်၊ [ဒသကနိပါတ် အဂုံတွေ့ရှိဌ၊

နာ(၃၂၃)၌ "သဠာယတနမ ဝဠာယတနမ ပရိဟာယတိ။ပ။ ဟာနာယ ပရေတိတိ ဟာနာယ ပဝတ္တတိ"ဟုဖွင့်၏] ဟာနဂါမိယေဝ=ယုတ်လျော့ နိမ့်ကျခြင်းသို့ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဝိသေသဂါမိ=တိုးတက်မြင့်မား ထူးခြားခြင်းသို့ရောက်သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ပဒ=နောက်ထပ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဒ=ဤလောကဌ၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်။ပ။ သဝေနေ ဝိ=ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗာဟုသစ္စေ နဝိ=ဖြင့်လည်း၊ ကတံ=(ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို) ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာဝိ=ဖြင့်လည်း၊ ပဋိဝိဒ္ဓံ=(ထိုးထွင်းသိသင့်သောတရားကို) ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဝိမုတ္တိမ္ဝိ=လည်း၊ လဘတိ=ရ၏။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တတြ=ထိုသောရတ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌၊ ဝါ=ထိုသောရတ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ ဟာနဂါမိ, ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို ယူဝင်မှတ်သားကြသောသူတို့သည်၊ ဝါ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာကြသော သူတို့သည်၊ ပမိဏန္တိ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်းငှာ အားထုတ်ကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပမိဏန္တိ=ကုန်သနည်းဟူမူ) ဣမသ္မိ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်, ရှိကုန်၏)အပရသ္မိ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်,ရှိကုန်၏)ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ တေသံ=ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ဟီနော=ဂုဏ်တို့ဖြင့် ယုတ်နိမ့်အောက်ကျနေသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ပဏီတော=ဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်ထူးကဲသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေပါသနည်း) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပမိဏန္တိ=ကုန်၏) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဟိ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်း၏အပြစ်ကား၊ တေသံ=ထို ပမာဏိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တံ=ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှု ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်ကြာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ=စီးပွားကင်းမဲ့ဖို့ အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=၏။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော=အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောရတော=သည်။ပ။ လဘတိ=ရ၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (တရားနာခြင်း,ဗဟုသုတဖြင့်ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းစသောအကြောင်းအဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေးဦးဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ (တရားနာခြင်း, ဗဟုသုတဖြင့် ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းစသော အကြောင်းအဂါချို့တဲ့သော ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်ထက်) အဘိက္ကန္တတရော ဝ=သာလွန်ကောင်းမွန်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတတရော စ=သာလွန်မြင့်မြတ်သည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ=၏)။

ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့သာလွန်ကောင်းမွန် မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=(တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော) ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓမ္မသောတော=(အရှိန်အာဝါကြီးမြင့်ရဲရင့်သော) ဝိပဿနာတရားအယဉ်သည်၊ နိဗ္ဗဟတိ=အရိယာဘုံအဆင့်သို့ ပို့ဆောင်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သာလွန်ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) တဒန္တရံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ဝိပဿနာတရားအယဉ်က အရိယာဘုံအဆင့်သို့ ပို့ဆောင်ခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို)တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတြ=ချင်းချန်ထား၍၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ ဇာနေယျ=သိနိုင်အံ့နည်း၊ [တဒန္တရန္တိ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဥပယောဂတ္တေ သာမိဝစနံ ကတန္တိ အာဟ "တံ အန္တရံ တံ ကာရဏာ"နှင့်ဟု ဋီကာအဖွင့်ဝါကျရှိ၏၊ သံဝဏ္ဏနာနှင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗစပ်ဟပ်၍ မရသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ဝါကျမှာ စာပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်ရာ၏။ သို့မဟုတ် ဋီကာဆရာလက်ထက်က ပါဠိတော်စာမူ၌ "တဒန္တရာနံ" ဟူ၍ ဆဋ္ဌီဗဟုဝစနန္တပါဋ္ဌ ရှိခဲ့သောကြောင့် ထိုနည်းတူရှိသော အဋ္ဌကထာကိုလည်း "တဒန္တရာနန္တိ ဝစနဝိပလ္လာသေန" စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်ခြင်းဖြစ်လေရာ၏ဟု စဉ်းစားမိသည်။]

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားမှတပါး အဘယ်သူမျှ ထိုအကြောင်းကို မသိနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ပုဂ္ဂလေသု=ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပမာဏိကာ=သူတို့သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထ=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို၊ မာ ဂဏှိတ္ထ=မယူင၊ မမှတ်သားကြကုန်လင့်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏှန္တော=ယူင၊ မှတ်သားသောသူသည်၊ ခညတိ ဟိ=မိမိ၏အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးဖြိုမိတော့သည်သာတည်း[1]။

အာနန္ဒ=နှာ၊ အဟံ ဝါ=ငါသည်သော်လည်း၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏေယျံ=ယူင၊ မှတ်သားသင့်၏၊ ဝါ=ယူင၊ မှတ်သားရမည်၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ ယော=(ငါမှတပါးတခြားသော) အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မာဒိသော=ငါကဲ့သို့သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်ပင်၊ အသ=ဖြစ်၏၊ (သောဝါ=ငါကဲ့သို့သော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်း၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏေယျ=သင့်၏၊ ဝါ=ရမည်။)

၁။ **ခညတိကို ကတ္တုရူပ်ကြီသည်။** (တနည်း) ခညတိကို ထုံးစံအတိုင်း ကမ္မရူပ်ကြီ၍ "ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏှန္တော=သူကို၊ ခညတိ ဟိ=(နှိုင်းချိန်တိုင်းတာမှုပြုကြောင်း အကုသိုလ်က ထိုတိုင်းတာသူ၏ အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးဖြိုခြင်းအားဖြင့်) တူးဖြိုအပ် တူးဖြိုခံရတော့သည်သာတည်း"ဟု အနက်ဆိုပါ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပန=နောက်ထပ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်၊ ကေစိသဿ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္ဓာနေ=သန္ဓာန်ဌ်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်ဌ်) ကောဓမာနော=အမျက်ဒေါသနှင့် မာနသည်၊ အဓိဂတော=ဖြစ်ပွားနေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ စ=ဤမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္ဓာနေ=ဌ်) သမယေန သမယံ=ဖြစ်ခွင့်ကြုံရာ အခါတိုင်းအခါတိုင်းဌ်၊ လောဘဓမ္မာ=လောဘတရားတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓမာနနှင့် လောဘတရားတို့ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝေနေနပိ=ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့ဌ်၊ (ကောဓမာနနှင့် လောဘတရားတို့ ဖြစ်ပွားခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသူ မပြည့်စုံသူဟူသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့ဌ်) ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ ဟာနဂါမိ ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်းမဖြစ်ခြင်းကိစ္စဌ်၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ပ။ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ [တနည်း-အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သန္ဓာနေ=ရုပ်ခန္ဓာအစဉ်ဌ်] သမယေန သမယံ=ပြောဆိုခွင့်ရရာ အခါတိုင်းအခါတိုင်းဌ်၊ ဝစီသခ်ါရာ[1]=ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်ပြောစကားတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [တနည်း=သမယေန သမယံ=ဌ်၊ ဝစီသံသာရာ=အပြန်ပြန်

၁။ ဝစီသခ်ါရာ, ဝစီသံသာရာဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ သခ်ရိယန္တိ နိဗ္ဗတ္တိယန္တိတိ သခ်ါရာ၊ ဝစီယော စ တာ သခ်ါရာစာတိ ဝစီသခ်ါရာ (ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ပြုလုပ်အပ်, ဖြစ်စေအပ်သော ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်ပြောစကားများ) ဟု ဝစနတ္ထကြောင့်၏၊ ယခုပါဠိတော်စာအုပ်ဌ်လည်းကောင်း, ဝစီသခ်ါရာတို အာလာပသလ္လာပဝေသေန ဝစနာနေ၀ ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျဌ်လည်းကောင်း ဝစီသခ်ါရာ-ဟု ပါဌ်ရှိ၏၊ ထိုပါဌ်ကို သင့်လျော်အောင် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၍ အနက်ပေးထားပါသည်။

သို့သော် သခ်ါရယမိုက်ပါဠိတော်နှင့် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ၃၇၅၊ ၃၇၆။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ၃-၂၆၃တို့ဌ် လည်းကောင်း, သံယုတ်ပါဠိတော်၊ ၃-၄၈၃ (သဠာယတနဝဂ်)နှင့် ထို၏အဋ္ဌကထာ တ-၁၃၂ တို့ဌ်လည်းကောင်း ကုသိုလ်အကုသိုလ်စေတနာ (၂၀)နှင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့ကိုသာ ဝစီသခ်ါရဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း မိန့်ဆိုရ၍ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားလုံးကိုမူ ဝစီသခ်ါရ ခေါ်ဆိုသည်ဟု မမိန့်ဆိုပါ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ သီဟိုဠ်စာမူဌ် ဝစီသံသာရာဟုပါဌ်ရှိကြောင်း ပြထား၏၊ အဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ ၃-၅၂ (ဒုကနိပါတ်)ဌ်လည်း "သံသရမာနာ(ပဝတ္တမာနာ)ဝါစာ ဝစီသံသာရော"ဟု ဖွင့်ဆို၏၊ ထိုဝစီသံသာရာဟူသော ပါဌ်သည် ဝစီသခ်ါရာဟူသော ပါဠိထက်ကောင်းသည်ဟု ယူဆ၏၊ အာလာပသလ္လာပဝေသေန သံသရန္တီ ပဝတ္တန္တီတိ သံသာရာ၊ ဝစီယော စ တာ သံသာရာ စာတိ ဝစီသံသာရာ (ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သောစကားများ)ဟု ဝစနတ္ထပြု။

အလှန်လှန် ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော စကားတို့သည်၊ ဥပဓေ=ကို=၏] တသေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝေနေနပိ။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသူ မပြည့်စုံသူဟူသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌)ဝါ=.....ကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ယသ ပုဂ္ဂလသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=၌) ကောဓမာနော=သည်။ပ။ လဘတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေးဦးဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် မပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထက်) အဘိက္ကန္တတရော စ=လည်းကောင်း။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဟိ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ တုမ် ပုဂ္ဂလ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို)။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [(၁၂)သောရတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး(၃၊၄)ဖြစ်ပွားသော ကောဓမာနလောဘတရားများရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး(၅၊၆)ဖြစ်ပွားသော ကောဓမာန ဝစီသင်္ခါရတို့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တည်း] ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ယထာရူပေန=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ (မေထုနဝိရတိဟူသော ဗြဟ္မစရိယသီလနှင့်) ပုရာဏော=ပုရာဏသည်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တထာရူပေန=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ (ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံနေသောထိုသီလနှင့်) ဣဒါနိ=ဤသိဒတ္တာ=ဤသိဒတ္တသည်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အဘဝိသ=ဖြစ်ခဲ့ကြားအုံ့၊ ဤ=ဤပုရာဏနှင့် ဤသိဒတ္တတို့ နှစ်ဦးနှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာရာ၌၊ ပုရာဏော=သည်၊ ဤသိဒတ္တသ=၏၊ ဂတိမ္ပိ=အသိဉာဏ်အဆင့်အတန်းကိုလည်း၊ နဿ အညသ=မသိနိုင်ရာ၊ ဝါ=မမီနိုင်ရာ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ စ=ထို့အပြင်၊ ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ ပညာယ=ပညာနှင့်။ပ။ တထာရူပါယ=ထိုသို့သဘောရှိသော။ပ။ အဘဝိသ=အုံ့၊ ဤ=ရာ၌။ပ။ နဿ အညသ=ရာ[1]။

၁။ ယထာရူပေန ။ပ။ ဂတိမ္ပိ နဿ အညသ။ ။ပုရာဏသည် မေထုနမ္မဝိရတိသီလ(ဗြဟ္မစရိယ)နှင့်ပြည့်စုံ၍ ပညာနှင့်မူ ဤသိဒတ္တလောက်မပြည့်စုံ၊ ဤသိဒတ္တကား ပညာနှင့်ပြည့်စုံ၍ မေထုနမ္မဝိရတိသီလနှင့် မပြည့်စုံ၊ အကယ်၍ ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံနေသောသီလနှင့် ဤသိဒတ္တမှာလည်း ပြည့်စုံခဲ့သော် ပုရာဏသည် ဤသိဒတ္တ၏ ဉာဏ်ပညာဂတိကို သိနိုင်မိနိုင်မည် မဟုတ်တော့ရာ၊ ဤသိဒတ္တမှာ ပြည့်စုံနေသောပညာနှင့် ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံခဲ့လျှင်လည်း ဤသိဒတ္တသည် ပုရာဏ၏ ဉာဏ်ပညာဂတိကို သိနိုင် မိနိုင်မည် မဟုတ်လေရာဟူလို။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဗ္ရတိ ခေါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ပုရာဏနှင့် ဗ္ရာသိဒတ္တ တို့သည် တဦး၏ဂတိ အဆင့်အတန်းကို တဦးက မသိနိုင်သည် မဟုတ်ဘဲ သိနိုင်ခြင်း မိနိုင်ခြင်းအားဖြင့်) ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ ဗ္ရမေ ပုဂ္ဂလာ=(ပုရာဏနှင့် ဗ္ရာသိဒတ္တမည်သော) ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကေဏ်ဟိနာ=(သီလပညာဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါနှစ်ပါးတို့တွင်) တပါးပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါအားဖြင့် ယုတ်လျော့နေကုန်၏၊[1] ဗ္ရတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃–ဗ္ရာဟ္မဏသုတ်

၄၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ၌၊ ကာမဘောဂီနော=ကာမဂုဏ်ခံစားသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ ဒါလိဒ္ဒိယံ=ပစ္စည်းဥစ္စာချို့တဲ့သူ လူမဲ့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာချို့တဲ့သူ လူမဲ့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသလော)ဗ္ရတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=(လူမဲ့ဖြစ်ရခြင်းသည်) ဆင်းရဲကြောင်းကေန် အမှန်ဖြစ်ပါ၏ ဘုရား၊ (ဗ္ရတိ=သို့၊ အဝေါစုံ=ဖြေကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသဿကော=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော၊[သက=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ၊ နတ္ထိ သက် ယဿာတိ အသဿကော] အနာဒ္ဓိကော[1]=ဥစ္စာမနကြွယ်ဝသူမဟုတ်သော၊ ဒလိဒ္ဒေါ=လူမဲ့

ဂစ္ဆတိ ဧနာဂတိတိ ဂတိ=သိတတ်သောဉာဏ်။(တနည်း) ဂန္ဓဗ္ဗာ ပတ္တဗ္ဗာတိ ဂတိ=ရောက်အပ်ရအပ်သော အသိဉာဏ်။ သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာ (၅၁)၌ "ညာတိ အညာတိ"ဟုပြု၏၊ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ–၈၆ ၌လည်း "အညာတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ" ဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အာပုဗ္ဗ ဉာဓာတ် ကာလာတိပတ္တိ သာဓိဘာတ်ဖြင့် "အညသ" ဟု ရှုပ်ရှိနိုင်၏။

၁။ တရားဓမ္မအဆင့်တူ၍ ဂတိလည်းတူ။ ။ပုရာဏသည် သီလအားဖြင့် ထူးခြားမှုရှိ၍ ဗ္ရာသိဒတ္တသည် ပညာအားဖြင့် ထူးခြားမှုရှိ၏၊ ပုရာဏ၏ သီလသည် ဗ္ရာသိဒတ္တ၏ ပညာအရာ၌တည်၏၊ ဗ္ရာသိဒတ္တ၏ပညာသည် ပုရာဏ၏သီလအရာ၌ တည်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ထိုနှစ်ဦးတို့သည် တရားဓမ္မအဆင့်အတန်း တူညီကြသဖြင့် ကွယ်လွန်သောအခါ လားရာဂတိလည်း တန်းတူညီမျှ တုသိတာဘုံဘဝချည်း ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ အနာဒ္ဓိကပုဒ် ရှုပ်ပြီးပုံ။ ။အနာဒ္ဓိက ပုဒ်ကို "နဝ+အာဒ္ဓိက"ဟုပုဒ် ဖြတ်၊ အဋ္ဌကထာ၌ "အနာဒ္ဓိကောတိ နဝ အဓော"ဟုဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အာဒ္ဓိကပုဒ် နှင့် အဓပုဒ်တို့ကို အနုက်တူ ပရိယာယ်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ အာရှေးရှိသော ဈေ ဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် "အဓ"ဟုပါဠိရှိ၍ သက္ကတ၌မူ အာဗျဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓါရုံဝိဇ္ဇကအဘိဓာန်၌ အာဗျ၌ ပကို ဋ္ဌပြု၍ ဗ္ရလာလျှင် "အာဋ္ဌယ"ဟု ဖြစ်၍ ယကို ကပြုလျှင် အာဒ္ဓိကဟုဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဟထိုးဖြင့် "အာဋ္ဌယ"ဟု မရှိသင့်ကြောင်းကို လည်းကောင်း မိန့်ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် "အာဗျ=အာဗိယ=

သည်၊ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ ယမ္မိ အာဒိယတိ=အကြင်ယူရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိं=သတ္တလောကဌ၊ ကာမဘောဂိနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ တံဣဏာဒါနမ္မိ=ထိုကြွေးယူရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသလော) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=(ကြွေးယူခြင်းသည်လည်း) ဆင်းရဲကြောင်းကေန် အမှန်ဖြစ်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ဖြေကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ) [ယမ္မိဌ ပိသဒ္ဒါ အနက်မရှိကြ၊ သို့မဟုတ် ဣဏာဒါနမ္မိ–ဌ ပိသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ(သမ္မိဏ္ဍနတ္ထ)သော်လည်း ကြံပါ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော=သော၊ အနာဋ္ဌိကော=သော၊ ဒလိဒ္ဒေါ=သည်၊ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ အာဒိယိတ္တာ=ယူ၍၊ ယမ္မိ ဝမ္မိ =အကြင်အတိုးအညွှန့်ကို၊ ပဋိသုဏာတိ=(ပေးပါမည်ဟု) ဝန်ခံရ၏၊ (မူရင်းအကြွေး မပေးနိုင်သေးလျှင် အတိုးအညွှန့်ကို ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံထားရ၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိं=ဌ၊ ကာမဘောဂိနော=၏၊ ဝါ=မှာ၊ သာ ဝမ္မိပိ=ထိုအတိုးအညွှန့်သည်လည်း၊ (ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံထားရသော ထိုအတိုးအညွှန့်သည်လည်း) ဝါ=ထို အတိုးအညွှန့် ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ=လော) ဣတိ(အဝေါစ=မေး) ဧဝံ ဘန္တေ=ဆင်းရဲကြောင်းကေန် အမှန်ဖြစ်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ(အဝေါစုံ=ဖြေ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော၊ အနာဋ္ဌိကော၊ ဒလိဒ္ဒေါ=သည်၊ ဝမ္မိ=ကြွေးအတိုးအညွှန့်ကို၊ ပဋိသုဏိတ္တာ=ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံပြီး၍၊ ကာလာဘတံ=သတ်မှတ်ထားသည့်အချိန်ဌ ဆောင်နှင်းပေးဆပ်အပ်(ပေးဆပ်ရမည်ဖြစ်)သော၊ [တနည်း–ကာလဂတံ=ပေးဆပ်ဖို့ရာ အချိန်အခါသို့ ရောက်သော] ဝမ္မိ=ကို၊ နဒေတိ=မပေး၊ (တသ္မာ=ထိုသို့မပေးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဏသာမိကာ=ကြွေးရှင်တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူသူ လူမွဲကို၊ ယမ္မိ စောဒေန္တိပိ=အကြင်တောင်းလည်း တောင်းကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိं=ဌ၊ ကာမဘောဂိနော=မှာ၊ သာ စောဒနာပိ=(ငွေရှင်ကြွေးရှင်တို့က) ထိုကြွေး အတိုးတောင်းခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=သည်၊ (ဟောတိ=လော)။ပ။

ဒလိဒ္ဒေါ=သည်၊ စောဒိယမာနော=(ကြွေးရှင်တို့က) ကြွေးအတိုးတောင်းအပ်လသော်၊နဒေတိ=မပေးနိုင်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဣဏသာမိကာ=တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူသူ လူမွဲကို၊ ယမ္မိ အနုစရန္တိပိ=အကြင် နောက်မှတောက်လျှောက်တကောက်ကောက်လိုက်လည်း လိုက်ကြကုန်၏။ (လူစုလူဝေး ပရိသတ်အလယ်နှင့် ဂိုဏ်းအသင်းအဖွဲ့ အလယ်တို့ဌ နေပူလှမ်းခြင်း,မြူမှုန့်ဖြင့် လောင်းချခြင်းစသည်ဖြင့် အရှက်တကွဲအကျိုးနဲ့အောင် ဖိစီးနှိပ်ကွပ် အကြပ်ကိုင်လျက် နောက်မှ

အာဋ္ဌယ=အာဋ္ဌိက"ဟူ၍ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာသော ကာရီကာရီယများ ဖြစ်ကြ၏၊ အာဘုသ ဗျာယိတမ္ဘောတိ အာဋ္ဌယော(အာဋ္ဌိကော)=လွန်ကဲစွာ ကြံစည်တွေးတောသင့် ရှုစားသင့်သူ၊ ဝါ=ပစ္စည်းဓနဌ ကြွယ်ဝပေါများသူ။

ထက်ကြပ်မကွာ ဇွတ်တရွတ်လိုက်ကာ ကြွေးတောင်းကြကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ သာ အနုစရိယာပိ=(ကြွေးရှင်တို့က) ထိုသို့ နောက်မှတောက်လျှောက်လိုက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=သည်၊ (ဟောတိ=လော) ။ပ။ အနုစရိယမာနော=(ကြွေးရှင်တို့က) နောက်မှတောက်လျှောက် တကောက်ကောက်လိုက်ကာ ကြွေးတောင်းအပ်ပါလျက်၊ နဒေတိ=မပေး၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဗ္ဗဏသာမိကာ=တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးမဆပ်နိုင်သူ လူမွဲလူဆင်းရဲကို၊ ယမ္မိ ဗန္ဓန္တိပိ=အကြင် ဖမ်းချုပ် တုပ်နှောင်မူလည်း ဖမ်းချုပ်တုပ်နှောင်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ တံ ဗန္ဓနမ္မိ=ထိုကြွေးရှင်တို့က ဖမ်းချုပ်တုပ်နှောင်ခြင်းသည်လည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗ္ဗတိ ခေါ=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်းပင်၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ကာမဘောဂိနော=မှာ၊ ဒါလိဒ္ဒိယမ္မိ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ချို့တဲ့သူလူမွဲ၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ကာမဘောဂိနော=မှာ၊ ဗ္ဗဏာဒါနမ္မိ=ကြွေးယူရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း။ပ။ ဝမ္ဘိပိ=အတိုးအညွှန့်သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း။ပ။ စောဒနာပိ=(ကြွေးရှင်တို့က) ကြွေးအတိုးအညွှန့်တောင်းခြင်းသည်လည်း။ပ။ အနုစရိယာပိ=နောက်မှတောက်လျှောက်လိုက်ခြင်းသည်လည်း။ပ။ ဗန္ဓနမ္မိ=ဖမ်းချုပ် တုပ်နှောင်ခံရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယသ ကသ္မစိ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးမှာ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တရားတို့တွင်၊ (တရားတွေထဲက)သဒ္ဓါ=သြဒ္ဓာပွန နေ သဒ္ဓါတရားမျှသည်သော်မှလည်း၊ (ရတနာမြတ်သုံးပါး ဂုဏ်တော်တို့၌ မယိမ်းမယိုင်ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားမျှ သည်သော်မှလည်း) နတ္ထိ=မရှိအုံ့၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟိရီ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်းစက်ဆုပ်ခြင်းသဘောတရားမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အုံ့။ပ။ သြတ္တပ္ပံ=ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်း သဘောတရားမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အုံ့။ပ။ ဝီရိယံ=ထကြွလုံ့လ ကာယိကဝီရိယမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=မရှိအုံ့၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ ပညာ=ကမ္မသကတာပညာမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အုံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=(သြဒ္ဓာပွန သဒ္ဓါစသည်မရှိသော) ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယသ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမဖြစ်သော တရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ အသဒ္ဓေါ=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော၊ အနာဒိကော=ဥစ္စာခန့်ကြွယ်ဝသူ မဟုတ်သော၊ ဒလိဒ္ဒေါ=လူမွဲလူဆင်းရဲဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသဒ္ဓေါ=သော၊ အနာဒိကော=သော၊ သ သော ဒလိဒ္ဒေါ=ထိုလူမွဲလူဆင်းရဲသည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=

တို့တွင်၊ သဒ္ဓါယ=သြဒကပွနသဒ္ဓါတရားသည်၊ အသတိ=မရှိသော်လည်းကောင်း၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟိရိယာ=ဟိရိသည်၊ ဝါ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်း သဘောတရားသည်၊ အသတိ=မရှိသော်လည်းကောင်း။ပ။ သြတ္တပ္ပေ=သည်။ပ။ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ပညာယ=ကမ္မသကတာပညာသည်၊ အသတိ=မရှိသော်လည်းကောင်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်။ပ။ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရတိ=၏၊ အသေ=(သဒ္ဓါဓန စသည်မဲ့မဲ့) ထိုလူဆင်းရဲ၏၊ ဣဒံ=ဤသဒ္ဓါစသည်မရှိ၍ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်းကို၊ ဣဏာ ဒါနသ္မိ=ကြွေးယူခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ [ဣဏာ ဒါနသ္မိ၌ သ္မိဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌သက်။]

သော=(ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော)ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တသ ကာယဒုစ္စရိတသ=ထိုကာယ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ကာယက်သုံးပါးကို၊ ပဋိစ္စာဒနဟေတု=ဖုံးအုပ်ထားလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပါဓိက်=ယုတ်မာသော၊ ဣဏ=လောဘအလိုရမ္မက်ကို၊ ပဏိဒဟတိ=စိတ်၌ထား၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ (အညေ=အခြားသော သူတို့သည်) မံ=ငါ့ကို၊ ဝါ=ငါ၏ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်အမှုကို၊ မာ ဇာနေ[1]=မသိပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ အခြားသူတို့ မသိမှုကို၊ ဣစ္ဆတိ=လိုလား၏၊ (အညေ=တို့သည်) မံ=ကို၊ မာဇာနေ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သင်္သယတိ=ကြံစည်၏။ပ။ ဝါစံ=စကားကို၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏။ပ။ မာ ဇာနေ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ကြံစည်၍၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ပရဣ္ဇမတိ=(ဖုံးအုပ်မှုကိစ္စကို) ကြိုးစားအားထုတ်ပြုလုပ်၏။

သော=(ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တသ ဝစီဒုစ္စရိတသ=ထိုဝစီဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ဝစီက်လေးပါးကို၊ ပဋိစ္စာဒနဟေတု=ကြောင့်။ပ။ သော=(ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကိုပြုကျင့်သော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တသ မနောဒုစ္စရိတသ=ထိုမနောဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုမနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် မနောက်သုံးပါးကို။ပ။ အသေ=ထိုဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣဒံ=ဤဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ဖုံးအုပ်

---

[1]။ ဇာနေ့ရှုပ်ပြီးပုံ။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ၆–ဣဒ္ဓိပါဒကဏ္ဍ၊ ၆၅၊ ၆၃–သုတ်တို့၌ ယေျှဝိဘတ်ကို ညှပ်ပြု၍ ဇာနေဟု ရှုပ်ပြီးသည်ဟု မိန့်ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ "မာ မံ ဇာနန္တု"ဟူ၍ ဗဟုဝုစ်အဋ္ဌဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိရှိရမည်။

ခြင်းကို၊ ဝမိယာ=ကြွေးမြီအတိုးအညွှန့်ဟူ၍၊ ဝါ=အတိုးအညွှန့်, ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

တမေနံ=ထိုဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပေသလာ=ချစ်အပ်သော သီလရှိကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ) အယဉ္စ သော အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊[တနည်း-အယဉ္စ=ဤယခုမျက်မှောက် တွေ့မြင်နေရသော၊ သော အာယသ္မာ=ထိုအရှင်သည်၊] ဧဝံကာရီ=ဤသို့ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏၊ ဧဝံသမာစာရော=ဤသို့ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏)ဣဒံ=ဤသို့သီတင်းသုံးဖော်တို့က ပြောဆိုခြင်းကို၊ အသ=ထိုဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုဒုစ္စရိတ်ကြွေးမြီကို ယူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ စောဒနာယ=ကြွေးအတိုးတောင်းခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ) ဝဒါမိ။

အရညဂတံ ဝါ=တောခွဲရောက်နေသည်သော်လည်း ဖြစ်သော၊ ရုက္ခမူလ ဂတံ ဝါ=သစ်ပင်အနီး (သစ်ပင်အောက်)ခွဲ ရောက်နေသည်သော်လည်း ဖြစ်သော၊ သုညာဂါရဂတံ ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းခွဲ ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ တမေနံ=ထိုဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်အမှု ပြုလုပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝိပွဋ္ဌိသာရသဟဂတာ=မိမိပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်နလုံး မရှင်လန်း မချမ်းမြေ့ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလဝိတက္ကာ=အကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် မပြတ်လိုက်ကြကုန်၏၊ ဝါ=ဝိုင်းရံလိုက်ကြကုန်၏၊ ဣဒံ=ဤအကုသလဝိတက်တို့က ဝိုင်းရံလိုက်ခြင်းကို၊ အသ=ထို ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ် ပြုလုပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အနုစရိယာယ=ကြွေးရှင်တို့က နောက်မှ တောက်လျှောက်လိုက်ခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=သည်) ဝဒါမိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အသကော=သော၊ အနာဠိကော=သော၊ သ သော ဒလိဒ္ဒေါ=သည်၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရိတ္တာ=ကျင့်ပြီး၍လည်းကောင်း။ ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရိတ္တာ=ပြုကျင့်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်ခွဲ၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်းခွဲ၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာခွဲ၊ နိရယဗန္ဓနေ ဝါ=ငရဲဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်ခွဲသော်လည်း၊ ဝါ=ငရဲဘဝခန္ဓာ ဟူသော နှောင်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်အပ်၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနေ ဝါ=တိရစ္ဆာန် ဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်ခွဲသော်လည်း၊ ဝါ=တိရစ္ဆာန်ဘဝခန္ဓာဟူသော နှောင်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ နိုရယဗန္ဓနံ ဝါ=ဤငရဲဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနံ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဒါရဏံ=ကြမ်းတမ်းသည်၊ ကဋ္ဌကံ=ခါးစပ်သည်၊ ဝါ=ထက်မြက်စူးရှသည်၊ အနုတ္တရသ=သူ့ထက်သာလွန်၊ ထူးမြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=သာလွန်ထူးမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမသ=ယောဂလေးဖြာ သေးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရခြင်း၏၊ အန္တရာယကရံ=အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သည်၊) ဟောတိ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဒါရဏံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူကြမ်းတမ်းသော၊ ဧဝံကဋ္ဌကံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူခါးစပ်သော၊ အနုတ္တရသ=သော၊ ယောဂက္ခေမသ=ကို၊ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော အညီ=အခြားသော၊ (နိုရယဗန္ဓန၊ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနတို့မှတပါးတခြားသော) ဧကဗန္ဓနံပိ=တခုသော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်ကိုမျှလည်း၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ န သမနုပဿामိ=မြင်တော်မမူ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်စက္ခုဖြင့် အကုန်အစင်ကြည့်ရှုမပင် မြင်တော်မမူ) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်။)

(တနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ နိုရယဗန္ဓနံ ယထာ ဝါ=ဤငရဲဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣဒံ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနံ ယထာ ဝါ=ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဒါရဏံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူကြမ်းတမ်းသော၊ ဧဝံ ကဋ္ဌကံ=သော၊ အနုတ္တရသ=သော၊ ယောဂက္ခေမသ=ကို၊ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ဧကဗန္ဓနမ္ပိ=မျှလည်း၊ အဟံ=သည်၊ န သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ ဣတိ (အဝေါစ) [ဤသို့လည်း အကျဉ်းချုပ် အလွယ်နည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။]

လောကေ=သတ္တလောကင်၌၊ ဒါလိဒ္ဒိယံ စ=ပစ္စည်းဥစ္စာချိုတဲ့သူ လူမွဲ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လူမွဲဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဣဏာဒါနဿ=ကြွေးယူရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်း တရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဒလိဒ္ဒေါ=ဥစ္စာမဲ့မွဲ လူဆင်းရဲသည်၊ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဘုဉ္ဇမာနော=စားသုံးလျက်၊ ဝါ=စားသုံးရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဟညတိ=(ကိုယ်စိတ်ညှိုးနွမ်း)ပင်ပန်းဆင်းရဲရ၏။

တတော=ထိုသို့ ကြွေးယူစားသုံးခြင်းကြောင့်၊ (ဣဏသာမိကာ=ကြွေးရှင်တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူစားသူ လူဆင်းရဲသို့၊ ဝါ=ထိုကြွေးယူစား၍ အတိုးအညွှန့်ကိုမျှ မပေးနိုင်သူလူဆင်းရဲသို့၊ အနုစရန္တိ=နောက်မှတောက်လျှောက်တကောက်ကောက်လိုက်ကြကုန်၏၊ (သော ဒလိဒ္ဒေါ=ထိုကြွေးယူစားသူလူမွဲသည်) ဗန္ဓနမ္ပိ=ချုပ်နှောင်ခံရသူအဖြစ်သို့လည်း၊ နိဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ကာမလာဘာဘိဧပ္ပိနံ=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်ရလာဘ်ကို မျှော်လင့်တောင့်တနေသူတို့

၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊ ဧတံ ဗဟုနံ=ဤချုပ်နှောင်ခံရခြင်းသည်၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း။

တထေဝ=တို့အတူပင်၊ အရိယဝိနယေ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ အဆုံးအမဖြစ်သော တရားရတနာသာသနာတော်၌၊ [ဝိနယ=ဆုံးမကြောင်းတရားတော်] ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သဒ္ဓါ=သြကပ္ပနသဒ္ဓါတရားသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ (သော=ထိုသြကပ္ပနသဒ္ဓါ မရှိသူသည်)အဟိရိကော=ဟိရိမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မကောင်းမှုဒုစ္စရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အနောတ္တပ္ပီ=သြတ္တပ္ပမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မကောင်းမှုဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သည်လည်းကောင်း၊ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော[1]=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကို တိုးပွါးစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကာယဒုစ္စရိတံ=ကို၊ ကတ္တာစ=ပြုလုပ်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတာနိ=တို့ကို၊ ကတ္တာ စ=လည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတံ=ကို၊ ကတ္တာ စ=လည်းကောင်း၊ (အညေ=တို့သည်)၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဝါ=ကို၊ မာ ဧဝေ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့အခြားသူတို့ မသိမှုကို၊ ဣစ္ဆတိ=လိုလား၏။

သော=ထိုဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကိုပြုပြီးသောသူသည်၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒ္ဓါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒ္ဓါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒ=ထိုမျှမကသေး၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါပကမ္မံ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကို၊ ပဝေရေန္တော=တိုးပွားစေလျက်၊ တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုတိုးပွားစေအပ်သော မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံတို့၌၊ ပုနပ္ပုနံ=ထပ်တလဲလဲ၊ သံသပ္ပတိ=တုန်လှုပ်ချောက်ချား၏၊ ပါပကမ္မော=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံရှိသော၊ ဒုမ္မေဓော=ပညာမရှိသော၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ဒုက္ခဋ္ဌံ=မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သော ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဇာနံ (ဇာနန္တော)=တရေးရေးတွေးမြော်သိသော၊ ဒလိဒ္ဒေါ=သဒ္ဓါဓန စသည်မဲ့မွဲ ထိုလူဆင်းရဲသည်၊ ဣဏံ=(ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ဟူသော) ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဘုဉ္ဇမာနော=လျက်၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ဝိဟညတိ=၏။

တတော=ထိုသို့ ဒုစ္စရိတ်ကြွေးမြီကိုယူ၍ စားသုံးခြင်းကြောင့်၊ ဂါမေ ဝါ=ရွာ၌လည်းကောင်း၊ ယဒိ=သို့မဟုတ်၊ အရညေ ဝါ=တောင်၌လည်းကောင်း၊ [ယသ=ယေ+အသ] အသ=ထိုဒုစ္စရိတ် ကြွေးတင်နေသောလူမွဲ၏၊ ဝိပ္ပဋိသာ

၁။ **ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော။** ။ဝယ=ဝိ+အယ=ပျက်စီးစေခြင်း(ကာရိတ်ပစ္စည်းအကျေကြို)။ ဝိ=အထူးအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗယ=မပျက်စီးစေခြင်း၊ ဝါ=တိုးပွားစေခြင်း။ ပါပကမ္မသ ဝိနိဗ္ဗယော ယသ္သာတိ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော=မကောင်းမှုကို အထူးအားဖြင့် မပျက်မစီး ခိုင်ပြီးတိုးပွားစေခြင်းရှိသူ။ ဤသို့ကြောင့်၏။ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယောတိ ပါပကမ္မဝဍ္ဎကော။ အဋ္ဌကထာ။

ရဟာ=မိမိပြစ်မှုအစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး မရှင်လန်း မချမ်းမြေ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနသာ=စိတ်၌ မှီတွယ်နေကုန်သော၊ ဒုခါ=ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ယေ သကၠပ္ပါ=အကြင် အကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ (သန္ဓိ=ရှိကုန်၏) မာနသာ=ကုန်သော၊ ဒုခါ= ကုန်သော၊ တေ သကၠပ္ပါ=ထိုအကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ နံ=ထိုဒုစ္စရိတ် ကြွေးတင်နေသူ လူမဲ့ လူဆင်းရဲသို့၊ အနုစရန္တိ=နောက်မှ တောက်လျှောက် တကောက်ကောက် လိုက်ကြကုန်၏။

ပါပကမ္မာ=သော။ပ။ ဇာနံ=(ဇာနန္တော)=သော၊ သော=ထိုသဒ္ဓါဓနစသည်မဲ့မဲ့ လူဆင်းရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ အညတရံ=တခုသော၊ ယောနိ=တိရစ္ဆာန်ဘဝသို့၊ ဂန္ဓာဝါ=ရောက်၍သော်လည်းကောင်း၊ နိရယေဝါ=ငရဲဘဝ၌သော်လည်း ကောင်း၊ ဗဇ္ဈတိ=ချုပ်နှောင်အပ်၏၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဧတံ ဗန္ဓနံ=ဤငရဲ တိရစ္ဆာန်ဘဝဟူသော အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်သည်၊ ဝါ=ဤငရဲတိရစ္ဆာန်ဘဝ နှောင်အိမ်၌ ချုပ်နှောင်ခံရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းကေန်ပေတည်း၊ ခီရော=ပညာရှိသည်၊ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထဟူသော)တရားဖြင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား မပျက်ပြားစေဘဲ ရအပ်ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပသာဒယံ(ပသာဒယန္တော)= ကြည်လင်စေလျက်၊ ဒဒံ(ဒဒန္တော)=ပေးလှူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယမ္ဟာ=ယင်းသို့ သော ငရဲ တိရစ္ဆာန် ဘဝခန္ဓာနှောင်အိမ်မှ၊ ပမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

သဒ္ဓသ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ယရမေသိနော=အိမ်ဟူသော နေရာဌာနကို ရှာမှီးသောလူ၏၊ ဝါ=အိမ်နေရာဌာကို ရှာမှီးနေထိုင်သောလူ၏၊ ဝါ=အိမ်ဟူသော နေရာဌာန၌ မှီတည်နေသော ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ရှာမှီးသောလူ၏၊ [ယရမေသိနောတိ ယရာဝါသသခ်ါတံ ယရံ ဒသန္တသ၊ ယရာဝါသသန္ဓိသိ တတ္တာ "ယရ"န္တိ ကာမဂုဏာ ဝုစ္စန္တိတိ အာဟ "ပဉ္စကာမဂုဏေ"တိ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ပ-၃၂၇] ဒိဋ္ဌဓမ္မဟိတတ္ထာယစ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွား အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယသုခါယ စ=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ချမ်းသာ အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဥဘယတ္ထ=မျက်မှောက် တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌၊ ကဋ္ဌဂ္ဂိဟော(အပြစ်ကင်းရှင်း) အောင်မြင်ခြင်းကို ယူငင်သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အောင်ပန်းဆွတ်ခူးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ကဋ္ဌ=အောင်မြင်ခြင်း။ ကဋ္ဌော ဇယော ဂ္ဂဟိတ္ထိနိမိတ္တော၊ ကိလဿ သော ကတော တိသု။ အဘိဓာန်၊ ၉၉၇-ဂါထာ။]

ဧဝံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဤသို့ ငရဲ တိရစ္ဆာန်ဘဝ နှောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်၍ ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌ အောင်မြင်မှုကို ရယူနိုင်ခြင်းကြောင့်) ဂဟဋ္ဌာနံ=လူတို့မှာ၊ စာဂေါ=စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း

လျှုဒါန်းခြင်းတည်းဟူသော၊ ဒေ၀ ပုညံ=ဤကောင်းမှု ကုသိုလ်သည်၊ ပ၀ဠတိ=တိုးပွားရ၏။

တ၀ေ၀=ထို့အတူပင်၊ (ထိုအိမ်နေသူလူတို့မှာ စွန့်ကြဲလျှုဒါန်းမှုကုသိုလ်တိုးပွားသည့်နည်းတူပင်) အရိယဝိနယေ=၌၊ ယသ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) သဒ္ဓါ=(သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏) သဒ္ဓါတရားသည်၊ ပတိဋ္ဌိတာ=ခိုင်မြဲစွာတည်ရှိ၏၊ (သော=ထိုခိုင်မြဲစွာတည်သော သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဟိရိမနော စ=(မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို စက်ဆုပ်သော)ဟိရိနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သြတ္တပ္ပီ စ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပညဝါ စ=ပညာရှိသည်လည်းကောင်း၊ သီလသံ၀ုတော စ=သီလဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို စောင့်စည်းထိန်းသိမ်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော ခေါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာလျှင်၊ (သဒ္ဓါ, ဟိရိမန, သြတ္တပ္ပ, ပညာ, သီလသံ၀ရဏတို့နှင့်ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာလျှင်) အရိယဝိနယေ=၌၊ သုခဇီ၀ီတိ=ချမ်းသာစွာ အသက်ရှင်သောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

(သော=ထိုသုခဇီ၀ီပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပဋ္ဌ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိ၀ရဏေ=နိ၀ရဏတရားတို့ကို၊ ဟိတ္မာ=ပယ်စွန့်ပြီး၍၊ နိစ္စံ=အမြဲ၊ အာရဒ္ဓ၀ီရိယော=အားထုတ်အပ်သော (ကာယိက, စေတသိက) ဝီရိယရှိသည်၊ (ဟုတ္မာ=ဖြစ်၍) နိရာမိသံ=(၀တ္ထု ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော ကာမဟူသော) အာမိသမရှိသော၊ သုခံ=အောက်ဗျာန် သုံးပါးတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သောချမ်းသာကို၊ ဝါ=တတိယဗျာန်ချမ်းသာကို၊ လဒ္ဓါ=ရပြီး၍၊ ဥပေက္ခံ=စတုတ္ထဗျာနုပေက္ခာကို၊ (စတုတ္ထဗျာန်၌ ပါ၀င်သော တတြမ္ဗျတ္တုပေက္ခာကို)အဓိတိဋ္ဌတိ=ခိုင်မြဲစွာဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ ဝါ=ခိုင်မြဲစွာထား၏၊ ဗျာနာနိ=လေးပါးသောဗျာန်တို့သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဧကော ဒိ=တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်ဝေးကွာ၊ တဦးတည်းသာဖြစ်လျက် မြင့်တက်သော တည်ကြည်စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်သော တည်ကြည်စိတ်ရှိသည်) နိပကော[1]=ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ သတော=သတိရှိသည်၊ (ကာယ, စိတ္တ, ဝေဒနာ, ဓမ္မဟူသော အာရုံကို လွန်ကဲစွဲမြဲသော သတိဖြင့် အောက်မေ့အမှတ်ရသည်) ဟောတိ=၏။

ဧ၀ံ=ဤမျှလောက်သော အကြောင်းတရားကို၊ (သဒ္ဓါ၀နေ စသည်မဲ့မွဲ၊ လူဆင်းရဲဖြစ်၍ ဒုစ္စရိတ်ကြွေးမြီတင်ခြင်းစသော အကြောင်းတရားကို) ယထာ

၁။ နိ၀ကော။ ။ပဋိပက္ခတော အတ္တာနံ နိပါတီတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်မှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၊ (နိ+ပါ+ဏ္ဍ)တနည်း-ပဋိပက္ခံ နိပယတိ ဝိသောသေတီတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ကို ခြောက်သွေ့စေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၊ (နိ+ပေ+အ=နိပယ၊ ထို့နောက် ယကို ကပြု၍ နိပကဟုဖြစ်၏)။

ဘူတံ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း၊ ဥတ္တာ=သိ၍၊ သဗ္ဗသံယောဇနကွယေ=အားလုံးသော သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းရာနိဗ္ဗာန်၌၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးစုံအကုန်အစင်၊ အနုပါဒါယ=မစွဲလမ်း မဖမ်းယူမူ၍၊ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သခ်ၢိတတရားဟူသမျှကို မစွဲလမ်းမဖမ်းယူမူ၍) သမ္မာ=အကြောင်းမှန်, နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ စိတ္တံ=မဂ်စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်လွတ်ကင်းကင်း နလုံးသွင်းသက်ဝင်၏၊ [သဗ္ဗသံယောဇနကွယ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ နလုံးသွင်းသက်ဝင်၏၊ အာရုံပြု၏ဟူလို။]

သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာသ=နိဗ္ဗာန်၌နလုံးသွင်း သက်ဝင်တော်မူသော၊ တာဒိနော=တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ (လာဘာလာဘ၊ အဦးစသည့်၊ တွေ့ရရှစ်တန်၊ လောကခံကြောင့်၊ ဖောက်ပြန်မရှိ၊ တာဒိမြတ်ဂုဏ် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ ဝါ=ကောင်းဆိုးနှစ်ခု၊ တန်းတူရှုတော်မူသော)တသ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ မေ=ငါ၏၊ ဝိမုတ္တိ=အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်သည်၊ အကုပ္ပါ[1]=ရာဂစသည်တို့ကြောင့်

၁။ **အကုပ္ပါ မေ ဝိမုတ္တိ။** ။ရာဂါဒီဟိ နှ ကုပ္ပတိတိ အကုပ္ပါ=ရာဂစသည်တို့ကြောင့် မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသော အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဝိမုတ္တိ။(တနည်း) အကုပ္ပါ=မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသော နိဗ္ဗာန်အာရုံရှိသည်၊ [အကုပ္ပံ အာရမ္မဏံ တေသံသာတိ အကုပ္ပါရမ္မဏာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ "အကုပ္ပါရမ္မဏာ"ဟုဆိုလိုလျက် အာရမ္မဏာပုဒ် ချေထားသည်ဟုကြံပါ] ဝါ=ဖောက်ပြန် ပျက်စီးကြောင်း ကိလေသာမရှိသည်၊ [ကုပ္ပတိ ဧတေဟိ ကိလေသေဟီတိ ကုပ္ပါ၊ နှ သန္တိ ကုပ္ပါ ဧတေသာ ဝိမုတ္တိယာတိ အကုပ္ပါ။]

အဋ္ဌကထာ၌ "ဝိမုတ္တိတိ မဂ္ဂဝိမုတ္တိဝိ ဖလဝိမုတ္တိပိ"ဟုဖွင့်၏၊ နိဿယခန်း၌ ထိုအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်၊ ဋီကာ၌မူ "အကုပ္ပါ မေ ဝိမုတ္တိတိ မယုံ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ"ဟူ၍ မဂ္ဂဝိမုတ္တိမပါဘဲ အရဟတ္တဖလ ဝိမုတ္တိသာပါသော အဖွင့်ဝါကျတွေ့ရ၏၊ ထိုအဖွင့်အလို ဉာဏ်ပုဒ်၏အရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိကိုသာ ပြန်၍ဆင်ခြင်သည်ဖြစ်ရကား ဘဝသံယောဇနကွယပုဒ်အရလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာယူပြီးလျှင် ဘဝသံယောဇနကွယေနှင့် ဉာဏ်ကို အာဓာရ, အာဓေယ်အဖြစ်ဖြင့်စပ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၈)သေကွသုတ်မှ ဂါထာအတိုင်း ဤသို့အနက်ပေးသင့်၏-

သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာသ=သော၊ တာဒိနော=သော၊ တသ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ မေ=ငါ၏၊ ဝိမုတ္တိ=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ အကုပ္ပါ=သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဝသံယော ဧနကွယေ=ဘဝအနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ဉာဏံ=ပြန်၍ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဝေ=စင်စစ်ကေန်အမှန်ပင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏ်=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဝေ=စင်စစ်ကေန်အမှန်ပင်၊ ဟောတိ=၏။

(တသ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏) ဘဝသံယောဇနက္ခယော=ဘဝအနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်၌၊ ဝါ=ဘဝအနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်၌၊ (ဥပဂန္ဓံ=ဖြစ်သော်)၊ စေတံ=ဤအရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်, အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်သည်၊ ပရမံ=မြတ်သော၊ ဉာဏံ=ဉာဏ်မည်၏၊ စေတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာသည်၊ အနုတ္တရံ=သူ့ထက် သာလွန်မွန်မြတ်သော ချမ်းသာမရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးချမ်းသာဖြစ်သော၊ အသောကံ=စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု ဒေါမနဿဝေဒနာ မရှိသော၊ ဝိရဇံ=ကိလေသာမြူမရှိသော၊ ခေမံ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာ ကုန်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ သုခံ=ချမ်းသာမည်၏၊ စေတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်သည်၊ ဥတ္တမံ=မြတ်သော၊ အာဏဝဏ္ဏံ=ကိလေသာကြွေးမြီမရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တရားပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၃။ **ဘဝသံယောဇနက္ခယော။** ။အဋ္ဌကထာ၌ "ဘဝသံယောဇနက္ခယေတိ ဘဝသံယောဇနက္ခယသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ၊ ဘဝသံယောဇနာနဉ္စ ခယဉ္စေ ဥပဂန္ဓံ"ဟူ၍ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုနှစ်နည်းတို့တွင် "ဘဝသံယောဇနာနဉ္စ ခယဉ္စေ"ဟူသော ဒုတိယ အဖွင့်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုဆိုလိုသော အဖွင့်ဖြစ်၏။ သို့သော် "စေတံ မဂ္ဂဖလ ဉာဏံ ပရမဉာဏံနာမ"ဟုလည်း ဖွင့်ထားသောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် နှစ်မျိုးလုံးပင် ဘဝသံယောဇနက္ခယဖြစ်နိုင်၏။

သံတော့ ဘဝေသု သံယောဇေန္တိ ဥပနိဗန္ဓန္တိကိ ဘဝသံယောဇနာနိ=သတ္တဝါတို့ကို ဘဝခန္ဓာတို့၌ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော တရားဆယ်ပါး။ (တနည်း) ဘဝ ဝါ ဘဝေန သံယောဇေန္တိတိ ဘဝသံယောဇနာနိ=ဘဝတမျိုးကို ဘဝတမျိုးဖြင့် ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော တရားဆယ်မျိုး။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၄၅)အဖွင့်တည်း၊ ဤသုတ်ဦးကာ၌မူ "ဘဝါ ဘဝေနေဝ"ဟု ပါ၌ရှိနေ၏။

၂။ **ဥပဂန္ဓံပုဒ်အဓိပ္ပာယ်။** ။ဤ'ဥပဂန္ဓံ'ပုဒ်သည် အဋ္ဌကထာမှယူထည့်ပေးသော ပါဠိသေသတည်း၊ အဋ္ဌကထာစာမူ၌ကား ဥပဂန္ဓာဟုလည်းကောင်း၊ ဥပဂန္ဓတ္တာ-ဟုလည်းကောင်း ရှိနေ၏၊ "ဥပဂန္ဓံ=ဖြစ်သော"ဟု ပြန်ဆိုရာ၌ "ဥပဂန္ဓံ=အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ=အပါအဝင်ဖြစ်သော"ဟု အနက်နှစ်မျိုးရနိုင်၏၊ ထိုတွင် ဘဝသံယောဇနက္ခယပုဒ်အရ နိဗ္ဗာန်ကိုယူသောအခါ "နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ စေတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်သည်"ဟုလည်းကောင်း၊ ဘဝသံယောဇနက္ခယပုဒ်အရ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူသောအခါ "အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်သော၊ စေတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်သည်"ဟုလည်းကောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူပါ။

၄–မဟာစုန္ဒသုတ်

၄၆။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤမဟာစုန္ဒသုတ်ကို) ဝေ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=နည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=အရှင်မဟာစုန္ဒသည်၊ (ဓမ္မသေနာပတိဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာ၏ ညီဖြစ်သော အရှင်မဟာစုန္ဒသည်) စေတီသု=စေတိတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ [စေတီသုဟူ၍ ဗဟုဝစနန္တရပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း ဧကဝုစ်အနက်ပြန်ဆိုရ၏၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂဝုရသုတ်ကြည့်] သယံဘာတိယံ=သယံဘာတိမည်သော နိဂုံး၌၊ ဝိဟာရတိ=သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။

တတြ=ထိုသယံဘာတိမည်သော နိဂုံး၌၊ ဝါ=ထိုသယံဘာတိနိဂုံးဝယ် အရှင်မဟာစုန္ဒ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=သည်၊ ဘိက္ခူ=စုဝေးနေသော ရဟန်းတို့ကို၊ "အာဝုသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့၊" ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခူ=ထိုစုဝေးနေသော ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော မဟာစုန္ဒဿ=အရှင်မဟာစုန္ဒ၏၊ (အာမန္တနံ=မိန့်ခေါ်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=အမိန့်စကားကို) ပစ္စဿောသုံ=ရှေ့ရှုနာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုသနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဓ=ဤသယံဘာတိနိဂုံး၌၊ ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားမှုရှိကြကုန်သော၊ ဝါ=တရားဟော ဓမ္မကထိကဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ စျာယီ=ရှုကြကြံကြကုန်သော၊ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်, လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် အာရုံတို့ကို စူးစိုက်စွာရှုကြကြံကြကုန်သော) ဝါ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြိုးပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ အပသာဒေန္တိ=ပုတ်ခတ်ထိပါး ပြောကြားကုန်၏၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အပသာဒေန္တိ=ပုတ်ခတ်ထိပါး ပြောကြားကုန်သနည်းဟူမူ။)

ဣမေ ပန=ဤစျာယီရဟန်းတို့သည်ကား (မယံ=ငါတို့သည်) စျာယီနော=ရှုကြကြံကြသူတို့သည်၊ အမှာ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ စျာယီနော=ရှုကြကြံကြသူတို့သည်၊ အမှာ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်၍၊ စျာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ပဇ္ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ နိဇ္ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=အကြွင်းမဲ့ ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ အဝဇ္ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=စူးစိုက်စွာ ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဣမေ=ဤရဟန်းတို့သည်၊ ကိံ=အဘယ်မည်သောတရားကို၊ စျာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=ဤရဟန်းတို့သည်၊ ကိန္တိ=အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ=အဘယ်အကျိုးကို

မျှော်ကိုးရ၍၊ ဗျာယန္တီ=ရှုကြည့်ကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=တို့သည်၊ ကထံ=အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဗျာယန္တီ=သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အပသာဒေန္တီ=ပုတ်ခတ် ထိပါး ပြောကြားကြကုန်၏။)

တတ္ထ=ထိုသို့ ပုတ်ခတ်ထိပါးပြောကြားကြရာ၌၊ ဝါ=ထိုသို့ပုတ်ခတ် ထိပါးပြောကြားကြခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ စ=ရဟန်းတို့ သည်လည်း၊ နပ္ပသီဒန္တီ=စိတ်မကြည်မလန်း မချမ်းမြေ့ကြတော့ကုန်၊ ဗျာယီ= ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ စ=တို့သည်လည်း၊ နပ္ပသီ ဒန္တီ=ကုန်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလို့ငှာ လည်းကောင်း၊ ဗဟုဇနသုခါယ=များစွာသောသတ္တဝါ အပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်း ငှာလည်းကောင်း၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အတ္ထာယ=ကြီးပွားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှါလည်းကောင်း၊ ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပဋိပန္နာ စ=ပြုကျင့်သူတို့သည်လည်း၊ နု ဟောန္တိ=မဟုတ်တော့ကုန်။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသယံဇာတိနိုဂုံး၌၊ ဗျာယီ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ဓမ္မယောဂေ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့ကို၊ အပသာဒေန္တီ=ကုန်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အပသာဒေန္တီ=ဟူမူ) ဣမေ ပန=ဤဓမ္မ ယောဂရဟန်းတို့သည်ကား၊ (မယံ=ငါတို့သည်) ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ် ကြိုးစားဟောကြားကြကုန်သည်၊ အမှာ=ကုန်၏၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သည်၊ အမှာ= ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့ပြောဆိုကြကုန်၍၊ ဥဒ္ဓတာ=စိတ်ပျံ့လွင့်နေကြကုန်၏၊ ဝါ=ကုန်၏၊ [ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆၇)စောဒနာသုတ် (စာမျက်နှာ-၃၀၈) ကြည့်]။ပ။ ပါဂတိန္ဒြိယာ=လူ၏အသွင်ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေရှိကြကုန်၏၊ ဣမေ =ဤရဟန်းတို့သည်၊ ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားကြ ကုန်၏ဟူသည်၊ ကိံ=အဘယ်မည်သော တရားတဲ့နည်း၊ [တနည်း-ဣမေ= တို့သည်၊ ကိံဓမ္မယောဂါ=အဘယ်မည်သောတရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟော ကြားနေကြကုန်သနည်း] ဣမေ=တို့သည်၊ ကိန္တိ=ငှာ၊ ဝါ=၍၊ ဓမ္မယောဂါ= တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားနေကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=တို့သည်၊ ကထံ=ကြောင့်၊ ဓမ္မယောဂါ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အပသာဒေန္တီ=ကုန်၏၊)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ= တို့သည်၊ ဓမ္မယောဂါနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ ဧဝ=ရဟန်းတို့၏သာလျှင်၊ ဝဏ္ဏံ= ဂုဏ်ကို၊ ဘာသန္တီ=ချီးမွမ်းပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဗျာယီနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှု ကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=တို့၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ နော ဘာသန္တီ=မချီးမွမ်း မပြောဆိုကြကုန်၊ တတ္ထ=ထိုသို့ ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကိုသာ ချီးမွမ်းပြော ဆို၍ ဗျာယီရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်း မပြောဆိုကြရာ၌၊ ဝါ=ကြခြင်း

ကြောင့်။ပ။ ဗျာယိနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ ဧဝ=တို့၏သာလျှင်။ပ။ တတ္ထ=ထိုသို့ ဗျာယိ ရဟန်းတို့၏ ဂုဏ်ကိုသာ ချီးမွမ်း၍ ဓမ္မယောဂ ရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းကြရာ၌၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့က ဗျာယိရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းသဖြင့် စိတ်မကြည်လင် မရှင်လန်း မချမ်းမြေ့ခြင်းနှင့် ဗဟုဇနဟိတ သုခအကျိုးပြုကျင့်မှု မဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌ (ဝေါ=ငါ့ရှင်တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်သနည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဓမ္မယောဂါ=တရားခ၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားကြသူတို့သည်၊ ဝါ=ဓမ္မ ကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဗျာယိနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=တို့၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ဘာသိဿာမ=ချီးမွမ်း ပြောဆိုကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ ဧဝံဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=ငါ့ရှင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဟိ=အကြောင့်ကြောင့်၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အမတံ=သေခြင်းပျက်စီးခြင်း မရှိရာဖြစ်သော၊ ဝါ=သေခြင်း ပျက်စီးခြင်းမရှိသော၊ ဓာတုံ=နိဗ္ဗာနဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=အငြိမ်းဓာတ်သဘောကို၊ ကာယေန=နာမကာယဖြင့်၊ ဝါ=မဂ်ဖိုလ်စိတ္တဗျူဟာ ဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့်၊ ဖုသိတ္တာ=တွေ့ထိဆိုက်ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဧတေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌ၊ အစ္ဆရိယာ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး ချီးကျူးထိုက်သူတို့သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်ရရှိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=တွေ့မြင်ရရှိခဲကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့ အစ္ဆရိယ ဒုလ္လဘပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းသမှု ပြုစုဧကန် ကျင့်ကြံ အားထုတ်သင့်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။)

အာဝုသော=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဗျာယိရဟန်းတို့က ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းသဖြင့် စိတ်မကြည်လင် မရှင်လန်းမချမ်းမြေ့ခြင်းနှင့် ဗဟုဇနဟိတသုခအကျိုးပြုကျင့်မှု မဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဣဟ=၌၊ (ဝေါ=တို့သည်) ဧဝံ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏၊ (ကိန္တု=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဗျာယိ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြံပွားများသူတို့သည်၊ သမာနာ=ကုန်လျက်၊ ဓမ္မယောဂါနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=

ရဟန်းတို့၏လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ဘာသိဿာမ=ကုန်အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏။

ကိသ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=သည်၊ (ဟောတိ=မူ) အာဝုသော=တို့၊ ဟိ=ကြောင့်၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဂမ္ဘီရံ=(လျှို့ဝှက်ဖုံးအုပ်တိမ်မြှုပ်) ခက်ခဲနက်နဲသော၊ အတ္ထပဒံ=(ခန္ဓာဓာတ်အာယတနအစရှိသော) အနက်အဖို့အစုကို၊ ဝါ=ခန္ဓာဓာတ် အာယတနအစရှိသော အနက်သဘောတည်း ဟူသော သိသင့်သိဖွယ်တရားကို၊ [ပဒ=အဖို့အစု၊ ဝါ=သိဖွယ်တရား] ပညာယ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဝါ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာ, သမ္မာသနပဋိဝေဓပညာ, ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာပညာဖြင့်၊ အတိဝိဇ္ဈ=ဖောက်ထွင်း၍၊ ပဿန္တိ=သိမြင်ကြကုန်၏၊ ဧတေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကသ္မိံ=၌၊ အစ္ဆရိယာ=တို့သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) ဒုလ္လဘာ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့ အစ္ဆရိယ ဒုလ္လဘပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တံ=ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅–ဝဌမသန္ဓိဋ္ဌကသုတ်

၄၇။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မောဠိယသီဝကော=မောဠိယသီဝကမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=ပရိဗိုဇ်သည်၊ [ထို့နောက် ပဌကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၁) သုမနသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၆၉)ခီပွနိသန္တိသုတ်(စာမျက်နှာ–၅၈၊ ၃၁၀)ကြည့်]။ပ။ ဘဂ္ဂေ=မြတ်စွာဘုရား၊ သန္ဓိဋ္ဌကော=မိမိကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စေကဗုဒ္ဓာတရား၊ ဝါ=ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သောတရား၊ သန္ဓိဋ္ဌကော=သော၊ ဓမ္မော=ရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှလောက် အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော သိမြင်ခြင်းဖြင့်၊ သန္ဓိဋ္ဌကော=မိမိကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော၊ အကာလိကော=ကာလကွာဝေးမှ ကိလေသာပယ်သတ်မှု ကိစ္စပြုတတ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ=ယခုချက်ချင်း, မယွင်းတိကျ, ကိလေသာပယ်သတ်မှု ကိစ္စကို ပြုတတ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၅)နိဂဏ္ဍသုတ် အဋ္ဌကထာကို နည်းမှီး၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်] ဧဟိပဿိကော=လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ကြည့်ရှုလှည့်စမ်းပါဟု ဖိတ်ခေါ်ပြတိုက်သော၊ ဩပနေယျိကော=မိမိစိတ်မှာ, မကွာစွဲအောင်, ဆွဲကပ်ဆောင်လင့်, ဖြစ်စေသင့်သော၊ ဝိညူဟိ=ပညာရှိတို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=မိမိမိမိသန္တာန်၌၊ ဝါ=မိမိကိုယ်တိုင်, ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝါ=ကိုယ်စီကိုယ်ငါ အသီးအသီး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိမြင်ခံစားထိုက်သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စေကဗုဒ္ဓာတရားသည်၊ ဝါ=ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သောတရားသည်၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ။

သီဝက=သီဝက၊ တေနဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဝါ=ထိုသို့ "ကိတ္တာဝတာ နုခေါ" စသည်ဖြင့် အသင်လျှောက်ထား မေးမြန်းခြင်းကြောင့်၊ ဇတ္ထ=ဤအသင်၏ မေးခွန်း၌၊ တံ ဧဝ=သင့်ကိုပင်လျှင်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပဋိပုစ္ဆामि=ပြန်မေးပါအုံ၊ (အတ္ထော=ငါမေးမြန်းအပ်သော အနက်သဘောသည်) ယထာ=အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အကြင်သို့သောနည်းဖြင့်၊ (ဗျာကရောန္တသ=ဖြေဆိုသော) တေ=သင့်အား၊ ဝါ=သင်၏စိတ်၌၊ ခမေယျ=နှစ်သက်သဘောကျရာ၏၊ ဝါ=နှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေရာ၏၊ တထာ=ထိုနှစ်သက်သဘောကျသည့် အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ နံ=ထိုငါမေးမြန်းအပ်သော အနက်သဘောကို၊ (တွံ=သင်သည်) ဗျာကရေယျာသိ=ဖြေဆိုလော၊ [သင်ကြိုက်သလိုဖြေပါဟူလို။]

သီဝက=သီဝက၊ တံ=ထိုငါပြောအပ်မည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိမညသိ=အဘယ်သို့ထင်မြင်သနည်း၊ အတ္ထိတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ သန္တံ=ထင်ရှားရှိ သော၊ လောဘံ ဝါ=လောဘကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ လောဘော= လောဘသည်၊ အတ္ထိ=ရှိနေ၏၊ ဝါ=ဖြစ်နေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲ ပြားစွာ သိပါသလော၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ အသန္တံ=ထင်ရှားမရှိသော၊ လောဘံ ဝါ= လည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ လောဘော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဝါ=မဖြစ်၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲပြားစွာ သိပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကွဲပြားစွာ သိပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ= ဖြေဆိုပြီ။)

သီဝက=သီဝက၊ တွံ=သင်သည်၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ သန္တံ=သော၊ လောဘံ ဝါ=ကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ လောဘော=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ= သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင် ကွဲပြားစွာသိ၏။ပ။ လောဘော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင်ကွဲပြားစွာသိ၏၊ သီဝက=က၊ ဧဝမ္မိ=ဤသို့ ကွဲပြားစွာသိခြင်းဖြင့်လည်း၊ သန္ဒိဋ္ဌိကော=သော၊ အကာလိကော=သော၊ ဟိတ္ဝသိ ကော=သော၊ ဩပနေယျိကော=သော၊ ဝိညုဟိ=တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=၌၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော=သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရားသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။ပ။ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ သန္တံ=သော၊ ဒေါသံ ဝါ=ဒေါသကိုလည်း။ပ။ လောဘမ္ပိ ဝါ=လောဘနှင့်ယှဉ်သောတရားကိုလည်း။ပ။ မောဟမ္ပိ ဝါ=မောဟနှင့်ယှဉ်သော တရားကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အတ္ထိတ္တံ=၌၊ မောဟဓမ္မော=မောဟနှင့်ယှဉ်သော တရားသည်၊ အတ္ထိ=ရှိနေ၏၊ ဝါ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲပြားစွာ သိသလော။ပ။ [ဣမေသု ဒ္ဝီသု သုတ္တေသု ပစ္စဝေက္ခဏာဝ ကထိတာဟူသော အဋ္ဌကထာအတိုင်း သန္ဒိဋ္ဌိကမဟုတ်ရ ပစ္စဝေက္ခဏာကိုယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ နောက်သုတ်၌လည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း။]

၆-ဒုတိယသန္ဓိဋ္ဌိကသုတ်

၄၈။ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိဒ္ဓော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သောဗြာဟ္မဏော=ထိုပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=လျှင်၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တံ=ထိုဝါပြောဆိုမည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံမညသိ=နည်း၊ အမ္ဘတ္တံ=၌၊ သန္ဓံ=သော၊ ရာဂံ ဝါ=ရာဂကိုလည်း၊ ဝါ=စွဲမက်ခြင်းသဘောကိုလည်း၊ မေ=၏၊ အမ္ဘတ္တံ=၌၊ ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော။ပ။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကွဲပြားစွာသိပါ၏အရှင်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တွံ=သင်သည်။ပ။ ရာဂေါ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင်ကွဲပြားစွာသိ၏။ပ။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဧဝမ္မိ=ဤသို့ကွဲပြားစွာသိခြင်းဖြင့်လည်း၊ သန္ဓိဋ္ဌိကော=သော၊ အကာလိကော=သော။ပ။ ဧဒိတဓမ္မော=သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရားသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

အမ္ဘတ္တံ=၌၊ သန္ဓံ=သော၊ ကာယသန္ဓောသံ ဝါ=ကာယဒွါရ၏ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=ကိုယ်အပြစ်ကိုလည်း။ပ။ ဝစီသန္ဓောသံ ဝါ=ဝစီဒွါရ၏ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=နှုတ်အပြစ်ကိုလည်း။ပ။ မနောသန္ဓောသံ ဝါ=မနောဒွါရ၏ ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=စိတ်အပြစ်ကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အမ္ဘတ္တံ=၌၊ မနောသန္ဓောသော=မနောဒွါရ၏ ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်သည်၊ ဝါ=စိတ်အပြစ် သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-ခေမသုတ်

၄၉။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီးဝယ် အနာထပိဏ်သူဌေး၏ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ စ ခေမော=အရှင်ခေမသည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မာ စ သုမနော=အရှင်သုမနသည်လည်းကောင်း၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီး၌၊ ဝါ=အနီးက၊ အန္ဓဝနသ္မိံ=သူကန်းတောင်၌၊ (သူကန်းတို့နေထိုင်ရာတောင်၌) ဝိဟရန္တိ=နေတော်မူကြကုန်၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ပ။ တေန=၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသက်မိ"သု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်ပြီ၊ ဥပသက်မိတ္မာ=ကြွသွားကြပြီး၍၊ ဝါ=၍။ပ။ နိသီဒိ"သု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ၏၊ ခီဏာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသောအာသဝရှိ၏၊ ဝုသိ

တဝါ=မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးဖြစ်၏၊ ကတကရဏီယော=ပြုအပ်ပြီးသော ပရိညာစသော မဂ်ကိစ္စရှိ၏၊ ဝါ=မဂ်လေးပါးဖြင့်ပြုသင့်သော ပရိညာ, ပဟာန, ဘာဝနာ, သစ္ဆိကိရိယာဟူသောကိစ္စကို ပြုပြီးလေပြီ၊ ဩဟိတ ဘာရော=စွန့်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိ၏၊ ဝါ=ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးဖိစီးတတ်သော ခန္ဓာ, ကိလေသာ, အဘိသင်္ခါရတို့ကို စွန့်ပစ်ပယ်ချပြီးလေပြီ၊ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော=ရောက်အပ်ရအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွါးရှိ၏၊ [သဒတ္ထ=သက+အတ္ထ။ သက=ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာ ဖြစ်သော+အတ္ထ=အကျိုး] ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော=ကုန်ခန်းပြီးသော ဘဝ အနှောင်အဖွဲ့ ရှိ၏၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ အညာ (အညာယ)=သိ၍၊ (အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကိုသိ၍) ဝိမုတ္တော=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီ၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်၌ ညွှတ်ကိုင်းလေပြီ၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်၌ နှလုံးသွင်း သက်ဝင်ပြီ။[ဤသုတ်ဋီကာ၌ "အစ္ဆိန္နဘူတာယ"ဟု ပါ၌ပျက်၏၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ(ပ-၉၆)၌ "အာဇာနနဘူတာယ"ဟု ရှိသည်။]

တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ထင်မြင်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤသို့မှတ်ထင်သော မာနသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်တော့၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့မှတ်ထင်ခြင်းသည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ) မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျော=ငါ့ထက်မြတ်သောသူသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ သဒိသော=ငါနှင့်တန်းတူ ရည်တူပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဟီနော=ငါ့အောက်ယုတ်နိမ့်သူသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့မှတ်ထင်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤသို့မှတ်ထင်သော မာနသည်၊ (ဤသို့မှတ်ထင်သော သေယျမာန် သဒိသမာန် ဟီနမာန်ဟူသော မာနသုံးမျိုးသည်) နု ဟောတိ=မရှိ၊ အာယသ္မာ ခေမော=အရှင်ခေမသည်၊ ဣဒံ=ဤစကား

၁။ **အတ္ထိ မေ သေယျောတိ ဝါ စသည်၌ အနက်ပေးစိစစ်ချက်။** ။နု ဟိ ခီဏာသဝဿ "အတ္ထိ မယုံ သေယျော၊ အတ္ထိ သဒိသော၊ အတ္ထိ ဟီနော"တိ မာနော ဟောတိ ဟူသော အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ဝါကျကိုနည်းမှီး၍ တဿ နု ဧဝံ ဟောတိ "အတ္ထိ မေ သေယျောတိ ဝါ အစရှိသော ပါဠိတော်ဝါကျကို အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ထိုတွင် ပါဠိတော်မှ "တဿ နု ဧဝံ ဟောတိ" ဟူသော အာကာရဝန္တနှင့် အဋ္ဌကထာမှ "နု ဟိ ခီဏာသဝဿ ..... ဣတိ မာနော ဟောတိ"ဟူသော အာကာရဝန္တသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် "သေယျောဟမသ္မိ၊ သဒိသောဟမသ္မိ"ဟူသော ဝါကျကို အတုလိုက်၍ "မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျောတိ=သူတပါးတို့ထက် ငါက မြတ်၏ဟု မှတ်ထင်သော မာနသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း"စသည်ဖြင့် သေယျောတိကို ကတ္တားပြုလုပ်၍ အနက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် မမှန်ကန်နိုင်၊

ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ သတ္ထာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမနုညော=ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=ကောင်းစွာ လက်ခံတော်မူသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ ခေမော=သည်၊ မေ=ငါ့အား၊ သတ္ထာ=သည်၊ သမနုညော=ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွာကြွသွားပြီ၊ အထ ခေါ=အရှင်ခေမ ဖဲခွာသွားပြီးသည်မှနောက်၌၊ အာယသ္မာ သုမနော=အရှင်သုမနသည်၊ အာယသ္မန္တေ ခေမေ=အရှင်ခေမသည်၊ အစိရပက္ကန္တေ=ဖဲခွာကြွသွားပြီး၍ မကြာမြင့်မီ၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)။၀။ မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း။၀။

အထ ခေါ=(အရှင်ခေမနှင့် အရှင်သုမနတို့ ဖဲခွာကြွသွားကြပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တေ စ ခေမေ=အရှင်ခေမသည် လည်းကောင်း၊ အာယသ္မန္တေ စ သုမနေ=သည်လည်းကောင်း၊ အစိရပက္ကန္တေသု=ဖဲခွာကြွသွားကြပြီး၍ မကြာမြင့်သေးကုန်မီပင်၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံခေါ=ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ (ဤသို့ တိုက်ရိုက်မဟုတ်ဘဲ သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့်သာလျှင်) ကုလပုတ္တာ=အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ အည်=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ (မိမိမှာ အမှန်တကယ်ရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို) ဗျာကရောန္တိ=ပြောကြားကြကုန်၏၊ အတ္ထော စ=ရဟန္တာဟုသိနိုင်ကြောင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဥတ္တော=ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ အတ္တာ စ=မိမိကိုယ်ကိုလည်း၊ အနုပနီတော=(ငါရဟန္တာဖြစ်သည်ဟူသော စကားဖြင့်) အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မပို့ဆောင်အပ်။

အထ စ ပန=ယင်းသို့ ဖြစ်ပါလျက်ပင်၊ (ယင်းသို့ အရှင်ခေမနှင့်အရှင်သုမနတို့ ရဟန္တာစင်စစ် ကေန်ဖြစ်ပြီးလျက် မိမိကိုရဟန္တာဖြစ်သည်ကို တိုက်ရိုက်မပြောကြား မလျှောက်ထားပါဘဲလျက်ပင်) ဣဒ=ဤလောက၌၊ ကေစေ=အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ=(ဗျာန်နှင့်မင်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး) အချည်း အနှီးသော ယောကျ်ားတို့သည်၊ ဟသမာနကာ မညေ=ရယ်ရွှင်ဖွယ်ပြောကုန်သကဲ့သို့၊ အည်=(မိမိမှာမရှိသော)အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရောန္တိ=(ရှိသည့်အလား လိမ်ဝါကြွား၍)

နိဿယခန်းက အတိုင်း သေယျောကို ကတ္တားပြုလုပ်၍ အနက်ပြန်ဆိုမှသာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လည်း ကိုက်ညီ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း မှန်ကန်နိုင်မည်။

ပြောကြားကြကုန်၏၊ တေ=ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ ပစ္ဆာ=ပြောကြားပြီးရာနောက်အခါ၌၊ ဝိယာတံ=ကိုယ်စိတ်တို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခသို့၊ ဝါ=ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်းသို့၊ [ကာယစိတ္တာနိ ဝိဟနတိတိ ဝိယာတော ဒုက္ခံ] အာပဇ္ဇန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

(ခီဏာသဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဥဿေသု=မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌လည်း၊ နု ဥပနိယရေ=မာနဖြင့် မချဉ်းကပ်ကြကုန်၊ သြမေသု=ယုတ်နိမ့်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌လည်း၊ နု ဥပနိယရေ=ကုန်၊ သမတ္တေ=တန်းတူရည်တူသကောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း၊ နု ဥပနိယရေ=ကုန်၊ (တေသံ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ဓာတိ=ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဝါ=ဘဝအသစ်ထပ်၍ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ခီဏာ=ကုန်ဆုံးပြီ၊ (တေဟိ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝုသိတံ=ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ (တေ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) သံယောဇနဝိပ္ပမုတ္တာ=သံယောဇဉ် နှောင်ကြိုးတို့မှ လွတ်မြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) စရန္တိ=ဒေသ ထိုဤ၊ လှည့်လည်ကြွသွားတော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွသွားတော်မူကြကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈–ဣန္ဒြိယသံဝရသုတ်

၅၀။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣန္ဒြိယသံဝရေ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည်၊ ဝါ=ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်မှု သီလသည်၊ (အဘိဇ္ဈာ, ဒေါမနဿအစရှိသော အကုသိုလ်မဝင်လာအောင် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးဟူသော တံခါးပေါက်တို့ကို သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းတည်းဟူသော သီလသည်) အသတိ=မရှိလသော်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသော

၁။ ဥဿ သြမ သမတ္တ။ ။ဥဒ္ဓံ သယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဥဿာ=အထက်၌ဖြစ်ကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဝါ=မြတ်သော(သေယျ)ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဥပုဇ္ဇ သိဓေတ်၊ အပစ္စည်း။

သြမ=ယုတ်နိမ့်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=ဟီနပုဂ္ဂိုလ်၊ ပါဠိ၌ သြမပုဒ်သည် သဏ္ဌာတ၌ အဝမပုဒ်နှင့် ဆက်သွယ်၏၊ အဝဓာတ် မပစ္စည်း၊ အဝတိ(ရက္ခတိ) အသွာ အတ္တာနဉ္စ အဝမော (သြမော)ဟု ထောမနီဓိ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ရာပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဝိဂြိုဟ်အနက် ဖြစ်၏၊ လူမိုက်နှင့် မရောနှောသကဲ့သို့ မရောနှော မဆက်ဆံမိအောင် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ပြစ်တား စောင့်ရှောက်ထားရာပုဂ္ဂိုလ် (မိမိနှင့်အပေါင်းအသင်းမလုပ်သင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု ဆိုလို၏၊ အဘိဓာန်ဋီကာဂါထာ (၇၀၀)၌မူ "ဥမ နိန္ဒာယံ ကမ္မေ အ"ဟူ၍ ဥမဓာတ် အပစ္စည်းဆို၏။

သမတ္တ=သမ+အတ္တ၊ သမော သဒိသော အတ္တာ သဘာဝေါ ယဿာတိ သမတ္တော=မိမိနှင့်တူသော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=သဒိသပုဂ္ဂိုလ်။

ဣန္ဒြိယ သံဝရ သီလရှိသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ သီလံ=(ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ အစရှိသော အားလုံးသော) သီလသည်၊ ဟတ္ထူပနိသံ=(ဗိမိကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီး အပ်သော မိုရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလေ=သီလအားလုံးသည်၊ အသတိ=သော်၊ သီလဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသောသီလရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာ သမာဓိ=သမ္မာသမာဓိသည်၊ ဝါ=သည်၊ [ပဋ္ဌာနပါဠိတော်စာပိုဒ် (၂၄)ဒုသီလသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၃၊ ၃၄ လည်းကြည့်] ဟတ္ထူပနိသော=(ဗိမိကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီးအပ်သော မိုရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။။ဝ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣန္ဒြိယသံဝရေ=ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလသည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသမ္ပန္နဿ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ သီလံ=အားလုံးသော သီလသည်၊ ဥပနိသသမ္ပန္နံ=မိုရာ အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။။ဝ။ အဋ္ဌမံ။

၉-အာနန္ဒသုတ်

၅၁။ [ပဋ္ဌာနပါဠိတော် စာပိုဒ်(၁၆၉) ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ ၃၁၀ လည်းကြည့်] အာဝုသော သာရိပုတ္တ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ ကိတ္တာဝတာ= အဘယ်မျှ အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ အသုတံ=ရှေးက မကြားအပ်ဖူးသော၊ ဓမ္မံ စေဝ=တရားကိုလည်း၊ သုဏာတိ နုခေါ=ကြားရပါသနည်း၊ အသ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်း၏၊ သုတာ=ရှေးကကြားနာအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=တရားတို့သည်လည်း၊ သမ္မောသံ=မေ့ပျောက် ပျက်စီးခြင်းသို့၊ နု ဂစ္ဆန္တိ နုခေါ=မရောက်ပါကုန်သနည်း၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အသ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရား တို့ကို၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးဌ၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ သမ္မဒ္ဒပုဗ္ဗာ=ထိရောက်အပ်ဖူးကုန်၏၊ ဝါ=ကြံစည်စဉ်းစား အပ်ဖူးကုန်၏၊ တေ စ (ဓမ္မာ)=ထိုတရားတို့သည်လည်း၊ သမုဒါစရန္တိ နုခေါ=မနှောင့်ခြိုရှင်ဆင်ပေါ်ကျက်စားပါကုန်သနည်း၊ အဝိညာတဗ္ဗ= မသိအပ်ဖူးသော အကြောင်းအရာကိုလည်း၊ ဝိဇာနာတိ နုခေါ=အထူးသိရပါ သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မေးမြန်းလျှောက်ထားပြီ)။။ဝ။ [ယခင် ခိပ္ပနိ သန္တိသုတ်ကြည့်။]

အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ္တိတရားတော်ကို၊ ပရိယာပုဏာတိ=သင်ယူ၏၊ ဝါ= သင်အံ့လေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား၏၊ [ထို့နောက် ပဋ္ဌာနပါဠိတော်စာပိုဒ် (၇၃) ပဌမ ဓမ္မဝိဘာရီသုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၆၃ ကြည့်]။။ဝ။ ပရေသံ= သူတပါးတို့အား၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဝါစေတိ=ရွတ်အံ့သင်ယူစေ၏၊ ဝါ=သင်ပြပို့ချ၏ ။ဝ။ ယသ္မိं အာဝါသေ=အကြင်ကျောင်း၌၊ ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ= မြဲမြဲသော သီလစသော ဂုဏ်ရှိသူဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟုဿုတာ=များစွာကြားနာ

သင်မှတ်ထားအပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ္တိတရားရှိကုန်သော၊ အာဂတာဂမာ=ကျေးဖြန်ဖွာ နှုတ်ခွ ရောက်လာပြီးသော အာဂုံပါဠိပရိယတ္တိတရား ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မရောဟ=သုတ် အဘိဓမ္မာ၊ နှစ်ဖြာသော ပိဋကတရားကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာ=ဝိနည်းပိဋကကို ဆောင်ကုန်သော၊ မာတိကာဓရာ=(ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ၊ နှစ်လီသော ပါတိမောက်ဟူသော) ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဝါ=ဝိနည်းအဘိဓမ္မာ၊ ဤနှစ်ဖြာတို့၏ မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ=သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူကြကုန်၏။

(သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) [ဘိက္ခု ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတိ စသည် ဖြင့်ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ထိုရဟန်းသည်] တသ္မိ အာဝါသေ=(ဗဟုသုတ ထေရ်ရှင် ရဟန်းတို့ သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာ) ထိုကျောင်းခွ၊ ဝဿံ=မိုးသုံးလပတ်လုံး သီတင်းသုံး မှီတင်းနေထိုင်းခြင်းသို့၊ ဥပေတိ=ကပ်ရောက်၏၊ (သော ဘိက္ခု= သည်) တေ=ထိုဗဟုသုတထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့ထံသို့၊ ကာလေန ကာလံ=သင့် လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်းခွ၊ ဝါ=ရံခါရံခါခွ၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားရောက်၍၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအနုသန္ဓေနှင့် ပုဗ္ဗာပရသည်၊ ဝါ=ဤရှေ့နောက် အနုက်အဓိပ္ပာယ် အဆက်အသွယ်နှင့် ရှေ့နောက် စကား နှစ်ရပ် နီးနှောတိုက်ဆိုင်ပုံသည်၊ ကထံ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း)[အနုသန္ဓိ=ရှေ့နောက် အနုက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ် အဆက် အသွယ်။ ပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့နောက် စကားနှစ်ရပ်နီးနှောတိုက်ဆိုင်ခြင်း။ ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၈) သုတ်လည်းကြည့်] ဣမသ္မာ=ဤဟောကြားအပ်သော တရားစကား၏၊ အတ္ထော=အနုက်အဓိပ္ပာယ်ကား၊ ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပရိပုစ္ဆတိ=(အနုသန္ဓေနှင့် ပုဗ္ဗာပရကို) မေးမြန်း၏၊ ပရိပဥ္ဇတိ=(မေးရမည့် အကြောင်းအရာကို) နှိုင်းချိန်ပိုင်းဖြတ် မေးမြန်း၏။

(တနည်း) ဣဒံ=ဤပါဠိကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=အဘယ် နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့် ဤအနုက်ကိုဟောရပါသနည်း၊ ဣမသ္မာ=၏၊ အတ္ထော= ကား၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ ပရိပုစ္ဆတိ=ပါဠိကိုမေးမြန်း၏၊ ပရိပဥ္ဇတိ= ပါဠိ၏ အနုက်အဓိပ္ပာယ်ကို စူးစမ်းမေးမြန်း၏၊ [ဋီကာအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဤနောက်နည်း အနုက်ရေးသည်၊ ရှေ့နည်းမှာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အနုက်တည်း။ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နာ–၁၈၅ နှင့် ပဉ္စမတွဲ၊ နာ–၇၉၇ တို့ တွဲစပ်ကြည့်ပါ။]

တေ=ထိုထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ တဿ အာယသ္မတော=ထိုမေးမြန်း သော အရှင်ရဟန်းအား၊ အဝိဝဋ္ဋံ စေဝ=အကျယ်တဝင့် မဖွင့်ပြအပ်သော အနုက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဝါ=ကွယ်ဝှက်သော အနုက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဝိဝဋ္ဋန္တိ=အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြကြကုန်၏၊ (အခြားသော နေရာဌာနကျမ်းဂန်အခန်း

ကဏ္ဍပါဠိကိုဆောင်ပြ၍ အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြကုန်၏) အနုတ္တာနိုကတဗ္ဗ=ပေါ်လွင်အောင် မပြုအပ်သေးသော အနုက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဥတ္တာနီကရောန္တိ=(အသင့်ယုတ္တိကို ဖော်ပြသောအားဖြင့်) ပေါ်လွင်အောင်ပြုကြကုန်၏၊ အနေကဝိဟိတေသု=များသောအပြားရှိကုန်သော၊ ကခ်ါဌာနိယေသု=ယုံမှားတွေးတောခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=ခဲရာခဲဆစ်ပါဠိပုဒ်တို့၌လည်း၊ ကခ်ံ=ယုံမှားတွေးတောခြင်းကို၊ ပဠိဝိနောဒေန္တိ=(မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးသောအားဖြင့်) ပယ်ဖျောက်ကုန်၏၊ အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ တ္တောဝတာ=ဤမျှအတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ကြီးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော ပရိယတ်တရားကိုသင်ယူခြင်း, အဲကျယ်တဝင့်ဟောကြားပို့ချသင်ပြပေးခြင်း, ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ခြင်း, အဖန်ဖန်ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းကြောင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ အသုတံ=သော၊ ဓမ္မံ စေဝ=ကိုလည်း၊ သုဏာတိ=ကြားနာရပါ၏၊ အသု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်း၏၊ သုတာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ သမ္မာ သံ=သို့၊ နု ဂစ္ဆန္တိ=မရောက်ကုန်။ပ။ သမုဒါစရန္တိ=မနောဒွါရ၌ ထင်ပေါ်ကျက်စားပါကုန်၏၊ အဝိညာတဗ္ဗ=ကိုလည်း၊ ဝိဇာနာတိ=အထူးသိရပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါ စ=လျှောက်ထားပြီ)။ပ။

စ=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=ချီးမွမ်းဖွယ် ပြောကြားရသော်ကား၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံ၏ဟု၍၊ ဓာရေမ=မှတ်ထားကြကုန်အံ့၊ ဟိ=ဟုတ်မှန်လုပေ၏၊ ဝါ=ယင်းတရားခြောက်ပါးကိုဖော်ပြရသော်ကား၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဓမ္မံ=ကို။ပ။ မာတိကာရော=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ=ကုန်၏၊ တသ္မိံ အာဝါသေ=၌၊ ဝသံ=သို့၊ ဥပေတိ=၏၊ တေ=ထိုထေရ်ရှင် ရဟန်းတို့ထံသို့၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်။ပ။ တေ=ထိုထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ အဲဒယသ္မတော် အာနန္ဒ=အရှင်အာနန္ဒာအား။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ခတ္တိယသုတ်

၅၂။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဓာဏုသောဏိ=ဓာဏုသောဏိမည်သော၊ (ဓာဏုသောဏိပုရောဟိတ်ရာထူးရှိသောအမျိုး၌လည်း ပေါက်ဖွားမြဲ ဘုရင့်ထံမှ ဓာဏုသောဏိမည်သော ပုရောဟိတ်ရာထူးကိုလည်း ရရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဓာဏုသောဏိမည်သော) ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ခတ္တိယာ=မင်းတို့သည်၊ ကိံအဓိပ္ပါယာ=အဘယ်အရာ၌ အလိုဆန္ဒရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိံဥပဓိစာရာ=အဘယ်အကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စားသောစိတ်ရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိံအဓိဋ္ဌာနာ=အဘယ်မည်သော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ ရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိံအဘိနိဝေသာ=အဘယ်အကျိုးငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စား

သော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိ၁်ပရိယောသာနာ=အာဘယ်မည်သော အပြီးသတ် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏား၊ ခတ္တိယာ=မင်းတို့သည်၊ ဘောဂါဓိပ္ပါယာ[1]=ပစ္စည်းဥစ္စာ သိုလှောင်စုဆောင်းခြင်းဌ် အလိုဆန္ဒရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာစုဆောင်း သိုလှောင်ထားလိုကြကုန်၏၊ ပညူပဝိစာရာ=ပညာအကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စား သော စိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဝါ=ပညာရှိဖြစ်လိုမှုဖြင့် ပညာကို လေ့လာလိုက်စား ကြကုန်၏၊ ဗလာဓိဋ္ဌာနာ=စစ်သည်ဗိုလ်ပါဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ ရှိကုန်၏၊ ပထဝီဘိနိဝေသာ[2]=နယ်မြေပိုင်ဆိုင်ခြင်းငှာ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စား သော စိတ်ရှိကုန်၏၊ ဣဿရိယပရိယောသာနာ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်မင်း အဖြစ် အာဘိသိက်သွန်းမှုဟူသော အပြီးသတ် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဗြာဟ္မဏာ ပန=ပုဏ္ဏားတို့သည်ကား၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားတို့ကတော့၊ ကိ၁်အဓိပ္ပါယာ=နည်း။ပ။ မန္တာဓိဋ္ဌာနာ=မန္တန်ဗေဒင်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏၊ ယညာဘိနိဝေသာ=ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဗြဟ္မလောကပရိယောသာနာ= ဗြဟ္မာ့ဂေဟာပြည်လားရောက်ရခြင်းဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိကြ ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)။ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏား၊ ဂဟပတိကာ=အိမ်ပိုင်ရှင် လူတို့သည်။ပ။ သိပ္ပါဓိဋ္ဌာနာ=အတတ်ပညာဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထား ရာရှိကုန်၏၊ ကမ္မန္တာဘိနိဝေသာ=(လယ်လုပ်ကုန်သွယ်စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စ ပြုလုပ်ခြင်းငှာ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ နိဋ္ဌိတကမ္မန္တပရိ

၁။ဘောဂါဓိပ္ပါယာ စသည်။ ။ဘောဂ=ပစ္စည်းဥစ္စာ၌၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာ စုဆောင်း သိုလှောင်ထားခြင်းဌ်+အဓိပ္ပါယ=အလိုဆန္ဒ(ရှိသူ)၊ ဘောဂေ အဓိပ္ပါယော ယေသန္တိ ဘောဂါဓိပ္ပါယာ။ ဥပဝိစာရ=နီးနီးကပ်ကပ် လေ့လာကျက်စားသောစိတ်၊ ပညတ္တာယ ဥပဝိစာရော ယေသန္တိ ပညူပဝိစာရာ။ ဗလ=စစ်သည်ဗိုလ်ပါအပေါင်းဟူ သော+အဓိဋ္ဌာန=ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ(ရှိသူ)၊ ဗလံ အဓိဋ္ဌာနံ ယေသန္တိ ဗလာ ဓိဋ္ဌာနာ။

၂။ပထဝီဘိနိဝေသစသည်။ ။အဘိနိဝေသ=ဝင်စားသောစိတ်၊ ဝါ=ကြိုစည် စဉ်းစား စိတ်ဝင်စားခြင်း၊ ပထဝိယာ(နယ်မြေအကျိုးငှာ) အဘိနိဝေသော ဧတေသန္တိ ပထဝီဘိနိဝေသာ။ ဣဿရသ ဘာဝေါ ဣဿရိယံ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်မင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မင်းအဖြစ်အာဘိသိက်သွန်းမှု၊ ဝါ=အာဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်မှု၊ ပရိယောသာန=အပြီးအဆုံးအတွက်အထိပ်ပန်းတိုင်၊ ဣဿရိယံ ပရိယောသာနံ ဧတေ သန္တိ ဣဿရိယပရိယောသာနာ။

ယောသာနာ=ပြီးစီးသော လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဣတ္ထိ=မိန်းမတို့သည်၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယာ=ယောကျ်ားတို့၌ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏၊ ဝါ=ယောကျ်ားတို့နှင့် နီးနှောရောယှက်ပေါင်းဖက်ဆက်ဆံလိုသော ဆန္ဒရှိကုန်၏၊ အလက်ံာရူပဝိစာရာ=တန်ဆာဆင်ခြင်းငှာ လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိကုန်၏၊ ပုတ္တာဓိဋ္ဌာနာ=(မျိုးရိုးအမွေအနှစ်၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သော) သားတည်းဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏၊ အသပတ္တီဘိနိဝေသာ[1]=လင်တူ မိန်းမ မရှိဘဲ တဦးတည်းသော မယားဖြစ်ခြင်းငှာ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဣဿရိယပရိယောသာနာ=အိမ်မှုကိစ္စ၌ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရသူ၏အဖြစ်ဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။

ဘော ဂေါတမ=မ၊ စောရာ=ခိုးသူတို့သည်၊ ကိံအဓိပ္ပါယာ=နည်း၊ ကိံဥပဝိစာရာ=အဘယ်၌ လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ အာဒါနာဓိပ္ပါယာ=ခိုးယူလုယက်ခြင်း၌ အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏၊ ဂဟနူပဝိစာရာ=ပုန်းခိုရာ တောအုပ်တောရှုပ်၌ ကျက်စားသောစိတ် ရှိကုန်၏၊ သတ္ထာဓိဋ္ဌာနာ=လက်နက်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ ရှိကုန်၏၊ အန္ဓကာရာ ဘိနိဝေသာ=အမှိုက်မှောင်အကျိုးငှာ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ် ရှိကုန်၏၊ အဒဿနပရိယောသာနာ=ဥစ္စာရှင်တို့ မမြင်ရခြင်းဟူသော အပြီးသတ် ရည်မှန်းချက် ရှိကုန်၏။ပ။

သမဏာ ပန=ရဟန်းတို့သည်ကား၊ ကိံအဓိပ္ပါယာ=နည်း၊ ကိံဥပဝိစာရာ=အဘယ်အကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိကုန်သနည်း။ပ။ ကိံအဘိနိဝေသာ=အဘယ်၌ဝင်စားသော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ ခန္ဓိသောရစ္စာဓိပ္ပါယာ[2]=

၁။ **အသပတ္တီဘိနိဝေသ။** ။ယောကျ်ား တယောက်တည်း၌ မယားနှစ်ယောက် သုံးယောက်စသည်ရှိနေလျှင် ထိုမယားများသည် တယောက်နှင့်တယောက် သပတ္တီ(မယားပြိုင်)များဖြစ်ကြ၏၊ သမာနော ပတိ ဧကိသာတိ သပတ္တီ=တူသောလင်ရှိသော မိန်းမ၊ ဝါ=လင်တူမိန်းမ၊ နတ္ထိ သပတ္တီ ဧကိသာတိ အသပတ္တီ=လင်တူမိန်းမ မရှိသောမယား၊ ဝါ=ပြိုင်ဘက်မယားမရှိ၍ တဦးတည်းသောမယား၊ အသပတ္တိယာ (အသပတ္တီဘာဝတ္ထာယ) အဘိနိဝေသော ဧကိသာ ဣတ္ထိယာတိ အသပတ္တီဘိ-နိဝေသာ=လင်တူ မိန်းမ မရှိသည်အဖြစ်ငှာ (ဝါ=မယားပြိုင်မရှိဘဲ တဦးတည်းသော မယားဖြစ်ခြင်းငှာ) ကြိုစည်စဉ်းစား စိတ်ဝင်စားမှုရှိသော မိန်းမ။

၂။ **သူရတ ဟု ဒီဃဖြင့်ရှိသင့်။** ။သောဘနေ ရတော သုရတော=သန့်ရှင်း စင်ကြယ်တင့်တယ်သော ကာယက် ဝစီကံ၌ မွေ့လျော်သောသူ၊ သုရတသ ဘာဝေါ

သည်းခံခြင်း, သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော ကာယကံ၀စီကံ၌ မွေ့လျော်သော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းသီလ၌ အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏။ပ။ သီလာဓိဋ္ဌာနာ=သီလဟူသော

သောရစ္ခံ=ထိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်သီလ။ ဤ၌ သုဥပသာရမှ ဥကို ဒီဃပြု၍ "သူရတ"ဟု ဒီဃဖြင့် ရှပ်ရှိစေရမည်။

ကခ်ီဘာသာဋီကာ ဂန္ဌာရမ္ဘအဖွင့်၌မူ သုဥပသာရကို (ဒုရ်)ဥပသာရဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပြပြီးလျှင် ဒီဃဖြင့် ရှပ်ပြီးပြထားသော ကခ်ီဋီကာသစ်အဆိုကို စဉ်းစားသင့်ကြောင်း ပြဆိုထား၏။ အကျယ်ဖော်ပြရသော်-

ပါဠိ၌ ဒုဥပသာရသည် သက္ကတ၌ "ဒုရ်"ဟုရှိသကဲ့သို့ ပါဠိ၌ သုဥပသာရသည် သက္ကတ၌ "သုရ်"ဟုမရှိ၊ "သု"ဟုပင်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒုရ်"မှ ပျောက်သွားသော(ရ်)အတွက် ပါဠိ၌ ဒုရက္ခာတောဟု (ရ်)လာခြင်း, ဒုဒ္ဒသံ ဟု ဒွေဘော်လာခြင်း, ဒုရမ်ဟု ဒီဃပြုခြင်းတည်းဟူသော အစားထိုးမှုအစီအရင်များ ပြုလုပ်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ နဂိုကပင် "ရ်"မပါသော သုဥပသာရအတွက် ယင်းသို့ အစားထိုးမှု အစီအရင်များ ပြုလုပ်ဖွယ်မလိုရကား "သုရတ"ဟုသာ ရသဖြင့်ပါ၌ရှိစေဖို့ရာ ယင်းဘာသာဋီကာ မိန့်တော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် ကခ်ီဋီကာသစ်၌သာမက အခြားသော ဋီကာများ၌လည်း ဒီဃဖြင့် ရှပ်ပြီးပြထား၏။

သောဘနေ ကာယိကဝါစသိကကမ္မေ ရတောတိ သူရတောတိ ဥကာရဿ ဒီဃံ ကတွာ။ ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ၊ စက္ကဝတ္တိသုတ်အဖွင့်။ ၂၈။ စတုက္ကနိပါတ် အဂုံတ္တိုရ်ဋီကာ၊ စာပိန်(၆၁) ပတ္တကမ္မသုတ်အဖွင့်၊ နာ-၃၀၉။

ရမ ကီဠာယံ သုပုဗ္ဗော၊ သုဿ နိစ္စံ ဒီဃော၊ သုဋ္ဌု ရမတိ, သုဋ္ဌု ရမတီတိ ဝါ သူရတောဟု ဏာဒိမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၈၄-သုတ်၊ ဤ၌ နိစ္စံ ဒီဃောဟုပင် ဆိုထားသေး၏။

ထိုဋီကာများနှင့် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့ထက် ရှေးကျ၍ ၎င်းတို့၏မှီရာဖြစ်သော သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း(ပါဏိနိ)၌လည်း ဒီဃဖြင့် ရှပ်စီရင်ထား၏၊ သိဒ္ဓါန္တကော်မုဒီ, ဥဏာဒိပဋ္ဌမပိုင်း ၆၉၂-သုတ်၊ ပါဏိနိ ဥဏာဒိပဋ္ဌမပိုင်း ၁၄-သုတ်၌-

သော် ရမေး ဏော ဒမေ ပုဗ္ဗပဒသ္မာ ဒီရ်ဃ(သုတ်)။ ရမေး သုပုဗ္ဗာတ် ဒမေ ဝါစ္ဆေ ဏော သ္မာတ်၊ (ပုဗ္ဗပဒသ္မ စ ဒီရ်ဃ) ကိတ္တာတ် အနုနာသိကလောပး၊ သူရတ ဥပဓဿော ဒယာလုစ္ဆ၊ (ဝုတ္တိ) [သုရှေးရှိသော ရမဓာတ်မှ နောက်၌ ဆုံးမခြင်းအနက်ကို ဟောအပ်လသော် ဏော်ပစ္စည်းသက်၊ သုဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဥသရကိုလည်း ဒီဃပြု၊ ဏ်အနုဗန်ရှိသောကြောင့် ရမဓာတ်မှ မ်ဟူသော အနုနာသိကကိုချေ၊ သူရတော=ငြိမ်သက်သောသူ၊ ဝါ=သနားတတ်သောသူ။]

ထိုပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်း အဆိုအမိန့်အတိုင်းပင် သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌လည်း သူရတ-ဟု ဒီဃဖြင့် တည်တည္ဟတ်တည်း ပြထား၏၊ ထို့ကြောင့် အမေမှာ မှာသည့်အတိုင်း ဒီဃဖြင့်ပါ၌ရှိရမည်မှာ အလွန်သေချာလှပါသည်။

ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏၊ အာကိဉ္စညာဘိနိဝေသာ[1]=ကြောင့်ကြ ပလိဟောဓမရှိသည်အဖြစ်၌ ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကုန်၏၊ နိဗ္ဗာနပရိ ယောသာနာ=နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အစ္ဆရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီးခုံချီးထိုက် ပါပေစွာ၊ ဘော ဂေါတမ=မ၊ အဗ္ဘုတံ=မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူး ဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ခတ္တိယာနမ္ပိ=မင်းတို့၏လည်း၊ အဓိပ္ပါ ယဉ္စ=အလိုဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဓိစာရဉ္စ=လှုံ့လာကျက်စားသော စိတ်ကို လည်းကောင်း၊ အဓိဋ္ဌာနဉ္စ=ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာကိုလည်းကောင်း၊ အာကိ ဉ္စဉ္ဉသ=ကြိုစည်စဉ်းစား ဝင်စားသော စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဝင်စားမှု ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယောသာနဉ္စ=အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=နောက်ဆုံး အတွတ်အထိပ်ပန်းတိုင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါပေ၏၊ ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဗြာဟ္မဏာနမ္ပိ=ပုဏ္ဏားတို့၏လည်း၊ အဓိပ္ပါယဉ္စ=ကို လည်းကောင်း။ပ။ ပရိယောသာနဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါပေ၏၊ ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဂဟပတီနမ္ပိ=အိမ်ရှင်လူတို့၏လည်း။ပ။ ဣတ္ထိနမ္ပိ= မိန်းမတို့၏လည်း။ပ။ စောရာနမ္ပိ=ခိုးသူတို့၏လည်း။ပ။ သမဏာနမ္ပိ=ရဟန်း တို့၏လည်း။ပ။ ဒဿမံ။

၁၁–အဗ္ဗမာဒသုတ်

၅၃။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ယော(ဧကော ဓမ္မော)=အကြင် တခုသောတရားသည်၊ (ဘာဝိတော=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဗဟုလီကတော=

၁။ **အာကိဉ္စညာဘိနိဝေသ။** ။ကိဉ္စန် ဝုစ္စတိ ပလိဟောဓော ဟူသော အဂ်ုတ္တိုရ်၌၊ ဒု (တိက၊ နာ–၁၉၄)နှင့်အညီ ကိစ်ဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိဉ္စန သဒ္ဒါသည် ကြောင့်ကြပလိဟောဓ ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ သတ္တော ကိဉ္စေတိ မဒ္ဒတိ ပရိဝုန္ဒေတီတိ ကိဉ္စန် = သတ္တဝါတို့ကို ဖိစီးနှိပ်ကွပ် ချုပ်ချယ်တတ်သော ကြောင့်ကြ ပလိဟောဓ၊ နတ္ထိ ကိဉ္စန် ယဿာတိ အကိဉ္စနော=ကြောင့်ကြပလိဟောဓ မရှိသောသူ၊ အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စည်=ကြောင့်ကြ ပလိဟောဓ မရှိသောသူ၏ အဖြစ်၊ အာကိဉ္စညေ အဘိနိဝေသော ဧတေသန္တိ အာကိဉ္စညာဘိနိဝေသာ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ "အကိဉ္စနဘာဝေ နိဂ္ဂဟဏဘာဝေ"ဟု နိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ ဖြင့် ဖွင့်သကဲ့သို့ စတုတ္ထနိပါတ် အဂ်ုတ္တိုရ်၌ (ဒု–၃၆၀)၌လည်း အာကိဉ္စည်ယေဝ ပဋိပဒန္တိ ကိဉ္စနဘာဝရဟိတံ နိပ္ပလိဟောဓံ နိဂ္ဂဟဏမေဝ ပဋိပဒံ"ဟု နိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ ဖြင့်ပင် ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထိုနိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ၌ "နှိပ်ကွပ်"ဟူသော အနက်ကို အသုံးမပြုဘဲ နိဉပသာရကို ပဋိသေဓကြ၍ "နိဂ္ဂဟဏဘာဝေ=ဖမ်းချုပ်ဆုပ်ကိုင်တတ်သော ပလိဟောဓ မရှိသူ၏အဖြစ်၌"ဟု အနက်ပြန်ဆိုရမည်။

ဗြာဟ္မဏ=ကျွန်း၊ ယာနိ ကာနိစိ=ကြွင်းမဲ့ဉသုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဧကံလာနံ=ကြည်းကုန်းမြေအပြင်၌ ပေါက်ဖွား ကျက်စားကုန်သော၊ ပါဏာနံ=ခြေရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပဒဇာတာနိ=ခြေရာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)သဗ္ဗာနိ=အားလုံးကုန်သော၊ တာနိ (ပဒဇာတာနိ) ထိုခြေရာတို့သည်၊ ဟတ္ထိပဒေ=ဆင်၏ခြေရာ၌၊ သမောဓာနံ=ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်းသို့၊ ဝါ=ဝင်ဆုံခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ သေယျထာပိ=ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ယဒိဒံ မဟန္တတ္တေန=အကြင်ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန မဟန္တတ္တေန=ထိုကြီးမားသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဟတ္ထိပဒံ=ဆင်ခြေရာကို၊ တေသံ=ထိုကြည်းကုန်းသတ္တဝါတို့၏ ခြေရာအားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံး(အသာလွန်ဆုံး)ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အပ္ပမာဒေါ=ဟူသော၊ ဧကော=သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်၊ ဘာဝိတော=သည်၊ ဗဟုလီကတော=သည်၊ (သမာနော=သော်)။ပ။ သမဓိဂ္ဂယှ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏။

ဗြာဟ္မဏ=ကျွန်း၊ ကုဋ္ဌာဂါရဿ=အထွတ်တပ်ဆင်အပ်သော အိမ်ကျောင်း၏၊ ယာ ကာစိ=ကြွင်းမဲ့ဉသုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဂေါပါနသိယော=အခြင်ရနယ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာ=အားလုံးကုန်သော၊ တာ(ဂေါပါနသိယော)=ထိုအခြင်ရနယ်တို့သည်၊ ကူဋဂၢံမာ=အထွတ်သို့ဆိုက်ရောက်ကုန်သည်၊ ကူဋဂၢနိဿာ=အထွတ်၌ ညွှတ်ကိုင်းကုန်သည်၊ ကူဋဂၢသမောသရဏာ=အထွတ်၌ ပေါင်းဆုံ ဆိုက်ရောက်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ သေယျထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ကူဋံ=အထွတ်ကို၊ တာသံ=ထိုအခြင်ရနယ်အားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ကျွန်း၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အပ္ပမာဒေါ=ဟူသော၊ ဧကော=သော။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ကျွန်း၊ ပဗ္ဗဇလာယကော=ပြိန်းမြက်ကို ရိတ်သောသူသည်၊ ပဗ္ဗဇံ=ပြိန်းမြက်ကို၊ လာယိတ္တာ=ရိတ်ပြီး၍၊ အဂ္ဂေ=အဖျားဌ၌၊ ဂဟေတ္တာ=ဆုပ်ကိုင်၍၊ သြဒုနာတိ သေယျထာပိ=အောက်သို့လှည့်၍ ခါသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဒုနာတိ သေယျထာပိ=နံဘေးနှစ်ဖက်တို့ဖြင့် ခါသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိစ္ဆာဒေတိ သေယျထာပိ=လက်မောင်းနှင့် သစ်ပင်တို့၌ ရိုက်ခတ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ကျွန်း၊ ဝဏ္ဏဋ္ဌာယ=ပြတ်သောအညာရှိသော၊ အမ္ဘပိဏ္ဍိယာ=သရက်သီးနိုင်၌၊ ဝါ=၏၊ ယာနိကာနိစိ=ကြွင်းမဲ့ဉသုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဝဏ္ဏုပနိဗန္ဓာနိ=အညာ၌ ဖွဲ့ကပ် ဆက်စပ်နေကုန်သော၊ ဝါ=အညာ၌ တည်နေကုန်သော၊ အမ္ဘာနိ=သရက်သီးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာနိ=ကုန်သော၊ တာနိ=ထိုသရက်သီးတို့သည်၊ တဒနုယာနိ=ထိုအညာသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဝါ=ထိုသရက်သီးနိုင်၏ ရိုးတံသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ သေယျထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းလား၊ ယေကေစိ=ကြွင်းမဲ့ညသုံ့ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ခုဒ္ဒရာဇာနော= (စကြဝဠာမင်း၏ လက်အောက်ခံဖြစ်၍) ငယ်သောမင်းတို့သည်၊ ဝါ=စကြဝဠာမင်းမဟုတ်သော ပကတိရိုးရိုး သာမာန်မင်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)သမ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုငယ်သောမင်းတို့သည်၊ ဝါ=ထိုပကတိရိုးရိုး သာမာန်မင်းတို့သည်၊ စက္ကဝတ္တိသ=စကြဝဠာဖြစ်သော၊ ဝါ=စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ အနုယန္တာ=နောက်လိုက်နောက်ပါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ သေယျထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ စက္ကဝတ္တိ=စကြဝဠာဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ ရာဇာ=မင်းကို၊ တေသံ=ထိုငယ်သောမင်း အားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးမင်းဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=သို့။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းလား၊ ယာဝကာစိ=ကုန်သော၊ တာရကရူပါနံ=ကြယ်တာရာတို့၏၊ ပဘာ=အရောင်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာ=အားလုံးကုန်သော၊ တာ=ထိုကြယ်တာရာအရောင်တို့သည်၊ စန္ဒသ=လ၏၊ ပဘာယ=အရောင်၏၊ သောဠသိ= ၁၆-ခုမြောက်သော၊ ကလံ=အစိတ်တစိတ်ကို၊ နအဂ္ဃန္တိ သေယျထာပိ=မထိုက်(မမီ)ကုန်သကဲ့သို့၊ စန္ဒပ္ပဘာ=လအရောင်ကို၊ တာသံ=ထိုကြယ်တာရာအရောင်တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါ)အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းလား။ စဝေမေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်၊ အပ္ပမာဒေါ=ဟူသော၊ စကော=သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းလား၊ စကော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ ဘာဝိတော=သည်။ပ။ တိဋ္ဌတိ=၏၊ [တနည်း-ဗြာဟ္မဏ=ရှင်းလား၊ (ယော စကော ဓမ္မော=သည်၊ ဘာဝိတော=သည်၊ ဗဟုလီကတော=သည်၊ သမာနော=သော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ အတ္ထဗ္ဗေဝ=ကို လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏၊ တံ အတ္ထံစ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ကုန်သော) ဥဘော=ကုန်သော၊ အတ္ထေ=တို့ကို၊ သမဓိဂ္ဂယှ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဘာဝိတော=သော၊ ဗဟုလီကတော=သော၊ စကော=သော၊ သော ဓမ္မော=ထိုတရားဟူသည်၊ အယံ ခေါ=ဤအပ္ပမာဒတရား ပေတည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်)စကာဒသမံ=၁၁-ခုမြောက်သုတ်တည်း။]

၁၂-ဓမ္မိကသုတ်

၅၄။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကူဋ်တောင်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ ဓာတိဘူမိယံ[1]=ဓာတိဘူမိအရပ်၌၊ ဝါ=ဘုရား

---

[1] **ဓာတိဘူမိယံနှင့်စပ်၍ သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် ဋီကာအဖွင့်။** ။ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ နဂိုမူလ ဣတ္ထိလိင် ဘူမိသဒ္ဒါဖြင့် "ဓာတိဘူမိယံ"ဟု ရှိသကဲ့သို့ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် ရထဝိနီတသုတ်(၁၉၉)၌လည်း "ဓာတိဘူမိယံ"ဟုပင်ရှိ၏၊

အလောင်းတော်၏ ဈာတိဌာနေ မွေးရပ်မြေဖြစ်သော ကပိလဝတ်မြို့တော်၌၊ အာဝါသိကော=ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးသည်၊ (ကျောင်းအသစ်ဆောက်ခြင်း,

---

မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသ် "ပါပါဒိဟိ ဘူမိယာ"ဟူသော (၄၁)သုတ်၌မူ ဘူမိသဒ္ဒါ၏နောက်၌ အပစ္စည်းသက်၍ (ဘူမိပုဒ်၏ ဣကို အပြုံ၍ နပုလ္လိင်အကာရန္တဖြင့်)ဈာတိဘူမံဟု ရှင်ပြီးထားခြင်းကြောင့် ထိုမောဂ္ဂလ္လာန်အလို "ဈာတိဘူမသို့"ဟု ပါဠိရှိရမည်ဖြစ်၏။

ဧနံ ဈာတိ=မွေးဖွားခြင်း၊ ဈာတိယာ ဘူမိ ဈာတိဘူမံ=မွေးဖွားခြင်း၏မြေ၊ ဈာတိရက်ကြွေ မွေးရပ်မြေ၊ (တနည်း) ဈယိ မဟာဗောဓိသတ္တော ဗုဒ္ဓေါတိ ဈာတိ၊ သာ ဧဝ ဘူမိတိ ဈာတိဘူမံ=သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်း၏ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်ရာမြေ (ကပိလဝတ်မြို့တော်)။ မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊ ၃(၁၀၈)ဝိဂြိုဟ်။ မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋ္ဌိကာ၌မူ "ဈာတိယာ ဥပလက္ခိတာ ဘူမိ ယသ္မိံ ဌာနေတိ ဈာတိဘူမံ=မွေးဖွားခြင်းဖြင့် မှတ်သားအပ်သော မြေရှိသောအရပ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု၏။ "ဣဒ္ဓာမ မယံ ဘန္တေ ပစ္ဆာဘူမံ ဧနပဒံ ဂန္တုံ"ဟူသော ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ နကုလပိတုဝဂ် ဒေဝဒဟသုတ် (သံယုတ်၊ ၃၊ ၅)၌ ပစ္ဆာဘူမဟူသော ပါဠိသည်လည်း ဤဈာတိဘူမဟူသော ပါဠိနှင့် အလားတူပင်ဖြစ်၏။

ဤ၌ "ဈာတိ=မွေးဖွားရာ"ဟု၍ သာမန်ဆိုထားသော်လည်း တခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မွေးဖွားရာဈာတိကို မယူရ၊ သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော်၏ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်ရာ ဈာတိကိုသာယူရ၏၊ ထို့ကြောင့် သာကိယနေပုဒ် (သာကီဝင်မင်းတို့၏ နယ်ပယ်) တခုလုံးကိုလည်းကောင်း, အထူးအားဖြင့် ထိုသာကိယနေပုဒ် အတွင်းမှာရှိသော ကပိလဝတ်မြို့တော်ကိုလည်းကောင်း "ဈာတိဘူမိ"ဟုခေါ်သည်၊

ဈာတိဘူမိတိ ဈာတဋ္ဌာနံ။ပ။ တသ္မာ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တသ္သ ဈာတဋ္ဌာနသာကိယနေပဒေါ ကပိလဝတ္ထာဟာရော "ဈာတိဘူမိ"တိ ဝုစ္စတိ။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ၃–၄၁။

တေန အနုညာတာဈရဏာယ ဈာတိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ သဒေဝကေ လောကေ သုပါကဋဘာဝတော ဝိသေသနေန ဝိနာပိ ဝိသိဋ္ဌဝိသယောဝ ဣဓ ဈာတိသဒ္ဒေါ ဝိညာယတိတိ ဒဿေတိ၊ တေနာဟ "သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တသ္သ ဈာတဋ္ဌာနသာကိယနေပဒေါ"တိ၊ တတ္ထပိ ကပိလဝတ္ထုဿိဿယော ပဒေသောတိ အာဟ "ကပိလဝတ္ထာဟာရော"တိ။ ၎င်းဋီကာ၊ ၃–၁၀၈။

တသ္မာ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တသ္သ ဈာတဋ္ဌာနံ၊ သာတိသယသ္သ ပန ဧနက ကပိလဝတ္ထု ဿိဿယော "ဈာတိဘူမိ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ရှိ၏။ ၁၁၈။ ဤသုတ်ဋီကာဝါကျများမှာ မူလပဏ်–၌–ဋီ–နှစ်ခုလုံးကို ပေါင်းစပ် ယူပြထားသော ဝါကျများ ဖြစ်၏၊ သို့သော် သာကိယနေရာ၌ သာတိသယဟု တွေ့ရပြီး ဧနပဒနေရာ၌ ဧနကဟု တွေ့ရသောကြောင့် ဈာမူမသန့်ရှင်းဟု ယူဆ၏။

ကျောင်းဟောင်းပြင်ခြင်းစသော ကျောင်းတာဝန်ဆောင် ဘုန်းကြီးသည်) သဗ္ဗသော (သဗ္ဗေသု)=အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဓာတိဘူမိယံ=၌၊ ဝါ=ဓာတိဘူမိအရပ်က၊ သတ္တသု=(၇)ခု ကုန်သော၊ အာဝါသေသု=ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့၌၊ (အာဝါသိကော =သည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏။

တတြ=ထိုကျောင်းပရိဝုဏ်တို့၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ အာဂန္တုကေ=ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ အဏ္ဍောသတိ= ဆဲရေး၏၊ ပရိဘာသတိ=ခြိမ်းခြောက်၏၊ ဝိဟိံသတိ=ညှဉ်းဆဲ၏၊ ဝါစာယ= စကားဖြင့်၊ ဝိတုဒတိ=ထိုးနှက်၏၊ ရောသေတိ=ထိပါးပုတ်ခတ်၏၊ အာဂန္တုကာ= ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ စ ဘိက္ခူ=ထိုရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အာယသ္မတာ ဓမ္မိကေန=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ အဏ္ဍောသိယမာနာ=ဆဲရေးအပ်ကုန်လသော်၊ ပရိ ဘာသိယမာနာ=ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်လသော်၊ ဝိဟေသိယမာနာ=ညှဉ်းဆဲအပ်ကုန် လသော်၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ ဝိတုဒိယမာနာ=ထိုးနှက်အပ်ကုန်လသော်၊ ရောသိယ မာနာ=ထိပါးပုတ်ခတ်အပ်ကုန်လသော်၊ ပဏ္ဍမန္တိ=အရပ်တပါးသို့ ဖဲခွာသွား ကြကုန်၏၊ နု သဏ္ဌာန္တိ=မတည်နေကြကုန်၊ အာဝါသံ=ကျောင်းကို၊ ရိဉ္စန္တိ=စွန့်ခွာ သွားကြကုန်၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (အာဂန္တုကရဟန်းတို့ အရပ်တပါး ဖဲခွာသွား ကြရာ ထိုအခါ၌) ဓာတိဘူမကာနံ=ဓာတိဘူမိ၌ နေထိုင်ကြကုန်သော၊ [ဓာတိဘူမိ အရပ်ဟူသော နေရာဌာနရှိကြကုန်သော။ ဓာတိဘူမံ ဣမေသံ နိဝါသောတိ ဓာတိဘူမကာ] ဥပါသကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစား မိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ စီဝရ....ကွာရေန= သင်္ကန်း,ဆွမ်း,အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်း,လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပါကုန်၏၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပါကုန်လျက်ပင်၊ အာဂန္တုကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=

ထိုပြင် ကပိလဝတ္ထုဟာရော နေရာ၌ "ကပိလဝတ္ထုဂါရော"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယခ်ဉ်တွေ့ရ၏၊ နိဿယဆရာတော် စိတ်ကြိုက် ပြင်ထားသောပါဠိဖြစ်တန်ရာ၏၊ ကပိလဝတ္ထုဂါရော=ကပိလဝတ်မြို့တော်ဟူသော နေအိမ်ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိ၏၊ သို့သော် အဂါရသဒ္ဒါသည် နဗုလ္လိင်ဖြင့်သာရှိသောကြောင့် ဗဟုဋ္ဌိဟိသမာသ်မဟုတ်လျှင် "ကပိ လဝတ္ထုဂါရော"ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကပိလဝတ္ထုဝါသောဟုပြင်လျှင် ကောင်းမည် ဟူ၍ ပထမအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်၌ ထင်မြင်ချက်ရေးခဲ့၏၊ သို့သော် ကပိလဝတ္ထုဟာရော"ဟုသာရှိသင့်ကြောင်းကို စတုတ္ထတွဲ နိဿယအစပိုင်း၌ သာဓကနှင့်တကွ ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။

ရဟန်းတို့သည်၊ ပဏ္ဍမန္တီ=ကုန်၏၊ နု သဏ္ဌာန္တီ=ကုန်၊ အာဝါသံ=ကို၊ ရိဉ္ဇန္တီ=ကုန်၏၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အာဂန္တုကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ပဏ္ဍမန္တီ=ကုန်၏၊ နု သဏ္ဌာန္တီ=ကုန်၊ အာဝါသံ=ကို၊ ရိဉ္ဇန္တီ=ကုန်၏၊ သော ဟေတု=ထိုအာဂန္တုကရဟန်းတို့ ဖဲခွာသွားခြင်း၏ အကြောင်းဟိတ်သည်၊ ကောနုခေါ=အဘယ်ပါလေနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအာဂန္တုကရဟန်းတို့ ဖဲခွာသွားခြင်း၏အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော နုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်စားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

အထ ခေါ=ထိုသို့စဉ်းစားမိပြီးရာအခါ၌၊ ဇာတိဘူမကာနံ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာနံ=တို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိန္တိ အဟောသိ)အယံ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=ဤအရှင်ဓမ္မိကသည်။ပ။ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=အရှင်ဓမ္မိကကို၊ ယံနူန ပဇ္ဇာဒေယျာမ=နှင်ထုတ်ကြရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ) အထ ခေါ=နောက်ထပ်စဉ်းစားမိပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဇာတိဘူမကာ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာ=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=သွားကြပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=ကို၊ တေံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ ဣမမှာ အာဝါသာ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ ဝါ=ဤကျောင်းဝင်းမှ၊ ပဏ္ဍမတု=အခြားအရပ်သို့ ထွက်ခွာသွားတော်မူပါ၊ တေ=အရှင်ဓမ္မိကအား၊ ဣဒေ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်၌၊ ဝါသေန=နေခြင်းဖြင့်၊ အလံ=အကျိုးမရှိပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။)

အထ ခေါ=နှင်ထုတ်ခံရရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ တမှာ အာဝါသာ=ထိုနှင်ထုတ်ခံရရာ ကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ အညံ=အခြားသော၊ အာဝါသံ=ကျောင်းပရိဝုဏ်သို့၊ အဂမာသိ=သွားပြီ၊ တတြပိ=ထိုဒုတိယကျောင်းပရိဝုဏ်၌လည်း။ပ။ ဣဒမှာပိ အာဝါသာ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်မှလည်း၊ ပဏ္ဍမတု=ပါ။ပ။ တမှာပိ အာဝါသာ=ထိုဒုတိယကျောင်းပရိဝုဏ်မှလည်း၊ အညံ=သော၊ အာဝါသံ=တတိယကျောင်းပရိဝုဏ်သို့၊ အဂမာသိ=သွားပြန်ပြီ၊ တတြပိ=ထိုတတိယကျောင်းပရိဝုဏ်၌လည်း။ပ။ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=ကို၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ ဝါ=က၊ သဗ္ဗသော(သဗ္ဗေဟိ)=အားလုံးကုန်သော၊ သတ္တဟိ=ခုနစ်ခုကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့မှ၊ ယံနူန ပဇ္ဇာဒေယျာမ=နှင်ထုတ်ကြရပါကုန်မူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။

အထ ခေါ=(၇)ခုသော ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့မှ နှင်ထုတ်ခံရရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော ဓမ္မိကသ=အရှင်ဓမ္မိကမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တို အဟောသိ) ဧကတိဘိက္ခုမကေဟိ=ကုန်သော၊ ဥပါသကေဟိ=တို့သည်၊ ဧကတိဘိက္ခုမိယံ=၌၊ ဝါ=က၊ သဗ္ဗသော=ကုန်သော၊ သတ္တဟိ=ကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဝါ=ကို) ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်အပ်သည်၊ ဝါ=နှင်ထုတ်ခံရသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ (အဟံ=ငါသည်) ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂစ္ဆာမိ နခေါ=သွားရပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနူန ဥပသင်္ကမေယျံ=သွားရပါမူကောင်းလေစွ၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံသည်၊ (အဟောသိ)

အထ ခေါ=အကြံအစည်ဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ ပဗ္ဗာစီဝဏ်=သဝိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ရာဇဂဟံ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ပက္ကာမိ=ထွက်ခွာသွားပြီ၊ အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ရာဇဂဟံ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဂိဇ္ဈကူဋော=ဂိဇ္ဈကူဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ (အတ္ထိ=၏) ယေန=၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တို အဝေစ)ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်သော၊ ဓမ္မိက=ဓမ္မိက၊ ဟန္ဒ=ယခု၊ တွံ=သင်သည်၊ ကုတော=အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂစ္ဆသိ နု=လာခဲ့သနည်း၊ ဣတိ(အဝေစ=မိန့်) (တနည်း)ဟန္ဒ=ဟဲ့၊ ဝါ=ဟယ်၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ တွံ=သင်သည်၊ ကုတော=မှ၊ အာဂစ္ဆသိ နု=နည်း၊ ဣတိ (အဝေစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်ကို။ပ။ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်အပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေစ=လျှောက်ပြီ)ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ အလံ=နှင်ထုတ်သင့်လှပေ၏၊ [တနည်း–ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ (တံ=သင့်ကို၊ ယံ ပဗ္ဗာဇေယျုံ=အကြင်နှင်ထုတ်ကြကုန်ရာ၏၊ ဧတံ=ဤသို့နှင်ထုတ်ခြင်းသည်) အလံ=သင့်လျော်လှပေ၏] တေ=သင့်အား၊ ဣမိနာ=ဤဧကတိဘိက္ခုမိအရပ်၌နေခြင်းဖြင့်၊ ကိံ=အဘယ်အကျိုးရှိမည်နည်း၊ ယံ တံ=အကြင်သင့်ကို၊ တတော တတော=ထိုထိုကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ ပဗ္ဗာဇေန္တိ=နှင်ထုတ်ကြကုန်၏၊ သော တွံ=ထိုသင်သည်၊ တတော တတော=ဝုဏ်မှ၊ ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်ခံရသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)မမေဝ=ငါ၏သာလျှင်၊ သန္တိကေ=အထံ၌၊ အာဂစ္ဆသိ=လာ၏။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘုတပုဗ္ဗံ=ရှေးဘ၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း–ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘုတပုဗ္ဗံ=ရှေးဘ၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသောအကြောင်းအရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့]သာမုဒ္ဒိကာ=သမုဒ္ဒရာကို ရွက်လွှင့် ကူးသွားကြကုန်သော၊ ဝါဏိဇာ=ကုန်သည်တို့သည်၊ တီရဒဿီ=သမုဒ္ဒရာကမ်းကို ကြည့်တတ်သော၊ ဝါ=သမုဒ္ဒရာကမ်းကို မြင်နိုင်သော၊ သကုဏံ=ကျီးငှက်ကို၊ ဂဟေတွာ=ယူကြပြီး၍၊ နာဝါယ=လှေဖြင့်၊ သမုဒ္ဒံ=သမုဒ္ဒရာသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟန္တိ=သက်ရောက် ကူးသွားကြကုန်၏၊ တေ=ထိုကုန်သည်တို့သည်၊ အတီရဒဿိဏိယာ=ကမ်းကိုမမြင်ရသော၊ နာဝါယ=ရွက်လှေမှ၊ တီရဒဿီ=ကမ်းကိုကြည့်တတ်သော၊ သကုဏံ=ကို၊ မုဉ္စန္တိ=လွှတ်ကြကုန်၏၊ သော=ထိုကျီးငှက်သည်၊ ပုရတ္ထိမံ=အရှေ့ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာသို့၊ ဂစ္ဆတေဝ=ပျံသွားသည်သာ၊ ပစ္ဆိမံ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံသွားသည်သာ။ ဥတ္တရံ=မြောက်ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ဂစ္ဆတိ ဧဝ=သာ၊ ဒက္ခိဏံ=တောင်ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=သာ၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံတက်သည်သာ၊ အနုဒိသံ=အထောင့်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံသွားသည်သာ။

သော=ထိုကျီးငှက်သည်၊ သမန္တာ=လှေ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်ပတ်လည်၌၊ [တနည်း–သာမန္တာ=လှေ၏အနီး၌]တီရံ=ကမ်းကို၊ သစေ ပဿတိ=အကယ်၍ မြင်ရငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့မြင်ရသည်ဖြစ်လသော်) တတောဂတောဝ=ထိုလွှတ်လိုက်သည့်အတိုင်း မပြန်လာဘဲ ပျံသွားမြဲ ပျံသွားတော့သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပန=ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊ သော=ထိုကျီးသည်၊ သမန္တာ=လည်၌၊ [တနည်း–သာမန္တာ=လှေ၏အနီးအရပ်၌]တီရံ=ကမ်းကို၊ သစေ နပဿတိ=အကယ်၍ မမြင်ရသေးငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မမြင်ရသေးသည်ဖြစ်လသော်) တမေဝ နာဝံ=ထိုလှေသို့သာ၊ ပစ္စာဂစ္ဆတိ=တဖန်ပျံလာ၏၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယံ တံ=အကြင်သင့်ကို။ပ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘုတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကောရဗျသ=ကောရဗျ မည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ပဠသာခေါ=ငါးခုသောအကိုင်းရှိသော၊ သီတစ္ဆာ ယောဇနေ=အေးမြသော အရိပ်ရှိသော၊ မနောရမော=စိတ်ကျေနှစ်သိမ့်ရာဖြစ်သော၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော နာမ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ (ကောင်းမွန်ခိုင်မြဲစွာ တည်တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့် သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော) နိဂြောဓရောဓော = ပညောင်ပင်မင်းသည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ နိဂြောဓရောဓဿ=ပညောင်ပင်မင်း၏၊ အဘိနိဝေသော=အကိုင်းအခက်ဖြန့်.ကား သွားရောက်တည်နေရာ အကျယ်အဝန်းအရပ်သည်၊ ဒွါဒသယောဇနာနိ=(၁၂) ယူဇနာတို့တိုင်အောင်၊ အဟောသိ = ဖြစ်ပြီ၊ မူလသန္တာနကာနံ=အားလုံးစုံ ဖြန့်.ကားပွားသော

အပြစ်တို့၏၊ အဘိနိဝေသော=ထိုးဖောက်တည်နေရာ အကျယ်အဝန်း အရှစ်သည်၊ ပဗ္ဗယောဇနာနိ=ငါးယူဇနာတို့တိုင်အောင်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုပ္ပတိဋ္ဌသ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ နိဂြောဓ ရာဇသ=၏၊ အာဒ္ဒကထာလိကာ သေယျထာပိ နာမ=ဆန်တပြည်ချက် ထမင်း အိုးကဲ့သို့၊ တာဝ မဟန္တာနိ=ထိုမျှလောက် အရွယ်အစားကြီးမားကုန်သော၊ ဖလာနိ =အသီးတို့သည်၊ အဟေသုံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အနေလက်=(ပျားကောင် ပျားဥတည်း ဟူသော) အပြစ်မရှိသော၊ [နတ္ထိ ဧလ ဒေါသော ယသ္သာတိ အနေလက်] ခုဒ္ဒ=ငယ်သောယင်ပျားတို့သည် ပြုလုပ်အပ်သော၊ မဓုံ=ပျားလပို့သည်၊ သာဒု=ချို သည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိနာမ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ အသ=ထို ပညောင်ပင်မင်း၏၊ ဖလာနိ=အသီးတို့သည်၊ သာဒုနိ=ချိုကုန်သည်၊ အဟေသုံ= ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [ခုဒ္ဒါဟိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ ကတံ ခုဒ္ဒံ ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ အနိဋ္ဌကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ၊ နိဒ္ဒေါသတာ စေတ္ထ မက္ခိကာဒိရဟိတတာယာတိ အာဟ "နိမ္မက္ခိက န္တိအာဒိ။ သာရတ္ထဒီပနာ၊ ပ–၄၃၆။ မဓုံ=ဒ္ဒ အာဂမသန္ဓိနိဂ္ဂဟီတံတည်း။]

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုပ္ပတိဋ္ဌသ=သော၊ နိဂြောဓရာဇသ=၏၊ ဧကံ=တခုသော၊ ခန္ဓံ=အကိုင်းကြီးကို၊ ဣတ္ထာဂါရေန=မောင်းမမိဖုရား အဆောင် နှင့်၊ ဝါ=မောင်းမမိဖုရားအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=သုံးဆောင်၏၊ [ဣတ္ထိနံ အဂါရံ ဣတ္ထာဂါရံ ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် အညီ မောင်းမမိဖုရားတို့၏ အခန်းအဆောင်ကို ဣတ္ထာဂါရ ဟုခေါ်သော်လည်း ဤဌ္ဌမ္ဘ ထိုမောင်းမမိဖုရားအပေါင်းကိုပင် ဌာနုပစာရအားဖြင့် ဣတ္ထာဂါရ ဟု ခေါ်ဆိုရသည်] ဧကံ=သော၊ ခန္ဓံ=ကို၊ ဗလကာယော=စစ်သည်ဗိုလ်ပါအပေါင်း သည်၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏၊ ဧကံ=သော၊ ခန္ဓံ=ကို၊ နေဂမဓာနပဒါ=နိဂုံးနေသူ, ဧနုပုဒ်နေသူတို့သည်၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ=သုံးဆောင်ကြကုန်၏၊ ဧကံ=သော၊ ခန္ဓံ=ကို၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ=ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည်။ပ။ မိဂါ=သားကောင်တို့သည်၊ [တနည်း–မိဂပက္ခိနော=သားငှက်တို့သည်၊] ပရိဘုဉ္ဇန္တိ=ကုန်၏။။ပ။ ကောစိ=တစုံ တယောက်သောသူသည်၊ ဝါ=တဦး တယောက်မျှ၊ ဖလာနိ–အသီးတို့ကို၊ နုရက္ခတိ=မစောင့်ရှောက်၊ (သူနိုးမနိုးအောင် စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလို) အညမညသ= အချင်းချင်း၏၊ (ကောဌာသေ=ဝေစုဝေပုံကျ ညောင်ကိုင်း၌) ဖလာနိ=ညောင်သီး တို့ကို၊ နု စ ဟိ'သန္တိ=(မည်သူကမျှ) မဖျက်ဆီးလည်း မဖျက်ဆီးကုန်။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တယောက် သော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌသ=သော၊ နိဂြောဓရာဇသ=၏၊ ဖလာနိ=အသီးတို့ကို၊ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုတိုင်အောင်၊ ဝါ=အလိုရှိသလောက်၊ ဘက္ခိတ္တာ=စားပြီး၍၊ သာခံ=ထီးအရွယ်အစားရှိသော အခက်ကို၊ ဘဇိတ္တာ=ချိုး၍၊ ပက္ကာမိ=(အရိပ်မှီး၍)ဖဲသွားပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထခေါ=၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌေ=

သော၊ နိဂြောဓရာဇေ=ပညောင်ပင်မင်းဌ၊ အဓိဝတ္ထာယ=စိုးအုပ်နေသော၊ ဒေဝ-တာယ=နတ်မှာ၊ စတေ=ဤသို့တွေးတောအံ့သြခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တွေးတော အံ့သြခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဟူမူ။)

အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာ ဖြစ်ပါပေစွာ့ဟရဲ့၊ ယတြ(ယော မနုဿော)=အကြင်လူသည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌသ=သော။ပ။ဘဋ္ဌိတွာ=၍၊ ပဏ္ဍမိသတိ နာမ=ဖဲခွာသွားလေဘိ၏၊ သော မနုဿော=ထိုလူသည်၊ ယာဝ (အတိဝိယ) =အလွန်ပင်၊ ပါပေါ=ယုတ်မာ၏၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော=သော၊ နိဂြောဓရာဇာ=သည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ ဖလံ=အသီးကို၊ ယံ နူနံ နု ဒဿယျ=မပေးပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောအံ့သြခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထ ခေါ=ထိုမှနောက်၌၊ (ပညောင်ပင်စောင့်နတ်၏ အသီးမသီးစေလိုသော စိတ်အလိုဆန္ဒ ဖြစ်ပြီးသည်မှနောက်၌)။ပ။ ဖလံ=ကို၊ နု အဒါသိ=မပေးပြီ၊ (နတ်၏ အဓိဋ္ဌာန်ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် မသီးတော့ပြီ။)

။ပ။ အထ ခေါ=အသီးမသီးတော့ရာ ထိုအခါ၌၊ ကောရဗျော=ကောရ ဗျမည်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒော=စိုးမိုးအုပ်စီး အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော= သိကြားမင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုသိကြားမင်းရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ =သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒံ=အစိုးရသူ ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကံ=သိကြားမင်းကို၊ စတေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆို ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ ယဋ္ဌေ= အကျွန်ုပ်ပြောကြားပါ၏၊ ဝါ=အကျွန်ုပ်တိုက်တွန်းပါ၏၊ [တနည်း–ယဋ္ဌေ= ကောင်းစွာ] ဓာနေယျာသိ=သိပါလော၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော=သော၊ နိဂြောဓရာဇာ= ပညောင်ပင်မင်းသည်၊ ဖလံ=ကို၊ နု ဒေတိ=မပေးတော့ပါ၊ ဝါ=မသီးတော့ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောပြီ)[ယဋ္ဌေတိ ဣမသ္မာ အာရောစယာမိတိ အယ မတ္ထောတိ အာဟ "အာရောစနတ္ထေ နိပါတော" တိ။ ယဋ္ဌေ ဓာနေယျာသိတိ သုဠု ဓာနေယျာသိတိပိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထဒီကာ၊ ဒု–၈။ ယဋ္ဌေတိ စောဒနတ္ထေ နိပါတော။ သံယုတ်ဋ္ဌ၊ တ–၄၄။]

။ပ။ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယထာ(ယေန ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရေန)=အကြင်တန်ခိုးစီမံဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင်စီမံ ဖန်ဆင်းအပ်သောတန်ခိုးကြောင့်၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=လေမိုးသည်၊ အာဟန္တာ=လာ၍၊ သုပ္ပတိဋ္ဌံ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ နိဂြောဓရာဇံ=ပညောင်ပင်မင်းကို၊ ပဝဇ္ဇေသိ=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေပြီ၊ ဥမ္မူလံ=အထက်၌ထောင်သောအမြစ်ရှိသည် ကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊[ဥဒ္ဓံ မူလံ ယဿ နိဂြောဓရာဇဿာတိ ဥမ္မူလော=အထက်၌

အမြစ်ရှိသော ပညောင်ပင်မင်း၊ တံ ဥမ္မုလ်] တထာရူပ်=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော ပညောင်ပင်မင်းကို လူးလိမ့်လဲကျသွားစေပြီး အမြစ်ထောင်စေနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်သော လေမိုးကျလာစေနိုင်ခြင်းသဘောရှိသော) ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ=တန်ခိုး စီမံဖန်ဆင်းမှုကို၊ ဝါ=စီမံဖန်ဆင်းအပ်သော တန်ခိုးကို၊ အဘိသင်္ခါသိ=စီမံဖန်ဆင်းပြီ။ပ။ အဓိဝတ္ထာ=သော၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊ ဒုက္ခီ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုမ္မနာ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ အသုမုခီ=မျက်ရည်ဖြင့် စိုစွတ်သောမျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍) ရုဒမာနာ=ငိုကြွေးလျက်၊ ဧကမန္တံ=တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ။

ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌေ=သော၊ နိဂြောဓရာဇေ=၌၊ အဓိဝတ္ထာ=သော၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊ (အတ္ထိ)။ပ။ အဓိဝတ္ထံ=သော၊ ဒေဝတံ=နတ်ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မေးပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ)ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ကိံ=အဘယ့်ကြောင့်၊ တွံ=သင်သည်၊ ဒုက္ခီ=သည်။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ နု=ရပ်နေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) မာရိသ=အရှင်သခင်ကြီးမင်း၊ (ယထာ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်) ဘုသာ=သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=သည်၊ အာဂန္တွာ=လာ၍၊ မေ=အကျွန်ုပ်၏၊ ဘဝနံ=ဘုံဗိမာန်ကို၊ ပဝတ္တေသိ=ပြီ၊ ဥမ္မုလ်=ကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ တထာဟိ=ထို့ကြောင့်ပင်၊ (အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဒုက္ခီ=သည်၊ ဒုမ္မနာ=သည်၊ အသုမုခီ=သည်၊ (ဟုတ္ဝာ)ရုဒမာနာ=လျက်၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေပါ၏) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ။)

ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ တွံ(တဝ)=သင်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မော[1]=သစ်ပင်၏ပင်ကို သဘောခံ၍၊ (သစ်ပင်တို့ကဲ့သို့ ခုတ်ဖြတ်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် အမျက်မထွက်ခြင်းသဘောခံ၍) ဌိတာယ=တည်စဉ်၊ ဝါ=တည်ခိုက်၊ ဝါ=တည်မြဲပါလျက်၊ ဘုသာ=သော။ပ။ ပဝတ္တေသိ အဝိနု=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေသလော၊ ဥမ္မုလ်=ကို၊ အကာသိ အဝိနု=ပြုခဲ့သလော၊ ဣတိ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)မာရိသ=အရှင်သခင်ကြီးမင်း၊ ကထံ ပန=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ရုက္ခော=သစ်ပင်သည်၊ ဝါ=သစ်ပင်စောင့်နတ်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=တည်မြဲသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်မေးပြီ။)

ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ဣဓ=ဤလောကခံ၌၊ ရုက္ခဿ=သစ်ပင်၏၊ မူလံ=အမြစ်ကို၊ မူလတ္ထိကာ=အမြစ်ဖြင့် အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=အမြစ်ကို အလိုရှိ

၁။**ရုက္ခဓမ္မေ**။ ။ရုက္ခဓမ္မော နာမ ရုက္ခေ ဆိဒ္ဓမာနေ ရုက္ခဒေဝတာယ မရော ပဒေါသဿ အကရဏံ။ ပါစိတ်ဘူတဂါမဝဂ်သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ ၂၅။ ရုက္ခဓမ္မေတိ ရုက္ခပကတိယံ၊ ရုက္ခသဘာဝေတိ အတ္ထော၊ ရုက္ခာနံ ဝိယ ဆေဒနာဒီသု အကုပ္ပနဋ္ဌေ ရုက္ခဓမ္မော နာမ။ သာရတ္ထဒီကာ၊ တ–၁၇။

သူတို့သည်၊ ဟရန္ဓိ=ဆောင်ယူသွားကြကုန်၏၊ တစ်=အခွံအခေါက်ကို၊ တစတ္ထိ ကာ=အခွံအခေါက်ကို အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဟရန္ဓိ=ကုန်၏၊ ပတ္တံ=အရွက်ကို၊ ပတ္တတ္ထိကာ=အရွက်အလိုရှိသူတို့သည်။ပ။ ပုပ္ဖံ=အပွင့်ကို။ပ။ စ=ထိုသို့ပင် ဆောင်ယူသွားကြပါကုန်သော်လည်း၊ တေန=ထိုသို့ဆောင်ယူသွားခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝတာ ယ=သစ်ပင်စောင့်နတ်သည်၊ အနတ္တာမနတာ ဝါ=မိမိပင်ကိုယ်စိတ်မရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး မရှင်လန်းမချမ်းမြေ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနဘိနန္ဒီ ဝါ=စိတ်မနှစ်သက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ နှ ကရဏီယာ=မပြုသင့်၊ ဝါ=မဖြစ်စေသင့်၊ ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ဧဝံ=ဤသို့ စိတ်မနှစ်သက်မှုကို မပြုခြင်း မဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ရုက္ခေါ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ရုက္ခဓမ္မော=၌၊ ဌိတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ။)

မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ မေ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝါ=အကျွန်ုပ်၏၊ ရုက္ခဓမ္မော=၌၊ အဋ္ဌိတာယ ဧဝ=မတည်မြဲစဉ်သာလျှင်၊ ဝါ=မတည်မြဲသည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဘုသာ=သော။ပ။ ပဝတ္တေသိ=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေခဲ့ပါပြီ၊ ဥမ္မူလံ=ကို၊ အကာသိ=ပြုခဲ့ပါပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ) ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ တွံ=သင်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မော=၌၊ သစေ တိဋ္ဌေယျာသိ=အကယ်၍ တည်ကြားအုံ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့တည်သည်ဖြစ်လသော်) တေ=သင်၏၊ ဘဝနံ=ဘုံဗိမာန်သည်၊ ပုရေ ယထာ=ရှေးဦးကဲ့သို့၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရာပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ) မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မော=၌၊ ဌဿာမိ=တည်ပါမည်၊ မေ=အကျွန်ုပ်၏၊ ဘဝနံ=သည်၊ ပုရေ ယထာ=ရှေးဦးကဲ့သို့၊ ဟောတု=ဖြစ်ပါစေလော၊ [တနည်း-မေ=၏၊ ဘဝနံ=သည်၊ ပုရေ=ရှေးဦး၊ ဝါ=လေမှိုးမလာမီ ရှေးယခင်က၊ အဟောသိ ယထာ=အကောင်းပကတိဖြစ်ခဲ့သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ၊ (ဣဒါနိ=လေမှိုးကျလာပြီးရာ ယခုအခါ၌)ဟောတု=အကောင်းပကတိ ဖြစ်ပါစေလော] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=တောင်းပန်စကားပြောကြားပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယထာ(ယေန ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရေန)=ကြောင့်၊ ဘုသာ=သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=သည်။ပ။ ဥသာပေသိ=ထောင်မတ်စေပြီ၊ မူလာနိ=အမြစ်တို့သည်၊ သဗ္ဗဝိနိ=(ရှေးယခင်အရေနှင့်)တူသော အရေရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ပင်ကို ပကတိနေရာ၌ တည်ကုန်သည်၊ အဟောသုံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏား မျိုးဓမ္မိက၊ ဒေဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ (ဤသစ်ပင်စောင့်နတ်အတူပင်) သမဏာဓမ္မော=ရဟန်းတရားသည်၊ ဌိတံ=တည်သော၊ ဝါ=တည်ပါလျက်၊ တံ=သင့်ကို၊ ဇာတိဘူမ ကာ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာ=တို့သည်၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ သမ္ဘသော(သမ္ဘေဟိ)=ကုန်သော၊ သတ္ထေဟိ=ကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဇေသုံ အပိနု=နှင်ထုတ်

ခဲ့ကြကုန်သလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကထံ ပန=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သမဏော=ရဟန်းသည်၊ သမဏ ဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=တည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= ပြန်၍မေးလျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဣဓ=ဤလောကင်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ သမဏော=ရဟန်းသည်၊ အဏ္ဏောသန္တံ=ဆဲရေးသူကို၊ နု ပစ္စဏ္ဏောသတိ=ပြန်၍ မဆဲရေး၊ ရောသန္တံ=ခြောက်ခြယ်ထိပါးစော်ကားသူကို၊ နု ပဋိရောသတိ=ပြန်၍ မခြောက်ခြယ်မထိပါးမစော်ကား၊ ဘဏ္ဍန္တံ=ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်သောသူကို၊ နု ပဋိဘဏ္ဍတိ=ပြန်၍မရိုက်နှက် မပုတ်ခတ်၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ စဝံ ခေါ= ဤသို့ ဆဲရေးသူကိုပြန်၍ မဆဲရေးခြင်း စသည်ဖြင့်ပင်။ သမဏော=သည်၊ သမဏဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်ကြား ဖြေဆိုတော်မူပြီ)ဘန္တေ=ရား၊ သမဏဓမ္မေ=၌၊ အဋ္ဌိတံယေဝ=မတည်သည်သာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=မတည်မြဲ၍သာလျှင်၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဇာတိဘူမကာ= ကုန်သော။ပ။ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဇေသုံ=နှင်ထုတ်ကြပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကာမေသု=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ ဝိတရာဂေါ=(ရာဂနှင့် ပယ်ခွာခြင်းကြောင့်) ကင်းသောရာဂရှိသော၊ တိတ္ထက ရော=အယူဝါဒကို ပြုလုပ်တတ်သော၊ (သုဂတိဘဝသို့ သက်ဆင်းရာဆိပ်ကမ်း တည်းဟူသော အယူဝါဒကို ပြုလုပ်တတ်သော) သုနေတ္တောနာမ=(ကောင်းသော မျက်လုံးများရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္ထာ=ဆရာသည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ [သုန္ဒရာနိ နေတ္တာနိ ယဿ သတ္ထုနော တိ သုနေတ္တော] ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုနေတ္တဿ=သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္ထုနော=ဆရာမှာ၊ အနေကာနိ=တပါးမကများစွာကုန်သော၊ သာဝကသတာနိ=တပည့်အရာတို့သည်၊ [တနည်း–အနေကာနိ သာဝကသတာနိ=ရာပေါင်းများစွာသော တပည့်တို့သည်] အဟေသုံ=ရှိခဲ့ကုန်ပြီ၊ သုနေတ္တော=သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္ထာ=ဆရာသည်၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့အား၊ ဗြဟ္မလောကသဟဗျတာယ=ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ (အခြား ဗြဟ္မာတို့၏) အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ=(ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်ကြောင်း)တရားကို၊ ဒေသေသိ=ဟောကြားပြီ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သုနေတ္တဿ=သော၊ သတ္ထုနော=ဆရာသည်၊ ဗြဟ္မလောကသဟဗျတာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တဿ=ဟောကြားစဉ်၊ စိတ္တာနိ=စိတ်တို့ကို၊ နု ပသာဒေသုံ=မကြည်လင်စေကြကုန်၊ တေ=(စိတ်မကြည်လင်စေကြသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကာယဿ= ၏၊ [ပဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၀) ဗျသနသုတ်၊ ဒုအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်

စာမျက်နှာ–၂၃၉ ကြည့်]။ပ။ ဥပဓိဇ်သု=လားရောက်ကြကုန်ပြီ။ပ။ ပသာဒေသုံ=ကြည်လင်စေကုန်ပြီ၊ တေ=ထိုစိတ်ကြည်လင်စေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကာမေသု=တို့၌၊ ဝီတရာဂေါ=သော၊ တိတ္ထကရော=သော၊ မူဂပက္ခော နာမ=မူဂပက္ခမည်သော၊ သတ္ထာ=သည်၊ အဟောသိ=ပြီ။ပ။ အရနေမိ နာမ=အရနေမိမည်သော။ပ။ ကုဒ္ဒါလကော နာမ=ကုဒ္ဒါလကမည်သော။ပ။ ဟတ္ထိပါလော နာမ=ဟတ္ထိပါလမည်သော။ပ။ ဇောတိပါလော နာမ=ဇောတိပါလမည်သော၊ သတ္ထာ=သည်၊ အဟောသိ=ပြီ။ပ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ တံ=ထိုဘဝါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိ မည္ဟိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ကာမေသု=တို့၌၊ ဝီတရာဂေ=ကင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ အနေကသတပရိဝါရေ=တရာမက များပြားလှသော အခြံအရံပရိသတ်ရှိကုန်သော၊ သသာဝကသံဃေ=တပည့်အပေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိတ္ထကရေ=အယူဝါဒကိုပြုလုပ်ဟောကြားတတ်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ ဏ္ဍမေ သတ္ထာရေ=ဤဆရာတို့ကို၊ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသဖျက်ဆီးမုန်းတီးသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)အဏ္ဏောသေယျ=ဆဲရေးငြားအံ့၊ ပရိဘာသေယျ=ခြိမ်းခြောက်ငြားအံ့၊ သော=ထိုခြောက်ယောက်သော ဆရာတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူသည်၊ ဗဟုံ=များစွာသော၊ အပုညံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို၊ ပသဝေယျ=ရရှိပါသလော၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေပါသလော၊ ဏ္ဍတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=မကောင်းမှုကို ရရှိသည်မှန်ပါ၏ ဘုရား၊ ဏ္ဍတိ(အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ ယော=အကြင်သူသည်။ပ။ အပုညံ=ကို၊ ပသဝေယျ=ရရှိရာ၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေရာ၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကေ=တယောက်သော၊ ပုဂ္ဂလံ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတ္တာ)အဏ္ဏောသတိ=ဆဲရေး၏၊ ပရိဘာသတိ=ဘေးကိုပြု၍ ခြိမ်းခြောက်၏၊ အယံ=(ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သော)ဤသူသည်၊ တတော=ထိုတပည့်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူထက်၊ ဗဟုတရံ=အထူးသဖြင့် များပြားသော၊ အပုညံ=ကို၊ ပသဝတိ=ရရှိ၏၊ ဝါ=၏၊ ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူထက် မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို ရရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ (ကုဒ္ဒေသတာ စသည်, တန်းတူညီသော အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ကြသော သီတင်း

သုံးဖော်ရဟန်းတို့၌) [ယထာမံ=ယထာ+ဣမံ] ဣမံ ယထာ=ဤဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကဲ့သို့၊ (တထာ=တို့အတူ) ဣတော=ဤ ငါဘုရား အဆုံးအမတရားတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ တိတ္ထိယတို့၏ အဆုံးအမတရား၌၊ ဧဝရူပိ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသဗြဟ္မစာရီတို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းလောက် အကုသိုလ်အပြစ် ရှိနိုင်ခြင်း သဘောရှိသော) အည်=အခြားသော၊ (သဗြဟ္မစာရီတို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းမှတပါး တခြားသော) ခန္ဓီ=မိမိ၏ကုသိုလ်ဂုဏ်ထူးကို တူးဖြိုတတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ နု ဝဒါမိ= ဟောတော်မမူ။ [အဋ္ဌကထာ၌ "အည် ဧဝရူပံ ဂုဏခန္ဓီ"ဟု အည်ပုဒ် ထည့်ထား၏]

(တနည်း) ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ ဣမံ=ဤဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ ခန္ဓီ=မိမိ၏ကုသိုလ်ဂုဏ်ကို တူးဖြိုတတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းဟူ၍၊ ဝဒါမိ ယထာ=ငါဟောတော်မူသကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) ဣတော=မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=၌၊ အည်=သဗြဟ္မစာရီတို့မှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ ဧဝရူပိ=သော၊ ခန္ဓီ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ထူးကို တူးဖြိုတတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ နု ဝဒါမိ= မမူ။

(တနည်း) ဗြဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ ဣမံ=သည်၊ ဓဏတိ ယထာ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ကို တူးဖြိုသကဲ့သို့၊ (တထာ=တူ) ဣတော=မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=၌၊ အည်=သဗြဟ္မစာရီတို့မှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ ဧဝရူပိ=သော၊ ခန္ဓီ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ထူးကို တူးဖြိုတတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ အဟံ=သည်၊ နု ဝဒါမိ=မမူ။

[ထို့နောက် "တံ ကိသ ဟေတု"ဟူသော ပုစ္ဆာကိုပြန်၍ ဆက်စပ်သော "ဣတိ တံ ဟောတိ"ဟူသော အဖုံးအအုပ် ဝါကျထည့်စွက်၍ အနက်ပေးရဦးမည်] ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သဗြဟ္မစာရီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကဲ့သို့ ဂုဏ်ကိုဖြိုဖျက်တတ်သော အပြစ်ကြီးသည့် အခြားသော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို ငါဘုရားဟောတော်မမူသည် အဖြစ်ကြောင့်) တံ=ထိုသို့ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သော သူထက် မကောင်းမွန်အကုသိုလ်ကို ရှိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

[ထို့နောက် "တသ္မာတိဟ"စသည်ကို အနက်ပေးမည်] ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို ပဒုဋ္ဌစိတ်ဖြင့် ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူသည် သုနေတ္တာအစရှိသော ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ပဒုဋ္ဌစိတ်ဖြင့် ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူထက် အကုသိုလ်အပြစ် ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤငါဘုရားသာသနာတော်၌၊ (တေ=သင်သည်) ဧဝံ=ဤသို့

နလုံးသွင်းရ၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့နလုံးသွင်းရ၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ) နော=ငါတို့၏၊ အာမသဗြဟ္မ စာရိသု[2]=ကိုယ်နှင့်သက်ဆိုင်, ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော်

၁။ အာမသဗြဟ္မစာရိသု။ ။ ဤနေရာ၌ "သမသဗြဟ္မစာရိသု၊ အာမသဗြဟ္မ–စာရိသု"ဟု ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ဝါကျ၌လည်း "သမနော၊ အာမနော" ဟု ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ၏၊ စီစစ်ပြဦးအုံ–

"ဒီအလုပ်ကို လုပ်ပေးစမ်းပါ၊ ဒီပစ္စည်းကို ငါ့ပေးစမ်းပါ" စသည်ဖြင့် စေခိုင်းတိုက်တွန်း အကူအညီတောင်းခံသောအခါ "အာမ=အင်းဟုတ်ကဲ့၊ ကောင်းပြီ"ဟု ဝန်ခံကတိပြုကြသော အိမ်သူအိမ်သား ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ကို "အာမနေ"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအာမနေကိုပင် အာမနော နာမ သကနော ဝုစ္စတိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ "သကနေ(ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ဘက်သား)"ဟု ခေါ်၏။

"အာမာတိ ပဋိဇာနာတီတိ အာမော၊ အာမော သကော နော အာမနော" ဟု ဝေနယတ္ထပြု၊ ဤပုဒ်နှင့်အလားတူ "အာမဇာတ၊ အာမဒါသီ"ဟုလည်းရှိသေး၏၊ ထို၌ "အင်း ဟုတ်ကဲ့"ဟု ဝန်ခံတတ်သော အိမ်ကျွန်မ (ဂေဟဒါသီ)ကို "အာမာ"ဟု ခေါ်၍ ထိုကျွန်မ၏သားကို "အာမာယ နာတော ပုတ္တော အာမဇာတော"ဟူသော ဝေနယတ္ထအရ "အာမဇာတ"ဟု ခေါ်၏။

အာမနေ–ပု၊ အာမ+နေ၊ အာမာတိ သွိကာရကော နော (၁) ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ပရိသတ်။ (ဝိသုဒ္ဓါရုံ ပိဋကအဘိဓာန်။)

· Āmajana, m., people living in the same house, housemates. (one's) family. relatives; (Critical ဟု ခေါ်သော ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။)

အာမဇာတောတိ "အာမ အဟံ ဝေါ ဒါသီ"တိ ဧဝံ ဒါသဏ္ဍ ဥပဂတာယ အာမဒါသိသမ္ဘိတာယ ဒါသိယာ ပုတ္တော။ ဇာတ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ–၂၄၂ (ကေကနိပါတ် နန္ဒဇာတ်)

"အဟံ တုမှာကံ ဒါသီ"တိ ဧဝံ ဒါသိဘာဝံ ပဋိဇာနာတိတိ အာမာ၊ ဂေဟဒါသီ။ သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ။ ၃၄၄။

ထိုကဲ့သို့ ကိစ္စကြီးငယ်ကို ကူညီဆောင်ရွက်ရန် ဝန်ခံကတိပြုကြသော ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ပရိသတ်၊ ကိုယ့်အိမ်သူ အိမ်သား ဆွေမျိုးသားချင်း (သကနေ)တို့ကို "အာမနေ"ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကေကမ္ဘ, ကေဒ္ဒေသ, သမသိက္ခတာ အားဖြင့် တူညီ၍ "အာမ ဘန္တေ ပဿာမိ၊ သာဓု သုဋ္ဌု ဘန္တေ သံဝရိဿာမိဟု ဝန်ခံကြသော သဗြဟ္မစာရီ (သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်း)တို့ကိုလည်း "အာမသဗြဟ္မစာရီ"ဟု ခေါ်၏။

'အာမာတိ ပဋိဇာနန္တီတိ အာမာ=ကောင်းပါပြီ၊ အာပတ်မလွန်ကျူးအောင် စောင့်စည်းပါမည်ဟု ဝန်ခံကြသော သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းများ။ ထိုရဟန်းတို့သည်ပင်

ရဟန်းတို့၌၊ (ဘန္တေ အာမ၊ ဝန်ခံကြသဖြင့်၊ ဆုံးမအပ်နှင်း၊ အချင်းချင်းသက်ဆိုင်၊ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌) စိတ္တာနိ=(ငါတို့၏)စိတ်တို့သည်၊ ပဒုဋ္ဌာနိ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=ဒေါသဖြစ်ပွားပြစ်မှား ဖောက်ပြန်ကုန်သည်၊ နု ဘဝိဿန္တိ=မဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတမ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်) ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတမ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

သုနေတ္တော စ=သုနေတ္တမည်သောဆရာသည်လည်းကောင်း။ မုဂပက္ခော စ=မုဂပက္ခမည်သော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏောပိ=ပုဏ္ဏားဖြစ်သော၊ အရနေမိ စ=အရနေမိမည်သော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ကုဒ္ဒါလကော=ကုဒ္ဒါလကမည်သော၊ သတ္ထာ စ=ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိပါလော=ဟတ္ထိပါလမည်သော၊ မာဏဝေါ=လုလင်ဖြစ်သော၊ သတ္ထာ စ=ဆရာသည်လည်းကောင်း။ အဟု=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ ဧတေ ပါလော=ပင်ကိုနာမည်အားဖြင့် ဧတေပါလလည်း မည်သော၊ (မြေးဖွားရာနေ့၌ လက်နက်တို့ အရောင်တလက်လက် ထွန်းတက်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း, ဘုရင်နှင့်တကွ အတိုင်းအတာမရှိများပြားလှသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ အကျိုးယုတ်မှုကို ဖယ်ရှားစောင့်ရှောက်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဧတေပါလလည်းမည်သော) ဂေါဝိန္ဒော=ရာထူးဌာနန္တရအားဖြင့် မဟာဂေါဝိန္ဒလည်းမည်သော၊ (ဘခင်ဂေါဝိန္ဒ၏ ရာထူး၌ တင်မြှောက်အတိသိက်သွန်းအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ရာထူးဌာနန္တရအားဖြင့် မဟာဂေါဝိန္ဒ

တပါးနှင့်တပါး အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆုံးမရန် အပ်နှင်း၍ အချင်းချင်းပိုင်ဆိုင်ကြသောကြောင့် သကဒေ (ကိုယ်နှင့်သက်ဆိုင် ကိုယ်ပိုင်ပုဂ္ဂိုလ်) ဖြစ်ကြ၏၊ သမာနံ ဗြဟ္မံ သဗြဟ္မံ=တူညီသော ဧကဒ္ဒေသတာစသော မြတ်သောအကျင့်၊ သဗြဟ္မံ စရန္တိ သဗြဟ္မစာရိနော=ဧကဒ္ဒေသတာစသည် တန်းတူညီသော အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ကြသော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ၊ အာမာ သကာ သဗြဟ္မစာရိနော အာမသဗြဟ္မစာရိနော= ကိုယ်နှင့် သက်ဆိုင်၍ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ၊ (အာမ ဘန္တေ ဝန်ခံခြင်း အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆုံးမရန် အပ်နှင်းခြင်းဖြင့် အချင်းချင်းပိုင်ဆိုင်ကြသော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ)

ဤပြခဲ့သော သာဓကနှင့် စိစစ်ချက်များအတိုင်း "အာမဇနော၊ အာမသ-ဗြဟ္မစာရိသု"ဟုသာ ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်၏၊ ယခုစာမူများ၌ "သမဇနော၊ သမသ-ဗြဟ္မစာရိသု"ဟု ရှိ၏။ သမ=တန်းတူညီမျှ ဖြစ်သဖြင့်+သက=ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ယူကာ သမဟုဒ်လည်း ပါဠိမှန်ဖြစ်ပါသည်ဟု ကတ်သီးကတ်သတ် ပြောလိုက ပြောနိုင်ပါ၏။

လည်းမည်သော) သတ္တပုရောဟိတော=(ရေကုအစရှိသော) ခုနစ်ဦးသောမင်း တို့၏ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ အဟု=ရှိခဲ့ဖူးပြီ။

အတီတ်သေ=ရှေးလွန်ခဲ့ပြီးသောကာလအဖို့၌၊ အဟိသကာ=သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲမနှိပ်စက်တတ်ကုန်သော၊ ယသသိနော=များသောအခြံအရံအကျော် အစောရှိကြကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ (ဧတေ)သတ္ထာရော=ထိုဆရာတို့သည်၊ နိရာမဂန္ဓာ=အမျက်ဒေါသဟူသော စိမ်းစိုပုပ်ညှီသော အနံ့မရှိကုန်သည်၊ [အာမ=စိမ်းစိုသော+ဂန္ဓ=အနံ့၊ နတ္ထိ အာမဂန္ဓော ယေသံ သတ္ထာရာနန္တိ နိရာမဂန္ဓာ] ကရဏော=ရှေ့အဖို့က ကရဏာနှင့်တကွဖြစ်သော ကရဏာစျာန်၌၊ အဓိမုတ္တာ=သက်ဝင်တည်နေကြကုန်သည်၊ [ကရဏာ (ပုဗ္ဗဘာဂကရဏာ) အသစျာနသ အတ္ထိတိ ကရဏံ=ရှေ့ပိုင်းကရဏာရှိသော ကရဏာစျာန် (ကရဏာစျာန်၏ ရှေ့အဖို့ကဖြစ်ခဲ့သော ကရဏာနှင့်တကွဖြစ်သော ကရဏာစျာန်)] ကာမသ်ယောဇနာတိဂါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော တဏှာကို လွန်မြောက်ကုန်သည်၊ ဝါ=ကာမရာဂသ်ယောဇဉ်ကို လွန်မြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) ကာမရာဂံ=ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သောတဏှာရာဂကို၊ ဝိရာဇေတ္တာ=စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းကြကုန်၍၊ ဗြဟ္မလောကူပဂါ=ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ လားရောက်ကြကုန်သည်၊ အဟုံ=ဖြစ်ကြကုန်ပြီ။

တေသံ=ထိုဆရာခြောက်ဦးတို့၏၊ အနေကာနိ သတာနိ=တရာမကများပြားလှကုန်သော၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာကုန်သော၊ သာဝကာပိ=တပည့်တို့သည်လည်း၊ အဟေသုံ=ရှိခဲ့ဖူးကုန်ပြီ၊ (တေပိ=ထိုတပည့်တို့သည်လည်း) နိရာမဂန္ဓာ=ကုန်သည်။ပ။ အဟုံ=ကုန်ပြီ၊ ယော နရော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ ဝိတရာဂေ=(စျာန်ဖြင့် ပယ်ခွာထားခြင်းကြောင့်)ကင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ သမာဟိတေ=တခုတည်းသောအာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားကြကုန်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်ငြိမ်သက်တော်မူကြကုန်သော၊ ဗာဟိရကေ=ဤသာသနာတော်၏ အပြင်အပ အဆုံးအမတရား၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ ဣသီ=ထိုရသေ့တို့ကို၊ ဝါ=ထိုသီလ သမာဓိ အစရှိဂုဏ်ထူး ဆည်းပူးရှာမှီးကြသော သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ [ယေတေ=ဧတေ၊ ယအာဂုံ၊] ပဒုဋ္ဌမနသက်ပွေါ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်အကြီးရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသဖျက်ဆီးမုန်းတီးသောစိတ်အကြီးရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပရိဘာသတိ=ခြိမ်းခြောက်ခံ၊ တာဒိသော=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ ဗာဟိရကဣသိတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သဘောရှိသော) သော နရော=ထိုလူမိုက်သည်၊ ဗဟုံ စ=များပြားလှသည်သာဖြစ်သော၊ အပုညံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို၊ ပသဝတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။ ဝါ=ရရှိ၏။ [ပဒုဋ္ဌမနသက်ပွါ တိ ဝိသသ်သ်ဝဋ္ဌမုတ္တံ ဝိယ ဒေါသေန ပဒူသိတမနသက်ပွါ။ မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌီကာ၊ ပ–၂၁၄၊ (ဘယဘေရဝသုတ်။)]

စ=ထို့ထက် အကုသိုလ်အပြစ်ရှိသောသူကို ပြုရသော်ကား၊ ယော နရော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ ဗုဒ္ဓသ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝက်=တပည့်ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌသမ္မန္ဓ=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဧက်=တပါးသော၊ ဘိက္ခုံ=သောတာပန်ရဟန်းကို၊ ပဒုဋ္ဌမနသက်ပျော်=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) ပရိဘာသတိ=အံ့၊[ဤ၂ါထာ၌ ယောနှစ်ပုဒ်ပါ၏၊ တပုဒ်ကို အနက်မရှိကြ၊ပါ] အယံ နရော=ဤလူမိုက်သည်၊ (ဗုဒ္ဓသာဝကဖြစ်သော ဒိဋ္ဌသမ္မန္ဓရဟန်းတပါးကို ပဒုဋ္ဌမနသက်ပွားဖြင့် ခြိမ်းခြောက်သော ဤလူမိုက်သည်) တတော=ထိုဗာဟိရက ဏ္ဍသိတို့ကို ပဒုဋ္ဌမနသက်ပွားဖြင့် ခြိမ်းခြောက်သော လူမိုက်ထက်၊ ဗဟုတရံ= သာ၍များပြားသော၊ ဝါ=သာ၍များပြားစွာ၊ အပုညံ=ကို၊ ပသဝေ=မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဝါ=ရှိ၏။

ဒိဋ္ဌဋ္ဌာနပွဟာယိနံ=အကျိုးမဲ့တို့၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သော (၆၂) ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ပယ်စွန့်တတ်သော၊ [ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနပုဒ်၌ "ဋ္ဌာန=အကျိုးမဲ့တို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော+ဒိဋ္ဌိ=၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ"ဟု အနက်မှတ်။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ အနတ္ထာနံ ဋ္ဌာနာနိ ကာရဏာနိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ] သာဓုရူပံ=ကောင်းသော အကျင့်သဘောရှိသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊နှ အာသီဒေ=(ကဲ့ရဲစော်ကား) မထိပါးမပုတ်ခတ်ထိုက်၊ ဝါ=မထိပါး မပုတ်ခတ်ရ၊ (ယော=အကြင်သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ကာမေသု=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ အဝိတရာဂေါ=မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိ၏၊ ယဿ=အကြင်သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဒ္ဒါ စ=သဒ္ဓါဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သတိ စ=သတိဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိရိယံ စ=ဝီရိယဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သမထော စ=သမာဓိဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာ စ=(သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိုင်းခြားယူဝင်တတ်သော) ဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသော ဏ္ဍဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဏ္ဍတိ=ဤမည်ကုန်သော) ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဏ္ဍဒြိယာ (ဏ္ဍဒြိယာနိ)=ဝိပဿနာဏ္ဍဖြစ်တို့သည်၊ မုဒု(မုဒုနိ)=နုနယ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဧသော=ဤသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယသံဃသ= အရိယာသံဃာတော်၏၊ သတ္တမော=(၇)ပါးမြောက်သော၊(အရဟတ္တဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်မှ ပြောင်းပြန် ရေတွက်သော် ခုနှစ်ပါးမြောက်ဖြစ်သော) ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

တာဒိသံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းစသော သဘောရှိသော) ဘိက္ခုံ=သောတာပန်ရဟန်းကို၊ အာသဇ္ဇ=ထိပါးပုတ်ခတ်၍၊ ဝါ=ထိပါးပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးဦးမဆွ ပဌမကပင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဥပဟညတိ=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်မည်၏၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဥပဟန္တွာန=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ပြီး၍၊ ပစ္ဆာ=နောက်၌၊ အညံ=အခြားသောသူကို၊ ဝိဟိံသတိ=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်မည်၏။

စ=တိုက်တွန်းစကား မိန့်ကြားတော်မူအံ့၊ (ယသ္မာ=အကြင့်ကြောင့်) ယော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခတိ=(အကုသိုလ်အပြစ်မပြစ်အောင်) ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏၊ တဿ=ထိုပညာရှိသည်၊ ဗဟိရော=မိမိမှ အပြင်အပပြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ရက္ခိတော=(မည်ညှင်းဆဲ မနှိပ်စက်မိအောင်) စောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်တော့၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ညှင်းဆဲနှိပ်စက်မှု အကုသိုလ်မပြစ်အောင် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် သူတပါးကိုလည်း မည်ညှင်းဆဲ မနှိပ်စက်မိအောင် စောင့်ရှောက်ပြီးဖြစ်တော့သည် အဖြစ်ကြောင့်) ပဏ္ဏိတော=ပညာရှိသည်၊ သဒါ=အမြဲခပ်သိမ်း၊ အတ္တတော=မိမိ၏ကုသိုလ်ဂုဏ်ကို မတူးဖြိုသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခေယျ=စောင့်ရှောက်သင့်၏၊ ဝါ=စောင့်ရှောက်ရမည်၊ ဝါ=စောင့်ရှောက်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒွါဒသမံ=(၁၂)ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဓမ္မိကဝဂ္ဂေါ=ဓမ္မိကဝဂ်တည်း။ပ။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အပေါင်းအစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယဝဏ္ဏာသက

(၆) ၁-ဗဟောဝဏ်

၁-ဗသောဏသုတ်

၅၅။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤသောဏသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သား ထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ဂိဇ္ဈကူဋေ=ဂိဇ္ဈကူဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်၌၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကူဋ်တောင်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ သောဏော=အရှင် သောဏသည်၊ ရာဇဂဟေ=၌၊ သီတဝနသ္မိं [1]=သီတမည်သော တောသုသာန်၌၊ ဝိဟရတိ=၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော သောဏသ=အရှင်သောဏသည်၊ ရဟောဂတသ=လူရှင်းကင်းဆိတ်ရာသို့ ရောက်လျက်၊ ပဋိသလ္လီနသ=တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေစဉ်၊ [တနည်း-အထ ခေါ=၌၊ ရဟောဂတသ=

၁။ **သီတဝနဝုဒ်နက် စီစစ်ချက်။** ။ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် စမ္ပကွန္ဓက (၂၆၈)နှင့် ဤသုတ်ပါဠိတော်တို့၌ သီတဝနေပုဒ်ကို ယင်းတိုက်ပင်တော်-ဟု (သီသပါဝနေပုဒ်နှင့်အနက်တူ)မြန်မာပြန်တော်မူကြ၏၊ သို့သော် ထောမနိဗန्ध်နှင့် အမရကောသ သက္ကတအဘိဓာန်, Practical ခေါ် သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ သီတသဒ္ဒါ၏ ဟာနက်များကို ထုတ်ပြရာတွင် အသန=ပိတောက်ပင်၊ ဗဟုဝါရက=သနပ်ပင်၊ ဝေတသ=ကြွေမ်ပင် Nimba tree =တမာပင်ဟူသောအနက်များကိုသာ တွေ့ရ၍ ယင်းတိုက်ပင်ဟူသော အနက်ကို မတွေ့ရ။

ထိုပြင် ဤသုတ် အဂိုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း "သီတဝနေတိ ဧဝံနာမကေ သုသာနေ"ဟုလည်းကောင်း, သာရတ္ထဒီပနီကာ၊ တ-၂၉၀ (မဟာဝါ စမ္ပကွန္ဓက)၌လည်း "သီတဝနေတိ ဧဝံနာမကေ ဝနေ"ဟုလည်းကောင်း သာမာန်မျှသာ ဖွင့်ပြ၏၊ တောအနက်ဟာ ဝနသဒ္ဒါ ပါနေသောကြောင့် ထိုဝနသဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက် သီတသဒ္ဒါလည်း သစ်ပင်အနက်ဟာ ဖြစ်ရမည်ဟု ယူဆဖွယ်ရာ ရှိသော်လည်း မည်သည့်သစ်ပင်ဟု မသိနိုင်သောကြောင့် နိဿယခန်း၌ အဋ္ဌကထာဠီကာတို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း "သီတဝနသ္မိं =သီတမည်သော တောသုသာန်၌"ဟု အနက်ပေးခဲ့ပါသည်။

လူရှင်:ကင်းဆိတ်ရာသို့ ရောက်လျက်၊ ပဋိသလ္လီနသေ=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေသော၊ အာယသ္မတော သောဏသေ=အရှင်သောဏ၏၊ ဝါ=အရှင်သောဏမှာ] ဧဝံ=ဤသို့၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပရိဝိတက္ကော=အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိဒိသော=အဘယ်သို့သော စိတ်အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ယေ ကေစိ=ကြွင်းမဲ့ညသုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ အာရဒ္ဓဝီရိယာ=ပြီးစီးစေအပ်သော ဝီရိယရှိကုန်လျက်၊ ဝါ=အပြည့်အစုံ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေတော်မူကြကုန်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ တေသံ=(အာရဒ္ဓဝီရိယဖြစ်သော) ထိုအားလုံးသော တပည့်တို့တွင်၊ အညတရော=တပါးအပါအဝင်ပါတည်း။

အထ စ ပန=ယင်းသို့ တပါးအပါအဝင်ဖြစ်ပါလျက်၊ မေ=ငါ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အနုပါဒါယ=တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုကျအားဖြင့် တစုံတခုသော သင်္ခါရတရားကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ=အာသဝတရားတို့မှ၊ နု ဝိမုစ္စတိ=မလွတ်မြောက်၊ [ဒုတိယအနုက်ပေးနည်းနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃၁)ဒုတိယအနုရဒ္ဓသုတ်ကြည့်]ပန=ယင်းသို့ မလွတ်မြောက်နိုင်သေးလျှင်ကား။ [လူ့ဘဝ၌ မဆိုထားဘီ၊ အာရဒ္ဓဝီရိယရှိသော ရဟန်းဘဝမှာပင် ငါ၏စိတ်သည် ကိလေသာအာသဝတို့မှ ယင်းသို့ မလွတ်မြောက်နိုင်သေးလျှင်ကား] (ယသ္မာ=အကြောင်းကြောင့်) မေ=ငါ၏၊ ကုလေ=အမျိုးတွင်၊ ဝါ=နေအိမ်တွင်၊ ဘောဂါ=ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ ခေါ=ရှိကုန်သည်သာ၊ (မယာ=ငါသည်) ဘောဂါ=ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇိတုံ စ=သုံးစွဲခံစားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ် ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ကာတုံ စ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သက္ကာ[1]=တတ်နိုင်ကုန်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊

၁။ သက္ကာ ဘောဂါစ ဘုဉ္ဇိတုံ။ ။ဤဝါကျ၌ သက္ကာကိုငဲ့၍ "ဘောဂါ, ပုညာနိ"ဟု ပဌမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘောဂါနှင့် ပုညာနိပုဒ်တို့ကို "တို့သည်"ဟု ကတ္တားအနုက်ပေး၍ "သက္ကာ=တတ်နိုင်ကုန်၏"၌ စပ်ရ၏၊ ယင်းသို့ ပဌမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဘုဉ္ဇိတုံ, ကာတုံတို့၌ အဓိပ္ပါယ်ရရုံမျှ စပ်နိုင်အောင် "တို့ကို"ဟု ဂ်အနုက်လည်း ဆိုရသေး၏၊ မယာပုဒ်ကိုမူ ဘုဉ္ဇိတုံ, ကာတုံတို့၌စပ်၊ ဤနေရာ၌ သက္ကာကို ငဲ့၍ "ဘောဂါ"ဟု ပထမန္တထားပြီးကာမှ ဘုဉ္ဇိတုံကိုငဲ့၍ "ဘောဂေ"ဟု ဒုတိယန္တ မဖြစ်နိုင်တော့ပုံကို ညွှန်မြှောင်မိုက်ထဲ၌ ခွေးဟု ထင်မှတ်၍ အသတ်ခံရသော သားကလေးအတွက် သားမှန်းသိသောအခါ အသက်တဖန် ပြန်ရှင်ရန် မဖြစ်နိုင်ခြင်းနှင့် နှိုင်းခိုင်းကာ "သာသညာယ ဟတော ရတ္ထော"စသည်ဖြင့် ဘေဒစိန္တာ (၃၈၆) ဂါထာ မိန့်ဆို၏။ ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် (နာ-၂၆၈)၌မူ "ဘောဂေ"ဟု ဒုတိယာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိရှိ၏။

သိက္ခံ=ရဟန်းသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သော လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တိတွာ=ပြန်လည်သွားရ၍၊ ဘောဂေ စ=ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကိုလည်း၊ ယံနူန ဘုဥ္ဇေယ္ယုံ=သုံးစွဲခံစားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ပုညာနိ စ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုလည်း၊ ယံနူန ကရေယ္ယုံ=ပြုရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သော စိတ်အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ စေတသာ=ကိုယ်တော်၏စိတ်ဖြင့်၊ အယသ္မတော သောဏဿ=၏၊ စေတောပရိဝိတက္ကံ=စိတ်အကြံကို၊ ဉတ္မာယ= သိတော်မူ၍၊ သေယ္ယထာပိ နာမ=ဥပမာပြရသော်ကား၊ ဗလဝါ=အားကောင်း သော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ သမိဉ္ဇိတံ=ကွေးထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ= လက်မောင်းကို၊ ပသာရေယ္ယ သေယ္ယထာပိ နာမ ဝါ=ဆန့်တန်းလိုက်ရာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပသာရိတံ=ဆန့်တန်းအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=ကို၊ သမိဉ္ဇေယ္ယ သေယ္ယထာပိ နာမ ဝါ=ကွေးလိုက်ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝံ ခေါ= ဤနည်းအသွင် လျင်မြန်စွာပင်၊ ဝိနှုကၠေ=သော၊ ပဗ္ဗတေ=၌၊ အန္ဓရဟိတော= ကွယ်ပျောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သိတဝနေ=၌၊ အာယသ္မတော သောဏဿ=၏၊ သမ္မုခေ=ရှေ့မှောက်၌၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာအခင်း ပေါ်၌။ နိသီဒိ=ထိုင်တော်မူပြီ၊ အာယသ္မာပိ သောဏော=အရှင်သောဏသည် လည်း၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

သောဏ=သောဏ၊ တေ=သင်သည်၊ ရဟောဂတဿ=လျှက်။ပ။ ဥဒပါဒိ နနု=ဖြစ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ခဲ့သနည်း ဟူမူ) ယေကေစိ=ကုန်သော။ပ။ ပုညာနိ စ=တို့ကိုလည်း၊ ယံနူန ကရေယ္ယုံ= စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ်အကြံသည်၊ (ဥဒပါဒိ နနု=ဖြစ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=ပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့သော စိတ် အကြံဖြစ်ခဲ့သည် မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) သောဏ= သောဏ၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုအပ်မည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်)ကိ မညသိ= အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ တွံ=သင်သည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ အဂါရိယဘူတော= အိမ်နေသူလူဖြစ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်စဉ်) ဝိဏာယ= စောင်း၏၊ တန္တိသရေ=စောင်းကြိုး (စောင်းညှို)အသံ၌၊ ဝါ=စောင်းတီးခြင်း အတတ်၌၊ ကုသလော=ကျွမ်းကျင်သူသည်၊ (ဟောသိ=ဖြစ်ပါသလော)ဣတိ= သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ= သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ)။

။ပ။ယဒါ=အကြင်အခါ၌၊ တေ=သင်၏၊ ဝိဏာယ=စောင်း၏၊ တန္တိယော =ကြိုးတို့သည်၊ ဝါ=ညှိုတို့သည်၊ အစ္စာယတာ=အလွန်ရှည်လျားစွာ ဆွဲငင်

တီးခတ်အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=အလွန်ကြမ်းတမ်းပြင်းထန်စွာ တီးခတ်အပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်အုံ့၊ တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ တေ=သင်၏၊ ဝီဏာ=စောင်းသည်၊ သရဝတီ ဝါ-ကောင်းသောအသံရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ အပိနု=ဖြစ်ပါ၏လော၊ ကမ္မညာ ဝါ=တီးခြင်းအမှု၌ လျောက်ပတ်ကောင်းမွန်သည်လည်း၊ ဝါ=အတီးကောင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ အပိနု=လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘဂ္ဂေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ=ဤအသံကောင်းခြင်း, အတီးကောင်းခြင်းသည်၊ နောဟိ(ဟောတိ)=မဖြစ်ပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) ။၀။ တန္တိယော=တို့သည်၊ အတိသိထိလာ=အလွန်လျော့လျော့ တီးအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=အုံ့။၀။ သောဏ=သောဏ၊ ပနု=ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ၊ ယဒါ=၌၊ တေ=သင်၏၊ ဝီဏာယ=၏၊ တန္တိယော=တို့သည်၊ နု အစ္စာယတာ=အလွန်ရှည်လျားစွာ ဆွဲ၀င် တီးခတ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်၊ ဝါ=အလွန်ပြင်းထန်စွာ တီးအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်၊ နာတိသိထိလာ=အလွန်လျော့စွာ တီးအပ်သည်မဟုတ်ကုန်သည်၊ သမေ= ညီညီမျှမျှ အလယ်အလတ်ကျသော၊ ဂုဏေ=စောင်းညှိုအသံ၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ=တည်ကုန်သည်၊ ဝါ=တည်ထား၍ တီးခတ်အပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=အုံ့။၀။ ဧဝံ ဘဂ္ဂေ=အသံကောင်း, အတီးကောင်းသည် မှန်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ။)

သောဏ=သောဏ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယံ=အလွန်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာယ=စိတ်ပျံ့လွင့်သည် အဖြစ်ငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ အတိသိထိလဝီရိယံ=အလွန်လျော့သော ဝီရိယသည်၊ ကောသဇ္ဇာယ=ပျင်းရိသည်အဖြစ်ငှာ၊ သံဝတ္တတိ=၏၊ သောဏ=သောဏ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တွံ=သင်သည်၊ ဝီရိယသမထံ=ဝီရိယနှင့် အညီအမျှ ယှဉ်သော သမာဓိကို၊ အဓိဋ္ဌဟ=တည်ဆောက်ပါလော၊ ဣန္ဒြိယာနံ=သဒ္ဓါ အစရှိသော ဣန္ဒြေတို့၏၊ (သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိဟူသော နှစ်ပါးစီသော ဣန္ဒြေတို့၏) သမတ္တ=(တပါးထက်တပါး မလွန်ကဲဘဲ) ညီမျှသည်အဖြစ်ကိုလည်း၊ ပဋိပဇ္ဇ=ထိုးထွင်းသိပါလော၊ တတ္ထ စ=ထိုဣန္ဒြေတို့ ညီမျှသည်အဖြစ်သည်လည်း၊ (သတိ=ဖြစ်လသော်) နိမိတ္တံ=(သမထ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ဟူသော) အရိပ်နိမိတ်ကို၊ ဂဏှာဟိ=ယူလော၊ ဝါ=(မှန်ကြေးမုံအပြင်ဝယ် မျက်နှာရိပ် ထင်ပေါ်လာသည့်ပမာ) ထင်ပေါ်လာစေလော၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘဂ္ဂေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ အာယသ္မာ သောဏော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စဿောသိ=ရှေ့ရှုရိုသေစွာ နာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် ရိုသေစွာနာခံပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ သောဏံ=အရှင်သောဏကို၊ ဣမိနာ ဩဝါဒေန=ဤစောင်းဥပမာပြ အဆုံးအမတရားတော်ဖြင့်၊

ညြဝဒိတ္တာ=ဆုံးမတော်မူပြီး၍။ပ။ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ ဝိရိယသမထံ=ကို၊ အဓိဋ္ဌာသိ=တည်ဆောက်ပြီ။ပ။ ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓံ=ထိုးထွင်းသိပြီ။ပ။ နိမိတ္တံ=သမထဝိပဿနာအရိပ်နိမိတ်ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ=ယူပြီ၊ ဝါ ထင်ပေါ်လာစေပြီ၊ [ထို့နောက် စာမျက်နှာ-၁၃၇၊ ပဠာကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ် ကြည့်]။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တသ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊ အာယသ္မတော သောဏသ=အရှင်သောဏမှာ၊ တေ=ဤအကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနူန ဥပသက်မေယျံ=သွားရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ ဥပသက်မိတ္တာ=သွားပြီး၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ=အထံတော်၌၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ် ရရှိကြောင်းကို၊ ယံနူန ဗျာကရေယျံ=ထုတ်ဖော်လျှောက်ထားရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ သောဏော=သည်။ပ။ တံ=ကို၊ အဝေါစ=ပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ [စာပိုဒ် (၄၉)ခေမသုတ် (စာမျက်နှာ-၅၃၉)ကြည့်]။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သို့၊ အဓိမုတ္တော=ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ညွှတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ညွှတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပဝိဝေကာဓိမုတ္တော=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ ကင်းရှင်း ဆိတ်သုဉ်းသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

အဗ္ယာပဇ္ဈာဓိမုတ္တော=ဒေါသဗျာပါဒ မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဏှာက္ခယာဓိ-မုတ္တော=တဏှာကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥပါဒါနက္ခယာဓိမုတ္တော=ဥပါဒါန်ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ပြင်းပြင်းထန်ထန် မြဲမြဲစွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသမ္မောဟာဓိမုတ္တော=ပြင်းထန်စွာတွေဝေသော မောဟမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ

တွေ့ဝေသော မောဟမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ညွှတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘန္တေ=ရား၊ သိယာ=တခါတရံ၌၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စသ=အချို့သော၊ အာယသ္မတော=အရှင်မှာ၊ ဧဝं=ဤသို့ယုံမှား တွေးတောခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ (ကိန္တု=အဘယ်သို့ ယုံမှားတွေးတောခြင်းသည်၊ အသ=ဖြစ်နိုင်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ကေဝလီ=သက်သက်၊ (ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်ပညာနှင့် မတွဲမဖက်သက်သက်) သဒ္ဓါမတ္တကံ=ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားမျှကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ နေက္ခမ္မာဒိမုတ္တော=သည်၊ ဝါ=ငါနေက္ခမ္မာဒိမုတ္တဖြစ်သည်ဟု အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားသည်၊ ဟောတိ နု=ဖြစ်လေရော့သလား၊ တ္တတိ=ဤသို့ယုံမှား တွေးတောခြင်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့ပင် ယုံမှားတွေးတောမှု ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ စတံ=ဤနေက္ခမ္မာဒိမုတ္တဖြစ်ခြင်းကို၊ ဧဝं=ဤသို့ ယုံမှား တွေးတောသည့်အတိုင်း၊ နု ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မမှတ်သင့်သည်သာ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဒီဃာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိသော၊ ဝုသိတဝါ=ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မြတ်သော မဂ်အကျင့်ရှိသော၊ ဝါ=မြတ်သော မဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ကတကရဏီယော=ပြုအပ်ပြီးသော (၁၆)ပါးသော ပြုဖွယ်မဂ်ကိစ္စရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကရဏီယं ဝါ=နောက်ထပ်ပြုဖွယ်ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကတဿ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိစ္စကို၊ ပဋိစယံ ဝါ=အထပ်ထပ်ပြုငြား တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ အသ-မနုပဿတ္ထော =မမြင်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ရာဂဿ=ရာဂ၏၊ ခယာ=အကြွင်းမဲ့ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ (လောကီစျာန်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်းကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်၍ ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်) ဝီတရာဂတ္တာ=(မဂ္ဂပဋိဝေဓဖြင့်) ကင်းပြီးသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နေက္ခမ္မာဒိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုနေသည်၊ ဝါ=....တ္တဖိုလ်၌ ညွှတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒေါသဿ=ဒေါသ၏၊ ခယာ=ကြောင့်၊ ဝီတဒေါသတ္တာ=(မဂ္ဂပဋိဝေဓဖြင့်) ကင်းပြီးသော ဒေါသရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်။ပ။ မောဟဿ=မောဟ၏၊ ခယာ=ကြောင့်။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ လာဘ+သက္ကာရ+သိလောကံ=(ဆွမ်းသင်္ကန်းစသော) သာမာန်ရိုးရိုးရအပ်သော ပစ္စည်းလာภ်+အထူးတလည်ကောင်းစွာ စီမံပြုလုပ်အပ်သော ပစ္စည်း+ချီးမွမ်းအံ့သြ ကျော်စောမှုကို၊ ဝါ=လာภ်+ပူဇော်သက္ကာရနှင့်+အကျော်အစောကို၊ နိကာမယမာနော=လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပဝိဝေကာဒိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းသော အရဟတ္တဖိုလ်၌ ညွှတ်ကိုင်းသည်၊ ဝါ=....တ္တဖိုလ်၌ ငါညွှတ်

ကိုင်း၏ဟု အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားသည်၊ဟောတိ နှုန=ဖြစ်လေရော့သလော၊ တ္ထတိ=ဤသို့ ယုံမှားတွေးတောမှုသည်၊ (အသ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့ပင် ယုံမှားတွေးတောမှု ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ ဧတံ=ဤပဝိဝေကာ ဓိမုတ္တဖြစ်ခြင်းကို၊ ဧဝံ=ဤသို့ ယုံမှားတွေးတောသည့်အတိုင်း၊ နု ခေါ ဒဠ္ဌုံ= သာ။ပ။ ပဝိဝေကာဓိမုတ္တော= ..... မျက်မှောက်ပြုနေသည်၊ ဝါ=ခ်ဉ္ဇတ်ကိုင်း သည်၊ ဟောတိ။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ သီလဗွတပရာမာသံ=(ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ လွတ်မြောက် ကြောင်းမဟုတ်သော) အလေ့အကျင့်ကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆမှု ဒိဋ္ဌိမျှ ကိုပင်၊ (နွား ခွေး စသည်တို့၏ အလေ့အကျင့်နှင့် လောကီသီလ လောကီစျာန် မျှဖြင့် သံသရာဝဋ္ဋဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏ဟု မှားယွင်းစွာယူဆမှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မျှကိုပင်) [သုဒ္ဓိမဂ္ဂပရာမသနဝသေန ပဝတ္တိတံ ယံကိဉ္စိ လောကိယံ သီလံ စျာနဉ္စ သီလဗွတမိစ္ဆေဝ ဣဟာဓိပ္ပေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု–၃၃၃] သာရတော= အမွန်အမြတ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အနှစ်သာရအနေအားဖြင့်၊ ပစ္စာဂစ္ဆန္တော=ယုံကြည် အားထား အသိမှားသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) အဗျာပဇ္ဈာဓိမုတ္တော=....မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=....တ္ထဖိုလ်ခ်ဉ် ညွှတ်ကိုင်းသည်၊ ဝါ=....ငါညွှတ်ကိုင်း၏ဟု အရဟတ္တဖိုလ် ကို ပြောကြားသည်၊ (ဟောတိ နှုန)။ပ။ အဗျာပဇ္ဈာဓိမုတ္တော=ပြုသည်၊ ဝါ= ကိုင်းသည်၊ ဟောတိ။ပ။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ "ယော သော ဘန္တေ ဘိက္ခု အရဟံ ခီဏာသဝေါ"စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားခဲ့သည့်အတိုင်း၊ သမ္မာ= မှန်ကန်သော ဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တစိတ္တသ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သောစိတ်ရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ [စက္ခုဿ–ခ်ဉ်စပ်] ဘုသာ= (နတ်အာရုံအလား) အင်အားကြီးမားပြင်းထန်ကုန်သော၊ စက္ခုဝိညေယ္ယာ=စက္ခု ဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့သည်၊ စက္ခုဿ=စက္ခုပသာဒ၏၊ ဝါ=စက္ခုပသာဒအား၊ အာပါတံ=ရှေ့ရှုကျရောက်ခြင်းသို့၊ ဝါ=ထင်ပေါ်လာခြင်း သို့၊ ဧဧ အာဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်လာကုန်အုံ၊ (ဧဝံ သန္တေသုပိ=ဤသို့ ရောက်လာသည် ဖြစ်ကုန်သော်လည်း) (ကိလေသာ=ကိလေသာတို့သည်) အသ = ထိုရဟန္တာ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ=ထက်ဝန်ကျင်းမှ မဖမ်းယူ နိုင်ကုန်။

အသ=ထိုရဟန္တာ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အမိသိကတမေဝ[1]=အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် ပြုတတ်သော ကိလေသာမရှိသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ကိလေသာ

၁။ **အမိသိကတံ။** ။မိသံ ကရောန္တိ မိသိကတာ=အာရုံနှင့်စိတ်ကို ရောနှော အောင် ပြုတတ်သော ကိလေသာများ၊ နှ သန္တိ မိသိကတာ (ကိလေသာ)ယသ စိတ္တသာတိ အမိသိကတံ=အာရုံနှင့်ရောနှောအောင် ပြုတတ်သောကိလေသာ မရှိ

တို့က အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် မပြုအပ်သည်သာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဌိတံ=တည်တံ့သည်၊ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တံ=တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဧသော=ဤရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) အသ=ထိုစိတ်၏၊ ဝယဓ=ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကိုလည်း၊ အနုပဿတိ=ရှု၏၊ [ဥပ္ပါဒေါ စ ဝယော စ ဝယော-ဟူ၍ ဝိရူပေကသေသ်ပြု။]

ဘုသာ=ကုန်သော၊ သောတဝိညေယ္ယာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒါ=သဒ္ဒါရုံတို့သည်၊ သောတဿ=သောတပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ=သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်လာကုန်အုံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသုပိ=လည်း) (ကိလေသာ=တို့သည်) အသ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ=ကုန်။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ဃာနဝိညေယ္ယာ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံတို့သည်၊ ဃာနဿ=ဃာနပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ=သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အုံ့။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ဇိဝှာဝိညေယ္ယာ=ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရသာ=ရသာရုံတို့သည်၊ ဇိဝှာယ=ဇိဝှာပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ=သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အုံ့။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ကာယဝိညေယ္ယာ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်၊ ကာယဿ=ကာယပသာဒ၏၊ ဝါ=အား။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ မနောဝိညေယ္ယာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=ဓမ္မာရုံတို့သည်၊ မနဿ=မနောဒွါရ၏၊ ဝါ=အား။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ သေယ္ယထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ သေလော=ကျောက်ဖြင့် ပြီးသော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ အစ္ဆိဒ္ဒေါ=အပေါက်မရှိသည်၊ အသုသိရော=အခေါင်းမရှိသည်၊ ဧကဃနော=မကွဲမအက် တခဲနက်ဖြစ် ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းသည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏) အဝ=ယင်းသို့ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်က၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=လေမုန်းအစုအဝေးသည်၊ စေ အာဂစ္ဆေယ္ယ=အကယ်၍လာငြားအုံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့လာသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း) (သာ=ထိုပြင်းထန်သော လေမုန်းအစုအဝေးသည်) နံ=ထိုကျောက်တောင်ကို၊ နေဝ သက်မ္မေယ္ယ=တစိတ်တဖို့ တချို့အားဖြင့်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ၊ နှ သမ္ပကမ္ပေယ္ယ=အားလုံးသော အဖို့အားဖြင့်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ၊ နှ သမ္ပဝေဓေယ္ယ=ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှား လဲကျမသွားစေနိုင်ရာ၊ အဝ=၌၊ ပစ္ဆိမာယ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊

သောစိတ်။ (တနည်း) မိသဲ ကရိယတော်, မိဿီကတံ=(ကိလေသာတို့က) အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် ပြုအပ်သောစိတ်၊ နှ မိသီကတံ အမိသီကတံ=(ကိလေသာတို့က) အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် ပြုအပ်သည် မဟုတ်သောစိတ်။

ဝါ=က။ပ။ ဥတ္တရာယ=မြောက်ဘက်ဖြစ်သော။ပ။ ဒက္ခိဏာယ=တောင်ဘက်ဖြစ်သော။ပ။ ဘန္တေ=ရှင်း၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်။ပ။

[ဂါထာ] နေက္ခမ္မံ=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တသ စ=ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=ညွှတ်ကိုင်းသည်လည်း ဖြစ်သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပဝိဝေကံ=ကိလေသာအားလုံးမှ ကင်းရှင်း ဆိတ်သုဉ်းသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တသ စ = သော၊ ဝါ=သော၊ အဗျာပဇ္ဇာဓိမုတ္တသ စ = ဒေါသဗျာပါဒ မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=....တ္တဖိုလ်ကို ညွှတ်ကိုင်းသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနက္ခယသ =ဥပါဒါန်ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တသ စ=သော။

တဏှာက္ခယာဓိမုတ္တသ စ=တဏှာကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ အသမ္မောဟံ=ပြင်းစွာတွေဝေသော မောဟမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တသ စ=သော၊ (ခီဏာသဝဿ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) ["ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏"ဟု သာမီအနက်ပေးခိုက် စိတ္တံ၌စပ်၊ "ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်"ဟု ကတ္တားအနက်ပေးခိုက် ဒိသွာ၌စပ်]အာယတနပွါဒံ =(စက္ခုစသော) အာယတနတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို၊ ဒိသွာ=မြင်၍၊ ဝါ=ရှု၍၊ သမ္မာ=မှန်ကန်သော ဤဝိပဿနာ အကျင့်ဖြင့်၊ (အာယတနတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ရှုသော ဤဝိပဿနာအကျင့်ဟူသော အကြောင်းမှန်, နည်းလမ်းမှန်ဖြင့်) စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=(ဖလသမာပတ် အနေအားဖြင့်) နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်၏။

(တနည်း) အာယတနပွါဒံ=ကို၊ ဒိသွာ=၍၊ (အရိယမဂ္ဂါနုဘာဝေန= ဤအာယတနပွါဒကို ရှုသော ဝိပဿနာကြောင့် ရအပ်သော အရိယမဂ်၏ အစွမ်းဖြင့်) သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ= ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်၏။

သမ္မာ=မှန်ကန်သော ဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တသ=(ဖလသမာပတ် စိတ်ဖြင့်) နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်တော်မူသော၊ [တနည်း-(အရိယမဂ္ဂါနုဘာဝေန=ဖြင့်) သမ္မာ=စွာ၊ ဝိမုတ္တသ=ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်တော်မူသော] သန္တစိတ္တသ=ငြိမ်းအေးသော စိတ်ရှိသော။ တသ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်းမှာ၊ ကတသ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိစ္စကို၊ ပဋိစယော=အထပ်ထပ်ပြုကြား တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ကရဏီယံ=နောက်ထပ်ပြုဖွယ်မဂ်ကိစ္စသည်လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိ။

ဧကဋ္ဌနော=မကွဲမအက် တခဲနက် ကျစ်လျစ် သိပ်သည်းသော၊ သေလော =ကျောက်တောင်သည်၊ ဝါတေန=လေကြောင့်၊ နသမီရတိ ယထာ=မလှုပ်ရှား

သက္ခဲသို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ဣဒ္ဓာ စ=လိုလားနှစ်သက်ဖွယ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနိဋ္ဌာ စ=မလိုလား မနှစ်သက် ရွံ့မုန်းဖွယ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကေဝလာ=ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရသာ=ရသာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါ=သဒ္ဒါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဖဿာ စ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာ စ=ဓမ္မာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ တာဒိနော=တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ကောင်းဆိုးအာရုံ တွေ့ကြုံနှစ်ရပ် တထပ်တည်းပြု တန်းတူရှုတော်မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဌိတံ=တည်တံ့ခိုင်မြဲသော၊ ဝိပ္ပမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နပ္ပဝေဓေန္တိ=မလှုပ်ရှားစေနိုင်ကုန်၊ (သော=ထို ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အသေ=ထိုစိတ်၏၊ ဝယဓမ္မ=အဖြစ်အပျက်ကိုလည်း၊ အနုပဿတိ=အထပ်ထပ်ရှု၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ပဌမံ။

၂–ဖဂ္ဂုနသုတ်

၅၆။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=အရှင်ဖဂ္ဂုနသည်၊ အာဗာဓိကော=အနာရောဂါ စွဲကပ်နေသည်၊ ဒုက္ခိတော=အလွန်အကဲ ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာရှိသည်၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေသည်၊ ဗာဠှဂိလာနော=အပြင်း အထန် မကျန်းမာနေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)။ပ။ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ အာဗာဓိကော=အနာရောဂါ စွဲကပ်နေပါ၏၊ ဒုက္ခိတော=နာရှိပါ၏၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေပါ၏၊ ဗာဠှဂိလာနော=မာနေပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ သာဓု=တပည့်တော် တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ဉဿာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်းပြု၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ (အတ္ထိ)တေန=ထိုအရှင် ဖဂ္ဂုနရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမတု=ကြွတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) [တနည်း–ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ ယေန=၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=၌၊ ဥပသင်္ကမတု=ကြွသွားတော်မူပါမူကား၊ သာဓု=ကောင်းပါ၏၊ ဣတိ အဝေါစ] ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှီဘာဝေန=ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံတော်မူပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနှသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ, စိတ်ကိုဆွာလျက်, ငြိမ်သက်ကိန်းဝပ်, ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သခ်ါရသတ္တဝါ, ဖဲခွာကင်းဆိတ်, ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း, ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ ဥट्ठိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)။ပ။ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=

မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒုရတောဝ=အဝေးဌိပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာတော်မူနေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ=မြင်ရပြီးသည်သာ၊ ဒိသွာန=မြင်ရပြီး၍၊ မဗ္ဗကေ=ညောင်စောင်းပေါ်ဌိ၊ သမဓောသိ=ထတော့မည့်အမှုအရာကို ပြုပြီ၊ (ဝန်းကျင်လူပ်ရှား လေးစားသမှု ထတော့မည့်အမှုအရာကို ပြုပြီ) [သံ+အဓောသိ။ သံပုဗ္ဗ ဓုဓာတ်၊ အဓ္ဓောတ္ကန်ဤဝိဘတ်၊ သအာဂုံ၊ ဓာတ်၏အစဌိ အလာ၊ ဓု ကမ္မနေ။]

အထ ခေါ=ဌိ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂုနံ=အရှင်ဖဂ္ဂုနကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တို အဝေါစ) ဖဂ္ဂုန=ဖဂ္ဂုန၊ အလံ=တော်ပြီ၊ (ထိုင်စရာနေရာ ပေးဖို့ မလိုတော့ပြီ) ပရေဟိ=တပါးတခြားသော သူတို့သည်၊ ပညတ္တာနိ=ခင်းထားအပ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ အာသနာနိ=ဤနေရာအခင်းတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိပါကုန်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ တတ္ထ=ထိုနေရာအခင်းတို့ဌိ၊ နိသီဒါသာမိ=ထိုင်အုံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်ဌိ၊ နိသီဒိ=ထိုင်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂုနံ=ကို၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ (ကိန္တို အဝေါစ)။ပ။

ဖဂ္ဂုန=ဖဂ္ဂုန၊ ကစ္စိ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=ဘယ့်နယ်လဲ၊ တေ=သင်၏၊ (ဣဒံ သရီရံ=ဤခန္ဓာကိုယ်သည်) ခမနီယံ=ဒုက္ခကို ခံနိုင်၏လော၊ [ဒုက္ခဝေဒနာဒဏ်ကို ခံနိုင်ရဲ့လား]ကစ္စိ=နည်း၊ (တေ=သင်၏၊ ဣဒံ သရီရံ=သည်) ယာပနီယံ=(လျှောင်းထိုင်ရပ်သွား လေးပါးသော) ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ=ဣရိယာပထ မျှတပါ၏လော၊ [ဘယ်နယ်လဲ၊ ထနိုင်ရဲ့လား၊ ထိုင်နိုင်ရဲ့လား စသည်ဖြင့် ဆိုလို၏] ကစ္စိ=နည်း၊ တေ=သင်၏၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့သည်၊ ပဋိက္ကမန္တိ=လျော့ပါးသက်သာပါကုန်၏လော၊ နော အဘိက္ကမန္တိ=မတိုးပွားပါကုန်၏လော၊ သာနံ=ထိုဝေဒနာတို့၏၊ ပဋိက္ကမော=လျော့ပါးသက်သာခြင်းသည်၊ ပညာယတိ=သိသာထင်ရှား၏လော၊ [**"ထိယံ တော သံ နမိ ဝါ"**ဟူသော သဒ္ဒနိတိ(၃၆၇)သုတ်ဖြင့် တကို သပြု၍ နံဝိဘတ်ဖြင့် "သာနံ"ဟု ရှုပ်ပြီး၏] နော အဘိက္ကမော=မတိုးပွားခြင်းသည်၊ ပညာယတိ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရှင်း၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ (ဣဒံ သရီရံ=သည်) နု ခမနီယံ=ဒုက္ခကို မခံနိုင်ပါ၊ နု ယာပနီယံ=ဣရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဝါ=တပည့် တော်မှာ၊ ဗာဠှာ=ပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဒုက္ခာ=ကုန်သော၊ ဝေဒနာ=တို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ=တိုးပွားနေပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ=မယုတ်လျော့ပါကုန်။ပ။

ဘန္တေ=ရှင်း၊ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ တိလေါနေ=ထက်မြက်သော၊ သိခရေန=သံစူးဖြင့်၊ မုဒ္ဓနိ=ဦးထိပ်ဌိ၊ အဘိမတ္ထေယျ

သေယျထာပိ=ထိုးစိုက်လိုက်သကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ မုဒ္ဓနိ=၌၊ အဓိမတ္တာ=လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိကုန်သော၊ ဝါ=လွန်မင်းပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဝါတာ=လေတို့သည်၊ ဥဟနန္တိ=ထိုးနှက်ညှဉ်းပန်းနေပါကုန်၏။ပ။ ဒဠ္ဍေန=ခိုင်ခံ့မြဲမြံသော၊ ဝရတ္တကွဏ္ဍေန=သားရေကြိုးအပိုင်းဖြင့်၊ သီသဝေဋ္ဌံ=ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်ဖွဲ့ချည်ခြင်းကို၊ (ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်၍ ထိုကြိုးအဖျားဌ တပ်ထားအပ်သော တုတ်ချောင်းဖြင့် ချာချာပတ်ပတ်လှည့်၍ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်းကို) ဒဒေယျ သေယျထာပိ=ပေးရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ သီသေ=၌၊ အဓိမတ္တာ=ကုန်သော၊ သီသဝေဒနာ=ခေါင်းကိုက် ခေါင်းခဲဝေဒနာတို့သည်၊ (အပြင်မထွက်နိုင်၍ အတွင်းဌာသာ တိုးဝှေ့နေသော လေတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဦးခေါင်းဝေဒနာတို့သည်) (ဟောန္တိ=ဖြစ်ပေါ်နေကုန်၏။)

ဘန္တေ=ရား၊ ဒကော=ကျွမ်းကျင်သော၊ ဂေါဃာတကော ဝါ=နွားသတ်သမားသည်လည်းကောင်း၊ ဂေါဃာတကန္တေဝါသီ ဝါ=နွားသတ်သမား၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း၊ တိဏော့န=ထက်လှစွာသော၊ ဂေါဝိကန္တနေန=နွားကို ဖောက်ခွဲ လှီးဖြတ်ကြောင်း ဓားဖြင့်၊ ကုစ္ဆိ=နွားဝမ်းဗိုက်ကို၊ ပရိကန္တေယျ သေယျထာပိ=လှီးဖြတ်ဖောက်ခွဲရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ ကုစ္ဆိ=ဝမ်းဗိုက်ကို၊ အဓိမတ္တာ=ကုန်သော၊ ဝါတာ=လေတို့သည်၊ ပရိကန္တန္တိ=လှီးဖြတ်ဖောက်ခွဲနေပါကုန်၏။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဒွေ=နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဗလဝန္တော=အားကောင်းကုန်သော၊ ပုရိသာ=ယောကျ်ားတို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလတရံ=အထူးအားနည်းနေသော၊ ပုရိသံ=ယောကျ်ားကို၊ နာနာဗာဟာသု=နေရာအမျိုးမျိုးသော လက်မောင်းတို့၌၊ ဂဟေတ္တာ=ဆွဲကိုင်ကြကုန်၍၊ အင်္ဂါရကာသုယာ=မီးကျီးတွင်း၌၊ ဝါ=မီးကျီးစု မီးကျီးပုံ၌၊ သန္တာပေယျုံ သေယျထာပိ=ပြင်းထန်စွာပူလောင်စေကြကုန် ရာသကဲ့သို့၊ ဝါ=ကင်ကြ ရှိမ်ကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ သမ္မရိတာပေယျုံ သေယျထာပိ=ပြင်းထန်စွာ ထက်ဝန်းကျင်မှ ပူလောင်စေကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ ထက်ဝန်းကျင်မှ ကင်ကြ ရှိမ်ကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ ကာယသ္မိ=ခန္ဓာကိုယ်၌၊ အဓိမတ္တော=လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=လွန်မင်းပြင်းထန်သော၊ ဒုက္ခော=ပူလောင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏)။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (အရှင်ဖဂ္ဂုနအပြင်းအထန် ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားနေရရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂုနံ=အရှင်ဖဂ္ဂုနကို၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္ဒဿေတ္တာ=(နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးတရားကို) မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်စေပြီး၍၊ သမာဒပေတ္တာ=(ကုသိုလ်တရားတို့ကို) ကောင်းစွာလက်ခံ နာယူစေပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတ္တာ=(နာယူအပ်

ပြီးသော တရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက် ထက်မြက် စေပြီး၍၊ သမ္မဟံသေတ္တာ=(ရပြီး ဂုဏ်ထူးချီးကျူးပြောလျက်) စိတ်ဓာတ်အစဉ် ကြည်လင်ရှင်လန်းစေပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ပက္ကာမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=အရှင်ဖဂ္ဂုနသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တသ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်မီ၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ စ=ထူးခြားချက်ကား၊ အသ=ထိုအရှင်ဖဂ္ဂုန၏၊ တမှိ သမယေ=ထိုအချိန်ဖြစ်သော၊ မရဏကာလေ=သေခါနီးအခါ၌၊ ဣန္ဒြိယာနိ=(စက္ခုအစရှိသော ခြောက်ပါးသော) ဣန္ဒြေတို့သည်၊ ဝိပ္ပသီဒိသု=အထူးကြည်လင်ကုန်ပြီ၊ အထ ခေါ=(အရှင်ဖဂ္ဂုန ကွယ်လွန်တော်မူပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်။ပ။ ဝိပ္ပသီဒိသု=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ကိं=အဘယ်ကြောင့်၊ ဝါ=အဘယ်မှာလျှင်၊ ဖဂ္ဂုနသ=ဖဂ္ဂုနမည်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဣန္ဒြိယာနိ=တို့သည်၊ နု ဝိပ္ပသီဒိသန္တိ=မကြည်လင်ကုန်အံ့နည်း၊ အာနန္ဒ=နန္ဒာ၊ ဖဂ္ဂုနသ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပဠုဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ သြရမ္ဘာဂိယေဟိ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိန်(၃၇)သုတ်ကြည့်] သံယောဇနေဟိ=သံယောဇဉ်တို့မှ၊(ကာမရာဂ, ပဋိဃနှင့်၊ သီလ, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော သံယောဇဉ်တို့မှ) အဝိမုတ္တံ=(တရားမနာရသေးမီက) မလွတ်မြောက်သေးသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တဿ=ထိုဖဂ္ဂုနရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(ကွယ်လွန်ခါနီး၌ ငါဘုရား ဟောကြားအပ်သော)ထိုတရားဒေသနာကို၊ သုတ္တာ=ကြားနာရပြီး၍၊ ဝါ=ကြားနာ၍ခြင်းကြောင့် ။ပ။ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်ပြီ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ကာလေန=သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ဓမ္မသဝနေ=တရားနာခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ကာလေန=၌၊ အတ္ထုပပရိက္ခာယ=(မှန်ကန်, မမှန်ကန်သော)အကြောင်းနည်းလမ်းကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြောင်းနည်းလမ်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း၊ ဆ=၆–မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပဠုဟိ=ကုန်သော၊ သြရမ္ဘာဂိယေဟိ=ကုန်သော၊ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ အဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တမှိ သမယေ=ထိုအချိန်အခါဖြစ်သော၊ (ထိုသြရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးရာဖြစ်သော) မရဏကာလေ=၌၊ တထာဂတံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ လဘတိ=အခွင့်ရ၏။

တဿ=ထိုရဟန်းအား၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အာဒိကလ္ယာဏံ=အစပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါဒရှိသော ဂါထာခု ပဌမပါဒဟူသော အစပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) မဇ္ဈေ-ကလ္ယာဏံ=အလယ်ပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (ဒုတိယ, တတိယပါဒဟူသော အလယ်ပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) ပရိယောသာနကလ္ယာဏံ=အဆုံးပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (စတုတ္ထပါဒဟူသော အဆုံးပိုင်းခု ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန်, သမ္မပ္ပဓာန် အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗ्यञ्ဇနံ=(သီထိလ, ခနိတ အစရှိသော) အက္ခရာနှင့်ပြည့်စုံပီသအောင်လည်းကောင်း၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ=(အကျိုးလိုလား, မေတ္တာပွားယှဉ်) ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း၊ ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏။

(ဧဝံ=ဤသို့, အာဒိကလ္ယာဏ စသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေန္တော စ=ဟောကြားတော်မူလျှင်လည်း) ဗြဟ္မစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူအပ်သော) မြတ်သောအကျင့် ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာသေတိ=ထင်ရှားပြတော်မူ၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(ကွယ်လွန်ခါနီးခု မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော) ထိုတရား ဒေသနာတော်ကို။ပ။ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊အယံ=ဤသည်ကား၊ (သေခါနီးကာလခု မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားဒေသနာတော်ကို ကြားရ၍ သြရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား)ကာလေန=တရားနာသင့်ရာ အခါခု၊ ဓမ္မသဝနေ=တရားနာခြင်းခု၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာနိသံသော=အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကျိုးအာနိသင်ကား ။ပ။ မရဏကာလေ=ခု၊ တထာဂတံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ နု ဟေ ခေါ လဘတိ=အခွင့်မရသည်သာ၊ အပိစ ခေါ=စင်စစ်သော်ကား၊ တထာဂတသာဝကံ=မြတ်စွာဘုရားတပည့်ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ လဘတိ=၏၊တဿ=ထိုရဟန်းအား၊ တထာဂတသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မံ=ကို။ပ။ ပကာသေတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(မြတ်စွာဘုရားတပည့် ဟောကြားအပ်သော) ထိုတရားဒေသနာတော်ကို။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤမြတ်စွာဘုရားတပည့် ဟောကြားအပ်သော တရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ သြရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား) ကာလေန=ခု၊ ဓမ္မသဝနေ=ခု၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။

။ပ။ တထာဂတသာဝကံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ နပိ လဘတိ=အခွင့်ရ သည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=အဟုတ်သော်ကား။ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=နာယူ နာယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သင်ကြား သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=တရားဒေသနာတော်ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကေတိ=အထပ်ထပ် ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်၏၊ တဿ=ထိုရဟန်းသည်ကို၊ ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ်ကြံစည်လသော်၊ ဝါ=အထပ်ထပ် ကြံစည်စဉ်၊ အနုဝိစာရယတော=အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်သုံးသပ်လသော်၊ ဝါ=စဉ်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော=အထပ်ထပ်ရှုဆင်ခြင်လသော်၊ ဝါ=စဉ်။ ။ပ။ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့နာယူ သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော တရားဒေသနာတော်ကို အထပ်ထပ် ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့် သြဝဏ္ဏာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ အတ္ထုပပရိက္ခာယ=၌၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣဒ=၌၊ ဘိက္ခုနော။ပ။ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ ခေါ=သို့သော်လည်း၊ အနုတ္တရေ=မိမိထက် ထူးကဲလွန်မြတ်

၁။ **တဿ ယထာသုတံ။ပ။ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။** ။(တနည်း)တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ် ကြံစည်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုဝိစာရယတော=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော=ကြောင့်၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော။ပ။ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

(တနည်း)ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ် ကြံစည်သော၊ အနုဝိစာရယတော=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော=အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ပဋ္ဌဟိ=ကုန်သော၊ သြဝဏ္ဏာဂိယေဟိ=ကုန်သော၊ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

နိဿယခန်း၌ အနုဝိတက္ကယတော စသည်ကို လက္ခဏာအနက်နှင့် အနာဒရအနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ထိုနည်း၌ အနုဝိတက္ကနစသော ကြိယာနှင့် ဝိမုစ္စနကြိယာတို့ တပြိုင်နက်တည်း အတိအကျ မဖြစ်နိုင်သော်လည်း အနုဝိတက္ကန စသောကြိယာ ဖြစ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏအနည်းငယ် ကွာခြားရုံမျှဖြင့် ဝိမုစ္စနကြိယာ ဖြစ်နိုင်ရကား တပြိုင်နက်တည်းဟုပင် ဆိုနိုင်သောကြောင့် လက္ခဏာအနက် အနာဒရအနက်တို့ကို ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သော တရားမရှိသော၊ ဥပဓိသခ်ိုယေ=(ခန္ဓာအစရှိသော) ဥပဓိတို့၏ကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဝိမုတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် မသက်ဝင် မညွှတ်ကိုင်းသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပကာသေတိ=၏၊ တသ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ဥပဓိသခ်ိုယေ=၌၊ ဝိမုစ္စတိ=အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင်ညွှတ်ကိုင်း၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ အနုတ္တရ ဥပဓိသခ်ိယ၌ စိတ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင်ညွှတ်ကိုင်းခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ ဓမ္မသံဝေနေ=၌၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။ပ။ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ တထာ-ဂတသာဝကဟု၏ တရားကို ကြားနာရ၍ အနုတ္တရဥပဓိသခ်ိယ၌ စိတ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင်ညွှတ်ကိုင်းခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ ဓမ္မသံဝေနေ=၌၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဆဋ္ဌဘိဇာတိသုတ်

၅၇။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပူရဏေန=ပူရဏမည်သော၊ (တယောက်လျှောသော ကျွန်တရာကို ပြည့်စေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ပူရဏမည်သော) ကဿပေန=ကဿပသည်၊ ဝါ=ကဿပအနွယ်ဝင် ဖြစ်သူသည်၊ [တနည်း-ကဿပေန=ကဿပသည်၊ ပူရဏေန=ပူရဏသည်] ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=ခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ကဏှာဘိဇာတိ=မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ပြီ၊ နီလာဘိဇာတိ=ညိုသော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ=အပ်ပြီ၊ လောဟိတာဘိဇာတိ=နီသောအမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ ဟလိဒ္ဒါဘိဇာတိ=နနွင်းရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသောအမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ သုက္ကာဘိဇာတိ=ဖြူစင်သော အမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ ပရမသုက္ကာဘိဇာတိ=အလွန်ဖြူစင်သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ပြီ။

ဘန္တေ=ရား၊ တတြ=ထိုခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့တွင်၊ ကွဒံ(အယံ)=ဤလျှောက်ထားအပ်လတ္တံ့သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပူရဏေန=သော၊ ကဿပေန=သည်၊ ကဏှာဘိဇာတိ = မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=အပ်ပါပြီ၊ သြရဘ္ဘိကာ=သိုးသတ်သမားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူကရိကာ=ဝက်သတ်သမားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သာကုဏိကာ=ငှက်သတ်သမား (ငှက်မုဆိုး)တို့ကို လည်း ကောင်း၊ မာဂဝိကာ=သားသတ်သမား (သားမုဆိုး)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လုဒ္ဒါ=(သတ်ဖြတ်ညှဉ်းပန်း ကြမ်းတမ်းရက်စက်သူ) မုဆိုးဟူသမျှတို့ကို လည်းကောင်း၊ မစ္ဆဃာတကာ=ငါးသုတ်သမား တံငါသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စောရာ=ခိုးသားဒမြတို့ကို လည်းကောင်း၊ စောရဃာတကာ=သူခိုးဒမြတို့ကို သတ်ဖြတ်သူ (လက်မရွံ့အာဏာသား ပါးကွက်သမား) တို့ကိုလည်းကောင်း၊

ဗန္ဓနာဂါရိကာ= အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်စောင့် (ထောင်မှူး)တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝါပန=ထိုမှတပါး၊ အညေ=အခြားကုန်သော၊ (ပြဆိုအပ်ပြီးသော သြရဏ္ဍိကမှ ဗန္ဓနာဂါရိက တိုင်အောင်သော လူတို့မှတပါး ထခြားကုန်သော) ကုရုရကမ္မန္တာ=ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော အမှုလုပ်ငန်းရှိကုန်သော၊ ယေ ကေစိ=ကြွင်းမဲ့ညသုံ အားလုံးစုံသော အမျိုးဇာတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေပိ=ထိုအားလုံးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ကဏ္ဍာဘိဇာတိယော = မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=ပညတ်အပ်ပါကုန်ပြီ။)

ဘန္တေ=ရား၊ တတြ=တို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ)=ကို၊ ပုရေဘေန=သော၊ ကဿပေန=သည်၊ နီလာဘိဇာတိ=ညိုသောအမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=ပြီ၊ ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ=ဆူးဖြင့် အသက်မွေးသူဖြစ်ကုန်သော၊ (ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ဆန္ဒရာဂဟူသော ဆူးထည့်စွက်၍ သုံးဆောင်ကြခြင်းကြောင့် ဆူးဖြင့် အသက်မွေးသူ ဖြစ်ကုန်သော) ဘိက္ခူ=ဘုရားသာသနာတော်ဝင် ရဟန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [တနည်း-ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ=တဏှာကဝုတ္တိကမည်ကုန်သော၊ ဝါ=(ခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အတ္တကိလမထအကျင့်ကို ပြုကျင့်အားထုတ်ကြခြင်းကြောင့်) ဆူးပေါ်၌ နေထိုင်ကျင့်သုံးကြသကဲ့သို့ ဖြစ်သူမည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ဤသာသနာတော်၏ အပြင်အပ ရဟန်းအချို့တို့ကိုလည်းကောင်း] ဝါ ပန=ပါး၊ အညေ= (ကဏ္ဍကဝုတ္တိက ရဟန်းတို့မှ) တပါးတခြားကုန်သော၊ ကမ္မဝါဒါ=ကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယူအဆရှိကုန်သော၊ ကိရိယဝါဒါ= ကုသိုလ်ကံကို ပြုထိုက်၏ဟု အယူအဆရှိကုန်သော၊ ယေ ကေစိ=ကြွင်းမဲ့ညသုံ အားလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးဇာတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေပိ=ထိုအားလုံး သော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးဇာတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နီလာဘိဇာတိယော=ညိုသော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ကုန်ပြီ။)

ဘန္တေ=ရား၊ တတြ=တို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ)=ကို၊ ပုရေဘေန=သော၊ ကဿပေန=သည်၊ လောဟိတာဘိဇာတိ=ဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=အပ်ပြီ၊ ဧကသာဋကာ= (ရှေပိုင်းအဖုံးအကာ) အဝတ်တထည်သာ ဝတ်ကြကုန်သော၊ နိဂဏ္ဌာ=နိဂဏ္ဌ မည်သော တက္ကတွန်းတို့ကို၊ ဝါ=သံယောဇဉ်အထုံးအဖွဲ့မရှိသူဟု ခေါ်ဆိုသမုတ် အပ်သော တိတ္ထိယတို့ကို၊ လောဟိတာဘိဇာတိယော=ဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ= အပ်ကုန်ပြီ။ပ။ ဟလိဒ္ဒါဘိဇာတိ=ဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=အပ်ပြီ၊ သြဒါတဝသနာ= အဝတ်ဖြူကို ဝတ်ကုန်သော၊ အစေလကသာဝကာ=အဝတ်မဝတ်သော ပရိဗိုဇ်တို့၏ တပည့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့ကို၊ ဟလိဒ္ဒါဘိဇာတိယော=၍၊ ပညတ္တာ =ကုန်ပြီ။

။ပ။ သုက္ကာဘိဇာတိ=၍၊ ပညတ္တာ=အပ်ပြီ၊ အာဇီဝကာ=အဝတ်မဝတ် သော ပရိဗိုဇ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [အာဇီဝကောတိ နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော။ ပဠက

နိပါတ် အဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ။ ၈၅] အာဒီဝကိနိယော=အဝတ်မဝတ်သော ပရိဗိုဇ်မ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (သုဏ္ဍာဘိဇာတိယော=၍၊ ပညတ္တာ=ကုန်ပြီ)။ပ။ ပရမသုဏ္ဍာဘိဇာတိ=၍၊ ပညတ္တာ=ပြီ၊ နန္ဒော=နန္ဒမည်သော၊ ဝစ္ဆော=ဝစ္ဆကို လည်းကောင်း၊ (အနွယ်အားဖြင့် ဝစ္ဆခေါ်တွင်သူကိုလည်းကောင်း) ကိသော=ကိသ မည်သော၊ သံကိစ္စော=သံကိစ္စကို လည်းကောင်း၊ (အနွယ်အားဖြင့် သံကိစ္စခေါ် တွင်သူကို လည်းကောင်း) [တနည်း–ဝစ္ဆော=အနွယ်အားဖြင့် ဝစ္ဆဟု ခေါ်ဝေါ် အပ်သော၊ နန္ဒော=နန္ဒမည်သောသူကို လည်းကောင်း၊ သံကိစ္စော=အနွယ်အားဖြင့် သံကိစ္စဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ ကိသော=ကိသမည်သူကိုလည်းကောင်း။ နန္ဒောတိ ဝ ဿ နာမံ၊ ဝစ္ဆောတိ ဂေါတ္တံ၊ ကိသောတိ နာမံ၊ သံကိစ္စောတိ ဂေါတ္တံ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ၁–၁၈၆] မက္ခလိဂေါသာလော=မက္ခလိဂေါသာလကို လည်းကောင်း၊ ပရမသုဏ္ဍာဘိဇာတိ=အလွန်ဖြူသော အမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ= ပညတ်အပ်ပြီ၊ ဘဂ္ဂေ=ရား၊ ပူရဏော=သော၊ ကဿပေန=သည်၊ ဆ=၆–မျိုး ကုန်သော်၊ တ္တမာ အဘိဇာတိယော=ဤ အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညတ္တာ=ကုန်ပြီ၊ တ္တတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပူရဏဿ=သော၊ ကဿပဿ=အား၊ တ္တမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတိ ယော=ဤခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညာပေတုံ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ခြင်းငှာ၊ သဗ္ဗော=အားလုံးသော၊ လောကော=သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဝါ=သတ္တဝါအပေါင်း၏ အဖြစ်မှန်သဘာဝသည်၊ ဇာတံ=ထိုခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊အဇ္ဇနဇာနာတိ ကိ ပန=ခွင့်ပြုပါ၏လော၊ ဝါ=လက်ခံပါ၏လော၏၊

၁။ **ကိ ပနာနန္ဒ ပူရဏဿ။ပ။ပညာပေတုန္တိ။** ။အဘိဇာတိ(၆)မျိုး ခွဲခြား သတ်မှတ် ပညတ်ဖို့အတွက် အဲဒီခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်ကို အားလုံးသော သတ္တလောက ကဲ့ (ဝါ=အားလုံးသော သတ္တလောက၏ အဖြစ်မှန်သဘာဝက) ခွင့်ပြုပါရဲ့လား၊ လက်ခံပါရဲ့လားဟူလို။

ဤဝါကျ၌ ပညာပေတုံဟူသော သမ္မတိနာမ်သည် ကံနှင့်သဘောတူသော ကြောင့် "ဇာတဇ္ဇနဇာနာတိ"မှ ဇာတ်ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်ကို အနက်မဲ့ကြွေလိုက ကြွေနိုင်၏၊ (သို့မဟုတ်) ပညာပေတုံဟူသော တုံပစ္စယန္တပုဒ်နေရာ၌ ပဋ္ဌမီတုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် "ပညာပေတု"ဟု အာချာတ်ကြိယာပုဒ် ရှိစေပြီးလျှင် အဇ္ဇနဇာနာတိ၏ အာကာရဝါကျ ပြုလုပ်နိုင်၏၊ ယင်းသို့ပြုလုပ်လျှင်–

"အာနန္ဒ=နှာ၊ ပူရဏဿ=သော၊ ကဿပဿ=အား၊ တ္တမာ ဆဋ္ဌ– ဘိဇာတိယော=တို့ကို၊ ပညာပေတု=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်လော၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ သဗ္ဗော=သော၊ လောကော=သည်၊ ဇာတံ=ဤခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ အဇ္ဇနဇာနာတိ ကိ ပန=ခွင့်ပြု၏လော"ဟု အနက်ပြန်ဆိုရာ၏၊ ပညာပေတု၏ ကတ္တားကို "ပူရဏော ကဿပေါ"ဟု ထည့်ပါ။

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘဂ္ဂေ=ရား၊ (သဗ္ဗော=သော၊ လောကော=သည်)တေ=ဤခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ နော အဇ္ဇနုဇာနာတိ =ခွင့်မပြုပါ၊ [တနည်း–ဘဂ္ဂေ=ရား၊ တေ=ဤခွင့်ပြုခြင်းသည်၊ နော ဟောတိ= မဖြစ်နိုင်ပါ] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒလိဒ္ဒေါ=ဥစ္စာမဲ့မွဲ လူဆင်းရဲဖြစ်သော၊ အဿကော=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော၊ အနာဠ္ဍိကော=ဥစ္စာခန့ ကြွယ်ဝသူ မဟုတ်သော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ (အဿ=ရှိရာ၏) အကာ မကဿ=(နွားအသားဖိုး မပေးနိုင်၍) နွားအသားကို အလိုမရှိသော၊ တဿ= ထိုဥစ္စာမဲ့မွဲ လူဆင်းရဲ၏၊ (ဟတ္ထေ ဝါ=လက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကေသေ ဝါ=ဆံပင်၌သော်လည်းကောင်း) ဗိလံ=နွားသား(အမဲသား) ဝေစုဝေပုံကို၊ ဝါ= အမဲသားတွဲကို၊ သြလဂ္ဂေယျုံ=အတင်းအဓမ္မ ဆွဲချိပ်ချည်နှောင်ကြကုန်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ပြော၍၊ သြလဂ္ဂေယျုံ=နည်းဟူမူ) အမ္ဘော ပုရိသ=အမောင် ယောကျ်ား၊ တေ=သည်၊ ဣဒံ မံသဗ္ဗ=ဤနွားသားကိုလည်း၊ ခါဒိတဗ္ဗံ=စားရ မည်၊ မူလဗ္ဗ=အသားဖိုးကိုလည်း၊ အနုပ္ပဒါတဗ္ဗံ=ပေးရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့ပြော၍၊ (သြလဂ္ဂေယျုံ=ရာ၏)[1]။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဗျတ္တေန=ပညာမယှဉ် မကျွမ်း ကျင် မထက်မြက်သော၊ အခေတ္တညုနာ=အမျိုးဇာတ် ပညတ်ခြင်း၏အကြောင်း ရင်းခေတ်ကို မသိသော၊ {ခေတ္တ=ခေတ်၊ အကြောင်းရင်း၊ အရာဌာန၊ ခေတ္တံ ဇာနာတီတိ ခေတ္တညု၊ နု ခေတ္တညု} အကုသလေန=(အမျိုးဇာတ်ပညတ်ခြင်း၌) မလိမ္မာ မပါးနပ်သော၊ ဗာလေန=လူဖျင်း လူအသည်၊ (ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော= တို့ကို၊ ပညတ္တာ ယထာ=ပညတ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) ပူရဏေန =သော၊ ကဿပေန=သည်၊ ဇဋေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ=ထိုသမဏဗြာဟ္မဏ တို့၏၊ အပ္ပဋိညာယ=ဝန်မခံခြင်းဖြင့်၊ ဣမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=တို့ကို၊ ပညတ္တာ =ကုန်ပြီ။

၁။ သေယျထာပိ အာနန္ဒ။ပ။အနုပ္ပဒါတဗ္ဗန္တိ။ ။ရှေးခေတ်က ကုန်သည်များ လှည်းဖြင့် ခရီးသွားကြသောအခါ လမ်းခုလတ်၌ နွားတကောင်သေလေ၏၊ သေသွား သော နွား၏ တန်ဖိုးငွေကို အလိုရှိသော နွားပိုင်ရှင်ကုန်သည်က ကျန်သောအဖော် ကုန်သည်တို့အား အမဲသားတွဲပေး၍ အမဲသားဖိုး တောင်း၏၊ အမဲသားဖိုး မပေးနိုင်၍ အမဲသားကို မယူချင်သော လူမွဲလူဆင်းရဲကိုလည်း အတင်းအဓမ္မ အမဲသားပေး၍ ငွေတောင်း၏၊ သေသွားသောနွား၏ တန်ဖိုး ပြန်ရအောင် ကျန်ကုန်သည်အားလုံးက တာဝန်ယူရသတတ်၊ ယင်းသို့သော ထိုခေတ်ကာလ ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ဥပမာပြလို၍ သေယျထာပိ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။

အာနန္ဒ=နှာ၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=၆–ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညာပေမိ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်တော်မူအံ့၊ တံ=ထိုခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ (တွံ=သင်သည်) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာဟိ=နာယူလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပစ္စဿောသိ=ရှေရှေရှိသေစွာ နာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတို့ပြန် နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တို=သို့၊ အဝေါစ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=၆–ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူသည်၊ ကတမာ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣဓ=ဤလောကင်၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ကဏှာဘိဇာတိယော=မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ကဏှံ=မည်းညစ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (ဒုစ္စရိတ်တရား ဆယ်ပါးကို) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏၊ [ဤကား ဦးကာဖွင့် အနက်တည်း၊ အဋ္ဌကထာဖွင့်အနက်ကို အောက်ခြေအဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ကြည့်]။ ဤ၌ (ဒုစ္စရိတ်တရားဆယ်ပါးကို)ဟူ၍

၁။ **ကဏှံ ဓမ္မံ အဘိဇာယတိ။** ။ဤဝါကျအဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌ "ကဏှံ ဓမ္မံ အဘိဇာယတိတိ ကဏှသဘာဝေါ ဟုတ္တာ ဇာယတိ နိဗ္ဗတ္တတိ၊ ကဏှာဘိဇာတိယံ ဝါ ဇာယတိ"ဟူ၍ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို "ကဏှံ+ဓမ္မံ"ဟု ဝါကျမဖြစ်နိုင်၊ "ကဏှသဘာဝေါ"ဟူသော အဖွင့်နှင့်အညီ "ကဏှော ဓမ္မော ယသ္သာတိ ကဏှဓမ္မော=မည်းညစ်သော ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်သဘောရှိသောသူ"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္တပြု၍ "ကဏှဓမ္မံ"ဟု အလယ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်မပါဘဲသော်လည်း ပါ၌ရှိရမည်ဖြစ်၏၊ အကယ်၍ ကဏှံဟု နိဂ္ဂဟိတ်ပါနေစေကာမူ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်မှာ ဒုတိယာ အဲဝိဘတ်မဟုတ်၊ စကျွဲ ဥဒပါဒိ–ဌ်ကဲ့သို့လာသော အာဂမ သန္ဓိနိဂ္ဂဟိတ်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။

"ကဏှသဘာဝေါ ဟုတ္တာ"ဟူသော ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကြောင့်ပင် ကဏှဓမ္မံပုဒ်မှ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌ သက်ဟု ဦးကာဆိုသည်၊ ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်အလို ပါ၌တော်၌ အနက်ပေးလိုလျှင်–

ကဏှာဘိဇာတိယော=(နဂိုမူလက) မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=ဇာတ်ရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ကဏှဓမ္မံ(ကဏှဓမ္မော)=(မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော, ဒုစ္စရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားသဘောရှိသူသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏၊ [နဂိုမူလက မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူဖြစ်ပြီးလျှင် (နောက်ထပ်လည်း

လက်သဲကွင်းအနက် ထည့်ရေးထားသော်လည်း "ကာယေန ဒုစ္စရိတံ စရတိ" စသည်ဖြင့် အကျယ်ချဲ့, ဟောတော်မူဦးမည် ဖြစ်သောကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်မျှသာ ဖြစ်သော ဤနေရာ၌ "ဓမ္မံ=တရားကို" ဟု သာမန်လောက်သာ အနက်ပေးသင့်၏။]

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သည်။ပ။ သုက္ကံ= ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (သုစရိတ်ကုသိုလ်တရား ဆယ်ပါးကို) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏။ပ။ အကဏ္ဍံ=မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ်သော၊

မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒုစ္စရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားရှိသူဖြစ်ပြန်၏ဟူလို]။ပ။

ကဏ္ဍာဘိဇာတိယော=သည်၊ သမာနော=၍၊ သုက္ကဓမ္မံ=(ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော သုစရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားသဘောရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍)အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏။

"ကဏ္ဍာဘိဇာတိယံ ဝါ ဇာယတိ" ဟူသော ဒုတိယနည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်အလို (ဋီကာ၌ အထူးမဖွင့်စေကာမူ) ကဏ္ဍဓမ္မံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်၌ သက်စေလိုသည်မှာ ထင်ရှား၏၊ ထိုဒုတိယအဖွင့်အလို အနက်ပေးလျှင်–

"ကဏ္ဍာဘိဇာတိယော=(ယခုဘဝ၌) မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်လျက်၊ ကဏ္ဍဓမ္မံ=(သေပြီးနောက်ဝယ်)မည်းညစ်သော သဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏။ပ။ သုက္ကဓမ္မံ=(သေပြီးနောက်ဝယ်) ဖြူစင်သောသဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏" ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဝစနတ္ထကိုလည်း "ကဏ္ဍော ဓမ္မော ယဿ သော ဇာတိယာတိ ကဏ္ဍဓမ္မော=မည်းညစ်သော သဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်" ဟုပင် ပြုပါ။

(၁) ကဏ္ဍာဘိဇာတိယော သမာနောတိ ကဏ္ဍေ နိစကုလေ ဇာတော ဟုတ္တာ၊ ကဏ္ဍဓမ္မန္တိ ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ "ကဏ္ဍသဘာဝေါ ဟုတ္တာ အဘိဇာယတိ" တိ။ (၂) တံ အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထံ ပဒံ၊ ဥပ္ပါဒေတိတိ အတ္ထော၊ တသ္မာ **ကဏ္ဍံ ဓမ္မံ အဘိဇာယတီတိ** ကာဠကံ ဒသဒုသိလျဓမ္မံ ဥပ္ပါဒေတိ။ ဋီကာ၊ [ဒီ, ပါထိကဝဂ် အဋ္ဌကထာ(၂၂၀) ၎င်းဋီကာ (၂၅၆)တို့ကိုလည်း ရောစပ်ယူဖွင့်ထားသည်။]

ဤဋီကာ၌ (၂) အမှတ်ဝါကျမှာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်သို့ မလိုက်ဘဲ ဋီကာနည်း သတ်သတ်အဖွင့် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို(၂)အမှတ်ဝါကျ၌ ဝါနှင့် အထဝါ တခုခု ပါသင့်၏၊ နိဿယခန်း၌ ထိုဋီကာနည်းအတိုင်း အနက်ရေးခဲ့သည်၊ ထို့ပြင် အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထံ ပဒံ" ဟူသည်နှင့်အညီ "အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏" ဟု အနက်ပြန်ဆို၍ အဘိဇာယတိ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း အကျေကြေပါ၊ [အဘိ+ဇန+ဒီဝါဒိယပစ္စည်း + ကာရိတ်ဏေပစ္စည်းသက်ချေ (သို့မဟုတ်–အဘိ+ဇန+ကာရိတ်ဏယပစ္စည်း)+ တိဝိဘတ်+ဓာတုန် နှင့်ကို အာပြု။ ကာရိတ်ဏယပစ္စည်းသက်လျှင် ချေဖွယ်မလို။]

အသုက္ကံ=ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ=ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=နောက်ထပ်တဖန် ငြိမ်းစေသောအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဘိဓယတိ= ဖြစ်စေ၏ ။ (ဋီကာနည်းတည်း)။

(တနည်း) နိဗ္ဗာနံ=ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ဝါ= ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့၊ အဘိဓယတိ=ရောက်၏၊ (တနည်း) နိဗ္ဗာနံ=အရိယာတုံအဆင့်ဟူသော ငြိမ်းအေးသောအမျိုးစောက်ဖြင့်၊ အဘိဓယတိ=ဖြစ်၏၊ [အရိယာပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးစောက် (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဘဝ) သို့ ရောက်သွားသည်ဟူလို] [အဋ္ဌကထာနည်းတည်း။]

။ပ။ ဧကစ္စော=သည်၊ သုက္ကာဘိဓတိယော=ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အမျိုးစောက်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=စောက်ရှိသည်။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော

၁။ **နိဗ္ဗာနံ အဘိဓယတိ။** ။ဤ၌ အဘိဓယတိကို ပသဝတိ–ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ယခင်က "ဥပ္ပါဒေတိ"ဟု ဖွင့်သည်နှင့် အတူတူပင်တည်း၊ အဘိဓယတိ=ဖြစ်စေ၏" ဟု ကာရိတ်ကြိယာဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် နိဗ္ဗာနံပုဒ်အရ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို မယူဘဲ အရဟတ္တဖိုကို ယူရမ်၏၊ မှန်၏၊ "ကိလေသနိဗ္ဗာနဿ ဓာတတ္တာ"ဟု သော ဋီကာနှင့်အညီ ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သည် ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးသည့်အဆုံး၌ (ဝါ=ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာအခါ၌)ဖြစ်ပေါ်လာသောတရားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို နိဗ္ဗာနဟု ခေါ်၏၊ "ကိလေသာ နိဗ္ဗာယိသု ဧတ္ထာတိ နိဗ္ဗာနံ= ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု။

(တနည်း) ပဋ္ဌိယသမ္ဘုနဝသေန ကိလေသေ နိဗ္ဗာပေတိတိ နိဗ္ဗာနံ=ထပ်၍ ငြိမ်းစေသည့် အနေအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်။ ဤကား ဋီကာအဖွင့်တည်း။

အဋ္ဌကထာ၌ကား "နိဗ္ဗာနံ အဘိဓယတိတိ နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏာတိ"ဟု ပဌမနည်းဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို နိဗ္ဗာနပုဒ်အရ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာမက ယူရိုးယူစဉ် နိဗ္ဗာန် (အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်)ကိုလည်း ယူနိုင်၏။ အဘိဓယတိကိုလည်း ကာရိတ်ကြိယာကြွေ့ဖို့မလို၊ ရိုးရိုးသုဒ္ဓကြိယာသာ ဖြစ်သည်၊ ဧနဓာတ်ကိုကား ပါပုဏာနအနက်ယောကြ၊ ထို့နောက် "အရိယဘူမိသင်္ခါတာယ ဝါ နိဗ္ဗာနဓာတိယာ ဓယတိ"ဟု ဒုတိယနည်း ဖွင့်၏၊ ထိုအလို "နိဗ္ဗာယတိတိ နိဗ္ဗာနံ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးစောတ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ "အကဏ္ဌံ အသုက္ကံ နိဗ္ဗာနံ"တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကရိဏ်းအနက်၌သက်၊ (ဋီကာ၌ကား ဝိဘတ်နက်ကို မပြတော့) အဘိဓယတိသည် သုဒ္ဓကြိယာ၊ ဧနဓာတ် ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟော။

အဋ္ဌကထာယံ ပန "ဓယတိတိ ဣမသ္မာ ပါပုဏာတိတိ အတ္ထံ ဂဟေတ္တာဝ "နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏာတိတိ"ဝုတ္တံ။ ဋီကာ။

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကဏ္ဌာဘိဇာတိယော=သည်၊ သမာနော=၍၊ ကဏ္ဌံ=သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေသနည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကဏ္ဌဓမ္မံ (ကဏ္ဌဓမ္မော)=ရှိသူသည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်သနည်း၊ (တနည်း) ကဏ္ဌဓမ္မံ= .....ဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ] အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သည်၊ နိစေ=နိမ့်ကျသော၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ပစ္စာဇာတော=ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက် စာတကြောင်းကျော် ယတ္ထ ကသိရေနသို့သွား] ယတ္ထ=အကြင်အမျိုး၌၊ ကသိရေန=ခက်ခဲသဖြင့်၊ ယာသဿာဒေါ=အစားအဝတ်ကို၊ လဘတိ=ရအပ်၏၊ (တာဒိသေ=ထိုကဲ့သို့ တွေ့မြင်အပ်သော) ဒလိဒ္ဒေ=ဆင်းရဲသော၊ အပ္ပန္နပါနဘောဇနေ=နည်းပါးသော ထမင်း အဖျော်ဘောဇဉ် ရှိသော၊ ကသိရဝုတ္တိကေ=ဆင်းရဲသဖြင့် အသက်မွေးရခြင်း ရှိသော။

စတ္တာလကုလေ ဝါ=ခွန်းစတ္တား အောက်တန်းစားမျိုး၌သော် လည်းကောင်း၊ နေသာဒကုလေ ဝါ=မုဆိုး တံငါမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝေနကုလေ ဝါ=နှီးအလုပ်သမားမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ (ဝါ၊, ကြိမ် စသော နှီးတို့ဖြင့် ဖျာ, စကော, တောင်း စသည်ရက်လုပ်သော အမျိုး၌သော်လည်းကောင်း) ရထကာရကုလေ ဝါ=ရထား သားရေအလုပ်သမားမျိုး၌သော် လည်းကောင်း၊ [ရထေသု စမ္မေန နဟာနံ ကရောတီတိ ရထကာရော=ရထားလှည်းတို့၌ သားရေဖြင့် ဖွဲ့ပတ်ကွပ်မူကို ပြုသောသူ၊ သားရေအလုပ်သမား၊ ဖိနပ်ချုပ်သမား] ပုက္ကုသကုလေ ဝါ=ပန်းမှိုက်သွန် မစင်ကျုံးသမားအမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ (ပစ္စာဇာတော=ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

စ=ထိုမျှမကသေး၊ (မျိုးရိုးနိမ့်ကျ၍ စားဝတ်နေရေး ကျပ်တည်းရုံမျှ မကသေး) သော=ထိုသူသည်၊ ဒုဗ္ဘရော=မတင့်တယ်သော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ=အရပ်ဆိုးသည်၊ ဒုဒ္ဒသိကော=(မြွေးမီခင်ဖြစ်သူကပင်) ဆိုးဝါးစွာ မြင်ရခြင်းရှိသည်၊ သြကောဋ္ဌိမကော=ပုကွသည်၊ ဗဟုဗာဓော=များသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ကာဏော ဝါ=မျက်စိကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ကုဏီ ဝါ=လက်ကောက်ကွေးခြင်းရှိသည် လည်းကောင်း၊ ခဇ္ဇော ဝါ=ခြေခွင်သည် လည်းကောင်း၊ ပက္ခဟတော ဝါ=သေနေသော အောက်ပိုင်းကိုယ်ရှိသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ [ဟတ=နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ (သေနေသော) + ပက္ခ=ကိုယ်တပိုင်း (ရှိသူ)၊ ပီဌသပ္ပီ=ထိုင်ခုံကုလားထိုင်ဖြင့် တွန်းဆွဲသွားရသူ၊ ဆွံ့။]

အန္ဓသ=ခဲဖွယ်စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနသ=သောက်ဖွယ်အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထသ=အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာနသ=ယာဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာလာ ဂန္ဓ ဝိလေပနသ=ပန်း နံ့သာ နံ့သာဖျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သေယျာ+အာဝသထ+ပဒီပေယျသ=အိပ်ရာခင်း+နေရာအိမ်+မီးထွန်းစရာ မီးစာ မီးခွက် ဆီကိုလည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃)အာသံသသုတ်

လည်းကြည့်] လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော=ထိုသူသည်၊ (ထိုဒွန်းစဏ္ဍားစသော ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးခ္ခဏ်ဖြစ်သောသူသည်) ကာယေန=ဖြင့်၊ [ဤဆဏ္ဍနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၅)ဏ္ဍဝေသုတ်(စာမျက်နှာ–၅၂၆)ကြည့်]။ပ။ စရိတ္တာ=ပြုကျင့်ပြီး၍၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃၀) ဗျသနသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၃၉)ကြည့်] အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ယုတ်နိမ့်သော စဏ္ဍာလစသော အမျိုးခ္ခဏ်ဖြစ်၍ ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း, သေပြီးနောက်၌ ငရဲသို့ လားရောက်ရခြင်းအားဖြင့်) ကဏ္ဍာဘိဓာတိယော=သည်။ပ။ အဘိဓာယတိ=၏။ပ။

သော=သည်၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ သုစရိတံ=ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ ယုတ်နိမ့်သော စဏ္ဍာလစသော အမျိုးခ္ခဏ်ဖြစ်၍ သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း, သေပြီးနောက်၌ သုဂတိဘဝသို့ လားရောက်ရခြင်းအားဖြင့်)။ပ။ အဘိဓာယတိ=၏။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (စဏ္ဍာလစသော အမျိုးတခုခု၌ ဖြစ်သောထိုသူသည်) ကောသမသုံ=ဆံပင်နှင့် မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို၊ သြဟာရေတွာ=ရိတ်ပယ်၍၊ ကာသာယာနိ=ဖန်ရည်ကို သောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ= ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့ကို၊ အစ္ဆာဒေတွာ=ဝတ်ရုံ၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍)အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ= ရဟန်းဘဝသို့၊ (အိမ်၌ နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းဘဝသို့) ပဗ္ဗဇေတိ= ဝင်ရောက်၏။

သော=ထိုသူသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ဆံမုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို ပယ်ဖြတ်ခြင်းစသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းဘဝသို့ ရောက်ပြီးသည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ ဥပက္ကိလေသေ=ပူးကပ်နှိပ်စက်တတ် ပူလောင်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ညစ်နွမ်းစေတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ= ပညာကို၊ (ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာကို) ဒုဗ္ဗလီကရဏော=(ဖြစ်ခွင့်တားဆီးခြင်း ဖြင့်) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ= (ကာမစ္ဆန္ဒ အစရှိသော) နိဝရဏတရားတို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်၍၊ စတူသု=လေးပါး ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော=ကောင်း မွန်စွဲမြဲစွာ တည်တံ့သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သတ္တ=(၇)ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ=ဗောဇ္ झင်တရားတို့ကို၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအားလျော်စွာ၊ ဘာဝေတွာ=ဖြစ်ပွားစေ၍။ပ။ အဘိဓာယတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ယုတ်နိမ့်သော စဏ္ဍာလစသော အမျိုးတို့၌ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် ဗောဇ္ဈင်(၇)ပါး ဖြစ်ပွားစေကာ အကဏ္ဍအသုက္ကာ အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေ

ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ=အကဏ္ဏ အသုဏ္ဏ အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း အားဖြင့်)။ပ။

ဥစ္စေ=မြင့်မြတ်သော၊ ကုလေ=အမျိုးဌာ၊ ပစ္စာဇာတော=ဖြစ်သည်၊ အမှေ= ဥစ္စာကြွယ်ဝ၍ အစိုးရသော၊ မဟာဒ္ဓနေ=(မြေဌဉ်မြှုပ်ထား)များသောဥစ္စာရှိသော၊ မဟာဘောဂေ=(ရွှေခွက် ငွေခွက် အဝတ်ထည်စသား)များသောအသုံးအဆောင် ဘဏ္ဍာရှိသော၊ ပဟူတဇာတရူပရဇတေ=(မြှုပ်နှံမထား) များသော ရွှေငွေရှိသော၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၅)တမောတမသုတ်လည်းကြည့်] ပဟူတဝိတ္တူပကရဏော =များစွာသော နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ [ဝိတ္တ=နှစ်သက်ခြင်း၏ +ဥပကရဏ=အကြောင်း] ပဟူတဓနဓညေ=များစွာသော နွားစသော ဥစ္စာနှင့် ခုနှစ်မျိုးသော စပါးရှိသော၊ ခတ္တိယမဟာသာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော မင်းမျိုးဌာသော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏမဟာ သာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော ပုဏ္ဏားမျိုးဌာသော် လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိမဟာသာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော အိမ်ရှင်သူကြွယ်မျိုးဌာ သော်လည်းကောင်း၊ ပစ္စာဇာတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

စ=ဤမျှမကသေး၊ (ဤသို့ ချမ်းသာကြွယ်ဝ အစိုးရသော ခတ္တိယ မဟာသာလ အစရှိသောအမျိုးတို့ဌာ ဖြစ်ရုံမျှမကသေး) သော=ထိုသူသည်၊ (အမှ မဟာဒ္ဓန စသည်ဖြစ်သော ခတ္တိယမဟာသာလစသော တခုခုသော အမျိုးဌာ ဖြစ်ရသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဘိရူပေါ=(အခြားသူတို့ထက်) လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသည်၊ ဒဿနီယော=ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှု ထိုက်သည်၊ ဝါ=ကြည့်ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်သည်၊ ပါသာဒိကော=စိတ်ကြည် လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ပရမာယ=မွန်မြတ်သန့်ရှင်းသော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ တာယ=အဆင်း၏ ကောင်းမွန်လှပသည်အဖြစ်နှင့် ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ အဆင်း လှ၍ ကိုယ်ကာယသဏ္ဌာန် ပုံစံကျနသည်အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။

အန္ဓသ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ သေယျာဝသထပဒီပေယျသ=ကိုလည်း ကောင်း၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ၏၊ သော=ထိုသူသည်၊ (ခတ္တိယမဟာသာလ စသော တခုခုသော အမျိုးဌာဖြစ်သော ထိုသူသည်) ကာယေန=ဖြင့်။ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရတိ=၏၊ သော=ထိုသူသည်၊ (ခတ္တိယမဟာသာလ စသော အမျိုးတခုခုဌာဖြစ်၍ အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ပြုကျင့်သော ထိုသူသည်)။ပ။ နိရယံ= သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ခတ္တိယ မဟာသာလ စသော မြင့်မြတ်သောအမျိုးဌာ ဖြစ်၍ ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း,သေပြီးနောက်ဌာ ငရဲသို့ လားရောက်ရခြင်းအားဖြင့်) ။ပ။ အဘိဇာယတိ=၏။ပ။ တတိယံ။

၄–အာသဝသုတ်

၅၈။ [ပဠကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၀၇)သီလသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၂၅) ကြည့်)] ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကုန=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ယေ အာသဝါ=(ကာမာသဝ အစရှိသော) အကြောင်အာသဝတရား လေးပါးတို့ကို၊ သံဝရာ [1]=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့် ပယ်ထိုက်ကုန်၏၊ တေ(အာသဝါ)=ထိုပယ်ထိုက်သော အာသဝတရား လေးပါးတို့သည်၊ သံဝရေန=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟီနာ= ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေ အာသဝါ=တို့ကို၊ ပဋိသေဝနာ [2] =(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍)မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တေ

၁။ သံဝရာ–၌ ဝစနတ္ထ, အဘိဝေယျတ္ထ, ဝိဘာဝတ္ထ။ ။သံဝရတိ ဝိဒဟတိ ထကေတိတိ သံဝရော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရား။ စက္ခုအစရှိသော (စက္ခုနှင့် အစရှိသော) ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့၌ ကိလေသာတို့ ဖြစ်ခွင့်(ဝင်ခွင့်)မရအောင် ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရား၊ ၎င်းကို သတိသံဝရဟု ခေါ်၏။

"သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာတိ သံဝရေန ပဟာတဗ္ဗာ"ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ "သံဝရေနာတိ သံဝရေန ဟေတုဘူတေန ဝါ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ထားသောကြောင့် သံဝရာ၌ ပဋိမိသ္သာဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌ (တနည်း)ဟိတ်အနက်၌ သက်ဟု နှစ်နည်းဆိုလို၏၊ "အာသဝါ ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ။ပ။ သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ" စသည်ကို ဖွင့်သော မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌီကာ (၀–၁၅၁)၌ "ဟေတုမှိ နိဿက္ကဝစနံ"ဟူ၍ ဟိတ်အနက်တမျိုးသာ ဖွင့်၏။

သို့သော် "အာသဝတို့ကို ဒဿန (သောတာပတ္တိမဂ်)ကြောင့် ပယ်သည်၊ သံဝရ(သတိ)ကြောင့် ပယ်သည်"ဟု ဟိတ်အနက်ပြန်ဆိုလျှင် ဒဿနနှင့် သံဝရတို့သည် ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားမျှသာဖြစ်၍ တကယ် တိုက်ရိုက်ပယ်သတ်သော တရား မဖြစ်နိုင်တော့လေရာ၊ ဒဿနဖြင့် ပယ်သည်၊ သံဝရဖြင့် ပယ်သည်ဟု ကရိုဏ်းအနက် ပြန်ဆိုမှသာ တကယ်တိုက်ရိုက် (လက်တွေ့) ပယ်သတ်သောတရား ဖြစ်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဟိတ်အနက်ဖွင့်ဆိုသော ဋီကာဆရာတို့၏ အာဘောဂကို ဆက်လက်ကြံစည်ကြပါကုန်။

၂။ ဝဠိသောဝနာ အဓိဝါသနာ ပရိဝဇ္ဇနာ။ ။ပဋိသေဝတိ စတောနာတိ ပဋိသေဝနံ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်းဖြစ်သောဉာဏ်၊ သင်္ကန်း စသည်တို့ကို မှီဝဲသုံးစွဲရာ၌ အချမ်းအပူ စသည်တို့ကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း စသောအကျိုးကို ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်ကို ဉာဏသံဝရဟုလည်း ခေါ်၏၊ [ဋီကာ ဝစနတ္ထဝါကျ၌ "ပဋိသေဝနံ"ဟု နပုလ္လိင်ရုပ်ရှိသော်လည်း ပါဠိတော်၌ တ္ထတ္ထိလိင်ရုပ် ရှိ၏]။

(အာသဝါ)=တို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲ သုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်။ပ။

ယေ အာသဝါ=တို့ကို၊ အဓိဝါသနာ=ချုပ်တည်းသည်းခံကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓိသံဝရတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တေ(အာသဝါ)=တို့သည်၊ အဓိဝါသနာယ=ဖြင့်။ပ။ ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်ရှားကြောင်းဖြစ်သော သီလသံဝရဖြင့်၊ [နောက်၌ အကျယ်ပြလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဘာကို ချုပ်တည်းသည်းခံသည်၊ ဘာကို ရှောင်ရှားသည်ဟူ၍ ဤနေရာ၌ ဖော်၍ဆိုဖို့ မလိုသေး]။ပ။ ဝိနောဒနာ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယသံဝရဖြင့်။ပ။ ဘာဝနာ=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရာ ဗောဇ္ဈင်တရားဖြင့်။ပ။ [“သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ”ဟူသော ဝါကျ၌ မူလပဏ္ဏာသ

အဓိဝါသေတိ ခမတိ စေတာယာတိ အဓိဝါသနာ=(သီတဥာဏ် စသည်ကို) ချုပ်တည်း သည်းခံကြောင်းတရား၊ တရားကိုယ်မှာ ထိုသီတ ဥာဏ် စသည်တို့ကို ချုပ်တည်း သည်းခံခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော အဒေါသ (တနည်း) ထိုအဒေါသ ပြောနှိုးသော ကုသိုလ်ခန္ဓာလေးပါးတည်း၊ ထိုအဒေါသစသည်ကို ခန္ဓိသံဝရဟု ခေါ်၏။

ပရိဝဇ္ဇေတိ စေတနာတိ ပရိဝဇ္ဇနံ=(ကြမ်းတမ်းသော ဆင်မြင်းစသည်ကို) ရှောင်ရှားကြောင်းတရား၊ တရားကိုယ်မှာ ထိုဆင် စသည်ကို ရှောင်ရှားခြင်းသဘော အားဖြင့်ဖြစ်သော စေတနာ(သို့မဟုတ်) ထိုစေတနာ ပြောနှိုးသော ကုသိုလ်ခန္ဓာလေးပါး တည်း၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ–၁၅၂)၌ ပြထားသော တရားကိုယ်အရ ကောက်ဖြစ်၏၊ ထိုဋီကာ၌–

(၁) ဝိရတိ (၂) စေတနာ (၃) စေတနာသမ္မယုတ်တရားဟူ၍ သုံးပါးရှိရာတွင် (၂)(၃)တရားသာ ပါဝင်၍ ဝိရတိမည်သော သီလမပါဝင်ဟု ယူဆ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌မူ “သီလသံဝရသင်္ခါတေန ပရိဝဇ္ဇနေန”ဟု ပရိဝဇ္ဇနပုဒ်အရ သီလသံဝရကို ယူထား၏၊ ထိုသီလသံဝရ၌ ဝိရတိ, စေတနာ,စေတနာသမ္မယုတ်တရားဟူသော ပြခဲ့သော တရား သုံးမျိုးလုံး ပါဝင်နိုင်၏၊ သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိတော်၊ နာ(၂၉၉)၌ ကြည့်ပါ၊ ဤပရိဝဇ္ဇနာနှင့် စပ်၍ နောက်ထပ်မှတ်ဖွယ်ကို ပရိဝဇ္ဇနာ ပဟာတဗ္ဗအခန်း၌ ရေးဦးအုံ။

ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ အတ္တနော သန္ဓာနတော နိဟရတိ စေတနာတိ ဝိနောဒနံ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို မိမိခန္ဓာအစဉ်မှ ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၌ “ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ ဝိတုဒတိ စေတနာတိ ဝိနောဒနံ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို ထိုးနှက်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝိရိယ”ဟု ရှိ၏။

အဋ္ဌကထာ၌ “လောကုတ္တရာယ ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာယ”ဟု နောက်ပိုင်း၌ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်သော လောကုတ္တရာဗောဇ္ဈင် တရား”ဟု ဝေနုတ္တပြု။

ဋ္ဌိကာအဖွင့်နှင့်အညီ သွာဝိဘတ်ကို အာပြု၍ "သံဝရာ" ဟု ရှင်ပြီး၏၊ ပဋ္ဌိသေ-ဝနာ, အဓိဝါသနာ, ပရိဝဇ္ဇနာ, ဝိနောဒနာ ဘာဝနာ-ဟူသော ဤတို့လိုင်ရှင်တို့၌ကား သွာဝိဘတ်ကို အာယပြုပြီးနောက် ယကို ချေသည်ဟုကြ၏။]

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝတို့ကို၊ သံဝရာ=ပိတ်ဖုံး ကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော) ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့ကို၊ သံဝရေန=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယောနိသော = သင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍၊ (စက္ခုနှင့်စသော ဒွါရပေါက်ကို မပိတ်ခြင်းနှင့် အပြစ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍) စက္ခုန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော = စက္ခုန္ဒြေ၌ (ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဝါ=စက္ခုန္ဒြေဟူသော ဒွါရအပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက် အပိတ်ကို ပိတ်ဖုံး ကာဆီးပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏။

၁။ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော။ ။စက္ခုမေဝ ဣန္ဒြိယံ စက္ခုန္ဒြိယံ=စက္ခုပသာဒသည်ပင်လျှင် ဤနေ့၊ ဝါ=စက္ခုဒွါရ (မျက်စိပေါက်)။ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော စက္ခုန္ဒြိယသံဝရော=စက္ခုန္ဒြေ၌ (ကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သောသတိ။ သံဝုတောဟု ဝုတောတ်သည် ပိတ်ဆို့ခြင်းအနက်ဟော ဖြစ်သော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတောဟုဒ်၏ ဝိဘင်းပါဠိကို သာဓကထုတ်ပြလျက် "သံဝုတောတိ တေန သံဝရေန ဥပေတော (သမန္နာဂတော)ဟု ဖွင့်ထား၏၊ အဓိပ္ပာယ်အဖွင့်သာတည်း။ "စက္ခုန္ဒြိယသံဝရေန သံဝုတော စက္ခုန္ဒြိယ သံဝရသံဝုတော=စက္ခုန္ဒြိယ သံဝရသတိတရားဖြင့် ပိတ်ဆီးသူ"ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ်တွဲစပ် အနက်ဆို။

(တနည်း) သံဝရိ ဝိဒဟိ ထကေသိတိ သံဝုတော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးပြီးသူ-ဟု အတိတ်အနက်ဟော တပစ္စည်းကြ၍ ဝစနတ္ထပြု၊ ပထမနည်းအတွက် အဋ္ဌကထာ၌ သံဝုတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို အထူးမဆိုခဲ့၊ ထို့ကြောင့် ပထမနည်း၌ သံဝရတိ ဝိဒဟတိ ထကေတိတိ သံဝုတော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးသောသူဟူ၍ ရိုးရိုးပစ္စုပ္ပန္နကာလိက ဝစနတ္ထလည်း ပြုသင့်သည်ဟု ယူဆ၏၊ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရ သံဝုတော စက္ခုန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော=စက္ခုန္ဒြေဟူသော ဒွါရပေါက်၌ ပိတ်ဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်အပိတ်ကို ပိတ်ပြီးသူ။ ဤဒုတိယနည်းသည် "စက္ခုန္ဒြိယသံဝရ အသံဝုတသ(သံဝုတသ)" ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်နှင့် တထပ်တည်းကျ၍ ပိုကောင်းသည်ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=စက္ခုဒ္ဒြိယသံဝရနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူး ကား၊ ဝါ=စက္ခုဣန္ဒြေဟူသော ဒွါရပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို ပိတ်ရ ခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ယံ စက္ခုဒ္ဒြိယသံဝရံ[2]=အကြင်စက္ခုဣန္ဒြေ၌ ပိတ်ဖုံး ကာဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ အသံဝုတသ=မပိတ်မဆီးဘဲ၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ) အာသဝါ=(ကာမာသဝ အစရှိသော) အကြင်အာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ (ယေ) ဝိဃာတ ပရိဠာဟာ[4]=အကြင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့်

၁။ **သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နှင့် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သော ယံသဒ္ဒါ။** ။ယံဟိသေ-၌ ယံသဒ္ဒါ ကို (၁) စက္ခုဒ္ဒြိယသံဝရံနှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးနည်း (၂)အာသဝါ ဝိဃာတပရိဠာ-ဟာပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးနည်းဟူ၍ အဠကထာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ နိဿယခန်း၌မူ ထိုနှစ်နည်းကို တနည်းစီခွဲ၍ အနက်ပေးမနေတော့ဘဲ တနည်းတည်းပေါင်း၍ အနက်ပေး လိုက်သည်၊ ထိုနှစ်နည်းတို့တွင် ပထမနည်း၌ ယ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နောင် ဒုတိယာ အံဝိဘတ် သက်ထားကြောင်း သိသာပြီးဖြစ်၍ အထူးရေးဖို့ပင် မလိုပါ။

အာသဝါ, ဝိဃာတပရိဠာဟာပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ "ယံ (ယေ) အာသဝါ=တို့သည် လည်းကောင်း" စသည်ဖြင့် အနက်ပေးရသော ဒုတိယနည်း၌ကား ပုလ္လိင် ယသဗ္ဗနာမ် ပုဒ်နောင် ပထမာဗဟုဝုစ်ယောဇိဘတ်သက်၍ "ယေ"ဟု ဆိုသင့်လျက် လိင်ဝိပလ္လာသ, ဝစနဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် နပုလ္လိင်ကေဝုစ်သို့ ပြောင်း၍ "ယံ"ဟု ဆိုသည်ဟုလည်း ကောင်း, တနည်းအားဖြင့် ယင်းသို့ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မကြီးဘဲ ပစ္စတ္တပုထုဝစနတ္ထ (ပဌမာ ဗဟုဝုစ်အနက်ကို ဟောသော)ယံဟူသော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။

ယန္တိအာဒေသောတိ ဣမိနာ လိင်ဝိပလ္လာသေန သဒ္ဒီ ဝစနဝိပလ္လာသော ကတောတိ ဒဿေတိ၊ နိပါတပဒံ ဝါ ဧတံ ပစ္စတ္တပုထုဝစနတ္ထံ။ မူလပဏ္ဏာသ ဋီကာ၊ ၀-၁၆၇။

၂။ **ဝိဃာတပရိဠာဟာ။** ။ပရိဒဟန္တိတိ ပရိဠာဟာ=လောင်မြိုက်တတ်သော အပူမီးများ၊ ထိုအပူမီးများဟူသည်(၁) ကိလေသပရိဠာဟာ=(ကာမာသဝ စသော အာသဝ လေးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သော) ကိလေသာအပူမီး၊ (၂) ဝိပါကပရိဠာဟာ=ထိုအာသဝနှင့် ကိလေသာတို့၏ နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော အကျိုးဝိပါက် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော အပူမီးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

စိတ္တံ ဝိဟနန္တိတိ ဝိဃာတာ=စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်ကုန်သော (အပူမီး များ)၊ ဝိဃာတာ ပရိဠာဟာ ဝိဃာတပရိဠာဟာ=စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်တတ်ကုန်သော အပူမီးများ။(တနည်း)သတ္တေ ဝိဟနန္တိတိ ဝိဃာတာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ် သော ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခများ၊ ဝိဃာတာနံ နိဗ္ဗတ္တကာ ဝိဃာတာ=ထိုဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေ တတ်ကုန်သော(အပူမီးများ)၊ နိဗ္ဗတ္တကပုဒ်အကျေကြ၊ ထို့နောက်မှ ဝိဃာတာ ပရိဠာ ဟာ ဝိဃာတပရိဠာဟာ(ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အပူမီးများ)ဟုတွဲ။

ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုး ဝိပါက်အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြောင်ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ တံ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရံ=ထိုစက္ခုန္ဒြေ၌ ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ သံဝုတသ=ပိတ်ဖုံးကာဆီးလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ [တနည်း–အသ=ထိုရဟန်း၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] ဝဝံ=ဤသို့ ပိတ်ဖုံးကာဆီးခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=ထိုအာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဝိဃာတပရိဠာဟာ=ထိုစိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ နဿန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ သောတိန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော=သောတိန္ဒြေ၌ (ကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဝါ=သောတိန္ဒြေဟူသော ဒွါရပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက်အပိတ်ကို ပိတ်ဖုံးကာဆီးပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ မနိန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=မနိန္ဒြိယ သံဝရနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဝါ=ကား၊ ယံ မနိန္ဒြိယသံဝရံ=အကြောင် မနိန္ဒြေ၌ ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ အသံဝုတသ=ဘဲ၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ အသ=မှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ နဿန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (စက္ခုဒ္ဒါရ စသော ဒွါရခြောက်ပေါက်၌ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရ စသော သတိတံခါးရွက် ခြောက်မျိုးကို မပိတ်ဆို့လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ပိတ်ဆို့လျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤ ၂၄–မျိုးသော အာသဝတို့ကို)[1] သံဝရာ=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်၊ သံဝရေန=ဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ= ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝတို့ကို၊ ပဋိ-သေဝနာ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=(ပယ်သင့်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်းဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟီနာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊

၁။ ၂၄–မျိုးသော အာသဝ။ ။ဒွါရတပေါက်၌ အာသဝ(၄)မျိုးဖြစ်၍ ဒွါရခြောက်ပေါက်၌ အာသဝ(၂၄)မျိုး ဖြစ်သည်။

ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော[1]=သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသေဝတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မှီဝဲ၏၊ သီတဿ=အအေးကို၊ (ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း, အပြင်ပ၌ ဥတုဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အအေးဟူသမျှကို) ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=ကာကွယ်ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဥဏှဿ=မီးပူကို၊ ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=လျှင်၊ ဍံသ+မကသ+ဝါတ+အာတပ+သရီသပ+သမ္ဖဿာနံ=မှက်+ခြင်+လေ+နေပူ+မြွေ, ကင်းခြေများ စသည်တို့၏+ကိုက်ခဲ, ထိပါး အတွေ့နှစ်ပါးတို့ကို၊ [သရီသပ=ကိုယ်ဖြင့်တွားသွားတတ်သော မြွေ ကင်းခြေများ စသည်။] ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=လျှင်၊ ယာဝဒေဝ ဟိရိကောပိနပဋိစ္စာဒနတ္ထံ[2]=(ဖုံးအုပ်မထားလျှင်) အရှက်တရား ကွဲပျက်ပြားကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးအုပ်ခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဝါ=ရှက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ဖုံးအုပ်ထားထိုက်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးအုပ်ခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ (စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသေဝတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မှီဝဲ၏။)

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဝိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်း အစရှိသော စားသောက်ဖွယ်ကို၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲ၏၊ ဒဝါယ=(ကလေးသူငယ်တို့ကဲ့သို့) မြူးတူးပျော်ပါး ကစားခြင်းငှာ၊ နေဝ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲစားသောက်သည်မဟုတ်၊ မဒါယ=(လက်ရှေ့သမား, လက်ပန်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့) ခွန်အားမာန်, ယောက်ျားမာန် စသည်ဖြင့် မာန်တက်ထောင်လွှား ဝင့်ကြွားခြင်းငှာ၊ နေ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲစားသောက်သည်မဟုတ်၊ မဏ္ဍနာယ=(နန်းတော်သူ, ပြည်တန်ဆာမတို့ကဲ့သို့) ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ပြည့်ဖြိုးခြင်းငှာ၊ နေ ပဋိသေဝတိ=ဟုတ်၊ ဝိဘူသနာယ=(ရွှမ်းသမား, ကချေသည်တို့ကဲ့သို့) အရေအဆင်း ကြည်လင်ခြင်းငှာ၊ နေ ပဋိသေဝတိ=ဟုတ်။

ဣမသ္မိ ကာယဿ=ဤခန္ဓာကိုယ်၏၊ ယာဝဒေဝ ဋ္ဌိတိယာ=အဆက်

၁။ **ယောနိသော ဝဋ္ဌိသေဝတိ။** ။ချမ်း၍ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလျှင် အချမ်းကို ကာကွယ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်လည်းကောင်း ပူ၍ဝတ်ရုံလျှင် အပူကိုကာကွယ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်လည်းကောင်း သင့်လျော်သောအကြောင်း (ယောနိ) မည်၏၊ ထိုအကြောင်းသည်ပင်လျှင် (ဝတ်ရုံခြင်းကြောင့် ရရှိသော)အကျိုးလည်းမည်၏။ ထိုအကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးစွဲ၏ဟူလို။

၂။ **ဟိရိကောပိန။** ။ဟိရိ=အရှက်+ကောပိန=ကွဲကြောင်း(ပျက်စီးကြောင်း) ကိုယ်အင်္ဂါ၊ (ဖုံးအုပ်မထားလျှင် အရှက်ကွဲကြောင်းဖြစ်သော အင်္ဂါဇာတ်စသည်)၊ ကုပဓာတ် တပစ္စည်း (ဤနေပြု)။ ဟိရီ ကုပ္ပတိ ဝိနဿတိ ဧတေနာတိ ဟိရိကောပိနံ။

(တနည်း) ကုပိ အစ္ဆာဒနေ၊ ကုပနံ ကုပ်=ဖုံးအုပ်ခြင်း။ ကုပ် အရဟာတီတိ ကောပိနံ=ဖုံးအုပ်ခြင်းကို ထိုက်သောကိုယ်အင်္ဂါ၊ ကုပဗုဒ္ဓိနောင် ဤနဏ်ပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဟိရိယိတဗ္ဗာတိ ဟိရိ=ရှက်ဖွယ်။ ဟိရိ စ သာ ကောပိနံ စာတိ ဟိရိကောပိနံ=ရှက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ဖုံးအုပ်ထားထိုက်သော ကိုယ်အင်္ဂါ။

မပြတ် ခိုင်မတ်တည်တံ့နေရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ယာဝဒေဝ ယာဝနာယ=ဧ၀ိ ဝ ဝ ဝ

=ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ရှားတားဆီးရုံ, တပါးတည်း ကိန်းအောင်းခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ချမ်းသာရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်[1]၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဂိလာနပွစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ= လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို ဒုက နိပါတ်စာပိုဒ် (၂) ပဓာနသုတ်ကြည့်] ပဋိသေဝတိ=၏၊ ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပြီးကုန် သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အလားတူကုန်သော[2]၊ ဝေယျာ-

---

၁။ ဥတုပရိဿယဝိနောဒန။ ။ပရိဿယ=နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်၊ ဥတုယေဝ ပရိဿယော ဥတုပရိဿယော=အအေးအပူဥတုသည်ပင် ဘေးရန်။ ဥတု ပရိဿယဿ ဝိနောဒနံ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနံ=ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ရှားတားဆီးခြင်း။

(တနည်း) ပရိဿယပုဒ်အရ ဥတုတည်းဟူသော ဘေးရန်ကို မယူတော့ဘဲ (၁) ပါကဋပရိဿယ=(ခြင်္သေ့ ကျားစသော)ထင်ရှားသောဘေးရန်၊ (၂) ပဋိစ္ဆန္နပရိဿယ =(ရာဂဒေါသစသော) ဖုံးကွယ်သော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကိုသာ ယူရ၏၊ ထိုအလို "ဥတု စ ပရိဿယော စ ဥတုပရိဿယံ=အအေးအပူဥတုနှင့် ထင်ရှား မထင်ရှားသောဘေးရန်"ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ။

ပဋိသလ္လာနာရာမ။ ။ပဋိသံဟရိတွာ=ဖွဲ့ခွာရုပ်သိမ်း၍၊ သမ္မဒေဝ=ကောင်းစွာ သာလျှင်၊ လယနံ=ကပ်ငြိခြင်းတည်း၊ ပဋိသလ္လာနံ=ခြင်း၊ ဤ ဝစနတ္တနှင့်အညီ အာရုံအမျိုးမျိုးမှ ဖဲခွာရုပ်သိမ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တခုတည်းခဲ့သာ စိတ်၏ကောင်းစွာ ကပ်ငြိခြင်းကို ပဋိသလ္လာန (တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း)ဟု ခေါ်သည်၊ ပဋိသလ္လာနေ အာရာမော ပဋိသလ္လာနာရာမော=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ချမ်းသာခြင်း။ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၁-၃၃)အဖွင့်များနှင့် အညီ-

"ယာဝဒေဝ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ=အအေး အပူဥတုနှင့် ခြင်္သေ့ ကျား စသော ထင်ရှားသောဘေးရန်, ရာဂဒေါသ စသော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ရှားတားဆီးရုံ, အာရုံအမျိုးမျိုးမှ ဖဲခွာရုပ်သိမ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုတည်းခဲ့သာ စိတ်၏ကောင်းစွာ ကပ်ငြိခြင်းဟူသော တပါးတည်း ကိန်းအောင်း ခြင်းခဲ့ ပျော်မွေ့ချမ်းသာရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်"ဟူ၍ ရှည်လျားစွာ အနက်ဆိုနိုင်၏။

၂။ ဥပ္ပန္န ဒုက္ခဝေဒနာ။ ။ဥပ္ပန္န=ဖြစ်ပြီးဟုဆိုသော်လည်း တကယ်ဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို မယူရ၊ ထိုဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် သူ့သဘောအတိုင်း ရှုပ်ပျောက်သွားသည်ဖြစ်ရကား ဆေးစား၍ တားဆီးကုသနေဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီးဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အလားတူ ဆက်၍ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို သာလျှင် ဥပ္ပန္နဟု ဆိုရသည်။

ဗာဓိကာနံ[1] =ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းနှင့် ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း အကြောင်းရင်း ရှိကုန်သော နှုနှာစသော အနှာရောဂါကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ=ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို၊ ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=ကာကွယ်ပယ်ရှားရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ယာဝဒေဝ အဗျာပဇ္ဇ ပရမတာယ=ဆင်းရဲကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာခြင်း အတိုင်းအတာ ရှိသည်အဖြစ်တိုင်ရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်[2]၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏၊ (ထို့နောက် ဣတိသဒ္ဒါမလိုဟု ယူဆ၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဥာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ယံ=အကြင်သင်္ကန်း အစရှိသော ပစ္စည်းလေးပါး တပါးပါးကို၊ အပဋိ-သေဝတော=ဥာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မမှီဝဲ မသုံးစွဲသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=အကြင်အာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ (ယေ) ဝိဃာတပရိဠာဟာ=အကြင် စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ အပူမီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက်ဟူသော အပူမီး, အလွန်အကျွံ စားခြင်းကြောင့် အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒုက္ခဝေဒနာအပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယုံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ရာ၏၊ (တံ=ထိုသင်္ကန်း စသော ပစ္စည်းလေးပါး တပါးပါးကို) ပဋိသေဝတော=ဥာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ဥာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=ထိုအာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဝိဃာတပရိ-ဠာဟာ=ထိုစိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီး, အလွန်အကျွံ စားခြင်းကြောင့် အသစ်ဖြစ်လာသော ဒုက္ခဝေဒနာအပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ နု ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (ဆွမ်းသင်္ကန်းကျောင်းဆေး ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ဥာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ မမှီဝဲမသုံးစွဲလျှင်

၁။ **ဝေယျာဗာဓိတာ။** ။ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း (ဓာတ်ယျက်ခြင်း)ကို လည်းကောင်း ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော နှုနှာ အိုင်းအနှာ အဖုအလုံးစသော အနှာရောဂါတို့ကိုလည်းကောင်း ဗျာဗာဓဟု ခေါ်၏၊ ဗျာဗာဓတော ဥပ္ပန္နာ ဝေယျာဗာဓိကာ။

၂။ **အဗျာပဇ္ဇပရမတာ။** ။ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ အာဗာဓတိတိ ဗျာဗာဓော၊ ဗျာဗာဓော ဇ ဗျာပဇ္ဇံ=အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နှိပ်စက်တတ်သောဒုက္ခ။ နတ္ထိ ဇတ္ထိ ဗျာပဇ္ဇန္တိ အဗျာပဇ္ဇံ=ဒုက္ခမရှိရာဖြစ်သော သဘောတရား (ဒုက္ခကင်းကွာ ကျန်းမာ ချမ်းသာခြင်း သဘောတရား)အဗျာပဇ္ဇံ ပရမံ ယဿာတိ အဗျာပဇ္ဇပရမော =ဆင်းရဲ ကင်းကွာ ကျန်းမာ ချမ်းသာခြင်းဟူသော အတိုင်းအတာ အပိုင်းအခြားရှိသော သူ၊ တဿ ဘာဝေါ အဗျာပဇ္ဇပရမတာ။

ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ဥာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲလျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤ (၁၆)ပါးသော အာသဝတို့ကို) ပဋိသေဝနာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဥာဏ်ဖြင့်၊ (ဥာဏ်ဟူသော သံဝရတရားဖြင့်) ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဥာဏ်ဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ [ပစ္စည်းတပါး၌ အာသဝ လေးပါးဖြစ်၍ ပစ္စည်းလေးပါး၌ အာသဝ ၁၆-ပါး ဖြစ်သည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ အဓိဝါသနာ=ချုပ်တည်းသည်းခံကြောင်း ခန္တီသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=ယင်းအာသဝတို့သည်၊ အဓိဝါသနာယ=ဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သီတဿ=အအေးကိုလည်းကောင်း၊ ဥဏှဿ=မီးပူကိုလည်းကောင်း၊ ဇိဃစ္ဆာယ=ဆာလောင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ=ရေငတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဍံသ.....သိရိသရီသနာနံ=နှစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုရုတ္တာနံ=မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒုရာဂတာနံ=မကောင်းသဖြင့် သောတဒ္ဒါရသို့ ရောက်လာကုန်သော၊ ဝစနပထာနံ=စကားဟူသော အကြောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလိုသောသူ, သိစေလိုသောသူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၁၄) နာဂသုတ်လည်းကြည့်] ခမော=သည်းခံနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သာရီရိကာနံ=ခန္ဓာကိုယ်၌ စွဲကပ်နေကုန်သော၊ ဒုက္ခာနံ=ခက်ခဲသဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခံနိုင်ခဲကုန်သော၊ တိဗ္ဗာနံ=ထူထပ်ကုန်သော၊ (အဆက်မပြတ် တရစပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ထူထပ်ကုန်သော) ဝါ=(ပူပြင်းဆင်းရဲစေခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းကြုတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မချမ်းသာစေတတ်ကုန်သော၊ (မချမ်းသာစေတတ်၍ မလိုလားအပ်ကုန်သော) ခရာနံ=ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ ကဋ္ဌကာနံ=ထက်မြက်စူးရှကုန်သော၊ ဝါ=ခါးစပ်သော အရသာနှင့် တူကုန်သော၊ အသာတာနံ=ချိုသာခံချင်ဖွယ် မကောင်းကုန်သော၊ အမနာပါနံ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနံ=အသက်ကို ဆောင်ယူပယ်ရှားနိုင်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ=ဆင်းရဲဝေဒနာတို့ကို၊ အဓိဝါသကဇာတိကော=သည်းခံတတ်သောသူ၏ သဘောရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ယံ=အကြင် သီတဥဏှစသည်ကို၊ အဓိဝါသတော=သည်းမခံသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ) အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ(ယေ) ဝိဃာတပရိဠာဟာ=

အကြောင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဥပဓေယျုံ=၏၊ (တံ=ထိုသီတဉာဏ် စသည်ကို) အဓိဝါသတော=သည်းခံသော၊ အာသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ သည်းခံခြင်းကြောင့်။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (သီတဉာဏ် စသည်ကို သည်းမခံနိုင်လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ သည်းခံနိုင်လျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤမျှားစွာသော အာသဝတို့ကို) အဓိဝါသနာ=ချုပ်တည်း သည်းခံကြောင်း ခန္တီသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်။ပ။ ဟောန္တိ=၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်းရှားကြောင်း သီလသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=သနည်း။ပ။ ယေဘုယ်သော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို ရှောင်ရှားခြင်း၏အကျိုးနှင့် ရွာတွင်းသို့ဝင်ခြင်း၏ အကျိုး စသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍) စဏ္ဍော=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဟတ္ထိ=ဆင်ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=ရှောင်ရှား၏၊ စဏ္ဍော=သော၊ အဿ=မြင်းကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=၏။ပ။ ဂေါဏံ=နွားကို။ပ။ ကုက္ကုရံ=ခွေးကို။ပ။ အဟိ=မြွေကိုလည်းကောင်း၊ ခါဏုံ=သစ်ငုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကဏ္ဋကဋ္ဌာနံ=ဆူးရှိရာ အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ သောဇ္ဇ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ကမ်းပါးပြတ်လျက် နက်ရှိုင်းသော တွင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထူးအိုင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပပါတံ=ကမ်းပါးတဖက်ပြတ် ချောက်ကိုလည်းကောင်း၊[သောဇ္ဇော နာမ သမန္တတော ဆိန္နတဋ္ဌော ဂမ္ဘီရော အာဝါဋ္ဌော၊ ပပါတောတိ ပဗ္ဗတန္တရေ ဝါ ထလန္တရေ ဝါ ဧကတော ဆိန္နော ဟောတိ။ ပါရာဇိကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၊ ၃–၄၂] စန္ဒနိကံ=မစင်ညွှန်ပုပ်တွင်းကိုလည်းကောင်း၊ (မသန့်ရှင်းသောရေနှင့် ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေး စသည်စွန့်ရာ မစင်ညွှန်ပုပ်တွင်းကိုလည်းကောင်း) သြဠိဂလ္လံ=ထိုမစင်ညွှန်ပုပ်စီးဆင်းရာမြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=ရှောင်ရှား၏။

ယထာရူပေ=အကြောင်သို့ သဘောရှိသော၊ အနာသနေ=မထိုင်သင့်သော နေရာ၌၊ (မာတုဂါမနှင့် တယောက်ချင်းချင်း ထိုင်နေရာဖြစ်၍ အနိယတသိက္ခာပုဒ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဆိတ်ကွယ်ရာ, နံရံစသည် ဖုံးကွယ်ရာဌာနဟု) နိသိန္နံ=ထိုင်နေသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရူပေ=သော၊ အဂေါစရေ=သွားလာဝင်ထွက် မကျက်စားသင့်သော ပြည်တန်ဆာမအထံ စသည်၌၊ စရန္တံ=သွားလာဝင်ထွက် ကျက်စားသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရူပေ=အကြောင်သို့သဘောရှိကုန်သော၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ မိတ္တေ=ဒုဿီလဖြစ်သော မိတ်ဆွေအတုအယောင်တို့ကို၊ ဘဇန္တံ=မှီဝဲဆက်ဆံသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိညူ=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်

ရဟန်းတို့သည်၊ ပါပကေသု=ယုတ်မာကုန်သော၊ ဌာနေသု=(မေထုန်လွန်ကျူးမှု အစရှိသော) အမှုအပြစ်ရေးရာ ဌာနတို့၌၊ သြကပ္ပေယျုံ=ယုံကြည်သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ကြကုန်ရာ၏၊ (အမှန်တကယ် လွန်ကျူးပြီးပြီ၊ လွန်ကျူးလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ကုန်ရာ၏။)

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ထိုအာသဝတို့ကို ပယ်ရှားသော ရဟန်းသည်) တဗ္ဗ အနာသန်=ထိုမတိုင်သင့်သော နေရာကိုလည်းကောင်း၊ တဗ္ဗ အဂေါစရံ=ထိုသွားလာဝင်ထွက် မကျက်စားသင့်သော ပြည်တန်ဆာမ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ တေ စ မိတ္တေ=ထိုဒုဿီလဖြစ်သော မိတ်ဆွေ အတုအယောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ရှောင်ကြဉ်ရခြင်း၏အကျိုးကား၊ ယံ= အကြင်ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို၊ အပရိဝဇ္ဇယတော=မရှောင်ရှားသော၊ အာသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ(ယေ) ဝိဃာတပရိဠာဟာ=အကြင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူ မီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပဇ္ဇေယျုံ=၏၊ (တံ=ထိုဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို) ပရိဝဇ္ဇယတော= ရှောင်ရှားသော၊ အာသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ရှောင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဣမေ အာသဝါ=တို့ကို၊ (ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို မတိမ်းရှောင်လျှင် ဖြစ်လာနိုင်၍ တိမ်းရှောင်လျှင် မဖြစ်လာ နိုင်သော ဤအာသဝတို့ကို) ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလသံဝရဖြင့်[1]၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=ယင်းသို့ပယ်ထိုက်သော အာသဝ တို့သည်။ပ။

၁။ ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်မှ ရှောင်ရှားမှုအားလုံး သီလသံဝရ။ ။ ဤနေရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော ရှောင်ကြဉ်မှုအားလုံးသည် အဘယ်နည်းဖြင့် သီလ သံဝရဖြစ်နိုင်မည်နည်းဟူမူ၊ ဆင်ကြမ်းမြင်းကြမ်း စသည်ကို တိမ်းရှောင်ခြင်းသည် အာစာရသီလဖြစ်၏၊ ဘေးရန်ကင်းကြောင်း ကောင်းမြတ်သော အစဉ်အလာအကျင့် သီလဟု ဆိုလို၏။

ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ မာတုဂါမနှင့် တဦးချင်းထိုင်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (အနာ-သနပရိဝဇ္ဇန)သည် မေထုန်ကာယသံသဂ္ဂစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်မှု (အနာစာရပရိဝဇ္ဇန) ဟူသော သီလသံဝရပင် ဖြစ်၏၊ သစ်သီးပေးခြင်း, ပန်းပေးခြင်း စသော မိစ္ဆာဇီဝ (အနာစာရ)မှလည်းကောင်း၊ သွားလာဝင်ထွက် မဆက်ဆံသင့် မကျက်စားသင့်သော ပြည်တန်ဆာမ, မုဆိုးမ, အပျိုကြီး, ပဏ္ဍုက်, အရက်ဆိုင်, ဘိက္ခုနီဟူသော အဂေါစရမှ လည်းကောင်း ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် စာရိတ္တသီလ အနေအားဖြင့် သီလ သံဝရ ဖြစ်၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၊ ၁၃၀။ ၁၃၁။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၁၄၅။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=အဘာယ်မည်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ ဝိနောဒနာ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=နည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=ယင်းသို့ ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့ကို၊ ဝိနောဒနာယ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယသံဝရဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ကာမဝိတက် စသည်တို့၏ အပြစ်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်၍) ဥပဂန္ဓံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ နာဓိဝါသေတိ=မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီး၍ မနေစေ၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံမထား၊ ပဇဟတိ=ပယ်စွန့်၏၊ ဝိနောဒေတိ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်၏၊ ဗျန္တီကရောတိ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိအောင်ပြု၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှပင် မကျန်ရအောင် အပြီးအပြတ် အဆုံးသတ်ပယ်ရှား၏၊ အနဘावံ=ထပ်ကာ ထပ်ကာ မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဝါ=မတိုးပွားခြင်းသို့၊ ဂမေတိ=ရောက်စေ၏။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဥပဂန္ဓံ=သော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ဗျာပါဒဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ၊ ဝါ=ထား။ပ။ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဥပဂန္ဓံ=သော၊ ဝိဟိံသာဝိ-တက္ကံ=ဝိဟိံသာဝိတက်ကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို။ပ။ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဥပဂန္ဓုပ္ပန္နေ = ဖြစ်ပေါ်လာကုန် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဝါ = ဖြစ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက်, ဖြစ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကေ = ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ = အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ = တရားတို့ကို၊ (ကာမဝိတက် စသည် အပါအဝင်ဖြစ်သော ကိုးမျိုးသော ဝိတက်ကြီးဟူသော တရားတို့ကို)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ကာမဝိတက် စသည်ကို ပယ်ရှားခြင်း၏အကျိုးကား၊ ယံ=အကြင် ကာမဝိတက် စသည်ကို၊ အဝိနောဒယတော=မထိုးနှက် မထုတ်ပယ်သော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ) အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပဓေယျ=၏၊ (တံ=ထိုကာမဝိတက် စသည်ကို) ဝိနောဒယတော=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်သော၊ တသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ စ=ဤသို့ ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (ကာမဝိတက် စသည်ကို မပယ်ရှားလျှင် ဖြစ်လာနိုင်၍ ပယ်ရှားလျှင် မဖြစ်လာနိုင်တော့သော ဤအာသဝတို့ကို) ဝိနောဒနာ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို မိမိသန္တာန်မှ ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယသံဝရဖြင့်၊ (ထိုထိုဝိတက်၌ အပြစ်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်

သိမြင်သောဉာဏ်နှင့် အတူတကွ တွဲဖက်လျက် ဟာမဝိတက် စသည်တို့ကို ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝိရိယသံဝရဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ ဘာဝနာ=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊–ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လော–ကုတ္တရာ ဗောဇ္ဈင်တရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော)ယေ=ယင်းသို့ ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့သည်၊ ဘာဝနာယ=ဖြင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ပဟီနာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တွေ=ဤ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော=ဖြင့်ပဋိသင်္ခါ=ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍၊ (သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို မဖြစ်ပွားစေခြင်းဌာန် အပြစ်, ဖြစ်ပွားစေခြင်းဌာန် အကျိုးအာနိသင်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍) သတိသမ္ဗောဇ္झံ=သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=သခ်ၢတ တရားအားလုံး၊ ကင်းဆိတ်သုဉ်းသော နိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲပြုနေအောင်၊ ဝိရာဂ နိဿိတံ=သခ်ၢတ တရားအားလုံး ပျက်စီးရာနိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲ ပြုနေအောင်၊ နိရောဓနိဿိတံ=သခ်ၢတအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာနိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲ ပြုနေအောင်၊ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ ²=ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်စွန့်ပယ်ခြင်း, နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းအားဖြင့် ရင့်ကျက်ပြီးဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။

၁။ **သတိသမ္ဗောဇ္झံ ဘာဝေတိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ။** ။ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိဌ် ဝေါသဂ္ဂနှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုနှစ်မျိုးမှာ–

(၁) ဝေါသဇ္ဇန် ကိလေသသမုဒ္ဓေဒတော ပရိစ္စဇန် ဝေါသဂ္ဂေါ=ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် စွန့်ပစ်ခြင်း၊ ၎င်းကို ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂဟု ခေါ်၏၊ တရားကိုယ်မှာ ယင်းသို့ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်စွန့်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော (အရိယမဂ်ခဏာ၌ ဖြစ်သော) သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်တည်း။

(၂) ဝေါသဇ္ဇန် နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဒန် ဝေါသဂ္ဂေါ=နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်း၊ ၎င်းကို ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော (အရိယမဂ်ခဏာ၌ဖြစ်သော) သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်တည်း။

ဤ၌ ထိုဝေါသဂ္ဂတပုဒ်တည်းဖြင့် ထိုပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂ ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂနှစ်မျိုးလုံး သိမ်းကြုံးယူနိုင်အောင် "ဝေါသဂ္ဂေါ စ ဝေါသဂ္ဂေါစ ဝေါသဂ္ဂေါ"ဟု ကသေသ်ပြု။ ပရိဏာမိ ပရိပစ္စိတိ ပရိဏာမိ=ရင့်ကျက်ပြီးသော အရိယမဂ်၊ ဝါ=ထိုအရိယမဂ်ခဏာ၌ဖြစ်သော(အရိယမဂ်၌ ပါဝင်ယှဉ်တွဲသော)သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်။ ဝေါသဂ္ဂေန ပရိဏာမိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ=ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်စွန့်ပစ်ခြင်း, နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းအားဖြင့် ရင့်ကျက်ပြီးသော အရိယမဂ်။ ဤဝစနတွဲနှင့်အညီ "သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဘာဝေတိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ"ဟူသော ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ "(သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်ပွားစေရာ၌) ထိုကဲ့သို့ ရင့်ကျက်ပြီးသော် အရိယမဂ်အဆင့်သို့ ရောက်အောင် ဖြစ်ပွားစေသည်"ဟု ဆိုလို၏၊ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္झံ ဘာဝေတိ–စသည်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂကို မဖြစ်ပွားစေခြင်းဌာ အပြစ်, ဖြစ်ပွားစေခြင်းဌာ အကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍) ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ=ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=အောင်။ပ။ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိံ=အောင်၊ ဘာဝေတိ=၏၊ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ=ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=အောင်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဗောဇ္ဈင်တရားဖြစ်ပွားစေခြင်း၏အကျိုးကား၊ ယံ=အကြောင် ဗောဇ္ဈင် ၇–ပါး တပါးပါးကို၊ အဘာဝယတော=မဖြစ်ပွားစေသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယုံ=ရာ၏၊ (တံ=ထိုဗောဇ္ဈင် ၇–ပါး တပါးပါးကို) ဘာဝယတော=ဖြစ်ပွားစေသော၊ အသ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖြစ်ပွားစေခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (ဤလောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်တို့ကို မဖြစ်ပွားစေလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ဖြစ်ပွားစေလျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤအာသဝတို့ကို) ဘာဝနာ(ဘာဝနာယ)=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရာဗောဇ္ဈင်တရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=ယင်းသို့ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့သည်၊ ဘာဝနာယ=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဧမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ (အာသဝတို့ကို သံဝရဖြင့် ပယ်ခြင်း, ပဋိသေဝနာဖြင့် ပယ်ခြင်း, အဓိဝါသနာဖြင့် ပယ်ခြင်း အစရှိသော တရားတို့နှင့်)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ဒါရုကမ္မိကသုတ်

၅၉။ [ဤဆဏ္ဍနိပါတ်၊ စာပိုဒ်(၁၉)ပဌမမရဏာသတိသုတ်(စာမျက်နှာ–၄၅၁) လည်းကြည့်] အထ ခေါ=၌၊ ဒါရုကမ္မိကော=သစ်ရောင်းခြင်းအလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးသော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သည်။ပ။ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ တေ=သင်၏၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ဒါနံ=အလှူကို(လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို)ဒီယတိ အပိနေ=ပေးလှူအပ်ပါ၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ)ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကုလေ=၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒီယတိ=ပေးလှူအပ်ပါ၏။

တဗ္ဗ ဒါနံ=ထိုအလှူဒါနကိုလည်း၊ [ဒီယတိ–၌စပ်] ယေ တေ ဘိက္ခူ=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ အာရညိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) တောင်ခိုနေခြင်းအလေ့ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အရညကင်ဓုတင် ဆောက်တည်ကြကုန်သည်၊ ပိဏ္ဍပါတိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) ဆွမ်းခံကြကုန်သည်၊ ဝါ=ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင် ဆောက်တည်ကြကုန်သည်၊ ပံသုကူလိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) ပံသုကူ

သက်နိုးကို ဝတ်ရုံခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ပုံသုကူဓုတင် ဆောက်တည်ကြကုန်သည်(ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) အရဟန္တော ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သော်လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တမဂ္ဂံ=အရဟတ္တမဂ်သို့၊ သမာပန္နာ ဝါ=ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဘန္တေ=ရှင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ တထာရူပေသု=ထိုသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ (ထိုသို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်, အရဟတ္တမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော) ဘိက္ခူသု=ရဟန်းတို့၌၊ ဝါ=ရဟန်းတို့အား၊ ဒီယတိ=ပေးလှူအပ်ပါ၏၊ ကွတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) [ဘိက္ခူသု ဒါနံ-၌ ဒါနံပုဒ်ကို တပ္ပနှင့် တွဲ၍ အနက်ဆိုခဲ့ပြီးပြီ။]

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ကာမဘောဂိနာ=ကာမဂုဏ်ခံစားသော၊ ပုတ္တသမ္ဘာဝသယနံ=သားမယားတို့ဖြင့် ကျင်းမြောင်းသော အိပ်စက်ရာနေအိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသန္တေန=နေထိုင်သော၊ ကာသိကစန္ဒနံ=ကာသီတိုင်း၌ဖြစ်သော နှုးညံ့တောက်ပြောင်သော စန္ဒကူးကို၊ ဝါ=ကာသီတိုင်း၌ဖြစ်သော အဝတ်ထည်နှင့် စန္ဒကူးကို၊ [ကာသိကစန္ဒနန္တိ သဏှစန္ဒနံ၊ ကာသိကဝတ္ထဉ္စ စန္ဒနဉ္စာတိ ဝါ အတ္ထော။ ဥဒါနိုးအဋ္ဌကထာ၊ သတ္တဇ္ဇိလသုတ်၊ ၃၀၁။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ဝါသဒ္ဒါ မပါ] ပစ္စနုဘောန္တေန=သုံးစွဲသော၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ=ပန်း,နံ့သာ, နံ့သာပျော်းကို၊ ဓာရယန္တေန=ဆောင်သော၊ ဝါ=ပန်ဆင်သုတ်လိမ်းသော၊ ဇာတရူပ+ရဇတံ=ရွှေနှင့်+အခြားသောပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ [ဇာတရူပရဇတန္တိ သုဝဏ္ဏရူပေ အဝ-သိဋ္ဌမနဉ္စ။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ဥဒါနဋ္ဌကထာ] သာဒီယန္တေန=ကိုင်ခံသာယာသော၊ ဂိဟိနာ=လူဖြစ်သော၊ တယာ=သင်သည်၊ ကွမေ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရဟန္တော=ရဟန္တာတို့တည်း၊ ကွတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ ကွမေ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂံ=အရဟတ္တမဂ်သို့၊ သမာပန္နာ=ရောက်နေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ကွတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဧတံ=ဤသို့သော အကြောင်းကို၊ ဒုဗ္ဘာနံ=ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ်၏၊ ဝါ=သိနိုင်ခဲ၏၊ [ထို့နောက် ကွတိ သဒ္ဒါရှိနေသည်မှာ အပိုသက်သက်သာဟု ယူဆ၏။]

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ အာရညိကော=တောင် နေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဥဒ္ဓတော=စိတ်ပျံ့လွင့်သည်၊ ဥန္နဠော=(အနစ်မပါ, အချည်းနီးသာ ဖြစ်လျက်) မြင့်တက်လွင့်လူ, ကျူရိုးနှင့်တူသော မာနရှိသည်၊ စပလော=လျှပ်ပေါ်လော်လီသည်၊မုခရော=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားရှိသည်၊ [ဒုကနိပါတ်၊ ပရိသဝဂ်၊ စာပိုဒ်(၄၃)လည်းကြည့်] ဒိကိဏ္ဏဝါစော=ဖရိုဖရဲ ဖွာကြဲသော စကားရှိသည်၊ မုဋ္ဌဿတိ=လွတ်ကင်းသောသတိရှိသည်၊ အသမ္ဘော-နော=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်သည်၊ အသမာဟိတော=တခုတည်းသော အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ မထားနိုင်သည်၊ ဝါ=စိတ်မတည်ကြည်သည်၊ ဝိဗ္ဗန္တစိတ္တော = အာရုံအများ လှည့်လည်သွားသော စိတ်ရှိသည်၊

ပါကတိန္ဒြိယော=လူ၏သွင်ပြင် ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေရှိသည်၊ စေ ဟောတိ= အကယ်၍ ဖြစ်အုံ၊ ဒေဝပိ=ဤသို့ဖြစ်လျှင်လည်း၊ သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=(ဥဒ္ဓတတာ ဥန္ဒုဒ္ဓတာ အစရှိသော) ထိုအကြောင်းအင်္ဂါဟူသော အပြစ်ကြောင့်၊ ဂါရယှော=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဂဟပတိ=ကာ၊ အာရညိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုဒ္ဓတော= စိတ်မပျံ့လွင့်သည်၊ အနုန္ဒဿော=မြင့်တက်လွင့်လူ ကျူရှိုးနှင့်တူသော မာနမရှိသည်၊ အစပလော=မလျှပ်ပေါ် မလော်လီသည်၊ အမုခရော=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားမရှိသည်၊ အဝိကိဏ္ဏဝါစော=ဖရိုဖရဲ ဖွာကြဲသော စကားမရှိသည်၊ ဥပဋ္ဌိတသတိ=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသည်၊သမ္ဘာရော =ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ သမာဟိတော=တခုတည်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာထားသည်၊ ဝါ=စိတ်တည်ကြည်သည်၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တော = တခုတည်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဖြစ်သောစိတ်ရှိသည်၊ သံဝုတိန္ဒြိယော=ကောင်းစွာစောင့်စည်းအပ်သော ဣန္ဒြေရှိသည်၊ စေ ဟောတိ= အုံ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=(အနုဒ္ဓတတာ အနုန္ဒဿတာ အစရှိသော) ထိုအကြောင်းဂုဏ်အင်္ဂါကြောင့်၊ ပါသံသော=ချီးမွမ်း ထိုက်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဂါမန္တဝိဟာရီ=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခု =သည်၊ ဥဒ္ဓတော=သည်။ပ။ သော=ထိုရွာအနီး ကျောင်းနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန။ပ။ ဂဟပတိ=ကာ၊ ပိဏ္ဍပါတိကော=ဆွမ်းခံသော၊ ဝါ=ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင် ဆောက်တည်သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဥဒ္ဓတော=သည်။ပ။ သော=ထိုဆွမ်းခံရဟန်း သည်။ပ၊ နေမန္တနိကော=(ဒါယကာတို့၏) အပင့်အဖိတ်ကို လက်ခံသော၊ (ဒါယကာတို့၏ ပင့်ဖိတ်ကြောင်း ဆွမ်းစသော ပစ္စည်းကို လက်ခံယူင်သော) ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သော=ထိုအပင့်အဖိတ် လက်ခံသော ရဟန်းသည်။ပ။ ပံသုကူ လိကော=ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်းအလေ့ရှိသော။ပ။ သော=ထိုပံသုကူလိက ရဟန်းသည်။ပ။ ဂဟပတိစီဝရေရော=အိမ်ရှင်ဒါယကာတို့ လှူဒါန်းအပ်သော သင်္ကန်းကိုဆောင်သော၊ ဝါ=ဂဟပတိစီဝရကို ဝတ်ရုံသော။ပ။ သော=ထိုဂဟပတိ စီဝရကို ဝတ်ရုံသော ရဟန်းသည်။ပ။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ဣဃ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ တွံ=သင်သည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာအား၊ ဝါ=ရဟန်းတော် အပေါင်းအား၊ ဒါနံ=အလှူကို၊ ဒေဟိ=ပေးလှူလော၊ သံဃေ=အား၊ ဝါ=၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒဒတော=ပေးလှူသော၊ တေ=သင်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပသီဒီသတိ=ကြည်ညိုလတ္တံ့၊ သော တွံ= (သံဃာအား ပေးလှူသော) ထိုသင်သည်၊ ပသန္နစိတ္တော=ကြည်လင်ရှင်လန်း သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇိဿသိ=လားရောက်

လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧသောဟံ (ဧသော+အဟံ)=ထိုတပည့်တော်သည်၊ အဇ္ဈတ္တေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ သံဃေ=၌၊ ဝါ=အား၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒဿာမိ=ပေးလှူပါအံ့၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။ ပဌမံ။

၆–ဟတ္ထိသာရိပုဏ္ဏသုတ်

၆၀။ [စာပိုဒ်(၂၈)ဒုတိယသမယသုတ်(စာမျက်နှာ–၄၆၇)လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ဗဟုလာ=ကုန်သော၊ ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ= တို့သည်၊ ပဌာဘတ္တံ=၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာ ကြကုန်ပြီးသည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) မဏ္ဍလမာဠေ=၌၊ သန္ထိသိန္နာ= ပေါင်းစု ထိုင်နေကြကုန်လျက်၊ သန္ထိပတိတာ=ကုန်လျက်၊ အဘိဓမ္မကထံ= (ခန္ဓာဓာတ် အာယတန စသော)အဘိဓမ္မာနှင့် ရောနှောသောစကားကို၊ ကထေန္တိ= ပြောဆို တော်မူကြကုန်၏၊ တတြ=ထိုသို့ အဘိဓမ္မကထာကို ပြောဆိုတော်မူ ကြရာအခါ၌၊ [သုဒ်အနက်မရှိ] ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=ဆင်ဆရာ၏သားဖြစ်သော၊ (ဆင်တို့ကို ယဉ်အောင် သင်ပြပေးတတ်သော ဆင်ဆရာ၏သားဖြစ်သော) အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ ထေရာနံ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ= ရဟန်းတို့သည်၊ အဘိဓမ္မကထံ=ကို၊ ကထေန္တာနံ=ပြောဆိုကြကုန်စဉ်၊ အန္တရန္တရာ =ကြိုးကြားကြိုးကြား၌၊ (ထေရ်ရဟန်းတို့ စကားစဉ်၏ ကြိုးကြားကြိုးကြား၌) ကထံ=မိမိ၏စကားကို၊ သြပါတေတိ=စွက်ဖက်ပြောကြား၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကော=အရှင်မဟာ ကောဋ္ဌိကသည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တံ=သော၊ အာယသ္မန္တံ စိတ္တံ=အရှင်စိတ္တကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မာန်မဲပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) ဟတ္ထိ- သာရိပုတ္တော=သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=တို့သည်။ပ၊ ကထံ=ကို၊ မာ သြပါတေသိ=ဝင်ရောက်စွက်ဖက် မပြော ပါလင့်၊ ယာဝ ကထာပရိယောသာနံ=ထေရ်တို့ စကားပြီးဆုံးသည်တိုင်အောင်၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ အာဂမေတု=ဆိုင်းငံ့ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မာန်မဲပြောဆိုပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မဟာကောဋ္ဌိကက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ ဟတ္ထိ သာရိပုတ္တသ=သော၊ အာယသ္မတော စိတ္တသ=အရှင်စိတ္တ၏၊ သဟာယကာ= အဖော်သဟဲ ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာ ကောဋ္ဌိကံ=အရှင်မဟာကောဋ္ဌိကကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထား ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်သနည်းဟူမူ) အာယသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကော=သည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တံ=သော၊ အာယသ္မန္တံ စိတ္တံ =ကို၊ မာ အပသာဒေသိ=မမာန်မဲ မနှိပ်ကွက်ပါလင့်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊

အာယသ္မာ စိတ္တော=သည်၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တောစ=သည်လည်း၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=ရဟန်းတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိं=အတူတကွ) အဘိဓမ္မကထံ=ကို၊ ကထေတုံ=ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ=စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါရှင်တို့၊ ပရသ=သူတပါး၏၊ စေတောပရိယာယံ=စိတ်၏ အလှည့်အကြွေမ်ကို၊ ဝါ=စိတ်အပြောင်းအလဲကို၊ အဇာနန္တေဟိ=မသိသူတို့သည်၊ ဧတံ=ဤအရှင်စိတ္တ၏ အပြစ်မှန်သဘောကို၊ ဒုဇ္ဇာနံ ခေါ=ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ်သည်သာ၊ ဝါ=သိနိုင်ခဲသည်သာတည်း၊ အာဝုသော=ငါရှင်တို့၊ ဣမေ=ဤလောကဌ်၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်၊ သတ္ထာရံ=ဆရာကို၊ ဥပနိဿာယ=မှီခိုမှီ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အညတရံ=(ဆရာမှ တခြား) တပါးပါးသော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယံ=အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အရာ၌ တည်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းကိုသော်လည်း၊ (ဥပနိဿာယ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏) တာဝဒေဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလ၌ သာလျှင်၊ (ထိုသို့ မိမိဆရာနှင့် ဂရုဋ္ဌာနိယသီတင်းသုံးဖော်ဆရာတော်တပါးပါးကို မှီခိုနေသမျှ အခါကာလ၌သာလျှင်) သောရတ သောရတောဝ=တင့်တယ်သော အကျင့်သီလ၌ မွေ့လျော်သူကဲ့သို့ပင် တင့်တယ်သော အကျင့်သီလ၌ မွေ့လျော်သူသည်၊ ဝါ=အကျင့်သီလကောင်းသူနှင့်မခြား တသားတည်းတူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ နိဝါတနိဝါတောဝ=မာနနှိမ်ချိုး ရှိသေကျိုးနွံသူကဲ့သို့ပင် မာနနှိမ်ချိုး ရှိသေကျိုးနွံသူသည်၊ ဝါ=ရှိသေကျိုးနွံသူနှင့်မခြား တသားတည်း တူညီသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဥပသန္တူပသန္တောဝ =တည်ငြိမ်အေးဆေးသူကဲ့သို့ပင် တည်ငြိမ်အေးဆေးသူသည်၊ ဝါ=တည်ငြိမ် အေးဆေးသူနှင့်မခြား တသားတည်းတူသည်၊ ဟောတိ=၏။

၈ ခေါ=သို့သော်လည်း၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သတ္ထာရာ=ဆရာ့အထံပါးမှ၊ ဝပကသတိ ဧဝ=တသီးတခြား ခွဲခွာသွားလေတော့သည်သာ၊ ဂရုဋ္ဌာနိယေဟိ=ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=တို့မှ၊ ဝပကသတိ ဧဝ=သည်သာ၊ (တတော=ခွဲခွာသွားရာ ထိုအခါ၌) သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘိက္ခူဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီဟိ=ရဟန်းမတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကေဟိ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာဟိ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ရညာ=မင်းနှင့် လည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တေဟိ = မင်း၏အမတ်ကြီးတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ထိတ္ထိယေဟိ=တိတ္ထိယတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိယသာဝကေဟိ=တိတ္ထိယတို့၏ တပည့်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သံသဋ္ဌော= နီးနှောရောယှက် ဆက်ဆံလျက်၊ (အသံကြားခြင်း, ရုပ်အဆင်းကို မြင်ခြင်း, အချင်းချင်း

စကားပြောခြင်း, တဦး၏ ပစ္စည်းဥစ္စာကို တဦးက- သုံးစွဲခြင်း, လက်စသော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဆွဲကိုင်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂ တို့ဖြင့် နီးနှောရောယှက်ဆက်ဆံလျက်) ဝိဟရတိ=နေ၏။

သံသဋ္ဌသ=နီးနှောရောယှက် ဆက်ဆံလျက်၊ ဝိသဟ္ဍသ=ကိုယ်နှင့် စိတ်ကို လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်လွှတ်လျက်၊ ဝါ=သံသယကင်းစင် အကျွမ်းဝင်လျက်၊ ပါကတသ=လူ၏အသွင် ပေါ်လွင်သော ဣရိယာပထလျက်၊ ဘသ= (အကန့်အသတ်မထား များစွာ) စကားပြောဆိုခြင်းကို၊ အနုယုတ္တသ=အားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတောဝ=နေသော၊ တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အနုဒ္ဓံသေတိ=အဝေးသို့ ပစ်လွှင့်၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေန=ရာဂသည် ပစ်လွှင့်အပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=စိတ်ကြောင့်၊ သိက္ခံ= အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သော လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွား၏။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ကိဉ္စာဒေါ= ကောက်ပင်ကို စားတတ်သော၊ ဂေါဏော=နွားကို၊ ဝါ=နွားသည်၊ ဒါမေန ဝါ=နွားချည်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း၊ ဗန္ဓေါ=ချည်နှောင်အပ်သည်၊ ဝေ ဝါ=နွား ခြံ၌သော်လည်း၊ ဩရုဒ္ဓေါ=သွင်းလှောင် ပိတ်ဆီးအပ်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ကြားအုံ့) အာဝုသော=တို့၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝေယျာ=ပြောဆို လေရာကြားအုံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝေယျာ=ပြောဆိုလေရာသနည်းဟူမူ) ဒါနိ= ယခုအခါ၌ (နွားချည်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း ချည်နှောင်အပ်ပြီးရာ, နွားခြံ၌သော် လည်း သွင်းလှောင်အပ်ပြီးရာ ယခုအခါ၌) ကိဉ္စာဒေါ=သော၊ အယံ ဂေါဏော= ဤနွားသည်၊ ပုနဧဝ=နောက်ထပ်တဖန်သာလျှင်၊ ကိဉ္စံ=ကောက်ပင်ရှိရာ လယ်ကွင်းသို့၊ နေ သြတရိဿတိ=သက်ဆင်းတော့မည်မဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝေယျာ=ကြားအုံ့) အာဝုသော=တို့၊ ဝဒမာနော=ယင်းသို့ ပြောဆိုသော၊ သော=

၁။ **ကိဉ္စာဒေါ၌ ဋီကာအဖွင့်နှင့် အဘိဓာန်။** ။ကိဉ္စံ အဒတိ ဘက္ခတီတိ ကိဉ္စာဒေါ။ ဤ၌ ထွန်ယက်အစ်သောလယ်(ကိဉ္စဋ္ဌာန)ကို မုချအားဖြင့် ကိဉ္စဟုခေါ်၍ ထိုလယ်၌ ပေါက်သောကောက်ပင်ကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကိဉ္စ ခေါ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ လယ်တည်းဟူသောတည်ရာ ကိဉ္စဋ္ဌာနကို ကာရဏ(အကြောင်း)ဟုယူ၍ ထိုလယ်၌ ပေါက်သော ဌာနီကောက်ပင်ကို ဖလ(အကျိုး)ဟု ယူကာ ကာရဏာ၏နာမည်ကို ဖလ၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ဌာနူပစာရဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။

အဘိဓာန် (၄၅)ဂါထာ၌မူ "ကိဉ္စံ တု သသံ ဓညဿ၊ ဝိဟီ ထမ္ဘကရိရိတော" ဟု ပရိယာယ်ပုဒ် (၅)ပုဒ်ပြု၏၊ ထိုအလို ကိဉ္စသဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်မုချအားဖြင့်ပင် သသ(ကောက်ပင်ဟူသော) အနက်ဟောသည်ဟု ဆိုနိုင်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ နခေါ=ပြောဆိုရာပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ။)

အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤမှန်ကန်စွာ ပြောဆိုခြင်းသည်၊ နော (ဟောတိ)=မဖြစ်ပါ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ (ယေန ဌာနေန)= အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ကိဉ္စာပိ=သော၊ သော ဂေါဏော=ထိုနွားသည်၊ ဒါမံ= နွားချည်ကြိုးကို၊ ဆေတွာ ဝါ=ဖြတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝဓံ=နွားခြေကို၊ ဘိန္ဒိတ္တွာ ဝါ=ဖောက်ချက်၍သော်လည်းကောင်း၊ အဃ=ထိုမှနောက်၌၊ (ချည်ကြိုးကို ဖြတ်ပြီးရာ, ခြေကိုဖောက်ဖြတ်ပြီးရာအခါမှနောက်၌) ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ကိဉ္စိ=သို့၊ သြတရေယျ=သက်ဆင်းရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (လယ်ကွင်းသို့ သက်ဆင်းခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်)ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ= ဤသို့ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဧဝမေတံ=ဤ အတူပင်။ပ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤလောကဌ်။ပ။ [ပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဝိတ္ထတသုတ်(စာမျက်နှာ–၁၉)ကြည့်] ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပဌမဿ=ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနဿ =ဈာန်ကို၊ လာဘီ=ရခြင်း ရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ် အကြံဖြင့်၊ ဘိက္ခုဟိ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိဟိ=တို့နှင့်လည်းကောင်း။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ စာတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမ အဆုံ၌၊ ဝါ=လမ်းဆုံလမ်းမ လမ်းလေးခွ၌၊ ထုလ္လဖုသိတကော=ကြီးသော မိုးရေပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝေါ=မိုးသည်၊ ဝဿေယ္ယ=ရွာလျက်၊ ရဇံ=မြေမှုန်ဖုံကို၊ အန္တရဓာပေယျ=ကွယ်ပျောက်စေရာ၏၊ စိက္ခလ္လံ=ရွံ့ညွန်ကို၊ ပါတုကရေယျ= ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာစေရာ၏။

အာဝုသော=တို့၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ=ဗြားအုံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဝဒေယျ=မူ) ဒါနိ=မိုးကြီးရွာပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အမုဿိံ စာတုမဟာပထေ=ထိုလေးခုသော လမ်းမအဆုံ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ရဇော=သည်၊ နု ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်တော့မည်မဟုတ်၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=ဗြားအုံ့)။ပ။ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်း ကြောင့်၊ အမုဿိံ စာတုမဟာပထေ=၌၊ မနုဿာ ဝါ=လူတို့သည်လည်း၊ အတိက္ကမေယ္ယုံ=ဖိနင်းကျော်လွှား ဖြတ်သွားကြကုန်ရာ၏၊ ဂေါပသူ ဝါ=နွား, ဆိတ်တို့သည်လည်း၊ အတိက္ကမေယ္ယုံ=ရာ၏၊ ဝါတာတပေါ ဝါ=လေ နေပူသည် လည်း၊ သေ္ဒဟဂတံ=အစိုအစေးဓာတ်ကို၊ ပရိယာဒိယေယျ=ကုန်ခန်းသွားစေ ရာ၏၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ရဇော=မြေမှုန်ဖုံသည်၊ ပါတုဘဝေယျ= ထင်ရှား ဖြစ်လာရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ = ဤမြေမှုန် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစုံ)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂါမသ ဝါ=ရွာ၏လည်းကောင်း၊ နိဂမသ ဝါ = နိဝုံး၏လည်းကောင်း၊ အဝိဒူရေ=အနီးခ်ဉ်၊ မဟန္တံ=ကြီးသော၊ တဠာကံ=တဖက်ဆည်ကန်သည်၊ (အသ=ရှိရာ၏) တတ္ထ=ထိုတဖက်ဆည်ကန်ခ်ဉ်၊ ထုလ္လဖုသိတကော=သော၊ ဒေဝေါ=မိုးဘည်၊ ဝုဿော=ရွာပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) သိပ္ပိ+သမ္ပုကမ္ပိ=ယောက်သွားနှင့်+ခရကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကနုကမာနှင့်+ယောက်သွားကိုလည်းကောင်း၊ သက္ခရ+ကဋလမ္ပိ=ကျောက်စရစ်နှင့်+အိုးခြမ်းကွဲကိုလည်းကောင်း၊ အန္တရဓာယေယျ=ကွယ်ပျောက်သွားစေရာ၏ ။ပ။ ဒါနိ=ယခုအခါခ်ဉ်၊ အမုသ္မိံ တဠာကေ=ထိုတဖက်ဆည်ကန်ခ်ဉ်၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ သိပ္ပိသမ္ပုကာ ဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ သက္ခရကဋလာ ဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ နု ပါတုဘဝိဿန္တိ=ထင်ရှားမဖြစ်ပေါ်ကုန်တော့လတ္တံ့၊ ဣတိ(ဝဒေယျုနု=ဟုဆိုအံ့)။ပ။ အာဝုသော=ရှင်း၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ အမုသ္မိံ=ထိုမည်သော၊ တဠာကေ=ခ်ဉ်၊ မနုဿာ ဝါ=လူတို့သည်လည်း၊ ပိဝေယ္ယုံ=သောက်ကုန်ရာ၏၊ ဂေါပသူ ဝါ=လည်း၊ ပိဝေယ္ယုံ=၏ ။ပ။ သိပ္ပိသမ္ပုကာပိ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ သက္ခရကဋလာပိ=လည်းကောင်း၊ ပါတုဘဝေယ္ယုံ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကုန်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ (အဝေါ်ခုံ။)

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပဏီတဘောဇနံ=မွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို၊ ဘုတ္တာဝီ=စားပြီးသော၊ ပုရိသံ=ယောကျ်ား၏၊ (စိတ္တေ=စိတ်ခ်ဉ်) အာဘိဒေါသိကံ=ထင်ရှားသော အပြစ်ဒေါသရှိသော၊ ဘောဇနံ=လူးဆန်ကြမ်းဘောဇဉ်သည်၊ နစ္ဆာဒေယျ ²=မနှစ်သက်ရာ၊ ဝါ=နှစ်သက်မှုကို မဖြစ်စေရာ။ပ။ ဒါနိ=ခ်ဉ်၊ (ပဏီတဘောဇဉ်ကို စားပြီးရာ ယခုအခါခ်ဉ်) အမုံ ပုရိသံ=ထိုယောကျ်ား၏၊ (စိတ္တေ=စိတ်ခ်ဉ်) ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ဘောဇနံ=လူးဆန်ကြမ်းဘောဇဉ်သည်၊ နု ဆာဒေဿတိ=မနှစ်သက်လတ္တံ့၊ ဝါ=မဆာလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျုနု=ဟုဆိုအံ့) အာဝုသော=တို့၊ ဝဒမာနော=ယင်းသို့ ပြောဆိုသော၊ သော=ထို

၁။ ပုရိသံ ဘုတ္တာဝီ ဘောဇနံ အာဘိဒေါသိကံ နစ္ဆာဒေယျ။ ။ဤဝါကျ ဝယ် "ဘုတ္တာဝီ ပုရိသံ"တို့ခ်ဉ် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သာမီအနက်ခ်ဉ် သက်ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ၎င်းဝါကျသည် "ဘတ္တဗ္ဗသ္မိံ နစ္ဆာဒေယျ"ဟူသော် ဝါကျနှင့်အလားတူ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ အဖွင့်သည် မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်းအဆိုနှင့် တထပ်တည်းတူညီ၏၊ ကစ္စည်း ရူပသိဒ္ဓိ သဒ္ဒနီတိတို့ အလိုအားဖြင့်မူ ပုရိသံ ဘုတ္တာဝီတို့ခ်ဉ် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သမ္ပဒါန်အနက်ခ်ဉ်သက်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁)သမိဒ္ဓသုတ်လည်းကြည့်။

အာဘိညာတော ဒေါသော အာဘိဒေါသော=ထင်ရှားသောအပြစ်ဒေါသ၊ အာဘိဒေါသော ယဿ ဘောဇနဿ အတ္ထိတိ အာဘိဒေါသိကံ။

ယောက်ျားသည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝေဒယျ နခေါ=ပြောဆိုရာပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)။ပ။

အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ ပဏီတဘောဇနံ=ကို၊ ဘုတ္တာဝီ=သော၊ အမှံ ပုရိသံ=ထိုယောက်ျား၏၊ (စိတ္တေ=၌)၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ အသ=ထိုယောက်ျား၏၊ (ပဏီတဘောဇဉ်ကို စားထားသော ထိုယောက်ျား၏) သာ သြဟ=(ပဏီတဘောဇဉ်၌ပါရှိသော) ထိုအဆီအစေး သြဟသည်၊ ကာယေ=ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဌဿတိ=တည်လတ္တံ့၊ တာဝ=ထိုသြဟတည်ရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ အသံ=ပဏီတဘောဇဉ်မှ တပါးတခြားသော၊ ဘောဇနံ=ဘောဇဉ်သည်၊ နဿဒေဿတိ=မနှစ်သက်လတ္တံ့၊ ဝါ=မဆာလတ္တံ့၊ ယတော စ ခေါ=အကြင်အခါ၌ကား၊ အသ=ထိုယောက်ျား၏၊ သာ သြဟ=ထိုအဆီအစေး သြဟသည်၊ အန္တရဓာယိဿတိ=ကုန်ခန်းပျောက်ပျက်သွားလတ္တံ့၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ တံ ဘောဇနံ=ထိုလူးဆန်ကြမ်းဘောဇဉ်သည်၊ ဆာဒေယျ=နှစ်သက်လာရာ၏၊ ဝါ=ဆာလာရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ထိုနှစ်သက် ဆာလောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိပါ၏၊ ဣတိ (အဝေါစုံ)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပဇ္ဇတသခေါ=ပေ= တောင်ထိပ်ဗျားမှ၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ပါဝင်သော အရပ်ဒေသ၌၊ (တောင်ပေါ်ဒေသ၌) နိဝါတော=လေမရှိသည်၊ ဝါ=လေငြိမ်သက်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ=ဖြစ်၍) ဝိဂတဒဋ္ဌိမိကော=ကင်းသော လှိုင်းတံပိုးရှိသော၊ ဥဒကရဟဒေါ=ရေအိုင်သည်၊ (အသ=ရှိရာ၏)။ပ။ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ အမုဿိ ဥဒကရဟဒေ=ထိုရေအိုင်၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ဌိမိ=လှိုင်းတံပိုးသည်၊ နဿ ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်လာတော့လတ္တံ့၊ ဣတိ (ဝေယျာ=အံ့)။ပ။ အာဝုသော=ရှင်ကား၊ (ယံ ယေန ဌာနေန=ကြောင့်) ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်မျက်နှာမှ၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ယာ

၁။ ပဇ္ဇတသခေါ။ ။ယေဘုယျေန သံခိပတိ သက္ကိစိတော ဘဝတိတိ သခေါ=များသောအားဖြင့် ကျဉ်းကျပ်သွားသောနေရာ၊ ဝါ=တောင်ထိပ်ဗျား၊ သီလ-ကွန်ဋီကာသစ်၊ ၃။ ၁၆၂။ ပဇ္ဇတသ သခေါ ပဇ္ဇတသခေါ ပဇ္ဇတမတ္ထကံ။

(တနည်း) သံခိပီယတိ ပဇ္ဇတဘာဝေန ဂဏီယတိတိ သခေါ=တောင်အဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်းရေတွက်အပ်သော အရပ်၊ ပဇ္ဇတေ သခေါ ပဇ္ဇတသခေါ ပဇ္ဇတပရိယာပန္နော ပဒေသော=တောင်ပေါ်၌ပါဝင်သော အရပ်ဒေသ၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ဒေသ။

ပဇ္ဇတသခေါပေတိ ပဇ္ဇတမတ္ထကေ။ သီလက္ခန်၊ ၄၊ ၂၀၂။ ပဇ္ဇတမတ္ထကေတိ ပဇ္ဇတသိခရေ၊ တဋ္ဌိ ယေဘုယျေန သံခိတ္တံ သက္ကိစိတံ ဟောတီတိ ပါဠိယံ "ပဇ္ဇတသခေါပေ"တိ ဝုတ္တံ၊ ပဇ္ဇတပရိယာပန္နော ဝါ ပဒေသော ပဇ္ဇတသခေါပေါ။ ဌင်းဋီကာ ဟောင်း၊ ၂၇၂။

ဝါတဝုဋ္ဌိ=အကြင် လေမိုးသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏၊ သာ=ထိုလေမိုးသည်၊ တသ္မိံ ဥဒကရဟဒေ=ထိုရေအိုင်၌၊ ဥမ်ိမ်=လှိုင်းတံပိုးကို၊ ဧနေယျ=ဖြစ်စေရာ၏၊ ပစ္ဆိမာယ=အနောက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=မှ၊ ဘုသာ=သော၊ ယာ ဝါတဝုဋ္ဌိ=သည်။ပ။ ဥမ်ိမ်=ကို၊ ဧနေယျ=၏၊ ဥတ္တရာယ=မြောက်ဖြစ်သော။ပ။ ဥမ်ိမ်=ကို၊ ဧနေယျ=၏၊ ဒက္ခိဏာယ=တောင်ဖြစ်သော။ပ။ ဧနေယျ=၏၊ ဧတံ ဌာနံ=(လှိုင်းတံပိုးကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ပါး၊ ဣဒ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ=(နိစ္စနိမိတ် အစရှိသော) အားလုံးသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန် အရိပ်နိမိတ်တို့ကို၊ အမနသိကာရာ=နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်၊ အနိမိတ္တံ=နိစ္စနိမိတ် အစရှိသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ်နိမိတ် မရှိသော၊ [စာမိုဒ် (၁၃)နိဿာရဏီယသုတ် (စာမျက်နှာ-၄၃၄-၅)လည်းကြည့်] စေတောသမာဓိ =အားကောင်းသော ဝိပဿနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိသို့၊ (ဗလဝဝိပဿနာ သမာဓိသို့) ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အဟံ=ငါသည်) အနိမိတ္တသ=သော၊ စေတောသမာဓိသ=ကို၊ လာဘီ=သည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ်အကြောင့်။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ရာဇာ ဝါ=မင်းသည်သော်လည်း ကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တော ဝါ=မင်း၏ အမတ်ကြီးသည်သော်လည်းကောင်း၊ စတုရင်္ဂိနိယာ=လေးမျိုးသော စစ်အင်္ဂါရှိသော၊ သေနာယ=စစ်တပ်ဖြင့်၊ အဒ္ဓါန မဂ္ဂပဋိပန္နော=အဓွန့်ရှည်လျားသော ခရီးကို သွားလတော်၊ အညတရသ္မိံ=တခု သော၊ ဝနသဏ္ဍေ=တောအုပ်၌၊ ဧကရတ္တိံ=တညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဝါသံ=နေခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆေယျ=ကပ်ရောက်ရာ၏၊ တတြ=ထိုတောအုပ်၌၊ ဟတ္ထိသဒ္ဒေန=ဆင်၏ အသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဒေန=မြင်းအသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရထ သဒ္ဒေန=ရထားအသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပတ္တိသဒ္ဒေန=ခြေလျင်စစ်သား အသံ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘေရိ + ပဏဝ + သင်္ခ + တိဏဝ + နိဿာဒသဒ္ဒေန= စည်ကြီးသံ+ထက်စည်သံ+ခရာသင်းသံ+စည်တိုသံ+ပေါင်းစု ဟစ်အော်သံ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စီရိကသဒ္ဒေါ=ပုစဉ်းရင်ကွဲအသံသည်၊ အန္ဓရာယေယျ= ပျောက်ကွယ်သွားရာ၏။ပ။ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ သော ရာဇာ ဝါ=ထိုမင်းသည်လည်းကောင်း၊ သော ရာဇမဟာမတ္တော ဝါ=ထိုမင်းအမတ် ကြီးသည်လည်းကောင်း၊တမှာ ဝနသဏ္ဍာ=ထိုတောအုပ်မှ၊ ပက္ကမေယျ=ထွက်ခွာ သွားရာ၏၊ အဝ=ထွက်ခွာသွားပြီးသည်မှ နောက်၌။ပ။ ပါတုဘဝေယျ=၏၊ ဧတံ ဌာနံ=(ပုစဉ်း ရင်ကွဲသံ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာခြင်းဟူသော)ထိုအကြောင်း သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါ)။ပ။ ဟိနာယ=ငှာ၊ အာဝဋ္ဋတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ။)

အထ ခေါ=အရှင်မဟာကောဋ္ဌိက မိန့်ကြားပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=သည်၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌။ပ။ အထ ခေါ=အရှင်စိတ္တ လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်သွားရာ ထိုအခါ၌၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တသ=သော၊ စိတ္တသ=စိတ္တ၏၊ သဟာယကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကော=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=ကြွသွားကြပြီး၍။ပ။ တေ=ကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တို အဝေါစုံ) အာယသ္မတာ မဟာကောဋ္ဌိကေန=အရှင် မဟာကောဋ္ဌိကသည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=ကို၊ စေတသာ=အရှင် မဟာကောဋ္ဌိက၏ စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=ဟတ္ထိသာရိပုတ္တစိတ္တ၏ စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ခွဲခြား၍၊ ဝိဒိတော ကိန္နု=သိအပ်ပါပြီလော။

(ကိန္တို=သို့၊ ဝိဒိတော=သိအပ်ပြီနည်းဟူမူ) ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်၊ ဣမာသဗ္ဗ=ဤမည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာသဗ္ဗ=ဤမည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဟာရသမာပတ္တိနံ=ဝင်စားနေထိုင်ကြောင်းသမာပတ်တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ၏၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ရပါလျက်ပင်။ပ။ အာဝတ္တိသတိ=ပြန်လည်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝိဒိတော ကိန္နု=သိအပ်ပါပြီလော) ဥဒါဟု=ထိုသို့မဟုတ်၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ "ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်၊ ဣမာသဗ္ဗ=ကုန်သော။ပ။ အာဝတ္တိသတိ=တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ စတေ အတ္ထံ=ဤအကြောင်းကို၊ အာရောစေသုံ ကိန္နခေါ=လျှောက်ထားကြပြီးကုန်သလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ မေ=ငါသည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=ကို၊ စေတသာ=ငါ၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊ ဝိဒိတော=သိအပ်ပြီ၊ (ကိန္တို=သို့၊ ဝိဒိတော=နည်းဟူမူ) (ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်) ဣမာသဗ္ဗ=ကုန်သော၊ ဣမာသဗ္ဗ=ကုန်သော။ပ။ အာဝတ္တိသတိ=တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝိဒိတော=ပြီ) ဒေဝတာပိ=နတ်တို့သည်လည်း၊ မေ=ငါ့အား၊ စေတမတ္ထံ=(အရှင်စိတ္တ၏ လူအဖြစ်သို့ ပြန်လည်သွားခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းကို၊ အရောစေသုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တို=သို့၊ အာရောစေသုံ=နည်းဟူမူ) ဘန္တေ=ရား၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်။ပ။ အာဝတ္တိသတိ=တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အာရောစေသုံ=ကုန်ပြီ)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စိတ္တော=သည်၊ နစိရံ=မကြာမြင့်မီ၊ နေက္ခမ္မသ=(ဝတ္ထုကိုလေသာ) နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်၏၊ ဝါ=အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်သောရဟန်းအဖြစ်၏၊ (ဂုဏ်=ဂုဏ်ကို) သရီသတိ=အောက်မေ့ အမှတ်ရလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၅၇) ဆဋ္ဌဘိဇာတိသုတ်(စာမျက်နှာ–

၅၉၃)နှင့် ပဋ္ဌက နိပါတ်စာပိုဒ်(၅၆)ဥပဇ္ဈာယသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၃၇)ကြည့်] ဆင်ခြင်။

၇-မဇ္ဈေသုတ်

၆၁။ တေန ခေါ ပန သမယေန=၌၊ သမ္ဘဟုလာနံ=ကုန်သော၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ=ရဟန်းတို့သည်၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ=၌။ပ။ [စာပိုဒ် (၂၈)ဒုတိယ သမယသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၆၇)ကြည့်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပါရာယနေ=ပါရာယန တရားနှာ ရသော့ အစည်းအဝေး၌၊ မေတ္တေယျပဏ္ဍေ=မေတ္တေယျလုလင်၏ အမေးပုစ္ဆာ၌၊ "ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စုဂါတိ=ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စုဂါ"ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤတရား စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ=ဟောတော် မူအပ်ပြီ။

[ဂါထာအနက်] ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကို၊ မန္တာ(မန္တာယ)=ပညာဖြင့်၊ ဝိဒိတ္တာန=သိပြီး၍၊ မဇ္ဈေ=အလယ် အရပ်၌၊ နိ လိမ္ပတိ[1]=တဏှာဖြင့် မသုတ်လိမ်း၊ ဝါ=တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မငြိတွယ်၊ [လိပ္ပတိပါဋ္ဌသည် ကမ္မရုပ်ဖြစ်နေသောကြောင့် ယောဟူသော ပဌမာ ဝုတ္တ ကတ္တားနှင့် မဆီလျော်၊ ထို့ကြောင့် အောက်ခြေ၌ပြုထားသော ကတ္တာရုပ် "လိမ္ပတိ"ပါဋ္ဌသာ ကောင်း၏] တံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ မဟာပုရိသောတိ=မြတ်သော ယောကျ်ားဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဗြူမိ=ဟောတော်မူ၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣဒ=ဤလောကဌ၊ သိဒ္ဓိနိ=ချုပ်စပ်တတ်သောတရားကို၊ အစ္ဆရါ=ကျော်လွန်ပြီ။

အာဝုသော=တို့(တတ္ထ=ထိုဂါထာ၌) ဧကော=တခုသော၊ အန္တော=အဖို့ဟူသည်၊ ကတမော နုခေါ=အဘယ်နည်း၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္တော=အဖို့ဟူသည်၊ ကတမော=အဘယ်နည်း၊ မဇ္ဈေ=အလယ်ဌာနဟူသည်၊ ကိံ=အဘယ်နည်း၊ သိဒ္ဓိနိ=ချုပ်စပ်တတ်သော တရားဟူသည်၊ ကာ=အဘယ်

၁။ ဂါထာအဖွင့်နှစ်မျိုး။ ။"မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတ္တာ မဇ္ဈေ နိ လိပ္ပတိ၊ ဝေမဇ္ဈဌာနေ နိ လိပ္ပတိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဤဂါထာပုဒ်မှ ကို အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ "သော ဥဘော စ အန္တေ မဇ္ဈဿ မန္တာယ အဘိညာယ ဇာနိတ္တာ။ပ။ဝိဘူတံ ကတ္တာ နိ လိပ္ပတိ"ဟူသော စူဠနိဒ္ဒေသပါဋ္ဌတော် (၄၅)အလို "ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=ကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ မဇ္ဈေ (မဇ္ဈံ)=အလယ်အဖို့ကိုလည်းကောင်း၊ မန္တာ (မန္တာယ)=ဖြင့်၊ ဝိဒိတ္တာန= သိ၍၊ နိ လိပ္ပတိ=တွယ်၊"ဟု အနက်ဆိုပါ။ မန္တာ၌ နာဝိဘတ်(သို့မဟုတ်) ပဌမာ ဝိဘတ်ဟု ဝိဘတ်နှစ်မျိုးဆိုနိုင်၏၊ ထိုတွင် နာဝိဘတ်ဟု ဆိုလိုပါ၊က မန္တာယ၌ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ယကို ချေပါ၊ သို့မဟုတ် မန္တာဟုပင် ပထမာဝိဘတ် ဆိုလိုပါက ထိုပထမာဝိဘတ်ကို ကရိယာ်းအနက်၌ သက်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ (အယံ အန္တရာကထာ=ဤကြိုးကြားစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ရဟန်းတပါးက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ထေရေ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=ရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=နည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=တို့၊ ဖဿော[1] = ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဤယခုဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဧကော=တခုသော၊ အန္တော=အဖို့ပါတည်း၊ ဖဿသမုဒယော= (ယခုဘဝ အတ္တဘောခ၌ ပြုအပ်သော) ကမ္မဖဿဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဝါ=ကမ္မဖဿကြောင့်ဖြစ်သော အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္တော=အဖို့ပါတည်း၊ [လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဖဿကို ကမ္မဖဿဟု ခေါ်၏] ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ မဗ္ဗေ=အလယ်အရပ် ပါတည်း။ (တဏှာကြိုးကို ဖြတ်တောက်၍ နှစ်ဖြာနှစ်ခြမ်းပြုတတ်သော အလယ် အရပ်အဖို့ပါတည်း) တဏှာ=တဏှာသည်၊ သိဒ္ဓိနီ=ချုပ်စပ်တတ်သောတရား မည်ပါ၏၊ ဟိ=မှန်ပါ၏၊ တဏှာ=တဏှာသည်၊ တသ တသေဝ ဘဝသ= ထိုထိုဘဝ၏ပင်လျှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ=ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ နံ=ထိုဖဿနှင့် ဖဿ သမုဒယကို၊(ဤယခုဘဝ အတ္တဘောနှင့် နောက်အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောတည်း ဟူသော ထိုဖဿနှင့် ဖဿသမုဒယကို) သိဗ္ဗတိ=ချုပ်စပ်တတ်ပါ၏။

အာဝုသော=အရှင်ဘုရားတို့၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မသုတ် လိမ်း မတွယ်တာခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် အဖို့နှစ်ပါးကို သိ၍ တဏှာဖြင့် အလယ်ဌာနခ၌ မသုတ်လိမ်း မတွယ်တာခြင်းဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ အဘိညေယ္ယံ= ထူးခြားသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သော သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ အဘိဇာနာတိ= ထူးခြားသော မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိသည်မည်ပါ၏၊ ပရိညေယ္ယံ=(တီရဏပရိညာ, ပဟာနပရိညာဖြင့်) ပိုင်းခြား၍သိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာ သမุဒယသစ္စာကို၊ ပရိဇာနာတိ=ပိုင်းခြား၍သိသည်မည်၏၊ အဘိညေယ္ယံ=ကို၊ အဘိဇာနန္တော= ထူးခြားသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိလျက်၊ ပရိညေယ္ယံ=ကို၊ ပရိဇာနန္တော=ပိုင်းခြား သိလျက်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက် အတ္တဘောခ၌ပင်လျှင်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်

---

[1] **ဖဿော ဧကော အန္တော။** ။ဤပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည် မေထုန်ပျော်မြူးမှု အချင်းချင်း တွေ့ထိမှု ဖဿကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ "ဖဿပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ"ဟူသော ကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်အရ ဖဿကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပါဠိတော်၌ ထိုနှစ်မျိုးသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို ကာရဏူ ပစာရအားဖြင့် "ဖဿော ဧကော အန္တော"ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်။

ဒုက္ခ၏၊ အန္တကရော= အဆုံးအဝိုင်းအခြားကို ပြုသူမည်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဒေဝ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ရဟန်းတပါးက လျှောက်ထားအပ်လတ္တော်။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ အတီတံ=အတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာသည်၊ ဧကော=သော၊ အန္တော =အဖို့ပါတည်း၊ အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာသည်၊ ဒုတိယော=သော၊ အန္တော=ပါတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နံ=ယခုဖြစ်ဆဲ ခန္ဓာသည်၊ မဇ္ဈေ=အလယ်အရပ်အဖို့ ပါတည်း။ပ။ နံ=ထို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကို။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဘဂ္ဂဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်) ။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ သုခါ=သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်။ပ။ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်။ပ။ အဒုက္ခမသုခါ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော၊ ဝေဒနာ=ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်၊ မဇ္ဈေ=(သုခ ဒုက္ခ နှစ်ပါးတို့၏) အလယ်အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုသုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသုံးပါးကို။ပ။ ဘဂ္ဂဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် ဝေဒနာသုံးပါးတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ နာမံ=နာမ်သည်။ပ။ ရူပံ=ရုပ်သည်။ပ။ ဝိညာဏံ= ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်တကွသော ဝိညာဏ်အားလုံးသည်၊ မဇ္ဈေ=(နာမ်ရုပ်တို့၏) အလယ်အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုနာမ်ရုပ် ဝိညာဏ်ကို။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဘဂ္ဂဝတာ=ခြင်းဖြင့် (ဤမျှလောက် နာမ်ရုပ်ဝိညာဏ်တို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အဗ္ဗတ္တိကာနိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ အာယတနာနိ=အာယတနတို့သည်၊ ဧကော=သော၊ အန္တော=တည်း။ ဆ=ကုန်သော၊ ဗာဟိရာနိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်မှ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကုန်သော။ပ။ ဝိညာဏံ=ကမ္မဝိညာဏ်သည်၊ (လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည်) ဝါ=သတ်မှတ် မထား, အားလုံးသောဝိညာဏ်သည်၊ ဝါ=ဧကဝိညာဏ်သည်၊ မဇ္ဈေ=အလယ် အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုအဗ္ဗတ္တိက ဗာဟိရအာယတနတို့နှင့် ဝိညာဏ်ကို။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ ဘဂ္ဂဝတာ=ခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် အဗ္ဗတ္တိက ဗာဟိရ အာယတနဝိညာဏ်တို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သက္ကာယော=သက္ကာယဖြစ်သော တောဘူမကဝဋ်သည်၊ (ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်းဟူသော တောဘူမကဝဋ်သည်)။ပ။ သက္ကာယသမုဒယော=သက္ကာယဖြစ်သော တောဘူမကဝဋ်၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာဟူသော သမုဒယသစ္စာသည်။ပ။ သက္ကာယနိရောဓော= သက္ကာယဖြစ်သော တောဘူမကဝဋ်၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာ

သည်။၀။ နံ=ထိုသက္ကာယနှင့် သက္ကာယသမုဒယကို။၀။ အာဝုသော=တို့၊ ဗြာဟ္မဏတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာ ခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် သက္ကာယ, သက္ကာယသမုဒယ, သက္ကာယနိုရောဓတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မတွယ်တာ ခြင်းဖြင့်)။၀။

အာဝုသော=တို့၊ သဗ္ဗေဟေဝ=အားလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ ယထာသကံ=မိမိ ကိုယ်ပိုင် ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော၊ ပဋိဘာနံ=ဉာဏ်အား ရှေရှေထင်ပေါ်လာသောအဖြေ ဝိသဇ္ဇနကို၊ ဗျာကတံ=ဖြေကြားအပ်ပြီ၊ အာဝုသော=တို့၊ အာယာမ=လာ သွားကြကုန်စို့၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိသာမ=သွားကြကုန်အံ့၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ=သွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဧတမတ္ထံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ယော ဥဘောန္တေ ဝိဒိတ္မာန အစရှိသော ဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူဆပုံ မတူညီခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) အာရောစေဿာမ=လျှောက်ထားကြကုန်အံ့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နော=တပည့်တော်တို့အား၊ ယထာ=အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကရိဿတိ=ဖြေကြားတော်မူလတ္တံ့၊ တထာ=ထိုမြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော်မူသည့်အတိုင်းပင်၊ နံ=ထိုဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဓာရေဿာမ=စိတ်၌ ဆောင်ထား မှတ်သားကြပါကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စဿောသုံ=ရှေရှေရှိသေစွာ နာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ၊ အထ=ထိုမှနောက်၌။၀။ ဥပသင်္ကမိံသု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္မာ=ကြွသွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတ္မာ=ရှိသေစွာ ရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိံသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေကြကုန်သော၊ ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခူ=တို့သည်၊ [အာရောစေသုံ-၌စပ်ပါ] သဗ္ဗေဟေဝ=အားလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော ထေရ်ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ=ပြောဆိုအပ်သမျှ စကားသည်၊ ယာဝတကော=အကြင်မျှလောက် ပမာဏ ရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ=ထိုမျှလောက် ပမာဏရှိသော ပြောဆိုအပ်သမျှ စကားအားလုံးကို၊ ဘဂဝတော=အား၊ အာရောစေသုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။

(အာရောစေတ္မာ=လျှောက်ထားကြပြီး၍၊ တေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=မေးမြန်းလျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစုံ=နည်းဟူမူ) [ဤပါဠိသေသများကို ထည့်သွင်းဆိုလိုကဆိုပါ] ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ကဿ=အဘယ်ရဟန်း၏၊

(ဝစနံ=စကားသည်) သုဘာသိတံ နုခေါ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော စကားပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=ကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ဗေသံ=အားလုံး ကုန်သော၊ ဝေါ=သင်တို့၏၊ (ဝစနံ=သည်) ပရိယာယေန=ထိုထိုအကြောင်းဖြင့် ပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော စကားချည်းပါတည်း၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဝါ=အမှန်စင်စစ် ငါဘုရား၏ဆန္ဒ အလိုတော်ကျအား ဖြင့်လည်း၊ [သုဏာထ-စသည်၌စပ်] ယံ=အကြင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ သန္ဓာယ =ရည်ရွယ်၍၊ မယာ=ငါသည်၊ ပါရာယနေ=၌၊ မေတ္တေယျပဉ္စေ=၌၊ "ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စုဂါတိ=ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စုဂါ"ဟူ၍၊ ဘာသိတံ=ဟော ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ တံ=ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) သာဓုကံ =ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ= သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိခေါ =ဤသို့ပင်။ပ။

မြတ်စွာဘုရား၏ သန္ဓာယဘာသိတဖြစ်သော "ဖဿော ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧကော အန္တော"စသည်နှင့်အညီ ဂါထာကို အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်-

ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=ဤယခုဘဝအတွင်းဟူသော ဖဿနှင့် နောက်အနာဂတ်ဘဝ အတွင်းဟူသော ဖဿသမုဒယအားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကို၊ မန္တာ(မန္တာယ)=ပညာဖြင့်၊ ဝိဒိတ္တာန=သိ၍၊ မဇ္ဈေ=ဖဿ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အလယ်ဌာနအဖို့၌၊ နိ လိမ္မတိ=တဏှာ ဖြင့် မလိမ်းကပ် မငြိတွယ်။ပ။ သိဒ္ဓိနိ=ဖဿနှင့် ဖဿသမုဒယကို ချုပ်စပ်တတ် သော တဏှာကို၊ အစ္စဂါ=ပြီး၊ [ဤနည်းကို မှီ၍ ထိုထိုရဟန်းတို့ ဖြေကြားအပ် သော "အတိတ် ဧကော အန္တော"စသည်ကို ကြည့်၍လည်း ဤဂါထာကို အနက်အမျိုးမျိုး ဆိုနိုင်သည်] သတ္တမံ။

၈-ဥရိသိန္ဒိယဉာဏသုတ်

ဤ ၆၂။ [ပဠကနိပါတ် စာဝိဒ်(၃၀) နာဂိတသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၀၊ ၅၁)လည်း ကြည့်] ယေန(ပဒေသေန)=၌၊ ဒဏ္ဍကပွက် နာမ=ဒဏ္ဍကပွကမည်သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ နိဂမော=နိဂုံးသည်၊ (အတ္ထိ)။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ မဂ္ဂါ=လမ်းမှ၊ သြက္ကမ္မ=ဖဲခွာ၍၊ အညတရသ္မိံ=တခုသော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်၏အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ် သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ တေ စ ဘိက္ခူ=ထိုနောက်တော်ပါ ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အာဝသထံ=တည်းခိုရာ အဆောက်အဦကို၊ ပရိယေသိတုံ=ရှာဖွေခြင်းငှာ၊ ဒဏ္ဍကပွက်=ဒဏ္ဍကပွကနိဂုံးသို့၊ ပဝိသိံသု=ဝင်ကြကုန်ပြီ။

အထခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သမ္မဟုလေဟိ =များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခူဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ယေန= အကြင်အရပ်၌၊ အစိရဝတီ=အစိရဝတီ မည်သော၊ နဒီ=မြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတုံ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိ= ကြွသွားပြီ၊ [ဤဆက္ကနိပါတ် စာပိဒ်(၄၃)နာဂသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၀၅)ကြည့်] အစိရဝတီယာ=သော၊ နဒိယာ=၌။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=(ဒေဝဒတ်ဘက်သားဖြစ်သော) ရဟန်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဝါ=ရောက် လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ အာဝေါစ=မေးမြန်းပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

အာဝုသော အာနန္ဒ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ကိံ နု ခေါ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=ဘယ့်နယ်ပါလဲ၊ သဗ္ဗံ=ဖြစ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာအားလုံးကို၊ စေတသာ =စိတ်တော်ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတွာ=ကောင်းစွာ အစဉ်မပြတ် ဆောင်ယူ၍၊ ဝါ= ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ [အာပါယိကော ဒေဝဒတ္တော-ဟူသော ဝါကျသို့သွားအုံ] ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်သည်၊ အာပါယိကော [1]=အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ ဝါ=အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ နေရယိကော=အဝီစိငရဲသို့ လားရောက် လတ္တံ့သည်၊ ဝါ=အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ ကပ္ပဋ္ဌော=(အဝီစိငရဲ၏ သက်တမ်း အာယုကပ်ဖြစ်သော) အန္တရကပ်ပတ်လုံး တည်နေရလတ္တံ့သည်၊ အတေကိစ္ဆော =ကုစားနိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဝါ=(အဝီစိသို့ မရောက်အောင်) ကုစားတားဆီး၍ မရနိုင်တော့သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်ကို၊ ဝါ = ဒေဝဒတ်၏ နောင်ဖြစ်မည့်ဘဝကို၊ ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗျာကတော ကိံ နု ခေါ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ခဲ့ပါသလော။

ဥဒါဟု=ထိုသို့မဟုတ်၊ ကေနစိဒေဝ=တစုံတခုသာဖြစ်သော၊ (အပါယ် ဘုံသို့ ဒေဝဒတ်လားရောက်ဖို့အတွက် မသေမချာ တစုံတခုသာဖြစ်သော)

၁။ **အာပါယိကော အတေကိစ္ဆော။** ။နိဗ္ဗတ္တိဝသေန နိရယ် အရဟတိဟူသော မဗ္ဗိမပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ (၄၇)နှင့်အညီ ဤသုတ်ဋီကာ၌လည်း "နိဗ္ဗတ္တိဝသေန အပါယံ အရဟတိ"ဟူ၍ အရဟတိပုဒ် ပါရမည်၊ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ "အာပါယိကောတိ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တနကော"ဟု ဖွင့်၍ စုဠဝါပါဠိတော် သံယောဇကက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ (၁၁၂)၌ "အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိသတိတိ အာပါယိကော"ဟု ဖွင့်သည်။

တိကိစ္ဆံ တိကိစ္ဆာ=ကုစားနိုင်ခြင်း၊ နတ္ထိ တိကိစ္ဆာ ယဿ ဒေဝဒတ္တသ္မာတိ အတေကိစ္ဆော-ဟု ဝစနတ္ထပြု။ ဣဒါနိ ဗုဒ္ဓသဟဿေနာပိ တိကိစ္ဆိတုံ နု သက္ကာတိ အတေကိစ္ဆော-ဟူ၍ စုဠဝါအဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ပရိယာယေန=(အကုသိုလ်ကံဟူသော) အကြောင်းဖြင့်၊ ဗျာကတော နု ခေါ= မိန့်ကြားတော်မူအပ်ခဲ့ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြောဆိုပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧတံ=ဤဒေဝဒတ်၏ နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘဝကို၊ ဧဝံ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ (ဤသို့ "အာပါယိကော ဒေဝဒတ္တော။ပ။ အတေကိစ္ဆော"ဟူ၍ ပင်) ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= ပြန်လည်မိန့်ဆိုပြီ)။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဒ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ သမ္မဟုလေဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယေန=အကြောင်းအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အမှိ=ရှိ၏) တေန=ထိုတပည့်တော်ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ=၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ အဝေါစ= မေးမြန်းပါပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဥတ္တေ=ထိုရဟန်းက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=ပြန်ပြောပါပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစံ)။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အစိရပဗ္ဗဇိတော= ရဟန်းပြု၍ မကြာမြင့်သေးသော၊ နဝေါ ဝါ=သီတင်းငယ်သည်သော်လည်း၊ ဘဝိသတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဗာလော=မသိနားမလည်သော၊ အဗျတ္တော=မလိမ္မာ မနဉ်စပ် မပါးနပ်သော၊ ထေရော ဝါ=ထေရ်ကြီးသည်သော်လည်း၊ ဘဝိသတိ= တံ့၊ မယာ=ငါဘုရားသည်၊ ယံ=အကြောင်စကားကို၊ ဧကံသေန=သေချာတိကျ တခုတည်းသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ=ထို စကား၌၊ (သေချာတိကျစွာ မိန့်ကြားအပ်ပြီးသော ထိုစကား၌) ကထံ ဟိ=အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဒွေဓာ=မတိမကျ နှစ်ခွနှစ်ဖြာ ကွဲသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိသတိ နာမ=ရောက်လိမ့်လတ္တံ့နည်း။

အာနန္ဒ=ဒ္ဓာ၊ ဣမံ(အယံ) ဒေဝဒတ္တော=ဤဒေဝဒတ်ကို၊ သဗ္ဗံ=နောင် ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာအားလုံးစုံကို၊ မယာ=ငါသည်၊ စေတသာ=ငါဘုရား၏ စိတ်ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတ္တာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ ဗျာကတော ယထာ=မိန့်ကြားတော် မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ယော=အကြောင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သဗ္ဗံ=နောင်ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာအားလုံးစုံကို၊ မယာ=သည်၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတ္တာ= ၍၊ ဗျာကတော=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ အည်=ဒေဝဒတ်မှ တပါးတခြားသော၊ တံ ဧကပုဂ္ဂလမ္ပိ=ထိုတဦးတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း၊ (နောင်ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာ အားလုံးကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မိန့်ကြားအပ်ပြီးသော ထိုတဦး တယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း) အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ နု သမနုပဿာမိ= မြင်တော်မမူ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ယာဝကီဝဉ္စ=အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဒေဝဒတ္တသ=ဒေဝဒတ်၏၊ ဝါလဂ္ဂကောဋိနိတ္တုဒနမတ္တမ္ပိ=သားမြီး၏ အဖျားချွန်ဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်သော ပမာဏမျှပင်ရှိသော၊ ဝါ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေး၏ ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်သော ပမာဏမျှပင်ရှိသော၊ [ဝါလ=သားမြီး၏+အဂ္ဂ=အဖျား+ကောဋိ=ထိပ်ချွန်+နိတ္တုဒန=ထိုးကော်ပြနိုင်သော၊ ဝါ=ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်သော+မတ္တာ=အတိုင်းအတာ ပမာဏ(ရှိသော)] သုက္ကခမ္ဘံ=ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားကို၊ အဒ္ဒသံ=မြင်ရပြီ၊ တာဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ (တိုရွှေထိုမျှ ပမာဏရှိသော ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားကို မြင်ရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး) အဟံ=ငါသည်၊ ဒေဝဒတ္တံ=ဒေဝဒတ်ကို၊ "ဒေဝဒတ္တော=သည်၊ အာပါယိကော=သည်။ပ။ အတေ-ကိစ္ဆော=သည်၊ ဟောတိ=၏" ဣတိ=ဤသို့၊ နေဝ ဗျာကာသိ=မိန့်ကြားတော်မမူပြီ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ယတော စ ခေါ=အကြင်အခါ၌ကား၊ အဟံ=သည်။ပ။ နု အဒ္ဒသံ=မတွေ့မြင်ရတော့ပြီ၊ အထ=(မတွေ့မြင်ရရာ) ထိုအခါ၌၊ အဟံ=သည်။ပ။ အတေကိစ္ဆော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဗျာကာသိ=မိန့်ကြားပြီ။

အာနန္ဒာ=နှာ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ သာဓိကပေါရိသော[1]=အပိုအလွန်နှင့်တကွ လက်ခုပ်တဖောင်ရှိသော၊ ဝါ=လက်ခုပ်တဖောင်ကျော်နက်သော၊ ဝုထဏ္ဍပေါ=မစင် ကျင်ကြီးတွင်းသည်၊ ဝုထသ=မစင်ကျင်ကြီးဖြင့်၊ ပူရော=ပြည့်သည်၊ သမတိတ္ထိကော=တွင်း၏အနားရေးနှင့် အညီအမျှပြည့်သည်၊ (အသ=ဖြစ်ရာ၏) တတြ=ထိုမစင်တွင်း၌၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ သသိ-သကော=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ လူတကိုယ်လုံးပင်၊ [သဟ သီသေန ယော ပုရိသော ဝတ္တတိတိ သသီသကော=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ယောကျ်ားတကိုယ်လုံး] နိမုဂ္ဂေါ=နှစ်မြှုပ်သည်၊ အသ=ဖြစ်ရာ၏၊ တသ=ထိုမစင်တွင်း၌ နှစ်မြှုပ်နေသော ယောကျ်ား၏၊ အတ္ထကာမော=အကျိုးကိုလိုလားသော၊ ဝါ=ကြီးပွားမှုကို လိုလားသော၊ ဟိတကာမော=စီးပွားကို လိုလားသော၊ ယောဂက္ခေမကာမော=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကင်းရာဌာနကို လိုလားသော၊ ကောစိဒေဝ=တဦးဦးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ပုရိသော=ယောကျ်ားသည်၊ တမှာ ဣဒ္ဓိဝုဏ္ဍပါ=ထိုမစင်တွင်းမှ၊ ဥဒ္ဓရိတုကာမော=ထုတ်ဆယ်ကယ်တင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဥပ္ပဋ္ဌေယျ=ဖြစ်ရာ၏။

သာဓိကပေါရိသော။ ။သဟ အဓိကေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာဓိကံ=အပိုအလွန် ပမာဏနှင့် တကွဖြစ်သော (လက်ခုပ်တဖောင်)၊ ပုရိသသ ပမာဏံ ပေါရိသံ=မတ်တပ်ရပ်သော ယောကျ်ား၏ (အထက်ဆန့်တန်း မြှောက်ထားအပ်သော လက်နှင့်တကွသော) ပမာဏ၊ ဝါ=လက်ခုပ်တဖောင်။ သာဓိကံ ပေါရိသံ ယသ ဣဒ္ဓိဝုဏ္ဍပသောတိ သာ့ဓိက ပေါရိသော။ သမတိတ္ထိကပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပဠုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၈)ပဠုဂ်ိုကသုတ်၊ ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ(၄၈) ကြည့်။

သော=ထိုမစင်တွင်းမှ ထုတ်ဆယ်လိုသော ယောက်ျားသည်၊ တံ ဂျထကူပံ=ထိုမစင်တွင်းကို၊ သမန္တာ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ထိုထိုအရပ်၌၊ အနုပရိ-ဂစ္ဆန္တော=အစဉ်မပြတ် လှည့်ပတ်သွားလသော်၊ ယတ္ထ=အကြင်ကိုယ်ခန္ဓာအရပ်၌၊ တံ=ထိုမစင်တွင်း၌ကျသော ယောက်ျားကို၊ ဂယှတွာ=ဆွဲကိုင်ယူဝင်၍၊ ဥဒ္ဓရေယ္ယ=ထုတ်ဆယ် ကယ်တင်ရာ၏၊ တသ္မ ပုရိသဿ=ထိုမစင်တွင်း၌ ကျသော ယောက်ျား၏၊ ဂျထေန=မစင်ဖြင့်၊ အမက္ခိတံ=မလူးကပ်အပ်သော၊ (တံ ဌာနံ=ထိုခန္ဓာကိုယ်အရပ်ကို) ဝါလဂ္ဂကောဋ္ဌိ နိတ္ထုဒနမတ္တမ္ပိ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးညွှန်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှ ပမာဏရှိသော နေရာကိုပင်လည်း၊ ဝါ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေး၏ ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်ရုံမျှ ပမာဏရှိသော နေရာကိုပင်လည်း၊ နေဝပသေယ္ယ=မမြင်ရသည်သာ၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ ယတော=အကြင်အခါ၌။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ သစေ သုဏေယျာထ=အကယ်၍ နားထောင်လိုကြကုန်ကြားအံ့၊ (အဟံ=ငါသည်) တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏာနိ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေတို့ ထက်သည် နံ့သည် အဖြစ်ကို သိသောဉာဏ်တို့ကို၊ ဝိဘာဝိဿာမိ=ခွဲခြားဝေဘန်တော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုရိသိန္ဒြိယ-ဉာဏာနိ=တို့ကို၊ ယံ ဝိဘာဝေယျ=အကြင်ခွဲခြား ဝေဘန်တော်မူရာ၏၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတဿ=ထိုခွဲခြားဝေဘန်တော်မူခြင်း၏၊ ကာလော=အချိန်အခါပါတည်း၊ သုဂတ=အကျိုးရှိ ဟုတ်မှန်၊ နှစ်တန်သောစကားကိုသာ မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတဿ=ထိုခွဲခြားဝေဘန်တော်မူခြင်း၏၊ ကာလော=တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (သမ္မုခါ=အထံတော်မှောက်၌) သုတ္တာ=ကြားနာကြကုန်၍၊ ဓာရေဿန္တိ=နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားကြပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ တေနဟိ=ထိုသို့ အသင်လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်းကြောင့်၊ (တနည်း) တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ (တွံ=သင်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ မှတ်မှတ်သားသား၊ ဝါ=ငါ၏ စေခိုင်း တိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏာဟိ=နာယူလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားသော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿามိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘဒ္ဒေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ ခေါ= ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣဒ=ဤသတ္တလောက၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကေစိ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ စေတသာ=ငါဘုရား၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော

=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ပိုင်းခြား၍၊ ပဇာနာမိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာနာမိ=သိသနည်းဟူမူ) ဣမသ္မိ ပုဂ္ဂလသ္မိ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကုသလာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ=တရားတို့သည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာ=ဤရွေ့ဤမျှ ရှိကုန်၏၊ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ=လည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာ=ကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဇာနာမိ=သိ၏) တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ ဧဝံ=သို့။ပ။ ပဇာနာမိ=၏၊ (ကိန္တိ ပဇာနာမိ) ဣမသ္မိ ပုဂ္ဂလသ္မိ=မှာ၊ ,ကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အန္တရဟိတာ=ကွယ်ပကုန်ပြီ၊ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သမ္မုခီဘူတာ=ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ။

 စ=သို့သော်လည်း၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အသမုစ္ဆိန္နံ=မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော၊ ကုသလမူလံ=ကုသိုလ်မူလသည်၊ ဝါ=ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ဓာတ်ခံသဘောသည်၊ အတ္ထိ ခေါ=ရှိသေးသည်သာ၊ တသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမှာ ကုသလာ=ထိုကုသိုလ်မူလမှ၊ ဝါ=ထိုကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ဓာတ်ခံသဘောမှ၊ ကုသလံ=အခြားသောကုသိုလ်သည်၊ ပါတုဘဝိသတိ=ထင်ရှားဖြစ်လတ္တံ့၊ ဧဝံ=ဤသို့ ထင်ရှားဖြစ်လသော်၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အပရိဟာနဓမ္မော=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဘဝိသတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဇာနာမိ=ငါဘုရားသိတော်မူ၏။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အခဏ္ဍာနိ=(တစိတ်တပိုင်းမျှ) မကျိုးမပဲ့ကုန်သော၊ အပူတီနိ=မပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ အဝါတာတပဟတာနိ=လေနေပူတို့ မဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သော၊ သာရဒါနိ [1]=အနှစ်အဆန်ကို ယူကုန်သော၊ ဝါ=အနှစ်အဆန်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=တန်ဆောင်မုန်းလ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သုခသယိတာနိ=(မိုးလေးလပတ်လုံး ဂိုဒေါင်၌) ကောင်းစွာ သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်ကုန်သော၊ ဗီဇာနိ=မျိုးစေ့တို့ကို၊ သုခေတ္တေ=(မြေသြဇာအဆီအနှစ်ရှိ၍) ကောင်းသောလယ်မြေ၌၊ သုပရိကမ္မကတာယ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော ကောင်းစွာ ထွန်ယက်မှုရှိသော၊ ဘူမိယာ=မြေ၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=ကြဲချအပ်ကုန်ကြားအံ့။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣမာနိ ဗီဇာနိ=ဤမျိုးစေ့တို့သည်၊ ဝုဋ္ဌိ=အညောက်ပေါ်ထွက် တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရူဠှိ=အမြစ်သက်ဆင်းစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=

---

[1] **သာရဒါနိ၏ ဝစနတ္ထနှင့် ရှင်ပြီး။** ။သာရံ အာဒိယန္တိ ဂဏှန္တိတိ သာရဒါနိ=အနှစ်အဆန်ကို ယူတတ်သော မျိုးစေ့များ။ ဤ၌ သာရသဒ္ဒ။ပ၊ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် သာရာဒါနိ–ဟု ဆိုလိုလျက် အာကို ရဿပြု၍ သာရဒါနိ–ဟု စာရှိသည်၊ (တနည်း) သရဒပုဒ် ဏပစ္စည်းဖြင့် "သရဒေ သရဒမာသေ နိဗ္ဗတ္တာနိ သာရဒါနိ=တန်ဆောင်မုန်းလ၌ ဖြစ်သော မျိုးစေ့များ"ဟု တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု။

အကိုင်းအခက်ဖြန့်ကား ပြန့်ပွားသည် အဖြစ်သို့၊ အာပဒ္ဓိသန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တွံ=သင်သည်၊ ဓာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=သိနိုင်ပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမေတံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဣဒ=ဤသတ္တ-လောကၽွန်၊ ဧကစ္စံ=သော။ပ။ အပရိဟာနဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဓာနာမိ=၏) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်ပြီး အကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သော ကုသိုလ်မူလရှိ၍ ထိုကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော အခြားသောကုသိုလ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ မဆုတ်ယုတ်သော သဘောရှိသူဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း) တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော=ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [ဝိဒိတောဘဝ်စပ်ပါ]စေတသာ=ငါ၏စိတ်တော်ဖြင့်၊ စေတော=ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ပိုင်းခြားမှ၊ ဝိဒိတောဟောတိ=သိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို ယခင်ကအတိုင်း ဆိုပါ] တထာဂတဿ=သည်၊ ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏံ=ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏ်ကို၊ ဝါ=ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေအထက်အနုံ့ကို သိသောဉာဏ်ကို၊ စေတသာ=ငါ၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊ ဝိဒိတံ=သိအပ်သည်၊ ဝါ=ရရှိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [“ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏံ ဝိဒိတံ ဟောတိ”ဟု ပုဒ်ချင်းဆက်စပ်ပြီးလျှင် “ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏ်ကို သိအပ်၏၊ ရရှိအပ်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူပါ] အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ တထာဂတဿ=သည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ ဓမ္မသမုပ္ပါဒေါ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို။ပ။ ဝိဒိတောဟောတိ=သိအပ်သည်၊ ဟောတိ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဒ=ဤသတ္တလောကၽွန်၊ အဟံ=ငါသည် ။ပ။ ပရိဟာနဓမ္မော=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိသည်။ပ။ သုခသယိတာနိ=ကုန်သော၊ ဗီဇာနိ=တို့ကို၊ ပုထုသိလာယ=ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ကျောက်ဖျာပေါ်၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=ချထားအပ်ကုန်ငြားအံ့၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဣမာနိ ဗီဇာနိ=တို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိ=သို့။ပ။ နု အာပဒ္ဓိသန္တိ=မရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တွံ=သည်၊ ဓာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)။ပ။ ပရိဟာနဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဓာနာမိ=၏) အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့ဤပုံ အားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်ပြီး ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သော အကုသိုလ်မူလ ရှိ၍ ထိုအကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော အခြားသော အကုသိုလ် ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ ဆုတ်ယုတ်

သော သဘော်ရှိသူ ဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း) တထာဂတသ=သည်၊ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ စေတော=ကို။ပ။

ဣမသ္မာ ပုဂ္ဂလသ=ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဝါလဂ္ဂကောဋိ-နိတ္တုဒနမတ္တောပိ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်သော ပမာဏမျှလောက်ပင် ရှိသော၊ ဝါ=သော၊ သုဏ္ဏော=ဖြူစင်သော၊ ဓမ္မော=ကုသိုလ်တရား သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေန္တကာဇကေဟိ=စင်စစ် ကေန် မည်းညစ်ကုန်သော၊ အကုသလေဟိ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကာယသ=၏၊ ဘေဒါ။ပ။ ဥပပဇ္ဇိသတိ=လားရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့ (ပဇာနာမိ=သိတော်မူ၏။)

အာနန္ဒ=ရှာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ခဏ္ဍာနိ=ကျိုးပဲ့ကုန်သော၊ ဗုတိနိ=ပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ ဝါတာတပဟတာနိ=လေနေပူတို့ ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သော၊ ဗီဇာနိ=မျိုးစေ့တို့ကို၊ သုခေတ္တေ=၌၊ သုပရိကမ္မကတာယ=သော၊ ဘူမိယာ=၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=စိုက်ပျိုးကြဲချအပ်ကုန်ကြားအံ့။ပ။ နိရယံ=သို့၊ ဥပပဇ္ဇိသတိ=တတ်၊ ဣတိ(ပဇာနာမိ) အာနန္ဒ=ရှာ၊ ဧဝမိ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှပင် သုဏ္ဏဓမ္မမရှိတော့၍ စင်စစ်ကေန်မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသည် အဖြစ်ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် သေဆုံးသောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ လားရောက်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း) တထာဂတသ=သည်။ပ။ အာယတိ=၌၊ ဓမ္မသမုပ္ပါဒေါ။ပ။ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ တိဏ္ဏံ=သုံးဦးကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သပ္ပဋိဘာဂါ=တူသောအဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=အလားတူ ဖြစ်ကုန်သော၊ အပရေပိ=အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တယော=သုံးဦးကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပညာပေတုံ=ခွဲခြားသိစေခြင်းငှာ၊ ဝါ=ထုတ်ဖော်သတ်မှတ် ပညတ်ဟောကြားခြင်းငှာ၊ သက္ကာ နု ခေါ=တတ်နိုင်ပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=ရှာ၊ (တိဏ္ဏံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=တို့၏၊ သပ္ပဋိ-ဘာဂါ=ကုန်သော၊ အပရေပိ=ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပညာပေတုံ=ငှာ) သက္ကာ=တတ်နိုင်ပါကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ အာနန္ဒ=ရှာ၊ အဟံ=သည်၊ ဣဒေ=ဤသတ္တလောကဌ်။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သမ္ဘဝိဘူတာ=

ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္ဓာနေ=ဌ)အသမုစ္ဆိန်=မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော၊ ယံ ကုသလမူလံ=အကြင် ကုသိုလ်မူလသည်၊ ဝါ=သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တမ္ပိ=ထိုကုသိုလ်မူလသည်လည်း၊ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ=အချင်းခပ်သိမ်း၊ [တနည်း-သဗ္ဗေန=အားလုံးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးစုံအကုန်အစင်] သမုဋ္ဌိတံ=ပယ်သတ်အပ်သည်အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ စဝံ=ဤသို့ရောက်လသော်။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အာဒိတ္တာနိ=မီးအဆင်းရောင်ဝင်းဝင်း ပြောင်နေကုန်သော၊ သမ္ပဇ္ဇလိတာနိ=ဝန်းကျင်ပတ်ရံ, မီးလျှံကြွတက် , ဝင်းဝင်း လက်နေကုန်သော၊ သဓောတိဘူတာနိ=မီးလျှံ အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ အင်္ဂါရာနိ=မီးကျီးခဲတို့ကို၊ ပုထုသိလာယ=ကြီးမားသော ကျောက် ဖျာ၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=ချထားအပ်ကုန်ကြားအံ့၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ တ္တမာနိ အင်္ဂါရာနိ=ဤ မီးကျီးခဲတို့သည်၊ ဝုဋ္ဌိ=ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရူဠှိ=စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=ပြန့် ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ နု အာပဇ္ဇိဿန္တိ=မရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ တ္တတိ=ဤသို့၊ တံ= သည်၊ ဇာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ တ္တတိ=(အဝေါစ=မေး) စဝံ ဘန္တေ= သိနိုင်ပါ၏ဘုရား၊ (တ္တတိ အဝေါစ=လျှောက်) အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ဥပမာတမျိုး ပြရလျှင်ကား၊ သာယနှသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ သူရိယေ =နေသည်၊ ဩဂစ္ဆန္တေ=သက်လျှောလသော်၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အာလောကော= အရောင်အလင်းသည်၊ အန္တရဓာယိဿတိ=ကွယ်ပလတ္တံ့၊ အန္ဓကာရော=အမှိုက် မှောင်သည်၊ ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှားဖြစ်လတ္တံ့၊ တ္တတိ=သို့၊ တံ=သည်၊ ဇာနေယျာသိ=လော၊ တ္တတိ(အဝေါစ) စဝံ ဘန္တေ=ရှား၊ (တ္တတိ အဝေါစ)

အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ အဘိဒေါအဒ္ဓုရတ္တံ [1]=ညဉ့် သန်းခေါင် ရှေ့ရှုဖြစ်ပေါ်လာလသော်၊ ဝါ=ရှေ့ရှု ဖြစ်ပေါ်လာသော ညဉ့်သန်းခေါင်

၁။ **"အဘိဒေါအဒ္ဓုရတ္တံ"၌ သမာသ်နှင့် ဝါကျအဖွင့်နှစ်နည်း။** ။ပဌမအနက် ပေးနည်းအလို အဘိဒေါအဒ္ဓုရတ္တံသည် ဝါကျမဟုတ်၊ သမာသ်ပုဒ်တပုဒ်သာတည်း။ အဘိဒေါသဒ္ဒါသည် အဘိသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူနိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၏၊ ရတ္တိယာ အဒ္ဓံ အဒ္ဓုရတ္တံ =ညဉ့်၏ထက်ဝက်၊ ဝါ=ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်၊ အဘိမုခီဘူတံ အဒ္ဓုရတ္တံ အဘိဒေါ- အဒ္ဓုရတ္တံ=ရှေ့ရှုဖြစ်ပေါ်လာသော ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်။

အဘိဒေါအဒ္ဓုရတ္တန္တိ အဘိအဒ္ဓုရတ္တံ၊ အဒ္ဓုရတ္တော အဘိမုခီဘူတော။ (အဋ္ဌကထာ) အဘိဒေါတိ အဘိသဒ္ဒေန သမာနတ္ထနိပါတပဒန္တိ အာဟ "အဘိအမုရတ္တ"န္တိ။ဋီကာ။

မှောက်ထပ် အနက်ပေးနည်းများအလို ဘိဒဓာတ် အပစ္စည်း ဣတ္ထိဓောတက အာပစ္စည်းဖြင့် ဘိဒါ(ပျက်စီးခြင်း ကုန်ဆုံးခြင်း)ဟု ရပ်ပြီး၏၊ နတ္ထိ ဓာသ ဘိဒါတိ အဘိဒေါ=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်းမရှိသေးသော ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်။ ၎င်းပုဒ်သည် အဒ္ဓုရတ္တ(အမုရတ္တ)ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် "အဘိဒံ"ဟု နပုလ္လိင်ပဌမာ

အချိန်၌၊ ဘတ္တကာလသမယေ=မင်းမျိုးတို့, ထမင်းစားရာ အခါကာလ သမယ၌၊ (တနည်း) အဘိဒေါ (အဘိဒံ)=ပျက်စီး ကုန်ဆုံးခြင်းမရှိသေးသော၊ အဒ္ဓရတ္တံ=ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်ပတ်လုံး၊ [ညဉ့်သန်းခေါင် အချိန်မကုန်သေးသမျှ ကာလ ပတ်လုံး ဟူလို] (တနည်း) အဘိဒေါ (အဘိဒေ)=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်း မရှိသေး သော၊ အဒ္ဓရတ္တံ (အဒ္ဓရတ္တေ)=ညဉ့် သန်းခေါင်အချိန်၌၊ ဘတ္တကာလသမယေ=၌၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ အာလောကော=သည်၊ အန္ဓရဟိတော=ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီ၊ အန္ဓကာရော=သည်၊ ပါတုဘူတော=ထင်ရှား ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ တံ=သည်၊ ဈာနေယျာသိ=လော။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ= ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ အကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာ ပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော ကုသိုလ် မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ ဆုတ်ယုတ် ခြင်း သဘောရှိသူဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်)။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အဟံ=သည်၊ ဣဒံ=၌၊ ဧကစ္စံ=သော။ပ။ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္ဓာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အသမုဒ္ဓိန်=သော၊ ယံ အကုသလမူလံ=အကြင်အကုသိုလ်မူလသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တမ္ပိ= ထိုအကုသိုလ်မူလသည်လည်း။ပ။ သဓောတိဘူတာနိ=ကုန်သော၊ အဂ်ါရာနိ= တို့ကို၊ သုက္ခေ=ခြောက်သွေ့သော၊ တိဏပုဏ္ဏေ ဝါ=မြက်ပုံ၌လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌပုဏ္ဏေ ဝါ=ထင်းပုံ၌လည်းကောင်း၊ နိက္ခိတ္တာနိ=အံ့ ။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ရတ္တိယာ=ညဉ့်၏ ။ပစ္ဆိမသမယံ=နံနက်မိုးသောက်ယံ အချိန်၌၊ သူရိယေ=နေသည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ=တက်လာလသော်။ပ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ အဘိဒေါမဒ္ဓနိကော=နေမွန်း တည့်ချိန် ရှေ့ရှုဖြစ်ပေါ်လာလသော်၊ ဝါ=ရှေ့ရှုဖြစ်ပေါ်လာသော နေမွန်းတည့်ချိန် ၌၊ [တနည်း-အဘိဒေါ(အဘိဒေ)=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်း မရှိသေးသော၊ မဒ္ဓနိကော= နေမွန်းတည့်ချိန်၌]။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ (ဤသို့အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ် အပ်သေးသော ထိုအကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ် သည်အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိသူ

ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ရှိရမည် ဖြစ်ပါလျက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသအားဖြင့် အဘိဒေါ-ဟု ရှိသည်။

ပါဠိတော်ဝါကျ၌လည်း အဒ္ဓရတ္တံပုဒ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အစွန္တသံယောဂ အနက်ပြန်ဆိုလျှင် အဘိဒေါ၌ ပဌမာဝိဘတ်ကိုလည်း ဒုတိယာအနက်(ဒုတိယာဝိဘတ် ၏ အစွန္တသံယောဂအနက်)၌သက်။ နောက်ဆုံးနည်း၌ကား အဘိဒေါ၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို လည်းကောင်း အဒ္ဓရတ္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကိုလည်းကောင်း ဘုမ္မတ္ထ(သတ္တမီအနက်)၌ သက်။

ဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း)။ပ။ အကုသလော=အကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေန္တ သုက္ကေဟိ=စင်စစ်ကောင်း ဖြူစင်ကုန်သော၊ အနဝဇ္ဇေဟိ=အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ)ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘောဘ၌ပင်လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ=ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတ္တံ့၊ ဝါ=နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာစသည်ကင်းသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဇာနာမိ=သိတော်မူ၏။)

အာနန္ဒ=နှာ၊ သေယ္ယထာပိ=ကား၊ သိတာနိ=အေးနေကုန်သော၊ နိဗ္ဗုတာနိ=မီးငြိမ်းနေကုန်သော၊ အဂ်ါရာနိ=မီးသွေးခဲတို့ကို။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဝေမ္မိ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ သားမြီးဗျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော် ပြန့်ခင်သော ပမာဏမျှလောက်ပင် အကုသိုလ်တရားမရှိတော့၍ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် စင်စစ်ကောင်း ဖြူစင်သော အနဝဇ္ဇတရားတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကြောင့် ယခုဘဝ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း)တထာဂတသ=သည်၊ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော=ကို။ပ။ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဝေမ္မိ=လည်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို ယခင် အတိုင်း ဆိုလေ]။ပ။ ဝိဒိတော ဟောတိ။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထို(၆)ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပုရိမော=ရှေးဦးဖြစ်ကုန်သော၊ တယော=သုံးဦးကုန်သော၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) တိဏ္ဏံ=သုံးဦးကုန်သော၊ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ဧကော=တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊(ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်၍ အကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော ကုသိုလ်မူလရှိ၍ ထိုကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့သော အခြားသော ကုသိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော ဦးစွာပဌမဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အပရိဟာနဓမ္မော=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧကော=တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်၍ ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်ရသေးသော အကုသိုလ်မူလရှိ၍ ထိုအကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့သော အခြားသော အကုသိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော ဒုတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိဟာနဓမ္မော=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧကော=တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သားမြီးဗျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြန့်ခင်လောက်ရုံမျှပင် သုက္ကဓမ္မ မရှိတော့၍ စင်စစ်ကောင်း မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော တတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အာပါယိကော=အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်လတ္တံ့ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ နေရယိကော=ငရဲ၌ ဖြစ်လတ္တံ့ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။

အာနန္ဒ=နှာ၊ တတြ=ထို (၆)ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပဋ္ဌိမာ=နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ယေ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်သို့သော ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) တိဏ္ဏံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ= ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ဧကော=သည်၊ (ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်၍ အကုသိုလ် တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော ကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဦးစွာပဌမ ဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိဟာနဓမ္မော=ရှိ၏၊ ဧကော=သည်၊ (အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပျောက်၍ ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင် ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဒုတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အပရိဟာနဓမ္မော=ရှိ၏၊ ဧကော=တဦးသောပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ (သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြန်ခြင်းလောက်ရုံမျှပင် အကုသိုလ် တရားမရှိတော့၍ စင်စစ်ကေန် ဖြူစင်သော အနဝဇ္ဇဓမ္မတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော တတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မော=ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဝါ=ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်း ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်) အဋ္ဌမံ။

၉-နိဗ္ဗေဓိကသုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယံ=(ရှေးခ်ီမဖောက်ခွဲအပ်ဖူးသော) လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မ ပရိယာယံ=တရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းကို၊ ဝါ=(မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်ကို ၁၊ ဒေါ=သင်တို့အား၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေဿामि=ဟောတော်မူအံ့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) တံ= ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ ဝါ=သား၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=သည်) ဘာသိဿामि။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယော=သော၊ သော ဓမ္မပရိယာယော= ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာ=ကာမတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်ကုန်၏၊ ကာမာနံ

၁။ **နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယံ ဓမ္မပရိယာယံ။** ။နိဗ္ဗေဓံ ကရောတီတိ နိဗ္ဗေဓိကော= ဖောက်ခွဲမှုကို ပြုတတ်သော၊ ဝါ=ဖောက်ခွဲတတ်သော+ပရိယာယ=အကြောင်း။ ဓမ္မ= ပရိယတ္တိတရားဒေသနာတော်ဟူသော+ပရိယာယ = (မဂ်ဖိုလ်တရားထူး ရခြင်း၏) အကြောင်း။

=ကာမတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ [3]=အကြောင်းနိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ပေါ်လာရာကို၊ (ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့် အပ်နှင်းပေးကမ်းတတ်သော အကြောင်းဟူသော အမွန်အစ ဖြစ်ပေါ်လာရာကို) ဝေဒိတဗ္ဗော=၏၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ [4]=မတူထူးခြားကွဲပြားပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=၏။ပ။ ဝိပါကော=အကျိုးကို။ပ။ ကာမနိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာကို။ပ၊ ကာမနိရောဓဂါမိနီ=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်ကုန်၏၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့၏။ပ။ ဝေဒနာနိရောဓော=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာကို။ပ။ ဝေဒနာနိရောဓဂါမိနီ=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာသို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ပ။ သညာ=သညာတို့ကို။ပ။ အာသဝါ=အာသဝတို့ကို။ပ။ ကမ္မံ=ကံကို၊ ဝေဒိ-တဗ္ဗံ=သိသင့်သိထိုက်၏၊ ကမ္မာနံ=ကံတို့၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခကို။ပ။ ဒုက္ခဿ=ဒုက္ခ၏။ပ။

"ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ=ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ"ဟူ၍၊ ဣတိ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ=စွဲ၍၊ ဝါ=ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စက္ခုဝိညေယျာ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ထိုစက္ခုဒ္ဒါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်သော အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သဘာဝအားဖြင့်သာလျှင် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ပိယရူပါ=ချစ်အပ်သော သဘောရှိကုန်သော၊ ကာမူပသံဟိတာ[5]

---

[3] **နိဒါနသမ္ဘဝေါ။** ။ကာမေ နိဒေတိ ဥပါဒနသမဋ္ဌာတာယ နိယျာဒေတိတိ နိဒါနံ=ကာမတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့် အပ်နှင်းပေးကမ်းတတ်သော အကြောင်းတရား၊ (ကာမတည်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သော အကြောင်းတရားဟု ဆိုလို၏) သမ္ဘဝတိ တဘောတိ သမ္ဘဝေါ = အမွန်အစဖြစ်ရာ အကြောင်း၊ နိဒါနမေव သမ္ဘဝေါ နိဒါနသမ္ဘဝေါ။ ဤဝစနတ္ထများနှင့်အညီ နိဒါနပုဒ်နှင့် သမ္ဘဝပုဒ်တို့သည် အကြောင်းအနက်ဟောချည်း ဖြစ်သည်။

[4] **ဝေမတ္တတာ။** ။ဝိသိဋ္ဌာ မတ္တာ ဝိမတ္တာ (ထူးခြားသောအတိုင်းအတာ ပမာဏ)ဝိမတ္တာ ဧव ဝေမတ္တံ၊ဝိသဒိသတာတိ အတ္ထော။ သုတ်မဟာဝါ၊ မဟာပဒါနသုတ် ဋီကာ၁၆။ ထို့နောက် "ဝေမတ္တံ ဧव ဝေမတ္တတာ"ဟု တာပစ္စည်းအနက်မရှိ ကြောင်း။

[5] **ကာမူပသံဟိတာ။** ။ဤသုတ်ဋီကာ၌ "ကာမူပသဂ္ဂိတာတိ ကာမရာဂေန ဥပေတ္ဝ သမ္ဘဋ္ဌာ သမ္ဘဋ္ဌာ ကာတဗ္ဗာ"ဟု ဖွင့်၏။ သမ္ဘဋ္ဌနိယာပုဒ်နေရာ၌ "သဋ္ဌာ-

=(အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) ကာမရာဂနှင့်ကပ်၍ ဆက်စပ်အပ်ကုန်သော၊ ရဒနီယာ=စွဲမက်မှု ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်စေတတ်ကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့လည်းကောင်း။

သောတဝိညေယျာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်နှင့် ထိုသောတဒ္ဒါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဂန္ဓာ=ကုန်သော၊ ကန္ဓာ=ကုန်သော။ပ။ ရဒနီယာ=ကုန်သော၊ သဒ္ဒါ=သဒ္ဒါရုံတို့လည်းကောင်း။ပ။ ကာယဝိညေယျာ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော။ပ။ ရဒနီယာ=ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ကာမဂုဏာ=ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမအနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမအစုတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပိစ ခေါ=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်ကား၊ ဧတေ=ထို ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ စသည်တို့သည်၊ ကာမာ=ကာမတို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကာမမည်ကုန်သည်၊ နု (ဟောန္တိ)=မဖြစ်ကုန်၊ ဧတေ=ထိုရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံ စသည်တို့ကို၊ အရိယဿ=ဗြဟ္မာလူနတ် ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်အပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမ တရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ ကာမဂုဏာ နာမ=ကာမဂုဏ်တို့ မည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။

ပုရိသဿ=သတ္တဝါ၏၊ သက်ပွရာဂေါ=ကြိုစည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ရာဂသည်၊ ဝါ=သုဘစသည် အနေအားဖြင့် ကြိုစည်အပ်သောဝတ္ထုဖြင့်ဖြစ်သော ရာဂသည်၊ ကာမော=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကိလေသကာမ မည်၏၊ လောကော=လောကတွင်၊ စိတ္တြာနိ=ထူးထွေဆန်းပြားကုန် ထူးထွေဆန်းပြားကုန်သော၊ ယာနိ=အကြင်ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) ဧတေ=ထိုရူပါရုံ အစရှိသောအာရုံတို့သည်၊ ကာမာ=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကိလေသကာမ မည်ကုန်သည်၊ နု=မဟုတ်ကုန်၊ ပုရိသဿ=၏၊ သက်ပွရာဂေါ=ကြိုစည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ရာဂတည်းဟူသော၊ ကာမော=ကိလေသကာမသည်၊ စိတ္တြော=ထူးပြားဆန်းကြယ်သည်၊ (ဝေဒနာ, ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ပုံကွဲပြားခြင်း,

---

နိယာ”ဟု မူလပဏ္ဏာသင်္ဋီကာ၊ ၃-၄၁(မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်)၌ ရှိ၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ သံဟိတာ-၌ သံပုဗ္ဗ ဓာတုတ်ကို သန္ဓိ(ဆက်စပ်ခြင်း)အနက်ဟောကြ၍ ဥပေစ္စ သံဟိတာ ဥပသံဟိတာ=ကပ်၍ဆက်စပ်အပ်ကုန်သော (ရူပါရုံစသည်)ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤ၌ အာရုံပြုအပ်သည်ကိုပင် ဆက်စပ်အပ်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ကာမေန ကာမရာဂေန ဥပသံဟိတာ ကာမူပသံဟိတာ=အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကာမရာဂနှင့် ကပ်၍ဆက်စပ်အပ် (အာရုံပြုအပ်)သော ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ အစရှိသော ကာမဂုဏ်အာရုံများ။

ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်)ဟုတွေ=ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌတိ ယထာ=တည်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထို့အတူသာလျှင်၊ (ထိုသက်ပွားရာဂဟူသော ကိလေသကာမအတူသာလျှင်) လောကေ=လောကဌ်၊ တာနိ=ထိုရူပါရုံ အစ ရှိသော အာရုံတို့သည်၊ စိတ္တာနိ=ထူးပြားဆန်းကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွေ=ဖြစ်ကြကုန်၍) တိဋ္ဌန္တိ=တည်ကုန်၏၊ အထ=ထိုသို့ ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ဇဋ္ဌ=ဤရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့ဌ်၊ ဆန္ဒ=ဆန္ဒရာဂကို၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်သော ရာဂကို၊ ဓိရာ=ပညာရှိတို့သည်၊ ဝိနယန္တိ=ပယ်ရှားကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်း နိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=(ကိလေသကာမနှင့်တကွ ဖြစ်သော) ဖဿသည်၊ ကာမာနံ=ကိလေသ ကာမတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်းနိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာ မည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=မတူထူးခြား ကွဲပြားသည် အဖြစ်ဟူသည်၊ ကတမာ စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရူပေသု=ရူပါရုံတို့ဌ်၊ ကာမော =လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမသည်၊ အညော=တမျိုးတခြားတပါး တည်း၊ (သဒ္ဒါရုံ စသည်တို့ဌ် လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမမှ တမျိုး တခြားတပါးတည်း) သဒ္ဒေသု=သဒ္ဒါရုံတို့ဌ်၊ ကာမော=လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမသည်၊ အညော=တည်း၊ (ရူပါရုံစသည်တို့ဌ် လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမမှ တမျိုးတခြား တပါးတည်း)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ သဘောကို၊ (ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံငါးမျိုးတို့ဌ် လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမငါးမျိုးတို့၏ အချင်းချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းဟူသော ဤသဘောကို) ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=မတူထူးခြား ကွဲ ပြားသည်အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမယမာနော=ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်ကို လိုလား နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဇ္ဇံ တဇ္ဇံ=ထိုကာမသဘောရှိသော, ထိုကာမသဘော ရှိသော၊ ဝါ=ထိုကာမအားလျော်သော, ထိုကာမအားလျော်သော၊ [တေနာကာရေန ဧကေ တေ တဇ္ဇော=ထိုကာမအားလျော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော] ပုညဘာဂိယံ=ကုသိုလ်၏ အဖို့ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ်၏ အဖို့ဌ်ဖြစ်သော၊ ယံ အတ္ထဘာဝံ ဝါ=အကြင် (နတ်ပြည်ဌ် ဖြစ်သူ၏) အတ္တဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပုညဘာဂိယံ=အကုသိုလ်၏ အဖို့ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ ယံ အတ္ထဘာဝံ ဝါ=အကြင် (အပါယ်ဌ်ဖြစ်သူ၏) အတ္တဘောကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တေတိ= ဖြစ်စေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပုညဘာဂိယ အပုညဘာဂိယ အတ္တဘောကို၊ ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမနိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာဟူသည်၊ ကတမော စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်၊ ကာမ နိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာမည်၏၊ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်း သော၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ အဋ္ဌင်္ဂိကော=ရှစ်ပါးသော အစိတ် အပိုင်းရှိသော၊ အယမေव မဂ္ဂေါ=ဤမဂ်သည်သာလျှင်၊ ကာမနိရောဓဂါမိနီ= သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏၊ သေယျထိဒံ=ထိုအရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ [တနည်း–ဣဒံ အယံ မဂ္ဂေါ=ဤအရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်နည်း။]

သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်စွာ သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာလည်းကောင်း၊ သမ္မာ– သင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်စွာ ကြံစည်တတ်သော သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာ ဝါစာ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော =မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ= မှန်ကန်စွာ အသက်မွေးကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါယာမော= မှန်ကန်စွာ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယလည်းကောင်း၊ သမ္မာသတိ=မှန်ကန်စွာ အောက်မေ့အမှတ်ရတတ်သော သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာသမာဓိ= မှန်ကန်စွာ စိတ်ကိုအာရုံ၌ တည်တည်တုံ့တုံ့ ထားတတ်သော သဘောတရား လည်းကောင်းတည်း၊ [သာရတ္ထဒီကာ၊ တ (၁၇၀)အတိုင်း ဝိကြေးပ်နက်ရေးသည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော=အကြောင်းအခါ၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=(မြတ်စွာဘုရား၏) အရိယာ သူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ [တနည်း–ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော(ယော) အရိယသာဝကော=အကြောင်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=သည်] ဧဝံ=ဤဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ကာမေ=ကိလေသ ကာမတို့ကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ပဋိပဒံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (တတော= ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ကာမနိရောဓံ=ကိလေသကာမတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ယခင်က ကာမနိရောဓပုဒ်ကို "ကိလေသကာမတို့၏ ချုပ်ရာ"ဟု အနက်ဆိုခဲ့၏၊ ဤနေရာ၌ကား ဗြဟ္မစရိယကို ယူရမည်ဖြစ်သော ကြောင့် "ကိလေသကာမတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော"ဟု အနက်ဆိုရသည်] နိဗ္ဗေဓိကံ=လောဘအတုံးအခဲ စသည်တို့ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မ စရိယံ=ဤမြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။

"ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ=ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ"ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ယံ တံ=အကြောင်းစကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ထိုစကား

ကို၊ ဣဒံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (သင်္ကန်ပွရာဂဟူသော ကိလေသကာမ၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ ရူပကာမ သဒ္ဒကာမစသော ကိလေသကာမငါးမျိုးတို့၏ အချင်းချင်း မတူမူ ဝေမတ္တတာ၊ ပုညဘာဂိယ အပုညဘာဂိယ အတ္တဘာဝဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိရောဓဟူသော ကာမနိရောဓ၊ အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသော ကာမနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါဘုရားသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့သည်၊ သုခါ=သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခါ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ်, သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဝေဒနာ=(ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမာ တိသော=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=ဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဖဿသည်၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊သာမိသာ=ကိလေသာဟူသော အာမိသနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သုခါ=သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ နိရာမိသာ=ကိလေသာအာမိသမရှိသော၊ သုခါ=သော၊ ဝေဒနာ=သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ သာမိသာ နိရာမိသာ သုခဝေဒနာစသော ဝေဒနာအမျိုးမျိုး ကွဲပြားခြင်းကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒိယမာနော=သုခ ဒုက္ခ စသောဝေဒနာကို ခံစားသူသည်၊ တဇ္ဇံ တဇ္ဇံ=ထိုဝေဒနာသဘောရှိသော ထိုဝေဒနာသဘောရှိသော၊ ဝါ=ထိုဝေဒနာအားလျော်သော ထိုဝေဒနာအားလျော်သော၊ ပုညဘာဂိယံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ယံ အတ္တဘာဝံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဝေဒနာနိရောဓော=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာမည်၏၊ အရိယော=သော၊ အဋ္ဌင်္ဂိကော=သော၊ အယမေव မဂ္ဂေါ=လျှင်၊ ဝေဒနာနိရောဓဂါမိနီ=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏။ပ။ (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဝေဒနာနိရောဓံ=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ=သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ=ထိုစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (သုခ စသော ဝေဒနာသုံးပါး၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ သာမိသသုခဝေဒနာ စသော ဝေဒနာ(၆)မျိုးတို့၏ မတူ ထူးခြားကွဲပြားမှုဟူသော ဝေမတ္တတာ၊ ပုညဘာဂိယ အပုညဘာဂိယ အတ္တဘာဝဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိရောဓဟူသော ဝေဒနာနိရောဓ၊ အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသော ဝေဒနာနိရောဓ ဂါမိနီပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သညာ=သညာတို့သည်၊ ဝါ=အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောတို့သည်၊ ရူပသညာ=ရူပါရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ သဒ္ဒသညာ=သဒ္ဒါရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓသညာ=ဂန္ဓာရုံ၌....ကောင်း၊ ရသသညာ=ရသာရုံ၌....ကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌....ကောင်း၊ ဓမ္မသညာ=ဓမ္မာရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမာ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=သညာနှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿသည်၊ သညာနံ=သညာတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်း နိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာမည်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရူပေသု=ရူပါရုံတို့၌၊ သညာ=အမှတ်အသားပြု၍သိခြင်းသဘောသည်၊ အညာ=တမျိုးတခြားတပါးတည်း၊ (သဒ္ဒါရုံစသည်တို့၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းမှ တမျိုးတခြားတပါးတည်း) သဒ္ဒေသု=သဒ္ဒါရုံတို့၌၊ သညာ=အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောသည်၊ အညာ=တည်း၊ (ရူပသညာ, ဂန္ဓသညာ စသည်တို့မှ တမျိုးတခြားတပါးတည်း)ဂန္ဓေသု=ဂန္ဓာရုံတို့၌။ပ။ ရသေသု=ရသာရုံ တို့၌။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၌။ပ။ ဓမ္မေသု=ဓမ္မာရုံတို့၌၊ သညာ=သည်၊ အညာ=(ရူပသညာ စသည်တို့မှ) တမျိုးတခြားတပါးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသဘောကို၊(ရူပသညာ, သဒ္ဒသညာ စသော ခြောက်မျိုးတို့၏ အချင်း ချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းဟူသော ဤသဘောကို) သညာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သည်=သညာကို၊ ဝေါဟာရဝေပက္ခံ=စကားပြောဆိုရခြင်းဟူသော အကျိုးဝိပါက်ရှိ၏ဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ [ဝိပါကော ဧဝ ဝေပက္ခံ၊ ဝေါဟာရော ဝေပက္ခံ ယသော သညာယာတိ ဝေါဟာရဝေပက္ခာ] ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဏ္ဌာနာတိ=မှတ်သားမှ၍သိ၏၊ [နံဟုဒ် အနက်မရှိ] တထာ တထာ=ထိုထိုမှတ်သား၍ သိသည့်အတိုင်းပင်၊ (အဟံ=ငါသည်) ဧဝံသညီ=ဤသို့သော အမည်သညာရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝေါဟရတိ=ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို၏၊ [နာမယောဂဖြင့် "အဟောသိတိ"ဟု ပါဠိရှိလျှင် ပိုကောင်း၏၊ "တထာ တထာ=..... အတိုင်းပင်၊ (အယံ=ဤသူသည်) ဧဝံသညီ=ရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ ဝေါဟရတိ=၏"ဟု အနက်ဆိုလေ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမှတ်သား၍ သိသည့်အတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရခြင်းကို၊ သညာနံ=တို့၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

။ပ။ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ သည်=(၆)မျိုးသော သညာကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏။ပ။ (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝက

သည်၊ သညာနိုရောဓံ=သညာ၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ=သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။။ပ။ စတံ=ထိုစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက် သဘောကို၊ (ရူပသညာ သဒ္ဒသညာစသော သညာ(၆)ပါး၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ ရူပသညာစသော သညာ(၆)ပါးတို့၏ အချင်းချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုဟူသော ဝေမတ္တတာ၊ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရခြင်းဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိုရောဓဟူသော သညာနိုရောဓ၊ အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသော သညာနိုရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ= ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီး။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာသ၀ါ=အာသ၀တို့သည်၊ ၀ါ=စက္ခုအစရှိသော (၆)ပါး ဒွါရ အမာ၀တို့မှ သန့်ရည်ပြည်သွေးပမာ ယိုစီးတတ်သော တရားတို့သည်၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆) အပဏ္ဏကသုတ်လည်းကြည့်] ကာမာသ၀ေါ=ကာမ သ၀လည်းကောင်း၊ ၀ါ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သော တရားလည်းကောင်း၊ [ပဉ္စကာမဂုဏ သမ်ါတေ ကာမေ (အာရမ္မဏ ကရဏာ၀သေန) ပ၀တ္တော အာသ၀ေါ ကာမာ သ၀ေါ] ဘ၀ါသ၀ေါ=ဘ၀ါသ၀လည်းကောင်း၊ ၀ါ=ရူပ အရူပဘ၀ဟိ၀ဘ၀၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်)ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရား လည်း ကောင်း၊ ၀ါ=ရူပ အရူပဈာန်ဟူသောကမ္မဘ၀၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရားလည်းကောင်း၊ အ၀ိဇ္ဇာသ၀ေါ=အ၀ိဇ္ဇာသ၀ လည်းကောင်း၊ ၀ါ=သစ္စာလေးပါး စသည်တို့၌ မသိတတ်သော မောဟဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရားလည်းကောင်း၊ [အ၀ိဇ္ဇာ ၉၀ အာသ၀ေါ အ၀ိဇ္ဇာသ၀ေါ] ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမေ တယော=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အ၀ိဇ္ဇာ=အ၀ိဇ္ဇာသည်၊ ၀ါ=သစ္စာလေးပါး အစရှိသော ရှစ်ပါးသောဌာနတို့၌ [1] သိတတ်သောဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ထူထပ်သော မောဟသည်၊ အာသ၀ါနံ=တို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘ၀ေါ=မည်၏။။ပ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ နိရယဂမနီယာ=ငရဲသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အာသ၀ါ=အာသ၀ တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိဂမနီယာ=တိရစ္ဆာန်ဘ၀သို့ လား ရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အာသ၀ါ=တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ပေတ္တိ၀ိသယ

၁။ ဤ၌ ရှစ်ပါးသောဌာနဟူသည် (၄)သစ္စာလေးပါး၊ (၅) အတိတ်အဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟူသော ပုဗ္ဗန္တ။ (၆) အနာဂတ်အဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတနဓာတ် ဟူသော အပရန္တ။ (၇)ထိုအတိတ်အနာဂတ် နှစ်ပါးသောအဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်ဟူသော ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ။ (၈) အကြောင်း ပဋိစ္စသမุปบาท, အကျိုးပဋိစ္စသมุปบาทတရား (ဣဒပစ္စယတာ ပဋိစ္စသมุปบาทနှစ်မျိုး)ဟူသော ရှစ်ပါးတည်း။ ပုဗ္ဗန္တ=ပုဗ္ဗ+အန္တ။ ပုဗ္ဗ=ရှေး အတိတ်ဖြစ်သော+အန္တ=အဖို့။ အပရ=နောက်အနာဂတ်ဖြစ်သော+ အန္တ=အဖို့။

ဂမနီယာ=ပြိတ္တာဘဝသို့, လားရောက်စေတတ်ကုန်သော။ပ။ မနုဿလောက–ဂမနီယာ=လူပြည် လူ့ဘဝသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော။ပ။ ဒေဝလောက–ဂမနီယာ=နတ်ဘုံ နတ်ဘဝသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်ရယဂမနီယ စသည်ငါးမျိုးကွဲပြားခြားနားခြင်းကို၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=၍၊ ဝုစ္စတိ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇာဂတော=အဝိဇ္ဇာပူးကပ်အပ်သော သတ္တဝါသည်၊ တဇ္ဇံ တဇ္ဇံ=ထိုအဝိဇ္ဇာသဘောရှိသော, ထိုအဝိဇ္ဇာသဘောရှိသော၊ ဝါ=ထိုအဝိဇ္ဇာအားလျော်သော, ထိုအဝိဇ္ဇာအားလျော်သော။ပ။ ဧဝံ=တိုင်း၊ အာသဝေ=သုံးမျိုးသော အာသဝတို့ကို၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဧवं=တိုင်း၊ အာသဝါနံ=အာသဝတို့၏၊ နိဒါန သမ္ဘဝံ=ကို။ပ။ အာသဝါနံ=တို့၏၊ နိရောဓံ=ချုပ်ရာကို၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဧवं=တိုင်း၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ နိရောဓဂါမိနိံ=ချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော။ပ။ အာသဝနိရောဓံ=အာသဝတို့၏ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဘွဒ်=ဤအနက်သဘောကို၊ (ကာမာသဝစသော သုံးပါးသော အာသဝ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ–အစရှိသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်)စေတယိတ္တာ=ဒွါရဏ်ဖြစ်သော စေတနာဖြင့် အားထုတ်လို့ဆော်၍၊ ကာယေန=ကာယဒွါရ ကာယဝိညတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ=စေတနာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မံ=ကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏[1]။

၁။ စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ။ပ။မနုဿာ။ ။စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ဤပါဠိဝါကျမှာ များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့, အရွတ်အဖတ် အရအမိ များနေသော ဝါကျဖြစ်၏၊ ၎င်းကို ဤသုတ်အဌကထာ ဋီကာတို့၌ အနည်းငယ်မျှသာ ဖွင့်၏၊ အဌသာလိနီ မူလဋီကာ(၇၇)အနုဋီကာ (၈၄)တို့၌ နည်းအမျိုးမျိုးဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်များအတိုင်းလည်း ဤ၌ရှေးဦးအုံ–

လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်း, သူတပါးအသက် သတ်ခြင်း စသော (အောင်မြင်ထမြောက်အောင် အပြီးသတ်ပြုလုပ်အပ်သော) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို သန္ဓိဌာနကံဟု ခေါ်၏၊ ထိုသန္ဓိဌာနကံကို မပြုလုပ်မီ ရှေးဦးစွာ ပုရိမစေတနာ(ရှေ့ပိုင်းစေတနာ)ဖြင့် အားထုတ်လို့ဆော်ရသေး၏၊ စေတယိတ္တာ=ယင်းသို့ အားထုတ်လို့ဆော်ပြီးမှသာ၊ ကမ္မံ=ထိုသန္ဓိဌာနကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏။

ယင်းသို့ ပြုလုပ်ရာ၌ သူတပါး အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော သန္ဓိဌာန အကုသိုလ်ကာယကံကို၊ ကာယေန=ကာယဒွါရ ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=အပြီးသတ် အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏၊ မုသာဝါဒ အစရှိသော သန္ဓိဌာန အကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=အပြီးသတ်အောင်မြင်

(တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ စေတနံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာကို၊ (သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စီမံပြုလုပ် အားထုတ်နှိုးဆော်တတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာကို) ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊

။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=ကံနှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿသည်၊ ကမ္မာနံ=ကံတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိရယဝေဒနီယံ=ငရဲ၌ ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏၊ အဘိဏှာအစရှိသော သန္ဓိဌာနအကုသိုလ်မနောကံကို၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့် (မနောဒွါရဖြင့်) ကရောတိ=အပြီးသတ် အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏။

ယင်းသို့ အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်သော ထိုသန္ဓိဌာနကံသည် ရှေ့အဖို့က လှုံ့ဆော်ခဲ့သော ပုရိမစေတနာနှင့် သဘာဝချင်းအတူတူပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စေတနာကို ကံဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်၊ ဤနည်းအလို အနက်ပေးလိုလျှင်–

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြင့်ကြောင့်) စေတယိတ္တာ=ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရ ကာယဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မံ=သန္ဓိဌာနကံကို၊ ဝါ=အောင်မြင်ထမြောက်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ (တသ္မာ=ထိုသို့ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍ သန္ဓိဌာနကံကို ပြုလုပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ် လှုံ့ဆော်ပြီးမှ သန္ဓိဌာနကံကို ပြုလုပ်သည်ဖြစ်၍ သန္ဓိဌာနကံသည် ပုရိမစေတနာနှင့် သဘောတူသည် အဖြစ်ကြောင့်) စေတနံ=စေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

အတိုချုပ် ဆိုလိုရင်းမှာ–ရှေးဦးစွာ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်ပြီးမှ ကာယဒွါရ စသည်ဖြင့် သန္ဓိဌာနကံကို ပြု၏၊ သို့ဖြစ်၍ သန္ဓိဌာနကံသည် ပုရိမစေတနာ နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စေတနာကို ကံဟူ၍ ငါဘုရားဟောတော်မူ၏ ဟူလို။

ဤအနက်ပေးနည်းခ် စေတယိတ္တာပုဒ်၏ အရဖြစ်သော ပုရိမစေတနာသည် ရှေ့ပိုင်းအချိန်(ရှေးဝိထိအခိုက်) တုန်းက ဖြစ်ခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် "စေတယိတ္တာ"သည် ပုဗ္ဗကာလကြိယာတည်း၊ "ကမ္မံ ကရောတိ"၏ အရဖြစ်သော သန္ဓိဌာနကံကို ပြုလုပ် ခြင်း ကြိယာသည် နောက်ပိုင်း (နောက်ဝိထိအခိုက်)ကျမှ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကမ္မံ ကရောတိ"သည် အပရကာလကြိယာတည်း။

စေတယိတ္တာ ကမ္မံ ကရောတိတိ စတ္တာ ယသ္မာ ပုရိမစေတနာယ စေတယိတ္တာ သန္ဓိဌာနကမ္မံ ကရောတိ၊ တသ္မာ စေတနာပုဗ္ဗကံ ကမ္မံ တံစေတနာသဘာဝမေဝါတိ စေတနံ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌသာလိနီမူလဋီကာ၊ ၇၇။

ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ=ငရဲ၌ အကျိုးပေးသော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ [ဝေဒနီယ=ခံစားအပ်သော အကျိုး၊ နိရယေ ဝေဒနီယံ ယသ ကမ္မသာတိ နိရယဝေဒနီယံ] တိရစ္ဆာနယောနိဝေဒနီယံ=တိရစ္ဆာန်ဘဝ၌

တနည်း။ ။စေတယိတ္တာပုဒ်နှင့် ကမ္မံ ကရောတိပုဒ်တို့အရ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ဝိထိတခုတည်း, စိတ္တက္ခဏတချက်တည်းအတွင်းမှာပင် အတူတကွဖြစ်ကြသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ယူရ၏၊ ထိုသို့ယူရာ၌–

(၁) စေတယိတ္တာပုဒ်အရ စေတနာကို ယူ၍ (၂) ကမ္မံပုဒ်အရ ထိုစေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော စောပနကိရိယာ(ထကြွလှုပ်ရှားမှု)နှင့် အဘိဇ္ဈာအစရှိသော အပြုအမူကိရိယာဟူသောကံကို ယူရ၏၊ [ထို၌ စောပနကိရိယာဟူသည် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်နှစ်ပါးတည်း] (၃) ကာယေနနှင့် ဝါစာယပုဒ်တို့အရ ထိုစောပနကိရိယာဟု ခေါ်သော ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါးမှ ကြွင်းသော စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယနှင့် သဒ္ဒဝါစာ (နှုတ်ထွက်စကားသံ) တို့ကိုယူရ၏၊ [ထို၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်မှုဆိုင်ရာရုပ်တို့ကို စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဟု ခေါ်သည်] မနသာပုဒ်အရ ထိုစေတနာ အဘိဇ္ဈာစသည်တို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ် (မနောဒွါရ)ကို ယူရ၏။ (တနည်း) ကာယေန ဝါစာယပုဒ်တို့အရ ရှေးရှေးဝိထိ၌ဖြစ်ခဲ့သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ရုပ်တို့ကိုလည်း ယူရ၏။

ဤသို့အားဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ စိတ္တက္ခဏတချက်တည်းအတွင်း၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားများသာ ပါဝင်သော စေတယိတ္တာနှင့် ကမ္မံကရောတိတို့သည် သမာနကာလကြိယာ (တချိန်တည်း ပြုလုပ်ရသောလုပ်ငန်း)များ ဖြစ်ကြ၏၊ သို့သော် စေတယိတ္တာသည် အကြောင်းကြိယာဖြစ်၍ ကမ္မံ ကရောတိသည် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်ရကား အကြောင်းကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလကြိယာကဲ့သို့ လည်းကောင်း, အကျိုးကြိယာကို အပရကာလကြိယာကဲ့သို့လည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏၊ ဤနည်းအရ အနက်ပေးလိုလျှင်–

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြင့်ကြောင့်) စေတယိတ္တာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကမ္မံ=လှုပ်ရှားသော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမူကံနှင့် အဘိဇ္ဈာအစရှိသော အပြုအမူကံကို၊ ကာယေန=စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရှေးရှေးကာယဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ထွက်စကားသံဟူသော သဒ္ဒဝါစာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရှေးရှေးဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ=စေတနာ အဘိဇ္ဈာ စသည်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတန်=ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်နှင့် အဘိဇ္ဈာအစရှိသော အပြုအမူကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

အကယ်၍ ကာယေန ဝါစာယ မနသာပုဒ်တို့ကို တခြားစီတွဲစပ်၍ အနက်ပေးလိုလျှင်–

ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ=သော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ပေတ္တိဝိသယဝေဒနီယံ=ပြိတ္တာအပေါင်း၏ ဖြစ်ရာဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုး

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတ္တာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လို့ဆော်၍၊ ကမ္မံ=လှုပ်ရှားသော ကာယဝိညတ်အပြုအမှုကံကို၊ ကာယေန=စိတ္တသမุฏฐานကာယဖြင့်၊ ဝါ=ရှေးရှေးကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=ကာယဝိညတ်ဟူသော အပြုအမှုကံကို ပြုလုပ်တတ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ ဝဒါမိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=ကြောင့်) စေတယိတ္တာ=၍၊ ကမ္မံ=ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမှုကံကို၊ ဝါစာယ=နှုတ်ထွက်စကားသံဟူသော သဒ္ဒဝါစာဖြင့်၊ ဝါ=ရှေးရှေးဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ) စေတနံ=ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမှုကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတ္တာ=၍၊ ကမ္မံ=အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အပြုအမှုကံကို၊ မနသာ=စေတနာ အဘိဇ္ဈာစသည်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ(တသ္မာ) စေတနံ=အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အပြုအမှုကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ=၏။

ဤနည်း၌ စေတနာကို ကံဟု ဆိုရာ၌ ကာယဝိညတ် စသော အပြုအမှုကံသည် အကျိုးဖြစ်၍ ထိုအပြုအမှုကံကို ပြုလုပ်သောစေတနာသည် အကြောင်းဖြစ်ရကား အကျိုးဖြစ်သော အပြုအမှုကံ၏အမည်ကို အကြောင်းစေတနာ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရ အားဖြင့် စေတနာကို ကံဟုခေါ်သည်ဟု ကြံရာ၏။

အထဝါ သမာနကာလတ္တေပိ ကာရဏကိရိယာ ပုဗ္ဗကာလာ ဝိယ ဝတ္တေ ယုတ္တာ၊ ဖလကိရိယာ စ အပရကာလာ ဝိယ၊ ယသ္မာ စ စေတနာယ စေတယိတ္တာ ကာယ ဝါစာဟိ စောပနကိရိယံ မနသာ စ အဘိဇ္ဈာဒိကိရိယံ ကရောတိ၊ တသ္မာ တသာ ကိရိယာယ ကာရိကံ စေတနံ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမီတိ အတ္ထော။ မူလဋီကာ။

စောပနကိရိယန္တိ ဝိညတ္တိဒ္ဒယံ အာဟ၊ တသာ ဟိ စိတ္တသမุฏฐานကာယသဒ္ဒ ဝါစာဟိ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ ဧဝ ဝါ ပုရိမပုရိမာဟိ ပဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ "ကာယဝါစာဟိ စောပနကိရိယံ ကရောတီတိ ဝုတ္တံ။ တဒ္ဒိကာရာနံ ဘူတာနံ တထာ ပဝတ္တနတော။ အနုဋီကာ။

တနည်း။ ။စေတယိတ္တာပုဒ်အရ ယခင်ဒုတိယနည်းအတိုင်း စေတနာကို ယူ၍ ကမ္မံပုဒ်အရလည်း ထိုစေတနာနှင့်တကွဖြစ်သော စောပနကိရိယာနှင့် အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အပြုအမှုဟူသော ကံကိုယူရ၏၊ သို့သော် ဤနည်း၌ ရူပကာယ၏ နိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမှုကိုလည်းကောင်း, ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်မှု အပြုအမှု (စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် ကမ္မဇပထဝီ စသည်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်းအပြုအမှု)ကို လည်းကောင်း စောပနကိရိယာဟု ခေါ်၏၊ ကာယေန ဝါစာယပုဒ်တို့အရ ထိုစေတနာ

ရှိသော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ မနုဿလောကဝေဒနီယံ=လူ့ပြည် လူ့ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ကမ္မံ=ကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဒေဝလောက ဝေဒနီယံ=နတ်ပြည်နတ်ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊

နှင့်တကွဖြစ်သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်တို့ကိုယူ၍ မနုဿာပုဒ်အရ ယခင်ကအတိုင်း စေတနာအဘိဓာ စသည်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်(မနောဒွါရ)ကို ယူရ၏၊ အနက်ပေးပုံကား–

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတ္တာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကမ္မံ=ရူပကာယ၏ နိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း, ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူနှင့် အဘိဓာအစရှိသော အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ကာယေန=ကာယဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စေတနာအဘိဓာ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=စေတနာကို၊ (ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူနှင့် အဘိဓာ အစရှိသော အပြုအမူဟူသော ကံကိုပြုလုပ်တတ်သော စေတနာကို) ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ ကာယေန ဝါစာယ မနသာသုံးပုဒ်ကို တခြားစီခွဲ၍ အနက်ဆိုလိုလျှင်–

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=ကြောင့်) စေတယိတ္တာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကမ္မံ=ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်းလှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ကာယေန=ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်းလှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမူကို ပြုလုပ်သော စေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတ္တာ=၍၊ ကမ္မံ=ဥပါဒိန္နက ရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ဝါစာယ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ) စေတနံ=ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်းအပြုအမူကို ပြုလုပ်သောစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ(ယသ္မာ)စေတယိတ္တာ=၍၊ ကမ္မံ=အဘိဓာ အစရှိသော အပြုအမူဟူသောကံကို၊ မနသာ=စေတနာအဘိဓာ စသည်တို့နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ (တသ္မာ) စေတနံ=အဘိဓာ အစရှိသော အပြုအမူကို ပြုလုပ်သော စေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ။

အထဝါ ကာယဝါစာဟိတိ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ။ စေတနကိရိယန္တိ ရူပ-ကာယသ ထမ္ဘနစလနကိရိယံ ဥပါဒိန္နကယဋ္ဌနကိရိယဉ္စ၊ သော ဟိ ကိရိယာ "ရူပကာယံ ထမ္ဘေတုံ စာလေတုံ ပ၊ စ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထော"တိ, "ဥပါဒိန္နကယဋ္ဌနသ ပစ္စယဘူတော"တိ စ ဝုတ္တတ္တာ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ နိပ္ပဇ္ဇတိတိ။ အနုဋ္ဌိကာ။

ဝါ=နတ်ပြည် နတ်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော၊ ကမ္မံ=ကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤနိရယဝေဒနီယကံ စသော ကံငါးမျိုး ကွဲပြားခြားနား ခြင်းကို၊ ကမ္မာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ (ပဋိသံ-ဝေဒနီယံ=ခံစားအပ်သော၊ ဝိပါကံ ဝါ=အကျိုးလည်းကောင်း) ဥပပဇ္ဇ=ယခုဘဝ၏ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝသို့ရောက်၍၊ (ပဋိသံဝေဒနီယံ=သော၊ ဝိပါကံ ဝါ= အကျိုးလည်းကောင်း) အပရေ= (ယခုဘဝနှင့် ဒုတိယဘဝမှ) တခြားတပါးသော၊ ပရိယာယေ=အကျိုးပေးဖို့ အလှည့်ကျသောဘဝ၌၊ (ပဋိသံဝေဒနီယံ=သော၊ ဝိပါကံ ဝါ=အကျိုးလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့) ကမ္မာနံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံတို့၏၊ ဝိပါကံ=အကျိုးဝိပါက်ကို၊ တိဝိဓံ=သုံးပါး အပြားရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ= ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤဒိဋ္ဌဓမ္မပဋိသံဝေဒနီယ အစရှိသော အကျိုးကို၊ ကမ္မာနံ=တို့၏။ပ။ ဝေဒ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း၊ ကမ္မံ=ကံကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ဝေဒ=တိုင်း၊ ကမ္မနိရောဓံ=ကံတို့၏ ချုပ်ရာကို၊ ပဇာနာတိ။ပ။ ကမ္မနိရောဓံ=ကံတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ =သော၊ဤမဂ် ဗြဟ္မစရိယံ=ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (စေတနာဟူသောကံ၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝအစရှိသော ဟောတော်မူအပ် ပြီးသော ဤအနက်သဘောကို)။ပ။

ဇာတိပိ=ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဦးစွာပဋမဖြစ်ရခြင်းသည်လည်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲဒုက္ခတည်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အကြောင်း တည်း၊ ဇရာပိ=ခန္ဓာဟောင်းမြင်း အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း၊ ဝါ=တည်း၊ ဗျာဓိပိ=မကျန်းမမာ နာခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း၊ မရဏမ္ပိ= ခန္ဓာဗျက်ယွင်း သေခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ သောက+ပရိဒေဝ+ဒုက္ခ+ ဒေါမနဿ+ဥပါယာသာပိ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း+ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း+ကိုယ် ဆင်းရဲခြင်း+စိတ်ဆင်းရဲခြင်း+ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ= ဆင်းရဲဒုက္ခတို့တည်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲကြောင်းတို့တည်း။

ယမ္ပိ(ယေနပိ) အကြင် လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာဖြင့်လည်း၊ ဣစ္ဆံ (ဣစ္ဆန္တော)=မရနိုင်သောအရာဝတ္ထုကို အလိုရှိလသော်၊ နု လဘတိ=မရ၊ တမ္ပိ= ထိုမရနိုင်သော အရာဝတ္ထုကို လိုချင်ကြောင်းတဏှာသည်လည်း၊ ဝါ=ထိုမရနိုင် သော အရာဝတ္ထုကို လိုချင်မှုတဏှာသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ [တနည်း-ဣစ္ဆံ= အလိုရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ယံ နု လဘတိ=အကြင်မရ၊ တမ္ပိ=ထိုအလိုရှိ အပ်သော အရာဝတ္ထုကို မရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ (တနည်း) ယမ္ပိဣ= အကြင်လိုချင်ခြင်းကို၊ နု လဘတိ=လိုချင်သည့်အတိုင်းမရ၊ တမ္ပိ=ထိုမရနိုင်သော လိုချင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝါ=ထိုမရနိုင်သည်ကို လိုချင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=

တည်း၊] သံဒိတ္တေန=အကျင့်ချုပ်အားဖြင့်၊ ပဗ္ဗ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ=ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့သည်၊ ဒုက္ခာ=တို့တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တဏှာ=တဏှာသည်၊ ဒုက္ခဿ=၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓိမတ္တံ=လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=အားကြီးသော၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ပရိတ္တံ=အင်အားနည်းပါးသော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဒန္ဓဝိရာဂိ=နေးကွေးလေးကန်စွာ ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ခိပ္ပဝိရာဂိ=လျင်မြန်စွာကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအဓိမတ္တ ဒုက္ခစသော ဒုက္ခအမျိုးအစား ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို၊ ဒုက္ခဿ=၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤလောကခွဲ၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ယေန ဒုက္ခေန=အကြင်ဒုက္ခသည်၊ အဘိဘူတော=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ ပရိယာဒိန္နစိတ္တော=ထက်ဝန်းကျင်မှ သိမ်းယူအပ်သော (သုခသောမနဿသဟဂုတ်) စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေအပ်သော (သုခသောမနဿ သဟဂုတ်)စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) သောစတိ=ဝမ်းနည်း၏၊ ကိလမတိ=ပင်ပန်း၏၊ ပရိဒေဝတိ=ငိုကြွေးမြည်တမ်း၏၊ ဥရတ္တာဠိ=ရင်ဘတ်ကို တီးခတ်ထုရိုက်၍၊ ကန္ဒတိ=ခေါ်ဝေါ်မြည်တမ်း၏၊ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေန ဒုက္ခေန=အကြင်ဒုက္ခသည်၊ အဘိဘူတော=သည်၊ ပရိယာဒိန္နစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတ္တာ) ကော=အဘယ်သူသည်၊ ဣဓ=ဤ ဒုက္ခဿ=ဤဒုက္ခ၏၊ နိရောဓယ=ချုပ်ပျောက်လွတ်ကင်းခြင်းငှာ၊ ဧကပဒံ=တခုသော ပုဒ်ရှိသော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်၊ ဝါ=တခုသောပုဒ်ဖြင့် ဖွဲ့စီထားအပ်သော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒွိပဒံ=နှစ်ပုဒ်ရှိသော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နှစ်ခုကုန်သောပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စီထားအပ်သော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော ယုံကြည်အားကိုးစိတ်ဖြင့်၊ ဗဟိဒ္ဓါ=ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပမ်း၊ ပရိယေဋ္ဌိ=ရှာမှီးခြင်းသို့၊ (ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်းမန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းသို့) အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ ဒုက္ခံ=ထိုဒုက္ခကို၊ သမ္မောဟဝေဝက္ကံ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းဟူသော အကျိုးဆက်ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းဟူသော နောက်ဆက်တွဲအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပရိယေဋ္ဌိဝေဝက္ကံ ဝါ=ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်းမန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းအကျိုးဆက်ရှိ၏ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်း မန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသမ္မောဟနှင့် ပရိယေဋ္ဌိကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာဟူသည်၊ ကတမော စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တဏှာနိရောဓော=တဏှာ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာမည်၏။ပ။ ဒုက္ခဿ=၏၊ နိရောဓဂါမိနီ=ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏။ပ။ တေ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဇာတိဒုက္ခ, ဇရာဒုက္ခ အစရှိသော ဒုက္ခအပြား၊ တဏှာဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ အစရှိသော ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယော=လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ သောဓမ္မပရိယာယော=ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းဟူသည်၊ အယံ ဓေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမ, ကာမနိဒါနသမ္ဘဝ, ကာမဝေမတ္တတာ စသည်ပင်တည်း) နဝမံ။

၁၀–သိဟနာဒသုတ်

၆၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ တထာဂတဗလာနိ[1]=(အမျှားမဆိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့သည်၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်များ ဉာဏ်စွမ်းအားနှင့် မခြားတမူ အလားတူစွာ ဆိုက်ရောက်လာသော ဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤ(၆)ပါးတို့ပေတည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသဘံ=မြင့်မြတ်သောသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဟူသော နေရာဌာနသို့၊ ဝါ=ဌာနကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏၊

၁။ **တထာဂတဗလာနိ။** ။တထာဂတသော ဗလာနိ တထာဂတဗလာနိ=မြတ်စွာဘုရား၏သာလျှင် ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များ၊ အမျှားမဆိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား မြတ်စွာဘုရား၏သာ ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များ၊ (တနည်း) "တထာ+အာဂတ+ဗလ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တထာ=ထိုရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့ကဲ့သို့ (ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြည့်စုံမှုကြောင့် ရောက်လာသော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားများကဲ့သို့)+အာဂတာနိ=ရောက်လာကုန်သော+ဗလာနိ=ဉာဏ်တော်စွမ်းအားများ။

ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့သည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ် အစရှိသော အခြားသော မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်၌မျှ မရှိဘဲ မြတ်စွာဘုရားရှင်များမှာသာ ရှိသော စွမ်းအားတော်များ ဖြစ်၏၊ ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားကဲ့သို့ပင် မြတ်စွာဘုရား၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြည့်စုံခြင်း (ပုညသမ္ဘတ္တိ)ကြောင့် ရောက်လာသော ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များလည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့ကို တထာဂတဗလဟု ခေါ်သည်။

ဝါ=ကိုယ်တော်၏ထံ လက်ခံထားရှိတော်မူ၏၊ ဝါ=ဝန်ခံတော်မူ၏၊ [ဤပုဒ်တို့၏ အဖွင့် ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(ဂ) ဝေသာရဇ္ဇသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီး]

[တနည်း–အာသဘံ=နိသဘခေါ်ငြား, ဥသဘနွားလား၏, လူပ်ရှားမယိုင် မြဲခိုင်မတ်မတ်, ရပ်တည်ခြင်းနှင့်တူသော၊ ဌာနံ=ရန်သူမှန်သမျှ, လူပ်မရနိုင်, မြဲခိုင်မတ်မတ်, ရဲဝံ့စွာ ရပ်တည်ခြင်းတည်းဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ဝါ=ဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဇာနာတိ=၏၊ ဝါ=၏။]

ပရိသာသု=ရှစ်ပါးသောပရိသတ်တို့၌၊ သီဟနာဒံ=မြတ်သောမိန့်မြွက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ ဝါ=မရွံ့မကြောက်, ခြေသေ့ဟောက်သို့, ရဲရဲတောက်ကြီးဝါး မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ=မိန့်မြွက်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မစက္ကံ=မြတ်သော တရားစက်ဝန်းကို၊ (မြင့်မြတ်သန့်ရှင်းသော ပဋိဝေဓဉာဏ်, ဒေသနာဉာဏ်ဟူသော စက်ဝိုင်းစက်ဘီးကို) ပဝတ္တေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ ဝါ=လည်စေတော်မူ၏၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဒ=ဤလောကဌ၌၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဌာနဿ=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း၊ (ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စာရိတရားတခုခုကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်း, အမိအဖသတ်ခြင်းစသော ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတရားကိုလည်း) ဌာနတော=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဌာနဿ=မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စာရိတရားတခုခုကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်း, အမိအဘသတ်ခြင်း အစရှိသော မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းကိုလည်း) အဌာနတော

၁။ **ဌာန အဌာန။** ။ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမရူပ အရူပဟူသော သစ္စာရိတရားတခုခုကို နိစ္စဟုလည်းကောင်း,သုခဟုလည်းကောင်း ယူဆ၏၊ ထိုသစ္စာရိတရားများနှင့် ကသိုဏ်းအစရှိသော ပညတ်တို့ကို အတ္တဟုလည်း ယူဆ၏၊ ထို့အပြင် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမိအဘသတ်ခြင်း အစရှိသော အာနန္တရိယကံတို့ကိုလည်း လွန်ကျူး၏၊ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ယင်းသို့ နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်းနှင့် အာနန္တရိယကံ လွန်ကျူးခြင်း အစရှိသော ထိုအကြောင်းများသည် တကယ်ဖြစ်နိုင် ရှိနိုင်သော အကြောင်းတို့ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤ၌ ထိုအကြောင်းများကို ဌာနဟု ခေါ်၏။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်ကား ထိုအကြောင်းများသည် တကယ်မဖြစ်နိုင် မရှိနိုင် မရနိုင်သော အဌာနအကြောင်းများ ဖြစ်၏၊ နတ္ထိ ဌာနံ အဌာနံ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း၊ (တနည်း) အဝိဇ္ဇမာနံ ဌာနံ အဌာနံ=မရအပ် မရနိုင်သော အကြောင်း။ ကျန်သော ဌာန အဌာနတို့ကို ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော်(၃၄၈)နှင့် ကေကနိပါတ် ပါဠိတော်(၂၈)၌ ကြည့်ကြလေကုန်။

=မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ပဇာနာတိ=သိတော်မူ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္ပိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=အကြောင်းဉာဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ တထာဂတော=သည်။ပ။ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဌာနအဌာနကို သိသော ဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ တထာဂတဿ=၏၊ တထာဂတဗလံ= (အမျှားမဆိုင်, ကိုယ်ပိုင်သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအား မည်သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ယံ ဗလံ=ယင်းသို့သော (ဌာနအဌာနကို သိသော) ဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့၊ အာဂမ္ဘ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၍။ပ။ ပဝတ္တေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တထာဂတဗလ တမျိုးကား၊ တထာဂတော=သည်အတီတာနာဂတ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ=အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မသမာဒါနာနံ [1]=ကောင်းစွာလက်ခံယူငင် ပြုကျင့်အပ်ကုန်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏၊ ဝါ=ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏၊ ဝိပါကံ=အကျိုးကို၊ ဌာနသော=အထောက်အကူ အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဂတိ, ဥပဓိ, ကာလ, ပယောဂဟူသော အထောက်အကူ အကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း) ဟေတုသော [2]=တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော မူရင်းအကြောင်းအားဖြင့်

၁။ **ကမ္မသမာဒါန။** ။သမာဒိယန္တိတိ သမာဒါနာနိ=ကောင်းစွာလက်ခံယူငင် ပြုကျင့်အပ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနိ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်များ၊ ကမ္မာနိ စ တာနိ သမာဒါနာနိ စာတိ ကမ္မသမာဒါနာနိ။ (တနည်း) ကမ္မာနိ ဧဝ ကမ္မသမာဒါနာနိ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သမာဒါနပုဒ် အနက်ထူးမရှိ။

၂။ **ဌာနသော ဟေတုသော။** ။သမ္ဘတ္တိ ဝိပတ္တိဖြစ်သော ဂတိ, ဥပဓိ, ကာလ, ပယောဂဟူသော ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းပစ္စည်း(အထောက်အကူအကြောင်း) လေးမျိုးကို ဌာနဟု ခေါ်၏၊ အကျိုးတရားတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော (ဝါ=ဇနကဖြစ်သော) ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်းကို ဟေတုဟု ခေါ်၏၊ ထိုတွင်-

လူ,ဘဝ နတ်ဘဝဟူသော သုဂတိဘဝသို့ ရောက်နေခြင်းကို ဂတိသမ္ဘတ္တိဟု လည်းကောင်း၊ ငရဲ တိရစ္ဆာန် အစရှိသော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ လားရောက်နေခြင်းကို ဂတိဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယ အချိုးအစားကျန် လုပတင့်တယ်ခြင်းကို ဥပဓိသမ္ဘတ္တိဟုလည်းကောင်း၊ ယင်း၏ မလုပ မတင့်တယ်ခြင်း အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်ခြင်းကို ဥပဓိဝိပတ္တိဟု လည်းကောင်း ခေါ်၏၊ [ဥပဓိသ= ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောဟု၏၊ သမ္ဘတ္တိ=ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ဥပဓိသမ္ဘတ္တိ=ခြင်း၊ ဝိပတ္တိ= ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း။]

လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္မိ(ယေနဝိ ဉာဏေန)=ဖြင့်လည်း။ပ။ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိ္ကဒမ္မိ=ဤဉာဏ်တော် သည်လည်း၊ (ဤကုသိုလ်တံ အကုသိုလ်တံတို့၏ အကျိုးကို ဌာနဟေတု ဟူသော အကြောင်းအားဖြင့် အမှန်အတိုင်း သိတော်မူသော ဉာဏ်တော် စွမ်းအားသည်လည်း)။ပ။ ယံ ဗလံ=ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဉာဏ် တော် စွမ်းအားကား၊ တထာဂတော=သည်၊ ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိနံ[2]= လေးပါးသော ရူပါဝစရဈာန်, ရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခ, သုံးပါးသော သမာဓိ, ကိုးပါးသော အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ သမာပတ်တို့၏၊ သံကိလေသံ[4]=ညစ်နွမ်းကြောင်း

ဘုရင်မင်းတို့ တရားသဖြင့် အုပ်ချုပ်၍ ခေတ်ကာလကောင်းခြင်း သာယာ ဝပြောခြင်းကို ကာလသမ္ပတ္တိဟုလည်းကောင်း၊ မတရားသဖြင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း စစ်ဖြစ် နေခြင်း စသည်ကြောင့် ခေတ်ကာလမကောင်းခြင်းကို ကာလဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏၊ ဒါနသီလ စသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလုပ်ခြင်းကို ပယောဂ သမ္ပတ္တိဟုလည်း ကောင်း၊ သူတပါးအသက် သတ်ခြင်း သူတပါးဥစ္စာ ခိုးယူလုယက်ခြင်း စသော မကောင်းမှုဒုစ္စရိတ် ကျူးလွန်ခြင်းကို ပယောဂဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိုလ်တံ အကုသိုလ်တံ အမျိုးမျိုး၏ အကျိုးပေးပုံ အမျိုးမျိုးကို သိတော်မူ၏၊ ထိုသို့ သိတော်မူရာ၌ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မြောက်မြား စွာသော အကုသိုလ်တံတွေကို ပြုလုပ်ထားသော်လည်း ဂတိသမ္ပတ္တိစသော သမ္ပတ္တိ လေးမျိုး(တမျိုးမျိုး)နှင့် ကြုံကြိုက်နေသောကြောင့် ထိုအကုသိုလ်တံတို့ အကျိုးမပေး သေးပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဂတိဝိပတ္တိ စသည်တို့နှင့် ကြုံကြိုက်၍ အကျိုးပေးနေပုံကို လည်းကောင်း သိတော်မူ၏၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ ကုသိုလ်တံတွေ ပြုလုပ်ထားသော် လည်း ဂတိဝိပတ္တိ စသည်တို့နှင့် ကြုံကြိုက်နေသောကြောင့် အကျိုးမပေးသေးပုံနှင့် ဂတိသမ္ပတ္တိ စသည်နှင့် ကြုံကြိုက်၍ အကျိုးပေးပုံကိုလည်း သိတော်မူ၏။

၁။ ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိနံ။ ။ဝိမောက္ခရှစ်ပါးနှင့် သမာဓိသုံးပါး တို့ကို ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော်(၃၅၆)နှင့် အဂုတ္တိရ် ပါဠိတော် (၁–၄၂၊ ၃၀၄) ဧကက နိပါတ်စာပိုဒ် (၄၃၅) တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၈၄) ရာဂပေယျာလတို့၌ ကြည့်။ ပဌမဈာန် သမာပတ်မှစ၍ နေဝသညာ နာသညာယတနသမာပတ် နိရောဓသမာပတ် တိုင်အောင် သမာပတ်(၉)ပါးကို အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ် (အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား နေထိုင်ကြောင်း သမာပတ်)ဟု ခေါ်၏။

၂။ သံကိလေသံ ဝေါဒါနံ ဝုဋ္ဌာနံ။ ။ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင် အဝါးဝစွာ ကြည်ညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော ပဌမဈာန် စသည်တို့မှထသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သညာ နှင့် မနသိကာရတို့သည် ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးသွားတတ်ကုန်၏၊ ယင်းသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏ သညာမနသိကာရတို့ ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးသွားကျက်စားခြင်းသဘောကို

ဖြစ်သော ဟာနဘာဂိယခမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝေါဒါနုံ=ဖြူစင်ကြောင်း ဖြစ်သော ဝိသေသဘာဂိယခမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝုဋ္ဌာနုံ=ဈာန်စသည်မှ ထကြောင်း သဘော တရားကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏။ ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဟာန ဘာဂိယခမ္မ(ဆုတ်ယုတ်သောအဖို့ ရှိသောသဘော)ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဟာနဘာဂိယ ခမ္မသည် သံကိလေသ မည်၏။

ယင်းသို့ ကြည်ညက်စွာ လေ့လာပြီးသော ပဌမဈာန် စသည်တို့မှ ထသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သညာမနသိကာရတို့ ဒုတိယဈာန် စသည်သို့ ပြေးသွားကျက်စားခြင်းသဘော ကို ဝိသေသဘာဂိယခမ္မ (ထူးသောအဖို့ရှိသော သဘော)ဟု ခေါ်၏၊ ၎င်းကို ဝေါဒါန ဟု ခေါ်သည်။

ဥဒကဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၃၈၄)၌ "ဝုဋ္ဌာနန္တိ ယေန ကာရဏေန ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟန္တိ၊ တံ ကာရဏံ=ဈာန် စသည်တို့မှ (ဈာန်, ဝိမောက္ခ, သမာဓိ, သမာပတ်တို့မှ) ထကြောင်းတရားသည် ဝုဋ္ဌာနမည်၏"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း "ဝုဋ္ဌာနုံ=ဈာန် စသည်တို့မှထကြောင်းတရားကိုလည်းကောင်း"ဟူ၍ အကြမ်းမျင်းအနက် ပေးခဲ့သည်၊ ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟန္တိ ယေန ကာရဏေနာတိ ဝုဋ္ဌာနုံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု။

ဤမျှလောက်ဖြင့် ဘာကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်ဟု (အဘိဓေယျတ္ထကို)မသိနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် "ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဝေါဒါနမိဿိ ဝုဋ္ဌာနုံ၊ တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌာနမိဿိ ဝုဋ္ဌာနန္တိ စဝေ ဝုတ္တံ ပဂုဏဈာနဗ္ဗေဝ ဘဝင်္ဂဖလသမာပတ္တိယော စ"ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း (၁) ပဂုဏဈာန် (၂) ဘဝင် (၃) ဖလသမာပတ်တို့ကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်ဟု မှတ်ရာ၏၊ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အဝါးဝစွာ ကြည်ညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော အောက် အောက်ဖြစ်သော ဈာန်ကို ပဂုဏဈာန်ဟု ခေါ်၏။

ထို့အပြင် ဥဒကဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၄၄၄)၌လည်း "ဝေါဒါနမိဿိ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဣမိနာ ပဂုဏဝေါဒါနံ ဝုဋ္ဌာနုံ နာမ ကထိတံ (ပဂုဏဝေါဒါနကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်) ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၌ ဈာန်ကို ဝသီဘော်မြောက်အောင် အဝါးဝ ကြည်ညက်စွာ လေ့လာထားခြင်းကြောင့် နိဝရဏ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ယင်းဈာန်၏ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်းကို (သို့မဟုတ်-ထိုဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော ယင်းဈာန်ကို) ပဂုဏဝေါဒါနဟု ခေါ်၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာမှ "ပဂုဏဈာနုံ"ဟူသော စကားနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏၊ [ပဂုဏ=ကြည်ညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးဖြစ်၍+ဝေါဒါန =ဈာန်၏ ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဝါ=ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောဈာန်။]

ပဂုဏဝေါဒါနုံ ပဂုဏဘာဝသိဒ္ဓါ ဈာနသ္သ ပဋိပက္ခတော ဝိသုဒ္ဓိ။ ဥဒကဝိဘင်းအနုဋ္ဌီကာ၊ ၂၁၄။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ၃(၂၄)၌မူ ဝေါဒါနန္တိ ပဂုဏတာသင်္ခါတံ ဝေါဒါနုံ (ဝေါဒါနဟူသည် ဈာန်ကို ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင် ကြည်ညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်းသဘော) ဟု ဖွင့်၏၊ အနုဋ္ဌီကာနှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။

ဣဒမ္မိ=ဤဥာဏ်တော်သည်လည်း၊ (ဤ စျာန် ဝိမောက္ခ သမာဓိ သမာပတ်တို့၏ သံကိလေသ ဝေါဒါန ဝုဋ္ဌာနတို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိသော ဥာဏ်စွမ်းအားသည်လည်း)။ပ။ ယံ ဗလံ=ယင်းဥာဏ်တော်စွမ်းအားသို့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ တထာဂတော=သည်၊ အနေကဝိဟိတံ= များသော အပြားရှိသော၊ (ဘဝ, ယောနိ, ဂတိ စသည်ဖြင့် များသောအမျိုးအစား

ဤပြခဲ့သော အဖွင့်များနှင့်အညီ "ပဌမဈာနာဒိဟိ ဝုဋ္ဌဟတိ စေတေန ပဂုဏဝေါဒါနေနာတိ ဝုဋ္ဌာနံ"ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပဌမစျာန် စသည်တို့မှ ထကြောင်း (ဝါ= ပဌမစျာန် စသည်တို့မှ ထ၍ ဒုတိယစျာန် စသည်ကို ရကြောင်း ရောက်ကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပဂုဏဝေါဒါနကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏။ သဗ္ဗဈာနေဟိ ဝုဋ္ဌဟတိ စေတေန ဘဝင်္ဂေနာတိ ဝုဋ္ဌာနံ–ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အားလုံးသောစျာန်တို့မှ ထကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝင်ကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏။ဤ၌ စျာန်စောအစဉ် ဆက်လက်မဖြစ်တော့ဘဲ ရပ်တန့်သွားသည်ကို စျာန်မှ ထသည်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုစျာန်စောများ ရပ်တန့်သွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဘွင်စိတ်များ ပေါ်လာကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဘွင်ကို စျာန်မှ ထကြောင်း (စျာန်စောအစဉ် ရပ်တန့်ခြင်း၏ အကြောင်း)ဟု ခေါ်သည်။

နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟတိ စတောယ ဖလသမာပတ္တိယာတိ ဝုဋ္ဌာနံ–ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏၊ စျာန်မှ ထသောအခါ ဘဝင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာရကား ဘဝင်စိတ်သည် စျာန်မှထကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ အနာဂါမိဖိုလ်စော (အနာဂါမိဖလသမာပတ်) တကြိမ်စော၍ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်စော(အရဟတ္တဖလသမာပတ်) တကြိမ်စော၏၊ ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ် (ထိုဖိုလ်စော)ကို နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်းတရား (ဝုဋ္ဌာန)ဟု ခေါ်သည်။

ယင်းသို့ ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာန–ဟု ဆိုရသော်လည်း ဥာဏဝိဘင်း ပါဠိတော်၌မူ "ဝေါဒါနမ္မိ ဝုဋ္ဌာနံ၊ တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌာနမ္မိ ဝုဋ္ဌာနံ"ဟုသာ ဟောတော်မူ၍ ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာနဟု တိုက်ရိုက်ဟောတော်မမူ၊ (နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနမ္မိ ဝုဋ္ဌာနံ–ဟု ဟောတော်မမူ) ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ်ကို **ပါဠိမုတ္တကဝုဋ္ဌာန** (ပါဠိတော်မှ အလွတ်ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနတရား)ဟု ဥာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုသည်။

ယခုဖော်ပြခဲ့သော ၌ ဦးအဖွင့်များနှင့်အညီ "တထာဂတော စျာနဝိမောက္ခ သမာဓိသမာပတ္တိနံ.....ဝုဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ"ဟူသော ပါဠိတော်၌–

မြတ်စွာဘုရားသည် စျာန်လေးပါး, ဝိမောက္ခရှစ်ပါး, သမာဓိသုံးပါး, သမာပတ်ကိုးပါးတို့၏ (ကြေညက်စွာ လေ့လာပြီး၍) ဖြူစင်သန့်ရှင်ခြင်းသော ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း၊ (ထိုစျာန်ဝိမောက္ခ စသည်တို့မှ ထကြောင်း) ဘဝင် ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း။ (ထိုသမာပတ် ကိုးပါးတို့အနက် နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်း) ဖလသမာပတ်ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း အဖြစ်မှန် သောအတိုင်း သိတော်မူ၏"ဟူ၍ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်ပါလေ။

အကွဲအပြားရှိသော) ဝါ=အမည်အနွယ်စသော များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြား တို့နှင့်တကွ ချုတွင်အပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=(အခြားမဲ့ဘဝမှ စ၍) ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဝါ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်နှင့် တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့်ဆက်စပ်သော အမည်, အနွယ်, အဆင်း, အစာအာဟာရ စသည်ကို၊ အနုဿရတိ=(ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသသို့) စိတ်ကိုညွှတ်စေပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင် အောက်မေ့နိုင်၏၊ (ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသသို့ စိတ်ကိုညွှတ်စေပြီး သည်နှင့် တပြိုင်နက် တဆက်တည်းသာလျှင် အောက်မေ့နိုင်၏) ဝါ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်၏၊ (ဘဝခန္ဓာအစဉ် အတိုင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း, စုတိပဋိသန္ဓေအားဖြင့်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်၏။)

သေယျထိဒံ=အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရတိ=နည်းဟူမူ) ဧကမ္ပိ ဇာတိ=တခုသောဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံး ရှိသော တခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေပိ ဇာတိယော=နှစ်ခုသောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံး ရှိသော နှစ်ခုသောဘဝတို့၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း။ပ။ [ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၃) ဥပဏ္ဍိလေသသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၉၊ ၃၀) လည်း ကြည့်] အနုဿရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္ပိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=ဖြင့်လည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်တော် စွမ်းအားသည် လည်း။ပ။ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်သည် လည်း။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤ အာသဝက္ခယဉာဏ်တော်သည်လည်း။ပ။ ဗြဟ္မစက္ခုံ =ကို၊ ပဝတ္တေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတသ=၏၊ တထာဂတဗလာနိ= တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တို့တည်း၊ ကဲယဟိ ဗလေဟိ=ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအား ခြောက်ပါးတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတောဟု။ပ။ ပဝတ္တေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသီဟနာဒ မိန့်မြွက်တော်မူရာ၌၊ ဝါ=တော်မူ ခြင်းကြောင့်၊ ပရေ=တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသောဉာဏ်အားဖြင့်၊ [ဉာဏ် အနေအားဖြင့်၊ ဝါ=သိသောဉာဏ်နှင့် ပတ်သက်၍] ဥပသင်္ကမိတွာ=လာရောက် ကြကုန်၍၊ ပဉ္စ=အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာကို၊ စ ပုစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ မေးလျှောက် ကြကုန်အုံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မေးလျှောက်သည်ဖြစ်လသော်) ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တထာဂတသ=မြတ်စွာ ဘုရားမှာ၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ပ။ ဉာဏံ=သိသောဉာဏ်သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဒိတံ=ထင်ရှားပြီ၊ ဝါ=ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝါ=သိအပ်ပြီ၊ ဝါ=ရအပ်ပြီ၊

တထာ တထာ=ထိုထိုထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထိုထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတိုင်း၊ တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ [ဗျာဂ–ရောတိ၌–စပ်] ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [ပုဗ္ဗော–၌စပ်] ပဋ္ဌ=ကို၊ ပုဗ္ဗော=မေးအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍)တထာဂတော=သည်၊ ဌာနဿ=ကိုလည်း။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဗျာဂရောတိ=ဖြေကြားတော်မူ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ရာ၌၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ပရေ=တို့သည်၊ တထာဂတံ=ကို၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အောက်မေ့ကြောင်း သတိကို။ပ။ စေ ပုစ္ဆန္တိ=အုံ့။ပ။ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ စုတူပပါတံ=စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကို။ပ။ တထာဂတံ=ကို၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသောဉာဏ်အနေအားဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ [ဤနေရာ၌ ပဋ္ဌမိဝိဘတ် ပေယျာလတို့ဖြင့် "ခယာ။ပ။" ဟု မရှိသင့်]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထို(၆)ပါးသော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့တွင်၊ ဌာနဿ=ကိုလည်း၊ ဌာနတော=ဖြင့်လည်းကောင်း။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံ ဉာဏံ=အကြင်သိသော ဉာဏ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ=ရှိ၏) တမ္ပိ=ထိုဉာဏ်ကို လည်း၊ (ထိုဌာနာဌာန ဉာဏ်တော်ကိုလည်း) သမာဟိတဿ=စိတ်ကိုအာရုံ၌ ကောင်းမွန် တည်ငြိမ်စွာ ထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=စိတ်တည်ကြည်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဉာဏံ= ဉာဏ်ဟူ၍) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ အသမာဟိတဿ=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=စိတ်မတည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်.၏၊ (ဉာဏံ=ဟူ၍) နော ဝဒါမိ=ဟောတော်မမူ၊ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ=ကုန်သော။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံဉာဏံ=လည်း၊ (ဟောတိ=၏) တမ္ပိ=ထိုဉာဏ်ကိုလည်း၊ (ထိုကမ္မဝိပါကန္တရဉာဏ်ကိုလည်း)။ပ။ တမ္ပိ=ထိုစျာန သံကိလေသာဒီဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။ တမ္ပိ=ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ကိုလည်း။ ပ။ တမ္ပိ=ထိုစုတူပပါတဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။

အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ=ကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံဉာဏံ=လည်း၊ (ဟောတိ)တမ္ပိ=ထိုအာသဝက္ခယဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်(ဤသို့ သမာဟိတပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်သာလျှင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သမာဓိ=သမာဓိသည်၊ ဝါ=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားတတ်သော သဘောတရားသည်၊ မဂ္ဂေါ=ထိုဉာဏ်တို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်း မှန်ပေတည်း၊ အသမာဓိ=သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မတည် ကြည်ခြင်း သဘောသည်၊ ကုမ္မဂ္ဂေါ=ထိုဉာဏ်တို့ကိုရခြင်း၏ လွဲမှားသောအကြောင်း ပေတည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒသမံ။

ဆဋ္ဌော=၆–ခုမြောက်သော၊ မဟာဝဂ္ဂေါ=မဟာဝဂ်တည်း။

၇–ဒသကနိပါတ်

၁–အနာဂါမိဖလသုတ်

☰ ၆၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆–ပါးကုန်သော၊ ဧမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=မပယ်စွန့်လသော်၊ အနာဂါမိဖလံ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိ–ကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မတိုက်၊ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါး တို့ကို နည်းဟူမူ၊ အဿဒ္ဓိယံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ, ကံ၏အကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သောသဒ္ဓါ တရား မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) ကိုလည်းကောင်း၊ အဟိရိကံ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မရှက်တတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အနောတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ကောသဇ္ဇံ=ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌဿစ္စံ=ပျောက်ပျက်ကင်းကွာသော သတိရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပညတံ=ပညာမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဧမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ။ပ။ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ပယ်စွန့်လသော်၊ အနာဂါမိဖလံကို၊ သစ္ဆိကာတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၆၆ (စာပိုဒ်)။ ၂–အရဟတ္တသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိကာတုံ။ပ။ ထိနံ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ မိဒ္ဓံ=စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ=စိတ်ဖျံ့လွင့်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ကုက္ကုစ္စံ=နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ [ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၃၊ ၁၄၊ ၁၅)လည်းကြည့်]။ပ။ ပမာဒံ=သတိကင်းပေါ့ မေ့လျော့ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–စီတ္တသုတ်

၆၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ [ပရိပူရေသတိနှင့် နှ ဝိဇ္ဇတိ တို့၌စပ်]သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေ ရှိသည်၊ ပါပသဟာယော=ယုတ်မာသော အဖော်သဟဲရှိသည်၊ ပါပသမ္ဘဝကော =ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့၌ ညွှတ်ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့ကို၊ သေဝမာနော=မှီခိုလသော်၊ ဘဇမာနော

=ဆည်းကပ်လသော်၊ ပယိရပါသမာနော=ချဉ်းကပ်လသော်၊ တေသံ=ထိုယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိဋ္ဌ=တွေ့မြင်အပ်သော အပြုအမူကို အတုလိုက်ခြင်းသို့လည်း၊ အာပဇ္ဇမာနော=ရောက်လသော်၊ အာဘိသမာစာရိကံ=မြတ်သော အကျင့်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော သီလတရားကို၊ ပရိပူရေယ္ယတိ=ပြည့်စုံစေလတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ တေ ဒ္ဒါနံ=ဤပြည့်စုံစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကြောင်းကို၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်။

အာဘိသမာစာရိကံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ အပရိပူရေတွာ=မပြည့်စုံစေမူ၍၊ ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်မူ၍၊ ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်၊ သေခံ=ဖြည့်ကျင့်သင့်ဖြည့်ကျင့်ထိုက်သော၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သေခိယသိက္ခာပုဒ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော၊ ဓမ္မံ=သီလတရားကို၊ [ပဋ္ဌက နိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁) ပဌမအဂါရဝသုတ် (စာမျက်နှာ–၂၂၊ ၂၃)လည်းကြည့်]။ပ။ သီလာနိ=(ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်လေးပါးတည်းဟူသော) မဟာသီလတို့ကို။ပ။ ကာမရာဂံ ဝါ=ကာမရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ် အာရုံတို့၌ တပ်မက်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ရူပရာဂံ ဝါ=ရူပဘဝ၌ တပ်မက်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ အရူပရာဂံ ဝါ=အရူပဘဝ၌ တပ်မက်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ပဇဟိသတိ=ပယ်စွန့်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ တေ ဒ္ဒါနံ=ဤပယ်စွန့်နိုင်ခြင်းဟူသောအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နဝိဇ္ဇတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသော၊ ကလျာဏသဟာယော=ကောင်းသော အဖော်သဟဲရှိသော၊ ကလျာဏသမ္ဘဝေါ=ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၌ ညွှတ်ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့ကို၊ သေဝမာနော=သော်။ပ။ တေသံ=ထိုကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံစ=သို့လည်း၊ အာပဇ္ဇမာနော=သော်။ပ။ ပရိပူရေယ္ယတိ=ပြည့်စုံစေနိုင်လတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ တေ ဒ္ဒါနံ=သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဝါ=ရအပ်၏။ပ။ ပရိပူရေတွာ=ပြည့်စုံစေနိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်။ပ။ တတိယံ။

၄–သင်္ကိတကာရာမသုတ်

၆၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သင်္ကိတကာရာမော[1]=အပေါင်းအဖော်ပရိသတ်နှင့် ပေါင်း

၁။ **သင်္ကိတကာရာမော ဂဏာရာမော။** ။ဋီကာ၌မူ ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (၁၁၂)ကို ယူ၍ တနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအလို– "သင်္ကိတကာရာမော=မိမိ၏ ပရိသတ်

စု နေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ သင်္ကေတရတော=အပေါင်းအဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သော၊ သင်္ကေတာရာမတံ=အပေါင်း အဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြိုးစားအားထုတ်သော၊ ဂဏာရာမော=သုတ္တန် ဆောင်ဂိုဏ်း စသည်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=မိမိ၏ ပရိသတ် အုပ်စု ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ ဂဏာရတော=သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်း စသည်၌ ပျော်မွေ့ သော၊ ဝါ=မိမိ၏- ပရိသတ်အုပ်စု၌ ပျော်မွေ့သော၊ ဂဏာရာမတံ=သုတ္တန်ဆောင် ဂိုဏ်း စသည်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=မိမိ၏ ပရိသတ်အုပ်စု ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=ထို ရဟန်းသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဧကော=အဖော်မမှီး တယောက်တည်း သည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ပဝိဝေကေ=ကိုယ်အားဖြင့် ကင်းဆိတ် ရှင်းလင်း နေထိုင်ခြင်း၌၊ အဘိရမိဿတိ=ပျော်မွေ့လတ္တံ့၊ ဣတိစတံ ဌာနံ=ဤသို့ ပျော်မွေ့ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နု ဝိဇ္ဇတိ။

ဧကော=သည်၊ (ဟုတ္တာ) ပဝိဝေကေ=၌၊ အနဘိရမန္တော=မပျော်မွေ့ လသော်၊ ဝါ=မပျော်မွေ့သော ထိုရဟန်းသည်၊ စိတ္တဿ=သမာဓိဝိပဿနာစိတ်၏၊ နိမိတ္တံ=အခြင်းအရာ အမှုအရာကို၊ (တည်ကြည်ငြိမ်သက်ခြင်း, အနိစ္စတာ စသည်ဖြင့် ရှုခြင်းဟူသော အမှုအရာအသွင်အပြင်ကို) ဂဟေဿတိ=ယူလတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့ယူခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ပ၊ နိမိတ္တံ=ကို၊ အဂဏှန္တော=မယူလသော်၊ ဝါ=မယူသော ထိုရဟန်းသည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ =မှန်ကန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ကို။ပ။ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို။ပ။ သံယောဇနာနိ=ဆယ်ပါးသော သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ပဇဟိဿတိ=ပယ်စွန့် နိုင်လတ္တံ့။ပ။ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မူ၍၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ စသည်မရှိသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ သစ္ဆိကရိဿတိ =မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့ မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နု ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်မရနိုင်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နု သင်္ကေတာရာမော=အပေါင်းအဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သော၊ ဝါ=သော၊ နု

အုပ်စုနှင့် ရောနှောနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော။ပ။ ဂဏာရာမော=အမျိုး မျိုးသော ပရိသတ်အုပ်စုဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော"စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုပါ။ သကဂဏေန သဟဘာဝတော သင်္ကေတာတိ အာဟ "သကပရိသသမောဓာန"န္တိ။ ဂဏောတိ ပန ဣဓ ဧနသမူဟောတိ ဝုတ္တံ "နာနာဧနသမောဓာန"န္တိ။ ဥပရိပဏ္ဏာသ ဋီကာ၊ ၃၂၅။

သင်္ကိတရဲ့တော=အပေါင်းအဖော်ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းခဲ့ ဟျောမ္မေ သူ မဟုတ်သော၊ သင်္ကိကာရာမတံ=ကို၊ နု အနုယုတ္တော=အားမထုတ်သော၊ နုဂဏာရာမော=သော။ပ။ ဂဏာရာမတံ=ကို၊ နု အနုယုတ္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်။ပ။ အဘိရမန္တော=ပျော်မွေ့လသော်၊ ဝါ=ဟျောမ္မေသော ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဂဏုန္တော=ယူလသော်၊ ဝါ=ယူသောရဟန်းသည်။ပ၊ ပဟာယ =ပယ်စွန့်၍။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–ဒေဝတာသုတ်

ဒ၉။[စာပိုဒ်(၂၁)သာမဂသုတ်(စာမျက်နှာ–၄၅၆–၇)လည်းကြည့်]ကေဝလကပ္ပ =အောင်၊ ဝါ=သော၊ ဧတဝန်=ဧတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို၊ ဩဘာသေတွာ= ၍။ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဧမှာ=ဤတရား တို့သည်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အပရိဟာနာယ=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ =ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆ=ခြောက်ပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ၊ သတ္တဝိဓရဝတာ=မြတ်စွာဘုရားခဲ့ ရှိသေလေးစားခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဝိဓရဝတာ=တရားတော်ခဲ့ ရှိသေလေးစားခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သံဃဝိဓရဝတာ=ရဟန်းသံဃာတော်ခဲ့ ရှိသေလေးစားခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သိက္ခာဝိဓရဝတာ=(သီလ, သမာဓိ, ပညာ ဟူသော) အကျင့်သိက္ခာခဲ့ ရှိသေလေးစားခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သောဝစဿတာ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူ စေတနာရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာလည်းကောင်း၊ ကလ္လာဏမိတ္တတာ= (သဒ္ဓါတရားရှိသူ စသော) ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း တည်း၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဧမှာ။ပ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ဆိုတော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန=အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဘာသိတသ =ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣမသ=ဤတရားတော်၏၊ ဧဝံ=ဤနည်းဤပုံအတိုင်း၊ ဝိတ္ထာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ အဟံ=တပည့် တော်သည်၊ အာဇာနာမိ=သိပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်ခဲ့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ စ=ကိုယ်တိုင်ကလည်း၊ သတ္တဝိဓရဝေါ=ဆရာမြတ်စွာဘုရားခဲ့ ရှိသေလေးစားမှု ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝိဓရဝတာယ=ဆရာမြတ်စွာဘုရားခဲ့ ရှိသေလေးစား မှုရှိသည်၏ အဖြစ်ခဲ့၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ စ=ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်လည်း ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=မိမိမှတပါး တခြားကုန်

သော၊ ယေ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ နု သတ္တုဂါရဝေ=မြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိကုန်၊ တေ စ=ထိုရဟန်းတို့ကိုလည်း၊ သတ္တုဂါရဝတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=ကောင်းစွာနာယူစေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သတ္တုဂါရဝေ=ခြင်းရှိကုန်၏၊ တေသဉ္စ=ထိုရဟန်းတို့၏ လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ဂုဏ်ကို၊ ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ ဘူတံ=ထင်ရှားရှိသည့် အတိုင်း၊ တစ္ဆံ=ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း၊ ဘဏတိ=ချီးကျူးပြောဆို၏။

အတ္ထနာ စ=လည်း၊ ဓမ္မဂါရဝေ=တရားတော်၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ =၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ နု ဓမ္မဂါ-ရဝေ=ကုန်၊ တေ စ=တို့ကိုလည်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ စ=သေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဓမ္မဂါရဝေ=ကုန်၏၊ တေသဉ္စ=လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ကာလေန=၌၊ ဘူတံ=တိုင်း၊ တစ္ဆံ=တိုင်း၊ ဘဏတိ =၏။ပ။ သိက္ခာဂါရဝေ=သိက္ခာသုံးပါး၌ ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည်လည်း ကောင်း၊ သိက္ခာဂါရဝတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အတ္ထနာ စ=လည်း၊ သုဝစော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမ၍ လွယ်ကူသည်လည်းကောင်း၊ သောဝစဿတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏ ဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ နု သုဝစော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကား မရှိကုန်၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမ၍ မလွယ်ကူကုန်၊ တေ စ=လည်း၊ သောဝစဿတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ စ=သေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သုဝစော= ရှိကုန်၏၊ ဝါ=ကူကုန်၏၊ တေသဉ္စ=တို့၏လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ကာလေန=၌၊ ဘူတံ=တိုင်း၊ တစ္ဆံ=တိုင်း၊ ဘဏတိ=၏။

အတ္ထနာ စ=လည်း၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသည် လည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီစ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ အာဇာနာမိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါပေ၏၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ မယာ= ငါသည်၊ သံခိတ္တေန=အားဖြင့်၊ ဘာသိတသေ=သော၊ ဣမသေ=၏၊ စဝံ=တိုင်း၊ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ အတ္ထံ=ကို၊ တံ=သင်သည်၊ အာဇာနာသိ=သိသည်မှာ၊ သာဓု ခေါ=ကောင်းလှပေ၏၊ [တနည်း-တံ=သင်သည်၊ ယံ အာဇာနာသိ=အကြင် သို၏၊ တံ အာဇာနုံ=ထိုသိခြင်းသည်၊ သာဓု ခေါ=၏၊] သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဒ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ မယာ=ငါသည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်။ပ။ အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဋ္ဌော=(သင်တို့)မှတ်သား သင့်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဗ္ဗမံ။

၆-သမာဓိသုတ်

၇၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ နိ သန္တေန=(ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကြောင့်) မငြိမ်သက်သော၊ နိ ပဏီတေန=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သည် မဟုတ်သော၊ နိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလ-ဒ္ဓေန=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ် ရောက်အပ်သည် မဟုတ်သော၊ နိ ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတေန=မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာအဆင့်အတန်းသို့ မရောက်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာ အဆင့်အတန်းသို့ မရောက်သော၊ [ဧက=မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍+ဥဒိ=မြင့်တက်လာသောစိတ်၏၊(သို့မဟုတ်-ဧကောဒိ=တည်ကြည်သောစိတ်၏) + ဘာဝ=ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာအဆင့်အတန်းသို့+ အဓိဂတ=ရောက်သော] သမာဓိနာ=သမာဓိဖြင့်၊ အနေကဝိဟိတံ=များသော အပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိဓံ=တန်ခိုးအဖို့ကို၊ ဝါ=တန်ခိုး အမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနုဘဝိသတိ=ခံစားသုံးစွဲ လတ္တံ့၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ထိရောက် မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့။

ဧကော=သည်၊ ဟုတ္ဝာပိ=လည်း၊[ပဗ္ဗကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၃) ဥပက္ကိလေသသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၆)လည်းကြည့်] ဗဟုဓာ=သည်၊ ဘဝိသတိ=ဖြစ်လတ္တံ့။ပ။ ဝသံ=သို့၊ ဝတ္တေသတိ=လိုက်စေနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ စတေ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤသို့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး အသုံးပြုနိုင် ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ဝါ=ကြောင်းကို၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်၊ ဝါ=မရအပ် မရနိုင်။ပ။ သုဏာတိသတိ=ကြားရလတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ စတံ ဌာနံ=ဤကြားရခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နဝိဇ္ဇတိ=နိုင်၊ ပရသတ္တာနံ=တို့၏။ပ။ ပရိစ္စ=၍၊ ပဇာနာတိသတိ=အမျိုးမျိုး အစားစား သိလတ္တံ့၊ သရာဂံ=သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။ စတံ ဌာနံ=ဤသို့ သိနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ပ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရိသတိ=ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ် လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်လတ္တံ့၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ အနုဿရိသတိ=လတ္တံ့နည်းဟူမူ။ပ။ စတံ ဌာနံ=ဤသို့ အောက်မေ့နိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ပ။ ပဿိသတိ=မြင်နိုင် လတ္တံ့။ပ။ ပဇာနာတိသတိ=သိနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ စတံ ဌာနံ=ဤသို့မြင်နိုင် သိနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရိသတိ=နေနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ စတံ ဌာနံ=ဤနေနိုင်ခြင်းဟူသောအကြောင်းသည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ သန္တေန=အင်္ဂါအားဖြင့် ငြိမ်သက်သော၊ ဝါ=အာရုံအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသော၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးသော၊ ပဏီတေန=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ လဒ္ဓေန=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊ [ပဋိပ္ပဿမ္ဘနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ၊

ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိယာ လဒ္ဓေါ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ဝါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်သော၊ [ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိ လဒ္ဓေါ ပတ္တော ဥပဂတောတိ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ဝါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော၊ [ပဋ္ဌိပ္ပဿမ္ဘိတိ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူ၊ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိ ယဿ အတ္ထီတိ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိနာ လဒ္ဓေါ ပဋ္ဌိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ကောဒိဘာဝါဒိဂတေန=မွန်မြတ်လျှက် မြင့်တက်လာသော့ စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ကေဝဋ္ဋတာဖြင့် ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ကေဝဋ္ဋတာဖြင့် ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ [ပဗ္ဗကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇) သမာဓိသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၁၊ ၄၂)လည်းကြည့်] သမာဓိနာ=သမာဓိဖြင့်။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-သက္ခီဘဗ္ဗသုတ်

၇၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာယတနေ=အကြောင်းသည်၊ (အဘိညာဉ်နှင့် အဘိညာဉ်၏အခြေခံ ပါဒကဈာန်ဟူသော အကြောင်း, အရ-ဟတ္တဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဝိပဿနာဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ထိုထို တရားထူးကိုရခြင်း၏ အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယဖြစ်သော အ်ကြောင်းသည်) သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း ရှိတိုင်း၊ တတြတတြေဝ= ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော တရားထူးခ့ဉ်ပင်လျှင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းခြင်း, ဒိဗ္ဗသဒ္ဒ စသည်ကို ကြားရခြင်း, သူတပါး စိတ်ကို သိခြင်း, ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့နိုင်ခြင်း, စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိ သို့ ရောက်၍ နေခြင်းဟူသော တရားထူးခ့ဉ်ပင်လျှင်) သက္ခီဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တွေ့ ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတုံ=ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ= ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ (သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာယတနေ= သည်၊ သတိ သတိ။ပ။ အဘဗ္ဗော=နည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေ=ဤပဌမဈာန် သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤကြည်ညိုစွာ မလေ့လာရသေးသော အပွဂုဏ ပဌမဈာန် သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဟာနဘာ-ဂိယာ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ ရှိကုန်သော၊ (ထိုအပွဂုဏ ပဌမဈာန် စသည်မှ ထသောအခါ ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးဝင်ကျက်စားသော သညာနှင့် မနသိကာရ တို့ကြောင့် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိကုန်သော) [ဟာန+ဘာဂ+ဣယ။ ဟာန= ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသော၊ ဘာဂ=အဖို့၊ ဟာနံ စ တံ ဘာဂေါ စာတိ ဟာနဘာဂေါ၊ ဟာနဘာဂေါ ယေသံ အတ္ထီတိ ဟာနဘာဂိယာ] ဝါ=ဆုတ်ယုတ်

ခြင်း သဘောသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ [ဟာန+ဘဝ+ဏျ။ ဟာနံ ဘဝန္တီတိ ဟာနဘာဂိယာ] မမ္မာ=တရားတို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ။

ဣမေ=ဤပဌမစျာန်သမာဓိအစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤ ပဂုဏအပွဂုဏဖြစ်သော ပဌမစျာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဒ္ဒိတိဘာဂိယာ=ရပ်တန့်နေခြင်း အဖို့ရှိကုန်သော၊ (မိမိရရှိထားသော ထိုဝဋ္ဌမ. စျာန် စသည်ကို သန္တ ပဏီတဟု ရှုမြင်ကာ သာယာစုံမက် နှစ်သက်တွယ်တာ သော မိစ္ဆာသတိ နိုကန္တိတဏှာကြောင့် တိုးဆုတ်မရှိ ပကတိပုံသေ ရပ်တန့် နေခြင်းအဖို့ ရှိကုန်သော) ဝါ=ရပ်တန့်နေခြင်းသဘောသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ မမ္မာ=တရားတို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ [ပဂုဏ=ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင် အဝါးဝစွာ ကြေညက် စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော။ အပွဂုဏ=ယင်းသို့ကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေး သော။]

ဣမေ=ဤပဌမစျာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (အဝါးဝ ကြေညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဤပဂုဏပဌမစျာန်သမာဓိ အစ ရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဝိသေသဘာဂိယာ=(အထက်ဒုတိယစျာန် အစရှိသော) ထူးသောအဖို့ရှိကုန်သော၊ (ထိုပဂုဏပဌမစျာန် စသည်မှထသော အခါ ဝိတက်မရှိသော ဒုတိယစျာန် စသည်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ အားထုတ် လုံ့ဆော်သော သညာမနသိကာရတို့ကြောင့် အထက်ဒုတိယစျာန် စသည်ဟူသော ထူးသောအဖို့ရှိကုန်သော) ဝါ=အထက်ဒုတိယစျာန် စသော ထူးခြားသော တရားသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့တည်း။ပ။

ဣမေ=ဤပဌမစျာန်သမာဓိအစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤ ပဂုဏ အပွဂုဏ ပဌမစျာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ=သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ဖောက်ထွင်းတတ်သော မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ (စျာန်မှထသောအခါ စျာန်အင်္ဂါတို့၌ ငြီးငွေ့သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော သညာမနသိကာရတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု ခြင်းငှာ အားထုတ်လုံ့ဆော်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် အရိယမဂ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းအဖို့ရှိကုန်သော) ဓမ္မာ=တရားတို့တည်း။ပ။ အသက္ကစ္စကာရီ စ=(မိမိ ရရှိထားသော တရားထူးကို) ရှိသေလေးစား အရေးထားမှု ပြုလေ့မရှိသည်လည်း ကောင်း၊ အသပ္ပါယကာရီစ=သင့်လျော်သော အထောက်အကူပြုခြား ကျေးဇူး တရားကို ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပါပုဏာတိ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ သက္ကစ္စကာရီစ=....ပြုလေ့ရှိသည်လည်း

ကောင်း၊ သပ္ပါယကာရီစ=....ပြုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ။

၈–ဗလသုတ်

၇၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သမာဓိသ္မိं=သမာဓိ၌၊ ဗလတံ=စွမ်းအားရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမာဓိသ္မိं=၌၊ ဗလတံ=သို့၊ ပါပုဏိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမာဓိသ=သမာဓိသို့၊ ဝါ=သမာဓိကို၊ သမာပတ္တိ ကုသလော=ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ သမာဓိသ=သမာဓိ၏၊ ဋ္ဌိတိ ကုသလော=တည်တံ့ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ သမာဓိသ=၏၊ ဝါ=မှ၊ ဝุฏฐานกุသလော=ထခြင်း၊ ရပ်နားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ အသက္ကစ္စကာရီစ=(သမာဓိ၌) ရိုသေလေးစား အရေးထားမှု ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ အသာတစ္စကာရီစ=(သမာဓိကို) အမြဲမပြတ် အထပ်ထပ်ပြုခြင်း (ဖြစ်စေခြင်း) အလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ အသပ္ပါယကာရီ စ=(သမာဓိအား) သင့်လျော်သော အထောက်အကူပြုခြင်း ကျေးဇူးတရားကို ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိအား မသင့်လျော်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉–ပဌမတဿာနုသုတ်

၇၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ဖ–ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်ရှားမူ၍၊ ဝါ=မပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ပဌမံ=(ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့်) ပဌမဖြစ်သော၊ ဗျာနံ=ဗျာန်သို့၊ ဝါ=ဗျာန်ကို၊ ဥปသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍။ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ ဆ=ကုန်သော (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=ဟူမူ) ကာမစ္ဆန္ဒံ=ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်သော လောဘကိုလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒံ=ဗျာပါဒနီဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ကြောင်း ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကို လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆံ=

ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာနှင့် အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း။

ပန=ထိုမှတပါး၊ အသ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့၌၊ အာဒီနဝေါ=အပြစ်ကို၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘော အတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ သမ္မာ=ကောင်းသော၊ ပညာယ=ဗျာနပညာဖြင့်၊ သုဒိဋ္ဌော=ကောင်းစွာမြင်အပ်သည်၊ ယံ နု ဟောတိ=အကြောင်းမဖြစ်၊ (တံ နု သုဒဿနံ=ထိုကောင်းစွာ မမြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း) (အပ္ပဟာယ=၍၊ ပဌမံ= သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဒေ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော= မထိုက်) ဘိက္ခवे=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ =၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ ဘိက္ခवे=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှားမှ၊ ဝါ=ပယ်ရှားခြင်းကြောင့်။ပ။ သမ္မာ=ကောင်း သော၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ သုဒိဋ္ဌော=သည်၊ ယံနဟောတိ=အကြောင်းမဖြစ်၊ (တံ နသုဒဿနံ=ထိုကောင်းစွာ မမြင်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပဟာယ=၍၊ ဝါ= ကြောင့်။ပ။ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏) ဘိက္ခवे=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ဒုတိယ တဏှာနုသုတ်

(ရှေ့) ၇၄။ ဘိက္ခवे=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော =မထိုက်၊ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးတို့ကိုနည်း၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက် ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၅၈)အာသဝသုတ်(စာမျက်နှာ– ၆၀၇)ကြည့်] ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ=ကိုလည်း ကောင်း၊ ကာမသညံ=ကာမသညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသကာမနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒသညံ=ဗျာပါဒသညာ ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာသညံ=ဝိဟိံသာသညာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခवे =တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့် ။ပ။အဘဗ္ဗော။ပ။ ဒသမံ။ သတ္တမော=(၇)ခုမြောက်သော၊ ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ= ဒေဝတာဝဂ်တည်း။

၈–အရဟာဒ္ဓာဝဂ်

၁–ဒုက္ခသုတ်

၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ [ပဠုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃)ဒုက္ခသုတ် (စာမျက်နှာ–၅ နှင့် ၆)ကြည့်]ကတမေဟိ ဆဟိ=အဘယ်(၆)ပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ ကာမဝိတက္ကေန=ကာမဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဗျာပါဒ သညာယ=နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာသညာယ=နှင့်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ နေက္ခမ္မဝိတက္ကေန=နေက္ခမ္မဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘနှင့် ယှဉ်စပ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ, နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်သော ပဌမဈာန်, အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်တို့နှင့် ဥပနိဿယ သမ္မယောဂအားဖြင့် ယှဉ်စပ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အားလုံးသော သခ်ၢတတရားတို့မှ ထွက်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် အာရုံပြုသော အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ဆက်သွယ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ [ဓာတုဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ (၇၀) ဒီ, ပါထိကဝဂ်ဋီကာ(၁၈၆)အဖွင့်တို့နှင့် အညီတည်း။]

💬 အဗျာပါဒဝိတက္ကေန=အဗျာပါဒဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သောအကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ အဝိဟိံသာ ဝိတက္ကေန=အဝိဟိံသာဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ နေက္ခမ္မသညာယ=နေက္ခမ္မသညာနှင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘနှင့် ယှဉ်စပ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့်လည်းကောင်း၊ [နေက္ခမ္မဝိတက္ကေနပုဒ်ကို နည်းမှီ၍ ကျန်သောအနက်ကိုလည်း ဆိုနိုင်၏]အဗျာပါဒသညာယ=နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့် လည်းကောင်း၊ အဝိဟိံသာသညာယ=နှင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့် လည်းကောင်းတည်း။ ပဌမံ။

၂–အရဟာဒ္ဓာသုတ်

၇၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္ဆိ-ကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ မာနံ=အမျိုးဓာတ်စသည်တို့ဖြင့် မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဩမာနံ=အမျိုးဓာတ် စသည်တို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အခြားသောသူတို့အောက် လျှော့ချ၍ ထင်မြင်ယူဆခြင်းကို လည်းကောင်း၊ အတိမာနံ=အမျိုးဓာတ် စသည်တို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အခြားသူတို့

အပေါ် လွှမ်းကျော်ဖိစီး အထင်ကြီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိမာနံ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူးကို ငါရပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထမ္ဘံ=ဒေါသမာနတို့ဖြင့် ကြွမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အတိနိပါတံ=မိမိကိုယ်ကို အလွန်နှိမ်ချ ခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့်သူဖြစ်သည့်အလျောက် မိမိကိုယ်ကို အလွန်အောက်ချ ခယကြောင်း ဟိနမာန်ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဥတ္တရိဓနုသမ္ဘဝသုတ်

၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဥတ္တရိမနုသမ္ဘဝံ=လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသ= အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင် တရား ထူးကို၊ သစ္ဆိကာတုံ=ငှာ၊ အဘာဗော။ပ။ မုဌ္ဌဿတိံ=လွတ်ကင်း ဟောက်ပျက်သော သတိရှိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အသမ္ပဇညံ=ကောင်းစွာခွဲခြား မသိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ=ကောင်းစွာခွဲခြား မသိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိ-ယေသု=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဝါရတံ=(သတိတံခါးရွက် ဖြင့်) မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို လည်း ကောင်း၊ ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတံ=အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုဟနံ[1]=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေမှု အပြု

၁။ ကုဟနန္တိ တိဝိဓံ ကုဟနဝတ္ထုံ (ဣတိသုတ်အဋ္ဌကထာ)။ တီဏိ ကုဟနဝတ္ထူနိ တီဏိ ဝိမုတ္တိပနကာရဏာနိ (မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ၂၉၂)။ ကုဟနမေဝ. ပစ္စယုပ္ပါဒနသ ဝတ္ထူတိ ကုဟနဝတ္ထု (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ-၅၂)။

ကုဟနဝတ္ထုသုံးမျိုး။ ။ကုဟန=အံ့ဩစေခြင်း, အံ့ဩဖွယ်ပြုလုပ်ခြင်းတည်း ဟူသော၊ ဝါ=အံ့ဩသွားစေတတ်သော လုပ်ဆောင်ချက် အပြုအမူတည်းဟူသော+ ဝတ္ထု=အကြောင်း (ဆွမ်းသကၠရာ စသည်ရရှိခြင်း၏ အကြောင်း)။ ထိုကုဟနဝတ္ထုသည် (၃)မျိုးရှိ၏၊ ထိုသုံးမျိုးမှာ-

(၁) **သာမန္တဇပ္ပန**=မိမိဝတ်ရုံထားသော သင်္ကန်းကို ရည်ညွှန်း၍ "ဒီလိုသင်္ကန်း ဝတ်ရုံထားသော ရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်သည်" စသည်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရသူဟု ထင်ရလောက်အောင် စောင်းမြောင်းရိပ်မြှု ပြောခြင်း၊ [သာမန္တ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အနီးဌာ၊ ဝါ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်နှင့် နီးနီးကပ်ကပ်+ဇပ္ပန=ပြောဆိုခြင်း။]

(၂) **ဣရိယာပထသန္ဓိဿိတ**=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားထူးရသူဟု ထင်မှတ်စေရန် ရည် သန်တောင့်တမှု ဣရိယာပုထ်ကို ပြုပြင်ခြင်း၊ ထိုတရားထူးရရှိသောသူကဲ့သို့ သွားခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း၊ လူမြင်ကွင်းဌာ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်း၊ ပုတီးစိပ်ခြင်း [ဣရိယာပုတ်ဋီကာ၌ "ဣရိယာပထပ္ပဝတ္တန" ဟု ရှိ၏။]

အမှု သုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ (ဆွမ်းသင်္ကန်းစသည့် လျှုဒါန်းစေနိုင်လောက်အောင် လူအပေါင်းကို အံ့သြသွားစေတတ်သော လုပ်ဆောင်ချက် အပြုအမှု သုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း) လပနံ=လာဘ်လာဘရရှိအောင် ဒါယကာတို့ကို မြှောက်ပင့်ပြောခြင်း, နိမ်ချပြောခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ တတိယံ။

၄–သုခသောမနဿသုတ်

၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ သုခသောမနဿဗဟုလော=များသောကာယိကသုခ စေတသိကသောမနဿရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာယ=ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ယောနိ စ=မလွဲကောန် သေချာသောအကြောင်းတရားသည်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ အသ=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရဒ္ဓါ=အပြည့်အစုံ အားထုတ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်း၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာယ=ငှာ။ပ။ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဓမ္မာရာမော=တရား၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=တရားဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘာဝနာရာမော=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသောတရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသောတရားကို ဖြစ်ပွားစေလျက် ပျော်မွေ့တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဝစနတ္ထကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၈)အရိယဝံသသုတ်ကြည့်] ပဟာနာရာမော=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်လုပ်ငန်း ရှိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်လျက် ပျော်မွေ့တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ပဝိဝေကာရာမော=(ကာယဝိဝေက စသော သုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှု၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=(ကာယ, စိတ္တ, ဥပဓိဝိဝေကဟူသော သုံးမျိုးသော) ဝိဝေကဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ အဗျာပဇ္ဇာရာမော=(အမျိုးမျိုး

---

(၃) **ဝစ္ဆယဝဏ္ဏီသေဝန**=ဆွမ်းသင်္ကန်း စသည်ကို လျှုဒါန်းသောအခါ မလိုချင်ယောင် ဟန်ဆောင်ခြင်းပယ်သည်ကို အဟုတ်တကယ် ထင်မှတ်ကြသော ဒါယကာတို့သည် လွန်စွာအားရ ကြည်ညိုကြသဖြင့် နောက်ထပ်တဖန် အထူးတလည် တောင်းပန်လျှောက်ထား လျှုဒါန်းကြကုန်လသော်ကား ထို ဒါယကာတို့ကို ငဲ့ညှာထောက်ရှု ချီးမြှောက်လိုမှုကြောင့်သာ အလျှုခံရလေဟန်ဖြင့် အလွန်များပြား အကောင်းစားပစ္စည်းတို့ကိုသာ ခံယူသုံးစွဲ မှီဝဲခြင်း။

အဖုံဖုံနှိပ်စက်တတ်သော)ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခ မရှိသည်အဖြစ်၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ၀ါ=မရှိသည်အဖြစ်ဟူသောပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ နိုပွပဠာရာမော=ဝဋ်ဒုက္ခ နယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာနယ်ချဲ့ မရှိရာ နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့ခြင်း ရှိသည်၊ ၀ါ=..... နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–အဓိဝမသုတ်

၇၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အနဓိဂတံ=မရအပ်သေးသော၊ ကုသလံ=ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အဓိဂန္တ္မု ၀ါ = ရခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အဓိဂတံ=ရအပ်ပြီးသော၊ ကုသလံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဖာတိ=တိုးပွားသည်ကို၊ ၀ါ=တိုးပွားအောင်၊ ကာတုံ ၀ါ=ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း။ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော။ပ။ အဘဗ္ဗော=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာယကုသလော စ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း၊ (ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့် တရားသဘောတို့ကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းလျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားများ ဖြစ်ပွားကုန်၏ဟု သိနားလည်သည်လည်း) နှ စ ဟောတိ=မဖြစ်၊ အပါယကုသလော စ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့ ကင်းကွာသွားကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်။

ဥပါယကုသလော စ=ထိုထိုအရာဌာန ကိစ္စတိုင်းဝယ် ပြီးမြောက်အောင်မြင်ခြင်း၏ အကြောင်းပရိယာယ် နည်းဥပါယ်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း၊ (အဆော့တလျင် ပြုဖွယ်ကိစ္စနှင့် ဘေးရန်အန္တရာယ် ဖြစ်ပေါ်လာလသော် ယင်းသည့်ခပ်သိမ်း ပြီးငြိမ်းစေရန် နည်းမှန်လမ်းကောင်း အကြောင်းဥပါယ်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း) နှ ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနဓိဂတာနံ=မရအပ်သေးကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ ဆန္ဒံ=ပြုလိုသောဆန္ဒကို၊ နဇနေတိ=မဖြစ်စေ၊ အဓိဂတေ=ရအပ်ပြီးကုန်သော၊ ကုသလေ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ နှ အာရက္ခတိ=မစောင့်ရှောက်၊ သာတစ္စကိရိယာယ=မပြတ်မလပ် အထပ်ထပ် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်၊ နှ သမ္မာဒေတိ=မပြီးစီး မပြည့်စုံစေ။ပ။ သာတစ္စကိရိယာယ=ဖြင့်၊ သမ္မာဒေတိ=ပြီးစီး ပြည့်စုံစေ၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆–မဟန္တတ္တသုတ်

၈၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ နှ စိရသေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ ဓမ္မေသု=ကုသိုလ်တရားတို့၌၊ မဟန္တတ္တံ=များပြားသည်အဖြစ်သို့၊ ဝေပုလ္လတ္တံ=ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏။ပ။ အာလောကဗဟုလော စ=များသောဥာဏ်ရောင်

အလင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယောဂဗဟုလော စ=များသောအားထုတ် လုံ့လ ဝီရိယရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝေဒဗဟုလော စ=များသော ပီတိပါမောဇ္ဇရှိသည်လည်းကောင်း၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ အသန္တုဋ္ဌိဗဟုလော စ=များသော မရောင့်ရဲ မတင်းတိမ်နိုင်ခြင်း ရှိသည်လည်းကောင်း၊ အနိက္ခိတ္တဓုရောစ=မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဥတ္တရိ စ=နောက်ထပ်အပိုအလွန်လည်း၊ ပတာရေတိ[1]=ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ပြုလုပ်သည်သာတည်း၊ ဝါ=ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားသစ် ဖြစ်စေသည်သာတည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

(၈) **စ၁(စာပိုဒ်)။ ၇–ပဌမနိရယသုတ်။** ။[ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၄၅)နိရယသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၇၄)လည်းကြည့်] ပါပိဿော စ=ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ=မှားယွင်းသော အယူရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အပ္ပိဿော စ=နည်းပါးသော လိုချင်မက်မောမှု ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လိုချင်မက်မောမှု မရှိသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ သတ္တမံ။

စ၂(စာပိုဒ်)။ ၈–ဒုတိယနိရယသုတ်။ ။လုဒ္ဓေါ စ=လိုချင်တပ်မက်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ပဂဇ္ဇော စ=ကိုယ် နှုတ် စိတ်အားဖြင့် ကြမ်းကြုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အလုဒ္ဓေါ စ=မလိုချင် မတပ်မက်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမကြီးသည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပဂဇ္ဇော စ=ကိုယ်နှုတ်စိတ်အားဖြင့် မကြမ်းကြုတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

စ၃(စာပိုဒ်)။ ၉–အဂ္ဂဓမ္မသုတ်။ ။အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားဖြစ်သော၊ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ပ။ [ပဋ္ဌာနနိပါတ် စာပိုဒ်(၄) ယထာဘာတသုတ်(စာမျက်နှာ–၆၊ ၇)ကြည့်] ကာယေ စ=ခန္ဓာကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတေ စ=အသက်၌ လည်းကောင်း၊ သာပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသည်။ပ။ နဝမံ။

---

[1] **ဥတ္တရိ စ ပတာရေတိ။** ။ဦးကာ၌ "သမ္ဘတ္တေတိ ကိလေသေ သမ္ဘတ္တေ"ဟု၍ အဖွင့်ဝါကျရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "သမ္ဘတိ ဥတ္တရိ စ ဝီရိယံ ကရောတေဝ"ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျဝယ် "သမ္ဘတိ"နေရာ၌ "သမ္ဘတ္တေ"ဟု ရှိသင့်၏၊ ပါဠိတော်၌ လည်း–

"သမ္ဘတ္တေ=ကိလေသာပေါ်ပေါက် ရောက်ရှိလာလတ္တော်၊ ဥတ္တရိ စ=နဂိုမူလထက် ပိုလွန်၍လည်း၊ ပတာရေတိ=ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ပြုလုပ်သည်သာတည်း၊ ဝါ=တည်း၊"ဟု၍ သမ္ဘတ္တေပုဒ် ထည့်စွက်၍ အနက်ဆိုပါ။

၁၀–ရတ္တိဒိဝသုတ်

၈၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဧမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတသေ=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ ဝါ=ရဟန်းသည်၊ ယာ ရတ္တိ ဝါ=အကြင်ညဉ့်သည် လည်းကောင်း၊ ယော ဒိဝေ ဝါ=အကြင်နေ့သည်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ=ဆိုက်ရောက်လာ၏၊ (တေသု ရတ္တိဒိဝသေသု=ထိုညဉ့်နေ့တို့၌) ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဟာနိယေဝ=ဆုတ်ယုတ်မှုကိုသာလျှင်၊ ဝါ=ဆုတ်ယုတ်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဋိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ်စကန် ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဝုဒ္ဓိ=ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဋိကင်္ခါ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ နော(ဟောတိ)=မဖြစ်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ-ဂတသေ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ=ဝါ=သည်၊ ယာ ရတ္တိ ဝါ=သည် လည်းကောင်း၊ ယော ဒိဝေ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ=၏၊ တေသု ရတ္တိဒိဝသေသု=တို့၌၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟာနိယေဝ=ကိုသာလျှင်၊ ဝါ=သည်သာလျှင်၊ ပါဋိကင်္ခါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဝုဒ္ဓိ=ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဋိကင်္ခါ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မဟိစ္ဆော=ကြီးသောလိုချင်မက်မောမှုရှိသည်၊ ဝါ=များစွာသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို အလိုရှိသည်၊ ဝိဃာတဝါ=(လိုချင်မက်မောမှု အားကြီးခြင်းကို မှီ၍) စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဣတရီတရ+စီဝရ+ပိณ္ဍပါတ+သေနာသန+ဂိလာနပ္ပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရေန=ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး တမျိုးမျိုးသော+သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာ နေရာကျောင်း+လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂) သုတ်လည်းကြည့်] အသန္တုဋ္ဌော=မရောင့်ရဲ မကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသဿဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုဿီလော=သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မုဋ္ဌဿတိ=လွတ်ကင်းပျောက်ပျက်သော သတိရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ နု မဟိစ္ဆော=ကြီးသော လိုချင်မက်မောမှုရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဝါ=များစွာသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို အလိုရှိသူမဟုတ်သည်၊ အဝိဃာတဝါ=(လိုချင်မက်မောမှု အားကြီးခြင်းကို အကြောင်းပြု၍) စိတ်ဆင်းရဲခြင်းမရှိသည်။ပ။ သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသည်။ပ။ သတိမာ=သတိရှိသည်။ ဒသမံ။

အဌမော=သော၊ အရဟတ္တဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၉–သီတိဝဂ်

၀–သီတိဘာဝသုတ်

၅၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုတ္တရံ=တန်းတူကင်းလတ် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ သီတိဘာဝံ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးသည်အဖြစ်တည်း ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေးရ၍ ငြိမ်းအေးမှု၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ပ။ ယသ္မိं သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့သက်ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (အလွန်အကျွံအားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို) နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ=နှိပ်ကွပ်သင့်၏၊ (ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် သမာဓိဖြင့် နှိပ်ကွပ်သင့်၏)တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊(စိတ်ကို ဥဒ္ဓစ္စ ဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် သမာဓိဖြင့် နှိပ်ကွပ်သင့်ရာ ထိုအခါ၌၊) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နု နိဂ္ဂဏှာတိ=(သမာဓိဖြင့်) မနှိပ်ကွပ်။

ယသ္မိं သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (ကောသဇ္ဇဘက်သို့ သက်ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (အလွန်လျော့သော ဝီရိယရှိခြင်း စသည်တို့ ကြောင့် ပျင်းရိတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို) ပဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ=ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်၏၊ (ကောသဇ္ဇဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် ဝီရိယဖြင့် ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်၏) တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (စိတ်ကို ကောသဇ္ဇဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် ဝီရိယဖြင့် ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်ရာ ထိုအခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နု ပဂ္ဂဏှာတိ= (ဝီရိယဖြင့်) မချီးပင့် မမြှင့်တင်၊ ယသ္မိं သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (သာယာဖွယ် ဘာဝနာအရသာ မဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္မဟံသိတဗ္ဗံ= (သမာဓိဖြင့်) ရွှင်ပျစေသင့်၏၊ တသ္မိं သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (သာယာဖွယ် ဘာဝနာ အရသာမဖြစ်၍ သမာဓိဖြင့် ရွှင်ပျစေသင့်ရာ ထိုအခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နု သမ္မဟံသေတိ=(သမာဓိဖြင့်) မရွှင်ပျစေ [1]။

၁။ယသ္မိं သမယေ။ပ။ စိတ္တံ သမ္မဟံသေတိ။ပ။ စိတ္တံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ။ ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၀–၂၄၀) သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၂၂၀)တို့၌ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ယှဉ်စေပုံကို ပြရာ၌ ဤသီတိဘာဝသုတ်ကို သာဓကအဖြစ် ထုတ်ပြထား၏၊ ထို အဋ္ဌကထာတို့၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ (၀–၃၀၄) မူလဋီကာ(၁၅၂)တို့၌လည်း ထိုသာဓက ပါဠိကို ဖွင့်ပြထား၏၊ ဤသုတ် အဂုတ္တိုရ်ဋီကာသည် ဤသုတ်အဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာကို မဖွင့်တော့ဘဲ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာနှင့် မူလဋီကာအဖွင့်ဝါကျတို့ကို တိုက်ရိုက်ယူထားသည် သာမက မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့် သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ (၃၈၃၊ ၃၈၄) မူလ ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၃၀၂) သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၂၇၁)ကေကနိပါတ် အဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ (၄၀၁)တို့မှ ဆီလျော်ရာစကားတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းရာစွက်၍ ဤသီတိဘာဝ သုတ်ကို ဖွင့်ထား၏၊ ထိုဋီကာဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုဦးအုံ–

ယဉ်ကျေ သမယေ=အကြင်အခါ၌(ဥဒ္ဒစ္စ, ကောသဇ္ဇ နှစ်ဖက်မကျ၊ အညီ အမျှဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌)၊ ဝါ=ပျင်းရိ, လွင့်တက်၊ နှစ်ဖက်မလည် အညီအမျှ ဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌)စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဗ္ဗူပေကွိတဗ္ဗံ=(ဗောဇ္ဈင်္ဂပေကွာဖြင့်) လျစ်လျူရှုသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=လျစ်လျူရှုသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နု အဗ္ဗူပေက္ခတိ=လျစ်လျူမရှု၊ ဟိနာဓိမုတ္တိကော စ=ယုတ်ညံ့သော်အာရုံ၌ ညွှတ် ကိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ သက္ကာယာဘိရတော စ=သက္ကာယဖြစ်သော ခန္ဓာငါးဝ, ဝဋ်ဒုက္ခ၌ ပျော်မွေ့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ နိဂ္ဂဏှာတိ=(သမာဓိ ဖြင့်) နှိပ်ကွပ်၏။ပ။ အဗ္ဗူပေက္ခတိ=(ဗောဇ္ဈင်္ဂပေကွာဖြင့်)လျစ်လျူရှု၏၊ ပဏီတာ ဓိမုတ္တိကော စ=မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်၌ ညွှတ်ကိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနာဘိ- ရတော စ=နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဌမံ။

၂-အာဝရဏသုတ်

၈၆။ [ပဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၅၁)ပဌမသမ္မတ္တနိယာမသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၈၀) ☰ လည်းကြည့်] ကမ္မာဝရဏတာယ[1]=(မာတုယာတကက် အစရှိသော) အာနန္တရိယ ကံငါးပါးဟူသော အဆီးအတားနှင့်၊ဝါ=နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်၊မဂ် ဖိုလ် စျာန်ကို တားဆီး

ယဉ်ကျေ သမယေ = ပျင်းရိ လွင့်တက်၊ နှစ်ဖက်မလည်၊ အညီအမျှဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္မဟံသိတဗ္ဗံ=ပညာဖြင့် ရှင်လန်းနှစ်သက်စေသင့်၏၊ ဝါ=ပညာဖြင့် ရှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္မဟံသေတိ=ပညာဖြင့် ရှင်လန်းနှစ်သက်စေ၏၊ ဝါ=ပညာဖြင့် ရှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေ၏။

(တနည်း) ယဉ်ကျေ သမယေ=ပညာ၏ ပယောဂဗျာပါရ အားနည်းခြင်း, ငြိမ်းချမ်းမှုသုခ မရရှိခြင်းတို့ကြောင့် သာယာဖွယ် ဘာဝနာအရသာ မရှိ၍ ဘာဝနာ၌ မပြေးဝင် မကျက်စားရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္မဟံသိတဗ္ဗံ=ဈာတိဇရာ မရဏာ အစရှိသော သံဝေဂဝတ္ထုတို့ကို ဆင်ခြင်၍ ရှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေ သင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=စိတ်ကို ရှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္မဟံသေတိ=ရှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေ၏။

ယဉ်ကျေ သမယေ=ပျင်းရိတွန့်ဆုတ်ခြင်း, ပျံ့လွင့်ခြင်း, သာယာဖွယ် ဘာဝနာ အရသာမရှိခြင်း မဖြစ်မူ၍ အာရုံ၌ အညီအမျှဖြစ်၍ ဘာဝနာလမ်းကြောင်းသို့ သက် ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဗ္ဗူပေက္ခိတဗ္ဗံ=လျစ်လျူရှုသင့်၏၊ (ချီးပင့် မြှင့်တင်ခြင်း, နှိပ်ကွပ်ခြင်း, ရှင်လန်းစေခြင်းဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရ တစုံတရာ ကိုမျှ မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုနေသင့်၏) တသ္မိံ သမယေ=လျစ်လျူရှုနေသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဗ္ဗူပေက္ခတိ=လျစ်လျူရှု၏။

၁။ကမ္မာဝရဏတာ။ ။ကမ္မဇ္ဇ တံ အာဝရဏဉ္စာတိ ကမ္မာဝရဏံ=ကံဟူသော အတားအဆီး၊ ဝါ=ကံဟူသော တားဆီးတတ်သောတရား။ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန် မဂ်ဖိုလ်စျာန်

တတ်သော အာနန္တရိယ ကံငါးပါးဟူသော ကမ္မန္တရာယ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကိလေသာဝရဏတာယ=(နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟူသော) ကိလေသာအဆီးအတားနှင့်၊ ဝါ=နတ်ရွာနိဗ္ဗာန် မဂ်ဖိုလ်ချာန်ကို တားဆီးတတ်သော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော ကိလေသန္တရာယ်နှင့်။ပ။ ဝိပါကာဝရဏတာယ°=(အဟိတ် ဒုဟိတ် ပဋိသန္ဓေဟူသော) ဝိပါက်အတားအဆီးနှင့်၊ ဝါ=ချာန်မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို တားဆီးတတ်သော အကုသလဝိပါက် ကုသလဝိပါက် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ဒုဟိတ်ပဋိသန္ဓေဟူသော ဝိပါကန္တရာယ်နှင့်။ပ။ အသဒ္ဓေါ စ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသောသဒ္ဓါတရား မရှိသည်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆန္ဒိကော စ=မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်လိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒ မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပညော စ ¹=ဘဝင်ပညာ မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ကမ္မာဝရဏတာယ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ နု ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ သဒ္ဓေါ စ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒိကော စ=မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်လိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒရှိသည်လည်းကောင်း၊ပညဝါ စ=ဘဝင်ပညာရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ ဒုတိယံ။

တို့ကို တားဆီးတတ်သော မာတုဃာတကကံ ပိတုဃာတကကံ စသော "အာနန္တရိယကံ ငါးမျိုး၊ ကမ္မာဝရဏမေဝ ကမ္မာဝရဏတာ။ ထိုကမ္မာဝရဏတာကိုပင် "**ကမ္မန္တရာယိက**=အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော ကံငါးမျိုး၊ ဝါ=ကမ္မန္တရာယ်"ဟုလည်း ခေါ်၏။

ပဠာနန္တရိယကမ္မာ ကမ္မန္တရာယိကာ နာမ၊ တထာ ဘိက္ခုနီဒူသကကမ္မံ၊ တံ ပန မောက္ခသောဝ အန္တရာယ် ကရောတိ၊ နု သဂ္ဂဿ။ ပါစိတ်အရိုဋ္ဌသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ ၁၃၈။

၁။ဝိပါကာဝရဏတာ။ ။ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အကုသလဝိပါက် ပဋိသန္ဓေနှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကိုသာ ဝိပါကပုဒ်အရ ဖွင့်ပြထားသော်လည်း ဝိပါကာဝရဏောနာတိ အဟေတုက ပဋိသန္ဓိယာ၊ ယသ္မာ ပန ဒုဟေတုကာနမ္ပိ အရိယ မဂ္ဂပဋိဝေဓော နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိပိ ဝိပါကာဝရဏ မေဝါတိ ဓေဒီတဗ္ဗာ (ဉာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၊ ၄၄၂) ဝိပါကာဝရဏောနာတိ အဟေတုကဒုဟေတုက ပဋိသန္ဓိယာ (ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၃၆)ဟူ၍ ဤအဋ္ဌကထာတို့၌ ဒုဟိတ် ပဋိသန္ဓေကိုပါ ယူထားသည်။

၂။ ဘဝင်ပညာ။ ။ဒုပ္ပညောတိ ဘဝင်ပညာယ ပရိဟီနော။ ဤ၌ ဘဝင်ပညာ ဟူသည် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္ဓာန်၌ဖြစ်သော ဘဝင်ကိစ္စတစ်သော မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ခု၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ခုနှင့် ယှဉ်သော ပညာတည်း၊ သို့သော် ဘဝင်ပညာပြည့်စုံသော်လည်း အကြင်တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘဝင်သည် လောကုတ္တရာတရား၏ အခြေခံမဖြစ်နိုင်၊ ထိုတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဒုပ္ပညမည်သည် သာဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကုန်၏။

၃–ဝေါရောပိတာသုတ်

၈၇။ (တေန ပုဂ္ဂလေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) မာတာ=မွေးမိခင်အရင်းကို၊ ဓီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဓီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပိတာ=ပယ်ခွင်းအပ်ပြီးသည်။ပ။ ပိတာ=ဖခင်အရင်းကို။ပ။ အရဟံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဓီဝမာနကသရီရေ=သက်တော်ရှင်ဆဲကိုယ်တော်၌)ဒုဗ္ဗေန=ခေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊ [တနည်း–ဒုဗ္ဗေန=သတ်လိုစိတ်သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်] လောဟိတံ=သွေးကို၊ (ယင်ငယ်တကောင် သောက်လောက်ရုံမျှ သွေးကိုသော်မှလည်း)ဥပ္ပါဒိတံ=ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သံဃော=သံဃာကို၊ (တသိမ်တည်း၌ တည်နေသော သမာနသံဝါသကသံဃာကို) ဘိန္ဒော=သင်းကွဲအောင်ခွဲအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဓဇ္ဇော=ထုံထိုင်းဖျင်းအသည်၊ ဧဠမူဂေါ=ခံတွင်းမှ လျှာကျသော အာရည်တံတွေးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၂၃–၄) လည်းကြည့်]။ပ။

(တေန ပုဂ္ဂလေန=သည်) မာတာ=ကို၊ ဓီဝိတာ=မှ၊ ဝေါရောပိတာ=သည်၊ နှ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ပိတာ=ကို၊ ဓီဝိတာ=မှ။ပ။ (သော ပုဂ္ဂလော=သည်) ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ အဇ္ဇော=ထုံထိုင်းဖျင်းအသူမဟုတ်သည်၊ အနေဠမူဂေါ=ခံတွင်းမှ လျှာကျသော အာရည်တံတွေးရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ။ပ။ တတိယံ။

၄–သုဿူသတိသုတ်

၈၈။ (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) တထာဂတပွဝေဒိတော=မြတ်စွာဘုရားဟောကြား သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယော=သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားတော်ကို၊ ဒေသိယမာနော=ဟောကြားအပ်လသော်၊ နှ သုဿူသတိ=နာယူခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊ သောတံ=နားကို၊ နှ သြဒဟတိ=စွင့်ထောင်မထား၊ အညာ (အညာယ)=သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို နှ ဥပဋ္ဌာပေတိ=(တရားအာရုံ၌) စွဲကပ်မတည်နေစေ၊ အနတ္ထံ=မကြီးပွားမတိုးတက်မှုကို၊ ဝါ=ဆုတ်ယုတ်မှုကို၊ ဂဏှာတိ=ယူ၏၊ အတ္ထံ=ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို၊ ရဋ္ဌတိ=ပယ်စွန့်၏၊ အနုဒုလောမိကာယ=သာသနာတော်အား မလျော်သော၊ ခန္တိယာ=အလိုအကြိုက် အယူအဆနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ။ပ။ သုဿူသတိ=နာယူလို၏၊ သောတံ=ကို၊ သြဒဟတိ=စွင့်ထောင်ထား၏၊ အညာ(အညာယ)=ငှာ၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတိ=(တရားအာရုံ၌) စွဲကပ်တည်နေစေ၏။ပ။ အနုလောမိကာယ=သာသနာတော်အားလျော်သော၊ ခန္တိယာ=အလိုအကြိုက် အယူအဆနှင့်။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅–အပ္ပဟာယသုတ်

၈၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆–ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ဝါ=မပယ်လသော်၊ ဝါ=မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒံ=ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပတ္တိမဂ်ကို၊ သစ္ဆိကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အာဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ ဆ=အာဘယ်(၆)ပါးသော တရားတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အစစ်အမှန် ပရမတ်အနက်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းခွဲ အသက်ရှင် အတ္တကောင်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ [သ=သန္တ=အစစ်အမှန် ပရမတ်အနက် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော+ကာယ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းခွဲ+ဒိဋ္ဌိ =အသက်ရှင်အတ္တကောင် သတ္တ၀ါကောင်ဟုယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ]။

ဝိစိကိစ္ဆံ=ဝိစိကိစ္ဆာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့ခွဲ သို့လော သို့လော ယုံမှားတွေးတောခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီလ–ဗ္ဗတပရာမာသံ=နွားခွေး စသည်တို့၏အလေ့အကျင့်ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကြောင်း အကျင့်ဟု မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆမှုကိုလည်းကောင်း၊ [သီလဗ္ဗတ= နွားကျင့် ခွေးကျင့် စသော အလေ့အကျင့်ကို + ပရာမာသ=မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆခြင်း၊ ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကြောင်း ဒုက္ခခပ်သိမ်း ကင်းဝေးကြောင်း အကျင့်ကောင်း အကျင့်မှန်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခြင်း] အပါယဂမနီယံ =အပါယ်သို့ လားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ရာဂံ=ရာဂကို လည်းကောင်း၊ အပါယဂမနီယံ=သော၊ ဒေါသံ=ဒေါသကို လည်းကောင်း။ပ။ မောဟံ=မောဟကို လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပဗ္ဗမံ။

(ကျမ်း) ၉၀(စာပိုဒ်)။ ၆–ဝဟီနသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နသ=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလဿ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ကတမေ ဆ=တို့ကိုနည်းဟူမူ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ မောဟော=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၉၁(စာပိုဒ်)။ ၇–အာဘဗ္ဗသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ= တို့ကို၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပ္ပါဒေတုံ= ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အာဘဗ္ဗော။ပ။ သတ္တမံ။

၈–ပဌမ အာဘဗ္ဗဌာနသုတ်

၉၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာဘဗ္ဗဌာနာနိ=မဖြစ်ထိုက်သော အရာဌာနတို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း၊ ဆ=၆–မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်

တို့နည်းဟူမူ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သတ္တရိ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဂါရဝေါ=ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏ အရာ၌ မထားဘဲ၊[ပဋ္ဌာန်းပါတ်စာပိုဒ်(၉) ပဌမအဂါရဝသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၃)လည်းကြည့်] အပ္ပတိဿော=အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ မထားဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဂါရဝေါ=ဘဲ။ပ။ သံဃေ=ရဟန်း သံဃာတော်၌။ ပ။ သိက္ခာယ=(သီလ, သမာဓိ, ပညာအားဖြင့် သုံးပါးသော) အကျင့်သိက္ခာ၌။ပ။ အနာဂမနိယံ=မကပ်ရောက်သင့်သော၊ ဝတ္ထုံ=အကြောင်းတရားသို့၊ (ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ရန်ငါးပါးနှင့် ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အကြောင်းတရားသို့) ပစ္စာဂန္တုံ=ပြန်လည်ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ အဌမံ=ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘာဝံ=ကာမာဝစရဘဝ ပဋိသန္ဓေကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ အဌမံ။

၉-ဒုတိယ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနသုတ်

၉၃။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ကဋ္ဌိ=တစုံတခုသော၊ သခ်ါရံ=သခ်ၢတသခ်ၢိရသို့၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ, လောကုတ္တရာဟူသော စတုဘူမက သခ်ၢတ သခ်ၢိရသို့၊ ဝါ=ကာမ, ရူပ, အရူပဟူသော တေဘူမက သခ်ၢတ သခ်ၢိရ သို့) ဝါ=ကို၊ နိစ္စတော=မြဲ၏ဟူ၍၊ ဥပဂန္တုံ=ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ယူဆခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ သုခတော=သုခဟူ၍။ပ။ ပေါ်ဌိ=သော၊ ဓမ္မံ=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) စတုဘူမကတရားသို့၊ ဝါ=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) တေဘူမကတရားသို့၊ ဝါ=ကို၊ အတ္တတော=အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံတရားဟူ၍၊ ဥပဂန္တုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ [ဧကကနိပါတ်အဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၃၅၂၊ ၃၅၃။ စာပိုဒ်-၂၆၈၊ ၂၆၉-သုတ်တို့လည်းကြည့်။]

ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အာနန္တရိယံ[1]=စုတိ၏အခြားမဲ့အကျိုးနှင့်ယှဉ်သော၊ ဝါ=စုတေသေလွန်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မချုတ်မလွဲ

၁။ အာနန္တရိယံ တမ်း။ ။အနန္တရ=အခြားမဲ့အကျိုး၊ ဝါ=အခြားအဆီး ကင်းမဲ့သော အကျိုး၊ (စုတိစိတ်ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အပါယ်ဝရဲပဋိသန္ဓေအကျိုးသည် တဆက်တည်း ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ထိုစုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြားခံ့ အဆီးအတား အခြားအကွယ် တစုံတခုမျှမရှိဟု ဆိုလို၏) နတ္ထိ အန္တရံ ယဿ ဖလဿာတိ အနန္တရံ=(စုတိ၏နောက်၌) ဆီးတားခြားကွယ်တတ်သော တရားမရှိသော ပဋိသန္ဓေအကျိုး (စုတိ၏နောက်၌ တဆက်တည်းဖြစ်ပေါ်လာသော အပါယ်ဝရဲ ပဋိသန္ဓေ စိတ်စေတသိက် ရုပ်တရားများ)၊ ဝင်းကိုပင် "စုတိ၏အခြားမဲ့အကျိုး"ဟု အကျဉ်းချုပ် အနက်ပြန်ဆိုသည်။

အပါယ်ငရဲ ပဋ္ဌိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးသော၊ ကမ္မံ=(အမှိုသတ်ခြင်း အစရှိသော ငါးပါးသော)ကံကို၊ ကာတုံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အဘာဗော။ပ။ ကောတူဟာလမင်္ဂလေန=ကြီးပွားကြောင်းမင်္ဂလာဟု လူဗာလတို့ကြိုဆအပ်သော အထူးအဆန်းမြင်ကြားတွေ့ထိ သိရှိရသော အာရုံကြောင့်၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်း မင်္ဂလာဟု လူဗာလတို့ ကြိုစည်အပ်သော အထူးအဆန်းအာရုံကို မြင်ကြားတွေ့ထိ သိရှိရခြင်းကြောင့်၊ သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ဖွံ့ဖြိုး ကောင်းကျိုးသုခ ရရှိ၏ဟု ယုံကြည်ယူဆမှုသို့ ၊ ပစ္စာဂန္ဆုံ=တဖန်လာရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘာဗော။ပ။ ဣတောဝ=ဤသဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမအယူဝါဒမှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒဌ၊ ဒက္ခိဏေယျံ=မြတ်သော အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဂဝေသိတုံ=ရှာမှီးခြင်းငှာ၊ အဘာဗော။ပ။ နဝမံ။

၁၀–တတိယ အဘာဗဒ္ဓိဗာနုသုတ်

၉၄။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ မာတရံ=မွေးမိခင်အရင်းကို၊ ဇီဝိတာ=ရပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေတုံ=ခွဲခွာဖယ်ရှားခြင်းငှာ၊

အနုန္တရေ နိယုတ္တော် အာနုန္တရိယ်=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးဌ- ယှဉ်သောက်၊ ဝါ=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သောက် (မာတုဃာတကက် ဝိတုဃာတကက် စသော ကံငါးပါးတည်း)၊ နိယုတ္တအနုက်ဌ် တဒ္ဓိတ်ကိယပစ္စည်း (သို့မဟုတ်) ဏျပစ္စည်းသက်။

(တနည်း) အနန္တရသ ကရဏံ အနန္တရံ=စုတိ၏ အခြားမဲ့ အကျိုးကိုပြုခြင်း၊ အနန္တရကရဏံဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကို ချေ၍ "အနန္တရံ"ဟု ဆိုထားသည်၊ အနန္တရံ သီလံ ယဿ ကမ္မဿတိ အာနန္တရိယ်=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ပြုခြင်း အလေ့ရှိသော (ကမ္မံ=ထိုကံငါးပါး)၊ ဤသို့ တဿီလတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထလည်းပြု၊ (တနည်း) အနန္တရံ ယဿ အတ္ထိတိ အာနန္တရိယ်=စုတိ၏ အခြားမဲ့ အကျိုးရှိသော (ကမ္မံ=ထိုမာတုဃာတကက် စသော ကံငါးပါး။)

စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ၊ တသ္မိ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ တဒ္ဓိဗဒ္ဓတ္ထေန, အနန္တရကရဏသီလာနိ, အနန္တရပ္ပယောဇနာနိစာတိ အာနန္တရိယာနိ၊ တာနိစ ကမ္မာနိ အာနန္တရိယကမ္မာနိ။ (ဧကကနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၂၁၂)ဤ၌ "တဒ္ဓိဗဒ္ဓတ္ထေန"ပုဒ်သည် နိယုတ္တာနိ၏ ကိရိယာဝိသေသနတည်း၊ စာမူများ၌ အပိုဒ်ခတ်လွဲနေတတ်သည်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋ္ဌိကာ နိက္ခေပကဏ္ဍအဖွင့် (၁၇၈)ကြည့်ပါ။

၁။ သုဒ္ဓိ ပစ္စာဂန္ဆုံ။ ။သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဤ၌ကား သုဒ္ဓိအရ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်း အနက်ကိုသာမက စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော ကောင်းကျိုးသုခ ရရှိ၏ဟု ယုံကြည်ယူဆခြင်းတည်းဟူသော သီခါပတ္တအနက်တိုင်အောင် ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် ယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုထားသည်၊ ကောတူဟလမင်္ဂလပုဒ်နှင့် စပ်၍ ရေးသင့်ရေးထိုက်သမျှကို ပဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇၅) စဏ္ဍာလသုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်၊ နာ–၃၂၁)၌ ရေးခဲ့ပြီ။

အဘဗ္ဗောဟု။ပ။ ပိတရံ=ဖခင်အရင်းကို။ပ။ အရဟန္တံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။ လောဟိတံ=ကို၊ ဥပ္ပါဒေတုံ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ပ။ သံဃံ=ကို၊ ဘိန္ဒိတုံ=သင်းကွဲအောင် ခွဲခြင်းငှာ။ပ။ အညံ=မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသော၊ သတ္ထာရံ=(၆၂)မျိုးသော မိစ္ဆာအယူဝါဒ ဟောပြသောဆရာကို၊ ဥဒ္ဒိသိတုံ=မိမိဆရာဟု ညွှန်ပြပြောဆိုခြင်းငှာ။ အဘဗ္ဗောဟု။ပ။ဒသမံ။

၁၁-စတုတ္ထ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနသုတ်

၉၅။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သုခဒုက္ခံ=သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ သယံကတံ [1]=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (သုခ ဒုက္ခ

၁။ သယံ ကတံ သုခဒုက္ခံ။ ။မိစ္ဆာအယူရှိသူသည် သုခ ဒုက္ခဝေဒနာကို အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု ရှုမြင်သုံးသပ် မှတ်သားထားပြီးလျှင် ထိုသုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တခြားတစုံတယောက်က ပြုလုပ်သည် မွေးထုတ်လိုက်သည် မဟုတ် (ငါသည်ပင်လျှင် အဖေ၊ ငါသည်ပင်လျှင် သားဟု ဆိုသကဲ့သို့) သယံကတံ သုခဒုက္ခံ=ထိုအတ္တကောင်ဖြစ်သော ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကပင် ထိုသုခဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်သည်၊ ဝေဒနာယ ၉၀ ဝေဒနာ ကတာ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကပင် ဝေဒနာကို ပြုလုပ်သည်၊ ဝေဒနာ အတ္တာ၊ အတ္တာဝ ဝေဒယတိ=ဝေဒနာသည် အသက်ရှင် အတ္တကောင် ဖြစ်သည်၊ ထိုအတ္တကောင် ဝေဒနာကပင် ခံစားသည်ဟု ယူဆ၏။

သို့ဖြစ်လျှင် သုခဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်အောင် ပြုလုပ်သော အတ္တကောင်ဝေဒနာ (ကာရကဝေဒနာ)သည် ယခုမှရှိသည်မဟုတ်၊ ယခုမှ ဘွားကနဲ ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ ရှေးကလည်းရှိသည်၊ မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေသည်ဟု ယူဆခြင်းဖြစ်ရကား ထိုအယူသည် သဿတဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။

တနည်း။ ။တချို့သော မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့သည်ကား ဝေဒနာကို အသက်ရှင် အတ္တကောင်ဟု မယူဆဘဲ ထိုဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော ကာရက(ပြုလုပ်သူ) ဝေဒက(ခံစားသူ) ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကောင်တခု ရှိသည်ဟု ကြိုစည်သတ်မှတ် ယူဆပြီးလျှင် သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်အောင် တခြားတစုံတယောက်က ပြုလုပ်သည်မဟုတ်၊ သယံကတံ သုခဒုက္ခံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ပင် (မိမိကိုယ်တိုင်ပင်) သုခဒုက္ခကို ပြုလုပ်သည်၊ သော ကရောတိ၊ သော ပဋိသံဝေဒယတိ=သူသည်ပင် ပြုလုပ်သူ (ကာရကအတ္တကောင်) ဖြစ်သည်၊ သူသည်ပင် ခံစားသူ (ဝေဒကအတ္တကောင်) ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။

သို့ဖြစ်လျှင် ကာရက အတ္တသည် ပြုလုပ်ပြီးနောက် ချုပ်ယျောက်ပြတ်စဲသွားသည် မဟုတ်တော့ဘဲ ဝေဒကအတ္တအဖြစ်ဖြင့်လည်း ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်ဟု ဆိုလိုရကား ထိုအယူအဆသည်လည်း ကာရကနှင့် ဝေဒကကို တဦးတည်း တခုတည်း အဖြစ် သတ်မှတ်ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်။

ဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင် ကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (ကွေတိ=ဤသို့သော သဿတဒိဋ္ဌိ သို့) ပစ္စာဂန္ဓုံ=တဖန်လာရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘာဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=ကို၊ ပရံကတံ °=တပါးတခြားသော ဝေဒနာသည် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန် ဝေဒနာမှတပါး တခြားသော သုခဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ဝေဒကအတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (သုခဒုက္ခကို ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ

၁။ ပရံကတံ သုခဒုက္ခံ။ ။မိစ္ဆာဝါဒီတချို့အလိုအားဖြင့်မူ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော အခြားသောအတ္တကောင် ဖြစ်သော ကာရကဝေဒနာတခု (အဖေဖြစ်သော ဝေဒနာတခု) ရှေ့ပိုင်းကရှိခဲ့သေး၏၊ ယာ ပုရိမပဏ္ဍေ ကာရကဝေဒနာ၊ သာ ဥစ္ဆိန္နာ=ထိုရှေ့ပိုင်းက ရှိခဲ့သော ကာရကဝေဒနာသည် ချုပ်ပျောက်ပြတ်စဲလေပြီ၊ တာယ ပန ကတံ အညော ဝေဒီယတိ=ထိုကာရကဝေဒနာက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာကို အခြားသော အတ္တကောင်ဝေဒနာက ခံစားသည်ဟု ဆိုး၏၊ ရှေ့ပိုင်းကာရက ဝေဒနာက တခြား၊ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာက တခြားဟု ဆိုး၏၊ ထို့ကြောင့် "ပရံ ကတံ သုခဒုက္ခံ= ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော သုခဒုက္ခဝေဒနာကို အခြားသော အတ္တကောင်ဝေဒနာက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သည်"ဟူသော အယူအဆသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဖြစ်၏။

တနည်း။ ။ယခင်ကအတိုင်းပင် ဝေဒနာ အစရှိသော ခန္ဓာငါးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော ကာရကအတ္တ, ဝေဒကအတ္တဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်နှစ်မျိုး သတ်မှတ်ထားပြီးလျှင် အညော ကရောတိ၊ အညော ပဋိသံဝေဒီယတိ=ပြုလုပ်သူ ကာရက အတ္တက တခြား၊ ခံစားသူ ဝေဒက အတ္တက တခြားဖြစ်သည်၊ ကာရကော ကွေ ဝေ ဥစ္ဆိန္နတိ=ပြုလုပ်သူ ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်ရာအလုပ်စခန်းမှာပင် သူ၏ အခန်းဇာတ်သိမ်း၍ ချုပ်ငြိမ်းသွားတော့၏၊ တေန ကတံ အညော ပဋိသံဝေဒီယတိ= ထိုကာရက အတ္တက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော ဝေဒနာကို အခြားသော ဝေဒက အတ္တက ခံစား၏၊ ဤသို့လည်း မိစ္ဆာဝါဒီတို့ ယူဆကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပရံကတံ သုခဒုက္ခံ=ဝေဒကအတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် သုခဒုက္ခကို ပြုလုပ်အပ်၏" ဟူသော အယူအဆသည်လည်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်။

သာဓက။ ။နိဿယခန်းနှင့် ဤအဓိပ္ပာယ်ခန်းဌ ဤကဲ့သို့ နှစ်နည်း နှစ်နည်း ဖော်ပြရာတွင် ပထမနည်းကို နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် တိမ္ဗရကသုတ် (၂၆၁)နှင့် ဒုတိယနည်းကို အစေလကဿပသုတ်(၂၅၉)တို့ကိုလည်းကောင်း, ထိုသုတ်တို့၏ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု(၃၃၊ ၃၆) သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု(၄၀၊ ၄၅)နှင့် ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ (၄၈၄)တို့ကိုလည်းကောင်း ကြည့်ရှု ရေးသားပါသည်၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိတော် ပုရိသကာရာနုယောဂ (၄၇)ကိုလည်း ကြည့်ရှုကြပါကုန်။

အတ္တကောင်မှ. တပါး တခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်၏၊) (ဣတိ=ဤသို့သော ဥဒ္ဓေဒဒီဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္ဆုံ=ဌာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=ကို၊ သယံကတဉ္စ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက်ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏၊ ပရံကတဉ္စ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ဝေဒက အတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (သုခဒုက္ခကို ခံစားသောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏) (ဣတိ=ဤသို့သော သဿတဒိဋ္ဌိ ဥဒ္ဓေဒဒီဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္ဆုံ=ဌာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာသည်၊ အသယံကာရံ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင် ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ=အကြောင်းမဲ့ အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ [အဓိစ္စ အတိက္ကမိတ္တာ=အကြောင်းကို ကျော်လွန်၍၊ ဝါ=အကြောင်းမဲ့+သမုပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏] (ဣတိ=ဤသို့သော အဟေတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္ဆုံ=ဌာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=သည်၊ အပရံကာရံ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာသည် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ=ဝေဒက အတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခ ဒုက္ခကို ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ) အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ=၏၊ (ဣတိ=ဤသို့သော အဟေတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္ဆုံ။ပ။

သုခဒုက္ခံ=သည်၊ အသယံကာရဉ္စ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ အပရံကာရဉ္စ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ=ဝေဒကအတ္တမှတပါး တခြားသော ကာရကအတ္တကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်

အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခ ဒုက္ခ ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ)အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ=၏၊ (ဣတိ=ဤသို့သော အဟေတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္ဓုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။

ကိသ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အားလုံးသို့ တဖန်မလာရောက်ထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဟိ=အကြင့်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နသ=သော၊ အသ ပုဂ္ဂလသ=ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟေတု စ=ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်း ပစ္စည်းတရားကိုလည်း၊ သုဒိဋ္ဌော=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီ၊ ဟေတုသမုပ္ပန္နာ=အကြောင်းပစ္စည်းတရားကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုလည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ တထာ=ထိုသို့ မြင်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အားလုံးသို့ တဖန်မလာရောက်ထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧကာဒသမံ=၁၁-ခုမြောက် သုတ်တည်း။

နဝမော=၉-ခုမြောက်သော၊ သီတိဝဂ္ဂေါ=သီတိဝဂ်တည်း။

၁၀-အာနိသံသဝဂ်

၁-ပါဠိတုဘာဝသုတ်

(၉၆)။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောကဌာ၊ ဆန္နံ=၆-မျိုးသော အရာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ (ဆန္နံ=၆-မျိုးသောအရာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ရနိုင်ခဲသနည်းဟူမူ) [ထို့နောက် ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄၃)သာရန္ဒဒသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၇၀၊ ၂၇၁)လည်းကြည့်]။ပ။ လောကသ္မိံ=ဌာ၊ အရိယာယတနေ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်ထွန်းနေထိုင်ရာ မဇ္ဈိမဒေသဌာ၊ ပစ္စာဇာတိ=လူဖြစ်ရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=ဌာ၊ ဣန္ဒြိယာနံ=(စက္ခုအစ မနအဆုံးရှိသော) ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတို့၏၊ အဝေကလ္လတာ=မချို့ယွင်းကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=ဌာ၊ အဠေတာ=ထုံထိုင်းဖျင်းအသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနေဠမူကတာ=ခံတွင်းမှ လျှာကျသော အာရည်တံထွေးရှိသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=ဌာ၊ ကုသလေ=ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ=တရားဌာ၊ ဆန္ဒော=ပြုလုပ်အားထုတ်လိုသော ဆန္ဒကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=ဌာ၊ ဣမေသံ ဆန္နံ=ဤ (၆)မျိုးတို့၏။ပ။ ပဌမံ။

၂–အာနိသံသသုတ်

၉၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၏၊ ဝါ=ခြင်းငှ၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ အာနိသံသာ=အကျိုး အာနိသင်တို့သည်၊ ကွမေ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့ပေတည်း၊ ဆ=၆–မျိုးတို့ဟူသည်း ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓမ္မနိယတော=မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော် ဖြစ်သော သူတော်ကောင်းတရားဌ စွဲမြဲတည်တံ့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပရိဟာနဓမ္မော=(ရအပ် ရောက်အပ်ပြီးသော အဆင့်အတန်းမှ) မဆုတ်ယုတ်သော သီလ သမာဓိ ပညာတရားထူးရှိသည်၊ ဝါ=(ရအပ်ပြီးသော တရားထူးမှ) မဆုတ်ယုတ် မလျှောကျခြင်းသဘော ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

အသေ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒုက္ခံ=ဝဋ္ဋဒုက္ခ ဘဝသံသရာနယ်ပယ် သည်၊ ပရိယန္တကတံ=(အရိယမဂ်ဖြင့်) ပြုအပ်ပြီးသော အဆုံးအပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [တနည်း–အသေ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဒုက္ခံ=ဝဋ္ဋဒုက္ခ ဘဝသံသရာကို၊ ဝါ=သည်၊ ပရိယန္တကတံ=ကုန်ဆုံးအောင် ပြုလုပ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏] အသာဓေရဏေန=ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မသက်ဆိုင် သော၊ ဉာဏေန=ဉာဏ်နှင့်၊ (သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်နှင့်) သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသေ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဟေတု စ=အကြောင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ သုဒိဋ္ဌော=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီးသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဟေတုသမုပ္ပန္နာ= အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါ=တို့သည်လည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီးကုန် သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။။ဝ။ ဒုတိယံ။

၃–အနိစ္စသုတ်

၉၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဠိ=သော၊ သခါရံ=ကို၊ နိစ္စတော=၍၊ [စာပိုဒ်(၉၃) (စာမျက်နှာ–၆၇၉)ကြည့်] သမနုပဿဿော=ရှုသော၊ ဝါ=ယူဆသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အနုလောမိကာယ=သော၊ ခန္တိယာ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ [စာပိုဒ် ၈၈ သုတ်(စာမျက်နှာ–၆၇၇) လည်းကြည့်] ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ တေ ဌာနံ=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ဝါ=ကို၊ နိ ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်၊ အနုလောမိကာယ=သော၊ ခန္တိယာ=နှင့်၊ အသမန္နာဂတော=မပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သမ္မတ္တနိယာမံ[1]=

၁။ သမ္မတ္တနိယာမ။ ။သံမ္မာ=မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော+အတ္တာ=သဘော (ရှိသော)+နိယာမ=(အရိယမဂ်တည်းဟူသော) နိယာမတရား၊ ဝါ=မိမိ၏ အခြားမဲ့၍ အရိယဖိုလ်အကျိုးပေးမှု မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရား။ သမ္မာ

မှန်ကန်သောသဘောရှိသော အရိယမဂ်တည်းဟူသော နိယာမတရားသို့(မဟောက် မပြန် မှန်ကန်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ် အကျိုးပေးမှု မချုတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရားသို့) ဩဋ္ဌမိသတိ=သက်ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ တေ=ဌာနံ=(သက်ရောက်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်။

သမ္မတ္တနိယာမံ=သို့၊ အနောဋ္ဌမမာနော=မသက်ရောက်လသော်၊ သောတာပတ္တိဖလံ ဝါ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိ ဖလံ ဝါ=သကဒါဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖလံ ဝါ=အနာဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အရဟတ္တံ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သစ္ဆိကရိဿတိ=မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဌာနံ=(မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ နတ္ထိ။ပ။ သဗ္ဗသခ်ါရေ=အားလုံးစုံသော တေဘူမကသခ်ါရတို့ကို၊ အနိစ္စတော=မမြဲသောတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=မမြဲသောတရားဟူ၍၊ သမနုပဿဿန္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဘဝိဿတိ=တံ့၊ ဣတိ ဌာနံ=(ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤသို့သော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဝါ=ရအပ်၏။ပ။ တတိယံ။

ဒုက္ခ စသောသုတ်များ

၉၉(စာပိုဒ်)။ ၄-ဒုက္ခသုတ်။ ။သဗ္ဗသခ်ါရေ=တို့ကို၊ ဒုက္ခတော=ဒုက္ခ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=ဒုက္ခဟူ၍၊ သမနုပဿဿန္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ စတုတ္ထံ။

၁၀၀(စာပိုဒ်)။ ၅-အနတ္တသုတ်။ ။သဗ္ဗဓမ္မေ=(ကသိဏ်းစသော ပညတ်နှင့် တကွသော) အားလုံးသော စတုဘူမကတရားတို့ကို၊ ဝါ=(ကသိဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော တေဘူမကတရားတို့ကို၊ အနတ္တတော=အသက်ရှင် အတ္တကောင်မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံ မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝါ=အသက်ရှင် အတ္တကောင်မရှိဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံ မရှိဟူ၍။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁၀၁(စာပိုဒ်)။ ၆-နိဗ္ဗာနသုတ်။ ။နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=တဏှာမှ ထွက်မြောက်တတ်သော အငြိမ်းဓာတ်သဘောကို။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-ဘနဝဏ္ဏိဘာသုတ်

၁၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆-ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေ=အကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ သမ္မသမာနေန=ကောင်းစွာမြင်သော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ သမ္ဗ

အဝိပရိတော အတ္တာ သဘာဝေါ ယသ နိယာမသ္သာတိ သမ္မတ္တော၊ သမ္မတ္တော နိယာမော သမ္မတ္တနိယာမော။

သခ်ါရေသု=အားလုံးသော တေဘူမကသခ်ါရတို့၌၊ အနောဓိကရိတ္တာ[3]=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်မပြုမူ၍၊ (ဤမျှလောက်သောသခ်ါရတို့သာ ပျက်စီးပြိုကွဲမမြဲသော အနိစ္စတရား ဖြစ်ကုန်၏၊ ယင်းသခ်ါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သခ်ါရတို့ကား မပြုမကွဲမြဲသော နိစ္စတရားတို့သာတည်းဟူ၍ အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် မပြုမူ၍)အနိစ္စသည်=အနိစ္စသည်ကို၊ ဝါ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲသောတရားဟု ရှုမှတ်သော သည်ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတုံ=စွဲကပ်တည်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌ ထင်ပေါ်စေခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆ=ကုန်သော၊ (အာနိသံသေ=တို့ကို၊ သမ္မသသမာနေန=သော။ပ။ ဥပဋ္ဌာပေတုံ=ငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

မေ=ငါ့အား၊ [တနည်း-မေ=ငါ၏၊ ဥာဏေ=ဥာဏ်၌] သဗ္ဗသခ်ါရာ=တို့သည်၊ အနဝတ္ထိတာ[4]=မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးကုန်လျက်သာလျှင်၊ ခါယိသန္တိ=ထင်ပေါ်လာကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိစ=ဤသို့သော အကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း၊ (သခ်ါရတရားအားလုံးတို့ မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးကုန်လျက်သာလျှင် ထင်ပေါ်လာလတ္တံ့ခြင်းဟူသော ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း) [နောက်ဝါကျမှ "သမန္နာဂတော ဘဝိဿာမိတိ"၌ ဣတိသဒ္ဒါကို ဤနေရာ၌ ဆောင်ယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ "သဗ္ဗသခ်ါရာစ"၌ စသဒ္ဒါကိုလည်း ထိုဣတိ သဒ္ဒါနှင့် တွဲရသည်။]

မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကေ=(ကာမ,ရူပ,အရူပဓာတ်သုံးပါးဟူသော)အားလုံးသောလောက၌၊ နာဘိရမိဿတိ=မပျော်မွေ့လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=(အားလုံးသော လောက၌ မပျော်မွေ့လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤအကျိုးအာနိသင်ကို လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကာ=အားလုံးသော လောကမှ၊ ဝုဋ္ဌဟိဿတိ=ထလတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကို လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ မာနသံ=စိတ်သည်၊ နိဗ္ဗာနပေါဏံ=နိဗ္ဗာန်၌ညွှတ်ကိုင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကို လည်းကောင်း၊ မေ=

၁။ **အနောဓိကရိတ္တာ**။ ။ဤ၌ "သြဓိ အကရိတ္တာ"ဟု အနက်အားဖြင့် ဆက်စပ်နေသော်လည်း အယုတ္တာသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် "အနောဓိကရိတ္တာ"ဟု ရှိသည်။ အနောကာသံ ကာရာပေတ္တာ (သြကာသံ နှ ကာရာပေတ္တာ=စောဒနာခွင့်ကို မပြုစေမူ၍)။ ပါရာဇိကဏ်၊ ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်ပါဠိ၊ ၂၅၃။ အမူလာမူလံ ဂန္တွာ (မူလတော မူလံ အဂန္တွာ=မူရင်း အကြောင်းတခုမှ မူရင်းအကြောင်းတခုသို့ မလိုက်မူ၍) ဝိနည်း မဟာဝါ၊ ကောသမ္ဗကက္ခန္ဓကပါဠိ၊ ၅၀၈ စသည်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂။ **အနဝတ္ထိတာ**။ ။နှ+အဝ+ထာဓာတ်+တပစ္စည်း။ ထာဓာတ်သည် ဌာဓာတ်နှင့် အနက်တူ၏၊ အဝဏ္ဏိ အဝတိဋ္ဌတိ အဝတ္ထိတာ၊ နှ အဝတ္ထိတာ အနဝတ္ထိတာ=စွဲမြဲတည်တံ့သည် မဟုတ်သော (မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးသော)သခ်ါရ တရားများ။

ငါ၏။(စိတ္တသန္ဓာနတော=စိတ်အစဉ်မှ) သံယောဇနာ=သံယောဇဉ်တို့သည်၊ပဟာနံ=ကင်းကွာခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆိသန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရမေန=မြင့်မြတ်သော၊ သာမညေန=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေသောသူတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အရိယမဂ်နှင့်၊ သမ္ပန္နာဂတော=ပြည့်စုံသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအံ့၊ဣတိ စ=(အရိယမဂ်နှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ အာနိသံသေ=ဤအကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ သမ္မဿမာနေန။ပ။ သတ္တမံ။

၈–ဥက္ခိတ္တာသိကသုတ်

၁၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ အာနိသံသေ=တို့ကို။ပ။ သဗ္ဗသခ်ါရေသု=တို့၌၊ အနောမံ ကရိတ္တာ=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ကို မပြုမူ၍၊ (ဤမျှလောက်သော သခ်ါရတို့သည်သာလျှင် ဒုက္ခစင်စစ်ကောန်ဖြစ်သည်၊ ယင်းသခ်ါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သခ်ါရတို့ကား ဒုက္ခမဟုတ်ကုန်ဟု အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် မပြုမူ၍) ဒုက္ခသည်=ဆင်းရဲတရားဟုရှုမှတ်သော သညာကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတုံ=ငှာ၊ အလမေဝ=သာ။ပ။ ဥက္ခိတ္တာသိကော=ချီမြှောက် ချိန်ရွယ် မိုးထားအပ်သော သန်လျက်ဓားရှိသော၊ ဝါ=(ခုတ်ဖြတ်ခြင်းငှာ)သန်လျက်ဓားကို ချီမြှောက်ချိန်ရွယ် မိုးထားသော၊ ဝဓကော=လူသတ်သမား၌၊ (နိဗ္ဗိဒသညာ=ငြီးငွေ့ရွံမုန်းခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=ရှေ့ရှစ်ကပ်တည်နေသည်၊ ဘဝတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့မှာ၊ သဗ္ဗသခ်ါရေသု=တို့၌၊ နိဗ္ဗိဒသညာ=သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤသို့သော အကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း။

မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကာ=မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိဿတိ=ထလတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်)နိဗ္ဗာနေ=နိဗ္ဗာန်၌၊ သန္တဒဿာဝီ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးသောတရားဟု ရှုမြင်သူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်အံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အနုသယာ=အနုသယတို့သည်၊ သမုဋ္ဌိတံ=(အရိယမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆိသန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ကိစ္စကာရီ=ဝဋ–ပါးသောမဂ်ကိစ္စကို ပြုသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ=ငါ၏၊ မေတ္တာဝတာယ[1]=မေတ္တာ ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာအကျင့် ဖြည့်ကျင့်

၁။ မေတ္တာဝတာ။ ။မေတ္တာ ဧတာသ အတ္ထိတိ မေတ္တာဝါ=မေတ္တာရှိသောသူ၊ [မေတ္တာပုဒ် ဝန္ဓုပစ္စည်း။ ပညဝါပုဒ်ကဲ့သို့ မေတ္တာ၌ အာကို ရသပြု၍ "မေတ္တဝါ"ဟု ပါ၌ရှိသင့်၏။]မေတ္တာဝန္တသ ဘာဝေါ မေတ္တာဝတာ=မေတ္တာရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်း

ပြုစု ပူဇော်မှုဖြင့်၊ သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ=သည်၊ ပရိစိဏ္ဏော=ဖြည့်ကျင့်သမှု ပြုစုပူဇော်အပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ အာနိသံသေ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-အတမ္မယသုတ်

၁၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ သဗ္ဗဝေဒေသု=(ကသိဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော စတုဘူမကတရားတို့၌၊ ဝါ=(ကသိဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော တေဘူမက တရားတို့၌၊ အနောဓိံကရိတ္တာ=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် မပြုမူ၍၊ (ဤမျှလောက်သော တရားတို့သာ အနတ္တဖြစ်သည်၊ ထိုတရားတို့မှ ကြွင်းကျန်သော တရားတို့ကား အနတ္တမဟုတ်၊ အတ္တတို့သာတည်းဟု အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ် မပြုမူ၍) အနတ္တသည်=အသက်ရှင် အတ္တကောင် မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသည်ကို၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံမဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သော သည်ကို၊ ဝါ= အသက်ရှင် အတ္တကောင်မရှိဟု ရှုမှတ်သောသည်ကို၊ ဝါ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတုံ။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) သဗ္ဗလောကေ=၌၊ အတမ္မယော[1]=တဏှာဒိဋ္ဌိ မရှိသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအုံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း၊

ဖြစ်သော မေတ္တာအကျင့်ဖြည့်ကျင့်ပြုစု ပူဇော်မှု။ မေတ္တာဝန္ဓတာဟု ဆိုလိုလျက် ဤကို ချေထားသည်။

၁။ **အတမ္မယော**။ ။သဗ္ဗေသု ဧဝေသု အတမ္မယော မုနိတိ သဗ္ဗေသု ဘေဒုမကဧဝေသု တဏှာသင်္ခါတာယ တမ္မယတာယ အဘာဝေန အတမ္မယော ခီဏာ-သဝမုနိ။ တိကနိပါတ်အဋ္ဌကထာ-၌၊ ၁၃၁။

တာယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တော တမ္မယော တဏှာဝသိကော၊ တဿ ဘာဝေါ တမ္မယတာ၊ တဿာ တမ္မယတာယ အဘာဝေန။ ဌာနဋ္ဌကထာ၊ ၁၂၁။

ဤသို့အားဖြင့် ယခင်တိကနိပါတ်တုန်းက အတမ္မယပုဒ်ကို ဖွင့်ခဲ့ရာ၌ တာပစ္ဆည်း ထည့်စွက်ဖွင့်ပြခဲ့၏၊ ယခုဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ "အတမ္မယောတိ တမ္မာယာ ဝုစ္စန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော၊ တာဟိ ရဟိတော"ဟူ၍ တာပစ္ဆည်းမပါသော အဖွင့်ဝါကျတွေ့ရ၏၊ တိကနိပါတ်တုန်းကအတိုင်း "အတမ္မယောတိ တမ္မယတာ ဝုစ္စန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော"ဟူ၍ တာပစ္ဆည်းနှင့်တကွသော်လည်း ပါ၌ရှိသင့်၏၊ ဝိဂြိဟ်ကိုလည်း ထိုတိကနိပါတ် ဋီကာကို နည်းမှီး၍-

တာဟိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ နိဗ္ဗတ္တော တမ္မယော၊ နု တမ္မယော အတမ္မယော-ဟု ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် "အတမ္မယော=ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသူမဟုတ်သည်၊"ဟု အနက်ဆိုရာ၏၊ "ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသူမဟုတ်"ဟုသည် တဏှာဒိဋ္ဌိ မရှိသူပင်တည်း၊ အကယ်၍ တာပစ္ဆည်း မပါသောအဖွင့်ဝါကျကိုပင် အတည်ပြုလိုလျှင်ကား-

မေ=ငါ့မှာ၊အဟက်ာရာ=ငါ, ငါကောင်ဟု အယူမှားမှု ပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ ဥပရုဇ္ဈိသန္တိ=ချုပ်ပျောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ မမက်ာရာ=ငါ့ဟာ,ငါ့ဥစ္စာဟု စွဲမက်ပြုမူတတ်သော တဏှာတို့သည်၊ ဥပရုဇ္ဈိသန္တိ=တတ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်) အသာမာရဏေန=သော၊ ဉာဏေန=နှင့်၊ [စာပိဒ်(၉၇)သုတ်၊ (စာမျက်နှာ-၆၈၅) ကြည့်] သမန္နာဂတော=သည်၊ ဘဝိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါသည်၊ ဟေတု=အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဒိဋ္ဌော=ကောင်းစွာမြင်အပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိစ=ကိုလည်းကောင်း၊ (မေ=ငါသည်) ဟေတုသမုပ္ပန္နာ=အကြောင်းပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=အကျိုးတရားတို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာမြင်အပ်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ဘဝသုတ်

၁၀၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=ဤဘဝတို့ကို၊ (ဤကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့ကို) ဝါ=ဤဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏၊ တီသု=သုံးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာသု=သိက္ခာတို့၌၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်အကျင့်တရားတို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ရာ၏၊ [တဗ္ဗပစ္စည်းကို ဘာဟောကြောင်းကြောင့် "ရာ"ဟူသော အသံကို သုံးစွဲရသည်] ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ဘဝါ=ဘဝတို့ကို၊ ဝါ=ဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ။

ကာမဘဝေါ[1]=ကာမဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ်ဝိပါက် စိတ် စေတသိက် ရူပ်တည်းဟူသော ကာမကမ္မဘဝ, ကာမ

"ယေ လောကိယေ သခ်ါရေ အာရဗ္ဘ အနုလောမပရိယောသာနာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ ပဝတ္တတိ တန္နိဿိတာ တပ္ပဋိဗဒ္ဓါ တဏှာ တေဟိ ဝိနာ အပ္ပဝတ္တနတော တမ္မယာ နာမ"ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ၃(၄၈၁)ကို နည်းမှီး၍-

တေသု လောကိယဓမ္မေသု နိဿိတာ တမ္မယာ (ထိုလောကီတေဘူမကတရားတို့၌ မှီတွယ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတရားများ)ဟူ၍ တာပစ္စည်းမပါဘဲ တမ္မယပုဒ်ချည်းသက်သက်မှာပင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကို ယူနိုင်အောင် မယပစ္စည်းကို နိဿိတအနက်ဟောကြောင်း၏၊ ထို့နောက် "နတ္ထိ တမ္မယာ (တဏှာဒိဋ္ဌယော) ယသ္မာ မေတိ အတမ္မယော"ဟု ဝေနတ္ထပြု။

၁။ ကာမဘဝေါစသည်။ ။ဤ၌ ဤသုတ် ၄-ခုတို့ အထူးမဖွင့်တော့ပေ၊ ဘဝအရ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ယူသင့်၏၊ သို့သော် ထိုဘဝနှစ်မျိုးမှာ (အကုသိုလ်မှတပါး) ပဟာတဗ္ဗ မဟုတ်သောကြောင့် ထိုဘဝတို့၌ တပ်မက်သောဆန္ဒရာဂတိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့်ယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်းကောင်း) ဝါ=ကာမဘဝ၌ တပ်မက်သောဆန္ဒရာဂကို လည်းကောင်း၊ ရူပဘဝေါ=ရူပဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ရှစ်ဟူသော ရူပကမ္မဘဝ ရူပဥပပတ္တိဘဝကိုလည်းကောင်း) ဝါ=ရူပဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ အရူပဘဝေါ=အရူပ ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (အရူပါဝစရကုသိုလ်ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဟူသော အရူပကမ္မဘဝ အရူပဥပပတ္တိဘဝကို လည်းကောင်း) ဝါ=အရူပဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏) တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ= ကုန်၏။

ကတမာသု=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တီသု=ကုန်သော၊ သိက္ခာသု=တို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ရာသနည်းဟူမူ၊ အဓိသီလသိက္ခာယ=အဓိသီလသိက္ခာ၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာ သီလအကျင့်၌လည်းကောင်း၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာယ=အဓိစိတ္တသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာစိတ်အကျင့်၌ လည်းကောင်း၊ အဓိပညာသိက္ခာယ=၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန် ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာ ပညာအကျင့်၌လည်းကောင်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ= ဖြည့်ကျင့်ရာ၏) တီသု=ကုန်သော၊ ဣမာသု သိက္ခာသု=ဤ ဖြည့်ကျင့်ဖွယ် အကျင့်တရားတို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဝါ=အကြင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) တီသု=ကုန်သော၊ ဣမာသု သိက္ခာသု စ=တို့၌လည်း၊ သိက္ခိတသိက္ခော=ဖြည့် ကျင့်အပ်ပြီးသော အကျင့်သိက္ခာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တတော= ထိုအခါ၌၊ ဝါ=ထို့ကြောင့်) အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ဘဝသုံးမျိုးတို့ကို ပယ်ပြီး၍ သိက္ခာသုံးပါးတို့၌လည်း ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော ဤရဟန်းကို) တဏှံ= တဏှာကို၊ အဗ္ဗောဟိ=(အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဓားဖြင့်) ပယ်ဖြတ်ပြီးသူဟူ၍လည်း ကောင်း၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ ဆယ်မျိုးကို၊ ဝိဝတ္တယိ=(အမြစ် အရင်းနှင့်တကွ) ဆွဲနုတ်စွန့်ပစ်ပြီးသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် အားဖြင့်၊ ဝါ=မှန်ကန်သောအကျင့်ဖြင့်၊ မာနာဘိသမယာ=ကိုးပါးသောမာနကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ကိုးပါးသောမာနကို သိမြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ= ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးကို၊ အကာသိ=ပြုပြီးသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ= ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ ဒသမံ။

၁၁–တဏှာသုတ်

၁၀၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိသော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ တဏှာ=ဤတဏှာ တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တယော=ကုန်သော၊ မာနာ စ=မာနတို့ကိုလည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ကတမာ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တိသော=ကုန်သော၊ တဏှာ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ဟူမူ၊ ကာမတဏှာ[1]=ကာမတဏှာကိုလည်းကောင်း၊

၁။ ကာမတဏှာစသော တဏှာသုံးမျိုး။ ။ကာမေ တဏှာ ကာမတဏှာ၊ ကာမေ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်သော၊ ဝါ=တပ်မက်သော၊ တဏှာ =တဏှာတည်း။ ကာမတဏှာ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာ။

ဘဝတိ အတ္တိ သမ္ဘဝကာလဲ တိဋ္ဌတိတိ ဘဝေါ။ ယော=အကြင်အတ္တကောင်နှင့် လောကသည်၊ သမ္ဘဝကာလ=အမြဲခပ်သိမ်း၊ ဘဝတိ အတ္တိ တိဋ္ဌတိ=မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအတ္တကောင်နှင့် လောကသည်၊ ဘဝေါ =ဘဝမည်၏၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့သည် မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်သောအခါ, နားဖြင့် အသံသဒ္ဒါရုံကို ကြားရသောအခါ စသည်တို့၌ ထိုမြင်ရသောရူပါရုံ, ကြားရသော သဒ္ဒါရုံ အစရှိသော အာရုံ(၆)ပါး ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု လည်း ကောင်း, လောကဟုလည်းကောင်း မှတ်ထင်နေကြသည်သာမက ဝဏ္ဏကမူ ထို အတ္တကောင်နှင့် လောကသည် မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟုလည်း ယူဆ ကြကုန်၏။

ယင်းသို့ မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆအပ်သော ထိုရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံအစရှိသော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို (ဝါ=အတ္တ, လောကတို့ကို) ဘဝဟု ခေါ်၏၊ ဘဝေါ ဣတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝေါ=ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော အတ္တ,လောကသည် မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိ၏ဟုယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍ ဘဝဒိဋ္ဌိဟု ဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌိဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ ဘဝေါဟု ဆိုထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘဝဒိဋ္ဌိဟူသည် သဿတဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်ဟု သိရာ၏။

ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ=အတ္တနှင့် လောကသည် မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သောတဏှာ။ (တနည်း)ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ၊ ဘဝေ=မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၌၊ ဥပ္ပန္နာ=ယှဉ်ဘက်(သမ္ပယောဂ) အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ တဏှာ=တဏှာတည်း-ဟု အနက်ဆို။

ဝိဘဝတိ ဝိနသတိ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိတိ ဝိဘဝေါ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မပြီသော အတ္တနှင့် လောက၊ ဝိဘဝေါ ဣတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဝိဘဝေါ=(ရူပါရုံစသော ခန္ဓာငါးပါးတည်း ဟူသော) အတ္တ လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲမတည်ဟု ယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ ဤဝစနတ္ထအရ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကိုလည်း အတူတူဟု မှတ်ရာ၏၊ ဝိဘဝေန

ဝါ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတဏှာ=ဘဝတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အတ္တကောင်နှင့် လောကသည်

သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ=ထိုဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာ၊ (တနည်း) ဝိဘဝေ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲဟုယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၌ ယှဉ်တွဲမှ (သမ္မယောဂ) အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော တဏှာ။

ရူပသဒ္ဒတဏှာစသည်ကိုပင် ကာမတဏှာစသည်ဟုလည်းခေါ်။ ။မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်သောအခါ နားဖြင့်သဒ္ဒါရုံကို ကြားသောအခါ စသည်တို့၌ ထိုမြင်ရ ကြားရသော ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံစသော အာရုံ(၆)ပါးတို့၌ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာသော တဏှာကို ရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ။၀။ ဓမ္မတဏှာ-ဟု ခေါ်၏၊ အကယ်၍ ထိုအာရုံ(၆)ပါးတို့အပေါ်၌ ဒိဋ္ဌိအစွဲမပါဘဲ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာမှု သက်သက်ချည်းသာ ဖြစ်လျှင် ထိုရူပတဏှာစသည်တို့ကိုပင် ကာမတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ယင်းသို့ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာရုံမကတော့ဘဲ ယခုမြင်လိုက်ရ ကြားလိုက်ရသော ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံစသော အတ္တ လောကသည် မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေသည်ဟု ယူဆလျှင်ကား ထိုရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ စသည်တို့သည် (ဓိမိတဉီးတည်းသာ မဟုတ်တော့ဘဲ) သဿတဒိဋ္ဌိ အဖော်သဟဲနှင့် ယှဉ်တွဲနေလေပြီ၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုတည်း၌ ထိုသဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ယှဉ်တွဲဖြစ်နေသော ထိုရူပတဏှာ စသည်ကိုပင် "ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ"ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် အညီ ဘဝတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ယခုမြင်လိုက်ရ ကြားလိုက်ရသော ရူပါရုံသဒ္ဒါရုံစသော အတ္တ လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲ မတည်တံ့ဟု ယူဆလျှင်ကား ထိုရူပတဏှာ စသည်တို့သည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အဖော်သဟဲနှင့် ယှဉ်တွဲနေကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ယင်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ထိုရူပတဏှာ စသည်တို့ကို "ဝိဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ"ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ဝိဘဝတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် ရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ။၀။ ဓမ္မတဏှာဟူသော တဏှာ(၆) မျိုးတို့တွင် တမျိုးတမျိုးသော တဏှာကိုပင် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာအမှုအရာ မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုကို အစွဲပြု၍ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

သာဓက။ ။အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းချက်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၃(၂၀၂)ပဋ္ဌိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ(၁၇၀)တို့မှ ယူ၍ အနည်းငယ် ချွတ်ချင်ပြီး ရေးသည်၊ ဝစနတ္ထကိုမူ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာနိဒါနသုတ် ဋီကာ (၉၉) ဒီ၊ ပါထိကဝဂ္ဂ၊ သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ (၁၇၃)တို့ကို နည်းမှီး၍ ရေးသည်။

ဘဝတဏှာပုဒ်၏ နောက်ထပ် အနက်ပေးနည်းများ၌ ဘဝအရ (၁) ကာမဥပပတ္တိဘဝ (၂) ရူပအရူပဥပပတ္တိဘဝ (၃) ရူပဈာန် အရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝတို့ကိုယူ၍ အနက်ပေးသည်၊ "ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ"ဟုပင် ဝစနတ္ထပြု။

မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဥပပတ္တိဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကို လည်းကောင်း၊ဝါ=ရူပအရူပဥပပတ္တိဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရူပအရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘဝတဏှာ=ဝိဘဝတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အတ္တကောင်နှင့် လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲမတည်ဟု ယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာ ကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏)။ပ။

ကတမေ=ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ မာနာ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ= သနည်းဟူမူ၊ မာနော=အမျိုးဇာတ်....ကိုလည်းကောင်း၊ [ဩ]မာနော=ကို လည်းကောင်း၊ အတိမာနော=ကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏) တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ မာနာ=ဤမာနတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ [စာပိုဒ် (၇၆) အရဟတ္တသုတ်(စာမျက်နှာ-၆၆၈)လည်းကြည့်]။ပ။ ဧကာဒသမံ=၁၁-ခု မြောက်သုတ်တည်း၊ ဒသမော=၁၀-ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသဝဂ္ဂေါ=အာနိသံသ ဝဂ်တည်း။ပ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်(၅၀)အပေါင်းအစု သည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၁၀-တိတ်ဝဂ်

၁-ရာဂသုတ်

(ကျ) ၁၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မာ=သဘောတရားတို့သည်၊ ဣမေ တယော=ဤသုံးမျိုး တို့တည်း၊ တယော=သုံးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ရာဂေါ =ရာဂလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်းသဘော လည်းကောင်း၊ ဒေါသော=ဒေါသလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းသဘော လည်းကောင်း၊ မောဟော=မောဟလည်းကောင်း၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း တွေဝေ ခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့ပေတည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ဒေါ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဏ္ဏံ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရား တို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ တယော=သုံးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရား

ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ၊ ဘဝပတ္ထနာဝသေန ဥပ္ပန္နသ သဿတဒိဋ္ဌိ-သဟဂတသ ရူပါရူပဘဝရာဂသ္သစ ဈာနဒိဋ္ဌိဂန္ထိယာစေတ် အဓိဝစနံ၊ ဝိဘဝေ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတ ရာဂသ္သေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာသတိ-ပဋ္ဌာနသုတ်အဋ္ဌကထာ (၃၈၉) သစ္စဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၁၀၄)။

တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေ တယော=အဘယ်သုံးမျိုးသော တရားတို့ကို၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ) ရာဂသော=ရာဂကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အသုဘာ=အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။ပ။ မေတ္တာ=မေတ္တာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ပ။ ပညာ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏။ပ။ ဣတိ(၁၁ဝေါစ)။ ပဌမံ။

၂–ဒုစ္စရိုတသုတ်

၁၀၈။ ကာယဒုစ္စရိတံ=ကာယဒုစ္စရိတ်လည်းကောင်း၊[ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၆၂) ဒုတိယအာဃာတပဋိဝိနယသုတ်(စာမျက်နှာ–၂၉၆)လည်းကြည့်]။ပ။ မနောဒုစ္စရိတံ=မနောဒုစ္စရိတ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ကာယဒုစ္စရိတသ=ကာယဒုစ္စရိတ်ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ ကာယသုစရိတံ=ကာယသုစရိတ်ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗံ=ဖြစ်ပွားစေသင့်၏။ပ။ ထို့နောက် ဝိတက္ကသုတ်နှင့် သညာသုတ်ကို ဤဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၄)ဒုတိယတဏှာနသုတ်(စာမျက်နှာ–၆၆၇)နှင့် စာပိုဒ်(၇၅) ဒုက္ခသုတ် (စာမျက်နှာ–၆၆၈)တို့ကို ကြည့်၍ အနက်ဆိုပါ။ တတိယံ၊ စတုတ္ထံ။

၅–ဓာတုသုတ

၁၁၁။ ကာမဓာတု=ကာမဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသကာမနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ [ကာမေန ပဋိသံယုတ္တာ ဓာတု ကာမဓာတု။ ဤနည်းအလို ကာမဝိတက်ကိုပင် ကာမဓာတ်ဟုခေါ်သည်] ဝါ=ဝတ္ထုကာမသာလျှင် ဖြစ်သော ကာမစိတ်စေတသိက်ရုပ်ဟူသော ဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ [ကာမော ဧဝ ဓာတု ကာမဓာတု] ဗျာပါဒဓာတု=ဗျာပါဒဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊[ဗျာပါဒေန ပဋိသံယုတ္တာ ဓာတု ဗျာပါဒဓာတု၊ ဗျာပါဒဝိတက်ပင်တည်း] ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒသာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ ဝိဟိံ သာဓာတု=ဝိဟိံသာဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်မှုဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ [ဝိဟိံသာဝိတက်ပင်တည်း] ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်သာလျှင် ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောလည်းကောင်းတည်း၊ [ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတော်၊ ၈၈]။ပ။

ကာမဓာတုယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ နေက္ခမ္မဓာတု=နေက္ခမ္မဓာတ်ကို၊ ဝါ=လောဘစသည်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော အလောဘ စသည်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ၊ နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်တတ်သော ပဌမဈာန်၊ အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ

ထွက်မြောက်တတ်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ကြီစည်ခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ၊ နိုဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်သော ပဌမဈာန်၊ အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်သာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောကို။ပ။ အဗျာပါဒဓာတု= ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော ကြီစည်ခြင်းဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာသာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောကို။ပ။ အဝိဟိံသာဓာတု=အဝိဟိံသာဓာတ်ကို၊ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော ကြီစည်ခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသ စသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဟူသောဓာတ်သဘောကို။ပ။ပဋ္ဌမံ။

၆–ဓာသာဒေသုတ်

၁၁၂။ အသာဒဒိဋ္ဌိ=အသာဒဒိဋ္ဌိလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခင်မင်တွယ်တာ သာယာသော တဏှာနှင့်ယှဉ်သော သဿတဒိဋ္ဌိလည်းကောင်း၊ (ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ ခံစားသုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိဟု ယူဆ၍ ခံစားသုံးဆောင်သော သူ၏ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာသောတဏှာနှင့်ယှဉ်သော သဿတဒိဋ္ဌိ လည်းကောင်း) အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ=အတ္တသို့ အစဉ်လိုက်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=ဖြ–ပါးသော မှားယွင်းသောအယူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးမရှိ စသည်ဖြင့် ယူဆသော မှားယွင်းသော အယူလည်းကောင်းတည်း။ပ။

အသာဒဒိဋ္ဌိယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အနိစ္စသညာ=အနိစ္စသညာကို၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ မမြဲဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။ပ။ အနတ္တသညာ=ကို၊ ဝါ=(ပညတ်နှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌) အနှစ်သာရ အမာခံ အတ္တကောင်မရှိဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဝါ=အနှစ်သာရ အမာခံ အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ=ဖြ–ပါးသော မှားယွင်းသောအယူကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ= မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးခု၌ ပါဝင်သောသမ္မာဒိဋ္ဌိကို) ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ (တနည်း) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ=ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးမရှိ စသော မှားယွင်းသော

၁။ **အတ္တာနုဒိဋ္ဌိနှင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိအတူတူ။** ။ ရူပံ အတ္တာတော သမနုပဿတိ၊ ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ သမနုပဿတိ စသည်ဖြင့် ရုပ်ကိုအကြောင်းပြု၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၄)မျိုးရှိ၏၊ ထို့အတူ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို အကြောင်းပြု၍လည်း (၄)မျိုးစီပင် ရှိ၏၊ ထိုအားလုံးကို ဝိသတိဝတ္ထုက သက္ကာယဒိဋ္ဌိ(၂၀–သောအကြောင်း ဝတ္ထုရှိသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ)ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့် အတ္တာနုဒိဋ္ဌိသည် အတူတူ ပင်တည်း။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းပါဠိတော်၊ တိကနိဒ္ဒေသ (၃၈၃)နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်(၁၃၇) အဋ္ဌသာလိနီ(၃၈၇)။

အယူကို၊ ပဟာနာယ=ဌာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ကမ္မသကတာဉာဏ်ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇–အရတိသုတ်

ဝ ၁၁၃။ အရတိ=သူတပါးတို့ ကြီးပွားတိုးတက်မှု၌ ဖျော်မွေ့ခြင်းတင်း ငြူစူခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသအစရှိသော အကုသိုလ်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မစရိယာ=အကုသလကမ္မပထ အကျင့်လည်းကောင်းတည်း၊ (ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကမ္မပထဆယ်ပါး အကျင့်တရားလည်းကောင်းတည်း)။ပ။ အရတိယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ဌာ၊ မုဒိတာ=သူတပါးတို့ ကြီးပွားတိုးတက်မှု၌ နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ ဝိဟိံသာယ=ကို၊ ပဟာနာယ=ဌာ၊ အဝိဟိံသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာကို။ပ။ ဓမ္မစရိယာ=ကုသိုလ်ကမ္မပထ ဆယ်ပါးအကျင့်တရားကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ သတ္တမံ။

၈–သန္ဓိဋ္ဌိတာသုတ်

ဝ ၁၁၄။ အသန္ဓိဋ္ဌိတာ=ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှု မရှိသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းလောဘသည်လည်းကောင်း၊ အသမ္ဘဇ္ဇဲ=ကောင်းစွာ ခွဲခြားမသိသော သူ၏ဖြစ်ကြောင်း မောဟလည်းကောင်း၊ မဟိစ္ဆတာ=အားကြီးသော လိုချင်မက်မောမှု ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက် အားကြီးခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ အသန္ဓိဋ္ဌိတာယ=ကို၊ ပဟာနာယ=ဌာ၊ သန္ဓိဋ္ဌိတာ=ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှု ရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=ထင်ရှားရှိသော ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှုရှိသော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=(အပိုအမို အလိုမရှိ) မျှတရုံ အသင့်အတင့်လောက်ဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှုရှိသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ [ကေကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၅၊ ၇၀)ကြည့်]။ပ။ သမ္ဘဇ္ဇဲ=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ပညာကို။ပ။ အပ္ပိစ္ဆတာ=နည်းပါးသော လိုချင်မက်မောမှုရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=လိုချင်မက်မောမှု မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို။ပ။

၉–ဒေါဝစဿတာသုတ်

ဝ ၁၁၅။ ဒေါဝစဿတာ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူ စေတနာရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၅–ခ)ကြည့်] ပါပမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားမရှိသူစသော) ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်

လည်းကောင်း၊ [ဓကကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅၊ ၇၀)ကြည့်]_ စေတသော=စိတ်၏၊ ဝါ=စိတ်ကို၊ ဝိကွေပေါ=ဖျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=အမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌ ပစ်လွင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စလည်းကောင်းတည်း။ပ။ သောဝစဿတာ= ဆိုဆုံးမ လွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။ ကလ္လာဏမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားရှိသူ စသော) ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။ စေတသော=၏၊ ဝါ=ကို၊ ဝိကွေပဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အာနာဝါနဿတိ=ထွက်လေဝင်လေကို အာရုံပြု၍ ရှုမှတ်သော သတိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ နဝမံ။

၁၀–ဥဒ္ဓစ္စသုတ်

၁၁၆။ ဥဒ္ဓစ္စံ=စိတ်ဖျံ့လွင့်ခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ ဝါ=မငြိမ်မသက် ကြွတက်ဖျံ့လွင့်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောလည်းကောင်း၊ အသံဝရော= မစောင့်စည်း မရှုပ်တည်း သည်းမခံခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ပမာဒေါ= သတိလွတ်ကင်း မေ့လျော့ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ သမထော=ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော သမာဓိကို။ပ။ သံဝရော=စောင့်စည်း ရှုပ်တည်း သည်းခံခြင်းသဘောကို။ပ။ ပမာဒဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အပွမာဒေါ=မမေ့မလျော့မှု သတိတရားကို၊ ဝါ=မမေ့လျော့ကြောင်းသတိကို၊ ဝါ=မေ့လျော့မှု အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သတိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗော=၏။ပ။ ဒသမံ။

ဧကာဒသမော=၁၁–ခုမြောက်သော၊ တိကဝဂ္ဂေါ=တိကဝဂ်တည်း။

၁၂–သာမညဝဂ်

၁–ကာယာနုပဿီသုတ်

၁၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မှုမျှ၊ ဝါ=မပယ်လျှင်၊ ဝါ=မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ဝါ=အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ အပေါင်းအစု, ဆံပင်အမွေး စသည်တို့၏ အပေါင်းအစု၌၊ ကာယာနုပဿီ=ရူပကာယကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ= နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော = မတိုက်၊ ကတမေ ဆ = အဘယ်(၆)ပါးသော တရားတို့ကို၊ (အပ္ပဟာယ=၍။ပ။ အဘဗ္ဗော=နည်းဟူမှု) ကမ္မာရာမတံ=အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၁၄) ဘဒ္ဒကသုတ်(စာမျက်နှာ–၄၃၈)ကြည့်]။ပ။ သင်္ဂတိကာရာမတံ= အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိယေသု=စက္ကုအစရှိသော ဣဒ္ဓေ(၆)ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဒါရတံ=မပိတ်ဆီးမစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒ္ဒါရအပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတံ=(ခံယူခြင်း

သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် စပ်၍) အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်းတည်း။ပ။ပဌမံ။

၂–စမ္မာနုပဿီသုတ်

၁၁၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ အဋ္ဌတ္တံ=မိမိ၏၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ကာယာနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [ထို့နောက်–"ကတမေ ဆ? ကမ္မာရာမတံ ဘဿာရာမတံ။ပ။ အမတ္တညျတံ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဆ ဓမ္မေ အပ္ပဟာယ အဘဗ္ဗော အဋ္ဌတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရိတုံ၊ ဆ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေ ပဟာယ ဘဗ္ဗော အဋ္ဌတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရိတုံ၊ ကတမေ ဆ? ကမ္မာရာမတံ။ပ။ အမတ္တညျတံ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဆ ဓမ္မေ ပဟာယ ဘဗ္ဗော အဋ္ဌတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရိတုန္တိ" ဤသို့ ပေယျာလဖော်ပါ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဗဟိဒ္ဓါ=သူတပါး၏၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ကာယာနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော၊ ကတမေ ဆ? [ဤသို့စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်လေ]။ပ။ အဋ္ဌတ္တ–ဗဟိဒ္ဓါ=ရံခါမိမိ, ရံခါသူတပါး၏၊ ကာယေ=၌၊ ကာယာနုပဿီ။ပ။ အဋ္ဌတ္တံ=မိမိ၏၊ ဝေဒနာသု=လောကီဝေဒနာ တို့၌၊ ဝေဒနာနုပဿီ=လောကီဝေဒနာတို့ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်။ပ။ စိတ္တေ=(သရာဂစသော) လောကီစိတ်၌၊ စိတ္တာနုပဿီ=လောကီစိတ်ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ။ပ။ ဓမ္မေသု=လောကီရုပ်နာမ်တရားတို့၌၊ ဓမ္မာနုပဿီ=လောကီ ရုပ်နာမ် တရားတို့ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ အဘဗ္ဗော။ပ။ ဒုတိယံ။

၃–တပုဿသုတ်

၁၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ဖ–ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တပုဿော=တပုဿမည်သော၊ ဂဟပတိ=(ဒွေဝါစိက ဥပါသကာဖြစ်သော) အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ (ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆामိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ–ဟူသော နှစ်ခွန်းသောစကားတို့ဖြင့် ဘုရားရတနာ, တရားရတနာတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ ဥပါသကာအဖြစ်သို့ ရောက်သော အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်) တထာဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော် အပေါင်း၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော=(တွေ့ကောင်းရှင်း) ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသို့ရောက်သည်၊ အမတဒ္ဒသော=(သေခြင်းကင်းရာ) အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) အမတံ=(သေခြင်းကင်းရာ) အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ သစ္ဆိကတ္တာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဣရိယတိ=နေ၏။

ကတမေဟိ ဆဟိ=အဘယ်(၆)ပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=ဂုဏ်တော်တို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ အရိယေန=ကိလေသာအပြစ်ကင်း, သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ သီလေန=လောကုတ္တရာသီလနှင့် လည်းကောင်း၊ အရိယေန=သော၊ ဉာဏေန=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အရိယာယ=ကိလေသာအပြစ်ကင်း, သန့်ရှင်းဖြူစင်သော၊ ဝိမုတ္တိယာ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်လည်းကောင်း။ပ။ တတိယံ။

၄-၂၉-ဘလ္လိကာဒိသုတ်

၁၂၀-၁၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘလ္လိကော=ဘလ္လိကမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော=သည်၊ အမတဒ္ဒသော=သည်၊ (ဟုတ္တာ=၍) အမတံ=ကို၊ သစ္ဆိကတ္တာ=၍၊ ဣရိယတိ=နေ၏။ [ထို့နောက်-ကတမေဟိ ဆဟိ? စသည်ဖော်ဆိုလေ၊ ဤ၌ အဋ္ဌကထာ အထူးမဖွင့်သော်လည်း ဘလ္လိကသည် တပုဿ၏ ညီတော်သူဟု ဆိုနိုင်၏၊ တပုဿနှင့် ဘလ္လိကကုန်သည် ညီနောင်နှစ်ဦးလုံးပင် ဒွေဝါစိက ဥပါသကာများ ဖြစ်ကြ၏၊ ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်၊ ရာဇာယတနကထာ၊ နှာ(၄)နှင့် ဧကကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်၏ အဋ္ဌကထာ(၂၉၃)တို့၌ ကြည့်လေ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ သုဒဿော=(ငယ်နာမည်အားဖြင့်) သုဒဿမည်သော၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=(ခိုကိုးရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာ ပေးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) အနာထပိဏ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော။ပ။ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ မစ္ဆိ-ကာသဏ္ဍိကော=မစ္ဆိကာသဏ္ဍမြို့သားဖြစ်သော၊ စိတ္တော=စိတ္တမည်သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော။ပ။ ဟတ္ထကော = ဟတ္ထကမည်သော၊ အာဠဝကော=အာဠဝကမင်းသားသည်။ပ။ မဟာနာမော=မဟာနာမမည်သော၊ သက္ကော=သာကီဝင်မင်းသည်။ပ။

ဝေသာလိကော=ဝေသာလီမြို့သားဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ ဥဂ္ဂတော=ဥဂ္ဂတမည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ သူရမ္မဋ္ဌော=သူရမ္မဋ္ဌသည်။ပ။ ကောမာရဘစ္စော=အဘယမင်းသားသည် ကောက်ယူမွေးစားအပ်သော၊ ဇီဝကော=သွားတော်ဇီဝကသည်။ပ။ နကုလပိတာ=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ တဝကဏ္ဍိကော=တဝကဏ္ဍိက မည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ ဝါသေဋ္ဌော

=ဝါသေဋ္ဌမည်သော၊ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်။ပ။ တေဝိ-သတိမံ=၂၃-ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ဒွါဒသမော=၁၂-ခုမြောက်သော၊ သာမညဝဂ္ဂေါ=သာမညဝဂ်တည်း။

၂၄-ရာဂဝေယျာလ

ဝ၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို။ပ။ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးတို့ကို နည်း၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=ကိုလည်း ကောင်းတည်း၊ [ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၀၃၊ ၃၀၄)စသည်နှင့် ဤဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၈)အနုတ္တရိယသုတ်၊ စာပိုဒ်(၃၀) အနုတ္တရိယသုတ်၊ စာပိုဒ်(၉) အနုဿတိ ဌာနသုတ်၊ ပဋ္ဌာနနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်ကြည့်] နိရောဓသညာ=သခ်ါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အာရုံပြုရှိဖြစ်သော သညာကို လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=သခ်ါရတို့၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရှိဖြစ်သော သညာကိုလည်း ကောင်းတည်း။ [ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ စသည်ကို ပဋ္ဌာနနိပါတ် အဦးအစပဋ္ဌမ သုတ်ကြည့်]။ပ။

ဆက္ကနိပါတပါဠိ=ဆက္ကနိပါတ်ပါဠိတော်သည်၊ ဝါ=တရား(၆)မျိုး (၆)မျိုးတို့၏ အပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အခန်းပါဠိတော်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ=ပြီးပြီ။

ဆဋ္ဌနိပါတ် ပြီးဆုံးချိန်

၁။ ဆဋ္ဌံ ဆဠဂုံပေကွာဟိ၊ ဥတ္တရော'ယံ အဒေသယိ။
ဥတ္တရော ဆဟိ အင်္ဂေဟိ၊ ဆဋ္ဌအဂုံတ္တရော ဣတိ။

၂။ ပညိသရသ ထေရသ၊ ဧမ္ဗဒီပနိဝါသိနော။
ဆဋ္ဌအဂုံတ္တရသ'ယော၊ နိဋ္ဌိတော အတ္ထနိဿယော။

၃။ မြမ္မံသော မဝါလာယေ၊ ပေါ်ဌပါဒသ ကာဠကေ။
ဒသမေ ဃဋ္ဌိကာကာလေ၊ ရတ္ဝေ တေရသမေ ဒိနေ။

၁။ ဆဠဂုံပေကွာဟိ=အာရုံခြောက်မျိုး, ကောင်း အဆိုးကြောင့်, နှစ်မျိုးဉာဏ်မြင်, သတိယှဉ်၍, ချစ်ခင်မုန်းမှု, လျှင်းမပြုကြား, ဉပေက္ခာတရားတို့ဖြင့်၊ ဥတ္တရော=ဘယ်ခါမဟူ, ဘယ်သူနှင့်မျှ, နှိုင်းမရအောင်, တိုင်းဆများစွာ, သာလွန်ထူးခြား, ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ယံ ဆဋ္ဌံ=အမျိုးတူညီ, ခြောက်ပါးစီနှင့်, စုံညီတွက်ပြ, ဆဋ္ဌဟုခေါ်, အကြင်တရားတော်ကို၊ အဒေသယိ=ကရုဏာယှဉ်, မေတ္တာဝင်၍, သမ္ဘဉာဏ်အား, စွမ်းပကားဖြင့်, ဟောကြားတော်မူခဲ့လေပြီ၊ တံ ဆဋ္ဌံ=ကြောင်းရာခြောက်ရပ်, ဂဏန်းဖြတ်၍, ကန့်သတ်ဟောဖော်, ထိုတရားတော်သည်၊ ဆဟိ အင်္ဂေဟိ=ဆဠဂုံပေကွာ, အစဖြာသည့်, အင်္ဂါခြောက်ပါး, အကြောင်းတရားတို့ဖြင့်၊ ဥတ္တရော=ပြင်ပတရား, အစားစားထက်, ထူးခြားကဲမွန်, အသာလွန်ကြီး သာလွန်လှပေ၏၊ ဣတိ(တသ္မာ)=ယင်းသို့ဂုဏ်သိန်, အရှိန်ကြီးမား, ထိုသို့သော အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ဆဋ္ဌအဂုံတ္တရော=ဆဋ္ဌနိပါတ်, သိမှတ်ထုတ်ဆို, အဂုံတ္တိုရ်ဟု, ပင်ကိုထူးခြား, တရားအနှစ်, ဧကန်ဖြစ်ပါပေ၏။

၂။ ဧမ္ဗဒီပနိဝါသိနော = ရန်ကုန်မဟာ, နဂရာဝယ်, ဘယာကွာဝေး ကမ္ဘာအေးဌ, စာရေးကျမ်းပြု, ဘိဓာန်မှုဖြင့်, ဧမ္ဗဒီပ, မည်ရကြောင်ညီး, ကျောင်းဆောင်ကြီးဌ, မင်ဦးမင္ဂေ, ပျော်မွေ့ကြာညောင်း, ကိန်းအောင်းနေထိုင်သော၊ ပညိသရသ=ဆရာခပ်နီပ်, နှုတ်တံဆိပ်ဖြင့်, ပညိသရ, ခေါ်ရသာကြည်, ဘွဲ့နာမည်ရှိသော၊ ထေရသ=အသက်ရှယ်တော်, လေးဆယ်ကျော်နင်း, ကိုးနှစ်တွင်းသို့, ချင်းနင်းမှီဝင်, ထေရ်အရှင်၏၊ ဆဋ္ဌ အဂုံတ္တရသ=သုတ်တိုင်းကိုယ်စီ, ကြောင်းခြောက်လိနှင့် စုံညီမြွက်ဟ, ဆဋ္ဌထုတ်ဆို, အဂုံတ္တိုရ်၏၊ သော အတ္ထနိဿယော=အနက်သွယ်သွယ်၊ ဓိပ္ပာယ်ကြွယ်ဝ၊ ခြယ်လှယ်ပြသဖြင့်၊ မြန်မာ့ဌကထာ၊ မြန်ဦးကဟု၊ မည်သာသမိုက်၊ ခေါ်ထိုက်တင့်ဆန်း၊ ဤအဖွင့်ကျမ်းသည်။

၃။ မြမ္ဗံ၀ဿေ=မြန်မာ့အလို ရှေးအဟိုမှ စ၍တွက်စစ် သက္ကရာဇ်ဖြစ်သော၊ မ၀ါလာယေ=ထောင့်သုံးရာပေါ် လေးဆယ်ကျော်လစ် ငါးခုနှစ်၌၊ ပေါ်ဌပါဒသ=ရင်းမာပင်ဝန်း ပွင့်လန်းခါမှီ ကန်ရာသီချဉ်း တော်သလင်း၏၊ ကာဠကေ=လအရောင်ကင်း ညမှောင်ချဉ်း၍ မြင်ကွင်းအုပ်ဆိုင်း လဆုတ်ပိုင်း၌၊ တေရသမေ ဒိနေ=ဤကျမ်းစာကြီး လုံးစုံပြီးအောင် ခရီးရှည်ဆက် ချီတက်လျှောက်တုန်း ရက်ဆယ့်သုံး၌၊ ရတ္တိ=ကားသံ အူသံ မဆူညံဘဲ လူသံဆိတ်ငြိမ် ညဉ့်အချိန်၌၊ ဒသမေ ဃဋိကာကာလေ=စံချိန်တံတွာ ပြည်မြန်မာ၏ သံသာမြည်ဟီး ဆယ်နာရီအတီး၌၊ နိဋ္ဌိတော=သုံးပုံနှစ်ပုံ ကုန်လုနီးနီး ခရီးတထောက်အပြီး ရောက်လေပြီတကား။

ဤဆဏ္ဍနီပါတ်အဆုံးတွင်

အဂ္ဂမ္ဘီရိပါဠိတော်နိဿယ တတိယမျှ ပြီး၏။